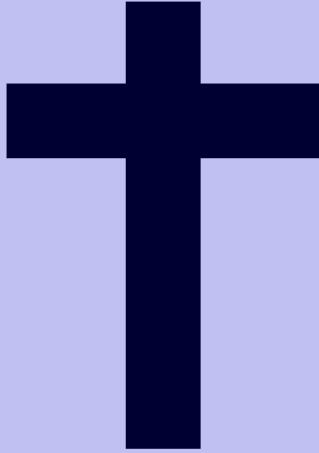

El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma piapoco

New Testament in Piapoco

El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo en el idioma piapoco

New Testament in Piapoco

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Piapoco

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Piapoco

pio

Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Piapoco

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
15b1335d-e064-57a2-9f7f-a5383125b741

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	57
SAN LUCAS	91
SAN JUAN	148
LOS HECHOS	188
ROMANOS	237
1 CORINTIOS	262
2 CORINTIOS	287
GÁLATAS	303
EFESIOS	313
FILIPENSES	322
COLOSENSES	328
1 TESALONICENSES	334
2 TESALONICENSES	339
1 TIMOTEO	342
2 TIMOTEO	349
TITO	354
FILEMÓN	358
HEBREOS	360
SANTIAGO	381
1 SAN PEDRO	387
2 SAN PEDRO	394
1 SAN JUAN	399
2 SAN JUAN	405
3 SAN JUAN	406
SAN JUDAS	407
EL APOCALIPSIS	409

SAN MATEO

Los antepasados de Jesucristo

¹ Yáí cuyàluta icàlidaca Jesucristo yàawirinámi ípidená. Yáí Jesucristoca yácata nataquerínámi, yáí rey David, Abraham nacái.

² Abraham ìri ípidenáté Isaac. Isaac ìri ípidenáté Jacob. Jacob ìri ípidenáté Judá. Judá, nía nacái yéenanái once namanùbaca, níacata israelitanái yàawirinámi. ³ Judá yéenibe asianái náipidenáté Fares, Zara nacái. Náatúa upidenáté Tamar. Fares ìri ípidenáté Esrom. Esrom ìri ípidenáté Aram. ⁴ Aram ìri ípidenáté Aminadab. Aminadab ìri ípidenáté Naasón. Naasón ìri ípidenáté Salmón. ⁵ Salmón ìri ípidenáté Booz. Booz yáatúa upidenáté Rahab. Booz ìri ípidenáté Obed. Obed yáatúa upidenáté Rut. Obed ìri ípidenáté Isai. ⁶ Isai ìri ípidenáté rey David. Rey David ìri ípidenáté Salomón. Salomón yáatúa, úacata Urías yàacawéetúami quéechatécáwa.

⁷ Salomón ìri ípidenáté Roboam. Roboam ìri ípidenáté Abías. Abías ìri ípidenáté Asa. ⁸ Asa ìri ípidenáté Josafat. Josafat ìri ípidenáté Joram. Joram ìri ípidenáté Uzías. ⁹ Uzías ìri ípidenáté Jotam. Jotam ìri ípidenáté Acaz. Acaz ìri ípidenáté Ezequías. ¹⁰ Ezequías ìri ípidenáté Manasés. Manasés ìri ípidenáté Amón. Amón ìri ípidenáté Josías. ¹¹ Abéeri néená Josías yéenibeca asianái ípidenáté Jeconías, yáté camuí Babilonia yàasu cáli néeséeyéi náibàacaalíté israelitanái natécáténá nía presoíri iyú Babilonia néré.

¹² Néeseté idècunitàacá israelitanái iyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli ìnata, Jeconías idèniacaté ìriwa ípidenéeeri Salatiel. Salatiel ìri ípidenáté Zorobabel. ¹³ Zorobabel ìri ípidenáté Abiud. Abiud ìri ípidenáté Eliaquim. Eliaquim ìri ípidenáté Azor. ¹⁴ Azor ìri ípidenáté Sadoc. Sadoc ìri ípidenáté Aquim. Aquim ìri ípidenáté Eliud. ¹⁵ Eliud ìri ípidenáté Eleazar. Eleazar ìri ípidenáté Matán. Matán ìri ípidenáté Jacob. ¹⁶ Jacob ìri ípidenáté José. Yáí José yeedácaté ìriwa María, úái Jesús yáatúaca. Wáimaca Jesús ìwali Mesiascani, ìmáanáca wacuèrinásàiri Dios ibànuèricaté walí, wía israelitaca, icúacaténá wía.

¹⁷ Iná waputàaca catorce namanùbaca Abraham itaquénánámi iyéeyéicaté Abraham yàasu èeri idénámi, idèniyèicaté nacái yéenibewa àta rey David imusúacatalétaté iicá èeri. Néese rey David idénámi, nàycaté catorce namanùbaca David itaquénánámi iyéeyéicaté David yàasu èeri idénámi, idèniyèicaté nacái yéenibewa àta Babilonia yàasu cáli néeséeyéi natécatalétaté israelitanái presoíri iyú Babilonia néré. Néeseté idècanáamité israelitanái nàycaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli ìnata, néese Mesías yàawirinámi catorce namanùbaca nàycaté, nadèniacaté nacái néenibewa àta Mesías imusúacatalétaté iicá èeri, yáí wacuèrinásàiri ípidenéeerica Jesucristo.

Nacimiento de Jesucristo

¹⁸ Siúcade nucàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali yáí imusúanacaté iicá èeri: Yáatúa María idècunitàacá ucúaca ucásaanápinátéwa José yáapicha, càmlíchúaca iimá yáapicha. Quéwa, udéericuca sùmái, Espiritu Santo ìwiitáise iyú. ¹⁹ Néese José, cayábéerica ìwiitáise, càmitaté iwàwa ibáiniadaca úa áibanái yàacuèsemi. Iná ìnáiadacawa imàacáanápiná ìchawa úa ibàacanéeeri iyú càmicáiná ìri yáí udéericuírca. Càmitaté José iwàwa icháawàaca uináwaná ìwali iyacàle mìnánái ìri ípichanáté nanúaca úa. ²⁰ Yá José ìnáiadacatéwa imàacáanápiná ìchawa úa, quéwa abéeri àngel Dios néeséeri yàanàca José yàatalé. Yá àngel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani ìricúise. Yá àngel ìmaca José ìri: “José, rey David itaquérínámi, picá cáalu peedáca María piacawéetúapináca úara, udéericucáiná sùmái Espiritu Santo ìwiitáise iyú. ²¹ Sùmàiquéera yá imusúeripinácawa María ìcha. Pimàni ípidená Jesús. Ípidenápiná cáì yáicáiná iwènúadapiná yàasu wenáiwicanái ìwiitáisewa nabáyawaná ìchawa, ipichaná Dios yúuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa”, ìmaca yáí àngelca.

²² Càité àngel icàlidaca José ìrini macáita ichàbáanápinátéwa càide iyúwaté profeta icàlidáanáté Dios itaacái wenáiwicanái ìri. ²³ Bàaluitécáiná Dios yàasu profeta ìmacaté nalí Dios inùmalicúise:

“Abéechúa mànacàu càmlíchúacáwaca iimá asialí yáapicha, udéericupinácawa. Imusúapinácawa uicha abéeri sùmái, namàníripiná ípidená Emanuel”,

ìmacaté yáí profetaca. (Yáí ípidená Emanuel ìmáanáca: “Dioscata wáapicha”).

²⁴ Néeseté José icawàacawa, yá imànicaté càide iyúwa Dios yàasu àngel ichùullanáni. Yáté èerica yeedácaté úái María yàacawéetúapinácawa. ²⁵ Càmiritáacá quéwa José iimá úapicha àta urí imusúacatalétaté iicá èeri yáí idábáanéerica uírca. Yá José imànicaté ípidená Jesús.

2

La visita de los sabios de Oriente

¹ Jesús imusúacaté iicá èeri Belén iyacàlená irícu, Judea yàasu cáli ínata, rey Herodes icúacaalíté yáí cálica. Néenialíté abénaméeyéi asianáí cáaliacáiyéi nàanàca Jerusalén iyacàlená iriculé. Décuíséeyéi nàanàca, Oriente yàasu cáli néeséeyéi, yéwáidéeyéicawa nacáí dùlupùta iwali. ² Nasutáca néemiawa Jerusalén iyacàlená mìnanáí:

—¿Alénásica judío icuèrinápiná siùquérica tàacáwa imusúaca iicá èeri? Wáaliacawa idéca asácani waicácináté áiba dùlupùtaca ímáanáca idéca imusúaca iicá èeri, yáí picuèrinápinácuéca, piacué judíoca. Iná wadéca wàanàca wàacaténá icàaluíniná —náimaca.

³ Yá rey Herodes yéemiaca cáaliacáiyéi iináwaná, iná máini cáaluca ínáidacawa, càmicáiná iwàwa áiba yeedáca íicha yáí cálica. Jerusalén iyacàlená mìnanáí nacáí cáaluca nía canánama, càmicáiná nawàwa Herodes yàasu úwináí namànica úwi náipunita íwalíise yáí nacuèrinápináca wálisáica. ⁴ Néese rey Herodes iwacáidaca sacerdote íiwacanánáí, nía nacáí yéwáidéeyéica wenáiwica templo irícu. Herodes imáidaca nía isutácaténá yéemiawa nía alénápinácaalíté Mesías imusúaca iicá èeri, yáí judío icuèrinápiná Dios ibànuérica nalí. ⁵ Yá náimaca Herodes irí:

—Belén iyacàlená néenipináca imusúaca iicá èeri, Judea yàasu cáli ínata, yáicáináté Dios yàasu profeta itànàca càiri tàacáisi Dios inùmallicúise bàaluité. Dios ímacaté:

⁶ Pía, Belén iyacàlenáca, Judea yàasu cáli ínatéeri iyaca, canáwanáca pía áiba yàcalé íicha canánama iyéeyéica Judea yàasu cáli ínata, yáicáiná Nacuèriná imusúapináca Belén iyacàlená irícu icuèripiná nùasu wenáiwica, níái Israel itaquénáináimica’,

càité itànàca tàacáisi yáí profetaca Dios inùmallicúise —náimaca.

⁷ Néese Herodes imáidaca cáaliacáiyéi ibàcanéeri iyú áibanáí íicha. Imáida isutáca yéemiawa nía yáaliacaténáca cayába càinácaalíté èeri idàbacaté naicáca úái dùlupùtaca uchanàacawa. ⁸ Néese Herodes idécánáami yéemiacani, yá ímaca nalí:

—Piacuéwa picutáca cayábani, yára sùmáica; néese pidécánáamicué pianàacani, yá picálidacué nulí iináwaná, yéwanápiná nùacawa néré nubàlùacawa nùululí ipùata iyúwa irí nùacaténá nacáí icàaluíniná —meedáta càí ímaca nalí, ichìwáidacáita nía meedá Herodesca. Yá ibànùaca nía Belén iyacàlená nérépiná.

⁹ Idécánáami néemiaca Herodes itàacáí, yá nàacawa íicha níái cáaliacáiyéica. Yá néese, dùlupùta yàacawa napíchalépináta, úái dùlupùta naiquéechúacaté nàyacaalíté nàasu cáli néesewa. Yá uchanàacawa yàcalé iwicácu yáí sùmáí iyacatáica. ¹⁰ Néese naicáciná dùlupùta, yá casíimáica nía manuísíwata. ¹¹ Yá nawàlùacatéwa capíi iriculé. Naicáca sùmáí néré yáatúa María yáapichawa. Yá nabàlùacawa irí nàululí ipùata iyúwa nàacaténá sùmáí icàaluíniná. Néese nàacùaca nàasuwa nàacaténá irí oro, incienso nacáí, mirra nacáí, níái cawèniyéi pumènica isàni. ¹² Néese Dios yàalàaca nía náamacani irícuíséwa ipíchaná nèepùacawa Herodes yàatanabàa. Inaté nèepùacawa áiba àyapu iricubàata Herodes íicha nàasu cáli nérépináwa.

La huida a Egipto

¹³ Néese idécánáamité nàacawa níái cáaliacáiyéica, yá Dios ibànùaca ángel yàanápinátéwa José yáatalé. Yáí ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani irícuise. Yá ángel ímaca irí: “Pimichàawa, pichùnia piasuwa pianáwa, pitéca yáí sùmáica yáatúa yáapichawa, piacàatétawa Egipto yàasu cáli nérépiná. Píya néréwa àta numáidacataléta píawa, Herodescáiná icutápiná inúawa yáí sùmáica”, ímaca yáí àngelca.

¹⁴ Néese, José imichàacawa táiyápi, itécani yáí sùmáica, yáatúa yáapichawa. Yá yàacàatécatawa náapicha Egipto yàasu cáli nérépiná. ¹⁵ Nàyacaté néré àta Herodes yéetacatalétatéwa. Inaté macáita ichàbacawa càide iyúwaté Dios yàasu profeta icálidáanáté tàacáisi Dios inùmallicúise: “Numáidaca Nuíriwa yàacaténáwa Egipto yàasu cáli íicha”, ímacaté yáí Diosca.

Herodes manda matar a los niños

¹⁶ Néeseté Herodes yáaliacawa naináwaná iwali níái cáaliacáiyéica càmitaté neebáida itàacáí, yá calúaca báawanamani yáí Herodesca. Iná Herodes ibànùaca yàasu úwináíwa nanúacaténá macáí sùmanáí asianáí Belén iyacàlená irícuíyéica, áiba yàcalé nacáí iyéeyéica mawíenibàa Belén irí. Nanúacaté macáí sùmanáí asianáí idèniyéica àta pucháiba camuí, níacáináté cáaliacáiyéica nacálidacaté Herodes iríni nadàbacaté naicáca dùlupùta pucháiba camuí ipíchawáiseté nàanàca Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁷ Càité ichàbacawa càide iyúwaté profeta Jeremías itànàanáté tàacáisi Dios inùmallicúise. Jeremías ímacaté:

¹⁸ “Náicháanípiná cachàini manuísíwata níái Ramá iyacàlená mìnanáca, Raquel itaquénáináimica. Náicháanípináca, máini achúmaca nawàwa néenibe íinináwa. Canácata yáaliméeripiná ísímáidaca níawa, néenibemi yéetácáináwa náicha”, ímacaté yáí profetaca Jeremías.

¹⁹ Néese idécánáamité Herodes yéetácawa, Dios ibànùaca ángel yàacaténáwa José yáatalé Egipto yàasu cáli néré. Yá ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani irícuise. Yá ángel ímaca José irí: ²⁰ “Pimichàawa, pité yáí sùmáica yáatúa yáapichawa, pèepùawa Israel

itaquénainámi yàasu cáli nérépiná. Nadéca néetácawa níara iwàwéeyéicaté inúacani”, íimaca yáí ángelca.

²¹ Yá néeseeca José imichàacatéwa, itécani yáí sùmàica yáatúa yáapichawa Israel yàasu cáli nérépiná. ²² Quéwa, José yéemliaca Arquelao iináwaná iwali icúaca judíonái yàasu cáli yáanirimi Herodes yáamiricubàamiwa, iná cáaluca José yàacawa néré. Yá nàacawa Galilea yàasu cáli néré ángel icàlidacáiná José írini yáamacani iricúise nàanápínawa Galilea yàasu cáli néré. ²³ Nàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá nàacawa nàyacaténá Nazaret iyacàlená iricu. Nàyacaté néré càide iyúwaté profetanái íimáanaté Jesús iwali. Profeta íimacaté nàimáanápínaté Jesús iwali Nazaret iyacàlená néeseéericani.

3

Juan el Bautista en el desierto

¹ Néeseté madécaná camuí idénáami, néenialité Juan el Bautista idábaca icàlidaca Dios itàacái alé manacúali yùucubàa càinàwàiri iyéerica Judea yàasu cáli íinata. ² Manùbéeyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé, néemliacaténá itàacái. Yá íimaca nali: “¡Píwenuadacué píiwitáisewa Dios írpiná, mesúnamáicáináta Dios icùapiná macáita!” íimaca yáí Juanca.

³ Yáí Juan el Bautista, yácata yáí asialica profeta Isaías itànèericaté tàacáisi iináwaná iwali Dios inùmalicúise. Isaías itànàacaté yáí tàacásica:

“Abéeri asiali icàlidapiná naliwani cachàiníri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipiná íimaca nali: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnliacaalí àyapu Náiwacali írpináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnliaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios írpiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnliacué píiwitáisewa yéewacaténá idábaca yéewáidacuéca pìyaca machacàniri iyú càide iyúwa iwàwáaná’, càipiná íimaca”,
càité itànàaca tàacáisi yáí profeta Isaíasca.

⁴ Yáí Juan idèlacaté ibàlewa wáluma cácuúri camello ichùna iwálumalená. Idacùacaté nacái iwàllabàawa pìrái íimamimi. Iyáa nacái iyáacaléwa wiríchu nacáiyéi, mába ituní nacái Juan yàanèerica manacúali yùucubàa càinàwàiri. ⁵ Néese manùbéeyéi Jerusalén iyacàlená mìnánái, madécaná nacái Judea yàasu cáli néeseéeyéi, Jordán inanába yàasu cáli néeseéeyéi nacái nàacatéwa Juan el Bautista yàatalé néemliacaténá itàacái. ⁶ Néese nacàlidaca náichawa yáí báawéerica namànírira, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

⁷ Quéwa Juan íicaca manùbéeyéi fariseo, saduceo nacái manùba nàanàaca yàatalé ibautizacaténá nía, yá Juan yáaliacawa càmitaté nawènúada náiwitáisewa báawéeri íicha báisiiri iyú, iná Juan yàalàaca nía cachàiníri iyú. Ima nali: “¡Píacué, càiyéide iyúwa àapi iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàapiná mesúnamáita, yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúunáidacuéca píalimáaná pichúuliacawa íicha, yáí yùuwichàacásica, píbautizácaalicáitawa, éwitacué càmicáaníta píwènúada píiwitáisewa báisiiri iyú píbáyawaná íichacuéwa. ¡Càmítacué nucàlida píri càiri chiwái! ⁸ Iwàwacutácué pìyaca machacàniri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápíná macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú píwènúadacuéca píiwitáisewa báisiiri iyú Dios írpiná. ⁹ Picácué píma píriwa: ‘Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, ¡Abraham itaquénáinámicáiná wía!’ picácué càí píma. Péemliacué cayábani, éwita Dios ímàlàida macáitacué pía píbáyawaná iwàliseswatá, càicáaníta Dios yáalimá iwènúadaca níai íbaca Abraham itaquénáinámipiná iyútá Dios yàasu wenàiwicapiná nía píamiricubàamicuéwa. ¹⁰ Máini mawiénica yáí yùuwichàacáisi Dios ímàaquèripináca yàanàaca báawéeyéi iwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu iwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yáí Dios yàasu yùuwichàacásica. Péemliacué comparación: Càide iyúwa wàucaaalí macái àicu canéeyéi írì iyacaná cayába weemácaténá nía quichái iricu, càita nacái Dios yùuwichàidapiná wenàiwica quichái iricu cawinácaalí wenàiwica càmiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Báisíta nubautizácué pía úní yáaculé, píasáidacaténácué pídicé píwènúadaca píiwitáisewa Dios írpiná, quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca núamiricubàawa. Yátacué íbànùapiná Espíritu Santo abènaméeyéicué péená írì ibautizacaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yáí yàanèeripináca. Albanáicué péená quéwa càmiyéica yeebáida itàacái, ibautizápináca níawa quichái iyúwa, nàuwichàacaténáwa càiripináta. Máini cachàiníri íiwitáise nuícha. Nuíwacalini, yáí yàanèeripináca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càimíri cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani. ¹² Péemliacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica natécaalí nàasu palawa nacáapi iricuwa masacàcaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, nàaláidacaténá nacái trigo iwíralèmi, càita nacái yáí yàanèeripináca núamiricubàa yàanàaca iwàlísàidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáisewa, iseríacaténá nacái nía náicha áibanái càmiyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí íbànacale trigo ituínáwa manuiri capí iriculé ituínási yàaluca, càita nacái yáí yàanèeripináca iwacáidapiná yàataléwa yàasu wenàiwicanáwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituínási iwíralèmi manuiri quichái iricu, càita nacái yáí yàanèeripináca

yùuwichàidapíná macáita càmíyéica yàasu wenàiwica quichái irícu, càmírica ichacàwa càiripinèerita iyaca”, íimaca yái Juanca.

Jesús es bautizado

¹³ Néeseté Jesús yàacatéwa Galilea yàasu cáli ícha yàanàcaténá Juan yàatalé Jordán inanába néré, yéewacaténá Juan ibautizácani, yái Jesúsca. ¹⁴ Néese quéechatécáwa càmita Juan iwàwa ibautizáca Jesús, báicáiná íicáca yáawawa Jesús iwéré. Yá Juan íimaca Jesús irí:

—Nuwàwacutáca pibànúaca nulí Espíritu Santo ibautizácaténá nuíwitáise. Càmita cayába nubautizá pia úni yáaculé meedá, máinicáiná cachàinica nuícha pia —íimaca yái Juanca, yáalíacáinátéwa canáca Jesús ibáyawaná. ¹⁵ Quéwa Jesús íimaca irí:

—Siùcade iwàwacutáca pibautizáca núa, cayábacáiná wamànica macáita càide iyúwa Dios ichùullianá, yéewanápiná macáita náalíacawa nuebáidaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

Inaté Juan ibautizácani. ¹⁶ Néeseté idécánámi Jesús ibautizáca, yá imichàacawa úni yáacuíse. Yáta capíraléeri cáli yàacúacawa, yá Jesús íicáca Espíritu Santo irícuacawa ìwali Dios yàatanáise càide iyúwa unúcu iricúanáwa. ¹⁷ Néese néemiaca Dios itàacái chènuníse. Dios íimaca: “Yácata Nuíri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani”, íimaca yái Diosca.

4

Jesús es puesto a prueba

¹ Néeseté Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinawàiri yéewacaténá Satanás yáalimáidaca Jesús imánínápiná ibáyawanáwa, quéwa Jesús càmita yeebá Satanás irí. ² Jesús iyacaté néré cuarenta èeri, catá nacái. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa. Yá máapicani. ³ Néese Satanás yàacawa Jesús yàatalé yáalimáidacaténá Jesús imánínápiná ibáyawanáwa. Yá íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná pia, yá pichùulia níái íbaca nawènúanápináwa pan iyú piyáacaténáni —íimaca yái Satanásca. ⁴ Quéwa Jesús íimaca irí:

—Càmírita. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacási ìwali Dios ícha. Néese iwàwacutácué weebáidaca macáita iyúwa Dios ímáaná yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú’, íimaca yái Dios itàacáca —íimaca yái Jesúsca, càmíicáináté iwàwa imànica wawàsi meedá irípináwa Dios íiwitáise iyú.

⁵ Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré, yái yàcalé cáininéerica Dios íicáca. Yá Satanás imicháidaca Jesús templo ipùata ínatalé chènuníri náicha canánama. ⁶ Néese Satanás yáalimáidaca Jesús imánínápiná ibáyawanáwa. Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná pia, pípišlawa templo ícha cáli ínatalépiná, yáicáiná Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái piináwaná ìwali. Profeta íimacaté:

‘Dios ichùullápináca yàasu ángelnáwa nacúanápiná pia. Namichàidapíná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúa píawawa íba iwéré’,

càité profeta itànàaca Dios itàacái piináwaná ìwali —íimaca yái Satanásca.

⁷ Néese Jesús íimaca Satanás irí:

—¡Càmíri! Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca nacái walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèriná Dioswa asásí icuacaalí pia’, càité profeta itànàaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese àniwa Satanás itéca Jesús chènuníri dúli ínatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús íicá macái cáli èeri irícuíyéi, nachàini yáapícha nacái, nàasu cawèníri nacái. ⁹ Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Núapínáca píriwa macáitani pibàlúacaalíwa nulí piùlulí ipùata iyúwa píacaténá nucàaluíná —íimaca yái Satanásca. ¹⁰ Jesús íimaca irí:

—¡Càmíri! Píawa nuícha, Satanás. Càmita núa picàaluíná, yáicáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Iwàwacutá piaca Picuèriná Dios icàaluínáwa. Iwàwacutá nacái piaca abéerita Dios iyéiminá’, càité itànàaca yái profetaca —íimaca yái Jesúsca. ¹¹ Inaté Satanás yàacawa Jesús ícha, yá abénaméeyéi ángelnái yàanàaca néré nayúudàcaténá Jesús.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹² Jesús yéemíacaté áibanái náucacaté Juan el Bautista presoíyéi ibànaliculé, íná Jesús yéepúacawa Galilea yàasu cáli nérépiná. ¹³ Quéwa càmita iyamáawa Nazaret iyacàlená irícu, néese yàacatéwa iyacaténá Capernaum iyacàlená irícu, iyéerica Galilea icalisaniná idùlepiré, Zabolón itaquénánámi yàasu cáli ínata, Neftalí itaquénánámi yàasu cáli nacái. ¹⁴ Jesús imànicaté càí yéewacaténá macáita ichàbacawa càide iyúwa profeta Isaías itànàanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali. Isaías íimacaté Dios inùmalicuíse:

¹⁵ ‘Píacué israelita iyéeyéica Zabolón itaquénánámi yàasu cáli ínata, Neftalí itaquénánámi yáapícha, yái cáli iyéerica abéemalé Jordán inanába ícha, Galilea icalisaniná idùlepiré, alé càmíyéi israelita iyacataléca, Galilea yàasu cáli.

¹⁶ Píacué catéeyéica íiwitáise, càmiyéica yáalía Dios ìwali, áiba yàanàapinácué pialalé amalácáténacué imànica píiwitáise. Yéewáidapinácué pía, piyacaténacué Dios icamaláná ìricu, píacué canéeyéica icáuca càníri imáalàwa, iyéeyéica siùcade iyúwa yéetáními”, íimacaté yáí Isaiasca. ¹⁷ Néeseté Jesús idábaca yéewáidaca nía. Íimaca nalí: “Píwènúadacué píiwitáisewa Dios íripíná, mesúnámáicáináta Dios icúapíná macáita”, íimaca yáí Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁸ Néeseté Jesús yèepunicawa Galilea icalisaníná icàinalená ínatábàa. Yá iicáca pucháiba asianái. Ibèeri ípídená Simón, áibaalí ípídená Pedro nacái. Iméeréeri ípídená Andrés. Cubái inuérinánáica nía needácáténá nalíwa nàasu platawa. Nàucaca nàacawa nàasu tarayawa nèepunicawa calísaacubàa. ¹⁹ Jesús íimaca nalí:

—Aqualécué sísaara, píacuéwa nùapicha iyúwa nuéwáidacalénái. Pidécuéca píibaidaca píibàacaténacué cubái, quéwa siùcáisede nùacuéca píri wàlisài píibaidacalépiná píwacáidánápinácué nulí wenàiwica yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —íimaca yáí Jesúsca. ²⁰ Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa Jesús yáapicha.

²¹ Néese nàacawa àniwa calisa idùlepiré, yá Jesús iicáca áibanái asianái pucháiba: Ibèeri ípídená Santiago, iméeréeri ípídená Juan. Zebedeo yéenibeca nía. Nachùniaca nàyaca nàasu chinchorrowná barca ìricu nàaniri yáapichawa. Yá Jesús imáidaca nía, nàanápináwa yáapicha, iyúwa yéewáidacalénái. ²² Yá caquialéta namàacaca barca, nàaniri nacáíwa, yá nàacawa Jesús yáapicha.

Jesús enseña a mucha gente

²³ Jesús ipáchica yèepunicawa macái Galilea yàasu cáli ínatábàa. Macái yàcalé ìricu nacái yéewáida yèepunicawa judiónái yéewáidacàalu ìricu. Yá icàlidaca nalí yáí tàacáisi cayábéerica nàalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icúaca yàasu wenàiwicawa. Yúucaca náicha nacái macái uláicái íiwitáaná. ²⁴ Macái Siria yàasu cáli néeséeyéi néemliaca Jesús iináwaná, yá natéca néenánáíwa Jesús yáatalé, macái yúuwichèeyéicawa uláicái iyú, cáíwíri iyú nacái. Natéca nacái wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise, naté nacái áibanái idènièyéica tèwacáimi nacái, máapinèeyéi nacái. Yá Jesús ichùniaca nía macáita.

²⁵ Manùbèeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáapicha: Galilea yàasu cáli néeséeyéi, áibanái nacái yàanèyéica diez namanùbaca yàcalé néese Decápolis yàasu cáli ínatéeyéica iyaca, áibanái nacái Jerusalén iyacàlená mìnánái, Judea yàasu cáli néeséeyéi nacái, áibanái nacái iyéeyéica abéemalé Jordán inanába ícha.

5

El sermón del monte

¹ Néeseté Jesús iicáca manùbèeyéi wenàiwica ìwacáidáyaquèyéiwa yàatalé néemliacaténá itàacái, yá yàacawa dùli ínatalé, yá yáawinacawa néré. Yéewáidacalénái nàacawa yàatalé. ² Yá idábaca yéewáidaca nía. Íimaca nalí:

La verdadera dicha del hombre

³ “Cawinácaalí wenàiwica càmiyéica cachàini iicáca yáawawa, yáaliéyéi nacáíwa nawàwacutáaná Dios iyúudáca nía, casímáica nía Dios icúacáiná nía.

⁴ “Cawinácaalí wenàiwica achúmèeyéica iwàwa ibáyawaná ìwaliwa siùcade, èeri mìnánái ibáyawaná ìwali nacái, casímáipínáca nía yácáiná Dios isímáidapíná nía.

⁵ “Cawinácaalí wenàiwica càmiyéica cáimacái iicáca yáawawa, itàaníyéi nacái casalíníri tàacáisi iyú éeréeri iyú nacái, casímáipínáca nía, yácáiná Dios imàacapíná nactúca yáapicha èeri ìricuíri macáita.

⁶ “Cawinácaalí wenàiwica máiniyéica iwàwa imànica abéerita cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, casímáica nía, yácáiná Dios imànipíná nalí macáita yáí cayábéerica nawàwéerica imànica nalí.

⁷ “Cawinácaalí wenàiwica iiquèeyéica áibanái ipualé, casímáica nía, yácáiná Dios iicápiná napualé nacái.

⁸ “Cawinácaalí wenàiwica masaquèeyéica íiwitáise, casímáica nía, níacáiná iicápiná Dios natuí iyúwa.

⁹ “Cawinácaalí wenàiwica iwènúadéeyéica áibanái íiwitáise nalíwáca nàyacaténá matúbanáiri iyú náapichawáca, casímáica nía, Dios yéenibecáiná nía.

¹⁰ “Cawinácaalí wenàiwica yúuwichèeyéicawa Dios íripíná neebáidacáiná itàacái, casímáica nía yácáiná Dios imàacapíná nactúca yáapicha macáita.

¹¹ “Píacué nuéwáidacalénáica, áibanái icuísacaalícué pía peebáidacáinácué nutàacái, yá namànicaalícué píri báawèeri nùwalíse, yá nacháawácaalícué píináwaná ìwali macái íiwitáaná nachíwa báawèeri iyúwa, peebáidacáinácué nutàacái, néese casímáipínácuéca píawa. ¹² Casímáicué píwàwa, piyanídacué nacáíwa manuúswata, yácáiná Dios imàacapínácué píri

cawènîrî manuîsîwata pianâpinâcaalîcué chènunîré. Casîmâicué piwàwa, nâawîrinâimîcâinâ namânicatê bâawéeri Dios yâasu wenâiwa profetanâî irî, nîâî pipîchaléeyéimîcuéca îbibâidéeyéicatê Dios îrîpinâ càide iyúwacué piyâaná”, îimaca yâî Jesúsca.

Saly luz del mundo

¹³ Jesús îimaca yéewâidacalênâî irîwa: “Péemîacué comparaciôn: Càicuéca píade iyúwa îwidûma cháî èeri îricu. Yâî îwidûma puîwaca îmânica yâacâsi, yéewanâpinâ caséeca wenâiwa nayâacani. Néese càmîcaalî quirînama puîwa îwidûmaca, yâ càmîta idé puîwaca àniwani, yâî îwidûmaca. Yâ canâpinéerîca meedâni. Wâucacani bâachâwalé, néese wenâiwa nâîpinânicâ îfinatabâami. Càitacué nacâî iwâwacutâ piyaca machacànîrî iyú, pimânicué cayâbéeri nacâî, yéewanâpinâ wenâiwa nawâwa neebâidaca yâî bâisîrî tâacâisica.

¹⁴ “Péemîacué âiba comparaciôn: Càicuéca píade iyúwa camalâsi cháî èeri îricu. Càide iyúwa camalâsi icânacaalî catéeri îriculé, càita nacâicué iwâwacutâ picâlîdaca yâî bâisîrî tâacâisica èeri mînanâî irî amalâcatênâ nâiwitâise, nîâî catéeyéica îiwitâise, càmîyéica yâalîa Dios îwali. Iwâwacutâcué piyaca càide iyúwa manuîrî yâcalé iyéerîca dûli ipûatalîcu. Càide iyúwa macâita nâalîmâcaalî naicâca manuîrî yâcalé, càita nacâî iwâwacutâcué pimâacaca âibanâî îicâca piyaca machacànîrî iyú càide iyúwa Dios itâacâî îimâaná. ¹⁵ Péemîacué âiba comparaciôn: Watûcunîacaalî lâmpara, càmîta wabâani yâalusi îriculé. Néese wamâacaca icânaca chènunîbâa, yâ icânaca nâwali macâita iyéeyéica capîi îricu. ¹⁶ Càita nacâî iwâwacutâcué pimâacaca picamalâ icânaca âibanâî îiwitalîcu: piyacué machacànîrî iyú macâî wenâiwa îicâpinâ, nâalîacatênâwa îwali yâî cayâbéerîca pimâîrîcuéca, yéewanâpinâ nacâî nâaca icâaluîninâ, Pîanîrî Diosca chènunîsîerîca”, îimaca yâî Jesúsca.

Jesús enseña sobre la ley

¹⁷ Jesús îimaca: “Picâcué pîinâidawa nûanâaca numâalâidacatênâ tâacâisi profeta Moisés itànêericatê Dios inûmalîcuîse, nîa nacâî profetanâî icâlîdêeyéicatê tâacâisi Dios inûmalîcuîse. Picâcué câi pîinâidacawa nûwali. Càmîta nûanâa numâalâidacatênâ yâî tâacâisica. Néese nudêca nûanâaca numânicatênâ càide iyúwa îimâanáca yâî tâacâisica icâlîdêerîca nuinâwanâ îwali. ¹⁸ Péemîacué cayâbani: Mâinî cachâînîrîcani yâî Dios itâacâî bâaluisâimîca profeta Moisés, âibanâî profeta nacâî natànêericatê Dios inûmalîcuîse. Macâita ichâbapînacawa càide iyúwatê Dios itâacâî îimâaná. Aiba èeriwa Dios îmaalâidapîná capîraléeri câli, yâ nacâî èeriquéi. Quéwa canâcatâita yûucawa yâî itâacâî bâaluisâimîca, îbatâa abéeri letra achûméerîna pinâ, canâcatâita îmaalâawa. Macâita ichâbapînáwa câiwade iyúwatê Dios itâacâî îimâaná. ¹⁹ Mâinîcâinâ cachâînîrîca macâî tâacâisi natànêericatê Dios inûmalîcuîse, îná iwâwacutâ wenâiwa neebâidaca macâitani. Canâcata canéeri iwèni tâacâisi. Aibacaalî càmîrîi yeebâida abéeri tâacâisi natànêericatê, càmîcaalî nacâî yéewâida âibanâî neebâidâanâpinâ yâî tâacâisica, yâ canâca yéewanâwa iwâlûacawa Dios iyacâlê îriculé icûacatalé macâita chènunîré. Quéwa cawînacaaalî yeebâidêerîca yâî tâacâisi Moisés, profetanâî nacâî natànêericatê Dios inûmalîcuîse, yâ yéewâidacaalî wenâiwa neebâidâanâpinâni, yâsî mâinîrîpinâ câimîetacanéeri yâî wenâiwîcaca Dios iyacâlê îricu icûacataléca macâita chènunîré. ²⁰ Nîara yéewâidêeyéica wenâiwa templo îricu, nîa nacâî fariseoca nacâlîdaca nainâwanâ îwaliwa namâinînása macâita machacànîrî iyú càide iyúwa Dios ichûullaná namânica. Bâisîta namânica madêcanâ. Quéwa nûumacué pîrî: Iwâwacutâcué pimânica càide iyúwa Dios iwâwâaná mâinî cachâînîwanâî nâicha nîâî yéewâidêeyéica wenâiwa templo îricu, nâicha nacâî fariseonâica. Càmîcaalîcué pimâni mâinî cachâînîwanâî nâicha, yâ càmîtacué yéewa Dios yéenîbeca pîa, Dios icûacatênâcué pîa”, îimaca yâî Jesúsca.

Jesús enseña sobre el enojo

²¹ Jesús îimaca: “Pîdêcuéca péemîaca néewâidaca pîa càide iyúwatê profeta Moisés îimâanáatê Dios inûmalîcuîse. Îmacatê plawîrinâimi irî: ‘Picâ pinûa wenâiwa. Pinûacaalî wenâiwa, yâ iwâwacutâ péetâcawa pîbâyawanâ îwalîsewa’, îmacatê yâî Moisésca. ²² Siûcade nûumacué pîrî àniwa âibacaalî calûa îicâca âiba wenâiwa, yâsî yéetâpinâcawa îbâyawanâ îwalîsewa. Aibacaalî itâani bâawéeri iyú âiba wenâiwa irî, yâsî Dios yûuwichâida bâawanamani, càide iyúwa Junta Suprema israelita îiwacanânâî nâuwichâidâanâ cabâyawanéeri wenâiwa. Aibacaalî icuîsa îichawa âiba wenâiwa bâawéeri iyú, yâsî Dios yûuwichâidacani infierno îricu, yâî quichâî càmîrîrica îchacâwa câirîpinéerîta iyaca.

²³⁻²⁴ “Pîwâwacaalî pîté ofrenda altar nêré piacatênâ Dios icâaluîninâ, yâ cayâbéeriquéi pimâinînáca câi. Quéwa ipîchawâise piaca Dios icâaluîninâ, pîinâidawa cayâba asâisi cawâwanâta pimânicaaalîté bâawéeri âiba wenâiwa irî. Pimânicaaalîté bâawéeri âiba irî, yâ piacâatétawa yâatalé ipîchawâise piaca Dios icâaluîninâ. Yâ pisutâ wenâiwa îicha wawâsi îmâacâanâpinâ iwâwawa îicha yâî bâawéerîca pimâinîricatê irî. Néese pîalîmâ piaca Dios icâaluîninâ matuîbanâiri iyú. Càmîcaalî câi pimâni, yâ canâ iwèni Dios îicâca yâî pianâca icâaluîninâ.

²⁵ “Pisutá piáwawa Dios ícha caqualéta imàacáanápíná iwàwawa píbayawaná ícha, ipíchaná yúuwichàidaca pía. Càmicaalí càì pimàni, yásí Dios iyaca píri càide iyúwa piúwide. Péemià comparaciòn: Piúwide itécaalí pía icháawàcaténá piináwaná ìwali nacuèrinánáí irí, yá iwàwacutá pitàanica yáapicha éeréta àyapullcubàa. Pisutá ícha wawàsi caqualéta imàacáanápíná iwàwawa píbayawaná ícha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá ícha càì, yásí juez imàacaca úwináí nàibàaca pía, yá úwináí nàucapiná píuwa presoyéí ibànaliculé, nacapèedáidacaténá píawa. ²⁶ Péemià cayábani: Canácatáita namusúwawa nàuwichàacáí íchawa presoyéí ibàna iricuíse àta napáyaidacataléta náichawa namawènicálewa macáita, àta abéeri centavo piná yáí centavo namáaláidáaná canánama. Càita nacáí càmita píalimá pimusúwawa Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha càiripináta”, ímaca yáí Jesúsca.

Jesús enseña sobre el adulterio

²⁷ Jesús ímaca: “Pidécuéca péemiàca tàacáisi nacàlidéericatè: ‘Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha càmilíchúaca píunusiwa, càmirica nacáí pinirisiwa’, càité nàimaca. ²⁸ Siúcade quéwa númacué píri áibacaalí íicáida inanáí irí, yá capicúlecaalí iwàwacáinà íimáca úapicha, yá idéca imànica íbayawanáwa úapicha iwàwalicúsewa, iná cabáyawanáca Dios íicàceni.

²⁹ “Iná piwàwacaalí pimànica píbayawanáwa pituí yéewápuwáiséechúa iyúwa, piicáanápíná wawàsi càmirica Dios iwàwa piicáca, néese piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica píbayawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí íchawa ituíwa, ipíchaná imànica íbayawanáwa ituí iyúwa. Càita nacáí iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmiri imáalàawa, ipíchaná nacáí Dios yúucaca pía infierno iriculé, yáí manuírí quicháica. ³⁰ Càita nacáí piwàwacaalí pimànica píbayawanáwa picáapi yéewápuwáiséechúa iyúwa, néese piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica píbayawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwíchúacaalí íchawa icáapiwa ipíchaná imànica íbayawanáwa icáapi iyúwa. Càita nacáí iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmiri imáalàawa, ipíchaná nacáí Dios yúucaca pía infierno iriculé, yáí manuírí quicháica càmirica ichacàwa càiripinéerita iyaca”, ímaca yáí Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

³¹ Jesús ímaca: “Pidécuéca péemiàca tàacáisi nacàlidéericatè íméerica: ‘Aibacaalí iwàwa imàacaca íchawa ínuwa, iwàwacutá yàaca ulí cuyàluta icàlidéerica áibanáí irí imàacacaté uèpunicawa ícha’, càité nàimaca. ³² Quéwa siúcade númacué píri càmicaalí uimá áiba asiali yáapicha càmirica unirisiwa, càmita yéewa uniri imàacaca íchawa úa. Quéwa yúucacaalí meedá úa, yá imàacaca umànica ubáyawanáwa idàbàanéeri uniri iríwa, uedácaalí ulíwa áiba asiali unripinácawa àniwa. Aiba asiali yeedácaalí íunupináwa abéechúa nàucuéechúami, yá imànica íbayawaná nacáíwa, íimácáiná áiba asiali ínu yáapicha”, ímaca yáí Jesúsca.

Jesús enseña sobre los juramentos

³³ Jesús ímaca: “Pidécuéca nacáí péemiàca tàacáisi nacàlidéericatè piawirináimi irí íméerica: ‘Pimàni macáita machacàniri iyú càide iyúwa picàlidáaná báisi báisisíwata Dios yáaliéricawa pimáninápínása’, càité nàimaca. ³⁴ Quéwa númacué píri, picácué píima: ‘Báisi báisisíwata Dios yáaliéricawa’. Picácué nacáí càì píimaca capirálèeri càli ípidená ìwali, Dios iyacáiná chènuniré. ³⁵ Picácué nacáí càì píimaca càli ípidená ìwali, Dios iyacáiná cháí èeri iricu nacáí. Picácué nacáí càì píimaca Jerusalèn íyacàlená ípidená ìwali, yácáiná Wacuèriná Dios cachàiníri yáasu yàcaléceni. ³⁶ Picácué nacáí càì píimaca píiwita ìwaliwa yácáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca píiwita íbáiná iwènúacawa cúlíuri iyú, cabalèeri iyú áiba. ³⁷ Píimacaalícué ‘báisíta’, néese iwàwacutácué báisíca pitàacáica. Píimacaalícué ‘càmita’, néese iwàwacutácué báisíca pitàacáica. Báawéeriquéí píimáanácúca ‘Báisi báisisíwata Dios yáaliéricawa’”, ímaca yáí Jesúsca.

Jesús enseña sobre la venganza

³⁸ Jesús ímaca: “Pidécuéca péemiàca tàacáisi nacàlidéericatè piawirináimi irí, íméerica: ‘Cawinácaalí imusúadéerica áiba wenàiwica ituí, iwàwacutácué pimusúadaca ituí, yáí imànirica báawéeri áiba irí, càita nacáí cawinácaalí imalèeri áiba iyéí, iwàwacutácué pímalàaca iyéí nacáí, yáí imànirica báawéeri áiba irí’, càité nàimaca. ³⁹ Quéwa siúcade númacué píri: Picácué píipéla ípunita cawinácaalícué imànirica píri báawéeri. Aiba inúacaalí píchani ìwali, yá píimàaca inúaca pinàni ìwali abéemàawáise àniwa. ⁴⁰ Aibacaalí iwàwa icháawáaca piináwaná ìwali píimawènicáinása ícha camisa, yá píimàaca iríni, yáí camisaca. Yá píimàaca irí nacáí píasu ruanawa. ⁴¹ Uwináí nachùllacaalí pitéca náasu abéeri kilómetro idécuni, yá pité náasu pucháiba kilómetro idécuni, nawàwacaalí càì pimànica. ⁴² Cawinácaalí isutéerica píchana wawàsi, píimàaca iríni. Picá piwènúawa ícha cawinácaalí isutéerica pianápiná ichàba wawàsi. Pía ichàbani”, ímaca yáí Jesúsca.

El amor a los enemigos

⁴³ Jesús ímaca: “Pidécuéca péemiàca tàacáisi áibanáí icàlidéericatè piawirináimi irí, íméerica: ‘Cáininá piicáca piacawéeyéináwa. Báawa nacáí piicáca piúwidenáíwa’, càité nàimaca. ⁴⁴ Quéwa

númacué piri: Cáinacué nacái piicáca piùwidenáíwa. Pisutacué nalí Dios imánínápiná nalí cayábéeri, cawinácaalicué ibanuéyéica piwali cháwicùli. Pimànicué cayábéeri nalí cawinácaalicué báawéyéica iicáca pía. Pisutacué nalí Dios mamáalàacata cawinácaalicué icháawéyéica piináwaná iwali báawanama nachíwa iyúwa, cawinácaalicué nacái imáníyéica piri báawéeri nùwalíse, peebáidacáinacué nutàacái. ⁴⁵ Cáipiná pimàaacué náalíacawa Wáaniri Dios chènuníseeri yéenibecúca pía. Iwàwacutacué pimànica càide iyúwa Dios imáníná: Dios imàacaca èeri icànaca báawéyéi iwali, cayábéyéi iwali nacái. Imàaca nacái unía yúuwàacawa nabànacale iwali, níai imáníyéica cayábéeri, nía nacái imáníyéica íbáyawanáwa. ⁴⁶ Cáinínacaalicué piicáca níawamita wenáiwica cáininéyéicuéca iicáca pía, néese Dios càmita imàacacué piri cawèníri chènuniré, níacáiná macái èeri mìnánái namànica cà. Nía nacái báawéyéica íiwitáise yeedéyéica plata yéenanái íchawa Roma iyacàlená yàasu gobièrno irípiná, cáinináca naicáca cawinácaalí wenáiwica cáininéyéica iicáca nía. Iná càmitacué máini cayábéyéi náicha pía. ⁴⁷ Pitàidacaalicué nacái cayábéeri iyú níawamita péenanáíwa, néese càmitacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái íicha, níacáiná macái èeri mìnánái namàni cà. Nía nacái càmiyéica judío, càmiyéica yáalía Dios iwali, nía nacái namànica cà. Iná càmitacué máini cayábéyéi náicha pía. ⁴⁸ Báisicaalicué Dios yéenibeca pía, néese iwàwacutacué cayábéyéi piíwítáise náicha canánama èeri mìnánái. Iwàwacutacué piyaca càide iyúwa Wáaniri Dios chènuníseeri iyáaná, imánírica cayábéeri nalí canánama, níai cáininéyéica iicáca Dios, nía nacái càmiyéica cáininá iicáca Dios”, íimaca yái Jesúsca.

6

Jesús enseña sobre las buenas obras

¹ Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa, níai yéewáidacaléca: “Picacué píbaida Dios irípiná wenáiwica iicápiná meedá náináidacaténacué piwali cayábanameyéicuéca piíwítáise. Pimànicalicué cà, néese Wáaniri Dios chènuníseeri càmita yàapiná píricué piasu cawèníri chènuniré, canásiíwa.

² “Iná piyúudàacué catúulécanéyéi, quéwa picacué picálida áibanái irí iwali yái pimánínáca. Aibanái pucháibéyéi íiwitáise nacàlidaca naináwanáwa manùbéyéi wenáiwica yàacuéssemi, náimaca nadécasa nayúudàaca catúulécanéyéi. Aibanái nacái nabàlùacawa bàacháwalé, yá nàaca plata catúulécanéyéi irí macái wenáiwica iicápiná, yéewacaténá wenáiwicanái icàlidaca naináwaná cayábéeri iyú. Péemiacué cayábani, cawinácaalí imáníyéica cà, èeri mìnánái nacàlidapiná naináwaná iwali cayábéeri tàacáisi iyú, quéwa Dios càmita imàacapiná nalí báisíri cawènírica iyéerica chènuniré. ³ Néese piacué nuéwáidacaléca, piyúudàacué catúulécanéyéi, quéwa picacué picálida áibanái iríni, íbatàa irípiná yái piacawéerináca cayábéeri náicha canánama, picacué picálida iríni. ⁴ Piyúudàacué catúulécanéyéi íbàacanéeri iyú. Yásí Wáaniri Dios, yái íiquéerica cáinacaalicué pimánínáca íbàacanéeri iyú, imàacapinacué piri piasu cawèníri pianàacaalípiná chènuniré”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña a orar

⁵ Jesús íimaca: “Pisutacué píawawa Dios íicha, quéwa picacué pimàni càide iyúwa pucháibéyéi íiwitáise imáníná. Nawàwa wenáiwicanái iicáca nía meedá idècunitàacá nasutáca Dios íicha. Iná máini nawàwa nabàlùacawa manùbéyéi yàacuéssemi judionái yéewáidacàalu irícu, bàacháwalé nacái wenáiwicanái yàacuéssemi nasutacaténáwa Dios íicha wenáiwicanái iicápiná meedá. Péemiacué cayába, cawinácaalí imáníyéica cà, èeri mìnánái nacàlidapiná naináwaná iwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapiná nalí báisíri cawènírica iyéerica chènuniré. ⁶ Néese pisutá píawawa Dios íicha, quéwa piwàlùawa picapèe imàdàaná iriculéwa, yá píbàlia inùma, néese pisutá píawawa Wáaniri Dios íicha iyéerica píapícha néré. Néese Wáaniri Dios yái íiquéerica macáita pimánírica íbàacanéeri iyú, yàapiná piri piasu cawèníri chènuniré.

⁷ “Pisutá Dios íicha, quéwa picá píma canéeri iwèni tàacáisi madécaná yàawiría càide iyúwa càmiyéi judío imáníná càmiyéica yáalía Dios iwali, nía nacái iyúunáidéyéica Dios yéemíaca nalí nasutacáiná íicha déecuiri iyú. ⁸ Picacué píináidawa cà, Dios yáalíacáináwa piwalicué cáinacaalí pimáapuèrica ípíchawáise pisutacuéca íichani. ⁹ Iwàwacutacué pisutáca Dios cà: ‘Pía, Wáaniri Dios chènuníseeri, pimàaca macái wenáiwica yàaca picàaluíná.

¹⁰ Pimàaca péenáwaná yàanáca caquialéta yái èerica pidàbacatáipináta picùaca macáita. Pimàaca èeri mìnánái namànica càide iyúwa piwàwáaná cháí èeri irícu càide iyúwa neebáidáaná pítaacái, níara iyéyéica chènuniré.

¹¹ Pía wayáapiná wamáapuèrica siúcade.

¹² Pimàaca piwàwawa wabáyawaná íicha, yái báawéerica wamánírica càide iyúwa wamàacáaná wawàwawa nabáyawaná íicha cawinácaalí imáníyéica walí báawéeri.

13 Picá pimàaca áibanái yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasàa wía báawéeri Satanás ícha. Píacáiná icuèripínaca macáita, pía cachàiníríca íiwitáise náicha canánama, icànéerica mèlùmèlúrí iyú càiripínáta. Báisíta, amén', càì pisutácué píawawa Dios ícha.

14 "Pimàacaaalícué piwàwawa nabáyawaná ícha cawínacaalícué imàniyéica píri báawéeri, néese Wáaniri Dios chènuníiséeri imàacapínácué iwàwawa píbáyawaná íchwawa. 15 Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa áibanái íbáyawaná ícha, néese càmitacué nacái Wáaniri Dios imàacapíná iwàwawa píbáyawaná ícha", íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el ayuno

16 Jesús íimaca: "Pimàacaaalícué píchwawa piyáacaléwa pisutácaténácué píawawa Dios ícha manuíswata, picácué cáimiétaquéeri iyú pimànica píawawa wenàiwica íicápiná meedá càide iyúwa pucháibéyéi íiwitáise imàniná. Nawàwa áibanái wenàiwica naicáca nía cáimiétaquéeri iyú, íná cáimiétaquéeri iyú namànica níawawa wenàiwica íicápiná meedá yéewacaténá macáita náalíacawa namàacaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios ícha. Péemiácué cayábani, cawínacaalí imàniyéica càì, èeri minanáí nacàlidapíná naináwaná íwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisíiri cawèníríca íyéerica chènuniré. 17 Quéwa pía pimàacaaalí píchwawa piyáacaléwa pisutácaténá píawawa Dios ícha manuíswata, yá pípia cayába píiwita íbáináwa aceite iyú, píiba nacái pinàniwa. 18 Càita pimàni, ipíchaná áibanái náalíacawa pimàacaca píchwawa piyáacaléwa pisutácaténá píawawa Dios ícha. Abéerita Wáaniri Dios, yái íyéerica píapícha, yáalíacawa pimàacaca píchwawa piyáacaléwa, íná Dios yàapíná píri píasu cawèníríca chènuniré", íimaca yái Jesúsca.

Riquezas en el cielo

19 Jesús íimaca: "Picácué píwacáida píriwa manùba cawèníríca wawàsi cháí èeri írícu. Cuwée iyáaca meedá cawèníríca bàlesi. Aiba wawàsi nacái namáalàacáitacué píchwawa. Cayéedéeyéi nacái nawàlúacawa needácaténácué píchwani. 20 Cayába cachàini píricuèni pimàninácuéca càide iyúwa Dios iwàwáaná pídeníacaténácué píasu báisíiri cawèníríca íyéerica chènuniré, aláera càmicatalé cuwée iyáacué píchwani, càmicatalé nacái cawèníríca imáaláawa, càmita nacái cayéedéeri iwàlúawa néré. 21 Pimàacaaalícué piwàwawa píasu íwaliwa cháí èeri írícuíríca, yásí píináidapínácuéca íwali mamáalàacata. Quéwa píicácaalícué iyúwa cawèníríca yái cayábéeri wawàsica Dios yèeripínácuéca píriwa chènuniré áiba èeriwa, yásí píináidapínácuéca íwali mamáalàacata. Iná pimànicué càide iyúwa Dios iwàwáaná peedácaténácué píriwani yái cawèníríca íyéerica chènuniré. Càita píináidapínácuéca íwali mamáalàacata", íimaca yái Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

22 Jesús íimaca: "Pítuú iyaca píri càide iyúwa lámpara pítuúicáiná imàacaca píicáca. Cayábacaalí pítuú, yásí amalánamaca píicáca. 23 Quéwa báawacaalí pítuú, yásí catáca píicáidaca. Néese yái píináidéericawa píwàwalícuéca iyaca càide iyúwa catuúri íiwitáise. Iná pícuwa cayába piwàwawa masaquèeri iyú, picá cáininá píicáca áiba wawàsi Dios ícha, ipíchaná catáca píiwitáise. Néese báawacaalí píiwitáise, yái píináidéericawa piwàwalícuéca, yásí ímáini catáca píiwitáise báawanama! Càmita píaláipíná cayábéeri íwali báawéeri íchaná", íimaca yái Jesúsca.

Dios y el dinero

24 Jesús íimaca: "Péemiácué comparación: Canácata wenàiwica yáaliméeri imànica machacàníri iyú càide iyúwa íwacanáiná pucháiba ichùulíaná imànica, báawacáiná íicáca abéeri íwacaliwa, cáinináta quéwa íicáca íwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapíná íwacali áiba icáaluínáwa, quéwa caná iwèni meedá íicápiná íwacali áibawa. Càita nacái càmitacué píde píibaidaca cayába Píiwacali Dios írípínáwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácaalícué píicáca plata", íimaca yái Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

25 Jesús íimaca: "Péemiácué cayábani: Picácué achúma píináidáanicawa piwàwawa càinacaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, piyacaténácué, càinacaalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca píbàlepínáwa, píwalícaténácué píbàlewa. Máiníríca cawènica wacáca yàacàsi ícha. Wainá nacái máiníríca cawènica bàlesi ícha. Dios ídèca yàaca wacáca, wainá nacái cawèníríca, íná wáalíacawa yàanápiná walí yái càimíríca máini cawènica cháí èeri írícu, yái yàacàsica, yái bàlesica nacái. 26 Píicáidacué nacái nalí, níái màsibèe yáaléeyéicawa chènunibáa. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèe nadèniacatalépiná nabànacale iyacanáwa. Quéwa Wáaniri Dios chènuníiséeri yàaca nayáacalépiná. Néeni, ímáinicuéca cawèníyéica pía náicha níái màsibèeca! Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios icúanácué pía nacái. 27 Néese, éwitacué píináidáanicaaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmitacué píalimá cáala pimànicuéca picácuéca pídeníerica piyacaténácué mamáalàacata cháí èeri írícu, íbatàa abéeri horapíná càmitacué píalimá

càì. Càmicáinacué pialimá pimànica càiri achúmèeri wawàsi, ínacué canèeri iwèni meedá pínáidáanínacáwa piwàwawa báawanama yàcàsi iwali, bàlesi nacái.

²⁸ “¿Cánacué pínáidawa piwàwawa mamáalàacata iwali càinácaallicué iyú yéewanápiná peedáca pibàlepináwa? Piicáidacué càinácaalí iyú íiwínási nadàwinàacawa manacúalibàa: càmita náibaida, càmita nacái needá sáawáli namàníripiná nabàlewa. ²⁹ Quéwa núumacué pírí nadèniaca náiwínáca cayábèeri iicacánáwa rey Salomón ibàle fícha, éwítate máinicáníta càasuca Salomón. ³⁰ Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábèeri iicacánáwa, éwita masicái nàycáaníta maléena èeri meedá manacúalibàa, néese táwicha, yá wenàiwica neemàcani quichái iyú. Dios imànica cayábèeri irí yái masicái waiquéerica iyúwa canèeri iwèni, íná iwàwacutácué pialíacawa Dios icúanacué piawa nacái. ¿Cánacué càmita manuí pínáidacawa piwàwawa Dios iwali icúanápinacué pia? ³¹ Iná picácué pínáidawa piwàwawa mamáalàacata. Picácué càì pisutá péemlawa piawáaca: ‘¿Cawiná wayáa? ¿Cawiná wabàle wàwalíripiná?’ picácué píma. ³² Macái èeri mánanái càmlíyéica yáalía Dios iwali, achúmaca náináidáanícawa nawàwawa nàwali macáita yái wawàsica. Quéwa pidèniacué Wáaniri Dios chènunísèeri yáaliéricawa càirínácaallicué wawàsi pimáapuèrica. ³³ Iná pialimáidacué pimànica càide iyúwacué Dios ichùullaná pimànica macái pichàini iyúwa, yásí Dios imàacacué pírí macáita yái pimáapuèrica. ³⁴ Siüca èeri, picácué achúma pínáidáaníwa piwàwawa mamáalàacata pipichaléwa, táwichacáiná pidèniacué áiba èeri pínáidáanápináwa táwicheeri wawàsi iwali. Macái èeri idèniaca yàasu wawàsi càulenériwa”, íimaca yái Jesúsca.

7

No juzgar a otros

¹ Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué máini picháwàa áibanái iináwaná iwali mamáalàacata ipichanacué Dios yúuwichàidaca pia. ² Piwàwacaallicué piúuwichàidaca áibanái caquialéta manuísíwata, yásí Dios yúuwichàidacué piawa manuísíwata. Néese picácaallicué áibanái ipualé, yásí Dios iicácué pipualé nacái. ³ Pía idènièrica ibáyawaná manuíríwa, picá pínáidawa máini cayábaca pia áiba wenàiwica fícha idènièrica ibáyawanáwa achúmèeri meedá. Péemiácué comparación: Pibáyawaná manuírí, càicanide iyúwa manuírí àicu idéca nacáicaalí yúuwàacawa pituí iriculé. Néese áiba achúmèeríwanái ibáyawaná, càicanide iyúwa imuluísí achúmèeri yúuwàacaalíwa ituí iriculé. ⁴ Càmicáiná pialíawa cabáyawanáca pia manuísíwata, íná canáca yéewaná báawaca piicáca píchawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúmèeri meedá. Péemiácué comparación: Manuírí àicu yúuwàacaalíwa pituí iriculétá, yá càmita pidé piicáca cayába pimustúadacaténá imuluísí áiba wenàiwica ituí iricúsetá. Càita nacái cabáyawanacaalí pia, picá píma áiba wenàiwica irí: ‘Nuénásàiri, pimàaca nuécáidaca pírí pibáyawaná iwali, nuyúudáacaténá pimàacaca píchawani’, picá càì píimaca irí. ⁵ Píacáiná pucháibaca piwítáise pilyaca. ¡Pidéca píimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá pimàacaca píchawa quéechacáwa yái pibáyawanáwa manuíríca. Yásí pidéca pialáaca áiba wenàiwica imàacáanápiná fíchawa ibáyawaná achúmèeriwa”, íimaca yái Jesúsca.

⁶ “Picácué picálida mamáalàacata Dios itàacái mabáyawanèeri áibanái irí áuli nacáiyéi íiwítáise máiniyéica báawaca iicáca Dios. Péemiácué comparación: Wàacaalí cayábèeri wawàsi áulinái irí, yásí nawènúa naamiaca wía, namàdáida nacái wainá. Wáucacaalí nacái perla cawèníri iba marranonái irí, yásí nabawáida meedáni nàabàli yáapíréwa. Càita nacái, picácué picálida mamáalàacata mabáyawanèeri Dios itàacái áuli nacáiyéi íiwítáise irí, marrano nacáiyéi íiwítáise nacái, nlara wenàiwica máiniyéica báawaca iicáca Dios, casaqueyéica íiwítáise nacái, ipichanacué máini calúaca nía piápicha, néese namànicuéca pírí báawèeri”, íimaca yái Jesúsca.

Pedir, buscar y llamar a la puerta

⁷ Jesús íimaca: “Pisutácué piawawa mamáalàacata Dios fícha, yásí imànicuéca píríwani. Péemiácué comparación: Picutácué mamáalàacatani, yásí pianàacuècani. Pimáidacué mamáalàacata capíi inuma néeni, yásí yàacúacuèca píríwani. ⁸ Yáciná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàapínacani. Cawinácaalí imáidèerica mamáalàacata capíi inuma néeni, nàacúaca irí capíi inuma. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica isutéerica mamáalàacata Dios fícha, Dios imànipiná iríwa càide iyúwa isutáaná.

⁹ “Péemiácué comparación: Pidèniacaallicué pìiriwa, càmitacué pia irí iba isutácaalí pícha pan iyáapínáwa. ¹⁰ Càmitacué pia iyáapíná àapi isutácaalí pícha cubái. ¹¹ Ewítacué báawéyéicáaníta íiwítáiseca pia, càicáaníta cáininácuèca piicáca péenibewa, pialímácué nacái piaca nalí cayábèeri wawàsi. Néeni, ¿càmítasícué pialíawa cayábèeri íiwítáise yái Wáaniri Dios chènunísèerica? ¡Iná iwàwacutácué pialíacawa Dios imànínápínacué pírí cayábèeri, pisutácaallicué fícha mamáalàacata!

¹² “Iná pimànicué áibanái irí cayábèeri càide iyúwa piwàwáaná namànica pírícué cayábèeri. Pimànicaallicué càì, yásí pimànipínacué machacàníri iyú càide iyúwaté profeta Moisés

ichùullaná piawirináimi Dios inùmaliçuise, càide iyúwáté nacái profetanái natàñanà tàacáisi Dios inùmaliçuise”, ìimaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

¹³ Néeseté Jesús ìimaca nalí: “Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacatená nulí yéewacatená nùasu wenàiwicacuéca pía. Càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacatenáwa Dios iyacàle iriculé, càide iyúwa càulenacaalí nawàlùacawa máucuíri capíi inùma iricubàa. Yácáiná èeri mìnanáí ìiwitáise báawéeri iyaca càide iyúwa cáucuíri capíi inùma, cáucuíri àyapu nacái, màulenácatalé manùbéeyéi wenàiwica nàacawa iricubàa. Quéwa èeri mìnanáí ìiwitáise báawéeri itéca wenàiwica yéetácáisi iriculé, aláera infierno iriculé. Màulenáca náyaca càide iyúwa èeri mìnanáí ìiwitáise iyáaná cháí èeri iricu, iná yéewa manùbéeyéi náyaca èeri mìnanáí ìiwitáise ìwali càide iyúwa manùbéeyéi nawàlùacaalíwa cáucuíri capíi inùma iricubàa, cáucuíri àyapu nacái. ¹⁴ Quéwa cáica núade iyúwa capíi inùma máucuíri. Nutàacái nacái càicanide iyúwa máucuíri àyapu, máinicáiná càulenáca neebáidaca nulí, càulenáca nacái náyaca càide iyúwa nùumáaná nawàlùacatenáwa Dios iyacàle iriculé. Iná càmita máini madecaná yàawa néré”, ìimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

¹⁵ Néeseté Jesús ìimaca nalí àniwa: “Píacácué píichawa áibanái cachiwéeyéica. Náimaca nàwaliwa nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càica níade iyúwa caluéyéi cuwéesi lobo ìwalíyeyéica oveja ìimamimi nachiwáidacatená ovejanái nanúacatená níai ovejaca. Níai cachiwéeyéica natàñanica càide iyúwacué pitàaníná nawàlùacatenácuéwa pèewiré, nawàwacáiná naméeráidacuéca pía Dios íicha, namáaláidacatenácué pía. ¹⁶ Píalimápinácué píalíacawa cachiwéeyéica nía píicácaalícué càinácaalí namànica. Péemiácué comparación: Wáalíacawa macái àicu ìwali waicácaalí iyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacái, néese báawéericaní. Càmita weedá cayábéeri uva iyacaná áwa yúuba íicha. Càmita nacái weedá cayábéeri higuera iyacaná tuúri íicha. ¹⁷ Macái cayábéeri àicu idèniaca iyacanáwa báawéerita nacái. ¹⁸ Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idèniaca iyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idèniaca iyacanáwa cayábéeri. Càita nacái píalimácué píalíacawa báawaca náiwitáise, níara cachiwéeyéica, píicácaalícué càinácaalí namànica. ¹⁹ Càide iyúwa wàwacaalí macái àicu canéeyéica íri iyacaná cayába, weemácaténá nía quichái iricu, càita nacái Dios yúuwicháidapíná nía quichái iricu cawinácaalí wenàiwica càmiyeyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Càitacué píalimápiná píalíacawa báawaca náiwitáise, níara cachiwéeyéica, píicácaalícué càinácaalí namànica”, ìimaca yái Jesúsca.

No todos entrarán en el reino de Dios

²¹ Jesús ìimaca: “Madecaná wenàiwica náimaca nulí: ‘Wáiwacali’, quéwa càmita macáita nawàlùapínáwa Dios iyacàle iriculé Dios icúacatalé macáita chènuniré. Cawinácaalí wenàiwica imàníyeyéica càide iyúwa Nùaniri Dios chènuníseeri iwàwáaná níawamita yáalimápiná ìwàlùacawa néré. ²² Imáaláacaalípináwa yái èeriquéi, yá madecaná náimapíná nulí: ‘Wáiwacali, wacálidacaté nalí pitàacái. Wáwacaté demonio wenàiwica íicha píipidená ìwali. Wamánicaté nacái píipidená ìwali madecaná wawási càimíri wenàiwica idé imànica’, càipíná náimaca nulí. ²³ Quéwa nùumapíná nalí: ‘Càmita nùalíacué nuicáca pía. Píacuéwa nuícha, píacué imàníyeyéica íbáyawanáwa’, càipíná nùumaca nalí”, ìimaca yái Jesúsca.

Las dos bases

²⁴ Jesús ìimaca: “Péemiácué comparación: Cawinácaalí wenàiwica yéemiérica nutàacái, imànicaalí nacái càide iyúwa nùumáaná, yái wenàiwica iyaca càide iyúwa cáaliacáiri asíali imàníríca icapèewa. Quéechacáwa ífica depuúwalé. Yá asíali yàanàca manuiri íba iyéerica depuúwalé cáli iricu íbàlùadacatená icapèewa íinata. Yá imànica icapèewa íba íinata. ²⁵ Néese unía yúuwàacawa àta inanába yéesacataléawa. Yá yéesacái yàacawa cachàiníri iyú capíi ìwali, yá cachàiníri cáuli ipùaca ìwali yái capíica. Càimíri quéwa yúuwàawa yái capíica íbàlùacáináwa íba íinata. Càide iyúwa capíi íbàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacái cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nadèniapíná nacáucawa càimíri imáalàawa. ²⁶ Néese cawinácaalí yéemiérica nutàacái, quéwa càmita imàni càide iyúwa nùumáaná, yá càicanide iyúwa máiwitáiseeri wenàiwica imàníríca icapèewa càina íinata meedá. ²⁷ Yá unía yúuwàacawa. Néese inanába yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàiníri iyú capíi ìwali, yá cachàiníri cáuli ipùaca ìwali yái capíica. Néese yúuwàacawa yái capíica, yá imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capíi imáalàacaalíwa, càita nacái cawinácaalí wenàiwica càmiyeyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càimíri imáalàawa”, ìimaca yái Jesúsca.

²⁸ Idécánámité Jesús imáaláidaca icálidaca nalíni, yá macáita wenàiwica iyéeyéica néeni nánáidacawa néemiaca itàacái manuúsiwata yéewáidacáiná nía cáaliacáiri iyú. ²⁹ Jesús yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idèniérica Dios ìiwitáise icálidacatená tàacáisi Dios

inùmalicuise. Càmita yéewáida núa càide iyúwa néewáidáaná, níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu Dios itàacái ìwali, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté.

8

Jesús sana a un leproso

¹ Jesús iricúcatéwa dúli ínatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa yáapicha. ² Néese abéeri asiala cacháunéeri ímami lepra iyú yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacatená Jesús icáaluíná, yéewacatená catúlúlecanáca Jesús iicácani. Yá ímaca Jesús irí:

—Nuíwacali, núaliacawa píalimá pichùniaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùniaca núa —ímaca. ³ Néese Jesús imàacaca icáapiwa cacháunéeri ìwali. Jesús ímaca irí:
—Nuwàwaca nuchùniaca pía. ¡Cayábaca píawa! —ímaca yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra yáawacawa ícha. ⁴ Jesús ímaca irí:

—Péemia cayába. Picá picàlida áibanái iríni, nuchùnianá pía. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacatená iicá píimamiwa, yáaliacatenáwa cayábaca pía picháuná íchwawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùulièricaté wenàiwica namàacáanápíná Dios irí nachùniacaalíwa lepra ícha, yéewacatená macái wenàiwica yáaliacawa cayábaca pía —ímaca yái Jesúsca.

Jesús sana al criado de un capitán romano

⁵ Néeseté Jesús iwàlùacawa Capernaum iyacálená iriculé, yá abéeri romanonái yàasu úwi íiwacaliná yàacawa Jesús yàatalé isutácatená Jesús ícha wawási imánínápíná irí cayábéeri. ⁶ Yá ímaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nùasu wenàiwica írìawa nucapèe iricu. Càmlíri yéewa imichàanicawa. Yüuwichàacawa manúsiwata cáiwíri iyú —ímaca. ⁷ Jesús ímaca irí:

—Uwé, wàawa. Nuchùniacatenáni —ímaca yái Jesúsca. ⁸ Quéwa úwi íiwacaliná ímaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canáca yéewanáwa nuedáca nùataléwa pía, mainícáiná cayabéerica núcha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré. Pichùuliacáita ichùnánápínáwa pitàacái iyúwa, yáara nùasu wenàiwicaca, yási ichùniacawa. ⁹ Núaliacawa píalimá pichùniacani pitàacái iyúwa, níacáiná nuíwacanáni nachùulia nacái núa. Núa nacái nuchùulia nùasu úwináíwa. Nuchùuliacaalí abéeri yèepùacawa, yáta yèepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàca. Nuchùuliacaalí ániwa nùasu wenàiwicawa imánínápíná áiba wawási, yáta imánicani. Iná yéewa núaliacawa píalimá pichùniaca nùasu wenàiwica nacái pitàacái iyúwa —ímaca.

¹⁰ Idécanáami Jesús yéemiacani, yá cayábaca ínáidacawa yéemíaca úwi íiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá ímaca nalí, níái wenàiwicaca yèeyéicawa yáamúwáise:

—Péemiacué cayábani, canácata nùanèeri càirica yeebáidéeri nulí manúsiwata, ibatàa Israel itaquénánámi yéenápínáta, càmítacá nùanàa càiri. ¹¹ Núumacué nacái píri, manùbaca áibanái wenàiwica íwítáaná nàanápíná áiba cáli néese. Nàwacáidáyacacawa nawàlùacatenáwa Dios iyacàle iriculé icùacataléca macáita chènuniré. Néré nàypínáca piawirínámicué yáapichawa, níái Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. ¹² Píatacué quéwa, Dios imáidéeyéicaté quèechatécáca, càmítacué pìypíná Dios yáapicha chènuniré, éwitacué Abraham itaquénánámíacáanítacué pía, càmícináicué peebáida nulí. Dios yúucacué íchwawa píawa catácatalé. Néré pícháanápínácuéca, píamíapínácuéca píyéíwa piùwichàacái iyúwa —ímaca yái Jesúsca. ¹³ Néese Jesús ímaca úwi íiwacaliná irí:

—Pèepua picapèe néréwa, yácáiná idéca ichùniacawa píasu wenàiwicaca iyúwa peebáidáaná nulí —ímaca yái Jesúsca. Yáta idéca cayábacani, yái úwi íiwacaliná yàasu wenàiwicaca.

Jesús sana a la suegra de Pedro

¹⁴ Néeseté Jesús yàacawa Pedro icapèe iriculé. Iicáca néré Pedro iyéeru iculuéchwawa mecuní iyú, iriéchúawa yáalubái ínatawa. ¹⁵ Iná Jesús imàacaca icáapiwa ucáapi ìwali, yáta mecuní ichàbacawa úcha. Yá umichàacawa, udàbaca úca nayáapíná.

Jesús sana a muchos enfermos

¹⁶ Néeseté catácaalí yàacawa, yáta yàcalé mìnánái natéca néenánáíwa Jesús yàatalé, manùbéeyéi wenàiwica demonio idacuéyéica íwítáise. Jesús ichùuliacáita demonionái abéeri palabra iyú nàanápínáwa wenàiwica ícha. Càita Jesús yúucaca demonio wenàiwica ícha. Ichùniaca nacái macáita níái cáuláiquéeyéica. ¹⁷ Iná Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icálidáanáté tàacáisi Dios inùmalicuise. Isaías ímacaté Dios yàasu wenàiwica ìwali: “Ichùniaca wía, wía machawàaqueeyéica, yeedáca wáicha uláicái”, ímacaté yái profeta Isaíasca.

Los que querían seguir a Jesús

¹⁸ Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica iwacáidáyaqueeyéicawa itése, íná ichùuliacawa yéewáidacalénáíwa itéenápínáni Galilea icalisaníná abéemàalé barca iricu. ¹⁹ Ipíchwáíseté

nawàlùacawa barca iriculé, abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo iricu yàacawa Jesús yàatalé. Yá ìimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénácaalí pìawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —ìimaca yái wenàiwicaca. ²⁰ Néese Jesús ìimaca irí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asásí píalímácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácáiná wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemia comparación: Yàlidunáí idèniaca ibànawa, cuipiranáí nacáí nadèniaca namùlubèwa, nùacata quéwa, yái asiali Dios néeséerica, càmita nudèniaca nuimácatáipínáwa —ìimaca yái Jesúsca. ²¹ Néese áiba néená, níái Jesús yéewáidacaléca, ìimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, píimàaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núniri yéetacatalépinátawa, néese idécanáami nubàliacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —ìimaca irí. ²² Néese Jesús ìimaca irí:

—Píawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé. Pimàaca nabàliaca níawáacata, cawinácaalí iyéeyéica matuúbanáita Dios ícha càide iyúwa yéetánimi —ìimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²³ Néeseté Jesús iwàlùacawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nadàbaca nàacawa abéemàalé Galilea icalisaníná ícha. ²⁴ Jesús ìimáca íchwaca barca iricu. Yáta manuúri cáuli idàbaca ipùaca calisa iwali. Máiníri cachànica yái cáulica. Màladàca nacáí yúuwàacawa barca iriculé, yá ùni ipuníadaca yàacawa barca. Quéwa Jesús ìimáca mamáalàacata. ²⁵ Iná yéewáidacalénái nacawáidacani, yái Jesúsca, yá nàimaca irí:

—¡Wáiwacali, piyúudàa wía! ¡Wasawíaca wàacawa! —nàimaca Jesús irí. ²⁶ Néese Jesús ìimaca nalí:

—¿Cánácué máiní cáaluca pía? ¿Cánácué càmita manuú píináidacawa piwàwawa nùwali? —ìimaca nalí. Idécanáami icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa, ichùullaca cáuli, màladàca nacáí wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca. ²⁷ Néese níái yéewáidacaléca nàináidacawa manuúiwata naicáidaca irí. Yá nasutáca néemíawa níawáaca. Nàimaca:

—¿Cawinásiaca yái asialica ichùulèrica cáuli, màladàca nacáí, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùullaná nía? —nàimaca nalíwáaca.

Los endemoniados de Gadara

²⁸ Néeseté Jesús yàanàaca abéemàalé Galilea icalisaníná ícha, Gadara yàasu cáli néré, yéewáidacalénái yáapichawa. Idécanáami yàanàaca néré, yá pucháiba asianáí demonio idacuèyéí ìiwitáise nàacawa yéetánimi icàliculèená néese. Máiníyéí calúaca nía iyúwa caluèyéí cuwèesi, càmita nabatàa áiba wenáiwica íchàbacawa néenibàa àyapulicubàa. Yá nàacawa Jesús yàatalé. ²⁹ Yá demonionáí nadàbaca néemíanicawa asianáí isàna iyú:

—¡Picá písáiwica walí wawàsi, Jesús, yái Dios Írica! ¿Píanàasica piùwichàidacaténá wía ipíchwáise wéenáiwana yàanàaca? —nàimaca.

³⁰ Mawiénita nalí manuúbéyéí marranonáí yèepuniwa. Nayáaca nèepunicawa nayáacaléwa néenibàa. ³¹ Néese demonionáí nasutáca Jesús ícha wawàsi. Nàimaca:

—Píucacaalí wía asianáí ícha, yá píimàaca wàacawa marranonáí idèericulé —nàimaca. ³² Jesús ìimaca nalí:

—Píacuéwa —ìimaca yái Jesúsca. Yá demonionáí yàacawa asianáí ícha, yá nawàlùacawa marranonáí idèericulé. Yáta macáita marranonáí nadàbaca napiacawa iyúwa máiwitáiséeyéí demonio ìiwitáise iyú. Napiacawa nacaláacawa quiratàli ìinatáise. Yá nacaláacawa calisa yáaculé, nàiscùmacawa macáita, níái píráica càmiyéica Dios imàaca wadèniaca, wía judíoca, casacàacáiná walí marrano ìiná.

³³ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi napiacawa yàcalé nérépiná. Nàanàacaté néré, yá nadàbaca nacàlidaca yàcalé mìnánái írini, macáita yái nàyáanáca, níái asianáí demonio idacuèyéicaté ìiwitáise. ³⁴ Iná macáita yàcalé mìnánái namusúacawa yàcalé ícha, yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicàcani, yá nasutáca Jesús ícha wawàsi manuúiwata yèepunápináwa nàasu cáli ícha.

9

Jesús sana a un paralítico

¹ Néeseté, Jesús iwàlùacawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá nachàbacawa abéemàalé Galilea icalisaníná ícha. Yá nàanàaca Capernaum iyacaléná néré, yái Jesús iyacàleca. ² Yá abénaméyéí wenàiwica natéca cáuláiquéeri asiali Jesús yàatalé, abéeri máapinéeri ìiná macáita, càmirica yáalimá imichàanicawa, irèricawa yàalubái ìinatawa, ìiméerica ìinata. Néese Jesús yáaliacáiná náiwitáise manuúca nàináidacawa nawàwawa Jesús iwali ichùnianápináni, iná Jesús ìimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, picá achúma piwàwa. Nudéca numàacaca nuwàwawa píbayawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios —ìimaca yái Jesúsca.

³ Abénameyéeyí yéewáidéeyí wenàiwica templo iricu nàyaca néré. Néemlaca Jesús itàanica cáuláiquéeyí irí, iná nadàbaca nàinàidacawa Jesús lwali càì: “Yá asiali Jesús itàanica báawéeri iyú Dios lwali, yá cáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanáí ibáyawaná fícha cayábacatená náapicha Dios”, náimaca nàinàidacawa nalíwa nawàwalicúsewa. ⁴ Quéwa Jesús yáalíacawa nàinàidàanacawa. Iná isutáca yéemlawa nía:

—¿Cánacué yéwa pínàidacawa càì máiní báawéeri iyú? ⁵ Máiní màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná fícha cayábacatená píapicha Dios’, càmicáiná áibanáí yáalimá iicáca asáísí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máiní càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, piipìna’, áibanáí wenàiwica náalimácáiná naicáca asáísí wadécaalí wachùniacani watàacáí iyúwa, yáí máapinéerica. ⁶ Iná núa, asiali Dios néeséerica, nuchùniapíná yáí máapinéerica píalíacatenácuéwa Dios idéca ichùuliaca núa numàacáanápíná nuwàwawa wenàiwicanáí ibáyawaná fícha cháí èeri iricu cayábacatená náapicha Dios —ímaca yáí Jesúsca. Néeseca Jesús ímaca máapinéeri irí:

—Pimichàawa, peedá píalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —ímaca yáí Jesúsca. ⁷ Néese yáí máapinéeri imichàacawa, yá yàacawa icapèe néréwa. ⁸ Níái wenàiwica iyéeyéica néré, naicáca iyúwa iyáaná, yá cáaluca nía. Nàaca Dios icáaluíníná imàacacáiná ichàiniwa abéeri wenàiwica irí ichùniacatená cáuláiquéeyí.

Jesús llama a Mateo

⁹ Jesús yàcatéwa capíi fícha, yá iicáca núa, núa Mateoca, yáawinéericawa aléera nuedácatelécate plata nuénánáí judío fíchawa Roma iyacàlená yàasu gobièrno irípiná. Néese Jesús ímaca nulí:

—Aqualé, plawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé —ímaca nulí yáí Jesúsca. Yá numichàa nùacawa Jesús yáapicha.

¹⁰ Néese Jesús idècunitàacá iyáca iyáacaléwa nucapèe iricu, yá madécaná wenàiwica nàanàaca néré, áibanáí yeedéeyéica plata néenánáí judío fíchawa Roma iyacàlená yàasu gobièrno irípiná, áibanáí cabáyawanéeyéí nacáí. Yá nàawinacawa Jesús yáapicha, wáapicha nacáí, wía Jesús yéewáidacaléca, nayáacatená nayáacaléwa wáapicha. ¹¹ Néese fariseonáí naicáca nía, iná náimaca walí, wía Jesús yéewáidacaléca:

—Yáí yéewáidéericuéca pía, ¿cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níái yeedéeyéica wáicha plata romanonáí yàasu gobièrno irípiná, nía nacáí cabáyawanéeyéica wenàiwicaca? —náimaca. ¹² Quéwa Jesús yéemiacani, yá ímaca fariseonáí irí:

—Péemiacué comparaciòn: Málúicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripíná nía. Quéwa áibanáí idènièyéica uláicáí nawàwacutàcani, yáí ichùnièripínáca nía. Càita nacáí wenàiwica ínàidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripíná náiwitáise nabáyawaná fíchawa. Quéwa áibanáí wenàiwica yáaliyéyíwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripíná náiwitáise báawéeri fícha. ¹³ Càmitacué péewáidawa cayába Dios itàacáí lwali. Piacué péewáidacawa càinácaalí ímáaná yáí tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmallucse. Dios ímacaté: ‘Ewitacué pinúacáaníta madécaná píprawa iyúwa sacrificio piacaténacué nucáaluíníná, cáicáaníta caná iwèni meedá nuicáca culto pimànìricuéca càmicáalíca píicáca áibanáí wenàiwica ipualé, piyúudàacatenácué nía’, ímaca yáí Diosca. Iná cayábaca nàwacáidáyacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica, nuicácaténá napualé. Càmicáiná nùanáa numáidacatená wenàiwica ínàidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanáa numáidacatená wenàiwica yáaliyéyíwa cabáyawanáca nawènúadàanápíná náiwitáisewa nabáyawaná fíchawa —ímaca yáí Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁴ Néeseté Juan el Bautista yéewáidacalénáí nàanàaca Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemlawa Jesús. Náimaca irí:

—Wamàacaca wáichawa wayáacaléwa manùba yàawiría, fariseonáí nacáí, wasutácaténá wíawawa Dios fícha manúsiwata. ¿Cáná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, níái péewáidacaléca, nasutácaténá níawawa Dios fícha? —náimaca. ¹⁵ Néese Jesús ímaca nalí:

—Péemiacué comparaciòn: Asiali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianáí naicácaténá icásàacawa casíimáiri iyú. Idècunitàacá iyaca náapicha, càmita yéewa achúmaca nawáwa. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. Quéwa áiba èeriwa, áibanáí itéca náichawani. Néese namàacapíná náichawa nayáacaléwa, níái yàacawéeyéinámica achúmácáiná nawáwa néenálipíná. Càita nacáí nuéwáidacalénáca, càmita yéewa achúmaca nawáwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

¹⁶ “Péemiacué áiba comparaciòn: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisàí wáluma yéemami iyú. Wamànicaalí càì, yásí wàlisàí wáluma yéemami imàacacawa, yá ica-canáidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta manuica icháuná. ¹⁷ Càita nacáí càmita wadé wàucúca wàlisàí uva ituní éwisàimi ímamisí iriculé. Wamànicaalí càì, yásí uva ituní idàbaca isaacawa dàchidàchiwaca inànicubàa, néese éwisàimi ímamisí icacanácawa, càmicáiná yáalimá

imulacàacawa yàacawa. Yá yúucacawa wáicha macáita uva itúnica, íimamisi nacái. Iná wàucàaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi iriculé. Yásí wacùaca nía cayába, yái uva itúnica, íimamisi nacái. Càita nacái nuéwáidacalénái yeebáidéyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya càide iyúwa fariseonái yàasu bàaluisàimi tàacáisi íimáaná”, íimaca yái Jesúsca.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

¹⁸ Idècunitàacá Jesús itàanica nalí, yá abèeri judío íiwacaliná yàanàacaté Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùulú ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténa Jesús icàaluíniná. Néese judío íimaca Jesús irí:

—Nuúdu idéca yéetácawa siùcasíwataàcáwa. Quéwa píacaalíwa ùatalé pimàacacaténa picáapiwa ùwali, yásí cáuca úa àniwa —íimaca.

¹⁹ Jesús yàacawa yáapicha, wía nacái yéewáidacalénái wàacatéwa Jesús yáapicha. ²⁰ Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yéewi. Cálúiacaté úa doce camuí, úiraná yàacawa úicha mamáalàacata. Uái inanáica ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita irí, manùbéeyéi wenàiwica yéewi. Yá udunùaca ibàle ipùata iwali. ²¹ Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí iwali, éwita ibàle iwalicáaníta meedáni, yásí báisíta cayábaca núata”, càì úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalicuéséwa. ²² Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca ulí, yá íimaca ulí:

—Picá achúma piwàwa. Pidéca pichùnìacawa pimàacacáiná piwàwawa nùwali —íimaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úa uláicái íicha.

²³ Néeseté Jesús yàanàaca judío íiwacaliná icapèe néré, yá iicáca áibanái ipùlièyéi íwa. Nàwacáidáyacatéwa nabàllacaténa yéetèchúamiwa. Áibanái nacái náicháanica uíwítáiseimi, néemánica nacáíwa cachàiníri iyú càide iyúwa judío íiwítáise íyáaná. ²⁴ Jesús yáalíacawa icáucáidáanápínaté úái yéetèchúamicawa, íná íimaca nalí:

—Pimusúacuéwa macáita, úacáiná sùmàuca càmlichúata yéetáwa, uimácáicata ùyaca — íimaca yái Jesúsca, yáalíacáináwa icáucáidáanápínaté úa. Néese níái wenàiwicaca naicáanica Jesús iquíniná, náalíacáináwa báisíri iyúcani uetátacéwa. ²⁵ Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama caplí íicha. Néese iwàlùacawa sùmàumi iriacatalécawa. Yá líbàaca ucáapi iwali úái yéetèchúamicawa, yá umichàacawa, cáuca úa àniwa. ²⁶ Néesetéacáwa macáita wenàiwica iyéeyéica mawiénita irí yái yàcaléca néemiacaté uínáwaná iwali Jesús imicháidáanaté úa yéetacáisi íicha.

Jesús sana a dos ciegos

²⁷ Jesús imusúacatéwa nacapèe íicha, yá pucháiba matuíyéi nàacawa yáamíise. Yá náimaca irí cachàiníri iyú:

—¡Pía rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, wía judíoca, píicá wapualé! —náimaca irí. ²⁸ Jesús iwàlùacawa caplí iriculé, néese níái matuíyéica nàacawa yàatalé. Yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Peebáidasicué núalimá catuíca numànicuéca pía? —íimaca yái Jesúsca. Náimaca irí:

—Báisíta, Wáiwacali, weebáida càì —náimaca. ²⁹ Néese Jesús imàacaca icáapiwa natuí iwali. Yá íimaca nalí:

—Pichùnìacuéwa càide iyúwa peebáidáanacué —íimaca yái Jesúsca. ³⁰ Yásí cayábaca natuí. Yá Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú. Íimaca nalí:

—Picácué pimàaca áibanái náalíacawa cawinácaalícué ichùnìaca pituí —íimaca yái Jesúsca.

³¹ Quéwa namusúacanacáitawa caplí íicha, yáta nacálidaca Jesús iináwaná ichùnìaca nía nalí níái nayaquewéyéicawa.

Jesús sana a un mudo

³² Néeseté idècunitàacá matuíyéimi namusúaca nàacawa caplí íicha, yá áibanái natéca matàacáiri asiali Jesús yàatalé. Demonio idacùaca matàacáiri íiwítáise, íná càmita yáalimá itàanica. ³³ Yá Jesús yúucaca demonio asiali iwàwalicuésé. Néese matàacáiri idábaca itàanica. Yá áibanái wenàiwica ìyèeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canácaté waiquéericáwa càiri wawàsi cháí wàasu cáli Israel néenibàa! —náimaca. ³⁴ Quéwa abènaméeyéi fariseo náimaca Jesús iwali:

—Demonio íiwacalináquéí idacùaca íiwítáise yái asialica Jesús. Iná yéewa yúucaca demonio wenàiwica íicha demonio íiwacaliná íiwítáise iyú —náimaca Jesús iwali.

Jesús tiene compasión de la gente

³⁵ Jesús yàacaté ipáchiaca macái manuírí yàcalé iriculé, púbbèeri yàcalé iriculé nacái. Yá yéewáidaca wenàiwicanái macái judíonái imanùbaca yéewáidacàalu irícu. Yá icàlidaca nalí càníacaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Ichùnìaca nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica, cáiwíri íicha nacái, macái íiwítáaná. ³⁶ Catúulécánaca Jesús iicáca nía máinicáiná achúmaca nawàwa nàuwichàacáinátéwa madécaná yàawírí. Càica níade iyúwa ovejanái canéeyéica icuèriná,

iméerèyèiwaca meedá, canacáinaté abéeri yéewáidèeripiná nía Dios iwali, níái wenàiwicaca.
³⁷ Iná Jesús ímaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Báisita, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemiacué comparaciòn: Càica níade iyúwa bànacalé ituiná quiríeri yéenaiwaná yàanàacaalí wenàiwica needácatáipiná nabànacalewa. Quéwa máisibáanatacué pía, icàlidéeyéipiná nalí nutàacái. ³⁸ Iná pisutacué Dios ícha, yái càiride iyúwa bànacalé íwacali, ibànlanápiná yáasu wenàiwicawa íbaidéeyéipiná irí, nacàlidacaténá wenàiwicanái irí nuináwaná iwali, yéewacaténá neebáidaca nulí. Yásí wàwacáidaca nía Dios yáasu wenàiwicanápiná càide iyúwa wenàiwica needácaalí nabànacale íyacanáwa —íimaca yái Jesúscá.

10

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹ Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía, wía docéeyéica imanùbaca yéewáidacaléca. Yá imàacaca walí íwítáisewa wáucacaténá demonio wenàiwicanái ícha, wáucacaténá náicha nacái macái uláicái íwítáaná, cáiwíiri nacái.

² Wía docéeyéica imanùbaca apóstolca ípidenéeyéica cà: quéecha Simón, ípidenéeri nacái Pedro; yá nacái iméeréeri ípidenéeri Andrés; nía nacái Zebedeo yéenibeca, íbèeri ípidenéeri Santiago, yá nacái iméeréeri ípidenéeri Juan; ³ yá nacái Felipe; Bartolomé nacái; Tomás nacái; núa nacái Mateo, núa yái yeedéericaté plata nuénánái judío íchawa Roma íyacàlená yáasu gobierno iripiná; yá nacái Santiago, yái Alfeo íirica; Tadeo nacái; ⁴ yá nacái Simón, ípidenéeri nacái celote; yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinacaté Jesús yúuwidenái náibàacaténáni, nanúawani.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

⁵ Jesús ibànucaté wía doce wamanùbaca wacàlidacaténá itàacái. Càì yàalàaca wía: “Picácué piawa càmiyèi judío yáasu càli ínatalé, picácué nacái piwàlùawa yàcalé írìculé íyèeyéica Samaria yáasu càli ínata. ⁶ Piacué nàatalé níawamita Israel itaquénánámica íyèeyéica càide iyúwa ovejanái iméerèyèiwa, canéeyéica icuèriná, nawènúadacáiná náiwítáisewa Nacuèriná Dios íchawa, canáca nacái abéeri yéewáidèeripiná nía Dios iwali. ⁷ Piacué picàlidaca nalíni Dios icuànapiná macáita mesúnamáita. ⁸ Pichùnìacué cáuláiquéyèi wenàiwica, pimichàidacué nacái yéetéyèimiwa yéetácáisi ícha, pichùnìacué nacái cacháunéyèi ímami lepra iyú, piúcacué demonio wenàiwica ícha. Nudéca numàacacuéca pírí nuíwítáisewa mawènríi iyú, íná picácué picobra nía cawinácaalí wenàiwica pichùnìeyéica.

⁹ “Picácué pité iwèni piásu bolsa írìcuwa, orocáaníta, plata nacái, cobre nacái. ¹⁰ Picácué pité saco, pucháiba bàlesi nacái; picácué peedá píriwa wàlisái costiza nacáiri, àicu nacái. Cawinácaalí wenàiwica piyúudéeyéipinacuéca iwàwacutá nàaca piyáapinacuéca.

¹¹ “Piacuéwa yàcalé írìculé, picutácué abéeri cáimietacanéri iwàwéerica yéemíaca picàlidáanacué nalí nutàacái. Yá piyamáacuéwa icapèe írìcu àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé írìcuise. ¹² Piwàlùacuéwa icapèe írìculé, yá pitáidacué wenàiwicanái íyèeyéica néré, pisutacué nalí Dios imànínápiná nalí cayábèeri. ¹³ Cayábacaalí náiwítáise níái capíi írìcuíyèica, yásí Dios imànica nalí cayábèeri càide iyúwacué pisutáaná ícha. Quéwa, càmicacalí cayába náiwítáise, néese Dios càmita imànipiná nalí cayábèeri. ¹⁴ Quéwa, càmicacalícué nawàwa needáca nàataléwa pía, càmita nacái nawàwa néemíaca picàlidáanacué nalí nutàacái, néese pimúsucuéwa capíi írìcuise, yàcalé írìcuise nacái, yá pichùpiacué càli ichùmálé piabàli íchawa naicápiná, càide iyúwa wáiwítáise íyáaná, wía judíoca, piásáidacaténacué nalí Dios yúuwichàidáanápiná nía. ¹⁵ Péemiacué cayábani, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yúuwichàidapiná báawéeyèi wenàiwica, yásí yúuwichàidapiná níawa càmiyèicué yeedáca yàataléwa pía máini yáwanái Sodoma íyacàlená mìnánámi ícha, Gomorra íyacàlená mìnánámi nacái”, íimaca walí yái Jesúscá.

Persecuciones

¹⁶ Néeseté Jesús ímaca walí, wía yéewáidacaléca: “ÍPéemiacué cayába! Nubànùacué pía nèewiré níara èeri mìnánáica cuwèesi lobo nacáiyèi íwítáise, báawéeyéica íicáca Dios, báawéeyèi nacái íicáca Dios yáasu wenàiwica. Piyapinacuéca nèewibáa càide iyúwa oveja càmiyèi yáalimá ípelíaca caluèyèi cuwèesi lobo ípunita iwàwéeyéica iyáaca oveja. Iná iwàwacutácué cáalláicáca píiwítáise, piicácué píichawa piúwidenáicawa, càide iyúwa cáalláicáiri àapi íicáaná íchawa yúuwidenáíwa ípíchaná áibanái ichùwáidacuéca pía. Quéwa iwàwacutácué mabáyawanáca pía, càmitacué nacái pímaní áibanái irí báawèeri. Piyacué càide iyúwa unùcu càmiíchúwa imàni áibanái irí báawèeri. ¹⁷ Picácué píichawa áibanáicáiná náibàapinacuéca piawa nacháawàcaténacué piináwaná iwali yàcalé íwacanáiná irí, nacapèdàidacaténacué nacái piawa judíonái yéewáidacàalu írìcu. ¹⁸ Yá natépinacuéca piawa nacháawàcaténacué piináwaná iwali nacuèrinánái írìwa, náiwacanáiná irí nacáíwa, níái icuèyèica càli, pèebáidacáinacué nutàacái. Càita píalimápinacué picàlidaca nalí nuináwaná iwali, níái èeri mìnánái icuèrinánáica, nía nacái càmiyèica judío. ¹⁹ Náibàapinacué natéwa pía nacháawàcaténacué piináwaná

ìwali nacuèrinánái iríwa, quéwa picácué achúma pínáidacawa piwàwawa ìwali yáí tàacáisi iwàwacutéericuéca picàlidaca nalí, càinácaalí iyú nacái yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa. Nésecuè péenáiwaná yàanácaalíwa picàlidáanápiná piináwaná ìwaliwa, yásí Dios imàacacuè píaliacawa càinácaalí iyú iwàwacutáaná picàlidaca nalíni. ²⁰ Càmicáinácué pía yáí càì icàlidéeripínacani, néese Espíritu Santo Wáaniri Dios ibànüérica imàacapínacuè pitàaníca Dios inùmalicuése.

²¹ “Néenialpíná wenàiwicanái nacháawàapíná néenánáisiwawa áibanái irí néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nasèenái nacái nacháawàapíná néenibewa néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènüadapíná náiwitáisewa nasèenái ìchawa, yá nanúca nasèenáiwawa. ²² Macái èri mìnánái báawapínacuè naicáca píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéca nutàacái mamáalàacata àta néetácatalétawa, Dios iwasaápiná níawa yàasu yúuwichàacáisi ìchawa. ²³ Namànicaalícué pírí báawéeri abéeri yàcalé irícu, néese piplacuéwa áiba yàcalé irículé. Péemiacuè cayába, núa asalí Dios néeséerica nuanápiná ipíchawáise pimáaláidacuè picàlidaca nuináwaná ìwali macái yàcalé irícu ìyeyéyíca Israel yàasu cáli ìnata.

²⁴ Péemiacuè comparaciòn: Abéeri yéewáidacalé càmita yéewa cachàinica ìcha yáí yéewáidéericani, càmita yéewa nacái áiba ìbaidéeri cachàinica ìwacalí ìchawa. Càitacuè nacái càmita yéewa cachàinica pía nuícha. Wenàiwica nánáidacawa píwalicuè càide iyúwa nánáidáanáwa nùwali. ²⁵ Píacuè nuéwáidacaléca, iwàwacutácuè piwàwaca píyaca càide iyúwa nùyáaná, yáí yéewáidéericuéca pía, càide iyúwa yàasu wenàiwica iwàwáaná iyaca càide iyúwa ìwacalí iyáaná. Aibanái càmiyeyí yeebáida nutàacái náimaca nùwali Beelzebúcasa núa, yáí demonio ìwacalínáca. Iná nùlàacuéca pía náicha, náimáanápinacuè píwali càiri báawéeri tàacáisi nacái, píyacáinácuè càide iyúwa nupapèe irícuíyéca, nuénánáisiwá”, ìmaca walí yáí Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

²⁶ Jesús ìmacatè walí: “Iná picácué cáalu pía èri mìnánái ìcha, càmicáiná náalimá nabàaca nabáyawanáwa càiripínáta. Aiba èriwa macáita náaliacawa ìwali. ²⁷ Càita nacái, picácuè píbàaca náicha nutàacái. Yáí nucàlidéericuéca pírí íbàacanéeri iyú, iwàwacutácuè picàlidaca nalíni amalánama. Yáí nucàlidéericuéca pírí ìwali méetàuculé áibanái ìcha, píacuè picàlidaca cachàimírí iyúni àta macái néemiacatalétani. ²⁸ Picácuè cáalu pía èri mìnánái ìcha yáaliméeyéca inúacuéca pía quéwa càmitacuè náalimá nanúacuéca piwàwa cáuri. Néese, iwàwacutácuè cáaluca pía Dios ìcha, yáí yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténacuè pía nacái infierno irículé, yáí quichái càmiríca ìchacàwa càiripinéerita iyaca.

²⁹ Péemiacuè comparaciòn: Aibanái nawéndaca pucháiba màsibèe púubéeyéi abéeri moneda ìwalíná càmicáiná cawèni màsibèe púubéeyéca. Quéwa éwita càmiyeyécaaníta cawèni nía, càicáaníta Wáaniri Dios yáaliacawa nàwali, icúa nacái nía. Càmita yéewa abéeri màsibèe achúmèeri yéetácawa càmicàalícawa Dios imàacaca yéetácawa. ³⁰ Càita nacái Dios icúacuéca pía. Yáaliacuéca macáita píwali, àta càisimalénácaalícuè píwiita ìbáiná, yáalia nacáíwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abéeranmata; càita Dios yáaliacawa píwalicuè. ³¹ Iná picácuè cáalu pía wenàiwicanái ìcha, cawenáiná Dios ìicácuéca pía náicha níái màsibèe púubéeyéca manùbéeyéca”, ìmaca walí yáí Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

³² Jesús ìmacatè walí, wía yéewáidacaléca: “Cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuèsemi, yásí núa nacái nucàlidapíná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníseeri iríwa. ³³ Quéwa cawinácaalí càmirita icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuèsemi, yásí núa nacái nucàlidapíná iináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníseeri iríwa”, ìmaca walí yáí Jesúsca.

Jesús, causa de división

³⁴ Jesús ìmacatè walí nacái: “Picácuè pínáidawa wenàiwicanái nàypíná matuìbanáita náapichawáca nudécáaníta nùanáca. ¡Càmírita! Néese, càmitapíná abédanama náiwitáise nùwali. ³⁵ Nudéca nùanáca, iná asianái nàuwedeca namànápináca nàaniríwa, inanáí nacái nàuwedeca namànápiná náatúawa, nayéeru nacáíwa. ³⁶ Càita macáita nàuwedeca namànápiná néenánáisiwawa, níacáiná abénaméeyéi neebáidapíná nulí, quéwa áibanái càmita neebáida nulí.

³⁷ Cawinácaalí càininéerica ìicáca nuícha yáaniri, yátúta nacáíwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. Albacaalí nacái càininéerica ìicáca nuícha ìriwa, ìdu nacáíwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁸ Iwàwacutá nùasu wenàiwica matuìbanáiri iyú imàaca áibanái nàuwichàidacani nùwalíse, naicáani nacái iquíniná, éwita nanúcaalíni cruz ìwali yeebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái imànica macáita càide iyúwa nuchùllaná. Cawinácaalí càmiríca imàni càì, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁹ Aibacaalí càmiríca

iwàwa yeebáida nutàacái ipíchaná yúuwichàacawa nulípiná, canáca irí icáuca càmíri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica mamáalàacata nutàacái, éwita nanúacaalíni, yácata idènièripiná icáuca càmíri imáalàawa”, ímaca walí yái Jesúsa.

Premios

⁴⁰ Néeseté Jesús ímaca walí àniwa: “Cawinácaalí yeebáidéericuéca pitàacái, yeebáidapíná nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáidapíná nacái itàacái, yái Dios ibànuerica núa aléi. ⁴¹ Aibacaalí wenàiwicanái yeebáida Dios yàasu profeta itàacái, namànicaalí nacái profeta irí cayábéeri profeta icàlidacáiná nalí Dios itàacái, yási Dios yàapíná nalí cawèníri càiride iyúwa Dios yàaná cawèníri yàasu profeta iríwa. Aibanái wenàiwica neebáidacaalí itàacái cayábéeri íiwitáise, namànicaalí nacái irí cayábéeri cayábacáiná íiwitáise, yási Dios yàapíná nalí cawèníri càiride iyúwa Dios yàaná cawèníri cayábéeri íiwitáise irí. ⁴² Cawinácaalí imànírca cayábéeri nuéwáidacalénái càmíiyéi cachàini irí, nùusunáicáiná núa, Dios yàapíná irí cawèníri iyúudàacáiná níai yeebáidéeyéica nutàacái. Ewita yáalimáccánita yáaca nàiraca meedá casalíniri úni, càicáanita Dios yàapíná irí cawèníri iyúudàacáiná nùusunái”, ímaca walí yái Jesúsa.

11

Los enviados de Juan el Bautista

¹ Néeseté Jesús idécanaamité yàalàaca wía docéeyéi yéewáidacaléca, yá yàacawa yéewáidacaténá wenàiwicanái áibanái iyacàle iricu, yára cálica, icàlidaca nacái nalí yái cayábéeri tãacáisica.

² Néenialité Juan el Bautista, iyéerica presoíyéi ibànalicu, yéemíaca íwali yái Cristo imànírca. Néese Juan ibànùca yéewáidacalénáwa abenaméeyéi nàacaténáwa Jesús yàatalé. ³ Juan iwàwacaté nasutáca néemíawa Jesús asáisi báisícaalí Dios néeséericaní, yái wenàiwica Dios ibànueripinacaté judío icuèrinápiná, néese càmicaalí yáníi, yá iwàwacutá nacùca áibata yàanáca.

⁴ Néese Jesús ímaca nalí: “Péepuacéwa Juan yàatalé. Picàlidacué Juan iríni pidéénacuéca picáca numànica, pidéénacuéca nacái péemíaca nucàlidaca wenàiwicanái irí. ⁵ Picàlidacué Juan iríni matuyéimi idéca iicáidaca, éeruyéymi yàabàli nacái nadéca càmíritaté machawàca cachàunéeyéimi ímami lepra iyú nacái, idéca cayábaca núa uláicái ícha, màuwíyéymi nacái nadéca néemíaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi ícha, catúulécaneeyéi nacái nadéca néemíaca nuwàwaca nuwasàca núa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Picàlidacué Juan iríni yáalícaténáwa idéca nùanáca, núa Dios néeséerica. ⁶ ¡Casíímáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata!” ímaca yái Jesúsa.

⁷ Néese idécanaamité Juan yéewáidacalénái yéepuacawa Jesús ícha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná íwali. Jesús ímaca wenàiwicanái irí: “Baaluité piacatécué piicáca wenàiwica yéepunírca chuirí cáli ínata, yára Juanca. Càmíritaté machawàca íiwitáise yái asiali piiquéericatécué, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá. ⁸ ¿Càinásicué piicáté néré? Càmíritaté asiali cawèníri ibàle yái piiquéericatécué. Píalacuécawa cawinácaalí cawèníryéica ibàle iyéeyéica nacái caásuiri iyú, nàyaca cayábéeri capii iricu càide iyúwa reynái iyáaná, icuèyéica manúbéeyéi wenàiwica. ⁹ Néese piacuécawa baaluité manacualí yúuculé càinawàiri piicátaténaté profeta icàlidéerica tãacáisi Dios inùmalicuise. Báisita profetacani, yái Juanca, quéwa máiníri cachàinica áibanái profeta ícha canánama. ¹⁰ Yái Juanca, yácata yára nacàlidéericaté íwali tãacáisi Dios inùmalicuise. Dios yàasu profeta itànàcaté tãacáisi Dios íméericaté líri iríwa. Dios ímaccaté:

‘Nuchùllapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáiwa. Yá yàapínacawa pipíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùnánápiná náiwitáisewa yéewanápiná natàidaca pía cayába pianàacaalíwa nàatalé’;

ímaccaté yái Diosca. ¹¹ Péemíacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan ícha nèewíse macái èeri mìnánái. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái siúcásede, yéewanápiná Dios icùca núa, máiní cachàinipínáca núa Juan ícha, éwita càmíccánita máiní cachàinica núa Dios iyacàle iricu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

¹² “Baaluité Juan el Bautista idàbacaalíté icàlidaca Dios itàacái àta siúca nacáide, èeri mìnánái namànica báawéeri Dios yàasu wenàiwicanái irí, yá nàalimáidaca namáalàidaca cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái, iwàwéeyéica Dios icùca núa. ¹³ Macái tãacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmalicuise, áiba tãacáisi nacái Dios ichùllèricaté profeta Moisés itànánápiná, macáita yái tãacásica icàlidacaté walíni càinacaalí iyú Dios icùanápináté yàasu wenàiwicawa. Càité nacàlidaca Dios itàacái àta Juan el Bautista yàanáacatalétaté.

¹⁴ Cawàwanátacué píalimá peebáidaca yái tãacásica: Juan el Bautista, yácata profeta Elías nacáiri, yái iwàwacutéericaté yàanáca ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanáca. ¹⁵ Càuwiyéicaalícué pía, péemíacué nutàacái.

¹⁶ “Nucàlidacué piri càiná píiwitáise, piacué wenàiwicaca iyéeyéica siuca. Péemiácúe comparación: Càicuécúe piáde iyúwa sùmanái yáawinéeyéicawa àyapulicubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca manacáiyéi iríwa: ¹⁷ ‘Wadéca wapùliacuéca piri íwa, quéwa càmítacué pilabàa; néese wadéca wacántàacuéca piri canción càide iyúwa nacántàaná yéetéeyéimiwa iwali, quéwa càmítacué pícháani’, càì nàimaca. ¹⁸ Càita nacái pidécúeca pimànica. Juan el Bautista yàanáacaté, yá imàacaca íchawa iyáacaléwa isutácatená yáawawa Dios ícha manuíswata, càmita nacái ìira uva ituní. Quéwa pímacatécúe Juan iwali demoniosa iyaca iwàwalicu. ¹⁹ Siúcade nudéca nùanáca, núa asali Dios néeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuíra nacái uva ituní. Néese pímacuéca nùwali camùníríca núa, cànáíríca iyáaca iyáacaléwa núa, casímáicaca nacái nucámaca, nùacawéeridáanása nacái cabáyawanéeyéi wenàiwica, núa nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma iyacaléna yáasu gobièrno irípiná. Càita pímacuéca nùwali càmícáinacué piwàwa peebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yáasu tàacáisi, nutàacái nacái, náasáidaca Dios idéca imàacaca cáalíacáica núa báisíri iyú”, íimaca yái Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

²⁰ Néese Jesús yàalàaca núa cachàiníri iyú níái yàcalé m̀nanáica aléera Jesús imànicatalécaté batéwa macáita yái càmíríca wenàiwica idé imànica. Yàalàaca núa cachàiníri iyú càmícáinaté nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Yá Jesús íimaca nàwali: ²¹ “¡Máinicué piùwichàapínacawa, piacué israelitaca iyéeyéica Corazín iyacaléna írìcu, Betsaida iyacaléna írìcu nacái! Ewítacué piicácaníta numànica pèewibàa madécaná yái càmíríca wenàiwica idé imànica, cáicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa píbáyawaná íchawa. Piyúunáidacuéca máiniyéica cayábaca pía náicha níara càmíyéica israelítami iyéeyéicaté Tiro iyacaléna írìcu, Sidón iyacaléna írìcu nacái, iyéeyéica méetáuculé Israel yáasu cáli ícha. Quéwa càmítaté máini báawaca núa pílichacué. Càmítaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numáníná pèewibàa. Quéwa naicácaalíté càirítá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmícáinaté máini báawéeyéica núa iyúwacué pía, yá nacái nàwalicaté nabàlesíamiwa báawéeri iicácanáwatá, napúsua nacái nàwalísewa catáli náasáidacaténaté achúmaca nawàwa nabáyawaná iwaliwatá. ²² Quéwa nùmacué piri, áiba èeriwa Dios yúuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuécawa máini cachàiníwanái náicha, níara càmíyéica israelita iyéeyéicaté Tiro iyacaléna írìcu, Sidón iyacaléna írìcu nacái, máinicáinacué báawéeyéica náicha pía. ²³ Piacué nacái Capernaum iyacaléna m̀nanáica, piyúunáidacuéca máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. ¡Càmíríta! ¡Néese Dios yúucapínacué plawa írìculé yàara utàwí máiníri depuúwaca, máinicatalé depuúwaca náicha canánama! Ewítacué piicácaníta numànica pèewibàa madécaná yái càmíríca wenàiwica idé imànica, cáicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa píbáyawaná íchacuéwa. Piyúunáidacuéca máiniyéica cayábaca pía náicha níara càmíyéica israelita iyéeyéicaté Sodoma iyacaléna írìcu. Quéwa càmítaté máini báawa núa pílichacué. Càmítaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numáníná pèewibàacué. Quéwa naicácaalíté càirítá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmítaté nacái Dios imàalàidaca níatá, yá nacái nàyacàlemi Sodoma iyacaté mamàalacatátá àta siuca nacáide, càmícáinaté máini báawéeyéi núa iyúwacué pía. ²⁴ Iná nùmacué piri, áiba èeriwa Dios yúuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuécawa máini cachàiníwanái náicha níara càmíyéica israelita iyéeyéicaté Sodoma iyacaléna yáasu cáli ínata, máinicáinacué báawéeyéica náicha pía”, íimaca yái Jesúsca.

Vengan a mí y descansen

²⁵ Néenialíté Jesús íimaca Yáaniri Dios iríwa: “Pía, Núaniri Dios, nùaca piri cayábéeri, pía Nacuérínásáirica macáita níái iyéeyéica chènuniré, cháí èeri írìcuíyéica nacái. Nùaca piri cayábéeri pímacacáiná nali píiwitáisewa, níái yeebáidéeyéica pítaacái càide iyúwa sùmanái púbeeyéi neebáidáana, yéewanápiná áiba èeri m̀nanái iyúunáidéeyéi cáalíacáica càmita náalimá náalíacawa píiwitáise iwali. ²⁶ Báisíta, Núaniri, pídeca pímanica càide iyúwaté piwàwáaná pímanica”, íimaca yái Jesúsca.

²⁷ Néese Jesús íimaca wenàiwicanái írì: “Núaniri Dios idéca imàacaca nùalíacawa macáita. Abéerita Núaniri yáalíeri báisíri iyú nùwali, yái írìca. Abéerita núa, yái írìca, yáalíeri báisíri iyú Núaniri iwali, abéerita nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaqueeyéica yáalíca Núaniri iwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái írìca. ²⁸ Aquialécúe nùatalé, peebáidacué nutàacái, piacué macáita chamáléeyéica. Pidécúeca píibaidaca cachàiníri iyú pímanícaténacué macáita càide iyúwa áibanái ichùulínanacué pímanica càulenéeri wawási Dios irípiná. Piacué nacái achúméeyéica ínàidacawa iwàwawa íbáyawaná iwaliwa, aquialécúe nùatalé, yá numàacacué piyamáidaca píawawa càulenéeri wawási ícha, numàacacué nacái nuwàwawa píbáyawaná ícha. ²⁹ Peebáidacué nutàacái, pímanícué nacái càide iyúwa nuchùulínanacué pía. Pímacacué nuwáidaca pía, piyacaténacué càide iyúwa nuyáaná, núa càmíríca caluéri íwitáise, núa càmíríca cáimacái ícá yáawawa. Nùacawéeridapínacué pía, wáibaida nacái

wáapichawáaca. Càitacué píalimápiná piyamáidacawa píbayawaná íchhawa, ícha nacái yái càulenéri wawási áibanái ichùulìericuéca pimànica Dios irípiná. ³⁰ Càmita máini càulenácué pícha peebáidáanápinácué nutàacái, pimánínápinácué nacái càide iyúwa nuchùulianácué pía, nùacawéericadáinácué pía, numàacápinácué nacái casímáica pía”, ímaca yái Jesúsca.

12

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

¹ Néenialité áiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa Jesús yéepunícawa àyapulicbàa bànacalé yéewibàa, wáapicha wía yéewáidacaléca. Yá máapica wía, íná weedáca achúmáanata trigo ituiná bànacalé ícha wayáapináwa, judío íwítáise imàacacáiná wenáiwica needáca nayáapináwani achúmáanata iyacaná áibanái íbanacale yéená, máapicaalí nía. ² Fariseonái naicácaté weedáca bànacalé iyacaná, yá naicáca yái wamánírica iyúwa íbaidacalési ínaté náimaca Jesús irí:

—Piicáca yái namánínáca. Péewáidacalénái náibaidaca siúca sábadu wayamáidacatáicawa. Dios càmita imàaca wáibaidaca siúca èeri —náimaca irí. ³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidéucéca píimáichaca tàacáisi píléericuéca Dios itàacái írícúse wáawirimi rey David iwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi aslanáica. ⁴ David iwàlucacatéwa Dios yáasu manúiri capíma ímamisíri írículé, yái israelitanái isutácatáipiná Dios ícha. Yá iyáaca pan namáníricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapiná. Ewita Dios imàacacáaníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca, càicáaníta càmitaté yúuwíhàida David, nía nacái aslanái yéepuníyécacatéwa yáapicha, máapicáinaté nía, ínaté catúulécánaca Dios iicáca nía. ⁵ Pidéucéca píimáichaca nacái áiba tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúse.

Moisés ímaccaté sacerdotenái càmita namàni nabáyawanáwa éwita náibaidacáaníta templo írícú sábadu wayamáidacatáicawa. Máini iwàwacutáca náibaidaca Dios irípiná templo írícú namànicaténá macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cachàinica templo sábadu ícha iwàwacutáicáiná wenáiwica náaca Dios icàaluíná èeri imanùbaca, sábadu nacái. ⁶ Quéwa núumacué píri, núa iyéerica cháí pèewi, cachàinírica núa templo ícha. ⁷ Càmitacué péemla càinacaalí ímáaná áiba tàacáisi profeta Oseas itànèericaté Dios inùmalicúse. Dios ímaccaté:

‘Ewitaacué pinúacáaníta madécana pípirawa iyúwa sacrificio píacaténácué nùcàaluíná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca yái culto pimáníricucéca nulí càmicaalícáwa píicáca áibanái ípualé, píyúudácaténá nía’, ímaca yái Diosca. Báisicaalícú péemlacaté càinacaalí ímáaná yái tàacáiscatá, yá càmitacué pícháawàa naináwaná iwali báawéeri iyútá, níai nuéwáidacaléca càmiyéica imàni íbayawanáwa. ⁸ Iná Dios idéca ichùulíaca núa, asiali Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenáiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná, èeri imanùbaca, yái sábadu nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —ímaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁹ Néeseté Jesús yàacawa, yá iwàlucacawa judíonái yéewáidacàalu írículé, iyéerica néré. ¹⁰ Iyacaté néeni abéeri asiali icáapi ituwíericawa ícha. Abenaméeyéi fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asáisi imànicaalípinaté áiba wawási náalimérica nacháawàca íináwaná iwali íwalíse, fariseonái náimacáinaté íbaidacalésicani yái Jesús ichùnlanáca wenáiwicaná. Iná nasutáca nëemlawani, náalimáidacatái naicáwani. Yá náimaca Jesús irí:

—Wawàwa wáalíacawa càinacaalí píináidacawa. ¿Dios imàacasica wachùnliaca càuláiquéeyéi wenáiwica sábadu írícú wayamáidacatáicawa? —náimaca náalimáidaca naicáwa Jesús. ¹¹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Péemiacué comparación: Pidèniacaalícú pípirawa oveja, néese yúuwàacaalíwa utàwi nacáichúa írículé namusúadacatáise úni, ¿càmítasicué pímusúadacani caquialéta, éwita sábadu írícucáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? ¹² Néeni, máiníri cawènica wenáiwica oveja ícha. Iná ¿cánácué càmita píalíwama Dios imàacaca wamànica cayábéeri áibanái irí siúca sábadu írícú? —ímaca yái Jesúsca. ¹³ Néese Jesús ímaca irí yái asiali icáapi ituwíericawa ícha:

—Piducúa pícáapiwa —ímaca yái Jesúsca. Yá asiali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi càide iyúwa abéemàa icáapi. ¹⁴ Quéwa fariseonái namustíacanaicátawa judíonái yéewáidacàalu ícha, yá nadàbacaté nánáidacawa càinápinácaalíté iyú náalimáaná nanúaca Jesús.

Una profecía acerca de Jesús

¹⁵ Néeseté Jesús yáalíacawa náiwítáise nawàwáanaté nanúacani, yá Jesús yàacawa náicha, manùba quéwa wenáiwica yàacawa yáamiwáise. Jesús ichùnliaca macáita càuláiquéeyéi wenáiwica yàanèeyécacaté yàatalé. ¹⁶ Yá yàalàca nía cachàiníri iyú ípíchaná nacalídaca íináwaná iwali manùbéeyéi wenáiwica irí ichùnlanaté nía. ¹⁷ Càité Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanaté tàacáisi Jesús íináwaná iwali Dios inùmalicúse. Dios ímaccaté:

¹⁸ “Yácata nùasu wenáiwica íbaidéerica nulípiná, nuedéerica íbaidáanápiná nulí. Yácata càimnéerica nuicáca, yácata casímáirica nuicáca. Yá numàacápiná irí Espíritu Santo icúacaténá íwítáise. Yá icàlidapiná nutàacái càmiyéi israelíta irí, náalíacaténáwa nuwàwaca náyaca machacàníri iyú.

¹⁹ Càmita itàanìpiná ùlèeri tàacáisi iyú, càmita nacái yéemíanicawa. Canáca nacái yéemièri itàacái imáidáidáaná cachàinìri iyú calle iricubàa bamuchúami yàcalé.

²⁰ Imànipíná cayábèeri machawàaqueeyéi irí, iicápiná nacái napualé, cawinácaalí iwàwèeyéica yéetácawa, àta imawèniadacataléta macáita báawèeri.

²¹ Càmiyèi israelita yeebáidapíná itàacái, yàasu wenàiwica nacái nía”, ímaca yái Diosca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

²² Néeseté natéca matuíri asiali Jesús yàatalé, abèeri matuíri, matàacáiri, demonio idactuacáiná íiwitáise. Yá Jesús yúucaca demonio asiali íicha, iná catúica àniwani, itàani nacái àniwa. ²³ Néese macáita wenàiwica nánáidacawa manuísiwata naicáidaca Jesús irí. Yá nasutáca néemiawa níawáaca: “¿Yátasica rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica wacuèrinápiná, wia juóica?” náimaca nalíwéca.

²⁴ Néese fariseonái néemiacáináni, yá náimaca nali: “Yái asiali Jesúsca idèniaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íiwacalináca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús iwali.

²⁵ Jesús yáaliacawa nánáidáanáwa. Iná ímaca fariseonái irí: “Péemiácué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí íipunitawáaca, yási náasu cáli imaaláacawa. Càita nacái yàcalé mìnánái, áibanái néenánái nacái napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita náalimá nàyaca náapichawáaca. ²⁶ Càita nacái, canácatáita Satanás yúuca yàasu demonionáiwa wenàiwica íicha. Satanás yúucacaalí demonio wenàiwica íichatá, yá ipéliaca meedá yáawatá. Yási imaaláacawa nacái yái ichànicatá, yái Satanásca. Iná ¿cánacué càmita píaliwa càmita núuca demonio wenàiwica íicha Satanás íiwitáise iyú? ²⁷ Pidécuéca píimaca núucacasa demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú. Picháawàacaalícué nuináwaná iwali càì mamáalàacata, yási iwàwacutácué picàlidaca nulíni cawinácaalí ichàini iyú péewáidacalénáicué náucaca demonio wenàiwicanái íicha. Píaliacuéwa càmita náuca demonio Beelzebú íiwitáise iyú. Iná níata péewáidacalécuéca náasáidaca càmitacué picàlida nuináwaná iwali báisíri iyú. ²⁸ Núucaca demonio wenàiwica íicha Espíritu Santo íiwitáise iyú, iná nudéca núasáidacuéca píri Dios icúca abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa.

²⁹ “Núucaca demonio wenàiwica íicha nuíwítáise iyúwa, cachànicáiná núca Satanás íicha. Péemiácué áiba comparación: Càide iyúwa cayéedèeri iyáaná, càmita cayéedèeri yáalimá iwàlúacawa iriculé áiba cachàinìri asiali icapèca iyéedúacaténá íicha yàasu, càmiccalícáwa cayéedèeri idacúca íichawa yái cachàinìri asialica quèechacáwa. Iwàwacutá cayéedèeri imánica càì, yéewacaténá iyéedúca cachàinìri asiali yàasu. Càita nacái nùalimá nudacúca nuíchawa Satanás nuwasàacaténá íicha wenàiwica. Pidécuéca pitàanica báawèeri iyú Espíritu Santo iwali.

³⁰ “Píacué càmiyéica abédanamata íiwitáise nùapicha, piùwídecuéca pímanica núca; càmitacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios iripíná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeráidacaténá wenàiwica Dios íicha meedá.

³¹ “Iná péemiácué cayába. Dios imàacapíná iwàwawa íichéi macái íiwitáaná báawèerica wenàiwica imàníríca, itàaníríca nacái Dios iwali báawèeri iyú, nawènúadacaalí náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Quéwa wenàiwica itàanicaalí báawèeri iyú Espíritu Santo iwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa íibáyawaná íicha. ³² Aibacaalí itàani báawèeri iyú nùwali, núca asiali Dios néesèerica, néese iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios iripíná àniwa, yási Dios imàacaca iwàwawa íibáyawaná íicha. Quéwa itàanicaalí báawèeri iyú Espíritu Santo iwali, néese càmita quirínama Dios imàaca iwàwawa íibáyawaná íicha cháì èeri irícu, càmita nacái wàlisáipíná èeri irícu”, ímaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

³³ Jesús íimacaté fariseonái irí: “Péemiácué comparación: Cayábèeri àicu yàaca walí cayábèeri yàacási. Báawèeri àicu idèniaca iyacanáwa báawèeri. Càita wáaliacawa macái àicu iwali. Càita nacái píalimácué píaliacawa nùwali píicácáiná càinácaalí numànica. ³⁴ Píacué càiyèide iyúwa àpí iculá! Càide iyúwa àpí imusúadáná iculáewa inuma iricúisewa, càita nacái càmitacué píalimá pitàanica cayábèeri wawási iwali báawacáinacué píiwitáise. Iná yái báawèeri tàacási pitàanírícuéca, pidécuéca pímusúadacani píwàwalícúisewa, yáacáinacué píwàwa idéca ipuníacawa báawèeri tàacási iyú. ³⁵ Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yási itàanica nacái cayábèeri wawási iwali, yáacáiná íiwitáise cayábèeri iyaca iwàwalícu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yási itàanica báawèeri wawási iwali, yáacáiná íiwitáise báawèeri iyaca iwàwalícu. ³⁶ Núumacué píri, Dios yúuwichàidapíná báawèeyéi wenàiwica èeri imaaláacaalípínáwa, yá yúuwichàidapíná nía iwálíse macái tàacási canèerica iwèni náiméericaté. ³⁷ Càide iyúwa pitàaníná, yási Dios iicánáca píca, yáacáiná pitàacái yáasáidaca càinácaalí píiwitáise. Pitàanicaalí cayábèeri wawási iwali, yási cayábaca Dios iicáca píca iyúwa mabayawanèeri, cayábacáiná píiwitáise, yá càmita Dios yúuwichàidapíná píca. Quéwa pitàanicaalí

báawéeri wawàsi ìwali, yá báawaca Dios iicáca pía, cabáyanáwéeri, báawacáiná píiwitáise, yá Dios yúuwichàidapiná pía”, ìmaca yáí Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

³⁸ Néeseté abénaméeyéí fariseo, áibanáí nacáí yéewáidéeyéica wenàiwica templo írúcu náimaca Jesús írú:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wawàwa waicáca pimànica wawàsi càmirica wenàiwica idé imànica —náimaca. ³⁹ Jesús ìmaca náí:

—Píacué báawéeyéica ìwitáise, píacué nacáí iwènúadéeyéica ìwitáisewa Dios ícha, pídecuéca pisutáca nuícha numàínápiná píicá yáí càmirica wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué píri càiri wawàsi. Numàacacáita píicáca numàínápiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáté. ⁴⁰ Càide iyúwaté Jonás iyamáanátéwa manuírí cubáí idèerícu máisiba èeri, càita nacáí núa asiali Dios néeséerica nùypiná cáli írúcu máisiba èeri. ⁴¹ Níara càmfíyéica israelíta iyéeyéicaté Nínive iyacàlená írúcu namichàapínacawa yéetácáisi ícha èeri imáalàacaalípínáwa Dios yúuwichàidacaalípíná báawéeyéí wenàiwica. Nabàlúapínáwa Dios ípunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, cáinacaalí báawéeri namàíiricaté. Píacué israelíta iyéeyéica siúcade pimichàapínacué nacáíwa. Yásí Nínive iyacàlená mìnánámi nácháawàcuéca piánáwaná ìwali, bàaluitécáiná Nínive mìnánáí nawènúadaca náíwitáisewa Dios írípíná néemiácáinaté profeta Jonás icàlidaca náí táacáisi Dios inùmalicúise. Néese, éwita nùyacáaníta pèewibàa siúcade, núa cachàínírica ìwitáise profeta Jonás ichàini ícha, càicáaníta càmitacué peebáida nulí. Iná cabáyanácuéca Dios iicáca pía. ⁴² Ua nacáí Sur yáasu cáli íiwacalumi càmfíchú israelíta umichàapínacawa yéetácáisi ícha ucháawàcaténacué piínáwaná ìwali, píacué israelítaca èeri imáalàacaalípínáwa Dios yúuwichàidacaalípíná báawéeyéími. Bàaluitécáiná ùanàaca máini déecuise cháí wáasu cáli íinatalépiná uemícaténáté rey Salomón itàcáí máini cáaliacáica, úaliacáinatéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàyacáisi cáaliacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáanítacué pèewibàa, núa cachàínírica ìwitáise rey Salomón ichàini ícha, càicáaníta càmitacué peebáida nulí. Iná cabáyanácuéca Dios iicáca pía —ìmaca yáí Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

⁴³ Jesús ìmaca náí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica ícha, yásí demonio iméeràacawa chuírí cáli íinata, yá icutáca iyamáacatáipínáwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipínáwa, yásí ìmaca íináidacawa írúwa: ⁴⁴ ‘Nuèpùacawa àniwa nucapèe néréwa yáara wenàiwica nudécátáiseca nùacawa ícha’, ìmaca írúwa. Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiseeri càide iyúwa cayábéeri capli máiseeri natunuéerica, nachùnièerica nacáí cayába. ⁴⁵ Néese demonio yàaca iwacáidaca yáapichaca siete namanùbaca demonio máiníyéí báawaca ícha. Yá macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwaliculé, nadacùacaténá ìwitáise. Yásí namànica írú báawéeri máini ícha yáí báawéerica idábàanéeri demonio imàníiricaté írú quéechacáwa. Càita nacáí píacué wenàiwicaca báawéeyéica piùwìchàapínácuécawa máini cachàíníri ícha yáí quéechéericaté piùwìchàanàcuécawa”, ìmaca yáí Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

⁴⁶ Idècunitàcá Jesús icàlidaca wenàiwicanáí írúni, néese yáatúta yàanàaca néré, Jesús yéenanáí yáapichá nacáí, nawàwacáinaté natàanica Jesús yáapichá. Quéwa nabàlùacawa bàacháwáise capli ícha. ⁴⁷ Iná áiba ìmaca Jesús írú:

—Píatúta, péenánáí nacáí nabàlùacawa bàacháwáise. Nawàwa natàanica píapichá —ìmaca.

⁴⁸ Quéwa Jesús ìmaca írú yáí asiali icàlidéerica írú naináwaná:

—Péemia yáí nùmáanaca nùatúta ìwaliwa, nuénánáí ìwali nacáíwa —ìmaca yáí Jesúsca.

⁴⁹ Néese Jesús iicáidaca walí wía yéewáidacaléca iyéeyéica yáapichá, yá imichàidaca icáapiwa wapualé. Yá ìmaca:

—Níáí wenàiwicaca nuicáca núa iyúwa nùatúanáíwa, nuénánáí nacáíwa. ⁵⁰ Yácáiná caw-inácaalí wenàiwica imàníirica càide iyúwa Nùaniri Dios chènuníiseeri iwàwáaná, yácata nuíquéerica càide iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúta nacáíwa, nùatúta nacáíwa —ìmaca yáí Jesúsca.

13

La parábola del sembrador

¹ Néeseté yáta èericaté Jesús imusúacawa capli ícha yàacaténáwa Galilea icalisaniná néré. Yá yáawinacawa càina íinata. ² Yá máini manùbaca wenàiwicanáí nàwacáidáyacacawa yáatalé, iná Jesús iwàlùacawa barca írúculé, yá yáawinacawa barca írúcu. Níáí manùbéeyéí wenàiwicaca nayamáacawa càina íinatata.

³ Néese Jesús yéewáidaca núa manùba comparación iyú. Yá ìmaca náí: “Abéeri asiali ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànanáí ituínási, yá yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. ⁴ Yàaca icasáaca yàacawa, yá abénaméeyéí ituínási yúuwàacawa àyapulicubáa,

yá màsibèe yàanàca néré, yá nayáaca íimi. ⁵ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába cáli íbaníiri. Yá bànacalé íimi íbacácawa ráunamáita, càmícáiná íbaní néeni cáli. ⁶ Néese èeri ímusúacawa, yá icànaca cachàini, yeemáca yái bànacalé, yá chuicani canácáiná ipìchu cayába cáaléeri, íná yéetácawa. ⁷ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapìcha, quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, càmita íbatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸ Quéwa áiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábèeri cáli íinata. Idàwinàacanámiwa, yá idèniaca iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná nadèniaca natuínáwa cien namanùbaca, áibanái yéetaná nadèniaca natuínáwa sesenta namanùbaca, áibanái nacái nadèniaca treinta namanùbaca ituíná. ⁹ Càuwiyéicaalícué pía, píemiacué nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

¹⁰ Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa Jesús yàatalé, yá wasutáca wéemiawani cáná yéewa icàlidaca wenàiwicanái írini comparación iyú. ¹¹ Jesús íimaca walí: “Dios imàacacué píalíacawa cànácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa, níái manùbèeyéi càmíyéica yeebáida itàacái. ¹² Wenàiwica íináidacaalíwa cayába nutàacái iwali, yá nacái yéemiacaalí cànácaalí íimáaná, yásí Dios imàacaca yáalíacawa mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita íináidawa cayába nutàacái iwali, yásí íimáicha nacái yái achúméerica yáalíericatéwa iwali. ¹³ Íná nuéwáidacáita nía comparación iyú, níacáiná éwita naicácáaníta numànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, càicáaníta càmita nawàwa náalíacawa nùwali, cawinácaalí núa. Ewita néemiacaalí nutàacái náuiw iyúwa, càicáaníta càmita nawàwa néemiaca cànácaalí íimáaná yái nutàacáica. ¹⁴ Íná náyaca càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáaná tàacáisi Dios inùmalícué. Dios íimacaté israelitanái íri:

‘Ewitacué péemiacaalí mamáalàacata píuwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapínácuéwa cànácaalí íimáaná. Ewitacué píicácáaníta madecaná wawási píitú iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapínáwa cànácaalí íimáaná yái píiquéericué’,

íimaca yái Diosca. ¹⁵ Néeseté Dios íimaca israelitanái iwali:

‘Níái wenàiwicaca, Israel itaquénáinámi, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacái. Máuwica nía, càmíyéi iwàwa yéemiaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natuíwa, càmíyéi iwàwa yáalíacawa cànácaalí íimáaná yái nutàacáica, ípíchaná nawenúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha nuwasàacaténá nía nùasu yùuwichàacáisi íichawa’,

íimaca yái Diosca.

¹⁶ “Quéwa píacué nuéwáidacaléca, Dios imànícuéca píri cayábèeri manuísíwata píalíacáinácué píicáca yái píiquéericuéca píitú iyúwa, pídecué nacái péemiaca cànácaalí íimáaná yái tàacáisi péemiéricuéca píuwi iyúwa. ¹⁷ Péemiacué cayába, madecaná profetanái, áibanái nacái cayábèeyéi íiwitáise nawàwacaté naicáca núa, yái píiquéericuéca, quéwa càmítaté naicáca núa. Nawàwacaté nacái néemiaca yái nutàacái péemiéricuéca, quéwa càmítaté néemlani”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹⁸ Jesús íimaca walí: “Péemiacué yái íimáanáca, yái comparación íbanèeri iwali. ¹⁹ Cawinácaalí wenàiwica yéemiéyéica cànácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, quéwa càmita neebáidani, càica níade iyúwa bànacalé yúuwèericawa àyapulicubàa. Yá Satanás yàanàca, yá imàacaca naimáichaca Dios itàacái. ²⁰ Yái ituínási yúuwèericawa cáli íinata íba yèewiré íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani casíimáiri iyú. ²¹ Néeseta quéwa, càmícáiná neebáida Dios itàacái báisíiri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bànacalé ipìchu cayába, íná neebáida itàacái maléená èeri, càide iyúwa bànacalé yéetácaalíwa ráunamáita. Íná nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios írípíná, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalíimáidacaalí nía namánínápiná nabáyawanáwa, yásí nyamáidaca neebáidaca Dios itàacái. ²² Yái bànacaléca yúuwèericawa tuíri yèewiré íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái iwali, quéwa báawaca náináidacawa nawàwawa báawanama abèerita nàasu iwaliwa, cháí èeri írícúrica. Cáinána nacái naicáca nàasu cawèníriwa, nawàwacáiná cáasuca nía. Macáita yái cháí èeri írícúrica íchíwáidaca nía, càmita íbatàa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaliwa báawata, quéwa canácatáita cayacánáni, càita nacái níái wenàiwicaca. Neebáca Dios itàacái báawatata, càmírítá quéwa nawàwalícuésewa, íná càmita máini namáni cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²³ Quéwa yái bànacaléca yúuwèericawa cayábatái cáli íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani tàí íiméeri iyú. Yá namànica cayábèeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí mamáalàacata iyacanáwa cayábèeri. Abénaméeyéi namànica cayábèeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí cien namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Áibanái namànica cayábèeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí sesenta namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Áibanái namànica cayábèeri càide iyúwa

bàncalé idèniacaalí treinta namanùbaca iyacanáwa, macáí yéetaná imanùbaca”, ímaca yáí Jesúsca.

La parábola de la mala hierba entre el trigo

²⁴ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Ímaca nalí: “Péemiacué cainácaalí iyú Dios icúaca yáasu wenáiwicawa. Iyaca càide iyúwa asiali ibànacaalí yèepunicawa ibànacalewa. Ibànaca cayábanaméerita trigo ituíná. ²⁵ Néese táiyápi, yáí bñancalé íiwacali yúuwide yàanàca trigo ibànacaléná yúuculé, yá ibànaca nanùba báawéeri masicáí ími trigo nacáiri íicacánáwa, cayábéeri trigosiwa íinatabàa. Yá yèepùacawa íicha, yáí yúuwideca. ²⁶ Iná yéewa macáita nadàwinàacawa, néese nadèniacaalí nàycanáwa, átata báawanaméeri masicáí yáasáidaca iyacanáwa báawéeri meedá. ²⁷ Néese bñancalé íiwacali yáasu wenáiwica naicáca báawéeri masicáí, yá nàacawa náiwacali yàataléwa nacàlidacaténá írini yáasu bñancalé íinàwaná iwali. Nàimaca írì: ‘Wáiwacali, pibànacaté cayábanaméerita ituínási. ¿Sísáaná yàanàa yáí báawéeri bñancaléca imusuéricawa yéewibàa?’ nàimaca. ²⁸ Yá náiwacali ímaca nalí: ‘Núuwidequéera càì ibànaca néenibàa báawanaméeri ituínási trigosiwa yéewibàa’, ímaca nalí. Néese yáasu wenáiwicanáí ímaca írì: ‘¿Píwàwasica wàaca wacacàaca íicha yáí báawéerica?’ nàimaca írì. ²⁹⁻³⁰ Quéwa náiwacali ímaca nalí: ‘Càmíirita. Picácué picacàa yáí báawanaméerica, ipíchanácué picacàaca yáapichata yáí cayábéeri trigoca. Tàacá idàwinàacawa abédanamata trigo yáapicha àta weedàcatalépináta yáí bñancaléca trigoca. Néese yáasu èeri tàacáwa, nuchùullapíná nùasu wenáiwicawa yeedéeyéi bñancalé iyacaná needáanápíná yáí báawéerica bñancaléca quéechacáwa, nadacùadánápíná ibàpi iyúnama nía, yéewanápíná weemáca nía. Néese nuchùullapínáca needáanápíná yáí cayábéeri trigoca nùasu manuírì capìi iriculé, trigo ituíná yàalu’, ímaca yáí bñancalé íiwacalica”, ímaca yáí Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³¹ Néeseté Jesús yéewáidaca wenáiwicanáí áiba comparación iyú. Yá ímaca nalí: “Péemiacué cainácaalí iyú Dios icúaca yáasu wenáiwicawa: Yáí Dios icúnáca yáasu wenáiwicawa, càicanide iyúwa mostaza ími, asiali ibànéerica ibànacale yéewiwa. ³² Ewita achúméerínacáaníta yáí mostaza ímica, càicáaníta idécánámi idàwinàacawa, yá manuícani macáí bñancalé íicha, yá idàwinàacawa manuícani iyúwa áicusíwa. Iná yéewa màsibèe nàanàca namànica namùlubéwa mostaza yéetaná yàana íinata”, ímaca yáí Jesúsca.

La parábola de la levadura

³³ Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá ímaca nalí: “Yáí Dios icúnáca yáasu wenáiwicanáíwa càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inanáí yéewiadaca levadura màsibàawíracatáí harina yéewi, àta macáita íbesi ínúsàacawa”, ímaca yáí Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³⁴ Néese yéewáidaca wenáiwicanáí macáí wawàsi iwali comparación iyú. Yéewáidaca níái manùbéeyéi wenáiwicaca comparación yáawami iyúta. ³⁵ Jesús yéewáidaca nía càì imànicaténá càide iyúwaté Dios yáasu profeta icàlidáanaté tàacáisi Jesús inùmalcuíse. Yáté Jesús ímaca: “Nucàlidapíná nalíwani comparación iyúwa; nucàlidapíná nalí manùba wawàsi iwali, càimíyécáwa wenáiwica yéemia íinàwaná iwali, Dios idàbacaatáseté èeriquéi àta siuca ímaca.”

Jesús explica la parábola de la mala hierba entre el trigo

³⁶ Néeseté Jesús isutáca náicha wawàsi nëepùanápínáwa nacapèe néréwa, níái manùbéeyéi wenáiwicaca. Yá Jesús iwàlùacawa capìi iriculé wáapicha, wía yéewáidacaléca. Néese wàacawa Jesús yàatalé. Wasutáca wéemiawani cainácaalí ímáaná yáí tàacáisi icàlidéerica walí báawéeri masicáí iwali. ³⁷ Yá Jesús ímaca walí: “Núa, asiali Dios néeséerica, núacata yáí ibànéerica cayábéeri ituínási. ³⁸ Yáí bñancalé yàalupínáca ímáanáca càicanide iyúwa cháí èeriquéi. Yáí cayábéeri ituínásica ímáanáca càicanide iyúwa Dios yáasu wenáiwica, yeebáidéeyéica itàacáí. Yáí báawéeri masicáica ímáanáca càicanide iyúwa báawéeri Satanás yáasu wenáiwica. ³⁹ Yáí núuwide ibànéerica báawéeri masicáí, yácata Satanás. Yáta nacáí èerica needácatáipínáca bñancalé iyacaná, yácata èeripíná imáalàcatáipínáca yáí èeriquéi. Níái yeedéeyéica bñancalé iyacaná, nacata Dios yáasu àngelnáí. ⁴⁰ Càide iyúwa needácaalí báawéeri masicáí, neemánápíná nía quicháí írìcu, càipíná nacáí iyaca imáalàcaalípínáwa yáí èeriquéi. ⁴¹ Núa, asiali Dios néeséerica, nuchùullapíná nùasu àngelnáíwa nàwacáidánápíná nùasu wenáiwicanáí nëewíse macáita ichiwáidéeyéica wenáiwica namànínápíná nabáyawanáwa, nía nacáí imàníyéica íbáyawanáwa mamáalàacata. ⁴² Néese nùasu àngelnáíwa yúucapíná báawéeyéi wenáiwica manuírì quicháí iriculéwa. Néré wenáiwica náicháanápíná, yá naamíapíná nayéiwa nàuwichàacáí iyúwa. ⁴³ Cawínácaalí imàníyéica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùulláná, nacánapínáwa mëlumëlúri iyú càide iyúwa èeri icamaláná Wáaniri Dios iyacàle írìcuwa. Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué cayába nutàacáí”, ímaca walí yáí Jesúsca.

La parábola del tesoro escondido

⁴⁴ Jesús yéewáidacaté wía àniwa comparación iyú. Yá ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cawèñiri wawàsi, áibanái wenàiwica ibèericaté cáli iriculé. Néese asiali yàanácani, yá ibàliaca àniwani. Néese, casímáiri iyú, yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, yá iwèniaca írwa yái cáli bànacalé yàalupináca”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la perla de mucho valor

⁴⁵ Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Yá ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cacharrosàiri, icutéerica yàacawa perla pùbéeeyéi íba cayábanaméeyéi cawèñiyéi. ⁴⁶ Néese asiali yàanáca perla máini yáwanáichúa cawènica, yá yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, néese iwèniaca írwa úái perla cawèñichúa yáwanáica”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la red

⁴⁷ Néeseté Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa chinchorro náibèeri iyú cubái. Yá asianái yúucaca chinchorro manuiri ùni yáaculé. Yá náibàca macái cubái íwítáaná. ⁴⁸ Idécanámi ipuniacawa yái chinchorroca, yá asianái iwatàidacani ùni yáacuíse càina ínatalépiná. Yá náawinacawa nacutáca nêewíse níai cayábanaméeyéi cubáica. Needáca cayábanaméeyéi cubái nàalu iriculéwa. Quéwa náucaca náichawa méetàuculé níai báawanaméeyéica cubáica. ⁴⁹ Càita nacái èeri imáalàacaalípináwa, yásí àngelnái namusúacawa chènuníse naseriacaténá báawanaméeyéi wenàiwica cayábéeyéi wenàiwica íicha. ⁵⁰ Yá náucapiná báawéeyéi wenàiwica manuiri quichái iriculé. Néré wenàiwica náicháanípináca, naamíapiná nacái nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, ímaca yái Jesúsca.

Tesoros nuevos y viejos

⁵¹ Néeseté Jesús isutáca yéemíawa wía:

—¿Péemiasicué càinácaalí ímáaná yái tàacáisi nucàlidéericuéca piri? —ímaca walí yái Jesúsca. Néese wáimaca irí:

—Báisíta, Wáiwacali, wáalíacawa càinácaalí ímáaná —wáimaca irí. ⁵² Néese Jesús ímaca walí:

—Péemiacué comparación: Abèeri yéewáidèeri wenàiwica templo írçu, idécanámi yéewáidacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, càide iyúwa nucàlidáaná, yásí yáalimá yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái bàaluisáimi iyú, wálisai iyú nacái, càide iyúwa capli íiwacali ímusúadacaalí yàasu cawèñiriwa icuèrica icapèe írçuwa, yái cawèñiri bàaluisáimica, yá nacái cawèñiri wálisàica —ímaca yái Jesúsca.

Jesús en Nazaret

⁵³ Néeseté Jesús idécanáamité icàlidaca níai comparaciónca, yá yàacawa. ⁵⁴ Yá yàanáca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacalénáca. Néese idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái judiónái yéewáidacáalu írçu, iyéerica Nazaret iyacaléná írçu. Níai wenàiwicawa nánáidacawa manuísíwata néemíaca icàlidáaná naliní. Yá náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Càmita báisi imàni yái càmirica wenàiwica idé imànica.

⁵⁵ Yácata lirimi meedá yámide yàalubáisi imàñirinámica. María írrica meedáni. Nabèerica meedáni, níai Santiago, José nacái, Simón nacái, Judas nacái. ⁵⁶ Yéenanái inanái náyaca wèewibàa meedá. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáalíawa cayába —námimaca. ⁵⁷ Ináté càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái. Quéwa Jesús ímaca nalí:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquèeri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicuíse. Níawamita yàasu cáli néeséeyéi, yéenanái nacái, icapèe írçuíyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nàasu cáli néeséeyéi, nuénánái nacái, nupapèe írçuíyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —ímaca yái Jesúsca. ⁵⁸ Càmitaté Jesús imàni néré madécaná yái càmirica wenàiwica idé imànica, càmicáinaté neebáida itàacái.

14

La muerte de Juan el Bautista

¹ Néenialité rey Herodes, yái romanosàiri icuèricaté Galilea yàasu cáli, yéemíaca wenàiwicanái icàlidaca Jesús íináwaná iwali. ² Yá Herodes ímaca yáapichéeyéi írwa: “Yácata Juan el Bautistami, Juancáiná idéca imichàacawa yéetácáisi íicha. Iná yéewa yáalimá imànica yái càmirica wenàiwica idé imànica”, ímaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamicani, yái Jesúsca.

³ Càica Herodes ímaca ichùuliacáinaté yàasu úwináywa náibàanápínaté Juan nadacúacaténáni cadena iyú, yá natéca náucacani presoíyéi ibànaliculé. Herodes imànicaté cài isímáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, caluéchúa íicáca Juan. Uái Herodíasca, úcata Herodes yéenasàiri Felipe yàacawéetúa quéchatécáwa, quéwa Herodes imelùdacaté úa

yéenasàiri íchawa. ⁴ Ináté Juan yàlàaca rey Herodes. Juan ímacaté: “Báawéeriquéi peedánáca péenasàiri yàacawéetúawa”, ímaca yáí Juanca.

⁵ Yá rey Herodes iwàwacaté inúaca Juan isímáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, quéwa cáaluca Herodes iicáca wenàiwicanáí líquéeyéicaté Juan iyúwa profeta itàaníríca Dios inùmalicúse. ⁶ Quéwa áiba éeríté rey Herodes imànica manuíri fiesta iwàwalicaténá yáasu éeriwa asáicatáicaténi. Yá Herodías ídu iwàlùacawa asianáí iyáacáalu iriculé. Yá ulabàaca báawéeri iyú abéechúata asianáí yàacuésemi naicácaténá úa, níái asianáí rey Herodes imáidéeyéica fiesta néré. Herodes iicáciná ulabàaca, yá usímáidaca Herodes iwàwa manuísíwata. ⁷ Iná Herodes ímaca ulí báisi báisísíwatasa Dios yáaliéricawa Herodes yàanápínaté ulí cainácaalí wawási usutéerica ícha. ⁸ Néese úacawa utàaníca útúta Herodías yáapichawa quéechacáwa. Néese úái mànacàuca uèpùacawa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca írí:

—Pìa nulí Juan el Bautista íiwita quirápieli írìcu —úumaca, úacáiná útúta Herodías uwàwacaté uicáca Juan íiwita utuí iyúwa úalíacaténáwa báisíiri iyúcani idéca yéetácawa, yáí Juanca.

⁹ Yá achúmaca rey Herodes iwàwa, quéwa iwàwacutácaté imànica càide iyúwa ímáanáté mànacáu írí, níacáiná yáapichéeyéi nêemíacaté ímáaná ulí báisi báisísíwatasa Dios yáaliéricawa. Yá Herodes ichùullaca úwináí nanúanápínaté Juan nàacaténaté ulí íiwitami. ¹⁰ Herodes ichùullacaté abéeri úwi yàaca iwíchùuca Juan ícha íiwita presoyéi ibànallícu. Càité Juan yéetácawa. ¹¹ Yá natéca Juan íiwitami quirápieli írìcu. Yá nàaca ulíni úái mànacàuca. Néese utécani útúta yàataléwa.

¹² Néese Juan yéewáidacalénáimi yàanàaca presoyéi ibàna néré natécaténá Juan ichéecami. Yá nabálicani. Néeseté nàaca nacáidaca Jesús írini.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹³ Idécanaamité Jesús yéemíaca Herodes iyúnáidaca Juan el Bautistamícani, yáí Jesúsca, yá Jesús yàacawa barca írìcu abéemàalé Galilea icalísaníná ícha. Wía yéewáidacaléca wàacawa nacáí yáapicha áibalé canácatalé wenàiwica. Quéwa madécaná wenàiwica yáaliacawa Jesús iináwaná íwali yàanàwa néré, iná nàacawa cáli ínatábàa nérépiná manùba yàcalé ícha. ¹⁴ Néese Jesús imíchàacawa barca ícha, yá iicáca madécaná wenàiwica néré. Catúulécanáca iicáca nía, yá ichùniaca cáuláiquéeyéi wenàiwica natéeyéica yàatalé. ¹⁵ Catáca yàacawa wàwali íná wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús írí:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canácatáica yàcalé. Iná pichùulla nèepùanápínáwa nawèniacaténá nayáapínáwa yàcalé írìcu —wáimaca írí. ¹⁶ Jesús ímaca walí:

—Càmíta iwàwacutá nèepùacawa. Píatacué yàa nayáapíná —ímaca walí. ¹⁷ Néese wáimaca írí:

—Canáca walí nayáapíná. Wadèniaca cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imídecana meedá —wáimaca írí. ¹⁸ Jesús ímaca walí:

—Pitécué nulí nía —ímaca walí.

¹⁹ Yá néese Jesús ichùullaca náawinacawa masicái íinata macáita níái wenàiwicaca manùbéeyéi. Néese yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi iriculéwa, pucháiba cubái imídecana nacáí. Néese iicáida chènuniré, yàaca Dios írì cayábéeri íwali yáí yàacàsica. Néese isubériadacani, yàaca walíni wía yéewáidacaléca, yáí yàacàsica. Néese wawacúaca nalíni, níái wenàiwicaca. ²⁰ Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá weedáca doce mapíiri imanùbaca yàacási yéénáimi imàaqueéricawa. ²¹ Níái iyéeyéicaté yáí yàacàsica, cinco míl namanùbaca asianáí. Càmita waputáa inanáí, sùmanáí nacáí iyéeyéicaté iyáacaléwa náapicha.

Jesús camina sobre el agua

²² Néeseté Jesús ichùullaca wawàlùanápínáwa barca írìculé wía yéewáidacaléca, wachàbacaténáwa ipichalépiná abéemàalé Galilea icalísaníná ícha. Iwàwacaté wàacawa ipíchalépiná idècunitáacá imàacaca wenàiwicanáí yèepùanápínáwa ícha. ²³ Néese idécanaamité ibànùuca íchawa nía, yá yàacawa dúli ínatalé abéerita isutácaténá yáawawa Dios ícha. Catácanáami íwali, yá iyamáacaca abéerita néré. ²⁴ Quéwa wía yéewáidacaléca wáyaca barca írìcu déeculé cáli ícha. Máladáca yàacawa wàasu barca iwéré cachàini, cáulicáiná ipùa wáipunita. ²⁵ Néese táiyápiwanáí, amalácaalí yàacawa wawicáu. Jesús yàacawa mawíénita walí, yèepuníriwa úni inàniacubàa. ²⁶ Néese wía yéewáidacaléca waicáca yàacawa úni inàniacubàa, yá cáaluca wía báawanama, càmícáináté wáalía waicácani, yá wéemianíacawa wacalùniwa:

—¡Iwàwanásimíca! —wáimaca. ²⁷ Yáta Jesús itàaníca walí. Ímaca walí:

—¡Cayábacani, núaquéi, picácué cáalu píal! —ímaca yáí Jesúsca. ²⁸ Néese Pedro ímaca írí:

—Nuíwacali, báisícaalí píacani, yá pimáida núa nùacaténáwa píatalé úni inàniacubàa —ímaca yáí Pedroca. ²⁹ Néese Jesús ímaca írí:

—Aqualé —ímaca yáí Jesúsca. Néese Pedro imusúacawa barca írìcuíse, yá idábaca yàacawa yèepunícawa úni inàniacubàa Jesús yàatalépiná. ³⁰ Quéwa ipichawáiseté Pedro yàanàaca

Jesús yàatalé, yá iicáca cachàinìri cáuli ipùaca iwali, iná cáaluca Pedro íináidacawa iwàwawa. Cáalucanacáitani, yá idàbaca isawiacawa. Iná yéemianicawa icaluñiwa Jesús irí:

—¡Nuñwacali, piyúudàa núa! —íimaca yái Pedroca. ³¹ Yáta Jesús iducúta icáapiwa Pedro irí, yá íibàaca Pedro icáapi iwali, imichàidacani úníacuíse. Yá íimaca Pedro irí:

—¿Cáná càmíta píibàa piwàwawa nuwéré tàì íiméeri iyú? Pidàbacanacáitaté píináidacawa piwàwawa càmíinápínaté nuyúudàa pía, yáta pidàbacadé pisawiacawa —íimaca yái Jesúsca.

³² Nawàlùacanacáitawa barca iriculé, yáta wíuca cáuli canánama, Jesúscaíná iwàlùacatéwa wàatalé barca iriculé. ³³ Néese wía iyéeyéica barca iricu, wabàlùacawa wàululù ipùata iyúwa Jesús irí, wàacaténa icàaluñiná. Wáimaca irí:

—¡Báisíta Dios Iirica pía! —wáimaca irí.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

³⁴ Wachàbacadéwa abéemàalé Galilea icallsininá íicha, yá wàanàaca Genesaret yàasu cáli néré. ³⁵ Genesaret yàasu cáli néeseéeyí náalá naicáca Jesús, iná nàaca nacàlidaca íináwaná iwali macái nēenáná iríwa iyéeyéica macái yàcalé iricu Genesaret yàasu cáli. Yá natéca macái cáuláiquéeyí wenàiwica Jesús yàatalé. ³⁶ Yá nasutáca íicha wawàsi imàacáanápíná nadunùacáita ibàle ipùata iwali nachùnìacaténáwa. Yá macáita idunuéyéica ibàle iwali, yá cayábaca nía uláicái íicha.

15

Lo que hace impuro al hombre

¹ Abénaméeyí yéewáidéeyí wenàiwica templo iricu nàanàcaté Jerusalén iyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa fariseonái yáapicha. Néese macáita nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca néemiawani. Náimaca Jesús irí:

² —¿Cáná péewáidacalénái càmíta namàni càide iyúwa wàawirináimi judío yéewáidáaná? Càmíta namàni culto nacáiri nabácaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise íimáaná ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa iná casacàaca Dios iicáca níái péewáidacaléca —náimaca. ³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta càmíta namàni yáara canéeri iwèni wawàsi càide iyúwaté piawirináimicué yéewáidáaná, càmírica Dios ichùulìaca wamànica. Quéwa pimànicuéca áiba wawàsi báawéeri cachàiníwanái: Pidécuéca pimàacaca píchawa Dios itàacái pimànicaténácué meedá iyúwa píiwitáise íimáaná. ⁴ Bàaluitécáiná Dios íimaca: 'Pia píaniri íimíetacanáwa, píatúa nacáíwa', càì íimaca yái Diosca. Yá nacái íimacaté: 'Aibacaalí itaaníca báawéeri iyú yáaniri íwaliwa, càmicaalí nacái, yáatua iwaliwata, yásí iwàwacutácué pinúacani', càì íimaca yái Diosca.

⁵ Quéwa piacué fariseoca péewáidacuéca wenàiwica cayábacasa càì náimaca nàaniri iríwa, náatúa irí nacáíwa: 'Càmíta núalimá nuyúudàaca pía; nudéca nuçúaca Dios irípináni, yái nuèripinámica píri, iná canáca nulí cayába nuyúudéeripiná iyú pía', càì náimaca nasèenái iríwa.

⁶ Càita péewáidacuéca wenàiwica càmítasa iwàwacutácué pinúacani, náatúa nacáíwa idécanaami càì náimaca nasèenái iríwa. Iná piacué fariseoca píasáidacuéca piúcaca píchawa Dios itàacái pimànicaténácué iyúwa píiwitáise íimáaná meedá. ⁷ ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Profeta Isaías icàlidacatécué píwali machacàniri iyú Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté:

⁸ 'Níái israelitaca náimacáita meedá nàacasa nuçàaluñiná, quéwa càmíta cáininá naicáca núa nawàwalicúsewa.

⁹ Caná iwèni nuicáca nàasu culto namànìiricaca nulí. Càmíta néewáida wenàiwicanái nutàacái iyú, néese néewáidacáita nía náiwitáise iyúwa', càì íimaca yái Diosca —íimaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese Jesús imáidaca yàataléwa áibanái wenàiwicanái iyéeyéica néeni. Yá íimaca nalí:

—Péemiacué nutàacái, piacué macáita. Píalimáidacué píalíacawa péemiaca cainácaalí íimáaná yái númèeripinácuéca píri: ¹¹ Cainácaalí yàacási iwàlùericawa wenàiwica inùmaliculé, càmíta yéewa casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. Quéwa tàacási báawéeri imusuéricawa nanùmalicuíse, yácata casaquèeri imànica náiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca. ¹² Néese wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí.

—¿Càmítasica píalíawa máini báawaca fariseonái néemíaca yái píimáanáca? —wáimaca. ¹³ Quéwa Jesús íimaca walí:

—Péemiacué comparación: Càide iyúwa bànacalé íiwacali iwatàacaalí báawéeri yéetaná imusuéricawa ibànacale yéewi, càita nacái Núaniri Dios chènuníseeri yúucapíná íichawa caw-inácaalí càmíyéica itaaní Dios inùmalicuíse báisíri iyú, càmíciná Dios ibànua nía. Dios imáaláidapíná nacái nàasu tàacási cachíwéeri. ¹⁴ Picácué píináidawa piwàwawa fariseonái itàacái iwali. Níacata matuyéí íiwitáise meedá, càmíyéí yáalíawa báisíri tàacási, iná càmíta náalimá néewáidaca wenàiwica machacàniri iyú Dios iwali. Néewáidacáita áibanái càmíyéí yáalíawa, iná cáica níade iyúwa matuíri itéerica áiba matuíri. Néese pucháibanama náuwàacawa

utàwi iriculé. Càita nacái níara fariseoca naméeràidaca áibanái càmfíyeyí yáalíawa —íimaca walí yái Jesúsca. ¹⁵ Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Picàlida walí càinácaalí íimáaná yái tàacásica picàlidéerica yàacàsi ìwali —íimaca yái Pedroca. ¹⁶ Yá Jesús íimaca walí:

—¿Néeni, càmitasicué nacái pialía péemiaca càinácaalí íimáaná? ¹⁷ ¿Càmitasicué pialíawa macáita yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inùma iriculé yàanàca idèericulé, néese imusúacawa fícha? ¹⁸ Quéwa tàacàisi báawéeri imusuéricawa wenàiwica inùma iricuíse, imusúacawa iwàwa iricuíse. Yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios fícha. ¹⁹ Yácáiná macáita báawéeri íiwitáisesi imusúacawa wenàiwica iwàwa iricuíse. Càita báawéeri íiwitáisesi: Nanúaca wenàiwica; naimáca áiba yáapícha càmfíchúaca náinusíwa, càmfíríca nanírísíwa nacái; naimáca áibanái yáapícha ipíchawáise needáca nalíwa ní; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càmfíná Dios ibatáa wenàiwica imànica; nayéedúaca áibanái yáasu; nachíwáidaca wenàiwica, nacàlida nacái nachíwawa; nataànica báawéeri iyú áibanái ìwali. ²⁰ Yái báawéeri wawásica wenàiwicainái imáníríca, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios fícha; néese, càmiccaalí wamaní culto nacáiri wáibáaná wacáapíwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íiwitáise íimáaná ipíchawáise wayáca wayáacaléwa, càmita casaçáa imànica wáiwitáise Dios fícha —íimaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²¹ Yá Jesús yàacatéwa náicha yàacaténáwa Tiro iyacàlená yàasu cáli néré, Sidón iyacàlená nacái. ²² Néese inaná yàanàca néré, cananeasátúa, càmfíchúca israelita, iyéechúca néré. Uacawa Jesús yàatalé. Yá umáidaca, úumaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali, rey David itaquérínami, Dios ibànùerica israelita icuèrinápiná, piicá nupualé! ¡Uacáiná nuíduca ùuwichàacawa demonio iyacáiná uwàwalicu! —úumaca. ²³ Jesús quéwa masánata uíchani. Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí:

—Píchùulla úa wáicha meedá, uémianicáiná úacawa wáamiwáise —wáimaca. ²⁴ Jesús íimaca: —Dios idéca ibànúaca núa nuyúudàacaténá níawamita Israel itaquénáinámi iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios fícha càide iyúwa ovejanái naméeràacaalíwa náucacawa canácaalí nacuèriná. Nudéca nùanàca numáidacaténá ní, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná —íimaca yái Jesúsca. ²⁵ Quéwa úái inanáica úacawa Jesús yàatalé. Yá ubàlúacawa ùulu ipùata iyúwa Jesús irí úacaténá icàaluíniná, yá úumaca irí:

—¡Nuíwacali, piyúudàa núa! —úumaca. ²⁶ Jesús íimaca ulí:

—Péemia comparación: Càmita wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapíná; càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níái israelítaca. Càmita cayába nuyúudàaca píacué càmfíyeyéica israelita —íimaca ulí, yáalimáidacaténá iicáwa úa, asáisi uebáidacaalí Dios imánínápiná ulí cayábéeri éwita càmiccáníta israelita úa. ²⁷ Néese úumaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái iyáacaalí yàacàsi yéenáimi yúuwèericawa náiwacali yáasu mesa yáapiré, càita nacái nuwàwa Dios imànica nulí cayábéeri éwita càmiccáníta israelita núa —úumaca. ²⁸ Néese Jesús íimaca ulí:

—¡Pía inaná, pidéca peebáidaca nulí manuísíwata! Yá nudéca numànica càide iyúwa pisutáaná nuícha —íimaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úái inanái íduca, demoniocáiná yàacatéwa uícha.

Jesús sana a muchos enfermos

²⁹ Néeseté Jesús yàacawa náicha, yá yàanàca Galilea icalisaniná icàinalená néré. Néesecáwa yàacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa néré. ³⁰ Manùba wenàiwica yàanàca yàatalé, natéca náapíchawa wenàiwica éeruyéi yàabàli, matuíyeyí nacái, cacháunéeyéi nacái, matacáiyeyí nacái, áibanái cáuláiquéeyéi nacái manùbéeyéi. Yá natéca nía, namàacaca ní cáli íinata Jesús íipunita. Yá Jesús ichùniaca ní macáita. ³¹ Iná níái manùbéeyéi wenàiwicaca náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí, imànícáináaté cayábéeri wawási íiwitáise iyúwa. Néemiaca matacáiyeyími itàaníca cayába. Naicáca nacái cacháunéeyéimi iiná cayábaca ní; níái éeruyéimi yàabàli nacái nàipínáanica cayába; ní nacái matuíyeyími naicáidaca cayába. Yá nadábaca náaca Dios irí cayábéeri, yái Dios Israel itaquénáinámi yèerica icàaluíniná.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

³² Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí:

—Catúulécanáca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca nàyaca nùapícha máisiba èeri, idéca nacái imáalàacawa náicha nayáacalé. Càmita nuwàwa nubànúaca ní máapíyeyéica nacapèe néréwa, ipíchana nawáwachàbacawa áyapulicbàa namáapicawa —íimaca yái Jesúsca. ³³ Néese wáimaca irí:

—Quéwa, càmita wáalimá weedáca yàacàsi cayába nayáapínáwa, níái manùbéeyéica cháí, canácatáica yácalé —wáimaca. ³⁴ Néese Jesús isutáca yéemiawa wía:

—¿Cáissimalénácué pan iya píri? —íimaca walí. Néese wáimaca irí:

—Siete namanùbaca pan, másibánata cubái imìdecana pùbéyéyi nacái —wáimaca.

³⁵ Néese Jesús ichùulaca náawinacawa cáli ínata níai wenàiwicaca. ³⁶ Néese yeedáca siete namanùbaca pan icáapi iriculéwa, cubái nacái. Yàaca Dios irí cayábéeri yàacási ìwali. Néese isubèriadacani, yàaca walíni, wía yéewáidacaléca. Néese wawacùaca wenàiwicanái iríni. ³⁷ Néese macáita nayáaca cadénamani, yá weedáca siete mapíiri imanùbaca yàacási yéenáimi imàaquericawa. ³⁸ Níai iyéeyéicaté yái yàacàica, cuatro mil namanùbaca asianáica. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéeyéicaté iyáacaléwa asianái yáapicha. ³⁹ Néeseté Jesús imàacaca wenàiwicanái nèepùacawa ícha. Yá iwàlùacawa wáapicha barca iriculé. Néese wàacawa Magadán yàasu calíre, iyéerica abéemàalé Galilea icalisaníná ícha.

16

Los fariseos y los saduceos piden una señal milagrosa

¹ Néeseté abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé saduceonái yáapicha. Yá nadàbaca natàanica Jesús yáapicha, càmiyíeyi yeebáida Dios néeséericani yái Jesúsca. Yá nawawacaté náalimáidaca naicáwani imànicaténá áiba wawási náalimérica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíise. Yá nasutáca ícha imànínápiná naicá áiba wawási ichàini iyúwa, áiba wawási càmirírica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisiiri iyúcani Dios néeséericatani.

² Quéwa Jesús íimaca nalí: “Péemiacué comparaciòn: Táicacaalícué píwali cháí Israel yàasu cáli ínata, yá píimacuéca: ‘Táwicha cayába èeri waicácáiná quíiréeri acalèe síuca èeri’, càicué píimaca. ³ Néese áibaalícué amalácaalí piwicáu, yá píimacuéca: ‘Síucata báawéeri èeri waicácáiná quíiréeri acalèe cháí Israel yàasu cáli ínata’, càicué píimaca. ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píalíacuécawa càinácaalí íimáaná yái capíraléeri cáli iicacánáwa. Iná iwàwacutácué píalíaca nacáíwa càinácaalí íimáaná yái numànínáca síucade pèewibàa, quéwa picàlidacáitacué pichìwawa càmitasa píalíacuéwa cawinácaalí núa. ⁴ Píacué báawéeyéica íiwitáise, píacué nacái iwénúadéeyéica íiwitáisewa Dios ícha, pídecuéca pisutáca nuícha numànínápiná píicá yái càmirírica wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué píri càiri wawási. Numàcapínacué píicá abéerita numàníná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáte”, íimaca yái Jesúsca. Néese Jesús yèepùacawa náícha.

La levadura de los fariseos

⁵ Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca, watéca wàacawa Jesús Galilea icalisaníná abéemàalé, quéwa waimáichacaté watéca pan wayáapínáwa. ⁶ Yá Jesús íimaca walí:

—Péemiacué cayába comparaciòn: Píicácué píichawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacái —íimaca yái Jesúsca. ⁷ Néese wía yéewáidacaléca càmita wéemíca càinácaalí íimáaná yái comparaciòn Jesús icàlidéerica walí íná wáimaca waliwáaca:

—¡Idéca càì íimaca walí càmicáiná waté pan wayáapínáwa! —wáimaca. ⁸ Jesús yáalíacawa wáináidáanáwa, íná íimaca walí:

—¿Cánácué píima canácase píri pan? Càmita nutàaní pan ìwali. ¡Cánácué càmita píibàa píwàwawa nuwéré! ⁹ ¿Cánácué càmita peebáida nulí núalimáca nùacuéca píyáapíná càinácaalícué pímapuèrica? Iwàwacutácué píwàwalica càinácaalí iyáaná nuwacùacaalíte wenàiwicanái irí pan nayáapíná. Idécánámité nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapíná níai cinco mil namanùbaca asianáica, yácué píwacáidacaté madécaná mapíiri yàacási yéenáimi imàaquericawa. ¹⁰ Néese àniwa idécánámité nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapíná níai báinúaca mil namanùbaca asianáica, yá píwacáidacatécué madécaná mapíiri yàacási yéenáimi imàaquericawa. Iná ¿cánácué càmitàacáwa píalíwa núalimáca nùaca píyáapíná? ¹¹ ¿Cánácué càmita píalíwa càmita nutàaní pan ìwali? Péemiacué comparaciòn: Píicácué píichawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacái, ipíchanácué báawaca namànica píiwitáise nacái —íimaca yái Jesúsca.

¹² Ináté átata wáalíacawa Jesús càmita yàalàa wía pan yàasu levadura íchaná. Néese yàalàaca wía íchaná yái fariseonái yàasu tàacási cachìwéerica, saduceonái yéewáidáaná nacái. Yái tàacási néewáidéerica iyú wenàiwica, càicanide iyúwa levadura. Càide iyúwa levadura imàníná ibàacanéeri iyú, imàacaca macáita íbesi ínísàacawa, càita nacái fariseonái, saduceonái nacái néewáidaca wenàiwica nachìwa iyúwa, quéwa ibàacanéeri iyúta. Wenàiwicanái càmita náalíwa cachìwéerica nàasu tàacási. Càita fariseonái iméeráidaca madécaná wenàiwica Dios ícha namànicaténá nabáyawanáwa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹³ Jesús idécánámité yàanáca Cesarea de Filipo iyacàlená itéese, yá isutáca yéemiawa wía, wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí:

—¿Càiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawinása núa, núa asiali Dios néeséerica? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁴ Yá wáimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca píwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juan idécase icáucàcawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèepuèricasa yàanáaca àniwa, yái profeta

Dios ímíericatè iwali ibànùanápínátè àniwani. Aibanái ímaca profeta Jeremíascasa pía, imíchéericasawa yéetácáisi ícha, càmicaaalí nacái, náimaca áiba profetaca pía nacái, itàanírícatè Dios inùmalicúise bàaluité —wáimaca. ¹⁵ Néese Jesús ímaca walí:

—Néenicué pía, ¿cáinácúe nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —ímaca yái Jesúsca. ¹⁶ Néese Simón Pedro ímaca irí:

—Mesíasca pía, yái cáuri Dios Iirica, yái icuèripínaca wía, Dios ibànùèrica walí, wía israelitaca —ímaca yái Pedroca. ¹⁷ Néese Jesús ímaca Pedro irí:

—Dios idéca imànica pírí cayábèeri, Simón, Jonás iirica. Canácata wenàiwica yáaliméeri imàacaca píalíacawa nùwali cawinácaalí núa. Abéerita Núaniri Dios chènuniiséeri idé imàacaca píalíacawa nùwali. ¹⁸ Siúcade nùumaca pírí Pedrocata pílipidenáca ímáanáca “achùméeri íba”. Quéwa péemia comparación: Yái tàacáisi siùquéerica tàacáwa píimaca nùwali iyaca càide iyúwa cachàiníiri íba manuiri nabàlùadéeripíná ínata manuiri capli. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái nàypapá càide iyúwa manuiri capli ibàlùacaalíwa, abédanamapínáta náiwitáise neebáidaca iyúwa píimáaná nùwali Mesíasca núa, yái Dios Iirica. Péemia comparación: Càide iyúwa canáaná yáaliméeri imáaláidaca manuiri capli ibàlùèricawa cachàiníiri íba ínata, càita nacái canácata yáaliméeri imawèniadaca càiripínáta nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, éwita yéetácáisi piná, canácata yáaliméeri imáaláidaca núa, canásiwata. ¹⁹ Numàacapíná picálidaca nutàacái wenàiwicanái irí, nawènuadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná, yéewanápiná nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé Dios icùacataléca macáita chènuniré. Píaláapíná nùasu wenàiwicanái namànínápiná cháí èeri irícu càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái iyéerica chènuniré —ímaca yái Jesúsca.

²⁰ Néese Jesús yàalàaca wía, wía yéewáidacaléca ipíchaná wacàlidaca áibanái irí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànùèrica walí, wía israelitaca.

Jesús anuncia su muerte

²¹ Néenialté Jesús idábaca icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, iwàwacutáanátè yàacawa Jerusalén iyacaléná néré. Jesús ímaca israelita icuèrinánái, sacerdote íiwacanánái nacái, núa nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nàuwicháidáanápínátè manuísíwatani, yá nanúanápínátèni yái Jesúsca. Quéwa Jesús ímaca imíchàanápínátèwa yéetácáisi ícha máisiba èeri irícu. ²² Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta wáicha, yá idábaca yàalàaca Jesús cachàiníiri iyú ipíchaná icàlidaca càiri. Yá Pedro ímaca irí:

—¡Nuíwacali, Dios càmita iwàwa picálidaca càiri wawàsi! ¡Canácatáita yéewa píùwichàacawa càì! —ímaca yái Pedroca. ²³ Quéwa Jesús iwènúacawa Pedro ícha. Yá ímaca Pedro irí:

—¡Píawa nuícha, pía nùuwide Satanás nacáiri íiwitáise, píalimáidacáiná núa, numànínápiná nubáyawanáwa! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise iyáaná —ímaca yái Jesúsca. ²⁴ Néese cáwa Jesús ímaca walí macáita, wía yéewáidacaléca:

—Abéericaalí péenácúe iwàwa yàacawa nùapicha iyúwa nuéwáidacalé, néese càmita yéewa píimànica yái píwawéerica píimànica. Iwàwacutá nacái píimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùullaná pía. Iwàwacutá matulbanáiri iyú píimàaca áibanái yùuwicháidaca pía, éwita naicáanicaalí nacái píquíná, éwita nanúacaalí píawa cruz iwali peebáidacáiná nutàacái. ²⁵ Níacáiná cawinácaalí càmlíyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmlíri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata, éwita áibanái inúacaalí núa, nadèniapíná nacáucawa càmlíri imáalàawa. ²⁶ Ewita wenàiwica yeedácaalí íríwa macáita cháí èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca íchawa icáucawa càmlíri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá írini, macáita yái cawènírica yeedéerimica íríwa. Canácáiná áiba wawàsi wenàiwica yáaliméeri yàaca yeedacaténá íríwa icáucawa càmlíri imáalàawa, idécanámi yúucaca íchawani. ²⁷ Núacáiná, asialí Dios néeserica, nùanápíná àniwa Núaniri Dios íiwitáise yáapichawa mèlumèluiri iyú, Dios yàasu ángelnái yáapicha nacáíwa. Yá nùapíná macái èeri mìnánái iwèni íwalíse yái namáníríca. ²⁸ Péemiacué cayábani, abènaméeyéicué péená iyéeyéica cháí siúcade, càmita néetápináwa ipíchawáise numàacaca nùawawa naicáca núa càide iyúwa abéeri nacuèrinásáiri, núa asialí Dios néeserica —ímaca yái Jesúsca.

17

La transfiguración de Jesús

¹ Néeseté seis èeri natàanicadénámi càì, yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái yái Santiago íméeréerica. Yá Jesús yàacawa wáicha dúli chènuníiri ínatalépiná, itéca máisiba wéená. ² Néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Yá mèlumèluwaca ináni icánaca càide iyúwa èeri icánáaná, ibàle nacái iwènúacawa cabalèewaca càide iyúwa camalási. ³ Yáta níái máisiba wéenáca iyéeyéica néré naicáca profeta Moisés, profeta Elías nacái natàanica Jesús yáapicha. ⁴ Néese Pedro ímaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¡cayábéeriquéi wàyaanáca chá! Piwàwacaalí, yásí numànica másisiba capíi yána wawáwálinápinácué pia, abéeri piripiná, áiba nacái Moisés iripiná, áiba nacái Elías iripiná — íimaca yái Pedroca.

⁵ Néese idècunitàacá Pedro itàanica, yá mèlumèluiri acalèe ibàllaca nía catámèeri iyú. Yá néemiaca Dios itàacái acalèe yéewíise. Cãi íimaca: “Yácata Nuiri nuwàwèeri cáiníeérica nuicáca. Cayábaca nuwáwa nuicácani. Péemiacué itàacái”, íimaca yái Diosca. ⁶ Néemiacanacáitani níái yéewáidacaléca másisiba, yá náuwáa naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús ípunita nàacaténá icàaluíniná. Yá cáaluca nía báawanama. ⁷ Néese Jesús yàacawa nàatalé. Yá ímàacaca icáapiwa nàwali. Íimaca nalí:

—Pimichàacuéwa; picácué cáalu pía —íimaca nalí. ⁸ Naicáidaca néré, yá canácata naiquèeri áibanáca, abéerita Jesús naicá. ⁹ Néese idècunitàacá nalícuacawa dúli íinatáise, Jesús yàalàaca nía. Íimaca nalí:

—Picácué picálida áibanái iríni yái péemièricuéca, piiquèericuéca nacái, yái yéenáwanási nacáirica àta numichàacatalépinátawa yéetácáisi íicha, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca. ¹⁰ Néese Jesús yéewáidacalénái másisiba nasutáca néemiawani. Náimaca irí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yéepúa yàanáca quéechacáwa aléi èeri iriculé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanáca, yái wacuèrináca Dios ibànuèripináca walí. ¿Cáná yéewa cãí náimaca, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu? —náimaca. ¹¹ Néese Jesús icálidaca nalí Juan el Bautistami iináwaná ìwali:

—Básíita, iwàwacutácaté profeta Elías nacáiri yàanáca quéechatécáwa. Yá iwènúdaca wenàiwicanái íiwitáise Dios iripiná àniwa, yéewanápiná néemíaca itàacái yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. ¹² Quéwa núumacué pirí abéeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanáca, yái Juan el Bautistamica, quéwa càmítatè náalía ìwali Elías nacáiricatení. Yaté namànica irí báawèeri càide iyúwaté nawàwáaná. Cãita nacái núa, asiali Dios néeséerica, núuwichàapinácawa namànicaalípiná nulí báawèeri —íimaca yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús yéewáidacalénái náalíacatéwa Jesús icálidaca iyaca nalí Juan el Bautistami iináwaná ìwali.

Jesús sana a un muchacho que tenía un demonio

¹⁴ Nàanàcaté wenàiwicanái yàatalé, yá abéeri asiali yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yүүлу ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

¹⁵ —Nuíwacali, piicácáwa nuiri ipualé, demoniocáiná idactuaca íiwitáise cachàiníri iyú, yá yүүлwíhàacawa báawanama, yái nuírca. Madécaná yàawíría yүүлwíhàacawa quichái iriculé, ùni yáaculé nacái. ¹⁶ Nuéwaca nutécani péewáidacalénái yàatalé nachùnicaténáni, quéwa cãmítatè nadé náucaca íicha demonio —íimaca. ¹⁷ Néese Jesús íimaca nalí:

—¡Píacué cãmíiyéica yeebáida Dios ìwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapícha quiríta? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànícuéca píri quiríta? Planáidacué cháni, yái ùucullírca —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Néese Jesús yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Yá yүүлcaca demonio ùucullírca íicha. Yáta cayábaca yái ùucullírca.

¹⁹ Néesetécáwa wía Jesús yéewáidacaléca watàanica Jesús yáapícha méetàucuta wenàiwicanái íicha. Yá wasutáca wéemíawani:

—¿Cánácáwa cãmítatè wadé wáucaca demonio? —wáimaca. ²⁰ Néese Jesús íimaca walí:

—Cãmíicáinácué peebáida Dios macái pichàini iyúwa. Péemiacué cayába, peebáidacaalícué Dios, éwita achúmácaníta càide iyúwa achúmèerína mostaza íimi, yásí píalímácué pichүүлlaca dúli isirùacawa méetàuculéta cãí: ‘Pimichàawa, pía píbalùacawa áibacatalé’, yásí dúli yàacawa. Básíicáalícué peebáidaca Dios, yásí píalímácué pímaníca macáita. ²¹ Quéwa máinícué cãulénaca píucaca yái demonio íiwitánáca. Iwàwacutácué písutá Dios quéechacáwa, pímanácué píchawa nacái píyáacaléwa, pídéenápinácué píucacani wenàiwica íicha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

²² Néeseté idècunitàacá Jesús yéepunicawa wáapícha, wía yéewáidacaléca Galilea yàasu cáli íinatabàa, yá icálidaca walí yái tàacáisica. Íimaca walí:

—Áiba wenàiwica presopináca namànica núa namàacacaténá áibanái aslanái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica. ²³ Yá nanúapináca núa. Quéwa másisiba èeri iricu yásí nucáucàacawa àniwa —íimaca yái Jesúsca. Néese wéemíacanáami yái tàacáisica, yá achúmaca wawáwa manuísíwata.

El pago del impuesto para el templo

²⁴ Néeseté Jesús, wía nacái yéewáidacaléca wàanáca Capernaum iyacàlená néré. Nàyaca néré abenaméeyéi iwacáidéeyéica plata camuí imanúbaca nachùnicaténá judionái yàasu templo. Yá nàacawa natàaníca Pedro yáapícha. Yá nasutáca néemiawani:

—Yáara yéewáidéerica pía, ¿càmitasica ipáyaida íchawa camuí imanùbaca nachùniacaténá templo? —náimaca.

²⁵—Báisíta, ipáyaidéeri —íimaca yái Pedroca. Néese Pedro iwàlùacanaçaitawa capli iriculé, yáta Jesús càì íimaca irí quéeçacáwa:

—Simón, ¿càinásica píináidacawa? ¿Cawiná ícha needá plata níara icuèyéica cáli cháì èeri iricu? ¿Needásica plata néenibe íchawa, áibanái íchatasica? —íimaca yái Jesúsca. ²⁶Pedro íimaca irí:

—Aibanái ícha —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Iná néenibe càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawa. Càita nacái càmita iwàwacutá nupáyaidaca nachùniacaténá Núaniri Dios icapèewa, yái temploca, Iiricáiná núa. ²⁷ Quéwa càmita wawàwa báawaca wamànica nawàwa. Píawa Galilea icalisaniná néré. Píuca néré puiwi. Peedá yái idábáanéerica pibaláca cubáica. Yásí pianàca moneda cubái inùmalicu, abéechúa moneda cawèniçhúa pipáyaidacaténá nalí nulípináni, pirípiná nacáíwa. Pidécanaami pianàca yái plataca, yá pitéca nàataléni pipáyaidacaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

18

¿Quién es el más importante?

¹ Néenilíté, wía Jesús yéewáidacaléca, wàacawa Jesús yàatalé. Yá wasutáca wéemlawni:

—¿Cawináica wééná méení cachàinipiná náicha canánama icùacaténá macáita èeri mìnanáí piápicha? —wáimaca. ² Néese Jesús imáidaca yàataléwa abéeri sùmài ibàlùacaténáwa wèewi. ³ Yá Jesús íimaca walí:

—Càmítacué píináidawa machacàniri iyú. Péemiacué cayába, càmiccalicué piwènúada piwítáisewa àniwa píináidacaténáwa càide iyúwa sùmài ínáidáanáwa, càmfiri cáimacái íicáca yáawawa, néese canácatáita yéewa Dios yéenibecuéca pía, Dios icùacaténácué pía. ⁴ Cawinácaalí wenáiwica iwènúadéerica íwítáisewa ínáidacaténáwa càide iyúwa yái sùmài yána ínáidáanáwa, càmfiri cáimacái íicáca yáawawa, yácata máiníripiná cachàini náicha canánama áiba èeriwa Dios iyacàle iricu Dios icùacataléca macáita chènuniré. ⁵ Pimànicaalícué cayábéeri nuipidená íwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmáica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimàníríca sùmài irí càide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri —íimaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

⁶ Jesús íimaca: “Aibacaalí iméeráidaca nùasu wenáiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níái pùbéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yúuwicháidapiná manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeráidaca sùmanái. Aibanái idacùacaalí manuiri iba ícanápi íwalíise, náucacaténáni manuiri ùni yáaculé isawíacaténáwa, yásí íisicùmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháì èeri iricu, néese iméeráidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiníwanái yúuwicháapínácawa áibanái ícha infierno iricu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeráidaca pùbéeyéi. ⁷ ¡Máini náuwicháapínácawa níái èeri mìnanáica, náyacáiná madécana wawási cháì èeri iricu imáaquéerica wenáiwica ínáidacawa namànínápiná nabáyawanáwa! Macái èeri imanùbaca iyaca càiri wawási, quéwa ¡máini Dios yúuwicháidapiná cawinácaalí wenáiwica yáalimáidéerica áibanái namànínápiná nabáyawanáwa!

⁸ “Iná piwàwacaalí pimànica píbáyawanáwa picáapi iyúwa, piabàli iyú nacáíwa pianápináwa aléera càmicatalé Dios iwàwa piacawa, yá piuca píchawa piwítáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica píbáyawanáwa, càide iyúwa wenáiwica iwíchùacaalí icáapiwa, yàabàli nacáíwa, ipíchaná imànica íbáyawanáwa icáapi iyúwa, yàabàli iyú nacáíwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa piwítáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmfiri imáaláwa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuiri quicháica, càmfíríca íchacáwa, càiripinèerita iyaca. ⁹ Piwàwacaalí pimànica píbáyawanáwa pituí iyúwa, piicáanápiná wawási càmfíríca Dios iwàwa piicáca, yá piuca píchawa piwítáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica píbáyawanáwa, càide iyúwa wenáiwica imusúadacaalí ituíwa, ipíchaná imànica íbáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa piwítáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmfiri imáaláwa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuiri quicháica”, íimaca walí yái Jesúsca.

La parábola de la oveja perdida

¹⁰ Jesús íimaca walí: “Picácué piicá níái sùmanáica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni meedá, picácué nacái pimàni nalí báawéeri. Númacué pirí Dios yúuwicháidapiná cawinácaalí càì imàníríca, níacáiná Dios yàasu àngelnái icuèyéica níái sùmanáica nàalimá nàacawa Núaniri Dios chènuniíséeri yàatalé chácátáinápinácaalí nawàwa naicácani, natàanicaténá Dios yáapicha. ¹¹ Iwàwacutácué cawènica piicáca sùmanái, núacáiná, asilali Dios nééséerica, nudéca nùanàca aléi èeri iriculé nuwasàcaténá núa Dios yàasu yúuwicháacáisi ícha, níái iméerèeyéicawa Dios ícha.

¹² “¿Càinacué píníadacawa ìwali yá comparaciónca? Asiali idèniacaalí cien namanùbaca ipíra ovejanáíwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa íwacali íchawa, yásí náiwacali imàacaca ipiranáíwa noventa y nueve namanùbaca dúli inàliméeri yèewiré, yásí yàaca icutáca yáí yúuquéricawa ícha. ¹³ Yàanàacaalíni, yásí iyanídacawa ipíra ìwaliwa manuísíwata ícha yáí iyanídaanáacawa noventa y nueve namanùbaca ìwali, níái càmfíyéica iméeràawa ícha. ¹⁴ Càitacué nacáí Píaniri Dios chènuníseeri cáinínaca íicáca níái púubéyéica. Càmita iwàwa áiba yúucacawa ícha, íbatáa abéeripínata”, ímaca yáí Jesúsca.

Cómo se debe perdonar al hermano

¹⁵ Jesús ímaca walí àniwa: “Aíbacaalí imàni pírí báawéeri, pía pitàanica yáapícha abéerita. Picálida írini machacàniriri iyú, yáí imàníríca pírí báawéeri. Yeebáacaalí pitàacái, yásí abédanamata ííwítáise píapícha àniwa. ¹⁶ Quéwa yáí imàníríca pírí báawéeri, càmicaalí yeebá pírí, yá píamáida áiba wenáiwica, cawáwanáta pucháiba wenáiwica nacái, náacaténáwa píapícha yàatalé náalícaténáwa íbáyawaná ìwali. ¹⁷ Néese càmicaalí nacái yeebá nalí, yáí imàníríca pírí báawéeri, néese picálida íináwaná nalí níái iwacáidáyacuqéyéicawa yéemiyéica Dios itàacái. Néese càmicaalí yeebá mamáalàacata, yá iwàwacutá píicàcáni càiride iyúwa wenáiwica càmlíri yeebáida Dios itàacái, càita nacái càiride iyúwa wenáiwica yeedéeri plata yéenanái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno írípíná. Iná iwàwacutá càmita píwacáidáyacacawa yáapícha.

¹⁸ “Péemiácué cayábani, càinácaalí wawàsi càmlíricuécá píamáca namànica cháí èeri írícu, yáta nacái Dios chènuníseeri càmlíri imàca namànica. Càinácaalí wawàsi nacái píamáacuéricuécá namànica cháí èeri írícu, yáta nacái Dios chènuníseeri imàacuérica namànica.

¹⁹ “Núumacué pírí pucháibacaalícué pía cháí èeri írícu abédanamacaalícué pííwítáise píapíchawáaca písutáanápínacué Dios ícha iyúdaanápiná píaláaca péenasàiriwa, yásí Núaniri Dios chènuníseeri imànicué pírí càide iyúwa písutáanacué Dios ícha. ²⁰ Ata alénacaalí náyaca pucháiba yeebáideyéica nutàacái, iwacáidáyacuqéyéicawa nuípídená ìwali, áibaalí nacái máisiba nàwacáidáyacacawa nuípídená ìwali, yásí nùyaca néré náapícha, iná Núaniri Dios yéemiácué písutáaná ícha”, ímaca yáí Jesúsca. ²¹ Néese Pedro ísutáca yéemíawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿càisimaléná yàawíríca iwàwacutá numàacaca nuwàwawa íbáyawaná ícha càinácaalí báawéeri áiba wenáiwica imàníríca nulí? ¿Numàacasica nuwàwawa íbáyawaná ícha siete yàawíríca? —ímaca yáí Pedroca. ²² Jesús ímaca írí:

—Càmíta núuma píri píamácaanápíná píwàwawa íbáyawaná ícha siete yàawíríca. Néese núuma píri, píamáca píwàwawa íbáyawaná ícha siete yàawíríca setenta imanùbaca ímáanáca cuatrocientos noventa imanùbaca yàawíríca iwàwacutá píamácaca píwàwawa ícha càinácaalí báawéerica imàníríca pírí —ímaca yáí Jesúsca.

La parábola del funcionario que no quiso perdonar

²³ Jesús ímaca walí: “Yáí Dios icúanica yàasu wenáiwicawa iyaca càide iyúwa abéeri nacuèrinásàiri imàníná. Yáí nacuèriná iwàwacaté yàasu wenáiwicanái ipáyaidaca íchawa imawèniacálecawa. ²⁴ Néese idàbáanéeri asiali needéerica nacuèriná yàataléwa, imawèniaca icuèriná íchawa manùba millones. ²⁵ Néese càmicáiná yáalímá ipáyaidaca íchawani, iná nacuèriná ichùullaca nawéndaca asiali áibanái írí, yàacawéetúca yáapíchawa nacái, yéenibe yáapíchawa nacái, macáita yàasumi nacái yéewanápiná nacuèriná yeedáca íríwa àniwa achúmáanata yéenanái yáí platami yàasu wenáiwica imawènièrica ícha. ²⁶ Néese yáí íbaidéerica yéemiacaalíni, yá íbálúacawa yùulul iyúwa yàacaténá icuèriná icàaluíníwa, yéewanápiná icuèriná íicáca ípualé. Yá ísutáca icuèriná íchawa manuísíwata cáí: ‘Nuíwacali, pícuacáwa quiríta matuíbanáitacáwa, nupáyaidapíná tàacáwa nuíchawa macáita’, ímaca. ²⁷ Néese catúulécanáca icuèriná íicàcáni. Yá íwasàacani, imàca nacái iwàwawa asiali imawèniacále ícha, yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá ipáyaidaca íchawani. Néese icuèriná imàcaaca asiali yàacawa matuíbanáita.

²⁸ “Yáí íbaidéerica idécánáami yàacawa icuèriná íchawa, yá yàanáca inacáiriwa íbaidéeri imawènièrica ícha achúmáanata plata. Néese idàbáanéeri asiali íbáaca inacáiriwa ícanápi íwalíse cacháiníriri iyú, batéwa inúacani. Yá ímaca inacáiri íríwa: ‘Píá nulí nùasu plata yáí píawènièrica nuícha’, ímaca írí. ²⁹ Néese yáí inacáiri íbálúacawa yùulul ípùata iyúwa yàacaténá icàaluíníná, yáí idàbáanéeri asialica, ísutácaténá íicáanápíná ípualé. Yá ímaca: ‘Pícuacáwa quiríta matuíbanáitacáwa, nupáyaidapíná tàacáwa nuíchawa macáita’, ímaca írí. ³⁰ Quéwa yáí idàbáanéeri íbaidéerica càmlíríca iwàwa cáí, yá yúucaca inacáiriwa pre-soiyéi íbanalículé àta ípáyaidacataléta íchawa yáí imawèniacálecawa. ³¹ Aibanái íbaidéeyéi naicácaté càinácaalí íyáaná, yá máiní achúmáca nawàwa íwalíse. Yá nàca nacálidaca íináwaná ìwali nacuèriná íríwa. ³² Iná nacuèriná ímáidacani yàataléwani yáí idàbáanéerica yàasu wenáiwicaca. Yá nacuèriná ímaca írí: ‘Píá nùasu wenáiwica báawéeri íwítáise meedá. Numàacacaté nuwàwawa ícha macáita yáí píawèniacálemica, písutácinaté nuícha

manuísíwata. ³³ Nuicácaté pipualé, iná iwàwacutáca piicáca áibanái ipualé nacái, càide iyúwa nuyáaná', ímaca yái nacuerínáca. ³⁴ Yá máini calúaca yái nacuerínáca, yá yúucaca asiali presoíyéi ibànaliculé nàuwichàidacaténáni mamáalàacata ipáyaidacaténá íchawa càiripináta yái imawèniacálemicawa", ímaca yái Jesúsca. ³⁵ Néese Jesús ímaca:

—Càita nacái Núaniri Dios chènuniiséeri yúuwichàidapínacué pía canánama càmicaalícué pímacá piwàwawa nabáyawaná ícha báisíiri iyú, càinácaalí báawéerica áibanái imàníricuéca pírí —ímaca walí yái Jesúsca.

19

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Idécánámité Jesús icálidaca nalíni, yá yàacawa Galilea yàasu cáli ícha wáapícha, wía yéewáidacaléca. Yá wàanáca Judea yàasu cáli ínatalé, yái cáli iyéerica oriente iwéré èeri imusúcatáisewa, abéemáalé Jordán inanába ícha. ² Yá madécáná wenàiwica yàacawa yáamíse, nàwacáidáyacawawa yáatalé. Yá ichùnliaca cáuláiquéeyéi wenàiwica néré.

³ Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé nàalimáidacaténá naicáwani itàanínápiná báawéeri iyú yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíse. Yá nasutáca néemíawani: —¿Pimàacásica asiali imàacaca íchawa ínuwa àta càinácaalí wawàsi ìwalíse iwàwéerica imàacaca úa meedá? —námimaca nàalimáidaca naicáwa Jesús. ⁴ Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca píléeca Dios itàacái profeta itànèericaté, quéwa càmitacué piwàwawa peebáidacani. Profeta itànàacaté tàacáisi ímèerica Dios idàbacaté wenàiwicanái quèechatécáwa. Dios 'idàbacaté idàbànéeri asiali, idàbàanéechúa inanái nacái', càì itànàaca yái profetaca. ⁵ Dios ímaca nacái: 'Iná asiali yàacawa yáaniri íchawa, yáatúa ícha nacáiwa iyacaténá abédanamata ínu yáapíchawa, yási nuicáca níai pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica', ímocaté yái Diosca. ⁶ Iná idécánáami asiali ímáca úapícha, yá càmita quirínama Dios íicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios íicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica. Iná càmita cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáca nía, níai Dios imàaqueeyéica iyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —ímaca yái Jesúsca. ⁷ Néese nasutáca néemiawa Jesús àniwa:

—Quéwa, Dios imàacaca asiali yúucaca íchawa ínuwa, yácáiná profeta Moisés ichùuliacaté asiali yàanápiná cuyàluta ínu iríwa, abéeri cuyàluta icálidéerica áibanái irí idéca yúucaca úa, nàalíacaténáwa manírca úa. Yá idécánáami yàaca ulíni, yá yáalimá ibànùaca íchawa úa —námimaca. ⁸ Jesús ímaca nalí:

—Yái profeta Moisés càmitaté ichùulia nàucáanápiná náichawa náinuwa, néese bàaluité imàacacué píbanùaca píchawa pínuwa máinícaalí báawaca piicáca úa, ipíchanacué pímaníca ulí báawéeri cachàiníwanái mamáalàacata máinícaínacué báawaca píwítáise píacué israelítaca. Quéwa quèechatécáwa Dios idàbacalíté wenàiwica, càmitaté ibatàa namàacaca náichawa náinuwa, iná báawacuéca Dios íicáca yái píucáanacuéca pínuwa siúcade. ⁹ Siúcade núumacué pírí, asiali imàacacaalí íchawa ínuwa càmfíchúacáwa íimá áiba asiali yáapícha càmiríca unírísíwa, yá yeedácaalí áiba ínupináwa, imànica íbáyawanáwa idàbàanéechúa ínu iríwa. Aiba nacái yeedácaalí ínupináwa abéechúa nàuquèechúami, imànica íbáyawaná nacáiwa, íimácaíná úapícha, úái áiba asiali ínuca —ímaca yái Jesúsca. ¹⁰ Néese wía Jesús yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Càmicaalí Dios íbatàa asiali yúucaca íchawa ínuwa, yá máini càulenáca náichani. Cayába cachàini nalítáni càmicaalí needá nàinupináwa —wáimaca. ¹¹ Jesús ímaca walí:

—Báisita, quéwa càmita macái wenàiwica nàalimá nàyaca abéerita, níawamita Dios imàaqueeyéica iyaca càì casíimáiri iyú. ¹² Abénaméeyéi càmita nàalimá naduica, namusúacáináwa càì, iná càmita needá nalíwa. Aibanái nacái càmita nàalimá naduica, áibanáicáiná náiríadacaté nía báawéeri iyú. Aibanái nacái nadéca nàináidacawa nàyanápiná càiripináta càide iyúwa wenàiwica càmfíyéi yáalimá iduica yéewacaténá nàyaca matuúbanáiri iyú èeri ícha, náibaidánápiná abéerita Dios irípiná. Cawinácaalí yáaliméeyéica iyaca càì abéerita casíimáiri iyú íbaidacaténá càiripináta Dios irípiná, yá cayábéeriquéi iyáanáca càì —ímaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³ Néeseté áibanái natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutácaténá nalí Dios imàníinápiná nalí cayábéeri. Quéwa wía Jesús yéewáidacaléca, wadàbaca wacúisaca níai itéeyéica yéenibewa, wáimaca sùmanái nasáiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁴ Néese Jesús ímaca walí:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Píacué píamáisana nàanáca, Dios icùacáiná wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáíwa —ímaca yái Jesúsca.

¹⁵ Yá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios. Néesecáwa yàacawa áibalé wáapícha wía yéewáidacaléca.

Un joven rico habla con Jesús

¹⁶ Néeseté abéeri ùuculliri yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemiawa Jesús:

—Pía, cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càirínásica cayábéeri iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. ¹⁷ Jesús íimaca íri:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába iwali yái píimáanáca, càinácaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri — íimaca íri yái Jesúsca, iwàwacáináte asiali yeebáidaca iwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca íri ániwa:

—Piwàwacaalí piyaca càiripináta Dios yáapicha, yá iwàwacutá piyaca càide iyúwa profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi báaluité Dios inùmalicuisse —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Néese yái ùuculliri íimaca Jesús íri:

—Moisés ichùullacaté namànica madécaná wawàsi. ¿Càiríná wawàsi pitàaní iwali? —íimaca yái ùucullirica. Néese Jesús íimaca íri:

—Dios itàacái íimaca: 'Picá pinúa wenàiwica, picá píimá áiba inaná yáapicha càimíchúaca píinusiwa, áiba asiali yáapicha nacái càimírca píinrisiwa, picá piyéedú, picá picáida pichíwawa, picá nacái pichíwáida áibanái. ¹⁹ Néese pia píaniri íiméetacanáwa, piatúa nacáíwa, cáininá picáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná píicáca píawawa, pímanícaténá nalí cayábéeri', cáí íimaca Dios —íimaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese ùuculliri íimaca:

—Nudéca numànica macáita càiri wawàsi càide iyúwa Dios ichùullaná wía. ¿Càinásica áiba iwàwacutá numànica quiríta? —íimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca íri:

—Piwàwacaalí piyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná, pia piwénda macáita plasuwa, piacaténá iwénináami cattulécaneyéi íri. Càita pidèniapíná plasu cawèniíriwa chènuniré. Néese péepúwa piacaténáwa núpicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

²² Yái ùuculliri idécanámi yéemiacani, yá achúmaca iwàwa, càasucánáni, yá yàacawa Jesús íicha, càimicáináte iwàwa yàaca macáita yàasuwa áibanái íri. ²³ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Péemiacué cayábani, máini càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni. ²⁴ Núumacué píri ániwa, càide iyúwa camello càimíná yáalimá iwàlúacawa siduwíapi ituí yáapu íricubàa, càita nacái máini càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni, máinicáiná cáinináca càasuíri íicáca yàasuwa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

²⁵ Wía yéewáidacaléca idécanámi wéemiacani, yá wáináidacawa manuúsiwata wéemiacani, càimicáiná wáalíawa càinácaalí íimáaná. Yá wasutáca wéemlawani:

—Néeni, ¿cawinápinásica yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? — wáimaca. ²⁶ Néese Jesús íicáidaca walí, yá íimaca walí:

—Càmita yéewa wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Pedro íimaca íri:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa piapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía. Néeni, ¿càinásica wadèniapíná chènuniré? —íimaca. ²⁸ Néese Jesús íimaca walí:

—Péemiacué cayábani, áiba èriwa Dios iwàlisàidapíná macáita. Néese núa, asiali Dios néeséerica, núawinapínáwa nùasu yàalubáisi mèlumèlúiri íinatawa, nucùacaténá macáita. Piacué nacái nuéwáidacaléca, píawinapínacuécawa doce namanúbaca yàalubáisi íinata picùacaténacué doce namanúbaca Israel itaquénáinámi yàawíría. ²⁹ Numáidacué abenaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe íchawa nacàlidacaténá áibanái íri nutàacái. Áibanái péenacué nacái nàapínáwa néenánái íchawa, càmicaalí nacái néenánái inaná íchawa, càmicaalí nacái nàaniri íchawa, càmicaalí nacái nàatúa íchawa, càmicaalí nacái néenibe béeyéi íchawa, càmicaalí nacái nabànacale yàaluná íchawa nacàlidacaténá nutàacái. Quéwa Dios yàapínacué píri cien imanúbaca yàawiríapíná cayábéeri wawàsi. Pidèniapínacué nacái picáucawa càmfiri íimáalàawa. ³⁰ Quéwa manúbéeyéi wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiníyéica cachàinica siúcade, càmita máini cachàini níawa áiba èeriwa. Manúbéeyéi nacái wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa càmfíyéica máini cachàini siúcade, áiba èeriwa yásí máini cachàiniwanái cachàinica níawa áibanái íicha —íimaca yái Jesúsca.

20

La parábola de los trabajadores

¹ Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Dios imànipiná nalí cayábéeri, cawinàcaalí íibaidéeyéica íripíná. Péemiacué yái tàacáisi comparaciónca: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa bànacalé íiwacali imàniná. Yái íiwacalica yàacawa mapísáisiwata icutácaténá wenàiwica íibaidéeyéipíná yàasu uva íbànacaléná yéewiré. ² Néese idécanámi itàanica abenaméeyéi wenàiwica yáapicha ipáyaidacaténá nía abé èeri iwènicatái, yá íbànúaca nía náibaidáanápíná yàasu uva íbànacaléná yéewiré. ³ Néese a las nueva mapísáita, yàacawa

àniwa, yá iicáca áibanái íbàlùeyéicawa bàacháwáise nacùaca nàycaca néré íbaidacalési. ⁴ Yá ímaca nalí: 'Píacué píibaidaca nacái nùasu uva íbànacaléná yéewiré, yási nupáyaidacué pía cayába càide iyúwa píibaidáná', ímaca nalí. Iná nàacawa náibaidaca írí. ⁵ Néese machacànicaalí èeri, yá bànacalé íwacali yàacawa àniwa. Yá itàanica áibanái yáapicha íbaidéeyéipiná írí. Yá nàacawa náibaidaca írí bànacalé yéewiré. Yá néese a las tresta táicalé, yá itàanica áibanái yáapicha àniwa náibaidacaténá írí bànacalé yéewiré nacái. Yá nàacawa néré. ⁶ Néese a las cincota táicalé àniwa, yá yèepùà iicáca áibanái icutéeyéica íbaidacalési. Yá ímaca nalí: '¿Cánacué píbàlùuwa èeríapinama cháí canéeyéi meedá íbaidéeri?' ímaca nalí. ⁷ Námaca írí: 'Wàya cháí canácáiná ímáidéeri wía wáibaidacaténá', námaca írí. Néese ímaca nalí: 'Píacué nacáíwa píibaidaca nulí nubànacale yéewiré', ímaca nalí. Yá nàaca náibaidaca.

⁸ "Catácaalí nàwali, yái bànacalé íwacali ímaca yàasu wenàiwica íríwa ipáyaidéerica wenàiwica: 'Pimáida níara íbaidéeyéica, pipáyaidáná níawa. Pipáyaida quéecha níai yàanéeyéica náamiwáise macáita, néese pipáyaida níai yàanéeyéicaté napichalécáwa, àta níara idàbàanéeyéicaté yàanàca', ímaca yái íwacalica. ⁹ Néese nàanàca néré níai idàbèeyéicaté íbaidaca a las cincota táicalé, yá ipáyaidaca nía abé èeri iwènicatái. ¹⁰ Néese napáyaida nàacawa macáita àta nàanàacataléta néré níai idàbèeyéicaté íbaidaca mapisáisiwata, yá nayúunáidaca ipáyaidapínaca nía manuí yáwanáita. Càita quéwa ipáyaidaca nía macáita abé èeri iwènicatáita. ¹¹ Needácanáami yái plataca, yá nadàba natàanica báawéeri iyú bànacalé íwacali íwali. ¹² Námaca írí: 'Níacata yàanéeyéicaté a las cinco táicalé, nadéca náibaidaca abéeri hora meedá. Yá pipáyaidaca nía abédanamata wáapicha, wía yúuwichéeyéicawa íbaidaca ùlùéeri yáapiré èeríapinama', námaca írí. ¹³ Yá bànacalé íwacali itàanica àniwa yáapicha abéeri néená íbaidéeyéicaté èeríapinama. Yá ímaca írí: 'Pía, nùacawéerináca, càmita numàni píri báawéeri. Mapisáita bàwina nutàanícáté píapicha, yá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca nupáyaidacaténá pía abé èeri iwènicatái. ¹⁴ Peedá píasu platawa piacaténáwa matuíbanáita. Nuwàwa nùaca írí yái yàanèericaté a las cincota táicalé càitade iyúwa nupáyaidáná pía. ¹⁵ Nùalimá numànica nùasu yáapichawa càide iyúwa nuwàwáan. Píca báawa píicáca nía ìwalíise yái numàníinaca cayábèeri áibanái írí mawèníri iyú', ímaca yái bànacalé íwacalica.

¹⁶ "Càita nacái, píacué idàbèeyéicaté íbaidaca nulí quéechatécáwa, áibanái nacái íbaidéeyéipiná nulí píamiwáise, numànipiná canánama írí cayábèeri càide iyúwa nuwàwáanà numànica nalí cayábèeri", ímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

¹⁷ Jesús idéca idábaca yàacawa Jerusalén iyacaléná nérépiná. Iná itéca wía yéewáidacalécáwa doce wamanùbaca meétàucuta áibanái ícha. Yá ímaca walí:

¹⁸ —Càide iyúwacué píicáaná, wàacawa wàycaca Jerusalén iyacaléná nérépiná. Aibanái presopináca namànica nùawa, nùa asialí Dios néeséerica, natécaténá nùa sacerdote íwacananái yáatalé, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írícu. Yá nachùullaca áibanái nanúanápíná nùa. ¹⁹ Yá natépiná nùa presoírí iyú càmíyeyí judío yáatalé naicáanícáténá nuquíná, yá nacapèedáidapíná nùa, yá natààpiná nía cruz íwali nuétacaténáwa. Quéwa máisiba èeri írícu, yá numichàapínacawa yéetácáisi ícha —ímaca walí yái Jesúsca.

Lo que pidió la madre de Santiago y Juan

²⁰ Néeseté Zebedeo yéenibe yáatúa ùacawa Jesús yáatalé uénibe yáapichawa níai Santiago, Juan nacái. Yá ubàlùacawa ùulul ipùata iyúwa Jesús írí usutacaténá ícha wawàsi imànínápíná ulí cayábèeri. ²¹ Yá Jesús ímaca ulí:

—¿Càinásica píwàwa numànica píri? —ímaca yái Jesúsca. Néese úumaca írí:

—Pimáaca nuénibe pucháiba náawinacawa píapicha nacùacaténá píapicha macái wenàiwica áiba èeriwa pícuacaalípiná macáita píiwitáise cachàiníri iyúwa. Pimáaca náawinacawa píapicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáulicúise píri nacùacaténá píapicha macái èeri mnanái —úmaca. ²² Quéwa Jesús ímaca nalí níai Santiago, Juan nacái:

—Càmítacué píalíawa càinacaalí iwàwacutáanápíná pímanica Dios imàacacaténacué píri yái písutéericúéca nuícha, pícuánápínacué núapicha macái wenàiwica. ¿Píalimásicué píuwichàacawa càide iyúwa núuwichàanápínáwa yéewacaténacué cachàiníyéica pía càide iyúwacué písutáanà nuícha? —ímaca yái Jesúsca. Néese námaca Jesús írí:

—Báisita, Wáiwacali, wáaliméeri wamànica —námaca. ²³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Báisítacué píuwichàapínacawa càide iyúwa núuwichàanápínáwa, quéwa Dios càmita íbatàa numàacapínacué píawinacawa núapicha abéericué péená yáawinacaténáwa nuéwápuwáise, áibacué péená nacái yáawinacawa apáulicúise nulí, pícuacaténacué núapicha macái wenàiwicata, yácáinàta Núaniri Dios imàacapíná nalíni, cawínacaalí wenàiwicanái Dios ínàidéeyéicatéwa náawinàanápínáwa núapicha wacùacaténá macái wenàiwica —ímaca yái Jesúsca.

²⁴ Wía, Jesús yéewáidacaléca diez wamanùbaca, wéemìacaté yáí nasutáanáca Jesús íicha wawási, yá calúaca wía náapicha, níái pucháiba Zebedeo yéenibeca. ²⁵ Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa wía. Yá íimaca walí:

—Píaliacuécawa càinacaalí iyú càmíyeyí judío imànica icuèyeyíca yàasu cáli néeséyeyíwa; casímíaca nacúaca wenàiwica cachàiníri iyú. Píaliacuéwa nacái casímíaca náiwacanánái nachùullaca macái wenàiwica. ²⁶ Quéwa iwàwacutácué càmita piya càide iyúwa nàyaná. Néese cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníríca íiwitáise, iwàwacutá iyúudácuéca pía macáita. ²⁷ Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníríca áibanái íicha, iwàwacutá íbaidacuéca píri macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íbaidáaná íiwacalí íriwa. ²⁸ Iwàwacutácué càì pímaníca, núacáiná, núa asialí Dios néeséerica, éwitacué Píiwacalícaníta núa, càicáaníta càmita nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuíbaidacaténá áibanái wenàiwica írípiná, numàacacaténá nacái nucáucawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, yáí yàanèeripínaca nàwali nabáyawaná íwalísewa —íimaca yáí Jesúsca.

Jesús sana a dos ciegos

²⁹ Néeseté wamusúacawa Jericó iyacàlená íicha, yá manùbéyeyí wenàiwica nàcawa Jesús yáamíse. ³⁰ Yá pucháiba matuyéyí nàyaca néeni, yáawinéyeyícaawa àyapu idùlepi isutéyeyíca plata náicha níái wenàiwicaca íchàbéyeyícaawa néenibàa. Matuyéyí isutáca náicha plata yéewanápiná nawèniaca nayáapínáwa. Náaliacáináwa Jesús iináwaná íchàbàanáwa chábà, yá namáidaca Jesús íri:

—jWáiwacali, rey David itaquérínami, Dios ibànùericaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca.

³¹ Manùbéyeyí wenàiwica nacúsaca níái matuyéyíca masànanápiná nía, quéwa namáida quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú. Náimaca:

—jWáiwacali, rey David itaquérínami, Dios ibànùericaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca. ³² Iná Jesús iyamáaca íbàlùacawa, yá imáidaca níái matuyéyíca. Néese isutáca yéemíawa nía:

—¿Càinásicué piwàwa numànica píri? —íimaca yáí Jesúsca. ³³ Náimaca íri:

—Wáiwacali, wawàwa pímanáca catuíca wía —náimaca. ³⁴ Catulécánaca Jesús iicáca nía, yá imàacaca ícáapiwa natuí íwali. Yáta matuyéyími iicáidaca àniwa, yá nàcawa Jesús yáapicha.

21

Jesús entra en Jerusalén

¹ Wàanàacaté mawíénita Jerusalén iyacàlená íri; quéechatécáwa wàanàaca Betfagé iyacàlená néré, iyéerica dúli íwali ípidenéechúa Olivos, yáí olivo inàlìmanáca. Yá Jesús ibànùaca ípíchalépináwa pucháiba wéená wía yéewáidacaléca. ² Ípíchawáise Jesús ibànùaca nía, yá íimaca nalí:

—Piacuéwa írìculé yáí yàcaléca iyéerica wapíchalé. Nérécué pianàapínaca burro nadacuèchúa néré, íbàlùechúawa urí yáapichawa. Píwasàacué úa, pítcuécúé nulí níawa. ³ Aibacaalícué isutá yéemíawa píawa càinácaalícué pímaní, pícalídacuè íriwani nuwàwacutáca níái burroca, núa Píiwacalícuéca, nubànànanápiná nacái wenàiwica natécáténá íri nía àniwa caquialéta —íimaca yáí Jesúsca. ⁴ Càité Jesús imànica càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàanaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

⁵ “Pícalídacuè nalíni níái iyéeyéyíca Jerusalén iyacàlená írìcu, áibaalí ípidenacátalé Sión: ‘Píicácué, Pícuèriná yàanàaca píatalécúé, càmíri cáimacái iicáca yáawawa, cáimíétacanéri, matuíbanáiri iyú nacái, yáawinéeríwa burro wàlìsàí íinata, uíríca abéechúa píráí itéechúa yàasusi’, càicuè píimaca náliwa”,

íimacaté yáí Diosca. ⁶ Níái pucháiba yéewáidacaléca nàcawa, yá namànicaté càide iyúwa Jesús íimàanaté nalí. ⁷ Natéca úái burroca, urí nacái. Yá waliadaca wàasu ruana nacáiriwa nawaalírìcubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani. Yá Jesús imíchàa yáawinacawa burro íinata.

⁸ Manùbéyeyí wenàiwica iyaca néré wáapicha. Abènaméyeyí natéca nàasu ruana nacáiriwa náuquéeri nàwalísewa, yá naliadaca nía àyapulicubàa Jesús ípíchalé, burro íipínacaténá ínatabàa càide iyúwaté judío íiwitáise nàaná nacuèriná ícàaluíníawá. Áibanái nacái nawichúaca wísiri nacáiri íbáiná, yá naliadaca nía àyapulicubàa Jesús ípíchalé, nàasáidacaténá casímíaca naicácani. ⁹ Níái yéeyéyícaawa Jesús ípíchalé, níái nacái yéeyéyícaawa yáamiwáise namáidáidaca casímíacáiná nía. Náimaca:

—jWàacuè íri cayábéeri, yáí rey David itaquérínámica, Dios ibànùerica walí wacuèrinápiná! jCayábéeriquéí Wacuèrináca, Dios ibànùerica walí, icúacaténá wía! jWàaca píri cayábéeri, pía Dios chènuníseerica! —náimaca.

¹⁰ Jesús iwàlùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá macáita wenàiwica namusúacawa nacapèe íchawa naicacatenáni. Manùbéeyéi nasutáca néemiawa wenàiwica yéeyéicawa Jesús yáapícha. Yá náimaca:

—¿Cawináscá yái wenàiwicaca? —náimaca. ¹¹ Néese níái wenàiwicaca yéeyéicawa Jesús yáapícha náimaca nalí:

—Yácata profeta Jesús, yái Nazaret iyacàlená néeseérica, yàanèerica Galilea yàasu cáli néese, itàaníríca Dios inùmalicuise —náimaca.

Jesús purifica el templo

¹² Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé. Yá imusúadaca wenàiwicanái templo ibàacháwalená iricuise, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwènièyéica yàasusi templo ibàacháwalená iricu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyéica plata wenàiwica ícha needácaténá nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica níái iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéerica. ¹³ Yá Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca péemíaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalicuise. Dios íimacaté yàasu templo iwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutácaalupínáca nuícha’, íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadacani cayéedéeyí icapèe iyú, yái temploca, piyéedúacáinacué plata wenàiwica ícha píchiwa iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁴ Néese abénaméeyéi matuíyí, áibanái nacái éeruíyí yàabàli nàacawa Jesús yàatalé templo iricu. Yá ichùniaca nía. ¹⁵ Quéwa sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu báawaca naicáca Jesús imàníináca yái càmíríca wenàiwica idé imànica, cayábacáiná wenàiwicanái iicáca náicha Jesús. Néemiaca nacái sùmanái isàna imáidéeyéica casímáiri iyú templo iricu; sùmanái íimaca Jesús iwali: “¡Wàacué irí cayábèeri, yái rey David itaquèrinámica, Dios ibànùèrica walí Wacuèrinápiná!” náimaca níái sùmanáica. Iná calúaca sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, yáicáiná yái tàacáisi sùmanái icàlidéerica íimáanáca Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápiná Dios ibànùèrica nalí. ¹⁶ Néese sacerdotenái íimaca Jesús irí:

—Picá pimàaca nacàlidaca píwali yái tàacáisca. Pichùulla masànanápiná nía, ipíchaná áibanái nayúunáidaca Mesíasca pía —náimaca. Yá Jesús íimaca nalí:

—Casímáica nuémíaca yái náimáanáca. Pidécuéca piléeca tàacáisi Dios yàasu profeta itànèericaté nuináwaná iwali, íiméerica sùmanái nacàlidáanápinaté nuináwaná cayábèeri iyú. Profeta íimacaté:

‘Pía Wacuèriná Dios, pidéca pimàacaca píubanaméeyéi sùmanái, quíraslinái nacái nàaca píri cayábèeri’,

cái íimacaté nùwali yái profetaca. ¿Cánacué càmíta péemia cànácaalí íimáaná yái Dios itàcái piléericuéca? —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néeseté Jesús yàacawa náicha. Yá imusúacawa wáapícha Jerusalén iyacàlená ícha, wía yéewáidacaléca. Néese macáita wàacawa Betania iyacàlená néré, yá waimáca néré.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹⁸ Néeseté mapisáinámi àniwa Jesús, wía nacái yéewáidacaléca, idècunitàacá wàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná àniwa, yá maaapicani, yái Jesúsca. ¹⁹ Néese iicáca higuera yéetaná ibàlùericaca àyapu idùlepi. Yá Jesús yàacawa higuera yéetaná yàatalé icutácaténá iyacaná. Quéwa canáca iyacaná, iicá ibáiná meedá. Néese Jesús íimaca áicu irí:

—¡Càmíta quirínama càyacanáca píawa! —íimaca yái Jesúsca, yáasáidacatená walí Dios yúuwicháidáanápinaté israelitanái. Yáta ichuidacawa macáita yái higuera yéetanámica, yá yéetáca. ²⁰ Néese wía, Jesús yéewáidacalénái waicáicánái, yái wáináidacawa manuúsíwata waicáidaca higuera yéetanámí irí. Yá wasutáca wéemiawa Jesús:

—¿Cáiná yéewaná ichuidacawa abéericúseta, chuícani yái higeraca yéetanámica? —wáimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca walí:

—Iwàwacutácué peebáidaca tàí íiméeri iyú Dios imàníinápinacué píri cànácaalícué cayábèeri pisutéerica ícha imàníinápinacué píri. Péemiacué cayába, píbàacaalícué piwáwawa Dios iwéré tàí íiméeri iyú, yásí píalimácué pímaníca càide iyúwa nùumáná higuera yéetanámí irí. Píalimápinacué nacái pímaníca cachàiníwanái. Píimacaalícué yái dúli irí: ‘Pímicháawa, pícaláawa manuúri úni yáaculé’, càicaalícué píima, yásí yàacawa càide iyúwacué píimáaná irí, báisicaalícué peebáidaca Dios imàníinápinacué píriní. ²² Nùumacué píri nacái, macáita cànácaalí cayábèeri pisutéericuéca Dios ícha imàníinápinacué píri, yá peebáidacaalícué tàí íiméeri iyú Dios imàníinápinacué píriní, yásí Dios imànicuéca píriwani —íimaca yái Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²³ Néeseté Jesús iwàlùacawa templo iriculé. Yá idábaca yéewáidaca wenàiwica néré. Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemiawani:

—¿Cawiná ibànua pía pimusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise níai iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulla pía pimusúadánápiná nía? —náimaca Jesús irí.
24-25 Néese Jesús íimaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca nuémíawa pía: ¿Cawiná ichùulliaté Juan ibautizáanápiná wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirínacaalí náicha ichùulièricaté Juan ibautizáanápiná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacué nulíni, yási nucàlidacué nacái píriwani cawinácaalí ichùullaca núa numusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise níai iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca. Néese nadábaca natàanica nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùulièriquéera Juan, yási isutáca yéemíawa wíatá: ‘Néeni, ¿càncuè càmítatè peebáidani?’ càipiná íimaca walí. 26 Càmita nacái wawàwa wáimaca irí wenàiwica ichùulièriquéera Juan, cáalucáiná wía wenàiwicanái íicha, macáita wenàiwica neebáidacáiná Juan itàanícáté Dios inùmalicuise”, càì náimaca nalíwáaca. 27 Iná náimaca Jesús irí:

—Càmita wáalíawa —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmítacué nucàlida píriní cawinácaalí ichùullaca núa numusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise, níai iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los dos hijos

28 Jesús isutáca yéemíawa judío íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái:

—¿Càinácué pínnáidacawa íwali yái comparaciónca? Péemiacuéni. Abéeri asialí idèniacaté yéeniéwica pucháiba asianái. Yá íimaca abéeri néená irí, yái idàbàanéerica: ‘Nuìri, siùcade pía píibaidaca nùasu uva ibànacalená yéewiré’, íimaca yái nàanirica. 29 Néese líri íimaca yáaniri líriwa: ‘Càmita nuwàwa nuíbaidaca’, íimaca. Néeseta quéwa iwènúadaca íiwitáisewa, yá yàaca íibaidaca néré. 30 Néese nàaniri yàacawa imáidacaténá líri áibawa. Yá ichùullaca íibaidaca uva ibànacalená yéewiré. Néese líri íimaca yáaniri líriwa: ‘Yá, pápa. Yáca nùacawéera’, íimaca. Quéwa càmita yàawa néré —íimaca yái Jesúsca. 31 Néese Jesús isutáca yéemíawa judío íiwacanánái, nía nacái sacerdote íiwacanánáica. Yá íimaca nalí:

—¿Càiríná náicha níai asialí yéeniéwica pucháiba imànica càide iyúwa yáaniri iwàwáná? — íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Yái idàbàanéerica —náimaca. Néese, Jesús yèepua íimaca nalí:

—Péemiacué cayába yái nutàacáica. Báisita áibanái yeedéeyéicaté plata yéenanái íichawa romanonái yàasu gobièrno irípiná, nía nacái inanái íiméeyéicaté asianái yáapicha plata íwalínápiná, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, yá idéca Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios icuátacaténá nía. Quéwa, píatacué càmita Dios yàasunáica. 32 Yacáiná Juan el Bautistamí yàanàacaté yéewáidacaténácué pía píyanápinácué càide iyúwa Dios iwàwáná. Càmítacué quéwa peebáida iríni. Néese áibanái yeedéeyéicaté plata yéenanái íichawa romanonái yàasu gobièrno irípiná, nía nacái inanái íiméeyéicaté asianái yáapicha plata íwalínápiná, níaata yeebáidacaté Juan el Bautista itàacáimi. Yátè nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Quéwa píacué, éwita píicáccáanitacué neebáidaca, néese càmítacué quéwa píwènúada píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacaténá càide iyúwaté Juan el Bautistamí icàlídáaná Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

33 Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación iyú. Íimaca nalí: “Péemiacué comparación: Abéeri asialí idèniacaté ibànacale yàalunáwa uva yàalupiná. Yá ibànaca uva. Néese imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Ichùniaca nacái utáwi nacáichúa uva íyacaná yàalupiná, napisúcatalépiná uva ituní. Néese imànica chènuníri caplí naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacalená yàalu. Yá imàacaca áibanái icuèyèipiná irí yái yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutácaté nabànùaca irí yàasu uva íyacaná yéenápiná, yàasu èerita needácatáipináté íyacaná. Idécánámité imànica nàapicha càiri wawási, yá néese yàacawa náicha áibalépiná. 34 Uva yàasu èeri yàanàacaté needácaténá íyacaná, yá bânacalé íiwacalí ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa néré nacutácaténá icuèyèí íicha bânacalé íiwacalí yàasu uva íyacaná yéenápiná. 35 Quéwa níai icuèyèica bânacalé náibàaca nía; nacapèedáidaca abènaméeyéí, nanúaca áibanái, néese nanúaca abènaméeyéí wenàiwica íba iyú. 36 Yá bânacalé íiwacalí ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicanáíwa áibanái, manùba yáwanái idàbàanéeri yàawírí íicha. Quéwa càita nacái níai icuèyèica bânacalé namànica nalí báawéeri mamáalàacata.

37 “Néese bânacalé íiwacalí ibànùaca nàatalé líriwa, íináidacáináwa líriwa yái bânacalé íiwacalica: ‘Báisita nàaca nuìri íiméetacanáwa’, íimaca íináidacawa líriwa. 38 Quéwa níai icuèyèica bânacalé naicáca líri yàacawa napualé, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yáara bânacalé íiwacalica yéetácaalípináwa, yá yàaca bânacalé líri líriwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yási wíacata bânacalé íiwacanánái’, náimaca. 39 Càita náibàacani, yá nawatàidacani bânacalé yéewíse, yá nanúacani.

⁴⁰ “Siùcade pímacué nulí: Yáí uva ibànacalená íwacalica, yàanàcaalípiná nàatalé, ¿càinásica imànipiná nalí, níái icuèyéicaté bànacalé?” ímaca yáí Jesúsca. ⁴¹ Néese níái wenàiwica iyéyéica templo írìcu nàimaca Jesús írì:

–Inúapiná níái báawéyéica, càmita nacáí catúulécaná íicáca nía. Néese imàacapiná áibanáí cayábéyéí íwítáise icuèyéipiná írì yáí uva ibànacalenáca, ibànùeyéipiná írì yàasu uva iyacaná yéyanépiná needácaalí bànacalé iyacaná –nàimaca. ⁴² Néese Jesús ímaca nalí:

–Báisita. Pidécúeua píléeca nacáí comparaciòn Dios yàasu profeta itànèericaté Dios inùmalicúse. ¿Cánacué càmita peebáida itàacáí? Itànàacaté tàacáisi ímèerica Dios ibànùanápínaté nacuèrinápiná, níái israelitaca, quéwa báawáanápínaté naicácani. Càité profeta ímaca:

‘Níái imàníyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníri iwàwacutácawa capíi írìpináni yáí íba náuquericaté. Càita Dios idéca imànica, íná wàaca Dios írì cayábéeri’,

càité profeta ímaca nùwali, núa càiride iyúwa íba, núa israelita icuèrinápináca. ⁴³ Iná númacué píri, càicuéca píade iyúwa báawéyéí icuèyéica bànacalé. Càmitacué picúa cayába israelitanáí càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmitacué nacáí péewáida nía, íná càmita namàni cayábéeri. Siùcáise Dios càmita quirínama íbatàacué picúaca yàasu wenàiwica, níái israelitaca. Yá Dios imàacapiná áibanáí íbaidaca írìpiná, yéewáidéyéipiná nía cayába, namànicaténá cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁴⁴ Iyaca nacáí áiba comparaciòn íba iwali: Cawinácaalí wenàiwica yúuwéyéicawa iwéré yáí íbaca, yáí wenàiwica ísubèriacawa. Néese íba yúuwàcaaliwa áibanáí ínatabàa, yáí náalacawa ichùmalési iyú –ímaca yáí Jesúsca, náalíacaténáwa Dios yúuwicháidáanápíná manuisiwata cawinácaalí càimíyéica yeebáida Jesús itàacáí.

⁴⁵ Níái sacerdote íwacananáica, fariseonáí nacáí, idécanámi néemiaca comparaciòn Jesús icàlidèerica, yá náalíacawa icàlidacatèni nàwali yáí tàacáisica. ⁴⁶ Ináté nawàwaca náibàacani náucacatènaní presoiyéí ibànaliculé. Quéwa cáaluca nía manùbéyéí wenàiwicanáí ícha, níacáiná manùbéyéí wenàiwica neebáidaca Jesús itàanica Dios inùmalicúse. Iná càmita nadé náibàaca Jesús.

22

La parábola de la fiesta de bodas

¹ Néeseté Jesús idábaca yéewáidaca nía àniwa comparaciòn iyú. Yá ímaca nalí: ² ‘Péemiacué comparaciòn: Yáí Dios icùanáca wenàiwica càicanide iyúwa abéeri nacuèriná imàníná iwàwèerica imànica manuírì fiesta írì írìpináwa, yàasu casamientopináwa, írì yeedácáiná írìwa yàcawéetúapínáwa. ³ Yá nacuèriná íbànúaca yàasu wenàiwicanáíwa nàaca namáidacaténá wenàiwica nacuèriná icàlidéyéicaté írìni quéecha. Quéwa càmita nawáwa nàwacáidáyacacawa néré. ⁴ Néese nacuèriná íbànúaca yàasu wenàiwicanáíwa áibanáí. Ípíchwáise nàacawa, yá ímaca nalí: ‘Píacué picàlidaca nalíni, níara numáidéyéica, nudéca nuchùnìaca yáí nayáapínáca. Nùasu wenàiwica nadéca nanúaca nupira pacá walíibéyéí, áiba nacáí nupira walíibéyéí. Macáicata idéca canánama yáí nayáapínáca. Pisutacué nàanápínáwa aléí fiesta casamento nérépiná’, ímaca yáí nacuèrináca. ⁵ Néese nacuèriná yàasu wenàiwica namáidaca nía àniwa quéwa caná iwèni wenàiwicanáí íicáca nacuèriná itàacáíwa. Abéeri néená yàaca íicáca íbànacalewa. Áiba yàacawa yàcalé néré iwéndacaténá yàasuwa. ⁶ Yá áibanáí náibàaca nacuèriná yàasu wenàiwicawa. Yá nacúsaca nía, namànica nalí báawéeri, áta nanúacataléta nía nacáí. ⁷ Yá néese máiní calúacani yáí nacuèrináca. Yá íbànúaca néré yàasu úwináíwa, yá úwináí nanúaca níái inuèyéicaté meedá nacuèriná yàasu wenàiwicawa, yá úwináí yeemáca nàyacàlemi. ⁸ Néese àniwa nacuèriná ímaca yàasu wenàiwicanáí írìwa: ‘Macáicata idéca ichùnìacanáca canánama fiesta casamientopiná quéwa níara numáidéyéicaté quéechatécáwa, canáca yéewaná nàanàaca, càmicáínaté neebá numáidáaná nía. ⁹ Iná píacué picutáca mamáalàacata wenàiwicanáí bamuchúamibàa yàcalé, àyapulicubàa nacáí píamáidacaténacué nía macáita píanèyéica’, ímaca yáí nacuèrináca. ¹⁰ Néese níái yàasu wenàiwicanáí nàacawa bamuchúamibàa yàcalé àyapulicubàa, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica nàanèyéica néenibàa, cayábanaméyéí, báawanaméyéita nacáí. Iná yéewa idéca capíi ipuníacawa madécaná wenàiwica iyú, yáí manuírì capíi imáadaná casamento yàaluca.

¹¹ ‘Néeseta quéwa yáí nacuèriná iwàlùacawa néré itàidacaténá wenàiwicanáí yàanèyéica néré nayáacaténá nayáacaléwa, yá íicáca abéeri asialí íbàlesiámi yáapichawa meedá. Càmitaté íwali íbàlewa wàlisàíwa, yáí bàlesi cayábéerica nacuèriná iwacuèricaté macáí wenàiwica írì, fiesta casamento íbàlenápíná. ¹² Yá nacuèriná ímaca írì: ‘¿Néeni? ¿Cánásica yéewaná píwàlùacawa aléí, éwita càmicáaníta píwali píbàlewa fiesta casamento íbàlenápíná, yáí bàlesica nuèrica nalí?’ ímaca yáí nacuèrináca. Yá masànacani ícalúniwa nacuèriná

íicha, yái asialica. ¹³ Néese nacuèriná íimaca yàasu wenàiwicanái iríwa, níái iwacuèyéica yàacási wenàiwicanái irí: ‘Caquialéta, pidacuècué yái asialica icáapi nacái, yàabàli nacái. Yá piúcacué wáichani aléera catéeri iriculé. Wenàiwicanái náicháanipíná manuísiwata néré, yá naamíapíná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa’, íimaca yái nacuèrináca. ¹⁴ Dios imáidacáiná manubéeyéi wenàiwica, quéwa càmita yeedá macáita yàasu wenàiwicapínáwa nía”, íimaca yái Jesúsca.

El asunto de los impuestos

¹⁵ Néesetécáwa, abénaméeyéi fariseo nàwacáidáyacacawa natàanica náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa náalimáidáanapíná naicáwa Jesús icálidacatená áiba wawási báawéeri yéewanápiná nacháawáaca íináwaná ìwali romanonái yàasu gobiernonái irí. ¹⁶ Iná nabànúaca abénaméeyéi néenáwa Jesús yàatalé náapicha nacái áibanái cayábéeyéi íicaca rey Herodes íiwitáise. Yá náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáaliacawa pitàanica báisíiri iyú, péewáidaca nacái wenàiwica báisíiri iyú náyacatená machacàníiri iyú càide iyúwa Dios ichùullaná náyaca. Wáaliacawa nacái piicaca macái wenàiwica abédanamata, iná càmita píbatàa áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwèntúadaca píiwitáise cayábéeri íicha. ¹⁷ Iná picáida wallíni cainácaalí píináidacawa: ¿Cayábásica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyéica wàasu cáli? —náimaca. ¹⁸ Quéwa Jesús yáaliaca náiwitáise báawéeri nawáwaná nacháawáaca íináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Yá íimaca nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íiwitáise, ¿cánácué plalimáida píicawa núa picháawáacatená nuináwaná ìwali nutàacái ìwalíse? ¹⁹ Néeni, píasáidacué nuicá moneda càichúaca nachùullacuéca pípayáidaca iyú nía —íimaca yái Jesúsca. Yá natéca iri denario, yái cawèníiri monedaca abé èri iwènicatáca. ²⁰ Néese Jesús isutáca yéemiawa nía:

—¿Cawiná yéenáiwaná ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái ípidená ichanàawa ìwali? — íimaca yái Jesúsca. ²¹ Yá náimaca irí:

—Emperador ípidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáiwaná nacái ichanàawa ìwali, yáara romano íiwalicá, icuèrica macái èri mìnánái —náimaca. Iná Jesús íimaca nalí:

—Pípayáidacué píchawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùullanácué pípayáidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica —íimaca yái Jesúsca. ²² Yá nánáidacawa manuísiwata néemíaca Jesús íimáaná, càmicáiná náalimá nacháawáaca íináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Néese namàacacani, yá nàacawa íicha.

La pregunta sobre la resurrección

²³ Néese yáté èrica àniwa abénaméeyéi saduceo nàacawa Jesús yàatalé. Níái saduceo náimaca yéetéeyéimiwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái íicáanica Jesús iquíniná, iná nasutáca néemíawa Jesús, náalimáidacatená naicáwani. Yá nacálidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

²⁴ —Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàcaté tàacáisi íiméerica Dios ichùullanácué wía judíoca wamànínápiná cà: Asìali yéetácaalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenásàiri yeedáca iríwa yéenásàiri ínumíwa yàacawéetúapínáwa yéewacatená idèniaca úapicha yéenibewa naiquéeyéipíná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná náyaca wenàiwica icuèyéipíná yéetéerimiwa wàasu cáli. ²⁵ Uwé, áibaalíté náyaca wèwí siete namanúbaca yéenánái. Nabèeri yeedáca abéechúa íinupínáwa, quéwa yéetácawa uícha méenibeta. Méenibecáináni, iná iméeréeri yeedáca úái ibèeri ínunicawa. ²⁶ Càita nacái iméeréerimi yéetácawa uícha méenibeta. Néese iméeréeri yeedáca úa, càita nacái yéetácawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanúbaca needáca úa. Yá neetácawa uícha macáita méenibeta. ²⁷ Néese úanama yéetácawa náami nacái. ²⁸ Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa idé icáucàacawa áibaalípinátá, càide iyúwa áibanái ímáidáanáwa, néese ¿cáinápinásica uníri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náaliacawatá macáicáináta nánuca úa —náimaca, naicáanica Jesús iquíniná. ²⁹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piméeráacawa báisíiri tàacáisi íicha càmicáinácué píaliáwa cainácaalí íimáaná Dios itàacái profetanái itànèericaté Dios inùmalicuise. Càmitacué nacái píaliáwa Dios íiwitáise cachàiníiri ìwali imicháidáanapíná wenàiwica yéetáicáisi íicha. ³⁰ Aiba èeriwa yéetéeyéimiwa nacáucàapínáca, quéwa càmita nacásàapínáwa, níái aslanáca, inánái nacái, náyapínáciná càide iyúwa chènuníseeyéi ángel íyáaná càimíyéica icásàawa. ³¹ Aiba wawási nacái, píyúnáidacuéca càmita Dios icáucáidapíná wenàiwica áiba èeriwa, quéwa pídecuéca píléeca cuyálua profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise, iná ¿cánácué càmita péemia cainácaalí íimáaná? ³² Dios íimacaté: ‘Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, càité íimaca yái Diosca. ¡Dios càmita icúa yéetéeyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icúaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píaliácawaca cáuca nía Dios yáapicha siúcade, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita neetácanátéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáaliacawa Dios icáucáidáanapíná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa —íimaca yái Jesúsca.

³³ Néese wenàiwicanáí nadécanáami néemlacani, yá nánáidacawa manuísiwata néemíaca Jesús yéewáidáaná nía.

El mandamiento más importante

³⁴ Néeseté fariseonáí idécanáami néemíaca Jesús iináwaná imawèniadacaté saduceonáí yáasu tàacáisi, yá fariseonáí nàwacáidáyacacawa. ³⁵ Néese abéeri fariseo yéewáidéeri wenàiwica templo írìcu, íináidacawa yáalimáidáanápíná íicáwa Jesús icàlidáanápíná áiba wawàsi báawéeri nacháawáacaténá íináwaná iwali iwálise. Yá íimaca Jesús írì:

³⁶ —Pía yéewáidéerica wenàiwica, nàyaca madécaná wawàsi Dios ichùulèerica wamànínápináca. ¿Càiríná wawàsi máiníri cachàinica náicha canánama wamànínápiná? —íimaca. ³⁷⁻³⁸ Néese Jesús íimaca írì:

—Yáí Dios ichùullanáca máiníríca cachàinica náicha canánama wamànínápiná càí íimaca: ‘Cáininá píicáca Picuèriná Dios macáí piwàwallcúsewa, macáí picáuca iyú nacáíwa, macáí píiwitáise iyú nacáíwa’, càí íimaca. ³⁹ Iyaca walí áiba inacáiri nacáí, yáí pucháibáanáca. Yá íimaca: ‘Cáininá píicáca áibanáí wenàiwica càide iyúwa cáinináaná píicáca píawawa’, càí íimaca yáí Diosca. ⁴⁰ Canáca áiba tàacáisi cachàiníri náicha níai pucháiba ichùullanásica. Macáita tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliucúse, profetanáí nacáí icàlidéericaté Dios inùmaliucúse, macáita yáí tàacáisica yéewáidaca wía cáinináanápíná waicáca Dios, áibanáí wenàiwica nacáí —íimaca yáí Jesúsca.

¿De quién desciende el Mesías?

⁴¹ Néese idécunitàacá fariseonáí iyaca Jesús íipunita, yá Jesús isutáca yéemiawa nía. ⁴² Íimaca nali:

—¿Càinácué píináidacawa Mesías iwali, yáí picuèrinápinácuéca Dios ibànùèripinácuéca píri, píacué israelítaca? ¿Cawiná itaquèrinámíni? —íimaca yáí Jesúsca. Néese náimaca Jesús írì:

—Rey David itaquèrinámícani, yáí Mesíasca —náimaca. ⁴³ Néese Jesús íimaca nali:

—Báisíta rey David itaquèrinámícani yáí Mesíasca. Quéwa rey Davidcaté íimaca áiba wawàsi nacáí Mesías iwali, yáí israelíta icuèrinápináca. David icàlidacaté Espíritu Santo inùmaliucúseni, yá David íimacaté Mesías iwali ‘Nuíwacali’. Càité David íimaca:

⁴⁴ ‘Nucuèriná Dios íimacaté Nuíwacali írì: Píawinawa nuéwápuwáise picùacaténá núapícha macáita, idécunitàacá numawèniadaca píícha macáí píuwidenáíwa, íimaca yáí Diosca’, càité íimaca yáí Davidca. ⁴⁵ Yáí rey Davidca íimacaté Mesías iwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquèrinámícanítani, yáí Mesíasca, càicáníta iwàwacutá íimaca iwali rey David íiwacali nacáicani —íimaca yáí Jesúsca, icàlidaca nali iwaliwa, yáí Mesíasca.

⁴⁶ Canácata néená yáaliéri áiba tàacáisi náaliméerica namawèniadaca iyú Jesús, íbatàa abéeri tàacáisi piná, càmíta náaliwa, canásiwata. Íná cáaluca nasutáca néemiawa Jesús àniwa, ípíchaná báica nía nacáí wenàiwicanáí yàacuésemi.

23

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

¹ Néeseté Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, áibanáí nacáí wenàiwicanáí iyéeyéica néeni. ² Yá íimaca walí: “Níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, nía nacáí fariseoca nacàlidacuéca píri tàacáisi profeta Moisés itànèericaté báaluité Dios inùmaliucúse. Néewáidacuéca pía píalíacaténácuéwa càinácaalí íimáaná yáí Dios itàacáica.

³ Íná néewáidacaalícué pía Dios itàacáí iyú, néese peebáidacué yáí nacàlidáanáca, pímanícué nacáí macáita càide iyúwa nacàlidáaná Dios itàacáí írìcué. Quéwacué picá pímaní càide iyúwa namàníná, nacàlidacáinácué píri cayábéeri wawàsi, quéwa namànica áiba wawàsi méetàuculéeri, báawéeri meedá. ⁴ Nadèniaca nàasu tàacáisi nacáíwa, méetàuculéeri Dios itàacáí íícha. Íná nachùullaca wenàiwicanáí namànica wawàsi máiníri càulenáca náicha, náimacáiná Dios iwàwacasa wenàiwicanáí imànicani. Quéwa càmíta wenàiwica yáalimá íidenlacani, néese níai yéewáidéeyéica wenàiwica càmíta nawàwa nayúudàaca nía, càmíta nacáí namàni càide iyúwa nachùullaná áibanáí imànica. ⁵ Macáita yáí namàníríca, yá namànicanani wenàiwicanáí íicápiná meedá, yéewacaténá wenàiwica nàaca náimíetacaná meedá. Nawàwacué píyúnáidaca cáinináca naicáca Dios itàacáí níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu. Íná nadacùaca nàwaliwa Dios itàacáí yéená napùdàlicuwa, nàanàa iwali nacáíwa, càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, wía israelítaca, quéwa nadacùacani cáucuíri iwaalíbipi iyú yéewacaténácué píicácani ráunamáita, íná píyúnáidacuéca cáinináca naicáca Dios itàacáí, níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu. Cáalaca namànica nàasu chílanásiwa nasucuéri nabàle ípùata iwaliwa yéewacaténácué píyúnáidaca nàaca Dios icàaluínáí macáí nawàwallcúsewa. ⁶ Nawàwa náawinacawa cayábéeri yáalubáisi íinata cáimíetacanéeyéi yáawinacatáicawa macáí wenàiwicanáí yàacuésemi nayáacaalí nayáacaléwa náapícha, namànicaalí culto nacáí judionáí yéewáidacàalu írìcu, yéewacaténá áibanáí naicáca nía iyúwa máiníyíica cachàinica. ⁷ Nawàwa macáí wenàiwica natàidaca nía cáimíetaquéri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi naicácaténá

nía. Máini fariseonái iwàwacué pitàidaca nía càì: Píamísicawa yéewáidéerica wía”, íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Quéwa píacué nuéwáidacaléca, picácué piwàwa áibanái ímáaná pirí ‘pía, yéewáidéerica wía’, nuwàwacáinacué macáita picáyacacawa càide iyúwa abémisana. Núcata yái abéericata yéewáidéerica pía. ⁹ Picácué píma áiba írí ‘Pía, Wáaniri, icuèrica wía’ cháí èeri iricu pidènacáinacué abéerica Píaniriwa Dios iyéerica chènuniré. ¹⁰ Picácué piwàwa áibanái íimaca pirí ‘pía, Wáiwacali, yéewáidéerica wía’, abéericáináta núa Cristo Píiwacalicué. ¹¹ Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani iyúwa cachàinírira áibanái íicha, iwàwacutácué íibaidaca pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali íríwa. ¹² Níacáiná macáita cachàiníyéica iicáca yáawawa, níacata Dios imàaqueyéyipíná báica nía, cà míyéica nacái cachàini. Néese cawinácaalí cà míyéica cachàini iicáca yáawawa, níacata Dios imàaqueyéyipíná cachàinica nía”, íimaca walí yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús yáaláaca fariseonái cachàiníri iyú, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu. Íimaca nalí: “Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica íbàlèyéica capí inúma, néese càmita nawàlúawa capí iriculé, càmita nacái namàaca áibanái iwàlúacawa. Càitacué pía, éwitacué píalíacáanitawa càinacaalí Dios itàacái ímáaná, càicáanfa cámitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidáanápináni, càmita nacái píimàaca áibanái yeebáidacani, ipíchaná Dios yàasu wenàiwicaca nía. ¹⁴ Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, piyéedúacáinacué náicha nacapèmi, nàasumi nacái, níái catúulécaneyéeyéi inanáica inírimi yéetéeyéimicawa íicha. Néese, pisutácuéca Dios déecuírí iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidacuéca cayábaca píiwitáise. Dios yúuwichàidapínacué píawa cachàiníri iyú náicha áibanái cabáyawanéeyéica.

¹⁵ “Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píacáinacúewa áiba cáli néré manuírí úní abéemàalé piwènúadacaténacué abéeri wenàiwica íiwitáise yeebáidacaténá càide iyúwa péewáidáaná nía. Néese pídecánamicué piwènúadaca íiwitáise píasu tàacáisi iyúwa, yási péewáidacuéca imànica íbáyawanáwa pucháiba yáawiríericatái yáwanái íicha yái báawéerica píamániricuéca, píacué yéeyéipínáwa infierno iriculé, yái quichái cà mírica íchacàwa càiripinéerita iyaca.

¹⁶ “Dios yúuwichàidapínacué píawa! Càicuéca píade iyúwa matuíyéi itéeyéica áiba wenàiwica, píimacáinacué píwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios íwali, quéwa càmitacué báisi píalíacawa Dios íwali. Píacáinacúewa wenàiwica chwái iyú nachiwáidacaténá áibanái! Píacué fariseoca, pídecúéca cà píimaca nalí: ‘Píimacaalí báisi báisisíwataa templo ílipidená íwali píimánínápiná áiba wawási, néese càmicaalí piwàwa píimànicani machacàníri iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá píimànicani, càmicáiná máini cachàinírira yái templo ílipidená; quéwa pícalídacaalíni templo yàasu oro ílipidená íwali, yási iwàwacutá píimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yúuwichàidaca pía, máinicáiná cachàinírira oro templo íicha’, càí péewáidacuéca wenàiwica píchiwa iyúwa nachiwáidáanápiná áibanái.

¹⁷ Píacué fariseoca, cà míyéica yáalíawa, matuíyéi nacái íiwitáise! ¿Càmitasicué píalíawa cachàinica templo oro íicha? Bàalutécáiná Dios ichùllica wáawirináimi namánínápinaté írípíná yái temploca, íná yéewa cachàinica templo imànica oro. Íná iwàwacutácué píimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchanacué Dios yúuwichàidaca pía. ¹⁸ Càita nacái, píacué fariseoca, pídecúéca cà píimaca altar íwali: ‘Píimacaalí báisi báisisíwataa altar ílipidená íwali píimánínápiná áiba wawási, néese càmicaalí piwàwa píimànicani machacàníri iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá cà píimànicani, càmicáiná máini cachàinírira altar ílipidená; quéwa pícalídacaalíni ofrenda ílipidená íwali, yái píraí nanuérimica iyúwa sacrificio náacaténá Dios icàaluíná, yási iwàwacutá píimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yúuwichàidaca pía, máinicáiná cachàinica ofrenda altar íicha’, càí péewáidacuéca wenàiwica píchiwa iyúwa nachiwáidáanápiná áibanái, píacué fariseoca. ¹⁹ Píacué fariseo matuíyéica íiwitáise! ¿Càmitasicué píalíawa cachàinica altar ofrenda íicha? Bàalutécáiná Dios ichùllica wáawirináimi namánínápinaté írípíná yái altarca, íná yéewa cachàinica altar imànica ofrenda. Íná iwàwacutácué píimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchanacué Dios yúuwichàidaca pía. ²⁰ Píacué fariseoca. Càmitacué péewáida wenàiwica báisíri tàacáisi iyú. Núumacué pirí cawinácaalí íiméerica ‘báisi báisisíwata altar ílipidená íwali’, yá idéca nacái càí íimaca náipidená íwali cawinácaalí ofrenda iyéerica altar íinata. Íná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa ímáanáaté áibanái írí. ²¹ Yá nacái cawinácaalí íiméerica ‘báisi báisisíwata templo ílipidená íwali’, yá idéca nacái càí íimaca Dios ílipidená íwali, Dios imàacacáiná íiwitáise iyamáanápináwa templo iricu. Íná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa ímáanáaté áibanái írí. ²² Yá nacái cawinácaalí íiméerica ‘báisi báisisíwata capíraléeri cáli ílipidená íwali’, yá idéca nacái càí íimaca Dios yáalubái ílipidená íwali iyéerica chènuniré, idéca

nacái cãi ñimaca Dios ípidená ñwali, Dios iyacáiná chènuniré. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa ñimáanaté áibanái irí. Canáta yéewaná ichìwáidaca áibanái càide iyúwacué péewáidáaná nía pichíwa iyúwa, piácué fariseoca.

²³ “¡Piácué fariseoca, piácué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, Dios yúuwichàidapínacué piáwa, piácué pucháibéeyéica íiwitáise! Pimàacacuéca bànacalé ofrenda iyú Dios irí, abéerinama néená níái diyéyica imanùbaca piànàcaleca púubéeyéica, níái menta, anís nacái, comino nacái, càide iyúwaté Dios ichùulhanacué pimàacaca irí bànacalé ofrenda iyú sacerdotená iyáapíná. Quéwa, càmítacué picúa wenàiwicanái machacànirí iyú, càmítacué nacái piicá áibanái ipualé, càmítacué nacái piaca Dios icáaluíná. Iwàwacutácué cãi pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca piasu caweníríwa ofrenda iyú Dios írìpiná.

²⁴ ¡Càicuéca piáde iyúwa matuíyí itéeyéica áiba wenàiwica, piácué fariseoca, píimacáinácué piwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ñwali, quéwa càmítacué báisi píallacawa Dios ñwali! Péemiácué comparaciòn: Càicuéca piáde iyúwa wenàiwica ichàbáidéerica ñirapínáwa ñni wáluma yéewibàa imàacacafénáwa néeni awàsa, ipichaná ñiraca íríwa casaquèeri única, néese ráunamáita meedá iwetúaca manuírí camello casaquèeri. Càitacué pía, pimànícáinácué cáallacáiri iyú púubéeri wawásica iyúwa piawirináimi íiwitáise ñimáaná, quéwa matuíbanáiri iyú meedá píimáichacuéca Dios itaacái máiníríca iwàwacutáca weebáidaca.

²⁵ “¡Piácué fariseoca, piácué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, Dios yúuwichàidapínacué piáwa, piácué pucháibéeyéica íiwitáise! Pimànícuéca madécana wawási cáallacáiri iyú càide iyúwaté piawirináimi yéewáidáaná, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacácuéca píiwitáise. Péemiácué comparaciòn: Càicuéca piáde iyúwa bacáa, quirápieli nacái wáibéeyéica ñinatábáwa. Quéwa máinicué báawaca píiwitáise piwálicu càide iyúwa bacáa ipuníechúacawa casaquèeri iyú, peedacáinácué piríwa manùba wawási piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pimànírícuéca. ²⁶ ¡Piácué fariseo matuíyéica íiwitáise! Iwàwacutácué masacáca pimànica píiwitáisewa piwáwalicúsewa quéechacáwa. Masacácaalicué pimànica píiwitáisewa, yási masacáca Dios íicápiná macáita yái pimànírícuéca.

²⁷ “¡Piácué fariseoca, piácué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, Dios yúuwichàidapínacué piáwa, piácué pucháibéeyéica íiwitáise! Péemiácué comparaciòn: Càicuéca piáde iyúwa càlicullimi nabàdéerica ñinatábàa cayábawa cabalèeri iyú. Cayábéeyéi íicácanáwa ñinatábàawa càlicullimica, quéwa ipuníacawa yéetánimi yáapi iyú, macái íiwitáaná casaquèeri iyú nacái. ²⁸ Càitacué pía nacái piácué fariseoca: Macái wenàiwica nayúunáida cayábacuéca píiwitáise, quéwa máinicué píiwitáise pucháibéeri idéca ipuníadacuéca piwàwa báawèeri iyú.

²⁹ “¡Piácué fariseoca, piácué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, Dios yúuwichàidapínacué piáwa, piácué pucháibéeyéica íiwitáise! Pidécuéca pimànica cayábanameyéi capíi profetanáimi yáasu càlicullimi iwícalé piwáwalicáinácué níái Dios yáasu profetamica, icálidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicúse. Pidécuéca pichùnica cayábèeri iyú nacái náasu càlicullimica áibanái cayábéeyéimica íiwitáise. ³⁰ Néese pidécuéca cãi píimaca: ‘Wáyacaalíté bàaluité wáawirináimi yáasu èerimité, yá càmítate wayúudáa nanúaca Dios yáasu profetanáimicatá’, càicué pidéca píimaca. ³¹ Iná pidécuéca picáidaca píimánáwa píallacawa piawirináimicuéca nía, níara inuyéyícaté Dios yáasu profetanáimica. ³² ¡Siùca nacáide mesunamáita pimáalàidapínacué pimànica yái báawéerica piawirináimi idábèericaté imànica!

³³ “¡Piácué àapi nacáiyéica íiwitáise! ¡Piácué caculáléeyéica íiwitáise! ¡Càmítacué píalimá pichúulicawa ñicha yái yúuwichàacáisi iyéerica ñinferno írìcu! ³⁴ Iná nubànàpinacué píataléwa nùasu wenàiwicawa icálidéeyéipíná tàacáisi nunùmalicúse, nùasunái profetanái, nùasunái cáallacáiyéi nacái, nùasunái yéewáidéeyéi wenàiwica nacái. Quéwa, nùalacawa pinúapínacuéca abenámeyéi néená, pitàtàapínacué abenámeyéi néená cruz ñwali, picapèedáidapínacué abenámeyéi nacái judionái yéewáidacáalu írìcu, pípiadáidapínacué nía yácalé ñicha áiba yácalé nérépiná. ³⁵ Iná Dios yúuwichàidapínacué piáwa, piácué israelitaca, nàwalíse macáita cayábéeyéimica íiwitáise piawirináimicué inuyéyícaté, nantúacatáiseté Abel, yái cayábèerimica íiwitáise, àta nanúacatalétaté nacái Dios yáasu profeta Zacarías, yái Berequías ñirimicaté, piawirináimicué inuéricaté templo ibàacháwalená írìcubàa, bamuchúamibàa náicha altar; templo nacái. ³⁶ Péemiácué cayábani, Dios yúuwichàidapínacué piáwa, piácué israelitaca íyeyéyica siúcade ñwalíse macáita yái báawéerica pimànírícuéca nalí, níái nùasu wenàiwicaca”, ñimaca yái Jesúsca.

Jesus lora por Jerusalén

³⁷ Néese Jesús ñimaca: “¡Piácué Jerusalén iyacálená mìnanáica, piácué inuyéyéica Dios yáasu profetanái, pinúacuéca áibanái nacái ñba iyú, níái wenàiwica Dios ibànuyéyéica icálidaca pirícué tàacáisi inùmalicúse! ¡Manùba yáawíríca nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucúaca pía càide iyúwa cawámai úwacáidacaalí uclaca uénibewa ubáiná yáapiréwa! Quéwa càmítacué piwàwa nucúaca pía. ³⁸ Iná péemiácué cayába, máiseeyéipíná picapèemicuéca, idécanaami piùwidená ñimànicuéca ñwicái píipunita. ³⁹ Yá nùumacué nacái pirí, siúcáise de càmítacué píicá

núna quirínama àta píimacatalépinátacué nùwali: ‘¡Cayábéericani yái yàanèrica Wacuèriná Dios ípidená íwali, Dios íbànùèrica walí!’ càipinacué píimaca nùwali”, íimaca yái Jesúsca.

24

Jesús anuncia que el templo será destruido

¹ Néeseté Jesús yàacawa templo íicha. Idècunitàacá yàacawa, wía yéwáidacaléca wàacawa yáapicha mawiénita írì. Yá wadábaca watàaníca írì templo íwali, nàwali nacái cayábanaméeyéi capíica iyéeyéica templo itéese. ² Quéwa Jesús íimaca walí:

—Péemiacué cayába yái nùuméeyéicuéca píri íwali, níai capíca. Báisíta áiba èeriwa canácata capíi yàasu íba yáawínèripinácawa áiba íba ínata. Macáita níai temploca itéeséeyéica namáalàapínata nacáíwa —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³ Néese Jesús yàacawa dúli néré ípidenéchúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús yáawinacawa néré. Néese wía yéwáidacaléca wàacawa yàatalé watàanícáténá yáapicha méetàucuta áibanái íicha. Yá wáimaca írì:

—Wawàwaca picàlidaca walí chácátáinácaalí ichàbapínawa yái picàlidéerica walí templo íwali. ¿Càinásica iyú wadépiná wáalíacawa mawiénica péenáiwaná pianàanápíná àniwa, èeri nacái imáalàanápínacawa? —wáimaca. ⁴ Néese Jesús íimaca walí: “Píicacué píichawa cayába ipíchaná áibanái ichíwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàapínacawa. ⁵ Manúbacáiná wenàiwica nàanàapíná icàlidéeyéipíná ichíwawa. Náimapíná núacasa níata. Yá nacàlidapíná nachíwawa. Càipíná náimaca namànica nachíwawa. Yá nachíwáidapíná manùba wenàiwica. ⁶ Nacàlidapínacué píri madécaná ùwicái íináwaná íwali, áibanái imànínása úwi mawiénita, déecubàata nacái. Quéwacué, píicacué cáalu píawa iwàwacutáicáiná càì namànica, quéwa càmítàacá imáalàapínawa yái èeriquéi. ⁷ Manúbacáiná áiba càli néeséeyéi ipéliapíná áiba càli néeséeyéi ípunitawa, áibanái gobierno namànipinácá ùwicái áibanái gobierno ípunitawa. Yá manúbéeyéi wenàiwica néetápinácawa mápíicái iyú, càli nacái icustapínácawa madécaná càliwa. ⁸ Quéwa macáita yái yúuwichàacáisica, yátanica idàbàanèrica yúuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inaná ídàbacaalí úuwichàacawa úasu èeri umusúadacáténá íic èeri.

⁹ “Néese náibàapínacué píawa nacháawàacáténacué píináwaná íwali náiwacanánái írìwa peebáidacáinácué nutàacái. Yá namànipínacué píri báawéeri, yá nanúapínacué píawa. Macái èeri mìnánái báawacúca naicápiná píawa peebáidacáinácué nutàacái. ¹⁰ Néenialípiná manúbéeyéi wenàiwica nawénúadapíná nuícha náiwitáisewa namànicaténá nabáyawanáwa. Yá báawapíná naicáyacacawa, nacháawàayacacawa. ¹¹ Madécaná iwícùlidéeyéi cachíwéeyéi yàanàapíná icàlidéeyéi ichíwawa. Náimapíná nataanínása nacái Dios inùmaliucíse, yásí nachíwáidapíná madécaná wenàiwica. ¹² Néenialípiná iyaca madécaná báawéeriwa, iná batéwa macáita càmítapíná càinái naicáyacacawa. ¹³ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetacatalétawa, nuwasàapíná níawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ¹⁴ Yá nàapínacawa macái càli ínatálé nacàlidacáténá yái tàacáisi cayábéerica íiméerica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa yéewacáténá macái èeri mìnánái néemiacani; néese èeri imáalàapínacawa macáita.

¹⁵ “Baaluité profeta Daniel itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliucíse icàlidéerica walí áiba báawéeri casaquèri wawàsi íináwaná íwali abèeri wenàiwica imànírìpinácá templo írìcu, aléde càmicaléca Dios íbatàa wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacáténá imànica templo Dios íicha. Píicàcaalípinacué yái báawéerica iyéeripínaca templo írìcu —píacué iléeyéica yái tàacáisica, péemiacué cayábani —íná píicàcaalípinacué yái wenàiwica iyaca néré, yásí iwàwacutácué piplacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁶ Yásí cawinácaalí iyéeyéica cháí Judea yàasu càli ínata, iwàwacutá nàpiacawa dúli inàliméeri nérépiná. ¹⁷ Cawinácaalí wenàiwica iyamáidacatáicawa iyaca icapée ipùata sàabadèeri ínatawa néenialípiná, iwàwacutá càmita nèepùa nawàlùacawa nacapèe írìculéwa needacáténá nàasuwa ipíchawáise nàpiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁸ Cawinácaalí iyéeyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepùawa nacapèe néréwa, íbatàa needàanápíná nabàlewata, iwàwacutá càmita nèepùawa ipíchawáise nàpiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁹ Nàuwichàapínáwa manuísíwata cawinácaalí inaná ídèericuyéica, nía nacái inanáica yéeyéica quíraslí líra línisi, càmícáiná náalímá nàpiacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa! ²⁰ Pisutácué Dios íicha ipíchanacué iwàwacutá piplacawa uníabépi, máinícáinácué càulená piacawa, càmita nacái sábadò írìcu judíonái iyamáidacatáicawa, ipíchaná nabàlìacuéca píicha yàcalé iwáiná inúma pímusúacatáisepínáwa yàcalé íicha. ²¹ Néenialípiná wenàiwica yúuwichàapínacawa báawanama. Canácáté áiba yúuwichàacáisi báawéeríwanái íicha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta síuca nacáide. Càmírìpináta nacái áiba yúuwichàacáisi báawéeri íicha càirìpinátawa cháí èeri írìcu. ²² Càmicàalí Dios imàaca maléenèeripínái yái yúuwichàacáisicatá, yásí macái èeri mìnánái yéetápinacawatá.

Quéwa Dios idéca imàacaca maléeneripinàcani cáiminácáiná iicáca yàasu wenàiwicawa, níai wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa.

²³ “Néese néenialpíná áibanái íimapíná piríwa: ‘Aqualécué piicáca, chácata iyaca yái Mesíasca’, càipiná náimaca; áibanái nacái náimapinacué piríwa: ‘Piicacué Mesías iyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipiná náimaca. Quéwa, picácué peebáida nalíwani. ²⁴ Manúbacáiná cachiwéeyéi yàanàpiná, icàlidéeyéipíná ichiwawa Mesíasca nái, judío icuèrinápiná; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàca icàlidéeyéipíná ichiwawa. Náimapiná nàtanínása Dios inùmalcuise. Yá namàpiná yái càmíríca wenàiwica idé imànica. Càita nàasáidapíná nachàiniwa nachiwáidacaténá èri mìnánái. Náalimáidapíná nachiwáidaca nacái Dios yàasu wenàiwica, níai Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Càimcaalí Dios yàasunái iicá íchawa cayábani, yásí cachiwéeyéi nàalimá nachiwáidaca nía nacái. ²⁵ Nudéca nùlàacuéca pía náicha, ipichawáise ichàbapínacawa. ²⁶ Iná náimacaalícué pirí: ‘Aqualécué piicáca Cristo iyaca manacatúri yuucubàa càinawàiri’, picácué píawa néré. Náimacaalícué nacái pirí: ‘Piicacué chácataníra Cristo iyaca capí imàdáná irícu, ibàacawa’, picácué peebáidani. ²⁷ Nùcáiná nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èri mìnánái naicáca nùcànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icànàanà macáita capíraléeri cáli iwali chènuniré èri imusúacatáisewa àta èri iwàlùacataléwa. Càicata nacái nùapínacawa néese àniwa nuenáiwana yàanàcatáiwá, núa asíali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéeri iyúwa. ²⁸ Mäulenéeri iyú piicápinacué chábàanacalí nùacawa càide iyúwacué píalánáwa alénàcaalí yéetéerimiwa írława piicácáinácué manúbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacawa”, íimaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁹ Jesús íimaca walí: “Néenialpíná ichàbacanacáitawa yái yúuwichàacáisica, yá catápináca èeri icamaláná, yá nacái quèeri càmítapíná amalá icànaca. Dùlupta nacái nacaláapínáwa chènuníse. Yásí cachàiníyèi wawási iyéeyéica chènuniré nacusúacawa macáiwá. ³⁰ Néese macái èri mìnánái iicápiná abéeri wawási chènuníse imàaquèeripínáca nàalíacawa nùanàanàpiná, núa asíali Dios néeséerica. Yá náichàanípíná nacalúniwa níai macáita èri mìnánáca. Néese naicápiná núa, núa asíali Dios néeséerica, nùanàpiná acalèe yéewíse cachàiníri nuíwítáise iyúwa, mëlumèluíri iyú nuclúacaténá macáita. ³¹ Yá nubàupíná nùasu ángelnáiwá napùllacaténá trompeta cachàiníri iyú nàwacáidacaténá macáita wenàiwica nuedéeyéica nùasunáipínáwa. Càipíná nùwacáidaca nulíwa nía àta alénàcaalí nàyaca macái cáli imanúica cháí èri irícu, èri imusúacatáisewa àta èri iwàlùacatalécawa.

³² “Péemiacué cayába comparación híguera yéetaná iwali: Càisinàcaalí híguera yàana, yá imusúadacaalí ibáináwa, yá píalíacuécawa mawíénica camuí. ³³ Càita nacái piicácaalípinacué ichàbacawa macáita yái nucalidéericuécua pirí iwali, yásí píalíacuécawa mawíénica núa, nùanàpináwa néese àniwa, núa asíali Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capí inúma irícu, iwàlùanàpináwa capí iriculé. ³⁴ Péemiacué cayábani, macáita yái siúquérica tàacáwa nucalíacuécua pirí iwali, macáita ichàbàanàpinácawa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéipínáca néenialíwa. ³⁵ Yái capíraléeri cáli, èeriquéi nacái namàalàapínacawa áibaalípiná, néese nutàcái càmita imàalàapínáwa. Macáita ichàbapínacawa càiwade iyúwa nucalídaná piríni.

³⁶ “Quéwa canácata yáalíeriwa chácátáinàpinácaalí yái èerica, chènuníseyéi ángel nacái càmita nàalíwa, núa nacái Dios írłica, càmita nùalíwa chácátáinàpinácaalí èeri, hora nacái. Abéerica Nùaniri Dios yáalíeriwa.

³⁷ “Mawíénicaalípiná nuenáiwana nùanàcatáipínáta àniwa, núa asíali Dios néeséerica, yásí wenàiwicaná nàyapínáca càide iyúwaté èri mìnánái iyàanaté Noé yàasu èerité. ³⁸ Bàaluité èri ipíchawáiseté úni yéesacawa macáita cáliquéi, macái èri mìnánái nàyacaté matuíbanáita Dios íicha; nayáacaté nayáacaléwa, nàiracaté nacái nàiracaléwa. Needácaté nacái náinupínáwa. Càitè namànica àta Noená iwàlùacataléatéwa arca iriculé. ³⁹ Càmitaté èri mìnánái yeebáida mawíénicani yái yuuwichàacáisica. Néeseté yáta manuíri yéesacái yàanàca, yá macáita néetácawa càmíyèicaté iwàlùawa arca iriculé Noená yáapícha. Càita nacái yuuwichàacáisi yàanàpináwa ráunamáita èri mìnánái iwali áiba èeriwa nùanàcatáipínáta àniwa, núa asíali Dios néeséerica. ⁴⁰ Néenialpíná pucháiba asianái yèepuníyèipínacawa manacúlibàa. Angelnái itépiná abéeri asíali, abéeripíná nacái imàacawa néenita. ⁴¹ Yá pucháiba inanái namulúapínáca nàyaca ituínási. Angelnái itépiná abéechúa, abéechúapíná nacái imàacawa néenita.

⁴² “Picúacáitacué nùanàca, càmicáinácué píalíawa nuenáiwana nùanàcatáipíná, núa píiwacalícuéca, chácátáinàpinácaalí nùanàca àniwa. ⁴³ Péemiacué cayába comparación: Capí íiwacalí yáalíacaalíwa càinàcaalípiná hora irícu cayeedéeri yàanà táiyápitá, yá càmita capí íiwacalí íimácatá, càmita nacái ibatàa nawàlùacawa icapèe iriculé nayéedúacaténá yàasutá. Càmita quéwa capí íiwacalí yáalíawa càinàcaalípiná hora irícu cayeedéeri yàanà. ⁴⁴ Càicata nacáicué pía. Píchùnacué píiwítáisewa picúacaténácué nùacawa néese, núa asíali Dios néeséerica, nùacáináwa néese àniwa càmicatáipínácué picúca nùanà”, íimaca walí yái Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴⁵ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Péemiacué comparación: Iwàwacutácué p̄yaca càide iyúwa capli íiwacali yàasu wenàiwica. Càibaidacáiricani, yá yàasu wenàiwicaca, yeebáidéerica nacáí íiwacali itàacáíwa machacàn̄iri iyú. Iná yáí capli íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapée íichawa, yá ichùullaca yàasu wenàiwicawa icùanápina yàasu wenàiwica áibanáí, yàacaténá nacáí nayáapíná èeri imanùbaca. ⁴⁶ Néeseçáwa capli íiwacali yèepùacalipínawa néese àniwa, yá casíimáica yàasu wenàiwica imànicaalcáíwa càide iyúwa íiwacali íimánáté irí. ⁴⁷ Péemiacué cayábani, capli íiwacali imàacapíná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná yàasu wenàiwica líbaidacaté cayába íiwacali irípináwa, idècunitaacá canáca yáí íiwacalica. ⁴⁸⁻⁵⁰ Quéwa capli íiwacali yàasu wenàiwica báawacaalí íiwitáise, yá iyúunáidacaalí íiwacali idècuniacawa càiripináta, yá nacáí idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéíwa íibaidéeyéí, yá iyamáidaca íibaidaca iyáacaténá manuí iyáacaléwa, ìiraca nacáí, icámánápiná nacáí icáméyeyéí yáapicha, yáta íiwacali yèepùapínáca yàanàaca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùa yàanàaca, abéeri hora nacáí càm̄liri yáaliíwa íwali íiwacali yàanàanápina. ⁵¹ Yásí capli íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yáí yàasu wenàiwica báawéerica. Yá yúuwichàacawa càide iyúwa pucháibéeyéí íiwitáise nàuwichàanáwa infierno iricu. Yásí náichàanápina báawanama, naamapínáca nayéíwa nàuwichàacáí iyúwa”, íimaca yáí Jesúsca.

25

La parábola de las diez muchachas

¹ Néseté Jesús yéewáidaca wía comparación iyú, yá íimaca walí: “Néenialipíná, ipíchawáise Dios icùaca macáita wenàiwicanáí, yá abénaméeyéí nactuapíná nùacawa néese, quéwa áibanáí càm̄ita nacùa nùacawa néese. Càica níade iyúwa diez namanùbaca mánacanáí. Péemiacué comparación: Mánacanáí needáca nàasu lámparawa nàacaténáwa fiesta casamiento néré. Yá nabàllucawa bàacháwáise capli íicha, nacùaca abéeri asialí yàanàaca idècanámi yeedáca íríwa yàacawéetúawa, yéewanápina nawàllucawa nàapicha fiesta iriculé. ² Cinco namanùbaca mánacanáí máiwitáiseeyéí. Aibanáí cinco namanùbaca cáalíacáiyéí nacáí. ³ Níai máiwitáiseeyéíca meedá natéca nàasu lámparawa, quéwa càm̄ita naté lámpara ituní napuníadánápina àniwa nàasu lámparawa. ⁴ Níai cáalíacáiyéíca natéca ituní yaalupiná nàasu lámpara yáapichawa. ⁵ Néese idècuníacatéwa yáí asialí yeedéericaté yàacawéetúawa, iná iwàwacutá mánacanáí icùaca nía máadáiní. Yá cadapùleca macáita mánacanáica. Néese naimáca náichawa. ⁶ Néeseta quéwa catá bamuchúami yáta mánacanáí yéemíaca áibanáí imáidaca nalí cacháin̄iri iyú. Yá naimaca mánacanáí irí: ‘Aca níara, piacúe píipunitáidaca nía’, naimaca. ⁷ Yá nacawàcawa macáita níai mánacanáica. Yá nachùnìaca nàasu lámparawa. ⁸ Níai máiwitáiseeyéíca meedá naimaca cáalíacáiyéí irí: ‘Píucúacué wálí achúmána ituní, wàasu lámparacáiná ichacáca yàacawa’, naimaca. ⁹ Quéwa cáalíacáiyéí líma nalí: ‘Càm̄irita, canácáiná walí cayába wàasupíná, píripínácué nacáí. Piacúe picutáca píriíwa aléera nawéndacataléca’, naimaca nalí. ¹⁰ Néese idècunitaacá máiwitáiseeyéí nàacawa nawènicaténá nalíwa lámpara ituní, yá asialí yàanàaca yáí yeedéericaté yàacawéetúawa. Néese níai cáalíacáiyéíca mánacanáica ichùnìeyéícaté yàasuwa, nawàllucawa nàapicha fiesta casamiento néré. Yá nabàllaca capli inúma. ¹¹ Néese níai máiwitáiseeyéíca nàanàaca néré. Yá namáidaca capli inúma néeni. Naimaca: ‘Wáiwacali, piacùta walíni yáí capli inúmaca’, naimaca irí. ¹² Néese quéwa íimaca nalí: ‘Péemiacué cayábani, càm̄itacué nùalía nuicáca píá’, íimaca nalí”, íimaca yáí Jesúsca.

¹³ Néese Jesús íimaca walí iyéeyéíca yáapicha: “Càita nacáí iwàwacutácué picùaca nùanàaca néese àniwa. Picùacué cayába nùanàaca néese àniwa, nùa, asialí Dios néeséerica, càm̄icáinacúé píalííwa chácátáinápinaaalí èeri nùawa, càinacaalipíná hora íricu nacáí, càm̄itacué píalííwa”, íimaca yáí Jesúsca.

La parábola del dinero

¹⁴ Néseté Jesús yéewáidaca wía áiba comparación iyú. Yá íimaca walí: “Néenialipíná ipíchawáise Dios icùaca macáita, càicanide iyúwa càasuiri asialí idèniérica yàasu wenàiwicanáíwa. Péemiacué comparación: Ipíchawáise càasuiri asialí yàacawa áiba cáli nérépiná, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yá yàaca nachàba yàasu platawa nactuapíná iríni. ¹⁵ Yá náiwacali yàaca abéeri ichàba cinco mil namanùbaca moneda máin̄iyéí cawènica. Yàaca nacáí áiba ichàba pucháiba mil namanùbaca. Yàaca nacáí áiba ichàba abéeri mil namanùbaca. Yáí náiwacali yàaca nachàba càide iyúwa nàalimáná náibaidaca, namànicaténá nàasu wawásiwa náiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yàacawa náicha áiba cáli néré. ¹⁶ Yáí asialí idèniérica cinco mil namanùbaca, yàacawa caqualéta imànicaténá yàasu wawásiwa íiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yeedáca áiba cinco mil namanùbaca moneda íiwacali irípináwa ipualé yáí plata íiwacali yèericaté ichàba. ¹⁷ Càita nacáí imànica yáí áiba asialica idèniérica pucháiba mil namanùbaca imàniripíná iyú yàasu wawásiwa. Yá yeedáca áiba pucháiba mil àniwa

fiwacali iripínawa. ¹⁸ Quéwa yái asiali idènièrica abèeri mil meedá yàacawa, yá ícaca cáli yèewiré, yá ibállaca plata cáli iriculé. Càita ibàacaca íwacali yàasu platawa.

¹⁹ “Madécaná èeri idénámi, yá yèepùacawa néese àniwa yái náiwacalica. Néese imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáwa, níai yeedéeyéicaté ícha plata, yáaliacaténáwa náicha cáisimalénácaali needá náiwacali iripínáwa. ²⁰ Quéechacáwa yái asiali yàanàca íwacali yàataléwa, yái idènièricaté cinco mil namanùbaca moneda, yá yàaca diez mil namanùbaca moneda íwacali íríwa. Yá ímaca íwacali íríwa: ‘Nuíwacali, piacaté nuchàba cinco mil namanùbaca. Siúcade pidèniaca áiba cinco mil namanùbaca àniwa nuedéerica piripíná’, ímaca írí. ²¹ Néese íwacali ímaca írí: ‘Cayábèericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàniri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàniri iyú achúmèerina iyú, iná numàaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piriwa nùasu casíimáicaténá pía núpicha’, íwacali ímaca írí. ²² Néese àniwa, yái asiali yàanàca nacái íwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba pucháiba mil namanùbaca moneda, yá yèepùadaca bânúaca mil namanùbaca íwacali íríwa. Yá ímaca íwacali íríwa: ‘Nuíwacali, piacaté nuchàba pucháiba mil namanùbaca. Nudéca nuedéca piripíná pucháiba mil namanùbaca àniwa’, ímaca írí. ²³ Néese íwacali ímaca írí: ‘Cayábèericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàniri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàniri iyú achúmèerina iyú, iná numàacaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piriwa nùasu casíimáicaténá pía núpicha’, íwacali ímaca írí.

²⁴⁻²⁵ “Néese nacái yái asiali yàanàca íwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba abèeri mil namanùbaca moneda. Yá ímaca íwacali íríwa: ‘Nuíwacali, núaliacawa píwali caluérica píiwitáise, peedácaíná piriwa yàacási cámicataléca píbana, píwacáida nacái piriwa cámicataléca píibaida. Iná cáluca núa, yá nùaca nubállaca piasu plata cáli iriculé. Siúcade nuèpùada pirí àniwa piasu plataca’, ímaca. ²⁶⁻²⁷ Néese íwacali ímaca írí: ‘Báawèeri píiwitáise, cámita píibaida nulí cayába, inuca pía nacái. Píináidacaalíwa nùwali nuedáaná yàacási cámicataléca nubàna, nùwacáidáaná nacái nuliwa cámicataléca núbaida, néese ¿cánaté cámita pímaaca nùasu plata caja néré, yéewanápiná inísaacawa nulípiná achúmáana quirítá àniwa?’ íwacali ímaca írí. ²⁸ Néese náiwacali ímaca yàasu wenàiwicanái íríwa: ‘Peedácué ícha níai abèeri mil namanùbaca monedaca. Piacué írini yái idènièrica diez mil namanùbaca’, ímaca yái náiwacalica. ²⁹ ‘Níacáiná macáita íbaidéeyéica cayába nulípiná, yá numàacáanápiná nacúaca madécaná mamáalàacata. Quéwa cawinácaali cámiyéica íbaida cayába, cámita numàca náibaidaca nulípiná quirínama. ³⁰ Piacué píucaca yái wenáiwica canéerica iwèni méetáuculé máiniri catácatalé. Wenáiwicanái náicháanipíná manuísíwata, yá naamíapíná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa’”, ímaca yái Jesúsca.

El juicio de las naciones

³¹ Néeseté Jesús ímaca walí àniwa: “Núa asiali Dios néeséerica, nùanàapíná cachàiniri iyú, nucamalá írucuwa, cámiétaquèeri iyú nacái, cachàiniri nuíwítáise nacái nuçúacaténá macáita èeri mìnánai. Yá nùanàapíná macái ángelnái yáapichawa. Yá nùawinacawa nùasu yàalubáisi mèlumèlúri ínatáwa nuçúacaténá macáita. ³² Nàwacáidapíná nùatalé macái èeri mìnánai. Yá nùwacáidapíná náichawáaca núa pucháiba yàalusipíná càide iyúwa píraí icuèeriná iwacáidacaalí ipíra ovejanáwa cabranái ícha. ³³ Yá nùwacáidapíná nulípináwa nùasunái ovejaca nuéwápuwáise mawíenita nulí, quéwa nùwacáidaca cabranái nuíchawa apáuwáisepiná meedá. ³⁴ Néese núa, yái icuèrica macáita, nùumapíná nalí iyéeyéica núpicha nuéwápuwáise. Yá nùumapíná nalí: ‘Aqualécué núpicha, piacué Núaniri Dios yàasunáica, Dios imàaquéeyéica casíimáica. Peedácué piriwa yái cayábèeri yàaléca wamàniricátécué piripíná wadábacaalíté èeriquéi, yái yácalé picúacatalépinácuéca macáita wenáiwica. ³⁵ Báluitécáiná, máapicalíté núa, piacatécué nuyáapíná. Macálacaalíté nuwàwa, piacatécué nuirapíná úni. Nùacaalítéwa déecuise nùasu cáli íchawa, peedácatécué píataléwa núa. ³⁶ Canácaalíté nubàle, píatécué nubàlepiná. Cálacáalíté núa, picúacatécué núa. Nàucacaalíté núa presoíyèi ibánaliculé, píanàcatécué písiimáidaca núa’, cáipíná nùumaca nalí. ³⁷ Néese níai cayábanameeyéica íiwitáise náimapíná nulí: ‘Wáiwacali, ¿càicaalínaté waicá máapica pía, yáté wàaca piyáapíná? ¿Càicaalínaté waicá macálaca piwàwa, yáté wàaca píiraca úni? ³⁸ ¿Càicaalínaté waicá piacawa déecuise piasu cáli íchawa, yáté weedáca wàataléwa pía? ¿Càicaalínaté waicá canáca píbàle, yáté wàaca píbàlepiná? ³⁹ ¿Càicaalínaté nacái waicá cúlacaca pía, yáté wacúca pía? ¿Càicaalínaté nacái piyaca presoíyèi ibánalicu, yáté wàaca wasíimáidaca pía?’ cáipíná náimaca nulí. ⁴⁰ Néese núa, yái icuèrica macáita, nùumapíná nalí: ‘Péemiacué cayába. Pimànicáinatécué cayábèeri nuénánai írí, éwita nalípiná níai cámiyéica cachàini náicha canánama, inaté nuicáca yái pimàniricúca nalí càide iyúwáise pídeca nacáicaalí pimànica nulíni’, cáipíná nùumaca nalí.

⁴¹ “Néese nùumapíná nalí níai iyéeyéica apáuwáise nuícha: ‘Piacuéwa nuícha, piacué báawéeyéica Dios íicáca íiwitáise. Piacuéwa quichái iriculé cámirica ichacàwa càiripinèerita iyaca Dios imànirica nalípiná, yái Satanásca, núa nacái Satanás yàasu ángelnáica. ⁴² Báluitécáiná máapicalíté núa, cámitatécué pía nuyáapíná. Macálacaalíté nuwàwa, cámitatécué pía nuira úni. ⁴³ Nùacaalíté déecuise nùasu cáli íchawa, cámitatécué peedá píataléwa

núa. Canácaalíté nubàle, càmitatécué pia nubàlepiná. Cálúacacaalíté núa, càmitatécué picúa núa. Náucacaalíté núa presoyéi ibànaliculé, càmitatécué pia písímáidaca núa', càipiná númaca nalí. ⁴⁴ Néese náimapiná nulí: 'Wáiwacali, ¿càicaalínáté waicá máapicaté pía, macàlacaalíté piwàwa nacái, cálúacacaalíté pia nacái? ¿Càicaalínáté waicá piacawa déecuise piasu cáli líchawa? ¿Càicaalínáté waicá piyaca presoyéi ibànalicu nacái? ¿Càicaalínáté waicá canáca pibàle? ¿Càicaalínáté càmita wayúudàa pía?' càipiná náimaca nulí. ⁴⁵ Néese númapiná nalí: 'Péemiacué cayába, càmicáináté pimàni cayábéeri nuénánái irí, éwita nalípiná níai càmiyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yái càminácuéca pimànica nalí cayábéeri càide iyúwacué càmicaalí nacái pimàni nulítáni', càipiná númaca nalí. ⁴⁶ Néese níai báawéeyéica íiwitáise nàapinácawa Dios yàasu yúuwichàacáisi iriculé, yái yúuwichàacáisi càmfírca imáalàawa. Níata quéwa cayábanaméeyéica íiwitáise nawàlùapinácawa yàcalé iriculé nadèniacataléca nacáucawa càmfíri imáalàawa", íimaca yái Jesúsca.

26

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Idécanámíté Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá íimaca walí:

² —Píalíacuécawa iyaca wapíchalé pucháiba èeri ipíchawáise namànica Pascua yàasuná culto. Yánca abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacaténá áibanái natàtàaca núa cruz íwali, núa asialí Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

³ Néemialíté sacerdote íiwacanánái nàwacáidáyacacawa judío íiwacanánái yáapícha Caifás icapèe manuírí iriculé, yái sacerdote íiwacalíná ípidenéericaté Caifás. ⁴ Yá nàináidacawa, natàanica nacái, namànica wawàsi náapichawáca nàibàanápínáté Jesús ibàacanéeri iyú nanúacaténáni. ⁵ Quéwa macáita náimaca nalíwáca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapícha níai manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicái yàcalé írucu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

⁶ Néeseté Jesús iyaca Betania iyacàlená írucu, Simón icapèe írucu, yái Simón ichùnìericatéwa cháunási lepra íicha. ⁷ Néese abéechúa inaná ùacawa Jesús yàatalé. Udèniaca achúmèechúa catúa cawèníri íba alabastro icatùalená, ipuniéchúawa sèenási pumèníri iyú, máníri cawènica. Idècunitàaca Jesús iyáaca iyáacaléwa, yá ùcùaca yái sèenási pumènírica Jesús íwita íwali. ⁸ Néese wía, Jesús yéewáidacaléca, waicáciná yái umànírica, yá calúaca wía. Yá wadábaca wáimaca:

—Máini báawéeriquéi úucánaca meedá canéeri iwèni iyú yái pumènírica isàni cawènírimica. ⁹ ¿Cánáté càmita uwéndani, manùba platapínacáinatani, uyúudàanápíná catúulécaneéeyéi wenáiwicatá? —wáimaca. ¹⁰ Jesús yéemíaca yái wáimánaca, yá íimaca walí:

—Píacácué písáiwica ulí wawàsi. Yái umànírica nulí máníri cayábacani. ¹¹ Catúulécaneéeyéi wenáiwica náyapínacué piapícha mamáalàacata càiripínáta iná yéewacué píalimá piyúudàaca nía piwàwacatáicacué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmlírta iyapíná piapíchacué càiripínáta cháí èeri írucu. ¹² Udéca ùcùaca perfume nùwali, nusànipíná nabàlìcaténá nuinámi, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ¹³ Péemiacué cayábani, àta alénacaalí wenáiwica nacàlidaca nutàcái cháí èeri írucu ímèerica nuwàwaca nuwasàaca wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, yá nacàlidapíná uináwaná íwali úái inanáca, umànicáiná nulí cayábéeri, yá nawàwalipíná úa — íimaca yái Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

¹⁴ Néeseté abéeri wèená wía Jesús yéewáidacaléca docenacaté wamanùbaca, ípidenéerica Judas Iscariote, yàaca itàanica sacerdote íiwacanánái yáapícha. ¹⁵ Judas íimaca nalí:

—¿Càinacué imanùbaca pia nulí nutécaalícué pía Jesús yàatalé píibàacaténácuèni? —íimaca yái Judas Iscariote. Néese nacàlidaca írini nàanápínáté írì treinta namanùbaca moneda, níai plata cawèníyéica, baintúaca quèeri iwènicatái. ¹⁶ Néese Judas idábaca icutáca wawàsi càinacatáinápíná yáalimá itéca nía Jesús yàatalé nàibàacaténáni.

La Cena del Señor

¹⁷ Idàbàanéeri èeri yàanàcaté judionái yàasu culto Pascua yaalí, nayáacatáica pan càmfíri idènià levadura. Yáté èerica, wía Jesús yéewáidacaléca wasutáca wéemíawa Jesús. Yá wáimaca írì:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapíná nacáiwá yàacàsi Pascua pinéerica piyáacaténá wáapichani? —wáimaca. ¹⁸ Yá íimaca walí:

—Píacuéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, abéeri asialí icapèe néré, càide iyúwacué númáanáté píri. Pímacué írì: 'Yáara Yéewáidéerica wía íima píri: Mawiénica nùasu èeri nuétánápínáwa. Yá nùacawa picapèe néré nuyáacaténá yàacàsi Pascua pinéerica nuéwáidacalénái yáapichawa, càí íimaca píri', cáicué píimaca íríwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁹ Néese abénaméeyéi wéená wía yéewáidacaléca nàacawa néré, yá namànica càide iyúwa Jesús ichùullanáté nía. Yá nachùniaca yàcàsi Pascua pinéerica.

²⁰ Néese catáca wàwali, yá Jesús iyaca mesa iwéré wáapicha wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca. ²¹ Idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, yá íimaca walí:

—Péemiacué cayábani, abéeri péenácué itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsa. ²² Yá idábaca achúmaca wawàwa manuúsiwata, yá wadábaca wasutáca wéemiawani abéerinamata:

—Nuúwacali, ¿núasica? —wáimaca. ²³ Jesús íimaca walí:

—Yái yáapúadéerica núpicha pan quirápieli iriculé, yácata itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²⁴ Iwàwacutá nuétácawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nuinánáná iwali Dios inùmaliçué, núa asiali Dios néeséerica; quéwa, ¡máiniripiná yúuwichàacawa yái asialica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayábatésica irítáni càmicallité imusúa íicá èeritá —íimaca yái Jesúsa.

²⁵ Néese Judas yái íináidéericatéwa itéenápiná Jesús yúuwidenái náibàacaténáni, yá isutáca yéemiawa Jesús:

—Nuúwacali, ¿núasica? —íimaca yái Judasca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisita, píacatani —íimaca yái Jesúsa.

²⁶ Néese idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri iwali yái panca. Néese isubèriadacani, iwacùaca walíni. Íimaca walí:

—Peedácué piyáwani, yácata nuiná yái —íimaca walí.

²⁷ Néese yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa iricuwa uva ituní. Yá yàaca Dios irí cayábéeri iwali yái uva ituníca. Néese ichàbáidaca walíni, yá íimaca walí:

—Macáitacué píracuéní. ²⁸ Yácáiná yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripinácawa nuíchawa cruz iwali manùbéeyéi wenáiwica iripináwa, imàaquéerica nacái báisíricani yái wálisái wawási Dios imáníríca wenáiwicanái yáapicha iwasàanápiná níawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Nuétácawa yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyaná íicha. ²⁹ Quéwa núumacué pírí càmita nuèpua nuírapináca quirínamani yái uva ituníca àta áiba èeripiná nuírcataléta wálisái uva ituní píapichacué yácalé iricu Núaniri Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca walí yái Jesúsa.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁰ Néese idècanáamité wacántáaca máisibáwanáita salmos, yá wàacawa dúli néré íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlìmanáca. ³¹ Jesús íimaca walí:

—Macáitacué piwènúadapiná nuícha píiwitáisewa yáta catáquéi, néese pimàacapinácué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios íiméericaté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapiná yái icuéríca nupíra ovejanáíwa, néese nupíra ovejanái napiapinácawa nacàlálíacawa’, íimacaté yái Diosca. ³² Quéwa nudècanáami numichàacawa yéétacáisi íicha, yá nùapinácuécawa pípichalé Galilea yàasu cáli néré, yásí nuípunitáidacuéca pía néréwa —íimaca yái Jesúsa. ³³ Néese Pedro íimaca irí:

—Ewita macáita áibanái iwènúadacaalí píicha íiwitáisewa, càicáaníta càmíta càì numànica —íimaca yái Pedroca. ³⁴ Jesús íimaca irí:

—Péemia cayába, yáta catáquéi, ípíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná píchíwawa máisiba yàawíríca càmíníca píalíawa nùwali, ípíchaná nanúaca pía nùapícha —íimaca yái Jesúsa.

³⁵ Quéwa Pedro íimaca:

—Ewita iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapíchawa, càicáaníta càmítanica nucàlida nuchíwawa càmíníca núalíawa píwali —íimaca yái Pedroca. Yá macáita wía Jesús yéewáidacaléca càì wáimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

³⁶ Néese Jesús yàanàaca wáapícha wía yéewáidacaléca bànacalé inàlìmaná néré íipidenacatalé Getsemaní. Yá íimaca walí:

—Piawinacuéwa cháí idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —íimaca yái Jesúsa.

³⁷ Yá Jesús itéca yáapíchawa Pedro, nía nacái Zebedeo yéenibeca pucháiba íipidenéeyéica Santiago, Juan nacái. Yá Jesús yúuwichàacawa manuúsiwata achúmácáiná iwàwa, cáalucáiná íináidacawa, yái Jesúsa. ³⁸ Néese íimaca nalí:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwalíçuésewa càide iyúwa wenáiwica iwàwéeri yéétácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué píimá piyaca. Nuwàwacué píacawéeridaca núa —íimaca yái Jesúsa.

³⁹ Néese Jesús yàacawa napíchalé achúmánata. Yá Jesús yúuwàa iríacawa inúmáawawa cáli iwéré. Yá íimaca Dios irí: ‘Núaniri, cayábacalí píwasàanaca núa íicha yái manuúri nùuwichàanápinácawa, yá píwasàaca núa. Quéwa càmicallí cayába píwasàaná núa, yá píca

pimàni càide iyúwa nuwàwàaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwàanáwa”, íimaca isutáca yáawawa Dios íicha yáí Jesúsca.

⁴⁰ Néeseçáwa Jesús yèepùacawa àniwa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanáca nía íiméeyéicáita. Yá Jesús íimaca Pedro irí:

—¿Cánácué càmita yéewa picawàacawa íbatàa abéeri horapíná piacawéeridacaténácué núa?
⁴¹ Picácué píimá piyaca. Pisutácué píawawa Dios íicha ipichaná Satanás yáalimáidacuéca pía pimáníinápínácué píbáyawanáwa. Píwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwàaná, quéwa machawàacáicacatué píiná meedá —íimaca yáí Jesúsca.

⁴² Néese àniwa Jesús yàacawa náicha pucháibáaná yàawiríapíná. Yá isutáca yáawawa Dios íicha. Íimaca: “Núaniri, càmicaalí cayába píwasàaná núa íicha yáí yúuwichàacáisica, yásí pimàni nulí càide iyúwa piwàwàaná”, íimaca yáí Jesúsca.

⁴³ Néese Jesús yèepùa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yá íicáca nía íiméeyéica àniwa máinicáiná cadapùleca nía báawanama. ⁴⁴ Yásí Jesús ímáacaca nía càita, yá yàacawa náicha àniwa isutácatená yáawawa Dios íicha máisiba yàawiríanápíná àniwa càide iyúwa ídeénaté isutáçáwaca.

⁴⁵ Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa. Yá Jesús isutáca yéemiawa nía:

—¿Cánácué píimá piyaca mamáalàacata? ¿Cánácué piyamáidacáitacuéwa? Ídéca nùasu èeri yàanáca, núa asialí Dios néeseérica, presocatáipíná namànica núa namàacacaténá cabáyawanéeyéi inúaca núa. ⁴⁶ Pimichàacuéwa wàanácuéwa. Aca néese yáí asialica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yáí Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴⁷ Ídècunitàacá Jesús itàanica, yá Judas yàanáca, yá abéeri yéewáidacaléca, docenámica wía. Yàanáca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèeyéi. Naté espada machete nacáiri, àicu nacái áiba. Sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái nabànùacaté wenàiwica Judas yáapicha íibèeyéipínaca Jesús. ⁴⁸ Judas, yá itéeripínacaté Jesús yúuwidenái náibàacaténáténi, ícálidacaté nalí quéecha cainápínacaalí iyú yásáida Jesús. Càité Judas íimaca nalí quéechatécáwa: “Yá asialí nutáidèeripínaca nusùuèripínaca nacái inàni íwali, yácata Jesús. Yá píibàacuéni”, càité íimaca nalí yáí Judasca. ⁴⁹ Iná Judas yàacawa Jesús yàatalé. Yá Judas íimaca Jesús irí:

—¡Catámiquéera, Nuíwacali! —íimaca yáí Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesús inàni íwali càide iyúwa wáiwitáise iyáaná watáidáaná wenàiwica cainínèerica waicáca, wía judíoca. ⁵⁰ Jesús íimaca irí:

—Pía nùacawéerináca, pimàni caquialéta yáí piwàwéerica pìanáca pimànica —íimaca yáí Jesúsca. Néese níái yèeyéicawa Judas yáapicha nàacawa Jesús yàatalé, yá náibàacani. Yá nacùacani presoíri iyú.

⁵¹ Néese abéeri wéená wía Jesús yáapichéeyéica iwatàca yàasu espadawa machete nacáiri. Yá yáalimáidaca ípéliacatátá, yá inúacatátáni espada iyú abéeri sacerdote íiwacalíná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita yúuwi abéemàa. ⁵² Néese Jesús íimaca yéewáidacalé iríwa:

—Píiyáa píasu espadawa yàalu iriculéwa. Càmita cayába còi pimánínaca, níacáiná macáita wenàiwica ípéliyéyéica espada machete nacáiri iyú néetápiná nacáiwica espada iyúwa. ⁵³ ¿Càmita píaliawa nuwàwacaalí nusutáca Núaniri Dios íichawa iyúudàanápíná nùatá, yásí íbànùaca nulí sesenta mil íchàbaníseta àngelnáicatá iyúudèeyéipíná nùatá? ⁵⁴ Quéwa nupéliacaalí, nusutácaalí nacái Dios íicha yàasu àngelnái, yá càmita nùalimá nùuwichàacawa càide iyúwaté profetanái itànanáté tàacáisi nuináwaná íwali bàaluité Dios inùmalicúise —íimaca yáí Jesúsca. ⁵⁵ Néese Jesús isutáca yéemiawa níái wenàiwicaca:

—¿Cánácué píaná nùatalé cacáapísaiwaca espada, àicu nacái píibàacaténá núa presoíri iyúpiná càide iyúwa píicáaná cayéedéerimi? Càmítacué iwàwacutá còi pimànica càmícáinácué nupéliapíná píipunita. Macái èeri imanùbaca nudéca nùyaca templo írìcu, nuéwáidacalíté wenàiwica, yáté càmítacué píibáa núa néeni. ⁵⁶ Quéwa píalimácué píibáaca núa síucade yéewanápíná macáita íchàbacawa càide iyúwaté profetanái itànaná tàacáisi nuináwaná íwali bàaluité Dios inùmalicúise —íimaca yáí Jesúsca. Néese macáita wía Jesús yéewáidacaléca wamàacaca Jesús abéerita. Yá wapiacawa náicha.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵⁷ Níái íibèeyéicaté Jesús natécani Caifás ícapèe néré, yáí sacerdote íiwacalínáca. Nía nacái yéewáidèeyéica wenàiwica templo írìcu, judío íiwacanánái nacái nàwacáidáyacacatéwa Caifás ícapèe írìculé. ⁵⁸ Pedro yàacawa náamiwáise déeçúseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa írìculé yáí sacerdote íiwacalíná ícapèe íbàchàwalenáca. Yá yáawinacawa úwinái yéemi, níái ícuéyéica templo. Pedro iyamáacawa néré íicácaténá cainácaalí íchàbacawa yáí Jesús.

⁵⁹ Sacerdote íiwacanánái, núa nacái Junta Supremanái ísraelita íiwacanánáica nacutáca cachíwèeri wawási Jesús íwali, namàacáanápíná úwinái nanúaca Jesús. ⁶⁰ Quéwa canáta nàanèeri íwali wawási nanúanápíná Jesús éwita madécaná nacálidacáaníta nachíwawa

nacháawacaténá Jesús iináwaná ìwali. Atata nàanàca pucháiba wenàiwica icàlidéeyéipináté ichiwawa. ⁶¹ Náimaca:

—Yái asiali ímacaté: ‘Núlimá numáalàidaca Dios yàasu templo, yásí nubàlùadapináni àniwa másiba èeri írìcu’, càì ímaca —náimaca. ⁶² Néese yái sacerdoté íiwacaliná imichàa ibàlùacawa. Yá ímaca Jesús írì:

—¿Cáná càmita pitàaní? ¿Càiná píimaca ìwali yái nacàlidéerica píwali nacháawàanáca pí-ináwaná ìwali? —ímaca. ⁶³ Quéwa, éwita càmicàaníta cabáyawanáca yái Jesúsca, càicàaníta masánata náichani mamáalàacata, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdoté íiwacaliná ímaca írì àniwa:

—Nuchùulia pía cáuri Dios ípidená ìwali picàlidáanápíná walí báisíri iyúni. Picàlida walíni, ¿píatasica yái Mesíasca, judío icuèrinápínáca, yái Dios írìca? —ímaca. ⁶⁴ Jesús ímaca írì:

—Yáca núa yái càide iyúwa píimáaná. Núumacué nacái píri áibaalípíná píicápinácuéca núa, núa asiali Dios néeséerica. Píicápinácuéca núa yáawinéericawa Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàinírìca náicha canánama nuúacaténá yáapicha macáita. Yá píicápinácuéca nacái nùanàca àniwa acalèe yèewáise chènuníise —ímaca yái Jesúsca.

⁶⁵ Néese yái sacerdoté íiwacaliná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná yáasáidacaténá báawaca yéemiaca yái Jesús ímáanáca Dios ìwali. Yá sacerdoté íiwacaliná ímaca nalí:

—¿Yái asiali itàanica báawéeri iyú Dios ìwali! ¿Càmita iwàwacutá wéemiaca áibanái icàlidáaná iináwaná ìwali! Pidécuéca péemiaca itàanica báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios írìcasani. ⁶⁶ ¿Càinásicuè wamànica írì? —ímaca. Néese náimaca:

—Cabáyawanácani. Iwàwacutá yéetácawa —náimaca. ⁶⁷ Néese abénaméeyéi nàapisáidaca Jesús inàni. Nacapèedáidacani nacái. Aibanái nanúadáidaca nacái inàni ìwali. ⁶⁸ Nabàlìla nacái ituí, yá náimaca írì:

—Píasa Mesíasca, yái wacuèrinása Dios ibànuerisa walí, ípíwicùlida, picàlida walíni caw-inácaalí níai inúadáidéeyéica pía! —náimaca naicáanica iquíniná.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁹ Pedro yáawinacawa iyaca bàacháwáise, yá inanái íbaidéechúa néré ùacawa Pedro yàatalé. Yá ùmaca írì:

—Pía nacái yèepunírítéwa Jesús yáapicha, yái Galilea néeséerica —ùmaca. ⁷⁰ Quéwa Pedro icàlidaca ichiwawa nèewi macáita níai wenàiwicaca. Yá ímaca:

—Càmita núalíwa ìwali yái pitàanírìca nulí ìwali —ímaca yái Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná nanúacani Jesús yáapicha.

⁷¹ Néesecáwa Pedro yàacawa náicha iwáiná inùma néré, yái iwáiná bàacháwa iteeséerica. Yá áiba uicáca néréni, yá ùmaca áibanái írì níai lyéeyéica néré:

—Yái asialiquéi yèepunítéwa Jesús yáapicha, yái Nazaret néeséerica —ùmaca nalí. ⁷² Yá Pedro icàlidaca ichiwawa àniwa báisí báisícata càminása yáalia iicaca Jesús. Ímaca:

—¿Càmita núalía nuicácani yái asialica! —ímaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani. ⁷³ Achúmáana tàacáwa àniwa, áibanái lyéeyéica néré nàacawa Pedro yàatalé. Yá náimaca írì:

—Báisita píaca néená níai Jesús yéewáidacaléca pitàanicáiná càide iyúwa Galilea yàasu cáli néeséeyéi —náimaca írì. ⁷⁴ Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichiwawa báawéeri tàacáisi iyú báawanama báisí báisísiwata Dios yáaliériwa. Pedro ímaca:

—¿Càmita núalía nuicácani yái asialica! —ímaca yái Pedroca, cáalucáináni. Yáta cawámai itàaca. ⁷⁵ Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús íméericaté írì: ‘Ipíchawáise cawámai itàaca, yá pímanípíná píchíwawa másiba yáawírì càmináca píalíwa nùwali’, càité ímaca yái Jesúsca. Yá Pedro yàacawa náicha. Yá ícháanica cachàinírì iyú.

27

Jesús es entregado a Pilato

¹ Amalácaalíté nawicáu, yá macáita sacerdoté íiwacanánái abédanamata náiwitáise náapicha níai judío íiwacanánái béeyéica nanúanápíná Jesús. ² Yá nadacùaca náichawa Jesús. Néese natécani Pilato yàatalé, yái gobernador romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli.

La muerte de Judas

³ Néeseté Judas, yái itéericaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Judas iicaca natéca Jesús nadacuèrimi, gobernador romanosàiri yàatalé nasutacaténá gobernador ichùulanápíná úwinái inúaca Jesús. Iná Judas, iicácáiná nanúanápínaté Jesús, yá achúmaca Judas ínàidacawa iwàwawa, báawaca iicáca yái imàninácaté. Yá Judas iwàlùacawa nàatalé níai sacerdoté íiwacanánáica, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Yá Judas iwàwacaté yèepùadaca nalí yái plataca nèericaté írì itéenacaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, níai treinta namanùbaca moneda plata cawènyíyí báinúaca quèeri iwènicatáica. ⁴ Judas ímaca nalí:

—Nuèpùadacué piri yáí plataca ipíchaná cabáyawanáca núa ìwalíse. Nudéca numànica nubáyawanáwa nutéénacué pía yàatalé píibàacaténáni pinúanápínacuéni, yáara asiali mabáyawanéerica —íimaca yáí Judasca. Quéwa náimaca Judas irí:

—¡Canápináta walíni cabáyawanánáca píá! ¡Píasu wawásicatéera! —náimaca.

⁵ Iná Judas yúucaca íchawa níái monedaca templo iriculé. Néese yàacawa. Yá idacúaca icanápi ìwalísewa yéénulusi iyú idacuerícaté chènuníse. Yá ipisicacawa chènuníse, yéewacaténá yéénulusi isidúa icanápi, yá yéetácawa.

⁶ Néese sacerdote íiwacanánái íwacáidaca níái monedaca Judasmi yúuquéericaté íchawa templo iriculé. Yá náimaca:

—Ídéca yeedáca iríwa yáí plata imàacacaténá nanúaca asiali, iná casacàca Dios iicáca yáí plataca. Canátacué yéewaná wamàacaca Dios iríni ofrenda iyú —náimaca.

⁷ Iná nánáidacawa nawènanápíná cáli Judasmi yàasu plata iyú, abéeri cáli ípidenéeri Campo del Alfarero (ímáanáca “yàasu cáli, asiali imáníríca mapuwáa”). Néese nadécánami nawèniacani, yá namàacaca yáí cáli nabàllacatalépiná yéeteyéímiwa camíiyéica judío. ⁸ Iná Jerusalén iyacàlená mìnánái néemiacáináté cainácaalíse numànica Judas yàasu platami iyú, yá nàaca ípidená yáí cálica Campo de Sangre (ímáanáca “Írái yàalu”) Judasmi yeedácáináté iríwa yáí plataca imàacacaténáté nanúaca asiali. Mamáalàacata càì náimaca ìwali yáí cálica, àta siuca nacáide. ⁹ Càité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inòmaliucíse, abéeri néená níái profeta iyéeyéicaté profeta Jeremías yéetacadenáamitéwa. Yáí profeta íimacaté: “Needáca treinta namanúbaca moneda plata cawèniyéi, yáí asiali iwènináami càide iyúwa israelita íiwacanánái ipáyaidáaná nawènicaténá asiali nàasu wenáiwicapínacawa. ¹⁰ Yá nawèniaca cáli platami iyú, yàasu cáli yáí asiali imáníríca mapuwáa, càide iyúwa Wacuèriná Dios ichùllaná núa”, càì íimacaté yáí profetaca Dios inòmaliucíse.

Jesús ante Pilato

¹¹ Néeseté natéca Jesús gobernador romanosàiri yàatalé, yá gobernador isutáca yéemiawa Jesús. Gobernador íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápíná? —íimaca. Néese Jesús íimaca:

—Báisita, núacani, pídéca càì píimaca —íimaca yáí Jesúsca.

¹² Néese sacerdote íiwacanánáica, nía nacáí judío íiwacanánái béeyéica idècunitàacá nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata, yá masànacata náicha Jesús, éwita camícáanáté imàni íbáyawanáwa iyúwa nacháawàaná iináwaná ìwali. ¹³ Iná yáí Pilato gobernadorca isutáca yéemiawa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí piináwanáwa? Péemià nacháawàaná piináwaná ìwali manùba wawási ìwalíse —íimaca yáí Pilatoca.

¹⁴ Masànata quéwa yáí Jesúsca, càmita icàlida iináwanáwa gobernador irí, íbatàa abéeri tàacáisi pináta. Iná yáí Pilato gobernadorca íináidacawa manuísíwata íicáidaca Jesús irí.

Jesús es sentenciado a muerte

¹⁵ Camuí imanúbaca judionái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yáté gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judionái irípiná càirinácaalí presoíri nawàwéeri. ¹⁶ Néenialíté iyaca caináwanéeri presoíri ípidenéericaté Jesús Barrabás. ¹⁷ Néese idécánami judionái nàwacáidáyacacawa Pilato yàatalé, yá Pilato isutáca yéemiawa nía:

—¿Càirinácaalícué náicha piwàwa nuwasàaca piri, Barrabástasica, càmicaalí nacáí, Jesús áibatásica, yáí náiméerica ìwali Mesíascani, yáí nacuèrinásàirica Dios ibànùerica nalí? —càì íimaca yáí Pilatoca.

¹⁸ Pilato icàlidaca nalíni, yáaliacáinátéwa báawaca judío íiwacanánái iicáca Jesús, máinicáiná cayábaca macáí wenáiwica naicáca Jesús, iná judío íiwacanánái náibàacaté Jesús nacháawàacaténá iináwaná ìwali gobernador irí.

¹⁹ Néese idècunitàacá Pilato yáawinacawa iyaca néré yàasu manuírí yàalubáisi íinatawa, yá Pilato yàacawéetúa ibànùaca irí tàacáisi. Yá úumaca irí: “Píwasàa caquialéta yáara asiali mabáyawanéerica, núamacanicáiná táiyápi bàwina. Yá núamacani irícuíse máini cáaluca núa manuísíwata Jesús ìwalíse, ipíchaná pímaníca irí báawéeri”, càì ubànùaca tàacáisi ùacawéeri Pilato iríwa.

²⁰ Quéwa sacerdote íiwacanánái, nía nacáí judío íiwacanánáica nawènúadaca manúbeyéi wenáiwicanái íiwitáise nasutáanápíná Pilato ícha iwasàacaténá nalípiná Barrabás, ichùllaca nacáí yàasu úwináíwa nanúanápíná Jesús. ²¹ Néese gobernador Pilato isutáca yéemiawa nía àniwa:

—¿Càiriná asiali pucháibéeyéica ícha piwàwacué numàaca yéepunicawa pírícué? —íimaca. Néese náimaca:

—¡Píwasàa walí Barrabás! —náimaca. ²² Pilato isutáca yéemiawa nía:

—Néeni, nuwasàacaallicué piri Barrabás, ¿càinásicué piwàwa numànica Jesús irí, yá píiméericuéca ìwali, Mesíascani, yá picuèrinápináca? —íimaca. Néese macáita náimaca:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. ²³ Néese Pilato isutáca yéemlàwa nía:

—¿Cáná? ¿Càinásica báawéeri idé imànica? —íimaca yá Pilato. Quéwa nèepù nêemianicawa:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

²⁴ Atata Pilato yáaliacawa càmita yáalimá iwènúadaca náiwitáise, iicáca nacái máini calúaca nía cachàiniwanái mamáalàacata nawàwáanápínaté namànica ùwicái gobierno ípunita yàcalé iricu. Iná Pilato ichùllüaca yàasu wenáiwicawa itéenápiná irí ùni. Yá Pilato íibaca icáapiwa manùbéeyéi wenáiwica naicápiná yáasáidacaténá nali yáawawa càide iyúwa canáca nacáiri ibáyawaná Jesús ìwalíise, quéwa cabáyawanéeri mamáalàacataní yáí Pilato. Yá Pilato íimaca nali:

—Canáca nubáyawaná pinúanácué yáí asialica. Piasu wawásitacué pinúani —íimaca yá Pilato. ²⁵ Macáita wenáiwicanái náimaca íri:

—¡Wía cabáyawanéeyéica ìwalíise, wéenibe nacái! —náimaca. ²⁶ Iná Pilato iwásàaca nali Barrabás. Néese ichùllüaca yàasu úwináwa nacapèeddáidaca Jesús mabàleta cachàiníri cabéesi iyú. Nadécánáami nacapèeddáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa íicha, yá Pilato yèepúadacani úwinái irí natàtáanápínáni cruz ìwali.

²⁷ Néese gobernador yàasu úwinái natéca Jesús Pilato icapèe manuírí néré, bàacháwa iriculé. Yá namáidaca macáita néenánáwa úwináica nàwacáidáyacaténáwa Jesús itéese. ²⁸ Needáca Jesús ibàle. Yá náucaca ìwalíise cáaléeri ruana nacáiri quíiréeri càiride iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèriná naicácaténásatáni, quéwa naicáanicáita meedá Jesús iquíniná. ²⁹ Néese namànica tuírí culépi nacáiri icáyuwaná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyáaca corona Jesús íiwita ìwali. Namáacaca sitúa Jesús icáapi yéewápuwáiseeri iriculé càide iyúwaté romano icuèriná idènianá yàasu àicu oroírwa. Néese nabàlúacawa nàulul ipúata iyúwa Jesús irí càide iyúwa nàca nacáicalí icàaluíniná quéwa naicáanicáita meedá iquíniná. Càmita báisíiri iyú nà icàaluíniná. Yá náimaca íri:

—¡Casíimái piwàwa, piyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús iquíniná.

³⁰ Nàapisáidacani, yá needáca sitúa icáapi íicha, yá nanúadáidaca íiwita ìwali sitúa iyú. ³¹ Idécánáami càì naicáanica Jesús iquíniná, yá needáca íicha yáí ruana nacáiri quíiréerica. Néese náiyáaca ìwali ibàle, yá natéca natàtáacaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

³² Nàacanáamiwa capí íicha, càmita yéewa Jesús iwáacutaca yàasu cruz, canácáiná quirínama ichàini, úwináicáiná icapèeddáidacani báawanama. Iná úwinái íibaca aslali íipidenéerica Simón, Cirene iyacàlená néeseeri. Yá nachùllüaca Simón iwáacutaca cruz Jesús iripíná.

³³ Natéca Jesús méetáuculé Jerusalén iyacàlená íicha. Nàanàacaté Gólgota néré (íimáanáca “Íiwitási yáapimi iyacalé”). ³⁴ Yá nawàwacaté nàca Jesús líra uva ituní ipuírí, nèewladéerica dabé yéewi íipidenéeri hiel wéebacaténá Jesús iiná ipíchaná máini yúuwicháacawa cruz ìwali. Quéwa, idécanáami yáalimáidaca achúmáanata, yá càimírira líra náichani.

³⁵ Idécánáami úwinái natàtáaca Jesús cruz ìwali, yá náibàaca íbàlemi, náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús íbàlemi. ³⁶ Néese úwinái iyamáa yáawinacawa néré nacúacaténáni ipíchaná áibanái yàanàca yàatalé. ³⁷ Nachanáidaca tàacáisi cruz ìwali Jesús íiwita iwicáubà. Yáí tàacáisi icàlidacaté cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi íimaca: “Yácata Jesús, yáí judío icuèrináca”, íimacaté yáí tàacáisca.

³⁸ Natàtáaca nacái pucháiba cayéedéeyéi cruz ìwali mawiénita Jesús irí. Abéeri cruz íbàlúacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái íbàlúacawa apáuwáise Jesús irí. ³⁹ Níái ichàbéeyéicawa néenibàa àyapulcubàa natàanica Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa irí naicáanicaténá iquíniná. ⁴⁰ Yá náimaca íri:

—¡Píata ímáaláidéeripínása templo, imichàidéeripínása nacái àniwani máisiba èeri iricu, pichàiana píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná pèetácawa! ¡Báisíicalí Dios Íirica pía, yá pírícúawa cruz íicha! —náimaca naicáanica Jesús iquíniná.

⁴¹ Càita nacái naicáanica Jesús iquíniná níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica wenáiwica templo iricu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Náimaca nalíwáaca:

⁴² —Ichùllüacaté áibanái ipíchanaté néetácawa, quéwa càmita yáalimá ichàniadaca yáawawa yéetácáisi íicha. Báisíicalí Israel itaquénáinámi icuèrinacatáni, ¡yási yáalimá iricúacawa cruz íchatá, weebáidacaténá itaacái! ⁴³ Íimacaté manuícasa íináidacawa iwàwawa Dios ìwali, íibáacaténása nacái iwàwawa Dios iwéré Dios icúanápínaténi báawéeri íicha. Quéwa báisíicalí cáinináca Dios íicacatáni, ¡yá Dios ichàniadacatáni yéetácáisi íicha ipíchaná yéetácawa! ¡iná

càmita yéewa Dios Iiricani càide iyúwaté icàlidáaná ichìwawa! —námaca naicáánica Jesús iquíniná.

⁴⁴ Níá nacái cayéedéyéica natàtèyèica cruz ìwali mawiénita Jesús irí, natàánica nacái ìwali báawèeri iyú.

Muerte de Jesús

⁴⁵ Néese té machacánicaalíté èeri, yá catáca macáita cháí èeri irícu másiba horapíná catáca, àta las tresta táicalé. ⁴⁶ Yási horaquéi a las tres Jesús imáidaca cachàiniiri iyú itàacái iyúwa. Yá íimaca Dios irí: “Elí, Elí, ¿lema sabactani?”, íimaca yái Jesúsca. (Yái tàacáisi íimáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ¿cánásica pimàaca núa abéerita?” càì íimáanáca.)

⁴⁷ Abénaméyèi néená níái ìbalùeyéicawa néré néemiaccáináni, yá námaca nalíwáaca:

—Yái asialí imáidaca iyaca profeta Elías —námaca.

⁴⁸ Yá abèeri náicha yàaca yeedáca esponja wáluma nacáiri íisapiadacaténáni uva ituní iyú càamèeri liracaná. Yá idacùaca esponja isàbèerica sitù ipùatalicu. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá Jesús ibèrùacani. ⁴⁹ Aibanáita quéwa yáapichéyèi námaca irí:

—Tàacáwa, wacùacuècani waicáwa Elías yàanàacaalí yeedácani cruz íicha —námaca naicáánica Jesús iquíniná.

⁵⁰ Néese àniwa Jesús imáidaca cachàiniiri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa. ⁵¹ Jesús yéetácanacáitawa, yáta manuúri yáawáanáca templo iricuúrica icacanácawa bamuchúamibáa cáli iwérenama, pucháibawaca yèewi, yái yáawáanáca ibàlèrica mabáyawanèeri Dios iyacatáica wenàiwicanái ituí íicha. Yá icacanácawa chènuniise cáli iwérenama, yái yáawáanáca. Cáli icusúaca nacáiwá. Yá íba manuínaméyèi nacái nasubèriacawa cáli icusúacái iyú. ⁵² Yáta madécaná càliculli inùma nàacúacatéwa, yá nacáucàacawa madécaná yeebáidéyèicaté Dios itàacái, níái yéetèyèimicatéwa. ⁵³ Néese técáwa namusúacawa càliculli iricúise idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácaisi íicha. Yá nawalùacatéwa Dios yàasu yàcalé iriculé, yái Jerusalén iyacàlenáca, yáté madécaná wenàiwica naicáca níá néré.

⁵⁴ Néese úwi íiwacaliná, níá nacái yáapichéyèica icuèyèicaté Jesús, naicácaná cáli icusúacawa, yái áiba wawási ichàbáaná nacáiwá, yá cáluca níá báawanama. Yá námaca nalíwáaca:

—¡Báisícata yái asialica Dios Iirica! —námaca.

⁵⁵ Náyaca nacái néré manùba inanái íicáidéyèica iyaca Jesús irí déecuíseta quéwa. Níái inanáica nayúudacaté Jesús yèepunicaalítéwa Galilea yàasu cáli íicha Jerusalén iyacàlená nérépiná. ⁵⁶ Uyaca nèewi María Magdalenaca. Aiba María nacái iya néré úái náatúaca, níái Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái iya néré úái Zebedeo yéenibe yáatúaca.

Jesús es sepultado

⁵⁷ Néese té catáca yàacawa, yá abèeri càasuúri yàanàca íipidenèerica José, Arimatea iyacàlená mìnali. Yái Joséca yeebáidacaté Jesús itàacái. ⁵⁸ Yá José yàaca íicáca Pilato gobernador yàatalé. Yá isutáca Jesús iinámi Pilato íicha. Néese Pilato ichùullaca namàacaca José itéca Jesús iinámi. ⁵⁹ Inaté José yàacawa cruz néré, yeedáca Jesús iinámi, yá yéepùacani masaquèeri wáluma linoiri iyú, càide iyúwa wáiwitáise yáaná, wía judíoca. ⁶⁰ Yái José idèniaca yàasu càliculli wálisáiwá. Yá iriadaca Jesús iinámi càliculli iriculé. Yái càlicullica áibanái íiquéericaté dúli ibàlái irícu, yéewacaténá càlicullicani, càide iyúwa capli imáadána. José, áibanái nacái idécanámi nabàliaca càliculli inùma manuúri íba iyú, yá nàacawa íicha. ⁶¹ Quéwa María Magdalena, áiba María nacái nayamáacawa néré, nàawinacáwacawa abéemàawáise càliculli íicha.

La guardia ante el sepulcro de Jesús

⁶² Néese té mapisáita àniwa, yái sábadu judíonái iyamáidacatáicawa, sacerdote íiwacananái, fairiseonái nacái nàacawa Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté nàasu cáli. ⁶³ Yá námaca irí:

—Wáiwacali, pía icuèrica wía, wadéca wawàwalica yái íimáanácaté yáara cachìwèerica idècunitàacá cáucani. Íimacaté imichàanápínacatéwa yéetácaisi íicha másiba èeri irícu.

⁶⁴ Iná pichùulla úwinái nacúaca cayábani yái càlicullica àta imáalaacatáitawé másiba èeri ipíchaná yéewáidacalénái yàanáca táiyápi yá nayéedúaca iinámi càliculli iricúise, ipíchaná nacái nacálidaca nachìwawa wenàiwicanái irí idéénaca imichàacawa yéetácaisi íicha. Níacáiná yéewáidacalénái nacálidacaalí iináwaná idéecasa imichàacawa yéetácaisi íicha, yási máini yáawanáica báawaca íichani yái quèechèeri chìwáica yái nacálidáanácaté nachìwawa ìwali Mesíasacani, yái judío icuèrinápináca —námaca. ⁶⁵ Néese Pilato íimaca nali:

—Pidèniacuéca úwinái pichùuliyéipíná icúaca càliculli. Piacué pibàliacani picúacué pialimáanáta cayábani, yái càlicullica, ipíchaná áibanái yàanàca néré —ímaca yái Pilatoca.

⁶⁶ Néese nàacawa càliculli néré. Yá nachanàidaca sello íyanási nacáiri íba ìwali, yái manuúri íba nabàlèrica iyú càliculli inùma. Canáca yéewaná wenàiwica iwàlùacawa càliculli iriculé

càmicalicáwa imàdáida sello quéechacáwa, yá sello íyanási nacáiri nachanàidéerica càliculli inúma iwali. Yá namàacaca néré nacáí úwináí icuèyéipináca càliculli ipíchaná áiba wenáiwica iwàlùacawa néré.

28

La resurrección de Jesús

¹ Néese sábadó ichàbacatéwa judiónáí iyamáidacatáicawa. Yáté amaláca yàacawa domingo, yá María Magdalena, áiba María úpicha nacáí nàaca naicáca càliculli nérépiná. ² Yáta cáli icusúacawa cacháiníri iyú, ángel Wáiwacali néeseeri yàanàacáiná chènuníse. Yàanàca càliculli néré, yá yeedáca manuíri íba càliculli inúma ícha, yá yáawinacawa íba ínata. ³ Yáí ángel icànaca càide iyúwa énu icamaláná icànáná. Idèniaca nacáí íbàlewa cabalèeri, mèlumèluíri càide iyúwa nieve. ⁴ Uwináí naicácani, yá natatácawa nacalúniwa, yá náuwàa naliacawa cáli ínatale càide iyúwa yéetéeyéimiwa. ⁵ Néese ángel ímaca inanáí írí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núaliacawa picutácuéca píacawa Jesús iinámi, yá natàtéericaté cruz iwali. ⁶ Canáca chání, idéca imichàacawa yéetácáisi ícha càide iyúwaté ímáaná. Aquialécué piacuéwa píicáca aléí càliculli iriculé naliadacatáimicani. ⁷ Néese piacàatétacuéwa picálidaca yéewáidacalénáí íríni. Càicué píimaca nalí: “Wáiwacali idéca imichàacawa yéetácáisi ícha. Siúcade yàacawa pípicálécué Galilea yàasu cáli néré. Nérépinácué píicáni”, càicué píimaca yéewáidacalénáí íríwa. Yácata tàacáisi iwàwacutéericuécá nucálidaca píri —ímaca yáí ángelca.

⁸ Néese níái inanáica napiacawa càliculli ícha, yá cáaluca nía quéwa casímáica nawàwa manúsiwata. Yá napiacawa nàacaténáí nacálidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. ⁹ Yáta Jesús imàacaca yáawawa naicácani, yá itáidaca nía. Yá nàacawa Jesús yàatalé, náuwàa naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús ípunita, náibàaca yàabàli iwali nàacaténá ícàaluíniná, càide iyúwa wáiwitáise íyáaná, wía judíoca. ¹⁰ Yá Jesús ímaca nalí:

—Picácué cáalu pía. Piacué picálidaca nuénánáí íríni nàacaténáwa Galilea yàasu cáli néré, yásí néréca naicápiná núawa —ímaca yáí Jesúsca.

Lo que contaron los soldados

¹¹ Néese níái inanáica idècunitàacá nèepùaca nàacawa càliculli ícha, yá abénaméeyéi néená níái úwináica icuèyéicaté càliculli nèepùacawa Jerusalén íyacaléná iriculé. Yá nacálidaca sacerdote íwacanánáí íríni macáita yáí ichàbàanácátéwa. ¹² Néese sacerdote íwacanánáí nàaca natàanica judío íwacanánáí béeyéí yáapicha. Yáté abédanamacata náiwitáise. Néese nàaca madécaná plata úwináí írí masànacaténá níái úwináica. ¹³ Yáté náimaca úwináí írí:

—Picálidacué áibanáí íríni, táiyápi bàwina idècunitàacá píimácuéca píyaca, yásasí níái Jesús yéewáidacalénáimica nàanàacaté needáca íchécami, càicué píimaca wenáiwicanáí íríwa. ¹⁴ Néese gobernador yéemiacaalícué píináwaná iwali càminácué pícuca cayába yáí càlicullimica, yásí wàtanícuéca yáapicha píwicáu ipíchanácué inúaca pía —náimaca nachùullaca úwináí nacálidáanápíná nachìwawa.

¹⁵ Néese níái úwináí needáca nalíwa yáí plataca, yá nàacawa nacálidaca nachìwawa càide iyúwa sacerdotenáí ichùullanáté nía. Càita nacáí madécaná judiónáí nacálidaca càiri cachìwèeri tàacáisi Jesús iwali àta siuca nacáide.

El encargo de Jesús a los discípulos

¹⁶ Ináté wía Jesús yéewáidacaléca once wamanùbaca, wàacatéwa Galilea yàasu cáli néré, áiba dúli néré Jesús icálidéericaté walí iwali, wàwacáidáyacacatáipínacawa. ¹⁷ Waicácaté Jesús, yá wàaca icàaluíniná, quéwa abénaméeyéi wéená càmitatécáwa neebáida báisica Jesús yáí naiquéerica. ¹⁸ Néese Jesús yàacawa wàatalé. Yá ímaca walí:

—Dios idéca imàacaca nulí íwiitáisewa nucùanápíná macáita iyéerica chènuniré, cháí èeri írìcu nacáí. ¹⁹ Piacuéwa macáí cáli ínatale, péewáidacué macáí wenáiwicanáí neebáidáanápíná nutàacáí. Pibautizácué nacáí cawinácaalí yeebáidéeyéica Wáaniri Dios, núa nacáí yáí Dios Íirica, Espíritu Santo nacáí. ²⁰ Péewáidacué wenáiwica namànicaténá macáita càide iyúwa nuchùullanácué pía. Núatacué nacáí píapicha, nùacawéeridapínácué píawa càiripínáta àta yáí èeriquéí imáalàacatalépinátawa, nùanàapínacaalí àniwa —ímaca yáí Jesúsca.

SAN MARCOS

Juan el Bautista en el desierto

¹ Yácata cayábéeri tàacáisi icàlidéerica walí Jesucristo iwali, yái Dios Iirica. Yái tàacáisisa idàba còi: ² Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios ímèericaté Iiri iriwa. Dios ímacaté:

“Péemla cayába, nubànùpiná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapinácawa pipíchaléwa yàalàacaténá wenàiwica nachùnlanápiná náiwitáisewa yéewanápiná natàidaca pía cayábéeri iyú pìanàacaalípiná nàataléwa.

³ Icàlidapiná nalíwani cachàiníri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipiná ímaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanáí ichùnìacaalí àyapu Náiwacalí írìpináwa, càitacué nacáí iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios írìpiná, pitàidacaténacué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píiwitáisewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca pìyaca machacàníri iyú càide iyúwa iwàwáaná’, càipiná ímaca yái nùasu wenàiwicaca”, ímacaté yái Diosca.

⁴ Ináté macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanaté tàacáisi Dios inùmalícuése. Juan el Bautista yàanàacaté manacúali yùuculé càinàwàiri, yá ibautizáca yàacawa wenàiwicanáí néenibàa. Yàalàaca nía nawenùadánápiná náiwitáisewa Dios írìpiná, nabautizáanápiná nacáíwa, náasáidacaténá namàacaté náichawa yái báawéerica namànírìca, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha. ⁵ Néese manùbéeyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé néemiacaténá itàacáí, madécaná Judea yàasu cáli néeséeyéi, Jerusalén iyacàlená mìnánáí nacáí. Néese nacàlidaca náichawa yái báawéerica namànírìca, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanàba yàaculé.

⁶ Yái Juan idèniaca ibàlewa cáucuiri wáluma camello ichùna iwálumalená. Idèniaca nacáí iwaliabàawa píráí ímami. Iyáa nacáí iyáacaléwa wirìchu nacáiyéi, mába ituní nacáí Juan yàanèrica manacúali yùucubàa càinàwàiri. ⁷ Càité Juan icàlidaca yèepunicawa nalíni: “Mesúnamáita áiba yàanàaca nùamiricubàa, máníri cachàinica íiwitáise nuícha. Nuíwacalìni, yái yàanèripináca; nuicáca nùawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmíri cachàini náicha canánama máincáiná cayábéerica nuíchani. ⁸ Nudéca nubautizácuéca pía ùni yàaculé, yáta quéwa ibànùèripinácué píri Espíritu Santo ibautizácaténácué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú”, ímaca nalí yái Juanca.

Jesús es bautizado

⁹ Néenialíté Jesús yàanàaca Nazaret iyacàlená néese, iyéerica Galilea yàasu cáli íinata. Jesús yàanàaca Juan yàatalé. Néese Juan ibautizáca Jesús Jordán inanàba yàaculé. ¹⁰ Idécanámi Jesús imichàacawa ùni yàaculé, yáta íicáca capraléeri cáli yàacùacawa. Yá íicáca Espíritu Santo írìcùacawa iwali càiride iyúwa unùcu írìcùanàwa. ¹¹ Yá néemiaca Dios itàacáí chènuníse. Dios ímaca Jesús írì: “Píacata Nuiri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía”, ímaca yái Diosca.

Jesús es puesto a prueba

¹² Yáta Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinàwàiri. ¹³ Jesús iyaca néré cuarenta èeri manacúali yùucubàa. Néréca Satanás yáalimáida Jesús imànínápiná íbáyawanàwa, quéwa càmita Jesús yeebá. Yá Jesús iyaca cuwéesinái yéewibàa. Angelnáí nacáí yàacawéeridaca néréni, nayúudàacani.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴ Néeseté áibanáí wenàiwica náucaca Juan el Bautista presoíyéi ibànaliculé. Néese Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli néré. Yá icàlidaca yèepunicawa yái tàacáisi cayábéerica Dios inùmalícuése. ¹⁵ Jesús ímaca: “Idéca yàanàaca yéenaiwaná Dios icùacaténá canánama mesúnamáita. Iná píwenúadacué píiwitáisewa píbáyawaná íchawa, peebáidacué nacáí yái tàacáisi cayábéerica”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁶ Néese Jesús yèepunicawa Galilea icalìsaniná icàinalená ínatabàa. Yá íicáca pucháiba asianáí. Ibèeri ípidená Simón, iméereri ípidená Andrés. Yúquéeyéi yàasu tarayawa yèepunicawa callisáacubàa, náibàacáiná cubái needácaténá nalíwa nàasu platawa. ¹⁷ Yá Jesús ímaca nalí:

—Aquialécué síisaara, píacuéwa núpacha yéewacaténá nuéwáidacalénáicuéca pía. Pidécuéca píibàaca cubái píwacáidacaténácué nía, quéwa siúcáise de nuéwáidapinácué píawa píwacáidánápiná nulí wenàiwica yéewanápiná nuéwáidacaléca nía —ímaca yái Jesúsca. ¹⁸ Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa yáapícha.

¹⁹ Néese nëepunicawa nàacawa àniwa calisa idùlepiré, yá Jesús iicá nacái Zebedeo yéenibe pucháiba asianái, ípidenéeyéi Santiago, Juan nacái, ichùnièyèi yàasu chinchorra, nàasu barca iricüwa. ²⁰ Jesús iicácanacáita nía, yá imáidaca nía. Yá caquialéta namàacaca nánariwa barca iricu, yàasu wenàiwicanái yáapichawa íbaidéeyéica Zebedeo irí. Yá Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yáapicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

²¹ Yá nàanàaca Capernaum iyacàlená néré. Néese áiba sábadó judionái iyamáidacatáicawa, yá Jesús iwàlùacawa judionái yéewáidacàlu iriculé, yá idábaca yéewáidaca wenàiwica. ²² Yá nánáidacawa néemiaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idènièrica Dios íwitáise icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalicúise. Càmita yéewáida nía càide iyúwa judionái yéewáidáaná wenàiwica, níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, Dios itàacái iwali, profeta Moisés itànèricaté. ²³ Néese iyaca nàasu néewáidacàlu iricu abéeri asiali idènièrica demonio iwàwalicüwa, abéeri demonio casaquèeri íwitáise. Yái demonio idacüaca asiali íwitáise. ²⁴ Yáta demonio idábaca yéemánicawa asiali isána iyú. Yá demonio ímaca Jesús irí:

—¿Cáná pisáiwica walí wawási, pía Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica? ¿Pianásica pimáaláidacaténá wía? Núaliacawa nuicáca pía, núaliacawa piwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —ímaca. ²⁵ Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Yá ímaca demonio irí:

—¡Masánata pía! ¡Pimusúwa ícha yái asialica! —ímaca yái Jesúsca.

²⁶ Néese demonio casaquèeri íwitáise itatáidaca asiali cachàiníri iyú, yá demonio yàacawa asiali ícha, yá demonio ícháanáca yàacawa cachàiníri iyú. ²⁷ Néese macáita iyéeyéica néré nacalùadacawa manuisíwata, íná nasutáca néemiawa níawáaca, náimaca nalíwáaca:

—¿Cáinásica yái wàlisái yéewáidáanáca? Yéewáidaca wenàiwica, ichùullaca demonio nacái íwitáise cachàiníri iyúwa. Ichùullaca demonio casaquèeyéica íwitáise, yá namànica càide iyúwa ichùullaná nía —náimaca nalíwáaca.

²⁸ Néese ráunamáita macái Galilea yàasu cáli néeséeyéi náaliacawa Jesús iináwaná iwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

²⁹ Idécanáamité namusúacawa judionái yéewáidacàlu iricúise, Jesús yàacawa Santiago yáapicha, Juan nacái. Yá nawàlùacawa Simón icapèe iriculé, Andrés iyacatalé ibèeri Simón yáapichawa. ³⁰ Néenialíté Simón iyéeru uculúacawa mecuní iyú. Jesús iwàlùacadénáamiwa nacapèe iriculé, yáta nacàlidaca irí uculúanáwa. ³¹ Néese Jesús yàacawa ùatalé, íbàaca ucáapi, imicháidaca úa, yáta mecuní ichàbacawa uícha. Néese ùaca nayáapiná.

Jesús sana a muchos enfermos

³² Néeseté catáca yàacawa, èeri idénáami iwàlùacawa, yáté yàcalé mìnánái natéca macái néenánáica cáuláiquéeyéi Jesús yàatalé, áibanái wenàiwica nacái demonio idacüeyéi íwitáise. ³³ Yá macáita nàwacáidáyacacawa capli inùma néeni Jesús iyacatái. ³⁴ Jesús ichùniacaté madécaná cáuláiquéeyéi macái uláicái íwitáaná ícha. Jesús yúucaca madécaná demonio wenàiwicanái ícha, càmita quéwa íbatàa demonionái icàlidaca iináwaná iwali, náaliacáiná naicácani, yái Jesúsca.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

³⁵ Néese táiyápicáwa, cáala èeri ipíchawáise èeri imusúacawa, yá Jesús imichàacawa, yàacawa imusúacawa yàcalé iricúise yàacaténáwa canácatalé wenàiwica. Yá néré isutáca yáawawa Dios ícha. ³⁶ Néese Simón yàacawa yàacawéeyéiná yáapichawa nacutáca Jesús. ³⁷ Néese nàanàacani, yá náimaca Jesús irí:

—Macáita nacutáca nàyaca pía —náimaca. ³⁸ Yá Jesús ímaca nalí:

—Wàacuéwa áibanái iyacàle néré iyéeyéica mawiénibàa nucàlidacaténá nalíni yái tàacáisi cayábéerica. Nudéca nùanàaca nucàlidacaténá nalíni —ímaca yái Jesúsca.

³⁹ Iná Jesús yàacawa macái yàcalé iyéeyéica Galilea yàasu cáli íinata. Icàlidaca nalíni nàasu néewáidacàlu imanùbaca iricu. Yá yúucaca demonio wenàiwicanái ícha.

Jesús sana a un leproso

⁴⁰ Néeseté áiba asiali, cacháunéeri ímami lepra iyú, yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùululú ipùata iyúwa Jesús irí, yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúulécánaca Jesús iicácani. Yá ímaca Jesús irí:

—Núaliacawa píalimá pichùniaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùniaca núa —ímaca. ⁴¹ Yá catúulécánaca Jesús iicáca cáuláiquéeri, yá imàacaca icáapiwa iwali, yá Jesús ímaca irí:

—Nuwàwaca nuchùniaca pía. ¡Cayábaca píawa! —ímaca yái Jesúsca.

⁴² Yáta icháuná lepra ichàbacawa asiali ícha. Yáta cayábaquéi asialica. ⁴³ Quéwa Jesús ichùullaca asiali yèepùanápínáwa ícha caquialéta. Yá nacái yàalàaca asiali cachàiníri iyú. ⁴⁴ Jesús ímaca asiali irí:

—Péemia cayába. Picá picálida áibanái iríni nuchùlianá pía. Néese, piawa caqualéta píasáida sacerdote iicá píimamiwa, yáaliacaténáwa cayábaca pía picháuná íchawa. Pimáaca nacái ofrenda Dios irí càide iyúwaté profeta Moisés ichùlianá, cayábacáiná pía, yéewanápiná macái wenáiwica yáaliacawa pidéca pichùnìacawa —íimaca Jesús.

⁴⁵ Quéwa yái asialica idábaca icálidaca macái wenáiwica irí Jesús iináwaná ichùlianáni. Iná càmita quirínama Jesús yéewa iwàlùacawa asáiwaca áiba yácalé iriculé madécánacáiná wenáiwica nawàwa naicácani. Iná yèepunicawa náicha manacúali yùucubàa càinawàiri canácatalé wenáiwicanái. Quéwa macái yácalé minaná náacawa yàatalé naicácaténáni.

2

Jesús sana a un paralítico

¹ Néeseté cawàwanáta máisiba èeri idenáami, yá Jesús yèepùa iwàlùacawa Capernaum iyacàlená iriculé. Quéwa manùbéeyéi yáaliaca iináwaná iyaca capiiricu. ² Yá madécáná wenáiwica iwacáidáyacawa yàatalé iná napuniadaca capi, inúma néréenamata. Yá Jesús icálidaca nalí Dios itàacái. ³ Néese bánínùaca asianái yàanàaca itéeyéica asiali máapinéeri iná macáita, càmirica yáalimá imichànicawa, irièricawa yàalubái íinatawa, iiméeri iricu. ⁴ Càmita náalimá nawàlùacawa Jesús nérépiná dàalacáiná máini wenáiwicanái néré, iná náiriacawa escalera iwalibàa capi íinalaté, saabadéeri, canéerica ipùata chènuniré. Néréca nawatàaca capi íbáiná Jesús iwíicáu. Yá nalicùadaca néenibàani, yéenùlusi iwali, yái máapinéerica iná yàalubái íinatawa. ⁵ Néese Jesús yáaliacawa náiwitáise manuica náináidacawa nawàwawa Jesús iwali ichùlianápináni, yá Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábataténá piapicha Dios —íimaca yái Jesúsca.

⁶⁻⁷ Yá abenaméeyéi yéewáidéeyéica wenáiwica templo iricu nàyaca néré, yáawinéeyéicawa. Yá náináidacawa: “¿Cáná itàani càì yái asiali Jesúsca? Itàanica iyaca Dios iwali báawéeri iyú, canáacáiná asiali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenáiwicanái íbáyawaná íicha cayábataténá náapicha Dios. Abéericata Dios yáaliméeri imànica càiri wawási”, náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalicúsewa. ⁸ Yáta Jesús yáaliacawa náináidáanàwa. Yá íimaca nalí:

—¿Cánacué yéewa píináidacawa càì? ⁹ Máini màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábataténá piapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá íicáca asáisi báisícaali cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máini càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, piipina’, áibanái wenáiwica náalimáacáiná naicáca asáisi wadécaali wachùnìacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica. ¹⁰ Iná núa, asiali Dios néeséerica, nuchùnìapiná yái máapinéerica, píaliacaténacuéwa Dios idéca ichùllaca numàacáanápiná nuwàwawa wenáiwicanái íbáyawaná íicha cháì èeri iricu, cayábataténá náapicha Dios —íimaca yái Jesúsca. Néese íimaca máapinéeri irí:

¹¹ —Pía asialica, pimichàawa, peedá pialubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —íimaca yái Jesúsca.

¹² Néese yái cáuláiquéerica imichàacawa. Yá itéca yàalubáíwa. Imusúacawa náicha idècunitàacá naicáidaca irí. Iná macáita náináidacawa naicáidaca manuísiwata Jesús irí. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canácataté waiquéeri càiri wawásica! —náimaca nalíwáaca.

Jesús llama a Leví

¹³ Néeseté Jesús yáacawa àniwa Galilea icalisaniná idùlepiré. Yá wenáiwicanái náacawa yàatalé. Néese yéewáidaca nía. ¹⁴ Néesecáwa idècunitàacá yèepunicawa àniwa, yá iicáca Leví, yái Alfeo lírica. Yái Leví yáawinéerica aléera yeedácatatécate plata yéenanái judío íchawa romanonái yáasu gobierno irípiná. Yá Jesús íimaca irí:

—Aqualé. Piawa núapicha, yéewacaténá nuwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca. Yá Leví imichàa yáacawa Jesús yáapicha.

¹⁵ Néese Jesús iyáaca iyáacaléwa Leví icapèe iricu. Nàyaca néré nacái mesa iwéré manùbéeyéi wenáiwica yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa romanonái yáasu gobierno irípiná, manùbéeyéi nacái cabáyawanéeyéica wenáiwica. Macáita nayáaca nayáacaléwa Jesús yáapicha, yéewáidacalénái yáapicha nacái, madécánacáiná wenáiwica nèepunicawa Jesús yáapicha. ¹⁶ Néese abenaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenáiwica templo iricu, naicáca Jesús iyáaca iyáacaléwa náapicha níái macáita cabáyawanéeyéica wenáiwicaca. Néese náimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—Yái yéewáidéericúca pía, ¿cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níái cabáyawanéeyéica wenáiwicaca, náapicha nacái níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yáasu gobierno irípiná? —náimaca. ¹⁷ Quéwa Jesús yéemiacani, yá íimaca fariseonái irí:

—Péemiacué comparación: Máláicacaali wenáiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnìeripiná nía. Quéwa áibanái cáuláiquéeyéi nawàwacutácani, yái ichùnìeripináca nía.

Càita nacáí wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íchawa. Quéwa áibanáí wenàiwica yáaliyéicawa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri ícha. Càita nacáí núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàca numáidacaténá wenàiwica yáaliyéicawa cabáyawanáca, nawènúadánápiná náiwitáise nábáyawaná íchawa. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íchawa —íimaca yáí Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁸ Aiba èeri càide iyúwaté náiwitáise iyáaná, Juan el Bautista yéewáidacalénáí, nía nacáí fariseoca namàacacaté náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios ícha manuísiwata. Néese wenàiwicanáí nàacawa Jesús yàatalé. Yá náimaca írí:

—Juan yéewáidacalénáí namàacaca náichawa nayáacaléwa càide iyúwa náiwitáise iyáaná nasutácaténá níawawa Dios ícha manuísiwata, càita nacáí fariseonáí namànica càita. Néeni, ¿cáná càmita péewáidacalénáí namàaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios ícha? —náimaca. ¹⁹ Jesús íimaca nalí:

—Péemiácué comparación: Asiali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa aslanáí naicácaténá icásàacawa caslímaíri iyú. Idècunitàacá iyaca náapicha, yá caslímaíca nía, iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. ²⁰ Quéwa áibaalípiná, áibanáí itéca náichawani. Idècanáami natéca náichawani, yásí namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmáciná nawàwa. Càita nacáí nuwéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

²¹ “Péemiácué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisàí wáluma yéemami iyú. Wachanàidacaalí càí, yásí wàlisàí wáluma yéemami imàacacawa, yá icacanàidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta manuíca icháuná. ²² Péemiácué áiba comparación: Càmita wadé wàucùaca wàlisàí uva ituní éwisàimi íimamisi iriculé. Wamànicaalí càí, néese uva ituní isáacawa dàchidàchiwaca inànàicubàa, yásí éwisàimi íimamisi icacanàcawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Yásí yùucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacáí. Iná iwàwacutá wàucùaca wàlisàí uva ituní wàlisàí íimamisi iriculé. Càita nacáí nuwéwáidacalénáí yeebáidéeyéica nutàacáí wàlisàí, càmita nàya fariseonáí yàasu bàaluisàimi tàacáisi ìwali —íimaca yáí Jesúsca.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

²³ Aiba sábadu judionáí iyamáidacatáicawa Jesús yéepunicawa àyapullucbàa yéewáidacalénáí yáapichawa bànacalé yèewibàa. Néese yéewáidacalénáí nadàbaca needáca achúmáanata trigo ituiná nayáapináwa, yácáiná judío íiwitáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapináwani achúmáanata iyacaná áibanáí ìbanacale yéená, máapicaalí nía. ²⁴ Néese abénaméeyéí fariseo naicácani iyúwa ìbaidacalésí, yáí Jesús yéewáidacalénáí imàníríca, iná fariseonáí íimaca Jesús írí:

—Péemia, ¿cáná péewáidacalénáí ìbaida siuca sábadu wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wàibaidaca siuca èeri —náimaca. ²⁵ Yá Jesús íimaca fariseonáí írí:

—Pidéucéca píimáichaca tàacáisi píléericuécá Dios itàacáí iricuise wàawirimí rey David ìwali. Bàaluité David iwàwacutáca yàacási, máapicáináni, áibanáí nacáí aslanáí iyéeyéica yáapicha. ²⁶ Abiatar yàasu èerité, yáí sacerdote íiwacalínáca, néese David iwàlùacatéwa Dios yàasu manuírí capíima íimamísírí mabáyawanéeri iriculé, israelitanáí isutácatáipiná Dios ícha. Yá David iyáca pan namànírícaté Dios írí ofrenda piná sacerdotenáí iyáapiná. Dios itàcáí imàacacaté níawamita sacerdotenáí iyáaca yáí panca. Davidta quéwa iyáacani. Yàaca nacáí yáapichéeyéí íríwa nayáacaténáí nacáí. Dios càmita yùuwicháida nía, máapicáiná nía, iná catúlécánáca Dios iicáca nía —íimaca yáí Jesúsca. ²⁷ Jesús íimaca fariseonáí írí nacáí:

—Dios idéca imàacaca walí yáí èeri sábadu wayamáidacatáicawa iyúudácaténá wenàiwicanáí, catúlécánáciná Dios iicáca wenàiwica. Dios càmirítaté idàba wenàiwica sábadu írípiná. ²⁸ Iná Dios idéca ichùllaca núa, asiali Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwàaná èeri imanùbaca, yáí èeri sábadu nacáí wayamáidacatáicawa, wía judíoca —íimaca yáí Jesúsca.

3

El hombre de la mano tullida

¹ Néese àniwa Jesús iwàlùacawa judionáí yàasu yéewáidacàalu iriculé. Iyaca néeni abéeri asiali icáapi ituwèericawa ícha. ² Abénaméeyéí fariseo naicáidaca Jesús írí naicácaténá asáisi Jesús ichùniacaalípinaté asiali sábadu írícu nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàca Jesús iináwaná ìwali, ìwalíse yáí imànínáca sábadu írícu Dios ichùllacáináité judionáí iyamáidacawa macáí sábadu imanùbaca. Néese fariseonáí náimacaté ìbaidacalésicani yáí Jesús ichùníanáca wenàiwicanáí. ³ Néese Jesús íimaca írí yáí asialica icáapi ituwèericawa ícha:

—Pimichàawa, pibàlùawa nàacúesemi —íimaca yáí Jesúsca. ⁴ Idécánáami aslali ibàlùacawa, yá Jesús isutáca yéemiawa fariseonái:

—Siúcata nusutácué nuémiawa pía: ¿Càinásica Dios imàaca wamànica siùca èeri sábadò wayamáidacatáicawa? ¿Imàacásica wamànica cayábèeri, càmicaaalí nacái báawéerisica? ¿Imàacásica wacáucáidaca wenàiwica, wamàacásica néetáyewa? —íimaca yáí Jesúsca. Quéwa masánata nía Jesús íicha. ⁵ Iná Jesús iicáidaca nalí, níai iyéwéica itéesebàa. Máini maséeca íináidacawa iwàwawa, yá Jesúsca, báawacáiná iicáca náiwitáise. Achúmaca iwàwa nacái càmicáiná fariseonái iwàwa yeebáidaca itàacái. Yá Jesús íimaca aslali irí:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yáí Jesúsca. Yá aslali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi. ⁶ Quéwa fariseonái namusúacanacátawa judíonái yéewáidacáalu íicha, yá nàacawa caquialéta nàwacáidáyacacawa áibanái judío yáapícha, cayábéeyéi iicáca rey Herodes, yáí romanosàiri icuèrica Galilea yàasu cáli. Yá natàanica nàapícha càinápinácaalí iyú náalimáaná nanúaca Jesús.

Mucha gente a la orilla del lago

⁷ Néeseté Jesús yàacawa náicha yéewáidacalénái yáapíchawa Galilea icalisaniná idùlepiré. Yá manùba wenàiwica Galilea yàasu cáli néeséeyéi nàacawa Jesús yáamiwáise. ⁸ Áibanái néemiacáiná iináwaná imàníná madécaná yáí càmlírca wenàiwica idé imànica, yá nàacawa Jesús yàatalé nacái naicácaténáni. Manùbèeyéi Judea yàasu cáli néeséeyéi yàacawa, Jerusalén iyacàlená néeséeyéi nacái, Idumea yàasu cáli néeséeyéi nacái, áiba cáli néeséeyéi nacái iyéerica abéemàse Jordán inanába íicha, Tiro iyacàlená néeséeyéi nacái, Sidón iyacàlená néeséeyéi nacái, nía nacái yacále iyéeyéica natéesebàa. ⁹ Manùbacáiná wenàiwica néré, iná Jesús ichùuliaca yéewáidacalénáiwa icùanápiná barca yàacaténáwa úni yáacubàa wenàiwicanái íicha déecuísatá callisa icáinalená íicha, ipíchaná wenàiwicanái iwesiaca iwéré. ¹⁰ Iwàwacutá càì imànica ichùniacáinaté manùba wenàiwica, iná madécaná cáuláiquéeyéi nawesiaca Jesús iwéré, namàacacaténá nacáapiwa iwali, yéewacaténá nachùnliacawa.

¹¹ Demonionái naicácaté Jesús, yá namàacaca wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise nabàlùacawa nàulul ipùata iyúwa Jesús irí nàacaténá icáaluíná. Yá demonionái náimaca cachàiníri iyú Jesús irí:

—¡Píacata yáí Dios Íirica! —náimaca irí. ¹² Quéwa Jesús yàalàaca demonionái cachàiníri iyú, ipíchaná nacàlidaca cawinácaalíni.

Jesús escoge a los doce apóstolos

¹³ Néeseté Jesús yàacawa dúli íinatalé, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa cayábéeyéi Jesús iicáca íiwitáise. Néese nàanàaca yàatalé. ¹⁴ Néese Jesús yeedáca néená doce namanùbaca nàacaténáwa yáapícha, yéewacaténá nacái ibànùaca nía nacàlidáanápíná Dios itàacái. Yàaca náipidenápíná apóstolnái. ¹⁵ Imàaca nacái nalí íiwitáisewa náucacaténá demonio wenàiwicanái íicha. ¹⁶ Níai docéeyéica imanùbaca íipidenéeyéica càì: Simón, yáí aslali Jesús yàaca íipidenápíná wàlisài, Pedro. ¹⁷ Nía nacái Zebedeo yéenibe pucháiba, ibèeri íipidená Santiago, íméerèeri nacái íipidená Juan. Jesús yàaca wàlisài náipidenápíná Boanerges (íimáanaca “Caluèyèi íiwitáise càide iyúwa énu isàna”, càì íimáanaca). ¹⁸⁻¹⁹ Andrés nacái, Felipe nacái, Bartolomé nacái, yá nacái Mateo, Tomás nacái, Santiago nacái, yáí Alfeo írca, Tadeo nacái, yá nacái Simón, áibaalí íipidenèeri nacái celote, yá nacái Judas Iscariote, yáí itéeripínacaté Jesús yùuwidená náibàacaténáni, nanúawani.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

²⁰ Néese Jesús iwàlùacawa capíi írculé yéewáidacalénái yáapíchawa. Néese àniwa madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá dàalaca wenàiwica capíi írucu, iná càmita náalimá nayáaca nayáacaléwa, yáí Jesús, nía nacái yéewáidacaléca. ²¹ Néese Jesús yéenanái yéemíaca iináwaná iwali, yá nàacawa Jesús yàatalé needácaténá náichani, náimacáiná iwali máiwitáiseasani, yáí Jesúsca.

²² Nàyaca néré nacái abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo írucu, yàanèyèicaté Jerusalén iyacàlená néese. Yá náimaca Jesús iwali: “Beelzebúca, yáí demonio íiwacalínaca, yáquéi idacúaca íiwitáise yáí asialica Jesús. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús iwali.

²³ Iná Jesús imáidaca yàataléwa nía. Yá icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Imaca nalí: “Satanás canácatáita iwàwa yúucaca yàasu demonionáiwa wenàiwica íicha. ²⁴ Càide iyúwa wenàiwicanái iyáaná, napélicaaalí náipunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. ²⁵ Néese àniwa áibanái néenanái napélicaaalí náipunitawáaca, néese càmita náalimá náyaca abéeri capíi írucu. ²⁶ Càita nacái, Satanás yàasu demonionái napélicaaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini quirínamatáni, yáí Satanásca. Yá imáalàacawa ichànicatá. Iná iwàwacutácué píaliacawa càmita núuca demonio wenàiwica íicha Satanás íiwitáise iyú.

²⁷ “Nudé quéwa núucaca demonio wenàiwica íicha nuíwítáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás íicha. Péemiacué comparación: Càide iyúwa cayéedèeri imàníná, càmita

cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa iriculé áiba cachàiníri asìali icapèeca iyéedùacaténá lícha yàasu, càmicàlicáwa cayéedéeri idacùaca líchawa yáí cachàiníri asìalica quéechacáwa. Iwàwacutá cayéedéeri càì imànica, yéewacaténá iyéedùaca cachàiníri asìali yàasu. Càita nacáì nùalimá nudacùaca nuìchawa Satanás nuwasàacaténá wenàiwica Satanás lícha. Pidécueca pitàanica báawéeri iyú Espíritu Santo iwali.

²⁸ “Péemiacué cayába, Dios imàacapiná iwàwawa líchéi macáì íiwitáaná báawéerica wenàiwica imànírira, itàanírira nacáì Dios iwali, nawènúadacaalí náiwitáisewa nabáyawaná líchawa. ²⁹ Quéwa wenàiwica itàanicaalí báawéeri iyú Espíritu Santo iwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa íbáyawaná lícha, néese cabáyawanáca càiripinátani èeri càmfíri imáaláawa”, íimaca yáí Jesúscá.

³⁰ Càita Jesús íimaca nalí níái yéewáidéyéica wenàiwica templo iricu, náimacáinaté Jesús iwali demoniosa idacùaca íiwitáise.

La madre y los hermanos de Jesús

³¹ Néeseté Jesús yáattia yàanàaca yàatalé, yéenanáì nacáì. Quéwa nabàlùacawa bàacháwáise caplí lícha. Yá nachùlùlica áiba imáidacaténá Jesús. ³² Néese áibanáì yáawinéeyéiwa mawiénita Jesús irí náimaca irí:

—Píatúa, péenanáì nacáì, péenanáì inanáì nacáì nabàlùacawa bàacháwáise. Nawàwacutáca pía —náimaca. ³³ Néese Jesús íimaca nalí iyéeyéica itéseebàa:

—Péemiacué yáì nùumáanáca nùatúa iwaliwa, nuénanáì iwali nacáìwa —íimaca yáí Jesúscá.

³⁴ Néese Jesús íicáidaca nalí níái yéewáidacaléca yáawinéeyéicawa itése. Yá íimaca:

—Piicácué, níái wenàiwicaca nuicáca nía càiyéide iyúwa nùatúanáìwa, nuénanáì nacáìwa.

³⁵ Cawinácaalí wenàiwica imànírira càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácata nuíquéeri càiride iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúa nacáìwa, nùatúa nacáìwa —íimaca yáí Jesúscá.

4

La parábola del sembrador

¹ Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica àniwa Galilea icalisaniná idùlepiré. Idècunitàacá yéewáidaca nía, yá manùbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús itése. Iná Jesús iwàlùacawa barca iriculé iyéechúa calisa yáacu. Yá yáawinacawa yéewáidacaténá wenàiwica iyaméeyéicawa calisa icàinalená íinata. ² Néese idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi iwali. Icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Íimaca nalí:

³ “Péemiacué comparación: Abéeri asìali íbànacaté yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabanáaná ituínási, yàaca ícasáaca yàacawa bànacalé. ⁴ Iná yàaca ícasáaca yàacawani, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulcubàa, yá màsibèenáì yàanàaca néré, yá nayáaca bànacalé íimi. ⁵ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yéewiré, canácatáica cayába cáli íbaníri. Yá bànacalé íimi íbacácawa ráunamáita, càmicáiná íbaní néeni cáli. ⁶ Néese quéwa èeri yàacáináwa chènuniré mamáalàacata, yá yeemáca púubéeyéi bànacalé, néese chuica nía, canácaíná napìchu cayába cáaléeri, iná néetácawa. ⁷ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yéewiré. Néese tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yéewibàa, iná yáì bànacaléca càmita idàwinàawa cayába, canáca nacáì bànacalé iyacaná. ⁸ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Yá idàwinàacawa cayába, idèniaca nacáì iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca iyacanáwa treinta namanùbaca. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca iyacanáwa sesenta namanùbaca. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca cien namanùbaca iyacaná”, íimaca yáí Jesúscá.

⁹ Jesús íimaca nacáì: “Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué nutàacáì”, íimaca yáí Jesúscá.

El porqué de la parábolas

¹⁰ Néesetécawa Jesús iyaca abéerita, yá níái yáapichéyéica, nía nacáì doce namanùbaca yéewáidacaléca nasutáca néemiawani càinacaalí íimáaná yáì comparaciónca. ¹¹ Yá Jesús íimaca nalí: “Dios imàacacué píalíacawa càinacaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanáì yáaliacawa. Néese áibanáì càmfíyéica yeebáida Dios itàacáì, nucàlidaca nalíni yáawami comparación iyú, ipíchaná nàalí néemiaca càinacaalí íimáaná. ¹² Iná éwita naicácaánita yáì numànírira, càicáanítá càmita nàalíawa iwali càinacaalí íimáaná. Ewita néemiacaánita nutàacáì, càicáanítá càmita nàalíawa néemiaca càinacaalí íimáaná. Iná càmita nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná lícha”, íimaca yáí Jesúscá.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹³ Jesús íimacaté nalí: “¿Cánásicué càmita píalía péemiaca càinacaalí íimáaná yáì comparaciónca? Càmicàlicué píalíawa péemiacani, yásí càulenápinácuéca píchawa macáita comparación nucàlidéeripinácué píriwa. ¹⁴ Yá íimáanáquéera yáì comparaciónca: Yáì yèerica ícasáaca yàacawa ituínási íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica icàlidacaalí Dios itàacáì áibanáì irí. ¹⁵ Abénaméeyéi wenàiwica càica níade iyúwa ituínási yúuwèericawa àyapulcubàa: Néemiaca Dios itàacáì, quéwa idécanámi néemiacani, yá Satanás yàanàacàtécata imàacaca

naimáichaca Dios itàacái ibàncanéerimica nawàwaliculé. ¹⁶ Aibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási yúuwèericawa íba yèwiré: Néemiaca Dios itàacái, yá neebáidaca casímáiri iyúni. ¹⁷ Néese quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái tàì ímèeri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bānacalé ipíchú cayába, íná neebáidaca Dios itàacái malééná èeri meedá, càide iyúwa bānacalé yéetácaalíwa ráunamáita. Íná idàbacaalí áibanái yúuwicháidaca nía Dios íwalíise, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalímáidacaalí nía namanínápiná nabáyawanáwa, yásí naméyáacawa neebáidaca Dios itàacái. ¹⁸ Aibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási ibàncanéerimica tuíri yèwiré; néemiaca Dios itàacái. ¹⁹ Quéwa báawaca nánáidacawa nawàwawa báawanama abéerita náasu cawèníri íwaliwa, yái èeri írícúirica wawási meedá. Cáinináca naicáca cawèníri, yái ichíwáidéerica wenàiwica. Nawàwa nacái needáca nalíwa macái cawèníri náasupináwa. Íná nánáidacáináwa íwali macáita yái cawènírica, yá naimáichaca Dios itàacái. Càide iyúwa tuíri càmicáalí íbatàa bānacalé idèniaca iyacanáwa, càita nacái níái wenàiwica. Nánáidacawa nawàwawa báawanama náasu cawèníri íwaliwa, íná càmita namáni cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáná. ²⁰ Dios áibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási ibàncanéerimica cayábèeri cáli írículé. Néemiaca Dios itàacái, yá neebáidacani, yá namànica cayábèeri manuísíwata càide iyúwa bānacalé idèniacaalí iyacanáwa manùba. Abènaméeyéi namànica cayábèeri càide iyúwa bānacalé idèniacaalí iyacanáwa treinta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábèeri manuísíwata náicha càide iyúwa bānacalé idèniacaalí iyacanáwa sesenta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái nacái namànica cayábèeri náicha mamáalàacata càide iyúwa bānacalé idèniacaalí iyacanáwa cien namanùbaca macái yéetaná imanùbaca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

²¹ Jesús íimacaté nalí nacái: “Péemiacué comparación: Càmita watúcunia lámpara watécaténáni caplí írículé wabàacaténáni yáalusí írículé, càmita nacái wabàa lámpara wáasu cama yáapiréwa yái waiméerica íinata. Càmita càì wamàni. Néese watéca lámpara caplí írículé, yá wamàacaca chènunibàani, ícānacaténá caplí írícuyéi íwali. ²² Yái lámparaca íimáanáca càicanide iyúwacué piyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi íbāncanéeri píaliéricuécawa íwali, càide iyúwa lámpara ícānacaaalí wenàiwica íwali, naicácaténá cayába. Dios iwàwa náalíacawa íwali macáita yái tàacáisi càmirícáwa náalíawa íwali. ²³ Cāuwílyéicaalícué pía, yá péemiacué nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Jesús íimaca nalí nacái: “Píináidacuéwa cayába íwali yái nucalidéericuéca píri. Cayábacaalícué píináidawa nutàacái íwali, yásí Dios ímāacacué píaliacawa cayába íwali, yái nūméericuéca píri. Yá ímāacapínacué píaliacawa áiba wawási íwali mamáalàacata. ²⁵ Wenàiwicacáiná ínāidacaalíwa cayába nutàacái íwali, yá nacái yáalíacaalí yéemíaca càinācaalí íimáaná, yásí Dios ímāacaca yáaliacawa áiba wawási íwali mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita ínāidawa cayába nutàacái íwali, yá íimāichapiná nacái càinācaalí achúmèeri wawási yáaliéricatéwa íwali”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla que crece

²⁶ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa. Íimaca nalí: “Yái Dios icūanáca yáasu wenàiwicawa càicanide iyúwa asialí íbānacaalí ituínási cáli yèwiré. ²⁷ Idécānāami íbānaca íbānacaalewa, yá yāacawa ícapèe néréwa ímācaténá. Eeri imanùbaca icawāacawa. Catá imanùbaca íimāca. Canācata ímānīri ituínási írì, quéwa yái ituínási íbacácawa, néese bānacalé idāwināacawa cayába, éwita asialí càmicāaníta yáaliawa càinācaalí iyú íbānaca ídāwināanáwa. ²⁸ Càita cáli ímānica yáasu wawāsítawa meedá: Quéechacáwa cáli ímāacaca ituínási íbacácawa, néese cabāinācāni yái bānacaléca, néese capūutunācāni, néese cāyanācāni. ²⁹ Néese quéwa mīisicaalíni, yá asialí yeedáca iyacaná, yácáiná íbānaca íyacaná yáasu èeri ídéca yāanāca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³⁰ Jesús íimacaté nalí nacái: “Síucade nucalídacué píri càinācaalí iyú Dios icūanca yáasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú. ³¹ Yái Dios icūanáca yáasu wenàiwicawa càicanide iyúwa mostaza íimi wenàiwica íbānéerica cáli yèwiré. Yái mostaza íimica māiní achúmèerínacāni. ³² Éwita achúmèerínacānītāni yái mostaza íimica, càicānīta ídēcānāmi nabānacāni, yásí idāwināacawa manuírípíná náicha canānama bānacaléca. Idèniaca yāanawa manuínaméeyéi, yásí māsíbèe náalímá namànica namúlubèwa catāmāacatalé”, íimaca yái Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³³ Càité Jesús yéewáidaca wenàiwica Dios íwali manùba comparación iyú càide iyúwa yái tàacásica. Yéewáidaca wenàiwica càide iyúwa náalímānā néemiaca. ³⁴ Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación yáawami iyúta. Néeseta idécunitàacá iyaca abéerita yéewáidacalénái yáapichawa, yá icālidaca nalí macáita càinācaalí náimānā níái comparación canānama.

Jesús calma el viento y las olas

³⁵ Yáté èrica catácáiná yàacawa, iná Jesús íimaca yéewáidacalénái írriwa:

—Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha —íimaca nalí.

³⁶ Néese yéewáidacalénái nàacawa manùbéeyéi wenàiwica íicha. Nawàlùacawa barca iriculé, natéca Jesús yáawinacawa náapicha barca iricu. Aibanái wenàiwica nàacawa náamiwáise barca iricu, máisibáwanáita quéwa baraca. Néeseécawa Jesús íimaca íichawa. ³⁷ Néese manuírí cáuli ipùaca nàwali. Máiníri cachàinica yái cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca iriculé, yá únì ipuniádaca yàacawa barca. ³⁸ Jesús íimácáita quéwanáta. Abéeri íimamisi írriacawa barca yàapùà néese, Jesús írriéri yàacawa íinata. Néese nacawáidacani, nàimaca írri:

—Íwáiwacali! ¿Cáná pimàaca wasawáacawa? —nàimaca Jesús írri.

³⁹ Yá Jesús ímichàacawa, yàalàaca cáuli cachàiníri iyú, yá íimaca nacái màladàca írri:

—Íwíú píá! —íimaca yái Jesúsca. Yáta wíuwa yái cáulica, màladàca nacái. ⁴⁰ Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái írriwa:

—¿Cánacué máiní cáluca píá? ¿Cánacué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca yái Jesúsca. ⁴¹ Máiní cáluca nía. Yá nàimaca nalíwáaca:

—¿Cawináica yái asialica ichùulìerica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùullaná nía? —nàimaca nalíwáaca.

5*El endemoniado de Gerasa*

¹ Néeseté nàanàaca abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, Gerasa yàasu cáli néré. ² Néese idècunitàcá Jesús ímichàacawa barca iriculé cáli ínatalépiná, yáta asiali yàanàaca Jesús yàatalé, abéeri asiali demonio idacuèri íiwitáise. Yái asiali yàacawa yéetáními icàliculèená néese.

³ Yái asiali iyacaté yéetáními icàliculèená yéewi. Canácata yáalíméeri idacuàcani, íbatàa cadena iyú piná, càmita nàalímá. ⁴ Ewitaté yàcalé mìnánái nadacuàcáanítani madécaná yàawírí, yàabàli, icápí nacái cadena iyú, càicáaníta macái èerita imàdádacaté íichawa cadena, yá nacái iwaaléminamata imànica cadena. Iná canácata yáalíméeri idacuàcani, canásíwata. ⁵ Yái asiali yéepunicawa yéemánicawa táiyápinama, èeriapinama nacái yéetáními icàliculèená yéewírí, dúli yéewírí nacái. Yá inúadáidaca yáawawa íba iyú. ⁶ Quéwa íicácáiná Jesús déecuise, yá ipiàcawa Jesús yàatalé. Ibàlùacawa yүүлù ipùata iyúwa Jesús írri yàacaténá Jesús icàaluíná. ⁷ Yá demonio yéemánicawa asiali isàna iyú. Íimaca Jesús írri:

—Píca písàiwica nulí wawàsi, Jesús Dios Íirica yái Dios chènúniséeri náicha canánama. Nusutáca píicha wawàsi Dios íipidená ìwali píca piùwichàida núa! —íimaca yái demonioca. ⁸ Càì demonio íimaca, Jesús íimacáinaté írri:

—Píá, demonio casaquèeri íiwitáiseca, píawa asiali íicha —íimaca yái Jesúsca. ⁹ Néese Jesús íimaca demonio írri:

—¿Cawiná píipidená? —íimaca yái Jesúsca. Yá demonio íimaca Jesús írri:

—Nuípidená Legión, ímáanáca “Cawàwanáta cinco mil namanùbaca”, máinícáiná madécaná wía —íimaca yái demonioca.

¹⁰ Néese demonionái isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata ipíchaná ibànùaca nía méetàuculé íicha yái cálica. ¹¹ Mawiénita nali dúli ìwali madécaná marranonái yéepuniwa. Nayáaca nèepunicawa nayáacaléwa. ¹² Iná demonionái nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata:

—Pichùullacaténá wàanápínáwa marranonái yàatalé, yá pimàaca wawàlùacawa marranonái idèericulé —nàimaca. ¹³ Càita Jesús imàacaca nàacawa. Yá demonionái yàacawa asiali íicha. Yá nawàlùacawa marranonái idèericulé. Níái marranonái dos mil namanùbaca cawàwanáta. Napiacawa máiwitáisewaca demonio íiwitáise iyú, àta nacaláacatalétawa quíratàli íinatáise calisa yàaculé, yá nàisicùmawaca macáita, níái píráica càmiyéica Dios imàaca judiónái idèniaca, casacàacáiná nali marrano íiná.

¹⁴ Néese níái icuèyecaté marranonáimi napiacawa, yá nàaca nacàlidaca marrano íinàwanámi manuírí yàcalé iricu, yàcalé pùubéeyéi iricu nacái iyéeyéica mawiénibàa. Iná madécaná wenàiwica nàacawa néré naicácaténá càinácaalí iyáaná. ¹⁵ Néese nàanàaca Jesús yàatalé. Yá naicáca yái asiali madécanéeyéi demonio idacuèricaté íiwitáise. Yáawinéericawa iyaca, íbàle yáapichawa mawiénita Jesús írri, cáiwitáise nacáicani. Yá cáluca níái wenàiwicaca. ¹⁶ Néese níái icuèyecaté marranonáimi, iiquéyecaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnánái írri, càinácaalíté iyú Jesús ichùnìacani, yái asialica demonio idacuèricaté íiwitáise. Nacàlidaca nalí nacái marranonáimi íinàwaná ìwali. ¹⁷ Iná nadàbaca nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata yéepùanápínáwa nàasu cáli íicha.

¹⁸ Yá Jesús yéepùacawa barca yàatalé, néese yái asiali demonionái idacuèricaté íiwitáise isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata imàacáanápíná yàacawa yáapicha. ¹⁹ Quéwa Jesús càmita imàaca asiali yàacawa yáapicha. Néese Jesús íimaca asiali írri:

—Pèepùawa picapèe néréwa, péenánái yàataléwa. Picàlida nalíni macáita yáí cayábéerica Wacuríná Dios imàníríca pírí, iicá nacáí pipualé manuísíwata—íimaca yáí Jesúsca.

²⁰ Néese yáí asíali yàaca icàlídacani diez namanùbaca yàcalé írìcu ìyèeyéica Decápolis yàasu cáli íinata. Icàlídaca Jesús imànicatè írì cayábèeri, yá macáita néemiacaalítèni, yá nánáidacawa manuísíwata néemiacani.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

²¹ Néeseté idécánámi Jesús ichàbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalísaníná íicha barca írìcu yéewáidacalénái yáapichawa, yá manùba wenàiwica iwacáidáyacacawa yàatalé. Yá Jesús iyamáacawa calisa icàinalená íinata. ²² Néese áiba asíali yàanàaca, abèeri néená níái judíonái yéewáidacàalu íiwacananái, íipidenéerica Jairo. Yá Jairo iicáca Jesús. Yá yúuwàa iriacawa inùmáawawa Jesús írì, yàacaténá Jesús icàaluíníná, yéewanápiná Jesús iicáca ipualé. ²³ Yá isutáca Jesús íicha wawási manuísíwata. Jairo íimaca Jesús írì:

—Núidu iculúacawa, uwàwa uetácawa núcha. Iná nuwàwacutáca pía nucapee néréwa, pimàaca picáapiwa ùwali, ipíchaná uetácawa—íimaca.

²⁴ Néese Jesús yàacawa Jairo yáapicha yéewáidacalénái yáapichawa. Madécana wenàiwicanái nacáí nàacawa yáamíwáise. Máinicáiná manùbaca wenàiwica, iná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré. ²⁵ Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cálúiacatè ùa doce camuí, úiraná imusúacawa úicha mamáalàacata. ²⁶ Uuwichàacatèwa báawanama idècunitàacá manùba cadèpiacáiyéi idèpiaca úa. Ewitaté úucacáaníta úasu platawa macáita upáyaidacaténá cadèpiacáiyéi, càicáaníta càmíta cayába úa, mamáalàacata quéwanáta cúlúiacawa yáwanái úa. ²⁷ Uémícaté Jesús íinàwaná ichùníaná wenàiwica, iná ùaca nacáíwa manùbéeyéi wenàiwica yáapicha. Yá ùacawa Jesús yáamíwáise mawiéníta írì manùbéeyéi wenàiwica yèewi, yá udunùaca Jesús ibàle iwali. ²⁸ Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí iwali, éwíta ibàle ìwalicáaníta meedáni, yási báisíta cayábpínáca núawa”, càì ùumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalicúsewa. ²⁹ Udècanacáita udunùaca ibàle iwali, yáta úiraná iyamáacawa úicha, yá úaliacawa uwàwalicúsewa udéca uchùnìacawa uláicái íicha. ³⁰ Yáta Jesús yáaliacawa iwàwalicúsewa ichùnìacatè áiba wenàiwica íiwitáise iyúwa. Iná iwènùacawa íicáidacaténá manùbéeyéi wenàiwica írì. Néese Jesús isutáca yéemiawa nía. Íimaca nalí:

—¿Cawíná idunùna nubàle iwali? —íimaca yáí Jesúsca. ³¹ Néese yéewáidacalénái íimaca írì:

—¿Càmíta píicá níái madècanéeyéi wenàiwicaca nacàbadàayacacawa nàacawa píwéré? ¿Cánásica yéewa pisutá péemiawa cawínácaalí idunùna píwali? —námimaca Jesús írì.

³² Quéwa Jesús iicáida itéesewa mamáalàacata íicacaténá yáí wenàiwica idunuèricatè iwali. ³³ Iná úái inanáica umusúacawa wenàiwicanái yèewíse. Yá ùanàaca itatèechúawa icalùniwa, úaliacawa uchùnìacatèwa. Yá ubàlùacawa ùlulú ipùata iyúwa Jesús írì ùacaténá icàaluíníná. Yá ucàlídaca írì macáita uínáwanáwa báisírì iyú. ³⁴ Néese Jesús íimaca ulí:

—Pía, inanáica, pimàacacáiná píwàwawa nùwali, iná yéewa pídéca pichùnìacawa. Piawa matúbanáita. Pídéca pímusúacawa càiripínáta íicha yáí uláicáica —íimaca yáí Jesúsca. ³⁵ Idècunitàacá Jesús icàlídaca ulní, yá áibanái nàanàaca judíonái yéewáidacàalu íiwacali icapèe néese. Yá námimaca Jairo írì:

—Píidumica yéetáwa. Picá písiáiwica quirínama írì wawási, yáí yéewáidéerica wenàiwica —námimaca. ³⁶ Jesús yéemiaca natàaníná, quéwa càmíta itàani náapicha. Jesús itàanicáita abéerita Jairo yáapicha, yáí judíonái yéewáidacàalu íiwacalica. Jesús íimaca írì:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata —íimaca yáí Jesúsca. ³⁷ Néese càmíta Jesús imàaca áibanái nàacawa náapicha Jairo icapèe nérépiná. Imàaca nàacawa náapicha níawamicata Pedro, Santiago nacáí, Santiago iméerèeri nacáí, íipidenèeri Juan. ³⁸ Yá néese nàanàaca judíonái yéewáidacàalu íiwacali icapèe néré, yá Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica cachàiníyèi isàna, íichàaníyèica báawanama, nacántàa càncción cachàiníyèi iyú yéetáními iwali, càide iyúwa judío íiwitáise íyáaná. ³⁹ Jesús yáaliacawa icàucáidánápiná úa yéetèechúamicawa. Yá iwàlùacawa nacapèe írìculé, íimaca nalí:

—¿Cánácué pímaní písanawa báawanama, píchàanicué nacáí máiní? Uara sùmàuca camíchúata yéetáwa, uimácáicata ùyaca —íimaca yáí Jesúsca, yáaliacáináwa icàucáidánápinaté úa.

⁴⁰ Néese naicáanica Jesús íquíníná, náalíacáináwa báisírì iyúcani uetácátèwa. Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama caplí íicha. Néese itéca yáapichawa yéetèechúami yáaniri, úatúami nacáí, nía nacáí yéewáidacaléca íyèeyéica yáapicha. Yá nawàlùacawa sùmàumi iriacataléca.

⁴¹ Néese íibàaca ucáapi iwali, úái yéetèechúamicawa, yá íimaca ulí:

—Talita, cum (ímáanáca judíonái itàacái iyú: “Pía, mànacàuca, núuma pírí, pímicàawa”, càì íímáanáca) —íimaca yáí Jesúsca.

⁴² Yáta úái sùmàuca, idènièchúaca doce camuí, umichàacawa, yá uipína nacáí. Yá nánáidacawa manuísíwata naicáidaca ulí, níái wenàiwicaca íyèeyéica néré. ⁴³ Quéwa Jesús

yàalàaca nía cachàiníri iyú ipíchaná nacàlidaca áibanái iríni, icáucàidáanáté úa. Néese ichùullaca nacái nàaca uyáapíná, úái sùmàuca.

6

Jesús en Nazaret

¹ Néeseté Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená yàasu cáli fícha, yá yàanàaca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Yéewáidacalénái nàaca nacáíwa yáapícha. ² Yá sábadò irícu judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica judiónái yéewáidacàalu irícu. Manùbéeyéi wenàiwica yéemiácáináni, yá báawaca nánáidacawa nawàwallícuísewa. Náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáalíawa cayába. Càmita báisi imàni yái càmiríca wenàiwica idé imànica. ³ Yácata lírimi meedá yámide yàalubáisi imànírinámica. María lírica meedáni. Nabèerica meedáni, níái Santiago, José nacái, Judas nacái, Simón nacái. Yéenanái inanái nacái nàyaca wèewibàa meedá —náimaca nalíwáaca. Iná càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái. ⁴ Quéwa Jesús ímaca nali:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Quéwa yàasu cáli néeséeyéi, yéenanái nacái, icapèe irícuíyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nùasu cáli néeséeyéi, nuénánái nacái, nucapèe irícuíyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —ímaca yái Jesúsca.

⁵ Càmita Jesús imàni néré yái càmiríca wenàiwica idé imànica, càmicáiná neebáida itàacái. Quéwa imàcaca icápiwa abénaméeyéi cáuláiquéeyéi iwali, cawàwanáta máisiba, yá ichùniaca nía. ⁶ Yá achùmaca íináidacawa iwàwawa manúisíwata càmicáiná neebáida itàacái.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

Néeseté Jesús yéepuníca yéewáidaca wenàiwica áiba yàcalé irícuibàa iyéeyéica mawiénita Nazaret iyacàlená irí. ⁷ Jesús imáida yàataléwa níái doce namanùbaca yéewáidacalécawa. Néese idàbaca ibànùaca nía pucháibanamata nàacaténáwa yàcalé imanùbaca. Ichàiniadaca nía náucáanápíná demonio wenàiwicanái íicha. ⁸ Càmita imàca natéca wawàsi nàasu àyapu imàlunéwàwa. Imàcaca natéca abéerita nàasu àicuwa natéeripíná àyapulcubàa. Càmita imàca natéca saco, yàacàsi nacái, plata nacái. ⁹ Imàcaca nàwalica nàasu costiza nacáiriwa nàabàli iwaliwa, quéwa càmita imàca nadèniaca pucháiba nabàlepináwa, abéerita meedá. ¹⁰ Yá Jesús ímaca nali:

—Piwàlùacuéwa abéeri capli irículé, yá piimácué néréta àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irícuíse. ¹¹ Aibalé càmicaalícué namàaca piwàlùacawa, càmicaalí nacái nawàwa néemiaca picàlidacuéca nali nutàacái, yá iwàwacutácué piacawa náicha. Pichùpiacué cáli ichùmalé piabàli íichawa naicápiná càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía israelitaca, píasadacaténacué nali Dios yuúwichàidáanápíná níawa —ímaca yéewáidacalénái iríwa, yái Jesúsca.

¹² Iná yéewáidacalénái nàacawa nàalàacaténá wenàiwica nawènúadánápíná náiwitáisewa Dios irípíná. ¹³ Yá náucaca nacái madécaná demonio wenàiwicanái íicha. Nàucaca olivo iséená manùbéeyéi cáuláiquéeyéica iwali, yá nachùniaca nía.

La muerte de Juan el Bautista

¹⁴ Néeseté rey Herodes yéemiaca wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná iwali, manùbacáiná wenàiwica nacàlidaca nàyaca iwali, yái Jesús imànínáca, càinácaalí iyú yéewáidaca wenàiwica nacái. Yá Herodes ímaca Jesús iwali:

—Juan el Bautistami idéca icáucàcawa, iná yéewa yáalimá imànica yái càmiríca wenàiwica idé imànica —ímaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamicani yái Jesúsca.

¹⁵ Aibanái ímaca Jesús iwali:

—Yácata profeta Elías yàanèerica àniwa —náimaca. Aibanái íma:

—Yácata áiba profeta càiride iyúwaté profetanáimi wapíchaléeyéimi —náimaca. ¹⁶ Quéwa rey Herodes yéemiacaalíté nacàlidaca Jesús iináwaná, yá Herodes ímaca:

—Yácata Juanmi, yái nuchùulíerícaté nawichùaca íicha íiwita. Idéca icáucàcawa —ímaca yái rey Herodesca.

¹⁷ Càica Herodes ímaca ichùullacáináaté yàasu úwináíwa náibàanápínaté Juan calúacáiná Herodes yàacawéetúá íicáca Juan, úái Herodes yàacawéetúá lípidenéchúaca Herodías. Yá úwinái nadacúacaté Juan cadena iyú presoíyéi ibànalícu. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéenasàiri Felipe yàacawéetúá quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacaté úa yéenasàiri íichawa. ¹⁸ Iná Juan íimacaté rey Herodes irí: “Báawéeriquéi peedáanáca péenasàiri yàacawéetúawa”, íimacaté yái Juanmíca.

¹⁹⁻²⁰ Iná báawacaté Herodías uicáca Juan, yá uwàwacaté unúacani, quéwa càmita úalimá unúacani, cáalucáiná rey Herodes íicáca Juan, yáalíacáináwa cayábéericani, yái Juanca, mabáyawanéeri nacái. Iná Herodes icúaca Juan ipíchaná Herodes yàacawéetúá Herodías inúacani. Ewita rey Herodes càmicáaná yáalíawa càinácaalí iwàwacutáaná imànica macái

èerita idécanaamité yéemíaca Juan icàlidaca irí Dios itàacái, càicáaníta casímíaca rey Herodes yéemíaca Juan itàacái. ²¹ Quéwa áiba èerité Herodías úalímáca umànica Juan irí càide iyúwaté uwàwáaná. Rey Herodes imànica manuírí fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá imáidaca yáapichéeyéiwa iyúdeeyéica Herodes icùaca Galilea yàasu cáli, nía nacái yàasu úwi íwacananáica, nía nacái yàacawéeyéináca asianáica caináwanéeyéica Galilea yàasu cáli néeseeyéica, nayáacaténá nayáacaléwa yáapicha, namànicaténá yáapicha nacái manuírí fiesta. ²² Yá Herodías úidu iwàlùacawa asianái iyáacàalu iriculé. Yá ulabàaca báawéeri iyú abéechúata asianái yàacúsemi naicáténá úa. Naicácáiná ulabàaca, iná usímáidaca nawàwa macáita rey Herodes, nía nacái yáapichéeyéica iyéeyéica iyáacaléwa yáapicha. Iná rey Herodes íimaca mànacáu irí:

—Pisutá nuícha càinácaalí piwàwéerica. Yásí nùaca piríwani —íimaca ulí.

²³ Yá Herodes íimaca ulí àniwa pucháiba yàawíríata báisí báisísíwatasa Dios yáaliéricawa Herodes yàanápínaté ulí càinácaalí wawàsi uwàwéerica íicha, éwitasa uwàwacaalíté íicha cáli yéema, yái Galilea yàasu cálica Herodes icuèrica, yásí yàanápínása ulítáni báisíta, íimaca. ²⁴ Yá ùacawa náicha, úumaca úatúta iríwa:

—¿Càirínásica wawàsi nusutá íicha? —úumaca úatúta iríwa. Yá Herodías úumaca ulí:

—Pisutá íicha Juan el Bautista íiwita —úumaca ulí úái Herodíasca, uwàwacáináté uicáca Juan íiwita utuí iyúwa úalícaténáwa báisíiri iyúcani Juan yéetácawa. ²⁵ Néese úái mànacáuca uepùla uwàlùacátétawa àniwa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Siúcata nuwàwa piaca nulí Juan el Bautista íiwita quírapieli iricu —úumaca irí.

²⁶ Néese, éwita achúumacáaníta manuisíwata rey Herodes iwàwa, yéemíacáiná usutáaná íicha, càicáaníta càmita Herodes idé imáisaníaca úichani, íimacáináté ulí nàacúsemi níái wenàiwicaca yàanápínása ulí càinácaalí wawàsi usutéerica íicha. ²⁷ Yá rey Herodes ichùullaca úwisàiri iwichùanápíná Juan íicha íiwita, itecaténáni rey Herodes irí. ²⁸ Néese úwisàiri yàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá iwichùaca Juan íicha íiwita. Càité Juan yéetácawa. Yá úwisàiri itéca íiwitami quírapieli iricu. Yá yàaca íiwitami ulí úái mànacáuca. Néese úái mànacáuca utécani úatúta iríwa, uicátaténá báisíiri iyúcani Juan yéetátéwa.

²⁹ Néese Juan yéewáidacalénáimi yéemíaca iináwanámi, yá nàacawa presoíyéi ibàna néré needácaténá Juan ichéecami. Yá natéca nabàliwani.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

³⁰ Néeseté apóstolnái yèepùla iwacáidáyacacawa Jesús yàatalé, idécanaami nacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí. Néese nacàlidaca Jesús irí macáita namàníricaté, néewáidéerica iyú wenàiwicanái nacái. ³¹ Jesús íimaca nalí:

—Wàacuéwa wàanacúéwa walínáamitawa áibalé canácatalé wenàiwicaca, yéewanápíná wayamáidacawa achúumáanacáwa —íimaca nalí, madécánacáiná wenàiwicaca yàanàaca yàacawa nàatalé, áibanái nacái yèepùacawa yàacawa náicha, iná càmita yéewa nayamáidacawa, ibatàa nayáanápíná nayáacaléwa, càmita nàalímá. ³² Iná Jesús yàacawa barca iricu yàasu apóstolnái yáapichawa abéemàalé Galilea icallsaníná íicha, canácataléca wenàiwicaca. ³³ Quéwa madécáná wenàiwicaca iicáca nàanáwa, nàalía nacái naicáca nía. Iná wenàiwicanái imusúacawa macái yàcalé íicha, yá napiacawa néré. Yá manùbéeyéi wenàiwicaca nàanàaca napichalé néré. ³⁴ Néese Jesús imichàacawa barca iricuise néré, yá iicáca madécáná wenàiwicaca. Canáca nalí abéeri yéewáidéeripíná nía Dios iwali, iná catúulécanaca Jesús iicáca nía, càide iyúwa waicácaalí canéeyéi icuèriná ovejaca. Yá idábaca yéewáidaca nía madécáná wawàsi iwali. ³⁵ Néese catáca yàacawa nàwali, yá yéewáidacalénái yàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canátáica yàcalé. ³⁶ Pichùulla nèepùanápínáwa nàacawa bànacalé yéewiré, yàcalé iriculé nacái iyéeyéica mawiénita nawènicaténá nayáapínáwa —náimaca. ³⁷ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Píatacué yàa nayáapíná —íimaca nalí. Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—¿Càmíta píalíawa canáca wali doscientos namanùbaca denario ocho quéeri iwènicatái? Ewita wadèniacaalí yàara platatá, càicáaníta càmita wáalímá wawèniaca cayába pan wèeripínáca nayáapínatá, níái manùbéeyéi wenàiwicaca —náimaca. ³⁸ Jesús íimaca nalí:

—¿Càisimalénácué pan pidènia? Picutácuécáwani —íimaca nalí. Néese idécanaami nàalíacawa, yá náimaca irí:

—Cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imidecaná nacái —náimaca.

³⁹ Néese ichùullaca nía manùbéeyéi wenàiwicaca nàawinánápínáwa nàwacacawa ipuléeri masicái íinata. ⁴⁰ Néese nàawinacawa nàwacacawa manùbéeyéi yáalusipíná, cien namanùbaca abenáméeyéi, cincuenta namanùbaca áibanái nacái. ⁴¹ Néese Jesús yeedáca cinco imanùbaca pan icáapi iriculéwa, pucháiba cubái imidecaná nacái. Yá iicáida chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri iwali yái yàacásica. Néese isubèriadacani, iwacùaca pan yéewáidacalénái iríwa nawacùacaténá wenàiwicanái iríni. Néese iwacùaca cubái imidecaná nacái yéewáidacalénái iríwa macáita. ⁴² Yá macáita wenàiwicanái iyáaca cadénamani. ⁴³ Néese yéewáidacalénái

needáca doce mapíiri imanúbaca pan yéenáimi, cubái nacái imàaquéericawa. ⁴⁴ Níái wenáiwica iyéeyéica pan, cinco mil namanúbaca aslanái. Càmita naputáa càisimalénácaalí inaná, sùmanái nacái.

Jesús camina sobre el agua

⁴⁵ Yáta Jesús ichùulíaca yéewáidacalénáwi nawàlùanápínáwa caqualéta barca iriculé nachàbacaténáwa ipíchalépiná abéemàalé Galilea icalisaniná ícha nàanàcaténá Betsaida iyacàlená néré. Iwàwa nàacawa ipíchalé idècunitàacá imàacaca wenáiwicanái yèepùacawa ícha. ⁴⁶ Néese idècánámi ibànùaca wenáiwicanái yèepùanápínáwa ícha canánama, yá Jesús yàacawa dúli ínatalé isutácaténá yáawawa Dios ícha. ⁴⁷ Néese idècánámi catáca nawicáu, Jesús yéewáidacalénái nàyaca barca iricu bamuchúami calisa. Yá Jesús iyaca abéerita cáli ínatáisecáwa. ⁴⁸ Néese iicáca máadáini natenáca cachàiníri iyú cáulicáiná ipùaca náipunita, iná càmita náalimá nachàbacawa abéemàalé. Amalácaalí yàacawa nawicáu, yá Jesús yàacawa mawiénita nalí yèepuníriwa úni inàniacubàa. Iwàwaca ichàbacawa náicha machacàníri iyú. ⁴⁹ Quéwa naicáca lipínánáca úni inàniacubàa, yá nayúunáidaca wenáiwica iwàwanámicaní. ⁵⁰ Yá néemíanicawa macáicáiná naicácani. Cáaluca nía báawanama, càmícáiná náalía naicácani. Yáta quéwa Jesús ímaca nalí:

—¡Matúbanáicué pía, núaquéi, picácué cáalu pía! —ímaca yái Jesúsca.

⁵¹ Néese Jesús iwàlùacawa nàatalé barca iriculé. Yáta wíiúca cáuli, Jesús iwàlùacáináwa nàatalé barca iriculé. Yá nánáidacawa manuísíwata naicáidaca irí. ⁵² Càmitàacáwa nadé náalíacawa cayába Jesús íwítáise iwali, éwítaté naicácaníta imáníná pan iyú yái càmíriica wenáiwica idé imànica, càulenácáiná náicha náalíanápínáwa néemiaca càinácaalí ímáaná.

Jesús sana a los enfermos de Genesaret

⁵³ Nachàbacatéwa abéemàalé Galilea icalisaniná ícha, yá nàanàca Genesaret yàasu cáli néré. Yá nadacúaca barca calisa idùlepiré. ⁵⁴ Namichàacanacáitawa barca iricuise, yá wenáiwicanái náalía naicáca Jesús. ⁵⁵ Yá wenáiwicanái napiacawa macái yacalé iriculé iyéeyéica néré nàalíacaténá nalí Jesús yàanàca. Néese manúbeyéi wenáiwica nadàbaca natéca cáuláiquéeyéi wenáiwica yàalubái ínatawa náalíacataléca Jesús iyaca. ⁵⁶ Néese àta alénácaalí Jesús yàawa achúméeri yacalé iriculé, manuiri yacalé iriculé nacái, manacualiré nacái, yá natéca naliadaca cáuláiquéeyéi wenáiwica àyapulicubàa Jesús ichàbacatabáapínáwa. Yá cáuláiquéeyéi nasutáca Jesús ícha imàacáanápíná nadunùaca iwali, càmicaalí nacái, ibàle ipùata ìwalita. Yá macáita idunuéyéica Jesús iwali, yá cayábaca nía uláicái ícha.

7

Lo que hace impuro al hombre

¹ Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenáiwica templo iricu nàanàcaté Jerusalén iyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa abénaméeyéi fariseo yáapícha. Néese macáita nàacawa Jesús yàatalé. ² Naicácaté abénaméeyéi Jesús yéewáidacaléca nayáaca nayáacaléwa càmíiyéicáwa íba icáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íwítáise ímáaná. Càmita Jesús yéewáidacalénái imàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa càide iyúwa fariseonái imáníná. Iná fariseonái itàanica Jesús yéewáidacalénái iwali, náimaca casacàcasa Dios iicáca Jesús yéewáidacalénái. ³ (Níái fariseoca, áibanái judío nacái macáita namànica càide iyúwaté nàawirináimi imáníná. Càmicaalícawa náiba nacáapiwa éeréeri iyú nayáacalé ipíchawáise, càmítacáa nayáa nayáacaléwa, canásíwata. Càmita nayáa nayáacaléwa càmicaalícawa namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íwítáise ímáaná. ⁴ Idècánámi nacái nawèníaca yàacàsi yacaléricu, yá nèepùacawa nacapèe néréwa namànicaténá culto nacáiri nàapídanápíná náichawa ipíchawáise nayáa nayáacaléwa. Neebáidaca nacái madècaná càide iyúwaté nàawirináimi yéewáidáaná, iná namànica culto nacáiri náibacaténá éeréeri iyú macái íwítáaná bacàa, catúa nacái, mapuwáa nacái, nàasu camá nacái, naiméerica ínata.) ⁵ Iná fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica wenáiwica templo iricu náimaca Jesús iri:

—Níái péewáidacaléca, ¿cáná càmita namàni càide iyúwaté wàawirináimi yéewáidáaná? Càmita namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa wàawirináimi ichùullanáté wía wamànínápíná ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa, iná casacàca Dios iicáca níái péewáidacaléca —náimaca. ⁶ Jesús ímaca nalí:

—Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi machacàníri iyú pìwalicué, píacué pucháibéeyéica íwítáise. Isaías itànàacaté tàacáisi piináwaná ìwalicué Dios inùmalicuíse. Dios ímacaté:

‘Níái israelitaca náimacáita meedá nàacasa nucàaluíná, quéwa càmita cáininá naicáca núa báisiiri iyú nawàwalicúsewa.

⁷ Caná iwèni nuicáca nàasu culto namàníricasa nulí. Càmita néewáida wenáiwica nutàacái iyú, néese néewáidacáita wenáiwica náiwítáise iyúwa’,

càica íimaca yái Diosca. ⁸Pidécúeeca meedá pimàacaca píchawa Dios itàacái, peebáidacatenácué wenàiwicanái yàasu tàacáisi meedá —íimaca yái Jesúsca. ⁹Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Pidécúeeca pimànica máini báawéeri wawàsi, pimàacacáinácué píchawa Dios itàacái, pimànicaténácué meedá iyúwa píiwitáise íimáaná. ¹⁰Profeta Moisés íimacaté Dios inùmalcuíse: ‘Pia pianiri íimíetacanáwa, píatúa nacáíwa’, íimaca yái Diosca. Yáté íimaca nalí àniwa: ‘Aibacaalí itàaníca báawéeri iyú yáaniri iwaliwa, càita nacái itàanícaalí báawéeri iyú yáatúa iwaliwa, yá iwàwacutácué pinúacani’, íimacaté yái Diosca. ¹¹Quéwa piácué fariseoca, pidécúeeca péewáidaca wenàiwicanái cayábacasa càì nàimaca nàaniri iríwa, náatúa irí nacáíwa: ‘Càmita núalimá nuyúudàaca pía. Nudéca nucuàca Dios iripiná yái plataca, yái nuèripinámica piri, íná canáca nulí cayába nuyúudèeripiná iyú pía’, càì nàimaca nasèenái iríwa. ¹²Càita pidécúeeca péewáidaca wenàiwica càmitasa iwàwacutá iwàwacutá nàaniriwa, náatúa nacáíwa, nàimacaalí càì nasèenái iríwa. ¹³Iná pidécúeeca píasáidaca piúcaca píchawa Dios itàacái, peebáidacáinácué plawirináimi íiwitáisewa, yái péewáidèerícuéca iyú wenàiwicanái Dios itàacái íicha. Pimànicuéca mamáalàacata madécaná càiyéi wawàsi —íimaca yái Jesúsca.

¹⁴Néese Jesús imáidaca yàataléwa níai wenàiwicaca ibàluèyèicawa mawiénita irí. Yá íimaca nalí:

—Péemiácué nutàacái piácué macáita. Píalimáidacué píaliaca péemiaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi nucuáidèeripinácuéca piriwa. ¹⁵⁻¹⁶Macái yàacási iwàluèriwa wenàiwica idèerículé, canáca yéewaná casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. Abèerita wenàiwica íbáyawaná, yá nacái itàacái báawéerica imusuéríca iwàwalícué, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Néese Jesús yàacawa wenàiwicanái íicha, yá iwàlùacawa capli irículé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese yéewáidacalénái nasutáca nèemíawani càinácaalí íimáaná yái tàacásica Jesús icáidèerica yàacási iwali. ¹⁸Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Néeni, càmitasicué nacái píaliá péemiácani yái nucuáidèerica? ¿Càmítacué píaliáwa canácata yàacási yáaliméeri casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha? ¹⁹Yái yàacási càmita iwàlùawa wenàiwica iwàwa irículé. Iwàlùacátawa idèerículé. Néese yàacawa íicha meedá —íimaca nalí yái Jesúsca. Càita Jesús yéewáidaca nía yàacási iwali, Dios imàacaca wenàiwica iyáaca macái íiwitáaná yàacásica, masacàacáiná macáita nía. ²⁰Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Yái nabáyawaná namànírica, yá nacái tàacáisi báawéerica imusuéríca wenàiwica iwàwa irícué, yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái íiwitáise Dios íicha. ²¹Macáita íiwitáisesi báawéeri imusúacawa wenàiwica iwàwa irícué. Càita báawéeri íiwitáisesi: Namànica nàalaníwa; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càminá Dios imàaca wenàiwica imànica; nayéedùaca áibanái yàasu; nanúaca wenàiwica; ²²naimáca áiba wenàiwica yáapícha càmlíhúaca nàinusíwa, càmlíríca nacái nanlrisíwa; máini nawàwa needáca naliwa manùba wawàsi; namànica áibanái irí báawéeri; nachìwáidaca áibanái wenàiwica; mabáiníiri iyú namànica báawéeri nainá iyúwa málaléqueri iyú áibanái wenàiwica yàacuésemi; báawaca naicáca áibanái wenàiwica íwalíse yái cawènírica áibanái idèníerica; natàaníca báawéeri iyú áibanái iwali; máini cachàimica naicáca níawawa; càmita náalí cayábèeri iwali báawéeri íichaná. ²³Macáita yái íiwitáaná báawéerica imusúacawa wenàiwica iwàwa irícué. Yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái íiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²⁴Néeseté Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli íicha yàanàacaténá Tiro iyacàlená yàasu cáli néré. Yá iwàlùacawa capli irículé. Idècunitàacá iyaca néré, càmita iwàwa yacalé mìnánái nàalíacawa alénácaalí iyaca. Càmita quéwa yáalimá íbàaca iinàwanáwa. ²⁵Ráunamáita abéechúa inanái uémíaca iinàwaná iwali iyaca capli irícu. Udènia uíduwa demonio idacuèchúa íiwitáise. Uái inanáca uacàatécatawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacawa ùlulí ipùta iyúwa Jesús íipunita, usutácaténá íicàanápíná upualé. ²⁶Càmíhúata israelita uái inanáca. Néese Sirofenicia yàasu cáli néeséechúaca úa. Yá ùanàca usutácaténá Jesús íicha wawàsi yúucàanápíná demonio uídu íicha. ²⁷Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Péemíla comparación: Càmita wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapíná, càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénáníacawa, níai israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca piácué càmiyéica israelita —íima ulí, yáalimáidacaténá íicáwa úa, asáisi uebáidacaalí Dios imànínápíná ulí cayábèeri éwita càmicáníta israelita úa. ²⁸Yá úumaca irí:

—Báísita, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái yáawinacaalíwa mesa yáapíse, sùmanái yúucacaténá nayáapíná yàacási yéenáimi, càita nacái nuwàwaca Dios imànica nulí cayábèeri éwita càmicáníta israelita núa —úumaca. ²⁹Néese Jesús íimaca ulí:

—Pidéca píasáidaca nulíni pitàacái iyúwa peebáidaca nulí, íná càmita iwàwacutá pisutáca nuícha quirínama nuyúudàanápíná píawa. Yá numàaca pèepùacawa picapèe néréwa, demoni-ocáiná idéca yàacawa píidu ícha —íimaca ulí yái Jesúsca. ³⁰Néese uèpùacawa ucapèe néréwa, yá ùanàaca uiduwa irièchúawa matuñbanáita uimácataléca. Quéwa demonio yàacatéwa uícha.

Jesús sana a un sordomudo

³¹Néeseté Jesús yèepùacawa Tiro iyacàlená yàasu cáli ícha. Yá ichàbacawa Sidón iyacàlená yèewibàa. Yá ichàbaca nacái diez namanùbaca yàcalé Decápolis yàasu cáli ínatéyeyéica iyaca. Yá yàanàaca Galilea icalisaníná néré. ³²Néese áibanái natéca asiali Jesús yàatalé, abéeri asiali màuwíiri, càmíiri yáalimá itàaníca machacàníiri iyú. Yá nasutáca Jesús ícha wawàsi imàacàanápíná icáapiwa màuwíiri iwali ichùniacaténáni. ³³Jesús itéca màuwíiri méetàucuta wenàiwicanái ícha, yá Jesús iwàlùadaca báipunitàcanama icáapi ipùatawa asiali yùuwíapuná iriculé pucháibanama. Néese Jesús yàalàaca níái icáapi ipùata iwalíwa, yá idunùaca asiali inène iwali icáapi ipùata iyúwa. ³⁴Néese Jesús iicáidaca chènuniré, yá yeedáca icalésawa. Yá íimaca asiali irí: “¡Efata!” (íimàanàca hebreo itàacái iyú: “¡yàacàcawéi piùwical!” íimàanàca.)

³⁵Yá yáalimá yéemiaca cayába yái asialica, yá cayábaca nacái inène, yáalimá itàaníca machacàníiri iyú. ³⁶Néese Jesús yàalàaca níái wenàiwicaca ipichaná nacálidaca áibanái irí iinàwaná ichùnlanáni, quéwa éwita ichùuliacàaníta nía manùba yàawiría, càicàaníta nacálidaca iinàwaná mamáalàacata. ³⁷Macái wenàiwica yéemièyeyéica Jesús iinàwaná iwali nàinàidacawa manuísíwata néemiacani. Yá nàimaca nalíwáaca: “Imànica macáita cayábéeri iyú. ¡màacaca màuwíiyéi yéemiaca! ¡màacaca nacái matàacáyéi itàaníca!” nàimaca Jesús iwali.

8

Jesús da de comer a cuatro mil personas

¹Aiba éerité madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa àniwa Jesús yàatalé. Néese canáca nayéeripíná néeni. Yá Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa. Yá íimaca nalí:

²—Catúulécanáca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca nàyaca núapicha másiba éeri. Siùcade canáca nalí nayáapíná. ³Nubànùacaalí nía màapiiyéica nacapèe nérépináwa, cawàwanáta nawàwachàbacawa àyapullcubàa namáapicawa, abènaméeyéi nàanàacáiná décuíse —íimaca yái Jesúsca. ⁴Néese yéewáidacalénái nàimaca irí:

—Canácata yáaliméeri yàaca nayáapíná cháí, canácatáica wenàiwicanái ibànacale —nàimaca. ⁵Jesús isutáca yéemiaca yéewáidacalénáíwa:

—¿Càisimalénacué pan íya píri? —íimaca yái Jesúsca. Yá nàimaca irí:

—Iyaca walí siete namanùbaca pan —nàimaca.

⁶Néese Jesús ichùllaca wenàiwicanái yáawinacawa cáli íinata. Yá yeedáca níái siete namanùbaca panca icáapi iriculéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri iwali, yái yàacàsica. Yá isubèriadacani, yàaca yéewáidacalénái iríwani. Néese, yéewáidacalénái iwacùaca pan wenàiwicanái irí. ⁷Iyaca nacái nalí cawàwanáta másiba cubái imidecaná pùubéeyéi. Jesús yàaca Dios irí cayábéeri iwali, yái cubáica. Yá ichùllaca nacái yéewáidacalénáíwa iwacùanápínái wenàiwicanái irí. Yá nawacùaca nalíni. ⁸Yá macáita nayáaca cadènamani, yái yàacàsica. Néese Jesús yéewáidacalénái needáca siete mapíiri namanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaquericawa. ⁹Batéwa báinùaca mil namanùbaca asianái iyáacaté yái yàacàsica. Càmita naputáa inanáiná, sùmanái nacái. Néese Jesús imàacaca nèepùacawa ícha, níái manùbéeyéi wenàiwicaca. ¹⁰Yá Jesús iwàlùacàatétawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese nàacawa abéemàalé Galilea icalisaníná ícha, yá nàanàaca Dalmanuta yàasu cáli néré.

Los fariseos piden una señal milagrosa

¹¹Néeseté abènaméeyéi fariseo nàanàaca Jesús yàatalé. Yá nadàbaca natàanica cachàiníiri iyú Jesús yáapicha. Nawàwa nàalimáidacani imànínápíná áiba wawàsi báawéeri. Yá nasutáca ícha imànínápíná naicáca wawàsi íiwitáise iyúwa càmíirica wenàiwica idé imànica, yàasáidacaténá báisita Dios néeséericatani. ¹²Yá Jesús yeedáca icalésawa cachàiníiri iyú mánicáiná báawaca íinàidacawa iwàwawa. Yá íimaca nalí:

—¿Cánacué pisutá numànínápíná càí? Pidécuéca piicáca numànica manùba, quéwa càmitacué peebáida nutàacái. Péemiacué cayába, càmitacué nùasáida piicáca càiri wawàsi —íimaca yái Jesúsca.

¹³Néese Jesús yèepùacawa nàicha, yá iwàlùacawa àniwa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacawa àniwa abéemàalé Galilea icalisaníná ícha.

La levadura de los fariseos

¹⁴Jesús yéewáidacalénái naimáchacaté natéca nàapichawa nayáapínáwa. Nadèniacáita abéeri pan meedá nàapichawa barca iricu. ¹⁵Néese Jesús yàalàaca nía ipichaná nàyaca càide iyúwa báawéeyéi íiwitáise fariseo iyáaná, rey Herodes nacái. Íimaca nalí:

—Péemiacué cayába comparación: Piicácué píchawa fariseonái yàasu levadura, yá nacái rey Herodes yàasu levadura —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶ Yá yéewáidacalénái càmita náaliawa Jesús yàalàaná nía fariseonái yàasu tàacáisi ícha, rey Herodes íiwitáise ícha nacái. Iná yéewáidacalénái náimaca nalíwáaca:

—Idéca càí íimaca walí canácáiná walí pan —náimaca. ¹⁷ Jesús yáaliacawa náináidáanáwa, iná íimaca nalí:

—¿Cánácué píima canácasa piri pan? Càmita nutàani pan iwali. ¿Cánácué càmita peebáida nulí nùalimáca nùacuéca piyáapíná cànácaalícué pimáapuèrica? ¿Néenicué, máinisica càulenáca píichani? ¹⁸ Pidèniatacué pitúiwatató. ¿Cánácué càmita píalia péemiaca iwali yái piíquéerica? Pidèniatacué nacái piùwiwatató. ¿Cánácué càmita píalia péemiaca cànácaalí íimáaná yái nùuméericuéca piri? Báisíta iwàwacutácué piwàwalica cànácaalítè yáaná nuwacuacaalítè pan wenàiwicanái irí nayáapíná. ¹⁹ Idécanáamité nuwacuéca nalí cinco namanùbaca pan nayáapíná, níai cinco mil namanùbaca aslanáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáatéwa yéenáimi piwacáidéericatécué? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Doceca mapíiri imanùbaca iyamáacatéwa —náimaca. ²⁰ Néese íimaca nalí:

—Néeni, idécanáamité nuwacuéca nalí siete namanùbaca pan nayáapíná, níai cuatro mil namanùbaca aslanáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáawa yéenáimi piwacáidéericatécué? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca irí:

—Sietecaté mapíiri imanùbaca yái imàaquéericawa —náimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Néeni, cánácué càmitàacáwa píaliáwa nùalimá nùaca piyáapíná? —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un ciego en Betsaida

²² Néeseté nàanáca Betsaida iyacàlená néré. Yá Betsaida mìnánái natéca matúiri asiali Jesús yàatalé. Yá nasutáca Jesús ícha wawási manuísíwata ichùníanápináni. ²³ Néese Jesús itéca matúiri icáapi iwali, yá imusúadacani yàcalé írícúise. Jesús yáapisáidaca icáapi írícúléwa, néese ipusúa yáawiruníwa matúiri ituí íimami iwali. Yá Jesús imàacaca icáapiwa matúiri iwali. Yá isutáca yéemíawa matúiri asáisi yáalimácaalí íicáidaca. ²⁴ Néese yái matúirica idábaca íicáidaca, yá íimaca Jesús irí:

—Núiquéeyéitatá wenàiwica càide iyúwa waicácaalí àicu, íipnánányéi quéwa —íimaca. ²⁵ Néese Jesús imàacaca icáapiwa àniwa matúiri ituí iwali. Asáita íicáca cayába yái asialica, idéca ichùniacawa, iná idé íicáca macáita cayába ituí iyúwa. ²⁶ Néese Jesús ichùulíaca asiali yéepùanápináwa icapèe néréwa. Yá íimaca asiali irí:

—Picá piwàlùawa yàcalé írículé —íimaca yái Jesúsca.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

²⁷ Néeseté Jesús yàacawa Betsaida iyacàlená ícha yéewáidacalénái yáapichawa nachàbacaaténá naicáca yàcalé íyeyéica mawiénita Cesarea de Filipo iyacàlená irí. Ipíchawáise nàanáca néré, idècunitáacá nèepunicawa àyapulicubàa, yá Jesús isutáca yéemíawa yéewáidacalénáíwa. Íimaca nalí:

—¿Càiná náimaca nùwali níara wenàiwicaca? ¿Cawinása núa? —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Yá náimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca piwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idécasa icáucàcawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yépuericasa yàanáca àniwa, yái profeta Dios íméericaté iwali ibànúanápináté àniwani. Aibanái àniwa náimaca piwali áiba profetanái yéénacasa pía, níai icàlidéeyéicaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalicúise —náimaca. ²⁹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Néenicué pía, ¿cawinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. Néese Pedro íimaca irí:

—Mesíasca pía, yái Dios icàlidéericaté iwali wàawirináimi israelitanái irí, Dios ibànúanápináté walí wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca. ³⁰ Quéwa Jesús yàalàaca nía ipíchaná nacálidaca íináwaná áibanái irí, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

³¹ Néeseté Jesús idábaca yéewáidaca yéewáidacalénáíwa náalíacaténátéwa iwàwacutáanáté yùuwichàacawa manuísíwata, yái Jesúsca, yái asiali Dios néeséerica. Iwàwacutácaté nacái yùuwidenái íicàceni iyúwa canéeri iwèni, càmita nacái neebáida itàacái, níai israelita icuèrinánáica, nía nacái sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írícú. Jesús icàlidaca yéewáidacalénái íríwani náalíacaténátéwa iwàwacutáanápináté yùuwidenái inùacani, quéwa máisiba èeri írícú, yá icáucàanápinátéwa. ³² Càita Jesús icàlidaca nalí amaléeri iyúni. Néese Pedro itéca Jesús mèetàucuta náicha. Yá Pedro yàalàaca Jesús cachàínfiri iyú, ipíchaná icàlidaca càiri wawási. ³³ Quéwa Jesús iwènúa íicáidaca yéewáidacalénái áibanái íríwa. Yá Jesús yàalàaca Pedro cachàínfiri iyú. Jesús íimaca Pedro irí:

—ɔPɔwɔ nuɔcha, pɔa nɔuwɔde Satanás nacáiri íwítáise! Càmita pɔínáidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Pɔínáida meedáwa càide iyúwa èeri mɔnanáí íwítáise iyáaná —íimaca yáí Jesúsca.

³⁴ Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacaléniwa, áibanáí nacáí wenàiwica yèepuníyèicawa náapicha. Yá íimaca nalí:

—Abéericaalí péenácúé iwàwa yàcawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, yá càmita yéewa pimànica yáí pɔiwáwéerica pimànica. Iwàwacutá matuúbanáiri iyú pimàaca áibanáí yúuwichàidaca pɔa, éwita naicáanicaalí nacáí piquíniná, éwita nanúacaalí pɔawa cruz iwali peebáidacáiná nutàacáí. Iwàwacutá nacáí pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùllaná pɔa. ³⁵ Níacáiná cawínacaalí càmiyèica iwàwa yeebáidaca nutàacáí ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmfíri imáalàawa. Quéwa cawínacaalí yeebáidèeyèica nutàacáí mamáalàacata, nacàlida nacáí nutàacáí áibanáí irí, éwita áibanáí inúacaalí núa, nadèniápiná nacáucawa càmfíri imáalàawa. ³⁶ Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháí èeri yáasu cawènírica, quéwa yúuca íchawa ícáucawa càmfíri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacáí, yá canéerica iwèni meedá iríni, macáita yáí cawènírica yeedèerimica iríwa. ³⁷ Canácáiná áiba wawàsi wenàiwica yáalimèeri yàaca yeedácaténá iríwa ícáucawa càmfíri imáalàawa, idécánámi yúucaca íchawani. ³⁸ Cawínacaalí wenàiwica báiyèica icàlidaca cayábèeri nùwali, nutàacáí iwali nacáí èeri mɔnanáí irí, níái èeri mɔnanáí iwènúadèeyèica íwítáisewa Dios ícha, cabáyawanéyèí nacáí, néese càmita nùmapíná nàwali nùsunáica núa, núa asialí Dios néesèerica, nùanàpinácaalí Núaniri Dios íwítáise iyúwa icamaláná mèlumèlúri iricu, mabáyawanéyèí àngel yáapicha nacáíwa, nucúacaténá macáita —íimaca yáí Jesúsca.

9

¹ Jesús íimacaté nalí nacáí:

—Péemiacué cayába, abénaméyèicué péená iyéyèica cháí siuca, càmita néetápináwa ipíchawáise naicáca cainácaalípiná iyú Dios icúaca yáasu wenàiwicawa íwítáise iyúwa —íimaca yáí Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁻³ Néesetécáwa seis èeri Jesús icàlidacadénámi nalíni, yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacáí, Juan nacáí. Yá yàacawa náapicha dúli chènuniiri ínatalé. Yá néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Máníiri mèlumèluwaca ibàleca cabalèeri máníi ícha cháí èeriquéí caná idèeri íbaca càí. ⁴ Naicáca nacáí pucháiba profetanáí iyéyèicaté bàaluté, yáí Elías, Moisés nacáí, itàaníyèica iyaca Jesús yáapicha. ⁵ Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¡máini cayábèeriquéí wàyáanáca cháí! Siúcade wamànica máisiba capli yána wawàwalínápinácúé pɔa, abèeri piasupíná, áiba nacáí Moisés irípiná, áiba nacáí Elías irípiná —íimaca yáí Pedroca.

⁶ Càica Pedro íimaca máincáiná cáaluca níái yéewáidacaléca máisiba, íná Pedro càmita yáalíwa cainácaalí iwàwacutáaná íimaca Jesús irí. ⁷ Yáta acalèe iricúacawa, yá ibàllaca núa catámèeri iyú. Néese néemíaca Dios itàacáí acalèe yéewíse. Íimaca nalí: “Yácata Nùiri nuwàwèeri cáinèerica nuicáca: Péemiacué itàacáí”, íimaca yáí Diosca. ⁸ Yáta naicáidaca natèesewa, níái yéewáidacaléca. Yá canácata nauquèeri áibanáica. Naicá áberita Jesús ibàluèricawa néeni.

⁹ Néesetécáwa idècunitàacá nalicúacawa dúli ínatalé, Jesús yàalàaca núa ipíchaná nacàlidaca áibanáí iríni, yáí nauquèericaté dúli ínatalé, àta Jesús imicháacatalétawa yéetácáisi ícha, yáí asialí Dios néesèerica. ¹⁰ Iná càmita nacàlida áibanáí iríni, quéwa nasutáca néemiawa níawáaca iwali cainácaalí ímáaná yáí tàacáisi ímèerica ícáucàanápínásawa. ¹¹ Néese nasutáca néemiawa Jesús:

—Níara yéewáidèeyèica wenàiwica templo iricu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yèeptua yàanáaca quèechacáwa aléi èeri iriculé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanáaca, yáí wacuèrináca Dios ibànuèripínáca walí. ¿Cáná yéewa càí náimaca, níái yéewáidèeyèica wenàiwica templo iricu? —náimaca. ¹² Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami iwali:

—Báisita, iwàwacutáca profeta Elías nacáiri yàanáaca quèechacáwa. Yá iwènúadaca wenàiwicanáí íwítáise Dios irípiná àniwa, yéewanápiná néemíaca itàacáí yáí israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. Aiba wawàsi nacáí israelita icuèrinápiná iwali, iwàwacutáacúé pɔínáidacawa iwali yáí tàacáisi profetanáí itànèericaté nuináwaná iwali, núa asialí Dios néesèerica. Natànàcaté tàacáisi nuináwaná iwali pàliacaténácuéwa iwàwacutáanápíná nùuwichàacawa manuísíwata, israelitanáí nacáí caná nuwèni naicáanápíná núa, báawapíná nacáí naicáca núa. ¹³ Quéwa nùumacúé píri, abèeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanáaca, yáí Juan el Bautistamica. Yá namànicaté irí báawèeri iyúwaté nawàwáaná, càide iyúwaté profetanáí itànànaté tàacáisi iináwaná iwali cainácaalí yàanápiná —íimaca yáí Jesúsca.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

¹⁴ Néeseté Jesús, nía nacái yáapichéeyéica, nèepùacawa Jesús yéewáidacalénái áibanái yàatalé. Yá naicáca manùba wenàiwica Jesús yéewáidacalénái itéese. Nàyaca nacái néré abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu. Níái yéewáidéeyéica wenàiwica, nía nacái Jesús yéewáidacaléca natàanica nàyaca naliwáaca ùlèeri wawàsi iyú. ¹⁵ Néese wenàiwicanái iicáca Jesús, yá macáita naplacawa ìpunita natàidacaténái, máinfiyéi ìináidacawa iicáidaca Jesús írì. ¹⁶ Néese Jesús isutáca yéemlawa yéewáidacalénáiwa:

—¿Càinacué iwali pitàani piríwáaca chàinisíri iyú, piacué nacái nía nacáide? —íimaca nalí.

¹⁷ Yá abéeri néená níái wenàiwica iyéeyéica néré íimaca Jesús írì:

—Nuíwacali, nudéca nutéca piatalé nuíriwa demonio idacuèri íiwitáise. Yái demonioca masànaca imànica nuíri. ¹⁸ Ata alénácaalí nuíri iyaca, yá demonio yàaca írì tēwacáimi, yá yúucaca nuíri cachàiníri iyú cáli ìnátalé, yá cacàlica inùmalicúise yái nuírìca, yá nacái yaamiadaca iyéiwa, yá pumùluca ìiná macáita. Nudéca nusutáca péewáidacalénái íicha wawàsi náucáanápíná demonio nuíri íicha, quéwa càmìta náalimá náucaca íichani —íimaca yái yáanirica. ¹⁹ Néese Jesús íimaca:

—¡Piacué càmíyeyéica yeebáida Dios! ¿Càinacué èeri iwàwacutá nùyacuéca piápìcha quiríta? ¿Càinacué èeri iwàwacutá numànicuéca pirí quiríta? Pianàidacué nùataléni yái ùcullirica —íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Yá natéca ùculliri Jesús yàatalé. Quéwa demonio iicacánáami Jesús, yá demonio yàaca tēwacáimi ùculliri írì. Yá ùculliri yúuwàcawa cáli ìnátalé. Yá itálianícawa, cacàlica inùmalicúise. ²¹ Néese Jesús isutáca yéemlawa ùculliri yáaniri:

—¿Càisimaléná èeri idé idèniacani íisacadénáamini? —íimaca yái Jesúsca. Néese yáaniri íimaca Jesús írì:

—Sùmàicaalítàacáwani idàbaca íisacani bàaluité. ²² Manùba yàawírì nacái demonio yúucacani quichái írìculé, ùni yáaculé nacái inúacaténáni. Quéwa, pidécaalísica pichùnìacani, néese piicá watùlucaná, yá piyúudàaca wía —íimaca yái yáanirica. ²³ Jesús íimaca írì:

—¡Picá còi píimaca 'pidécaalísica!' Iwàwacutá manuica pináidacawa piwàwawa nùwali. Aibacaalí yeebáida nulí, Dios imànìpiná írì macái íiwitáaná cayábéerica —íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Yá ùculliri yáaniri íimaca cachàiníri iyú Jesús írì:

—Nuebáidaca pirí. ¡Piyúudàa nuebáidacaténá pirí cachàiníri iyú mamáalàacata! —íimaca yái yáanirica.

²⁵ Néese Jesús iicacáná madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa yàatalé caquialéta, ìná yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Jesús íimaca demonio írì:

—Pía demonio, matàacáirica màuwírìca nacái imànica wenàiwica, plawa íicha yái ùcullirica. Picá pèepua piwàlùacawa àniwa iwàwaliculé —íimaca yái Jesúsca. ²⁶ Yá demonio yéemánicawa, yàaca tēwacáimi ùculliri írì àniwa, yá imàacaca ùculliri itatáca cachàiníri iyú àniwa. Néese yàacawa ùculliri íicha, yá ùculliri írìacáitawa cáli ìnátalé càide iyúwa yéetèerimiwa. Iná madécaná náimaca ùculliri yéetácasawa. ²⁷ Quéwa Jesús ìibàaca icáapi iwali imichàidacaténáni. Yá ìbàlùacawa yái ùcullirica.

²⁸ Néesetécáwa Jesús iwàlùacawa capli írìculé yéewáidacalénái yáapichawa méetàucuta áibanái íicha. Yá nasutáca néemlawa Jesús:

—¿Cánácáwa càmìta wadé wáucaca demonio? —náimaca. ²⁹ Yá Jesús íimaca nalí:

—Máinicué càulnaca piucaca yái demonio íiwitáanaca. Iwàwacutácué pisutáca piawawa Dios íicha quéechacáwa, pimàacacué piuchawa nacái piyácaléwa, pidéanápínacué piucacani wenàiwica íicha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

³⁰ Néese Jesús yáacatéwa náicha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nèepunicawa Galilea yàasu cáli ìnatabàa. Jesús càmìta iwàwa áibanái yáalacawa alénácaalíni. ³¹ Jesús yéewáidacáiná yàacawa yéewáidacaléwa. Yá icàlidaca nalíni:

—Abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica nùawa namàacacaténá áibanái aslanái inúaca nùu, nùu asialí Dios néeséerica. Yá nanúapíná nùawa. Quéwa máisiba èeri írìcu, yásí núcúacàcawa àniwa —íimaca yái Jesúsca.

³² Quéwa níái yéewáidacaléca càmìta náalía néemlaca càinacaalí íimáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí. Yá cáaluca nasutáca néemlawni iwali.

¿Quién es el más importante?

³³ Néeseté nàanàaca Capernaum iyacàlená néré. Yá nawàlùacanánamiwa capli írìculé, yá Jesús isutáca yéemlawa nía:

—¿Càiná wawàsi iwalicué pitàani siùcatàacáwa idècunitàacá pèepunicawa àyapulicubàa? —íimaca nalí.

³⁴ Masànata quéwa nía Jesús íicha báicáiná nía náiwitáise báawéeri iwálisewa, natàanicáináté chánacaalí néená máiníri cachànica áibanái íicha canánama. ³⁵ Néese Jesús yáawinacawa, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa. Yá íimaca nalí:

—Aibacaali iwàwa Dios iicàcani iyúwa cachàinírica áibanái ícha canánama, iwàwacutá yái wenàiwica iicáca yáawawa iyúwa càmfiri cachàini náicha canánama. Iwàwacutá nacái iyúudàaca nía áibanái canánama —íimaca yái Jesúsca.

³⁶ Néese Jesús yeedáca sùmài ibàlùadacaténáni nèewi. Yá Jesús yeedáca sùmài yàanaliculéwa. Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa:

³⁷ —Cawinácaali wenàiwica yeebáidéerica nutàacái, imànicaali cayábéeri sùmài irí nuípidená ìwali, càiride iyúwa yái sùmàica, yásí nuicáca yái cayábéerica imànírica sùmài irí càide iyúwa idéca nacáicaali imànica nulí cayábéeri. Càmita imàni abéerita nulí cayábéeri, néese imànica nacái irí cayábéeri yái Diosca ibànuerica núa —íimaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

³⁸ Néeseté Juan íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waiácáca áiba yúuquéeri demonio wenàiwica ícha píipidená ìwali íimacáiná píimàacasaca càì imànica, quéwa càmita yèepuniwa wáapicha, iná wadéca wàalàacani cachàiníri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica ícha —íimaca yái Juanca. ³⁹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué píalàa wenàiwica càmfínápiná namàni cayábéeri, canácáiná yáaliméeri itàanica báawéeri iyú nùwali idécanámi imànica nuípidená ìwali yái càmfírca wenàiwica idé imànica, icàlidacaali nacái iinánawáwa imànínása càì nuíwitáise iyú. ⁴⁰ Macáicáiná càmfíyéita yúuwidaca imànica wía, nayúudáaca wía. ⁴¹ Péemiácué cayába, áibacaalícué iyúudáaca pía peebáidacáiná nutàacái, núa Cristoca, éwita yáalimácaali yàaca píiraca úni yáawami, càicáaníta Dios imànipiná irí cayábéeriwa —íimaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

⁴² Jesús íimacaté: “Aibacaali iméeráidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níai píubéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yúuwicháidapínaca manuísiwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaaliwatá ipíchawáise iméeráidaca sùmanái. Aibanái idacùacaali manuíri íba ícanápi ìwalíse náucacaténáni manuíri úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí íisicòmacawa. Quéwa iyacaali mamáalàacata cháì èeri írìcu, néese iméeráidacaali sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiníwanái yúuwicháapínáca áibanái ícha infierno írìcu, yái manuíri quicháica. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaaliwatá ipíchawáise iméeráidaca píubéeyéi. ⁴³ Iná píwàwacaali píimànica píbáyawanáwa pícáapi iyúwa, yá píuca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná píimànica píbáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwíchúacaali ícáapiwa ipíchaná imànica íbáyawanáwa ícáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá píucaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pídèniaca pícáucawa càmfiri imáalàawa, ipíchaná nacái píacawa infierno írìculé, yái manuíri quicháica càmfírca íchacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁴ Infierno írìcu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níai cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái íchacàwa càiripináta. ⁴⁵ Píwàwacaali píimànica píbáyawanáwa píabàli iyúwa, píánápináwa áibalé càmicataléca Dios iwàwa píacawa, yá píuca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná píimànica píbáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwíchúacaali yàabàliwa ipíchaná imànica íbáyawanáwa yàabàli iyúwa. Càita nacái iwàwacutá píucaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pídèniaca pícáucawa càmfiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno írìculé, yái manuíri quicháica càmfírca íchacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁶ Infierno írìcu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níai cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái íchacàwa càiripináta. ⁴⁷ Píwàwacaali píimànica píbáyawanáwa píitú iyúwa, píicáanápiná wawási càmfírca Dios iwàwa píicáca, yá píuca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná píimànica píbáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaali ituíwa ipíchaná imànica íbáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá píucaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pídèniaca pícáucawa càmfiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno írìculé, yái manuíri quicháica càmfírca íchacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁸ Infierno írìcu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níai cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái íchacàwa càiripináta.

⁴⁹ “Dios ícasápiná quichái nàwali macáita. ⁵⁰ Péemiácué comparación: Cayábéeri iwíduma píyáacalé yáapichacué, quéwa càmicaali quírinama píuiwa yái iwídumaca, yá càmitacué píalimá cayábéerica píimànica àniwani. Càita nacái iwàwacutácué cáinináca píicáyacacawa, càide iyúwa cayábéeri iwíduma píuwacaali imànica walí wayáacalé. Cáininácué píicáyacawa yéewanápinácué píyaca matuíbanáiri iyú píapichawáaca”, íimaca yái Jesúsca.

10

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Néeseté Jesús yáacawa Capernaum iyacàlená ícha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacawa Judea yáasu cáli néré, áiba cáli néré nacái iyéerica oriente iwéré èeri imusúacatáisewa, abéemáalé Jordán inanába ícha. Néré manúbéeyéi wenàiwica iwacáidáyacacawa àniwa

Jesús yàatalé, yá idàbaca yéewáidaca nía àniwa càide iyúwaté íiwitáise iyáaná. ² Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé nàalimáidacaténá naicáwani, icàlidáanápíná áiba wawàsi báawéeri, yéewacaténá nacháawàaca íináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Yá nasutáca néemiawani asáisi cayábacaalí asiali imàaca íichawa ínuwa. ³ Jesús íimaca nalí:

—Picàlidacué nulí cànínacalíté profeta Moisés ichùullaca piawirináimi imànínápiná bàaluité —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Néese nàimaca írí:

—Profeta Moisés imàacacaté asiali yúucaca íichawa ínuwa. Càité iwàwacutá namànica. Quéechacáwa asiali itànàaca cuyàluta írìcu cáná yéewaná iwàwa yúucaca íichawa úa. Néese yàaca ulí yái cuyàlutaca, yéewacaténá úasáidaca áibanái írìni, nàalífacaténáwa manírìca úa. Yá ichùullaca ùanápínáwa íicha —nàimaca írí. ⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Bàaluité profeta Moisés imàacacaté píimànica càì máinícínacué báawaca píiwitáise, píacué israelítaca, càmfíyéica iwàwa imànica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùullánacué pía. Imàacacatécué píbànllaca píchawa píinuwa báawacaalícué píicáca úa, ipichánacué píuwicháidaca úa cachàiníwanáí mamáalàacata. ⁶ Quéwa bàaluité Dios càmítate íbatàa wenàiwicanái imànica càì. Iná báawaca Dios íicáca yái píúccánacuéca píinuwa siúcade. Profeta Moisés itànàacaté cànínacalíté iyáaná bàaluité Dios idàbacaalíté wenàiwica. Moisés itànàacaté: ‘Dios idàbacadé idàbàanéeri asiali, idàbàanéechúa inanái nacái. ⁷ Iná siúcade, asiali iwàwacaalí icásàacawa, yásí yàacawa yáaniri íichawa, yáatúa íicha nacáíwa, iyacaténá abédanamata ínu yáapichawa. ⁸ Iná idécánámi asiali íimáca úapícha, càmita quirínama Dios íicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios íicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica’, càité itànàaca yái profeta Moisésca. Iná càmita quirínama pucháibaca nía, néese abéericata nía. ⁹ Iná càmita cayába wenàiwica nèepùadaca nàichawáaca nía, níái Dios imàaquéeyéica iyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —íimaca nalí yái Jesúsca.

¹⁰ Néeseté nàyaca capíi írìcu, yá Jesús yéewáidacalénái nasutáca néemiawani ìwali àniwa yái tàacáisica. ¹¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Asiali imàacacaalí íichawa ínuwa, yá yeedácaalí nacái írìwa íinupínáwa áibata, yásí imànica íbáyawanáwa ulí, úái idàbàanéechúaca íinucawa, íimácáiná áiba inanái yáapícha càmlíchúaca íinusiwa. ¹² Càita nacái inanái umàacacaalí úichawa unírìwa, yá uedácaalí unírìpináwa áibata, yásí umànica nacái ubáyawanáwa írì yái idàbàanéeri unírìcawa, uimácáiná áiba asiali yáapícha càmirìca unírìsíwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³ Néese wenàiwica natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios íicha imànínápiná nalí cayábéeri. Quéwa Jesús yéewáidacalénái nadàbaca nacuíisaca wenàiwica itéeyéica sùmanái, yéewáidacalénái íimaca sùmanái nasáiwicasa Jesús írì wawàsi. ¹⁴ Jesús íicáca yái yéewáidacalénái imànínáca, iná báawaca íicáca náiwitáise. Yá íimaca yéewáidacalénái írìwa:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué píimáisanía nàanàaca, Dios icùacáiná wenàiwica neebáidacaalí itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáíwa. ¹⁵ Péemíacué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa píubéeyéi sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáíwa. Càmicaalí càì wenàiwica neebáida, yá canácatáita Dios yéenibeca nía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶ Néese Jesús yeedáca níái sùmanáica yàanalículéwa. Imàacaca icáapiwa nàwali, yá isutáca nalí Dios íicha imànínápiná nalí cayábéeri.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁷ Jesús idàbacadé yèepunicawa àniwa, yá abéeri asiali yàanàaca ípicawaca Jesús yàatalé. Yá íbàllucawa yùulú iputáa iyúwa Jesús írì yàacaténá Jesús icáaluíná. Yá isutáca yéemíawa Jesús:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càirìpináta Dios yáapícha chènuniré? —íimaca. ¹⁸ Jesús íimaca írí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába ìwali yái píimáanáca, càinacaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca írì yái Jesúsca, iwàwacáiná asiali yeebáidaca ìwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca írì àniwa:

¹⁹ —Píalíacawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuise. Càité ichùullaca núa: ‘Picá pínúa wenàiwica, picá píimá áiba inanái yáapícha càmlíchúaca píinusiwa, áiba asiali yáapícha nacái càmirìca pínrìsíwa, picá píyèedúu, picá pícalída píchìwawa, picá nacái píchìwáida áibanái, néese pía píaniri íimíétacanáwa, píatúa nacáíwa’, càì itànàacaté yái Moisésca —íimaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese asiali íimaca Jesús írì:

—Pía yéewáidéerica wía, nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios ichùulláná wamànica sùmàicatáiseté núa àta síuca nacáide —íimaca. ²¹ Yá Jesús íicáidaca írì, càinánaca nacái Jesús íicácani, yá Jesús íimaca írì:

—Iyaca abéeri wawàsi iwàwacutèericáwaca pimànica: Pía piwéndaca macáita piasuwa. Néese pia iwènináami catulécaneyéyi irí. Càita pidènapíná piasu cawèníriwa chènuniré. Néese pèepùawa piacaténáwa núapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

²² Yái asialica, idécánáami yéemiacani, yá máini achúmaca iwàwa, íná yàacawa Jesús ícha, máincáiná càasucani, càmicáinaté nacái iwàwa yàaca áibanái irí macáita yáasuwa. ²³ Néese Jesús íicáidaca wenáiwica irí íbáluyéyíwaca itéese, néese íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¡Máini càulenáca càasuýéyi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! —íimaca yái Jesúsca. ²⁴ Yá yéewáidacalénái máini náináidacawa néemiaca Jesús itàacái, càmicáinatécáwa néemià càiri tàacáisi, quéwa Jesús íimaca nalí àniwa:

—Píacué nuénánáca, ímáini càulenáca neebáidaca Dios itàacái Dios yéenibecaténá nía, cawinácaalí imàaquéyéyíca iwàwawa yáasu cawèníri íwaliwa! ²⁵ Càide iyúwa camello càmfíná yáalimá iwàlúacawa siduwiapi ituí yáapu íricubàa, càita nacái máini càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios isumàirecaténáni, máincáiná cáinináca càasuíri íicáca yáasuwa Dios ícha —íimaca yái Jesúsca.

²⁶ Idécánáami yéewáidacalénái yéemiacani, yá máini cachàiníwanái náináidacawa Jesús itàacái íwali, yá nasutáca néemiawa níawáca. Yá náimaca nalíwáca:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasáca yáawawa Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha? —náimaca nalíwáca. ²⁷ Néese Jesús íicáidaca nalí, yá íimaca nalí:

—Càmita yéewa wenáiwicanái nawasáca níawawa Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasáca nía, Dios yáalimáicáiná imànica macáita —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Pedro íimaca irí:

—Wadéca wamàacaca macáita wáasuwa, yá wadéca wàacawa píapicha iyúwa péewáidacalénái —íimaca yái Pedroca. ²⁹⁻³⁰ Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, píacué nuéwáidacaléca yeebáidéyéyíca nutàacái. Numáidacué abenaméyéyi péená nàanápínáwa nacapéé íchawa nacàlidacaténá yái cayábéeri tàacáisca èri minánái irí. Albanái péenacué nacái nàapínacawa néenánái íchawa, càmicáalí nacái náatúa íchawa, càmicáalí nacái néenibenái béeyéi íchawa, càmicáalí nacái nàaniri íchawa, càmicáalí nacái nabànacale yàaluná íchawa, neebáidacáiná nutàacái, nacàlidacaténá nacái yái tàacáisi cayábérica. Quéwa Dios yàapínacué píri cháí èri írìcu cien imanùbaca yàawiríapíná àniwa picapèepínacué, manùbéeyéi nacái wenáiwica íyéeyéipínacué píri càide iyúwa péenánái, píatúanái nacái, péenibe nacái, pídenáipínacué nacái píbànacale yàaluná nacái. Ewita áibanái yúuwichàidacaalícué píawa cháí èri írìcu, peebáidacáinácué nutàacái, càicáníta áiba èriwa píyapínacué càiripínáta èri ímáalàacanámiwa. ³¹ Quéwa manùbéeyéi wenáiwica áibanái íiquéyéyíca iyúwa máiníyíca cachàinica siúcade, càmita máini cachàini níawa áiba èriwa. Manùbéeyéi wenáiwica nacái áibanái íiquéyéyíca iyúwa càmfíyíca máini cachàini siúcade, áiba èriwa yási máini cachàiníwanái cachàinica níawa áibanái ícha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

³² Néeseté nadábaca náacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá Jesús yàacawa yéewáidacalénái ípíchaléwa. Jesús yéewáidacalénái icalúadacawa manuísíwata, yá nacái áibanái wenáiwica yéeyéyíwaca náamiwáise, càaluca náináidacawa íwali yái yúuwichàacáisca yàanèeripínacatéwa nàwali Jerusalén iyacàlená írìcu. Néese Jesús iwènúacawa, imáidaca yàataléwa níái yéewáidacalécawa doce namanùbaca méetàucuta áibanái wenáiwica ícha. Yá idábaca ícàlidaca nalíni cáinácaalíte yúuwidenái imànínápináté irí Jerusalén iyacàlená írìcu. Yá íimaca nalí: ³³ “Càide iyúwacué píicáaná, wàacawa wáyaca Jerusalén iyacàlená nérépiná. Albanái presopináca namànica núawa natécáténá núa sacerdote íiwacanánái yàatalé, nàatalé nacái níái yéewáidéyéyíca wenáiwica templo írìcu, núa asiali Dios néeséerica. Yá nachúullapíná càmfíyíéi judío nanúnápiná núa. ³⁴ Néese naicáaníná nuquínínáwa, yá nacái nàapísáidapíná núa, nacapèéidapíná núa, yá nanúnápináca núa. Quéwa máisiba èri írìcu, yá numàidapínácawa yéetácáisi ícha”, íimaca yái Jesúsca.

Santiago y Juan piden un favor

³⁵ Néeseté Zebedeo yéenibe ípidenéeyéi Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, wawàwaca pimànica walí cayábéeri càide iyúwa wasutáanápíná píchawa wawàsi siúcade —náimaca. ³⁶ Néese Jesús isutáca yéemíwata nía:

—¿Cáinásicué píwàwa numànicuéca píri? —íimaca. ³⁷ Náimaca irí:

—Wawàwaca píwàacaca wáawinacawa píapicha wacúacaténá macái wenáiwica píapicha áiba èriwa píçúacaalíná macáita píwítáise cachàiníri iyúwa. Wawàwaca wáawinacawa píapicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáulícuise píri wacúacaténá píapicha macái èri minánái —náimaca. ³⁸ Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmítacué píalíwata cáinácaalí iwàwacutáanápíná pimànica Dios imàacacaténacué píri yái písutéericuéca nuícha, píçúnápinacué núapicha macái wenáiwica. ¿Píalimásicué

piùwìchàacawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa, iyúwa nacái nuétáanápínáwa yéewacaténacué cachàiniyéica pía càide iyúwacué pisutáaná nuícha? —íimaca yáí Jesúsca. ³⁹ Yá náimaca:

—Wáiwacali, wáaliméerica wamànica —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisítacué piùwìchàanápínáwa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa, pèétápínacuéwa càide iyúwa nuétáanápínáwa. ⁴⁰ Quéwa Dios càmita ibatàa numàacapínacué píawinacawa núapicha abéericú péená yáawinacaténáwa nuéwápuwáise, áibatú péená nacái yáawinacawa apáulicúise nulí, picúacaténápínacué núapicha macái wenàiwicata, yáacínata Dios imàacapíná nalíni, cawínácaalí wenàiwicanái Dios íináidéeyéicatéwa náawinàanápínáwa núapicha wacúacaténá macái wenàiwica —íimaca yáí Jesúsca.

⁴¹ Néese yéewáidacalénái áibanái diez namanùbaca, néemiacaalíté càinácaalí nasutáaná Jesús íicha wawási, yá calúaca nía pucháiba aslanái yáapicha, níai Santiago, Juan nacái. ⁴² Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa nía macáita. Yá íimaca nalí:

—Píaliacuécawa naináwaná íwali, níai càmfíyéica judío icuèyéica yàasu cáli néeseéyéiwa, casíimái nacúaca wenàiwica cachàiníri iyú. Píaliacué nacáíwa casíimáica náiwacananái nachùullaca áibanái wenàiwica. ⁴³ Quéwa iwàwacutácué càmita píya càide iyúwa nàyaná. Néese cawínácaalí péenacué iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníríca íiwitáise, iwàwacutá iyúduàacuéca pía macáita. ⁴⁴ Cawínácaalí péenacué iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníríca áibanái íicha, iwàwacutá íbaidacuéca píri macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íbaidáaná íiwacali íríwa. ⁴⁵ Iwàwacutácué càì pímaníca, núacáiná, núa aslali Dios néeseérica, éwitacué Píiwacalícaníta núa, càicáaníta càmita nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuíbaidacaténá áibanái wenàiwica írípíná, numàacacaténá nacái núcúacawa nuwasáacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha yàanèripínácaawa nàwali nabáyawaná íwalísewa —íimaca yáí Jesúsca.

Jesús sana a Bartimeo el ciego

⁴⁶ Nàanàacaté Jericó iyacàlená néré. Néesetécáwa Jesús yàacawa yàcalé írícúise, yá yéewáidacalénái yàacawa yáamiwáise, manùbéeyéi wenàiwica nacái nàacawa náapicha. Matuíri aslali iyaca néeni, íipidenéeri Bartimeo, íimáanáca Timeo líri, yáawinéericawa àyapu ídùlepi isutéerica plata wenàiwicanái íicha íchàbéeyéicawa néenibàa, yéewanápíná iwèniaca iyáapínáwa. ⁴⁷ Bartimeo yéemiaca náimaca Jesús Nazaret iyacàlená néeseérica yáí càì íchàbacawa chábàì, yá matuíri idàbaca imáidaca Jesús írì:

—¡Jesús, rey David itaquérinámí, Dios ibànuerica walí wacuèrinápíná, piicá nupualé! — íimaca. ⁴⁸ Madécana wenàiwica icusacani yáí matuirica masànanápínáni, quéwa imáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú:

—¡Pía, rey David itaquérinámica, Dios ibànuerica walí wacuèrinápíná, piicá nupualé! — íimaca. ⁴⁹ Iná Jesús iyamáaca íbalùacawa, yá íimaca wenàiwicanái írì:

—Pimáidacué nùataléni —íimaca yáí Jesúsca. Iná namáidaca matuíri, yá náimaca írì:

—Picá achúma piwàwa, píwichàawa, pianáwa yàatalé; imáidaca iyaca pía —náimaca. ⁵⁰ Yáta matuíri yúucaca íchawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéri íwalísewa, yéewacaténá ípiacawa, yá ípisiaca íbalùacawa, yàacawa Jesús yàatalé. ⁵¹ Jesús isutáca yéemiawani:

—¿Cáinásica piwàwa numànica píri? —íimaca yáí Jesúsca. Yá matuíri íimaca:

—Nuíwacali, nuwàwaca pímacaca catuíca núa —íimaca. ⁵² Jesús íimaca írì:

—Piawa matuíbanáita, Dios idéca íchùniaca pía peebáidacáiná nuchùnianápíná pía —íimaca yáí Jesúsca. Yáta matuírimi iicáidaca àniwa, yá yàacawa Jesús yáapicha àyapulicubàa.

11

Jesús entra en Jerusalén

¹ Jesús yàanàacaté néré yéewáidacalénái yáapichawa mawiénita Jerusalén iyacàlená írì. Nàyacaté bamuchúamibàa náicha pucháiba yàcalé íipidenéeyéica Betfagé, Betania nacái, iyéeyéica mawiénita dúli írì íipidenéechúa Olivos, yáí olivo ínàlmanáca. Jesús íbànùaca ípíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa, idécanaami càì íimaca nalí:

² —Píacuéwa írículé yáí yàcaléca iyéerica wapíchalé. Píwàlúacuéwa néré, yá pianàapínacué burro nadacuèrica néré, canéeritáacáwa wenàiwica yèeriwa íinata. Píwasáacuèni, pítcué nulíwani. ³ Aibacaalícué isutá yéemiawa píwa cánacué yéewa píwasáacani, pícalídacué írìwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalícuéca, nubànùanápíná nacái wenàiwica natécaténá burro nàatalé àniwa caquialéta —íimaca yáí Jesúsca.

⁴ Néese níai yéewáidacaléca pucháiba nàacawa yàcalé írículé, yá nàanàaca burro nadacuèrica íbalùacawa bàacháwalé callé írícubàa, mawiénita capí inùma írì. Yá nawasáacani. ⁵ Abénaméeyéi wenàiwica iyéeyéica néeni nasutáca néemiawa nía:

—¿Cáinacué pímaní cháí? ¿Cánacué píwasàa burro? —náimaca.

⁶ Yá yéewáidacalénái icàlidaca nalíni càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí, íná wenàiwica imàacaca natéca burro. ⁷ Nallada nàasu ruana nacáiriwa burro iwaalíricubàa, yéewanápíná Jesús

yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ⁸ Idècunitáacá Jesús yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá manùbéeyéi wenàiwica naliada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchale àyapulicubàa nàacaténá Jesús icàaluíniná. Aibanái nacái iriada wisiri nacáiri íbáiná àyapulicubàa, yái báinási nawichuèrica manacúalibàa, burrocáténá lípina ínatàbàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápíná nacuèriná icàaluínináwa. ⁹ Yá macáita wenàiwica yèeyécawa Jesús ipíchale, áibanái nacái yèeyécawa yáamiwáise namáidaca casímáiri iyú:

—¡Wàacué Dios irí cayábéeri! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, yái wenàiwica Dios ibànùèrica walí, icùacaténá wía! ¹⁰ ¡Dios imànica irí cayábéeri yái yàanèrica icùacaténá wía càide iyúwaté wàawirimi rey David icuánaté wàasu cáli! ¡Wàacué irí cayábéeri, yái Dios chènuníisèrica! —námica namáidaca nàacawa casímáica nía.

¹¹ Jesús iwàlùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá yàacawa templo néré. Iicáca macáita yái namánínáca templo iricu. Néese yàacawa Betania iyacàlená néré yéewáidacalénái yáapichawa doce namanùbaca, táicacáinaté yàacawa.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹² Néese mapísáita àniwa, Jesús yàacawa Betania iyacàlená ícha yéewáidacalénái yáapichawa, yá máapicani yái Jesúsca. ¹³ Yá iicáca déecuise higuera yéetaná idènièrica íbáináwa. Yá Jesús yàacawa néré icutátaténá iyacaalí higuera iyacaná nacái. Quéwa canáca iyacaná, idèniacáita íbáiná meedáwa, càmicáiná higuera yàasu èeri càyacanánápínátáni. ¹⁴ Néese Jesús ímaca àicu irí:

—¡Càmita quirínama càyacanáca píawa! —ímaca yái Jesúsca, yáasáidacaténá yéewáidacalénái iríwa Dios yúuwichàidánápínaté israelítanái. Yá yéewáidacalénái yéemiaca tàacáisi Jesús icàlidèrica àicu irí.

Jesús purifica el templo

¹⁵ Nàanacaté Jerusalén iyacàlená iriculé, yá Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé. Yá idábaca imusúadaca wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise, macáita iwéndèyèicaté yáasusi, áibanái nacái iwènièyèica yáasusi templo ibàacháwalená iricu. Itamàca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyèica plata wenàiwica ícha needátaténá nalíwa plata. Jesús itamàca yúucawa náicha nàalubáica áibanái iwéndèyèica unúcu sacrificio pinèrica. ¹⁶ Càmita nacái íbatàa wenàiwica yèepunídaca iwéndawa yáasusi templo ibàacháwalená iricubàa. ¹⁷ Yá idábaca yéewáidaca wenàiwica néré. Ímaca nali:

—Píaliacuécawa tàacáisi iwali profeta itànèricaté Dios inùmalicúise. Dios ímacaté yàasu templo iwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutácaalupínáca nuícha, macái èeri mnanánáca’, ímacaté yái Diosca. Quéwa, pidécúeca piwènúadaca cayéedéeyéi icapèe iyúni, yái templocá, piyéedúacáinacué plata wenàiwica ícha pichíwa iyúwa —ímaca yái Jesúsca.

¹⁸ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidèyèica wenàiwica templo iricu néemiacáiná yái tàacáisi Jesús icàlidèrica nàwali, yá nawàwa nanúacani. Yáté nadábaca nánáidacawa cànápínacaalí iyú náalimáná nanúaca Jesús, cáalucáiná naicácani, máinícáiná cayába macái wenàiwica yéemiaca Jesús yéewáidánáca nía íiwitáise cacháiníri iyúwa. ¹⁹ Quéwa catácáinaté yàacawa, íná Jesús imusúacawa yàcalé iricuise yéewáidacalénái yáapichawa.

La higuera sin fruto se seca

²⁰ Néeseté amaláca nawíca mapísáinámi àniwa, yá nàaca nachàbacawa mawiénita higuera yéetanámi irí. Yá naicáca àicumica chuícani báawanama macáita, ipíchumi nacái. ²¹ Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidèricaté higuera yéetaná irí, yá Pedro ímaca Jesús irí:

—Wáiwacali, piicá higuera yéetanámi piúwìchàidèrimica. Idéca chuícani —ímaca yái Pedroca. ²² Néese Jesús ímaca nali:

—Iwàwacutácué peebáidaca Dios irí imánínápínacué pírí cànácaalícué cayábéeri pisutéericuèca ícha. ²³ Péemiacué cayába, cawínacaalí càì ímaca yái dúli irí: ‘Pimichàawa, picaláawa manuírí úní yáaculé’, ímacaalí, yeebáidacaalí nacái manuísíwata macáita íchàbàanápínáwa càide iyúwa isutáaná Dios ícha wawàsi, yásí Dios imànica iríwani. ²⁴ Íná nùmacué pírí cànácaalí cayábéeri wawàsi pisutéericuèca Dios ícha imánínápínacué pírí, yá peebáidacaalícué manuísíwata càide iyúwa Dios idéca nacácaalí imànicuèca píríni, yásí Dios imànicuèca píríwani. ²⁵ Pisutácaalícué piacawa Dios ícha, yá áiba wenàiwica imànicaalíté pírí báawéeri, pimàacacué piwàwawa ícha yái báawéerica imàniricaté pírí, yéewanápínacué Píaniri Dios chènuníisèeri imàacawa iwàwawa píbáyawaná íchacuéwa. ²⁶ Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa ícha yái báawéerica áibanái imànirícuèca pírí, càmítacué nacái Wáaniri Dios chènuníisèeri imàaca iwàwawa píbáyawaná íchawa —ímaca yái Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²⁷ Néeseté nèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré. Yá idècunitàacá Jesús lipinàanica templo iricu, yá sacerdote ñiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, nía nacái judío ñiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca néemlawa Jesús. ²⁸ Yá nàimaca irí:

—¿Cawiná ibànùa pía pimusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise, níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùullia pía pimusúadánápiná nía? —nàimaca. ²⁹⁻³⁰ Néese Jesús ñimaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca nuémilawa pía: ¿Cawiná ichùulliaté Juan ibautizánápinaté wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirlínácaalí náicha ichùulliacaté Juan ibautizánápiná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacaalícué nulíni, yásí núcàlidacué nacái piriwani cawinácaalí ichùullia núa numusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise, níái iwéndéeyéica yàasusi —ñimaca yái Jesúsca.

³¹ Néese nadàbaca natàanica nalíwàaca. Nàimaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùullèriquéera Juan, yásí isutáca yéemiawa wíatá: ‘Néeni, ¿cánácué càmita peebáidani?’ càipiná ñimaca nalí.

³² Càmita nacái wawàwa wáimaca irí wenàiwica ichùullèriquéera Juan”, càì nàimaca nalíwàaca, cáalucáiná nía wenàiwicanái ñicha, macáita wenàiwica neebáidacáiná Juan itàanicaté báisiri iyú Dios inùmalícuise. ³³ Iná nacàlidaca Jesús iríni:

—Càmita wáalíawa —nàimaca. Néese Jesús ñimaca nalí:

—Càita nacái càmitacué núcàlida piríni cawinácaalí ichùullia núa numusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise níái iwéndéeyéica yàasusi —ñimaca yái Jesúsca.

12

La parábola de los labradores malvados

¹ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá ñimaca nalí: “Abéeri asiali idèniacaté ibànacale yàalunáwa uva ibànacaléná yàalupiná. Yá ibànaca uva. Néese imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Yá ñica iba iriculé imànicaténá utáwi nacáichúa uva iyacaná yàalupiná, napisúacatalépiná uva ituní. Néese imànicaté chènuníri capli naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacaléná yàalu, ipichaná cayéedéeri iwàlùacawa néré. Yá imàacaca áibanái icuèyéipiná irí yàasu uva ibànacaléná yàalunáca, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéenápiná yàasu éerita, needácatáipináté iyacaná. Idécánami imànica náapicha càiri wawási, néese yàacawa náicha áibalépiná. ² Néeseté uva yàasu éeri yàanàca needácaténá uva iyacaná, yá bànacalé ñiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré. Ibànùaca néréni icutácaténá icuèyéi ñicha bànacalé ñiwacali yàasu uva iyacaná yéenápiná. ³ Quéwa níái icuèyéica bànacalé yàaluná náibàacani, nacapèedáidacani, yá nachùullia yàacawa náicha, càmita nabànùa yáapicha uva iyacaná. ⁴ Yá bànacalé ñiwacali ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicawa áibata. Yá náibàacani. Yá namànica icháuná ñiwita iwali. Yá namànica irí báawéeri manuúiwata. ⁵ Yá bànacalé ñiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa áibata àniwa. Yá nanúacani. Néeseçáwa ñiwacali ibànùaca mamáalàacata yàasu wenàiwicawa áibanái àniwa manuèyéeyí. Yá níái icuèyéica uva ibànacaléná nacapèedáidaca abènaméeyéi, nanúacaté nacái áibanái.

⁶ “Néeseté yái bànacalé ñiwacalica idèniacaté ñiriwa abéerita, yáta máini cáininéerica yáaniri iicáca. Atata bànacalé ñiwacali ibànùaca nàatalé ñiriwa, ñimacáiná ñináidacawa iríwa yái bànacalé ñiwacalica: ‘Báisita nàapinaca nuñri ñimétacanáwa’, ñimaca ñináidacawa iríwa. ⁷ Quéwa níái icuèyéica uva ibànacaléná nàimacaté nalíwàaca: ‘Yáara bànacalé ñiwacalica yéetápinácaalíwa, yásí yàaca uva ibànacaléná ñiri iríwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànacalé ñiwacanánái’, nàimaca nalíwàaca. ⁸ Càita náibàacani, yá nanúacani. Yá nàucacaté ichéecami uva ibànacaléná yéewíse.

⁹ “Siuca núcàlidacué pirí càinácaalí bànacalé ñiwacali imànínápiná nalí, níái icuèyéicaté bànacalé. Yàanàpiná nàataléwa, yá inúapiná níawa. Néese imàacapiná áibanái icùaca irí uva ibànacaléná.

¹⁰ “Pidécuéca piléeca áiba comparación Dios yàasu profeta itànèericaté Dios inùmalícuise. ¿Cánácué càmita peebáida itàacái? Itànàacaté Dios ibànùanápinaté israelita icuèrinápiná, quéwa ñimaca báawánápinaté naicácani. Càité profeta itànàaca:

‘Níái imàníyéica iba icapèená, nadéca nàucaca abéeri iba méetáuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníri iwàwacutáca uva capli iripiná yái iba nàuquèericaté.

¹¹ Dios imànicáiná càì, iná wàaca Dios irí cayábéeri’, càité profeta ñimaca nùwali”, ñimaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí iináwanáwa, yái càiride iyúwa iba, israelita icuèrinápináca.

¹² Néeseté abènaméeyéi néená níái judío ñiwacanánáica nawàwa náibàaca Jesús nàucacaténáni presoíyèi ibànaliculé, nàalífacáináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciónca. Càmirita quéwa

nadé náibàacani, cáalucáiná naicáca níá manùbéyéí wenàiwicaca cayábéyéíca iicáca Jesús. Iná nàacawa Jesús fícha.

El asunto de los impuestos

¹³ Néeseté judío íiwacanánái ibànùaca abènaméyéí fariseo nàacaténáwa Jesús yàatalé, áibanái nacái cayábéyéí iicáca rey Herodes íiwitáise. Nawàwacaté nasutáca néemiawa Jesús càulenéeri wawási ìwali, nàalmáidacaténá naicáwani icàlidáanápiná báawéeri iyúni yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali romanonái yàasu gobièrno íiwacanánái irí. ¹⁴ Yá nàacawa Jesús yàatalé, yá nàimaca irí cáimiétaquéri iyúta:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáaliacawa pitàanica báisíiri iyú, càmita nacái cáalu pía wenàiwica fícha càmicáiná pimàaca áiba wenàiwica caináwanéyéí iwènúadaca plíiwitáise cayábéeri fícha, néese péewáidaca wenàiwica báisíiri iyú nàyacaténá càide iyúwa Dios ichùllaná nàyaca. Iná picàlida walíni báisíiri iyú ìwali yái wasutéeripináca wéemiawa piawa: ¿Cayábasica wapáyaida wáichawa nía plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobièrno íiwacanánái icuèyéica wàasu cáli, càmicaali nacái báawasicani? ¿Iwàwacutásica wapáyaidaca wáichawa níara romanoca, càmitasica iwàwacutá wapáyaidaca wáichawa nía? —nàimaca.

¹⁵ Quéwa Jesús yáaliacawa càmita báisíi nawàwa nàaliacawa, nawàwacáita nacháawàaca iináwaná ìwali meedá itàacái ìwalíise. Iná íimaca nalí:

—¿Cánacué píalimáida piicáwa núa picháawàacaténá nuináwaná ìwali ìwalíise yái núumérica? Néeni, pitécué nulí moneda nuicácaténáni —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶ Yá natéca iríni. Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cawiná yéenáiwaná ichanàawa, cawiná nacái íipidená ichanàawa moneda ìwali? —íimaca yái Jesúsca. Nàimaca irí:

—Emperador íipidenáquéi ichanàawa, yéenáiwaná nacái ichanàawa ìwali, yái romano íiwacalináca, icuèrica macái èeri mìnánái —nàimaca. ¹⁷ Iná Jesús íimaca nalí:

—Pipáyaidacué píchawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùllanácué pipáyaidaca. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanacué pimànica —íimaca yái Jesúsca. Yá máini nàináidacawa néemlaca manuísiwata Jesús íimáaná, càmicáiná nàalimá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíise.

La pregunta sobre la resurrección

¹⁸ Néeseté abènaméyéí saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái nàimaca yéetéyéimiwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwacaté wenàiwicanái iicáanica Jesús iquíniná, iná nasutáca néemiawa Jesús, nàalmáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Nàimaca irí:

¹⁹ —Pía yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuise íimérica wíacué judíoca iwàwacutáca càì wamànica: Asialí yéetácaaliwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenasàiri yeedáca íríwa yéenasàiri íinumiwa yàacawéetúapináwa yéewacaténá idèniaca úapicha yéenibewa naiquéyééipiná iyúwa yéetèrimiwa yéenibemi yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipiná yéetèrimiwa yàasu cáli. ²⁰ Uwé, áibaalíté nàyaca sietè namanùbaca yéenanái. Yá nabèeri yeedáca íinupináwa. Yá yéetácawa uícha méenibeta. ²¹ Yá ímèerèrimi yeedáca úa íinupináwa. Yá yéetácawa uícha méenibeta. Càita nacái ímèerèrimi àniwa yeedáca íríwa úa, yá yéetácawa uícha méenibeta. ²² Càité níái sietéyéica imanùbaca needáca úa quéwaté méenibecata néetácawa uícha macáita. Néese uetácawa átata náami. ²³ Uwé, báisícaali yéetéyéimiwa icáucàacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái íináidáanáwa, néese ¿cáinápinásica uníri náicha níái sietéyéimica? Càmita nàalimápiná nàaliacawa macáicáináta nàinucaté úa —nàimaca naicáanica Jesús iquíniná. ²⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca pimèeràacawa báisíiri tàacáisi fícha càmicáinácué píaliwa càinacaali íimáaná Dios itàacái profetanái itànèricaté Dios inùmalicuise. Càmitacué nacái píaliwa Dios íiwitáise ìwali, yái yáalimérica imichàidaca wenàiwica yéetácaisi fícha. ²⁵ Aibaalípiná yéetéyéimiwa nacáucápinácawa, quéwa càmita nacásáapináwa, níái aslanáca, ínanái nacái, nàyapinacánái cáiwade iyúwa chènuníiséyéí àngel iyáaná càmiyéica icásáawa. ²⁶ Aiba wawási nacái, piyúnáidacuéca càmita Dios icáucáidapiná wenàiwica áibaalípiná, quéwa pidécuéca píléeca cuyàluta profeta Moisés itànèricaté Dios inùmalicuise, iná ¿cánacué càmita píalía péemiaca càinacaali íimáaná? Moisés íbàlùacatéwa Dios íipunita mawíenita maléneríi àicu irí yeeméricawa quichái iyú, yá Dios íimacaté Moisés irí: ‘Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, càité íimaca yái Diosca. ²⁷ ¡Dios càmita icùa yéetéyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píaliacawa cáuca nía Dios yáapicha, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácanítatéwa madécaná camú ípíchawáseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáaliacawa Dios icáucáidáanápiná yéetéyéimiwa áibaalípiná. Pidécuéca pimèeràacawa máini déeculé báisíiri tàacáisi fícha —íimaca yái Jesúsca.

El mandamiento más importante

²⁸ Abéeri néená níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu yéemíacaté saduceonái isutáaná yéemíawa Jesús, yá nacái yáalacawa Jesús icàlidacaté nalíni cayábéeri iyú. Néese yáacawa Jesús yáatalé, yá isutáca yéemíawa Jesús:

—Nàyaca madécaná wawási Dios ichùulièrica wamàninápináca. ¿Càiríná náicha máiníri cachàinica náicha canánama wamàninápiná? —íimaca. ²⁹ Néese Jesús íimaca irí:

—Yái Dios ichùullanáca máiníríca cachàinica náicha canánama wamàninápiná càì íimaca: ‘Péemiacué, piacué israelitaca. Iyaca abéerita Wacuèrinásàiri, yái Wacuèriná Dios. ³⁰ Cáininá piicáca Picuèrináwa Dios macái piwàwalicúsewa, macái picáuca iyú nacáíwa, macái píiwitáise iyú nacáíwa, macái pichàini iyú nacáíwa’, càì íimaca yái Dios ichùullanáca máiníríca cachàinica náicha canánama wamàninápináca. ³¹ Yá pucháibáaná tàacáisi Dios ichùullanáca máiníríca cachàinica náicha canánama wamàninápiná càì íima: ‘Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa’, càì íimaca yái Diosca. Canáca áiba tàacáisi cachàinírí náicha níái pucháiba tàacáisca —íimaca yái Jesúsca. ³² Néese yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu íimaca Jesús irí àniwa:

—Cayábéeri yái picàlidéerica walí, pía yéewáidéerica wía. Pidéca picàlidaca walí báisírí iyúni. Iyaca abéerita Dios. Canácata íicha áiba. ³³ Yá nacái cáininácaalí waicáca Dios macái wawàwalicúsewa, macái wáiwitáise iyú nacáíwa, macái wachàini iyú nacáíwa, yá nacái cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná waicáca wíawawa, yási máini cawénica Dios iicácani náicha macái pírái íiwitáaná wanuéyéica Dios irí iyúwa sacrificio, macái ofrenda íiwitáaná nacái wamàaquéerica Dios irí neemácaténá sacrificio altar íinata —íimaca yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu.

³⁴ Cayábaca Jesús yéemíaca icàlidáanácani, yái yéewáidéerica wenàiwica icàlidacáináténi cáalacáiri iyú, iná Jesús íimaca irí:

—Yá batéwata pimàaca Dios icùuca pía —íimaca yái Jesúsca. Néese cáaluca macáita níái Jesús yúuwídeca. Càmita nawàwa nasutáca néemíawa quirinamani, yái Jesúsca, náalimáidacaténá naicáwani, yéewanápiná nacháawàaca íináwaná íwali itàacái íwalísewa. Cáaluca nasutáca néemíawani, ipíchana báica nía nacái wenàiwicanái yáacuésemi.

¿De quién desciende el Mesías?

³⁵ Idécunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái templo irícu, yá íimaca nalí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu càmita néewáida nía macái tàacáisi iyú Dios itàacái icàlidéerica Mesías íwali, yái Picuèrinápinácuéca Dios ibànueripinácuéca píri, piacué judíoca. Náimacáita rey David itaquèrinámicani. Quéwa rey David íimacaté áiba wawási nacái Mesías íwali. ³⁶ Espíritu Santo ímàacacaté David itànàca yái tàacáisca:

‘Nucuèriná Dios íimacaté Nuíwacalí irí: Píawinawa nuéwápuwáise picúcaténá núapícha macáita, idécunitàacá numawèniadaca píícha macái píuwidenáíwa, íimaca yái Diosca’, càitè íimaca yái Davidca.

³⁷ Yái rey David íimacaté Mesías íwali ‘Nuíwacalí’, iná éwita rey David itaquèrinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca íwali rey David íiwacalí nacáicani —íimaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí íináwanáwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

³⁸ Idécunitàacá Jesús yéewáidaca nía, yá íimacaté nalí: “Piicácué pííchawa níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Picácué píyaca càide iyúwa nàyáaná. Casímáica nèepunicawa nanáawani cáaléeri yáapíchawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúnúadacáiná casímáica Dios iicáca nía. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquèeri iyú bamuchúamibáa yácalé manubéeyéi wenàiwica naicácaténá nía. ³⁹ Máini nawàwa náawinacawa cayábéeri yàalubáisi íinata cáimiétacanéeyéi wenàiwica yáawinacatáicawa macái wenàiwica yáacuésemi judionái yéewáidacáalu irícu. Nacutá nacái cayábanaméeyéi yàalubáisi cáimiétacanéeri yáawinacatáicawa macái wenàiwica yáacuésemi nayáacaténá nayáacaléwa náapícha, yéewacaténá áibanái naicáca nía iyúwa máiniyéica cachàinica. ⁴⁰ Níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nayéedùaca nacái nacapèemi, náasumi nacái, náicha níái catúulécanéeyéi inaná inírími yéetéeyéimicawa íicha. Néese nasutáca Dios íicha déecuiri iyú, yéewacaténá áibanái iyúnúadaca cayábaca náiwitáise. Níacata Dios yúuwicháidéeyéipiná cachàinírí iyú náicha áibanái cabáyawanéeyéica”, íimaca yái Jesúsca.

La ofrenda de la viuda pobre

⁴¹ Aiba èerité Jesús yáawinacawa templo irícu, abéemàalé ofrenda yàalu íicha wenàiwica iwàlùadacataléca plata namàaquéerica Dios irí. Yá iicáca wenàiwicanái iriadaca yàasu platawa ofrenda yàalu iriculé namàacacaténáni Dios irí. Yá iicáca madécaná cásufyéi nalíadaca néré manùba plata. ⁴² Néese inanái yàanáca néré, catúulécanéechúa, inírími yéetéechúamicawa íicha. Yá ulíadaca moneda ofrenda yàalu iriculé, pucháiba moneda cobréeyéi púbéeyéi,

càmíyéica máini cawènica. ⁴³ Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáwa. Yá ímaca nalí:

—Péemiacué cayába, úái maniríchúami catúulécanéechúaca udéca umàacaca úasu ofrenda Dios iiquéeri iyúwa manuiri iwèni náicha canánama yúuquéeyéica plata ofrenda yáalu iriculé. ⁴⁴ Macáita níai áibanái nàacaté ichàbéericawa meedá, máisibáwanáita nàasu cawèniiri íchawa, quéwa úái catúulécanéechúaca, udéca umàacaca ofrenda Dios irí macáita yái udènièrimica uwènianápináca uyáacaléwa —ímaca yái Jesúsca.

13

Jesús anuncia que el templo será destruido

¹ Jesús imusúacatéwa templo ícha, yá abéeri yéewáidacalé ímaca irí:

—Wáiwacali, piicácáwa níai templo yáasu íba cayábanaméyéica, níai nacái capíi manuínaméyéica, cayábanaméyeyí iicacánáwa templo itéeséeyéica! —ímaca. ² Quéwa Jesús ímaca irí:

—Péemia cayába yái núuméyéica pírí iwali, níai capíi manuínaméyéica. Aibaalípiná canácata capíi yáasu íba yáawinéeripinácawa áiba íba ínata. Macáita níai capíi templo itéeséeyéica namáaláapínata nacáwa —ímaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³ Néeseté Jesús yáacawa yéewáidacalénái yáapichawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, ímáanáca olivo inálimaná. Uái dúli iyéechúaca abéemáise templo ícha. Yá Jesús yáawinacawa. Néese Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, Andrés nacái nàacawa yàatalé méetáucuta áibanái ícha. ⁴ Nasutáca néemiawa Jesús càicaalínápinácaalí ichàbawa yái wawási Jesús icàlidéericaté nalí templo iwali, càinácaalí iyú nacái nadépinaté náalíacawa templo imáalánápinácatéwa mesúnamáita.

⁵ Néese Jesús ímaca nalí: “Piicácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichiwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáaláapínáca. ⁶ Manúbacáiná wenáiwica nàanàpiná icàlidéeyéipíná ichiwawa. Náimápiná núacasa níata. Yá nacálidapíná nachiwawa. Càipíná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenéerica Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipíná náimaca namànica nachiwawa. Yá nachiwáidapíná manúba wenáiwica.

⁷ “Picácué cáalu piwáwa péemiapínácaalícué áibanái itàanica ùwicái iináwaná iwali, namànínása ùwicái mawiénita, déecubàata nacái. Càita iwàwacutá namànica, quéwa càmitàacá imáaláapínáwa yái èeriquéi. ⁸ Manúbacáiná áiba càli néeséeyéi ipéliapíná áiba càli néeséeyéi ípunitawa, áibanái gobierno namànipíná ùwicái áibanái gobierno ípunitawa. Yá canánama càli icusúapínáca. Yá nacái manúbéeyéi wenáiwica néetápináwa máapicái iyú. Quéwa macáita yái yúuwichàacáisica, yátanica idábáanéeri yúuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inaná idábacaalí ùuwichàacáwa úasu èeri umusúadacaténá iicá èeri.

⁹ “Piicácué píchawa áibanáicáiná judíonái náibàapínácué píawa nacháawàacaténácué pi-ináwaná iwali nàyacàle icuèrinánái iríwa. Aibanái icapèedáidapínácué píawa judíonái yéewáidacáalu iricu. Yá áibanái náibàapínácué píawa nacháawàacaténá piináwaná iwali càimíyeyéi judío icuèrinánái irí, reynái irí nacáwa peebáidacáinácué nutàacái. Càipíná Dios imàacacue namànica pírí, yéewanápiná picálidaca nalí nutàacái. ¹⁰ Ipíchawáise imáaláapínáca yái èeriquéi, yá iwàwacutápiná macái èeri mìnánái yéemlaca nutàacái cayábéeri. ¹¹ Néenialípiná náibàapínácué píawa nacháawàacaténácué pía náiwacanánái iríwa, quéwa picácué achúma piináidacawa piwáwawa iwali càinácaalí iyú píalimá picálidaca nalí nutàacái. Pibálupínácué náipunita, yá picálidacué nalí càinácaalí tàacáisi Dios ichùlièeripínácuéca picálidaca nalí, càmicáinácué picálidapíná nalí píasu tàacáisiwa meedá, néese picálidapínácué nalí nutàacái Espíritu Santo imàaqueeripínácuéca píalíacawa. ¹² Néenialípiná wenáiwicanái nacháawàapíná néenánáisiwawa áibanái irí, néenánái néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nacái nasèenái nacháawàapíná néenibewa néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapíná náiwitáisewa nasèenái íchawa, yá nanúaca nasèenáiwawa. ¹³ Macái èeri mìnánái báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái namáalàacata àta néetacatalétawa, níacata nuwasèeyéipíná Dios yáasu yúuwichàacáisi íchawa.

¹⁴ “Aibaalípiná piicápinácué wenáiwica imànica áiba báawéeri casaquèeri wawási templo iricu, aléde càmicataléca Dios imàaca wenáiwica imànica càiri wawási, casacàacaténá imànica templo Dios ícha —piácué iléeyéica yái tàacáisica, péemiacué cayábani—Iná piicápinácaalícué yái wenáiwica iyaca néré, yásí macáita wenáiwica iyéeyéica cháí Judea yáasu càli iwàwacutá napiacawa dúli ináliméeri nérépiná. ¹⁵ Cawinácaalí wenáiwica iyamáidéeyéicawa iyaca icapèe ipùata sàabadèeri ínatawa néenialípiná, iwàwacutá càmita nèepua nawàlúacawa nacapèe iriculéwa needácaténá náasuwa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacaléná ícha. ¹⁶ Cawinácaalí iyéeyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepuawa nacapèe néréwa, íbatáa

needaanápiná nabàlewata, iwàwacutá càmita nèepùwa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacaléná ícha. ¹⁷ ¡Nàuwichàapinácawa manuísiwata cawinácaalí inanái idéericuýéica, nía nacái inanáica yèeyéica quírasí líra íinisil, càmicáiná náalimá napiacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. ¹⁸ Pisutácué Dios ícha ipíchanácué iwàwacutá piplacawa uníabépi, máinicáinácué càulénáca pílacawa. ¹⁹ Néenialípiná wenàiwicanái yùuwichàapinácawa báawanama. Canacaté áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái ícha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siuca nacáide. Càmirípináta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái ícha càiripináta cháí èeri írucu. ²⁰ Càmicaalí Wacuèriná Dios imàaca maléenéeripinátáni yái yùuwichàacáisica, yásí macái èeri mìnánái yéetápinácawatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripinacani cáinináciná íicáca yàasu wenàiwicawa, níai wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipíná.

²¹ “Néese néenialípiná áibanái ímapinácué píríwa: ‘Aqualécué, piicáca chácata iyaca yái Mesíasca’, cáipiná náimaca; áibanái nacái náimapinácué píríwa: ‘Piicácué Mesías iyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipiná náimaca. Quéwa picácué peebáida nalíwani. ²² Manúbacáiná cachiwéeyéi yàanàpináca, icàlidéeyéipiná ichiwawa, náimapiná Mesiasca nía, judío icuèrinápiná; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàpiná icàlidéeyéi ichiwawa. Náimapiná natàanínása Dios inùmalicuése. Namànipiná yái càmirica wenàiwica idé imànica. Càipiná náasáidaca nachàiniwa nachìwáidacatená èeri mìnánái. Náalimáidapiná nachìwáidaca Dios yàasu wenàiwica, Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. Càmicaalí Dios yàasunái íicá ichawa cayábani, yásí cachiwéeyéi náalimá nachìwáidaca nía nacái. ²³ Iná ¡piicácué píchawa cayábani! Nudéca nucalídaduécaca píríni, macáita yái iwàwacutéericuécaca píaliacawa ipíchanácué nachìwáidaca pía. Nudéca nùalàacuécaca pía náicha, ipíchawáise ichàbapinácawa”, íimaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁴ Jesús ímacaté nalí àniwa: “Néenialípiná idécanáami ichàbacawa yái yùuwichàacáisica, yá catápináca èeri, quéeri nacáíwa càmita amalá icànaca. ²⁵ Dùlupùta nacái nacaláapináwa chènuníse. Yásí cacháimíyíei wawási iyéeyéica chènuniré nacustuacawa macáíwa. ²⁶ Néese macái èeri mìnánái íicápiná núa, núa asialí Dios néeséerica, nùanàpiná acalèe yèewíse cacháiníri nuíwítási iyúwa, nucamaláná mèlumèluíri írucuwa nucuacatená macáita. ²⁷ Nubànùapiná nùasu ángelnáíwa, yá nàwacáidapiná nulí nùasunái nuedéeyéica èeri mìnánái yèewíse àta alénácaalí nàyaca macái calí imanùbaca cháí èeri írucu.

²⁸ “Péemiàcué cayába comparación híguera yéetaná iwali: Càisínacaalí híguera yàana, yá imusúadacaalí íbáináwa, yá píaliacuécawa mawiénica camuf. ²⁹ Càita nacái piicápinácaalícué ichàbacawa macáita yái nucalídeericuécaca píri iwali, yásí píaliacuécawa mawiénica núa, nùanàpináwa néese àniwa, núa asialí Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica íbàlùacaalíwa capíi inùma írucu, iwàlùanàpináwa capíi íruculé. ³⁰ Péemiàcué cayábani, macáita yái siùquerica tàacawa nucalídaduécaca píri iwali, macáita ichàbàanàpinácaawa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéipináca néenialíwa. ³¹ Yái capíraléeri calí, èeriquéi nacái namàalàapinácawa áiba èeriwa, néese nutàacái càmita ímàalàapináwa. Macáita ichàbapinácawa càiwade iyúwa nucalídaduécaca píriini.

³² “Quéwa canácata yáaliériwa chácátáinàpinácaalí yái èerica, chènuníseeyéi ángelnái nacái càmita náalíwa, núa nacái Dios írrica, càmita nùalíwa chácátáinàpinácaalí yái èerica, hora nacái. Abéericata Nùaniri Dios yáaliériwa.

³³ “Iná picuàcué piyacani, yái èeripináca, pisutácué nacái Dios ícha, càmicáinácué píalíwa chácátáinàpinácaalí nuénáíwaná yàanàca. ³⁴ Péemiàcué comparación: Nuénáíwanàpiná iyaca càide iyúwa asialí yàacaalíwa ipáchiataténá déeculé. Ipíchawáise imusúacawa icapèe íchawa, yá ímáidaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yá ichùllaca nacùanàpiná icapèe, yàasu nacái. Macái icàlida nalí náibaidéeripináca. Yá ichùllaca yàasu wenàiwicawa icuèripiná capíi inùma ipíchaná íimáca, ituíyàanàpiná mamàalàacata àta náíwacalí yàanàacaléta àniwa. ³⁵ Iná nùumacué píri, picuàcué cayába nùanàca àniwa, càmicáinácué píalíwa nuénáíwaná, núa iyéerica càide iyúwa capíi íwacalí, chácátáinàpinácaalí nùanàca àniwa, nùanàpinácaalí táicalé, càmicaalí nacái catá bamuchúami, càmicaalí nacái cawámai itàcaalí, càmicaalí nacái mapísáita. ³⁶ Picuàcué cayába nùanàca ipíchanácué nuèpùapinácaalí nùanàca àniwa, yáta nùanàcuécaca pía meedá càmlíyéica íibaida nulí cayába, càide iyúwa wenàiwica íiméeyéica meedá. ³⁷ Yái nùuméericuécaca píri, nùuma nacái macáita nùasu wenàiwica íríwa: Picuàcué cayába nùanàca àniwa”, íimaca yái Jesúsca.

14

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Iwàwacutácaté pucháiba èeri ipíchawáise judiónái yàasu culto ípidenéri Pascua, nayáacaalíté pan càmlíri idènia levadura. Sacerdote íiwacanánái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írucu nacutáca càinàpinácaalí iyú yéewanàpiná náibàaca Jesús íbàacanéeri iyú nanùanàpináni. ² Abénaméeyéi náimaca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níai manùbèeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicáii yácalé iricu —námaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

³ Jesús yàacatéwa Betania iyacàlená néré, yá iwàlùacawa Simón icapèe iriculé, yá Simón ichùnìericatéwa cháunási lepra íicha. Néese idècunitàacá Jesús iyaca mesa idaní iyáacaténá iyáacaléwa, yá abèechúa inanái yàanàaca itèechúaca catúa ucáapi iricuwa, abèechúa catúa cawèníiri íba alabastro icatùalená, ipunièchúawa séenási pumèníiri isàni iyú, ípidenèeri nardo, máiníri cawènica. Yá ubacáca catúa inúma, yá ùucúaca séenási Jesús íiwita iwali, yá séenási pumèníirica isàni. ⁴ Néese abèenaméeyéi néená níai iyéeyéica néeni, yá calúaca nía iwálíse yáii umànínáca. Námaca nalíiwáaca:

—Máiní báawèeriquéi úucàanaca meedá yáii pumèníirica isàni cawèníirimica. ⁵ Yáii pumèníirica isàni iwèníiri trescientos ichàbaníseta denario, cawèníiyéi plata abèeri camuí iwènicatái. Iná ¿cánácáwa càmita uwéndani ùacaténá iwènináami catúulècanéeyéi irí? —námaca nalíiwáaca. Yá nacúisaca náichawa úai inanáca. ⁶ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Pimàacacué umànica càide iyúwa uwàwàaná. Picácué pisáiwica ulí wawási. Udéca umànica nulí cayábèeri. ⁷ Catúulècanéeyéi wenáiwica nàycuécaca pèewi càiripináta, iná yéewa píalimá piyúudáaca nía càinacaalí èeri piwàwacatáicacacué piyúudáaca nía. Núa quéwa càimírira iyapíná piapichacué càiripináta cháii èeri iricu. ⁸ Uara inanáca udéca umànica nulí yáii cayábèerica úalimèerica umànica. Udéca ùucúaca nùwali perfume nusànipiná ipíchawáise nuétácawa, yéewanápiná nabàliaca núa, càide iyúwa judíonái imàníná yéetèeyéimiwa irí. ⁹ Péemiacué cayába, àta alénacaalí wenáiwica nacàlidaca nutàacái cháii èeri iricu, yáii tàacáisi íimèerica nuwasàaca wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, yáisi nacái nacàlidaca unáwaná iwali càinacaalí iyú úai inanáca umànínáté nulí cayábèeri. Càipiná nawàwalica úawa —íimaca yáii Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

¹⁰ Néeseté Judas Iscariote, abèeri néená níai docéeyéica imanùbaca Jesús yéewáidacaléca, yàaca itàanica sacerdote íiwacanánái yáapicha, itéenápiná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ¹¹ Níai sacerdote íiwacanánáica néemiacaalíni, yá máiní casímáica nawàwa. Yá nacàlidaca Judas irí nàanápináté irí plata itéenápináca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. Néese Judas idàbaca icutáca wawási càicaalínacatáipináta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

La Cena del Señor

¹² Idàbàanèeri èeri yàanàacaté judíonái yàasu culto yaalí ípidenèerica Pascua nayáacaalíté pan càimíri idènia levadura. Yáté èerica nanúacaté oveja wálsai iyúwa sacrificio càide iyúwaté náiwítáise iyáaná nayáacaténá oveja íiná Pascua yàasuná culto yaalí. Yáté èerica Jesús yéewáidacalénái isutáca yéemiawani. Námaca irí:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapiná nacáiiwa yàacàsi Pascua pinèerica piyáacaténáni wáapicha? —námaca irí. ¹³ Iná Jesús imáidaca yàataléwa pucháiba yéewáidacaléwa ibànùacaténá nía. Yá íimaca nalí:

—Piacuéwa Jerusalén iyacàlená iriculé. Abèeri asiali íipunitáidapinacué píawa, itéerica únì catúalico. Piacuéwa yáamíwáise, ¹⁴ àta iwàlùacatalétawa capliriculé, néese píimacué capli íiwacali irí: 'Yáara Yéewáidèerica wía iwàwaca isutáca yéemiawa pía alénacaalí capli imàdàaná iya iyáacatáipiná iyáacaléwa Pascua pinèerica yéewáidacalénái yáapichawa', píimacué irí. ¹⁵ Néese yáasáidapinacué píriwani, capli imàdàaná manuiri iyéerica chènunibàa cáli inàni íicha, nachùnìerica cayába. Pichùnìacué walíni néré wayáapiná Pascua piná —íimaca yáii Jesúsca.

¹⁶ Néese nàacawa Jesús íicha níai yéewáidacaléca, yá nawàlùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimàanáté nalí. Néese nachùnìaca yàacási Pascua pinèerica. ¹⁷ Néeseté catáca yàacawa, yá Jesús yàanàaca néré doce namanùbaca yéewáidacalé yáapichawa. ¹⁸ Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa mesa iwéré, Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, abèeri péenacué, iyéerica iyáacaléwa nùapicha siúcade, itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca nalí.

¹⁹ Yá idàbaca achúmaca nawàwa, iná nadàbaca nasutáca néemiawani abéerinamata. Námaca Jesús irí:

—¿Núasica? —námaca. ²⁰ Jesús íimaca nalí:

—Abèeri péenacué docenacué pimanùbaca pía, yáii yáapúadèerica pan nùapicha quirápieli iriculé, yácata itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²¹ Báisita núa, asiali Dios néesèerica, nuétápináacawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nùwali Dios inùmalicúise; quéwa ímáimíripiná yúuwichàacawa yáii asialica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayába cachàinitésica irítáni càmicaalíté ímusúa íicáca èeritá —íimaca yáii Jesúsca.

²² Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá yàaca Dios irí cayábèeri iwali yáii panca. Néese isubèriadacani, iwacúaca nalíni. Íimaca nalí:

—Peedacué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca nalí.

²³ Néese yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa iricuwa uva ituní. Yá yáaca Dios irí cayábéeri ìwali yái uva ituníca. Néese ichàbáida nalíni, yá macáita nàiracani. ²⁴ Jesús íimaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripínacawa nuíchawa cruz ìwali manùbéeyéi wenàiwica irípináwa, imàaquéri nacái báisíiricani yái wálisà wawàsi Dios imànírica wenàiwicanái yáapicha iwasàacaténá níawa Dios yáasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁵ Péemiacué cayába, càmita nuèpùà nuírapínaca quirínamani yái uva ituníca àta áiba èeripíná nuíracataléta wálisài uva ituní yácalé Irícu Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

²⁶ Néeseté idécanaami nacántàaca salmos, yá nàacatéwa dúli nérépiná íipidenéechúa Olivos, íimáanaca olivo inàlìmaná. ²⁷ Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué piwènuadapíná nuícha píiwitáisewa, yá pimàacapínacué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yáasu profeta itànàaná tàacáisi Dios icàlìdèericaté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapíná yái icuérica nupira ovejanáwa, néese nupira ovejanái napiapíná nacàlálacawa’, íimacaté yái Diosca. ²⁸ Quéwa idécanaami numichàacawa yéetácáisi íicha, yási nùacuéwa píipíchalé Galilea yáasu cáli néré, yá núpunitáidapínacué píá néréwa —íimaca yái Jesúsca.

²⁹ Néese Pedro íimaca irí:

—Ewíta macáita áibanái iwènuadacaalí pícha íiwitáisewa, càicáaníta càmita numànipíná càì —íimaca yái Pedroca. ³⁰ Jesús íimaca irí:

—Péemia cayába, yáta catáquéi, ipíchawáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawiríapíná, yá pimànipíná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapíná càmitasa píalía nùwali, ipíchaná nanúaca píá nùapicha —íimaca yái Jesúsca. ³¹ Quéwa Pedro íimaca irí cachàiníiri iyú mamàlàacata:

—Ewíta iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapichawa, càicáaníta càmita nucàlida nuchìwawa càminása nùalía píwali —íimaca yái Pedroca. Yá macáita níái áibanái càì náimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemani

³² Néeseté nàanàaca bànacalé inàlìma néré íipidenáacataléca Getsemaní. Yá Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Píawinacuéwa cháì idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

³³ Yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. Yá Jesús idàbaca icalùadacawa báawanama, máiní achúmaca iwàwa íináidacawa icalùnìwa. ³⁴ Yá íimaca nalí:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwalicúsewa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aqulaléta. Chùtacué píara. Picácué píimá piyaca —íimaca nalí.

³⁵ Néese Jesús isirúacawa napíchalé achúmáanata. Jesús yúuwàa iríacawa inumáawawa cáli iwéré. Yá isutáca Dios íicha wawàsi asáisi cayábacaalí iwasàanapíná Jesús yùuwichàacáisi íicha, yái yùuwichàacáisica yàanèeripínacatéwa ìwali mesúnamáitaté. ³⁶ Càité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha: “Núaniri, píacata yáaliméerica imànica macái wawàsi. Iná piwasàaca núa íicha yái nùuwichàanapínacawa yàanèeripínacawa nùwali siùcade; quéwa, càmicáalí cayábani yái piwasàanaca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáaná”, íimaca isutáca Dios íicha yái Jesúsca.

³⁷ Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca núa íiméeyéicáita. Néese íimaca Pedro irí:

—Simón, ¿cáná píimá? ¿Cáná càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapíná? ³⁸ Picácué píimá piyaca, písutácué nacái píawawa Dios íicha yéewacaténacué pimawèniadaca píchawa báawéeri, Satanáscáiná yáalimáidapínacué píá pimàninápiná píbáyawanáwa. Piwàwacuéca pímanica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicacacué píiná meedá —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Néese Jesús yèepùà yàacawa náicha àniwa. Yá yèepùà isutáca Dios íicha càide iyúwa idéenaté isutácawaca. ⁴⁰ Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yási yàanàaca núa íiméeyéicáita àniwa, máinicáiná cadapuleca núa báawanama. Idécanaami icawáidacaca núa, yá báica naicáca níawawa iwéré. ⁴¹ Yá Jesús yèepùà iwènuacawa náicha àniwa, yá isutáca yáawawa Dios íicha àniwa. Néese yèepùà yàacawa nàatalé àniwa máisiba yàawiríanapíná. Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué píimá piyaca? ¿Cánacué piyamáidacáitacuéwa meedá nacái? Pidécuéca píimáca, iná pimichàacuéwa, nuenáiwanáciná idéca yàanàaca presocatáipínaca namànica núa namàacacaténá cabáyawanéeyéi wenàiwica inúaca núa, núa asialí Dios néeséerica. ⁴² Pimichàacuéwa, wàanacuéwa; áca néese yái asialica itéerica nuuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴³ Idècunitàacá Jesús itàanica, yáté Judas yàanàca, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Yàanàca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèyéi. Natéca espada machete nacáiri, wacàba nacái áiba. Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéyéica wenàiwica templo írìcu, judío íiwacanánái nacái nabànùcaté wenàiwica Judas yáapicha íibèyéipináca Jesús. ⁴⁴ Judasca, yái itéeripinacaté Jesús yúuwidenái náibàacaténaténi, icàlidacaté nalíni quéechacáwa càinápínacaalí iyú yáasáida Jesús. Càité Judas íimaca nalí quéechatécáwa: “Yái asiali nutáidéeripináca, nusùsueripináca nacái inàni ìwali, yácata Jesús. Iná píibàacuéni, pitécué placawa cachàiníri iyúni”, càité íimaca nalí yái Judasca. ⁴⁵ Inaté Judas yàacawa Jesús yàatalé. Yá íimaca Jesús írì:

—¡Nuíwacali! —íimaca yái Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesús inàni ìwali càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná natáidáaná wenàiwica càininéerica naicáca. ⁴⁶ Néese níai manùbéyéi wenàiwicaca náibàaca Jesús, nacùacani presoíri iyú.

⁴⁷ Quéwa abéerita néená níai yéewáidacaléca iyéyéica néré Jesús yáapicha iwatàaca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipéliacatata, yá inúacatata abéeri asiali ìwali espada iyú, quéwa isasàacáita meedá yúuwi abéemàa, yái sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca. ⁴⁸ Néese Jesús isutáca yéemíawa níai wenàiwicaca:

—¿Cánacué pianà nùatalé cacáapisáiwaca espada machete nacáiri, wacàba nacái píibàacaténacué núa presoíri iyúpiná càide iyúwa píicáaná cayédeerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pímanica, càmicáinacué nupéliapiná píipunita. ⁴⁹ Macái èeri imanùbaca, nuyacatécué pèewi idècunitàacá nuéwáidaca wenàiwica templo írìcu, yá càmitatécué píibàa núa néenibàa. Quéwa píalimácué píibàaca núa siúcade yéewanápiná macáita ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànaná tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalicúise —íimaca yái Jesúsca.

⁵⁰ Néese macáita Jesús yéewáidacalénái namàacaca Jesús abéerita néré. Yá napiacawa. ⁵¹ Núa Marcos quéwa, ùculliricaté núa, nùacatéwa Jesús yáamiwáise. Nudènicaté nùwaliwa manuíri wáluma meedá, nùuquéericaté nùwalísewa. Néese níai wenàiwica náibàaca núa. ⁵² Quéwa numusúacatécatawa nàasu wálumami líchawa, yá nupiacawa náicha mabàleta meedá.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵³ Néeseté natéca Jesús sacerdote íiwacaliná icapèe néré. Néese nàwacáidáyacacawa macáita sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéyéica wenàiwica templo írìcu. ⁵⁴ Yá Pedro yàacawa Jesús yáamiwáise déecuíseta. Yá iwàlucawa bàacháwa írìculé, yái sacerdote íiwacaliná icapèe íbàacháwalenáca. Yá Pedro yáawinacawa úwinái yéewi, níai icuèyéica templo. Pedro yáawinacawa mawiénita quichái írì yàanabàcaténá néeni.

⁵⁵ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái macáita Junta Supremanái israelita íiwacanánái nacutáca wawási Jesús ìwali namàacáanápíná úwinái inúacani. Quéwa càmitaté nàalimá nàanàca báisíri wawási ìwali. ⁵⁶ Yácáiná éwita manùbéyéi wenàiwica nacàlidacáanita nachìwawa Jesús ìwali, càicáaníta càmita abédanama natàanica. ⁵⁷ Aibanái nabàlucawa nacàlidacaténá nachìwawa. Yá náimaca:

⁵⁸ —Wadéca wéemíaca càì íimaca: ‘Numáaláidapíná yái temploca asianái imànírìca, néese máisiba èeri írìcu, yá numicháidapíná áiba templo càmirita asianái imàni’, càì íimaca —náimaca nacháawàca Jesús íináwaná ìwali.

⁵⁹ Quéwa éwita nacàlidacáaníta càiri chìwái, càicáaníta càmita abédanama natàanica àniwa.

⁶⁰ Néese sacerdote íiwacaliná imichàacawa íbàlucawa nàacuésémi. Yá isutáca yéemíawa Jesús: —¿Cáná càmita picàlida píináwanáwa? ¿Càiná píimaca ìwali yái nacàlidéerica píwali nacháawàanáca píináwaná ìwali? —íimaca Jesús írì.

⁶¹ Quéwa, éwita càmicáaníta cabáyawanáca yái Jesúsca, càicáaníta masànata náicha mamáalàacatani, canáca icàlidáaná íináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacaliná isutáca yéemíawa àniwani. Yá íimaca Jesús írì:

—¿Platasica yái Mesiasca, yái judío icuèrinápínáca, yái cayábéeri Dios lírìca? —íimaca. ⁶² Jesús íimaca írì:

—Báisita, yáca núa yái. Yá áibaalípíná píicápinacué núawa, asiali Dios néeséerica. Píicápinacué núawinacawa nuyaca Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàinírìca náicha canánama nucàcaténá yáapicha macáita. Yá píicápinacué nacái nùanàca àniwa acalé yéewíse chènuníse —íimaca yái Jesúsca.

⁶³ Néese sacerdote íiwacaliná icacanáidaca íbàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná yáasáidacaténá báawaca yéemíaca yái tàacáisi Jesús íiméerica Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacaliná íimaca nalí:

—¡Càmìta iwàwacutá wéemíaca áibanái icàlidáaná íináwaná ìwali! ⁶⁴ Pidécuéca péemíaca itàanica báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios lírìcasani. ¿Càináiscué wamànica írì? —íimaca. Yá abédanamata náiwitáise macáita cabáyawanáca naicàcani, iwàwacutáanása nacái yéetáca, náimaca.

⁶⁵ Néese abénaméeyéi néená nadábaca nàapsáidaca Jesús inàni, nabàlia nacái ituí, yá nacapèedáidacani, náimaca irí:

—jPiwicùlida, picàlida walíni cawinácaalí yái inúadáida píá! —náimaca irí, naicáanica iquíniná. Yá nacái úwinái icuèyèica templo nanúadáidaca Jesús inàni iwali.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁶ Pedro iyacaté capíi yàapumáalicubàa, bàacháwáise. Néese innanái yàanàca néré, sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca. ⁶⁷ Uicáca Pedro yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úumaca irí:

—Píá nacái yèepunírítéwa Jesús yáapicha, yái Nazaret iyacàlená néeséerica —úumaca. ⁶⁸ Pedro quéwa imànica ichìwawa, íimaca càmítasa yáalía Jesús iwali. Yá íimaca ulí:

—Càmíríta nùalía iwali. Càmita nacái nùalía càinácaalí iwali pitàanica piyaca —íimaca icàlidaca ichìwawa yái Pedroca, cáalucáináni. Yá Pedro yàacawa náicha iwáiná inúma néré, yái iwáiná bàacháwa itéeséerica. Néese cawámai itàaca. ⁶⁹ Néese úái íibaidéechúaca uicáca Pedro àniwa. Yá udábaca ucàlidaca Pedro íináwaná iwali wenàiwicanái irí iyéyèica néeni. Yá úumaca nalí:

—Yá asialiquéi abéeri néená níái Jesús yáapichéyèica —úumaca. ⁷⁰ Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa càmínása yáalía Jesús iwali ípíchaná náibàacani nacái, yái Pedroca. Néese achúma yáwanáitacáwa àniwa áibanái iyéyèica néeni náimaca Pedro irí àniwa:

—Báisita píaca abéeri néená níái Jesús yáapichéyèica, Galilea yàasu cáli néeséericáiná nacái píá —náimaca. ⁷¹ Néese Pedro idábaca icàlidaca ichìwawa cachàiníri tàacáisi iyú, báawéeri nacái báawanama báisi báisísíwata Dios yáaliéricawa. Yá íimaca nalí:

—jCàmíta nùalía iwálíra asiali pitàanírícuéca iwali! —íimaca icàlidaca ichìwawa yái Pedroca, ípíchaná náibàacani, cáalucáináni, yái Pedroca.

⁷² Yáta cawámai itàaca àniwa pucháibáaná yàawírípiná. Néese Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús íiméericaté irí: 'Ípíchawáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawírípiná, yá pímanípiná píchìwawa máisiba yàawírí, píimápiná càmítasa píalía nùwali', càité idéca íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro íicháanica cachàiníri iyú.

15

Jesús ante Pilato

¹ Néeseté amalácalí nawicáu, yá nàwacáidáyacacawa, níái sacerdote íiwacanánáica, judío íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéyèica wenàiwica templo írícu, nía macáita Junta Supremánái, israelita íiwacanánáica, nánáidacaténáwa càinácaalí namánínápinaté Jesús irí. Yá nadacúaca náichawa Jesús. Yá natécani presoíri iyú Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli, yéewacaténá Pilato yéemiaca Jesús íináwaná iwali, ichùullanápiná úwinái inúaca Jesús. ² Néese Pilato isutáca yéemíawa Jesús:

—¿Báisísica judío icuèrinásáirica píá? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisita, nùacani. Pidéca càí píimaca —íimaca yái Jesúsca.

³ Néese sacerdote íiwacanánái nacháawàca Jesús íináwaná iwali. Náimaca Jesús imànicaa madécaná wawási báawéeri. ⁴ Iná Pilato isutáca yéemíawa Jesús àniwa. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí píináwanáwa càinácaalí pídeéná pímaníca? Péemíca nacháawàaná píináwaná iwali manùba wawási iwali —íimaca yái Pilatoca.

⁵ Canácata quéwa Jesús íimáaná irí, iná Pilato íináidacawa manuísíwata íicáidaca Jesús irí, càmita Pilato yáalíawa íináidéerípináwa Jesús iwali.

Jesús es sentenciado a muerte

⁶ Camuí imanùbaca judíonái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yá Pilato gobernador romanosàiri iwàsaca abéeri presoíri judíonái írípíná, càirínácaalí presoíri nawàwéerica.

⁷ Néenialíté iyaca asiali íipidenéerica Barrabás presoíyèi íbanalícu, náapicha áibanái wenàiwica inuèyèicaté wenàiwica úwicái írícuná, namànicaalíté úwicái romanonái yàasu gobierno íipunita. ⁸ Iná áibanái cayábaca macái wenàiwica naicáca náicha Jesús, iná sacerdote íiwacanánái náibàacaté Jesús nacháawàacaténá íináwaná iwali Pilato irí. ⁹ Yá Pilato íimaca nalí:

—¿Píwàwasícué nuwasàaca píri Jesús, yái judío icuèrináca? —íimaca yái Pilatoca Jesús iwali.

¹⁰ Càica Pilato isutáca yéemíawa nía, Pilato yáalíacáinátéwa báawaca sacerdote íiwacanánái íicáca Jesús, máinacáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca náicha Jesús, iná sacerdote íiwacanánái náibàacaté Jesús nacháawàacaténá íináwaná iwali Pilato irí. ¹¹ Quéwa sacerdote íiwacanánái nawènúadaca wenàiwicanái íiwítáise Jesús íicha nasutácaténá Pilato íicha wawási iwàsàanápiná nalí Barrabás. ¹² Pilato isutáca yéemíawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué píri Barrabás, ¿càinásicué píwàwa numànica Jesús irí, yái píiméericuéca iwali judío icuèrinásáirica? —íimaca yái Pilatoca. ¹³ Yá náimaca Pilato irí néemíanicawa:

—jPítàtáacuéni cruz iwali! —náimaca madécaná yàawírí. ¹⁴ Pilato íimaca nalí:

—¿Cáná? ¿Càinástica báawéeri imàni? —íimaca yái Pilatoca. Quéwanáta néemíanicawa àniwa:

—¡Pitâtâacuéní cruz ìwali! —náimaca. ¹⁵ Iná Pilato iwàwacáiná cayábaca nía yáapicha, níai judíoca, iná iwásàca nalí Barrabás. Yá ichùullaca yáasu úwínáíwa icapèedáidáanápíná Jesús mabàleta cachàiníri cabèesi iyú. Idécanáami nacapèedáidaca Jesús báawanama àta ímami ichalàacatalétawa ícha, yá Pilato yèepùadacani úwínáí irí natâtàacaténáni cruz ìwali.

¹⁶ Néese úwínáí natéca Jesús bàacháwáise capli ícha, yái Pilato icapèe manuírca. Yá namáidaca macáita néenánáíwa úwínáí nàwacáidáyacaténáwa Jesús itéese. ¹⁷ Néese náucaca ruana Jesús ìwalíise, abéeri ruana nacáiri cáaléeri, quíréeri càiride iyúwa romano icuèriná íbàle. Néese namánica tuíri culèpi nacáiri icáyuwániná càiride iyúwa romano icuèriná yáasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íwita ìwali, nacuèrinásáiri naicácaténásatáni, quéwa naicáanicáita meedá Jesús iquíniná. ¹⁸ Yá nadàbaca néemánicawa irí. Náimaca:

—¡Casímáí piwàwa, pìyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásáirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íwítáise natáidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús iquíniná.

¹⁹ Néese nanúadáidaca Jesús íwita ìwali àicu iyú. Yá nàapisáidacani. Néese nabàlùacawa nàulú iyúwa Jesús irí càide iyúwa nàacaali icàaluíniná, quéwa naicáanicáita Jesús iquíniná meedá. Càmita báisíri iyú nàa icàaluíniná. ²⁰ Idécanáami càí naicáanicá Jesús iquíniná, yá nawatàaca ícha ruana nacáiri cáaléeri quíréerica. Néese nàwalica Jesús ìwali íbàle àniwa. Yá natécani yàcale ícha, natâtàacaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

²¹ Néeseté abéeri asiali Cirene iyacàlená néeséeri yàanàaca manacúali néese, ípidenéerica Simón, yái nánarica níai Alejandro, Rufo nacái. Yàacawa àyapullcubàa yái Simónca, néese úwínáí libàacani, nachùullaca iwáacutaca cruz Jesús irípiná, càmicáinaté Jesús yáalimá iwáacutacani, canácáiná quírinama ichàini, úwínáicáiná nacapèedáidacaté báawanamani.

²² Natéca Jesús Gólgota néré meetàuculé Jerusalén iyacàlená ícha. (Yái ípidená Gólgota ímáanáca: “Iiwítasi yáapimi iyacatalé.”) ²³ Yá nawàwa náaca Jesús líra uva ituní ipuúri, nèewiadéerica dabé yèewi ípidenéeri mirra wéebacaténá Jesús iiná ipíchaná máini yuúwichàacawa cruz ìwali. Quéwa càmlírta líra náichani. ²⁴ Néese natâtàaca Jesús cruz ìwali. Yá úwínáí íbàlùadaca cruz utàwi iriculé. Yá úwínáí náucaca náichawa suerte náalíacaténá chánácaali néená yeedápiná íríwa Jesús íbàle yéenámica, càiyéinácaali néená úwínáí namanùbaca nawàwacani, yái íbàlemica.

²⁵ Mapisáí yáwanáí tàacáwa a las nueveta mapisáita, yáté natâtàaca Jesús cruz ìwali. ²⁶ Nachanàidacaté tàacáisi Jesús yáasu cruz ìwali icàlidéerica cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi íimaca: “Judío icuèriná”, íimaca yái tàacáisica. ²⁷ Natâtàaca nacái pucháiba cayédeyéi mawiénita Jesús irí. Abéeri cruz íbàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái íbàlùacawa apáulicuse Jesús irí. ²⁸ Càité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànanáté tàacáisi Dios inùmalcúise Jesús yéetáanápínátéwa. Càité profeta itànàacaté: “Yá nàuwichàidapínacani báawéyéi yáapicha”, íimacaté yái profetaca.

²⁹⁻³⁰ Aibanáí wenáiwica ichàbéyéicawa néenibàa àyapullcubàa natàanica Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa irí naicáanicaténá iquíniná. Yá náimaca irí:

—¿Néeni?, píata ímáláidéeripínása templo, pimichàidéeripínása nacái àniwani máisiba èeri írìcu, ¿cáná càmita píchàiniada píawawa yéetácáisi ícha ipíchaná péetácawa, yá píricùawa cruz ícha? —náimaca, naicáanicá Jesús iquíniná.

³¹ Càita nacái naicáanicá iquíniná níai sacerdote íiwacanánáica, nía nacái yéewáidéyéica wenáiwica templo írìcu. Náimaca nalíwáaca:

—Ichùulacaté áibanáí ipíchanáté néetácawa, quéwa càmlírta yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi ícha ipíchaná yéetácawa —náimaca naicáanicá Jesús iquíniná. ³² Náimaca nacái Jesús irí:

—¡Píricùawa cruz ícha, píasa Mesíasca, yái Israel itaquénánámi icuèrinácasa, yéewacaténá waicáca, yáisi weebáidaca pítaacái! —náimaca naicáanicá iquíniná. Nía nacái pucháiba aslanáí natàtéyéica cruz ìwali mawiénita Jesús irí, natàanica ìwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

³³ Machacánicaalíté èeri, yáté catáca macáita cháí èeri írìcu máisiba hora, catáca èeri àta las tresta táicalé. ³⁴ Yá horaquéi a las tresta, táicaca yàacawa, yá Jesús ímáidaca cachàiníri iyú itàacái iyúwa. Yá ímaca Dios irí: “Eloi, Eloi, ¿lema sabactani?” íimaca yái Jesúsca. (Yái tàacáisi ímáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ¿cánásica pimàaca núa abéerita?” càí ímáanáca.) ³⁵ Abénaméyéi íbàlùyéiwa néré néemiacá isàna. Yá náimaca nalíwáaca, naicáanicá Jesús iquíniná:

—Péemiacué, ímáidaca iyaca profeta Elías —náimaca naicáanicá iquíniná.

³⁶ Iná abéerita néená ípiaca íisapiadaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú càaméeri líracaná. Yá idacuaca esponja sitúa ipuatalicu, yái wáluma nacáiri isàbéerica. Néese ímichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá Jesús íbèrúacani. Néese yái asialica íimaca yáapichéyéi íríwa:

—Wacùacué waicáwa Elíasmi yàanàacaalí yeedácaténáni cruz ícha —íimaca, iicáanica Jesús iquíniná.

³⁷ Quéwa Jesús imáidaca cachàiníri iyú, yá imàacaca icáucawa yàcawa iiná íchawa. Càité yéetáca. ³⁸ Yáta manuiri yáawàanaca templo iricúrica icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama pucháibawaca yéewi, yá yáawàanaca ibàlièrica mabáyawanéeri Dios iyacátaca wenàiwicanái itui ícha. Yáta icacanácawa chènunise cáli iwérénama, yá yáawàanámica. ³⁹ Néese úwi íiwacaliná romanosàiri ibàlùericawa Jesús yàasu cruz ípunita iicácáinaté càinacaalí iyú Jesús yéetáanátéwa, inaté íimaca:

—Báisiricata Dios íiricaténi yái asialica —íimaca yái úwi íiwacalináca.

⁴⁰ Nàya nacái néré abénaméeyéi inanái, iicáidéeyéica iyaca Jesús irí décuíseta quéwa. Nàyaca nèewi níai íipidenéeyéica María Magdalena, áiba María nacái, úai náatúaca ùculliri Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái ubàlùacawa néeni, íipidenéechúaca Salomé. ⁴¹ Níai inanáica, Jesús yéewáidacaléca nacái nía, nayúudàacaté Jesús yéepunícaalítéwa Galilea yàasu cáli íinata. Nàyaca náapicha néré nacái manùba inanái yàanèyèicaté Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená néré.

Jesús es sepultado

⁴² Catáca yàacawa yáté èerica iwàwacutácaalíté namáalàidaca náibaidaca ípíchawáise judiónái yàasu sábadò idábaca, nayamáidacatáicawa. Yáté iwàwacutá nabàliaca yéetéyèimiwa sábadò ípíchawáise. ⁴³ Aiba asialí yàanàaca íipidenéerica José, Arimatea iyacàlená mìnali. Yái Joséca, abéeri néená nacáicani, níai Junta Supremaca, israelita íiwacanánáica. Máini cáimiétaquéri iyú wenàiwica iicáca yái Joséca, iwàwéerica nacái Dios icúca macáita. Yá José yàacawa macaaluínináta Pilato yàatalé. Yá isutáca Pilato ícha Jesús iinámi. ⁴⁴ Yá Pilato yéemiacaíná Jesús yéetácatéwa, iná Pilato imáidaca úwi íiwacaliná isutácaténá yéemiawani, asási báisicaalíté Jesús yéetáca. ⁴⁵ Yá úwi íiwacaliná icàlidaca írini báisicani Jesús yéetácatéwa, inaté Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi cruz ícha. ⁴⁶ Néese José iwèniaca manuiri wáluma lino yáawamíríca. Yá yeedáca Jesús iinámi cruz ícha. Yá yéepúacani wáluma linoíri iyú, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. Néese írìadaca Jesús iinámi càliculli írìculé. Yái càliculica áibanái íicacatèni òlùl ibèeri ibàlài írìcu, yéewacaténá càliculicani càide iyúwa capii imàdàaná. Yá José ibàliaca càliculli inùma manuiri íba iyú. ⁴⁷ María Magdalena, áiba María nacái, úai José yáatúaca, naicácaté alénacaalí naliada Jesús iinámi.

16

La resurrección de Jesús

¹ Néeseté sábadò idénáami, judiónái iyamáidacatáicawa, catáca yàacawa yáté sábadoca, yá María Magdalena, áiba María nacái, úai Santiago yáatúaca, áiba inanái nacái íipidenéechúaca Salomé, nawèniaca pumèniiri isàni nacàlìlacaténáni Jesús iinámi iwálise, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ² Yá domingo mapisáisiwa tàacáwa, níai inanáica nàacawa càliculli nérépiná mapisáisiwata idécanáamité èeri imusúacawa. ³ Yá náimaca nalíwáaca idécunitáacá nàacawa àyapulicubàa:

—¿Cawináica iyúudàapiná wía weedácaténá manuiri íba càliculli inùma ícha? —náimaca nalíwáaca.

⁴ Quéwa nàanàaca néré, yá naicáca manuiri íba càimiri ibàlùawa inùma írìcu. Náináidacawa manuiriwata naicáidaca íba írì máinicáiná manuírìcani yái íbaca. ⁵ Yá nawàlùacawa naicáwa càliculli írìculé. Naicáca néré ùculliri yáawinèerica nàewápuwáise cabalèeri ináawani cáalèeri. Yá cáaluca naicáicani, níai inanáica. ⁶ Quéwa íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núalíacawa picutácuéca píacawa Jesús, Nazaret iyacàlená néeséericaté, yái natàtèericaté cruz iwali. Yáta idéca icáucáacawa. Canáca chánii. Piicácuéca cháí naliadacatáimicani. ⁷ Píacué picàlidaca yéewáidacalénái írini, Pedro írì nacái. Càicué píimaca nalí: 'Jesús yáapínácuéwa pípíchalé Galilea yàasu cáli néré. Yá píicápinácué néréni càide iyúwaté icàlidáanácué píriní', càicué píimaca nalí —íimaca yái ángelca.

⁸ Néese níai inanáica namusúacawa napiacawa càliculli ícha, cáalucáiná nía. Yá quèechacáwa càmita nacàlida áibanái írini, cáalucáinaté nía.

Jesús se aparece a María Magdalena

⁹ Jesús imichàacatéwa yéetáicási ícha domingo írìcu amalácaalíté yàacawa. Yáté èerica, quèechacáwa imàacaca yáawawa María Magdalena iicáicani, úai inanái Jesús yúquèechúacaté ícha siete namanùbaca demonio idacuèyèicaté uíwítáise. ¹⁰ Néese uicácanáamité Jesús, yá ùacawa ucàlidaca nalíni níai yéepuníyèicatéwa Jesús yáapicha, achúmèyèica iwàwa, ícháaníyèica iyaca nacái. ¹¹ Néemiaca ucàlidáaná cáuca Jesús, uicáicani nacái quéwa càmita neebáida utàacái.

Jesús se aparece a dos de sus discípulos

¹² Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa áiba iicácanásita pucháiba yéewáidacalénái iicácani, pucháiba wenàiwica yèepuníyéicatéwa iyaca àyapulicubàa Jerusalén iyacàlená ícha, manacúalibàa. ¹³ Nadécadénáami naicácani, yá nèepùacawa Jerusalén iyacàlená irìculé, nacàlidaca Jesús yéewáidacalénái iríni. Càmita quéwa Jesús yéewáidacalénái yeebáida nàasu tàacáisi.

El encargo de Jesús a los apóstoles

¹⁴ Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa naicácani, níái once namanùbaca yéewáidacaléca idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa. Yàalàaca nía cachàiníri iyú càmícináté neebáidacáwa icáucàacatéwa, càmícináté nacái nawàwa néewáidacawa, càmícináté nacái neebáida néenánái itàacáwa, níái iiquéeyéicaté Jesús idécanáamité icáucàacawa. ¹⁵ Néese Jesús íimaca nalí: “Piacuéwa macái cáli ínatalé. Picàlidacué tàacáisi macái wenàiwica irí, yái tàacáisi íiméerica nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁶ Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, ibautizéeyéica nacáwa, níacata nuwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Aibanái càmíyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái, Dios yùuwichàdapiná níawa nabáyawaná ìwalísewa. ¹⁷ Níái yeebáidéeyéica nutàacái namànipiná yái càmírica wenàiwica idé imànica, náasáidacaténá báisírìcani, yái tàacáisi nacàlidéerica nalí nùwali. Càipiná namànica nuiwitáise iyúwa nasutácáiná níawawa núicha: Náucapiná demonio wenàiwica íchawa nuípidená ìwali; natàanipiná áiba tàacáisi iyú, càmíyéicáwa náalíawa ìwali. ¹⁸ Yá namàacacaalí nacáapiwa àapi ìwali, nàuwidenái nàacaalí nàiraca iculále, càmita néetáwa iyú. Namàacapiná nacái nacáapiwa cáuláiquéeyéi ìwali nasutácáiná nalí Dios ícha, yá nachùnìapiná cáuláiquéeyéi, nuípidená ìwali”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús sube al cielo

¹⁹ Néeseté Wáiwacali Jesús idécanáamité icàlidaca nalí yái tàacáisi, yá Dios itécani náicha chènuniré. Yá Jesús yáawinacawa Dios yéewápuwáise icúacaténá yáapicha macáita. ²⁰ Néesetécáwa Jesús yéewáidacalénái nàacatéwa Jerusalén iyacàlená ícha, nacàlidacaténáté Jesús itàacái macái cáli ínata. Yá Wáiwacali iyúudàaca nía, imàacaca namànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, náasáidacaténáté áibanái irí báisírìcani yái Dios itàacáica.

SAN LUCAS

Prólogo

¹ Manùbéeyéi wenàiwica nadéca natànàca tàacáisi nacàlidacaténá cànácaalíté Jesucristo iyáaná wèewi yèepunicaalítéwa cháí èeri irícu. ² Jesús yáapichéeyéi naicácaté natúí iyúwani macáita yáí Jesucristo imàníríca. Néese Dios ichùulicaté nía nacàlidáanápíná áibanáí iríni yáí báisíiri tàacáisica Jesucristo ìwali iyúwaté naicáaná macáita. Néseté néewáidaca wía. Iná madécaná wenàiwica nadéca natànàca tàacáisi càide iyúwaté Jesús yáapichéeyéi yéewáidáanáté nía. ³ Núa, Lucas, nubànua píri cuyàluta, Teófilo, nùacawéeríná máini cáimiétacanéeri. Nudéca nuéwáidacawa Jesucristo iináwaná ìwali macáita cayábéeri iyú. Yá nuínáidacawa cawàwanáta cayábaca nutànàcaalí píri tàacáisi Jesucristo iináwaná ìwali machàcaníri iyú. ⁴ Iná nutànàca píri yáí cuyàluta yéewanápíná píaliacawa cayába yáí báisíiri tàacáisica Jesucristo ìwali càide iyúwaté áibanáí yéewáidáaná pía.

Un ángel anuncia el nacimiento de Juan el Bautista

⁵ Bàaluté rey Herodes icùacaalíté Judea yàasu cáli, néenialí iyacaté sacerdote ípidenéri Zacarías, abéeri Abías itaquénáinámi yéená, Aarón itaquérínámi nacáí. Sacerdotenáica níái Abías itaquénáinámica íbaidéyécáté Dios irípiná templo irícu. Zacarías yàacawéetúa úpidenéri Elisabet, abéechúa Aarón itaquétúanámica nacáí úa. ⁶ Zacarías, Elisabet nacáí nàyacaté machàcaníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, namàni nacáí macáita càide iyúwaté Dios ichùullaná israelitanáí imànica, iná canácata yáaliméeri icháawàca naináwaná ìwali. ⁷ Quéwa méenibeca nía càmicáiná yéewa quéenibeca Elisabet. Máini nacáí béeyéica nía.

⁸ Yáí sacerdote Zacaríasca íbaidacaté Dios irípiná imanùbaca yáapichawa templo irícu. Aiba èerité iwàwacutá namànica culto Dios irípiná templo irícu nàacaténá Dios icàaluíná. ⁹ Càide iyúwaté sacerdote íwiitáise iyáaná, náucaca náichawa suerte náalíacaténátéwa chánácaalí néená iwàlueripínáwa templo iriculé. Yá needáca Zacarías iwèlùanápínáwa yeemácaténá pumèníri isàni Dios yàasu templo irícu. ¹⁰ Iná Zacarías iwàlùacawa templo iriculé. Idècunitàacá yeemáca pumèníri isàni, manùba wenàiwica nasutáca Dios ícha templo ibàacháwalená irícu. ¹¹ Néese abéeri ángel Dios ibànùeri chènuníise imàacaca yáawawa Zacarías iicácani. Yáí ángel ibàlùacawa altar yéewápuwáise, yáí altar neemácatáica íinata pumèníri isàni. ¹² Iicáciná ángel, yá Zacarías íináidacawa iicáidaca irí manuísíwata, máini cáalu nacáicani, yáí Zacaríasca. ¹³ Quéwa ángel ímaca irí:

—Píca cáalu pía nuícha, Zacarías, Dioscáiná idéca yéemíaca pisutáaná ícha. Píacawéetúa Elisabet quéenibéechúapíná píriwa abéeri sùmáiwá; pímaní ípidená Juan. ¹⁴⁻¹⁵ Imusúacaalípiná iicá èeriwa, yá máini casíimáica píwàwa, cayábasíwata píicácani. Casíimáipíná nacáí nawàwa áibanáica madécaná, máinicáiná cachàiníríca píri íwiitáise Dios ìwali. Càmirípináta líra ipuíri, uva ituní nacáí, canásíwata. Espíritu Santo icùapíná íwiitáise càiripínáta, icùapíná íwiitáise nacáí ípíchawáise imusúaca iicá èeri. ¹⁶ Néese iwènúadapíná náiwitáise àniwa Nacuèeríná Dios irípináwa, níái manùbéeyéi Israel itaquénáinámica, neebáidacaténá àniwa Nacuèeríná Dios itàacáíwa. ¹⁷ Yáí píirica Juanca icàlidapíná nalíwa Wáiwacali iináwaná ìwali ípíchawáise Wáiwacali yàanáca. Máini cachàinírí íwiitáise yáí píirica, càide iyúwaté profeta Elías bàaluté. Iwènúadapíná nasèenái íwiitáise cànínacaténá naicáca néenibewa. Iwènúadapíná nacáí náiwitáise, níái càmfíyéica yeebáida Dios itàacáí, náalíacaténáwa cànácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita píri iwènúadapíná wenàiwicanáí íwiitáise yéewacaténá neebáidaca Wáiwacali itàacáí yàanácaalípiná nàatalé —íimaca yáí ángelca. ¹⁸ Néese Zacarías isutáca yéemíawa ángel:

—¿Cànásica yéewaná nùalíacawa asáisi báisícaalí yáí tàacáisi pícalíidéerica nulí? Máinicata béerica núa, càita nacáí nùacawéetúa béeruta nacáí úa —íimaca yáí Zacaríasca. ¹⁹ Yá ángel ímaca irí:

—Núacata Gabriel, nuíbaida nacáí Dios irípiná. Dios idéca ibànùaca núa nutàanicaténá píapícha nuçalíidacaténá píri yáí tàacáisi cayábéerica. ²⁰ Quéwa síucade càmita yéewa pítàanica àta píri imusúacatalétawa, yásí yéewa pítàanica àniwa, càmicáiná peebáida yáí nùumáanáca píri. Néese, yáí nùumáanáca píri ìwali pílquèeripínacawa yéenáíwaná yàanácaalíwa —íimaca yáí ángelca. Néese ángel yàacawa Zacarías ícha.

²¹ Idècunitàacá Zacarías itàanica ángel yáapícha, áibanáí wenàiwica bàacháwáiseeyéica nacùaca Zacarías imusúacawa. Náináidacawa manuísíwata cáná yéewa càmita imusúacatétawa templo iricuise. ²² Atata Zacarías imusúacawa, yáté càmita yéewa itàanica náapícha, iná náalíacawa iicácaté yéenáíwanási nacáiri Dios néeséeri templo irícu, itàanicáiná náapícha icáapi iyúwa, càmicáiná yéewa itàanica. Yá matàacáica mamáalácatani.

²³ Idécanáamité imáaláidaca imànica fibaidacaléwa Dios iripiná templo iricu, yá Zacarías yèepùacawa icapèe néréwa. ²⁴ Nésecáwa yàacawéetúia Elisabet udéericuca sùmài. Yá cinco quéeri càmíchúata imusúawa icapèe iricuífewa. Uumaca uínáidacawa ulíwa: ²⁵ “Dios idéca iicáca nupualé yéewanápiná càmita quirínama wenàiwicanái iicáanica nuquíniná méenibéenáca núa”, úumaca.

Un ángel anuncia el nacimiento de Jesús

²⁶ Elisabet udèniacaté seis quéeri udéericuuná, yáté Dios ibànùaca ángel ípidenéeri Gabriel yàanápínáwa Nazaret iyacatè néré, iyéerica Galilea yàasu cáli ínata. ²⁷ Dios ibànùacaté Gabriel icàlidacaténá tàacáisi abéechúa mànacàu irí, ípidenéechúa María, càmíchúacáwa iimá asiali yáapicha, quéwa imàníchúacaté matrimonio ùyacàle mìnanaí yàacuéssemi. Uacawéeripiná ípidená José, abéeri rey David itaquérinámi. ²⁸ Yái ángel yàanàaca María yàatalé, yá ímaca ulí:

–Péemia cayába, Dios imànipiná piri cayábéeri manuí. Dios iyaca píapicha. Dios iyúudáapiná píawa manuísíwata áibanái inanáí ícha canánama –ímaca yái ángelca.

²⁹ María iicácaalí ángel, yá ucalúadacawa manuísíwata uémiaca ímáaná ulí. Yá uínáidacawa càinàcaalísica ímáaná yái tàacáisi ángel itaídèerica iyú úa. ³⁰ Néese ángel ímaca ulí ániwa:

–María, picá cáalu pía nuícha, cayábacáiná Dios iicáca píiwitáise. ³¹ Iná péemia cayábani, mesúnamáita pidéericuca. Pidènapiná píiriwa. Pimàni ípidená Jesús. ³² Nacuèrinápinácani, cachàiníri íwitáise, icùapiná níawa. Náimapiná ìwali Dios chènuníiséeri íiricani. Wacuèriná Dios imáacapiná píiri icùaca Israel itaquénáinámi càide iyúwaté yàawirimi rey David icuanáté nía. ³³ Icùapiná nía càiripináta, níái Israel itaquénáinámica. Càmíripináta iyamáida icùaca núa –ímaca yái ángelca. ³⁴ María ímaca ángel irí:

–¿Càinásica yéewaná quèenibeca núa càmíchúacáwa iya asiali yáapicha? –úumaca úái Mariaca. ³⁵ Yái ángel ímaca ulí:

–Espíritu Santo yàanàapiná píataléwa. Dios chènuníiséeri íwitáise iyamáapínacawa píwicáulé iyúwa acalée. Iná yéewa yái sùmài pímusúadéeripináca iicá èeri ípidená Mabáyawanéeri. Ípidená nacái Dios Iri. ³⁶ Ua nacái péenásáatúaná ípidenéechúaca Elisabet udènapiná uríwa, éwita máinícaníta béeruca úa. Uái nacàlidéechúacaté ìwali càmíchúasa yáalimá quèenibeca, úata udéca udéericuca sùmài seis quéeri siúcade udécadénámi udéericuca. ³⁷ Dios yáalimácaná imànica macáita, iná canácata máiníri càulenáca Dios ícha –ímaca yái ángelca. ³⁸ Iná María ímaca:

–Núacata yái Wacuèriná Dios yàasu wenàiwicaca. Yá numàacaca Dios imànica nulí càide iyúwa píimáaná nulí –úumaca úái Mariaca. Néese, ángel yèepùacawa uícha.

María visita a Isabel

³⁹ Néenialíté María uacàatécatawa áiba yàcalé néré iyéerica Judea yàasu cáli dúlinaméeri ínata. Zacarías, Elisabet nacái nàycatè néré. ⁴⁰ Yá María uwàlùacawa nacapèe iriculé, níái Zacaríasnáica. Yá utáidaca Elisabet. ⁴¹ Elisabet uémíacacáita María itáidaca úa, yá mùlimùlicani yái sùmài achúmèerínaca Elisabet idéericuífica. Yá Espíritu Santo icùaca Elisabet íwitáise. ⁴² Néese Elisabet úumaca cachàiníri iyú María irí Espíritu Santo inùmalcúise:

–¡Dios idéca imànica piri cayábéeri áibanái inanáí ícha canánama! ¡idéca nacái imànica cayábéeri píiri irí! ⁴³ Càmita núalíwa cáná yéewa Dios imànica nulí yái cayábéerica imàacáaná Nuíwacali yáatúa ùanàca nùatalé upáchiaca núa. ⁴⁴ Nuémíacacáita pitáidaca núa, yáta nuiri imùlimùliacawa nudèericu casímáicáináni. ⁴⁵ ¡Dios imàacaca casímáica píwàwa peebáidacáinaté imàninápiná piri cayábéeri càide iyúwa ímáaná piri! –úumaca úái Elisabetca. ⁴⁶ Néese María ímaca:

“Nucàlidaca manuísíwata Wacuèriná Dios iináwaná ìwali, máini cayábéericani;

⁴⁷ Casímáica nuwàwa Dios yáapicha, yái iwasèerica núa yàasu yúuwichàacáisi íchawa.

⁴⁸ Casímáica nuwàwa Dios yáapicha, Dioscáiná idéca iicáca nupualé, núa yàasu wenàiwica càmíchúwa máini cachàini. Yái siúcáise macái wenàiwica nacàlidapiná nuínáwaná ìwali Dios idéca imàacaca casímáica núa.

⁴⁹ Casímáica núa, yácáiná yái Dios Cachàiníríca náicha canánama idéca iyúudàaca núa manuísíwata. ¡Yácata yái Mabáyawanéerica, yái Diosca!

⁵⁰ Dios iicáca napualé càiripináta cawínacaalí wenàiwica yéeyéica icàaluíná.

⁵¹ Dios imànipiná madécaná ichàini manuírí iyúwa. Imawèniadapiná wenàiwica cachàiníyéica iicáca yáawawa.

⁵² Níái icuèyéica èeri mìnanaí, Dios yúucapiná níawa nàalubái ínatáiseewa, yá càmita íbatàa nacúaca wenàiwicanái quirínama. Yá Dios imíchàidapiná áibanái càmíyeyéi máini cachàini icuèyéipináca wenàiwica náamirícubàami.

⁵³ Dios yáapiná madécaná cayábanaméeri wawàsi máapíyeyéi wenàiwica irí. Ichùllapiná càasuíyeyéi wenàiwica nèepùanápínáwa ícha. Yásí nèepùacawa ícha canéeyeyéi irí wawàsi icáapi írícua.

⁵⁴ Dios iyúudáapíná wíawa, wía yáasu wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica. Càmiripináta iimáicha iicáca wapualé icùacaalípiná wía.

⁵⁵ Dios icàlidacaté càiri tàacáisi wàawirináimi irí, yá imànipíná càiripináta càide iyúwaté íimáaná nali, yáí Abrahamca, wía nacáí itaquénáinámica”, úumaca úái Maríaca.

⁵⁶ María iyamáacawa Elisabet yáapicha máisiba quèeri, néese máisiba quèeri idénáami, yá María uèpùacawa ucapèe néréwa.

Nacimiento de Juan el Bautista

⁵⁷ Néeseté yàanàaca Elisabet yéenáiwana umusúadánápiná iicá èeri, yá umusúadaca uñriwa. ⁵⁸ Néese uyaquewéeyéi, uénánái nacáí néemiaca uináwaná iwali Dios iicácaté upualé manuísíwata. Iná nàaca napáchiaca úa, nàacawéeridacaténá úa caslíimáiri iyú. ⁵⁹ Néeseté yáí sùmàica idénàcanáamité ocho èeri, yá natécani namànicaténáté irí circuncisión. Yá néese nawàwa namànica lípidená Zacarías càide iyúwa yáaniri lípidená. ⁶⁰ Quéwa yáatúa íimaca nali:

—Càmírita, néese lípidenápiná Juan —úumaca nali. ⁶¹ Yá nàimaca ulí:

—¿Cáná? Canámíta péenánái càiri lípidená —námica.

⁶² Néese natàanica nacáapi iyúwa sùmàí yáaniri irí nasutácaténá néemiawani càinacaalí iwàwàan yàaca lípidená. ⁶³ Yá yáaniri isutáca náicha achúmèeri tablero itànàcatáipíná sùmàí lípidená. Yá itànàacani: “Íipidenápiná Juan”, íimaca itànàaca. Yá macáita nàináidacawa nàináidaca manuísíwata Zacarías irí. ⁶⁴ Yáta yéewa itànáica yáí Zacaríasca. Yá idàbaca yàaca Dios irí cayábèeri. ⁶⁵ Néese cáaluca nàináidacawa macáita níái nayaquewéeyéica. Yá macáí wenàiwica iyéeyéicaté Judea yáasu cáli dūlinaméeri íinata nacàlidaca naliwàaca càinacaalíté Zacaríasnáí ichàbàanàwa. ⁶⁶ Yá macáita yéemiéyéica naináwaná iwali nàináidacawa nawàwalicúsewa manuísíwata, nàimaca naliwa: “¿Càinásica imànipíná béericaalíni, yáí sùmàica?” càí nàináidacawa. Báisicáinàta mamáalàacata Dios iyúudàacani manuísíwata íiwitáise cachàiníri iyúwa.

El canto de Zacarías

⁶⁷ Néeseté Espíritu Santo icùaca Zacarías íiwitáise, yáí sùmàí yáanirica. Yá Zacarías icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicúse. Yá íimaca:

⁶⁸ “¡Wàacué irí cayábèeri, yáí Wacuèriná Dios, yáí icuèrica wía, wía Israel itaquénáinámica, yàanàapínáciná wàatalé iwasaàcaténá wía yáasu yùuwichàacáisi íichawa, wía yáasu wenàiwicaca!

⁶⁹ Dios ibànùapíná walí abèeri cachàiníri íiwitáise iwasaèeripíná wía Dios yáasu yùuwichàacáisi íicha. Yáí yàanèeripínáca wàatalé, yácata rey David itaquèrinámica, yáí David Dios yáasu wenàiwicaca bàaluité.

⁷⁰ Dios idéca imànica walí càide iyúwaté yáasu profetanáí icàlidàanà tàacáisi Dios inùmalicúse.

⁷¹ Nacàlidacaté Dios iwasaàanápínaté wía wàuwidenáí íichawa, náicha nacáí macáita wenàiwica báawéeyéica iicáca wía.

⁷² Profetanáí icàlidacaté nacáí Dios iicáanápínaté wàawirináimi itúulécana, yá nacáí càmita iimáicha wawàsi mabáyawanéerica imàníricaté wàawirináimi yáapícha.

⁷³ Yácata tàacáisi Dios icàlidéericaté máini cáimiétacanéeri iyú wàawirimi Abraham irí:

⁷⁴ Iwasàapíná wíawa wàuwidenáí íichawa wàibaidacaténá irípiná macàaluínináta,

⁷⁵ wàyacaténá nacáí Dios iicápiná machacàníri iyú, mabáyawanéeri iyú nacáí macáí èeri idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu.

⁷⁶ Néese pía, nuírca, béericaalípiná pía, yásí Dios chènuníséeri, cachàiníri náicha canánama, íimapíná píwali yáasu profetaca pía, picàlidacáiná wenàiwicanáí irí Wáiwacali iináwaná iwali ipichawáise yàanàaca, pimichàidacaténá irípiná wenàiwicanáí íiwitáise, nacàanápíná Wáiwacali yàanàaca nàatalé, neebáidàanápíná Wáiwacali itàacáí.

⁷⁷ Péewáidapíná Wáiwacali yáasu wenàiwica nàalífacaténáwa Dios imàcàanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha, iwasaàanápíná nía nacáí yáasu yùuwichàacáisi íichawa.

⁷⁸ Yácáiná Wacuèriná Dios iicáca wapualé manuísíwata, yá nacáí ibànùapíná walíni chènuníse yáí ichàiniadéeripínaca wawàwa càide iyúwa èeri ícamaláná íisímáidacaalí wawàwa èeri ímusàcanáníwa amalácaténá wawicáu àniwa.

⁷⁹ Yácata yàanèeripíná amalácaténá imànica wáiwitáise wía catéeyéica íiwitáise, cáaluíyéica iicáca yéetácáisi. Yàanàaca yéewáidacaténá wía wàyacaténá machacàníri iyú yéewanápíná matuíbanáica wía”,

íimaca yáí Zacaríasca. ⁸⁰ Néese yáí sùmàica idàwinàacawa, cachànica nacáí íiwitáise Dios iwali. Néese béericanáami yáí Juanca, yáté iyaca manacúali yùucubàa càináwàiri canàcatalé wenàiwica, àta Dios ichùullacataléta icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicúse israelitanáí irí.

2

Nacimiento de Jesús

¹⁻² Néenialité, Cirenio icùacaalíté Siria yàasu cáli, néese emperador Augusto idàbacaté ichùulaca natànàca náipidenáwa, macáí èri mìnáná imanùbaca, yéewacaténá romanonáí iputàaca nía. ³ Iwàwacutá macáita nèepùacawa nàawirináimi iyacàle néréwa àniwa natànàcaténá náipidenáwa néenibàata. ⁴ Ináté José yàaca nacáíwa Nazaret iyacàlená ícha, Galilea yàasu cáli néese, yàacaténáwa Judea yàasu cáli néré, Belén iyacàlená iriculé, rey David imusúacatácaté iicá èeri. Rey David itaquérinámica yáí Joséca, ináté yèepùacawa néré àniwa. ⁵ Yá yàacawa Belén iyacàlená néré yáí Joséca itànàcaténá ípidenáwa María yáapicha úái yàacawéetúapínáca. Idéericuichúacáwa úái María. ⁶ Néese idécunitàacá nàyaca Belén iyacàlená néré, yáté yàanàca María yéenáiwana umusúadánápiná iicá èeri. ⁷ Canáca nalí naimácatáipíná, manùbacáiná wenáiwica yàanàcaté Belén iyacàlená iriculé. Atata nàanàca piráí yàalu, naimácatáipíná. Yá umusúadaca iicá èeri yáí idábàanéerica uirica. Yá uèpùacani wáluma iyú. Néese uliadaca uirwa piráí iyacàalu iriculé, canácáiná áiba naimácatáipíná.

Los ángeles y los pastores

⁸ Mawiénita Belén iyacàlená irí nàyacaté abénaméeyéi aslanáí icuèyèicaté ipìranáíwa oveja. Nàyaca manacúalibàa táiyápinama, nacúacaténá napìranáí ovejawa. ⁹ Yáta Dios yàasu ángel imàacaca yàawawa naicácani. Yá Dios icamaláná icànaca natéese, yá máini cáaluca nía. ¹⁰ Quéwa ángel ímaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha, nutécáinacué pirí cayábèeri tàacáisi, isíimáidéeripíná manuúiwata macáí wenáiwica: ¹¹ Síuca èeri idéca imusúaca iicá èeri, yáí iwásèeripínacúca plawa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Belén iyacàlená iricu rey David imusúacatácaté iicá èeri, idéca asáica yáí Wáiwacalica, yáí Mesíasca, judío icuèrinápináca. ¹² Pianèeripínacué nèepuèri wáluma iyú, iricawawa piráí iyacàalu iricu, píalíacaténacúéwa càirinàcaalíni yàara quírasica —ímaca nalí yáí ángelca.

¹³ Yáta madécáná ángelnáí namàacaca níawawa chènuníse aslanáí iicácaténá nía ángel yáapicha, yèeyéica Dios irí cayábèeri. Náimaca:

¹⁴ “¡Placué Dios chènuníseeri irí cayábèeri! ¡Máini matuúbanáiri iyú nàyaca cawinácaalí èeri mìnánáí casímáiyéica Dios iicáca íwitáise!”

náimaca ángelnáica.

¹⁵ Idécánáamité ángelnáí nèepùacawa náicha chènuniré, néese níái icuèyéica ovejanáí náimaca nalíwáaca:

—Wàacuéwa Belén iyacàlená néré waicácaténá càinácaalí iyáaná, Wacuèriná Dios icàlidéerica walí iináwaná íwali —náimaca nalíwáaca níái icuèyéica ovejanáí.

¹⁶ Yáté nàacàatécatawa néré. Yá nàanàca María, José nacáí, quírasí nacáí irièriwa piráí iyacàalu iricu. ¹⁷ Néese naicácáináni, iná nacàlidaca áibanáí iríni yáí tàacáisi ángel icàlidéericaté nalí quírasí íwali. ¹⁸ Yá macáita wenáiwica yéemièyéica quírasí iináwaná, naináidacawa manuúiwata càinácaalí ímáaná yáí tàacáisi nacàlidéerica quírasí íwali, níái icuèyéica ovejanáí. ¹⁹ Mariata quéwa, canácatáita uimáicha quírínama càinácaalíté náimáaná uiri íwali, uináidacawa mamáalàacata nàasu tàacáisi íwali. ²⁰ Néese níái icuèyéica ovejanáí nèepùacawa náicha napìranáí yàatalépináwa. Casímáiri iyú nacàlidaca Dios iináwaná íwali cayábèericani, nàaca nacáí Dios irí cayábèeri íwali macáita yáí naiquéerica, néemiaca nacáí, macácáináta ichàbacatéwa càide iyúwaté ángel ímáaná nalí.

El niño Jesús es presentado en el templo

²¹ Ocho èeri imusúacadénáamiwa yáí sùmàica, yáté namànica irí circuncisión. Yá nàaca ípidená Jesús, càide iyúwaté ángel icàlidáanaté María irí ípidenápiná, ipíchawáiseté udéericuca sùmái.

²² Néese cuarenta èeri imusúacadénáamiwa, yáté iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianaté israelitanáí imànica Dios inùmaliçúse, masacàcaténá Dios iicáca nía àniwa, nasutáanápiná Dios ícha àniwa templo iricu. Iná natéca sùmái Jerusalén iyacàlená néré, yásáidacaténáni Dios irí. ²³ Càité namànica yácáiná profeta Moisés itànàcaté càiri tàacáisi Dios inùmaliçúse: “Asíalicaalí idábàanéerica uirica, yásí Dios yàasu wenáiwicapínacani yáí sùmàica”, càí itànàcaté profeta Moisés. ²⁴ Ináté nàacawa namànicaténá sacrificio Dios irípiná, nanúnápiná pucháiba unùcu, càide iyúwaté Dios ichùulianá judionáí imànica catúulécanácaalí nía. Iwàwacutá nàaca pucháiba unùcu pùbéeyéi, càmicaalí nacáí, nàaca pucháiba unùcu manuúnaméeyéi yéenibe. Ináté José, María nacáí namàacaca pucháiba unùcu Dios irípiná ofrenda iyú catúulécanácáiná nía.

²⁵ Néenialíté iyaca aslali Jerusalén iyacàlená mìnali ípidenèeri Simeón. Yáí aslali máiníri cayábaca íwitáise, iyéerica machacàníri iyú, yèeri nacáí Dios icàaluíná, icúa nacáí Dios iwásàaca Israel itaquénánámi nàuwichàacáí íchawa. Espíritu Santo nacáí yàacawéeridaca Simeón. ²⁶ Espíritu Santo imàacacaté Simeón yáalíacawa càmínápináté yéetáwa àta idécataléta iicáca Mesías, yáí aslali Dios ibànueripínacaté israelita icuèrinápináca. ²⁷ Néese Espíritu Santo ichùulaca Simeón yàanápináwa templo néré. Yáté Simeón iyaca templo iricu nàanàcaalíté

néré níái sùmàì isèenáica, yáí sùmàica ípidenéerica Jesús. Natécaté Jesús templo néré namànicaténá càide iyúwaté profeta Moisés itààcáì israelitanáì imànnínápiná néesibe asianáì iríwa. ²⁸ Simeón yeedáca Jesús yàanaliculéwa, yá Simeón yàaca Dios irí cayábéeri. Néese Simeón ímaca:

²⁹ “Pía, Nucuèriná Dios, siuca pidéca pimànica càide iyúwa pímaanaté nuli; yásí cayábaca pimàacaca nuétácawa matubanáiri iyú, núa piasu wenàiwicaca.

³⁰ Nudéca nuicácani nutuí iyúwa, yáí iwàsèeripináca wenàiwicanáì Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha,

³¹ càide iyúwa pichùllaná imànica macáì èeri m̀nanáì yàacuésemi.

³² Amaláca imànipiná náiwitáise, níara càmliyéica israelitaca, náalícaténáwa càinacaalí iwàwacutáaná namànica nàycaténá càide iyúwa piwàwáaná. Cáimíetacanápiná nacáì imànica wíawa, wía piasu wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica”,

íimaca yáí Simeónca.

³³ Néese José, úa nacáì Jesús yáatúaca náináidacawa néemiaca manuíswata yáí tàacáisica Simeón icàlidéerica sùmàì iwali. ³⁴⁻³⁵ Néese Simeón isutáca nalí Dios íicha imànnínápiná nalí cayábéeri. Yá ímaca María irí àniwa úái Jesús yáatúaca:

—Péemia cayábani Dios idéca ibànúaca yáí sùmàica yéewanápiná Israel itaquénáinámí néemiacani. Quéwa néemiacaalípináì, yá manùbéeyéì nacalápinácawa Dios íicha càmíciná néesbáida itàacáì, yáí sùmàica. Quéwa áibanáì manùbéeyéì nawènúadapiná náiwitáisewa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacáì, yáí píirica. Dios idéca ibànúacani yàasáidacaténá nalí càinacaalí Dios iwàwáaná nàycaca íná manùbéeyéì wenàiwica nàuwidaca namànipinácani. Càita yàasáidapiná càinacaalí iwali manùbéeyéì wenàiwica náináidacawa nawàwalicúsewa. Quéwa pía, píicápiná iyúwa macáita ichàbàanáwa, yásí achúmaca piwàwa manuíswata càide iyúwa espada machete nacáìri idéca nacáicaalí isutáaca pía —íimaca yáí Simeónca.

³⁶ Uyaca nacáì inanáì templo irícu icàlidéechúa tàacáisi Dios inùmallicúse ípidenéchúa Ana. Unírímí ípidenaté Fanuel, abéeri Aser itaquérinámí. Mání béeruca úái Anaca. Ucàasàacatéwa m̀nacàucaalíté úa. Yáté ùyaca siete camuí ùacawéerimi yáapichawa. ³⁷ Néeseté yéetácawa uícha ùacawéerimica, yáté ùyaca templo irícu ochenta y cuatro camuí idécánámité ùacawéerimi yéetácawa uícha. Càmita umusúwa templo íicha, uibáida quéwanáta èeríapinama, táiyápinama nacáì Dios irípiná. Umàacaca uíchawa uyáacaléwa, usutá nacáì úawawa Dios íicha, ùacaténá icàaluíná. ³⁸ Yáté Ana yàanàaca néré. Uicácanacáita yáí sùmàì Jesúsca, yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri iwali. Yá ucàlidaca áibanáì irí Jesús íinàwaná iwali, cawinácaalí wenàiwica icuèyécáté Dios iwàsàanápiná Jerusalén iyacàlená m̀nanáì nàuwichàacáì íichawa.

El regreso a Nazaret

³⁹ Néese isèenáì namàalàidacaté namànica macáita càide iyúwaté Dios ichùllaná israelitanáì imànica, yá nèepùacawa Galilea yàasu cáli néré, nàycalé nérépináwa, ípidenacatalé Nazaret. ⁴⁰ Néese yáí sùmàì idàwinàacawa cachàiníripiná, cáalíacáiri yáwanáì nacáì. Dios nacáì imànica irí cayábéeri.

El niño Jesús en el templo

⁴¹ Càide iyúwaté Jesús isèenáì íiwitáise iyáaná, nàacawa napáchiaca camuí imanùbaca Jerusalén iyacàlená néré naicácaténá néré náapicha judionáì yàasu culto ípidenéeri Pascua. ⁴² Jesús idèniacáinaté doce camuí, yá nàacawa macáita Jerusalén iyacàlená néré càide iyúwaté náiwitáise iyáaná Pascua yàasuná culto iwali. ⁴³ Néese Pascua yàasuná culto idénáamí nèepùacawa nàycalé nérépináwa. Yáí sùmàì Jesús iyamáacawa Jerusalén iyacàlená irícu. Isèenáì quéwa càmita náalíwa iyamàanátéwa náicha. ⁴⁴ Nayúunáidaca Jesús yàacawa imanùbaca yáapichawa, íná nàacawa èeríapinama. Néese nacutáca Jesús namanùbacanáì yéewibàawa, néesnánáì yéewibàa nacáìwa. ⁴⁵ Néese, càmícináté nàanàa Jesús, yá nèepùaca nàacaténá nacutácani Jerusalén iyacàlená néré.

⁴⁶ Néese máisiba èeri irícu, yá nàanàaca Jesús áata templo irícu. Yáí Jesús yáawinéeriwa nèewi níái yéewáidéeyécáté wenàiwica Dios itàacáì iyú templo irícu. Yéemiaca iyaca néewáidáaná wenàiwica. Isutáca yéemiawa nía nacáì. ⁴⁷ Néese macáita yéemièyéica Jesús ímáaná, yá náináidacawa néemiacani manuíswata, máinícáiná cáalíacácani, yáalíacáiná nacáì icàlidaca nalíni cáalíacáiri iyú, nasutácaalí néemiawani Dios itàacáì iwali. ⁴⁸ Néese, isèenáì nàanàacani, yá náináidacawa manuíswata naicáidaca irí. Yá María íimaca Jesús irí:

—Nùiri, ¿cáná pidé càì pimànica walí? Píaniri, núa nacáì wadéca wacutáca pía máadání, máiní nacáì achúmaca wawàwawa wáináidacawa píwali —úmaca. ⁴⁹ Jesús íimaca nalí:

—¿Cánásicué picutá núa áibalé? ¿Càmítasicué píalíwa iwàwacutáaná nuíbaidaca Núaniri irípináwa icapèe irícu? —íimaca yáí Jesúsca. ⁵⁰ Càmita quéwa náalí néemiaca càinacaalí ímáaná yáí tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí.

⁵¹ Néese, Jesús yéepùacawa náapicha Nazaret iyacàlená néré. Yá imànica macáita càide iyúwa nachùllanáni. Quéwa yáatúa íináidacawa mamàalàacata uwàwalicúsewa iwali, yáí wawàsica.

⁵² Jesús idàwinàcawa yàacawa, cáallácáica yáwanái nacáicani. Casímímai nacái Dios íicáca íiwitáise. Yá macáita wenàiwica cayábaca naicáca Jesús.

3

Juan el Bautista en el desierto

¹ Idécanaamité emperador Tiberio icùaca macái cáli catorce camuí, néese yàasu quincéena camuí írìcu, yá gobernador Poncio Pilato icùaca iyaca Judea yàasu cáli. Herodes icùaca iyaca Galilea yàasu cáli. Herodes yéénàsáiri ípidenéeri Felipe icùaca iyaca Iturea yàasu cáli, Traconite yàasu cáli nacái. Gobernador Lisaniás icùaca iyaca Abilinia yàasu cáli. ² Sacerdote Anás, sacerdote Caifás nacái, níacata sacerdote íwacanánaica. Néenialíté Dios ichùuliaca Juan el Bautista icàlidáanápíná itàacái wenàiwicanái írì. Iyacaté manacúali yùucubàa càinawàiri yái Juanca, Zacariás íirimica. ³ Ináté Juan yéepunicawa yàacawa mawíenébàa Jordán inanàba írì. Yá icàlidaca wenàiwicanái írì iwàwacutáana nawènúadaca náiwitáisewa Dios írìpiná, namàacáanápíná náichawa yái báawéerica namànírica, nabautizáca nacáíwa neebáidacaténá Dios itàacái, yéewanápíná Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha, yái báawéerica namàníricaté. ⁴ Báluité profeta Isaiás itànàacaté tàacáisi Dios inùmallicuise Juan el Bautista iwali. Càité Isaiás itànàaca:

“Abéeri asialí icàlidapíná naliwani cachàiníri iyú manacúali yùucubàa càinawàiri. Càipíná íimaca nali: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùniacaalí àyapu Náiwacali írìpináwa, càita nacái iwàwacutácué pichùniacué píiwitáisewa Wacuériná Dios írìpiná pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùniacué píiwitáisewa yéewacaténá yéewáidacuéca píyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáana’.

⁵ Pichùniacué píiwitáisewa Wacuériná Dios írìpiná càide iyúwa wenàiwica nachùniacaalí àyapu Náiwacali írìpináwa yéewacaténá yàanàaca nàatalé. Manúniadaca macái manuínaméeyéi utàwi cáli iyú. Náicaca macái dúli, sàabadacaténá nía. Machacànica namànica macái éeruírì àyapu. Cayábaca namànica báawéeri àyapu.

⁶ Yá macái éeri mìnánái naicápiná yái wenàiwica Dios íbànuéerica aléi éeri írìculé iwàsàacaténá éeri mìnánái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha’, càipíná íimaca”,

íimacaté yái profeta Isaiásca.

⁷ Manùbéeyéi wenàiwica namusúacawa nàyacàle imanùbaca néeseewa, yá nasutáca Juan íicha íbautizáanápíná nía. Quéwa Juan yáalíacawa abénaméeyéi càmita nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íichawa báisíri iyú, ináté Juan yàalàaca nía cachàiníri iyú. Íimaca nali: “¡Píacué, càiyéide iyúwa àapi iculé! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàaca mesúnamáita yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Píyùnàidacuéca píalimàanà pichùuliacawa íicha, yái yùuwichàacáisica, píbutizácaalícáitawa, éwítacué càmicáaníta piwènúada píiwitáisewa báisíri iyú píbáyawaná íichacuéwa. ¡Càmíta nucàlidacué píri càiri chíwái! ⁸ Iwàwacutácué píyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáana, yéewanápíná macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú piwènúadacuéca píiwitáisewa báisíri iyú Dios írìpiná. Picácué càì píma píriwáaca: ‘Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, ¡Abraham itaquénáinámicáiná wía!’ pícácué píma. Péemiácué cayába, éwita Dios imàaláida macáitacué pía píbáyawaná íwalísewatá, càicáaníta Dios yáalimá iwènúadaca níái íbaca Abraham itaquénáinámipíná iyútá, Dios yàasu wenàiwicapíná nía píamiricubàacué. ⁹ Máiní mawíénica yái yùuwichàacáisica Dios imàaquéeripíná yàanàaca báawéeyéi iwali, càide iyúwa mawíénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu iwali chipàali iyú, càita nacái mawíénica yái Dios yàasu yùuwichàacáisica. Péemiácué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeri iyacaná cayába weemácaténá nía quichái írìcu, càita nacái Dios yùuwichàidapíná wenàiwica quichái írìcu, cawinácaalí wenàiwica càmiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáana”, íimaca yái Juanca.

¹⁰ Ináté manùbéeyéi wenàiwica yàanèeyéicaté Juan el Bautista yàatalé, nasutáca néemiawa Juan. Náimaca írì:

—¿Càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca írì. ¹¹ Juan íimaca nali:

—Pídeníacaalícué pucháiba bàlesi, píacué abéeri bàlesi áiba wenàiwica írì canéerica íbàle. Pídeníacaalícué yàacási, píacué nayáapíná, canéeyéica írì yàacási —íimaca yái Juanca.

¹² Nàyaca néeni abénaméeyéi yéedéeyéica plata néenanái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno írìpiná. Nàacatéwa néré nabautizácaténáwa. Nasutáca néemiawa Juan:

—Pía yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. ¹³ Juan íimaca nali:

—Picácué picobra nía ichàbanamawa. Peedácué náicha càitade iyúwa romanonái ichùullínaná peedáca —íimaca yái Juanca. ¹⁴ Abénaméeyéi úwinái nacái nasutáca néemiawa Juan:

—Wía nacái, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. Juan íimaca nali:

—Picácué píbàulia pínúaca wenàiwica píyèedùacaténá nàasu. Picácué picháawàa naináwaná iwali pichíwa iyúwa, peedácaténá píriwa nàasu. Casímáicué nacái píicáca píwèniwa romanonái yàasu gobierno yéericuéca píri —íimaca yái Juanca.

¹⁵ Níái wenàiwicaca nánáidacawa cawàwanáta Dios imànínapínaté naicá áiba wawàsi máiníri cachànica. Nánáida nacáíwa nawàwalicúsewa Juan íwali cawàwanáta Mesiascani, yái judío icuèrinápináca, Dios ibànuèrica nalí. ¹⁶ Quéwa Juan íimaca macáí wenàiwicanáí irí: “Báísíta nubautizácuéca pía úni yáaculé. Quéwa mesúnamáíta áiba yàanàca. Yáta ibànùpiná Espíritu Santo abénaméeyéí péenacué irí ibautizacaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú, cawínácaalí wenàiwica yeebáidzeyéica itàacáí, yái yàanèripináca. Quéwa áibanáí péenacué càmiyéica yeebáida itàacáí, ibautizápiná níawa quicháí iyú nàuwichàacaténáwa càiripináta. Máiní cachàiníríca íiwitáise nuícha. Nuúwacalicaní, yái yàanèripináca; nuicáca núawawa càiride iyúwa yàasu wenàiwica càmiríca cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani. ¹⁷ Càide iyúwa wenàiwicanáí itécaalí yàasu palawa nacápi írícúwa, masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, nàaláidacaténá nacáí trigo iwíralèmi, càita nacáí yái yàanèripináca núamírícubáa yàanàca iwálisáidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáisewa, iseríacaténá nacáí nía náicha áibanáí càmiyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuírí caplí írículé, ituínáí yàaluca, càita nacáí yái yàanèripináca iwacáidapíná yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituíná iwíralèmi manuírí quicháí írícú, càita nacáí yái yàanèripináca yúuwicháidapíná nía quicháí írícú, càmiyéica yàasu wenàiwica; yúuwicháidapíná nía quicháí írícú càmiríca ichacáwa càiripinéerita iyaca”, íimaca yái Juanca.

¹⁸ Càité Juan icàlidaca nalíni. Yàalàaca nía déecuírí iyú icàlidacaténá wenàiwicanáí irí cayábéerí tàacáisi Dios ichùulíerica icàlidaca nalí. ¹⁹ Juan yàalàaca gobernador rey Herodes nacáí cachàinírí iyú, Herodes imelùdacáinaté yéenasáiri Felipe íinuwa, íipidenéechúa Herodías, Herodes imànicáinaté nacáí manùba báawéeri. ²⁰ Herodes quéwa imànica áiba wawàsi máinírí báawaca náicha canánama: Herodes yúucaca Juan presoíyéí ibànaliculé.

Jesús es bautizado

²¹ Quéwa ipíchawáiseté Herodes yúucaca Juan presoíyéí ibànaliculé, Juan ibautizacaté manùbéeyéí wenàiwica. Juan ibautizá nacáí Jesús. Yái Jesúsca, idécunitàacá isutáca yàawawa Dios íicha, yáta capíraléeri cáli yàacúacawa. ²² Yá Espíritu Santo írícúacawa Jesús íwali càiride iyúwa waicáaná unúcu írícúnáwa. Néese néemíaca Dios itàacáí chènuníise. Dios íimaca Jesús irí:

—Píacata Nuírí nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía —íimaca yái Diosca.

Los antepasados de Jesucristo

²³ Jesús idèniacaté cawàwanáta treinta camuí idàbacaalíté yéewáidaca wenàiwicanáí. Abénaméeyéí wenàiwica nayúunáidaca José íirimicaténi, yái Jesúsca. José yàacawéetúa yàanírí íipidenaté Elí. ²⁴ Elí yàanírí íipidenaté Matat. Matat yàanírí íipidenaté Leví. Leví yàanírí íipidenaté Melqui. Melqui yàanírí íipidenaté Jana. Jana yàanírí íipidenaté José. ²⁵ José yàanírí íipidenaté Matatías. Matatías yàanírí íipidenaté Amós. Amós yàanírí íipidenaté Nahúm. Nahúm yàanírí íipidenaté Esli. Esli yàanírí íipidenaté Nagai. ²⁶ Nagai yàanírí íipidenaté Maat. Maat yàanírí íipidenaté Matatías. Matatías yàanírí íipidenaté Semei. Semei yàanírí íipidenaté Josec. Josec yàanírí íipidenaté Judá. ²⁷ Judá yàanírí íipidenaté Joanán. Joanán yàanírí íipidenaté Resa. Resa yàanírí íipidenaté Zorobabel. Zorobabel yàanírí íipidenaté Salatiel. Salatiel yàanírí íipidenaté Neri. ²⁸ Neri yàanírí íipidenaté Melqui. Melqui yàanírí íipidenaté Adi. Adi yàanírí íipidenaté Cosam. Cosam yàanírí íipidenaté Elmadam. Elmadam yàanírí íipidenaté Er. ²⁹ Er yàanírí íipidenaté Josué. Josué yàanírí íipidenaté Eliezer. Eliezer yàanírí íipidenaté Jorim. Jorim yàanírí íipidenaté Matat. ³⁰ Matat yàanírí íipidenaté Leví. Leví yàanírí íipidenaté Simeón. Simeón yàanírí íipidenaté Judá. Judá yàanírí íipidenaté José. José yàanírí íipidenaté Jonam. Jonam yàanírí íipidenaté Eliaquim. ³¹ Eliaquim yàanírí íipidenaté Melea. Melea yàanírí íipidenaté Mena. Mena yàanírí íipidenaté Matata. Matata yàanírí íipidenaté Natán. ³² Natán yàanírí íipidenaté rey David. Rey David yàanírí íipidenaté Isái. Isái yàanírí íipidenaté Obed. Obed yàanírí íipidenaté Booz. Booz yàanírí íipidenaté Sala. Sala yàanírí íipidenaté Naasón. ³³ Naasón yàanírí íipidenaté Aminadab. Aminadab yàanírí íipidenaté Admin. Admin yàanírí íipidenaté Arni. Arni yàanírí íipidenaté Esrom. Esrom yàanírí íipidenaté Fares. Fares yàanírí íipidenaté Judá. ³⁴ Judá yàanírí íipidenaté Jacob. Jacob yàanírí íipidenaté Isaac. Isaac yàanírí íipidenaté Abraham. Abraham yàanírí íipidenaté Taré. Taré yàanírí íipidenaté Nacor. ³⁵ Nacor yàanírí íipidenaté Serug. Serug yàanírí íipidenaté Ragau. Ragau yàanírí íipidenaté Peleg. Peleg yàanírí íipidenaté Heber. Heber yàanírí íipidenaté Sala. ³⁶ Sala yàanírí íipidenaté Cainán. Cainán yàanírí íipidenaté Arfaxad. Arfaxad yàanírí íipidenaté Sem. Sem yàanírí íipidenaté Noé. Noé yàanírí íipidenaté Lamec. ³⁷ Lamec yàanírí íipidenaté Matusalén. Matusalén yàanírí íipidenaté Enoc. Enoc yàanírí íipidenaté Jared. Jared yàanírí íipidenaté Mahalaleel. Mahalaleel yàanírí íipidenaté Cainán. ³⁸ Cainán yàanírí íipidenaté Enós. Enós yàanírí íipidenaté Set. Set yàanírí íipidenaté Adán, yái aslali Dios idàbéericaté.

4

Jesús es puesto a prueba

¹ Néeseté Espíritu Santo icùaca Jesús íiwitáise. Jesús yèepùacawa Jordán inanába íicha, yá Espíritu Santo itéca Jesús manacáli yùuculé caináwàiri. ² Jesús iyacaté néré cuarenta èeri. Satanás yáalimáidaca Jesús imàninápiná íbáyawanáwa quéwa càmita Jesús imàni càì. Canácata Jesús iyèeri iyácaléwa cuarenta èeri, yáté máapicani. ³ Néese, Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Íiricáiná pía, piwènúada yáí íbaca pan iyú piyáacaténáni —íimaca yáí Satanásca. ⁴ Jesús íimaca irí:

—Càmírita. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacàsi ìwali Dios íicha. Néese iwàwacutá weebáidaca macáita iyúwa Dios íimáaná yéewanápiná wáyaca machacàniri iyú’, íimaca yáí Dios itàacáica —íimaca yáí Jesúsca, càmicáiná iwàwa imànica wawási meedá írìpináwa Dios íiwitáise iyú.

⁵ Néese, Satanás itéca Jesús chènuníiri dúli íinatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús iica aquialénamata macái cáli èeri írìcuírìca. ⁶ Yá Satanás íimaca Jesús irí:

—Núapiná píriwa macáita iyéerica cháí èeri írìcu cawènírica, yá picùapiná macái cáliwa; núacata yèeri canánama nuwàwéeyéi írìwa núacáináta icuèrica macáitani. ⁷ Iná píbàlùacaalíwa nulí piùlù ipùata iyúwa piacaténá nuçàaluíniná, yásí píasupiná macáitani —íimaca yáí Satanásca. ⁸ Jesús íimaca irí:

—Nú, càmírita yà picàaluíniná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca: ‘Iwàwacutá piaca Picuèriná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái piaca abéerita Dios iyéininá’, càité itànàca yáí profetaca —íimaca yáí Jesúsca.

⁹ Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré. Yá Satanás imicháidaca Jesús templo ipùata íinatalé chènuníiri náicha canánama. Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Íiricáiná pía, pipisiawa templo íicha cáli íinatalépiná. ¹⁰ Yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté càì íimaca píwali:

‘Dios ichùullapiná yàasu àngelnáíwa nacùanápiná pía.

¹¹ Namícháidapiná nacái píawa nacáapi iyúwa ípíchaná pinúaca píawawa íba iwéré’,

càité profeta itànàca Dios itàacái píináwaná ìwali —íimaca yáí Satanásca. ¹² Quéwa Jesús íimaca Satanás irí:

—¡Càmíiri! Dios itàacái profeta itànèericaté càì íimaca walí: ‘Picá píalimáida píicáwa Picuèriná Dios asáisi icuacaalípiná pía’, càité profeta itànàca Dios itàacái —íimaca yáí Jesúsca. ¹³ Inaté idécánami Satanás yáalimáidaca Jesús imàninápiná macái íiwitáaná báawéeri, yáté Satanás yàacawa Jesús íicha àta íiba èeripináta àniwa.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴ Néeseté Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli néré. Espíritu Santo icùaca Jesús íiwitáise. Néese macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi néemíaca Jesús íináwaná ìwali. ¹⁵ Jesús yèepunicatéwa yéewáidaca wenáiwica judíonái yéewáidacàalu írìcubàa yàcalé imanùbaca. Macáita wenáiwica nacáidaca Jesús íináwaná ìwali cayábéerica íiwitáise.

Jesús en Nazaret

¹⁶ Jesús yàacatéwa Nazaret iyacàlená néré, yáí yàcalé isèená ídàwinàacatáicaténi. Yá sábadò írìcu judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacawa judíonái yéewáidacàalu írìculé càide iyúwaté íiwitáise iyáaná. Néese íbàlùacawa wenáiwicanái yàacuèsemi ílèecaténá nalí Dios itàacái. ¹⁷ Nàca írì cuyáluta yéewacaténá ílèeca nalíni, yáí cuyáluta idènièricaté itànàwa profeta Isaías yàasu tàacáisi itànèericaté Dios inùmalcuise. Jesús yàacúaca cuyáluta iwawanèericawa, yá yàanàca tàacáisi Jesús íimáanápinácaté ìwaliwa, yáí Dios yàasu wenáiwicaca. Càita íimaca ìwaliwa:

¹⁸ “Espíritu Santo, Dios íbanuèrica nulí, yàacawéeridaca núa siùca, ichùullacáiná nuçàlidáanápiná cayábèeri tàacáisi catùulécaneéyéi írì. Idéca íbànùaca núa nuçàlidacaténá wenáiwicanái írìni Dios iwàwaca iwasáaca nía nabáyawaná íichawa. Íbànùaca núa catuicaténá numànica matuyéi, nuwasàacaténá wenáiwica nàuwichàacái íichawa nacái,

¹⁹ nuçàlidacaténá nacái nalíni Dios iwàwaca iyúudàaca nía siùcade”, càité profeta Isaías itànàca tàacáisi Jesús ìwali.

²⁰ Néese idécánamité Jesús ílèeca nalíni, yá iwawanàacani yáí cuyálutaca, yá yèepùadaca cuyáluta asialí írì icuèrica cuyáluta. Néese Jesús yáawinacawa nèewi yéewáidacaténá nía. Macáita iyéeyéica néré naicáidaca írì mamáalàacata. ²¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Siùca idéca yàanàca pèewiré yáí wenáiwicaca Dios itàacái icàlidéericaté íináwaná ìwali profeta Isaías yàasu cuyáluta írìcu —íimaca yáí Jesúsca, icàlidaca íináwaná ìwaliwa. ²² Macáita níái wenáiwicaca natàanica cayábèeri iyú ìwali. Náináidacawa manuísiwata néemíaca icàlidaca nalíni máini cáalláicári iyú. Náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewaná càì icàlidacani? José ìrimi meedá yáì —náimaca. ²³ Ináté Jesús íimaca nalí:

—Báisíta piwàwacué picàlidaca nulí yáì tàacáisica: ‘Báisicaalí píalimá pichùniaca cáuláiquéeyéi, néese pichùniaca píawawa waicápiná, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, piwàwacáinacué piicáca numànica yáì càmírica wenàiwica idé imànica. Piwàwacué nacáì píimaca nulí: ‘Báisicaalí pimànicaté yáì càmírica wenàiwica idé imànica Capernaum iyacàlená néenibàa càide iyúwa wéemianá nacàlidaca piináwaná ìwali, néese pimàni nacáì càiri wawàsi cháì, piasu cáli íinatawa, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, càmíicáinacué piwàwa peebáidaca nutàacái báisíiri iyú —íimaca nalí yáì Jesúsca. ²⁴ Néese Jesús íimaca nalí ániwa:

—Báisíta, núaliacawa càmínápinacué peebáida nutàacái, càmíicáiná wenàiwica nawàwa néemiaca profeta itàacái nàasu cáli néeséericaalíni. ²⁵⁻²⁶ Quéwa, péemiacué cayába, Dios imànipiná cayábéeri íibanáì wenàiwica irí báawéeyéicuéca piicáca, niara càmíyéica judío, neebáidapinacáiná nutàacái, càide iyúwáté Dios imàníná nalí cayábéeri bàaluté profeta Elías yàasu èerité. Càmitaté núa yúuwàawa máisiba camuí y mediopinaté, iyacaté nacáì manuiri máapicái cháì Israel yàasu cáli imanúca. Ewitaté nàycáaníta manùbéeyéi inanáì ìnìrimi yéetéeyéimicawa íicha cháì Israel yàasu cáli íinata, càicáaníta Dios càmitaté íbanùu profeta Elías iyúudàacaténá nía. Néese, Dios íbanùacaté Elías iyúudàacaténá abéechúu inanáì ìnìrimi yéetéechúamiwa íicha, càmíichúu israelita, Sarepta iyacàlená mìnalu, iyéechúacaté mawiénita Sidón iyacàlená irí, méetáuculé Israel yàasu cáli íicha. ²⁷ Càita nacáì profeta Eliseo yàasu èerité nàycaté nacáì manùbéeyéi cacháunéeyéi íimami lepra iyú cháì Israel yàasu cáli íinata, quéwa Dios càmitaté ichùniaca nía, íbatàa abéeri pináta, càmitaté ichùniaca nía. Néese ichùniacaté áiba càmíiri israelita, íipidenéeri Naamán, Síria yàasu cáli néeséeri. Càita nacáì Dios imàníná cayábéeri naliwa áibanáì wenàiwica báawéeyéicuéca piicáca, càmíyéica judío, neebáidapinacáiná nutàacái —íimaca yáì Jesúsca.

²⁸ Níái israelitaca, néemiaca Jesús íimáaná càmíyéi israelita ìwali, yá calúaca nía báawanama canánama, níái iyéeyéica judiónáì yéewáidacàlu irícu, báawacáinaté naicáca càmíyéi israelita. ²⁹ Yá namichàacawa náibàaca Jesús, natécani cacháiníri iyú yàcalé íicha. Nawatàidaca Jesús quíratàli ipùata nérépiná, yá quíratàli nàycàle iyéerica íinata, nawàwacáiná náucaca Jesús chènuníri quíratàli íinatáise, yéetácaténáwa. ³⁰ Quéwa Jesús iwatàa yáawawa náicha, yá ichàbacawa nëewibàa, yá yàacawa náicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

³¹ Néeseté, Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená néré iyéerica Galilea yàasu cáli íinata. Aiba sábadu judiónáì iyamáidacatáicawa, yá Jesús yéewáidaca wenàiwicanáì judiónáì yéewáidacàlu irícu. ³² Yá nàináidacawa manuísiwata néemiaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía iyúwa abéeri cacháiníri íiwitáise, Dios íbanùerica yéewáidacaténá wenàiwicanáì.

³³ Iyacaté áiba asiali néewáidacàlu irícu. Yáì asiali demonio idacuèrica íiwitáise. Yá demonio yéemianicawa asiali isàna iyú. Yá íimaca cacháiníri iyú Jesús irí:

³⁴ —¡Pèepùu píchawa! ¡Picá pisáiwica walí wawàsi, pía Jesúsca, Nazaret iyacàlená néeséeri! ¿Pianásica pimáaláidacaténá wía? Núalía nuicáca pía, núaliacawa píwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —íimaca. ³⁵ Quéwa Jesús yàalàaca demonio cacháiníri iyú. Yá Jesús íimaca demonio irí:

—¡Masánata pía! ¡Pimusuúawa íicha yáì asialica! —íimaca yáì Jesúsca. Yá demonio yúucaca asiali cáli íinatalé macáì wenàiwicanáì yàacuésemi, néese yàacawa asiali íicha. Canáta demonio imàníná aslali irí. ³⁶ Macáita wenàiwica iyéeyéica néeni, nàináidacawa manuísiwata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Cànásica yáì yéewáidáanáca? ¡Yáì aslali Jesús yàalàaca demonionáì cacháiníri iyú íiwitáise cacháiníri iyúwa, yá ichùllacaalí nía nàanápináwa wenàiwica íicha, yáta nàacawa! — náimaca nalíwáaca. ³⁷ Yá macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

³⁸ Néeseté Jesús imusúacawa néewáidacàlu irícuise, yá yàaca iwàlùacawa Simón icapèe irículé. Yá Simón iyéeru iculuéchúawa cáiwíiri mecuní iyú. Yá nasutáca ulí Jesús íicha ichùnianápiná úa. ³⁹ Néese Jesús yàacawa ùatalé, yá yáawiaca iicáidaca ulí. Jesús yàalàaca mecuní cacháiníri iyú. Yá mecuní ichàbacawa uícha. Yáta umichàacawa, yá udàbaca umànica nayápiná.

Jesús sana a muchos enfermos

⁴⁰ Néese idécunitàacá èeri iwàlùacawa, yá macáita idènièyéica cáuláiquéeyéi néenánáwiwa natéca nía Jesús yàatalé. Natéca néenánáwiwa idènièyéica macáì uláicái íiwitáaná. Jesús imàacaca icáapiwa nàwali macáita, yá ichùniaca nía. ⁴¹ Demonionáì nàacawa nacáì manùbéeyéi cáuláiquéeyéi íicha. Yá demonionáì náimaca néemianicawa cacháini:

—¡Píacata yái Dios Íirica! —náimaca. Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú, níai demonioca, càmita íbatàa natàanica, náaliacáinàwa íwali Mesíascani, yái judío icuèrinápiná Dios íbànùèrica nalí.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

⁴² Amalácaalíté nawicáu àniwa, Jesús imusúacatéwa yàcalé írícúise, yá yàacawa canácatalé wenàiwica. Néese madécaná wenàiwica icutácani. Yá nàanàaca yàatalé. Càmita nawàwa namàacaca yàacawa náicha. ⁴³ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Íwàwacutá nucàlidaca nalí cayábèeri tàacáisi áibanái iyacàle néenibàa nacái, yái tàacáisi ímèerica càinacaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa, Dioscáiná íbànùaca núa numànicaténá càì —ímaca yái Jesúsca. ⁴⁴ Càité Jesús yàaca icàlidaca yái tàacáisica judíonái yéewáidacàalu írícubàa, iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata.

5

La pesca milagrosa

¹ Aiba èerité Jesús íbàlùacawa Genesaret icalisaniná yàasu càina íinalaté, áibaalí ípidenèeri Galilea icalisaniná. Madécaná wenàiwica nàyaca néré nawàwacáiná néemiaca Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. Máini manùbaca wenàiwica, yá nacàbadàayacacawa Jesús iwéré. ² Néese Jesús íicáca pucháiba barca mawiénita íríwa càina íinalaté. Canáca wenàiwica barca írícú namusúacáinátéwa barca írícúise níai asianái ílbèeyéica cubái, náibacaténá nàasu chinchor-rowa. ³ Jesús iwàlùacawa barca írículé, Simón yàasu barcaca. Néese isutáca Simón íicha wawàsi iweslanápiná barca àanam íicha. Néese Jesús yáawinacawa barca írícú, yá yéewáidaca wenàiwica barca írícúise. ⁴ Néese idécanámité yéewáidaca nía, yá Jesús íimaca Simón írí:

—Píwesía barca depuìwacatalé calisa. Píúcacué píasu chinchor-rowa píibàcaténá cubái —ímaca yái Jesúsca. ⁵ Néese Simón íimaca Jesús írí:

—Nuìwacali, wadéca wacamáaca táiyápinama, canácata weedèeri, quéwa píalàacáiná núa, íná nuchùullaca náucaca chinchorro àniwa —ímaca yái Simónca.

⁶ Néese idécanáami namànica càide iyúwa Jesús ímáaná nalí, yá náibàaca madécaná cubái. Nàasu chinchorro icacanácawa yàacawa. ⁷ Íná náucaca nacáapiwa namáidacaténá nàacawéeyéinàwa iyéeyéica áiba barca írícú nàacaténá nayúudàaca nía. Néese nàanàaca Simónnái yàatalé, yá napuniadaca pucháibanama nàasu barcawa cubái iyú àta nawàwacataléta napulùnacawa cubái iyú, níai barcaca. ⁸ Quéwa Simón Pedro íicácáiná madécaná cubái, yá cáluca íináidacawa íbáyawaná íwalísewa, yá íbàlùacawa yùului iyúwa yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús írí:

—¡Íwàwacutá píacawa nuícha, Nuìwacali, cabáyawanácáiná núa! —ímaca yái Simón Pedroca.

⁹ Càica Simón íimaca Jesús írí cáalucáiná Simón íbáyawaná íwalísewa, yáaliacáinàwa Jesús idèniaca Dios íwítáise. Cáaluca nacái níai Simón Pedro yáapichéeyéica, naicácáiná madécaná cubái needéeyéica. ¹⁰ Cáaluca nacái Simón imanùbaca náica nabáyawaná íwalísewa níai ípidenèeyéica Santiago, Juan nacái, níai Zebedeo yéenibeca, náaliacáinàwa Jesús idèniaca Dios íwítáise. Quéwa Jesús íimaca Simón írí:

—Píca cáalu píá nuícha. Pídéca peedáca cubái. Siúcáise de quéwa píwacáidapíná nulíwa wenàiwicanái yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —ímaca yái Jesúsca.

¹¹ Íná natéca nàasu barcawa cáli iwéré. Yá namàacaca macáita nàasuwa, yá nàacawa Jesús yáapicha, yéewacaténá yéewáidacaléca nía.

Jesús sana a un leproso

¹² Aiba èerité, Jesús iyacaté áiba yàcalé írícú, néese asiali yàanàaca néré cacháunèeri íimami lepra iyú. Íicáca Jesús, yá yúuwáa írìacawa inumáawawa Jesús írí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúlulécanáca Jesús íicácani. Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata:

—Nuìwacali, núaliacawa píalímá píchùniaca núa, píwàwacalí quéwa píchùniaca núa —ímaca yái asialica. ¹³ Néese Jesús ímàacaca icáapiwa íwali. Yá Jesús íimaca írí:

—Nuwàwaca nuchùniaca pía. ¡Cayábaca píawa! —ímaca yái Jesúsca. Yáta ícháuná lepra yáawacawa íicha. ¹⁴ Néese Jesús íchùullacani. Íimaca írí:

—Píca pícàlida áibanái írini nuchùníaná pía. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacaténá íicá píimamiwa, yáaliacaténàwa cayábaca pía pícháuná íichawa. Píté nacái ofrenda profeta Moisés íchùulíerícaté wenàiwica namàacáanápiná Dios írí ofrenda iyú nachùniacaalíwa lepra íicha, yéewacaténá macái wenàiwica yáaliacawa cayábaca pía —ímaca yái Jesúsca.

¹⁵ Quéwa éwita Jesús íchùullacáanítani càì, càicáaníta manùbéeyéi wenàiwica nacàlidaca Jesús íináwaná íwali mamáalàacata macái wenàiwica írí. Yá madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néemiacaténá Jesús itàacái, íchùnìacaténá nía nacái. ¹⁶ Quéwa áibaalíté Jesús yàacawa méetàuculé wenàiwicanái íicha isutácaténá yáawawa Dios íicha.

Jesús sana a un paralítico

¹⁷ Aiba èerité Jesús yéwáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nàanàcaté néré, madécaná yàcalé mìnánái nacái iyéeyéicaté Galilea yàasu cáli íinata, Judea yàasu cáli íinata nacái. Aibanái nàanàca Jerusalén iyacàlená náese nacái. Náawinacatéwa néré Jesús yéewáidacatalé wenàiwicanái. Yá Jesús ichùniaca cáuláiquéeyéi wenàiwica Dios íiwitáise cachàiníri iyú. ¹⁸ Néese áibanái aslanái nàanàca néré itéeyéica máapinéeri asiali irièricawa yàalubái íinatawa iiméerica íinata. Nawàwa natéca asiali capii iriculé, naliadacaténáni Jesús íipunita, Jesús ichùniacaténáni. ¹⁹ Càmita quéwa náalimá nawàlucawa Jesús yàatalépiná dàalacáiná máini wenàiwicanái néré. Iná náiriacawa escalera ivalibàa capii íinatalé, sàabadéeri, canéeri ipùata chènuniré. Néese nawatàaca capii ibáiná Jesús iwicáu. Yá nalicuadaca cáuláiquéeri asiali yàalubái íinatawa yéenúlusi iwali Jesús yàatalé, nàacuésemi macáita wenàiwica iyéeyéica néeni. ²⁰ Jesús yáaliacawa náiwitáise manuica nánáidacawa nawàwawa Jesús iwali ichùnlanápináni, yá Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúsca.

²¹ Néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, nía nacái fariseonái nadàbaca nánáidacawa. Náimaca nánáidacawa naliwa nawàwalicúsewa: “¿Cáná yéewa itàani càì yái asiali Jesúsca? Itàanica iyaca Dios iwali báawéeri iyú, canácáináta asiali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha cayábacaténá náapicha Dios. Abéerita Dios yáaliméeri imànica càì”, càì náimaca nánáidacawa naliwa. ²² Quéwa Jesús yáaliacawa nánáidacawaca. Yá isutáca yéemlawa nía:

—¿Cánacué pínáidawa càì? ²³ Máini màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asáisí báisicaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máini càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, píipina’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asáisí wadécaalí wachùniacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica. ²⁴ Iná núa, asiali Dios néeséerica, nuchùnnapiná yái máapinéerica plaliacaténacúewa Dios idéca ichùullaca núa numàacáanápiná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha cháì èeri iricu cayábacaténá náapicha Dios —íimaca nalí yái Jesúsca. Néeseca Jesús íimaca máapinéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, núuma píri, pimichàawa, peedá pialubáwa, pèepùawa picapèe néréwa —íimaca yái Jesúsca.

²⁵ Yáta yái asialica imichàacawa nàacuésemi, yá yeedáca yàalubáwa irièricatéwa íinata, néese yàacawa icapèe nérépináwa, casíimáiri iyú, yàaca Dios irí cayábéeri idécunitàacá yèepunicawa. ²⁶ Macáita iyéeyéica néré nánáidacawa manuúiwata naicáidaca Jesús irí, náaca nacái Dios irí cayábéeri. Cálucaca nacái nánáidacawa, yá náimaca:

—Siùca èeri wadéca waicáca cayábéeri wawàsi Dios imànírira càmíricáwaca waicá quéechacáwa —náimaca.

Jesús llama a Levi

²⁷ Néesetécáwa Jesús imustúacawa capii iricúise. Yá iicáca asiali íipidenéeri Leví, yeedéericaté plata yéenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobiernu iripíná. Yái Leví yáawinéericawa aláera yeedácatalécáté plata wenàiwica íicha. Néese Jesús íimaca irí:

—Aquialé, píawa núapicha yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Yái Leví imàacaca yàasuwa macáita, yá imichàacawa, yàacawa Jesús yáapicha.

²⁹ Néese Leví ichùullaca yàasu wenàiwicanáwa nahanáacaténá manùba yàacàsi icapèe iricu. Imáidaca yàataléwa Jesús iyáacaténá iyáacaléwa Leví yáapicha, Leví iwàwacáiná yàaca Jesús íimiétacaná. Leví imáida nacái manùbéeyéi yeedéeyéi plata yéenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobiernu iripíná. Aibanái nacái nayáaca nayáacaléwa náapicha néré. ³⁰ Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéi wenàiwica templo iricu natàanica báawéeri iyú Jesús yéewáidacalénái iwali. Yá náimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánacué piyáa piyáacaléwa náapicha, níái cabáyawanéeyéica, náapicha nacái níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobiernu iripíná? —náimaca. ³¹ Quéwa Jesús íimaca fariseonái irí:

—Péemlacué comparación: Málucácaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnìeripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutáca abéeri ichùnìeripiná nía.

³² Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnìeripiná náiwitáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadèeripiná náiwitáise báawéeri íicha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyéicawa cabáyawanáca, nawènúadánápiná náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Iná yéewa cayábaca nàwacáidáyacawawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íichawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

³³ Néese fariseonái nasutáca néemlawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista yéewáidacalénái, nía nacái wéewáidacaléca, wía fariseoca, namàacaca náichawa nayáacaléwa manùba yàawiríla nasutácaténá Dios ícha manuíswata. ¿Cáná càmita péewáidacalénái namàni càì? Nayáaca nayáacaléwa mamáalàacata —náimaca. ³⁴ Jesús ímaca nalí:

—Péemiacué comparación: Asiali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa aslanái naicácaténá icásàacawa casímáiri iyú. Càmita nawàwa namàacaca náichawa nayáacaléwa idècunitàacá iyaca náapicha, yái náacawéeriná imàníríca matrimonio, casímáicáiná nawàwa. ³⁵ Quéwa áiba èeriwa, áibanái itépiná náichawani. Néenialípiná namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmáciná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénái, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nuyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa —ímaca yái Jesúsca.

³⁶ Jesús icàlidaca nalí nacái áiba comparación yéewáidacaténá nía:

—Càmita wadalúwa wáluma yéemami wálisài bàlesi ícha wachanáidacaténá iyú éwisàimi bàlesita. Wamànicaalí càì, yási báawaca wamànica wálisài bàlesimi. Yá nacái wálisài yéemami càmita abédanama éwisàimi bàlesi yáapichani. ³⁷ Péemiacué áiba comparación: Càmita wàucua wálisài uva ituní éwisàimi ímamisí irículé yácáiná wálisài uva ituní idàbaca isáacawa dàchidàchíwaca inàníacubàa, yási éwisàimi ímamisí icacanàcawa, càmíciná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Wamànicaalí càì, yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, ímamisí nacái. ³⁸ Iná iwàwacutá wàucúaca wálisài uva ituní wálisài ímamisí irículé. Càita nacái níái nuéwáidacaléca yeebáidéeyéca nutàacái wálisài, càmita nàya píasu bàaluisàimi tàacáisi íwali, píacué fariseoca. ³⁹ Aiba wawàsi nacái, péemiacué comparación: Idècanámi wenáiwica líraca éwisàimi uva ituní ipuúri, yá càmita iwàwa líraca wálisài uva ituní càmíríca ipuú ímacáiná: ‘Cayábèeri yáwanái yái ipuúrica’, càì ímaca. Càita nacái píacué: Piyacáinacué éwisàimi tàacáisi íwali, iná piyúunáidacuéca cayábèericani wálisài tàacáisi ícha. Iná càmítacué piwàwa peebáidaca yái nutàacái wálisàica —ímaca yái Jesúsca.

6

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

¹ Néeseté áiba sábedo judionái nayamáidacatáicawa, Jesús yéepunicawa àyapulicubàa yéewáidacalénái yáapichawa bànacalé yéewibàa. Yá yéewáidacalénái needáca achúmanamata trigo ituiná nayéeripiná. Yá naquiríca trigo ituiná nacáapi írícua needácaténá ícha ími nayáacaténáni, yácáiná judío íwitáise imàacaca wenáiwica needáca nayáapinàwani achúmanamata iyacaná áibanái ibànacale yéena máapicaalí nía. ² Abènaméeyéi fariseo íicáca Jesús yéewáidacalénái imàníná, yá fariseonái íicàcani iyúwa íbaidacalési. Iná fariseonái ímaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánácué píbaida siuca sábedo wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siuca èeri —náimaca. ³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca píimáichaca tàacáisi píléericuéca Dios itàacái írícúse wàawirimi rey David íwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi aslanáica. ⁴ David iwàlúacatéwa Dios yàasu ímamisíiri caplíma mabáyawanéeri írículé, yái israelitanái isutácatáipiná Dios ícha. Yá David yeedácaté pan namàníríicaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapinàwa. David iyáaca pan, néese yàaca yáapichéeyéi iyáapinàwa nacái, éwita Dios imàacacáníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca. Dios càmítaté yúuwicháida Davidnái, máapicáiná nía, ináté catúlécanáca Dios íicáca nía —ímaca yái Jesúsca. ⁵ Néese Jesús ímaca fariseonái irí àniwa:

—Dios idéca ichùllaca núa, núa asiali Dios néeséerica, numàacánápiná nùasu wenáiwica namànica càide iyúwa nuwàwàanái èeri imanùbaca, siuca èeri sábedo nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —ímaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁶ Aiba sábedo judionái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlúacatéwa néewáidacàalu írículé, yá idàbaca yéewáidaca nia néré. Iyaca néeni abèeri asiali icáapi yéewápuwáiseri ituwíericawa ícha. ⁷ Náyaca nacái néeni abènaméeyéi yéewáidéeyéica wenáiwica templo írícu, áibanái nacái fariseonái. Naicáidaca Jesús irí mamáalàacata naicácaténá asásí ichùnicaalípiná asiali, sábedo írícu, nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàca Jesús íinàwaná íwali, fariseonáicáiná náimacaté íbaidacalésicani yái Jesús ichùnianáca wenáiwicanái. ⁸ Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanàwa. Yá Jesús ímaca asiali irí icáapi ituwíericawa ícha:

—Pimichàawa, píbàlúawa náacuésémi —ímaca yái Jesúsca. Yá asiali imichàa ibàlúacawa. ⁹ Néese Jesús ímaca fariseonái irí:

—Siúcata nusutácué nuémíawa pí: ¿Cáinásica Dios íbatàa wamànica siuca èeri sábedo wayamáidacatáicawa? ¿Imàacásica wamànica cayábèeri, càmicaalí nacái, báawéerísica? ¿Imàacásica wacúacáidaca wenáiwica, càmicaalí wéetáidasica wenáiwica? —ímaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese iicáidaca nali macáita iyéeyéica itéese. Yá néeseeca iwênúacawa aslali irí àniwa, yáí báawéerica icáapi. Yá Jesús ímaca irí:

—Piducúa picáapiwa —ímaca yáí Jesúsca. Yá aslali imànica iyúwa Jesús ímáaná irí. Yáta cayábaca icáapi. ¹¹ Quéwa fariseonái máini calúaca nía. Nadábaca nasutáca néemiawa níawáaca cànínacaalí náalimáanápínaté namànica Jesús irí.

Jesús escoge a los doce apóstolos

¹² Néenialité Jesús yáacawa dúli ínatalé. Iyamáacawa néenibàa isutácatená Dios ícha táiyápinama abéeri catá. ¹³ Amalacánáami yáacawa, yá imáidaca yáataléwa yéewáidacaléníwa canánama. Yeedáca nëewíise doce namanúbaca Jesús yéeyéica ípidenápiná apóstolnái. ¹⁴ Níái docéeyéica náipidená cà: Simón, yáí aslali Jesús yéerica ípidenápiná nacái Pedro; yá nacái Andrés, yáí Simón iméeréerica; Santiago nacái; Juan nacái; Felipe nacái; Bartolomé nacái. ¹⁵ Yá nacái Mateo; Tomás nacái; Santiago nacái, yáí Alfeo íirimica; yá nacái Simón, áibaalí ípidenéeri celote; ¹⁶ Yá nacái Judas, yáí Santiago yéenasàirica; yá nacái Judas Iscariote, yáí itéeripínacaté Jesús yluwidenái náibaacaténáténi, nanúawani.

Jesús enseña a mucha gente

¹⁷ Néeseté Jesús iricúacawa dúli ínatáise yéewáidacalénái yáapichawa. Yá iyamáaca íbálúacawa néeni manacúalibàa. Idéca nàwacáidáyacacawa néré madécaná Jesús yéewáidacaléca áibanái, madécaná nacái wenàiwica yàanèyéica macái Judea yàasu cáli néese, Jerusalén iyacàlená néeseéeyéi nacái, Tiro iyacàlená néeseéeyéi nacái, Sidón iyacàlená néeseéeyéi nacái, níái yàcalé iyéeyéica manuúri úni idùlepi. Níái manúbéeyéi wenàiwicaca nàanacaté néré néemiacaténá Jesús itaacái, yúucacaténá náicha nacái uláicái. Yáté ichùnliaca nía. ¹⁸ Aibanái nacái yúuwichéeyéicawa demonio idacucáciná náiwitáise, Jesús ichùnliaca nía nacái. ¹⁹ Iná macáita wenàiwica nàwàwaca namàacaca nacáapiwa Jesús íwali ichùnliacáciná nía canánama íiwitáise iyúwa, níái cáuláiquéeyéica.

La felicidad y la infelicidad

²⁰ Néese Jesús iicáidaca yéewáidacalénái iríwa. Yá ímaca nali:

“Casímáipínacuéca piwàwa, piacué catululécanéeyéica, pimàacacáinacué Dios icúaca pía siúcáise.

²¹ “Casímáipínacuéca nacái píawa, piacué máapíyéica siúca, Dioscáiná yáapínacué piyáapíná cadénama.

“Casímáipínacuéca nacái píawa, piacué achúméeyéica iwàwa siúca, Dioscáiná imàacapínacué casímáica píawa.

²² “Casímáipínacuéca nacái píawa, báawacaallicué wenàiwica iicáca pía, náucacaallicué nacái pía náichawa, nacúsacaallicué pía nacái, natàanicaallicué báawéeri iyú píwali, peebáidacáinacué nutàacái, núa aslali Dios néeseerica. ²³ Casímáicué piwàwa manuúiwata, piyanídacuéwa casímáiri iyú namànicaallicué píri cà, yáciná Dios imàacapínacué píri manuúiwéeri cawêníri planàacaalipínacué chènuniré, bàaluitécáiná níái wenàiwica yàawirinámica namànicaté báawéeri nacái profetanái irí, níái Dios yàasu wenàiwica profetanái íbaidéeyéicaté Dios irípiná càide iyúwacué piyáaná”, ímaca yáí Jesúsca yéewáidacalénái iríwa.

²⁴ Néese Jesús ímaca áibanái wenàiwica irí: “Quéwa, jmáinicué piúwichàapínacawa, piacué cásuýéica! Yáciná Dios yúuwichàidapínacué píawa, néese càmítacué quirínama casímái piwàwa píasu cawênírimí íwaliwa, yáí pídenièricuéca siúca.

²⁵ “¡Máinicué piúwichàapínacawa, piacué iyéeyéica iyáacaléwa cadénama, mesúnamáicáináta piúwichàapínacué máapicái!

“¡Máinicué piúwichàapínacawa piacué iicáaníyéica siúca. Aiba èeriwa pícháanpínacuéca achúmáciná piwàwa!

²⁶ “¡Máinicué piúwichàapínacawa pitàanicáinacué méetàuculéeri tàacáisi íwali, càmfiri Dios itàacái, Iná yéewa macái èeri mìnánái càmlíyéica iwàwa Dios natàanicuéca píwali cayábéeri iyú. Càite nacái píawirinámicué itàanicaté cayábéeri iyú áibanái cachíwéeyéi iwicùlidéeyéi íwali itàaníyéicasa Dios inumallicúse, quéwa nachíwáidacaté wenàiwica meedá!”, ímaca yáí Jesúsca.

El amor a los enemigos

²⁷ Néese Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Quéwa númacué nacái píri piacué yéemièyéica nullí: Iwàwacutácué cáinínaca píicáca piúwidenáíwa. Pimàni nacái nali cayábéeri cawínacáallicué báawéeyéica iicáca pía. ²⁸ Pisutácué nali Dios ícha imànínápiná nali cayábéeri, cawínacáallicué íbànuèyéica píwali chàwicùli. Pisutácué nali Dios ícha cawínacáallicué icuúséeyéica pía. ²⁹ Aiba inúacaalí pinàni íwali, pimàaca inúaca pinàni íwali abémàawáise àniwa. Aiba yeedácaalí pícha píasu ruana nacáiri, pimàaca yeedáca picamisani nacái. ³⁰ Aiba isutácaalí pícha wawàsi, pimàaca iríni; imelúdacaalí pícha píasu, picá pisutá yéepudáanápíná píri. ³¹ Pimànicué áibanái irí cayábéeri, càide iyúwacué piwàwáaná namànica píri cayábéeri.

³² “Cáinináacallicué piicáca níawamita cáininéeyéicuéca iicáca pía, càmítacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái lícha, macáí èri mìnanaí namànicáiná càì, nía nacáí báawéeyéica íiwítáise namànica càì. Iná càmítacué máini cayábéeyéi náicha pía. ³³ Càita nacáí pimànicaallicué cayábéeri nalí níawamita imànìyéicuéca pírì cayábéeri, càmítacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái lícha, macáí èri mìnanaí namànicáiná càì, nía nacáí báawéeyéica íiwítáise namànica càì. Iná càmítacué máini cayábéeyéi náicha pía. ³⁴ Píacaallicué nacáí áibanái íchàba píasuwa níawamita píináidéeyéicuéca nèepùdàanápíná pírì cawèníri àniwa, càmítacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái lícha macáí èri mìnanaí namànicáiná càì, nía nacáí báawéeyéica íiwítáise nàaca áibanái báawéeyéi íchàba wawási needácaténá náicha cawèníri àniwa. Iná càmítacué máini cayábéeyéi náicha pía. ³⁵ Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidenáíwa, pimànicué nacáí nalí cayábéeri, piacué nacáí nachàba píasuwa, éwita càmicaalí nèepùda píricuèni. Yásí Dios imàacapínácué pírì cawèníri manuísíwata chènuniré, yá nacáí Wáaniri Dios yéenibepínácué piawa, yáí Wáaniri Dios chènuníèerica, imànìrica cayábéeri èri mìnanaí írì, éwita càmicaanáta nàaca írì cayábéeri, níái báawéeyéica íiwítáise. ³⁶ Iwàwacutácué catúlécánáca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwacué Wáaniri Dios catúlécánáná iicáca pía”, íimaca yáí Jesúsca.

No juzgar a otros

³⁷ Jesús íimaca yéewáidacalénái írìwa: “Picácué máini pícháawáaca áibanái iináwaná ìwali mamáaláacata, néese Dios càmítacué yúuwicháida piawa. Picácué píináidawa piùwicháidánápíná áibanái imànìyéica pírì báawéeri, néese Dios càmítacué yúuwicháida piawa. Pimàacacué piwáwawa nabáyawaná lícha, yásí Dios imàacacué iwáwawa piwáwawaná lícha. ³⁸ Píacué áibanái írì cáinácaalí wawási namáapuèrica píicha, yásí Dios yàacuéca píriwa cáinácaalí wawási píimáapuèrica. Péemiácué comparaciòn: Càide iyúwa wenàiwica cayábéeri íiwítáise ipuníadacaallicué cayába píasuwá ituinási iyú, icusúsa nacáicani, icàbadàa nacáí nèrèni yéewánápíná ipuníadaca sacò àta ituinási itúadacatalétawa sacò inuma írìcuíse, càita nacáí Dios imànicuéca píriwa cayábéeri manuísíwata. Pimànicaallicué áibanái írì cayábéeri manuísíwata, yásí Dios imànicuéca píriwa cayábéeri àniwa manuísíwata. Quéwa pimànicaallicué áibanái írì cayábéeri achúmèeri meedá, néese Dios imànicuéca nacáí píri cayábéeri achúmáana meedá”, íimaca yáí Jesúsca.

³⁹ Jesús yéewáidaca nía áiba comparaciòn iyú. Yá íimaca nalí: “Matuúri wenàiwica càmita idé itéca áiba matuúri àyapullucubàa, ipíchaná pucháibanama náuwàacawa utàwi írìculé. Càita nacáí càmítacué yéewa matuúyéica píiwítáise, iwàwacutáciná píewáidaca wenàiwica matuúyéi íiwítáise nàalíacaténá cáinácaalí iyú nàalimá nàyaca machacáiniri iyú. ⁴⁰ Cawinácaallicué wenàiwica píewáidéeyéica, càmítacué yéewa cáalíacáica píicha nía, néese idécanáamicué píewáidaca nía, yásí nàalíacawa abéerita yáí píalíerícuécawa. Iná iwàwacutácué máini cáalíacáica pía yéewacaténá piyúudàaca nía cayába.

⁴¹ “Pía, idènièrica íbáyawaná manuúriwa, picá píináidawa máini cayábaca pía áiba wenàiwica lícha idènièrica íbáyawanáwa achúmèeri meedá. Péemiácué comparaciòn: Pibáyawaná manuúri càicanide iyúwa manuúri àicu idéca nacáicaalí yúuwàacawa pituú írìculé. Néese áiba achúmèeríwanái íbáyawaná càicanide iyúwa achúmèeri imuluúsi yúuwàacaalíwa ituú írìculé. ⁴² Máinicáiná cabáyawanáca pía manuúsiwata, iná canáca yéewáná báawaca piicáca píichawa áiba wenàiwica idènièrica íbáyawanáwa achúmèeri meedá. Péemiácué comparaciòn: Manuúri àicu yúuwàacaalíwa pituú írìculétá, yá càmita píde piicáca cayába pímusúadacaténá imuluúsi áiba wenàiwica ituú írìcuísetá. Càita nacáí cabáyawanácaalí pía, picá càì píima áiba wenàiwica írì: ‘Nuénásàiri, píimàaca nucálidaca píri píbáyawaná ìwali, nuyúudacaténá píimàacaca píichawaní’, picá càì píimaca írì; pucháibaca píiwítáise piyaca. ¡Pídeca píimáichaca meedá píbáyawanáwa! Iwàwacutá píimàacaca píichawa quéechacáwa yáí báawéeri manuúrica pimànìrica. Yásí pídeca píalàaca áiba wenàiwica imàcáanápíná líchawa achúmèeri báawéeri imànìrica”, íimaca yáí Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

⁴³ Jesús yéewáidaca nía comparaciòn iyú. Íimaca nalí: “Canáca cayábéeri àicu yáalimèeri idèniaca iyacanáwa báawéeri. Canáca nacáí báawéeri àicu yáalimèeri idèniaca iyacanáwa cayábéeri. ⁴⁴ Càita wáalíacawa macáí àicu ìwali, waicácaalí iyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacáí, yá báawéericani. Càmita weedá cayábéeri higuera iyacaná tuúri lícha. Càmita nacáí weedá cayábéeri uva iyacaná áwa yúuba lícha. ⁴⁵ Càita nacáí wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íiwítáise ìwali nacáí: Cayábacaalí wenàiwica íiwítáise, yásí itàanica cayábéeri tàacáisi iyú, yácáiná íiwítáise cayábéeri iyaca iwàwallicu. Càita nacáí báawacaalí wenàiwica íiwítáise, yásí itàanica báawéeri tàacáisi iyú, yácáiná íiwítáise báawéeri iyaca iwàwallicu. Wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íiwítáise ìwali wéemiacaalí cáinácaalí wawási natàanica ìwali yácáiná nawáwa idéca ipuníacawa iyú, yáí cayábéerica, càmicaalí nacáí, yá báawéerica meedáni. Iná

iwàwacutacué cayábèeri píiwitáise piwàwalicuísewa, yéewanápinacué péewáidaca wenàiwicanáí báisíiri tàacáisi iyú”, íimaca yáí Jesúsca.

Las dos bases

⁴⁶ Jesús íimaca: “Canéeri iwèni meedá píimáanácuéca nùwali ‘Wáiwacali’, càmiccalícáwa pimànicué càide iyúwa númáaná píri. ⁴⁷ Siúcade nucàlidacué píri comparaciòn píaliacaténáwa càinácaalí wenàiwica iyaca yeebáidéerica nulí, yéemiérica nacáí nutàacáí, imànírica nacáí càide iyúwa nuchùllanáni. ⁴⁸ Yáí wenàiwica càicanide iyúwa asiali imànírica capíi. Quéechacáwa íicaca depuiwalé. Yá asiali yàanáca manuírí íba iyéerica depuiwalé cáli írúcu, íbàlúadacaténá ícapèewa íinata. Idécánáami imànica ícapèewa íba íinata, yá ínanába yéesacawa. Yáí yéesacáí yàacawa cachàinírí iyú asiali ícapèe íwali. Càmita idé quéwa yéesacáí ícusúadaca capíi, asiali imànicáinaté dàalawaca ícapèewa. Càide iyúwa capíi íbàlúacaalíwa mamáalàacata, càita nacáí cawínácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacáí nadèniapíná nacáucawa càimírí ímáalàawa. ⁴⁹ Aiba wenàiwica quéwa yéemiacaalí nutàacáí, néese càmita imàni càide iyúwa númáaná írí. Yáí wenàiwica càicanide iyúwa wenàiwica imànírica ícapèewa cáli íinata, canéeri írú íba íbàlùèripínáwa íinata, yáí capíca. Ínanába yéesacawa, yá yéesacáí yàacawa cachàinírí iyú capíi íwali. Yá caqualéta capíi yúuwàacawa, ímáalàacawa macáita. Càide iyúwa capíi ímáalàanáwa, càita nacáí cawínácaalí wenàiwica càimíyéica yeebáida nutàacáí, canáca nacáuca càimírí ímáalàawa”, íimaca yáí Jesúsca.

7

Jesús sana al criado de un oficial romano

¹ Idécánámité Jesús icàlidaca wenàiwicanáí íríní, yáté yàacawa Capernaum iyacàlená néré. ² Iyaca néré abèeri romanonáí yàasu úwi íiwacaliná, idènièrica yàasu wenàiwicawa càininéerica íicaca. Cálúlicaca úwi íiwacaliná yàasu wenàiwica, iwáwèeri yéetácawa íiwacali íichawa. ³ Néese úwi íiwacaliná yéemiaca Jesús íináná íwali íchùniáná wenàiwica, yá íbanúca abènaméeyéí judío íiwacanánáí nasutácaténá Jesús íicha wawàsi manuísíwata yàanápiná íchùniaca yàasu wenàiwica. ⁴⁻⁵ Néese judío íiwacanánáí nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca íicha wawàsi manuísíwata, náimaca Jesús írú:

—Cayábaca piyúudàacani, yàara úwi íiwacalináca, càininácaíná íicaca wía judíoca. Ípáyaidacáinaténi namànicaténá walí wàasu wéewáidacáalu —náimaca.

⁶ Néese Jesús yàacawa náapícha, quéwa mawiénícaalíté Jesús iyaca úwi íiwacaliná ícapèe írú, yá úwi íiwacaliná íbanúca yàacawéeyéináwa náimacaténá Jesús írú: “Nuíwacali, càmita nuwàwa nusáiwicaca píri wawàsi, canácaíná yéewaná nuedáca pía nùataléwa máinicáíná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa píwéré. ⁷ Báica nuicáca núawawa píwéré, íná càmitaté nùa nucutáca pía, máinicáíná cayábéerica nuícha pía. Píchùllacáita íchùniánápináwa yáí nùasu wenàiwicaca, yási íchùniacawa. ⁸ Núaliacawa píalímá píchùniacani pítaacáí iyúwa, níacáíná nuíwacanánáí nachùllia nacáí nùa. Nùa nacáí nuchùllia nùasu úwináíwa. Nuchùlliaalí abèeri yéepúacawa, yáta yéepúacawa. Numáidacaalí abèeri, yáta yàanáca. Nuchùlliaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imàníinápiná áiba wawàsi, yáta imànicani. Íná yéewa núaliacawa píalímá píchùniacani nacáí pítaacáí iyúwa yáí nùasu wenàiwicaca”, íimaca yáí úwi íiwacalináca.

⁹ Yá cayábaca Jesús íináidacawa yéemiaca úwi íiwacaliná itàacáí. Néese Jesús iwènúacawa, yá íimaca nalí, níái manùbéeyéí wenàiwicaca yéeyéicawa yáamíse.

—Péemiacué cayába, canácata nùanèeri càirica yeebáidèeri nulí manuísíwata, íbatàa Ísrael itaquénánámi yéenápináta, càmitaacá nùanà càiri —íimaca yáí Jesúsca. ¹⁰ Néese níái wenàiwicaca úwi íiwacaliná íbanuèyécáté nèepúacawa úwi íiwacaliná ícapèe néré, yá nàanáca yàasu wenàiwica ídèená cayábacani.

Jesús resucita al hijo de una viuda

¹¹ Néeseté àniwa, Jesús yàacawa Naín iyacàlená nérépiná. Yàacawa yéewáidacalénáí yáapíchawa, madécáná nacáí áibanáí wenàiwica yáapícha. ¹² Jesús iyacaalíté mawiénita yàcalé írú, yá íicaca manùba wenàiwica namusúacawa ípunita yàcalé írúcuíse. Nawácutáida nàacawa yéetèrimiwa. Nàacawa nabállacaténáni. Yácata abèerita úrica úái yáatúaca ínírími yéetéechúamicawa íicha. Madécáná wenàiwica namusúacawa yàcalé írúcuíse nacáí nàacawéeridacaténá úa. ¹³ Yá Wáiwacali íicaca úicháanica, yá catúulécanáca íicaca úa. Yá íimaca ulí:

—Píca píicháani —íimaca ulí yáí Jesúsca.

¹⁴ Néese Jesús yàacawa nàatalé, níái itéeyéica yéetèrimiwa. Yá Jesús imàacaca ícáapiwa yàalubáí íwali, chéecáisi írúeríwa íinata. Yá wenàiwicanáí nayamáa nabálúacawa. Yá néese Jesús íimaca yéetèrimi írúwa:

—Pía úucullírca, núuma píri: ¡Pimíchàawa! —íimaca yáí Jesúsca.

¹⁵ Néese yáí ùucullirica imichàa yáawinacawa, cáuca àniwani. Yá idàbaca itàaníca àniwa. Néese Jesús itéca ùuculliri yáatú yàataléwa yèepùadacaténá ulí àniwani. ¹⁶ Macáita naicáca cáucani, yá cáaluca nía, náalíacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise cachàiníri. Yá nàaca Dios íri cayábèri. Námimaca nalíwáaca:

—Idéca yàanàaca wàatalé cachàiníri profeta icàlidéerica Dios itàacáí —námimaca Jesús ìwali. Yá námimaca nacáí:

—Dios idéca yàanàaca yàacawéeridacaténá wía —námimaca.

¹⁷ Néese macáita iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, nía nacáí iyéeyéica áiba yàcalé írìcu mawíeniyéica néemliaca Jesús iinàwaná ìwali, icáucàidacaté yéetéerimiwa.

Los enviados de Juan el Bautista

¹⁸ Juan el Bautista iyacaté mamáalàacata presoíyéi ibànalicu. Néese yéewáidacalénáí nacàlidaca írì macáita yáí Jesús imànírìca. Yáté Juan imáidaca pucháiba yéewáidacaléwa. ¹⁹ Juan ibànùaca nía Jesús yàatalépiná nasutácaténá néemliawa Jesús asásí básiicaalí Dios néeséericani, yáí wenàiwica Dios ibànùèripinacaté judío icuèrinápiná, néese càmicaalí yání, yá iwàwacutá nacùaca áiba yàanàaca. ²⁰ Níái Juan ibànùeyéica nàacatéwa Jesús yàatalé. Yá námimaca írì:

—Juan el Bautista ibànùaca wía wasutácaténá wéemliawa pía, asásí Dios néeséericaalí pía, yáí iwàwacutéericaté yàanàapínaca, quéwa càmicaalí píani, ¿iwàwacutásica wacùaca áiba yàanàaca? —námimaca.

²¹ Idécanámíté Jesús yéemliaca nataacáí, yáta èerica Jesús ichùnliaca madécaná cáuláiquéeyéi nàuwichàacáí íichawa, idécunitàacá Juan yéewáidacalénáí iyaca nère. Jesús yúucaca demonio abénaméeyéi wenàiwica íicha. Imàaca nacáí manùbéeyéi matuíyéi íicáidaca nacáí. ²² Néese Jesús íimaca nalí níai Juan ibànùeyéica:

—Pèepùacé picàlidaca Juan írini pidéenanúeéca piicáca, péemliaca nacáí. Picàlidacué írini matuíyéimi idéca íicáidaca, éeruyéimi yàabàli nacáí nadéca nàipínànica, cachàunéeyéimi íimami lepra iyú nacáí, idéca cayábaca nía uláicáí íicha, màuwíiyéimi nacáí nadéca néemliaca, yéetéeyéimiwa nacáí nadéca namichàacawa yéetácáisi íicha, catúulécaneeyéi nacáí nadéca néemliaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan írini yáalícaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica. ²³ ¿Casíimáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nulí mamáalàacata! —ímimaca yáí Jesúsca.

²⁴ Néese idécanámíté Juan yéewáidacalénáí yèepùacawa Jesús íicha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iinàwaná ìwali. Jesús íimaca: “Bàaluité piacatécué piicáca wenàiwica iyéericaté manacúali yúucubàa cànàwàiri, yàara Juanca. Càmíritaté machawàaca íiwitáise yáí asiali píiquéericatécué, càide iyúwa masicáí cáuli yáawiadáidéerica meedá. ²⁵ ¿Càinásicué piicá nère bàaluité? Càmíritaté asiali cawèníri ibàle yáí píiquéericatécué. Píalíacuéwa cawinácaalí cawèníryéica ibàle, iyéeyéica nacáí cásuúri iyú, nàyaca cayábèri capi írìcu càide iyúwa reynáí iyàaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica. ²⁶ Bàaluité piacuécawa manacúali yúuculé cànàwàiri piicácaténáté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuise. Báisita profetacani, yáí Juanca, quéwa màiníri cachàinica áibanáí profeta íicha canánama. ²⁷ Yáí Juanca, yácata yàara nacàlidéericaté ìwali tàacáisi Dios inùmalícuise. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios íiméericaté írì írìwa. Dios íimacaté:

‘Nuchùullapíná pípíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapínacawa pípíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùníanápiná náiwitáisewa yéewanápiná natàidaca pía cayába píanàacaalíwa nàatalé’,

ímimacaté yáí Diosca. ²⁸ Péemliacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan íicha nèewíse macáí wenàiwica imusuéyécawa inanáí íicha. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacáí síucáise, yéewanápiná Dios icùaca nía, màiní cachàinípináca nía Juan íicha, éwita càmícáníta màiní cachàinica nía Dios iyacàle írìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²⁹ “Manùbéeyéi wenàiwica yéemièyécaté Juan itàacáí, abénaméeyéi nacáí yeedéeyéica plata néenánáí judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobièrno írìpiná, nawènúadacaté náiwitáisewa nabáyawaná íichawa, yá namàacaca Juan ibautizáca nía. Càité náasáidaca náalíacawa Dios icùaca wenàiwica machacàníri iyú. ³⁰ Quéwa fariseonáí, nía nacáí yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, càmítaté namàaca Juan ibautizáca nía, càmícáináté nawènúada náiwitáisewa Dios írìpiná. Càité caná iwèni meedá naicáca yáí cayábèerica Dios iwàwéericaté íimànica nalí.

³¹ “Nucàlidacué píri càná píiwitáise, piacué wenàiwicawa iyéeyéica síuca. ³² Péemliacué comparacón: Càicuéca píade iyúwa sùmanáí yáawinéeyéicawa ayapulicubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi írìwa, ‘Wadéca wapùllacuéca píri íwa, quéwa càmítacué pílabàa; néese wadéca wacántàaca píricué canción càide iyúwa nacántàaná yéetéeyéimiwa ìwali, quéwa càmítacué pícháani’, càì námimaca. ³³ Càita nacáí pímanicuéca. Juan el Bautista yàanàacaté, yá ímàacacaté íichawa iyáacaléwa isutácaténá Dios íicha manuísíwata, càmita nacáí

lira uva ituní. Quéwa pímacuéca Juan ìwali demoniosa iyaca iwàwalicu. ³⁴ Siùca nudéca nùanàca, núa asiali Dios nëeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuira nacái uva ituní. Néese pímacuéca nùwali camùnírिकासa núa, cáanáirisa iyáaca iyáacaléwa núa, casíimáicasa nacái nucámaca, nùacawéridáanása nacái cabáyawanéyéi wenáiwica, nía nacái yeedéeyéica plata nëenánái judío íchawa Roma iyacálená yáasu gobierno íripiná. Càita pímacuéca nùwali càmicáinácué piwáwa peebáidaca nutàacái. ³⁵ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yáasu tàacáisi nutàacái nacái, náasáidaca Dios imàacaca cáaliacáica nía báisíri iyú”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús en casa de Simón el fariseo

³⁶ Abéeri fariseo ípidenéri Simón imáidaca yàataléwa Jesús iyáanápíná iyáacaléwa yáapicha, íná Jesús yàacawa fariseo ícapée írículé, yá yáawinacawa iyáacatená iyáacaléwa. ³⁷ Néese inanáí ùanàca néré, iyéechúa yàcalé írucu, íiméechúacaté nacái asianái yáapicha plata íwalínápíná. Uémíacaté Jesús íinánwaná ìwali iwálùanáwa fariseo ícapée írículé iyáacatená iyáacaléwa. Íná ùanàca néré utéca catúa ucáapi írucuwa, abéechúa catúa cawèníchúa alabastro ícatùalená, ípuníechúawa perfume pumènífiri isáni iyú. ³⁸ Uícháanica ùacawa ubáyawaná ìwaliwa, yá ùacawa Jesús yàatalé. Uawinacawa mawiénita yàabàli írì. Néese udábaca úbaca Jesús yàabàli utuíyáa iyúwa. Néese uchuidaca yàabàli uíwita íbáiná iyúwa, usùsùaca nacái Jesús yàabàli càide iyúwaté judío íiwitáise nàanaté náiwacali icáaluínánáwa. Néese ùcùaca perfume pumènífira isáni yàabàli ìwali. ³⁹ Néese yái fariseo imáidéerica yàataléwa Jesús, íicácáiná inanáí imàníríca Jesús írì, íná fariseo ímaca íináidacawa íríwa iwàwalicúsewa: “Báisícaalí profetasíwa yái asalítá, yá yáaliacawa càinácaalí uíwítáisetá úái imàaquéechúaca ícáapiwa ìwali, úái imàníichúaca íbáyawanáwa”, ímaca íináidacawa íríwa yái fariseo Simónca. Quéwa Jesús yáaliacawa Simón íináidáanáwa iwàwalicúsewa. ⁴⁰ Íná Jesús ímaca fariseo írì:

—Simón, nuwàwaca nucáidaca píri wawàsi —ímaca yái Jesúsca. Néese fariseo ímaca:

—Picáidaca nulíni, píá yéewáidéerica wenáiwica —ímaca yái fariseoca.

⁴¹⁻⁴² Néese Jesús ímaca fariseo írì:

—Péemia comparacón. Iyacaté asiali yèerica plata áibanái íchàba maléená èeripiná. Nëesetécáwa iwàwacutá nèepùadaca írì àniwani. Náyacaté pucháiba asianái imawèniyéyéica ícha plata. Abéeri imawèniaca ícha quinientos namanùbaca denario. Aiba imawèniaca ícha cincuenta namanùbaca denario. Càmicáiná náalimá napáyaidaca náichawa yái namawèniacálecawa, íná catúulécanáca íicáca núa, yá imàacaca iwàwawa namawèniacále ícha, yéewacatená càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawani. Picáidaca nulíni, Simón, ¿cawiná náicha càininèeripiná yáwanái íicáca asiali yèerica wenáiwica íchàba plata? —ímaca yái Jesúsca. ⁴³ Néese Simón ímaca Jesús írì:

—Cawàwanáta yáara asiali imawènièricaté ícha manùba plata ícha áiba asiali imawènièricaté. Yácata càininéerica yáwanái íicàceni, cawàwanáta —ímaca yái Simónca. Néese Jesús ímaca írì:

—Pidéca picáidaca cayábani —ímaca yái Jesúsca. ⁴⁴ Néese Jesús iwènúacawa, íicáca upalé, úái inanáica, yá ímaca Simón írì:

—¿Píicásica úái inanáica? Nudéca nùanàca píatalé picapée írículé, quéwa càmita pité nulí úni nulíbacaténá nùabáliwa, nëese úái inanáica udéca úbaca nùabàli utuíyáa iyúwa, yá uchuidacani uíwita íbáiná iyúwa. ⁴⁵ Càmita písisùsa nunàni ìwali pitáidacatená cayába núa càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca; quéwa úái inanáica, nudécanáami nuwàlùacawa capíi írículé, càmita uyamáida usùsùaca nùabàli ùacatená nucáaluínáná, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ⁴⁶ Càmita píucúa mawènífiri olivo ísèená nuíwita ìwali píásáidacasa casíimáica píicáca núa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná; quéwa úái inanáica udéca ùcùaca cawènífiri perfume pumènífiri isáni nùabàli ìwali. ⁴⁷ Íná núuma píri nudéca numàacaca nuwàwawa ubáyawaná ícha, yái ubáyawanáca manuíríca, máinicáiná càinináca uicáca núa; quéwa píá iyúunáidéerica càmita máini cabáyawanáca càmita máini càinináca píicáca núa —ímaca yái Jesúsca. ⁴⁸ Néese Jesús ímaca ulí úái inanáica:

—Nudéca numàacaca nuwàwawa píbáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios —ímaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Néese áibanái wenáiwica fariseo imáidéeyéica néré, nadábaca náimaca nalíwáaca:

—Cámíirita Dios yái, íná canéerica iwèni meedá imàacáanásaca iwàwawa ubáyawaná ícha —náimaca náináidacawa nalíwa. ⁵⁰ Quéwa Jesús ímaca ulí, úái inanáica:

—Nudéca nuwasàaca píá Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha, peebáidacáiná nulí. Píawa matuíbanáita —ímaca yái Jesúsca.

8

Mujeres que ayudaban a Jesús

¹ Nëeseté Jesús yàaca ípáchiaca yèepunicawa yàcalé manùbéeri írículé, manuírí yàcalé, pùbéeri nacái. Yá icáidaca nalí Dios itàacái cayábéeri náalíacatenátéwa càinácaalí iyú Dios icùaca yáasu wenáiwicawa. Níái doce namanùbaca apóstolca nàacawa Jesús yáapicha.

² Abénaméeyéi inanái nàacawa náapicha nacái, Jesús yúuquéeyéica fícha demonio, uláicái nacái. Abéechúa néená ípídenéechúa María Magdalena, úái Jesús yúuquéechúacaté fícha siete namanúbaca demonio. ³ Uacawa náapicha nacái Cuza yàacawéetúa ípídenéechúa Juana. Uacawéeri Cuza ichùllaca rey Herodes yàasu wenàiwica íbaidéeyéica Herodes icapèericu; áiba inanái ípídenéechúa Susana úacawéeridaca nía nacái; áibanái nacái manúbéeyéi inanái nàacawa náapicha nayúudacaténá nía nàasu iyúwa.

La parábola del sembrador

⁴ Néeseté manúbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa naicácaténá Jesús. Namusúacawa mamáalàacata manúba yàcalé néese, yá nàanàaca Jesús yàatalé. Yá Jesús icàlidaca nalí comparaciòn yéewáidacaténá nía. Yá íimaca nalí: ⁵ “Péemiacué comparaciòn: Abéeri asiali íbàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabàanána ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. Abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulicubàa, néese áibanái wenàiwica nabawáidaca ituínási. Néese màsibèená yàanàaca néré, yá nayáaca ími. ⁶ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yéewiré. Néese ituínási íbacácaaliwa, yá yéetácawa chuicáiná cáli. ⁷ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yéewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapícha. Quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yéewibàa, càmíta íbatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cayabéeri cáli íinata. Idàwinàacanàamiwa, yá idèniaca iyacanàwa manúba. Madècaná yéetaná nadèniaca natuínàwa cien namanúbaca”, càité Jesús yéewáidaca nía. Néese Jesús íimaca nalí cachàiníri iyú: “¡Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué nutàacái!” íimaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

⁹ Néese Jesús yéewáidacalénái nasutáca néemiawani càinácaalí ímáaná yái comparaciònca. ¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí: “Dios imàacacué píaliacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmíta imàaca áibanái yáaliacawa. Nucáidaca quéwa áibanái íríní comparaciòn iyú, yéewanápiná càmíta náalimá náalía néemiacani càinácaalí ímáaná. Ewíta naicácaníta yái numánírica, càicácaníta càmíta náalía ìwali càinácaalí ímáaná. Ewíta néemiácaníta nutàacái, càicácaníta càmíta náalíawa néemiaca càinácaalí ímáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹¹⁻¹² Jesús íimaca nalí: “Yácata ímáanáca yái comparaciònca. Yái ituínásica ímáanáca càicanide iyúwa Dios itàacái. Yá ituínásica yúuwèericawa àyapulicubàa ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yéemiacaalí Dios itàacái, quéwa Satanás yàanàaca imàacaca naimáichaca Dios itàacái ípíchaná neebáidacani, ípíchaná nacái namusúacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ¹³ Yái ituínásica yúuwèericawa íba yéewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca casimáiri iyúni, quéwa neebáidaca malééná èeri meedáni. Càide iyúwa ituínási íbacácaaliwa, yá idàwinàacawa malééná èeri, néese yéetácawa canácáiná ípíchu cayába cáaléeri, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica yéemiéyéica Dios itàacái. Neebáidaca Dios itàacái malééná èeri. Néese nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios íripiná, neebáidacáiná itàacái, càmícaalí nacái, Satanás yáalimáidacaalí nía namànínapína nabáyawanàwa, yásí nacaláacawa Dios itàacái fícha, yá nawèntuadaca náiwitáisewa Dios fícha. ¹⁴ Yái ituínásica yúuwèericawa tuíri yéewiré, yácata ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, nánáidacawa nacái íwali, quéwa càmíta máini namàni cayabéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa càmícaalí bànacalé idàwinàawa cayába dàalacáiná tuíri iyaca itéesebàa, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica. Nánáidacawa nawàwawa nàasu íwaliwa, yái èeri írlicurica. Nánáidacawa nacái plata íwali meedá càasucaténá nía. Nánáidacawa nacái nàwali macái wawàsi ísimáidèeripináca nìawa cháí èeri írlicu. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaaliwa báawata, quéwa canácatáita càyacanáni, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica. Neebáca Dios itàacái báawatata, càmírita quéwa nawàwalkuésewa, íná càmíta máini namàni cayabéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁵ Néese yái ituínásica yúuwèericawa cayabéeri cáli íinata ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica cayabéeri íiwitáise néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca Dios itàacái tàí ímèeri iyú náiwitáise cayabéeri yáapíchawa machíwèeri nacái. Néese namànica cayabéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí mamáalàacata cayabéeri iyacanàwa manúba”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

¹⁶ Néese Jesús yéewáidaca nía àniwa comparaciòn iyú: “Càmíta watùcuníla lámpara wabàacaténáni yàalusí írliculé, càmíta nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapírewa, yái waiméerica íinata. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa yéewacaténá icànaca wenàiwica íwali iwàluéyéicawa capíi írliculé. ¹⁷ Yái lámpara ímáanáca càicanide iyúwacué píyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi íbàacanèeri píaliéricucécawa íwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenàiwica íwali, naicácaténá cayába. Dios iwàwaca náalíacawa íwali macáita yái tàacáisi càmíricáwaca náalíawa íwali.

¹⁸ “Iná péemiácué cayába nutàacái. Píináidacuéwa cayába iwali yái péemièricuéca nucàlidaca pirí. Píináidacaalícuéwa cayábéeri iyú nutàacái iwali, yási Dios imàacacué pialíacawa mamáalàacata. Quéwa càmicaalícué píináidawa cayába nutàacái iwali, yási píimáichacuéca nacái àta càinácaalí wawàsi piyúunáidèericuéca pialíacawa iwali”, ímaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

¹⁹ Néeseté Jesús yáatúa yàanàaca yàatalé, Jesús yéenanái yáapicha. Càmita quéwa náalimá nawàlucacawa caplí iriculé manùbacáiná wenàiwica néré. ²⁰ Aiba wenàiwica icàlidaca Jesús iríni. Yá ímaca Jesús irí:

—Píatúaca úara ibàlúawa bàacháwáise péenanái yáapicha. Nawàwa naicáca pía —ímaca. ²¹ Quéwa Jesús ímaca:

—Cawinácaalí wenàiwica yéemièyéica Dios itàacái, imàniyéica nacái càide iyúwa Dios ímáaná, nuicáca nía càide iyúwa nuátúanáwa, nuénánái nacáwa —ímaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²² Aiba èerité Jesús iwàlucacawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá ímaca nalí:

—Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalisaniná ícha —ímaca. Iná nàacawa. ²³ Idècunitàacá nachàbacawa calisa iwaliabàa, yá Jesús iimáca íchawa. Yáta manuírí cáuli idàbaca ipùaca nàwali. Yá màladàca idàbaca ipuniàdaca barca úni iyú, yá nasawíaca nàacawa. ²⁴ Iná nacawáidaca Jesús, yá nàimaca irí:

—¡Wáiwacalí! ¡Wasawíaca wàacawa! —nàimaca Jesús irí. Néese Jesús imichàaca ibàlucacawa, yá ichùullaca cáuli, màladàca nacái wíunápináni. Yá wíuca macáita màladàca. ²⁵ Néesecáwa Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa:

—¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —ímaca. Quéwa cáaluca nía, nánáidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí nacái. Yá nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Cawináca yái asialica, ichùullèrica cáuli, màladàca nacái, yási neebáidaca càide iyúwa ichùullaná nía? —nàimaca nalíwáaca.

El endemoniado de Gerasa

²⁶ Atata nàanàacaté abéemàalé Galilea icalisaniná ícha, aláera Gerasa yàasu cáli néré, iyéerica abéemáise Galilea yàasu cáli ícha. ²⁷ Jesús iricùacawa barca iricuise cáli ínatalé, yá asiali imusúacawa yàcalé ícha, demonio idacuèrica íiwitáise, yá yàacawa Jesús yàatalé. Madécaná camuí yèepunicawa mabàleta yái asialica. Càmita iya capírícu. Néese iyaca yéetáními icàliculèená yèewibàa. ²⁸ Néese asiali iicáca Jesús, yá ibàlucacawa yùlulú ipùata iyúwa Jesús irí, yá demonio yéemíanicawa asiali isàna iyú:

—¡Picá pisáiwica nulí wawàsi, pía Jesús, yái Dios chènúníiséeri lírica! Nusutáca píicha wawàsi, picá piùwichàida núa —ímaca.

²⁹ Isutáca Jesús ícha càì, yácáiná Jesús ichùullaca iyaca demonio yàanápináwa asiali ícha. Demonio idacuàcaté asiali íiwitáise manùba yàawíría. Yá èwita áibanái idacuàcáníta asiali cadena iyú, icáapi, yàabàli nacái ipíchaná imusúacawa, càicáaníta imàdáidacaté íchawani yái cadenaca. Yá demonio ipladáidaca asiali manacúali yuuculépiná càináwàiri canácatalé wenàiwica. ³⁰ Néese, Jesús isutáca yéemiawa demonio:

—¿Cáiná píipidená? —ímaca yái Jesúsca. Néese demonio ímaca:

—Nuípidená Legión, ímáanáca “cawàwanáta cinco mil namanùbaca” —ímaca yái demonio. Càité ímaca madécanáciná demonio nawàlucacatéwa iwàwaliculé, yái asialica. ³¹ Néese, demonionái isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata ipíchaná ichùullaca nàacawa depuúéeri utáwi iriculé nàuwichàacatalépináca. ³² Mawiéníta nalí manùbéeyéi marranonái yèepuniwa. Nayáca nèepunicawa nayáacaléwa dúli iwali. Iná demonionái isutáca Jesús ícha wawàsi imàcáanápiná nawàlucacawa marranonái idèericulé. Yá Jesús imàacaca nàacawa. ³³ Iná demonionái yàacawa asiali ícha. Yá nawàlucacawa marranonái idèericulé. Néese macáita marranonái napíacawa iyúwa máiwitáiséeyéi demonio íiwitáise iyú, nacaláacawa quiratáli finatáise calisa yáaculé. Yá macáita nàisicúmacawa, níái piráica càmfíyéica Dios imàca judionái idèníaca, casacàacáiná nalí marrano íiná.

³⁴ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi naicácaalíté marranonái yéetánáwa, yá napíacawa, nacàlidaca nalíni yàcalé irícu, nalí nacái áibanái wenàiwica iyéeyéica yàcalé itéese. ³⁵ Néese wenàiwicanái namusúacawa yàcalé ícha naicácaténá nàyáaná. Yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicáca asiali demonio yéericatéwa ícha. Yáawinéeriwa Jesús yàabàli néenibàa, cabàleta, cáiwitáisewaca. Yá cáaluca níái yàcalé mìnánáca. ³⁶ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi iiquéeyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnánái irí Jesús ichùnìacaté asiali demonionái iyéericaté iwàwalícu. ³⁷ Néese macáita Gerasa yàasu cáli néeséeyéi nasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata yèepùanápináwa náicha, máinicáiná cáaluca naicácani. Iná Jesús iwàlucacawa barca iriculé, yèepùacaténáwa náicha, yéewáidacalénái yáapichawa. ³⁸ Yái asiali demonio

yèericatéwa ícha isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata imàacáanápíná yàacawa yáapícha. Quéwa Jesús ichùuliacani iyamáanápínáwa. Yá Jesús ímaca irí:

³⁹ —Pèepùawa picapèe néréwa, picàlida péenánáí iríwa ìwali yáí cayábéerica Dios imàníríca pirí —ímaca yáí Jesúsca. Néese, yáí asiali yàaca icàlidaca macáita iyacàle mìnánáí iríwani, Jesús imànínáté irí cayábéeri manuísíwata.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

⁴⁰ Néese Jesús idécanaamité ichàbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalisaníná ícha barca irícu, yá madécaná wenàiwica itàidacani casiimáiri iyú, nacuacáináté Jesús yàanàaca néré. ⁴¹ Néese áiba asiali yàanàaca Jesús yàatalé, ípidenéeri Jairo. Judíonáí yéewáidacàalu íiwacalícani, yáí Jairoca. Yá yúuwàa iríacawa inumáawawa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná, yéewanápiná Jesús íicáca ipualé. Yá isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata yàanápínáwa icapèe néré. ⁴² Jairo idèniacáiná abéechúata íiduwa, idèniéchúwa doce camuí, iculuéchúawa, iwàwéechúwa yéetácawa Jairo ícha. Yá Jesús yàacawa Jironáí yáapícha madécaná wenàiwica yéewi. Máinicáiná manúbaca wenàiwica, íná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéeré. ⁴³ Abéechúwa inanáí ùacawa manúbeyéyí wenàiwica yéewi. Cáluláica úa doce camuí, úiraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uucacaté macáita úasu platawa upáyaidacaténá cadèplacáiyéi quéwa canácata yáaliméerité ichùnìaca úa. ⁴⁴ Uái inanáica ùacawa Jesús yáamíise mawíénita irí. Yá udunúaca íbàle ipùata ìwali. Yáta úiraná iyamáacawa uícha. ⁴⁵ Néese Jesús isutáca yéemíawa níái wenàiwicaca:

—¿Cawiná idunúwa nùwali? —ímaca nalí. Yá macáita náimaca càmítasa nadunúwa ìwali. Iná Pedronáí ímaca Jesús irí:

—Wáiwacalí, dàalaca wenàiwica yéeyéicawa wáapícha, nawesíaca nàacawa pía macáí piwalíseta. ¿Cáná písutáca péemíawa cài? —ímaca yáí Pedroca. ⁴⁶ Quéwanáta Jesús ímaca mamáalàacata:

—Aibanáica níara idunúwa nùwali. Núlíacawa nuchùníaná wenàiwica nuíwitáise iyúwa cawinácaalí idunúwèrica nùwali —ímaca yáí Jesúsca.

⁴⁷ Néese úái inanáica uémíacani, yá úalíacawa càmíta udé ubàacawa uinánawanáwa Jesús ícha. Néese ùanàaca itatéechúawa icalúniwa, yá ubàlúacawa ùlulú ipùata iyúwa Jesús irí uacaténá icàaluíná. Yá ucàlidacani nàacuèsemi macáí níái iyéeyéica néeni cáná yéewa udunúaca Jesús ìwali. Yá ucàlidaca nacáí uchùníanáwa udécanacáita udunúaca íbàle ìwali. ⁴⁸ Néese Jesús ímaca ulí:

—Píá inanáica, pídecá pichùnìacawa pímacacáiná piwàwawa nùwali. Piawa matuñbanáita —ímaca yáí Jesúsca.

⁴⁹ Idécunitàacáwa Jesús icàlidaca inanáí írini, yá áiba wenàiwica yàanàaca nàatalé, itéerica tàacáisi Jairo irí, yáí judíonáí yéewáidacàalu íiwacalíca. Yá asiali ímaca Jairo irí:

—Píidumica yéetáwa. Picá písiwica quirínama irí wawàsi, yáí yéewáidéerica wenàiwica —ímaca. ⁵⁰ Quéwa, Jesús yéemíacani, yá ímaca Jairo irí:

—Picá càalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata, yásí cayábaca píidu àniwa —ímaca yáí Jesúsca.

⁵¹ Néese nàanàacaté Jairo icapèe néré, yá canácata Jesús imàaquéeri iwàlúacawa yáapícha. Níawamicata iwàlúacawa Jesús yáapícha, yáí Pedro, Santiago nacáí, Juan nacáí, úanirimi nacáí, úatúami nacáí, úái sùmàu yéetéechúamicawa. ⁵² Náyaca caplí irícu madécaná wenàiwica ícháaníyíca báawanama yéetéechúamiwa íiwitáise, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. Quéwa Jesús yáalíacawa icàucáidánápínáté úa, íná Jesús ímaca nalí:

—Càmíta iwàwacutácué pícháaníca. Uái mànacàuca, càmílichúata yéetáwa. Uimácáita úyaca —ímaca yáí Jesúsca. ⁵³ Néese naicáanica Jesús iquíná, nàalíacáináwa báisicata uetácatéwa.

⁵⁴ Néese Jesús íbàaca ucáapi ìwali úái yéetéechúamicawa. Yá ímaca ulí:

—¡Píá, mànacàuca, pímicáawá! —ímaca ulí. ⁵⁵ Yáta uwàwa càuri yèepùacawa uiná irículé àniwa. Yáta upisiaca ubàlúacawa. Néese Jesús ichùuliacá nàaca uyaápiná. ⁵⁶ Néese usèenái náníadacawa naicáidaca ulí manuísíwata naicáicáiná càuca úa, quéwa casiimáica nawàwa manuísíwata. Jesúsca quéwa yàalàaca níá ipíchaná nacàlidaca áibanáí irí icàucáidacaté úa.

9

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

¹ Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa níái doce namanúbaca yéewáidacalécawa. Yá imàaca nalí ichàniwa nàucacaténá macáí demonio íiwitáaná wenàiwicanáí ícha, nàucacaténá nacáí náicha macáí uláicái. ² Jesús íbànúaca níá nacàlidacaténá wenàiwicanáí irí cainácaalí iyú Dios icúaca yàasu wenàiwicawa, nachùnìacaténá nacáí cúlúiquéeyéi. ³ Jesús ímaca yéewáidacalénáí iríwa:

—Picácué peedá píriwa wálisàí àicu, sacco nacáí, yàacási nacáí, iwèni nacáí. Picácué píte pucháiba bàlesi. ⁴ Píacuéwa yàcalé irículé, néese càirínacaalícué caplí piwalúawa irículé, píimácué néenibàata, àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irícuise. ⁵ Aibalé càmicaalícué nabatàa

piwàlùacawa yàcalé iriculé, néese piacuéwa ícha. Pichùpiacué cáli ichùmalé piabàli íchawa naicápiná càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, piásáidacaténacué nalí Dios yúuwichàidánápiná nía —íimaca yái Jesúsca.

⁶ Néese nàacawa Jesús ícha. Yá nàacawa macái yàcalé. Nacàlidaca nàacawa yái tàacáisica íiméerica Jesús iwàwaca iwàsàaca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Nachùnliaca nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica nacái.

Incertidumbre de Herodes

⁷ Néeseté rey Herodes yéemiaca abénaméeyéi wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, macáita nacái Jesús imànirica. Iná càmita Herodes yáallawa íináidéeripináwa, máini càulenáca íchani; abénaméeyéi wenàiwica náimacáiná Jesús ìwali Juan el Bautistamicani, náináidacawa Juanmi icáucàacatéwa. ⁸ Aibanái nacái náimaca Jesús ìwali profeta Elíascani, yéepuéricasa yàanàaca àniwa; áibanái nacái náimaca Jesús ìwali bàaluisáimi profetanáimi yéénacani, imichèericasawa yéetácáisi ícha. ⁹ Quéwa Herodes íimaca:

—Nuchùullacaté nùasu úwináwa nawichùanápiná Juan ícha íiwita yéetácáténátéwa. ¿Cawinása yàara asialica nuémèrica nacàlidaca ìwali madécana? —íimaca yái Herodesca. Ináté Herodes iwàwa íicáca Jesús.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹⁰ Néeseté apóstolnái nèepuacawa Jesús yàatalé àniwa, yá nacàlidaca Jesús irí ìwali yái namàniricaté. Néese Jesús itéca nía méetàuculé áibanái wenàiwica ícha, Betsaida iyacàlená néré. ¹¹ Quéwa madécana wenàiwica yáaliacawa Jesús yàanàaná néré, yá nàacawa yàatalé. Jesús itàidaca nía cayába. Icàlidaca nalí càinacaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáwa. Ichùnia nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica.

¹² Néese táicaca yàacawa, íná yéewáidacalénái doce namanùbaca nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí:

—Pichùulla wenàiwicanái nèepùanápináwa nacutácáténá naimacátáipiná, nayáacatáipiná nacái yàcalé iriculé, bànacalé iyacatalé nacái iyéeyéica mawiénita. Wàyacáiná cháí canácatái wenàiwicanái iyáapiná —náimaca. ¹³ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Piatacué yàa nayáapiná —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Canáca walí nayáapiná. Wadènia cinco namanùbaca pan meedá, pucháiba cubái imidecaná nacái. ¿Càmita wáalimá wàaca wawèniaca nayáapiná, níái madécaneeyéi wenàiwica! —náimaca. ¹⁴ Nàyacáiná néeni cawàwanáta cinco mil namanùbaca aslanái. Càmita naputàa inaná, sùmanái nacái. Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pichùullacué náawinacawa cincunatama nàwacaca náawinacawa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Néese nachùullaca càì nía, yá macáita náawinacawa. ¹⁶ Néese Jesús yeedáca cinco namanùbaca pan icáipi iriculéwa, pucháiba cubái imidecaná nacái. Yá íicáidaca chènuniré, yàaca Dios irí cayábèeri yàacási ìwali. Néese isubèriadaca nía, yàaca yéewáidacalénái iríwani, yéewacaténá nawacùaca yàacási wenàiwicanái irí. ¹⁷ Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá needáca doce namanùbaca mapíiri yàacási yéénáimi imàaquéericawa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹⁸ Aiba èerité Jesús isutáca yáawawa Dios ícha méetàuculé wenàiwicanái ícha. Yéewáidacalénái nàyaca yáapicha. Yá isutáca yéemiawa nía:

—¿Càiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawinása núa? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹ Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca piwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idécasa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yéepuéricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali ibànùanápinaté àniwani. Aibanái íimaca nacái piwali bàaluisáimi profetanái yéénacasa pía, imichèericasawa yéetácáisi ícha, níái profetani itàanliyéicaté Dios inùmalicúise —náimaca. ²⁰ Néese Jesús isutáca yéemiawa nía:

—Néenicué pía, ¿càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro íimaca irí:

—Píacata yái Mesíasca, yái wacuèrinápiná Dios icàlidéericaté iináwaná ìwali wàawirináimi israelitanái irí, ibànùanápinaté walí wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca. ²¹ Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú ipichaná nacàlidaca iináwaná áibanái irí, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

²² Néese Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutá nùuwichàacawa manuúsiwata, núa asiali Dios néeséerica. Yá wenàiwica íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, náucapiná náichawa núa iyúwa canéeri iwèni. Yá nanúapiná nùawa, quéwa máisiba èeri irícu núcàucàapináwa —íimaca yái Jesúsca. ²³ Néese Jesús íimaca nalí macáita wenàiwica iyéeyéica néré:

—Abéericaalí péenacué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, càmita yéewa pimànica abéerita yáí piwàwéerica pimànica. Macáí èeri imanùbaca iwàwacutá matulbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanicaalí nacáí piquíniná, éwita nanúacaalí piawa cruz iwali peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacáí pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùullaná pía. ²⁴ Níacáiná cawinácaalí càmíiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipícháná nàuwichàacawa nulipíná, canáca nalí nacáuca càmírica càmírica imáalàawa. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalí nía, nadèniapíná nacáuca càmírica imáalàawa. ²⁵ Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháí èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca íchawa icáuca càmírica imáalàawa càmíciná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni macáita yáí cawènírica yeedéerimica iríwa. ²⁶ Aibacaalí wenàiwica báica icàlidaca cayábèeri nùwali áibanái irí, nutàacái iwali nacáí, càmita nùumapíná iwali nùasu wenàiwicacani, núa asiali Dios néeseerica, nùanàacaalípiná áiba èeriwa cachàiníri iyú nacamalá irícu, yáí Núaniri Dios, nía nacáí mabáyawanéeyéi ángel, nuucacaténá macáita èeri mìnánái. ²⁷ Péemiacué cayába, abénawéeyéi péenacué iyéeyéica cháí siuca èeri, càmita néetápináwa ipíchawáise naicáca cainácaalí iyú Dios icùca yàasu wenàiwicawa —íimaca yáí Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁸ Néeseté abéeri semana natàanicadénáami càí, yáté Jesús yàacawa dúli ínatalé isutácaténá yáawawa Dios ícha. Másiba aslanái nàacawéeridaca Jesús, yáí Pedro, Santiago nacáí, Juan nacáí. ²⁹ Idècunitàacá Jesús isutáca Dios ícha, yá mëlumëlulwaca inàni icànaca áibata iicacánáwa. Ibàle nacáí cabalèeri icànaca, icànèeri mëlumëlulwaca. ³⁰ Yá pucháiba aslanái namáocata níawawa apóstolnái iicácaténá nía. Pucháiba nabàlùu natàanica Jesús yáapicha, níacata profeta Moisés, profeta Elías nacáí. ³¹ Níái pucháiba aslanáica cacamalánáca nía chènuniiséeri camalási iyú. Natàanica nalíwáaca Jesús yáapicha cainácaalí iyú Jesús yùuwichàanápínátéwa, yéetáanápínáté nacáíwa Jerusalén iyacaléná néeni. ³² Ewita cadapùlecánita Pedro, nía nacáí yàacawéeyínáca, càmítacáí máini naimásiwaca, yá naicáca Jesús icamaláná chènuniiséerica. Naicá nacáí níái pucháiba aslanáica ibàluéyécawa yáapicha. ³³ Néese idècanáamité nàacawa Jesús ícha níái pucháiba aslanáica, yá Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¡cayábèeriquéi wàyáanáca cháí! Siúcata wamànica másiba capli yána wawàwalínápinácué pía, abéeri piapupíná, áiba nacáí Moisés irípiná, áiba nacáí Elías irípiná —íimaca yáí Pedroca. Quéwa Pedro càmita ínàidawa cayába ipíchawáise itàanica.

³⁴ Yá idècunitàacá Pedro itàanica, yáta acalèe yàanàaca nàatalé. Yá acalèe ibàlìaca nía. Cálucaca nía manuísiwata acalèe yèewi, níái Pedronáica. ³⁵ Néese néemiacaca Dios itàacái acalèe yèewáise, yá íimaca nalí: “Yácata Nuiri nuwàwèeri caininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemiacué itàacái”, íimaca yáí Diosca.

³⁶ Idècanáami néemiacaca yáí tàacáisica, yá naicáca Jesús ibàluericawa néenibàa abéerita. Néese masànacata níái Pedronáica. Néenialité càmíyeyéi icàlida áibanái iríni, yáí nauquéericaté.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

³⁷ Néeseté mapisáináami àniwa idècanáami nalícucacawa dúli ínatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa náipunitáidacaténá Jesús. ³⁸ Yá áiba asiali iyaca manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Íimaca cachàiníri iyú Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pimàni nulí cayábèeri, pia piicá nuiri, yácaínáta abéerita nuiricani. ³⁹ Demonio idacúaca nuiri íiwitáise, yàaca irí tēwacáimi, yá imàaca yéemianícawa, yá itatáidacani àta cacàlicataléta inùmalicúise. Imàaca nacáí nuiri inúadáidaca yáawawa cachàiníri iyú, càmírica iwàwa iwasáaca nuiri. ⁴⁰ Nudéca nusutáca péewáidacalénái ícha wawási náucáanápíná demonio nuiri ícha, quéwa càmita náalimá nachùnìlacani —íimaca. ⁴¹ Yá Jesús íimaca:

—¡Píacué càmíyeyéi yeebáida Dios iwali, báawéeyéi nacáí íiwitáise meedá! ¿Càinacué èeri iwàwacutá nùyacuéca piápicha quiríta? ¿Càinacué èeri iwàwacutá numànicuécaca piri quiríta? —íimaca yáí Jesúsca. Yá Jesús íimaca asiali irí:

—Pianáida chání, yáí piirica —íimaca yáí Jesúsca. ⁴² Yáí ùuculìri yàacawa Jesús yàatalé, yá demonio yúucaca ùuculìri cáli ínatalé itatáidacani. Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníri iyú, ichùullaca demonio yàacawa ùuculìri ícha. Càita Jesús ichùnìaca yáí ùuculìrica, yéepùadacani yáaniri iríwa nacáí. ⁴³ Yá macáita iyéeyéica néeni nàináidacawa manuísiwata naicáidaca Jesús irí idèniacáiná Dios íiwitáise manuiri.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

Macáita iyéeyéica néré nàináidacawa manuísiwata naicáidaca Jesús irí mamáalàacata, natàanica nàyaca náapichawáaca iwali yáí Jesús imànìrica, quéwa Jesús itàanicaté yéewáidacalénái yáapichawa méetáucuta wenàiwicanái ícha. Íimaca nalí:

⁴⁴ —Péemiacué cayábani, picácué piimáichani: Abénaméeyéi wenáiwica presopináca namànica núawa namàacacaténá áibanái asianái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁵ Càmita quéwa náalía néemiaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisica Jesús icàlidéerica nalí càmicáiná Dios imàaca náalíaca néemiaca càinácaalí ímáaná. Yá cãaluca nasutáca Jesús ícha wawàsi icàlidáanápíná nalíni càinácaalí ímáaná.

¿Quién es el más importante?

⁴⁶ Néenalíté Jesús yéewáidacalénái nadábaca natàanica náapichawáaca ùuléri wawàsi iyú, chánaacalí néená máiniiri cachàini áibanái ícha canánama. ⁴⁷ Quéwa Jesús yáaliacawa náináidáanáwa. Yá yeedáca sùmài, yá ibàlùadaca sùmài mawiénita iríwa. ⁴⁸ Yá Jesús íimaca nalí:

—Pimànicaalí cayábéeri nuípidená ìwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimàníríca sùmài irí càide iyúwa pídeca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri. Càmita pimàni abéerita nulí cayábéeri, néese pimànica nacái irí cayábéeri yái Diosca ibànùerica núa. Yái péená piiquéericuéca càiride iyúwa càmiiri cachàini náicha canánama càide iyúwa yái sùmàica, yácata Dios iiquéerica càiride iyúwa máiniiri cachànica náicha canánama níái péenaca. Iná yéewa yái cayábéerica pimànírícuéca sùmài irí càmiiri cachàini náicha canánama, yá nuicápiná càinide iyúwa pídeca nacáicaalí pimànica nulíni, yái cayábéerica —íimaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

⁴⁹ Néese Juan íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba asiali yúuquéeri demonio wenáiwica ícha píipidená ìwali ímáicáiná pimàacasa càì imànica, quéwa càmita yéepuniwa wáapicha, iná wadéca wàalàacani cachàiniiri iyú ipíchaná yúuca demonio wenáiwica ícha —íimaca yái Juanca. ⁵⁰ Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué pichùulia càminápiná imàni cayábéeri, macáicáiná càmiyéica yúuwide imànica wía, nayúudáca wía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús reprende a Santiago y a Juan

⁵¹ Mawiénicaté Jesús yéeniáwaná yàanàaca imichàacatáipinátéwa chènuniré, ináté Jesús íináidacawa iwàwalcúisewa yàanápínáwa Jerusalén iyacàléná nérépiná. ⁵² Yá ibànùaca ipíchaléwa tàacáisi asianái yáapicha. Yá nawàlùacawa yàcalé iriculé Samaria yàasu cãli íinata nacutácaténá irí naimácatáipíná. ⁵³ Quéwa, báawaca samaritanonái iicáca judionái iná níái samaritanoca càmita nabatàa Jesús iwàlùacawa nàyacàle iriculé náaliacáináwa Jesús yàanápínátéwa Jerusalén iyacàléná nérépiná. ⁵⁴ Néese Jesús yéewáidacalénái Santiago, Juan nacái néemiacani, yá náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, çpiwàwasica wachùullaca quichái yúuwàanápínáwa chènuníse nàwali imáaláidacaténá nía càide iyúwaté profeta Elías imáidáanáté quichái yúuwàanápínáwa chènuníse imáaláidacaténáté báawéeyéi wenáiwica? —náimaca. ⁵⁵ Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca nalí, yá yàalàaca nía cachàiniiri iyú. Yá íimaca nalí:

—Càmítacué píináidawa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵⁶ Càmita nuwàwa nùuwichàidaca nía, núa asiali Dios néeséerica, càmicáiná nùanàa numáaláidacaténá wenáiwicanái, néese nùanàaca nuwasáacaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha —íimaca yái Jesúsca. Néese nàacawa áiba yàcalé iriculé.

Los que querían seguir a Jesús

⁵⁷ Idècunitáacá nèepunicawa áyapulicubàa, áiba asiali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénacaalí píawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —íimaca. ⁵⁸ Jesús íimaca irí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asásí píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenáciná wenáiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemia comparación: Yàlidunái idèniaca ibànawa, cuipiranái nacái nadèniaca namùlubèwa, nùacata quéwa, yái asiali Dios néeséerica, càmita nudèniaca nuimácatáipínáwa —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁹ Néese Jesús íimaca áiba irí:

—Píawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca. Quéwa yái asiali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pimàaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta nùaniri yéetacatáipínátawa, néese idècanámi nubàllacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca irí. ⁶⁰ Néese Jesús íimaca irí:

—Pimàaca nabàllaca níawáacata, cawinácaalí iyéeyéica matuúbanáita Dios ícha. Píata quéwa, pía picàlidaca Dios itàacái wenáiwicanái irí náaliacaténáwa càinácaalí iyú Dios icúaca yàasu wenáiwicawa —íimaca yái Jesúsca. ⁶¹ Néese áiba íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé. Quéwa pímaní nulí cayábéeri, pímaacaca nuèpùacawa quéechacáwa nucapee néréwa, nucàlidacaténá nùanáwa nuénánáí íríwa. Yásí nùacawa néese nùacaténáwa píapicha —íimaca írí.⁶² Néese Jesús íimaca írí:

—Péemia comparación: Aibacaalí idábaca íbaidaca íbànacale yàalunápináwa, néese ímáidacaalíwa imáninápiná áiba wawási, yá iwènúacawa íbaidacalé íchawa, yásí canéerica iwèni meedáni yáí wenàiwica, càmita íbaida machacáñiri iyú. Càita nacáí cawinácaalí wenàiwica iwènuyéicawa núicha idécanaami nadábaca náibaidaca nulípiná, canáca yéewanáwa Dios yéenibeca nía, Dios icùacaténá nía —íimaca yáí Jesúsca.

10

Jesús envía a los setenta y dos

¹ Néseté Wáiwacali yeedáca yéewáidacalénáíwa áibanáí setenta y dos namanúbaca. Yá íbànùaca nía ípíchaléwa pucháibanamata. Yá íbànùaca nía nàacaténáwa macáí yácalé írículé, wenáiwicanáí iyacatáí nacáí, níái yácaléca iwàwacutácaléca Jesús ípáchiaca.

² Yá íimaca yéewáidacalénáí íríwa: “Báisíta, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutáacáí. Péemiacué comparación. Càica níade iyúwa bânacalé ituíná yàasu èeri yàanàacaalí wenàiwica needácatáipiná nabânacale iyacanáwa, quéwa máisibáanatacué píá, icàlidéeyéipiná nalí nutáacáí. Iná písutácué Dios íicha, yáí càiride iyúwa bânacalé íiwacali, íbântanápiná yàasu wenàiwicawa íbaidéeyéipiná írí, nacàlidacaténá nalí nuínáwaná íwali, yéewacaténá neebáidaca nutáacáí, yásí wàwacáidaca nía Dios yàasunáipiná, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bânacalé iyacaná quíiracaalíni. ³ Píacuéwa. Péemiacué cayába áiba comparación: Nubànùacué píá èeri mìnánáí yéewiré cuwèesi lobo nacáiyéí íiwitáise, báawéeyéica íicáca Dios. Càicuéca píade néewi iyúwa ovejanáí yéenibe, càmiyéyica yáalimá ípéliaca caluéyéí cuwèesi lobo íipunita iwàwéeyéica iyáaca oveja yéenibe. ⁴ Píacácué pité sacco, moneda yàalu nacáí, áiba píasu costizapiná nacáíwa. Píacàtétacuéwa, píacácué píyamáa píbàlùacawa déecuiri iyú àyapulcubàa pítanázipiná áibanáí yaápicha. ⁵ Píwàlùacuéwa nacapée írículé, yá pítàidacué nía quéechacáwa. Càicué píimaca nalíwa: ‘¡Nusutáca Dios íicha imáninápinácué pírí cayábéeri, píacué iyéeyéica caplí írícul!’ càicué pítàidaca níawa. ⁶ Cayábacaalí náíwítáise níái caplí írícuyéica, yásí Dios imànica nalíwa cayábéeri càide iyúwacué písutáaná íicha. Quéwa, càimacalí cayába náíwítáise, néese Dios càmita imánináí nalí cayábéeri. ⁷ Píimácué nacapée íricu. Píyáacué nacáí píyáacaléwa náapicha àta càirínácaalí yàacási nadènièerica nawacuacaténácué píasu, yácáiná cawinácaalí wenàiwica íbaidéerica, iwàwacutá namàacaca yeedáca íríwa íbaidacalé iwèniwa. Píacácué píchábawa áibanáí icapée írículé, pícutácaténácué cayábéeri yáwanáí yàacási, píyacatáipiná nacáí. ⁸ Píacuéwa áiba yácalé írículé, needácalécué náataléwa píá, yá píyáacué píyáacaléwa náapicha àta càirínácaalícué yàacási nèerica píyáapiná. ⁹ Píchùnìacué nacáí càuláiquéeyéí wenàiwica iyéeyéica nëenibáa. Càicué píimaca nalíwa: ‘Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica mawíénita píricué’, càicué píimaca nalíwa. ¹⁰ Quéwa, píànàalícué áiba yácalé írículé, néese càmita nawàwa nëemíaca pítàacáí, pímusúacuéwa caplí írículse calle írículé. ¹¹ Yá píimácué nalí: ‘¡Càmita wawàwa wàyaca píapichacué, ípíchaná Dios yàasu yúuwichàacáisi yàanàaca wàwali nacáí! ¡Iná wàacuécawa píicha, wachùpiaca càli ichùmalé wàabàli íchawa, yáí píyacàle yàasu calle ichùmaléca, càide iyúwacué wáiwítáise iyáaná, wía judíoca, wáasáidacaténácué pírí Dios yúuwichàidáanápinácué píawal! Quéwa péemiacué cayába quirita, Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica mawíénita píricué’, càicué píimaca nalíwa. ¹² Núumácué pírí, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yúuwichàidapiná báawéeyéí wenàiwica, yásí yúuwichàidapiná níawa càmiyéicué yeedáca yàataléwa píá máini yáwanáí Sodoma iyacàlená mìnánáimi íicha”, íimaca yáí Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

¹³ Jesús íimaca: “¡Máinicué píuwichàapináacawa, píacué israelitaca iyéeyéica Corazín iyacàlená íricu, Betsaida iyacàlená íricu nacáí! Ewítacué píicácaníta numànica péewibàa madécaná yáí càmirica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita píwènúada píiwítáisewa píbáyawaná íchacuéwa. Píyúunáidacuéca máiniyéica cayábaca píá náicha níara càmiyéica israelítami iyéeyéicaté Tiro iyacàlená íricu, Sidón iyacàlená íricu nacáí, iyéeyéica méetáuculé Israel yàasu càli íicha. Quéwa càmitaté máini báawaca nía píichacué. Càmitaté naicá áiba imànica nëewibàa càide iyúwa numániná píewibàa. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náíwítáisewatá caqualéta Dios írípínatá, càmicáináté máini báawéeyéica nía iyúwacué píá, càita nacáí náwalica nabàlesíamiwa báawéeri íicácanáwatá, náawinaca nacáíwa catáli yéewirétá náasáidacaténáté achúmaca nawàwa nabáyawaná íwaliwatá. ¹⁴ Quéwa áiba èeriwa Dios yúuwichàidapiná báawéeyéí wenàiwica, yásí píuwichàapinácuéwa máini cachàiniwanáí náicha níara càmiyéica israelíta iyéeyéicaté Tiro iyacàlená íricu, Sidón iyacàlená íricu nacáí, máinicáinácué báawéeyéica náicha píá. ¹⁵ Píacué nacáí Capernaum iyacàlená mìnánica, píyúunáidacuéca máini-piná cáimiétacanáca píá, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. ¡Càmíirita!

¡Néese Dios yúucapinacué píawa iriculé yáara utàwi máiniri depuúwaca, máinicatalé depuúwaca náicha canánama!” còi yàalàaca nía cachàiniri iyú yái Jesúsca, càmicáinaté neebáida itàacái.

¹⁶Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Cawinácaalí yeebéeyéicuéca pitàacái, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí neebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí iiquéeyéicuéca pía iyúwa canéeri iwèni, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni nacái. Cawinácaalí iiquéeyéica núa càiride iyúwa canéeri iwèni, Dios íicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí caná iwèni naicáca Dios, yái Dios ibànuèrica núa”, íimaca yái Jesúsca. Néese níai setenta y dos namanúbaca nàaca nacáidaca Jesús íinàwaná ìwali wenàiwicanái irí.

Regreso de los setenta y dos

¹⁷Néeseté idécanaami nacáidaca wenàiwicanái iríni, yáté Jesús yéewáidacalénái setenta y dos namanúbaca nèepúacawa Jesús yàatalé, casímáica nawáwa manuúsiwata. Yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali, Dios idéca iyúudàaca wía manuúsiwata, imàacacaté nacái demonio yàacawa wenàiwicanái íicha, wachúuliacáinaté demonio píipidená ìwali nàanápínawa wenàiwica íicha! —náimaca. ¹⁸Jesús íimaca nalí:

—Núaliacatéwa pimawèniadánápínacué Satanás, piúcacatenácué yàasu demonionái wenàiwica íicha, bàaluitécáiná nuicáca Satanás icaláacawa chènuníse càide iyúwa énu icamaláná icalánawa Dios yúucacáinaté Satanás chènuníse. ¹⁹Nudéca nuchàiniadacuéca pía, píalimáanápínacué píipinaca àapi íinatabàa, chália íinatabàa nacái, canátacué picháná. Nudéca nuchàiniadacuéca pía pimawèniadánápíná macáita wàuwidesàiri Satanás ichàini macháunéeri iyú. ²⁰Quéwa, picácué piyanídawa ìwali yái píalimáanaca piúcaca demonio wenàiwica íicha. Néese, piyanídacuéwa Dios itànàacáinaté píipidená yàasu cuyàluta iricuwa yái cuyàluta iyéerica chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús se alegra

²¹Yáté Espíritu Santo imàacaca casímáica Jesús iwàwa manuúsiwata. Jesús íimaca Dios irí: “Pía, Núaniri Dios, nùaca piri cayábèeri, pía Nacuèrinásàirica macáita iyéeyéica chènuniré, chái èeri iricuúyéica nacái. Nùaca piri cayábèeri pimàacacáiná nalí píiwitáisewa, níai yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái neebáidáaná, yéewanápiná áibanái èeri mìnánái iyúnáidéeyéi cáalífacáica, càmita náalimá náalífacawa píiwitáise ìwali. Báisíta, Núaniri, pidéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, íimaca yái Jesúsca.

²²Néese Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàacaca núaliacawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíiri iyú nùwali, yái lírica. Abéerita núa, yái lírica, yáaliéri báisíiri iyú Núaniri ìwali, níawamita nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaqueyéica yáalíaca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái lírica”, íimaca yái Jesúsca.

²³Néesecáwa Jesús iwènúacawa, icáidaca yéewáidacalénái iríwani, méetàucuta áibanái íicha. Jesús íimaca nalí: “Dios idéca imànucuéca piri cayábèeri manuúsiwata, imàacacáinacué piicáca yái numánírica. ²⁴Péemiácué cayába, bàaluité madecáná profetanái, madecaná nacái nacuèrinánái nawàwacaté naicáca yái píiquéericuéca, quéwa càmítaté naicáni. Nawàwacaté néemiaca yái péemièricuéca, quéwa càmítaté néemiani”, íimaca yái Jesúsca.

Parábola del buen samaritano

²⁵Néese iyacaté abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo iricu. Yá yàacawa Jesús yàatalé itànícacaténá yáapícha, yáalimáidacaténá íicáwa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, ¿cáinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripínata Dios yáapícha chènuniré? —íimaca. ²⁶Néese Jesús íimaca irí:

—Pidéca píléca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuse. Picáidaca nulí cànínacaalí íimaca yàara —íimaca yái Jesúsca. ²⁷Yái yéewáidéerica wenàiwica templo iricu íimaca:

—Yái tàacáisi Moisés itànèericaté, còi íimaca: “Iwàwacutá cáinínaca piicáca Picuèriná Dios macái piwàwalicúsewa, macái picáuca iyú nacáwa, macái pichàini iyú nacáwa, macáita píiwitáise iyú nacáwa. Iwàwacutá nacái cáinínaca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinínáaná piicáca píawawa”, íimaca yái tàacáisi Moisés itànèericaté —íimaca yái yéewáidéerica wenàiwica. ²⁸Néese Jesús íimaca irí:

—Pidéca picáidaca cayábani. Pimànicaalí mamáalàacata càide iyúwa yái tàacásica íimáaná, yá pidèniapíná picáucawa càmíri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca.

²⁹Néese quéwa yái yéewáidéerica wenàiwica templo iricu iwàwacaté cayábaca áibanái íicáni, níai áibanái wenàiwicaca iyéeyéica néeni. Iná isutáca yéemiawa Jesús:

—¿Néeni, cawináica níara áibanái wenàiwicaca iwàwacutéeyéicaca cáinínaca nuicáca? — íimaca.

³⁰Iná Jesús icáidaca iríni comparación iyú. Jesús íimaca irí: “Abéeri asiali judío yàacatéwa àyapulicubàa Jerusalén iyacaléná íicha yàanàcaténá Jericó iyacaléná néréwa. Néese quéwa abènaméeyéi cayéedéeyéi náibàacani. Yá namelúdaca íicha yàasu macáita, ibàle nacái macáita.

Yá nacapèédáidacani báawanama. Yá nàacawa ícha, namàacaca batéwéeri yéetácawa, yá judíoca. ³¹ Nésecáwa àniwa áiba judíosàiri sacerdote yàanàaca írìcu yáí àyapuca àniwa. Quéwa idécana cáita iicáca inacáiriwa judíoca, yáí asialica máinírìca, yá sacerdote ichàbaca yàacawa ícha déecubàata abémàabàa àyapu ícha. ³² Càita nacáí áiba judíosàiri levita íbaidéerica templo írìcu yàanàaca néré, yá iicàcani, yáí inacáiricawa judíoca máinírìca, néese levita ichàbaca yàacawa abémàabàa àyapu ícha. ³³ Néese áiba asiali Samaria yàasu cáli néeséeri, abéeri néená níái wenàiwicaca judíonái iiquéeyéi iyúwa báawéeyéi, yácata càmlíri judío yàacawa nacáí írìcubàa yáí àyapuca. Yáí asialica samaritanosàiri iicáca judío máinírìca, yá catúulécana iicàcani. ³⁴ Yá yàacawa máinírì yàatalé. Yá idèpiaca ícha icháuná olivo iséená iyú, uva ituní iyú nacáí, dabé nacáirica. Yá íbàliaca icháuná wáluma iyú. Néese samaritanosàiri imichàidacani ipira ínataléwa. Yá itécani áiba capli néré, naimácatáipiná. Yá icùacani táiyápinama. ³⁵ Néese mapisáinámi àniwa, yáí Samaria yàasu cáli néeséerica ipáyaidaca capli íuwacali pucháiba moneda dracma iyú, cawèniyéi yáawami plata quíramenírì, pucháiba èeri iwènicatáica. Yá samaritanosàiri íimaca capli íuwacali írì: 'Picùa cayába yáí máinírìca. Piúcacaali plata mamáalàacata ícha yáí nuèrica píri picùanápinátani, yásí nupáyaidaca pía àniwa yáí piúquéerica nuanácatáipináta àniwa', íimaca yáí Samaria yàasu cáli néeséerica", íimaca yáí Jesúsca. ³⁶ Néese Jesús íimaca írì yáí yéewáidéerica wenàiwica:

—Máisiba aslanái iicáca yáí máinírìca asialica àyapulicubàa. ¿Chánacaalí néená cáinináca iicáca áiba wenàiwica, yáí asiali cayéedéeyéi imánírìca írì báawéeri? —Íimaca yáí Jesúsca. ³⁷ Néese yáí yéewáidéerica wenàiwica íimaca Jesús írì:

—Yára asialica iiquéericaté ipualé —Íimaca. Néese Jesús íimaca írì:
—Piawa, pímaní mamáalàacata càita, áibanái írì nacáí càmlíyéica péenánái —Íimaca yáí Jesúsca.

Jesús en casa de Marta y María

³⁸ Néeseté Jesús yèepùa yèepunicawa àniwa yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàanàca áiba yàcalé írìculé. Inanái tyacaté néré ípidenéchua Marta. Uedáca nía ucapèe írìculéwa, úacaténá nayáapiná uénánái yáapichawa. ³⁹ Marta idèniaca yùuchawa ípidenéchua María. Uái Mariaca úawinacawa mawíénita Jesús yàabàli írì uémlicaténá yéewáidacalénái yéewáidacalénáiwa. ⁴⁰ Martata quéwa máiní càulenáca úa, úbaidacáiná nayáacalé. Máadáiní úbaidaca nayáapiná. Néese úacawa Jesús yàatalé. Yá úumaca írì:

—Nuíwacali, ¿cáná píbatàa nùucha umàaca nuíbaidaca nulínáamitawa macáita wayáapiná? Pichuúlia uyúudàanápiná núa —úumaca úái Martaca. ⁴¹ Quéwa Jesús íimaca uli:

—Marta, péemia cayába, ¿cáná máiní maséeca píináidacawa piwàwawa, achúma nacáí piwàwa manùba wawási iwálise? ⁴² Iyaca abéerita wawási iwàwacutèeriwa wenáiwicanái írì, yáí nutàacáica. Piùcha María udéca únáidacawa uémlianápiná yáí nutàacáica, cayábéeri áiba wawási ícha canánama. Canácata yáaliméeri yeedáca ulchani —Íimaca yáí Jesúsca.

11

Jesús y la oración

¹ Aiba èerité Jesús iyaca áibalé, yá isutáca yáawawa Dios ícha. Idécanaami isutáca Dios ícha, néese abéeri yéewáidacalé íimaca írì:

—Wáiwacali, péewáida wía wasutáanápiná Dios ícha càide iyúwaté Juan el Bautista yéewáidacalé yéewáidacalénáiwa nasutáanápináté Dios. ² Jesús íimaca nalí:

—Pisutácué Dios ícha, yá càicué píimaca pisutácué:

‘Pía, Wáaniri Dios chènunísèeri, píimaca macáí wenàiwica yàaca picáaluíná. Pimàaca péenáiwáná yàanàaca caquialéta yáí èerica píðàbacatáipináta picùaca macáita. Pimàaca èeri mánaná namànica càide iyúwa piwàwáaná cháí èeri írìcu càide iyúwa neebáidacalénái pitáacái, níara iyéeyéica chènuniré.

³ Pía wayáapiná wamáapuèerica èeri imanùbaca.

⁴ Pimàaca piwàwawa wabáyawaná ícha, wíacáiná nacáí wamàacaca wawàwawa nabáyawaná ícha cawinácaalí imáníyéica walí báawéeri. Picá pimàaca áibanái yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasáa wía báawéeri Satanás ícha’, càicué píimaca Dios írìwa”, íimaca yáí Jesúsca. ⁵⁻⁶ Jesús íma nacáí yéewáidacalénái írìwa:

—Péemiacué comparación: Aiba asiali idèniaca yàacawéerináwa, yá yàanàaca icapèe néré catá bamuchúami. Yá isutáca ícha mamáalàacata: ‘Pía nùacawéeriná, pia nuchàba máisiba pan yácáiná áiba nùacawéeriná idéca yàanàaca nupapèe néré, idéca yàacawa déecuise. Canáca nulí nuèripiná iyáapiná’, íimaca írì. ⁷ Néese yáí iyéerica capli írìcu càmita íma írì: ‘Picá písáiwica nulí wawási. Nudéca nubállaca capli inùma. Nuénibe nadéca nacùacawa, waimácaténá íná càmita nùalimá numichàacawa nùacaténá píri quirínamatani’, càmita càí íma írì. ⁸ Néese nùumacué píri, éwita càmicáaníta imichàawa yàacaténá írìni yàacawéerináacáanítani, càicáaníta yàaca írì macáita yáí imáapuèerica, isutáacáiná ícha mamáalàacata cachàinírìi iyú. ⁹ Càita nacáí nùumacué

pirí: Pisutácué mamáalàacata Dios ícha, yási imànicuéca piriwani. Càide iyúwa comparación ímáaná, picutácué mamáalàacatani, yási planàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capí inúma néeni, yási yàacùacuéca piriwani. ¹⁰ Yácaína cawinácaalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàapínacani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata capí inúma néeni, nàacuéca írini. Càita nacái cawinácaalí isutéerica mamáalàacata Dios ícha, Dios imànica írwa càide iyúwa isutáaná.

¹¹ “Péemiácué comparación: Pidèniacaalícué piriwi, càmitacué pia írí íba isutácaalí pícha pan iyáapínáwa. Càmitacué pia iyáapíná àppi isutácaalí pícha cubái. ¹² Càmitacué pia iyáapíná chália isutácaalí pícha cawámai yéwé. ¹³ Ewitacué báawéyéicáaníta íwiwáiseca pía, cáicáaníta cáininácuéca píicáca péenibewa, píalimácué nacái piaca nalí cayábéeri wawási. Néeni, çcàmítasicué píalíawa cayábáaná íwiwáise yái Wáaniri Dios chènuniúséerica? ¡Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios ibànùnápíná nalí Espíritu Santo, cawinácaalí isutéeyéica Dios íchani! —ímaca yái Jesúsca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

¹⁴ Aiba èerité Jesús yúucaca demonio asiali ícha. Yái demonio mataàcaica imànicaté asiali. Néese demonio yàacadénámiwa asiali ícha, yáta asiali yáalimá itànica àniwa. Niái wenàiwica iyéeyéica néeni nàináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús írí íwalíise yái imànínáca. ¹⁵ Quéwa abénaméeyéi náimaca: “Yái asiali Jesúsca idèniaca Beelzebú íwiwáise, yái demonio íiwacalínáca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica ícha Beelzebú íwiwáise iyú”, náimaca Jesús íwali.

¹⁶ Aibanái nawáwa náalimáidaca naicáwa Jesús asáisi idèniacaalí Dios íwiwáise, iná nasutáca ícha imànínápiná yái càmlíríca wenàiwica idé imànica. ¹⁷ Yá Jesús yáalíacawa nàináidáanáwa nawàwáaná náalimáidaca naicáwani. Yá ímaca nalí:

“Péemiácué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí ípunitawáaca, yási nàasu cáli imáalacawa. Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, càmita náalimá náyaca abéeri capí írúcu. ¹⁸ Càita nacái Satanás yáasu demonionái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini Satanás quírinamatá. Càicuéca núumaca pirí píimacáinácué núwali núucáanása demonio wenàiwica ícha Beelzebú íwiwáise iyú, yái demonio íiwacalínáca. ¹⁹ Quéwa picháawáacaalícué nuínáwaná íwali mamáalàacata núucáanása demonio wenàiwica ícha Beelzebú íwiwáise iyú, néese iwàwacutácué picálidaca nulí cawinácaalí ichàini iyú péewáidacalénácué yúucaca demonio wenàiwica ícha. Píalíacawa càmita náuca demonio Beelzebú íwiwáise iyú. Iná péewáidacalénái nadéca náasáidaca càmitacué picárida nuínáwaná íwali báisíri iyú. ²⁰ Nudéca núucaca demonio wenàiwica ícha Dios íwiwáise iyú. Iná nudéca núasáidacuéca pirí Dios icúná abéechúanaméeyéi wenàiwica péewibáa.

²¹⁻²² “Núucaca demonio wenàiwica ícha nuíwáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás ícha. Péemiácué comparación: Cachàinicaalí asiali, idèniacaalí cayába icáapisáwa, yási icúaca icápeewa cachàiníri iyú, yáasu nacáwa iyéerica icapèe írúcu, ípíchaná cayéedéeri yàanàaca imelùdacaténá íchani. Quéwa cawàwanáta áiba asiali yàanàaca cachàiníríca capí íiwacalí ícha, néese imawèniadaca íchawa capí íiwacalí, yási imelùdacaca ícha icáapisáimi, yáasumi nacái yàacaténá yáapichéeyéi iríwani. Càita nacái Satanás idacùaca wenàiwica íwiwáise, cachàiníri iyú ípíchaná namusúacawa ícha. Quéwa núata iwasáaca wenàiwica Satanás ícha cachàinicáiná núa Satanás ícha.

²³ “Píacué càmlíyéica abédanama íwiwáise núapícha, piùwídecuéca pímaníca núa; càmitacué piyúudáa núwacáidaca wenàiwica Dios írípíná, néese piyúudáacuéca Satanás iméeráidacaténá wenàiwica Dios ícha meedá”, ímaca yái Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

²⁴ Jesús ímaca nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica ícha, yási demonio iméeráacawa chuíri cáli íinata, yá icutáca iyamáacatáipínáwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipínáwa, néese ímaca ínáidacawa íríwa: ‘Nuèpúacawa àniwa nucapèe néréwa yáara wenàiwicaca núacatáiseecatéwa ícha’, ímaca íríwa yái demoniaca. ²⁵ Néese demonio yèepúacawa àniwa, yási demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiseeri càide iyúwa cayábéeri capí natunuérica, nachùniérica nacái cayába. ²⁶ Néese demonio yàaca iwacáidaca yáapíchawa siete namanúbaca demonio máiníyéi báawaca ícha. Néese macáita nawálúacawa wenàiwica iwàwalículé nadacùacaténá íwiwáise. Yási namànica wenàiwica írí báawéeri máini ícha yái idábáanéerica demonio imáníricaté írí quéecháwa”, ímaca yái Jesúsca.

La felicidad verdadera

²⁷ Idécunitáacá Jesús icálidaca nalíni, yá abéechúa inanái úumaca cachàiníri iyú: —¡Casímáica píwali úara inanáica imáaqueechúacaté pímusúaca píicá èeri, úara idáwinèechúacaté píalí! —úumaca. ²⁸ Quéwa Jesús ímaca ulí: —¡Báisíta, quéwa cachàini yáwanái casímáica uícha nía, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái, namànica nacái càide iyúwa ímáaná! —ímaca yái Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

²⁹ Néeseeté manúba wenàiwica nàwacáidáyacawa mamáalàacata Jesús itéese. Yá Jesús idábaca icàlidaca nalíni: “Báawaca náiwitáise níai wenàiwicaca iyéeyéica siúcade; nasutáca nuícha numàninápiná naicá yái camíirica wenàiwica idé imànica. Càmita quéwa numànipiná nalí càiri wawási. Numàacacáita naicáca numàninápiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáaná. ³⁰ Càide iyúwaté Nínive iyacàlená mīnanáimi nāalānāwa Dios ibānūacaté nāatalé profeta Jonás, càita nacái numāacapíná wenàiwica nāalācāwa nūwali, nūa asiali Dios néeseérica, numānipinācáiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáaté. ³¹ Aiba èriwa, Dios yūuwichāidapíná báawéeyéi wenàiwica, yási níai wenàiwicaca iyéeyéica siúcade nabālūapínāwa Dios ípunita yéewacaténá Dios icàlidaca naināwaná iwali, cāinācaalí báawéeri namānīricaté. Néese Sur yāasu cáli icuèchúami camíchúu israelita umichāapínācāwa uchāawācaténá naināwaná iwali níai israelitaca iyéeyéica siúca. Bāalutécáiná ūanāca máini déecuise wāasu cáli ínatalépiná uemiacaténaté rey Salomón itāacái máini cáalācāica, ūalācāinātéwa Dios imāacacaté Salomón icàlidaca tāacási cáalācāi iyú. Quéwa éwita nūyacānita nēewibāa, níai israelitaca, nūa cachāinīrica íiwitáise rey Salomón ichāini íicha, cáicānita cāmīta neebāida nutāacái. Iná cabāyawanāca Dios iicāca nía. ³² Nía nacái camíiyéica israelita iyéeyéicaté Nínive iyacàlená írīcu namichāapínācāwa èri imāalācaalíwa Dios yūuwichāidapínācaalí báawéeyéi wenàiwica. Néese níai israelitaca iyéeyéica siúca nabālūapínāwa Dios ípunita yéewacaténá Dios icàlidaca naināwaná iwali, cāinācaalí báawéeri namānīricaté. Yási Nínive iyacàlená mīnanáimi nachāawāpiná israelitanái iināwaná iwali, bāalutécáiná Nínive iyacàlená mīnanáimi nawēnūadaca náiwitáisewa Dios írīpiná néemiācāināté profeta Jonás icàlidaca nalíni Dios inūmalicúse. Néese, éwita nūyacānita nēewibāa siúcade, níai israelitaca, nūa cachāinīrica íiwitáise profeta Jonás ichāini íicha, cáicānita cāmīta neebāida nutāacái. Iná máini cabāyawanāca Dios iicāca nía”, íimaca yái Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

³³ Jesús íimaca nalí: “Péemlacué comparación: Watūcuniacaalí lámpara, cāmīta wabāani catācatalé, cāmīta nacái yāalusi írīculé. Néese wamāacaca lámpara icānaca chēnunibāa amalācaténá wenāiwicanái írī iwālūeyéicāwa néré. ³⁴ Pituí nacái iyaca píri càide iyúwa lámpara pituicáiná imāacaca piicāca. Cayābacaalí pituí, yási amalānamaca piicāca. Quéwa, báawacaalí pituí, néese catāca piicāidaca. ³⁵ Néese, yái píināidéericāwa piwāwalicúsewa iyaca càide iyúwa catuúri íiwitáise. Iná picūa cayāba piwāwāwa, masaquèeri iyú, picá cāināna piicāca áiba wawási Dios íicha, ípīchaná catāca piíwītáise. ³⁶ Amalācaalí piíwītáise, canāsiwacaalí catá piíwītáise, yási píalāca piicāca cayábèeri báawéeri íichaná, càide iyúwa lámpara icānacaalí piwālí”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

³⁷ Idécānāmité Jesús icàlidacani wenāiwicanái írī, yá abèeri fariseo imāidaca Jesús iyāacaténá iyāacaléwa. Inaté Jesús iwālūacāwa fariseo icapèe írīculé, yá yāawinacāwa mesa iwéré. ³⁸ Yái fariseo íināidacāwa manūsiwata iicāidaca Jesús írī iicācāiná Jesús cāmīta imāni culto nacáiri íibatcaténá icāapiwa èerèeri iyú, iyúwa fariseonái íiwitáise iyāaná ípīchāwāise iyāaca iyāacaléwa. ³⁹ Quéwa Wáiwacali íimaca írī:

—Píacué fariseoca, pímanicuéca madécāná wawási èerèeri iyú càide iyúwaté píawirināimi yéewáidāanācúé píā, yá macái wenāiwica nayūunāidaca masacāacuéca piíwītáise. Péemiācúé comparación: Cáicuéca píade iyúwa bacāa, quírāpieli nacái wáibéyéica íinatābāa. Quéwa máini báawaca piíwītáise piwāwalicúsewa càide iyúwa bacāa ipuniéchūacāwa casaquèeri iyú, peedācāinācúé píriwa manūba wawási piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pímanīricuéca. ⁴⁰ ¡Píacué camíiyéica yāalíawa! ¿Cāmītacúé píalíawa Dios yāalimá iicāca piwāwaliculéwa càide iyúwa iicāaná nacái macái wawási wenāiwica yāaliméerica iicāca ituí iyúwa? ⁴¹ Quéwa, iwāwacutácué masacāca pímanica piíwītáisewa piwāwalicúsewa queéchacāwa yéewānāpinācúé píaca catulūecāneyéeri írī cayábèeri ofrenda Dios írīpiná. Masacāacaalícué pímanica piíwītáisewa, yási masacāca Dios iicācúé macáita yái pímanīricuéca.

⁴² “¡Dios yūuwichāidapínācúé píawa, píacué fariseoca! Pímacācūéca bānacalé ofrenda iyú Dios írī abèerināma néenā níai díeyéica imanūbaca píbanācaleca pūbéyéica, níai menta íbāiná, ruda íbāiná nacái, macái bānacalé íwītāaná nacái, càide iyúwaté Dios ichūllānācúé pímacāca írī nía ofrenda iyú sacerdotenái iyāapíná. Quéwa, cāmītacúé picūa wenāiwicanái machacānīri iyú, cāmītacúé nacái cāināna piicāca Dios. Máinicúé iwāwacutá cāi pímanica, quéwa píacúé píyamáida pímacāca píasu cawēnīriwa Dios írīpiná ofrenda iyú.

⁴³ “¡Dios yūuwichāidapínācúé píawa, píacué fariseoca!, iwāwéyéica máini yāawinacāwa macái wenāiwica yāacúsemi chēnunibèeri yāalubāisi íinata néewáidacāalu írīcu pímanīcaténācúé culto, yéewacaténācúé naicāca píā iyúwa máiniyéica cachānica. Casíimāicúéca piwāwa nacái natāidacāinācúé píā máini cáimīetaquèeri iyú bamuchūamibāa yācalé áibanái wenāiwica naicācaténācúé natāidaca píā.

⁴⁴ “¡Dios yùuwichàidapinacué píawa! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa càliculli càmiyèi wenàiwica yáallawa alenácaalí càliculli iyaca, néese wenàiwica nàipinaca càliculli ínatabàa, quéwa càmita náallawa nàipinaca casaquèeri ínatabàa. Càita nacái áibanái néemiaca péewáidánacué nía quéwa càmita náallawa casaçacuéca píiwitáise”, íimaca yái Jesúsca.

⁴⁵ Iná abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irücu íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, picàlidacáiná càiri tàacáisi fariseonái irí, iná pitàaníca piyaca wàwali nacái báawèeri iyú, wía yéewáidéeyéica wenàiwica templo irücu —íimaca. ⁴⁶ Quéwa Jesús íimaca:

—¡Dios yùuwichàidapinacué pía nacái, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irücu! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa náiwacanánái ichùuliéyéica wenàiwica iwáacutáidaca máini imiéri wawàsi, néese càmita nayúudàa iwáacutáidacani, ibatàa nacáapi ipùata achúmèerína iyúpináta, càmita nayúudàa iwáacutáidacani. Càita nacái pichùullacuéca wenàiwica namànínápiná madécaná càulenéri wawàsi píimacáinácué Dios iwàwacasa càì namànica, néese càmitacué pimánai càide iyúwa pichùullaná áibanái íimànica.

⁴⁷ “¡Dios yùuwichàidapinacué píawa!, píacué imàníyeyéica cayábanaméeyéi iicacánawa capli profetanáimi yáasu càlicullimi iwicáubàa, piwàwacáináscué piwàwalica nía, Dios yáasu wenàiwica profetanáimica piawirináimi inuyéycaté. ⁴⁸ Iná píasáidacuéca abédanama píiwitáise piawirináimi yáapichawa, cayábaca piicácuéca yái namàníricaté; nanúacáinaté profetanái, néese cayábacuéca pimànica profetanáimi yáasu càlicullimi.

⁴⁹ “Iná Dios íimaca cáaliacáiri iyú: ‘Nubànùapiná profetanái, apóstolnái nacái nacàlidacaténá nutàacái israelitanái irí. Néese israelitanái namànipiná báawèeri abénaméeyéi irí, nanúapiná nacái áibanái néená’, càité íimaca yái Diosca. ⁵⁰ Yáacáiná Dios yùuwichàidapinacué píawa, píacué israelítica iyéeyéica siüca ìwalíise yái piawirináimicué inúanacaté Dios yáasu wenàiwica profetanái, Dios idàbacatáiscaté èriquerí àta siüca nacáide. ⁵¹ Yáara idàbàanéerica nanúacaté ìpidenéericaté Abel. Néese nanúacaté áibanái manúbéeyéi. Yáara nanuéricaté namàaláidáná canánama ìpidenáté Zacarías, yái profeta nanuéricaté templo ibácháwalená irücu, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. Iná núumacué píri, Dios yùuwichàidapinacué píawa, píacué israelítica iyéeyéica siüca ìwalíise yái piawirináimicué inúanacaté profetanái, icàlidéeyéycaté tàacáisi Dios inùmalcúise.

⁵² “¡Dios yùuwichàidapinacué píawa, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irücu! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica iyéeduéyeyéica capli yáasu llave, néese càmita nawàlùawa capli iriculé, càmita nacái nabatàa áibanái iwàlùacawa. Càita nacái píacué: Ewitacué píaliacáanitawa càinácaalí Dios itàacái íimáaná, càicáaníta càmitacué piwénúada píiwitáisewa peebáidacaténáni, càmita nacái pibatàa áibanái yeebáidacani”, íimaca yái Jesúsca.

⁵³ Idécanáami càì Jesús íimaca nalí, yá calúaca nía báawanama, níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irücu, nía nacái fariseoca. Néese nadàbaca nasutáca néemiawa Jesús manùba wawàsi ìwali nasáiwacaténá irí wawàsi. ⁵⁴ Náalimáidaca naicáwani íimáanápiná áiba wawàsi báawèeri yéewanápiná nacháawàca iináwaná ìwali itàacái ìwalíisewa.

12

Jesús enseña contra la hipocresía

¹ Néenálité madécaná mil namanùbaca wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús yàatalé naicácaténáni. Máinicáiná dàalaca néré wenàiwica, iná nabawáidáyacacawa. Yá Jesús idàbaca icàlidaca quéechacáwa yéewáidacalénái iríwani. Yá íimaca nalí: “Picácué píichawa fariseonái yáasu levadura. Yái levadura íimáanáca càicanide iyúwa náiwitáise pucháibéeri, ipíchanacué nacái pucháibacuéca píiwitáise. ² Càmitacué píalímá pibáaca pibáyawanáwa càiripináta. Aibaalípiná macáita náallacawa ìwali. ³ Iná macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali catéeri irücu, áibaalípiná macáita néemíapináca amalánama ìwali. Macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali ibàacanèeri iyú áibanái íicha, picapèe imàdàaná irücuwa, yásí áiba èeriwa náiriacawa capli ipùataliculé, yá nacàlidapinacani cacháiníri iyú macái yàcalé mìnánái irí”, íimaca yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

⁴ Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwaca: “Píacué nùacawéeyéiná, núumacuéca píri, càmita iwàwacutá cáalucuéca pía náicha èeri mìnánái yáaliméeyéica inúacuéca pía, quéwa idécanáimicué nanúaca pía, néese càmita quirínama náalimá namànica píri báawèeri. ⁵ Quéwa núcàlidacuéca píri ìwali cawinácaalí iwàwacutá cáalucuéca pía íicha: Iwàwacutácué cáaluca pía Dios íicha, yái yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténacué pía infierno iriculé. Báisíta, iwàwacutácué cáaluca pía íicha manuísíwata, ipíchanacué pimànica pibáyawanáwa, piacaténacué nacái icáaluíniná.

⁶ “Péemiacué comparación: Nawénda cinco namanùbaca púubéeyéi màsibèe pucháiba moneda ìwalínápiná càmicáiná máini cawènica màsibèe. Quéwa Dios càmita íimáicha nía

ibatàa abéeripiná, càmita Dios iimáichani, yáì màsibèeca. ⁷ Càita nacáì Dios icùacuéca pía. Dios yáálíacuécawa macáita piwali, àta càisimalénácaalícué píiwita ibáiná, yáalíá nacáìwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abénamata. Iná picácué cáalu píináidacawa piwàwawa, Dioscáiná iicácuéca pía iyúwa cawèníri yáwanáì náicha macáì púubéeyéì màsibèe manùbèeyéì”, íimaca nalí yáì Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

⁸ Jesús íimaca nalí: “Núumacué píri, cawinácaalí wenàiwicani icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacáì wenàiwicani yàacuésemi, yásì núa nacáì, asialí Dios néeséerica, nucàlidapiná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicani Dios yàasu ángelnáì yàacuésemi. ⁹ Aibacaalí quéwa càmita icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacáì wenàiwicani yàacuésemi, néese nucàlidapiná iináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicani Dios yàasu ángelnáì yàacuésemi.

¹⁰ “Aibacaalí itàani báawéeri iyú nùwali, núa asialí Dios néeséerica, néese iwènúadacaalí íiwitáisewa báawéeri íicha, yásì Dios imàacapiná iwàwawa ibáyawaná íicha. Quéwa aibacaalí itàani báawéeri iyú Espiritu Santo ìwali, néese càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha.

¹¹ “Náibàapínacué píawa nacháawàcaténacué piináwaná ìwali judiónáì yéewáidacáalu írìcu, jueznáì yàatalé nacáì, yàcalé íiwacanánáì yàatalé nacáì, quéwa picácué achúma píináidawa piwàwawa ìwali càinácaalí iyú yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa, ìwali nacáì yáì tàacáisi iwàwacutéerícuéca picàlidaca nalí. ¹² Iwàwacutácaalípiná picàlidaca piináwanáwa, yásì Espiritu Santo yéewáidacué píawa, càinácaalícué iwàwacutáanápiná picàlidaca nalí”, íimaca yáì Jesúsca.

El peligro de las riquezas

¹³ Néeseté áiba asialí ibàlùericawa wenàiwicani yèewi íimaca Jesús írì:

—Pía, yéewáidéerica wía, pichùulla nuénásàiri yàaca nulí nùasupiná wáaniri yàasumi yéenaná —íimaca. ¹⁴ Jesús íimaca írì:

—Pía, nùacawéerináca, càmita nùanà càide iyúwa juez imàniná nuémíacaténá wenàiwicani nacháawàca áibanáì iináwaná ìwali, càmita nacáì nùanà nuseríacaténá nàaniri yàasumi yèewi —íimaca yáì Jesúsca. ¹⁵ Néese Jesús íimaca nacáì:

—Píicácué píichawa cayába. Picácué piwàwa peedáca píriwa mamáalàacata cawèníri wawàsi. Wáalimáca wáyaca casímáiri iyú éwita canácaalí walí manùba cawèníri. Ewita wenàiwica idèniacaalí yàasuwa madécáná cawèníri, càicáníta càmita yáalimá yáalíacawa asáisi iyacaalípiná madécáná camuí —íimaca yáì Jesúsca.

¹⁶ Néese Jesús yéewáidaca nía. Yá íimaca nalí: “Péemiacué comparación: Iyacaté càasuíri asialí, idèniéricaté madécáná ibànacalewa. Néese áiba camuité càasuíri yeedáca manùba iyacanási ibànacale íichawa. ¹⁷ Néese càasuíri íináidacawa, yá íimaca írìwa: ‘¿Càináisca iwàwacutá numànica? Canáca nulí cayába capíi imanùbaca nùwacáidacatalépiná yàacási yáì nuedéerica nubànacale íichawa’, íimaca írìwa. ¹⁸⁻¹⁹ Néese íimaca írìwa àniwa: ‘Sìuca núalíacawa càinácaalí numàninápiná. Nucàlìlìlapiná nupapèewa nuchùnìacaténá àniwa manuínaméeyéì iyú nabàlùacawa yéewanápiná nucùaca nalícu macáita yáì nubànacaleca nuedéerica, macáita nùasu nacáìwa. Néesecáwa, yásì núumaca nulíwa: Pía, nùacawéerináca, sìucade pidènica manùba cawèníri picuèrica píripínáwa piyacaténá iyú madécáná camuípiná. Iná piyamáida piawawa, piyáa piyáacaléwa, píira nacáì, casímáì nacáì piwàwa’, íimaca írìwa yáì càasuírìca. ²⁰ Quéwa Dios íimaca írì: ‘Pía asialí máiwitáiseerica. Yáta catáquéì péetáwa. Néese macáita yáì piwacáidéerica píripínáwa, áibanáì needápiná nalíwani macáita, áibanáì wenàiwica càmiyéica píalíá ìwali’, íimaca yáì Diosca. ²¹ Càita iyaca cawinácaalí wenàiwica iwacáidéericáita írìwa meedá cawèníri yàasupináwa, càmlíri quéwa imàni càide iyúwa Dios iwàwaná”, íimaca yáì Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

²² Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénáì írìwa: “Péemiacué cayába: Picácué achúma píináidánícawa piwàwawa ìwali càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, piyacaténacué, càinácaalícué iyú yéewanápiná nacáì peedáca píbàlepináwa, piwalicaténacué píbàlewa. ²³ Máiníri cawènica wacáuca yàacási íicha. Wainá nacáì máiníri cawènica bàlesi íicha. Dios idéca yàaca wacáuca cháì èeri írìcu, wainá nacáì cawèníri iná yéewa wáalíacawa yàanápiná walí wawàsi càmlírica máiní cawènica, yáì yàacásica, yáì bàlesica nacáì. ²⁴ Píicáidacué nalí níai cuípíracá. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacáì needá nabànacalewa. Canáca nacáì nacapèe nadèniacatalépiná nabànacale iyacanáwa. Quéwa Diosta yàaca nayáapiná. Néeni, ¡máinícuéca càináca Dios iicáca pía náicha níai màsibèeca! Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanacué pía nacáì. ²⁵ Néese, éwítacué píináidánícaalíwa piwàwawa báawanama, càicáníta càmitacué píalimá cáala pímanícuéca picáucawa, ibatàa abéeri hora piná, càmitacué píalimá càì. ²⁶ Càmicáinacué píalimá pímaníca càiri achúmèeri wawàsi, iná canéeri iwèni meedá píináidacalícuéwa piwàwawa báawanama yàacási ìwali, bàlesi nacáì.

²⁷ “Piicáidacué cainácaalí íiwínási nadàwinàacawa: Càmita náibaida. Càmita nacái needá sáawáli namànriripiná nabàlewa. Quéwa númacué pirí nadèniaca náiwínáwa cayábèeri iicacánáwa rey Salomón ibàle fícha, éwitaté máiníicáníta càasuca Salomónca. ²⁸ Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábèeri iicacánáwa, éwita masicái nàyacáaníta maléena èeri meedá manacúalibàa, néese tawícha, yá wenàiwica neemàcani quichái iyú. Dios imànica cayábèeri masicái irí waiquéerica càiride iyúwa canèeri iwèni, iná iwàwacutácué pialíacawa Dios yàanàpinácué pibàlepiná nacái. ¿Cánácué càmita manuí pínáidacawa piwàwawa Dios iwali icùanàpinácué pía? ²⁹ Picácué pínáidàaniwa mamàalàacata cainácaalícué iyú yéwanàpiná peedáca piyáacaléwa. Picácué máini achúmaca pínáidacawa piwàwawa iwali mamàalàacata. ³⁰ Níacáiná macái èeri mìnánái càmíiyéica Dios yéeniibeca nánáidàanicawa nawàwawa iwali, yái wawàsica. Quéwa iyacué pirí Wáaniri Dios yáaliéerica càirínácaalí wawàsi pimáapuèricuèca. ³¹ Píalimáidacué pimànica càide iyúwacué Dios ichuulláná pimànica, macái pichàini iyúwa, yási Dios yàacué pirí nacái macáita cainácaalícué pimáapuèrica”, íimaca yái Jesúsca.

Riqueza en el cielo

³² Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué cáalu pía, píacué nàusu ovejanáica; máisibáwanáitacué pía, quéwa Wáaniri Dios idéca yeedácuèca pía imàacáanàpinácué yàasunáica pía, icùacaténácué pía. ³³ Piwéndacué píasuwa. Píacué iwènináami catúulécaneeyéi irí. Yási pidènapínácué cawènisíwèeri càmíríca imàalàawa Dios yèeripínácué pirí chènuniré, aléera càmicaléca ewisàimipínácué píchani, càmicaléca cayéedèeri yáalimá iwàlùacawa, càmita nacái cawéèe imàalàidacuèca píchani. ³⁴ Yási píasucué cawènrísiwa iyapíná chènuniré, iná piwàwapínácué piyaca chènuniré”, íimaca yái Jesúsca.

Hay que estar preparados

³⁵ Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Pichùníacué píiwítáisewa picùacaténácué nùacawa néese. Péemiácué comparaciòn: Piyacué càide iyúwa wenàiwica idécanáami iwálíca ibàlewa, ipucúadaca nacái yàasu lámparawa. ³⁶ Picùacué nùacawa néese càide iyúwa áibanái íbaidéyéica nacùacalí náiwacaliwa yèepùacawa casamiento néese, áibanái imànicalé fiesta nacásàacadénáamiwa. Nacùaca náiwacaliwa yàacawa néese àta yàanàacataléta casamiento néese, yéewanàpiná nacùaca irí capii inùma ráunamáita yàanàacaalípiná imáidaca. ³⁷ Yái náiwacali yàanàacaalípiná, yá yàanàacaalí núa càmíiyéica íimá, yási casíimáica yàasu wenàiwicanái. Péemiácué cayába, yái náiwacali ichùnìapínáca yàasuwa iwactúacaténá nali nayáapíná. ³⁸ Casíimáica níawa, náiwacali yàanàacaalí núa càmíiyéi íimá, éwita yàanàacaalí néré catá bamuchúami, càmicaalí nacái, cacámáaléwa nacái. ³⁹ Péemiácué comparaciòn: Capii íiwacali yáaliacaalítéwa cainácaalípiná hora írícu cayéedèeri yàanàacatá, néese càmita íbatáa nacùaca capìitùma nayéedùanàpiná fícha yàasutá. Càmita quéwa capii íiwacali yáaliawa cainácaalípiná hora írícu cayéedèeri yàanàa. ⁴⁰ Càita nacáicué pía. Pichùníacué píiwítáisewa picùacaténácué nùacawa néese, núa asiali Dios néeséerica, nùacáináwa néese càmicaláipínátacué picùca nùanàa”, íimaca yái Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴¹ Néeseté Pedro isutáca yéemiawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿picàlidásica yái comparaciònca péewáidacaténá wíawamita wía péewáidacaléca, càmicaalí nacái, péewáidasica canánama wenàiwica? —íimaca yái Pedroca.

⁴² Néese Wáiwacali íimaca: “Péemiácué comparaciòn: Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa capii íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yái yàasu wenàiwica, yeebáidèeri nacái íiwacali itàacáíwa machacánrí iyú. Iná yái capii íiwacalica, ipichawáise yàacawa icapèe fíchawa, yá ichuullíca yàasu wenàiwicawa icùanàpiná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacái nayáapíná èeri imanùbaca. ⁴³ Néesecáwa íiwacali yàanàacaalípiná àniwa, yá casíimáica yàasu wenàiwica imànicaalícawa iyaca càide iyúwa íiwacali íimáanáté irí. ⁴⁴ Péemiácué cayába, yái íiwacali imàacapíná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácaná yàasu wenàiwica íibaidaca cayába íiwacali iríwa, idècunitàacá canáca yái íiwacalica. ⁴⁵⁻⁴⁶ Quéwa yái íiwacali yàasu wenàiwicawa iyúunáidacaalí íiwacali idècuniacawa mamàalàacata, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca in-acáiyéiwa íibaidéyéica, yá iyamáidaca íibaidaca iyáacaténá manuí iyáacaléwa, íiraca nacái, icámánápiná nacái, yáta íiwacali yàanàapínáca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicaláita icùca yàanàaca, áiba hora nacái càmírí yáalláwa iwali íiwacali yàanàanàpiná. Yási íiwacali idalúaca yéewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica, càide iyúwa yúuwicháidáná wenàiwica càmíiyéica yeebáida itàacái.

⁴⁷ “Cawínácaalí yàasu wenàiwicanái yáaliyéyéicawa cainácaalí náiwacali iwàwáaná namànica, quéwa càmíiyéica icùca íiwacali yàanàaca, càmíiyéica yeebáida nacái íiwacali itàacáíwa, yá náiwacali icapèedáidapíná níawa manùba yàawíríca cacháinírí cabèesi iyú. ⁴⁸ Néeseta quéwa cawínácaalí yàasu wenàiwica càmíríca yáalláwa cayába cainácaalí íiwacali iwàwáaná yàasu wenàiwica imànica, néese imànicaalí íbáyawanáwa, yási íiwacali icapèedáidaca báawatatàani.

Cawinácaalí yáaliyéycawa cayába, iwàwacutá namànica máini machacàniri iyú. Caw-inácaalí yáasu wenàiwica íwacali imàaquéeyéica icùaca manùba, iwàwacutá nacùaca nía máini cayábéeri iyú náicha áibanái càmíiyéica icùaca manùba”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús es causa de división

⁴⁹ Néeseeté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé, íná càulenéeri wawàsi yàanàpináca macáa èeri mìnánái iwali càide iyúwa quichái yeemácaalí wenàiwica; yá ímáini nuwàwa quichái idàbaca ipucúacawa ráunamáita! ⁵⁰ ¡Iwàwacutápiná nùuwichàacawa cáiwíri yùuwichàacáisi iyú, yá máini báawaca nuínáidacawa nuwàwawa siùcade àta numáalàidacatalépináta nùuwichàacawa! ⁵¹ Picácué pínáidawa wenàiwicanái nàypiná matuibánáita nàpichawáaca nùanàacáaníta aléi èeri iriculé. ¡Cámíirita! Néese, càmita abédanama náiwitáise nùwali. ⁵² Siùcáisede nàyacaaalí cinco namanùbaca nëenánái, yási máisiba càmita abédanama náiwitáise pucháiba yáapicha, càita nacái, càmita abédanama pucháiba íiwitáise máisiba yáapicha. ⁵³ Asíali yùuwideca imànìpináca ìriwa. Ìri nacái yùuwideca imànìpiná yáaniriwa. Inanái úuwideca umànìpináca uíduwa. Uídu nacái úuwideca umànìpiná uatúawa. Ua nacái ucuíruwa úuwideca umànìpiná uiníruwa. Uiníru nacái úuwideca umànìpiná ucuíruwa, nácáiná abénaméeyéi nëená neebáidapíná nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

Las señales de los tiempos

⁵⁴ Yá Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Péemiacué comparación: Chái Israel yáasu cáli íinata, piicácaalícué manùba acalée namichàacawa èeri iwàlùacatáisewa, yási píimacuéca piriwáaca: ‘Aca uníara wàatalé’. Yási yùuwàacawa. ⁵⁵ Néese cáuli ipùacaalí sur nëese, yási píimacuéca ùuleca cáminá walíwa. Yási ùulecani. ⁵⁶ ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Píalíacuécawa càmícaalí íimáaná yái acalée íicacánáwa, cháí cáli nacái. Iná píalíacuéca nacáíwa càmícaalí íimáaná yái Dios imànìrica siuca, quéwa picàlidacáitacué pichíwawa càmítasacué píalíawa cawinácaalí nù”, íimaca yái Jesúsca.

Procura ponerte en paz con tu enemigo

⁵⁷ Jesús íimaca nalí: “¿Cánacué càmita pínáidawa machacàniri iyú pimànínápinácué cayábéeri? ⁵⁸ Pisutá Dios íicha caquialéta imàacáanápiná iwàwawa píbáyawaná íicha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí càì pimàni, yási Dios iyaca piri càiride iyúwa piùwíde. Péemia comparación: Piùwíde itécaalí pía ícháawàacaténá piináwaná iwali nacuèrinánái irí, yá iwàwacutá pitàanica yáapicha éeréta àyapulicubàa. Pisutá íicha wawàsi caquialéta imàacáanápiná iwàwawa píbáyawaná íicha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá íicha càì, yási juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapiná píawa presoíyéi ibànaliculé, nacpeedáidacaténá píawa. ⁵⁹ Péemia cayába. Canácatáita namusúawa nàuwichàacái íichawa presoíyéi ibàna iricuisse àta napáyaidacataléta náichawa namawèniacálewa macáita, àta abéeri centavo piná, yái centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmita píalímá pimusúacawa Dios yáasu yùuwichàacáisi íicha càiripináta”, íimaca yái Jesúsca.

13

Importancia de la conversión

¹ Néenialité abénaméeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yàatalé, yá nacàlidaca Jesús iríni, Pilato gobernador imàacacaté yáasu úwináíwa inúaca wenàiwica Galilea yáasu cáli nëeséeyéi. Yaté Galilea nëeséeyéi íiranámi yéewíacawa napira íiranámi yéewiwa, níái píráimica nanuquéycaté sacrificio piná nàacaténá Dios icàaluíná. Uwináí inúacáiná nía mawíenita irí yáni nanúacatái napirawa, íná yéewa náiranámi yéewíacawa napira íiranámi yéewiwa.

² Néese Jesús íimaca nalí: “Níara Galilea yáasu cáli nëeséeyéica nëetacatéwa máini báawéeri iyú. Iná cawàwanátacué piyúunáidaca cabáyawanacaté nía náicha canánama iyéeyéica nàasu cáli íinata. ³ Núumacué piri, càmítaté cabáyawaná nía áibanái íicha. Néese càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa Dios iripiná, yási péetápinácué nacáíwa méetàuculé Dios íicha. ⁴ Péemiácatécué nacái naináwaná iwali áibanái dieciocho namanùbaca yéetéeyéicatéwa Silóe néré chènuníri capli yùuwàacáinatéwa nàinatàbàa. Picácué pínáidawa cabáyawanéeyéica nía náicha macáita Jerusalén iyacaléná mìnánáica. ⁵ Núumacué piri, càmítaté cabáyawaná nía áibanái íicha. Néese càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa Dios iripiná, yási macáita péetápinácué nacáíwa méetàuculé Dios íicha”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la higuera sin fruto

⁶ Néeseeté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa, náalíacaténáwa mesúnamáita Dios yùuwichàidáanápináté israelitanái. Yá íimaca nalí: “Aiba asíali idèniacaté higuera yéetaná yáasu uva ibànacaléná yéewiréwa. Yàaca íicácaténá idènièricaalí iyacanáwa yái áicuca, quéwa canáca yàanèeri iyacanáca. ⁷ Iná bñacalé íwacali íimaca yáasu wenàiwica iríwa icuèrica uva ibànacaléná: ‘Píicá yái áicuca. Nudéca nucutáca iyacaná máisiba camuí imanùbaca. Yá

canáca iyacaná. Iná piùcani. Canápináta meedá wamàaca ibàlùacawa cháí màyacanéeri', íimaca. ⁸ Quéwa yáí icuèrica bànacalé íimaca íiwacali írriwa: 'Nuíwacali, píimàaca ibàlùacawa cháí quirítàacáwa abéeri camuípiná. Yá nubàsabàsáidaca itéesebèa cáli, nùwacáidapíná nacáí píráí iyami cayábacaténá írí cáli. ⁹ Yá cawàwanáta càyacanánani. Néese quéwa màyacanácaali mamàalàacatani, yásí piùcapani', íimaca íiwacali írriwa", íimaca yáí Jesúsca.

Jesús sana en el día de reposo a una mujer jorobada

¹⁰ Aiba sábadu judíonáí iyamáidacatáicawa, Jesús yéewáidacaté nía néewáidacàalu írìcu. ¹¹ Uyaca néeni cáuláiqueéchúwa inanái. Demonio yùuwichàidacaté úa dieciocho camuí. Càmita demonio ibatàa ubàlùacawa machacànita, canásíwa, cawaalíca úa mamàalàacata. ¹² Néese Jesús íicáca úa, yá ímáidaca yàataléwa úa. Íimaca ulí:

—Pía inanái, nuwasàaca pía uláicái lícha —íimaca yáí Jesúsca.

¹³ Néese Jesús íimàaca icáapiwa ùwali úái inanái. Yáta cayábaca úa. Yá úalímáca ubàlùacawa machacànita. Yá udábaca úaca Dios írí cayábéeri. ¹⁴ Quéwa yáí néewáidacàalu íiwacali íicáca Jesús ichùnianá úa càide iyúwa íibaidacalési, iná calúacani Jesús yáapícha Jesús ichùniacáiná úa sábadu írìcu nayamáidacatáicawa. Yá néewáidacàalu íiwacali íimaca wenàiwicanái írì:

—Iyaca walí seis èerita wáibaidacatáipíná. Iwàwacutácué píànàca quéechacáwatá ichùniacaténácué píatá, càmita siùca èeri sábadu wayamáidacatáicawa —íimaca. ¹⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íiwítáise, péemiacué comparación: Macáitacué píwasàaca pípiranáiwa pacá itéeyéica yàasusi, burro nacáí pífécaténácué nàiraca úni siùca èeri wayamáidacatáicawa. ¹⁶ Néeni, ¿cánácué càmita píbatàa uèpunicawa cayába siùca èeri wayamáidacatáicawa úái Abraham itaquétúanámica, úái inanái Satanás idacuèchúwa uláicái iyú dieciocho camuí? —íimaca yáí Jesúsca.

¹⁷ Idécanaami Jesús icàlidaca nalíni, yá báica yùuwidenái wenàiwicanái yàacuèsemi. Quéwa macáita wenáiwica casíimáica nawàwa naicácáináté yáí Jesús imánírica íiwítáise cacháiníri iyúwa, yáí cànírica áibanái wenáiwica idé imànica.

La parábola de la semilla de mostaza

¹⁸ Jesús íimaca nalí nacáí: "Siúcade nucàlidacué píri càinácaali iyú Dios icùaca yàasu wenáiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú. ¹⁹ Yáí Dios icuná yàasu wenáiwicawa iyaca càide iyúwa achúmèerína mostaza íimi, asialí ibànèerica ibànacale yéewiwa. Máini achúmèerínaca yáí íimica, quéwa idàwinàacawa manuíripíná mamàalàacata càiride iyúwa áicusíwa. Máiníri manuicani, iná yéewa màsibèe nàanàca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana íinata", íimaca yáí Jesúsca.

La parábola de la lavadura

²⁰ Jesús íimaca nalí nacáí: "Siúcade nuéwáidacué pía comparación iyú píalíacaténácuéwa càinácaali iyú Dios icùaca yàasu wenáiwicawa. ²¹ Càicanide iyúwa levadura íyáaná. Inanái yéewíladaca levadura másibàawíracatái harina yéewi, yéewanápiná macáita íbesi ínísàacawa", íimaca yáí Jesúsca.

La puerta angosta

²² Néeseté idècunitàacáwa Jesús yèepunicawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá ichàbacawa áibanái iyacàle írìcubàa imanùbaca, manuínaméeri, pùbéeri nacáí yàcaléca. Yá yéewáidaca wenàiwicanái néenibàa nacáí. ²³ Aiba wenáiwica isutáca yéemiawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿másibàawanáitasca wenáiwica níara Dios iwásèeyéipínaca yàasu yùuwichàacáisi líchawa? —íimaca. ²⁴ Jesús íimaca írì:

—Píalímáidacué macáí píchàini iyúwa peebáidacaténá nutàacái. Máini càulenáca wenáiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios iyacàle írìculé, càide iyúwacué càulenáná wawàlùacawa máucuíri capí inùma írìcubàa. Númacué píri madécáná wenáiwica nawàwapíná nawàlùacawa Dios iyacàle írìculé iyéerica chènuniré Dios icùacataléca macáita, quéwa càmita nàalímápiná, càmicáináté neebáida nutàacái báisíri iyú. ²⁵ Numàpiná càide iyúwa capí íiwacali imàníná. Nudécanaami nubàliaca capí inùma chènuniré, yásí píacué iyéeyéica méetàuculé capí lícha, píànàapínacuéca inùma néré, yá píamáidapínacuéca nulíwa: 'Wáiwacali, píacua walíni', càipínacué píimaca nulí. Quéwa númacuéca píriwa: 'Càmitacué núalia nuicáca pía síisáanéeyéicaalícué pía', càí númacuéca píri. ²⁶ Néese pímapínacuéca nulí: 'Wayáacaté wayáacaléwa píapícha. Péewáidacaté wía wáyacàle yàasu calle írìcubàawa', càipínacué píimaca nulí. ²⁷ Quéwa númapínacué píri àniwa: 'Nudéca númacuéca píri, càmitacué núalia nuicáca pía síisáanéeyéicaalícué pía. Píacuéwa nuícha macáita píacué imàníyéica íbáyawanáwa', càipínacué númaca píri. ²⁸ Yá píchàanípínacuéca néenibàawa, píamíadapínacuéca píyéiwa píuwichàacái iyúwa, píicácáinacué píawirínámi Abraham, Isaac nacáí, Jacob nacáí, macáí profetanái nacáí nàyaca Dios iyacàle írìcu, icùacataléca

macáita chènuniré, piacué quéwa piúcapinácuéwawa méetàuculé. ²⁹ Madécanáciná wenáiwica nàanàpiná néréwa, macái cáli néeséeyéica, norte néeséeyéi, sur néeséeyéi nacái, este néeséeyéi nacái, oeste néeséeyéi nacái, nayáacaténá nayáacaléwa Dios iyacàle iricu Dios icùacataléca macáita chènuniré. ³⁰ Néese abénaméeyéi càmliyéica máini cachàini siùcade cháí èeri iricu áiba èeriwa máini cachàinica níata áibanái lícha. Aibanái nacái cachàiniyéica siùcade, áiba èeriwa càmita máiniyéi cachàinica níata èeri imáalàacaalípináwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³¹ Yáté èerica abénaméeyéi fariseonái nàanàaca Jesús yàatalé. Yá náimaca Jesús irí:
—Ara, piacàatétawa, rey Herodes iwàwacáiná inúaca pía —náimaca. ³² Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Piacuéwa rey Herodes yàatalé, yáara cachiwéerica. Píimacué irí còi: 'Péemia cayába, maléená èeri quirítàacáwa núuca demonio wenáiwicanái lícha, nuchùnia nacái cáuláiquéeyéi. Néese mesúnamáita numáalàidaca numànica nuúbaidacaléwa', còi píimacué iríwa. ³³ Quéwa iwàwacutá nuèpunícawa maléená èeri quirítàacáwa àta nùanàacataléta Jerusalén iyacàlená iriculé, níacáiná israelitanái nanúacaté batéwa macáita Dios yáasu profetanái Jerusalén iyacàlená iricu. Iná iwàwacutá núa nacái nuétácawa néenibàa.

³⁴ "Píacué Jerusalén iyacàlená minanáica, piacué inuéyéica Dios yáasu profetanái, inuéyéica nacái wenáiwica íba iyú, níái wenáiwica Dios ibànuyéica icàlidacaténácué píri táacáisi inùmallcuise! ¡Manùba yàawíría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nuçùaca pía càièe iyúwa cawámai ùwacáidacaalí uénibewa ubáiná yáapísewa! Quéwa càmítacué píwàwa nuçùaca pía. ³⁵ Iná péemiacué cayába, máiséeyéipiná picapèemicuéca idécanáami piùwidenái imànícucéca píipunita úwicái; nùumacué nacái píri, càmítacué píicá núa quirínama àta píimacatalépinátacué nùwali: '¡Cayábéericani yái yàanèerica Wacuteríná Dios ípidená iwali, Dios ibànuèerica wali!' càipínacué píimaca nùwali —íimaca yái Jesúsca.

14

Jesús sana a un enfermo de hidropesía

¹ Aiba sábadò judionái iyamáidacatáicawa, Jesús yàacawa iyáacaténá iyáacaléwa abéeri fariseo íiwacaliná icapèe iricu. Nàyaca néenibàa áibanái fariseo nacái iicáidéeyéica iyaca Jesús irí, naicácaténá asáisi imànicaalí áiba wawási nacháawèeripiná iináwaná iwali iwalíise. ² Iyaca abéeri cáuláiquéeri nacái Jesús ípunita. Yái cáuláiquéerica yéenéeriwa macáita iwalísewa. ³ Néese Jesús isutáca yéemiáwa níái yéewáidéeyéica wenáiwica templo iricu, núa nacái fariseonái. Yá íimaca nalí:

—¿Cáinacué píináidacawa? ¿Dios imàacásica wachùniaca cáuláiquéeyéi wenáiwica siuca èeri sábadò wayamáidacatáicawa? —íimaca yái Jesúsca.

⁴ Quéwa masánata lícha nía meedá. Néese Jesús imàacaca icáapiwa iwali yái cáuláiquéerica, yá ichùnìacani. Yá Jesús imàacaca asiali yèepùacawa náicha matuibanáiri iyú. ⁵ Néese Jesús íimaca fariseonái irí:

—Nucàlidacué píri comparación: Abéericaalícué píiri, càmicaalí nacái, píipira pacá, yúuwàacaalíwa utáwi nacáichúa iriculé namusúadacatáise úni, ¿càmítasicué pímusúada caquialétani, éwita sábadocáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? Iná ¿cánacué càmita píalíawa Dios imàacaca wachùniaca cáuláiquéeyéi wenáiwica macái èeri imanùbaca, sábadò nacái? — íimaca yái Jesúsca.

⁶ Néese báica nía, càmita náalimá nacàlidaca írini, Jesús imawèniadacáinaté nía.

Los invitados a la fiesta de bodas

⁷ Níái aslanái fariseo imáidéeyéicaté néré nacutáca náawinacatáipináwa cáimiétacanéeyéi yáasu yàalubáisi íinata, cáimacáicáiná naicáca níawawa, nawàwacáiná nacái áibanái naicáca nía cáimiétaqueeri iyú. Jesús iicáciná namáníiná, iná yàalàaca nía comparación iyú. Íimaca nalí:

⁸ —Aiba imáidacaalí pía fiesta casamiento nérépiná, píca píawinawa cáimiétacanéeyéi yáasu yàalubáisi íinata yáciná cawàwanáta áiba wenáiwica yàanàaca, capíi íiwacali imáidéerica néré, cachàiníríca píícha. ⁹ Néese capíi íiwacali, yái imáidéericuéca pía pucháiba, yàanàapiná píatalé, yá íimápináca píriwa: 'Pimàaca áiba yáawinacawa píatalé', càipiná íimaca píri. Néese báica nía meedá naicáciná píwàwacutáaná píaca píawinacawa yàalubáisi íinata namáalàidáaná canánama, càmíiyéi cáimiétacaná yáawinacatáíwa, déeculé capíi íiwacali lícha. ¹⁰ Iwàwacutá còi píimànica: Namáidacaalí pía, yá píawinawa yàalubáisi íinata namáalàidáaná canánama, càmíiyéi cáimiétacaná yáawinacatáíwa, yéewanápiná capíi íiwacali yàanàaca néré, yási íimaca píri: 'Núacawéeríná, píchàbawa áibacatalé cáimiétacanéeyéi yáawinacatáicawa', càipiná íimaca píri. Càita áibanái yáawinéeyéicawa píapícha mesa iwéré naicápiná capíi íiwacali iicáca pía cáimiétaqueeri iyú. ¹¹ Cawinácaalí wenáiwica cáimacáiyéica iicáca yáawawa, Dios imàacapiná báica nía, càmíiyéi nacái cachàini. Néese cawinácaalí wenáiwica càmíiyéica cáimacái iicáca yáawawa, Dios imàacapiná cáimiétacanáca nía, cachàini nacái —íimaca yái Jesúsca.

¹² Néese Jesús ímaca capli íiwacali irí imáidéericaté Jesús néré:

—Pimáidacaali áibanái nayáacaténá nayáacaléwa piápicha, picá pimáida piacawéeyéináwa, nía nacái péenánáíwa, nía nacái piawiría yéénáca, nía nacái càasuíyéica iyéeyéica mawiénita pirí; niaacáiná áibaalipiná náalíacawa iwàwacutáaná namáidaca nàataléwa pia nacái piyáacaténá piyáacaléwa náapicha. Càita napáyaidaca pia yàacási íwalíná pièricaté nali. Quéwa càmita cayába còi pimànica. ¹³ Néese pichùniacaali manùba yàacási áibanái iyáapiná, yá pimáida catùulécaneéyèi wenàiwica, báawéeyèi iiná nacái, éeruuyéi yàabàli nacái, matuyéi nacái. ¹⁴ Yási casimáipináca piwàwa càmicáiná náalimá napáyaidaca pia àniwa. Yási Dios imàaca piríwa cayábasíwèeri cawèñiri chènuníiserica áiba éeriwa namichàacaalipináwa yéetácáisi ícha macáita wenàiwicanáimi cayábéeyéica íiwitáise —ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la gran cena

¹⁵ Néeseté idécanaami Jesús icàlidaca nalini, yá áiba yáawinéericawa néenibàa iyáacaténá iyáacaléwa náapicha ímaca Jesús irí:

—¡Casimáipinácani cawinácaali wenàiwica iyéeripináca iyáacaléwa manùbéeyèi yáapicha Dios iyacàle írìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré! —ímaca. ¹⁶ Néese Jesús ímaca irí:

—Péemia comparación: Càasuíri asiali ichùniacaté madécana yàacási icapèe írìcuwa iwacùacaténá manùbéeyèi wenàiwica yèewi nayáapináni. Yá imáidaca néré manùba wenàiwica. ¹⁷ Néese yéénáíwaná yàanàca nayáanápíná nayáacaléwa, yá ibànùca yàasu wenàiwicawa icàlidacaténá nalini níai wenàiwicaca càasuíri asiali imáidéeyéicaté. Yá ímaca nali: ‘Aqualécué macái, nudéca nuchùnliaca macáita’, ímaca nali. ¹⁸ Néeseta quéwa macáita nacàlidaca càmitasa náalimá nàacawa néré. Yái idàbàanéerica ímaca: ‘Nudéca nuwèniaca cáli bànacalé yàalupiná. Iwàwacutá nùacawa néré nuicacaténá néréni. Pimàni nulí cayábèeri picàlidaca piwacali írìwani càmita nùalimá nùacawa icapèe néré’, ímaca irí. ¹⁹ Aiba ímaca irí nacái: ‘Nudéca nuwèniaca diez namanùbaca pacá íbaidéeyéipiná. Iwàwacutá nùacawa néré nùalimáidacaténá nía asáisi náibaidacaali cayába. Pimàni nulí cayábèeri, picàlidaca piwacali írìwani càmita nùalimá nùacawa icapèe néré’, ímaca irí. ²⁰ Aiba ímaca irí àniwa: ‘Nudéca nuedáca nùacawéetùapínáwa, iná càmita nùalimá nùacawa néré’, ímaca irí. ²¹ Néese yái yàasu wenàiwicaca yèepùacawa íiwacali yàataléwa. Yá icàlidaca irí naináwaná. Néese calúaca yái íiwacalica. Yá ímaca yàasu wenàiwica írìwa: ‘Piacàtétawa yàcalé néré. Picutáca wenàiwica carretera manuñaméeyèi írìcubàa, àyapu pùubanaméeyèi írìcubàa nacái. Pimáida catùulécaneéyèi yàanàcaténá nupapèe néré, nía nacái éeruuyéi yàabàli, nía nacái yàana ituwíeyéicawa ícha, nía nacái macàwéeyéica’, ímaca yái íiwacalica. ²² Néese yàasu wenàiwica imáidaca nía. Yá ímaca íiwacali írìwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica càide iyúwa píimáaná nulí, quéwa càmitaacá ipuníawá yái picapèeca’, ímaca irí. ²³ Néese íiwacali ímaca irí: ‘Plawa macái àyapu imanùbaca chuitaliré yàcalé ícha, ànalimalé nacái àta alénacaali nàyaca wenàiwica. Pité néese wenàiwica nawàlùanápínáwa, yéewanápíná ipuniacawa yái nupapèeca’, ímaca yái íiwacalica. ²⁴ Niacáiná idàbàanéeyéica wenàiwicaca numáidéeyéicaté quéecha, nùumacuéca pirí, canácata néená iyáapiná iyáacaléwa nuchùnierica nupapèe írìcuwa’, ímaca yái Jesúsca.

Lo que cuesta seguir a Cristo

²⁵ Madécana wenàiwica yèepunicatéwa Jesús yáapicha, yéewáidacalécateiná nía. Yá Jesús iwènùu íicàidaca nali. Ímaca nali: ²⁶ “Piwàwacaalícué nuéwáidacaléca pia, néese iwàwacutácué cáinináca piicáca núa ícha yái cáinináanáca piicáca pianírìcuéwa, píatúa nacáíwa, piacawéetúa nacáíwa, péenibe nacáíwa, péenánái nacáíwa, íchacué nacái yái cáinináanáca piicáca picáuacawa. Càmicaalícué cáininá piicáca núa ícha yái cáinináanáca piicáca nía, néese càmitacué yéewa nuéwáidacalécuéca pia. ²⁷ Piwàwacaalícué placawa nùapicha iyúwa nuéwáidacalé, iwàwacutácué matuñbanáiri iyú pimàacaca áibanái yùuwicháidaca pia, éwita naicáanicaalícué piquíniná, éwita nanùacaalícué piáwa peebáidacáiná nutaacái, càide iyúwa iwàwacutácaali nawáacutáidaca nàasu cruzwa cawinácaali yéetéeyéipinácawa cruz íwali. Iwàwacutácué nacái pimànica mamàalàacata càide iyúwa nuchùullanácué pia. Càmicaalícué còi pimànica, néese càmitacué píalimá nuéwáidacalécuéca pia. Iná iwàwacutácué píináidacawa cayába quéechacáwa asáisi píalimácaalícué nuéwáidacaléca pia. ²⁸ Péemiácué comparación: Abèericaali péenácué iwàwa imànica chènuníiri capli, quéechacáwa yáawinacawa iputáaca cayába capli iwènìpiná yáalacaténáwa asáisi idèniacaali iwènìpiná imáalàidacaténá imànica capli. ²⁹ Néese, càmicaali còi imàni, néese idécanaami dàalaca imànica cáli íbàlùadacaténá capli íba ínata, càmita yáalimá imáalàidaca imànica capli. Yási macáita wenàiwica iiquéeyéica capli yéenámi, nadàbapíná naicáanica asiali iquíniná. ³⁰ Yá náimapínáca íwali: ‘Yái asiali idàbacaté imànica chènuníiri capli, néese càmita yáalimá imáalàidaca imànicaní’, càipiná náimaca, naicáanica iquíniná. ³¹ Péemiácué áiba comparación: Aiba nacuerínásáiri iwàwacutácaali imànica ùwicái áiba cáli ípunita, quéechacáwa yáawinacawa ínàidacaténáwa cayába asáisi yàasu úwinái diez mil namanùbaca náalimácaali namawèniadaca náichawa áiba cáli icueríná yàasu úwinái veinte mil namanùbaca. ³² Néese càmicaali yáalimá imawèniadaca íchawa nía, yási íbànùca yàasu

wenàiwicanáwa áiba cáli icuèriná yàatalé, ipíchawáise yàanàca mawíénita, nasutácaténá néemiawani càisimalénacaali iyú iwàwacutá ipáyaidaca íchawani, yéewanápiná imàacaca nàyaca matuíbanáita. ³³ Càita nacái iwàwacutácué píináidacawa cáaliacáiri iyú asásí píalimácaalicué pimànica càide iyúwa nuchùllaná pía, yácáiná, càmicaalicué pimàaca piwàwawa ícha macáita píasumica, néese cué canáca yéewanáwa nuéwáidacaléca pía”, ímaca nalí yái Jesúsca.

Quando la sal deja de estar salada

³⁴ Jesús ímaca nalí: “Péemiacué comparación: Nuéwáidacaléná nàyaca machacàniri iyú, namàni nacái cayábèeri. Càica níade iyúwa cayábèeri iwíduma, puíwéerica imànica yàacási yéewanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaali quirínama puíwa iwídumaca, yá càmita yáalimá puíwaca àniwani. ³⁵ Canéeri iwèni meedáni yái iwídumaca. Càmita cayába cáli irini. Càmita cayába irí nacái yání nàwacáidacataléca píraí iyami. Wáuca meedáni, yái iwídumamica. Càita nacái iwàwacutácué píyaca machacàniri iyú, pímanícué cayábèeri nacái, píacué nuéwáidacaléca, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisiri tàacásica. Càuwíyícaalicué pía, péemiacué nutáacái”, ímaca yái Jesúsca.

15

La parábola del pastor que encuentra su oveja

¹ Néenialité madécana yeedéeyéicaté plata néenáná judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobièrno irípiná, áibanái nacái báawéeyéi íiwitáise, nàacawa Jesús yàatalé, néemiacaaténá itàacái. ² Néese abènaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, natàníca báawéeri iyú Jesúsca iwali. Náiimaca Jesús iwali:

—Yái asialica itàidaca cayába báawéeyéi íiwitáise, yá iyáaca iyáacaléwa náapicha —náiimaca.

³ Iná Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá ímaca nalí: ⁴ “Péemiacué comparación: Abèeri péenácué idèniacaali cien namanùbaca ipira ovejanáwa, yá abèeri oveja imèeracaaliwa, yási náiwacali imàacaca ipiranáwa noventa y nueve namanùbaca manacúalibà yàacaténá icutáca oveja yúquéricawa ícha àta yàanàacatalétani. ⁵ Néese yàanàacaalíni, yási casímáiri iyú imicháidaca oveja iwáacutaléwa. ⁶ Néese yàanàaca icapèe néréwa, yá iwacáidaca yàacawéeyéináwa, áibanái nacái iyaquewéeyéicawa. Yá ímaca nalí: ‘Casímáicué piwàwa núapicha, nudéca nùanàca yái nupira ovejawa yúquéricatéwa nuícha’, càipiná ímaca yái oveja íiwacalináca”, ímaca yái Jesúsca. ⁷ Néese Jesús ímaca nalí: “Péemiacué cayába. Càita nacái abèeri wenàiwica iwènuadacaali íiwitáisewa báawéeri ícha, yási àngelnái iyéeyéica chènuniré nayanáidacawa abèeri wenàiwica iwali manuísíwata ícha yái nayanáidánacawa noventa y nueve namanùbaca iwali íináidéeyéicawa mabáyawanáca, íináidéeyéica nacáwa càmita iwàwacutá nawènuadaca náiwitáisewa báawéeri ícha càide iyúwacué píináidánáwa píwaliwa. Iná yéewa cayábacata nàwacáidáyacacawa nùatalé níái yáaliyéeyéicawa cabáyawanáca nawènuadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná íchawa”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la mujer que encuentra su moneda

⁸ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá ímaca nalí: “Inaná idèniacaali diez namanùbaca moneda máiníyéi cawènica yáawamíyéi plata quírameníri, néese abéechúa monedacaali yúucawa úcha, yási upucúadaca lámpara ucutácaténá moneda yúquéechúacawa úcha. Yá utunúaca ucupèe iricubàwa éeréeri iyú àta ùanàacataléca moneda cawènichúca. ⁹ Néese ùanàacanáami ùa, yá ùwacáidaca uyaquewéeyéiwa inaná, áibanái nacái ùacawéeyéináca inanáca. Yá úmaca nalí: ‘Casímáicué piwàwa núapicha, nudéca nùanàca cawènichúca moneda yúquéechúacatéwa nuícha’, úmaca nalí. ¹⁰ Núumacué píri, càita nacái casímáica Dios yàasu àngelnái abèeri wenàiwica iwali, cawinácaali báawéericaté íiwitáise iwènuadéerica íiwitáisewa báawéeri ícha Dios irípiná”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola del padre que perdona a su hijo

¹¹ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá ímaca nalí: “Càasuiri asiali idèniacaté yéenibewa pucháiba asianá. ¹² Néese imèeréeri ímaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, pía nàasu yéená yái píasucawa píèripináca nulí péetacaalípináwa’, ímaca yáaniri iríwa. Yá néese náaniri iwacúaca macáita yàasu yéewiwa nalí. ¹³ Néesecáwa cawáwanáta máisiba èeri idènáami, imèeréeri iwèndaca íchawa yáaniri yàasuwa, yá itéca iwènináami, néese yàacawa déeculé áiba cáli néré. Yá yúucaca macáita yàasu platawa iyacaténá máiní máiwitáiseeri iyú. ¹⁴ Néese idécánámi yúucaca macáita, yá idàbaca canáca nayáacalé cachàiníri iyú nëenibàa. Yá imèeréeri idàbaca màapicani. ¹⁵ Yá icutáca íbaidacalépináwa áiba asiali yáapicha yái cáli néeséeri. Yái asiali ichùllaca imèeréeri yàacawa yàasu manacúaliré yàacaténá ipira marranonái iyáapiná. ¹⁶ Máiní imèeréeri iwàwaca iyáaca marranonái iyáacalé yéenáca anáca, quéwa càmita wenàiwica ibatàa iyáaca nía, ibatàa abèeri pináta, càmita nàa iyáapiná. ¹⁷ Atata uuculliri idàbaca íináidacawa cáaliacáiri iyú àniwa. Yá ímaca iríwa: ‘Núaniri idèniaca yàasu wenàiwicawa

manùbéeyéi. Nadènia nayáacaléwa cayábata, imàacaca nacáíwa nalí manuí. Quéwa, núa cháí nuétácawa máapicái iyú.¹⁸⁻¹⁹ Siúcade nuèpúacawa núaniri icapèe néréwa àniwa. Yá núumapíná iríwa: Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, piri nacái. Siúcade càmita quirínama cayábaca nuíwítáise, íná canáca yéewaná quirínama núumáanápíná piri núanirica plata. Pimáca nùyaca càide iyúwa píasu wenàiwica, yásí nuíbaidaca piri, càipina núumaca núaniri iríwa', ímaca ínáidacawa iríwa yái iméeréerica.²⁰ Íná yàacawa, yèepúacawa yáaniri icapèe néréwa.

“Quéwa déeculsecaalí tàacáwani, yá yáaniri iicácani. Yá catúulécanáca iicáca líriwa. Yá yáaniri ipiacawa ípunitáidaca líriwa. Yá yáanalícua líriwa itáidaca cayábani. Isùsúaca líri ináni iwaliwa càide iyúwa náiwítáise nataídáaná wenàiwica càininéerica naicáca.²¹ Néese yái líri iméeréeri ímaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, piri nacái. Siúcade càmita quirínama cayába nuíwítáise, íná canáca yéewaná quirínama núumáanápíná piri núanirica plata’, ímaca.²² Yáanirita quéwa ímaca yáasu wenàiwicanái iríwa: ‘Caquialétacué, peedácué íbalepiná cayábanaméeri áiba bàlesi ícha. Píwalicué iwaliní. Píwalicué anillo icáipi fiduná iwali. Píwalicué nacái izapatonipíná yàabàli iwali.²³ Peedácué nacái pacá fidu walibèechúaca. Pinúacué wayáapináni. Siúcade wamànicué fiesta.²⁴ Yácáiná nuírca, nuyúunáidéericaté yéetácatéwa nuícha, siuca quéwade idéca yèepúacawa nùatalé àniwa. Yúucacatéwa nuícha, quéwa siuca nudéca nùanàca àniwani’, ímaca nalí yái yáanirica. Néese nadábaca namànica fiesta.

²⁵ “Idècunitàacá namànica fiesta, yá líri béeri íbaidaca yèepunicawa yáaniri yáasu manacúali néenibàawa. Yá yèepúaca yàacawa capli nérépiná, yási yéemíaca namànica númáca, abèenaméeyéi nacái nalabàaca casimáiri iyú.²⁶ Yái líri béerica imáidaca yàataléwa abéeri íbaidéeri. Yá isutáca yéemíaca càinácaalí namáníná capli iricu.²⁷ Yá íbaidéeri ímaca irí: ‘Idéca yèepúacawa néese àniwa piméeréerica, íná píaniri idéca ichùuliaca nanúanápíná wayáapíná pacá fidu walibèechúaca yáwanái, yácáiná piméeréeri idéca yàanàca cayábata’, ímaca irí.²⁸ Néese calúacani, yái líri béerica. Càmita iwáwa iwàlúacawa capli iriculé, íná iwàwacutá yáaniri imusúacawa isutácaténá ícha iwàlúanápínáwa néré náapícha.²⁹ Quéwa líri béeri càmita yeebá, yá ímaca yáaniri iríwa: ‘Nudéca nuíbaidaca piri madécaná camuí. Nudéca numànica mamáalàacata càide iyúwa píchùllaná numànica. Canácatáita pia nulí íbatàa abéeri cabra achúméerínapínáta, numànicaténá fiesta nùacawéeyéiná yáapíchawa.³⁰ Siuca idéca yàanàca yái píirica, yúquéricaté macáita píasu platami máaléquéri iyú nalípiná inanáca íiméeyéica asíanái yáapícha plata íwalínápíná, yá pídéca pinúaca irí iyáapíná pacá fidu walibèechúaca’, ímaca yái líri béerica.

³¹ “Néese yáaniri ímaca irí: ‘Nuír. Pídéca piyamáacawa núapícha càiripínáta. Piasucata macáita yái nudènerica.³² Siúcade quéwa máini cayábaca wamánínáca fiesta, casimáica nacái wía. Piméeréericaíná idéca yàanàca, yái iyéericaté càide iyúwa yéetéerimiwa, quéwa idéca yèepúacawa wàatalé càide iyúwa idéca nacáicaalí yèepúacawa cáuca àniwani; yúucacatéwa nuícha, yá wadéca wàanàca àniwani’, ímaca yái yáanirica. Càita nacái Dios itáidaca cayába cawínácaalí wenàiwica iwènúadéerica íwítáisewa íbáyawaná íchawa”, ímaca yái Jesúsca.

16

La parábola del mayordomo que abusó de la confianza

¹ Néeseté Jesús yéewáidaca yéewáidacalénáíwa comparación iyú. Ímaca nalí: “Iyacaté abéeri náiwacali càasuíri. Idèniaca yáasu wenàiwicawa icuèrica càasuíri yáasu cawèníri. Yá áibanái nàanàca nacháawàaca yáasu wenàiwica íináwaná iwali yái wenàiwicawa icuèrica íiwacali yáasuwa. Náimaca yúucáanása meedá íiwacali yáasu platawa máiwítáiseeri iyú.² Néese íiwacali imáidaca yàataléwani. Yá íiwacali ímaca irí: ‘Nudéca nuémíaca píináwaná píuaca nùasu plata. Siúcade píchùnia nùasuwa pícalidacaténá nulí macáita píibaidacalé iwaliwa càmicáiná nubatáa pícuaca nùasu quirínama’, ímaca yái íiwacalica.³ Néese yái asíali yáacawa íiwacali íchawa. Yá ímaca iríwa: ‘¿Càináca numàni siúcade nuíwacali iwàwacáiná yúucaca nú? Canáca nuchàini nubànacaténá nubànacalewa. Báica nacái nusutáca plata áibanái ícha nuwènièripíná iyú nuyáapínáwa.⁴ Uwé, siuca núalíacawa càinácaalí numánínápíná àniwa yéewanápíná áibanái yeedáca yàataléwa núa, idécanámi nuíwacali yúucaca núa’, ímaca iríwa.⁵ Néese yái asíali imáidaca wenàiwica imawènièyéica íiwacali ícha plata nàanàanápíná áberinamata namanúbaca iyúwa. Yá ímaca idàbàanéeri irí: ‘¿Càisimaléná pímawènia núwáaná ícha?’ ímaca.⁶ Néese idàbàanéeri wenàiwica ímaca: ‘Numawènia píiwacali ícha cien namanúbaca yáalu olivo iséená’, ímaca. Néese íiwacali yáasu wenàiwica ímaca irí: ‘Cháta iyaca pímawèniacáleca cuyáluta íbáiná iricu. Píuca meedáni. Ara, píawinacàtétawa pitànàa àniwa áiba cuyáluta íbáiná iricu cincuenta namanúbaca pímawènianápíná nuíwacali ícha meedá. Yási iwàwacutá píepúadaca irí cincuenta namanúbaca meedá’, ímaca irí.⁷ Néese yái íiwacali yáasu wenàiwicaca ímaca áiba irí: ‘¿Néeni píá? ¿Càisimaléná pímawènia?’ ímaca irí. Yái áiba asíali ímaca irí: ‘Cien namanúbaca yáalu trigo ituíná’, ímaca irí. Néese íiwacali yáasu wenàiwica ímaca irí: ‘Cháta iyaca pímawèniacáleca cuyáluta íbáiná iricu. Píuca meedáni. Pitànàa áiba cuyáluta

ibáiná irícu ániwa ochenta namanùbaca pimawèniánápiná lícha meedá. Yási iwàwacutá pèepùadaca irí ochenta namanùbaca meedá, ímaca irí. Càita imànica náapicha macáita wenàiwica imawènièyéica íiwacali lícha yàasusi. ⁸ Néese yái íiwacali yáalfacawa bàsbàsaca yàasu wenàiwica íiwita, yái báawéerica íiwitáise icuèricaté íiwacali yàasuwa, iwènúadacáiná namawèniàcále. Nudéca nucálidacuéca pírí yái comparaciónca pífalacaténáwa máiniyéi cáalfacáica íri minánica càmiñerica yeebáida Dios itàacái namànicaalí wawási nanacáiyéi yáapichawa, cáalfacáica nía píchacué, píacué yeebáidéyéica Dios itàacái.

⁹ “Iná nùalàacuéca pía pimáninápínacué cayábéeri áibanái irí piasu plata iyúwa, yéewanápínacué cáinináca naicáca píawa. Néeseacáwa, plata imáalàacaalípínáwa píchacué, yási needácué nàataléwa pía aléera chènuniré nàyacatalé càmiñerica imáalàawa.

¹⁰ “Aiba wenàiwica icùacaalí achúmèeri wawási machacàniri iyú, yá icùapínáca cayába nacái manùba wawási. Quéwa imànicaalí ibáyawanáwa idèniacaalí achúmanamata, yá imánipínáca ibáyawanáwa nacái idèniacaalí manùba. ¹¹ Iná càmicaalícué pimáni cayábéeri piasu plata iyúwa cháí báawéeri èeri irícu, néese càmitacué namàacapíná picúca básíiri cawèniñerica iyéerica chènuniré. ¹² Néese ániwa càmicaalícué picúca áibanái yàasu machacàniri iyú, néese càmita nàacué pírí piasusíwapínáwa.

¹³ “Péemiacué comparación: Canácata yàasu wenàiwica yáaliméeri imànica machacàniri iyú càide iyúwa íiwacanánái pucháiba ichùulianá imànica, báawacáiná iicáca abéeri íiwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapíná íiwacali áiba icàaluínínáwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios irípináwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácaalícué piicáca plata”, ímaca yái Jesúsca.

¹⁴ Néese abenaméeyéi fariseo cáininéeyéica iicáca plata, néemiácáiná macáita Jesús íimáná plata iwali, iná naicáanica Jesús iquíniná. ¹⁵ Quéwa Jesús ímaca nali: “Pidécuéca picálidaca piináwaná iwaliwa wenàiwicanái irí cayábáanása píiwitáise. Neebáidacué nacái pichíwa. Quéwa Dios yáaliacuécawa píiwitáise iwali, cáinacaalí iyáaná. Casíimáica èeri minánái iicácuéca píiwitáise báawéeri, quéwa Dios iicácuéca píiwitáise iyúwa yáaséerimi isàni meedá”, ímaca yái Jesúsca.

La ley y el reino de Dios

¹⁶ Jesús ímaca: “Bàaluité iwàwacutá wenàiwica neebáidaca iyúwa profeta Moisés itànaanaté tàacáisi Dios inùmalícué, iyúwa nacái profetanái itànaanaté Dios itàacái. Càité iyaca àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. Néese Juan, núa nacái wadéca wacálidaca wenàiwicanái iríni yái cayábéeri tàacáisica náalfacaténáwa cáinacaalí iyú Dios icùca yàasu wenàiwicawa. Sìuca madécaná wenàiwica nawàwa nàuwicháidaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéyéica yái tàacáisica.

¹⁷ “Quéwa máiniñerica cayábacani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèricaté Dios inùmalícué. Macáita ichàbapínácawa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná. Aibaalípiná Dios imáalàidapíná capíraléeri cáli, yá nacái èeriquéi. Néese càmiñeripínáta itàacái bàaluisàimi imáalàapínáwa, íbatàa abéeri letra achúmèerina pináta, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapínácawa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

¹⁸ Jesús ímaca: “Asiali imàacaalí íichawa ínuwa, néese yeedácaalí iríwa áiba, imànica ibáyawanáwa, iimácáiná áiba inanái yáapicha càmiñichúaca ínusíwa. Aiba asiali yeedácaalí íinupínáwa abéechúa namàaquechúami, imànica ibáyawaná nacáiwá, iimácáiná úapicha, úara áiba asiali ínuwa”, ímaca yái Jesúsca.

El rico y Lázaro

¹⁹ Néeseté Jesús yéewáidaca nía ániwa. Yá ímaca nali: “Iyacaté càasuñri asiali. Cayábanaméeri íbàle iicacánáwa cawèniñerica nacái. Macái èeri imanùbaca imànica fiesta máiniñerica cawènica. ²⁰ Iyacaté nacái catúulécanéeri asiali cacháunéeri íwalíse ípidenéeri Lázaro. Yái Lázaro yáawinacawa càasuñri icapèe inùmalícué. ²¹ Yái catúulécanéerica iwàwacaté iyáaca àta cáinacaalí yàacási ituériwa càasuñri yàasu mesa ínatáise. Aulinái nacái nàanàca Lázaro yàatalé nabèrúacaténá icháuná ituí yái catúulécanéerica. ²² Aiba èerité, catúulécanéeri yéetácawa. Yá ángelnái itécáni iyacaténá paraíso irícu, aléera Abraham yàatalé Dios yáapicha. Yá nacái càasuñri yéetácawa. Yá nabàliacani, yái càasuñrimica.

²³ “Yái càasuñrimica yúuwicháacawa mamáalàacata néenibàa báawéeyéimi nàacatalépinácawa néetácaaliwa, ípidenacatalé infierno. Càasuñrimi iicáidaca déeculé, yá iicáca Abraham, Lázaro nacái, iyéeyéica Dios yáapicha paraíso irícu. ²⁴ Iná yái càasuñrimica imáidaca cacháiniñerica iyú Abraham irí. Yá ímaca Abraham irí: ‘Núawiri, Abraham, piicá nupualé! Pibànua síisa Lázaro nùatalé idupíadacaténá úni nunène iwali icáapi iyúwa, nùuwicháacáináwa báawanama cháí quichái irícu’, ímaca. ²⁵ Quéwa Abraham ímaca irí: ‘Pía nutaquérinámica, iwàwacutá

piwàwalica piyáanáté máini cayábéeri iyú idècunitàacá cáuca pía, quéwa yáí Lázaro iyacaté máini catúlécanéeri iyú, idècunitàacá cáucani. Siuca Lázaro iyaca cayába cháí, piata quéwa yúuwichèeriwa iyaca néenibàa. ²⁶ Càmita núalimá nubànùaca piatalé Lázaro, iyacáiná manuiri yàawa nacáiri depuiwéeri béecaná cháí bamuchúamicué wáicha, pía, wía nacái. Iná canáta yéewaná náalimá nachàbacawa aléera. Píacué nacái sísaara, càmítacué píalimá piacawa sísa nacáira, ímaca yáí Abrahamca.

²⁷⁻²⁸ “Néese cásuúrima ímaca àniwa: ‘Uwé, néese pimàni nulí cayábéeri, pía núawiri Abraham, pimàaca Lázaro imichàacawa yéetácáisi íicha, yá pibànù Lázaro núaniri icapèe nérépiná. Nàyaca néeni cinco namanùbaca nuénánái. Pichùulla Lázaro yàalàanápíná nuénánái ipíchaná nàacawa aléi yúuwichàacáisi írículé’, ímaca yáí cásuúrimica. ²⁹ Quéwa Abraham ímaca írì: ‘Péenanái nadèniaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté bàaluité, profetanái itànèericaté nacái Dios inùmalicúise. Iwàwacutá péenanái yeebáidaca natàacái’, ímaca yáí Abrahamca. ³⁰ Néese yáí cásuúrimica ímaca: ‘Báisita, quéwa iwàwacutáacawa nalí áiba wawási quiríta. Lázaro imichàacaliwa yéetácáisi íicha imàacacaténá yáawawa naicácani, yásí nawenúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha’, ímaca yáí cásuúrimica. ³¹ Quéwa Abraham ímaca írì: ‘Càmicaalí neebáida Dios itàacái càide iyúwa Moisés, profetanái nacái natànàanáté, néese càmita nacái neebáidapíná Dios itàacái, éwita yéetéerimiwa imichàacaliwa yéetácáisi íicha yàalàacaténá nía’, ímaca yáí Abrahamca”, ímaca yáí Jesúsca.

17

El peligro de caer en pecado

¹ Néeseté Jesús ímaca yéewáidacalénái írìwa: “Macái èeri imanùbaca iyaca madécaná wawási imàaquéerica wenàiwica nawàwaca namànica nabáyawanáwa. Quéwa, imáini Dios yúuwichàidapíná cawinácaalí wenàiwica yéewáidéerica áibanái namànicaténá nabáyawanáwa! ² Aibacaalí wenàiwica iméeráidaca áibanái namànicaténá nabáyawanáwa, yásí Dios yúuwichàidapíná manuúiwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeráidaca wenàiwica. Aibanái idacúacaalí manuiri íba ícanápi íwalíse, náucacaténáni manuiri úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí lísicúmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháí èeri írìcu, néese iméeráidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiniwanái yúuwichàapínacawa áibanái íicha inñero írìcu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeráidaca púubéeyéi. ³ ¡Piicacué píichawa cayába piméeráidacáichacué púubéeyéi Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa!

“Aibacaalí imàni píri báawéeri, pítaaní yáapicha iwali. Néese iwènúadacaalí íiwitáisewa báawéeri íicha, pimàaca piwàwawa íicha yáí báawéerica imànírìca píri. ⁴ Ewita imànicaalí píri báawéeri siete imanùbaca yáawíría abé èeri írìcu, yá yàanàcaalí piatalé siete imanùbaca yáawíría nacái, yá ímacaalí píri: ‘Càmita quirínama numàni píri báawéeri àniwa’, càicaalí íima píri, iwàwacutá pimàacaca piwàwawa íicha yáí báawéerica imànírìca píri”, ímaca yáí Jesúsca.

El poder de la fe

⁵ Néese apóstolnái nasutáca Wáiwacali íicha wawási. Náimaca írì: —Piyúudàa wía manuúicaténá wáináidacawa wawàwawa píwali cachàinírì iyú mamáalàacata —náimaca. ⁶ Néese Wáiwacali ímaca nalí:

—Càmitàacáwacué manuú píináidacawa piwàwawa nùwali, íbatàa achúmèerfina iyúpináta. Manuúacalícué píináidacawa nùwali achúmèerfina iyútá, càide iyúwa mostaza íimínaca achúmèerfina iyáaná, yásí yéewanápinacué càì píimaca írì yáí manuiri morera yéetanacáta: ‘Píwatàa píawawa cáli íicha, néese píbàna píawawa manuiri úni yáaculé’, yásí àicu imànica càide iyúwacué píimáaná irítá —ímaca yáí Jesúsca.

El deber del que sirve

⁷ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú, yá ímaca nalí: “Abéeri náiwacali idèniacaalí yáasu wenàiwicawa ichùnèerica bànacalé yáapíse, cawàwanáta nacái icuaca íiwacali ipírawa, néese idécanámi íibaidaca, yá yèepùacawa bànacalé néese, yá iwàlùacawa íiwacali icapèe írículéwa. Néese, íiwacali càmita íima yáasu wenàiwica írìwa: ‘Caqualéta, píawinawa, piyáa piyáacaléwa’, càmita càì íima. ⁸ Néese íiwacali íimapíná írì meedá: ‘Pichùnù nuyáapíná. Píwali cayába píbàlewa pítecaténá nulí nuyáapíná, idècunitàacá nuyáaca nuyáacaléwa. Néeseçawa idécanámi nuyáaca nuyáacaléwa, yásí numàaca piyáaca piyáacaléwa’, càipíná íimaca yáí íiwacalica yáasu wenàiwica írìwa. ⁹ Càmita nacái íiwacali yàaca cayábéeri tàacáisi yáasu wenàiwica írìwa idécanámi imànica càide iyúwa íiwacali ichùullanáni, yáasu wenàiwicacáiná meedáni, iná iwàwacutá íibaidaca íiwacali írìwa càide iyúwa ichùullaná imànica. ¹⁰ Càita nacái idécanáamicué pimànica macáita càide iyúwa Dios ichùullanacué pía, píacacué cáimacái píicáca píawawa íwalíse, néese píimacué Dios írì: ‘Wíacata píasu wenàiwicanái canéeyéica iwèni meedá. Wadéca wamànica càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica, càide iyúwa pichùullaná wamànica’, cáicué píima Dios írìwa”, ímaca yáí Jesúsca.

Jesús sana a diez leprosos

¹¹ Néeseté Jesús idècunitàacá yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá yèepunicawa bamuchúamibàa náicha Samaria yàasu cáli, Galilea yàasu cáli nacái. ¹² Jesús yàanàacaté mawiénita áiba yàcalé irí, yá diez namanùbaca aslanái cacháunéeyéi íimami lepra iyú nàanàaca Jesús ípunita. Dèecuíseta quéwa nabàlùacawa Jesús íicha, càmícáiná judíonái íbatàa nàanàaca mawiénita áibanái irí. ¹³ Yá namáidaca cacháiníri iyú Jesús irí:

—¡Pía Jesús, Wáiwacali, catúulécaná piicáca wía! —náimaca Jesús irí. ¹⁴ Jesús iicáca nía, yá íimaca nalí:

—Piacué pimàacaca sacerdotenái iicáca píimami náalíacaténáwa pidécuéca pichùnìacawa — íimaca nalí. Yá idècunitàacá nàacawa, yá íchàbacawa náicha yái uláicáca. ¹⁵ Yá abéeri néená níai cacháunéeyémica iicácáiná masacàaca íimami lepra íicha, íná yèepùacawa Jesús yàatalé. Idècunitàacá yèepùacawa, yàaca cayábéeri Dios irí cacháiníri iyú. ¹⁶ Yàanàaca Jesús yàatalé, yá íbàlùacawa yùulul ípùata iyúwa Jesús irí. Yáawiada inàniwa cáliaculé yàacaténá Jesús icàaluíná, yàacaténá nacái irí cayábéeri. Yái asialí Samaria yàasu cáli néeséerica, càmírica judío. ¹⁷ Yá néeseca Jesús íimaca yéewáidacalénái íriwa:

—Nudéca nuchùnìacáwa diez namanùbaca cacháunéeyéi. Níara nueve namanùbacaca càmita nèepùawa, éwita israelitacáaníta nía, nàacaténá cayábéeri Dios irí. ¹⁸ Abéerita yái càmírica judío yèepùacawa nùatalé yàacaténá cayábéeri Dios irí —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹ Néese Jesús íimaca Samaria yàasu cáli néeséeri irí:

—Pimichàawa. Plawa. Uláicái idéca íchàbacawa píicha, peebáidacáiná nulí —íimaca yái Jesúsca.

Cómo llegará el reino de Dios

²⁰ Fariseonái nasutáca néemiawa Jesús càicaalínápinácaalí Dios icùa macáita wenàiwicanái. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmítacué píalimá piicáca càinácaalí iyú Dios icùaca wenàiwicanái. ²¹ Càmita náimapiná: ‘Píicácué, Dios icùaca wenàiwica cháí cáli’; càmita nacái náimapiná: ‘Áiba cáli ínata nacái Dios icùaca wenàiwica’, càmita náimapiná càmícáiná náalimá naicáca natulí iyúwana càmínacáalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáwa, icùacáiná náiwitáise, icùa nacái abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa —íimaca yái Jesúsca. ²² Néese Jesús icàlidacaté yéewáidacalénái íriwani:

—Máadáinícuéca piwàwa piicáca núa áiba èeriwa, éwitasica píalimácaalí piicáca núa abé èeri piná meedáta, piwàwapiñacuéca piicáca núa, núa asialí Dios néeséerica. Máinícué piwàwapiñá piicáca nuanàaca nuchacaténá macáita, quéwacué càmítacué píicápiná núa. ²³ Aibanái nacàlidapiná nachìwawa, náimapiná nudéca nuanàaca. Náimapináca: ‘Mesías idéca yàanàaca cháí’; áibanái náimapinácué píri: ‘Mesías idéca yàanàaca néré’. Quéwa píicácué piawa néré, píicácué nacái piawa náapicha. ²⁴ Péemiacué, nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èeri mnanái naicápiná nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icánáná macáita capíraléeri cáli íwali chènuniré èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càipiná nacái nùacawa néese àniwa nuénáiwana yàanàacatáwa, núa asialí Dios néeséerica. Càmita nùawa íbàacanéeri iyúwa. ²⁵ Quéwa iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata quéechacáwa, yá iwàwacutá èeri mnanái iyéeyéica síuca báawaca naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni meedá. ²⁶ Mawiénicaalípiná nuénáiwana nuanàacatáipiná àniwa, núa asialí Dios néeséerica, yásí wenàiwicanái nàypiná càide iyúwaté èeri mnanái iyáaná Noé yàasu èerité. ²⁷ Matuibanáicaté nàyaca Dios íicha bàaluité. Nayáacaté nayáacaléwa, néese nàiraca nacái, needácaté náinupináwa, àta Noénái iwàlùacatalétawa arca iriculé. Yáté manurí yéescái yàanàaca, yá néetácatéwa macáita wenàiwica càmíyécáté iwàlùawa Noénái yáapicha arca iriculé. ²⁸ Càité nacái Lot yáapichéeyéimi Sodoma iyacàlená mnanái nàyacaté matuibanáita Dios íicha. Nayáacaté nayáacaléwa, nàiraca nacái nàiracaléwa. Nawènia nacái nàasupináwa. Nabànacaté nabànacalewa, nawènda nacái nàasuwa. Namánicaté nacái nacapèewa. ²⁹ Quéwa idécanáamité Lotnái namusúacawa Sodoma iyacàlená íicha, yáté quichái yèewièricawa azufre yéewi yúuwàacatéwa chènuníse Sodoma mnanái íwali. Yáté néetáacawa macáita. ³⁰ Càita nacái yúuwichàacáisi yàanàapináwa ráunamáita èeri mnanái íwali áibaalípiná numàacaalípiná nùawawa naicáca núa, núa asialí Dios néeséerica.

³¹ “Néeniaalípiná áibacaalí iyamáidapináwa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri ínatabàawa, idèniacaalí nacái yàasuwa capli írìcu, iwàwacutá càmita yèepùa iwàlùacawa icapèe írìculéwa yeedácaténá yàasuwa ípichawáise ípiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. Aibacaalí nacái yèepunípináwa manacúalibàa, iwàwacutá càmita yèepùawa icapèe néréwa ípichawáise ípiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ³² Piwàwalícué càinácaalíté Lot ínumi yéetáacawa, càininéechúacaté iicáca yàasumiwa èeri írìcuírìca, úái yéetéechúamicatéwa càmícáináaté upíacawa yàcalé íicha càide iyúwaté Dios yàalàaná úa. ³³ Cawinácaalí càmírica yeebáida nutáacái iwàwacáiná icùaca icáucawa cháí èeri írìcu, yúucapiná icáucawa càmíri ímàlàawa, quéwa cawinácaalí

yeebáidéerica nutáacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalíni, idènlapíná icáucawa càmíri imáalàawa.

³⁴ “Néese núumacué pírí nùanàacaalí táiyápi, yá pucháiba wenáiwica naimápiná nàyaca cama írícu. Angelnáí itépiná abéeri wenáiwica, áibapíná nacái imàacawa néenita. ³⁵ Yá pucháiba inanáí namulúapínáca nàyaca ituinási. Angelnáí itépiná abéechúa inanáí, abéechúapíná nacái imàacawa néenita. ³⁶ Pucháiba asianái yèepuníyèipínáca manacúalibàa. Angelnáí itépiná abéeri asiali, abéeripíná nacái imàacawa néenita —íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Néese yéewáidacalénái nasutáca néemiawa Jesúsca:

—Wáiwacali, ¿chábàanásica nàanàa needácaténá nía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Màulenéri iyú piicápinacué chábàanacaalí nàacawa càide iyúwacué pialánáwa chábàanacaalí yéetèrimíwa írìawa piicácaalí manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa —íimaca yái Jesúsca.

18

La parábola de la viuda y el juez

¹ Néseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú náaliacaténáwa iwàwacutáná nasutáca Dios ícha mamáalàacata, yàalàacaténá nía nacái ípichaná naméyáacawa nasutáca Dios ícha. ² Yá Jesús íimaca nalí: “Iyacaté juez áiba yàcalé írícu. Càmita yáa Dios icàaluíná. Càmita nacái yáa wenáiwica ímíétacaná. ³ Uyacaté nacái yàcalé írícu abéechúa inanáí inírími yéetèchúamicatéwa ícha. Aiba wenáiwica iwàwacaté yeedáca uícha úacawéeri yáasumi. Iná usutáca juez ícha wawási manùba yàawírí iyúudàanápíná úa. Yá úumaca juez írí: ‘Piyúudáa núa. Pichúulla nàuwicháidàanápíná nuícha nùuwídeca yeedéerica nuícha nùacawéeri yáasumi’, úumaca juez írí. ⁴⁻⁵ Manùba èeri càmita juez yeebá usutáaná ícha. Néese maséeca iwàwa idècuni yéemiaca usàna. Yá íimaca íríwa: ‘Ewita càmicánita núa Dios icàaluíná, éwita nacái càmicánita núa wenáiwicanái ímíétacaná, càicánita siúcade nuyúudáca úara inanáica, nùuwicháidaca uícha úuwíde, máinicáiná usáiwicaca nulí wawási, ípichaná ùanàaca mamáalàacata, yá usáiwica nulí wawási àta nuétácatalétawa’, càica íimaca íríwa yái juez báawéerica íwitáise’, íimaca nalí yái Jesúsca.

⁶ Yá Wáiwacali íimaca nalí àniwa: “Pidécuéca péemiaca itàcái yái juez báawéerica íwitáiseca. Ewita báawéericánita íwitáiseni, càicánita átata iyúudáca maníríchúami. ⁷ Néeni, ¿càmítasucé pialáwa cayábèeri Dios íwitáise? Iná iwàwacutácué pialácawa Dios iyúudáapíná cawinácaalí wenáiwica Dios yeedéeyéica yáasunáipínáwa, cawinácaalí isutéeyéica yáawawa ícha manuísíwata mamáalàacata èeríapínama, táiyápinama nacái. Yá Dios imawèniadapíná náicha nacái nàuwidenái. Càmita Dios idècuniapínáwa déecuírí iyú iyúudàanápíná nía. ⁸ Núumacué pírí, Dios iyúudáapíná níawa caquialéta, imawèniadapíná náicha nàuwidenái. Núa asiali Dios néeséerica, nùanàapíná àniwa aléi èeri írícule, quéwa càmita nùanàapíná manùbéeyéi yeebáidéeyéica nutáacái mamáalàacata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del fariseo y el cobrador de impuestos

⁹ Néseté Jesús yéewáidaca abènaméeyéi wenáiwica comparación iyú, níara cachàiníyéica íicaca yáawawa nayúunáidacáiná mabáyawanéeyéica nía, iná báawaca naicáca náichawa áibanái wenáiwica. Jesús íimaca nalí: ¹⁰ “Pucháiba asianái nàacatéca templo írícule nasutácaténá níawawa Dios ícha. Abéeri fariseo, áiba asiali nacái yeedéeri plata yéenanái judío íchawa Roma iyacàlená yáasu gobierno írípíná. ¹¹⁻¹² Yái fariseo ibàlùacawa abéerita méetáucuta áibanái ícha, isutáca yáawawa Dios ícha. Càì íimaca: ‘Pía Dios, nùaca pírí cayábèeri nùacáiná càmíríca iyúwa áibanái wenáiwica canánama. Núa nacái càmita nuyéedúa. Càmita báawa nuíwitáise nacái. Càmita nuimá áiba inanáí yáapícha càmíchúaca nuínusíwa. Càmita numàni nubáyawanáwa càide iyúwa imàniná yái asiali yeedéerica wáicha plata romanonái yáasu gobierno írípíná. Núa nacái numàca nuíchawa nuyáacaléwa pucháiba èeri semana íwali nusutácaténá Dios ícha. Macái néená níái diéyéica wawási nuedéerica nulíwa, numàca abéeri néená Dios írípíná ofrenda iyú’, càì íimaca íwaliwa yái fariseoca. ¹³ Néeseta quéwa yái asialca yeedéerica plata yéenanái judío íchawa romanonái yáasu gobierno írípíná, yáta ibàlùacawa déecuíseta fariseo ícha. Máinicáiná báica íicaca yáawawa Dios iwére íbáyawaná íwalísewa, iná càmita íicáida chènunírí. Néese, ibàbáida yúucutawa mamáalàacata icáapi iyúwa máinicáiná achúumaca iwàwa íbáyawaná íwaliwa. Yá íimaca mamáalàacata Dios írí: ‘Pía Dios, piicá nupualé, cabáyawanéerica núaquéi’, càì íimaca isutáca Dios ícha”, íimaca yái Jesúsca. ¹⁴ Néese Jesús íimaca nalí àniwa: “Núumacué pírí, Dios imàacacaté iwàwawa íbáyawaná ícha, yái asiali yeedéerica plata yéenanái íchawa romanonái yáasu gobierno írípíná, néese asiali yèepùacawa matuibanáita icapèe néréwa. Quéwa yái fariseoca, càmita Dios imàaca iwàwawa íbáyawaná ícha, nùacáiná cawinácaalí wenáiwica icàlidéeyéica íinàwaná íwaliwa máinínása cayábaca nía áibanái ícha, Dios imàacapíná báica nía. Cawinácaalí quéwa icàlidéeyéica íchawa íbáyawanáwa, Dios imànipíná írí cayábèeriwa”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹⁵ Néeseté àniwa áibanái natéca néenibewa púubéeyéi Jesús yàatalé yéewacaténá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutácaténá nalí Dios ícha imànínapíná nalí cayábéeri. Quéwa, Jesús yéewáidacalénái naicáca nía, yá nadábaca nacúisaca náichawa wenàiwica itéeyéica yéenibewa Jesús yàatalé, yéewáidacalénái náimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁶ Quéwa Jesús imáidaca sùmanái nàanápínáwa yàatalé. Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacué sùmanái yàcawa nùatalé, picácué pimáisanía nàanàaca, Dioscáiná icùaca wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáíwa. ¹⁷ Péemiacué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáíwa. Càmicaalí wenàiwica neebáida càì, néese canácatáita Dios yéenibeca nía —íimaca yáí Jesúsca.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁸ Néeseté abéeri judío íwacalíná isutáca yéemlawa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càináica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. ¹⁹ Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába íwali yáí píimánáca, càinácaalí ímáaná yáí tàacáisica ímérica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri — íimaca yáí Jesúsca, iwàwacáiná aslali yeebáidaca Dioscani yáí Jesúsca. ²⁰ Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Píalíacawa Dios itàacái ichùullaná wía: 'Picá píimá áiba inanái yáapicha càmlíchúaca píinusíwa, áiba aslali yáapicha nacái càmirica pínrísiwa; picá píinúa wenàiwica; picá píyédúa; picá nacái píchíwáida áibanái; pía náimíetacaná píaniri, píatúa nacái' —íimaca yáí Jesúsca. ²¹ Néese aslali íimaca irí:

—Nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios ímáaná sùmáicatáiseté núa àta siùca nacáide —íimaca. ²² Jesús yéemlacani, yá íimaca irí:

—Iyaca abéeri wawàsi iwàwacutéeri pimànica quiríta: Pía piwéndaca macáita píasuwa, pía nacái iwènináami catúulécaneeyéi irí. Càipíná pídèniaca píasu cawèniiriwa chènuniré. Néese péepúawa píacaténáwa núpicha nuéwáidacalécáténá pía —íimaca yáí Jesúsca.

²³ Yáí aslali quéwa, yéemiacanáami, yá máini achúmaca iwàwa máinicáiná càasucani, càmicáiná nacái iwàwa yàaca áibanái irí macáita yàasuwa. ²⁴ Jesús yáaliacáináwa achúmaca iwàwa yáí aslala, íná Jesús íimaca yáapichéeyéi iríwa:

—¡Máini càulenápináca càasuýéi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! ²⁵ Càide iyúwa camello càmfíná yéewa iwàlúacawa siduwápi ituí yáapu íricubàa, càita nacái càulenáca càasuíri wenàiwica yeebáidaca Dios itàacái Dios icùacaténáni —íimaca yáí Jesúsca. ²⁶ Níái yéemiéyéica Jesús ímáaná, náimaca Jesús irí:

—Néeni, ¿cawínápiná yáalimá iwasaaca yáawawa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha? —náimaca. ²⁷ Jesús íimaca nalí:

—Canáca yéewaná wenàiwicanái nawasàca níawawa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasaaca nía, Dios yáalimácáiná imànica macáita —íimaca yáí Jesúsca. ²⁸ Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca wamàacaca wàasuwa macáita wàacaténáwa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía —íimaca. ²⁹ Yá Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, píacué nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái. Numáidacué abènaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe íchawa namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aibanái péenácué nacái nàapínáwa maléená èeri nàacawéeri íchawa, càmicaalí nacái néenánái ícha nacáíwa, càmicaalí nacái nasèenái ícha nacáíwa, càmicaalí nacái néenibenái béeyéi ícha nacáíwa, namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³⁰ Yási Dios yáapínácué píri madacáná wenàiwica píiquéeyéipíná càiyéide iyúwa péenánáwa cháí èeri iricu. Néese, èeri imáalaacalípináwa, yási Dios yàacué píacuca càmfiri imáalàawa chènuniré —íimaca yáí Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

³¹ Yáté Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa doce namanúbaca méetàucuta áibanái ícha. Yá íimaca nalí:

—Siúcade wàacawa Jerusalén iyacaléná nérépiná. Namànipíná nulí macáita càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuinàwaná íwali, núa aslali Dios néeséerica. ³² Yá presopináca namànica núawa namàacacaténá càmfíyéi judío inúaca núa, yá naicáanápíná nuquíná, yá natàanápíná báawéeri iyú nùwali, yá nàapisáidaca núawa. ³³ Nanúadáidapíná nacái núawa, yási nanúaca núa. Quéwa máisiba èeri iricu núcáucàapínáwa —íimaca yáí Jesúsca.

³⁴ Quéwa, Jesús yéewáidacalénái càmita nàalía néemlaca càinácaalí ímáaná yáí tàacáisica, càmita nacái nàalimá nàalíacawa íwali.

Jesús sana a un ciego de Jericó

³⁵ Néseté, Jesús iyaca mawiénita Jericó iyacàlená irí, yá matuíri asìali iyaca néeni, yáawinéericawa àyapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanáí ícha ichàbéeyéicawa néenibàa. Isutáca náicha plata yéewanápiná iwèniaca iyáapináwa. ³⁶ Yáí matuírica yéemiaca manùbéeyéí isàna nachàbàanáwa, yá isutáca yéemiawa nía, cawinàcaalí yàawa náapicha néeni. ³⁷ Nacàlidaca iríni Jesús Nazaret iyacàlená néeséericani yáí còi ichàbacawa chábàì. ³⁸ Iná yáí matuírica imáidaca:

—¡Jesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuérica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! — ímaca.

³⁹ Néese áibanáí yèeyéicawa Jesús ipíchalé nacúisaca náichawani, yáí matuírica, masànaanápináni. Imáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú:

—¡Pía, rey David itaquérinámica, Wacuèrinápiná, piicá nupualé! — ímaca. ⁴⁰ Néese Jesús iyamáaca ibàlúacawa. Yá Jesús ichùullaca natéenanápiná matuíri Jesús yàatalé. Néese matuíri yàacawa néré, yá Jesús ímaca irí:

⁴¹ —¿Càinásica piwàwa numànica piri? — ímaca yáí Jesúsca. Néese matuíri ímaca:

—Nuíwacali, pimàaca catuíca núa — ímaca. ⁴² Jesús ímaca irí:

—Catuíca píawa, peebáidacáiná nuchùnlianápiná pía. Iná yéewa cayábaca píawa — ímaca yáí Jesúsca.

⁴³ Yáta matuírimi iicáidaca àniwa. Yá yàcawa Jesús yáapicha. Yàaca nacáí Dios irí cayábéeri. Néese áibanáí iiquéeyéicani, nàaca nacáí Dios irí cayábéeri.

19

Jesús y Zaqueo

¹ Néseté, Jesús iwàlúacawa Jericó iyacàlená iriculé. Ichàbacáitawa néenibàa. ² Abéeri asìali cásuiri iyaca néeni, abéeri Jericó minali, ípidenéeri Zaqueo. Yáí Zaqueo, náiwacalicaní, níái yeedéeyéica plata yéenanáí judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. ³ Yáí Zaqueo iwàwa iicáca Jesústáata, yáaliacaténá iicáca Jesús. Quéwa, càmita yáalimá iicacani, manùbacáiná wenáiwica Jesús itéesebàa. Maléenéeri nacáí yáí Zaqueoca, iná càmita yáalimá iicáca Jesús. ⁴ Iná yáí Zaqueo iplacawa Jesús ipíchalépiná. Yá írlacawa sicómoro yéetaná yàana íwalibàa yéewanápiná idéca iicáca Jesús. Yáí àicu ibàlúericawa àyapu idùlepi, Jesús ichàbacatàbàpináca. ⁵ Quéwa, Jesús ichàbaca yàcawa sicómoro yéetaná yáwibabàa, yá iicáidaca chènuniré. Iicáca Zaqueo yáawinéeriwa àicu yàanalicu. Néese Jesús ímaca Zaqueo irí:

—Zaqueo, piricúawa caqualéta, siúcacáináta iwàwacutá nuyamàacawa picapèe néré — ímaca yáí Jesúsca.

⁶ Yá Zaqueo iricúacàatétawa néese. Yá casíimáiri iyú yeedáca Jesús yàataléwa. ⁷ Néese áibanáí, nacáicáiná Jesús iwàlúacawa néré, yá nataánica báawéeri iyú Jesús iwali. Yá náimaca nalíwáca Jesús iwàlúacasawa icapèericulé asialiquéí báawéerica, cànáiricasa íbáyawaná, yáí Zaqueoca. ⁸ Néese cáwa Zaqueo imíchàa ibàlúacawa nàacuésemi. Yá Zaqueo ímaca Jesús irí:

—Péemacáwa, Nuíwacali, macáita yáí nudènièrica, nùapináca yéema catúulécanéeyéí iríwa. Níara wenáiwica nucobréeyéica ichàbanamawa nuchíwa iyúwa, nuèpùadapiná nalíwani báinúaca yàawiríricatái yáwanáí ícha yáí platami nuedéericaté náicha ichàbanamawa — ímaca.

⁹ Yá Jesús ímaca irí:

—Siúca èeri Dios idéca iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa — ímaca yáí Jesúsca. Néese, Jesús iwènúacawa ímaca áibanáí irí:

—Yácáiná asialica, Abraham itaquérinámiquéí nacáí, éwitaté iméeràcánitawa Dios ícha.

¹⁰ Núcáiná, núa asìali Dios néeséerica, nudéca nùanàaca nucutácaténá níái cabáyawanéeyéica, nuwasàcaténá núa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha — ímaca yáí Jesúsca.

La parábola del dinero

¹¹ Néseté idécanaami wenáiwicanáí yéemiaca Jesús ímáaná, yá Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Icàlidaca nalíni yáí comparaciónca Jesús iyacáinaté mawiénita Jerusalén iyacàlená irí ináté nayúnáidaca Jesús icuèyèipinaté israelitanáí caqualétatá.

¹² Yá ímaca nalí: “Péemiacué comparación: Iyacaté abéeri náiwacali, yèeripinacatéwa áiba cáli néré déeculé, yéewanápiná icuèriná imàacaca náiwacali icúaca yàasu cáli néeséeyéiwa, yásí yèepùanápinatéwa néese icúacaténá nía. ¹³ Ipíchawáise náiwacali yàcawa, yá imáidaca yàataléwa diez namanùbaca yàasu wenáiwicawa. Yá yàaca nachàba manùba plata náalimáwanama. Yá ímaca nalí: ‘Placué pimánicaténá plasu wawàsiwa iyú yáí plataca àta nùanàacataléta àniwa’, ímaca nalí. Néese yàacawa náicha. ¹⁴ Aibanáita quéwa náiwacali yàasu cáli néeséeyéí máini báawaca nacáicani. Yá nabànúaca áibanáí wenáiwica náiwacali yáamiwa néré nacàlidacaténá nacuèriná iríwani. Náimaca: ‘Càmita wawàwa wacuèrinápiná yáí asialica’, náimaca.

¹⁵ “Quéwa, idéca nacuèriná imàacaca náiwacali icúaca yàasu cáli néeséeyéiwa, yá náiwacali yàanàaca néese àniwa. Yá imáidaca yàataléwa yàasu wenáiwicanáíwa, níái yeedéeyéicaté

fiha plata, yáaliacaténáwa náicha càisimalénacaalí needá náiwacali irípináwa. ¹⁶ Yáí yàasu wenàiwacaca idàbàanéerica yàanàaca íiwacali yàataléwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: 'Núiwacali, nudéca numànica nàasu wawàsiwa iyú yáí piasu plataca. Nuedácaté pirípiná diez namanùbaca yàawiríia ipualé yáí plata pièricaté nuchàba', íimaca. ¹⁷ Néese náiwacali íimaca irí: 'Cayábacáani. Cayábéeri nàasu wenàiwacaca pía. Pimànicáiná machacàníiri iyú achúmèeríina iyú càide iyúwa nuwàwáaná, Iná yéewa siùcade numàaca picùaca diez namanùbaca yàcalé mìnánái', íimaca yáí náiwacalica. ¹⁸ Néese yàasu wenàiwacaca áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: 'Núiwacali, nudéca numànica nàasu wawàsiwa iyú yáí piasu plataca. Nuedácaté pirípiná cinco namanùbaca yàawiríia ipualé yáí plata pièricaté nuchàba', íimaca. ¹⁹ Néese náiwacali íimaca irí nacáí: 'Numàaca picùaca cinco namanùbaca yàcalé mìnánái', íimaca yáí náiwacalica.

²⁰⁻²¹ "Néeseta quéwa náiwacali yàasu wenàiwacaca áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: 'Núiwacali, yáca piasu platéi. Nuépùacaténi wáluma iyú nucáapica cayábani, cáalucáiná nuicáca pía, máinicáiná caluéri piwítáise, peedáca yáí càmíricaté piíbaida piríwa'. Peedáca piríwa nacáí áibanái ibànacale, càmíricaté piíbana piríwa', íimaca. ²²⁻²³ Iná náiwacali íimaca irí: 'Pía, nàasu wenàiwacaca báawéerica íiwítáise, pitàacáí iyúwa nucháawàaca piínáwaná iwali nuuwichàidacaténá píawa. Píaliacaalítéwa caluérísa nuíwítáise, píaliacaalíté nacáíwa nuedáaná núlúwa yáí càmíricaté nuíbaida núlúwa, nuedáaná nacáí áibanái fiha nabànacale càmíricaté nubànacaleta, néese, ¿cáná càmíta pimàaca nàasu plata caja néré ínísàacaténátéwa núlúpiná quirítatá àta nùanàacatalétaté àniwa?' íimaca yáí náiwacalica. ²⁴ Néese náiwacali íimaca áibanái irí iyéeyéica néeni: 'Peedácué fiha yáí plataca. Píacué iríni yáí asálica idènièrica diez namanùbaca yàawiríia ipualé yáí plataca', íimaca nalí yáí náiwacalica. ²⁵ Yá náimaca náiwacali iríwa: 'Wáiwacali, ¿cánásica càí pimàni? Yáí asáli idéca idèniaca diez namanùbaca yàawiríia ipualé yáí plataca', náimaca. ²⁶⁻²⁷ Néese náiwacali íimaca nalí: 'Péemiacué cayába. Cawinácaalí íibaidéeyéica nulí cayába, numàacáanápiná náibaidaca nulí mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càmíyéica íibaida cayába, nuedápiná náicha náibaidacalémica. Níata quéwa, nuuwidenáica càmíyéicaté iwàwa núa nacuèrinápináwa, piacué piíbàaca nía. Peedácué nía nùatalé cháta, yá pinúacué nía', íimaca nalí yáí nacuèrináca", íimaca yáí Jesúsca.

Jesús entra en Jerusalén

²⁸ Idécanáamité càí Jesús íimaca nalí, yá yàacawa Jerusalén iyacaléná nérépiná, yéewáidacalénái yáapichawa. ²⁹ Yá batéwata nàanàaca iyacatái pucháiba yàcaléca. Abéeri yàcalé íipidenéeri Betfagé, áiba nacáí íipidená Betania. Iyaca nacáí néeni abéechúa dúli íipidenéechúa Olivos, yáí olivo inàlimanáca. Yá Jesús ibànùaca ipichaléwa pucháiba yéewáidacaléwa idécanáami càí íimaca nalí:

³⁰ —Píacuéwa iriculé yáí yàcaléca iyéerica wapíchalé. Píwàlùacuéwa néré, yá pianáapínacué burro nadacuèrica néeni, canèeritáacáwa wenàiwacaca yèeriwa íinata. Piwasàacuèni, pitécué núlúwani. ³¹ Aibacaalécú isutá yéemíawa píawa cánacué yéewa piwasàacani, néese picálidacué iríwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalícúca —íimaca nalí yáí Jesúsca.

³² Néese níái pucháiba yéewáidacaléca nàacawa fiha. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí. ³³ Idàbaca nawasàaca burro, yá burro íiwacanánái isutáca yéemíawa nía:

—¿Cánacué piwasàa wapíra? —náimaca. ³⁴ Náimaca nalí:

—Wáiwacalica iwàwacutáni —náimaca.

³⁵ Néese yéewáidacalénái iríadaca yàasu ruana nacáiriwa burro iwaalíricubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ³⁶ Idécunítáacá Jesús yàacawa burro íinata Jerusalén iyacaléná nérépiná, manùbéeyéi nalíada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulicubàa burrotcaténá íipina íinatábà càide iyúwaté náiwítáise nàanápiná nacuèrinásári icáaluínináwa. ³⁷ Yàacawa Jerusalén iyacaléná nérépiná Olivos yàasu dúli yàasu yàawa iriculé, yá canánama nía Jesús yéewáidacaléca, níái nacáí yèepuníyécawa yáapicha, macáita nadàbaca namáidaca casímáiri iyú. Nàaca nacáí Dios irí cayábéeri naicácináté Jesús imànica madécaná íiwítáise iyúwa yáí càmírica wenàiwacaca idé imànica. ³⁸ Nacálidaca népunicawa:

—¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, Dios ibànùerica walí icùacaténácué wía! ¡Píacué canánama iyéeyéica chènuniré, casímáicué piwàwa! ¡Wàaca pirí cayábéeri, pía Dios chènuníiséerica! —náimaca. ³⁹ Néese abénaméeyéi fariseo yèepuníyécawa náapicha wenàiwacanáí yèewi náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwacaca, píalàa nía cachàimíiri iyú níái péewáidacalécawa, masàanáanápiná nía, nacálidacáiná piínáwaná iwali Dios inacáiricasa pía —náimaca. ⁴⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, masànacaalí níái nuéwáidacalécata, yáta níái íbaca nacálidaca nuínáwaná iwali Diosca nùatá —íimaca nalí yáí Jesúsca.

⁴¹ Néese Jesús iyamáa ibàlùacawa mawiéniata Jerusalén iyacàlená irí, yá iicáca Jerusalén, néese ícháanica manúsiwata iwali yá yàcaléca, catúulécanáciná iicáca yàcalé minaná, yáciná Jesús yáaliacatéwa manuiri yúuwichàacáisi yàanànapínáté nàwali. ⁴² Yá íimaca: “¡Máini nuwáwa píaliacuécawa siuca èeri càinácaalicué iwàwacutáaná pímanica cayábacaténacué píapicha Dios! Cayábacaalicué píapicha Diostá, néese càmítacué yàanà napíwani yàasu yúuwichàacáisitá. Quéwa càmítacué píaliáwa càinácaali iwàwacutáaná pímanica. ⁴³ Yàanànapínacué píri báawéeri èeri. Píuwidenáicué namànipínacué iwáiná piyacàle itéesebàa macáita, ipíchanacué pímusúacawa yàcalé íicha. Macáitacué nàawapínacuéca píawa. Yá namànipíná úwicái pípunitacué pítéesebàa macáita. ⁴⁴ Yásí namáalàidacué piyacàle macái, nanúapíná macáita wenáiwica iyéeyéica yàcalé írìcu. Nacàlìlapínacué picapèe. Càmita namàcapíná capli yàasu íba yàawinacawa áiba íba ínata, yá nacàlìliacuéca macáita yá piyacàleucéca. Píicácinacué càiride iyúwa canéeri iwèni píri yá nuenáwanáca siuca èeri Dios ibànucátáita núa píatalécué, nuwasàacaténacué pía yàasu yúuwichàacáisi íicha”, íimaca yáí Jesúsca.

Jesús purifica el templo

⁴⁵ Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená írìculé. Yá idàbaca ímusúadaca macáita wenáiwica iwéndéeyéicaté yàasusi templo ibàacháwalená írìcu. ⁴⁶ Yá íimaca nalí:

—Pídecuéca píemliaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalicúise; Dios íimacaté yàasu templo iwaliwa: ‘Yáí nucapèca nasutácaalupínáca nuícha’, íimacaté yáí Diosca. Quéwa, pídecuéca píwénúadacani cayéedéeyéi icapèe iyú, yáí temploca, piyéedúacáinacué plata wenáiwica íicha píchiwa iyúwa —íimaca yáí Jesúsca.

⁴⁷ Néese èeri ímanùbaca Jesús yéewáidaca wenáiwicanáí templo írìcu. Sacerdote íiwacanánáí, nía nacáí yéewáidéeyéica wenáiwica templo írìcu, judío íiwacanánáí nacáí, náináidacawa nàyaca càinápínacaali iyú náalimá nanúaca Jesús. ⁴⁸ Càmitàcá quéwa náalimá náibàacani, níacáiná canánama wenáiwica cayábaca néemiaca Jesús itàacáí.

20

La autoridad de Jesús

¹ Aiba èerité Jesús iyaca templo írìcu. Yá yéewáidaca iyaca wenáiwicanáí, icàlidaca nalí nacáí Dios itàacáí cayábérica, yáí tàacáisi íiméerica Jesús iwáwa iwásàaca wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Yá sacerdote íiwacanánáí, íibanáí nacáí yéewáidéeyéica wenáiwica templo írìcu, nía nacáí judío íiwacanánáí béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. ² Yá náimaca írì:

—¿Cawiná ibànù pía pímusúadánápiná nía templo ibàacháwalená írìcuise, níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulla pía pímusúadánápiná nía? —náimaca. ³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Nuwàwa nusutacuéca nuémliawa pía nacáí. Picàlidacué nulíni: ⁴ ¿Cawiná ichùulliaté Juan ibautizáanápínáté wenáiwica; Diossica, wenáiwicanásica? Píimacué nulí càirínácaali náicha ichùullaca Juan ibautizáanápínáté wenáiwica —íimaca yáí Jesúsca.

⁵ Nadábaca natàanica nalíwáaca. Yá náimaca nalíwáaca: “¿Càináisica wáimaca? Wáimacaali írì, ‘Dioscaté ichùullacani’, yásí isutáca yéemiawa wía, ‘¿Cánacué càmita peebáidani?’ càipíná íimaca walí. ⁶ Néese wáimacaali írì, ‘Wenáiwicacaté ichùullaca meedáni’, yásí wenáiwica macáita nanúaca wía íba iyú, níacáiná macáita neebáidaca tàí íiméeri iyú Juan itàanicaté Dios inùmalicúise”, càí natàanica nalíwáaca. ⁷ Néese nacàlidaca Jesús írini càmitas náalíawa cawinácaali ichùulliaté Juan ibautizáanápínáté wenáiwica. ⁸ Néese Jesús íimaca nalí:

—Cáita nacáí càmita nucàlidacué píriwani cawinácaali ichùullaca núa numusúadánápiná nía templo ibàacháwalená írìcuise, níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yáí Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

⁹ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca wenáiwicanáí comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asialí ibànacaté uva ibànacalená. Yá imàcaca íibanáí icuèyépíná írì yàasu uva ibànacalená, quéwa iwàwacutá nabànùaca írì yàasu uva iyacaná yéenápíná, yàasu èeripíná needácatáita iyacaná. Idécánámité imànica náapicha càiri wawàsi, yá yàacawa náicha íbalé madécáná èeri. ¹⁰ Uva yàasu èeri yàanacaté needácaténá iyacaná, yá bânacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenáiwicawa néré icutácaténá náiwacali yàasu uva iyacaná yéenápínáwa icuèyéi íicha. Quéwa níái icuèyéica bânacalé nacapèedáidacani, yáí náiwacali yàasu wenáiwicaca. Yá nachùullaca yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva iyacaná. ¹¹ Néese bânacalé íiwacali ibànùaca nàatalé yàasu wenáiwicawa áibata. Quéwa àniwa natàanica írì báawéeri iyú, nacapèedáidacani. Yá nachùullaca yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva iyacaná. ¹² Néese bânacalé íiwacali yèepù ibànùaca áibata àniwa. Yá àniwa níái icuèyéica uva ibànacalená cacháunáca namànicaní. Yá náucacani méetaculé bânacalé yàaluná íicha.

¹³ “Néese yáí uva ibànacalená íiwacali íimaca íináidacawa írìwa: ‘¿Càináisica numàni? Siùcade nubànù nùiriwa, yáí càiníeerica nuicáca. Cawàwanáta nàaca íimíetacaná’, íimaca íináidacawa

iríwa. ¹⁴ Quéwa níái icuèyéica uva ibànacalená naicácani, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yácata yái yeedéeripiná iríwa uva ibànacalená yáaniri yéetácaalípináwa. Ara, wáacuéwa wanúanáni weedácaténá walíwa yàasu bànacalé’, náimaca nalíwáaca. ¹⁵ Iná náibàacani, yá nawatàida náucacani méetàucuta bànacalé yàaluná fícha. Yá nanúacani”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Néese Jesús íimaca nalí níái wenàiwicaca: “¿Càinásicué pínáidacawa? ¿Càinásica uva ibànacalená íiwacali imànipiná nalí níái icuèyéicaté irípiná bànacalé? ¹⁶ Siúcade núcáidacué piríni: Yàanàpiná nàatalé, yá inúapiná níawa. Yásí imàaca áibanái icùaca irípiná yàasu uva ibànacalená —íimaca yái Jesúsca. Néese wenàiwicanái idécánámi néemiacani, yá náimaca Jesús irí:

—¿Cámírita, canácatáita Dios imànipiná walí cà! —náimaca. ¹⁷ Quéwa Jesús íicáidaca nalí, yá íimaca:

—Néeni, càmicaalícué piwàwa Dios yúuwichàidacuéca pía, néese iwàwacutácué pínáidacawa cayába cànácaalí íimáná yái tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalicúe. Icálidacaté Dios ibànacalé íiwacali imànipiná irí nacuèrinápiná, quéwa báawánápinaté naicácani. Càité íimaca: ‘Níái imàníyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa siúcade máiníri iwàwacutácawa capii irípiná yái íba náuquéericaté’,

cài itànàcaté profetaca”, íimaca nalí yái Jesúsca, yéewacaténá náalíacawa yái íba íimánáca càicanide iyúwa Jesús, yái nacuèrinápiná Dios ibànucèrica judiónái irí. ¹⁸ Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Péemiácué áiba comparación íba íwali: Cawinácaalí wenàiwica yúuwéyéicawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese íba yúuwàacaalíwa áibanái ínatábáa, yásí náalacawa ichùmalési iyú —íimaca yái Jesúsca, náalíacaténáwa Dios yúuwichàidánápinaté manuísíwata cawinácaalí càmíyéica yeebáida Jesús itàacái.

¹⁹ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéyéica wenàiwica templo irícu, nawàwaca náibáaca Jesús yáté èrica náucacaténái presoíyéi ibànaliculé, náalíacáináwa icálidacaté nàwali yái comparaciónca. Càmíri nadé náibáaca quéwani cáalucáiná naicáca wenàiwicanái, manùbacáiná níái yéemiéyéica Jesús itàacái casímáiri iyú.

El asunto de los impuestos

²⁰ Néeseté sacerdote íiwacanánái nachùullaca áibanái aslanái náacawa Jesús yàatalé, natàanicaténá càmíétaquèeri iyú Jesús yáapícha, iyúwa cayábéyéi íiwitáise iwàwéyéica yéemladaca Dios itàacái. Quéwa cachíwéyéica nía meedá, náacawa néré náalimáidacaténá Jesús itàanínápiná báawèeri iyú romanonái yàasu gobierno íwali yéewanápináta meedá náibàacani nacháawàcaténá íináwaná íwali gobernador romanosàiri irí. ²¹ Iná nasutáca néemiáwa Jesús. Yá náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíiri iyú, péewáidaca wenàiwica nacái báisíiri tàacáisi iyú càiripináta. Wáalíaca nacáíwa píicáca macái wenàiwica abédanamata, péewáida nacái wenàiwica náyacaténá càide iyúwa Dios ichùullaná náyaca. ²² Siúcade pícalída walíni: ¿Cayábasica wapáyaidacalí wáichawa plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyéica wáasu cáli? —náimaca.

²³ Quéwa Jesús yáalíaca náiwitáise báawèeri nawàwáaná nacháawàca íináwaná íwali itàacái íwalíse. Yá íimaca nalí:

²⁴ —Píasáidacué nuicá abéechúa moneda. ¿Cawiná yéenáíwaná ichanáawa moneda íwali? ¿Cawiná nacái íipidená ichanáawa íwali? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Emperador íipidenáquéi ichanáawa íwali, yéenáíwaná nacái ichanáawa íwali, yáara romano íwacalíná, icuèrica macái èeri mnanái —náimaca. ²⁵ Yá Jesús íimaca nalí:

—Pipáyaidacué píchawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùullanácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwánácué pimànica —íimaca yái Jesúsca. ²⁶ Iná canácata báawèeri tàacáisi Jesús íiméerica wenàiwicanái yàacuèsemi yéewanápiná nacháawàca íináwaná íwali. Néese nánáidacawa néemiaca manuísíwata Jesús íimáná, yá masànacáicata nía fícha.

La pregunta sobre la resurrección

²⁷ Néeseté abenaméyéi saduceoná naicáca Jesús. Saduceonái náimaca càmítasa yéetéyéimiwa nacáucáawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái íicáaníca Jesús íquíníná, iná nasutáca néemiáwa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacálidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

²⁸ —Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàcaté tàacáisi íiméerica Dios ichùullanácué wía judíoca wamánínápiná cà: Asialí yéetácaalíwa méenibeta, néese iwàwacutá yéenasàiri yeedáca iríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapínáwa yéewacaténá idèniaca úapícha yéenibewa naiquéyéipíná cáiyéide iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná náyaca wenàiwica icuèyéipíná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁹ Uwé, áibaalíté náyaca siete namanùbaca yéenanái. Nabèeri yeedáca abéechúa íinupínáwa, quéwa yéetácawa uícha méenibeta. ³⁰ Inaté

iméeréerimi yeedáca ibèeri íinunicawa. Néese yéetácawa uícha méenibeta. ³¹ Néese iméeréerimi ániwa yeedáca úa, càita nacái yéetácawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanúbaca needáca úa. Yá néetácawa uícha macáita méenibeta. ³² Néese úanama yéetáwa náami nacái. ³³ Uwé, báisicaalí yéetéeyéimiwa icáucàacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái íináidáanáwa, ¿cáinápínásica unliri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawatá, macáicáináta náinuca úa —náimaca, naicáanica Jesús íquíniná. ³⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Chái èeri írìcu, aslanái, inanái nacái nacásàacawa. ³⁵ Quéwa cawinácaalí wenàiwicanái Dios imàaqueeyéipínaca icáucàacawa áiba èeriwa náacaténáwa chènuniré, aslanái, inanái nacái, càmita nacásàapínáwa. ³⁶ Càmita nacásàapínáwa càmicáiná náalimá néetácawa quirínama, nàypínacáiná càide iyúwa ángelnái iyáaná. Níacáiná Dios yéenibepínaca nía, Dios ímichàidacáiná nía yéetácáisi íicha. ³⁷ Profeta Moisés nacái yáasáidacaté walí yéetéeyéimiwa nacáucàanápínacawa áiba èeriwa. Moisés itànàacaté tàacáisi wáallacaténáwa maléenéeri áicu íwali yeeméericatéwa iyaca quichái iyú, Dios iyacáinaté néré, yaté Moisés yéemiaca tàacáisi íimérica: Yái Wacuéríná Dios, yácata Nacuérínáca, níái wáawirínámica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. ³⁸ ¡Dios càmita icúa yéetéeyéimi ichéeca meedá! ¡Néese Dios icúaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cáuca nía Dios yáapicha siúca, níara Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetacáanítatéwa madécaná camuí ípíchawáiseté Moisés iyaca, cáucáiná macáita wenàiwica Dios icuèyéica. Iná yéewa wáallacawa Dios icáucáidáanápíná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Néese áibanái yéewáidéeyéi wenàiwica templo írìcu náimaca Jesús írì:

—Pídéca picàlidaca cayábani, pía yéewáidéerica wenàiwica —náimaca. ⁴⁰ Yá cáaluca níái Jesús yúuwidenáica. Càmita nawàwa nasutáca néemiawani quirínama, ipíchaná báica nía wenàiwicanái yàacuésemi.

¿De quién descende el Mesías?

⁴¹ Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué píalíawa cayába Mesías íwali, yái picuérínápínácuéca Dios ibànuèripínácuéca píri, píacué judíoca. Píimacáitacué rey David itaquérínámica meedáni. Quéwa rey David íimacaté nacái áiba wawási Mesías íwali. ⁴² David itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuése, yái tàacáisi waléerica cuyàluta Salmos írìcuése. Càité David íimaca:

‘Nucuéríná Dios íimacaté Nuíwacalí írì: Píawinawa nuéwápuwáise picúacaténá núapicha macáita,

⁴³ idècunitàacá numawèniadaca píicha macái piùwidenáíwa, íimaca yái Diosca’,

càité íimaca yái Davidca. ⁴⁴ Yái rey Davidca íimacaté Mesías íwali ‘Nuíwacalí’, iná éwita rey David itaquérínámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca íwali rey David íiwacalí nacáicani —íimaca nalí yái Jesúsca, icàlidaca nalí íwaliwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

⁴⁵ Macái wenàiwicanái iyéeyéica néeni néemiaca nàyaca Jesús itàacái, yá Jesús íimaca yéewáidacalénái írìwa: ⁴⁶ “Píicácué píichawa níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu. Píicácué píyaca càide iyúwa nàyáaná. Casíimáica nèepunicawa nanáawani cáaléeri yáapichawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná nasíimáidaca Dios. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquèeri iyú bamuchúamibàa yàcalé manúbéeyéi wenàiwica naicácaténá nía. Máini nawàwa náawinacawa yàalubáisi íinata náawinacatáicawa níara cáimiétacanéeyéica wenàiwicaca judíonái yéewáidacáalu írìcu. Nacutá nacái yàalubáisi cayábanaméeyéi macái wenàiwica yàacuésemi nayáacaténá nayáacaléwa náapicha, yéewacaténá áibanái naicáca nía cáiyéide iyúwa máiníyéica cachàinica. ⁴⁷ Nayéedua nacái náicha nacapèemi, náasumi nacái níái catúulécaneéeyéi inanáica manríiyéimica. Néese nasutáca Dios déecuírí iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidaca cayába náiwitáise. Níacata Dios yúuwichàidéeyéipíná cachàíníri iyú yáwanái náicha áibanái cabáyawanéeyéica”, íimaca nalí yái Jesúsca.

21

La ofrenda de la viuda pobre

¹ Jesús iyacaté templo írìcu, yá íicáidaca wenàiwica írì iriadéeyéica yàasu platawa ofrenda yàalu írìculé namáacacaténá Dios írìni. Yá íicáca cáasuíyéi nalladaca plata. ² Néese Jesús íicáca inanái yàanáca néré, máini catúulécaneéchúa, inírìmi yéetéechúamicatéwa íicha. Yá ulladaca úasu ofrendawa ofrenda yàalu írìculé, pucháiba moneda cobréeyéi púbéeyéi, càmfíyéica máini cawènica. ³ Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái írìwa:

—Péemiacué cayába, uái catúulécaneéchúa manrííchúamica udéca umàacaca plata Dios írìpíná ofrenda iyú Dios íiquèeri càiride iyúwa manuírì iwèni náicha canánama, níái yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu írìculé. ⁴ Macáita níái áibanái nàaca ichàbéericawa meedá,

máisibáwanáita nàasu cawènfiri íchawa; úata quéwa éwita catúulécanácáaníta úa, càicáaníta úaca macáita yái udènièrimica uwèniánápináca uyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que el templo será destruido

⁵ Aibanái natàanica nàacawa templo iwali cayábéeri iicacánáwani, yàasu cawènfíeyéi íba iwali nacái, áiba cawènfiri wawási nacái wenàiwica imàaquéerica Dios iripiná ofrenda iyú. Néese Jesús íimaca nalí:

⁶ —Aibaalípiná imáalàacawa macáitacué piiqueerica yái templo. Yásí canácata capíi yàasu íba yáawinéeripináca áiba íba ímáita. Namáalàidapiná macáita —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin del mundo

⁷ Néese nasutáca néemlawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, ¿chácaalínásica íchàbapináwa yái picàlidéerica walí templo iwali? ¿Càinásica iyú wadèpiná wáalíacawa mawíenica yéenéiwana, yái templo imáalàacatáipináca? —náimaca.

⁸ Néese Jesús íimaca nalí: “Piicacué píchawa cayába ipíchaná áibanái íchìwáidacuéca pia ipíchawáise èri imáalàacawa. Manùbacáiná wenàiwica nàanàpiná icàlidéeyéi íchìwawa. Náimapiná núacasa níata. Yá nacàlidapiná nachìwawa. Càipiná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenéeri Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipiná náimaca namànica nachìwawa. Aibanái nacái náimapiná: ‘Ídèca Jesucristo yàanàaca icuàcaténá macáita’, càipiná náimaca. Quéwa picácué peebáida nalíwani. ⁹ Nacàlidapinácué pírí úwicái iináwaná iwali, náimapiná nacái namànínásica úwicái nacuèrinánái ípunitawa, quéwa picácué cáalu píawa. Càita iwàwacutápiná namànica quéechacáwa, quéwa càmitàacá imáalàapináwa yái èriquerí”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese Jesús íimaca nalí àniwa: “Aiba cáli néeseéeyéi napéliapiná áiba cáli néeseéeyéi ípunitawa. Aibanái gobierno namànipiná úwicái áibanái gobierno ípunitawa. ¹¹ Yá cáli icusúapináwa cachàiníri iyú madécaná yàcalé. Manùbéeyéi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú, uláicái iyú nacái, madécaná cáli néeseéeyéi. Capirálèeri cáli iricuwa naicáwa wawási icalúadéeripiná naicáca, áiba wawási nacái manuínaméeyéi yáasáidéeyéipináca èri mìnánái irí mawíenica yái èriquerí imáalàanápináca.

¹² “Quéwa ipíchawáise naicáca càiri wawási, yá áibanái náibàapinácué píawa, namànipinácué pírí báawéeri peebáidacáinacué nutàacái. Nawatàidapinácué píawa judionái yéewáidacáalu néréwa nacháawàacaténacué piináwaná iwali. Yá náucapinácué píawa presoíyèi íbànaliculé. Natépinacué píawa nacháawàacaténacué piináwaná iwali nacuèrinánái iríwa, náimacanánái irí nacáíwa peebáidacáinacué nulí. ¹³ Càita Dios imàacapinácué picàlidaca nalí nuináwaná iwali, peebáidacuéca nutàacái. ¹⁴ Ipíchawáise náibàacuéca pia, picácué pèewáidawa càinàcaalípinacué picàlidáaná nalí piináwanáwa. ¹⁵ Néenialicáiná numàacapinácué pitàanica máiní cáalíacáiri iyú, yéewánápiná càmitacué piùwidenái nadé namawèniadacuéca piasu tàacáisi. ¹⁶ Quéwa, pisèenáicué, péenánáisiwacué nacái, piawíría yéenánái nacái, piacawéeyéinái nacái, nacháawàapinácué piináwaná iwali nacuèrinánái iríwa. Nanúapinácué abènaméeyéi péenáwa. ¹⁷ Yásí macái èeri mìnánái báawacuéca naicáca píawa peebáidacáinacué nutàacái. ¹⁸ Quéwa càmitacué yúcupináwa nuícha abèeri péená, íbatàa achuméerína pináta, càmita yúcupináwa nuícha. ¹⁹ ¡Peebáidacué mamáalàacata tàì ímèeri iyú, piidenílacué piùwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú, yéewacaténacué peedáca píriwa picáucawa càimíri imáalàawa!

²⁰ “Piicácaalípinacué úwinái íbàlúacawa Jerusalén iyacàlená itéese, yásí píalíacéwaca mesúnamáita namáalàidáanápiná yái Jerusalénca. ²¹ Iná iwàwacutápiná cawinácaalí wenàiwica iyéeyéica cháí Judea yàasu cáli íinata napiacawa dúli inàliméeri nérépiná. Cawinácaalí iyéeyéica Jerusalén iyacàlená iricu iwàwacutápiná napiacawa yàcalé iricuise. Cawinácaalí nacái iyéeyéica manacúalibàa, iwàwacutápiná càmita nèepíwawa Jerusalén iyacàlená iriculé. ²² Néenialicáiná Dios yàasu manuírí yúwichàacáisi yàanàpiná israelitanái iwali. Macáita íchàbapinácawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Dios inùmallicuise. ²³ ¡Néenialípiná inaná nàuwichàapináwa manuísíwata, cawinácaalí idéericuyéica, nía nacái inanáca yéeyéica quírasí líraca línisi!, càmicáiná náalimá napiacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. Yá nàuwichàapinácawa báawanama níái Israel yàasu cáli néeseéeyéica, yácáiná Dios yàasu yúwichàacáisi yàanàpiná nàwali. ²⁴ Abènaméeyéi néetápináwa espada machete nacáiri iyú. Uwinái íbàapiná áibanái, yá natépiná níawa macái cáli imanúbaca ínatalépiná. Néese càmiyèi judío namáalàidapiná Jerusalén iyacàlená, yá nacúapináca áta imáalàacatalépináwaca nàasu èeri Dios imàaquèeripiná nalí nacúanápinái, ipíchawáise yèepúadacani judionái irí àniwa, yái Jerusalénca”, íimaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁵ Jesús íimaca nalí: “Néese wenàiwica naicápiná wawási capirálèeri cáli iricuwa, manuínaméeyéi wawási nacalúadéeripiná naicáca, èeri ituírícu, quèeri nacáíwa, dùlupúta nacáíwa náalíacaténáwa mawíenica yái èriquerí imáalàanápináca. Chái èeri iricu nacái, èeri mìnánái máiní cáaluca náináidapináwa, càmita náalíwaca càinàcaalí iwàwacutáanápiná

namànica, manuírì únicáiná imànipiná isànwà cachàini, manuínaméeyéi màladàca nacáì ipiápinácawa cachàinírì iyú. ²⁶ Néenialípiná achúma wenàiwica néesápínáwà nacalùniwa, cáalucáiná nánáidápinácawa idècunitàacá nacùaca yàanàaca yáì manuírì yùuwichàacáisi yàanèeripínácawa èeri mìnánáì iwali. Níacáiná cachàiníyéi wawàsi iyéeyéica chènuniré, nacusúacawa macáíwa. ²⁷ Néese macáì èeri mìnánáì iicápiná núa, núa asiali Dios néeseérica, nùanàapíná acalèe yèewíise cachàinírì nuíwítáise iyúwa, nucamalaná mèlumèlurì iricuwa nucùacaténá macáita. ²⁸ Idàbacaalípiná ichàbacawa macáita yáì wawàsica, yásì pichàiniadacué piwàwawa, pimichàidacué piíwítáisewa nuípunita, piicáidacué chènuniré, caquialécáináta nùanàapínáca nuwasàacuéca píá”, íimaca yáì Jesúsca.

²⁹ Néese Jesús icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Yá íimaca nalí: “Píicácué higuera yéetaná, áibanáì àicu íiwítáaná nacáì iyéeyéica cháì Israel yàasu cáli íinata. ³⁰ Piicácaalícué àicu ímusúadaca íbáináwà, yásì píalíacuécawa mawiénica camuí. ³¹ Càita nacáicué piicácaalípiná ichàbacawa yáì nucalidèericuécawa píri iwali, yásì píalíacuécawa mawénica Dios yàasu èeri icùacaténá macáita.

³² “Péemlácúe cayába, macáita yáì siùquéerica tàacáwa nucalidacuécawa píri iwali, macáita ichàbàanápínáwà ipíchawáise néesácawa macáita wenàiwica iyéeyéica néenialíwa. ³³ Yáì capíraléeri cáli, èeriquéi nacáì namáalàapínáwà áibaalípiná, néese nutàacáì càmita imáalàapínáwà. Macáita ichàbapínáwà càide iyúwa nucalidáanacué píriní.

³⁴ “Piicácué píchawa cayába ipíchana píwènuadacuéca nuícha piíwítáisewa pímanínápínácué píbáyawanáwà, pícamáanápíná nacáì, píináidáanápíná nacáíwa mamáalàacata èeri iricuirì wawàsi iwali. Píicácué càì pímaníca, néese pícùacué nùanàaca àniwa. ³⁵ Yácáiná yùuwichàacáisi yàanàapíná ráunamáita macáì èeri mìnánáì iwali càide iyúwa trampa íbàaná cuwèesi isicúasiwata. ³⁶ Píchùniacué cayába pííwítáisewa. Písutácué Dios ícha mamáalàacata cachàinícaténácué pííwítáise píidenanápínácué macáita yáì ichàbàanápínáwà, yéewacaténácué píanàaca píbàlùacawa nuípunita, núa asiali Dios néeseérica”, íimaca yáì Jesúsca.

³⁷ Néenialíté Jesús yéewáidaca wenàiwica èeríapinama templo iricu. Néese catá imanùbaca yàaca iyamàacawa dúli néré ípídenacatalé Olivos, yáì olivo inàlimanáca. ³⁸ Yá èeri imanùbaca macáita wenàiwica nàanàaca templo iriculé mapísáisiwata néemiàcaténá Jesús itàacáì.

22

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Mawiénicaté judonáì yàasu culto ípídenéeri Pascua nayáacaalíté pan càmírì idènià levadura. ² Sacerdote íiwacanánáì, nía nacáì yéewáidèeyéica wenàiwica templo iricu nactúta càinápínácaalí iyú yéewanápíná nanúaca Jesús, íbàacanéeri iyúta quéwa cáalucáiná nía wenàiwicanáì ícha.

³ Néese Satanás iwàlùacawa Judas iwàwalículé, ichùuliaca Judas imànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná, yáì ípídenéerica Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacaléca docenacaté nía. ⁴ Néese Judas yàacawa itàaníca sacerdote íiwacanánáì yáapícha, náapícha nacáì úwi íiwacanánáì templo néeníiyéica. Yá Judas itàaníca náapícha Jesús iwali yéewanápíná itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁵ Yá casímáica nawàwa, náimaca írì nàanápínáté írì plata itèenápíná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁶ Cayába Judas yéemiaca náimáaná írì. Yá Judas idàbaca icutáca wawàsi càinácaalícatáipínáta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, càmicataléta máiní manùba wenàiwica iyaca Jesús yáapícha.

La Cena del Señor

⁷ Néeseté yéenáíwaná yàanàaca judonáì imànicatáica yàasu cultowa ípídenéeri Pascua, nayáacatáita pan càmírì idènià levadura. Yáté èerica iwàwacutá nanúaca oveja wálisàì nayáacaténá oveja íiná Pascua yàasuná culto yaalí. Càita judonáì iwàwalíca càinácaalíté iyú Dios iwàsàaca nàawirináimi Egipto yàasu cáli ícha. ⁸ Néese, Jesús ichùuliaca Pedro, Juan nacáì, yá íimaca nalí:

—Píacué píchùnà walípiná yàacàsi Pascua pínéerica wayáacaténáni —íimaca yáì Jesúsca. ⁹ Yá nasutáca néemiàwani:

—¿Alénásica píwàwa wachùnìacani? —náimaca. ¹⁰ Jesús íimaca nalí:

—Píwàlùacuéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá píanàapínácuéca asiali iwàacutéeri úni catùalícu. Píacuéwa asiali yámíise aléera iwàlùacataléca. ¹¹ Píimacué capíi íiwacalí írì: ‘Yàara Yéewáidèerica wía iwàwaca isutáca yéemiàwà píá, alénácaalí capíi imàdàaná iya iyáacatáipíná iyáacaléwa Pascua pínéerica yéewáidacalénáì yáapíchawa’, píimacué írì. ¹² Néese yáasáidápinácué píríwani, manuírì capíi imàdàaná iyéerica chènunibàa cáli inàni ícha, nachùnìerica cayába. Píchùniacué walí wayáapíná néeni Pascua píná —íimaca yáì Jesúsca.

¹³ Iná nàacawa, yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanáaté nalí. Néese nachùnìaca yàacàsi Pascua pínéerica.

¹⁴ Néeseecáwa catacánáami nàwali, iwàwacutáaalíté nayáaca, yá Jesús yàanàaca yáawinacawa mesa iwéré apóstolnái yáapicha. ¹⁵ Néese, Jesús ímaca nalí:

—¡Máadání nuwàwacatécué nuyáaca píapicha yái yàcàsi Pascua pinéerica ipíchawáise nuétácawa! ¹⁶ Càmicáiná nuyáapíná quirínamani àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Pascua ímáaná, yási nuyáapíná àniwani píapichacué, Dios iyacàle írìcu Dios icúacataléca macáita chènuniré —ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese Jesús yeedáca abéechúa copa icáapi írìculéwa, idènièchúa írìcuwa uva ituní. Idécánáami yàaca Dios írì cayábéeri, yá ímaca nalí:

—Peedácuéni, píracuéni, piwacúacué píwaliwáacawani; ¹⁸ càmicáiná nuìrapíná quirínamani yái uva ituníca àta Dios idàbacatalépináta icúaca macáita —ímaca yái Jesúsca.

¹⁹ Néese Jesús yeedáca pan icáapi írìculéwa. Idécánáami yàaca Dios írì cayábéeri, yá isubèriadacani, yá iwacúaca nalíni. Néese ímaca nalí:

—Yácata nuíná yái, yéteeripínácuécawa píchawalíná ipíchaná Dios yúuwichàidacuéca pía píbáyawaná íwalísewa. Piyáacué yái panca piwàwalicaténácué nuétáanácúéwa píchawalíná —ímaca yái Jesúsca.

²⁰ Néeseecáwa idécánáami nayáaca yái yàcàsi Pascua, Jesús yeedáca copa icáapi írìculéwa, abéechúa copa idènièchúa írìcuwa uva ituní. Yá ímaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripínácuéca nuíchawa cruz ìwali píripínácuéwa, ipíchanácué Dios yúuwichàidacuéca pía píbáyawaná íwalísewa. Yái uva ituníca yáasáidacuéca píri báisírircani yái wàlisái wawási Dios imánírira wenàiwicanái yáapicha nuwasàanápíná níawa Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha, nuíranáciná imusúapínácuéca nuíchawa nalípináwa.

²¹ Quéwa, siúcata yái asialica itéeripínáca núuwidenái náibàacaténá núa, yácata yái yáawinéericáwacawa iyáaca iyáacaléwa núapicha. ²² Núacáiná, núa asiali Dios néseerica, nuétápinácuéca càide iyúwate profetanái itànàaná tàacáisi nuínáwaná ìwali. ¡Quéwa máini yúuwichàapínácuéca yái asialica itéeripínáca núuwidenái náibàacaténá núa! —ímaca yái Jesúsca.

²³ Néese Jesús yéewáidacalénái nadàbaca nasutáca néemlawa níawáaca chánácaalísica néená yái càì itéeripínácaté Jesús yúuwidenái náibàacaténáni, càmicáinatécáwa náalíawa càinácaalí Judas imàninápinaté.

Quién es el más importante

²⁴ Néese níai yéewáidacaléca natànica nalíwáaca ùléeri wawási iyú chánácaalí néená wenàiwicanái liquéeripínaté càiride iyúwa máiníri cachàini áibanái ícha canánama.

²⁵ Quéwa Jesús ímaca nalí: “Chái èeri írìcu, càmíyíei judío icuèrinánái nacúaca nàasu cáli néeseeyéiwa cachàiníri iyú, nachùulla nacái nàasu wenàiwicawa nacàlidáanápíná nàwali: “Cayábéeriqué wacuèrinásàirica, imánírira walí cayábéeri”, càì nachùulla nàasu wenàiwicawa nacàlidáanápíná. ²⁶ Quéwa, iwàwacutácué càmíta piya càide iyúwa nàyáaná. Cawínácaalícué péená iwàwéerica Dios íicàcani càiride iyúwa cachàinírira náicha canánama, néese iwàwacutá íicáca yáawawa càiride iyúwa máiníri càmíta cachàini náicha canánama, iyúwa pímeèréericuè, íbaidáanápíná áibanái írì canánama. Cawínácaalícué péená nacái iwàwéerica Dios imàacaca ichùullaca áibanái wenàiwica, iwàwacutá íbaidacuéca píri canánama càide iyúwacué píasu wenàiwica imàniná. ²⁷ Chái èeri írìcu níara máiníyéica cachàini áibanái ícha náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, néese áibanái càmíyíei cachàini náibaidaca nalí, natéca nalí nayáapínáwa. Quéwa càmítacué nuwàwa pímaníca càide iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái imàniná. Nudéca núsáidacuéca píri càinácaalí iwàwacutáanácúé piyaca. Núa, Píiwacalícuéca, nudéca nùyaca pèewibàa càide iyúwa càmíri cachàini, iyúwa wenàiwica íbaidéerica áibanái írì canánama.

²⁸ “Pídecúéca piyaca núapicha mamáalàacata, pídeníacuéca nacái núapicha núuwichàacái. ²⁹ Iná numàacapínácué picúaca núapicha wenàiwicanái càide iyúwa Núaniri Dios imàacáanaté nuçúanápíná wenàiwicanái. ³⁰ Yá piyáapínácuéca piyáacaléwa núapicha Dios iyacàle írìcu nuçúacatalépináca macáita. Néenialípiná píawinacúecawa píasu yàalubáisi íinatawa pícuacaténácué doce namanáaca Israèl itaquénáními yàawíríca”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³¹ Néese àniwa Jesús ímaca Pedro írì:

—Simón, péemia cayábani. Satanás idéca isutáca Dios ícha wawási imàacáanápíná Satanás yáalímáidacuéca íicáwa pía cachàiníri iyú. ³² Quéwa, nudéca nusutáca píri Dios ícha, imàacáanápíná peebáidaca nulí mamáalàacata. Néese idécánáami píwènúadaca píiwitáisewa nulípiná àniwa, yá píchàmiada nawáwa, níai péenánáicawa neebáidacaténá nulí tàì ímèeri iyú —ímaca yái Jesúsca. ³³ Néese Simón ímaca Jesús írì:

—Nuíwacalí, abédanama nuíwítáise píapicha núanápíná presoíyíe íbanalículé píapicha, éwita iwàwacutácaalí nuétácawa nacái píapichawa —ímaca yái Simón Pedroca. ³⁴ Jesús ímaca Pedro írì:

—Pedro, péeemia cayába, ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipiná pichìwawa másiba yáawiría, píimapiná càmítasa pialía nùwali ipíchaná nanúaca pía nùapicha —íimaca yái Jesúsca.

Se acerca la hora de la prueba

³⁵ Néese Jesús isutáca yéemia nía:

—Bàaluité nubànucué pía picàlidacaténá nali nutàacái, yáté càmítacué nubatàa pitéca saco, plata yàalu nacái, áiba costiza nacáiripiná nacái. Néeni, ÷iwàwacutéerisicuéwa pírì quirítani néenialité? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Cámíiri —náimaca irí. ³⁶ Néese Jesús íimaca nali àniwa:

—Quéwa, siuca péeemiacué comparaciòn: Siùcade cawinácaali idènièrica saco, iwàwacutá itéca yáapichawani, itéca nacái plata yàalu. Cawinácaali canéerica irí espada machete nacáiri, iwàwacutá iwèndaca yàasu ruana nacáiriwa yúuquèeri iwalísewa, iwèniacaténá iríwa espada.

³⁷ Nudéca nucàlidacuéca pírì yái comparaciònca pialíacaténacuéwa càulenápináca píicha yái ichàbàanápínacawa mesinamáita iwàwacutácáiná namànica nulí macáita iyúwaté profetanái itànanáté tàacáisi Dios inùmalicúise. Abéeri profeta íimacaté nùwali: ‘Yá nàuwichàidapínacani báawéeyí yáapicha’, càité itànàca tàacáisi nuinàwaná iwali. Macáita tàacáisi natànèericaté nùwali Dios inùmalicúise, iwàwacutá ichàbawaca càitade iyúwaté natànàan —íimaca yái Jesúsca.

³⁸ Néese náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, iyaca walí pucháiba espada machete nacáiri —náimaca. Yá Jesús íimaca nali:

—Yácata, wadéca watàana —íimaca yái Jesúsca, càmícáinaté nàalia néemiaca càinácaalíté íimáaná yái comparaciòn Jesús icàlidéerica nali.

Jesús ora en Getsemani

³⁹ Néesetécáwa Jesús imusúacawa Jerusalén iyacaléná iricúise. Càide iyúwaté íiwitáise iyáaná néenialité, yàacawa táiyápi dúli néré, ípidenéchúa Olivos, yái olivo inàlìmanáca. Yéewáidacalénái nàacawa yáamiwáise. ⁴⁰ Jesús yàanàca néré, yá íimaca nali:

—Pisutácué píawawa Dios íicha, càmínápiná imàaca Satanás yáalimáidacuéca pía ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese Jesús yàacawa náicha càita meedá idècuni iyúwa asialí yúucacatalé íba. Yá ibàlúacawa yùulú ipùata iyúwa néeni isutátacaténá Dios íicha. ⁴² Yá Jesús íimaca Dios irí: ‘Núaniri, piwàwacaali, yá piwasàaca núa íicha yái nùuwichàanápínacawa. Quéwa, càmicaali piwàwa piwasàaca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáanáwa’, íimaca yái Jesúsca.

⁴³ Yáta abéeri ángel chènuníseeri imàacaca yáawawa Jesús íicácani. Yá ángel ichàiniadaca Jesús iwàwa. ⁴⁴ Máini Jesús yúuwichàacawa manúisiwata idècunitàcá isutáca Dios íicha manúisiwata. Yá isiabèdeca imusúacawa íicha iyúwa irái idupíacaaliwa calí iwéré.

⁴⁵ Idècanáami Jesús isutáca Dios íicha, yá imichàa ibàlúacawa, yàacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàca núa íiméeyéicáita máinicáiná achúmaca nawàwa, ínaté naimáca nàyaca.

⁴⁶ Néese Jesús íimaca nali:

—¿Cánácué píimá píyaca? Pimichàacuéwa pidapùle íichawa. Pisutácué píawawa Dios íicha, càmínápiná imàaca Satanás yáalimáidaca pía ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴⁷ Idècunitàcá Jesús itàanica nali, yá madècaná wenàiwica yàanàca nàatalé. Judas yàacawa náiwitápu, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Néese Judas yàacawa Jesús yàatalé isùsúacaténá Jesús inàni iwali càide iyúwaté náiwitáise iyáaná natàidàanáté wenàiwica càmínèerica naicáca. Càica Judas imànica yàasáidacaténá nali cawinácaalini, yái Jesúsca.

⁴⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—Judas, ¿cáná picháawàa núa nùuwidenái iríwa iyú yái pisùsàanáca nunàni iwali, càide iyúwa càmínáca nacáicaali píicá núa, núa asialí Dios néeséerica? —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁹ Níái yéewáidacaléca iyéeyéica Jesús yáapicha naicácainá càmínacalí Judas imànínápinaté, ínaté náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ÷piwàwasica wanúaca nía espada iyú? —náimaca.

⁵⁰ Néese abéeri néená níái yéewáidacaléca iwatàaca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipélicatató, yá inúcatatáni espada iyú sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita asialí yúuwi yéewápuwáiseechúa. ⁵¹ Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacuéni, picácué pipélicá —íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yúuwi iwali yái asialica, yá ichùniacani. ⁵² Néese Jesús isutáca yéemiawa sacerdote íiwacanáni, nía nacái úwinái icuèyéica templo, nía nacái judío íiwacanáni béeyéica yàanèeyéicaté náibàcaténáni. Jesús íimaca nali:

—¿Cánacué pianàa nùatalé cacáapisàiwaca, espada, wacàba nacái, càide iyúwa piicáaná cayeedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica càmicáinácué nupéliapíná píipunita. ⁵³ Macái èeri imanùbaca nùyacatécué piápicha templo iricu, quéwa càmitatécué piibàa núa, ibatàa pidunùanápínacué nùwalita, càmitacué piibàa núa. Quéwa, siucade Dios imàacacué piibàaca núa, yácata nacái Satanás yàasu èeri ichùulicatáicuéca píiwitáise catéeri —íimaca yái Jesúscá.

Pedro niega conocer a Jesús

⁵⁴ Néese náibàaca Jesús. Yá natéca Jesús sacerdote íiwacaliná icapèe néré. Pedro yàacawa náamiwáise déecuíseta. ⁵⁵ Ipíchawáiseté nàanàaca néré áibanái napucúadacaté quichái bamuchúami bàacháwalicu. Níái úwinái náawinaca nàanabàca quichái. Néese Pedro yàanàaca néré yàawinaca nacáíwa yàanabàca náapicha. ⁵⁶ Néese inanái íibaidéechúa néeni uicáca Pedro yáawinacawa iyaca yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úumaca nalí:

—Yá asialiquéi Jesús yáapichéeri —úumaca nalí. ⁵⁷ Quéwa, Pedro icálidaca ichiwawa, íimaca càmitasa yáalía Jesús iwali. Yá Pedro íimaca ulí:

—Pía, inanái, càmita nùalía iwali —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni. ⁵⁸ Néese áiba iicácani, yá íimaca Pedro irí:

—Pía nacái néená, níara yáapichéeyéica —íimaca. Quéwa Pedro íimaca irí:

—Càmírita, asiali, càmirica néená núaquéi —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani. ⁵⁹ Néese batéwa abéeri hora idénáami àniwa áiba íimaca nalí àniwa cachàiniiri iyú:

—Báisita, yáapichéerimicani yái asialica, yáicáiná Galilea yàasu cáli néeséeri nacáicani —íimaca nalí Pedro iwali. ⁶⁰ Quéwa Pedro íimaca irí:

—Pía, asiali, càmita nùalíwa càinácaalí íimáanáca yái píiméerica —íimaca yái Pedroca. Idècunitáacá Pedro itàanica nalí, yáta cawámai itàaca. ⁶¹ Néese Jesús iwénúa iicáidaca Pedro irí, yáta Pedro iwáwacala tãacáisi Jesús icálidéericaté irí: “Ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipiná pichiwawa máisibáawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali”, càite Jesús íimaca Pedro irí. ⁶² Yá Pedro imusúacawa náicha, yá íicháanáca cachàiniiri iyú.

Se burlan de Jesús

⁶³ Néese níái úwica icuèyéica Jesús, naicáanáca iquíniná, nanúadáidaca nacái Jesús.

⁶⁴ Nabàllaca Jesús ituí, yá nanúadáidaca inàni iwali. Néese náimaca Jesús irí:

—Piwicùlida, picàlida walíni, ¿cawináscica níara inúadáidéeyéica píaca? —náimaca, naicáanáca iquíniná. ⁶⁵ Yá natàanáca iwali madécaná báawéeri iyú, mamáalàacata naicáanáca Jesús iquíniná, nabáiniadacaténáni.

Jesús ante la Junta Suprema

⁶⁶ Néeseté amaláca yàacawa nawicáu, yá úwinái natéca Jesús Junta Suprema yàatalé iwacáidáyaquèeyéicawa, judío íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenáiwica templo iricu. Yá nasutáca néemiawáca Jesús:

⁶⁷ —Picàlida walíni, ¿piatasica yái Mesíasca, judío icuèrináca Dios ibànueripinacaté walí? —náimaca. Néese Jesús íimaca:

—Nucálidacaalícué píri nùacatáni, néese càmitacué peebáida nulítáni. ⁶⁸ Nusutácaalícué nuémíawá piatá, càmitacué picàlida nulítáni. ⁶⁹ Mesúnamáita quéwa núa, asiali Dios néeséerica, núawinapináwa yéewápuwáise yái Dios cachàiníríca náicha canánama, nucúacaténá macáita Dios yáapicha chènuniré —íimaca yái Jesúscá. ⁷⁰ Yá macáita nasutáca néemiawani:

—Néeni, ¿Dios íirísica píaca? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Yáca núa yái càide iyúwacué píimáaná —íimaca yái Jesúscá. ⁷¹ Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Canácata iwàwacutáaná wéemiaca áiba icháawéeri iináwaná iwali quirínama! ¡Wadéca wéemiaca itàacái báawéeri, icálidaca iwaliwa Dios íirícasani! —náimaca nalíwáaca.

23

Jesús ante Pilato

¹ Néese macáita namichàacawa natéca Jesús Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli. ² Néese nadàbaca nacháawàaca Jesús iináwaná iwali Pilato irí, yá náimaca Pilato irí:

—Wadéca wàanàaca yái asialica báawéerica imànica wàasu cáli néeséeyéi íiwitáise namànínápiná úwicái gobierno íipunita. Íimaca càmitasa cayába wapáyaidaca wáichawa emperador plata iyú, yái romano icuèrinásàirica. Íiméerica iwaliwa nacái Mesíascani, yái judío icuèrináscasa —náimaca. ³ Néese Pilato íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinásàirica? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisita, núacani, càide iyúwa píimáaná —íimaca yái Jesúscá. ⁴ Néese Pilato íimaca sacerdote íiwacanánái irí, áibanái nacái íyèeyéica néeni:

—Càmita nuicá iwali ibáyawaná, yái asialica —íimaca yái Pilatoca. ⁵ Náimaca quéwa cachàiniiri iyú mamáalàacata:

—Báawaca imànica macáí wenàiwica íiwitáise náináidáanápíná namànica ùwicáí gobierno íipunita. Idéca yéewáidaca macáíta Judea yàasu cáli néeseyéí. Idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néré. Siùcade iwàwa yéewáidaca wenàiwica cháí Jerusalén iyacàlená írìcu —námaca.

Jesús ante Herodes

⁶ Néese Pilato yéemiaca nalíni, iná isutáca yéemiawa nía asáísí Galilea yàasu cáli néeseéricaalíni, yáí Jesúsca. ⁷ Néese idécanáami Pilato yáaliacawa Galilea néeseéricani, yá Pilato ichùullaca natéca Jesús rey Herodes yàatalépiná, Herodes icuacáináté Galilea yàasu cáli. Néenialíté Herodes iyaca Jerusalén iyacàlená írìcu iicacáténá náapicha Pascua yàasuná culto. Iná natéca Jesús Herodes yàatalé. ⁸ Néese Herodes iicacáiná Jesús, yá casímiacá Herodes iwàwa, madécaná èericáináté Herodes iwàwaca iicáca Jesús. Herodes yéemiacáináté Jesús iináwaná iwali, ináté iwàwa iicáca Jesús imànica áiba wawáisi íiwitáise iyúwa, càmírìca wenàiwica idé imànica. ⁹ Néese Herodes isutáca yéemiawa Jesús madécaná yàawiría. Quéwa Jesús càmírìta itàani. ¹⁰ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacáí yéewáidéyeyéica wenàiwica templo írìcu iyéeyéica néeni, nacháawàca Jesús iináwaná iwali mamáalàacata cachàinírì iyú. ¹¹ Néese Herodes, nía nacáí yàasu úwinái yáapichéyeyéica namànica Jesús írì báawéri nabáiniadacáténáni, natàanica nacáí iwali báawéri iyú. Néese náucaca cayábéri bàlesi Jesús iwalíse, cawènírì nacáí càide iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèrinásàiri naicacáténásatáni, yáí Jesúsca. Càité úwinái imànica naicáinacáténá Jesús iquíniná. Néese Herodes ichùullaca natéca Jesús àniwa Pilato yàatalépiná. ¹² Quéchatécawa Pilato, Herodes nacáí nàuwidaca namàniyéicacawa. Yáté èerica Pilato, Herodes imànica yàacawéeriná iyúwani.

Jesús es sentenciado a muerte

¹³ Néeseté Pilato iwacáidaca sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacáí, madécanáca áibanái wenàiwica náapicha néeni. ¹⁴ Yá Pilato íimaca nalí:

—Pidécuéca pítéca nùtalé yáí asíalica. Pidécuéca picàlidaca nulí iináwaná. Pidécuéca picháawàca iináwaná iwali pímacáinacué yéewáidacasa wenàiwica namàninápíná ùwicáí gobierno íipunita. Quéwa, nudécata nusutáca nuémiawani piacuésemicué, yá canácata nuiquéri iwali íbáyawanáca càide iyúwacué picháawàaná iináwaná iwali. ¹⁵ Herodes nacáí canácata iiquéri iwali íbáyawaná, iná Herodes idéca ibànucani néese àniwa wàataléta. Pidécuéca píicáca canácata iwali íbáyawaná wanúanápínátáni. ¹⁶ Iná siùcata nuchùullaca nacapèedáidáanápínáni. Idécanáami nacapèedáidacani, yásí numàca yèepunicawa —íimaca yáí Pilatoca. ¹⁷ Càide iyúwáté náiwitáise Pascua yàasuná culto imanùbacata, iwàwacutá Pilato iwásàca nalí abéeri presoíri yèepunicaténawa casímiacáténá judiónái. Ináté Pilato iwàwaca imàacaca Jesús yàacawa. ¹⁸ Quéwa, macáita néemíanicawa macáita namanùbaca iyúwa:

—¡Pinúacuèni! Pimàacacué Barrabás yèepunicawa —námaca.

¹⁹ Iyacáináté presoíri íipidenéeríté Barrabás imáníricaté ùwicáí yàcalé írìcu gobierno íipunita, iná náibàacatèni, inuacáináté nacáí wenàiwica. ²⁰ Néese Pilato itàanica judiónái yáapicha àniwa iwàwacáiná imàacaca Jesús yèepunicawa. ²¹ Néemíanicawa quèwaná mání cachàinírì nasàna iyúwa. Càica námaca:

—¡Pinúacuèni! ¡Pitàtàacuèni cruz iwali! —námaca.

²² Néese Pilato itàanica náapicha másiba yàawiríanápíná itàanica náapicha. Íimaca nalí:

—Néeni, ¿càinásica íbáyawanacué pirí? Canácata nuiquéri íbáyawanáca numàcáanápíná nanúacatáni. Siùcata nuchùulla nacapèedáidacani. Idécanáami nacapèedáidacani, yásí numàca yèepunicawa —íimaca yáí Pilatoca.

²³ Néemíanicawa àniwa lúasi iyú, nasutáca Pilato fícha ichùullanápíná úwinái inúanápíná Jesús. Máníicáiná néemíanicawa mamáalàacata, iná Pilato imàacaca nalíni átata, càide iyúwa nasutáaná fíchani. ²⁴ Càité Pilato iwènúadaca íiwitáiseawa imàacáanápíná nanúaca Jesús càide iyúwa nasutáaná fíchani. ²⁵ Iná Pilato imàacaca Barrabás yèepunicawa, yáí presoíri nasutéerica Pilato fícha, iyéericaté presoíryéí ibànalicu imànicáináté ùwicáí yàcalé írìcu, inuacáináté nacáí wenàiwica. Quéwa, Pilato yèepuadaca nalí Jesús namànicaténá írì càide iyúwa nawàwaná.

Jesús es crucificado

²⁶ Néese, idécunitàacá úwinái itéca Jesús nanúacaténáni, yá náibàaca asíali Cirene iyacàlená néeseérica, íipidenéerica Simón, yèeriwa manacúali néese. Nachùullaca Simón iwáacutaca Jesús yàasu cruz yàacaténáwa Jesús yáamiwáise, canáicáiná quirínama Jesús ichàini, úwinái icapèedáidacáináté báawanamani.

²⁷ Madécaná wenàiwica, inanái nacáí manùbéyeyéí, nàacawa Jesús yáamiwáise. Níái inanái náicháanica manuúsiwata Jesús iwali, máníicáiná achúmaca nawàwa. ²⁸ Néese, Jesús iwènúa iicáidaca nalí, níái inanáica. Yá íimaca nalí:

—Píacué inanái Jerusalén iyacàlená mìnani. Picácué píchàani nùwali. Néese píchàanicué píwaliwata, péenibe iwali nacáíwa. ²⁹ Aibaalípíná piùwicháacuéwa báawanama. Yá píimápinácué

piriwáaca: 'Casíimáica cawinácaali inanái cãmíiyéica yáalimá quéenibeca. Casíimáica nacái cawinácaali cãmíiyéicaté idéericuca. Casíimáica nacái cawinácaali cãmíiyéicaté yáaca quirasii líra íinisí', cãipiná píimacuéca piriwáaca, níacáiná inanái quéenibéeyéica náicháanipináca néenibemi iwaliwa. ³⁰ Néese áibanái péenacué náimapiná manuúnaméeyéi dúli irí: '¡Picaláawa wáinatabãa, yéewacatená wéetácawa ráunamáita!', cãipiná náimaca. Néese ániwa náimaca áiba dúli irí: '¡Pibállacué wíal' cãipiná náimaca. ³¹ Nanúaca núa mabáyawanéerica siúca èeri cãmícatái namàni úwi. ¡Cáanáica nãuwichàidapínacué píawa namànicaalípiná úwicái píipunitacué! —íimaca yái Jesúsca.

³² Níái úwinái natéca pucháiba cabáyawanéeyéi nanúacatená nía Jesús yáapicha. ³³ Néese nãanáaca aléera ípidenácataléca La Calavera, íimáanáca "Iiwitasi yáapimi iyacatalé". Yá natàtàaca Jesús cruz iwali. Natàtàaca nacái pucháiba báawéeyéi íiwitáise. Néese úwinái nabàlùadaca máisiba cruz nãasu utáwi iriculéwa. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise. Aiba cruz nacái ibàlùacawa apáulicuése Jesús irí. ³⁴ Idècunitàacá úwinái natàtàaca Jesús, yá Jesús íimaca Dios irí:

—Núaniri, píimáaca piwàwawa nabáyawaná íicha cãmíicáiná náalíawa cawinácaali núa yái nanuérica —íimaca yái Jesúsca.

Néese úwinái náucaca náichawa suerte naseríacatená nalíwáaca Jesús ibàlemi. ³⁵ Madécaná wenáiwica nabàlùca naicáidaca Jesús irí. Níata nacái judío íiwacanánái íicáaníca Jesús íquíniná. Yá náimaca nalíwáaca:

—Ichàiniadacaté áibanái yéetácáisi íicha ípíchanaté néetácawa. Báisícaali Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios íbanuèrica walí, néese çcáná cãmíta ichàiniada yáawawa ípíchaná yéetácawa? —náimaca nalíwáaca, naicáaníca Jesús íquíniná.

³⁶ Nía nacái úwináica naicáaní nacái íquíniná, nabáiniadacatenáni. Nãa nabàlùacawa mawíénita irí, namichàidaca mawéniíri uva ituní cãméeri líracaná mawíénita inúma irí náimacáiná náacasa icàaluíniná iyúwa nacuèriná nacáiricasani. Càita namànica naicáanícatená Jesús íquíniná meedá, bàaluitécáiná romanonái yáaca icuèrináwa íirapiná uva ituní. ³⁷ Náimaca Jesús irí:

—¡Báisícaali judío icuèrináca pía, yá pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ípíchaná péetácawa! —náimaca Jesús irí, naicáaníca íquíniná.

³⁸ Nachanàidaca tàacáisi Jesús íiwitáaná iwicáubãa. Máisiba tàacáisi íiwitáaná ichanàawa néeni, griego itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, hebreo itàacái iyú nacái. Yái tàacáisi íimáanáca: "Yái ibàlùericawa cháí, yácata judío icuèrináca", íimáanáca yái tàacáisca.

³⁹ Néese abéeri báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yãasu cruz iwaliwa, mawíénita Jesús yãasu cruz irí, itàaníca báawéeri iyú Jesús irí. Íimaca Jesús irí:

—Báisícaali Mesíasca pía, yái judío icuèrinápináca, néese pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha. Pichàiniada nacái wía yéetácáisi íicha ípíchaná wéetácawa —íimaca. ⁴⁰ Néese áiba báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yáalàaca yáapíchèeriwa cachàiníri iyú. Íimaca:

—¿Cáná cãmíta cáalu píicá Dios?, pía nãuwichàidéerica càide iyúwa nãuwichàidáaná yái asíalíca. ⁴¹ Wãuwichàacawa wáyaca wabáyawaná ichùulicawa wamànícáináaté wabáyawanáwa. Quéwa, yái asíalíquéi, mabáyawanéerita —íimaca. ⁴² Néese isutáca Jesús íicha wawási:

—Jesús, piwàwali núa nuyacatená píapícha pidàbacaalípiná picúaca canánama wenáiwica —íimaca. ⁴³ Néese Jesús íimaca irí:

—Péemíca cayába, siúca èeri píyapínáca núapícha paraíso írícua —íimaca yái Jesúsca.

Muerte de Jesús

⁴⁴ Néese machacànicaalítè èerica, yá catáca báawanama èeri icamaláná macái cháí èeri írícua. Máisiba horaca catáca, àta las tresta táicalé. ⁴⁵ Yái èeri icamalánáca cãmíta icána. Yá nacái manuúri yáawánáca templo írícúrica icacanáwaca bamuchúamibãa cáli iwérenama pucháibawaca yéewi, yái yáawánáca ibàlièrica mabáyawanéeri Dios iyacatáica wenáiwica itú íicha. Yá icacanáwaca chènuníse cáli iwérenama yái manuúri yáawánáca. ⁴⁶ Néese Jesús íimaca cachàiníri iyú Dios irí:

—¡Núaniri, nubànua nucáucawa píri aléera picáapi írículé! —íimaca yái Jesúsca. Idécanámi càí íimaca, yá ímáacaca ícáucawa yáacawa, yá yéetácawa. ⁴⁷ Yái úwi íiwacalínáca romanosàiri íicáicáináaté cãmícaalí ichàbáanáwa, yá yáaca Dios irí cayábèeri. Néese íimaca:

—Báisícaata mabáyawanéerica yái asíalíimica —íimaca.

⁴⁸ Macáita wenáiwica iyéeyéica néeni idécanámi naicáca yéetácawa, yá nèepùacawa néese, máini achúmaca nawáwa, cáaluca nía nacái. ⁴⁹ Macáita quéwa níái yáalíyéica Jesús iwali, nía nacái inanáica yéeyéicatéwa yáapícha Galilea yãasu cáli néese, nabàlùaca naicáidaca irí déecuíseta naicácatená cãmícaalí ichàbáanápinátéwa.

Jesús es sepultado

⁵⁰⁻⁵¹ Iyacaté áiba asíali cayábèeri íiwitáise, yeebáidéerica Dios itàacái, ípidenéeri José, Arimatea iyacàlená mínali, yái yàcalé iyéerica Judea yãasu cáli íinata. Yái José abéeri néenáca,

níái judío íiwacanánáica, Junta Supremanáica. José iwàwacaté Dios icùaca macáita. Inaté càmita yéewa abédanama José íiwitáise judío íiwacanánái yáapicha iwàwéyéicaté inúaca Jesús. ⁵² Iná José yàacawa Pilato gobernador yàatalé. Isutáca Pilato íicha wawàsi yàanápíná írí Jesús inámi. Yá Pilato imàacaca José íríni. ⁵³ Néese José yàacawa cruz yàatalé. Yá íricuadaca Jesús inámi cruz íwalíise, yá yéepùacani linoíri wáluma iyú, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. Néese iwàlùadaca Jesús inámi càliculli írìculé. Yái càliculli áibanái náicacaténí dùli íbàlàiricu yéewanápíná càlicullicani, iyúwa capli imàdàaná. Yái càliculli wàlìsàicatàacáwa, canácatái nabàlièricáwa. ⁵⁴ Yáté èerica viernesca nachùnìacatáipíná yàacàsi sábadò piná, ípíchawáise sábadò judíonái iyamáidacatáicawa. Catácalicubàa yaacawa, yá idàba sábadò nayamáidacatáipínáwa. Inaté iwàwacutá nawàlùadaca Jesús inámi càliculli írìculé. ⁵⁵ Abénaméeyéi inanái yéeyéicatéwa Jesús yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nàaca naicáca càliculli, yá naicáca càinácaalí iyú nawàlùadaca Jesús inámi càliculli írìculé. ⁵⁶ Néese nèepùacawa nacapèe néréwa, yá nachùnìaca pumèníri isàni, pomada nacáiri nacái napusúadacaténái Jesús inámi iwali, càide iyúwa judíonái imàniná yéetèerimiwa írí. Néese nayamáidacawa sábadò írìcu càide iyúwaté Dios ichùlianá judíonái.

24

La resurrección de Jesús

¹ Néseté, domingo írìcu, níái inanáica nàacatéwa càliculli nérépiná mapisáisiwata. Natéca pumèníri isàni nachùnìericaté. Aibanái inanái nacái nàacawa náapicha. ² Nàanàaca càliculli néré, yá naicáca íba íbàlùericawa méetàucuta càliculli inùma íicha, nabàlanáca càliculli inùma. ³ Yá nawàlùacawa néré, yá canáta nauquéeri néeni Wáiwacali Jesús inámica. ⁴ Cálucua nía, càmita náalíawa càinácaalí ímàaná. Yáta naicáca pucháiba asianái mèlumèluyéi íbàle íbàlùeyéicawa mawiénita nalí. ⁵ Máini cálucua níái inanáica, yá naicáidaca cáliaculé. Quéwa níái asianáica náimaca nalí:

—¿Cánacué picutá yáara cáuri wenàiwicaca cháí yéetánimi yéewiré? ⁶ Canáca chání. Idéca icáucáacawa. Píwàwalicué yái tàacáisi icàlìdeericatécué píri idècunitàacá iyaca Galilea yàasu cáli néese. ⁷ Íimacatécué píri iwàwacutáanápínáté presoca namànicani namàacacaténáté cabáyawanéeyéi wenàiwica natàtàacani cruz iwali yéetacaténátéwa, yái asiali Dios néeséerica. Íimacatécué píri nacái icáucàanápínátéwa máisiba èeri írìcu —náimaca.

⁸ Yá inanái nawàwalia yái tàacáisi Jesús icàlìdeericaté nalí. ⁹ Néese nèepùacawa càliculli íicha. Nacàlidaca nalíni níái oncéeyéica ímanùbaca apóstolca, áibanái írí nacái náapichéeyéica. ¹⁰ Níái inanái icàlìdeeyéica tàacáisi Jesús yéewáidacalénái írí náipidená María Magdalena, Juana nacái, Santiago yáatúa nacái, ípidenéchúa María, áibanái inanái náapichéeyéi nacái. ¹¹ Quéwa, apóstolnái càmita neebáida nalíni, nayúunáidacáita canéeri iwèni tàacáisi meedáni.

¹² Quéwa Pedro ípiacawa càliculli néré. Néese yáawiacca íicáidaca càliculli imàdàaná írìculé, yá íicáca níawamita íbàlemi nèepùanáté Jesús inámi. Néese Pedro yéepùacawa icapèe néréwa. Íináidacawa iwàwalicúsewa càinácaalíca íchàbàanátéwa.

En el camino a Emaús

¹³ Yáté èericaté pucháiba Jesús yéewáidacalénái nèepùacawa nàyacàle nérépináwa, ípidenacatalé Emaús. Once namanùbaca kilómetro idècuni iyaca Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁴ Natàani nàacawa nalíwáca iwali yái Jesús yéetáanacawa. ¹⁵ Idècunitàacá natàanica nàacawa nalíwáca Jesús ináwaná iwali, yá Jesús yàacawa mawiénita nalí àyapulicubàa. Yá yàacawa náapicha. ¹⁶ Ewita naicácaanítani, càicàaníta càmita náalía Jesúsani. ¹⁷ Néese Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Càiná iwalicué pitàani píacawa àyapulicubàa? —Íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Yá nayamáa nabàlùacawa, achúmaca nawàwa. Abèeri néená ípidenèeri Cleofas íimaca Jesús írí:

—Macáita Jerusalén iyacàlená mìnánái náalíacawa iwali yái namàníricaté Jerusalén iyacàlená írìcu áténama, siuca nacáide. ¿Abèeritasica pía càmírita yáaliawa nèewíise macáita íyeyéica Jerusalén iyacàlená néeni? —Íimaca. ¹⁹ Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Càináté iyaca néeni? —Íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca Jesús írí:

—Wadéca watàanica walíwáca Jesús ináwaná iwali yái Nazaret iyacàlená néeséerica, abèeri profeta icàlìdeerica Dios itàacái cámiétacawaca macái wenàiwica írí, imànírica nacái nalí yái càmírica wenàiwica idé imànica. ²⁰ Watàanica nacái sacerdote íiwacanánái iwali, judío íiwacanánái iwali nacái, yái presonáca namànicani namàacacaténá romanonái inúacani, yéewanápíná nanúacani cruz iwali. ²¹ Quéwa, wíacaté nacái watuíyáacaté Jesús iwasaanápináté wía, wía Israel itaquénánimica, wàuwidenái íchawa. Siuca èeri idéca idèniaca máisiba èeri nanúacadénámini. ²² Quéwa abénaméeyéi inanái íyeyéica wèewi siuca èeri nacalùadaca wía bàwinacáiná mapisáisiwata nàaca naicácaténá càliculli néré. ²³ Canáta quéwa nàanèeri Jesús inámica néeni. Yá nèepùacawa nacapèe néréwa. Néese nacàlidacaté walíni naicácasca ángelnái yéenáiwánási nacáiri írìcuise. Ángelnái náimaca inanái írí cáucasa Jesús. ²⁴ Néese áibanái

aslanái wáapichéeyéi náacawa càliculli néré, yá nàanàca néeni càide iyúwa inanái icàlidáanaté walíni, càmiritàacá quéwa naicá Jesús —náimaca Jesús irí.

²⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cámíyíeicué yáallíawa pía, máinicué càulenáca píchani, peebáidáanápínacué macáita tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmalicúise! ²⁶ Nacàlidacatécué píriini machacàníriri iyú iwàwacutáanápínaté Mesías yúuwicháacawa ípichawáiseté wenáiwica náaca icàaluíniná, yáí judío icuèrinápináca —íimaca yáí Jesúsca.

²⁷ Néese Jesús idàbaca icàlidaca nalíni macáita iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Dios inùmalicúise. Quéechacáwa icàlidaca nalí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Jesús iwali, áibanái profeta nacái icàlidéeyéicaté tàacáisi Jesús iwali Dios inùmalicúise. Yéewáidaca nía náalíacaténá néemiaca càinácaalí ímáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Mesías iwali, yáí judío icuèrinápináca.

²⁸ Néeseté nàanàca nàyaçàle néréwa. Quéwa Jesús iwàwacaté yàacawa áibaléta. ²⁹ Yá nasutáca ícha wawáisi yamáanápínáwa náapicha nacapèe iriculé. Yá náimaca irí:

—Piyamáawa wáapicha máinicáiná catáca yàacawa —náimaca. Yá Jesús iwàlúacawa nacapèe iriculé náapicha yamáacaténáwa.

³⁰ Néese náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá yàaca Dios irí cayábèeri, néese isubèriadacani, yá iwacúaca nalíni, yáí panca.

³¹ Yáta náalíaca naicácani, yá náalíacawa Jesúsca. Yáta íchaliacawa natuí ícha. ³² Yá náimaca nalíwáaca:

—Báiscata Jesúsca. Yácata Jesús yáí càì icàlidéerica walíni càinácaalí ímáaná Dios itàacái àyapulcubàa, íná yéewa wawàwa yáalanícatéwa iyaca —náimaca nalíwáaca.

³³ Yá càmita nayamáawa nacapèe iricuwa, néese nèepuçàatécatawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa. Náacawa once namanùbaca apóstolnái yàatalé iwacáidáyaquéeyéicawa, áibanái yáapicha.

³⁴ Néese apóstolnái náimaca nalí, níái pucháiba yàanèeyéica nàatalé:

—Báisita, Wáiwacái idéca icáucáacawa. Simón Pedro idéca íicácani —náimaca nalí.

³⁵ Néese níái pucháiba Emaús iyacàlená néeseeyéica nacàlidaca nalí càinácaalí itèhàbàanàwa àyapulcubàa. Nacàlidaca nacái nalíni náalíacatéwa Jesúsca isubèriadacaalíté pan.

Jesús se aparece a los discípulos

³⁶ Idècunitàacá natàaníca, yáta Jesús yàanàca iyaca nèewi. Yá íimaca nalí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yáí Jesúsca.

³⁷ Cálaca nía manuísíwata nayúunáidacáiná iwàwanásicani yáí càì naicáca. ³⁸ Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué cáalu pía? ¿Cánacué càmita peebáida núacani? ³⁹ Piicacué yáí nucáapica, nùbàli nacái, útuwi yáami, núacata yáí. Pimàacacué picáapiwa nùwali piicáwa. Canáca wenáiwica icáucami iiná, yáapi nacái, quéwa núa, cáapica núa, caináca nacái núa, ínacué yéewa píalímá píalíacawa cáuca núa —íimaca yáí Jesúsca.

⁴⁰ Idècanáami icàlidaca nalíni, yá yáasáidaca naicá icáapiwa, yàbàli nacáíwa, útuwi yáami.

⁴¹ Càmitàacá neebáida Jesúsca máinicáiná nayanídacawa casímáicáiná nía. Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Pidènlasicué yàacàsi? —íimaca yáí Jesúsca.

⁴² Yá nàaca irí cubái imídecaná yéená, mába ituní nacái nàaca irí. ⁴³ Yá yeedáca yàacàsica, yá naicáca iyáacani. ⁴⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Idècunitàacá nùyaca píapichacué, nucàlidacatécué píri macáitani càinácaalíté nuchàbàanápínatéwa. Iwàwacutaté numànica càitade iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná iwali. Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nùwali càide iyúwa Dios ichùulianaté itànàaca. Profetanái nacái, áibanái nacái itànèeyéicaté Salmos nacàlidacaté tàacáisi nuináwaná iwali. Yá macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté natànàaná —íimaca yáí Jesúsca.

⁴⁵ Néese Jesús imàacaca náalíacawa cayába càinácaalí ímáaná yáí Dios itàacáica. ⁴⁶ Yá íimaca nalí àniwa:

—Natànàacaté tàacáisi ímèerica iwàwacutáanápínaté nuétáca, núa Mesíasca, judío icuèrinápináca. Quéwa, náimacaté numichàanápínatéwa yéetácáisi ícha másiba èeri iricu. Baaluité profetanái itànàacaté nacái tàacáisi ímèerica iwàwacutáanápínacué picàlidaca nuináwaná iwali canánama èeri mìnánái irí. ⁴⁷ Quéechacáwa iwàwacutácué picàlidaca nalíni cháí Jerusalén iyacàlená irícu. Picàlidacué nacái macáita wenáiwicanái írini neebáidacaténá nutàacái, namàacacaténá náichawa nacái yáí báawéerica namáníríca yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha. ⁴⁸ Píacué nuéwáidacaléca, pídcéuca píicáca macáita yáí numáníríca. ⁴⁹ Aibaalípiná nubànùacuéca Espíritu Santo píwàwa iriculé càide iyúwa Núaniri Dios ímáanátécué píri, pímanícaténacué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piyamáacuéwa cháta Jerusalén iyacàlená irícu. Píacué pímusúwawa ícha àta Espíritu Santo yàanàacatalépináta iwàlúacawa píwàwaliculécué, yèeripínacué píchàini chènuniséerica —íimaca yáí Jesúsca.

Jesús sube al cielo

⁵⁰ Néesetécáwa Jesús itéca nía méetàuculé Jerusalén iyacàlená ícha. Yá nàanàaca Betania iyacàlená néré. Yá imichàidaca icáapiwa napualé. Yá isutáca nali Dios ícha imànínápíná nali cayábéeri. ⁵¹ Idècunitàacá isutáca nali Dios ícha, yá yàacawa náicha, imichàacawa náicha chènuniré. ⁵² Nàaca icàaluíniná, néese nèepùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé casímáiri iyú. ⁵³ Yá nàyaca èeri imanùbaca templo iricu, yèeyéica Dios iri cayábéeri.

SAN JUAN

La Palabra de Dios hecha hombre

¹ Jesucristo iyacaté bàaluité ipíchawáise idàbacawa yái èeriquéi. Yái Jesucristoca, yácata Tàacáisi imàaquéerica wáaliacawa Dios ìwali. Iyacaté abédanaméeri íiwitáise Dios yáapicha, yái Dios yáapichéerica Jesucristo. Yácata Wacuèriná Dioscani, yái Jesucristoca, bàaluité èeri, siüca nacáide. ² Yái Jesucristoca, yáté iyaca Dios yáapicha èeri ipíchawáise. ³ Dios imàacacaté Jesucristo idàbaca macái wawási. Canácata wawási iyéerica càmíirité Jesucristo idàba, canásiwa. Yácata imàníricaté macáita. ⁴ Yái Jesucristoca, yácata yéerica nacáuca, macáita yái iyéerica. Yái Jesucristo yéerica macái wawási icáuca, yácata nacái imàaquéerica wenàiwica náaliacawa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníiri iyú báisíiri tàacáisi ìwali càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca amaláwaca. ⁵ Yái Jesucristoca imàacaca wáaliacawa iyaca càide iyúwa camalási icànéeri catéeri iriculé. Yàanàacaté aléi èeri iriculé amalácaténá imànica wenàiwicanái íiwitáise yéewanápiná càmita quirínama namàni càide iyúwa catéeri íiwitáise Satanás ichùullaná nía. Satanás càmítatè idé imawèniadaca íichawa Jesucristo.

⁶ Néesetè idècunitàacá Jesucristo iyaca cháí èeri irícu, néenialité iyaca asiali Dios ibànüericaté íipidenéeri Juan el Bautista. ⁷ Dios ibànüacaté Juan icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalcúise, icàlidacaténá nacái wenàiwicanái irí Jesucristo yàanàacaté, yái amaléerica imànica wenàiwicanái íiwitáise náaliacaténáwa càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníiri iyú. Dios ibànüacaté Juan, yéewacaténá wenàiwicanái neebáidaca Jesucristo itàacái idécanáamité néemiaca Juan icàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. ⁸ Yái Juanca càmítatè amalá imànica wenàiwica íiwitáise. Quéwa Dios ibànüacaté Juan icàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali, yái imàaquéerica wenàiwica náaliacawa càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníiri iyú. ⁹ Yái Jesucristoca, yácata abéerita amaléerica imànica macái wenàiwica íiwitáise yeebáidéeyéerica itàacái náaliacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníiri iyú; yácata yàanèericaté aléi èeri iriculé.

¹⁰ Yái báisíiri Tàacáisica íipidenéerica Jesucristo yèepunicatéwa cháí èeri irícu. Ewita Dios imàacacáanitátè Jesucristo idàbaca canánama cháí èeri irícuírca, càicáaníta èeri mìnánái càmítatè náalíwaca cawinácaalíni, càmita nacái cayába naicácani. ¹¹ Jesucristo yàanàacaté aléi èeri iriculé idàbéericaté iripináwa, néese níai wenàiwica Jesucristo imàníiyéicaté càmítatè natáida cayábani.

¹² Quéwa cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéerica Jesucristo, yeebáidéeyéi nacái itàacái, yái Jesucristo imàacaca Dios yéenibeca nía. ¹³ Dios yéenibeca nía, quéwa càmita càide iyúwa wenàiwica imàníná nà yéenibeca, càmita nacái iyúwa wenàiwica iwàwáaná imànica ìwali. Dios càmíiri imàni càide iyúwa wenàiwica imàníná. Dios yeedácaíta nía yéenibepináwa iyúwata iwàwáaná imànica.

¹⁴ Yái báisíiri Tàacáisica íipidenéerica Jesucristo, yàanàacaté aléi èeri iriculé, yái yèepunicatéwa iyúwa asiali. Yái yèepunicatéwa wáapicha achúma èerínata, idènièri abéerita cayábéeri íiwitáisewa, icàlidéeri nacái abéerita yái báisíiri tàacáisica. Wadéca waicáca máiníiri cachàinica íiwitáise, icànéeri icamaláná chènuníiséeri iyúwa, yácáináta abéerita Dios íirica, yái Jesucristoca. ¹⁵ Juan el Bautista icàlidacaté cachàiníiri iyúni Jesucristo iináwaná ìwali. Juan íimaca: “Yácata nuçàlidéericatécué píri ìwali nùmacaalité áiba máiníiri cachàinica nuçha yàanàanápínatè nùamirícubàa. Cachàiníirica nuçhani, iyacáinaté bàaluitésíwa nupíchawáise, ipíchawáisetè numusúaca nuicá èeri”, íimaca yái Juanca.

¹⁶ Máini cayábéeri íiwitáise, yái Jesucristoca, yái imànica walí madécaná cayábéeri quéwanáta mamáalaacata, macáita yái yeebáidéeyéerica itàacái. ¹⁷ Dios imàacacaté profeta Moisés yéewáidaca wàawirináimi israelitanái namànicaténátè càide iyúwa Dios ichùullaná nía quéwa Jesucristo idéca yáasáidaca walí cáinináca Dios íicáca wenàiwica. Jesucristo yéewáida wía nacái macái Dios itàacái báisíiri iyú. ¹⁸ Canácataacá áiba Jesucristo íicha íiquéeri Dios, quéwa Jesucristo, yái Dios íiri abéerita, yácata Wacuèriná Dioscani, yái Jesucristoca, cáininéerica Dios íicáca; yái Jesucristo yácata abéerita imàaquéerica wáaliaca Wáaniri Dios ìwaliwa, càinácaalí Dios íiwitáise iyaca.

Juan el Bautista da testimonio de Jesucristo

¹⁹ Bàaluité Juan el Bautista icàlidacaté Dios itàacái wenàiwicanái irí. Néese judío íiwacanáni iyéeyéerica Jerusalén iyacálená irícu nabànüca wenàiwica Juan yàatalé, abénaméeyéi sacerdote, levita nacái íibaidéeyéerica templo irícu. Nabànüca nía nasutácaténá néemiaca Juan cawinácaalíni. ²⁰ Yái Juan icàlidaca nalí iináwanáwa machacànita báisíiri iyú. Íimaca nalí:

—Càmita Mesías núaquúi, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèripiná walí, wía israelitaca — ímaca yái Juanca. ²¹ Néese nasutáca néemiawa àniwani:

—Néeni, ¿cawiná pía? ¿Profeta Elássica pía yàanèrica àniwa càide iyúwaté áiba profeta ímáaná? —náimaca. Néese Juan ímaca nalí:

—Càmita núa yái —ímaca yái Juanca. Néese náima irí mamáalàacata:

—Néese, ¿píasica profeta Dios ibànuèripináca walí càide iyúwaté profetanái ímáaná wàawirináimi irí? —náimaca. Néese Juan ímaca:

—Càmíiri —ímaca yái Juanca. ²² Néese náimaca irí:

—Néeni, ¿cawiná pía? Iwàwacutá wáaliacawa machacàníiri iyú wacàlidacaténá nalíni, níai ibànuèyéica wía. ¿Càiná píimaca píwaliwa? —náimaca irí. ²³ Néese Juan ímaca nalí:

—Núaca yái aslali icàlidéerica nalí cachàiníiri iyúni, manacúali yùucubàa càinawàiri, càide iyúwaté profeta Isaiás itànàaná tàacáisi Dios inùmallcuise. Yá núumaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùniacaalí machacàníiri àyapu Náiwacali irípináwa, caitacue nacái iwàwacutacué pichùnicaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios iripiná, pitàidacaténacué cayábèeri iyúni’, càì núumaca nalí —ímaca yái Juanca. ²⁴ Níai wenàiwica yèeyéicatéwa Juan yàatalé, fariseonái ibànucacaté nía. ²⁵ Yá nasutáca néemiawa Juan:

—Néeni, càmicaalí Mesías pía, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèripináca walí, wía israelitaca, càmicaalí nacái profeta Elías pía, yàanèrica àniwa, càmicaalí nacái profeta pía Dios ibànuèripinácaté walí càide iyúwaté profeta Moisés ímáaná wàawirináimi irí, néese, ¿cáná pibautizá wenàiwica? —náimaca. ²⁶ Juan ímaca nalí:

—Nubautizá wenàiwica úni yáaculé, quéwa iyaca pèewi áiba càmíricuécaca píalía ìwali. ²⁷ Yàanàaca núamiricubàawa. Máini cachàiníiri íiwitáise nuicha. Nuíwacalici, yái yàanèripináca; nuicáca núawawa càiride iyúwa yàasu wenàiwica càmíiri cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábèerica nuichani —ímaca yái Juanca.

²⁸ Càité Juan icàlidaca nalíni aléera ípidenacataléca Betania, iyéerica abéemalé Jordán inánaba ícha, Juan ibautizácatalé wenàiwica.

Jesús, el Cordero de Dios

²⁹ Néeseeté mapisáinámi àniwa Juan iicáca Jesús yàacawa ipualé. Juan ímaca Jesús ìwali: “¡Píicacué Dios yàasu Cordero, yéetéeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wàlisài iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa. Yácata yùuwichèeripinácawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú èeri mnanái ibáyawaná ìwalíse! ³⁰ Nudéca nucàlidacuécaca píri ìináná ìwali núumacaalítécué píri: ‘Aiba yàanàapinácawa núamiricubàawa, yácata cachàiníiri nuicha, iyacáináte báaluité nupichawáise ipichawáiseté numusúaca nuicá èeri’, càité núumacué píri. ³¹ Núa nacái càmítaté núalla càirínacaalíni, yái Dios ibànuèripinácaté walí, quéwa nudéca nuanàaca nubautizácaténá wenàiwica úni yáaculé yéewánápiná Israel itaquénáinámi náalla naicácani”, ímaca yái Juanca.

³² Néese Juan el Bautista ímaca àniwa: “Nudéca nuicáca Espíritu Santo iricúacawa chènuniise càiride iyúwa unúcu iicacánáwa, yá Espíritu Santo iyamáacawa ìwali. ³³ Néese càmítacáwa núallawa mamáalàacata cawínacaalíni, quéwa Dios, yái ibànuèrica núa nubautizáanápiná wenàiwica úni yáaculé ímaca nulí: ‘Píicápiná Espíritu Santo iricúacawa iyamáacawa abèeri aslali ìwali, yási píallacawa yácata yái ibànuèripináca Espíritu Santo wenàiwicanái irí, yái Espíritu yàacawéridéeripináca níawa, ibautizácaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, càì ímaca nulí yái Diosca. ³⁴ Nudéca nuicáca càide iyúwa Dios ímáanáte nulí ìwali, ìná nucàlidacué píriní, Dios íiricani”, ímaca yái Juanca.

Los primeros discípulos de Jesús

³⁵ Néeseeté mapisáinámi àniwa, Juan el Bautista iyaca néeni àniwa pucháiba yéewáidacalé yáapichawa. ³⁶ Juan iicáca Jesús yéepunicawa néenibàa, yá Juan ímaca yéewáidacalénái iríwa:

—¡Píicacué Dios yàasu Cordero yéetéeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wàlisài iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa! —ímaca yái Juanca.

³⁷ Néese níai pucháiba Juan yéewáidacaléca idécánámi néemiaca Juan ímáaná nalí, yá nàacawa Jesús yáamísewa. ³⁸ Néese Jesús iwènúa iicáidaca nalí, nàacawa yáamísewa, yá ímaca nalí:

—¿Càinásicué píwàwa? —ímaca nalí. Néese náimaca irí:

—Pía yéewáidéerica wía, ¿alénásica picapèe? —náimaca irí. ³⁹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Wàacué waicáca —ímaca nalí. Ìná nàacawa yáapicha, yá naicáca alénacaalí iya. Yá nayamáacawa yáapicha yáté èerica déecucáiná èeri a las cuatrota táica nàanàacaalíté néré.

⁴⁰ Abèeri néená ípidená Andrés, níai pucháiba yéemièyéica Juan el Bautista ímáaná néese nàacawa Jesús yáamísewa. Yái Andrésca, yácata Simón Pedro iméerèerica. ⁴¹ Néese Andrés yàacawa caqualéta icutáca ibèeriwa Simón. Yá Andrés ímaca Simón irí:

—Wadéca wàanàaca yái Mesíasca (ímáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca —ímaca yái Andrésca. ⁴² Néese Andrés itéca Simón Jesús yàatalé. Yá Jesús iicáidaca Simón irí, yá ímaca irí:

—Píacata Simón, Juan ìiri. Quéwa siúcade numàaca píipidená Cefas (ímáanáca Pedro griego itàacái iyú) —íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a Felipe y a Natanael

⁴³ Néeseté mapisáináami àniwa Jesús iwàwa yàcawa Galilea yàasu cáli néré, yá Jesús yàanáca Felipe. Yá íimaca Felipe irí:

—Aqualé, píawa núapicha, yéewacatená nuéwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁴ Yái Felipe Betsaida iyacàlená néeséeri alé nacáide Andrés, Pedronái iyacataléca. ⁴⁵ Néese Felipe yàaca icutáca Natanael, yá Felipe íimaca Natanael irí:

—Wadéca wàanáca yái asiali profeta Moisés itànèericaté ìináwaná ìwali. Yácata Jesús, yái Nazaret iyacàlená néeséerica náiméerica ìwali José ìirimica —íimaca. ⁴⁶ Néese Natanael íimaca:

—Canáca cayábéeri wenáiwica Nazaret iyacàlená irícu —íimaca yái Natanaelca. Quéwa Felipe íimaca irí:

—Aqualé, píaca píicácani —íimaca. ⁴⁷ Néese Jesús iicáca Natanael yàacawa ipualé, yá Jesús íimaca Natanael ìwali:

—Aca néese israelitásiwa, iyéerica machacàniiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, canácatáita ichiwáida áibanái —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁸ Néese Natanael íimaca Jesús irí:

—¿Cáinásica pídeéná píalía núwali? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Nuicácaté pía ipíchawáise Felipe ímáidaca pía píyacaalíté higuera yéetaná yámibàa — íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Néese Natanael íimaca irí:

—Nuíwacali, ¡Dios ìirica pía! ¡Píacata yái icuèripináca wía, wía Israel itaquénáinámic! — íimaca. ⁵⁰ Jesús íimaca irí:

—¿Peebáidásica nutàacái núumacáinácaita pírí nuicácaté pía higuera yéetaná yámibàa? Mesúnamáita píicápiná áiba wawási cacháiniwanái —íimaca yái Jesúsca. ⁵¹ Jesús íimaca nacái:

—Péemiácué cayába, áibaalpíná píicápiná capíraléeri cáli yàacàcawa, yásí Dios yàasu ángelnái namichàcawa núícha, nalicúacawa àniwa núwali, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

2

Una boda en Caná de Galilea

¹ Néesetécawa máisibáaná èeri irícu, abéeri asiali icàsàacawa áiba yàcalé irícu ípidenacatalé Caná, Galilea yàasu cáli ìinata. Yá namànica irí fiesta. Jesús yáatúa iyaca fiesta néré. ² Néese Jesús iyaca nacái néeni wáapicha, wía yéewáidacaléca, namáidacáináca wía wàacatená waicáca náapicha fiesta. ³ Néese uva ituní imáalàacawa náícha, yá Jesús yáatúa úumaca irí:

—Idéca imáalàacawa náícha uva itunica —úumaca. ⁴ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Núatúa, ¿cánásica càì píimaca núli? Càmitàacá nuénáiwáná yàaná —íimaca yái Jesúsca. ⁵ Quéwa Jesús yáatúa íimaca nalí níái iwacuèyéica nalí yàacási:

—Pimànicué macáita iyúwata ichùullanácué pía —úumaca. ⁶ Nàyacaté néré seis namanúbaca catúa manuínaméeyéi íba icatúalená, nàucúacatená naliculé ùni, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, iwàwacutáináca judionái imànica culto nacáiri náibacatená nàasuwa, nacáapi nacáíwa ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa masacàacatená Dios iicáca núa. Abénaméeyéi catúa manuínaméeyéi náalimá napuníacawa cincuenta litro imanúbaca ùni iyú, áibanái setenta litro imanúbaca iyú náalimá nacái napuníacawa. ⁷ Néese Jesús íimaca nalí níái ílibaidéeyéica néré:

—Pipuniadacué níái catúa ùni iyú —íimaca yái Jesúsca. Yá napuniadaca nía macáita, àta catúa inúma nérénama. ⁸ Néese Jesús íimaca nalí:

—Siúca peedácué achúmanamata catúa iricúise, yá pitécuéni fiesta íiwacali irí, yáalimáidacatenáni —íimaca yái Jesúsca. Yá namànica iyúwata Jesús íimáaná.

⁹ Yá fiesta íiwacali yáalimáidaca ùni iwènuericatéwa uva ituní iyú, quéwa càmita yáalíawa síisáanácaalíté needá yái uva itunica. Níawamita ílibaidéeyéica néré náalíacawa ìwali napuniadacáináte catúa yáawami ùni iyú. Néese fiesta íiwacali imáidaca yàataléwa yái asiali wálisáiri cánuca imáníricaté matrimonio. ¹⁰ Yá fiesta íiwacali íimaca irí:

—Aibanái namànicaalí fiesta, yá nàaca nàirapíná quéechacáwa cayábéeri yáwanái uva ituní, néese idécanáami nàiraca madécaná, yá yàaca nàirapíná áiba báawatéerita. Quéwa pídeca pídeníaca yái cayábéeri yáwanái àta siúca nacáide —íimaca.

¹¹ Yái cayábéeri wawási Jesús imànírira nalí Caná iyacàlená néré Galilea yàasu cáli ìinata, yácata idábáanéeri cayábéeri imànírira càmirica wenáiwica idé imànica. Càita yáasáidaca nalí íiwitáise chènuníiséeriwa. Ináté wía yéewáidacaléca weebáidaca itàacái cacháiniwanái.

¹² Néesecáwa Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená néré. Jesús yáatúa ùacawa yáapicha, yéenanái nacái, wía nacái yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. Yá wáyaca néeni máisiba éeritasica.

Jesús purifica el templo

¹³ Néeenalíté mawíénica judionái yàasu culto ípidenéeri Pascua wawàwalicaténá càinácaalíté iyú Dios iwásàaca wàawirináimi Egipto yàasu cáli íícha. Wàacawa Jesús yáapicha Jerusalén

iyacàlená néré. ¹⁴ Néese Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé, yá iicáca wenàiwicaná iwéndéeyéica pacá, oveja nacái, unùcu nacái. Nawéndaca pirái wenàiwica irí iwàwéeyéica imànica sacrificio Dios irí nabáyawaná ìwalìsewa, ofrenda piná nacái. Nàyaca nacái áibanái icambiéyéica plata wenàiwica ìcha. Yáawinéeyéicawa yàasu mesa iwéréwa nacambiácaténá náicha plata. ¹⁵ Néese Jesús iwacáidaca ìyanási, yá imànica cabèesi nacáiri, yá icáludaca namusúawa macáita wenàiwica templo ibàacháwalená iricúise, nàasu pirái yáapichawa, ovejanái, pacá nacái. Néese níái icambiéyéica plata wenàiwica ìcha needácaténá nalíwa plata, yá Jesús yúucaca nàasu moneda canánama cáli ìnatalé, yá nacái itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama. ¹⁶ Néese Jesús yáalàaca nía cachàinìri iyú níái iwéndéeyéica unùcu:

—¡Pitécúe yái yàasusi templo ìcha! ¡Picácué pimàni Núaniri Dios icapèe iyúwa nawéndacàalu! —ìmaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté tàacáisi rey David itànèericaté Dios Iiri inùmalicúise cuyàluta Salmos irìcu. Ìmacaté: “Máini báawa nuicáca yái namàníníaca báawéeri wawási píasu templo irìcu, pía Nucuèriná Dios; namàníníaca nùli báawéeri máinicáini cáininíaca nuicáca picapèe”, ìmacaté yái Dios ìrica. ¹⁸ Néese abénaméeyéi judío ìiwacanánái ibàlùeyéicawa néeni náimaca Jesús irí:

—¡Canáca yéewaná pimúsúadaca nía templo ibàacháwalená ìcha! Báisicaalí Mesíasca pía, yái wacuèrinápináca Dios ibànùerica walí, wía israelitaca, néese pimàni waicá áiba wawási càmirica wenàiwica idé imànica píasáidacaténá pidèncaca Dios ìiwitáise —náimaca. ¹⁹ Jesús ìimaca nalí:

—Ewitanica pimáalàidacáanítacúe yái temploca, càicáanita numichàidapiná ibàlùawa àniwani máisiba èeri irìcuwa —ìmaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese níái judío ìiwacanánái náimaca irí:

—Nadéca náibaidaca cuarenta y seis camuí namànicaténá yái temploca. Càmita pidé pimichàidaca ibàlùawa àniwani máisiba èeri irìcu —náimaca irí.

²¹ Quéwa Jesús itàanicaté iyaca ìwaliwata iyúwa templo. ²² Iná idécánamité Jesús imichàacawa yéetácáisi ìcha, néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté yái tàacáisi Jesús icàlidèericaté nalí, ìnaté weebáidaca manuìswata Dios itàacái profetanái itànèericaté Jesús ìwali. Weebáidacaté nacái Jesús itàacái.

Jesús conoce a todos

²³ Idècunitàacá Jesús iyaca Jerusalén iyacàlená néeni iicácaténá nàapicha judíonái yàasu culto Pascua, yátè madécana nēebáidaca Mesíascani, yái Jesúsca, israelita icuèrinápiná Dios ibànùerica nalí, naicáicáinaté Jesús imànica yái càmirica wenàiwica idé imànica. ²⁴ Quéwa Jesús yáalíacawa càmita nēebáida itàacái báisìri iyú yáalíacáiná macáita náiwitáise. ²⁵ Càmitaté iwàwacutá áibanái icàlidaca Jesús irí nàwali níái wenàiwicaca, yácáiná Jesús yáalíacawa macáita wenàiwica ìiwitáise.

3

Jesús y Nicodemo

¹ Iyacaté fariseo ìpidenèeri Nicodemo, abèeri judío ìiwacanánái yéena máinìri cáimiétacanáca. ² Yái Nicodemo yàacawa ipáchiaca Jesús yàatalé táiyápi itàanicaténá yáapicha. Nicodemo yàacawa néré táiyápicáwa ipíchaná yàacawéeyéiná fariseo náalíacawa ìwali ipáchianá Jesús. Yá Nicodemo ìimaca Jesús irí:

—Pía yéewáidèerica wía, wáalíacawa píwali Dios idéca ibànùaca pía péewáidáanápiná wía. Càì wáalíacawa càmicáiná yáalimá áiba imànica yái càmirica wenàiwica idé imànica, càide iyúwa pimáníná, càmicáalí Dios yàacawéerida nía —ìmaca yái Nicodemoca. ³ Néese Jesús ìimaca irí:

—Péemia cayábani, càmicáalí Dios imàaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú, néese càmita yéewa yáalíacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —ìmaca yái Jesúsca. ⁴ Néese Nicodemo isutáca yéemíawa Jesús:

—¿Càináica bèeri asialí yáalimá imusúacawa wàlisài iyú àniwa? ¿Yáalimásica iwàlùacawa yáatúa idèericuléwa imusúacaténá iicá èeri wàlisài iyú àniwa? —ìmaca yái Nicodemoca. ⁵ Jesús ìimaca irí:

—Péemia cayábani, macái wenàiwica namusúaca naicá èeri idàbàanéeri yàawiría ùni nacáiri yéewi. Néeseta quéwa iwàwacutá Espiritu Santo imàacaca wàlisài náiwitáise, nadenícaténá nacáucawa chènuníisèeri Espiritu Santo yèerica nalí. Càita yéewa Dios yàasunáica nía, Dios icùanápiná nía. ⁶ Cawinácaalí wenàiwica imusúerica inanái ìcha, idèniaca ìináwa cháì èeri irìcuírca, quéwa cawinácaalí wenàiwica Espiritu Santo imàaquèerica wàlisài ìiwitáise, idèniaca Espiritu Santo. ⁷ Píalimáida péemia càinácaalí ìimáaná yái tàacáisi nùumèerica píri: ‘Iwàwacutá Dios imàacaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú’, càì nùumaca píri. ⁸ Péemia comparación: Cáuì ipùaca àta alénácaalí Dios imàacaca cáuli yàacawa. Yá péemia cauli isàna quéwa càmita píalíawa síisáanacaalí yàawa yái cáulica. Càmita nacái píalíwa ìwali alénácaalí yàawa. Càita nacái càmita píalimá píalíacawa càinácaalí iyú Espiritu Santo wàlisài

imànica wenàiwica ìiwitáise, nadènicaténá nacáucawa chènuníseéri Espíritu Santo yèerica nalí —ímaca yái Jesúscá. ⁹ Néese Nicodemo isutáca yéemlawa Jesús àniwa:

—Néeni, ¿càinásica yéewaná càicani? —ímaca. ¹⁰ Jesús ímaca irí:

—Píacata caináwanéeri yéewáidéerica Israel itaquénáinami, ¿cáná càmita píalíawa ìwali yái númeránáca? ¹¹ Péemla cayába, watàaníca ìwali yái wáalíerica ìwali, wacàlidacué nacái píri, yái waiquérica, quéwa càmítacué peebáida watàacái. ¹² Càmicaalícué peebáida núcàlidacalícué píri ìwali yái Dios imàníríca cháí èeri írícu, néese, ¿càinásícué píalímá peebáidaca núcàlidacalícué píri ìwali yái Dios imàníríca chènuniré?

¹³ “Canáca áiba nuícha cháí èeri írícu iyéericaté chènuniré icàlidacaténá cainácaalí iyáaná néré, abéerita núa yái írícuèricatéwa chènuníse, núa asíali Dios néeseérica, núa chènuníseérica. ¹⁴ Péemiacáwa comparación: Bàaluité madécaná wàawirináimi iwàwacaté yéetácawa àapi iyú àpinái yaamiacáinaté nía manacúali yúucubàa caináwári. Néese profeta Moisés imànicaté àapi yéenáiwana bronze imànicaná. Néeseté Moisés imicháidaca àapi yéenáiwana áicu cáléeri ìwali yéewanápinaté macáita wenàiwica naicáidaca irí, níái àapi yaamiyéericaté. Naicáidacaalí yéenáiwana írí, yáté cáuca nía iculále ícha. Càita nacái iwàwacutá wenàiwicanái imicháidaca núa chènuniré cruz ìwali, núa asíali Dios néeseérica, yéewanápiná macái wenàiwica naicáidaca nulí. ¹⁵ Càita Dios imàcapiná namànica nulí yéewanápiná macáita cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái càmita náucawa Dios ícha càiripináta, néese nadèniaca nacáucawa càmíri imáalàawa Dios yáapícha —ímaca yái Jesúscá.

El amor de Dios para el mundo

¹⁶ “Máini cáinínaca Dios íicáca macái èeri mìnanaí íná càì imànica nalí: ibànùca nalí Iiriwa abéerita yéewanápiná macáita cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái càmita náucawa Dios ícha càiripináta, néese nadèniaca nacáucawa càmíri imáalàawa Dios yáapícha. ¹⁷ Càmícáinaté Dios ibànua Iiriwa aléi èeri írícule yúuwicháidacaténá èeri mìnanaí nabáyawaná ìwalíse. Néese Dios ibànùcaté Iiriwa iwasàcaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha.

¹⁸ “Càmita Dios yúuwicháidapiná càiripináta cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái. Quéwa Dios idéca íináidacawa yúuwicháidáanapiná càiripináta cawinácaalí càmíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái, yái Dios Iiri abéerita, càmícáiná neebáidani. ¹⁹ Dios idéca íináidacawa yúuwicháidáanapiná nía, cawinácaalí càmíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái. Péemla comparación: Yái Dios Iiri iyaca càide iyúwa camalási cháí èeri írícu, imàaquéri waicáca cayába yácáiná Dios Iiri yásáidaca wenàiwicanái írí cabáyawanáca nía. Quéwa níái èeri mìnanaíca càmíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái casímáica namànica nabáyawanáwa catácáiná náiwitáise, íná càmita cayába naicá Dios Iiri yásáidéerica cabáyawanáca nía. ²⁰ Péemla comparación: Cawinácaalí wenàiwica imàníyéica íbáyawanáwa càmita náawa camalási yàatalé ípíchaná áibanái naicáca yái báwéerica namàníríca, càita nacái cawinácaalí càmíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái báawaca naicáca Dios Iiri manuúiwata, náuca nacái náichawani, ípíchaná yásáidaca áibanái íicá nabáyawaná. ²¹ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica báisíri itàacáisi càmita càì namàni. Néese, namàacaca áibanái íicáca macáita namàníríca yéewacaténá áibanái náalíacawa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná”, ímaca yái Jesúscá.

Juan el Bautista vuelve a hablar de Jesús

²² Néeseté Jesús yàacawa wáapícha, wía yéewáidacaléca Judea yàasu cáli ínatale. Yá wàyaca néeni máisibáwanái èeri. Yá Jesús imàacaca wabautízaca wenàiwicanái, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios írípíná. ²³ Juan el Bautista ibautízacaté yàacawa wenàiwica nacái Enón iyacàlená néré mawiénita Salim iyacàlená írí iyacáiná néeni manùba úni. Inaté wenàiwica yàanàca néré. Yá Juan ibautízaca nía. ²⁴ Càitè imànica ípíchawáiseté romanonái icuèyericaté wàasu cáli náucaca Juan el Bautista presoíyéi íbanalículé.

²⁵ Néese abénaméyéi néená Juan yéewáidacalénái, abéeri judío nacái nadàbaca natàaníca nalíwáca ùléeri wawási iyú, ìwali càirínacaalí ibautízaca cayábáwanái, Juan el Bautistasica, càmicaalí nacái Jesús yéewáidacalénásica. ²⁶ Iná Juan yéewáidacalénái yàacawa Juan yàatalé. Yá náimaca irí:

—Píá yéewáidéerica wía, yáara asíali iyéericaté píapícha abémáalé Jordán inanába ícha, yái picàlidéericaté walí ìwali, síuca macáita náacawa yàatalé nabautízacaténáwa, yá nacawa yáapícha, yéewáidacalécáténá nía —námaca. ²⁷ Néese Juan ímaca nalí:

—Dios imàacaca walí íbaidacalési iyúwata iwàwáaná imàacaca wáibaidacalépiná, íná yéewa wáalíacawa Dios idéca imàacaca cachàimíríca nuíchani, yái Jesúscá. ²⁸ Bàaluité péemiacuécá núcàlidáanaté nalí machacàníri iyúni càmíirita Mesías núa, yái wacuèrinapínaca Dios ibànùerica walí, wía israelítaca. Néese, númeracatécué píri núata yái wenàiwica Dios ibànùerica Mesías ípíchalé. ²⁹ Péemiacué comparación: Asíali yeedácaalí yàacawétúapínáwa, yá natéca úa ùacawéeri yàataléwa, yá casímáica iwàwa, itànica casímáiri iyú náapícha. Néese yái asíali yàacawéeríná íbaluèricawa néeni, máini casímáica yéemíaca yàacawéeríná itàacáíwa. Yá casímáica íináidacawa yàacawéeríná ìwaliwa mànacáu yàanàcáiná ùyacaténá

ùacawéeri yáapichawa. Càita nacái núa. Casíimáica nuínáidacawa wenáiwica nàacáináwa Jesús yàatalé, yàasunáicaténá nía. ³⁰ Iwàwacutá macáita nuéwáidacalé manùbéeyéi nàacawa nuícha nàacaténá Jesús icàaluíniná cachàinicáiná nuícha càiripinátami —íimaca yáí Juanca.

El que viene de arriba

³¹ Juan el Bautista ímaté nacái: “Yáí Dios Iri yàanèrica chènuníse, yácata cachàiníri náicha canánama. Quéwa núa, imusúericaté iicá èeri càide iyúwa macái wenáiwica iyáaná, nùyaca cháí èeri írìcu càide iyúwa asíali iyáaná meedá, nucálida nacái iwali yáí wawási Dios imàaquèrica nùaliacawa iwali cháí èeri írìcu. Quéwa yáí Dios Iri yàanèrica chènuníse, yácata cachàiníri náicha canánama. ³² Icálida nacái iwali yáí iiquèrica chènunírè, yá nacái yéemièrica quéwa máisibáwanáita nía càì yeebáidèeyéica itàacái. ³³ Quéwa cawinácaalí yeebáidèerica Dios Iri itàacái, yáí wenáiwicaca yásáidaca yeebáidaca Dios itàanica báisíiri iyú. ³⁴ Yáí Jesús Dios ibànuerica itàanica Dios inùmalcuíse, Dioscáiná idéca yàaca írì Espírìtu Santo manuísíwata, càmita Dios imáisanía Espírìtu Santo Jesús ícha. ³⁵ Cáinináca Wáaniri Dios iicáca líriwa, idéca nacái Dios imàacaca líri icùanápíná macáita. ³⁶ Cawinácaalí yeebáidèerica Dios Iri itàacái, idèniaca icáucawa càimíri imáalàawa Dios yáapicha, quéwa cawinácaalí càimírica iwàwa yeebáidaca Dios Iri itàacái, canáca icáuca càimíri imáalàawa, nèese yùuwicháapínacawa manuísíwata Dios yàasu yùuwicháacáisi iyú”, íimaca yáí Juanca.

4

Jesús y la mujer de Samaria

¹⁻² Néeseté fariseonái náaliacawa Jesús idèniaca yéewáidacalénáíwa manùbéeyéi Juan el Bautista ícha: Náaliacaté nacáíwa Jesús imàacaca wabautizáca manùbéeyéi wenáiwica Juan el Bautista ícha. Jesús càmímaté ibautizá wenáiwica, nèese imàacaca wabautizáca nía. ³ Jesús yáaliacawa fariseonái íináidacawa caluéri iyú iwali, íná Jesús yàacawa Judea yàasu cáli ícha. Yá yèepùacawa yàacawa Galilea yàasu cáli nérépiná.

⁴ Jesús iwàwacutácaté ichàbacawa Samaria yàasu cáli ínatalé. ⁵ Iná yàanàaca wáapicha, wía yéewáidacaléca, Sicar iyacaléná néré Samaria yàasu cáli ínata. Yáí yacaléca iyaca mawiénita Jacob yàasu cáli írì, yáí cálica Jacob yèericaté líri írìwa ípidenèericaté José. ⁶ Iyaca néeni utáwi nacáiri nàisèeri írìcuíse úni ípidenèeri Jacob yàasumi. Jesús yàanàaca néré chamálèeri yàacawa àyapu iyú, yá yáawinacawa mawiénita utáwi nacáiri írì, yáí nàisèerica írìcuíse úni. Wàanàacaté néré batèwacaalítè machacànica èeri. ⁷⁻⁸ Néesè wàacawa yacalé írìculé, wía Jesús yéewáidacaléca, wawèniacaténá wayáapínáwa. Néesè inanái Samaria yàasu cáli néeséechúa úanàaca uisàacaténá úni. Yá Jesús íimaca ulí:

—Pia nuíra úni —íimaca ulí.

⁹ Quéwa càmita cayába judíonái, samaritanonái nacái naicáyacacawa. Càmita nacái nàira nàapichawáaca bacáa írìcuíse úni. Iná úái Samaria yàasu cáli néeséechúaca úumaca Jesús írì:

—Píacata judíosàiri, ¿cáná pisutá nuícha úni, núa Samaria yàasu cáli néeséechúaca? —úumaca. ¹⁰ Néesè Jesús íimaca ulí:

—Càmíta píaliíwa iwali yáí cayábèerica Dios iwàwèerica imànica píri. Càmita nacái píaliíwa cawinácaalí núa, nua isutéerica pícha úni. Píaliícaalí cawinácaalí nùatá, yásí pisutáca nuícha únítá, yá nùaca píri cáuri únítá —íimaca yáí Jesúsca. ¹¹ Néesè úumaca írì:

—Néeni, canáca píri úni yàalu peedácaténá úni, máiní depuíwalécani yáí única. ¿Sísáaná peedápiná cáuri úni? ¹² Wàawirimi Jacob imàacacaté wali yáí utáwica wáisèeripíná írìcuíse úni. Yeedácatécaté lírapínáwa úni. Càita nacái Jacob yéenieb, ípiranáí nacái nàiratécaté úni cháí. ¿Pásica cachàiníri wáawirimi Jacob ícha? —úumaca. ¹³ Néesè Jesús íimaca ulí:

—Cawinácaalí wenáiwica lírèeyéica yáí única iyéerica cháí, mamáalàacata nèepùaca macàlaca nawàwa àniwa. ¹⁴ Quéwa cawinácaalí lírèerica úni nuèrica írì càmita quirínama yèepùaca macàlaca iwàwa àniwa. Néesè úni nuèrica írì, imicháapínacawa mamáalàacata iwàwalicu yàacaténá írì icáuca càimíri imáalàawa —íimaca yáí Jesúsca. ¹⁵ Úái inanáica úumaca Jesús írì:

—Uwé, pia nulí única yéewanápiná càmita nuèpùawa macàlaca nuwàwa àniwa, càmita nacái iwàwacutá nuèpùaca nuisàaca úni àniwa —úumaca. ¹⁶ Jesús íimaca ulí:

—Pia pímadáca píacawéeriwa. Pité néeseni —íimaca yáí Jesúsca. ¹⁷ Néesè úumaca írì:

—Canácata nuníri —úumaca. Néesè Jesús íimaca ulí:

—Pidéca picálidaca nulí báisíiri iyúni canáca piníri. ¹⁸ Pidéca pidèniaca cinco namanùbaca pinínáíwa, yá pidéca píucaca píchawa macáita nía. Asíali píyèerica yáapicha càimírìta piníri. Iná pídeca picálidaca nulí báisíiri iyúni —íimaca yáí Jesúsca. ¹⁹ Néesè úái inanáica idécanáami uémíacani, yá úumaca írì:

—Síuca nuínáidacawa cawàwanáta profetaca pía, icálidèerica tàacáisi Dios inùmalcuíse. ²⁰ Wàawirináimi samaritano nàacaté Dios icàaluíniná cháí manuírì dúli ínata, quéwa píacué judíoca, píimacuéca iwàwacutáanása macái wenáiwica nàaca Dios icàaluíniná Jerusalén iyacaléná néenibàata —úumaca. ²¹ Néesè Jesús íimaca ulí:

—Péemia nulí cayába, peebáida nutàacái. Mesúnamáitacué òlapíná Wáaniri Dios icàaluíná, quéwa càmitacué iwàwacutápiná planàaca aléi dúli ínatalé, càmitacué nacái iwàwacutá piacawa Jerusalén iyacàlená iriculé. ²² Píacué samaritanoca càmitacué píalía Dios iwali pièricuéca icàaluíná. Quéwa wía judioca wáalíaca Dios iwali yái wèrica icàaluíná, yáciná judíosáiricani yái iwàsèripínaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ²³ Quéwa máini mesúnamáita, siuca èeri nacái, cawinácaali báisiyéica iwàwa yàaca Wáaniri Dios icàaluíná nàapíná icàaluíná báisíri iyú manuísíwata macái nawàwalícuésewa càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yáciná Wáaniri Dios iwàwa càì wenàiwica yàaca icàaluíná. ²⁴ Canáca Dios iiná càide iyúwa wenàiwica iiná èeri irícuíríca íná càmita idé wenàiwica iicáca Dios. Càita nacái càmita wáalímá waicáca watuí iyúwa càinácaali iyú wenàiwica yàaca Dios icàaluíná, nàacáiná icàaluíná nawàwalícuésewa. Iwàwacutá wenàiwica nàaca Dios icàaluíná báisíri iyú macái nawàwalícuésewa, càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná —íimaca yái Jesúsca. ²⁵ Néese úái inanáica úumaca:

—Núalíacawa Mesías yàanàanápíná (íimáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacuèrinápínaca Dios ibànuèripíná walí. Mesías yàanàacaalípiná, yásí icàlidaca walíwa macáita, wáalíacaténá wéemiaca cayába —úumaca. ²⁶ Jesús íimaca ulí:

—Núacata yái, itàaníríca piápícha —íimaca yái Jesúsca.

²⁷ Idécanaçáita càì Jesús íimaca, wíacata Jesús yéewáidacaléca wàanàaca néré, yá wáináidacawa wacáidaca Jesús íri itàanicáiná inanái yáapícha. Quéwa càaluca wasutáca wéemíawani íná canáca wéená isutèeri yéemíawana Jesús cáná yéewaná itàaní úapícha. ²⁸ Néese úái inanáica umàacaca úasu úni yàaluwa, yá uèplacatécatawa yàcalé iriculé. Yá úumaca wenàiwicanái íri:

²⁹ —Aqualécué, piicá abèeri aslilícuéi icàlidéerica nulí macáita nudééná numànica. ¿Píináidasicué cawàwanáta Mesíascani, yái wacuèrinápíná Dios ibànuèrica walí? —úumaca. ³⁰ Néese namusúacawa yàcalé irícué, yá nàacawa Jesús yàatalépiná. ³¹ Quéwa ipíchawáiseté yàcalé mìnaná nàanàaca Jesús yàatalé, yá wía, yéewáidacaléca wasutáca Jesús fícha wawási manuísíwata. Yá wáimaca íri:

—Wáiwacalí, piyáa piyáacaléwa —wáimaca. ³² Quéwa Jesús íimaca walí:

—Nudènia nuyáapínáwa áibata càmirícuéca píalíawana iwali —íimaca yái Jesúsca. ³³ Néese wía yéewáidacaléca wáimaca walíwáaca:

—¿Cawàwanáta áibanái idéca yàaca iyáapíná? —wáimaca. ³⁴ Quéwa Jesús íimaca walí:

—Casímáipínaca núa idécanaami numànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa, idécanaami numáaláidaca numànica yái íbaidacalésica Dios ichùulíerícaté numànica, càide iyúwacué casímáiná pía pídcènaamicué piyáaca piyáacaléwa. ³⁵ Péemiacué comparación: Picácué píma píriwáaca: ‘Iwàwacutèeri báinúaca quèeri àta needácataléta bànacalé iyacaná’, picácué píma. Núumacué píri, píicácué macáita níái wenàiwicaca yàanèyèica wàatalépiná. Càica níade iyúwa bànacalé iyacaná quíirèeri, mesúnamáicáináta neebáidapíná nutàacái, yásí wàwacáidaca nía nulípiná nùasunáicaténá nía, càide iyúwa wenàiwica yeedácaali bànacalé iyacaná. ³⁶ Cawinácaali íwacáidéerica nulí wenàiwica nùasunáipíná, càipíná nùaca iwèniwa: Numàacaca casímáicani iicáciná wenàiwica neebáidaca nutàacái. Cawinácaali wenàiwica yeebáidèyèica nutàacái needápiná nalíwa nacáucawa càimíri imáaláawa. Péemiacué comparación: Bànacalé íwacalí ichùulíca yàasu wenàiwicanáíwa náibaidáanápíná bànacalé yúucubáa. Abèeri wenàiwica ibànacaali ituíná, yásí casímáipínacani áiba íbaidèeri yáapícha yeedèeripíná iyacanási quíiracaalíni. Càita nacái cawinácaali icàlidéerica nutàacái idàbàanéeri yáawíríca wenàiwicanái íri, yá nacái áiba wenàiwica iwènúadéerica nulípiná náiwitáise, yá casímáica nawáwa abédanamata, níái pucháibaca íbaidèyèica nulí. ³⁷ Báisíta iyaca càide iyúwa comparación ímáaná wataacái iyú: ‘Abèeri náiwacalí yàasu wenàiwica íbàna ituíná, néese náiwacalí yàasu wenàiwicanái áibanái needáca bànacalé iyacaná quíiracaalíni’, íimaca yái comparaciónca. ³⁸ Càita nacái nulí needáca nubànúacuéca pía píwènúadánápíná nulí wenàiwica íwítáise nùasunáicaténá nía, càide iyúwa náiwacalí yàasu wenàiwicanái yeedácaali bànacalé iyacaná aléera náiwacalí yàasu wenàiwica áibanái íbànacatalécate. Càide iyúwa comparación ímáaná: Náiwacalí yàasu wenàiwica idéca íbànaca ituínási, néese náiwacalí yàasu wenàiwicanái áibanái needápiná bànacalé iyacaná quíiracaalíni. Càita nacái píacué: Úái inanáica udeca ucàlidaca yàcalé mìnaná íri nuináwaná iwali, càide iyúwa udeca nacácaali ubànaca ituínási, néese udeca píwènúadapíná nulíwa náiwitáise, níái yàcalé mìnanáica. Yásí píwacáidacué nulí níawa nùasunáipíná càide iyúwa wenàiwica yeedácaali bànacalé iyacaná quíiracaalíni —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Úái inanáica ucàlidacaté Jesús iináwaná iwali nalí níái íyèyèica yàcalé írícu íyèerica Samaria yàasu calí ínata. Uumaca nalí: “Idéca icàlidaca nulí macáita nudééná numànica”, úumaca. Íná yéewa madécana wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái Mesíascani, yái nacuèrinápíná Dios ibànuèripínacaté nalí. ⁴⁰ Inaté níái samaritanoca idécanaami nàanàaca Jesús yàatalé, yá nasutáca fícha wawási iyamáanápínáwa náapícha. Jesús iyacaté náapícha

pucháiba èeri. ⁴¹ Yá madécaná áibanái yeebáidaca Jesús itàacái néemiácainá icàlidáaná nalíni. ⁴² Yá náimaca ulí úái inanáica:

—Siùca weebáidaca Jesús itàacái càmirita abé pitàacái ìwalíise, néese wadéca wéemiaca itàacái. Yá wáaliacawa báisíiri iyú Jesús iwali Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànüerica walí, yái iwaseeripináca èeri mìnánái Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha —náimaca.

Jesús sana al hijo de un oficial del rey

⁴³ Néese ídecanáami Jesús ìyaca náapicha pucháiba èeri, yá yàacawa Samaria yàasu cáli íicha, yá idábaca yàacawa àniwa Galilea yàasu cáli nérépiná. ⁴⁴ Jesús ímacáiná: Profeta yàasu cáli néeseéyèi càmita neebáida profeta itàacái, yái itàaníríca Dios inùmalícuíse, càmita nacái naicácani cáimiétaquèeri iyú. ⁴⁵ Jesús yàanàcaté Galilea yàasu cáli néré, yá níái iyéeyéica néeni natáidaca Jesús cayábèeri iyú nàycáinaté Jerusalén iyacàlená néeni naicácaténá Pascua yàasuná culto, iná yéewa naicácaté macáita yái Jesús imànírícaté néenibàa, yái càmiríca áiba wenàiwica idé imànica.

⁴⁶ Néese Jesús yàanàca áiba yàcalé néré ípidenácatalé Caná, Galilea yàasu cáli ínatálé imàacataléca úni iwènúacawa uva ituní iyú. Áiba yàcalé ípidenácatalé Capernaum ìyaca mawiénita Caná iyacàlená íri. Iyacaté Capernaum iyacàlená mìnali, gobierno yàasu wenàiwica máiníri cachànica íbaidéerica rey íri, yái reyca icuèricaté nàasu cáli. Yá cáuláicaca gobierno yàasu wenàiwica íiri. ⁴⁷ Yái gobierno yàasu wenàiwica yéemícanacáita Jesús íináwaná iwali yàanàanáté Galilea yàasu cáli néré Judea yàasu cáli íicha, yá yàaca íicáca Jesús. Isutáca Jesús íicha wawàsi yàanápináwa icapèe néré ichùnicaténá íiri iwàwèeri yéetácawa. ⁴⁸ Néese Jesús íimaca íri:

—Iwàwacutácué peebáidaca nutàacái éwita càmicáaníta piicá numànica yái càmiríca wenàiwica idé imànica. Quéwa, càmitacué piwàwa peebáidaca nulí àta piicácalítacué numànica áiba wawàsi imàaquéericúca píináidacawa piicáidaca nulí —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Quéwa gobierno yàasu wenàiwica íimaca Jesús íri:

—Nuíwacali, piacátétawa nupapèe néré ipíchaná nulíri yéetácawa —íimaca. ⁵⁰ Néese Jesús íimaca íri:

—Pèepùawa picapèe néréwa. Cáuca píirica. Idéca mecuní ichàbacawa íicha —íimaca yái Jesúsca. Yá asiali yeebáidaca Jesús itàacái, iná yèepùacawa icapèe nérépináwa. ⁵¹ Néese mawiénicaalítèni icapèe íriwa, yá yàasu wenàiwicanái namusúacawa icapèe írícúise náipunitáidacani. Yá náimaca íri:

—¡Cayábaca píirica! ¡Cáucáani! —náimaca. ⁵² Néese isutáca yéemíawa nía càinacaalítè hora írícú idé mecuní ichàbacawa íicha. Yá náimaca íri:

—Táquicha a la unata táicalé mecuní ichàbacawa íicha —náimaca.

⁵³ Néese yáaniri yáaliacawa hora iwali, yáta horaca Jesús íimacatáicata íri: “Cáuca píirica. Idéca mecuní ichàbacawa íicha”, càité íimaca yái Jesúsca. Yá yeebáidaca Jesús itàacái, macái yéenanái yáapichawa.

⁵⁴ Yácata pucháibáaná wawàsi Jesús imàníríca, yái càmiríca wenàiwica idé imànica ídecanámité yèepùacawa Judea yàasu cáli íicha Galilea yàasu cáli néré.

5

Jesús sana al paralítico de Betzata

¹ Néese ídecanáamí namànica áiba culto Jerusalén iyacàlená írícú, iná Jesús yàacawa néré àniwa. ² Jerusalén iyacàlená néeni iyacaté abèeri úni yàalu manuírí náiquèericaté cáli yèewiré mawiénita Jerusalén iwáiná inùma íri, abèeri inùma ípidenèeri Ovejanái yàasu. Yái úni yàalu manuíríca ípidenèeri Betzata hebreo itàacái iyú idènièri iteesewa cinco namanúbaca capíima nacáiyéi manuínaméyèi. ³ Madécaná cáuláiquéeyéi wenàiwica nàyaca macái capíima írícú mawiénita úni yàalu manuírí íri. Nàyaca néeni matuíyéi, éeruúyéi yàabàli nacái, máapinéyèi nacái. Yá naliacawa cáli íinata natuíyàacaténá úni icusúanicawa. ⁴ Yácáiná áibaalíté ángel írícúacawa chènuníse yèewladacaténá úni. Néese cawínacaalí idábàanèeri cáuláiquéeri írícúacawa úni yáaculé, yásí cayábacani, yá uláicái ichàbacawa íicha càinacaalí uláicái wenàiwica idènièrica. ⁵ Néese ìyaca cáuláiquéeri asiali cáuláiquéeyéi yèewi. Cáuláicacatèni treinta y ocho camuí. ⁶ Néese Jesús yàanàca néré, yá íicáca yái cáuláiquéeri írícúacawa néenibàa. Jesús yáaliacáinatéwa íináwaná iwali yái cáuláiquéerica yúuwichàacatéwa madécaná camuí, iná Jesús íimaca íri:

—¿Píwàwasica cayábaca pía àniwa? —íimaca yái Jesúsca. ⁷ Yái cáuláiquéerica íimaca íri:

—Néeni, canáca nulí áibanái itéenápiná núa úni yáaculé icusúacaalíwa yái única. Macái yàawiriata nuwàwacaalí nulícúacawa néré, yá áiba írícúacawa nupíchalé —íimaca. ⁸ Néese Jesús íimaca íri:

—Pimichàawa. Pichùnia píalubáwi, píanáwa —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Yáta cayábaca yái asialica. Néese yeedáca yàalubáíwa, yá idábaca yèepunícawa. Quéwa Jesús ichùnìacani sábadò írìcu judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁰ Iná abénaméeyéí judío íiwacanánái náimaca írì yái cáuláiquéerimica:

—Siùca sábadò wayamáidacatáicawa, iná càmìta wàawirináimì íiwitáise imàca pèepunídaca pialubáíwa —náimaca. ¹¹ Néese yái asiali íimaca nalí:

—Yára ichùnìerica núa íimaca nulí: ‘Pichùnia pialubáíwa, pianáwa’, íimaca nulí —íimaca yái cáuláiquéerimica. ¹² Néese nasutáca néemìawani:

—¿Cawiná ichùulla pichùnìaca pialubáíwa, pianápináwa? ¿Cawiná càì íimaca piri? —náimaca. ¹³ Quéwa yái asiali càmìta yáalíawa cawinácaalíni yái ichùnìericatèni madécanácáiná wenàiwica iyaca néeni, Jesús nacái yàacatéwa ícha. ¹⁴ Néesecáwa Jesús yàanàca yái asialica templo írìcu. Yá Jesús íimaca írì:

—Péemìa cayába. Idéca cayábaca pía uláicái ícha. Picá pimàni pibáyawanáwa quirínama ipíchaná áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái yàanàca píwali —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Néese yái asiali yàacawa icàlidaca judío íiwacanánái írì Jesús iináwaná iwali ichùnìecatèni. ¹⁶ Iná níái judío íiwacanánáica nàuwídeca namànica Jesús, nasàiwicaca írì wawàsi nacái mamáalàacata ichùnìacáinaté wenàiwica sábadò írìcu judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁷ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Núaniri Dios íibaidaca mamáalàacata, càita nacái nuíbaidaca —íimaca yái Jesúsca.

¹⁸ Iná níái judío íiwacanánáica máini cachàiníwanái nawàwaca nanúacani. Yá báawaca naicácani ichùnìacáiná wenàiwica sábadò írìcu judíonái iyamáidacatáicawa. Icàlidaca nacái iináwaná iwaliwa càide iyúwa abéeri Dios inacáiri, íimacáiná Dios iwali yáaniricani.

La autoridad del Hijo de Dios

¹⁹ Néeseté Jesús íimaca judío íiwacanánái írì: “Péemiacué cayábani, núaquéi Dios írì càmìta yéewa numàni wawàsi nulínámitawa. Numànica abéerita yái nuíquérica Núaniri Dios imànica. Macáita yái Núaniri Dios imànírìca, càita nacái numànica, núa Dios Íirica.

²⁰ Cáinínacáiná Núaniri Dios íicáca núa, iná yásáidaca nulí macáita yái imànírìca. Yásáidapíná nacái nuicá wawàsi cachàiníwanái, imàaquéeripínacué pínáidacawa píicáidaca nulí. ²¹ Càide iyúwa Núaniri Dios imichàidáanápíná nía nabáyawaná yéetácáisi ícha yàacaténá nacáuca ániwa, càita nacái numànica, núa Dios Íirica: Nùaca nacáuca cawinácaalí nuwàwéeyéica idènlaca icáuca. ²² Canácatáita Núaniri icàlida wenàiwica iináwaná iwali yùuwichàidáanápíná nía nabáyawaná íwalísewa, Dioscáiná idéca imàacaca nucàlidáanápíná naináwaná iwali macáita wenàiwica báawéeyéica, nuwichàidáanápíná nía nabáyawaná íwalísewa, núa Dios Íirica. ²³ Idé càì Núaniri Dios imànica yéewacaténá macái wenàiwica nàaca nucàaluíná, núa Dios Íirica, càide iyúwa nàaná Núaniri Dios icàaluíná. Cawinácaalí wenàiwica càmírìca yàa nucàaluíná, càmìta nacái náca Núaniri Dios icàaluíná, yái ibànuèrica núa.

²⁴ “Péemiacué cayábani, cawinácaalí yéemièrica nutàacái cayábèeri iyú, yeebáida nacái Dios itàacái, yái ibànuèrica núa, yái wenàiwicaca idènlaca siúcáise icáuca càmírì imáalàawa, yá íyapíná càiripínáta Dios yáapícha. Iná càmìta iwàwacutápiná nuémìaca áibanái icháawáanaca iináwaná iwali cainácaalítè imàni íbáyawanáwa, íyacáiná càide iyúwa wenàiwica imichèericawa yéetácáisi ícha, idèniacáiná siúcáise icáuca càmírì imáalàawa. ²⁵ Péemiacué cayábani, máini mesúnamáita wenàiwicanái canéeyéi icáuca càmírì imáalàawa néemìanápíná nutàacái. Yá néemìaca nàyaca nutàacái siùca, núa Dios Íirica. Cawinácaalí yeebáideyéica nutàacái, nadènipíná nacáuca càmírì imáalàawa Dios yáapíchawa. ²⁶ Càide iyúwa Núaniri Dios idènláná ichàiniwa yàacaténá nacáuca càmírì imáalàawa, càita nacái idéca imàacaca nudènlaca nuchàiniwa, núa Íirica, nùacaténá nacáuca càmírì imáalàawa. ²⁷ Núaniri Dios idéca ichùullaca nucàlidaca èeri mìnánái iináwaná nuwichàidáanápíná nía nabáyawaná íwalísewa, núa Dios Íirica, wenàiwicacáiná nacái núa, núa asiali Dios néeséerica. ²⁸ Picácué pínáidawa máini càulenèricani yái tãacáisi nucalidéericuca piri, yacáiná áiba èeriwa macáita yéetéeyéimiwa néemìapíná nutàacái, núa Dios Íirica, numáidacaalípiná níawa. ²⁹ Néemìacaalípiná numáidáaná nía, yási namichàacawa càliculli írìcuise. Cawinácaalí imàníyecaté cayábèeri, namichàapínacawa nàyacaténá càiripínáta Dios yáapícha, quéwa cawinácaalí imàníyecaté íbáyawanáwa, namichàapínacawa nàuwichàacaténáwa càiripínáta”, íimaca yái Jesúsca.

Pruebas de la autoridad de Jesús

³⁰ Jesús íimacaté judío íiwacanánái írì: “Càmìta yéewa numànica wawàsi nulínámitawa. Nucàlidapíná wenàiwicanái iináwaná iwali nuwichàidáanápíná nía nabáyawaná íwalísewa càide iyúwa Núaniri Dios ichùulláná. Nucàlidapíná nacái naináwaná iwali machacáiníri iyú nuwichàidáanápíná níawa, càmìcáiná numàni càide iyúwa nuwàwaná. Néese numànica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwaná yái ibànuèrica núa aléi èeri írìculé. ³¹ Nucàlidacaalí nuináwaná iwaliwa máiníná cachàinica nùatá, yási yéewaná piyúunáidacuéca canéerica iwèni meedátáni, yái nutàacáica. ³² Quéwa iyacaté áiba icàlidéericaté nuináwaná iwali cawinácaalí

núa, yácata Juan el Bautistami. Yá núaliacawa icàlidacaté nùwali báisíri iyú. ³³ Pibànùacatécué wenàiwica nasutácaténaté néemiawa Juan el Bautista càinácaalitè ìmaca nùwali. Yátè icàlidaca nuinánwaná ìwali báisíri iyú. ³⁴ Quéwa càníri máini iwàwacutéeriwa nulí wenàiwicaná itàacái. Nucàlidacáitacué pírí ìwali yái tàacáisi Juan icàlidéericaté nùwali yéewanápinácué peebáidaca nutàacái nuwasàcaténácué pía Dios yáasu yúuwichàacáisi fícha. ³⁵ Péemiácué comparación: Juan iyacaté càide iyúwa lámpara ipucúericawa, icànèeri wenàiwicaná ìwali. Càita Juan yéewáidacatécué pía amalácaténácué píiwitáise piyáanápínácué machacàníri iyú. Yátè achúma èerita casímáicacatécué piwàwa péemiaca Juan itàacái. ³⁶ Quéwa iyaca áiba wawási cawèníri Juan itàacái fícha. Yái numánírica cànírica áiba wenàiwica idé imànica, càide iyúwa Núaniri Dios ichùulianá numànica, yácata yáasáidaca báisíri iyúcani Dios idéca ibànùaca núa. ³⁷ Núaniri Dios, yái ibànùerica núa, yácata nacái imàaquéericaté profetaná itànàaca tàacáisi nuinánwaná ìwali bàaluité Dios imàacacáinaté natànàaca itàacái, éwitacué càmícaníta píalimá péemiaca Núaniri Dios itàanica, càmítacué nacái píalimá piicácani. ³⁸ Quéwa càmítacué piwàwa peebáidaca Dios itàacái Dios ibànùericatécué pírí, càmícanácué piwàwa peebáidaca nutàacái, núa aslali Dios ibànùerica. ³⁹ Pidécúca péewáidacawa cayábèeri iyú Dios itàacái ìwali profetaná itànèericaté Dios inùmaliúise piyúnáidacáinácué piyapínaca càiripínata ìwalíise yái péewáidáanáuécawa meedá Dios itàacái ìwali, quéwa Dios itàacái icàlidaca nuinánwaná ìwali. ⁴⁰ Quéwa éwita Dios itàacái icàlidacáaníta nùwali, càicáanítacué càmíta piwàwa peebáidaca nulí pidèniacaténácué picáucawa càníri imáalàawa Dios yáapícha.

⁴¹ “Càmíta nucutá mamáalàacata wenàiwicaná naicáanápíná núa càiride iyúwa máinírica cachàinica cháí èeri írìcu. ⁴² Núaliácuéca nuicá píiwitáise. Yá núaliacawa càmítacué cáiníná piicáca Dios. ⁴³ Núaniri Dios idéca ibànùacuéca nua píalé, quéwa càmítacué píitáida nua cayába, càmítacué nacái peebáida nutàacái. Quéwa áibacaalí péenácué yàanàa icàlidéeri yáasu tàacáisiwa meedá, yáisi peebáidacuéca itàacái nutàacái fícha. ⁴⁴ Càmítacué píalimá peebáidaca nutàacái, piwàwacáinácué meedá pímanica iyúwa pinacáiyéi iwàwáaná cayábacaténácué naicáca pía. Càmítacué piwàwa pímanica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái abèerita Diosca, yéewacaténácué casímáica iicáca pía. ⁴⁵ Picácué píináidawa nucháawáanápínácué piinánwaná ìwali Núaniri Dios írìwa. Càmíta iwàwacutá nucháawáacuéca piinánwaná ìwali, iyacáiná áiba icháawèericuéca piinánwaná ìwali, yái profeta Moisés itànèericaté tàacáisi pibáyawaná ìwalicué, éwitacué piyúnáidacáaníta Moisés yáasu tàacáisi iwasáanápínácué pía Dios yáasu yúuwichàacáisi fícha. ⁴⁶ Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nuinánwaná ìwali Dios inùmaliúise. Quéwa càmítacué peebáida Moisés yáasu tàacáisi báisíri iyú. Báisícaalicé peebáidaca Moisés yáasu tàacáisitá, yá peebáidacuéca nutàacái nacáitá Moiséscaíná itànàacaté nuinánwaná ìwali. ⁴⁷ Quéwa càmítacué peebáida tàacáisi profeta Moisés itànèericaté nuinánwaná ìwali, iná càmíta nacáicué peebáidapíná yái tàacáisi nucàlidéeripínácuéca pírí”, ìmaca yái Jesúsca.

6

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹ Néesetécáwa, Jesús yáacawa abéemalé Galilea icalisaníná fícha, áibaalí lípidenéri Tiberias. Wía yéewáidacaléca wáacawa yáapícha. ² Manùbéeyéi wenàiwica náacawa Jesús yáamiwáise àta alénácaalí yáawa, naicáacáinaté imànica madécaná yái cànírica wenàiwica idé imànica ichùnìacaténá cáuláiqueeyéi. ³ Néese Jesús yáacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa wáapícha wía yéewáidacaléca. ⁴ Mawiénicaté Pascua yáasu èeri judioná imànicatáicaté yáasu cultowa máiníri iwàwacutácawa nalí lípidenéri Pascua. ⁵ Néese Jesús iicáidaca nalí níai manùbéeyéi wenàiwicaca yèeyéicawa yàatalépiná. Iná Jesús ìmaca Felipe írì:

—¿Alénásica yéewa wawèniaca nayáapíná níai manùbéeyéi wenàiwicaca? —Ìmaca yái Jesúsca. ⁶ Jesús isutáca yéemiawani yáalimáidacaténá iicáwa Felipe, yáaliacaténáwa càinácaalí Felipe ínáidáanáwa, Jesúscaíná yáaliacatéwa càinácaalí imàninápínaté wáacaténá wenàiwica iyáapíná. ⁷ Néese Felipe írì:

—Càmíta wáalimá wáaca nayáapíná. Ewita wadèniacaalí doscientos denario imanùbacatá, yái doscientos èeri iwènicatái, càicáaníta caná yéewanáwa wawèniaca pan cayába yáaliméeripíná wáaca nayátá, ibatàa pùubanamáanápínátá —Ìmaca. ⁸ Néese abèeri wéená, wía yéewáidacaléca, lípidenéri Andrés, yái Simón Pedro iméeréerica, ìmaca Jesús írì:

⁹ —Iyaca cháí abèeri sùmai idènièri cinco namanùbaca cebadèeri panca, pucháiba cubái imdecaná nacái, quéwa càmíta náalimá níai manùbéeyéi wenàiwicaca —Ìmaca yái Andrésca. ¹⁰ Néese Jesús ìmaca walí:

—Pichùullacué náawinacawa canánama —Ìmaca yái Jesúsca. Iyacatái madécaná masicái, yá náawinacawa. Nàyaca cawàwanáta cinco mil namanùbaca aslanái. Càmíta waputàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái. ¹¹ Néese Jesús yeedáca níai panca icáapi írìculéwa, yá yáaca Dios írì cayábèeri. Néese isubèriadaca nía, yáaca walíni, wía yéewáidacaléca, yéewacaténá wawacúaca wenàiwicaná írìni, níai yáawinèeyéicawa nëeni. Càita nacái Jesús

imànica cubái imìdecana yáapicha, yá wawacùaca nalíni, càinacaalíté imanuica nawàwa nayáaca. ¹² Idécanámi nayáaca cadénama, yá Jesús ímaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Piacué peedá yéenáimi imàaquéericawa, ipíchaná yúucacawa —ímaca yái Jesúsca. ¹³ Iná wàaca weedáca pan yéenáimi imàaquéericawa, yá wapuniáca doce namanùbaca mapíri pan yéenáimi iyú, yái imàaquéericawa cinco namanùbaca cebadéeri pan ícha. ¹⁴ Níái wenàiwicaca naicáciná Jesús imànica yái càmírica áiba wenàiwica idé imànica, iná náimaca nalíwáaca:

—Báisita yácata yái profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicúise, yái wacuèrinápiná càide iyúwaté profeta Moisés itànàanáté tàacáisi iwali yàanèeripinacaté aléi èeri iriculé —náimaca. ¹⁵ Quéwa Jesús yáaliacawa nawàwáaná náibàacani cachàiníri iyú namàacacatená Jesús iyúwa náasu rey icúanápiná nía, iná Jesús yàacawa náicha dúli ínatalé iyacatená abéerita.

Jesús camina sobre el agua

¹⁶ Táicacaalíté yàacawa, néese wía yéewáidacaléca walicùca wàacawa Galilea icalisaniná néré. ¹⁷ Néese wawàlùacawa barca iriculé, yá wadàbaca wachàbaca wàacawa abéemàalé calisa ícha wàanàacatená Capernaum iyacaléná nérépiná. Idé catáca wàwali quéwa Jesús càmíritacá yàanà wàatalé. ¹⁸ Néese manuíri màladàca imichàacawa cáulicáiná ipùca wía cachàini. ¹⁹ Néese máadáini watenacaté cawàwanáta cinco kilómetro, seis kilómetro idècuni cawàwanáta, yá waicáca Jesús yèepuníriwa úni inànìacubàa, mawiénita yàacawa wàasu barca irí. Yá cáaluca wía báawanama, càmícáiná wáalia waicàcani. ²⁰ Quéwa Jesús ímaca walí:

—¡Núaquéi, picácué cáalu pí! —ímaca walí. ²¹ Néese casímáiri iyú weedáca Jesús barca iriculé, yáta barca yàanàca wawàwacataléca wàacawa.

La gente busca a Jesús

²² Mapísáita àniwa níái manùbéeyéi wenàiwicaca wamàaquéeyéicaté abéemàalé Galilea icalisaniná ícha nawàwacaté nacutáca Jesús. Náaliacawa càmítaté Jesús yàawa wáapicha, wía yéewáidacaléca táicalémi watécaalíté yái abéeri barcaca iyéericaté néeni. ²³ Quéwa abènaméeyéi wenàiwica Tiberias iyacaléná néeséeyéi nàanàca barca iricu mawiénita cáli irí yái cálica wenàiwica iyáacacátaté pan idécanámité Wáiwacali yàaca Dios irí cayábéeri. ²⁴ Néese wenàiwicanái càmícáinaté nàanà Jesús, càmícáiná nacái nàanà wía, wía Jesús yéewáidacaléca, ináté nawàlùacawa madécaná barca iriculé nachàbacatená calisa nàanàanápiná Capernaum iyacaléná néré nacutácatenáni, yái Jesúsca. Yá nachàbaca calisa.

Jesús, el pan de la vida

²⁵ Idécanámité nàanàca abéemàalé calisa ícha, yá nàanàca Jesús. Náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, ¿càicalínáté pianàa aléi? —náimaca. ²⁶ Quéwa Jesús ímaca nalí:

—Péemiacué cayába, càmítacáwá píalía péemiaca càinácaalí ímáaná yái numànírica càmírita áiba wenàiwica idé imànica. Píaliacáitacuéwa piyáacaté piyáacaléwa cadénama meedá, iná picutácuéca núa yàacàsi iwalínápiná meedá. ²⁷ Picácué máini cáinináca píicáca piyáacaléwa cháí èeri iricu imáalápinácináwá meedá caquialéta yái yàacàsica. Néese, iwàwacutácué cawènírica píicáca yái yàacàsica yèerica picáuca càmíri imáaláwá, yái Dios yúuleca nuèeripinacuéca píri, núa asiali Dios néeséerica. Yáciná Núaniri Dios idéca imàacaca nudènicá nuchàiniwa nùacatenácué picáuca càmíri imáaláwá —ímaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese náimaca Jesús irí:

—¿Càináca iwàwacutá wamànica wamànicatená càide iyúwa Dios iwàwáaná? —náimaca.

²⁹ Jesús ímaca nalí:

—Dios iwàwacué peebáidaca nutàacái, núa wenàiwica Dios ibànuerica —ímaca yái Jesúsca.

³⁰ Néese nasutáca néemlawani:

—¿Càiríná wawàsi áiba wenàiwica càmíri idé imànica pimàníripiná waicá yéewanápiná weebáidaca pitàacái? ¿Càináca píalimá pimànica? ³¹ Wàawirináimi nayáacaté pan nacáiri èeri imanùbaca ípidenèericaté maná nèepunícaalítéwa manacúali yúucubáa càinawáiri, càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái Salmos iricu: 'Imàacacaté pan nacáiri yúuwáacawa chènuníse èeri imanùbaca nayáapiná', càì profeta itànàacaté Moisés iináwaná iwali —náimaca. ³² Jesús ímaca nalí:

—Péemiacué cayába, Moisés càmítaté yàa nayáapiná pan chènuníseeri. Yácata Núaniri Dios yèericaté nalíni, èeri imanùbaca, quéwa siucáisede yàacué píri yái báisíri yàacàsi chènuníseerica. ³³ Núcata yái Dios yúule cáurica Dios yèericuéca píri, núa iricuèericawa chènuníse, yá nùaca nacáuca càmíri imáaláwá níái èeri mnanáca —ímaca yái Jesúsca. ³⁴ Néese nasutácani:

—Uwé, pía wayáa yái yàacàsica mamáalàacata —náimaca. ³⁵ Jesús ímaca nalí:

—Núcata yái yàacàsica yèerica wenàiwicanái icáuca càmíri imáaláwá. Ewita piyáacáanítacué piyáacaléwa èeri iriculíri yàacàsi, càicáaníta máapitacué pía àniwa, macàlacué nacái píwàwa àniwa. Quéwacué peebáidacaalí nulí, pimànicaalícué nacái càide iyúwa nuwàwáaná, yásí matuìbanáicuéca píwàwa Dios yáapicha càiripináta, càide iyúwa casímáiná

wenàiwica càmfíyéica máapi, càmfíyéi nacái macàla iwàwa. ³⁶ Quéwa nudéca núcàlidacuéca píríni, éwitacué piicácaníta yái numànírica, càicánitacué càmita peebáida nutàacái mamàlálacata. ³⁷ Cawinácaali Núaniri Dios imàaquéyéica nùsunáipíná, níata yeebáidapíná nutàacái. Néese macáita yeebáidéeyéica nutàacái, canácatáita núuca nuíchawa nía. ³⁸ Càmita nùanàa chènuníse numànicaténá meedá iyúwa nuwàwáana. Néese nudéca nùanàa numànicaténá càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáana, yái ibànuèrica núa. ³⁹ Núaniri Dios yái ibànuèrica núa càmita iwàwa yúucacawa nuícha abéeri nùasu wenàiwicanái yéena, Dios imàaquéyéica yeebáidaca nutàacái. Néese Dios iwàwa numichàidaca nía yéetácáisi ícha èri imáalàacaalípináwa. ⁴⁰ Yácáiná Núaniri Dios iwàwa nadèniaca nacáucawa càmfiri imáalàawa Dios yáapicha macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Dios lírica núa, yeebáidéeyéi nacái nutàacái. Néese numichàidapíná níawa yéetácáisi ícha èri imáalàacaalípináwa —ímaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese níai judío íiwacanánáica nadàbaca natàanica báawéeri iyú Jesús iwali íimacáináté: “Núacata yái Dios yúuleca chènuníseeri Dios yèericuéca pírí, nùacaténacué picáuca càmfiri imáalàawa”, ímaca. ⁴² Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Yácata Jesús meedá, yái José lírimica! Wáalíaca waicáca isèenái, yáanirimi, yáatúa nacái. ¡Ichiwaca meedá yái icàlidacáiná iricuacacawa chènuníse! —náimaca. ⁴³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Picáuqué càì pitàaní píríwáaca. ⁴⁴ Abéerita Núaniri Dios imàaquéeri wenàiwica neebáidaca nutàacái, yéewanápiná nùasu wenàiwicaca nía. Yá numichàidapíná níawa yéetácáisi ícha èri imáalàacaalípináwa. ⁴⁵ Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuise. Càité ímaca: ‘Dios yéewáidapíná macái wenàiwica’, càì itànàaca. Iná yéewa macáita yéemièyéica Núaniri Dios itàacái, yéewáidéeyéi nacáíwa iwali, neebáidapíná nutàacáíwa.

⁴⁶ “Canácatàaca áiba nuícha íiquéeri Núaniri Dios. Abéerita núa, yái Dios ibànuèrica chènuníse, nudéca nuicàceni. ⁴⁷ Péemiacué cayába, cawinácaali yeebáidéerica nutàacái idèniaca siúcáise de icáucawa càmfiri imáalàawa. ⁴⁸ Núacata yái yàacàsica yèerica wenàiwica icáuca càmfiri imáalàawa. ⁴⁹ Píawirináimicué nayáacaté nayáacaléwa èri imanúbaca, yái pan nacáirica lípidenécate maná Dios ibànuèricaté nalí chènuníse idècunítacá nèepunicawa manacúali yúucubàa càinawáiri. Nayáacaté maná èri imanúbaca, quéwa béyeyéicalité nía, yáté néetácawa càide iyúwa macái èri mánanái yéetáanáwa. ⁵⁰ Quéwa núcàlidacué pírí nùwaliwa, núacata yái yàacàsica iricuèricawa chènuníse: Cawinácaali wenàiwica iyéerica yái yàacàsica, iyapíná càiripínáta Dios yáapicha. ⁵¹ Núacata yái yàacási cáurica iricuèricawa chènuníse: Cawinácaali iyéerica yái yàacási cáurica, idèniapíná icáucawa càmfiri imáalàawa Dios yáapicha. Yái yàacási nuèripínáca nalí, yácata nuíná yái. Yá numàcapíná nuínáwa nuétacaténáwa yéewanápiná èri mánanái nadèniaca nacáucawa càmfiri imáalàawa Dios yáapicha —ímaca yái Jesúsca yéewáidacaténá nía imáacáanápináté icáucawa.

⁵² Néese níai judío íiwacanánáica nadàbaca natàanica nalíwáaca chànísiri iyú. Yá néemianícawa, náimaca nalíwáaca:

—¡Canáca yéewaná yàaca wayáa íináwa yái asialica! —náimaca. ⁵³ Jesús ímaca nalí:

—Péemiacué cayábani, càmicacalícué piyáa nuíná, núa asiali Dios néeséerica, càmicacalícué nacái píira nuíraná, càmitaca pídenápiná picáucawa càmfiri imáalàwa. ⁵⁴ Cawinácaali iyéerica nuíná, lírèeri nacái nuíraná, idèniaca siúcáise de icáucawa càmfiri imáalàawa; néese numichàidapínácani yéetácáisi ícha èri imáalàacaalípináwa. ⁵⁵ Cayábèeri yàacási yái nuínáca. Cayábèeri nacái nuíraná wenàiwica lírapíná. ⁵⁶ Cawinácaali iyéeri nuíná, lírèeri nacái nuíraná, iyaca abédanamata núapicha, núa nacái nùyaca abédanamata yáapicha. ⁵⁷ Núaniri Dios yái ibànuèrica núa iyaca càiripínáta. Núa nacái nùyaca càiripínáta Núaniricáiná yàaca núcáuca. Càita nacái cawinácaali iyéerica nuíná, yá nùaca nacái icáuca càmfiri imáalàawa. ⁵⁸ Núcàlidacué pírí nùwaliwa yái yàacàsica iricuèricawa chènuníse. Yái yàacàsica càmliricata càide iyúwa maná yái pan nacáirica píawirináimi iyéericatécúé, quéwaté béyeyéicalíwa, yá nuétacatéwa càmicáiná yéewa maná yàaca nacáuca càmfiri imáalàawa. Quéwa cawinácaali iyéerica yái yàacàsica nuèripínáca íri, idèniapíná icáucawa càmfiri imáalàawa —cài Jesús icàlidaca nalí comparacón, yéewáidacaténá nía iwàwacutáanápináté imàacaca icáucawa yéewacaténá yáasu wenàiwica nadèniaca nacáucawa càmfiri imáalàawa.

⁵⁹ Càité Jesús yéewáidaca judiónái nàwacáidáyacacalítéwa néewáidacáalu iricuwa Capernaum iyacàlená néeni.

Palabras de vida eterna

⁶⁰ Néeseté manúbéeyéi néená níai yèepuníyécatewa Jesús yáapicha quéechatécáwa, idècánámité néemíaca Jesús itàacái yéewáidéerica iyú nía, yá náimaca nalíwáaca:

—Máini càulenáca weebáidaca yái tàacáisi icàlidéerica wali. ¡Càmíta wawáwa weebáidaca itàacái! —náimaca. ⁶¹ Quéwa Jesús yáalíacawa natàanica báawéeri iyú itàacái iwali. Yá ímaca nalí:

—¿Cánacué báawa péemiacani, yái núcàlidéericuéca pírí? ⁶² Néese, ¿càinásicué píináidacawa píicácalícué núa, asiali Dios néeséerica, numichàacawa chènunírè ániwa, aléera

nùyacataléca bàaluité? ⁶³ Abéerita Espíritu Santo yèeri wenàiwica icáuca càmíri imáalàawa. Canácaalí Espíritu Santotá, yási canéerica iwèni meedá yái nuinácatá. Yái comparación nucalidéericuécá pirí yàacási iwali ímáanáca Espíritu Santo yàacuécá picáuca càmíri imáalàawa peebáidacaalícué nutàacái báisiiri iyú. Càmita ímáaná iwàwacutácué piyáaca nuinásiwa. ⁶⁴ Quéwa nàyaca abénaméeyéi pèewi càmíiyéipiná idèña icáuca càmíri imáalàawa càmicáiná neebáida nutàacái —ímaca yái Jesúsca. Càì Jesús ímaca yácáiná idàbacatáiseté imáidaca yéewáidacalénáíwa quéechatécáwa, yáté yáaliacawa cawinácaalí nía càmíiyéipinácaté yeebáida itàacái, yáalia nacáíwa chánaacái wééná itéeripinácaté Jesús yúuwidenái náibàacaténáni. ⁶⁵ Néese Jesús ímaca nalí nacái:

—Iná nudéca nucalídacuécá piríni canácata yáaliméeri nùasu wenàiwicapiná càmicacálcáwa Núaniri Dios imàaca yeebáidaca nutàacái —ímaca yái Jesúsca.

⁶⁶ Néese madécaná néená níai yèepuniyíecatéwa quéechatécáwa Jesús yáapicha nèepúacawa ícha. Càmita quirínama nàcawa yáapicha. ⁶⁷ Néese Jesús isutáca yéemíawa wía, wía yéewáidacaléca, doce wamanùbaca. Yá ímaca walí:

—¿Néenicuécá nacái pía yéeyéipináta nacáíwa? —ímaca yái Jesúsca. ⁶⁸ Quéwa Simón Pedro ímaca irí:

—Wáiwacali, canácata áiba yéewáidéeri wía. Abéerita pía icalidéeri walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wadèniacaténá wacáuca càmíri imáalàawa. ⁶⁹ Weebáidaca pitàacái. Wáaliaca nacái mabáyawanéeri Mesíasca pía, yái wacuèrináca, yái cáuri Dios írica —ímaca yái Pedroca. ⁷⁰ Jesús ímaca walí:

—Nudéca nuedácuécá pía, píacuécá docéeyéica imanùbaca. Quéwa abéeri péenácúe Satanás yáasu —ímaca yái Jesúsca.

⁷¹ Càité Jesús icalídaca Judas iwali, yái Simón Iscariote ìrimi. Ewita abéeri wéénacáanítani, wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càicáaníta Judas itéénápinácaté Jesús yúuwidenái náibàacaténáni.

7

Los hermanos de Jesús no creían en él

¹ Néese Jesús yèepunicatéwa Galilea yáasu cáli ínatabàa. Càmitaté iwàwa iyaca Judea yáasu cáli ínata, níacáiná judío íiwacanánái nawàwacaté nanúacani. ² Quéwa mawíenicaté judíonái yáasu culto abéeri semanéerica ípidenéeri Enramadas, nàyacaténáté capíima írìcu. ³ Iná Jesús yéénánái náimaca irí:

—Picá piyamáawa cháí, néese píawa Judea yáasu cáli néré yéewacaténá píasu wenàiwica íyeyéica néeni naicáca yái pímaníricasca càmírica áiba wenàiwica idé imànica. ⁴ Aiba iwàwacalí manùba wenàiwica náalia naicácani, néese càmita imàni wawási ibàacanéri iyú. Báisiacalí píalimá pímanica yái càmírica wenàiwica idé imànica, yá iwàwacutá pímanicani manùba wenàiwica yàacuésémi —náimaca. ⁵ Càica Jesús yéénánái icalídaca írìni, càmicáiná nacái neebáida irí. ⁶ Néese Jesús ímaca nalí:

—Càmítacá nuenáíwaná yàanàa, quéewacué píalimá píibaidaca píasu wawásiwa macái èeri imanùbaca. ⁷ Aibanái èeri mìnánái càmíyéica yeebáida nutàacái càmitacuécá yéewa báawaca naicáca pía, quéwa báawaca naicáca nùa numàacacáiná náaliacawa nabáyawaná iwaliwa. ⁸ Píacuéwa culto néré, nùa quéwa càmitacá nùawa siùca, càmicáinátaacá nuenáíwaná yàanàa cayába —ímaca yái Jesúsca. ⁹ Néese idécanáami càì icalídaca nalíni, yá Jesús iyamáacawa náicha Galilea yáasu cáli néré.

Jesús en la fiesta de las Enramadas

¹⁰ Néeseté idécanáami Jesús yéénánái yàacawa, yá Jesús yàacawa nacái Jerusalén iyacaléná nérépiná. Càmita quéwa yàawa manùba wenàiwica yáapicha; yàacawa batéwa ibàacanéri iyú. ¹¹ Néese judío íiwacanánái nacutácani culto yaalí, Jerusalén iyacaléná írìcu. Yá nasutáidaca néemíawa wenàiwicanái:

—¿Alénásica yáara asialica? —náimaca. ¹² Nía nacái wenàiwicaca natàanica ibàacanéri iyú nalíwáaca Jesús iwali: “Cayábéeri íiwitáise”, náimaca. Quéwa áibanái náimaca: “Càmírita cayába, ichiwáidacáiná wenàiwica meedá”, náimaca. ¹³ Quéwa macáita natàanica Jesús iwali ibàacanéri iyú cáalucáiná naicáca judío íiwacanánái, níai báawéeyéica íicáca Jesús. ¹⁴ Idècunitacá namànica culto semana iwaliabàacatái, yáté Jesús iwàlùacawa templo írìculé. Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. ¹⁵ Níai judío íiwacanánáca nánáidacawa manuíswata néemíaca Jesús yéewáidáaná. Yá náimaca iwali:

—¡Canéeri iwèni meedá yáasu tàacási càmicáináaté yéewáidawa wáasu escuela írìcu! — náimaca nawènúadacaténá wenàiwica íiwitáise Jesús ícha. ¹⁶ Néese Jesús ímaca nalí:

—Yái nuéwáidéericuécá pía iwali càmírita nùasu tàacási. Nucalídacuécá pirí yáasu tàacási yái Núaniri Dios, yái ibànuèrica nùa. ¹⁷ Aibacaalí iwàwa imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yási yáaliacawa nuéwáidaca nía Dios yáasu tàacási iyú; náalia nacáíwa càmita nuéwáida nía nùasu

tàacási iyúwa meedá. ¹⁸ Cawinácaalí itàaníríca íiwitáise iyúwa meedá iwàwa wenàiwicanáí yàaca íimíetacaná, quéwa núa iwàwéeri wenàiwicanáí yàaca Núaniri Dios íimíetacaná, yáí ibànuèrica núa. Iná nutàaníca báisíri iyú, núacáináta yáí báisíríca, càmita nacáí nuchìwa.

¹⁹ “Profeta Moisés icàlìdadacaté piawirináimicué íríní cànínacalí Dios iwàwáanacué pimànica. Quéwa canácatacué pèewi áiba imàníríca càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¿Cánacué piwàwa pinúaca núa? —íimaca yáí Jesúsca. ²⁰ Néese níái wenàiwicanáica náimaca írì:

—¡Demonio iyaca piwàwallicu idacuèri píiwitáise, iná máiwitáiseca pía meedá! ¡Canácata iwàwéeri inúaca pía! —náimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué píináidacawa manuísíwata píicáidaca yáí numànírícaté áiba sábadu bàaluité piyamáidacatáicuécawa, nuchùnìacaaalíte cáuláiquéeri asialí, iná báawacuéca píicaca núa numànicáiná yáí wawási píiméericuéca íwali càmírícasca Dios imàaca wamànica sábadu írìcu judíonáí iyamáidacatáicawa. ²² Quéwa Dios imàacaca wáibaidaca sábadu írìcu iwàwacutácaalí wamànica áiba cayábéeri wawási Dios ichùulíerica wamànica. Càita iyaca circuncisiónca. Profeta Moisés yéewáidacaté núa circuncisión íwali, càide iyúwaté wàawirináimí imànínáté circuncisión néenibe asianáí íríwa madécaná camuí Moisés ipíchawáise. Yáí Moisés yéewáidacaté núa iwàwacutáanacué pimànica circuncisión sùmáí írì abéeri semana idénáamí imusúca lícá èeri éwita iyacáaníta sábadu piyamáidacatáicuécawa. Iná pimànícucéca circuncisión pèenibe asianáí íríwa cànínacalí èeri iwàwacutácatáicué pimànicaní, yéewacaténacué pimànica machacànírí iyú càide iyúwa Dios ichùulianá. ²³ Càita pimànícucéca càide iyúwa profeta Moisés ichùulianá wàawirináimí Dios inùmallcúise, yá pimànícucéca circuncisión pèenibe asianáí íríwa éwitacué iwàwacutácaaníta pimànicaní sábadu írìcu wayamáidacatáicawa, idèniacaaalí abéeri semana yáí sùmáica. Néese, ¿cánacué báawa piwàwa núapícha íwalíise yáí nuchùnìanaca macáí íiná yáara asialica cáuláiquéerimica sábadu piyamáidacatáicuécawa? ²⁴ Píicacué pícháwáa wenáiwica íináwaná íwali ipíchawáisecúe píalíca nàwali cayába cànínacalí namàníná. Iwàwacutáicué píináidacawa cáalíacáírí iyú ipíchawáise pícalídicucéca naináwaná íwali. Néese, píitáanicué báisíri iyú —íimaca yáí Jesúsca.

Jesús habla de su origen

²⁵ Idécanáamité néemiaca Jesús íimáaná, néese abénaméeyéí iyéeyéica Jerusalén iyacaléná néeni nadábaca náimaca nalíwáaca:

—¡Yácata Jesús, yáí asialí judío íiwacanánáí nacutéerica nanúacaténáí! ²⁶ Píicacué yáí, itàanica iyúwa iwàwáaná itàanica macáí wenáiwica yàacuésemi, quéwa wáiwacanánáí càmita nàalàa cachàinírí iyúni. Cawàwanáta wáiwacanánáí nàináidacawa íwali Mesíascani, wacuèrinápiná wía judíoca, Dios ibànuèrica walí. ²⁷ Quéwa càmita yéewa Mesíascani, wáalíacáináwa ácatáiseericaalí yáí asialica, quéwa Mesías yàanàacaalípiná, yá canáca yáalíeripiná íwali síisáanéericaalíni —náimaca. ²⁸ Idécunitáacá Jesús yéewáidaca wenáiwica templo írìcu, yá yéemiaca yáí náiméerica íwali. Néese Jesús íimaca cachàinírí iyú:

—Píyúnúadacuéca píalíacawa núwali. Píyúnúadacué nacáí píalíacawa síisáanéericaalí núa. Quéwa càmita nùanàa numànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná, néese nudéca nùanàca Dios ibànúacáiná núa, yáí Dios báisíríca, càmírícué píalíca íwali. ²⁹ Núalíaca Dios íwali nùanàcáiná yàatanáise. Ibànù nacáí núa néese —íimaca yáí Jesúsca.

³⁰ Néese judío íiwacanánáí nawàwa náucaca Jesús presoíyéí ibànaliculé, quéwa càmitaté náibàani càmicáinátàacá Jesús yéenáiwáná yàanàa nanúacatáipínacaténí. ³¹ Quéwa madécaná wenáiwica neebáidaca Mesíascani, yáí judío icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. Yá náimaca nalíwáaca:

—Iwàwacutá Mesíascani yáí asialica imànícáiná macáí íiwitáaná yáí càmíríca áiba wenáiwica idé imànica càide iyúwaté profetanáí itànàaná tàacásí Mesías íwali Dios inùmallcúise, yáí Mesías yàanèeripínacaté icúacaténá wía, wía israelítica —náimaca.

Los fariseos intentan arrestar a Jesús

³² Néese abénaméeyéí fariseo néemiaca wenáiwicanáí itàanica ibàacanéeri iyú nalíwáaca Jesús íwali. Iná fariseonáí, sacerdote íiwacanánáí yáapícha nabànùaca nàasu úwináwa icuèyéica templo nàibàacaténá Jesús náucáanápínáí presoíyéí ibànaliculé. ³³ Iná Jesús íimaca: —Núyacué pèewi achúma èerita. Néese nuèpúacawa Dios yàataléwa yáí ibànuèricaté núa. ³⁴ Néese picutápinacué núa, quéwacué càmita píde píanàca núa càmicáináicué yéewa píanàca néré nuyacatalépináca —íimaca yáí Jesúsca. ³⁵ Néese judíonáí náimaca nasutáca néemiawa níwáaca:

—¿Alénásica yàawa yáí asialica càmicatalépinácasca wadé wàanàacani? Cawàwanáta yàacawa wéenanáí yàatalé iyéeyéica càmiyéí judío yéewiré yéewáidacaténá càmiyéí judío. Quéwa canápináta meedá yàacawa, càmicáiná neebáida itàacáí. ³⁶ ¿Càinásica íimáaná? ‘Pícutápinacué núa, quéwacué càmita píde píanàca núa càmicáináicué yéewa píanàca néré nuyacatalépináca’, cãí íimaca —náimaca, naicáanica Jesús íquíná.

Ríos de agua viva

³⁷ Aiba èerité namáalàidáanápíná namànica culto, máiníri iwàwacutácawa nalí yáì èerica. Yá Jesús ibàlùacawa nàacuésemi, yá íimaca cachàiníri iyú, icàlidaca nalí comparaciòn:

—Piwàwacaallicué picáucawa càmiri imáalàawa càide iyúwa macaléyeyé iwàwa nawàwacaalí úni, néese peebáidacué nutàacái. Yásí nùacué picáuca càmiri imáalàawa, càide iyúwa wàacaalí nàiraca úni, cawinácaalí macaléyeyéca iwàwa. ³⁸ Càide iyúwa Dios itàacái íimáná profeta itànèericaté Dios inùmallicúse, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéerica nutàacái, idèniàpiná cáuri úni iwàwalicuwa, yáì úni cáurica yèerica icáuca càmiri imáalàawa càide iyúwa cayábèeri únibàa depuúwèeri canácatáita chuini —íimaca yáì Jesúsca.

³⁹ Jesús icàlidaca nalí yáì comparaciònca yéewáidacaténá nía Espíritu Santo ìwali, yáì icuèripinácate náiwitáise cawinácaalí yeebáidéyeyéca Jesús itàacái. Yáì úni cáurica íimánáca cáicanide iyúwa Espíritu Santo. Quéwa néenialité càmitàacá Espíritu Santo yàanàca aléi èeri iriculécá càmìcáinátécá Jesús yéetáwa, càmìcaalítécá nacái imichàawa chènuniré iyacaténá càmìetacanéeri iyú Dios yáapicha. Ináté càmitàacá yéewa Espíritu Santo yàanàca aléi èeri iriculé.

División entre la gente

⁴⁰ Néeseeté abènaméeyéi néená níai wenàiwicaca idècanáami néemiaca Jesús itàacái, yá nàimaca:

—Báiscata profetacani yáì Jesúsca, càide iyúwa profeta Moisés itànàanaté tàacáisi profeta ìwali yàanèeripinácate yéewáidacaténá wía —nàimaca. ⁴¹ Aibanái íimaca:

—Mesíascani, yáì wacuèrinápiná Dios ibànùerica walí, wía judíoca —nàimaca. Quéwa áibanái íima:

—Càmita yéewa wacuèrinápiná Mesías yàanàca Galilea yàasu cáli néese. ⁴² Iwàwacutá rey David itaquérinámicaní yáì Mesíasca, càide iyúwaté Dios itàacái íimáná profetanái itànèericaté. Iwàwacutá nacái imusúca iicá èeri Belén iyacàlená iricu, yáì yàcaléca David imusúcatalécate iicá èeri. Quéwa yáì asialica Jesús, Nazaret iyacàlená néeseeri meedá. Iná càmita yéewa Mesíascani —nàimaca, càmìcáináté néemia Jesús ináwaná ìwali imusúcaté iicá èeri Belén iyacàlená iricu, rey David itaquérinámi nacáicani, yáì Jesúsca. ⁴³ Càita nàináidacawa Jesús ìwali, iná càmita abèdanama náiwitáise nàapichawáca níai wenàiwicaca. ⁴⁴ Aibanái nawàwa náibàacani quéwa càmìtaté náibàani.

Las autoridades no creían en Jesús

⁴⁵ Néeseeté úwinái icuèyeyéca templo nèepùacawa fariseonái yàatalé, sacerdote íiwacanánái nacái. Yá nàimaca úwinái irí:

—¿Cánacué càmita pité néeseeni? —nàimaca. ⁴⁶ Néese úwinái íimaca nalí:

—¿Canátàacá áiba wenàiwica itàanírira àta siuca nacáide càide iyúwa itàaníná yàara asialica! —nàimaca. ⁴⁷ Néese fariseonái nàimaca nalí:

—¿Pimàacasicué ichiwáidaca pía nacái càide iyúwa ichiwáidáaná áibanái? ⁴⁸ Canácata wéená wía náiwacanánáca, wía nacái fariseoca, canácata wéená yeebáidéeri itàacái. ⁴⁹ Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéyeyéca itàacái, canéyeyéca iwèni meedá nía, càmìyeyé yáalíawa Dios itàacái ìwali, Dios yúquéyeyépiná íichawa meedá —nàimaca.

⁵⁰ Néese Nicodemo yáì fariseo ipáchiéricaté Jesús yàatalé áiba catá iyaca néeni fariseonái yèewi, judío íiwacanánái nacái. Yá Nicodemo íimaca nalí:

⁵¹ —Dios itàacái càmita ibatàa wanúca wenàiwica àta wéemiacataléca icàlidaca iináwanáwa, wáalíacaténáwa ìwali yáì imánínáca —íimaca yáì Nicodemoca. ⁵² Néese nàimaca Nicodemo irí:

—¿Píatasica Galilea yàasu cáli néeseeri nacái? Pitàaníca máiwitáiseeri iyú meedá càide iyúwa canéyeyé iwèni Galilea yàasu cáli néeseeyéca. Pía péewáidacawa Dios itàacái ìwali profetanái itànèericaté, yásí píalíacawa canáca profeta imusuéricatéwa Galilea yàasu cáli néese —nàimaca naimáchacáináté abènaméeyéi profeta nàanàcaté Galilea yàasu cáli néese. ⁵³ Néese nèepùacawa macáita nacapèe néréwa.

8*La mujer adúltera*

¹ Quéwa Jesús yàacatéwa dúli néré ípidenéechúa Olivos, íimánáca olivo inàlimaná. ² Néese mapisáita àniwa amalácaalí yàacawa nawicáu, yá Jesús yèepùacawa templo néré. Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa yàatalé, yá Jesús yáawinacawa yéewáidacaténá nía.

³ Néese abènaméeyéi yéewáidéyeyéi wenàiwica templo iricu, fariseonái nacái natéca inanáì Jesús yàatalé, abéechúa inanáì caníríchúa. Nàanàcaté úa idècunitàacá uimáca áiba asiali yáapicha càmírira unírísíwa. Yá nabàlùadaca úa nàacuésemi níai iyéeyéca néeni. ⁴ Yá nàimaca Jesús irí:

—Pía yéewáidéerica wenàiwica, wadéca wàanàca úai inanáca idècunitàacá uimáca áiba asiali yáapicha càmírira unírísíwa. ⁵ Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmallicúse

Íimaca iwàwacutáanápíná wanúaca úa íba iyú cawinácaalí inanái iiméechúaca áiba aslali yáapicha càmírica unírísíwa. Néeni pía, ¿càináasca píimaca úwali úái inanáica? —náimaca.

⁶ Nasutáca néemiawa Jesús yéewanápiná náalimáidaca naicáwa Jesús nacháawàcatená iináwaná iwali itáacái iwálísewa. Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli iwali icáapi ipùata iyúwa. ⁷ Quéwa nasutáca néemiawa Jesús mamáalàacata. Néese Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa, yá íimaca nalí:

—Néeni, cawinácaalícué péenáqueí mabáyawanéeri, yásí iwàwacutá idàbaca inúaca úa íba iyú —íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli iwali àniwa icáapi ipùata iyúwa. ⁹ Quéwa idécanáami néemiacani, yá nadàbaca nawàwálica macái báawéeri namàníríca, Dios imàacacáiná nawàwálica nabáyawanáwa. Yá nàacawa náicha abéerinamata namanùbaca iyúwa. Níái béeyéica náicha canánama, yá idàbaca nàacawa náicha quéechacáwa, néese ùuculliyéi nàacawa náicha. Idécanáamité fariseonái macáita nèepùacawa náicha, yá Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa. Yá iicáca úái inanáica ibàlùéechúacawa abéechúata. ¹⁰ Néese Jesús isutáca yéemiawa úa:

—¿Néeni níái ícháawèyeyéica piináwaná iwali? ¿Canátasica iwàwéeri inúaca pía pibáyawaná iwálísewa? —íimaca yái Jesúsca. ¹¹ Néese úumaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canácata iwàwéeri yùuwichàidaca núa —úumaca. Néese Jesús íimaca ulí:

—Uwé, núa nacái càmita nùuwichàida pía. Siùcade piawa, picá pímaní pibáyawanáwa àniwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús, la luz del mundo

¹² Néeseté wenàiwicanái iwacáidáyacawa Jesús yàatalé àniwa, yá íimaca nalí:

—Péemiacué comparacón: Càica nùade iyúwa camalási cháí èeri írìcu nuéwáidacáiná èeri mìnánái náalífacaténá Dios iwali. Cawinácaalí yeebáidèyeyéica nutàcái càmita nèepuníwa catéeri náiwitáise yáapichawa iyúwa wenàiwica càmíyeyéica yáalía Dios iwali, iná càmita namàni mamáalàacata nabáyawanáwa. Néese, amaláca numànica náiwitáise, náalífacaténá Dios iwali, nùacáiná nacúaca càmíri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca. ¹³ Néese fariseonái náimaca Jesús irí:

—Canéeri iwèni meedá pitáacái picàlidacáiná piináwaná iwaliwata, iná caná yéewaná wenàiwica yáalíacawa asásí báisicaalíni —náimaca. ¹⁴ Jesús íimaca nalí:

—Cawèniiriquéi yái nucàlidéerica éwita nucàlidacáaníta nuináwaná iwaliwani, nùalífacáináwa síisáanácaalí nùanàa, nùalía nacáíwa alénácaalípiná nùawa. Quéwa càmítacué píaliawa síisáanácaalí nùanàaca, alénácaalí nacái nùapínáwa. ¹⁵ Pidécuéca píimaca áibanái iwali iwàwacutáanása Dios ytuuwichàidaca núa nabáyawaná iwálísewa. Quéwa piináidacuéca meedáwa èeri mìnánái íiwitáise iyú. Néese càmita càni nuináidacawa. Càmita nacái nuémia naináwaná iwali cháí èeri írìcu nùuwichàidacaténá núa. ¹⁶ Quéwa nùumacaalí siùca nàwalítá iwàwacutáanái nùuwichàidaca níatá, yásí nùuwichàidaca núa machacàníri iyútá, càmícáiná nuináidawa nùlínáamítawa nùuwichàidáanápíná níatá, néese nuináidacawa abédanamata Núaniri Dios yáapichawa càide iyúwa iwàwáaná. ¹⁷ Dios itáacái profeta Moisés itànèericatè báluité íimaca: Abédanamacaalí pucháiba wenàiwica íiwitáise náapichawáaca nacàlidáanápíná áibanái iináwaná iwali, yásí cawéncia nataacái. ¹⁸ Uwé, nàyaca pucháiba icàlidèerica nuináwaná iwali cawinácaalí núa: Nùacata icàlidèerica nuináwaná iwaliwata, yácata nacái Núaniri Dios, yái ibànùerica núa, icàlida nacái nuináwaná iwali cawinácaalí núa. Yá abédanamacata wáiwitáise wáapichawáaca, iná yéewa cawènírica wataacái pucháibacáiná wía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹ Néese náimaca Jesús irí:

—Wadéca wéemiaca piináwaná iwali càmita píaliawa cawinácaalítè píanirimica —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Nùalíacawa càmítacué píaliawa cawinácaalí núa, càiná nacái nuíwítáise. Nùalíacawa nacái càmítacué píalía Núaniri Dios iwali. Píalíacaalícuéwa cawinácaalí nùatá, yá píalíacuéwa nacái Núaniri Dios iwálítá —íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Càité Jesús íimaca idècunitáacá yéewáidaca wenàiwicanái templo írìcu, mawíenita ofrenda yàalu írì náucataléca nàasu platawa namàaquèericatè Dios írìpiná ofrenda iyú. Quéwa càmítaté náibàani càmícáinátcéwa Jesús yéenáiwaná yàanàa nanúacatáipínatèni.

“A donde yo voy, ustedes no pueden ir”

²¹ Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa, níái judío íwacanánáica:

—Yá nùacawa mesúnamáita, néese picutápinácué nùawa, nuwasáacaténácué pía yùuwichàacáisi íicha, quéwa càmítacué pidé planáaca núa, iná péetápinácuécawa méetáuculé Dios íicha pibáyawaná yáapichacuéwa. Nùacawa aléera canacatalépináca yéewanácué piwàlùacawa —íimaca yái Jesúsca. ²² Néese judío íwacanánái náimaca naliwáaca:

—Cawàwanáta inúapínáca yáawawa iná càni íimaca yàanápínáwa alénácaalí caná yéewaná wawàlùacawa —náimaca naicáanica Jesús iquíniná. ²³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Èeri mìnánáicuéca pía, quéwa núaquéi chènuníseeri. Piyacuéca cháí èeri írìcu quéwa càmita èeri mìnali núa. ²⁴ Iná nudéca nùumacuéca píri péetáanápínácawa méetáuculé Dios íicha

pibáyawaná yáapichawa. Càmiccaalícué peebáida iyúwa núumáanacué pirí cawinácaalí núa, yásí péetácucéwawa pibáyawaná yáapichawa —ímaca yái Jesúsca. ²⁵ Néese náimaca Jesús irí:

—¿Cawiná píá? —náimaca. Néese Jesús ímaca nalí:

—Nudàbacaalíté nuéwáidaca wenàiwica, nucàlidacatécucé piríni mamáalàacata nuináwanáwa cawinácaalí núa. Siúcade canápináta meedá nutàanicucéa píapicha càmiccáinacué piwáwa peebáidaca nutàacái. ²⁶ Iyaca madécaná wawási nucàlidacaténacué pirí péemiacaténacué pibáyawaná iwaliwa. Quéwa yái ibànuèrica núa itàaníca báisíri iyú, yá nacái tàacáisi nucàlidéerica èeri mìnanaí irí yácata tàacáisi nuemièrica icàlidaca, yái ibànuèrica núa —ímaca yái Jesúsca.

²⁷ Quéwa níái judío íiwacanánáica càmita náaliáwa Jesús icàlidaca iyaca Yáaniri Dios iwaliwa. ²⁸ Iná Jesús ímaca nalí:

—Pimichàidacaalípinacué núa cruz iwali pinúacaténacué núa, núa asiali Dios néeséerica, yásí píaliacucéwawa núwali núacata yái càide iyúwacué núumáaná pirí. Píaliapinacué nacáiwica càmita numàni wawási nulínáamitawa, néese, nucàlidaca càide iyúwa Núaniri Dios yéewáidáaná núa. ²⁹ Yái Núaniri Dios ibànuèrica núa iyaca núapicha. Càmita Núaniri imàca núa abéerita numànicáiná mamáalàacata càide iyúwa iwàwáaná —ímaca yái Jesúsca.

³⁰ Jesús idécanáami càì ímaca, yá madécaná wenàiwica neebáidaca itàacái.

Los hijos de Dios y los esclavos del pecado

³¹ Néeseté Jesús ímaca nalí abénaméeyéi judío icàlidéeyéica neebáidáanása itàacái:

—Peebáidacaalícué mamáalàacata nutàacái pimànicaténacué càide iyúwa nuchùullanacué píá, yásí nuéwáidacalécucéa píá báisíri iyú. ³² Yásí píaliacucéwawa iwali yái nutàacái báisírica. Yá nutàacái báisírica iwasápinacué píawa —ímaca yái Jesúsca. ³³ Náimaca irí:

—Wiaquéi Abraham itaquénáinámi, canácatáita áibanáí yáasu wenàiwica wía. ¡Canáca yéewaná píimaca walí piwasáanápínása wíawa! —náimaca. ³⁴ Jesús ímaca nalí:

—Péemiacué cayába, cawinácaalí imáníyéica íbáyawanáwa mamáalàacata, namànica meedá càide iyúwa nabáyawaná ichùullaná núa, càide iyúwa áibanáí wenàiwica íbaidáaná mawèníiri iyú náiwacali iríwa, yáasu wenàiwicacáiná núa. ³⁵ Náiwacali càmita íma yáasu wenàiwica iwaliwa: ‘Nuénásàiriquéi’, càmita íma. Néese ímaca yéenibe iwaliwa: ‘Nuèrica yái’, càì ímaca. ³⁶ Iná núa Dios lírica, nuwasàacaalícué píá pibáyawaná íchawa, yásí càmitacué iwàwacutá pimànica càide iyúwa píbáyawaná ichùullanacué píá, Dios yéenibecáinacué píá báisíta. ³⁷ Núaliacawa Abraham itaquénáinámicucéa píá, quéwa piwàwacué pinúaca núa càmiccáinacué peebáida nutàacái. ³⁸ Nucàlidacué pirí iwali yái báisíri tàacáisica Núaniri Dios yáasáidéerica nulí. Quéwa núaliacawa pimànicucéa càide iyúwa píaniri ímáanacué pirí —ímaca yái Jesúsca. ³⁹ Náimaca Jesús irí:

—Abrahamquéi wàawirimica, canáca áiba wáaniri —náimaca. Quéwa Jesús ímaca nalí:

—Básicaalícué Abraham itaquénáinámicca píá piwàwalicusewatá, yá pimànicucéa càide iyúwaté Abraham imáníinatá. ⁴⁰ Quéwa éwita nucàlidacáanítacué pirí báisíri iyúni càide iyúwa Dios yéewáidáaná núa, càicáaníta piwàwacué pinúaca núa meedá. ¡Càmítaté Abraham iwàwa inúaca wenàiwica Dios ibànuéyecaté Abraham yàatalé! ⁴¹ Pimànicucéa meedá càide iyúwa píaniri imáníiná —ímaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Càmíyéica wáatúa yéenibe úalani irícuise wiaquéi. Wadènia abéerita Wáaniriwa wèerica icàaluíniná, yái Diosca. Càmita wáuca wáichawani wàacaténá ídolo cuwáináí yéeníwaná icàaluíniná —náimaca. ⁴² Néese Jesús ímaca nalí:

—Básicaalícué Diosquéi pianiricatá, yásí cáinínacucéa píicaca núatá, Dios néeséericáiná núa, iyéerica cháí. Càmita núanàa núasu wawási iwaliwa meedá, néese Dioscata yái ibànuèrica núa numànicaténá càide iyúwa iwàwáaná. ⁴³ ¿Cánacué càmita píalimá píaliaca péemiacca yái nucàlidéericucéa pirí? Núaliacawa càmitacué meedá piwáwa peebáidaca nutàacái, íná càmitacué píalimá píaliaca péemiacca càinàcaalí ímáaná. ⁴⁴ Pianiricué yácata Satanásca. Píacué nacái yáasu wenàiwicaca. Piwàwacué nacái pimànica càide iyúwa iwàwáaná. Satanás idéca iwàwaca inúaca wenàiwica mamáalàacata èeri idàbacatáisewa àta siúca nacáide. Càmita íináidawa báisíri tàacáisi iwali, báawacáiná Satanás íicácani. Itàanica yáawamita chìwái mamáalàacata càide iyúwa íwítáise iyáaná, cachiwéericáiná meedáni. Yáasu chìwái yáaniri, yái Satanásca, imàacacáiná wenàiwica itàanica chìwái. ⁴⁵ Quéwa nucàlidacáinacué pirí báisíri tàacáisi, íná càmitacué peebáida nutàacái. ⁴⁶ Macáitacué píaliacawa núwali mabáyawanéerica núa. Nucàlidacué pirí báisíri iyúni, íná ¿cánacué càmita peebáida nutàacái? ⁴⁷ Dios yéenibe neebáidaca itàacái quéwa càmitacué Dios yéenibe píá, íná càmitacué piwáwa peebáidaca itàacái —ímaca yái Jesúsca.

Cristo existe desde antes de Abraham

⁴⁸ Néese judío íiwacanánái náimaca Jesús irí:

—Báisíta wacàlidacaté pìwali machacàniri iyúni wáimacaalíté pìwali samaritanosàirica pía, càmíri judío líri meedá. Iyaca nacái demonio piwàwalicu idacuèrica piwítáise, íná máiwítáiseca pía meedá —náimaca. ⁴⁹ Jesús ímaca nalí:

—Canáca demonio nuwàwalicu. Yái numànírira numànicani núsáidacaténá cayábéerica Núaniri Dios yéewanápiná wenàiwicanái yàaca icàaluíniná. Quéwa càmítacué piicá núa cáimiétaquéeri iyú. ⁵⁰ Càmita nucutá wenàiwica nacàlidacaténá cayábéeri nùwali, quéwa Núaniri Dios iwàwaca wenàiwicanái yàaca nulí cayábéeri, yá Dios yásáidapíná cawinácaalí cabáyawanéeyéi. ⁵¹ Péemiacué cayábani, cawinácaalí wenàiwica imànírira càide iyúwa nutàacái ímáaná, idèniaca siucáise icáucawa càmíri imáalàawa —ímaca yái Jesúsca. ⁵² Néese judío íiwacanánái ímaca írí:

—Siuca wáaliacawa báisíri iyú demonio iyaca piwàwalicu. Néetátacéwa macáita profetaca icàlidéeyicaté tàacáisi Dios inùmallcuise bàaluité, Abraham nacái yéetátacéwa. Néese, ¿cáná càì píimaca: ‘Cawinácaalí imànírira càide iyúwa nutàacái ímáaná, idèniaca siucáise icáucawa càmíri imáalàawa’, cáná càì píimaca? ⁵³ ¡Pía càmíri cachàini íicha yái wàwirimi Abrahamca! Abraham yéetátacéwa, nía nacái profetaca néetátacéwa nacái. Càmita yéewa cachàiníri náicha pía. ¡Càmita máini cachàinírira pía càide iyúwa piyúunáidáaná! —náimaca. ⁵⁴ Jesús ímaca nalí:

—Nucàlidacaalí nuináwaná ìwaliwa cayábéerica nùatá, yásí canéerica iwèni meedátani, yái nutàacáica. Quéwa Núaniri Dios icàlidaca nùwali cayábéerica núa, yácata Dios picàlidéericué ìwali Picuèrinásacué Dioscani. ⁵⁵ Quéwa càmítacué píalía Dios ìwali càinácaalí íiwítáise iyaca. Núcata yái yáaliéerica Dios ìwali. Nùumacaalí càmítasa nùalía Dios ìwalitá, yásí nucàlidaca nuchiwawatá càide iyúwacué pía. Quéwa nùalíaca Dios ìwali báisíri iyú, nuebáida nacái càide iyúwa ímáaná. ⁵⁶ Piawirimicué Abraham casímáica iwàwaca bàaluité Dios imàacacáinaté Abraham yáaliacawa nuenáiwánápiná ìwali, nùanácatáipínaté aléi èri iriculé. Yáté Abraham yáaliacawa nùanáanápinaté, íná yéewa casímáicaté Abraham iwàwa manuíswata —ímaca yái Jesúsca. ⁵⁷ Néese judío íiwacanánái náimaca Jesús írí:

—Càmítacá pidènia cincuenta camuí. Càmita yéewa pidé piicáca wàwirimi Abraham, Abrahamcáiná iyacaté néese siuca dos mil camuí —náimaca. ⁵⁸ Jesús ímaca nalí:

—Péemiacué cayábani, núcata yái iyéericaté càiripínata ipichawáiseté Abraham imusúaca iicá èri, núcáiná yái Diosca —ímaca yái Jesúsca icàlidacaténá íináwanáwa Dioscani, yái càmírira imáalàawa.

⁵⁹ Néese náibàaca íba nanúacaténá Jesús íba iyú quéwa Jesús íbàacawa náicha. Yá imusúacawa templo iriculé. Yá yàacawa manúbéeyéi wenàiwica yéewibàa; càité Jesús íchàbacawa náicha.

9

Jesús da la vista a un hombre que nació ciego

¹ Néeseté Jesús idècunitàacá yèepunicawa áibalépiná wáapicha wía yéewáidacaléca, yá iicáca matuíri asalí. Quéwa yáta asáináni matuírita. ² Néese wasutáca wéemíawa Jesús, wía yéewáidacaléca. Wáimaca írí:

—Wáiwacali, ¿cánásica ímusúawa matuíri iyú yái asalíca? ¿Isèenáí íbáyawaná ìwalíisesica càì matuíca yái asalíca, càmicaalí nacái, íbáyawaná ìwalísetasicawa? —wáimaca. ³ Néese Jesús ímaca walí:

—Càmita íbáyawaná ìwalísewéera, càmita nacái isèenáí íbáyawaná ìwalísewéera. Yái asalíca ímusúacawa matuíri iyú yéewanápiná macái wenàiwica yáaliacawa Dios ichùniacani, naicácaténá Dios cáimiétaquéeri iyú. ⁴ Péemiacué comparación: Iwàwacutá wenàiwica náibaidaca èeríapi idècunitàacá amaláca nawicáu. Catácaalí nàwali, yá càmita náalimá náibaidaca. Càita nacái iwàwacutácué wamànica cayábéeri siuca èri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái íbanuérica núa. Nuenáiwáná yáanáaca mesunamáita nuétátatáipínáwa, néese càmita yéewa nuibaidaca. ⁵ Idècunitàacá nùyaca cháí èri iricu, yá càica núde iyúwa camalási icánèeri wenàiwica ìwali, amalácáiná numànica náiwítáise náalíacaténá Dios ìwali —ímaca yái Jesúsca.

⁶ Néese Jesús idècanáami càì ímaca, néese yàapisáidaca cáli yéewiré. Yá yéewíadaca cáli isàbecaténáni. Néese ipusúaca cáli matuíri ituí ímami ìwali. ⁷ Néese Jesús ímaca írí:

—Pia píibaca pituíwa ùni yáaculé namusúadacatáiseca ùni ípidenéri Siloé náiquéericaté cáli yéewiré —ímaca yái Jesúsca. (Yái ípidenéerica Siloé ímáanáca: “Íbanuèri”.) Néese matuíri yàaca íibaca yáawawa néré. Néese idècanáami yéepúacawa ícapée néréwa, yá catuicani. ⁸ Néese áibanái wenàiwica matuírimi imanúbacanái naicácani. Aibanái nacái náalíaca naicácani naicácinaté ísutáca plata wenàiwica íicha iwènlacaténaté iyáapínáwa. Néese níái yáaliyéerica iicácani nasutáca néemíawa níawáaca:

—¿Càmítasica yái asalíca matuíri yáawinéericatéwa àyapu idùlepi ísutácaténá plata wenàiwica íicha yéewanápiná iwèniaca iyáapínáwa? —náimaca. ⁹ Abènaméeyéi íima:

—Yácata yái —náimaca. Aibanái náima:

—Càmíri, áibacata yái, quéwa càiride iyúwa iicacánáwa —náimaca. Quéwa yái asiali íimaca:
 —Núacata yái matuírimica —íimaca. ¹⁰ Néese náimaca írí:
 —¿Néeni? ¿Cáná yéewa catuíca pía? —náimaca. ¹¹ Yá íimaca nalí:
 —Yáara asiali íipidenéerica Jesús yéewiadaca cáli yáawiruní yéewiwa. Yá ipusúaca cáli nutuí íimami ìwali, yá íimaca nulí: 'Piawa úni yáalu néré namusúadacatáiseca úni íipidenéeri Siloé, yái manuíri yáaluca náiquéericaté cáli yéewiré. Píiba pituíwa úni iyú', íimaca nulí. Yá núacawa néré. Yá idécánami nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —íimaca yái asialica. ¹² Néese nasutáca néemiawani:
 —¿Alénásica yáara asialica? —náimaca. Yá íimaca nalí:
 —Càmita núalíawa —íimaca.

Los fariseos interrogan al ciego que fue sanado

¹³⁻¹⁴ Sábado yáté èerica, judionái iyamáidacatáicawa Jesús yéewiadacaalíté cáli catuícaténá imànica matuíri. Iná abénaméeyéi wenáiwica natéca matuírimi fariseonái yàatalé. ¹⁵ Néese fariseonái nasutáca néemiawa matuírimi cáná yéewaná iicáidaca. Yá íimaca nalí:

—Idéca ipusúaca cáli nutuí íimami ìwali. Néese nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —íimaca. ¹⁶ Néese abénaméeyéi fariseo náimaca írí:

—Yáara asiali imàníríca càì càmita yéewa Dios néeseéericaní, íibaidacáiná sábadó wayamáidacatáicawa, wía judioca —náimaca. Quéwa áibanái fariseo náimaca:

—Cabáyawanácaalítáni, néese càmita yéewa imàniquéi càmíríca wenáiwica idé imànicatá — náimaca. Iná càmita abédanama náiwitáise Jesús ìwali, níái fariseoca. ¹⁷ Yá nasutáca néemiawa matuírimi àniwa. Yá náimaca írí:

—¿Néeni pía? ¿Càiná píimaca ìwali yáara asiali catuírica imànica pía? —náimaca írí. Néese íimaca nalí:

—Númacué píri profetacani, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicúise —íimaca. ¹⁸ Quéwa judío íiwacanánái càmita neebáida matuínání, néese catuícáni iná namàcaca matuírimi yáacawa náicha, néese namáidaca matuírimi isèenái. ¹⁹ Nasutáca néemiawa matuírimi isèenái:

—¿Pírisica yáara asialica? ¿Idésica imusúacawa matuíwaca? Néeni, ¿cáná yéewa catuí siùcanide? —náimaca. ²⁰ Néese isèenái náimaca nalí:

—Wáalíacawa wàiriquéera. Wáalíaca nacáíwa imusúacatéwa matuíwaca. ²¹ Quéwa càmita wáalíawa càinácaalí iyú yéewaná catuíca siùcanide. Càmita nacáí wáalíawa cawinácaalí ichùniá ituí. Pisutácué péemiawani. Béericáináni iná yáalimá icàlidacuéca píríni —náimaca.

²² Càité isèenái náimaca, cáalucáiná naicáca judío íiwacanánái. Níái judío íiwacanánáica abédanamata náiwitáise náucacaténá wenáiwica judionái yéewáidacáalu íicha, cawinácaalí icàlidéerica Jesús ìwali Mesíascani yái judío icuèrinápináca Dios ibànuèrica. ²³ Iná matuírimi isèenái náimaca: "Pisutácué péemiawani béericáináni", càì náimaca. ²⁴ Néese judionái namáidaca matuírimi àniwa. Náimaca írí:

—Picáidaca walí báisíri iyúni Dios iicápiná. Wáalíacawa cabáyawanéerica yáara asialica Jesús —náimaca. ²⁵ Néese íimaca nalí:

—Càmita núalíawa ìwali cabáyawanéericasicani mabáyawanéericaalíni. Abéerita núalíawa báisíri iyú matuíricaté núa quéwa siùcade catuíca núa —íimaca. ²⁶ Néese náimaca írí àniwa:

—¿Càiná imàni píri? ¿Càiná imàni ichùnlacaténá pituí? —náimaca. ²⁷ Yá íimaca nalí:

—Nudéca nucàlidacuéca píríni, néese càmítacué peebáida. ¿Cánácué piwàwa nucàlidaca píricué iináwaná ìwali àniwa? Cawàwanáta piwàwacué piacawa yáapícha nacáí yéewáidacalénápiná —íimaca iicáanica naquíniná. ²⁸ Néese nacuíscaca náichawa matuírimi báawéeri iyú, yá náimaca írí:

—¿Píacata yáara asiali yéewáidacaléca meedá! Wía quéwa, profeta Moisés yéewáidacaléca wía. ²⁹ Wáalíacawa Dios itáanica Moisés yáapícha báluité, quéwa càmita wáalíawa síisáanéericaalí yáara Jesúsca, cawinácaalí íiwitáise iyú nacáí imàni wawàsi, iná càmita yéewa idé yàanàca Dios néese —náimaca. ³⁰ Néese yái matuírimi íimaca nalí, iicáanica naquíniná:

—¿Yéé, canácatàacá nuémíeri càiri wawàsi àta siùca nacáide! Píacacué icàlidéeyéica iináwanáwa píalíanasacué Dios ìwali, siùca píimacuéca càmítasacué píalíawa síisáanéericaalí Jesús, cawinácaalí íiwitáise iyú nacáí imàni wawàsi, quéwa idéca ichùniaca nutuí, nuicáidacaténá àniwa. ¿Cánácué càmita píalíawa? ¿Dàalasicué píiwiita? ³¹ Wáalíacawa cayábéeri iyú Dios càmita yéemla cabáyawanéeyéi isutáaná íicha. Yeebáida abéta nasutáaná íicha cawinácaalí yéeyéica icáaluíniná, imàníyeyéi nacáí càide iyúwa Dios iwáwáaná. ³² Canácatàacá wéemíeri àta siùca nacáide áiba wenáiwica iináwaná ìwali cháí èeri írìcu yáaliméeri ichùniaca wenáiwica imusuéericawa matuíri iyú. ³³ Càimicaalí yàanàca Dios yàatanáisetá, néese càmita idé imànica càiri wawàsítá —íimaca. ³⁴ Néese judío íiwacanánái nacuíscaca náichawa matuírimi báawéeri iyú àniwa, yá náimaca írí:

—Pía cáanári ibáyawaná, imusuériwa cabáyawanéeri, canáca yéewaná péewáidaca wía, wía yáalíyéica madécáná píicha —náimaca. Yá náucacani néewáidacáalu íichawa.

Ciegos espirituales

³⁵ Néseté Jesús yáaliacawa matuírimi iináwaná iwali, judío íiwacanáiná náucacani néewáidacàlu íchawa. Iná Jesús yàanàca yái matuírimica, yá íimaca irí:

—¿Néeni, peebáidasica Dios liri itàacái, yái asiali Dios néeséerica? —íimaca íwaliwa yái Jesúsca.

³⁶ Yá asiali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, picálida nulí cawinácaalíni yáara asialica Dios néeséerica, nuebáidacaténá itàacái —íimaca. ³⁷ Jesús íimaca irí:

—Pidéca piicácani. Núaca yái Dios néeséerica, yái itàanírira piápicha —íimaca yái Jesúsca.

³⁸ Néese asiali ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná. Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái —íimaca. ³⁹ Néese Jesús íimaca:

—Nudéca nùanàca aléi èeri iriculé nùasáidacaténá cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, cawinácaalí nacái càmíyéica yeebáida. Nùanàca catuícacaténá numànica náiwitáise cawinácaalí yáaliyéica cabáyawanáca. Néese cawinácaalí iyúunáidéeyéica catuica íiwitáise, càica níade iyúwa matuíyéi càmíyéi yáalimá iicáidaca nayúunáidacáiná mabáyawanáca nía —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁰ Néese abénaméeyéi fariseo ibàlùeyéicawa mawiénita Jesús irí néemiacani, iná náimaca Jesús irí:

—Wíata quéwa càmíyéi matuí íiwitáise, wía yéewáidéeyéica wenàiwica Dios íwali —náimaca.

⁴¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisicaalícué càmita píalíawa píbáyawanáwa íwalítá, yásí càmita máini cabáyawanácuéca píatá, quéwa éwitacué píaliacáanítawa píbáyawaná íwaliwa, càicáanítá càmítacué peebáida nutàacái, iná cabáyawanácuéca pía —íimaca yái Jesúsca.

10

El pastor y sus ovejas

¹ Néseté Jesús íimaca: “Péemiacué cayába comparación. Aibanái iwàwacaalí iwàlùacawa oveja icorralni iriculé càmírira náasu, càmita nawàlùawa corral inùma iricubàa, néese náiriacawa meedá iwáiná iwali. Yá wáimaca nàwali cayéedéeyéica nía. ² Quéwa áiba iwàlùeriwa inùma iricubàa, yá wáimaca íwali pastor, yái icuèrica ipira ovejanáíwa. ³ Aiba wenàiwica icuèrica corral inùma, yàacùaca inùma yéewacaténá oveja icuèriná iwàlùacawa. Yàasu ovejanái yeemíaca nacuèriná itàacái. Yá imáidaca yàasu ovejanáíwa náipidená iwali. Yá yeedáca nía corral iricúise. ⁴ Idécánámi yeedáca macáita yàasu ovejanáíwa corral iricúise, néese yàacawa napichalé. Yàasu ovejanái nàacawa yámíise náaliacáiná néemíaca isána. ⁵ Càmita nàawa yámíise yái càmírira náalía néemíaca itàacái. Napíanicawa meedá ícha càmícáiná náalía néemíaca itàacái cawinácaalí càmírira náalía naicá”, íimaca yái Jesúsca.

⁶ Càité Jesús yéewáidaca nía comparación iyú quéwa càmita náalía néemíaca càinácaalí íimáaná.

Jesús, el buen pastor

⁷ Néseté Jesús íimaca nalí àniwa: “Péemiacué cayába nucàlida píriní càinácaalí íimáaná yái comparaciónca: Càica núade iyúwa corral inùma ovejanái iyacatáica. Níái ovejaca íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nùasunáipiná. ⁸ Macái cachiwéeyéi yàanèeyéicaté nupíchatécáwa icàlidéeyéicaté ichìwawa Dios ibànùacasa nía, càica níade iyúwa cayéedéeyéi meedá, quéwa nùasu wenàiwica càmítaté néemíaca nalí, càide iyúwa ovejanái càmícaalí neebáida itàacái càmírira nacuèriná. ⁹ Càica núade iyúwa corral inùma. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái nuwasàapiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yásí nucùapiná nùasu wenàiwicawa, yá nàypiná matuíbanáita càide iyúwa ovejanái imusúacaalíwa èeritapi, yá nàanàca nayáapináwa cayábèeri, néese nèepùa nawàlùacawa táiyápi nayamáidacaténáwa.

¹⁰ “Aibanái cachiwéeyéica càica níade iyúwa cayéedéeyéi, yàanèeyéica iyéedùaca, nanúacaténá nacái, namáaláidacaténá nacái ovejanái. Càita nacái cachiwéeyéi nawàwaca namànica báawèeri áibanái irí. Quéwa nudéca nùanàca nùacaténá èeri mìnáná icáuca càmíiri imáalàawa yéewanápiná nàyaca casíimáiri iyú. ¹¹ Càica núade iyúwa cayábèeri pastor icuèrica yàasu ovejanáiwa, nuclacáiná nùasu wenàiwicawa yeebáidéeyéica nutàacái. Yá nacái numàacapiná nucáucawa nùasu wenàiwicanái íchawalínáwa. ¹² Quéwa áiba íbaidèeri icuèrica áibanái irí napira ovejanái yeedácaténá iríwa plata meedá, càmita icúa oveja cayába. Néese íicácaalí caluéri cuwèesi lobo yàanàca, yá imàacaca ovejanái, yá ipíacawa náicha icalùniwa càmícáiná oveja icuèrináni, càmita nacái náiwacalini. Néese caluéri cuwèesi lobo íbàaca abèeri oveja, yá áibanái oveja napía nacàlìlacawa. ¹³ Yái asiali ipíacawa náicha íbaidacáiná meedá plata íwalínápiná. Càmita nacái cáininá íicáca ovejanái. Càita nacái nàyaca abénaméeyéi icàlidéeyéica íináwanáwa nawàwanása nacùaca nùasu wenàiwica. Càmita namàaca nacáucawa nùasu wenàiwicanái íchawalíná.

¹⁴⁻¹⁵ “Núacata yá cayábéeri pastor icuèrica cayába yàasu wenàiwicanáwa. Càide iyúwa Núaniri Dios yáalaná iicáca núa, càide iyúwa nacái nùalíáná nuicáca Núaniri Dioswa, càita nacái nùalía nuicáca nùasu wenàiwicanáwa, nàalía nacái naicáca núa. Yá numàacapíná nucáucawa nùasu wenàiwicanáwa íchawalínáwa. ¹⁶ Nudènia nacái nùasu wenàiwica áibanáí càmífiyéica israelita, iwàwacutèyéica nacái nuedáca. Yá neebáidapíná nutàacáwa, yásí nùwacáidaca níawa abédanamacaténá macáita náiwitáise náapichawáaca níái nùasu wenàiwicaca yéewanápiná abéerita núa icuèripíná núa.

¹⁷ “Cáinináca Núaniri Dios iicáca núa numàacapínáicáiná nucáucawa nùasunáí íchawalínáwa, yéewanápiná nuedáca nulíwa nucáucawa àniwa, nucáucàacaténáwa. ¹⁸ Canácata yáaliméeri inúaca núa àta numàacacaalíta nanúaca núa. Quéwa numàacapíná nanúaca núa. Dios idéca ichùullaca numàacáanápiná nucáucawa. Nudènia nacái nuchàiniwa nuedáanápiná nulíwa nucáucawa àniwa, nucáucàacaténáwa Núaniri Dioscáiná idéca ichùullaca numàniínápiná cài”, íimaca yáí Jesúsca.

¹⁹ Néese judionáí idécánáami néemiaca yàasu tàacáisi, yáté càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca. ²⁰ Madécana náimaca:

—¡Picácué péemia irí! Demonio idacúaca íiwitáise íná máiwitáise cani —náimaca. ²¹ Quéwa abéenaméeyéí íimaca:

—Demonio idacúacaalí íiwitáisetá, néese càmita yéewa itàani cáalíacáiri iyútá, càmita nacái yáalimá ichùnia matuyéitá —náimaca.

Los judíos rechazan a Jesús

²² Néeseté àniwa unlabépi, Jerusalén iyacàlená mìnánáí namànicaté culto nawàwalicaténá áiba èerimite masacàcatáí namànicaté templo Dios iripíná. ²³ Yá Jesús iyaca templo iricu, lipinaca abéeri imàdàaná iricubàa lípidenacatalé Pórtico de Salomón. ²⁴ Néese judío íiwacanánáí nàwacáidayacacawa, nabàlúacawa Jesús itéseebà. Yá náimaca irí:

—Picá máini pídcùnìacawa picàlidáanápiná walí báisúri iyúni cawinácaalí pía. Báisícaalí Mesíasca pía, yáí wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, néese picàlida walí amaléeri iyúni —náimaca irí. ²⁵ Jesús íimaca nalí:

—Nudéca nucàlidacuéca píri ní quéwa càmítacué peebáida nutàacáí. Yáí numànírica Núaniri Dios íiwitáise iyúwa, yásáidaca amaléeri iyúni cawinácaalí núa. ²⁶ Quéwa càmítacué peebáida nutàacáí càmícáinácué nùasu wenàiwica pía. ²⁷ Nùasu wenàiwicanáí nàalía néemiaca nutàacáí càide iyúwa ovejanáí nàalíaná néemiaca nacuèriná itàacáíwa. Nùalía nacái nuicáca núa, yá namànica càide iyúwa nuchùulláná núa. ²⁸ Yá nùaca nacáca càmíri imáalàawa, íná càmita namàalápináwa. Canácata áiba yáaliméeri yeedáca núa nucáapi iricúise. ²⁹ Cachàiníri náicha canánama yáí Núaniri Dios, yáí yèerica nulí nùasu wenàiwicanáí. Yá canácata yáaliméeri yeedáca núa Núaniri icáapi iricúise. ³⁰ Càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, càita nacái nùyaca — íimaca yáí Jesúsca. ³¹ Néese judío íiwacanánáí náibàaca íba àniwa nanúacaténá Jesús íba iyú. ³² Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Nudéca numànica madécana wawàsi cayábéeri píacuésemicué Núaniri Dios ichàini iyúwa. ¿Càirínácué íwalíise píwàwa pínúaca núa íba iyú íwalíise yáí numàniínáca? —íimaca yáí Jesúsca. ³³ Judío íiwacanánáí íimaca irí:

—Càmita wanúwa pía íwalíise yáí pímaníínáca cayábéeri, néese wawàwa wanúaca pía pítaancáiná báawéeri iyú Dios íwali. Èeri mìnalicáiná meedá pía quéwa picàlidaca píináwaná íwaliwa Dioscaca pía —náimaca. ³⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pídcúéca picàlidaca píináwanáwa píléecaca Dios itàacáí. Uwé, yáí cuyàluta profetanáí itànèericaté Dios inùmalicúise íimaca: “Núumacatécúé píri cáicuéca píade iyúwa Dios iyáaná”, càité íimaca yáí Diosca israelitanáí irí, yàacaalíté nalí itàacáíwa. ³⁵ Wàalíacawa canácata yáaliméeri imáalàidaca Dios itàacáí, néese báisicatani càiripináta. Yáté Dios íimaca càica níade iyúwa Dios iyáaná, níái wenàiwicaca Dios yèeyéicaté irí itàacáíwa nacàlidacaténá áibanáí iríni. ³⁶ Càita nacái núa. Dios idéca íimacaca nuíbaidaca iripíná, yá íbàntúaca núa aléi èeri iriculé nuyúudacaténá èeri mìnánáí. Íná, ¿cánácué yéewa càí píimaca nùwali nutàaniínáca Dios íwali báawéeri iyú núumacáiná Dios íirica núa? ³⁷ Càmicaalí numàni càide iyúwa Núaniri Dios imàniínáta, néese càmítacué iwàwacutá peebáidaca nutàacáitá. ³⁸ Quéwa numànicáiná càide iyúwa Núaniri Dios imàniíná, íná iwàwacutácué peebáidaca nutàacáí íwalíise yáí numàniínáca éwitacué càmícáanáta peebáida yáí tàacáisi nucàlidéerica. Néese peebáidacaalícué nutàacáí íwalíise yáí numàniínáca, yásí píaliacuécawa amaléeri iyú càica níade iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái càicanide iyúwa núa —íimaca yáí Jesúsca.

³⁹ Néese Jesús idécánáami icàlidaca nalíni, yá nawàwa náibàacani àniwa, quéwa càmita nadé náibàacani Jesús yàacáináwa náicha.

⁴⁰ Néese Jesús yèepùacawa abéemáalé Jordán inanába ícha. Yá iyamáacawa néré Juan el Bautista ibautizacatalécate wenàiwica. ⁴¹ Madécana wenàiwica yàacawa néré néemiacaténá Jesús itàacáí. Yá náimaca nalíwáaca:

—Ewitaté càmícaánita Juan imànica yáì càmírica wenàiwica idé imànica, càicáaníta báisírícata macáita tàacáisi Juan icàlidéericaté iwali yáì asialica —námica Jesús iwali. ⁴² Yá madécaná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái idècunitàacá yéewáidaca núa néenibàa.

11

Muerte de Lázaro

¹ Néese iyacaté áiba asiali iculuériwa ípidenéeri Lázaro, abéeri Betania iyacàlená mìnali. Nàyaca néeni nacái Lázaro yéénánái inanái pucháiba. Uucha ípidenéechúa María, ubèeru ípidenéechúa nacái Marta. ² Uái Mariáca, úacata Lázaro yéénásaatúa, yùucuechúapínacaté pumèníri isàni Wáiwacali yàabàli iwali. Yá uchuidaca yàabàli uíwita íbáiná iyúwa. ³ Níái Lázaro yéénánái pucháibaca nabànúaca tàacáisi Jesús írí iyéerica abéemàalé Jordán inanába ícha. Námica:

—Wáiwacali, piacawéeriná iculúacawa —námica írí. ⁴ Idécanáami Jesús yéemiacani, yá íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Yára mecuní càmita inúapínani. Néese mecuní yáasáidapíná wenàiwicanái iicá Dios íwítáise cachàiníri, nàacaténá Dios icàluíniná; yáasáidapíná nacái wenàiwicanái iicá nuíwítáise cachàiníri, núa Dios írica —ímaca yáì Jesúsca.

⁵⁻⁶ Ewita Jesús cáininéeyéicáaníta iicáca Martaná, Lázaro nacái, càicáaníta idécanáami yéemiaca iináwaná iculúacawa yáì Lázaro, yá Jesús iyamáacawa néeni pucháiba èeri, abéemàalé Jordán inanába ícha. ⁷ Yá néese íimaca walí wía yéewáidacaléca:

—Wàacuéwa Judea yàasu cáli néré àniwa —ímaca walí. ⁸ Néese wáimaca írí:

—Wáiwacali, táquicha tàacáwa judío íiwacanánái iyéeyéica néeni nawàwacaté nanúaca pía íba iyú. ¿Cáná piwàwa piacawa néré àniwa? —wáimaca írí. ⁹ Néese Jesús íimaca walí:

—Péemiacué comparación: Iyaca doce imanùbaca hora camalási èeri imanùbaca; wenàiwica yèepunícaalíwa èeríapi, yá càmita yúuwàawa amalácáiná iicáca cháí èeri írìcu. ¹⁰ Quéwa yèepunícaalíwa táiyápi, yási yúuwàacawa càmíciná asái iicáidaca —ímaca walí yáì Jesús wáalfacaténáwa judío íiwacanánái càmítaté nàalimápiná nanúacani àta Dios imàacacatalépináta nanúacani. ¹¹ Néese Jesús íimaca walí àniwa:

—Yái wàacawéerináca Lázaro íimáca iyaca, quéwa nùacawa néré nuawáidacaténáni —ímaca walí yáì Jesúsca, yáalfacáináwa yéetácatéwa yáì Lázaro. ¹² Néese wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús írí, wayúunáidacáiná Lázaro íimácáita meedá:

—Wáiwacali, íimácaalí iyaca, yási mecuní ichàbacawa ícha —wáimaca írí. ¹³ Quéwa Jesús iwàwaca wáalfaca wémiaca Lázaro yéetácatéwa, néese wayúunáidaca Jesús itàaníca íimácái iwali meedá. ¹⁴ Yá Jesús íimaca walí amaléeri iyú:

—Lázaro idéca yéetáca. ¹⁵ Casíimáca nuwàwa, canácáiná néeni núa nuchùnàcaténáni idècunitàacá cáucani, cayábacáiná cachàini píricuéní, yéewanápinácué peebáidaca nuli manuísíwata. Quéwa, wàacué waicácani —ímaca yáì Jesúsca. ¹⁶ Iná Tomás, áibaalí námíeerica iwali Gemelo, íimaca walí wía Jesús yéewáidacaléca áibanái:

—Wàacué nacái wéetácawa yáapícha yáì Wáiwacalíca —ímaca yáì Tomásca.

Jesús, la resurrección y la vida

¹⁷ Néeseté wàacawa Jesús yáapícha Betania iyacàlená néré. Yá wàanàacaté néré, wéemiaca Lázaromi iináwaná írìcawa báiúnaca èeri càliculli írìcu. ¹⁸ Yái Betania iyacàlená iyaca mawíenita Jerusalén iyacàlená ícha, máisiba kilómetro idècuni iyaca íchawáaca. ¹⁹ Madécaná judionái nàanàacaté nàacawéericaténá María, Marta nacái yéetácaínátéwa náicha néenàsáiríca. ²⁰ Yá nacálidaca Marta írí Jesús yàanàca. Yá Marta imusúacawa capíricuise úaca uípunitáidaca Jesús. María uyamáacawa capíi írìcu. ²¹ Yá Marta íimaca Jesús írí:

—Nuíwacali, piyacaalíté wáapíchatá, yá càmita yéetáwatéi nuénàsáiríca. ²² Quéwa núalíaca Dios imánínápiná píri síucade macáita iyúwata písutánaca íchawa, éwita nuénàsáiri idéca yéetácawa —úumaca. ²³ Jesús íimaca ulí:

—Péenasáiri yèepunápiná cáuca —ímaca yáì Jesúsca. ²⁴ Marta íimaca:

—Báisita, núalíaca yèepunápiná cáuca àniwani namíchàacaalípináwa macái yéetéyémíicawa èeri imáalàacaalíwa canánama —úumaca. ²⁵ Jesús íimaca:

—Núacata yáì imíchàidéeripínaca yéetéyémíiwa. Núacata yáì yèeripínaca nacáucawa èeri imáalàapínacaalíwa. Cawínacaalí yebáidéerica núa, éwita yéetácaalíwa, càicáaníta yèepunápináta cáuca àniwa èeri imáalàapínacaalíwa. ²⁶ Néenialípiná macáita cáuyéicáwaca yebáidéeyéica núa, èeri imáalàacatápináwa, canácatáita néetápináwa. ¿Marta, peebáidasica nutàacái? —ímaca yáì Jesúsca. ²⁷ Yá úumaca:

—Báisita, Nuíwacali, nuebáidaca pitáacái. Núalíacawa Mesíasca pía, judío icuèrinápináca, yáì Dios Írica, wacuwericé Dios íbanuèeripínaca walí aléi èeri írìculé —úumaca.

Jesús llora junto al sepulcro de Lázaro

²⁸ Néeeseté utàanícadénáami Jesús yáapicha, yá Marta yàacawa umáidaca uénásàatúa Maríawa. Yá úumaca ulí ibàacanéeri iyú:

—Wáiwacali iyaca aléde, iwàwacutáca pía —úumaca ulí.

²⁹ Néese María uémiacaalíni, yá ùacawa uípunitáidacani, yái Jesúsca. ³⁰ Quéwa Jesús càmita iwàlùawa yàcalé iriculé, iyacáwaca alé Marta ípunitáidacatáicani. ³¹ Néese níái judío úapichéeyéica iyéeyéica capíi irícu, naicácanacáita umusúacawa capíi iricuise, yá nàaca nacáíwa úamiwáise nayúunáidacáiná ùacawa càliculli nérépiná úicháanícáténá néenibàa. ³² Néese María ùanàaca Jesús yàatalé, yá ubàlùacawa ùulul ipùata iyúwa irí. Yá María íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, piyacaalíté wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénásàirimica —úumaca irí.

³³ Jesús íicáicáiná úicháaníca úái Maríaca, nía nacáí judío úapichéeyéica, yá achúmaca íináidacawa iwàwawa manuísíwata, yái Jesúsca. ³⁴ Yá íimaca nalí:

—¿Aléná nabàlliani? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Wáiwacali, aquialé, pia piicáca néréni —náimaca irí. ³⁵ Néese Jesús ituíyáa imusúaca nacáíwa. ³⁶ Iná judíonái náimaca nalíwáaca:

—Piicácué, cáininacaté íicáca yáara yéetéerimicawa —náimaca. ³⁷ Quéwa áibanái judíonái yééná náimaca:

—Yái ichùnièricaté matuíri, ¿cáná càmita ichùnia Lázaromi ipichanáté yéetáwaca? —náimaca nalíwáaca.

Resurrección de Lázaro

³⁸ Néese, máini báawaca Jesús yéemíaca natáacái. Yá máini báawaca iwàwa. Yá yàacawa càliculli yàatalé, yái utàwi nabàlièrica inùma manuírí íba iyú. Yái càliculli náicacaté dúli ibàlàì irícu, yéewanápiná càlicullicani, càide iyúwa capíi ímàdàaná. ³⁹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Peedácué íba càliculli inùma ícha —íimaca yái Jesúsca. Uái Martaca, yéetéeriwa yéénásàatúamica, úumaca Jesús irí:

—Wáiwacali, yáasériquéera, idèniacáiná báinúaca èeri yéetácadénáamiwa —úumaca. ⁴⁰ Jesús yàalàaca úa:

—Núumacaté píri, peebáidacaalí núa, yásí piicáca Dios íiwitáise cachàiníri —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese needáca manuírí íba càliculli inùma ícha. Jesús íicáidaca chènuniré, íimaca Dios irí:

—Núaniri, nùaca píri cayábéeri peebáicáiná nulí iyúwa nusutáaná pícha. ⁴² Nùalíacawa báisíri iyú peebáca càiripináta nulí iyúwata nusutáaná pícha. Quéwa càì nùumaca píri yéewacaténá níái wenàiwicaca neebáidaca pidéca pibànùaca núa —íimaca yái Jesúsca. ⁴³ Néese Jesús idécanáami càì íimaca Dios irí, yá íicáidaca càliculli iriculé. Yá íimaca cachàiníri iyú:

—¡Lázaro, pimusúawa sísaara! —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁴ Yá yéetéerimiwa imusúacawa nadacuèri macáita íwalíse wáluma iyú, yàabàli, icáapi nacáí, néepuèri nacáí inàni wáluma iyú, càide iyúwa judíonái yéepùaná yéetéerimiwa. Yá Jesús íimaca nalí:

—Píwasàacué íchani. Pimàacacué yéepunícawa —íimaca yái Jesúsca. Yá nawasàaca ícha yái néepùanácani.

Conspiración para arrestar a Jesús

⁴⁵ Idécanáamité naicáca Jesús ímicháidaca Lázaro yéetáicáisi ícha, yá madécaná judío neebáidaca Jesús itáacái, níái judío yàacawéeridéeyéicaté María, naicáca nacáí yái Jesús ímàníríca. ⁴⁶ Quéwa abénaméeyéi nàacawa fariseonái yàatalé, yá nacàlidaca fariseonái irí íwali yái Jesús ímàníríca. ⁴⁷ Iná fariseonái, sacerdote íiwacanánái nacáí nàwacáidáyacacawa Junta Suprema yáapicha, níái israelita íiwacanánáica béeyéica. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Cáinásica yéewa wamànica? Yáara asialica ímànica íyaca madécaná wawàsi cachàiníri camíiri áiba wenáiwica idé ímànica. ⁴⁸ Wamàacacaalí ímànica càì mamàalàacata, yásí macáita wàasu càli néeséeyéi neebáidapíná Mesíascani, yái wacuèrinápináca wía judíoca. Néese namànipíná úwicái wacuèrinánái romanonái ípunitawa, iná romanonái nàanàapíná wáipunita, yásí namàaláidaca wàasu templo, wàasu càli néeséeyéi nacáí —náimaca. ⁴⁹ Quéwa abéeri néená ípidenéeri Caifás, yácata sacerdote íiwacaliná yáté camuica, íimaca nalí:

—Píacué camíiyéita yáalíawa, dàaléeyéicuéca íiwita pía meedá. ⁵⁰ Càmitacué nacáí píalíawa cayábàanápiná cachàini píricuèni wanúacaalí abéeri asialí ipichaná macáí wàasu càli néeséeyéi ímàaláacawa —íimaca yái Caifásca.

⁵¹ Quéwa yái Caifásca càmita icàlida càiri tàacáisi íiwitáise iyúwata, néese íyacáinaté sacerdote íiwacaliná yáté camuica, ínáté Dios ímàacaca Caifás icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise íiméerica Jesús yéetáanápinátéwa judíonái íchawalíná. ⁵² Càmita yéetáanápinátéwa abéta judíonái íchawalíná, néese macáí èeri mìnánái íchawalíná yéewanápiná nàyaca Dios yéenibe macáí càli ínatàbàa. ⁵³ Iná yáté èerica judío íiwacanánái nàináidacawa nanúanápináté Jesús.

⁵⁴ Iná Jesús càmita yèepuniwa judionái yèewibàa, néese yàacawa Judea yàasu cáli íicha wáapicha wía yéewáidacaléca. Yáté wàacawa Efraín iyacàlená néré iyéerica mawiénita manacúali yùucu càinawàiri, canácatalé máini wenàiwica. Jesús iyamáacawa néeni wáapicha wía yéewáidacaléca.

⁵⁵ Mawiénicaté judionái yàasu culto Pascua, iná madécaná yàcalé mìnánái nàacawa Jerusalén iyacàlená néré namànicaténá quéechacáwa áiba culto nacáiri masacàanápíná Dios iicáca nía, ipíchawáiseté namànica Pascua yàasuná culto. ⁵⁶ Yá macái wenàiwica nacutáca Jesús Jerusalén iyacàlená iricubàa. Nabàlùacawa templo iricu, yá nasutáca néemiawáaca. Yá nàimaca:

—¿Càiná pínáidacawa? ¿Yàanàsica aléi iicátaténá culto, càmitasica yàanàa? —nàimaca. ⁵⁷ Fariseonái, sacerdote íiwacanánái nacái nachùuliacaté macái wenàiwica nacàlidàanápíná nalíni nàaliacaalí alénácaalí iya Jesús, nàibàcaténáni.

12

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

¹ Seis èeri ipíchawáiseté judionái yàasu culto Pascua, Jesús yàacatéwa Betania iyacàlená néré, yái yàcaléca iyacatáiquéi Lázaro, yái asiali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi íicha. Wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. ² Aibanái imànica yàacàsi Jesús iyáacalépiná. Uái Martaca uwacúaca nalí nayáapíná. Lázaro abéeri néená níai yáawinèeyéicawa iyáaca iyáacaléwa Jesús yáapicha mesa iwéré. ³ Néese María itéca catùa idènièchúa trescientos gramos, batéwa medio litro yái sèenásica pumènírica isàni yáawamíiri íipidenéeri nardo, quéwa máiniiri cawénica. Yá ùucúaca pumèniiri isàni Jesús yàabàli íwali. Néese uchuidaca yàabàli àniwa úwita íbáiná iyúwa. Yá macáita wenàiwica capli iricufyéi namíaca isàni pumèniwaca. ⁴ Néese Simón irimi íipidenéeri Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacalé yéená itéeripinacaté Jesús yúuwidenái, nàibàcaténáni, íimaca Jesús irí:

⁵ —¿Cáná pimàaca úucaca plata meedá máiwitáiséeri iyú? ¿Cánaté càmita pichùulla uwéndacani yái sèenási pumènírimica trescientos denario iwalinápíná, yái abéeri camuí iwènicatáica, yéewanápíná wayúudáaca catúulécanéeyéi? —íimaca yái Judas Iscariote.

⁶ Yái Judas quéwa càmita catúulécaná iicáca wenàiwica. Cayéedéericáita meedáni, iwàwéeri iyéedúaca plata wàasu plata yàalu iricúise, Judascáiná icúacaté wàasu plata, wía Jesús yéewáidacaléca, yáté áibaalí iyéedúaca yàacawa wàasu plata púubanamataté. ⁷ Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Pimàaca umànica iyúwa uwàwáaná. Picá pisàiwica ulí wawàsi. Udèniacaté yái pumènírica isàni ùucúacaténá nùwalini nusànipíná nabàllacaténá nuinámi càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ⁸ Catúulécanéeyéi wenàiwica nàyacuéca píapicha mamáalàacata càiripináta iná yéewacué píalimá piyúudáaca nía piwàwacatáicacacué piyúudáaca nía. Núa quéwa càmiirita iyapíná píapichacué càiripináta cháí èeri iricu —íimaca yái Jesúsca.

Conspiración contra Lázaro

⁹ Madécaná judío yáaliacatéwa Jesús iyaca Betania iyacàlená iricu. Nàacawa néré naicátaténá Jesús, yá nawàwacaté naicáca Lázaro nacái, yái asiali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi íicha. ¹⁰ Iná sacerdote íiwacanánái nàináidacawa nanúanápíná Lázaro nacái. ¹¹ Madécanácáiná judío nayamáidacaté neebáidaca sacerdote íiwacanánái itàacái, neebáidàanápíná Jesús itàacái. Càité neebáidaca Jesús itàacái naicácáiná cáuca Lázaro.

Jesús entra en Jerusalén

¹² Madécaná wenàiwica nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré naicátaténá Pascua yàasuná culto. Néese mapisáita àniwa néemiaca tàacáisi Jesús iinàwaná íwali yàanàanápínaté Jerusalén iyacàlená néré. ¹³ Iná nawichúaca wisíri nacáiri íbáiná, yá natéca báinási nacáapi iricuwa nàasáidacaténá casíimáica nía Jesús íwali. Yá namusúacawa Jerusalén iyacàlená iricúise nàipunitáidàanápíná Jesús natàidacaténáni. Yá namáidaca nàacawa casíimáiri iyú:

—¡Wàacué Dios irí cayábéeri! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, yái wenàiwica Dios íbanuèrica walí, icúacaténá wía! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, wía Israel itaquénáníamica! —nàimaca.

¹⁴ Jesús yàanàca burro, yá yáawinacawa burro íinata, iwàlúacaténáwa Jerusalén iyacàlená iriculé, càide iyúwaté profeta itànàanaté tàacáisi Dios inùmalicúise. Dios íimacaté:

¹⁵ “Picácué cáalu píá, píacué iyéeyéica Jerusalén iyacàlená iricu, áibaalí íipidenacatalé Sión. Píicácué, Picuèriná yàanàaca píatalécué, cáimiétacanéeri, matuíbanáiri iyú nacái, yáawinéericawa burro wàlisàí íinata”,

íimacaté yái Diosca. ¹⁶ Quéechatécáwa, wía Jesús yéewáidacaléca càmitaté wáalia wéemiaca càinácaalíté íimáaná yái wenàiwicanái imànírica Jesús irí. Quéwa néesecáwa idécanáamité Jesús imichàacawa chènuniré iyacaténá cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha, átata wawáwálica profetanái itànàacaté tàacáisi Jesús íwali Dios inùmalicúise càinácaalíté wenàiwica namànipináca Jesús irí.

¹⁷ Néese níái wenàiwica iyéeyéicaté Jesús yáapicha imáidacaalíté Lázaro càliculí irícuíse, imichàidacaténáni yéetácáisi fícha, yá nacàlidaca áibanái irí Jesús ináwaná, yái naicáanacaté Jesús icáucàidaca Lázaro. ¹⁸ Iná manùbéeyéi wenàiwica nàaca náipunitáidaca Jesús néemiácáináté iináwaná Jesús imániná yái camírica áiba wenàiwica idé imànica. ¹⁹ Quéwa fariseonái náimaca nalíwáaca:

—¿Cánacué pidècuníaca mamáalàacata? Iwàwacutá wamáalàidacani caqualéta. Piicacué, ¡macái èeri mnanái yàacawa yáapicha! —náimaca.

Unos griegos buscan a Jesús

²⁰ Manùbéeyéi wenàiwica yàanacaté nàacaténá Dios icàaluíná Pascua yàasuná culto yaalí Jerusalén iyacàlená irícu. Nàyaca nèewi abènaméeyéi Grecia yàasu cáli néeséeyéi, camíyeyéi judío. ²¹ Yá nàacawa natàanica Felipe yáapicha yái Betsaida iyacàlená mìnalica Galilea yàasu cáli ínateerica iyaca. Yá nasutáca Felipe fícha wawási manuúiwata. Náimaca irí:

—Néeni, pimàni walí cayábéeri, pité wía Jesús yàatalé watàanicaténá yáapicha —náimaca. ²² Yá Felipe yàacawa icàlidaca naináwaná Andrés irí. Néese Felipe, Andrés nacái nàaca nacàlidaca Jesús iríni. ²³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Nuénáiwaná idéca yàanàaca nuétáanápínáwa yéewacaténá Dios imàacaca cámiétacanéerica núa chènuniré, núa aslálca Dios néeséerica. ²⁴ Péemiacué comparación. Càica núade iyúwa trigo ituíná íimi. Càmicaalí ituíná yúuwàawa cáli yèewiré iyacaténá iyúwa yéetèerimiwa, néese iyaca abéerita càiripínáta. Quéwa iwàlùacaalíwa cáli yèewiré iyúwa yéetèerimiwa, yási idàwinàacawa needàacaténá manùba iyacaná quírracaalíni. Càita nacái núa, iwàwacutá nuétácawa yéewacaténá madécaná wenàiwica nadèniaca nacáucawa camíri imáalàawa. ²⁵ Cawinácaalí camírica iwàwa yeebáidaca nutàacái cáininácáiná iicáca icáucawa cháí èeri irícu, imáalàidaca fíchawa icáucawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái éwita nanúacaalíni cruz iwali camicáiná cáininá iicáca nuícha icáucawa, idèniapíná icáucawa camíri imáalàawa Dios yáapicha càiripínáta. ²⁶ Aibacaalí iwàwa íibaidaca nulípiná iwàwacutá yeebáidaca nutàacái imànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná. Cawinácaalí íibaidéerica nulípiná iyapíná núpicha nùyacatalé chènuniré. Cawinácaalí íibaidéerica nulípiná, Núniri Dios imàacapíná cámiétacanéericaní, yái wenàiwica íibaidéerica nulípiná —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia su muerte

²⁷ Néeseté Jesús íimaca: “¡Siúca máini cáaluca nuínáidacawa nuwàwawa! ¿Cáinásica núumapíná Núniri Dios iríwa? ¿Núumásica irí: ‘Núniri, piwasàa núa fícha yái yúuwichàacáisica’, núumásica irí? ¡camírita! Nudéca núnàaca nuuwichàacaténáwa”, íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Jesús íimaca Dios irí: “Núniri, pimàaca wenàiwica náalíacawa máiníri cachàinica pía”, íimaca yái Jesúsca. Néese níái wenàiwica íbàlùeyéicawa néenibàa néemiaca tàacáisi chènuníse. Yá tàacáisi íimaca: “Nudéca numàacaca wenàiwica náalíacawa cachàinica núa, yá càì numàacapíná náalíacawa àniwa”, íimaca yái tàacáisica.

²⁹ Néese áibanái wenàiwica íbàlùeyéicawa néenibàa idécanáami néemiaca tàacáisi, yá náimaca néemiaca énu nacáiri isàna, càide iyúwa tírírcaalí èeri isàna. Abènaméeyéi quéwa náimaca:

—Angel itàanica yáapicha —náimaca. ³⁰ Néese Jesús íimaca nalí:

—Dios idéca itàanica nulí, éwita núalíacáaníta yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná fícha, quéwa itàanica nulí píalíacaténácuéwa Dios yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná fícha. ³¹ Mesúnamáita Dios yúuwichàidapíná macái èeri mnanái camíyeyéi yeebáida nutàacái, yási Dios yúucapíná méetàuculé báawéeri Satanás, yái ichùlièerica èeri mnanái íiwiitáise siúcade. ³² Yá namichàidacaalípiná núawa cruz iwali chènunibàa, yási wenàiwica macái cáli néeséeyéi neebáidapíná nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

³³ Càité Jesús icàlidaca walíni wáalíacaténáwa yéetáanápínátéwa cruz iwali. ³⁴ Níái wenàiwicaca náimaca Jesús irí:

—Wadéca waléeca Dios itàacái profetanái itànèericaté Mesías iwali Mesías iyáanápíná càiripínáta, yái wacuèrinápínáca Dios íbanuèerica walí wía judíoca. Quéwa pidéca picàlidaca píwalíwa, yái aslali Dios néeséerica, iwàwacutáanápínáca nanúoca pía cruz iwali. ¿Cawináca yáara aslali Dios néeséerica? —náimaca. ³⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Achúma èeritacué nuéwáidaca pía amalácaténácué píiwiitáise. Peebáidacué nutàacái siúcata. Picacué pichábáida péenáiwánáwa, ípíchanacué píucacawa méetàuculé Dios fícha càiripínáta. Cawinácaalí camíyeyéi yeebáida nutàacái, catáca náíwiitáise, camita náalíawa náucáanápínácawa càiripínáta. Càica níade iyúwa wenàiwica yèepuníriwa catèeri irícu, camíri yáalíawa alénácaalí yàawa. ³⁶ Núata càiride iyúwa camalási iná peebáidacué nutàacái idècunitàacá nùyaca píapícha, amalácaténácué píiwiitáise, pèepuníinápíná Dios yáapícha —íimaca yái Jesúsca. Jesús idécanámi icàlidaca nalíni, yá yàacawa náicha. Iyamáacawa náicha íbàacanéeri iyú.

Por qué los judíos no creían en Jesús

³⁷ Ewita Jesúš imànicáanítaté madécaná yáí càmírica wenàiwica idé imànica judíonái yàacuésemi, càicáaníta manùbéeyéi càmíta neebáida itàacái. ³⁸ Ináté macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçué. Isaías ímacaté:

“Pía, Wacuériná Dios, canácata yeebáidéeri walí wàasu tàacáisi wacàlidéerica nalí pinùmaliçué. Canácata yáaliériwa píiwitáise iwali, càmícáiná neebáida pitàacái”, ímaca yáí Isaíasca. ³⁹ Isaías icàlidacaté cáná yéewa càmíta náalimá neebáidaca. Isaías ímacaté:

⁴⁰ “Dios imàacacaté matúca náiwitáise, càmíyéi nacái yáaliáwa. Iná càmíta náalimá náalíca néemiaca itàacái càinácaalí ímáaná, càmíta nacái neebáida báisíiri iyú; càmíta náalimá nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, iná càmíta Dios iwálisàida nawàwa”, ímacaté yáí Isaíasca. ⁴¹ Càité Isaías icàlidacaté nalíni, iicáicáinaté yéenáiwánási nacáiri ímáanáca Jesúš lyáanápínáté càmíetacanéeri iyú Dios yáapicha chènuniré. Yáté Isaías icàlidaca tàacáisi Jesúš iwali.

⁴² Quéwa madécaná judío neebáidaca Jesúš itàacái. Abénaméyéi judío íwacanáiná neebáida nacái quéwa íbàacanéeri iyúta, cáalucáiná naicáca nanacáiyéiwa fariseo ípíchaná náucaca nía judíonái yéewáidacáalu ícha. ⁴³ Náimaca nawáwánása cayábaca Dios iicáca náiwitáise, quéwa máiná cachàiníwanái nawàwaca cayábaca nanacáiyéi iicáca nía, iná nabàca naináwanáwa neebáidáaná Jesúš itàacái, ípíchaná nanacáiyéi báawaca naicáca nía Jesúš íwalíise.

Las palabras de Jesús juzgarán a la gente

⁴⁴ Jesúš ímacaté cachàiníri iyú: “Cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, càmíta yeebáida abéerita nutàacái, néese yeebáida nacái Núaniri Dios itàacái yáí íbànuérica núa aléi. ⁴⁵ Cawinácaalí yáaliérica núwali càinácaalí nuíwítáise iyaca, yáaliaca iwali nacái yáí Núaniri Diosca, yáí íbànuérica núa aléi. ⁴⁶ Càica núade iyúwa camalási. Nudéca núnàaca aléi éeri iriculé yéewanápiná amaláca náiwitáise cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, yéewacatená càmíta nàya càide iyúwa wenàiwica càmíyéi yáaliá Dios iwali. ⁴⁷ Aibacaalí yéemia nutàacái quéwa càmíri yeebáida, càmítacá núuwichàida siúcánide, càmícáiná núnàna aléi éeri iriculé núuwichàidacatená wenàiwica, néese nudéca núnàaca nuwasáacatená wenàiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. ⁴⁸ Aibacaalí báawa iicáca núa, càmíri nacái yeebáida nutàacái, iyaca áiba wawási yáasáidéeripiná cabáyawanácani: Yáí tàacáisi nucàlidéerica, yácata yáasáidéeripiná cabáyawanácani, éeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁹ Càmícáiná nutàaní nùasu wawásiwa. Núaniri Dios yáí íbànuérica núa aléi, yácata ichùuliérica núa nucàlidàanápíná tàacáisi inùmaliçué, nuéwáidàanápíná nacái wenàiwica. ⁵⁰ Yá núaliacawa nadènianápiná nacáucawa càmíri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica iyúwa Núaniri Dios ichùulianá. Iná yáí nucàlidéericuéca píri, yá nucàlidacuéca píriní càide iyúwa Núaniri Dios ichùulianá núa”, ímaca yáí Jesúšca.

13

Jesús lava los pies de sus discípulos

¹ Iwàwacutácaté abé éeri ípíchawáise judíonái imànicaté nàasu cultowa ípidenéeri Pascua. Jesúš yáaliacawa yéenáiwáná yàanàacaté yàanápínáwa éeri ícha yèepúacatenáwa Yáaniri Dios yàataléwa. Cáininácaté Jesúš iicáca wía, mamáalàacata manuúiwata, wía yáasu wenàiwica iyéyéica cháí éeri iricu, càita nacái cáininácaté iicáca wía àta yéetácatalétawa.

²⁻⁴ Satanás imàacacaté Judas ínàidacawa itéenápíná Jesúš yúuwidenái náibàacatenáni. Yáí Judas, Simón Iscariote íricani.

Jesúš nacái yáaliacatéwa yàanàacaté Dios yàatanáise, yáaliacaté nacáíwa yèepúanápínátéwa Dios yàatalé ániwa. Jesúš nacái yáaliacatéwa Dios imàacacaté Jesúš icúaca macáita Dios íiwitáise iyú. Néese idécumitáacá Jesúš iyáca iyáacaléwa wáapicha, wía yéewáidacaléca, yá yáacawa mesa ícha, imàacaca íchawa yáasu ruana nacáiriwa yúuquéeri íwalísewa. Yá idacúaca wáluma íwaliabàawa. ⁵ Néese Jesúš yúucúaca úni ponchera iriculé. Yá imànica walí cayábéeri, idàbaca íbaca wàabàli, wía yéewáidacaléca, yá ichùidaca wàabàli wáluma iyú, yáí wáluma idacuèrica íwaliabàawa càide iyúwa wáiwitáise iyáaná wía judioco, càmícáinaté wamaní waliwáaca yáí cayábéerica. ⁶ Yàanàaca Simón Pedro yàatalé íbacaatená Pedro yàabàli, quéwa Pedro ímaca Jesúš iri:

—Nuíwacali, ¡càmíta cayába píiba nùabàli, càmícáiná nùasu wenàiwica pía! —ímaca yáí Pedroca. ⁷ Jesúš ímaca iri:

—Siúca càmíta píalía péemiaca càinácaalí ímáaná yáí numànirica píricué quéwa áibaalípiná yásí píalía péemiacani —ímaca yáí Jesúšca. ⁸ Quéwa Pedro ímaca iri:

—¡Canácatáita nubatáa píibaca nùabàli! —ímaca yáí Pedroca. Jesúš ímaca iri:

—Càmícaalí nuíba píabàli, néese càmíta nùasu wenàiwica pía —ímaca yáí Jesúšca. ⁹ Néese Simón Pedro ímaca iri:

—Iyá, Nuíwacali, piapídáida núa, píiba nùabàli, nucáapi nacái, nuíwita nacái macáita, numànicáiná núbáyawanáwa nucáapi iyúwa, nuíwítáise iyú nacáíwa —íimaca yái Pedroca.
 10 Quéwa Jesús íimaca irí:

—Péemia comparación: Aibacaalí yàapidáanica quéechatécáwa, yá masacàacani. Casacàaca meedá yàabàli, ìpinacáiná àyapullicubàa, iná ìbacáita yàabàliwa. Càita nacái piacué. Nudéca nùapidáidacuéca píiwítáise masacàacaténacué Dios iicáca pia, numàacacáináte nuwàwawa píbayawaná íichacué peebáidacáinácué nutàacái. Néese pimànicaalícué píbayawanáwa áibaalí àniwa, iwàwacutácué picàlidaca píichawani nuibacaténacué píicha yái báawéerica pimànírica áibaalípiná cháí èeri irícu, càide iyúwa wáibacaalí wenàiwica yàabàli. Quéwa abéeri péenacué casaquèeri meedá íiwítáise mamáalàacata —íimaca yái Jesúsca. 11 Jesús yáallacatéwa chánacaalí wéená itéeripináté yùuwidenái náibàacaténáni, ináté Jesús íimaca: “Abéeri péenacué casaquèeri meedá íiwítáise mamáalàacata”, càì íimaca yái Jesúsca.

12 Néese idécanaami Jesús íibaca wàabàli, yá yúucaca ìwalisewa yàasu ruana nacáiriwa àniwa. Yá yáawinacawa mesa iwéré àniwa. Íimaca walí:

—Siucaca nucàlidacué piríni cáinaacalí íimáaná yái nuibáanacuéca piabàli. 13 Píimacuéca nùwali yéewáidéeri wía, Wáiwacali nacái. Yá cayábéeriquéí píimáanacuéca càì nùwali, nùacáináta càiri. 14 Núa, yái yéewáidéericuéca pia, Píiwacalícuéca nacái, nudéca nuibaidaca píripínacué càiride iyúwacué píasu wenàiwica càimíri cachàini náicha canánama íibaidéericué píripíná, numànicaténacué píri yái cayábéerica nuibáanacuéca piabàli. Nudéca nuibaidacuéca píripíná càide iyúwa píasu wenàiwica càimíri cachàini náicha canánama íibaidéericué píri, éwitacué Píiwacalícanáita núa, iná iwàwacutácué píibaidaca píripínáwáaca pimànicaténacué píripínáwáaca cayábéeri. 15 Nudéca càì nùsáidacuéca píripínáwáaca pimànicaténacué cayábéeri píripínáwáaca càide iyúwa numànínacué píri. 16 Péemiacué comparación: Canáca yàasu wenàiwica cachàiníri íiwacali íichawa. Iná picácué píináidawa cachàiníyícuéca nuícha pia. Càide iyúwa nuibáidacáinuéca píripíná, càita nacái iwàwacutácué píibaidaca píripínáwáaca. 17 Píalíacaalícué péemiaca cáinaacalí íimáaná yái nùméericuéca píri, píibaidacalícué nacái píripínáwáaca càide iyúwa nuchùulanacué pia, yási casimíacuéca píwàwawa.

18 “Càmita macáicué càì nùumaca píwaliwa. Nùalíacawa nàwali núái nuedéeyéica nùsunápináwa. Quéwa iwàwacutá macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànaná tàacáisi nùuwide ìwali Dios inùmallicuise bàaluité. David íimacaté: ‘Yái nùacawéeríná iyéericaté iyácaléwa nùapícha, yácata idé yùuwideca imànica núa, imànicaténá nulí báawéeri’, íimacaté yái Davidca. 19 Yá nucàlidacuéca píripíná ipíichawáise nùuwide imànica nulí báawéeri. Néese idécanaami càì imànica nulí, yási peebáidacuéca nutàacái, Diosca núa, yái càimírica imáalàawa. 20 Péemiacué cayába, cawínacaalí yeebáidéerica nùasu wenàiwica itàacái, yeebáida nacái nutàacái. Néese nacái, cawínacaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáida nacái Dios itàacái yái Dios ibànuèerica núa aléi —íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Judas lo traicionará

21 Idécanaamité Jesús icàlidaca walíni, néese máini achùumaca iwàwa. Yá íimaca walí amaléeri iyú:

—Péemiacué cayába, abéeri péenacué itéeripíná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

22 Néese wía yéewáidacaléca waicáidáidaca walíwáaca. Càmita wáalíawa càirínacaalí yái càì Jesús íimaca ìwali. 23-24 Núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca, nùawinacawa nùyaca mawíénita Jesús irí. Iná Simón Pedro yúucaca icáapiwa nulí nusutáanápiná nuémíawa Jesús càirínacaalí yái càì Jesús íimaca ìwali. 25 Iná nùawiacawa Jesús ipualé, nusutátaténá nuémíawani. Yá nùumaca irí:

—Nuíwacali, ¿càiríná yái càì píimaca ìwali? —nùumaca irí. 26 Jesús íimaca nulí:

—Yácata yái nùapúadéerica íripíná pan quírápieli irículé —íimaca yái Jesúsca. Iná idécanaami yáapúadaca pan, yá yáaca Judas írini, yái Simón Iscariote írira. 27 Néese Judas yeedácanacáita írira pan yéená isàbéeri, yá Satanás iwàlùacawa Judas iwàwalículé ichùulacaténá Judas íiwítáise. Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Yáara wawási pimàníripínáca, pia pimànica ráunamáitani —íimaca yái Jesúsca.

28 Yáté èerica canáta wéenáquéí yáaliériwa cáná yéewa Jesús icàlidaca Judas írini. 29 Abénaméeyéí wéená nayúunáidaca Jesús ichùullaca Judas iwènanápináté yàacási wamápuèerica Pascua piná. Aibanái wéená nayúunáida nacái Judas yàacaténá plata catúulécaneeyéí irí. Judascáiná icuèerité wáasu plata.

30 Iná Judas idécanaami iyáaca írira pan yéená isàbéerica, yá imusúacawa wáicha machacànita. Yá catáca ìwali.

El nuevo mandamiento

31 Ináté idécanaami Judas yéepúacawa wáicha, yá Jesús íimaca walí:

—Siùcáisede wenàiwica naicápiná núa cáimiétaquéri iyúwa, núa asiali Dios néeséerica. Núasáidapiná naliwa nacái cachàinica Dios íiwitáise. ³² Càide iyúwa núasáidáanápina naliwa cachàinica Dios íiwitáise, càita nacái Dios yáasáidapiná naliwa cachàinica nacái nuíwítáise, núa asiali Dios néeséerica. Càicatanica Dios imànipiná mesúnamásiwata. ³³ Péemiacué nulí pía nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, nùyacué piápicha achúma èerita. Yá picutápinácué núawa quéwa núumacué pirí càide iyúwa núumáanáté judío íiwacanánái irí: Càmitacué yéewa piacawa núapicha siùca aléera nùacatalépinácawa. ³⁴ Nuchùullacué pía pimàninápiná áiba wawási wàlisàita: Cáininácué piicáyacacawa. Càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía, càita nacái iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa. ³⁵ Cáininácaalícué piicáyacacawa, yási macái èeri minaná yáaliacuécawa piwali nuéwáidacalécuéca pía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁶ Néese Simón Pedro isutáca yéemiawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿alénápinásica piawa? —íimaca yái Pedroca. Yá Jesús íimaca irí:

—Aléera nùacatalépinácawa càmita yéewa piacawa núapicha siùca, quéwa áibaalípiná yási piacawa núami néréwa —íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Yá Pedro íimaca irí:

—¿Càmírita, Nuíwacali! Nùalimáca nùacawa piápicha siùcasíwata. Ewita iwàwacutáca nuétácawa píchawalíná, yá cayábaca nuétácawa —íimaca yái Pedroca. ³⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—¿Báisiásica pimànacaca nanúca pía nuíchawalíná? Càmiirita, máinicáiná càulenáca píchani. Péemia cayába, ipichawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná píchíwawa máisiba yàawiria, pímapiná càmitasa píalía nùwali ipíchaná nanúca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca.

14

Jesús, el camino al Padre

¹ Néeseté Jesús íimaca walí wía yéewáidacaléca: “Picácué cáalu pía. Manuicúé píinádaca piwàwawa Dios iwali, nùwali nacái. ² Núaniri Dios icapèe iyéerica chènuniré idèniaca imádáanáwa madécaná wenàiwica iyacatápiná. Canácaalí iyéeri nérétá, yá càmitacué nucàlida pirítáni. Yá nùacawéera nuchùnìacaténácué piyacatápiná. ³ Nudécanáamicué nùacawa pícha, yá nuchùnìacuéca nacái piyacatápiná, yási nuèpùacawa néese ániwa, yá nutecúé pía núapichawa, yéewacaténácué piyapináca núapicha aléera nùyacataléca. ⁴ Píaliacuécawa alénácaalí nùawa. Píaliacué nacáíwa cáinácaalí iwàwacutáaná pimànica piacaténácuéwa néré nacái”, íimaca yái Jesúsca. ⁵ Néese Tomás íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, càmita wáaliwa alénácaalí piawa. Iná càmita yéewa wáaliacawa càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wàacaténáwa néré —íimaca. ⁶ Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutácué peebáidaca nutácaí piacaténácuéwa Núaniri Dios yàatalé. Nùaliacawa, nuémiaca nacái macáita báisiiri tàacási Dios iwali. Nùacata yái yéerica nacáca càmiiri imáaláawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica nutácaí. Canácata yáaliméeri yáacawa Núaniri Dios yàatalé àta yeebáidacaalíta nutácaí. ⁷ Píaliacáinácué nùwali, iná píaliapinácué nacáíwa Núaniri Dios iwali, yá siùcáisede píaliacuécawa Dios iwali. Piicácatécué Dios madécaná èeri, iná píaliacuéca iwali —íimaca yái Jesúsca. ⁸ Néese Felipe íimaca irí:

—Wáiwacali, pimànacá waiácáca Píaniri Dios, yási casíimáica wawáwa. Yácata abéerita wawási iwàwacutáwa walí —íimaca. ⁹ Jesús íimaca irí:

—Felipe, nudéca nùyacuéca piápicha madécaná èeri. ¿Cáná càmitàcáwa píaliáwa cawinácaalí núa? Cawinácaalí wenàiwica yáaliéerica nùwali yáalía nacái Núaniri Dios iwali. Iná iwàwacutá càmita pisutá nùcha numàacáanápina cué piicáca Núaniri Dios. Pidécúéca piicácani. ¹⁰ Iwàwacutá peebáidaca nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái iyaca càide iyúwa nùyáaná. Yái nucàlidéericuéca pirí càmita nutáani nunùmallicúsewa. Néese nutáanica Núaniri Dios inùmallicúsewa. Càmita nacái numàni nùasu wawásiwa cháí èeri iricu, néese Núaniri Dios iyaca nuwàwalicu, yácata imànirica iyúwa iwàwáaná imànica. ¹¹ Peebáidacué nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái iyaca càide iyúwa nùyáaná. Càmicaalícué píalimá peebáidaca yái nùmérica píricu nùyáaná iyúwa Núaniri Dios iyáaná, néese peebáidacué piicáciná yái numànirica càmiirita áiba wenàiwica idé imànica. ¹² Péemiacué cayába, cawinácaalí yeebáidéerica nutácaí, imànipiná càide iyúwa numàníná. Imànipiná nacái cachàiníri íicha yái numànírira nùacáináwa Núaniri Dios yàataléwa. ¹³ Macáita cayábèeri wawási pisutéeripinácué Dios íicha nuntumallicúse càide iyúwa nuwàwáaná nuchùullacáinácué pisutáanápina Dios íichani, yá numànipinácuéca píriwani yéewacuténá núa yái Dios Íirica núasáidaca macái wenàiwica irí máini cachàinica Núaniri Dios íiwitáise. ¹⁴ Macáita cayábèeri wawási pisutéeripinácué nuícha càide iyúwa nuwàwáaná, yá numànipinácuéca píriwani —íimaca yái Jesúsca.

Jesús promete enviar el Espíritu Santo

¹⁵ Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí: “Báisiacalícué cáinináca piicáca núa, yási pimànìcuéca càide iyúwa nuchùullaná pía. ¹⁶ Yá nusutápiná Núaniri

Dios íchawa ibànúnápinácué pirí áiba Yàacawéridéeripínácué píawa, yái Espíritu Santo yéewáidéeripínácué pía báisíri taaçáisi iyú Dios íwali, yáaléeripínácué pía nacái. Yási Espíritu Santo yàacawéridacué píawa càiripináta. Canácatáitacué imàaca píawa.¹⁷ Quéwa èeri mìnánái càmiyéi yeebáida nutàacái, càmita náalimá needá nawàwaliculéwani, yái Espíritu Santoca, càmicáiná náalimá naicàcani, càmiri nacái náalía íwali, quéwa píalíacué íwali iyacáinácué píapicha siüca. Yási mesúnamáita iyamáacuéwa piwàwalicuwa càiripináta icücaténácué píiwitáise.

¹⁸ “Càmita numàacapínácué pía abéerita iyúwa canéeyéi isèenái. Nuèpüa nùanàaca nùyacaténácué píapicha àniwa. ¹⁹ Achúma èeri áibanái èeri mìnánái càmiyéica yeebáida nutàacái, càmitanica naicápiná núawa quirínama, quéwacué piicácata núa àniwa. Yási cáuca núa àniwa íná yéewa picáucàapínácuéca nacáiwá. ²⁰ Néenialípiná idécanaami Espíritu Santo yàanàaca, yási píalíacuécawa nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, piyacué abédanamata nacái núpicha, nùya nacái piwàwaliculécué. ²¹ Cawinácaalí yeebáidéerica iyúwa nuchùllanáni, yá nacái imàníríca càide iyúwa nùmánán, yácata yáasáidéerica báisíri iyú cáinináca iicáca núa. Núaniri Dios nacái cáininéeripíná iicáca cawinácaalí wenáiwica cáininéerica iicáca núa. Yá nacái cáinináca nuicápinácani, yá nùanápináca yáatalé numàacacaténá yáalíaca nùwali báisíri iyú”, ímaca walí yái Jesúscá.

²² Néese Judas, (càmíríta quéwa Iscariote), ímaca Jesús íri:
—Wáiwacali, ¿cánásica píimàacapíná píawawa waicácaténá pía, quéwa càmita píimàacapíná píawawa èeri mìnánái naicácaténá pía? —Ímaca íri. ²³ Néese Jesús ímaca íri:

—Càmicáiná cáininá naicáca núa. Cawinácaalí cáininéerica iicáca núa, yeebáidaca nutàacái; Núaniri Dios nacái cáininéeripíná nacái iicácani. Yá nacái Núaniri Dios, núa nacái wàanápináca wàyacaténá yáapicha. ²⁴ Quéwa, cawinácaalí càmiríca cáininá iicáca núa, càmita nacái yeebáida nutàacái. Yái taaçáisi péemièricuécá nucálidaca pirí, càmiríta nutàacái, néese Núaniri Dios itaaçácani, yái íbànüerica núa.

²⁵ “Nucálidacué pirí macáita yái taaçáisica idècunitàacá nùyaca píapicha. ²⁶ Quéwa nudécánamicué núacawa pícha, yá nusutápiná Núaniri Dios íchawa, yási íbànúacué pirí yái Yàacawéridéeripínácué píawa, yái Espíritu Santoca, iyúudáanápinácué pía nulípiná, yáaléeripínácué pía nacái. Yá Espíritu Santo yéewáidápinácué píawa píalíacaténáwa macáita wawási íwali. Yá imàacapínácué piwàwalica macáita yái nucálidéericuécá pirí.

²⁷ “Núacaalípináwa, yá numàacacué matuíbanáica piwàwa càide iyúwa matuíbanáiná nuwàwa, càmita càide iyúwa áibanái èeri mìnánái iyáaná càmiyéica yeebáida nutàacái. Picácué achúma píináidacawa piwàwawa, picácué nacái cáalu piwàwa. ²⁸ Nucálidacué pirí nùanápinácuéwa pícha, néese nuèpüapínácué nùyaca píapicha àniwa. Báisícaalícué cáinináca píicáca núa manuísíwatatá, yási casíimáicúcué piwàwatá péemlacáinácué nùanápináwa Núaniri Dios yáataléwa cachàinicáiná nuícha Núaniri Dios. ²⁹ Nucálidacuéca píriní ípíchawáise nùacawa yéewanápiná idécanaami nùacawa, yási peebáidacuéca yái nucálidéericuécá pirí.

³⁰ “Siüca canáca nulí èeri nutàánípinácué déecuírí iyú píapicha, Satanáscaíná yàanàaca mesúnamáisíwata, yái ichùulíerica èeri mìnánái íwiwáise càmiyéica yeebáida nutàacái. Quéwa Satanás càmita yáalimá imawèniadaca íchawa núa. ³¹ Néese, éwita Satanás càmicáaníta yáalimá imawèniadaca núa, càicáaníta numàacapíná càì imànica, núsáidacaténá macái èeri mìnánái íri cáinináca nuicáca Núaniri Dioswa, numàni nacái càide iyúwa ichùllaná núa. Pimicháacuéwa. Wàanácuéwa —ímaca walí yái Jesúscá.

15

La vid verdadera

¹ Idècunitàacá wàacawa, Jesús ímacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Péemíacué comparación: Càica núde iyúwa abéyéeri uva yéetaná. ² Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái càica núde iyúwa abéya yàana. Macái wenáiwica càmiyéica imàni càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná càica núde iyúwa abéya yàana màyacanéeri. Néese Núaniri Dios yúucaca núa méetáuculé càide iyúwa wawichùcaalí yàana abéya ícha, macái yàana màyacanéerica. Néese cawinácaalí wenáiwica imàníyéica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, càica núde iyúwa abéya yàana càyacanéeri. Níái yeebáidéeyéica nutàacái, Dios itéca náicha cáinacaalí báawéeri iyaca nalí, namànicaténá cayábéeri cachàiníwanái, càide iyúwa wawichùcaalí cáaléeri yàana ipùata cayábéeri yàana ícha masacàacaténá yái yàanaca yéewanápiná idèniaca iyacanáwa cayábéeri manùbéeri nacái. ³ Siücáisede masacàacuéca píiwitáise, Núaniri Dioscáiná idéca imàacaca iwàwawa píbáyawaná íchacué, peebáidacáinácué nutàacái. ⁴ Picácué piwènúada píiwitáisewa nuícha yéewanápinácué nùyaca piwàwalicu mamáaláacata. Péemíacué comparación: Abéya yàana càmita yéewa càyacanáni méetáuculé abéya ícha. Càita nacái càmitacué píalimá pímanica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná píináidacaalícuéwa nuícha.

⁵“Càica núade iyúwa abyéeri uva yéetaná. Piatacué càiyéide iyúwa abéya yàana. Cawinácaali yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata, yá nùyaca iwàwalicu, yásí imànica madécaná cayábéeri. Càmicáinacué píalimá pimànica cayábéeri méetàuculé nuícha. ⁶Cawinácaali càmfírira yeebáida nutàacái mamáalàacata, Núnari Dios yúucapiná méetàuculéni, càide iyúwa wáucacaali yàanami méetàuculé, macáita yàana màycanéeri àta músicalétani, néese wenàiwica yeedáca yàanami nàucacaténá nia quicháí iriculé neemacaténáni.

⁷“Peebáidacaalícué nutàacái mamáalàacata, càmicaalícué nacái píimáicha tàacáisi nuéwáidéeri iyú pía, yá pisutácué nuícha numàninápinacué píri cáinacaali cayábéeri píwawéericuéca, yá numànicuéca píriwani. ⁸Pimànicaalícué madécaná cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáana, yásí áibanái naicápiná Núnari Dios cáimiétaquéeri iyú. Càita nacái píasáidapínacuéca nuéwáidacalécuéca pía. ⁹Cáininacuéca nuicáca pía càide iyúwa cáinináana Núnari Dios iicáca núa, íná peebáidacué mamáalàacata nutàacái píasáidacaténacué cáinináca píicáca núa càide iyúwa cáinináanacué nuicáca pía. ¹⁰Pimànicaalícué iyúwa nuchùulíana pía, yásí cáininacuéca nuicáca píawa càide iyúwa cáinináana Núnari iicáca núa numàncáiná iyúwa ichùulíana núa.

¹¹“Càicuéca núumaca píri casímíacaténacué píwàwa núapícha, yéewanápiná nacái casímíacuéca pía manuíswata. ¹²Nuchùuliacué càí pimànica: Cáininacué píicáyacawa càide iyúwa cáinináanacuéca nuicáca pía. ¹³Péemiácué comparaciún: Aibacaali ímàacawa ícáucawa yáacawéeríná íchawalínáwa, yásí wáallacawa báisíri iyú cáinínaca iicáca yáacawéerínáwa macái iwàwalicuéca. Càita nacái numáacapíná nucáucawa píchawalínacué cáinináacáinuéca nuicáca pía. ¹⁴Néese, pimànicaalícué mamáalàacata iyúwa núumáana, cáininácaténacué píicáyacawa, yásí nùacawéeyínacuéca pía. ¹⁵Càmítacué quirínama núuma píwali nùasu wenàiwicuéca pía, càmicáiná yáasu wenàiwica yáalláwa íwali yái íwacali ímànínáca. Néese núumacué píwali nùacawéeyínacuéca pía nucàlidacáinuéca píri macáita yái Núnari Dios ímáana nuli. ¹⁶Càmítaté peedácué núa píiwacalipínáwa. Néese nuedácatécué pía nùsunápináwa, yá nudéca nuchùulíacuéca pía pímanínápiná cayábéeri, yéewacaténacué nacái yái cayábéerica pímanínácuéca iyamáacawa cáiripínáta. Yásí Núnari Dios ímànícuéca píriwa cáinacaali cayábéeri wawási písutéeripínacuéca ícha nunùmálicuíse, písutacaalícué càide iyúwa nuwàwáana. ¹⁷Íná nuchùuliacué càí pimànica: Cáininacué píicáyacawa”, ímaca walí yái Jesúsca.

El mundo odia a Jesús y a los suyos

¹⁸Jesús ímacaté walí: “Aibanái èeri mìnanaí càmiyéi yeebáida nutàacái báawapíná naicácuéca píawa, íná píwawalicué báawáanáté naicáca núa quéechaté ípíchawáiseté báawaca naicácuéca pía. ¹⁹Piyacaalícué càide iyúwa èeri mìnanaí íyáanátá, yá cáininacuéca èeri mìnanaí iicáca píatá, càide iyúwa cáinináana naicáyacawa. Quéwa nudéca nuedécuéca pía èeri mìnanaí yéewáise, peebáidacaténacué nutàacái, íná báawaca naicácuéca pía càmicáinacué píya càide iyúwa náyáana. ²⁰Píwawalicué yái núuméerícatécué píri: ‘Canáca yáasu wenàiwica cachàiníri íwacali íchawa’, càité núumaca. Càita nacái càmita yéewacué cachàinica nuícha pía. Iwàwacutácué píuwíchàacawa càide iyúwa nùwíchàanáwa. Abénaméyéi nàuwídeca namànica núa, íná nàuwídecuéca nacái namànica píawa. Quéwa áibanái yeebáidaca nutàacái, íná neebáidapíná nacái iyúwa péwáidáanacué núa. ²¹Quéwa áibanái càmiyéi yeebáida nutàacái namápiná píri báawéeriwa peebáidacáinuéca nutàacái càmicáiná nàalía Dios íwali, yái íbanuérica núa aléi.

²²“Càmicalíté nùanàatá nucàlidacaténá wenàiwicanái íri nutàacáiwatá, yá càmita cabáyawaná núa nùwalísetá. Quéwa siúcáisede canáca yéewaná nàimaca càminápinása cabáyawaná núa nùwalíse néemíacáináté núumaca nalí nudéca nùanáca Dios yàatanáise. ²³Máiníyéi cabáyawanáca nàra wenàiwicaca càmiyéica càmiyéica yeebáida nutàacái, yáciná cawinácaali báawéerica iicáca núa, idéca báawaca iicáca núa báawacáináté iicáca Núnari Dios quéechatécáwa. ²⁴Càmicalíté numàni nàacuésemi yái càmfírira áiba wenàiwica idé ímànícátá, yá càmita cabáyawaná núa nùwalísetá. Quéwa éwita naicácaníta càí numànica, cáicáníta báawaca naicáca núa, báawa nacái naicáca Núnari Dios. ²⁵Quéwa iwàwacutá macáita íchàbacawa càide iyúwaté rey David ícàlidáana táacáisi nunùmálicuíse báaluité. David ímacaté: ‘Máini báawacaté naicáca núa éwita canácaníta íwalíse báawáanápiná naicáca núa’, càí ímacaté nunùmálicuíse yái Davidca.

²⁶“Quéwa nudécanámi nuèpúacawa Núnari Dios yàataléwa, yásí nubànacué píriwa Espírítu Santo, yái Espírítu Dios yàatanáiseerica, itàanfírira báisíri iyú, yái Yáacawéeridéericuéca pía. Espírítu Santo yàanápiná, yásí yéewáidacuéca píawa nùwali yéewanápinacué pícàlidaca nuináwana íwali. ²⁷Pídecuéca píyaca núapícha mamáalàacata nudàbacatáiseté nuéwáidaca wenàiwica àta siüca nacáide, íná pícàlidapínacué nuináwana íwali èeri mìnanaí íríwa”, ímaca walí yái Jesúsca.

16

¹ Jesús ímaca walí àniwa: “Nudéca nucàlidacuéca piríni ipíchaná piwènúadacuéca píwítáisewa núcha isicúata, nadábacaalípiná nàuwídeca namànicuéca pía. ² Yásí náucacué píawa judioná yéewáidacàalu fícha, càmitacué quirínama nabatàa piwàlucawa néré àniwa. Aibaalípiná nayúunáida nacáí nàibaidaca nàyaca Dios irípiná nanúacaalícué píawa. ³ Yá namànipínacué píri báawéeri càmicáiná náalíá Núniri Dios íwali, núwali nacáí. ⁴ Nucàlidacuéca píri síucata yéewanápinacué nadábacaalípiná namànicuéca píri báawéeri, yásí piwàwalicuéca nudéca nucàlidacuéca píri”, ímaca yáí Jesúsca.

Lo que hace el Espíritu Santo

Jesús ímacaté walí àniwa: “Ídábacaalíté nuéwáidaca wenáiwica, càmitaté nucàlidacué píripi piúwichàanápinacuéwa nulípiná, nüyacáinatécué píapícha. ⁵ Quéwa síucáade yá núcawaca nüyacaténá yáapícha yáí Dios íbanuéricaté núa aléi. ¿Cánácué càmita písutá péemiawa núa síucade íwali yáí núnápinácawa Núniri Dios yàataléwa? Íwàwacutácué casímáica piwàwa núpícha. ⁶ Quéwa, máini achúmacuéca piwàwa síuca nucàlidacáinacué píripi. ⁷ Quéwa, péemiacué cayába. Cayába cachàiniwanáí píricuéni nuèpùanápinácawa Núniri Dios yàataléwa. Càmicáalí nuèpùawa Núniri Dios yàataléwa, néese càmita yàanaa yáí Yàacawéeridéeripínacuéca pía, yáí Espíritu Santoca. Quéwa nùacaalípináwa, yá nubànùacuéca píriwani. ⁸ Espíritu Santo yàanápiná, yásí imàacaca èeri mnanáí náalíacawa cabáyawanáca núa. Imàacapíná náalíacawa nacáí nudéca nüyaca machacàniri iyú Dios íicá. Espíritu Santo imàacapíná náalíacawa nacáí càinácaalí íwàwacutáanápiná namànica náyacaténá machacàniri iyú. Espíritu Santo imàacapíná nacáí náalíacawa Dios yúuwichàidánápiná cabáyawanéeyéi wenáiwica. ⁹ Espíritu Santo imàacapíná náalíacawa cabáyawanáca núa càmicáiná neebáida nutàacáí. ¹⁰ Yá Espíritu Santo imàacapíná èeri mnanáí náalíacawa nudéca nüyaca machacàniri iyú Dios íicá íná yéewa núcawaca Núniri Dios yàataléwa. Espíritu Santo imàacapíná nacáí náalíacawa càinácaalí íwàwacutáaná namànica náyacaténá machacàniri iyú Dios íicá, càmicáinacué píicá núa cháí èeri írúcu. ¹¹ Espíritu Santo imàacapíná èeri mnanáí náalíacawa nacáí Dios yúuwichàidánápiná nàwa càiripínáta. Càipíná náalíacawa Dioscáiná ídéca íináidacawa yúuwichàidánápiná Satanás càiripínáta, yáí ichùulíèrica èeri mnanáí íwítáise.

¹² “Iyaca madécaná nucàlidéeripínacué píri, quéwacué síuca càmita píalimá píalíaca péemiaca macáita, càinácaalí ímáaná. ¹³ Quéwa Espíritu Santo yàanápiná, yáí itàaníríca báisíiri iyú, yásí yéewáidacuéca píawa macáí báisíiri tàacáisi íwali, càmicáiná ícàlidapíná yàasu wawásiwa, néese ícàlidapíná macáita càinácaalí tàacáisi Dios ícàlidéeri írí. Néese Espíritu Santo imàacapínacué píalíacawa càinácaalí íchàbàanáwa áiba èeriwa. ¹⁴ Espíritu Santo imàacapíná wenáiwica náalíacawa cacháinica núwítáise, ícàlidacáinacué píri nutàacáí péemiacaténacué càinácaalí ímáaná. ¹⁵ Macáita yáí Núniri Dios ídeníerica nudèniata nacáí yáapíchani, íná núumacué píri Espíritu Santo ícàlidapínacué píriwa nutàacáí, imàacacué nacáí píalíaca péemiacani, càinácaalí ímáaná.

¹⁶ “Achúmánataacá càmitacué píicápiná núa, néese mesúnamáita píicápinacué núa àniwa núcáináca Núniri Dios yàataléwa”, ímaca walí yáí Jesúsca.

La tristeza se cambiará en alegría

¹⁷ Néeseeté abènaméeyéi wéenanáí wía yéewáidacaléca, náimaca nalíwáaca:

—¿Cáináica ímáaná yáí tàacáisica? Ídéca ímaca walí achúmánataacá càminápinása waicáni, néese mesúnamáitasa yèepùwa waicápináca àniwani, yàacáináscáwa Yáaniri Dios yàataléwa. ¹⁸ ¿Cáináica ímáaná yáí tàacáisica ‘achúmánataacá’? Càmita wáalíawa càinácaalí íwali itàaní —náimaca.

¹⁹ Néese Jesús yáalíacawa wawàwaca wasutáca wéemíawa íwalini. Yá ímaca walí:

—Nudéca núumacuéca píri achúmánataacá càmitacué píicápiná núawa, néeseelé mesúnamáita píicápinacué núa àniwa. ¿Pisutásicué péemiawa píawáca íwali yáí tàacáisica? ²⁰ Péemiacué cayábaní. Achúmánataacá píchàanápinacuéca, yá achúmapínacuéca píwàwa nanúacaalí núawa, quéwa áibanáí èeri mnanáí càmiyíyí yeebáida nutàacáí, casímáipínáca nawáwa. Quéwa éwita achúmacánitacué piwàwa maléená èeri nuétácaí íwalíise, càicáníta mesúnamáita casímáicuéca piwàwa nuétácaí íwaliwa. ²¹ Péemiacué comparación: Achúmaca ínanáí iwàwa úasu èericaalí yàanaaca umusúadánápiná íicá èeri. Yá achúmaca uwàwa úuwichàacáináwa cáiwíiri iyú, quéwa ídécanáami asáica úiri, yásí uimáichaca yáí cáiwíríca, máinicáiná casímáica uwàwa umusúadacáiná íicá èeri. ²² Càita nacáí síucade achúmacuéca piwàwa. Quéwa nuèpùapínáca nuyácuéca pía àniwa, yásí máinicúe casímáica piwàwa, yá canácata yáalíméeripíná achúmaca ímànicuéca piwàwa àniwa.

²³ “Néenialípiná càmitacué íwàwacutá písutáca péemiawa núa, yáicáiná Espíritu Santo yéewáidapínacué píawa. Péemiacué cayába, Núniri Dios imànipínacué píriwa càinácaalí cayábéeri wawási písutéerícuéca imànínápiná píri, písutácaalícué Dios fícha nunúmalicúise càide iyúwa nuwàwáaná. ²⁴ Càmitàacá písutácué Núniri Dios fícha

nunumalicuise imànnínápinacué pirí cayábéeri càide iyúwa nuwáwáaná. Pisutacué Dios ícha nunumalicuise imànnínápiná pirí cayábéeri, yási imànicuica piríwani càide iyúwa nuwáwáaná, yéewacaténacué casímáica piwàwa manuísíwata —íimaca walí yái Jesúsa.

Jesucristo, vencedor del mundo

²⁵ Jesús ímacaté walí àniwa: “Nudéca nuéwáidacuéca pía càulenéri comparaciòn iyú. Quéwa áibaalípináwa càmitacué nutàani pirí comparaciòn iyú. Néese nutàanínápinacué pirí amaléeri iyú Núaniri Dios iwaliwa, píalíacaténacué péemlaca ráunamáitani, càinácaalí íimáaná. ²⁶ Néenialípiná písutápinacué Dios ícha nunumalicuise imànnínápinacué pirí cayábéeri càide iyúwa nuwáwáaná, yá càmita iwàwacutá nusutáca Dios ícha manuísíwata píripínacué. ²⁷ Cáininácáiná Dios íicácuéca pía, íná càmita iwàwacutá nusutáca Dios ícha manuísíwata píripínacué. Cáininácuéca Dios íicáca pía cáininácáinácué píicáca núa, peebáidacuéca nacái nùanàcaté Dios yàatanáise. ²⁸ Nudéca nùacawa Núaniri Dios yàatanáisewa nùanàcatená aléi èeri iriculé. Siùcáade nuèpùacawa èeri ícha nùacaténáwa àniwa Núaniri Dios yàataléwa”, íimaca walí yái Jesúsa.

²⁹ Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Siùca pitàanica piyaca amaléeri iyú, càmita picálida piyaca càulenéri comparaciòn. ³⁰ Siùca wáalíacawa píalíacawa macáita wawási. Càmita iwàwacutá nusutáca wéemlawa pía píalíacáinátawa càinácaalí wáináidáanáwa wawàwalicuisewa píalíacáináwa wáiwitáise iwali. Íná weebáidaca píanàcaté Dios yàatanáise —wáimaca irí. ³¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Piyúunáidacuéca peebáidaca nutàacái tàì íiméeri iyú macái piwàwalicuisewa, quéwa càmitàacáwa cachànicué píiwitáise nùwali. ³² Mesúnamáisíwatacué pípiacuécawa picàlàliacawa nuícha, yá pimàacapínacuéca núa abéeritawa. Quéwa càmita máini abéerisiwa núa, Núaniricáiná iyaca núpacha. ³³ Nucàlidacuéca pirí macáita yái tàacáisca yéewacaténacué matuíbanáica pía peebáidacáinácué nutàacái. Chái èeri irícu piùwichàapínacawa, quéwa pichàiniadacué piwàwawa. Nudéca numawèniadaca Satanás íiwitáise cachàiníri, yái ichùulièrica èeri mìnánái íiwitáise namànnínápiná nabáyawanáwa, íná yéewacué píalímápiná pimawèniadaca píchawa Satanás nacái —íimaca walí yái Jesúsa.

17

Jesús ora por sus discípulos

¹ Néeseté idécanaámi Jesús ícalidaca walíni, yá íicáidaca chènuniré, yá íimaca Dios irí: “Núaniri, idéca nuénáiwaná yàanáca. Pimàaca èeri mìnánái náalíacawa cachànica nuíwítáise, núa Píirica, yéewanápiná numàaca nacái náalíacawa cachànica píiwítáise. ² Pidéca pimàacaca nulí píiwítáisewa nuçúanápiná èeri mìnánái canánama, nùacaténá nacáuca càmfiri ímáalàawa, níái piyèyèica nulí nùasunáipíná, núa Píirica. ³ Nadèniapíná nacáuca càmfiri ímáalàawa níái yáalíeyéica wàwali, pía abéerita Dios báisírira, núa nacái Jesucristo yái píbanuèrica aléi èeri iriculé.

⁴ “Nudéca nùasáidaca nalí cachànica píiwítáise cháì èeri irícu, íná nudéca numáaláidaca numànica macáita càide iyúwaté pichùullaná numànica. ⁵ Íná Núaniri siùcde pimàaca cáimíetacanérica núa píapícha chènuniré càide iyúwaté nùyáaná píapícha bàalutésíwa èeri ípíchawáise.

⁶ “Pidéca peedáca níái wenáiwicaca èeri mìnánái yéewáise píacaténá nulí núa nùasunáipíná. Yá nudéca numàacaca náalíaca píwali iyúwa piyáaná. Quéechatécáwa píasunáica núa, yá pidéca píaca nulí núa nùasunáipíná, nadéca nacái namànica càide iyúwa pichùullaná núa. ⁷ Siùca náalíacawa macáita yái numànnírira, yá nacái tàacáisi nuéwáidéerica iyú núa, nudéca numànicaní pichàini iyú, yái pichàini pimàaquéerica nulí. ⁸ Nudéca nucàlidaca nalíni yái tàacáisca píericaté nulí, yá neebáidaca nulíni. Náalíacawa báisírira iyúcani nùanàcaté píatanáise. Neebáida nacái píbanunáté núa.

⁹ “Nusutáca nalí pícha manuísíwata. Càmita nusutá pícha áibanái èeri mìnánái íripíná càmfiyéi yeebáida nutàacái. Néese nusutáca pícha nalí níái piyèyèica nulí píasunáicáiná núa. ¹⁰ Macáita níái nùasunáica níacata píasunái nacái. Macáita níái píasunáica níacata nùasunái nacái. Nàyacáiná machacànnírira iyú, íná nùasáidaca cachànica nuíwítáise.

¹¹ “Siùcáade càmita nuyamáawa cháì èeri irícu, quéwa nayamáapínacawa cháì èeri irícu, idècunitàacá nùyaca píapícha. Pía, Núaniri mabayawanéerica, píçua núa píripínáwa pichàini iyúwa neebáidáanápiná mamáalàacata pitàacái, níái piyèyèica nulí nùasunáipíná, yéewacaténá abédanamaca náiwítáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná nuíwítáise píapícha. ¹² Idècunitàacá nùyaca náapícha cháì èeri irícu, yá nucúacaté núa píripíná pichàini iyú, níái piyèyèica nulí nùasunáipíná. Canácata néená yúuquéerirawa nuícha, abéerita meedá yáara yúuquéericatéwa quéechatécáwa. Íná yéewa macáita ichàbapínacawa iyúwa profetanái itànàanáté tàacáisi iwali pínumalicuise bàaluté.

¹³ “Siùcáade nùacawa pìatalé, Núaniri. Quéwa idècunitàcá nùyaca cháí èeri iricu, yá nusutáca pìcha nalí casímácaténá nawàwa manuísiwata càide iyúwa casímáiná nuwàwa. ¹⁴ Nudéca nucàlidaca nalí pitàacái quéwa báawaca èeri mìnánái iicáca nía càmicáiná nàya càide iyúwa èeri mìnánái iyáaná, càide iyúwa núa nacái càmlíná nùya càide iyúwa èeri mìnánái iyáaná. ¹⁵ Càmita nusutá pìcha pitèenápíná nía èeri ícha, néese nusutáca pìcha picùanápíná nía Satanás ícha yái báawérica. ¹⁶ Càide iyúwa càmlíná nùya èeri mìnánái íwitáise iwali, càita nacái níaí yeebáidéeyéica nutàacái càmlíyéita nacái iya èeri mìnánái íwitáise iwali. ¹⁷ Masacàca pimànica náiwitáise pitàacái báisfiri iyúwa náibaidacaténá pírí càide iyúwa piwàwáaná. Báisfiri tàacáisica yái pitàacáica. ¹⁸ Càide iyúwa pibànùanáté núa èeri mìnánái yèewiré, càita nacái nubànùaca níaí nùasunáicawa èeri mìnánái yèewiré càmlíyéica yeebáida nutàacái. ¹⁹ Yá siùcáade numàacapínáca nucáucawa náichawalíná numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná yéewanápíná masacàca pimànica náiwitáise pitàacái báisfiri iyúwa náibaidacaténá pírípíná càide iyúwa piwàwáaná.

²⁰ “Càmita nusutáca pìcha abéta nalí níaí yeebáidéeyéica nutàacái, néese nusutáca pìcha nacái áibanái irípíná yeebáidéeyéipíná nutàacái áibaalípíná néemiacaalípíná nuewáidacalénái icàlidaca nalíni. ²¹ Núaniri, nusutáca pìcha pimàacáanápíná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca macáita manuísiwata, càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca. Càide iyúwa piyáaná nùapicha, nùyáaná nacái píapicha, càita nacái pimàacaca abédanamaca náiwitáise náapichawáaca nàycaténá abédanamata wáapicha, yéewanápíná áibanái èeri mìnánái neebáidaca pidéca pibànùaca núa aléi. ²² Pidéca pimàacaca nùasáidaca nalí cháí èeri iricu cachàinica píiwitáise. Núa nacái, nudéca numàacaca náasáidaca áibanái irí cachàinica píiwitáise yéewanápíná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca. ²³ Nùyaca nawàwalicu, pía nacái iyaca nuwàwalicu abédanamacaténá náiwitáise náapichawáaca manuísiwata, yéewanápíná èeri mìnánái càmlíyéi yeebáida nutàacái náalíacawa pidéca pibànùaca núa, yéewanápíná nacái náalíacawa cáinínáca piicáca níaí nùasunáica càide iyúwa cáinínáaná piicáca núa.

²⁴ “Núaniri, pidéca píaca nulí nía nùasunáipíná. Nuwàwaca nàycaca nùapicha aléera nùyacatalépiná naicácaténá pimàacáaná macáita naicáca núa cáimiétaquéeri iyú nùyacaalípíná píapicha chènuniré, cáinínácináté piicáca núa bàalutésíwa èeri ipíchawáise. ²⁵ Pía, Núaniri maháyawanéeri, áibanái èeri mìnánái càmlíyéi yeebáida nutàacái càmita náalía píwali, quéwa nùalíaca píwali. Níaí nacái nùasunáica náalíacawa pibànùacaté núa aléi. ²⁶ Nudéca numàacaca náalíacawa píiwitáise iwali. Yá numàacapíná mamáalàacata náalíaca píwali càiripínáta yéewanápíná cáinínáca naicáyacacawa càide iyúwa cáinínáaná piicáca núa, yéewanápíná nacái nùyaca nawàwalicu”, íimaca yái Jesúsca isutáca walípíná Yáaniri Dios íchawa.

18

Arrestan a Jesús

¹ Jesús idècanáami isutáca walípíná Dios ícha, yá yàacawa wáapicha wía yéewáidacaléca, wàacaténáwa abeemáalé únibaa ícha, ípidenéeri Cedrón. Iyaca néeni bànacalé inàlmaná. Yá Jesús iwàlùacawa néré wáapicha wía yéewáidacaléca. ² Judas, yái yèericatéwa wáicha itècaténá Jesús yúuwidenái náibàacaténáni, yáalíacawa iwali yái bànacaléca, Jesús iyacáináté néeni wáapicha madècaná yàawiría, wía yéewáidacaléca. ³ Iná Judas yàanáca bànacalé inàlmaná néré, itéeri yáapichawa madècaná romanonái yàasu úwinái, áibanái nacái judíonái yàasu úwinái icuèyéica templo. Sacerdote íiwacanánái, fariseonái nacái nabànùacaté nàasu úwináwa Judas yáapicha. Nadèniaca nacáapisàwa. Naté nacái nàasu béeriasiwa, lámpara nacái nacamalápináwa, catácáiná nàwali. ⁴ Quéwa Jesús yáalíacawa cáinácaalí namàninápináté irí, iná imusúacawa náipunita, yá isutáca yéemiawa nía:

—¿Cawinácué picutá? —íimaca yái Jesúsca. ⁵ Náimaca irí:
 —Jesús Nazaret iyacàlená néeseérica wacutá —náimaca irí. Néese Jesús íimaca nalí:
 —Núaqueí —íimaca yái Jesúsca. Judas, yái itéerica Jesús yúuwidenái náibàacaténáni, ibàlùacawa néeni úwinái yáapicha. ⁶ Ideté Jesús íimaca: “Núaqueí”, yáta cáaluca nía Jesús ícha, yá néerúacawa ícha, yá nàuwàacawa cáli íinalaté nacalùniwa. ⁷ Néese Jesús isutáca yéemiawa nía àniwa:

—¿Cawinácué picutá? —íimaca. Néese náimaca àniwa:
 —Jesús Nazaret iyacàlená néeseérica wacutá —náimaca irí. ⁸ Iná Jesús íimaca nalí àniwa:
 —Nudéca nucàlidacuéa pírini nuináwanáwa núaqueí. Picutácaínácué núa, néese pimàacacué nèepùacawa níaí nùapichéeyéica —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Yá macáita ichàbacawa càide iyúwaté Jesús íimáanáté: “Núaniri, níaí pièyéica nulí nùasunáipíná canácata néená yúuquéeriwa nuícha”, càité íimaca yái Jesúsca, iwàwacáináté icùaca wía yúuwichàacáisi ícha, wía yéewáidacaléca. ¹⁰ Néese Simón Pedro, idènièrica espada machete nacáiri, yá iwatàaca espada yàalu iricúisewa, yáalimáidaca ipéliacatáta

quéwa isasàacáita meedá asiali yùuwi yéewápuwáiséechúa yáí ípidenéerica Malco, sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca. ¹¹ Quéwa Jesús íimaca Pedro írí:

—Píiyàa píasu espadawa yàalu írìculéwa. Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná —íimaca yáí Jesúsca.

Jesús ante Anás

¹² Néeseté níái úwinái, náiwacali yáapichawa, nía nacái judíonái yàasu úwinái icuèyéica templo náibàaca Jesús. Yá nadacúaca náichawa ícápi. ¹³ Néese quéechacáwa natéca Jesús Anás icapèe néré. Caifás icuírìcani yáí Anásca. Néenialíté sacerdote íiwacalinácani yáí Caifásca. ¹⁴ Yáí Caifás, yácata icàlidéericaté judío íiwacanánái írí cayábáanápínaté cachàiníwanái nalíni abéeri asiali yéetácaalípínatéwa macái wenàiwica íchawalíná, ípíchaná romanonái inúaca macáita judíonái.

Pedro niega conocer a Jesús

¹⁵ Néese Simón Pedro, núa Juan nacái, wàacawa Jesús yáamiwáise déecuta. Wàanàaca sacerdote íiwacaliná icapèe néré, yá namàacaca nuwàlùacawa Jesús yáamiwáise capíi íbàacháwalená írìculé, yácáiná sacerdote íiwacaliná yáalía íicáca núa. ¹⁶ Pedro íbàlùacawa bàacháwáiseeri inúma ícha. Iná nùacawa bàacháwa ícha nutécáténá Pedro núapichawa bàacháwa írìculé. Yá nusutáca wawási inanái ícha icuèchúaca capíi inúma bàacháwáise umàacáanápíná Pedro iwàlùacawa. Yá umàacaca iwàlùacawa. ¹⁷ Néese usutáca uémíawa Pedro:

—¿Píasica nacái abéeri néená níái Jesús yéewáidacaléca? —úumaca Pedro írí. Néese Pedro íimaca ulí:

—Càmita núaní —íimaca yáí Pedroca, ípíchaná náibàacani.

¹⁸ Néese casualínacaté nàwali níái sacerdote yàasu wenàiwicaca iyéyéica néeni, úwinái nacái icuèyéica templo, iná napucúadacaté quichái, yá nàanabàca. Pedro yàanabàca nacái náapicha quichái.

El sumo sacerdote interroga a Jesús

¹⁹ Idècunitàacá Pedro iyaca bàacháwáise manuírì capíi ícha, yá capíi írìcu sacerdote íiwacaliná idàbacaté isutáca yéemiawa Jesús wàwali macáita wía yéewáidacaléca. Isutáca yéemiawa Jesús nacái càinàcaalí ìwali yéewáida wenàiwica. ²⁰ Jesús íimaca írí:

—Càmita nuéwáida nía íbàacanéeri iyú. Nudéca nucàlidaca tàacáisi macái wenàiwica yàacuéssemi. Nudéca nuéwáidaca wenàiwica mamàalàacata judíonái yéewáidacàalu írìcu, templo írìcu nacái, aléde nàwacáidáyacataléca macái judíoca. ²¹ ¿Cáná pisutá péemiawa núa? Pía pisutáca péemiawa áibanái yéemiyéicaté nutàacái càinàcaalíté ìwali nuéwáidaca nía. Náallacawa ìwali yáí nucàlidéerica nalí —íimaca yáí Jesúsca. ²² Idécánámi Jesús càí íimaca nalí, néese abéeri néená níái úwi icuèyéica templo inúaca Jesús inàni ìwali. Yá íimaca Jesús írí:

—Picá càí pitàanica sacerdoté íiwacaliná írí —íimaca. ²³ Jesús íimaca írí:

—Nutàanicaalí báawéeri iyú, picàlida nulíni càinàcaalí báawéeri nutàani. Quéwa càmicaalí nutàani báawéeri iyú, néese canácata yéewaná picapèedáidaca núa —íimaca yáí Jesúsca.

²⁴ Néese Anás ichùullaca úwinái natéca Jesús nadacuèrimi Caifás yàatalé yáí áiba sacerdote íiwacaliná.

Pedro niega otra vez a Jesús

²⁵ Idècunitàacá Pedro íbàlùanica yàanabàca iyaca, yá áibanái iyéyéica néeni nasutáca néemiawani:

—¿Càmitasica pía nacái abéeri néená níái Jesús yéewáidacaléca? —náimaca. Quéwa Pedro imànica ichìwawa àniwa. Yá íimaca nalí:

—Càmírita núa —íimaca yáí Pedroca, cáalucáinái, ípíchaná náibàacani.

²⁶ Néese sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica, abéeri yéenasàiríná yáí asiali Pedro isasèericaté yùuwi, yácata isutáca yéemiawa Pedro nacái. Yá íimaca Pedro írí:

—¿Càmitasica pía yáí nuíquéericaté Jesús yáapicha bànacalé inàlimaná néeni? —íimaca. ²⁷ Yá Pedro imànica ichìwawa àniwa, íimaca càmitasa yáalía Jesús ìwali, yáta cawámai itàaca.

Jesús ante Pilato

²⁸ Néeseté natéca Jesús Caifás icapèe ícha gobernador romanosàiri icapèe nérépíná. Amaláca yàacawa nawicáu, iná càmita nawàlùawa gobernador càmiri judío icapèe írìculé, náimacáiná càmitasa nawàwa casacàca nía Dios ícha ìwalíise yáí nawàlùanácawa càmiri judío icapèe írìculé. Càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá nía, casacàcaalí Dios íicáca nía yáté éerica, yá càmita náalimá nayáacala Pascua yàusuná culto yaalí. ²⁹ Iná gobernador Pilato imusúacawa icapèe íchawa itàanicaténá náapicha. Yá íimaca nalí:

—¿Càinacué íbáyawaná píri yáí asialica? —íimaca. ³⁰ Néese náimaca írí:

—Càmicaalí imàni íbáyawanáwatá, néese càmita waté píatalétáni —náimaca. ³¹ Pilato íimaca nalí àniwa:

—Pitécuéni piùwichàidacuéni càide iyúwa piawirináimi íiwitáise íimáaná —íimaca yái Pilatoca. Níái judioca náimaca Pilato írí àniwa:

—Píacué romanonái icuèyèica wàasu cáli càmitacué pibatàa wanúaca wenàiwica cruz ìwali, wía judioca —náimaca írí.

³² Càité namànica càide iyúwaté Jesús icàlidáanáté ìwaliwa nanúanápináténi cruz ìwali, níái càmiyèica judío. ³³ Pilato yèepùa iwàlùacawa icapèe manuíri iriculéwa. Yá imáidaca yàataléwa Jesús. Pilato íimaca Jesús írí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? —íimaca. ³⁴ Jesús íimaca írí:

—¿Pisutásica péemlawa núa píináidacáináwa pisutáanápíná péemla núa, càmicaalí nacái, pisutásica péemlawa núa áibanái icàlidacáiná píriní? —íimaca yái Jesúsca. ³⁵ Pilato íimaca írí àniwa:

—¡Núa càmfírta judío! Péenánái judíonái, nía nacái sacerdote íiwacanánái nadéca natéca pía nùatalé nacháawáacaténá píináwaná ìwali. ¿Cáiná báawéeriqueí pimànica? —íimaca. ³⁶ Néese Jesús íimaca írí:

—Càmita núcua wenàiwica càide iyúwa èri mìnánái icùaná yàasu wenàiwicawa cháí èri írìcu. Nucùacaalí càì nùasu wenàiwicawatá, yá nudèniaca nùasu úwináiwatá imàniyéipíná úwi ípichaná nùuwidenái líbàaca núa presoíri iyú natécaténá núa judío íiwacanánái yàatalé. Quéwa càmita núcua nùasunáwa èri mìnánái íiwitáise ìwali —íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Néese Pilato isutáca yéemlawa Jesús àniwa:

—¿Néeni, píatasica abéeri nacuèriná? —íimaca. Néese Jesús íimaca.

—Báisíta, núaquéi càide iyúwa píimáaná. Nacuèrináca núa. Numusúacaté nuicá èri nucàlidacaténá nalí báisíri tàacáisi. Cawinácaalí wenàiwica iwàwéyèica yáaliacawa báisíri tàacáisi ìwali, néemlaca cayába nucàlidáanáca nalíni —íimaca yái Jesúsca. ³⁸ Néese Pilato íimaca Jesús írí:

—Canácata yáaliméeri yáaliacawa càirinácaalíni, yái píiméerica ìwali báisíricasa tàacáisica — íimaca yái Pilatoca.

Jesús es sentenciado a muerte

Néese Pilato idécanáamité càì isutáca yéemlawa Jesús, yá Pilato imusúacawa icapèe íchawa àniwa itàanicaténá judíonái yáapicha. Íimaca nalí:

—Càmita nuicá ìwali íbáyawaná yái asialica. ³⁹ Quéwa, càide iyúwacué píiwitáise iyáaná, nuwasàpinácué píriwa abéeri presoíri Pascua yàasuná culto yaaliwa. ¿Píwàwasicué numàacaca yèepunicawa píri Jesús, yái judío icuèrináca? —íimaca yái Pilatoca. ⁴⁰ Néese macáita néemíanicawa:

—¡Càmífirita! ¡Píwasàa walí Barrabás! —náimaca néemíanicawa. Yái Barrabásca abéeri presoíri imàníricaté ùwicái romanonái yàasu gobierno ípunita.

19

¹ Néeseté Pilato ichùullaca yàasu úwináwa nacapèedáidaca Jesús mabàleta cachàiníri cabèsi iyú. Yá nacapèedáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacataléwa ícha. ² Néese úwinái namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaníná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyúaca corona Jesús íwita ìwali nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, naicáanicaténá meedá Jesús íquíniná. Néese náucaca ruana nacáiri Jesús ìwalise, abéeri ruana nacáiri cáaléeri quíiréeri nacái càiride iyúwa romano icuèriná íbàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni. ³ Néese náacawa yàatalé abéerinamata namanùbaca iyúwa, càide iyúwa nàaca nacáicaalí icàaluíniná, quéwa naicáanicáita íquíniná meedá, càmita báisíri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca írí:

—¡Casímái píwàwa, píyaca manùba èri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús íquíniná. Yá nanúadáidaca Jesús ináni ìwali.

⁴ Néese Pilato imusúacawa àniwa itàanicaténá judíonái írí. Yá íimaca nalí:

—Píicácué yái, nudéca nutécuéca píataléni, yéewacaténácué píalíacawa càmita nuicá ìwali íbáyawaná, canásíwa —íimaca.

⁵ Néese namusúadaca Jesús capíi iricúise idènièri tuíri culèpi nacáiri icàyuwaníná íwita ìwaliwa, idènièri ìwalíisewa bàlesi quíiréeri nacái. Yá Pilato íimaca nalí:

—¡Píicácuéni, yácata yái asialica! —íimaca.

⁶ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái judíonái yàasu úwi icuèyèica templo, naicácanacáita Jesús, yá nadábaca néemíanicawa. Náimaca:

—¡Píniacuéni! ¡Pítàacuéni cruz ìwali! —náimaca. Néese Pilato íimaca nalí:

—Píatacué ité itàtàawani cruz ìwali, càmicáiná nuicá ìwali íbáyawaná, canásíwa —íimaca. ⁷ Níái judioca náimaca:

—Wadèniaca wàawirináimi yàasu tàacáisiwa íiméerica iwàwacutáaná yéetácawa icàlidacáiná íináwanáwa Dios Íricasaní —náimaca.

⁸ Néese idécanáami Pilato yéemiaca natàacái, yá cáaluca manuísíwatani. ⁹ Yèepùta iwàlùacawa icapèe manuíri írículéwa àniwa, yá Pilato isutáca yéemiawa Jesús:

—¿Sísíseeríná pía? —íimaca. Quéwa Jesús càmirita itàani. ¹⁰ Néese Pilato íimaca írì:

—¿Cáná càmita pitàani nulí? Píaliacawa núalimá nuchùullaca natàtaaca pía cruz iwali, íná iwàwacutá picàlidaca nulí piináwanáwa numàacáanápíná pèepunicawa càmicaalí piwàwa pèetácawa —íimaca. ¹¹ Néese Jesús íimaca írì:

—Càmicaalí Dios ibatàa pimànica càide iyúwa iwàwáanátá, yá canácata píaliméeri pimànica nullítá, íná yáara wenàiwica ibànuericaté núa presoíri iyú píatalé, máini yáwaná ibáyawaná pícha —íimaca yái Jesúsca.

¹² Yáta Pilato icutáca cainápinácaalí iyú yáalimá imàacaca Jesús yèepunicawa, quéwa judío íiwacanánái néemiánicawa:

—¡Pimàacacaalí yèepunicawa yái asialica, néese càmita quirínama cayába píapicha emperador romanosàirica, yái píiwacalisíwa icuèrica macái cáli imanùbaca! ¡Cawinácaalí wenàiwica iwàwéerica icùaca wenàiwica iyúwa nacuèriná, yúuwideca imànica píiwacali emperador! —námimaca.

¹³ Néese, idécanáami Pilato yéemiaca natàacái, yá ichùullaca úwinái natéanápíná Jesús capíi írícúse. Yá Pilato yáawinacawa yáasu yàalubáisi íinatawa yéemiacataléca wenàiwica iináwaná, ípidenacatalé Gabata hebreo itàacái iyú, áibaalí ípidenacatalé íba sàabadanaméeyéi. ¹⁴ Yáté èerica Pascua yáasuná culto ípíchawáiseeri, yáté judionái nachùniaca yàacási nayáacaténá nayáacaléwa Pascua yaalí, càmicáiná yéewaná náibaidaca Pascua yáasuná culto yaalí. Néese mawiénicaalíté machacànica èeri, yá Pilato íimaca judionái írì:

—¡Picácué yái picuèrináca! —íimaca. ¹⁵ Quéwa néemiánicawa:

—¡Pinúacuéni! ¡Pinúacuéni! ¡Pitàtàacuéni cruz iwali! —námimaca. Pilato íimaca nalí:

—Càmita cayába nutàtàacué picuèriná cruz iwali —íimaca. Quéwa sacerdote íiwacanánái námimaca:

—¡Canáca áiba wacuèriná emperador romanosàiri íicha! —námimaca.

¹⁶ Ináté Pilato yèepùadaca nalí Jesús natàtàacaténáni cruz iwali. Yá natécani.

Jesús es crucificado

¹⁷ Néeseaté natéca Jesús yàcalé íicha. Jesús itéca yàacawa yáasu cruzwa. Néese nàanàca néré ípidenacatalé La Calavera íimáanáca “íiwitási yáapimi iyacatalé” (áibaalí ípidenacatalé Gólgota hebreo itàacái iyú). ¹⁸ Néese natàtàacani cruz iwali. Yá natàtàaca nacái áibanái cruz iwali. Nabàlùadaca abéeri cruz Jesús inanàcubàa, abéeri cruz nacái abeemàawáise. Yá nabàlùadaca Jesús yáasu cruz bamuchúamibàa nalí. ¹⁹ Pilato gobernador ichùullacaté nachanàidaca tàacási Jesús yáasu cruz iwali. Yá tàacási íimaca: “Jesús, Nazaret iyacàlená néeseeri, yái judío icuèrináca.” ²⁰ Yá madecaná judío iléeca tàacási úwináicáiná natàtàacaté Jesús cruz iwali mawiénita Jerusalén iyacàlená írì. Yá náalimá naléeca tàacási natàtàacáinaté máisiba tàacási iyúni: hebreo itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, griego itàacái iyú nacái. ²¹ Ináté judionái yáasu sacerdote íiwacanánái nàacawa Pilato yàatalé. Yá námimaca írì:

—Báawéeriquéi meedá yái tàacásica pichùulièrica natàtàaca íiméerica ‘Judío icuèriná’, íná pichùulla natàtàaca áibata àniwa. Pichùulla càì natàtàanápíná: ‘Yái íiméerica iwaliwa judío icuèrinácasani’, càì pichùullaca natàtàanápínáni —námimaca. ²² Quéwa Pilato íimaca nalí:

—Numàacaca càitanide iyúwa natàtàanácani —íimaca.

²³ Néese idécanáami úwinái natàtàaca Jesús cruz iwali, yá nàwacáidaca ibàlemi, naseríaca báinúacanama nàwaliwáacani, yá macái úwisàiri imanùbaca yeedáca írìwa abéeri yéená. Néese úwinái yeedáca ináawanimi cáaléeri càmiri isucúacaná, yái wáluma ináawaniná iyàacanéeri chènuniise àta cáliculénama. ²⁴ Iná úwinái námimaca nalíwáaca:

—Picácué wacacanáidani, waseríanápiná wàwaliwáacani. Cayába wáucaca wáichawa suerte iwalinápiná wáaliacaténáwa cainácaalí wéená yeedéeripiná wáichani —námimaca. Càita namànica càide iyúwaté profeta itàtàanáté tàacási Jesús inùmallcúse bàaluité. Càité íimaca “Naseríaca nàwaliwáaca nubàlemi, yá nàucaca náichawa suerte nunáawanimi iwalinápiná nacái, cainácaalí néená yeedéeripiná írìwani”, càì profeta itàtàacaté tàacási Jesús inùmallcúse. Càité namànica nái úwináica.

²⁵ Jesús yáatúa ibàlùacawa mawiénita Jesús yáasu cruz írì, uénásatúa nacái. Uyaca náapicha nacái María, úái Cleofas yàacawéetúca. María Magdalena iyaca náapicha nacái. ²⁶ Jesús íicáca yáatúawa ibàluèchúacawa núpicha mawiénita cruz írì, núa yéewáidacaléca caininéerica Jesús íicáca, yá Jesús íimaca yáatúa írìwa:

—Yái nuéwáidacaléca, piicá cainide iyúwa píiriwa —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Jesús íimaca nulí, núa Juanca:

—Picúa úa càide iyúwa píatúawa —íimaca yái Jesúsca. Yá nucúacaté úa nuénánái yáapichawa nupapèericuwa idécanáamité Jesús yéetácawa.

Muerte de Jesús

²⁸ Néeseté Jesús yáalíacawa imáaláidacaté imànica macáita càide iyúwaté Dios ichùullianá imànica, Iná Jesús íimaca:

—Macàlaca nuwàwa —íimaca nalí imànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàanaté Dios itàacái bàaluité.

²⁹ Uyaca néeni catúa ipuniéchuawa uva ituní iyú càaméeri líracaná. Yá náisapiaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú. Yá nadacuáca wáluma nacáiri isàbéeri hisopo yéetaná yàana ipùatalicu, yá hisopo sitúa nacáirica. Néese namicháidacani mawiénita Jesús inúma írì, yéewacaténá ibèrùacani. ³⁰ Yá Jesús ibèrùaca achúmanamata ísapiacaténá inúmawa iyú yá uva ituníca càaméeri líracaná, yéewacaténá itàaníca cachàiníri iyú. Néese Jesús íimaca:

—Nudéca numáaláidaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùullianá numànica —íimaca yáí Jesúsca. Néese icùadaca íiwitawa, yá imàacaca icáucawa yàcawa iiná fíchawa.

Un soldado abre con su lanza el costado de Jesús

³¹ Yáté èerica viernes ipíchawáiseté judionáí iyamáidacawa Pascua yàasuná culto yaalí. Iná judionáí càmítatè nuwàwa yéetéeyéimiwa ichéecami ichanàacawa cruz iwali nàasu sábadò írìcu nayamáidacatáicawa. Yáté èerica nayamáidacatáicawa máinírica iwàwacutáicawa nalí namànicaténá nàasu cultowa ípidenéeri Pascua. Iná nasutáca Pilato ícha wawàsi ichùullianápiná úwináí inúaca imalàawa icàwa yáapi, níai ichanèeyéicawa cruz iwali néetácaténáwa ráunamáita, yéewacaténá áibanáí nalicuadaca nachéecami cruz ícha. ³² Iná úwináí yàaca inúaca imalàawa icàwa yáapi yáí idàbàanéerica nàanàaca. Namalàata nacáí icàwa yáapi yáí áiba natàtèerica mawiénita Jesús írì. ³³ Quéwa nàacawa Jesús yàatalé, yá naicáca yéetácatéwa, iná càmita nanúa namalàawa icàwa yáapi.

³⁴ Quéwa abéeri úwi isutàaca Jesús ibàlài írìcu ùlibàna iyú. Yáta íiranámi imusúacawa ichàuní írìcuíse úni nacáiri yéewi. ³⁵ Nudéca nucàlidacani iyúwaté nuicàanáténi, núa Juanca, nuicàcáinaté Jesús yéetácatéwa ipíchawáiseté úwi isutàaca ibàlài írìcu ùlibàna iyú. Iná yéewa nucàlidacuéca píri báisíiri iyúni. Núalíacawa nucàlidacuéca píri báisíiri iyúni, peebáidacaténácué nacáí Jesús itàacái. ³⁶ Namànicaté macáita Jesús írì càide iyúwaté profetanáí itànàaná tàacáisi bàaluité Dios inùmaliuise Mesías iwali, yáí judío icuèrinápiná Dios ibànueripinacaté nalí. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliuise. Dios íimacaté: “Picácué pimalàa yáapi, yáí oveja wàlisáica pinuéricuécaca Pascua yàasuná culto piná”, íimacaté yáí Diosca. ³⁷ Aiba profeta nacáí itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliuise Mesías iwali. Profeta íimacaté: “Naicáidapiná írì, yáí asialí nasutéericaté”, càité itànàaca yáí profetamíca.

Jesús es sepultado

³⁸ Néesetécáwa José, abéeri Arimatea iyacàlená mìnali, yàcawa Pilato gobernador yàatalé, yá isutáca Pilato ícha Jesús iinámi. Yáí Joséca yeebáidacaté Jesús itàacái quéwa ibàacanéeri iyúta quéechacáwa cáalucáinaté José judío íiwacanánáí ícha. Yá Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi, iná José yàaca yeedáca Jesús iinámi cruz ícha. ³⁹ Nicodemo nacáí, yáí yéericatéwa áiba catá itàanicaténá Jesús yáapíca, yàanàaca néré itéeri nacáí treinta kilo pumèníri isàni, yéewiadéericaté pucháiba pumèníiyéí isàni íiwitáaná iyú, ípidenéeyéí mirra, áloe nacáí áiba. ⁴⁰ Càité Nicodemo yeedáca Jesús iinámi José yáapíca. Yá néepùacani cáaléeri wáluma iyú náisapèricaté pumèníri isàni iyú, Nicodemo itéerica. Namànicaté càide iyúwa judionáí imàníiná yéetéeyéimiwa írì ipíchawáise nabàliaca nía. ⁴¹ Iyacaté bànacalé inàlìmaná mawiénita írì yáí nanúacatáica Jesús. Bànacalé inàlìmaná yéewi iyaca wàlisàí càliculli canácáwa nabàlièri yéetèerimiwa néré. Yáí càlicullica áibanáí íicacaté dúli ibàlài írìcu yéewanápiná càlicullicani, capíi imàdàaná nacáiri. ⁴² Nalladaca Jesús iinámi càliculli írìculé mawiéicáiná cruz írìni yáí càlicullica, catácáiná nacáí yàcawa yáté èerica viernesca, ipíchawáise sábadò judionáí iyamáidacatáicawa.

20

La resurrección de Jesús

¹ Mapisáisiwata domingo írìcu, María Magdalena ùacatéwa càliculli néré catácatáí tàacáwa. Yá uicáca manuírì iba ibàluèricawa méetàucuta càliculli inúma ícha, yáí iba nabàlianáca càliculli inúma. Yáí càlicullica áibanáí íicacaté dúli ibàlài írìcu yéewanápiná càlicullicani, capíi imàdàaná nacáiri. ² Néeseté upiacawa wàatalé, yáí Simón Pedro, núa Juan nacáí yáí yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Yá úmaca walí:

—¡Nadéca needáca Wáiwacali iinámi càliculli írìcuíse, yá càmita wáalíiwa alénácaalí náucani! —úumaca.

³ Néese Pedro, núa nacáí Juan, wàaca waicácaténá càliculli nérépiná. ⁴ Wía asianáí wapiacawa pucháibanamata. Nupiacawa cachàini Pedro ícha. Yá idàba nùanàaca càliculli néré. ⁵ Yá núawia nuicáidaca càliculli írìculé, yáí càliculli náiqueéricaté dúli ibàlài írìcu iyúwa capíi imàdàaná. Nuicáca ibàlemi, yáí néepùanacaté Jesús iinámi. Càmita quéwa nuwàlúawa càliculli írìculé. ⁶ Néese, Simón Pedro yàanàa núamiwáise, yá iwàlúacawa càliculli imàdàaná

iriculé. Pedro nacái iicáca yái ibàlemica. ⁷Iicáca nacái wáluma népeuèricaté iyú Jesús íiwitami. Méetàucuta iriawa áiba wáluma ícha ituwièriwa cayába. ⁸Néese núa Juan, yái idàbàanéerica yàanàaca càliculli néré, nuwàlùacawa nacái nuicácáténá néré. Nuicáca iyúwa iyáaná, yá nuebáidaca Jesús imichàacatéwa yéetácáisi ícha. ⁹Càmicaínaté wáalia wéemíaca cayába quéechatécáwa càinaacalíté Dios itàacái ímáaná íméericaté íwali iwàwacutáanápínaté Jesús imichàacawa yéetácáisi ícha. ¹⁰Néese, wía pucháiba yéewáidacaléca wéepuacatéwa wacapée néréwa.

Jesús se aparece a María Magdalena

¹¹Quéwa María Magdalena uyamáacatéwa mawiénita càliculli irí. Idècunitàcá uicháanica, yá úawia uicáidaca càliculli imáadaná iriculé. ¹²Yá uicáca pucháiba àngel cabalèenaméeyéi ibàle yáawinéeyéicawa Jesús iinámi iriucatácawa. Abéeri yáawinéeriwa Jesús íiwitami néeni. Aiba nacái yáawinéeriwa yàabàlimi néeni. ¹³Níái àngelca nàimaca ulí:

—Néeni, ¿cáná pícháani? Càmita iwàwacutá pícháanica —nàimaca. Yá úumaca walí:

—Nadéca natéca Nuíwacali iinámi, yá càmita núaliawa alénácaalí nàucani —úumaca úái María Magdalenaca.

¹⁴Udècanacáita càì úumaca, néese uwènúaca uicáidaca uémaléwa báawata, yá abéeri wenàiwica ibàlùacawa néeni. Càmita quéwa úaliawa Jesúsca. ¹⁵Néese Jesús íimaca ulí:

—¿Néeni? ¿Cáná pícháani? Càmita iwàwacutá pícháanica. ¿Cawiná picutá? —íimaca yái Jesúsca. Uyúunáidéeri meedá icúaca bānacalé inàlìmaná càliculli iyacatáica. Iná úumaca irí:

—Píatasica idéca itècani, néese pimāni nulí cayábéeri, picàlida nulíni alénácaalí pirìadani, nutécáténáni —úumaca irí. Yá uwènúacawa ícha àniwa. ¹⁶Néese Jesús íimaca ulí:

—¡María! —íimaca ulí. Yá uèpua uwènúa uicáidaca irí àniwa, yá úumaca irí hebreo itàacái iyú:

—¡Raboni! —úumaca irí (ímáanáca “Nuíwacali”). Yá úuwàa ullacawa unùmáawawa Jesús irí, ulbàaca yàabàli iwali ùacáténá icàaluíniná, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ¹⁷Quéwa Jesús íimaca ulí:

—¡Picá píbàa nùwali!, iwàwacutácáiná numichàacawa Núaniri Dios yàataléwa. Piawa picàlidacaténá nuénánái iríni, níara nuéwáidacaléca, siúcasiwata numichàapínacawa Núaniri Dios yàataléwa, Pianiri Dios yàatalécué nacái —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸Iná María Magdalena ùacawa ucàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. Yá úumaca walí:

—¡Wáiwacaliquéi nudéca nuicáca siúcasiwatacáwa! —úumaca walí. Ucàlidaca nacái walí yái ímáanáca ulí.

Jesús se aparece a los discípulos

¹⁹Néeseté idècanámi catáca walí yái domingomica, wía Jesús yéewáidacaléca wàwacáidáyacacawa capíi iricu. Yá wabàllacaté macái capíi inuma llave iyú cáalucáiná wía ipíchana judío íiwacanánái nanúaca wía nacái. Yáta Jesús iyaca wèewi. Yá íimaca walí:

—¿Néenicué? Matuibanáicué pía —íimaca yái Jesúsca.

²⁰Idècanámi càì íimaca walí, yá yáasáidaca waicá icáapiwa, útuwi yáami, ibàlàiricu nacáiwa ùlibàna yáami. Yá casíimáica wawàwa waicácáiná báisícata Wáiwacalìcani. ²¹Néese Jesús íimaca walí àniwa:

—Matuibanáicué pía. Càide iyúwa Núaniri Dios ibànùanaté núa, càita nacái nubànùapínacué píawa pimànicaténacué càide iyúwa nuchùlianá —íimaca walí yái Jesúsca.

²²Néese Jesús ipua icalésawa wapualé yáasáidacaténá wadènianápiná wacáucawa wàlisàwiwa. Yá íimaca walí:

—Peedácué nuícha Espíritu Santo, icuèripínacué píiwitáise. ²³Aibanái iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios irípiná, yá numàacaca pirícué nuíwítáisewa picàlidáanápínacué nalí Dios ímàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha. Quéwa cawinácaalí càmíiyéca iwènúada íiwitáisewa Dios irípiná, yá numàacaca pirícué nuíwítáisewa picàlidáanápínacué nalí Dios càmita ímàaca iwàwawa nabáyawaná ícha —íimaca walí yái Jesúsca.

Tomás ve al Señor resucitado

²⁴Tomás áibaalí ípidenéri Gemelo, abéeri wéená wía Jesús yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càmitaté iya wáapicha Jesús yàanàacalíté wéewiré.

²⁵Néese wía Jesús yéewáidacaléca áibanái wáimaca Tomás irí:

—Wadéca waicáca Wáiwacaliwa —wáimaca. Quéwa Tomás íimaca walí:

—Càmicaalícawa nuicá icáapi icháuná útuwi yámica, yá nacái càmicaalícá numàaca nucáapi ipùatawa néeni útuwi yáami iricu, yá nacái càmicaalícá numàaca nucáapiwa ibàlàì icháunálicu ùlibàna yáami, yá càmitàacá núalimá nuebáidaca cáucani —íimaca.

²⁶Néeseté abéeri semana idénámi, wía Jesús yéewáidacaléca wàwacáidáyacacawa àniwa capíi iricu. Tomás iyacaté néeni wáapicha. Néese éwita wabàllacáanítaté capíi inuma llave iyú, macái capíi inuma, càicáaníta Jesús yàanàaca néré, ibàlùacawa wèewi. Yá itàidaca wía. Íimaca walí:

—¿Néenicué? Matuibanáicué pía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷Néese Jesús íimaca Tomás irí:

—Pimàaca picáapi ipùatawa nucáapi icháuná irícu útuwi yáamica, yá piicáida nucáapi irí. Pimàaca picáapi nubálài icháuná irícu, ùlibàna yáamica. Picá plínáidawa mamáalàacata càide iyúwa wenàiwica càmfíri yeebáida, néese jpeebáida nudéca numichàacawa yéetácáisi fícha! — íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Tomás íimaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali, piacata Nucuèrina Dios! —íimaca yái Tomásca. ²⁹ Jesús íimaca irí:
—Tomás, siuca peebáidaca áтата piicáainá núa. Casímáipináca áibanái yeebáidéeyéipiná nutàacái éwita càmfíyieicáaníta iicá núa —íimaca yái Jesúsca.

El porqué de este libro

³⁰ Wía Jesús yéewáidacaléca waicácaté Jesús imànica madécaná wawàsi íiwitáise cachàiníri iyúwa. Quéwa càmita nutànà macáita cháí cuyáluta irícu. ³¹ Nudéca nutànàca yái tàacásica peebáidacatenácué Jesús itàacái Mesíascani, yái judío icuèrinápináca Dios ibànùericaté walí, Dios Iiricani, yéewanápinácué pidèniàca picáucawa càmfíri imáalàawa chènuniré, piacué yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

21

Jesús se aparece a siete de sus discípulos

¹ Néesetécáwa àniwa Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wía yéewáidacaléca Galilea icalisaniná néeni, áibaalí íipidenéeri Tiberias icalisaniná. Càité imànica: ² Siete wamanùbaca wía iyéeyéicaté néeni: Simón Pedro; Tomás nacái, áibaalí íipidenéeri Gemelo; Natanael nacái, Caná iyacálená minali, Galilea yàasu cáli íinatéeri yàcaléca; wía nacái Zebedeo yéeniebe pucháibaca; áibanái nacái Jesús yéewáidacalé pucháiba. ³ Yá Simón Pedro íimaca walí:

—Nucá nuibàaca cubái —íimaca yái Pedroca. Néese wáimaca irí:
—Uwé. Wàata nacáwa piápícha —wáimaca. Yá wàaca wawàlucawa barca iriculé. Yá máadáiní wacamàaca wèepunicawa táiyápinama. Quéwa canácata wacaméerica. ⁴ Néeseté amalácaalí yàacawa, yá Jesús imàacaca yáawawa waicácani càina íinata idècunitàacá wàyaca úni yáacubàa barca irícu. Quéwa wía yéewáidacaléca càmitaté wáalia waicácani. ⁵ Néese Jesús imáidaca walí calisa icàinalená íinatáise. Íimaca walí:

—¡Néenicué, nùacawéeyéinál! ¿Canátacué picaméeri? —íimaca imáidaca walí. Néese wáimaca irí:

—Canáca wacaméeri —wáimaca irí. ⁶ Néese Jesús íimaca walí:
—Piucacué plasu chinchorrowsa yéewápuwáise barca fícha, yásí piibàacuéca nía —íimaca. Néese wamànica càide iyúwa ichùllaná wía, quéwa càmita wáalimá weedáca wàasu chinchorrowsa úni yáacuíse manùbacáiná níái cubáica iyéeyéica irícu. ⁷ Néeseté núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús íicáca, nùumaca Pedro irí:

—¡Yácata báisi Wáiwacali! —nùumaca. Simón Pedro yéemíacanácaíta Wáiwacalicaní, yá iwálica íbàlewa iwatàacáinaté íichawani idècunitàacá íibaidaca. Yá Simón Pedro ipisíacawa úni yáaculé, yá imàlacawa càina íinatalépiná yàanàacaténá Jesús yàatalé ráunamáita wapíchalépiná. ⁸ Wía yéewáidacaléca áibanái wàanàaca càina néré barca irícu. Yá wawatáidaca chinchorro ipuniériwa cubái iyú barca yáamísewa. Càmita máini déeculé wía càina fícha, cawàwanáta wàyaca cien metro idècuni càina fícha weedácaalíté níái cubáica. ⁹ Wamusúacanáamiwa barca irícuise, yá waicáca abéeri cubái iriadéeri quichái imení íinata pan yáapícha. ¹⁰ Jesús íimaca walí:

—Peedácué néená níái cubáica piibèyéica —íimaca yái Jesúsca.

¹¹ Yá Simón Pedro iwàlucawa barca iriculé, yá iwatáidaca chinchorro càina íinatalé, yái chinchorro ipuniéricawa manuínaméeyéi cubái iyú. Yá waputáca nía, ciento cincuenta y tres namanùbaca manuínaméeyéi cubáica. Ewita manùbacaaníta nía, càicáaníta càmita namadá chinchorro. ¹² Néese Jesús íimaca walí:

—Aqualé, piacué piyáaca piyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca. Yá canácata wéená wía yéewáidacaléca isutéeri yéemíawa cawinácaalíni wáalíacáináwa Wáiwacalicaní. ¹³ Néese Jesús yáacawa quichái néré, yá yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá iwacúaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá iwacúaca nacái walí yái cubáica.

¹⁴ Yácata máisibáaná yáawíria Jesús imàacaca yáawawa waicácani wía yéewáidacaléca, idècanáamité imichàacawa yéetácáisi fícha.

Jesús habla con Simón Pedro

¹⁵ Néeseté wadécanáami wayáaca wayáacaléwa, yá Jesús íimaca Simón Pedro irí:

—Simón, Jonás íiri, ¿cáininásica piicáca núa náicha? —íimaca yái Jesúsca. Pedro íimaca irí:
—Báisíta, Nuíwacali, piálíacawa cayábaca nuicáca pia —íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Péewáida nùasu wenàiwica siùquéeyéica tàacáwa idàba yeebáidaca nutàacái. Picúa nía càide iyúwa oveja icuèriná icuacaalí oveja cáininéeri iyú, níái oveja púbanaméeyéi yánaca —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶ Néese Jesús isutáca yéemíawa Pedro àniwa. Jesús íimaca irí:

—Simón, Jonás iri, ¿cáininásica piicáca núa? —Íimaca yái Jesúsca. Pedro íimaca irí:

—Báisita, Nuíwacali, pialíacawa cayábaca nuicáca pía —íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí:

—Picúa nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Picúa nía càide iyúwa oveja icuèriná icùacaalí oveja cayábéeri iyú —íimaca yái Jesúsca. ¹⁷ Néese Jesús isutáca yéemiàwa àniwani máisiba yàawiríanápiná. Jesús íimaca Pedro irí:

—Simón, Jonás iri, ¿cayábasica piicáca núa? —Íimaca yái Jesúsca. Yá achúmaca Pedro iwàwa, Jesús isutácáiná yéemiawani máisiba yàawiría cáinináaná iicácani. Yá Pedro íimaca irí:

—Nuíwacali, pialíacawa macáita ìwali. Píalíacawa cayábaca nuicáca pía —íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí:

—Péewáida nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Péewáida nía nutàacái iyú càide iyúwa oveja icuèriná icutácaalí ipira iyáapínáwa. ¹⁸ Péemia cayába. Bàaluité ùuculliricaalíté pía, yáté píwalica pibàlewa, yá piacatéwa àta alénacaalíté piwàwa piacawa, quéwa béericaalípiná pía, yásí piducúaca pianawa, yá áibanái nadacùapíná piwallabàa, yá natépiná píawa càmicatalé piwàwa piacawa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁹ Jesús icàlidaca Pedro iríni wéemiàcaténá Pedro yéetánápinátéwa cruz ìwali, yásáidacaténá èeri mìnánái irí cachàinica Dios íiwitáise Pedro yéetácaalípinátéwa Jesús ìwali yeebáidacáiná Jesús itàacái. Néese Jesús íimaca Pedro irí:

—¡Píawa núamiwáise! —Íimaca yái Jesúsca.

El discípulo a quien Jesús quería mucho

²⁰ Néeseté Pedro iwènúacawa iicáidaca ínataléwa, yá iicáca nùacawa nàamísewa, núa Juanca. Núacata yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Núacata yái yáawinéericatéwa mawiénita Jesús irí wayácaalíté wayáacaléwa Pascua yaalí Jesús yáapicha; núacata yái isutéericaté yéemiàwa Jesús: “Nuíwacali, ¿cawiná yái itéeripínáca piùwidenái náibàacaténá pía?” nùumacaté Jesús irí. ²¹ Néese Pedro iicáca núa, yá isutáca yéemiàwa Jesús:

—Nuíwacali, ¿néeni yái asialica? ¿Càinácaalí ìyáanápiná? —Íimaca yái Pedroca. ²² Jesús íimaca Pedro irí:

—Nuwàwacaalí ìyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita iwàwacutá pialíacawa nuíwitáise. Iwàwacutá peebáidaca nutàacái mamáalàacata —íimaca yái Jesúsca.

²³ Iná áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúunáidaca càminápiná nuétáwa. Quéwa Jesús càmita càí íima. Néese íimacaté: “Nuwàwacaalí ìyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita iwàwacutá pialíacawa nuíwitáise”, càité íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Núacata yái Juanca, Jesús yéewáidacalécaté, yái icàlidéerica Jesús iináwaná ìwali. Nudéca nutànàacuéca píriní. Macáita wáalíacawa nudéca nucàlidaca báisíiri iyúni.

²⁵ Jesús imànicaté manùba càmfíri nutànàa ìwali. Natànàacaalí macáita yái Jesús imàníricatá, yá cuyàluta napuníadaca macái cháí èeritá.

LOS HECHOS

La promesa del Espíritu Santo

¹ Nubànua piri cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máiniri cáimiétacanáca. Bàaluité nutànàca piri yáara idàbàanéericaté cuyàlutaca nucàlidacaténá piri macáita Jesús imànináté, yéewáidáanáté nacái quéechatécáwa. ² Nucàlidacaté pirini nùasu idàbàanéerité cuyàluta iricu càinaaalíté Jesús imànica yèepunicàalítéwa cháí èeri iricu àta imichàacatalétatéwa chènuniré. Ipíchawáiseté yàacawa èeri fícha, yá imáidaca yàataléwa yàasu apóstolnáiwa, íbaidéeyéipináté irí yáamricubàa. Néese Espíritu Santo íwitáise iyú, Jesús yàalàaca nía náalícaténáwa càinaaalipináté iwàwacutáaná namànica. ³ Jesús yéetácadenámitéwa, néese imichàacatéwa yéetácáisi fícha. Yá imàacaca yáawawa apóstolnái íicàcani. Cuarenta èeri imàacaté yàacawa yáawawa naicàcani náalícaténátéwa báisíiri iyú cáucani. Yéewáidaca nía nacái neebáidáanápíná Dios itàacái namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁴ Idècunitàacá iyaca yàasu apóstolnái yáapichawa, yáté Jesús yàalàaca nía ipíchánaté namusúacawa Jerusalén iyacàlená fícha. Íimacaté nalí:

—Picúacué Espíritu Santo yáanàaca, yái Núnari Dios íméericaté íwali ibànúanápinácué piriwani, càitade iyúwa nùumáanáuécá piri. ⁵ Báisíta Juan el Bautista íbautizacaté wenáiwicanái úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànúacué piriwa Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripínácué píawa, íbautizacaténácué pííwitáise Espíritu Santo ichàini iyú — íimaca yái Jesúsca.

Jesús asciende al cielo

⁶ Néeseté idècunitàacá nàwacáidáyacacawa Jesús yáapicha, yá apóstolnái náimaca nasutáca néemíawani:

—Wáiwacali, ¿siúcatasica piwasà wía romanonái fícha, wía judíoca, yéewacaténá píata icúaca wáasu cáli néeséeyéi? —náimaca. ⁷ Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmítacué iwàwacutá píaliacawa càiná èeri iricucaalí Núnari Dios imànipinácué piri wawàsi. Abéerita Núnari Dios yáaliéricawa. Càmita icàlida áibanái írini càiná èeri iricucaalípinái. Càmitacué iwàwacutá píaliacawa. ⁸ Quéwa Espíritu Santo iwàlùapinácué piwàwalculéwa, yái yèeripinácuéwa pichàiniwa chènuniiséericawa, yéewanápinácué pí picàlida nùináwaná íwali, ipíchánácué cáaluca píicáca wenáiwicanái. Càitacué nacái picàlidapíná nuináwaná íwali Jerusalén iyacàlená iricu, Judea yàasu cáli néenibàa nacáiwa, Samaria yàasu cáli néenibàa nacái, nía nacái yácalé dèecubàanaméeyéica, cháí èeri iricu —íimaca nalí yái Jesúsca.

⁹ Idècanáamité càí íimaca, idècunitàacá naicáidaca irí, yá imichàacatéwa náicha chènuniré. Yá iwàlùacawa acalèe yèewiré, càmita quirínama nadé naicàcani. ¹⁰ Idècunitàacá Jesús imichàacawa, yá naicáidaca yámísewa chènuniré. Yá pucháiba asianái cabalèenaméeyéi íbàle namàacatéwá nàwawa apóstolnái íicáca nía. ¹¹ Yá náimaca apóstolnái irí:

—Píacué Galilea yáasu cáli néeséeyéica, ¿cánácué píbalúa píicáidaca chènuniré? Yái Jesús siúquéerica tàacáwa imichàacawa chènuniré pèewísecué, yàanàpiná àniwa acalèe yèewíse càide iyúwa pídenácué píicáacáwa imichàacawa —náimaca níái ángelca.

Se escoge a Matías para reemplazar a Judas

¹² Néeseté apóstolnái yèepùacawa dúli íinatáise, ípidenéchúa Olivos, olivo inàlimanáca. Yá nàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Uái dúli yáawinéechúacawa mawíenita Jerusalén iyacàlená fícha, batéwa abéeri kilómetro idècuni, càiride iyúwaté judíonái ííwitáise imàcáaná nèepunicawa sábadó iricu nayamáidacatáicawa. ¹³ Nàanàacaté yácalé néré, yá macáita nayamáacawa abéeri capí imàdàaná iricu iyéerica chènunibàa cáli inàni fícha. Once namanúbaca níái asianáica iwàluyéicawa néré: Pedro, Juan nacái, Santiago nacái, Andrés nacái, Felipe nacái, Tomás nacái, Bartolomé nacái, Mateo nacái, Santiago nacái yái Alfeo írrica, Simón nacái, ábaalí ípidenéri Celote, Judas nacái, yái Santiago yéenasáirica. ¹⁴ Abédanamata náíwitáise náapichawáaca canánama nàwacáidáyacacawa nasutátaténá nàwawa Dios fícha mamáalàacata, náapicha nacái abénaméeyéi inanáica, María nacái, Jesús yáatúaca, Jesús yéenanái nacái.

¹⁵ Néenialíté Pedro imichàa íbàlùacawa nàacuésemi, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, ciento veinte namanúbaca iwacáidáyacuéeyéicawa néré. Yá íimaca nalí: ¹⁶ “Píacué nuénánáica, idéca íchàbacawa macáita càide iyúwa rey David itànaanáté Dios itàacái, Espíritu Santo inùmalícué. Bàalutécáiná David itànàaca itàcáisi Judas Iscariotemi íináwaná íwali, yái yèericatéwa náíwitápu níái úwinái íbèeyéicaté Jesús presocaténaté namànicaní. ¹⁷ Yèepunicáinatéwa wáapicha, yái Judasmica. Íbaidacaté nacái Dios irí wáapicha”, íimaca yái Pedroca. ¹⁸ Sacerdote íwacananái iwènicaté abéeri cáli Judas yàasu plata iyú yái nèericaté irí platamica imàníricaté íwalíise íbáyawanáwa. Ímulacáacatéwa yái Judas íchécamica, yá

yúuwàcawa isubèriacawa ìwàlibàbàwa balánamái, iyapicúami imusúacawa lícha canánama. ¹⁹Néese, Jerusalén iyacàlená minanái yéemiacaalíté Judasmi iyáaná, yá nàaca lípidená yái cálica Acéldama, ímáanáca natàacái iyú: “Írái yàalu”. ²⁰Pedro itàaníca nalí àniwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pedro ímaca nalí: “Càité rey David itànàcaté tàacáisi Judas Iscariotemi ìwàli cuyàluta Salmos írìcu. David ímacaté:

‘Máispináca icapèemica, canácata iyéeripiná icapèemi írìcu’,
càité David itànàca. Itànàcaté àniwa:

‘Aiba wenàiwica àniwa ìbaidapiná yáamiricubàami’,

càité David itànàca Salmos írìcu”, ímaca yái Pedroca.

²¹ Pedro idécanámité icàlidaca nalíni Judasmi íináwaná ìwàli, yá ímaca nalí àniwa: “Íyéeyéica wèewi níái asianáca yèepuníyécátéwa wáapícha èeri imanùbaca idècunitàacá Wáiwacali Jesús iyaca wáapícha. ²²Yèepuníyécáwaca wáapícha Juan ibautizácatáiseté Jesús àta Wáiwacali imíchàacatalétátéwa wáícha chènuniré. Càide iyúwaté rey David itànàanáté tàacáisi ímèerica: ‘Aiba wenàiwica àniwa ìbaidapiná yáamiricubàami’, càita nacái iwàwacutá abéeri ìbaidaca Dios írìpiná wáapícha Judas yáamiricubàami icàlidacaténá Jesús íináwaná ìwàli idéca imíchàacawa yéetácáisi lícha”, ímaca yái Pedroca.

²³ Iná macáita Jesús yéewáidacaléca manùbéeyéi needáca nèewísewa pucháiba asianái. Abéeri ípidená José, áibaalí ípidená Barsabás, áibaalí ípidená nacái Justo, máisibaca ípidená. Yá nacái yàacawéerináca ípidená Matías. ²⁴⁻²⁵ Yá macáita nasutáca níawawa Dios lícha macáita namanùbaca iyúwa. Námaca: “Wáiwacali, píacata yái yáaliéerica macái wenàiwica íiwitáise. Píasáida walí càirínácaalí néená níái pucháiba asianáca píwawéeri ìbaidaca píri iyúwa apóstol Judas yáamiricubàami, yái Judas ìbaidacalémica Judas yúuquéricaté líchawa íbáyawaná ìwalísewa, yàacaténátéwa yúuwíhàacatalépináca, yái infiernoca”, námaca nasutáca Dios.

²⁶ Néese, iyúwaté judío íiwitáise iyáaná, náucaca náichawa suerte píubanaméeyéi íba, náalíacaténátéwa càirínácaalí néená Dios yeedéericaté ìbaidéeripinaté Dios írì náapícha níái apóstolca. Yá needáca náicha Matías, ìbaidéeripiná Dios írì náapícha. Yácata doce apóstol yéenáca, yái Matíasca.

2

La venida del Espíritu Santo

¹ Néenialité judionái namánicaté nàasu cultowa ípidenéerica Pentecostés, yá macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa abéeri capíi írìcu. ² Yátaté néemiaca manuírì sànsi chènuníséeri càide iyúwa wéemianá cachàinírì cáuli isàna. Macáita yáawinéeyéicawa capíi írìcu néemiaca yái sànsica. ³ Yá naicáca quichái nacáiri ipèrùca manùba càide iyúwa waicáana quichái. Yá quichái ipèrùca iseríacawa náiwita ìwàli nàalímáwanama, macáita níái wenàiwicaca. ⁴ Yá Espíritu Santo ìwàluacawa nàwàwaliculé canánama, icùacaténá náiwitáise. Yá nadàbaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise áiba cáli néeséeyéi itàacái iyú, yái tàacáisica càmirítécáwaca nadé náalíaca natàaníca iyú, càide iyúwa Espíritu Santo imàacáaná nacàlidacani.

⁵ Néenialité áibanái judío iyaca néeni Jerusalén iyacàlená írìcu, yàanéeyéicaté macái cáli néese. Níái judíoca neebáidacaté Dios itàacái cáalíacáiri iyú. ⁶ Judionái yéemiacaacáita yái sànsi chènuníséerica, yá manùba nàwacáidáyacacawa capíi néré. Néemiaca apóstolnái, áibanái nacái náapichéeyéica, nacàlidaca nalíni natàacái imanùbaca iyú. Macái wenàiwica yéemiaca itàacáiwaca. Nánáidacawa manuísíwata néemiaca natàacáiwaca, níái manùbéeyéica judíoca yàanéeyéicaté capíi néré. ⁷ Yá judionái nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná natàaníca watacáita imanùbaca iyú? Ewita Galilea yàasu cáli néeséeyéicáaníta níca canánama, càicáaníta natàaníca watacáita imanùbaca iyú. ⁸ ¿Càinásica yéewaná nàalímá nacàlidacani watacáita iyú? ⁹ Manùba cáli néeséeyéi wía: Partia yàasu cáli, Media yàasu cáli nacái, Elam yàasu cáli nacái, Mesopotamia yàasu cáli nacái, Judea yàasu cáli nacái, Capadocia yàasu cáli nacái, Ponto yàasu cáli nacái, Asia yàasu cáli nacái, ¹⁰ Frigia yàasu cáli nacái, Panfilia yàasu cáli nacái, Egipto yàasu cáli nacái, Libia yàasu cáli néeséeyéi nacái, iyéeyéica mawíénita Cirene yàasu cáli írì, Roma iyacàlená minanái nacái ipáchiéeyéica iyaca cháí, ¹¹ áibanái nacái judíosíwanái, áibanái nacái càmiyéica judío iwènúadéeyéicaté íiwitáisewa neebáidacaténá Dios itàacái iyúwaca judíosíwanái, Creta yàasu cáli néeséeyéi nacái, Arabia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Manùba cáli néeséeyéica wía, quéwaca macáita wáalímáwanama wéemiaca natàaníca watacáita iyú nacàlidaca ìwàli yái Dios imàníníca cayáberì íiwitáise cachàinírì iyúwa —námaca nalíwáaca.

¹² Níái manùbéeyéi wenàiwicaca, càmitaté náalíwaca càinácaalí iyú yéewaná apóstolnái càì natàaníca madécaná tàacáisi iyú yéewanápiná manùbéeyéi cáli néeséeyéi yéemiaca itàacáiwaca. Nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná càì natàaníca? —námaca nalíwáaca. ¹³ Abénaméeyéi quéwaca naicáanicáita apóstolnái íquíniná meedá. Iná námaca:

—¡càméeyéica nía meedá! —náimaca naicáanica.

Discurso de Pedro

¹⁴ Néeseté Pedronái, níái docéeyéica imanùbaca apóstolca, namusúacawa manùbéeyéi yéewíse, níái ciento veinte namanùbaca yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidacaténá manùbéeyéi wenàiwica iríni. Yá Pedro icàlidaca nalíni cachàimíri tàacáisi iyú. Íimaca nalí: “Píacué, nuénánái judíoca, macáitacué pia nacái Jerusalén iyacàlená mīnanáica, péemiacué cayábani yái nucàlidéeripínacuéca píríwa. ¹⁵ Piyúunáidacuéca nacámaca níái wenàiwicaca. ¡cámíríta! Canácata icáméeri mapísái yáawanáitacáawa a las nueveta. ¹⁶ Néese Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo càide iyúwa profeta Joel icàlidáanáténi bàaluité, itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçuise nacái. Dios íimacaté:

¹⁷ ‘Mawíénicaalí yái èeri imáalàacatáipínáwa, yá nubànùapíná Espíritu Santo wenàiwicanái irí canánama, yàacawéeridacaténá nía; iná yéewanápinacué péenibe nacàlidaca tàacáisi nunùmaliçuise; nubànùapíná tàacáisi ùculiyéi irí yéenáiwanasí nacáiri iyú, béeyéi irí nacái náamacani iríçuísewa.

¹⁸ Néenálipíná nubànù Espíritu Santo nùasu wenàiwicanái iwàwaliculéwa, yàacawéeridacaténá nía, aslanái, inanái nacái, yéewanápiná nacàlidaca tàacáisi nunùmaliçuise.

¹⁹ Capíraléeri cáli iríçuwa nùasáidapíná naicá wawàsi nacalùadéeripíná naicáca, ínata nacái cáliquái—irái, quichái, acalée nacáiri ísaca nacái.

²⁰ Yái èeri icamaláná catéeripínáwa, quéeri nacáíwa nàiquéechúapíná quíirawaca càide iyúwa waicáaná irái, ipíchawáise nùasu èeri máini cayábéeri yáanàaca, caiyéiníneri nacái.

²¹ Quéwa macáita cawínácaalí wenàiwica isutéeyéica yáawawa núcha nuicánápiná napualé, nuwasáapíná níawa nùasu yúuwichàacáisi íichawa’, íimacaté yái Diosca, càité profeta Joel itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise.

²² “Iná péemiacué cayábani yái nucàlidéeripínacuéca píríwa, píacué israelítica: Píalíacuécawa machacáníri iyú cànácaalíté iyáaná pèewibàa, yái Jesúsca, Nazaret iyacàlená néeséerica. Dios idéca yáasáidacuéca píríni, píalíacaténáwa Jesús iwali, abéeri Dios néeséericaní, yái Jesúsca. Dios imàacacaté Jesús imànica máiníri cayábanaméeri wawàsi, càmíríca wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténacué píri Dios ibànùacani. ²³ Ewitacué píalíacáanítatéwa iwali Dios néeséericaní, cáicáanítacué píibàacaténi, pinúacaténáni. Quéwa bàaluitésíwa Dios ínàidacatéwa imàacáanápiná áiba wenàiwica iyúudàacuéca píibàaca Jesús presoíri iyú, yéewanápinacué píimàacaca báawanaméeyéi aslanái itàtàacani cruz iwali. ²⁴ Quéwa Dios iwásàacaté Jesús yéetácáisi íicha, yáté imichàidaca Jesús yéetácáisi íicha càmícáiná yéetácáisi yáalímá imawèniadacani. ²⁵ Yáté rey David icàlidacaté tàacáisi Jesús iwali Dios inùmaliçuise. Jesús íimacaté Dios irí:

‘Nucuèriná Dios, núalíacawa píyáanápiná núapicha càiripínáta, píacawéeridaca nacái núa. Iná canácata yáalíméeri imàacaca nugaláacawa pícha, pía Nucuèriná Diosca.

²⁶ Iná yéewa casíimáica nuwàwa, yásí nucántàa nacái casímíri iyú. Yá máini manuíca nuúnáidapínacawa nuwàwawa píwali,

²⁷ càmícáiná píimàacapíná núa càliculli irícu. Càmita nacái píimàacapíná ibadácawa yái nuínaca, núa píasu wenàiwicaca mabáyawanéerica.

²⁸ Pídéca píimàacaca cáuca núa, yá nuyanídapínacawa nùyacaalípináta píapícha’, íimacaté yái Jesúsca, càité David itànàaca Jesús itàacái.

²⁹ “Píacué nuénánáica, macáitacué wáalíacawa wàawirimi rey David yéetacatéwa, yáté nabàliacani. Siúcade macáita wía judíoca wáalíacawa alénácaalí David yáasu càlicullimi iyaca cháí wèewibàa. ³⁰ Profetacaté yái rey Davidmíca, yá yáalíacatéwa nacái Dios imànícate wawàsi David yáapícha cáimíetacanéeri iyú imàacáanápináté rey David itaquérínámi icúaca israelítanái David yámíricubàami. ³¹ David icàlidacaté yái tàacáisi Dios inùmaliçuise, càide iyúwa David idéca nacáicaalí ííaca macáita yái ichàbàanápináacawa. Iná yéewa rey David icàlidacaté tàacáisi íiméerica Mesías icáucáidacani, yái israelíta icuèrinápináca. David íimacaté nacái Mesías càmínápináté iyamáawa càliculli irícu, càmínápináté nacái íinámi ibadáwa. ³² Yái Jesúsca, Dios idéca icáucáidacani, yá nacái macái wía, wadéca waicáca cáucani. ³³ Dios idéca imichàidaca Jesús chènunírí, imàaca nacái yáawinacawa yéewápuwáise Dios irí, icúacaténá macáita Dios yáapícha chènunírí. Yá càide iyúwaté Jesús icàlidáaná walíni, Wáaniri Dios idéca imàacaca Jesús ibànùaca walí Espíritu Santo. Siúca èeri pídécuéca péemlaca, píicáca nacái cànácaalí iyú Espíritu Santo icúaca wenàiwicanái ííwítáise. ³⁴ Wáalíacawa Mesíascani yái Jesúsca, Dios ibànùeripínacaté icúacaténá wía, yácáiná rey David càmítaté imichàawa chènunírí ícáuca yáapíchawa, quéwa David icàlidacaté tàacáisi Mesías iwali Dios inùmaliçuise. David íimacaté:

‘Wacuèriná Dios íimacaté Nuiwacali irí: Píawinawa núapícha nuéwápuwáise pícuàcaténá núapícha macáita,

³⁵ idécunitáca numawèniadaca pícha macái píuwidenáíwa, íimaca yái Diosca’,

càité David ímaca.

³⁶ “Píacué macái Israel itaquénáinámica, iwàwacutácué píaliacawa báisírnicani: Yái Jesúsca, pinuéricatécué cruz íwali, yácata Dios imàaqueérica Wáiwacalipiná, Mesías nacái, yái wacuèrinápináca, wía judíoca”, ímaca yái Pedroca.

³⁷ Néese níái wenàiwica iwacáidáyaquéeyéicawa néré, néemiácáiná Pedro yáasu tàacáisi, íná máini achúmaca nawáwa nabáyawaná íwaliwa. Yá nasutáca néemiawa Pedro, apóstolnái nacái. Yá náimaca nalí:

—Píacué wéénánáica, ¿cáinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. ³⁸ Néese Pedro ímaca nalí:

—Píwènúadacué píiwitáisewa Dios írípíná. Pibautizácué nacáíwa Jesucristo ípidená íwali píasáidacaténácué peebáidaca itàacái. Yási Dios imàacacué iwàwawa píbáyawaná ícha. Ibànüapínácué píri Espíritu Santo icüacaténácué píiwitáise. ³⁹ Yái Espíritu Santoca, Dios iwàwéericuéca yáaca píri, péenibe írí nacái, nalí nacái macáita iyéeyéica déeculé, yácáiná Dios ibànüapíná Espíritu Santo nalí canánama, cawinácaalí Wacuèriná Dios iwàwéeyéica imáidaca yáasunáipínáwa —ímaca yái Pedroca. ⁴⁰ Càita Pedro icálidaca nalíni déecuírí iyú, yàaláa nacái nía. Ímaca nalí:

—Píwènúadacué píiwitáisewa ipíchaná Dios yúuwicháidacuéca pía náapicha níái cabáyawanéeyéi wenáiwicaca —ímaca yái Pedroca.

⁴¹ Inaté níái yeebáidéeyéicaté Pedro yáasu tàacáisi, nabautizácué. Tres mil namanúbaca níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái yáté èerica. ⁴² Nàwacáidáyacacawa náapicha áibanái yeebáidéeyéica néemiácáténá apóstolnái yéewáidáná nía. Yá macáita neebáidaca cachàiniwaca. Abédanamata nacái náiwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa. Nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios ícha, nawacúacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca, nawáwalicaténá Jesús yéetácatéwa náichawalíná.

La vida de los primeros cristianos

⁴³ Néeseté apóstolnái ichùnliaca yáacawa manúbéeyéi cáuláiqueeyéi Dios íiwitáise iyú. Dios imàaca nacái namànica manúba cachàinírí iyú càmírí wenáiwica idé imànica. Iná Jerusalén iyacálená mìnánái cáaluca nawáwa nánáidacáwacawa canánama. ⁴⁴ Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, abédanamata náiwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa. ⁴⁵ Yá nawéndaca nàasuwa cáinacaalí nadènièrica nawacúacaténá iwènináami catúlúcanéeyéi írí yeebáidéeyéica Jesús. ⁴⁶ Eeri imanúbaca nàwacáidáyacacawa templo írículé nàacaténá Dios írí cayábèeri. Nàwacáidáyaca nacáíwa nacapèe írículéwa nawacúacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca nawáwalicaténá Jesús yéetácatéwa náichawalíná. Yá nayáaca nayáacaléwa náapichawáaca casímírí iyú nawáwalicúisewa. ⁴⁷ Jerusalén iyacálená mìnánái cáimíetaquèeri iyú naicáca wenáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Eeri imanúbaca Wáiwacali iwàsáaca áibanái wenáiwica Dios yáasu yúuwicháacáisi ícha néenánáicaténá nía, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

3

Un cojo es sanado

¹ Aiba èerité Pedro, Juan nacái nàacawa templo néré a las trescatáica táicalé càide iyúwa judío íiwitáise íyáaná nasutáca níawawa Dios ícha èeri imanúbaca. ² Macái èeri imanúbaca iyacaté néré abèeri asiali éeruírí yàabàli, quéwa yáta imusúanáta. Eeri imanúbaca áibanái itècani templo inùma nérépiná, yái templo inùma ípidenacátáica Hermosa. Néré isutáca plata wenáiwicanái ícha, níái iwàluèyécawa templo írículé. Isutáca náicha plata iwènicaténá iyáapínáwa. ³ Íicáca Pedro, Juan nacái iwàluèyéiwa templo írículépiná, yá isutáca náicha plata. ⁴ Idècunitàacá isutáca náicha plata, yá naicáidaca írí. Pedro ímaca írí:

—Píicáida walí —ímaca yái Pedroca. ⁵ Yái asiali éeruírí yàabàli íicáidaca nalí machacànita, iyúunáidacáiná nàapínáca írí plata. ⁶ Quéwa Pedro ímaca írí:

—Canáca nulí plata, orocáaníta canácata nulíni. Numànica píriwa yái núaliméerica numànica. Núumaca píri Jesucristo Nazaret iyacálená néesèeri inùmallicúise, yái ichàiniadéerica núa, nuchùnlicaténá pía, pimichàawa píipíná —ímaca yái Pedroca.

⁷ Yá Pedro íbáaca asiali ícáapi yéewápuwáisèeri, yá Pedro imicháidaca ibàlúawa yái asialica. Idècunitàacá imicháacawa yái asialica, yáta cachàinica yàabàli. ⁸ Yá ípisia ibàlúacawa. Yá idábaca íipínaca. Iwàlúacawa Pedronái yáapicha templo írículé, ípisanica nacái yáacawa, yáaca Dios írí cayábèeri néeninamata. ⁹ Macáita wenáiwica iyéeyéica templo írìcu naicáca íipínáanica. Néemia nacái itàacái yáaca Dios írí cayábèeri. ¹⁰ Nánáidacawa manuísíwata naicáidaca írí, cáalu nacái nánáidacawa nawàwawa íwali, yái asiali ichàbáanácawa, náaliacáinátéwa Dios íiwitáise iyaca néré, náaliacáiná naicácani yái asialica, náaliacáiná nacáíwa íwali yáawinánáirímicawa isutáca náicha plata templo inùma néré ípidenacátáica Hermosa.

Discurso de Pedro en el Pórtico de Salomón

¹¹ Yáí asìlali éuerúricaté yàabàlìmi, ichùnièricatéwa, càmita iwàwa nàacawa fícha yáí Pedroca, Juan nacáí. Nabàlùacawa abéeri imàdàaná néeni templo iricuírì. Yáí imàdàanáca lípidenácáté Pórtico de Salomón. Madécaná wenàiwica náináidacawa manuísíwata néemiaca Pedronáí iináwaná, iná napiacawa néré naicácáténá nía. ¹² Néese Pedro iicácáiná nàwacáidáyacacawa, yá íimaca nalí: “¿Cánásicúe máini píináidacawa manuísíwata piicáidaca walí, piacúe israelitaca? Picácué píináidawa wadéca wachùniaca yáí asialica wáiwitáise iyúwa meedáta. ¡Càmírita! Càmita nacáí wadé wamàacaca lípinaca íwalíse yáí wamànínáca culto Dios irí. ¹³ Achúmatàacáwa nucálidacué píriwani càinácaalí yéewaná lípinaca. Péemiacué cayába quéechacáwa: Wacuèriná Dios, yáí Dios wàawirináimi Abraham, Isaac nacáí, Jacob nacáí nèericaté icàaluíná, yácata imàaquéerica Jesús iyaca cáimiétacanéeri iyú náicha canánama, íbaidéerica Dios irípiná. Yáí Jesúsca presocatécué pimànicani, pimàacacáténáté càmiyíéi judío inúacani, níái icuèyéica wàasu cáli. Néeseté gobernador Pilato iwàwacaalíté iwasàaca Jesús, yá pítaanícátécué báawéeri iyú Jesús íwali, iná càmitatécué pimàaca Pilato iwasàacani. ¹⁴ Càmitacué písutá Pilato iwasàanápínáténi, yáí Jesús mabáyawanéerica imànírica càide iyúwa Dios ichùullaná. Néeseté písutácuéca Pilato fícha iwasàanápínátécué píri abéeri inuèricaté wenáiwica. ¹⁵ Càita pínuacátécué yáí yèerica wacáuca càmiri imàaláwa. Quéwa Dios imíchàidacáténi yéetácáisi fícha. Wía nacáí, wadéca waicáca cáucani, yáí Jesúsca. ¹⁶ Siúcade yáí asìlali píquèericúca cháí, píalièricúe nacáí piicáca, idéca ichùniacawa cachànicaténáí Jesús lípidená íwali, lípinacáténá, yeebáidacáiná Jesús itàacáí. Dios idéca imàacaca wachùniacani cayába, càide iyúwa píicáanácúe macáitani, weebáidacáiná Jesús itàacáí.

¹⁷ “Píacué nuénánáica, núalíacuécawa píwali, píwacanánáí nacáí pínuacaalítécué Jesús, càmitacué báisíri iyú píalíacawa cawinácaalí yáí pínuèricatécuéca. ¹⁸ Quéwa Dios imàacacátécué pimànica càide iyúwaté yàasu profetanáí canánama nacálidaca tàacáisi Dios inòmálicuise íwali yáí yàasu Mesíasca. Náimacaté iwàwacutàanápínáté Mesías yéetácawa, yáí wacuèrinápínáca Dios íbanuèrica walí, wía israelitaca. ¹⁹ Iná, píwènúacuéwa Dios irí àniwa, píwènúadacué nacáí píiwitáisewa Dios irípiná yéewacáténácúe imàacaca iwàwawa píbáyawaná fícha. Píwènúadacaalícué píiwitáisewa píbáyawaná líchawa caquialéta, yá cawàwanáta Wacuèriná Dios imàacapínácúe píyaca matuíbanáiri iyú. ²⁰ Píwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná yéewanápínácúe Dios íbanúaca píatalé Jesús, yáí Mesíasca. Bàaluité Dios íináidacawa imàacàanápínácúe pícuèrinápínacani, piacúe israelitaca. ²¹ Quéwa iwàwacutá Jesucristo iyamáacawa chènuniré àta Dios ichùniacataléta macáí wawási càide iyúwaté profetanáí ímáaná Dios inòmálicuise, níái Dios yàasu profetaca íbaidéeyéicaté Dios irípiná bàaluité èeri. ²² Càité profeta Moisés íimaca wàawirináimi irí: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios íbanùapínácúe píri profeta péenátacuéwa, nuíwítáise nacáirica. Peebáidacué Macáita càide iyúwa ichùullaná pimànica. ²³ Macáí cawinácaalí càmiyéica yeebáida iyúwa yáí profetaca ichùullanápíná, Dios yúuwichàidapíná níawa càiripínáta’, íimacaté yáí Moisésca.

²⁴ “Yá macáita profetanáí, yáí Samuel, nía nacáí profetanáí Samuel yámíisàna nacálidacaté Mesías yéenáiwáná íwalipínáté. ²⁵ Profetanáí nacálidacaté tàacáisi Dios inòmálicuise ímèericaté Dios íbanùanápínácúe píatalé pícuèrinápíná. Siúca idéca íbanùacuéca píataléni càide iyúwaté ímáaná. Dios imànicaté wawási cáimiétacanéeri iyú wàawirináimi yáapícha imànínápínácúe píri cayábéeri, piacúe nataquénánámica. Siúcade idéca imànicuéca píri cayábéeri càide iyúwaté ímáaná. Yácáiná Dios íimacaté wàawirimi Abraham irí: ‘Pítaquénánáimi líalíse numànipíná cayábéeriwa macáí èeri m̀nanáí irí’, càité íimaca yáí Diosca. ²⁶ Idécanáamité Dios imíchàidaca líriwa yéetácáisi fícha, yá íbanùaca wía wacálidacáténácúe píri iináwaná íwali quéechatécáwa, imànicaténácúe píri cayábéeri, piacúe israelitaca, yéewanápíná macáitacué píwènúadaca píiwitáisewa píbáyawaná líchawa”, íimaca yáí Pedroca.

4

Pedro y Juan ante las autoridades

¹ Idècunitàacá Pedro, Juan nacáí nacálidaca yáí tàacáisi wenáiwicanáí irí, yá sacerdotenáí nàanáca néré, yá nacáí úwi íiwacalíná, níái úwi icuèyéica templo, abenáméeyéi saduceo nàanáca nàapícha nacáí. ² Calúaca nía yácáiná Pedro, Juan nacáí néewáidaca wenáiwicanáí tàacáisi iyú ímèerica Dios idéca yásáidaca báisíri iyú icáucàidàanápíná yéetéyémíwa, Dios icáucàidacáináte Jesús. ³ Yá úwináí náibàaca nía, presoca namànica Pedro, Juan nacáí. Namàacaca nía presoíyèi íbanálicu, máincáiná catáca yàacawa, iná namàacaca nía néré táiyápinama. ⁴ Quéwa manúbéeyéi néená yéemièyèicaté Pedro icálidáaná nalíni, neebáidaca Jesús itàacáí. Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacáí batéwa cinco mil namanúbaca níawami asíanáita. Càmita naputàa càisimalénácaalí inanáí, sùmanáí nacáí yeebáidéeyéica Jesús.

⁵ Néese mapísáinámi àniwa, judío íiwacanánáí sacerdotenáí, judío icuèrinánáí béeyéi nacáí, áibanáí nacáí yéewáidéeyéica wenáiwica templo iricu nàwacáidáyacacawa Jerusalén íyacaléná néré. ⁶ Iyacaté néré náiwacanánáí yéewi Anás, yáí sacerdote íiwacalínáca. Nàyaca néré áibanáí

sacerdote nacái: Caifás, Juan nacái, Alejandro nacái, áibanái nacái sacerdote íiwacanánái yéenanáisiwa macáita. ⁷ Néese nachùullaca natéca nàatalé Pedro, Juan nacái. Yá namàacaca Pedronái nabàlùacawa nàacuésemi. Yá nasutáca néemiawa Pedronái. Námimaca Pedronái irí:

—¿Cawiná íiwitáise iyú pidécué còi pimànica? ¿Cawinácué ichùulla pimànica càiri wawási? —námimaca. ⁸ Néese Espíritu Santo icùaca Pedro íiwitáise. Yá icàlidaca nalíni:

—Píacué nuénánái judío íiwacanánáica, wacuèrinánái béeyéica nacái: ⁹ Pidécuéca pisutáca péemiawa wía iwali yái wamánínáca cayábéeri cúláiquéeri irí, pialíacaténácuéwa cainácaali yéewaná asiali ichùnìacawa. ¹⁰ Uwé, wacàlidacué piríni yéewanápiná macáita Israel itaquénáinámi náalíacawa. Yái asialica iyéerica cháí macáita wenàiwicanái yàacuésemi, idéca ichùnìacawa Jesucristo Nazaret iyacàlená néeseeri íipidená iwali, Jesús ichùullacáiná wachùnìacani, yái Mesíasca Dios ibànuèrica walí wacuèrinápináca, wía judioca. Pinúacatécué Jesús cruz iwali, quéwa Dios icáucáidacaténi. ¹¹ Píacué nuénánáica israelita íiwacanánáica, báawacatécué píicáca Jesús, piyúunáidacáinacué canáca iwèni, quéwa Dios idéca imàacaca máini cachàiníri náicha canánama, yái Jesúsca. Péemiacué comparación: Càicuéca piade iyúwa wenáiwica imánífyéica íba icapèená. Nayúunáidaca báawaca abéeri íba, íná náucaca náichawani. Néese yái íbaca máini iwàwacutácawa capii irípiná áiba íba ícha canánama. Càita nacái Dios idéca imàacaca máiníri cáimiétacanáca náicha canánama yái Jesúsca, éwitacué piyúunáidacáaníta canáca iwèni. ¹² Canácata áiba Jesús ícha yáaliméeri iwasaaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, canáciná áiba Jesús ícha cháí èeri irícu Dios imàaqueeri iwasaaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha —ímimaca yái Pedroca.

¹³ Idécanámi náiwacanánái yéemiaca Pedro, Juan nacái nacàlidáaná macàaluínátani Jesús iináwaná iwali, yá náiwacanánái nánáidacawa manuísíwata néemiaca Pedronái itàanica cáalíacáiri iyú, níacáiná náiwacanánái náalíacawa càmítaté Pedronái yéewáidaca judionái yàasu escuela irícu, íbaidéeyéica meedá nía nacái. Yá nawàwalica Pedronái nèepunicatéwa Jesús yáapícha. ¹⁴ Yái éeruicáté yàabàlimi nacái ichùnìericatéwa ibàlùacawa néré náapícha, íná judío íiwacanánái càmítaté náalimá natàanica báawéeri iyú Pedronái iwali. ¹⁵ Néeseté níái iwacáidáyacuéyéicawa nachùullaca úwinái namusúadaca Pedronái méetáucuta náicha achúmáanata. Yá namusúadaca Pedronái. Néese sacerdotenái natàanica náapichawáca Pedronái iwali. ¹⁶ Yái námimaca nalíwáaca:

—¿Càinápinásica wamàni nalí, níara asianáica? Macáita Jerusalén iyacàlená mìnánái náalíacawa nadéca namànica yái càmíríca wenáiwica idé imànica. Íná càmíta yéewa wáimaca càmítasa namàni càiri wawási. ¹⁷ Quéwa iwàwacutácué wàaláca nía cachàiníri iyú ipíchaná nacàlidaca siúcáise de Jesúsmi iináwaná iwali, ipíchaná macái wenáiwica nacàlidaca nalíwáaca mamàalàacata asiali iináwaná iwali, yái éeruicáté yàabàlimi nachùnìerica —námimaca.

¹⁸ Néese namáidaca Pedronái àniwa. Yá nàalàca nía ipíchaná nacàlidaca Jesús iináwaná iwali, ipíchaná nacái néewáidaca wenáiwica Jesús iwali. ¹⁹ Quéwa Pedro, Juan nacái námimaca nalí:

—Wadéca wáináidacawa wamánínápiná càide iyúwa Dios ichùullaná wía. Néese plialíacuécawa càmíta wadé weebáidacuéca pitàacái Dios itàacái ícha. ²⁰ Càmita yéewa masànaca wía. Iwàwacutá wacàlidaca iwali yái waiquéerica, wéemièri nacái —námimaca níái Pedronáica.

²¹ Néese náiwacanánái nàalàca nía cachàiníri iyú, nabàulíca nàuwichàidáanápiná Pedronái càmícaali namàni càide iyúwa nachùullaná nía. Néese namàacaca Pedronái namusúacawa náicha. Càmita náalimá nàuwichàidaca Pedronái yácáiná macái wenáiwica yàaca Dios irí cayábéeri iwali yái asiali ichùnlanáca. ²² Yái asiali ichùnìericatéwa Dios íiwitáise iyú idèniacaté cuarenta camuí ichàbaníse.

Los creyentes piden confianza y valor

²³ Néeseté Pedro, Juan nacái idécanáamité nàacawa náicha, yá nàacawa nàwacáidáyacacawa nàacawéeyéiná yáapíchawa. Pedronái icàlidaca nalí macáita yái sacerdote íiwacanánái ímáanacaté, nía nacái judío icuèrinánái béeyéica. ²⁴ Néemiacanáami, yá macáita nasutáca níawawa Dios ícha abédanamata macáita namanúbaca iyúwa. Námimaca: “Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama, píacata yái imáníricaté capíraléeri cáli, chá nacái èeriquéi, manuiri úni nacái, canánama wawási nacái iyéerica. ²⁵ Pía Wacuèriná Diosca, bàaluité Espíritu Santo icùaca píasu wenáiwica rey David íiwitáise, yáara wàawirimica, yéewacaténáté icàlidaca tãacáisi pinùmalcuíse. David íimacaté:

‘Canápináta meedá càmíyíe israelita namànica ùwicái Dios íipunita. Canápináta meedá israelitanái nánáidacawa namánínápiná ùwicái, càmíciná náalimá namawèniadaca náichawa Dios.

²⁶ Aibanái èeri mìnánái icuèrinánái, náiwacanánái nacái nàwacáidáyacacawa namànicaténá ùwicái Wacuèriná Dios íipunita, íipunita nacái yái Dios yàasu Mesíasca, Dios ibànuèripínaca icúacaténá israelitanái’, càité íimaca yái Davidca.

²⁷ “Báisita macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profeta rey David itànaanaté tàacáisi Dios inmalicuise: rey Herodes, gobernador Poncio Pilato nacái nàwacáidáyacacawa cháí Jerusalén iyacàlená iricu náapicha níai càmíiyéica israelita, israelitanái nacái, nanúacaténá Piiri Jesús, piasu wenàiwica mabáyawanéerica, yái Mesíasca pibànuericaté icúacaténá israelitanái. ²⁸ Càité namànica macáita càide iyúwaté píináidáanáwa iwàwacutáanápínaté ichàbacawa. ²⁹ Siúcade pia Wacuèriná Diosca, péemia nataacái yái nabàulianáca nàuwicháidáanápíná wía. Pichàiniada wía, wía piasu wenàiwicaca wacàlidacaténá pitàacái mamàalàacata, macàaluínátani nacái yái Jesús iináwanáca. ³⁰ Pimàaca wachùniaca cáuláiquéeyéi pichàini iyúwa. Pimàaca nacái wamànica yái càmírica wenàiwica idé imànica Jesús lípidená iwali weebáidacáiná yái Piiri Jesús mabáyawanéerica, íbaidéerica nacái píripíná”, còi nasutáca níawawa Dios ícha.

³¹ Néseté idécanáami nasutáca níawawa Dios ícha, yá icusúacawa yái caplica nàwacáidacàaluca, yá Espíritu Santo icúca náiwitáise macáita. Yá cachànica nawàwa, nacàlidaca Dios itàacái macàaluínátana.

Todas las cosas eran de todos

³² Abédanamata náiwitáise náapichawáaca níai manùba wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Canácata néená imáisanieri yàasuwa áibanái ícha, áibanái imáapuacalíté wawási. ³³ Apóstolnái nacái namànicaté madécaná Dios ichàini iyú, mamàalàacata nacàlidaca nacái Wáiwacali Jesús iináwaná iwali icáucacatéwa. Yá Dios imànica cayábéeri nalí macáita manuísiwata. ³⁴⁻³⁵ Canácata nëewi áiba imáapuèri wawási, niacáiná cawinácaalí idèniéyecaté bñacalé yàaluná, capli nacái, nawéndaca nía, yá natéca iwènináami apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái nawacúaca iwènináami catúulécanéeyéi irí, àta càisimalénàcaalí namáapuèrica. ³⁶ Càité iyaca nëewi abéeri levita lípidenéerica José, íbaidéericaté Dios yàasu templo iricu, abéeri Chipre yàasu iwàwata néeséeri. Apóstolnái nàacaté nacái lípidená Bernabé. (Yái lípidená Bernabé ímáanáca: “Yái asiali ichàiniadéerica wawàwa” ímáanáca). ³⁷ Yái Bernabé idèniacaté bñacalé yàaluná, yá iwéndacani. Yá itéca iwènináami apóstolnái yàatalé nayúudacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

5

El pecado de Ananías y Safira

¹ Quéwa, iyacaté áiba asiali lípidenéericaté Ananías, yàacawéetúa nacái lípidenéechúa Safira. Náináidacawa nawéndáanápíná bñacalé yàaluná, yá nawéndacani. ² Yái asiali yeedáca iríwa iwènináami yéená, yá itéca nacái yéená apóstolnái yàatalé, yá imàacaca nalíni nawacúacaténáni catúulécanéeyéi irí, icàlidaca nacái nalíni idécasa imàacaca macáita iwènináami. Yàacawéetúa nacái úaliacawa iwali úacawéeri yeedáanáca iríwa yéená. ³ Néese Pedro ímaca irí:

—Ananías, ¿cáná pimàaca Satanás ichùulica píiwitáise pimànicaténá pichíwawa Espíritu Santo irí? Pidéca picàlidaca walí píináwanáwa pitécasa wàatalé macáita iwènináami, quéwa pidéca peedáca píriwa iwènináami yéená yái piwéndéerica piasu cálimicawa. ⁴ Yáara bñacalé yàalunámica piásusiwataté, càmítaté iwàwacutá piwéndacani, càmicaalí còi piwàwa. Néese pidécanáamité piwéndacani, yáté piásusiwata yái iwèninámica. Càmítaté iwàwacutá pimàaca macáitani ofrenda iyú càmicaalí còi piwàwatá. ¿Cáná yéewa píináidacawa pimànica yái báawéerica? Càmítaté pimàní pichíwawa abéta wenàiwicanái iríta, néese pidéca pimànica pichíwawa Dios irí nacái —ímaca yái Pedroca.

⁵ Yéemiacanacáitani, yáta Ananías yéetácawa íbàlúacawa, yá ichéecami yúuwàacawa. Macáita yéemiéyéica iináwaná yéetáanáwa, yá cáaluca nía macáita manuísiwata. ⁶ Néese abénaméeyéi úuculiyéi yàanàca, yá nëepúaca ichéecami wáluma iyú. Yá natéca nabàllawani.

⁷ Másiba hora idénáami, yá Ananías yàacawéetúami ùanàca uwàlúacawa néré nàwacáidacàalu iriculé. Càmíchúaca yáaliawa yái ichàbànacawa. ⁸ Néese Pedro isutáca yéemiawa úa:

—Picàlida nulíni, ¿piwéndacalítécué yáara bñacalé yàaluná, peedátésicué yái iwèninámica picàlidéerimicué walíni? —ímaca yái Pedroca. Yá úumaca irí:

—Báisita, wadéca wamàacaca ofrenda iyú macáita yái iwèninámica weedéerica —úmaca. ⁹ Néese Pedro ímaca ulí:

—¿Cánacué yéewa abédanamata píiwitáise píapichawáaca píalímáidáanápínacué piicáwa Espíritu Santo, yái Wáiwacali íbànuerica walí? Aca néese níara siúqueyéica tàacáwa yàaca íbàllaca piacawéerimi. Siúca nacáide natépiná nabàllawa píaca —ímaca yái Pedroca.

¹⁰ Yáta uetácawa ubàlúacawa, yá uchéecami yúuwàacawa Pedro yàabàli idaní. Nawàlúacawa néré níai úuculiyéica, yá nàanàca uchéecami. Yá natéca nabàllawa úa úacawéerimi idaníbàwa. ¹¹ Néese macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái, macáita nacái áibanái yéemiéyéica yái ichàbànacawa, yá cáaluca nía manuísiwata.

Muchos milagros y señales

¹² Apóstolnái namànícá nàacawa madécaná cayábéeri wawàsi wenàiwicanái irí, Dios íiwitáise iyú. Nàwacáidáyacacawa abéeri imàdàaná iriculé templo iricuirica. Yái imàdàanáca íipidenácaté Pórtico de Salomón. ¹³ Abénaméeyéi cáaluca nēepunicawa apóstolnái yáapicha. Aibanái wenàiwica cayábaca naicáca apóstolnái cáimiétaquéeri iyú. ¹⁴ Manùbéeyéi wenàiwica neebáidacaté Wáiwicali itàacái, asianái, inanái nacái manùbéeyéi. ¹⁵ Iná nēepunida nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica àyapulicubáa. Néese náawináidaca cáuláiquéeyéi yáalubáisi íinata, naliadaca nacái nía cusíduma nacáiri íinata. Nacùaca Pedro ichàbacawa néenibáa, imàacacatená icáapiwa nàwali, càmicaalí nacái Pedro itàaná ichàbawa nàwalíse, yéewacatenáté uláicái ichàbacawa náicha. ¹⁶ Manùbéeyéi wenàiwica nàanàca iyéeyéica mawiénita Jerusalén iyacàlená irí, natéca nacái néenánaiwa cáuláiquéeyéi, nía nacái wenàiwica demonio yúuwichàidéeyéica. Yá macáita cáuláiquéeyéi nachùnìacawa.

Pedro y Juan perseguidos

¹⁷ Néeseté sacerdote íiwacaliná, nía nacái saduceo yéénaca iyéeyéica yáapicha, calúaca naicáca apóstolnái, cayábacáiná wenàiwica naicáca apóstolnái sacerdotenái íicha. ¹⁸ Yá sacerdotenái náibàaca apóstolnái, yá nàucaca nía presoíyéi ibànaliculé. ¹⁹ Tàiyápiita quéewa Wáiwicali yàasu àngel yàanàca yàacùaca presoíyéi ibàna inùma. Yá imusúadaca nía néese. Yá àngel íimaca nalí: ²⁰ “Piacuéwa templo iriculé. Picàlidacué wenàiwicanái iríni yái tàacáisica íiméerica Wáiwicali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha”, íimaca nalí yái àngelca. ²¹ Idécánámi néemlacani, yá nawàlùacawa templo iriculé mapisáita. Yá nadàbaca néewáidaca wenàiwicanái iyéeyéica néeni. Idècunitàacá nàyaca néré, néese sacerdote íiwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica nàanàca templo néré, áiba imàdàaná iriculé quéewa. Yá nàwacáidaca Junta Suprema, níai israelita íiwacanánáica macáita. Yá nachùullaca úwinái yàaca yeedáca apóstolnái presoíyéi ibàna iricúise, natécatená nía sacerdote nái yàatalépiná. ²² Úwináita quéewa nàanàca presoíyéi ibàna néré, yá canáca néeni níai apóstolca. Yá úwinái yéepùa icàlidaca náiwacanánái iríwani. ²³ Úwinái íimaca nalí:

—Wàanàca presoíyéi ibàna ibàlièricawa cayába yái inùmaca. Níai úwi nacùaca cayábani, yái inùmaca. Quéewa, wàacùaca waicáwa presoíyéi ibàna inùmaca, yá canáca iyéeri iricu —námica níai úwica.

²⁴ Idécánámi néemlacani, néese sacerdote íiwacaliná, úwi íiwacaliná nacái, níai úwi icuèyéica templo, nía nacái sacerdote íiwacanánáica, càmita nàalimá nàaliacawa ìwali càinácaalí íimáná, yá nasutáca néemlawa níawáaca càinácaalísica apóstolnái iyáaná. ²⁵ Néese áiba asiali yàanàca. Yá íimaca nalí:

—Níara asianáica pibàlièyecatécué presoíyéi ibànalicu, nabàlùacawa áiba imàdàaná iricu, cháí templo iricuirica. Néewáidaca nàyaca wenàiwica templo iricu —íimaca.

²⁶ Néese úwi íiwacaliná yàacawa úwinái yáapicha. Yá yeedáca níai apóstolca. Càmita quéewa inúadáida nía, cáalucáiná úwinái íicáca wenàiwica, ipíchaná wenàiwica nanúaca úwinái iba iyú. ²⁷ Natéca apóstolnái Junta Suprema yàatalé. Néese sacerdote íiwacaliná íimaca apóstolnái irí:

²⁸ —Wadéca wachùullacuéca pía machacànita cachàiníri iyú càminápiná quirínama péewáidaca wenàiwicanái ìwali yàara asàlímica Jesúsca. Quéewa pidécuéca péewáidaca Jerusalén iyacàlená mìnánái canánama. Píwàwacué nacái picháawáaca waináwaná ìwali cabáyawanácasa wía ìwalíse yái yéetanácawa, yàara asàlímica —íimaca nalí. ²⁹ Quéewa Pedro, apóstolnái yáapichéeyéi nacái námica sacerdotenái irí:

—Íwàwacutá weebáidaca Dios itàacái, éwita wenàiwicanái ichùullacànita càminápiná càì wamàni. ³⁰ Wàawirináimi yàacaté Dios icàaluíná, yái Dios imichàidéericaté Jesús yéetácáisi íicha, yái Jesús pinuéricatécué cruz ìwali. ³¹ Quéewa Dios idéca imàacaca Jesús wacuèrinápiná, yéewanápiná Jesús icùaca wenàiwicanái canánama. Dios imàacaca Jesús Wáiwacalipiná, wía Israel itaquénáimáica. Dios nacái imàacaca Jesús iwasàaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, yéewanápiná wawènúadaca wáiwitáisewa wabáyawaná íichawa, Dios imàacacatená iwàwawa wabáyawaná íicha. ³² Wáaliacawa báisíricani yái tàacáisica, wacàlida nacái wenàiwicanái iríni, waicáicánani watúu iyúwa, yái Jesús, imichèericatéwa yéetácáisi íicha. Wacàlida ìwali yái waicuéerica. Espíritu Santo nacái íicácaté macáita yái ichàbàanácátéwa, iná yéewa wacàlidacani Espíritu Santo inùmalicúise, yái Espíritu Santoca Dios ibànuèrica walí canánama, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái —íimaca nalí yái Pedroca.

³³ Néese, idécánámi judío íiwacanánái néemlacani, yái Pedro itàacáica, yá calúaca nía. Nawàwa nanúaca Pedronái. ³⁴ Iyacaté quéewa judío íiwacanánái yéewi áiba asiali fariseonái yééná, íipidenéericaté Gamaliel. Yéewáidéeri wenàiwicanái Dios itàacái iyú, profeta Moisés itànéericaté. Càimiétacanéeri yái Gamalielca. Yá imichàa ibàlùacawa. Yá ichùullaca úwinái namusúadaca náichawa níai apóstolca achúmáanata. Yá úwinái imusúadaca apóstolnái. ³⁵ Néese, Gamaliel íimaca judío íiwacanánái irí:

—Píacué nuénánáica Israel itaquénáinámica. Péemiacué cayába. Cayábacué, píináidacuéwa cayába ìwali quéechacáwa, yái píináidéericuéca pímanínápiná nálí, níara asíanáica. ³⁶ Píwàwalicué yáara asialimica Teudas. Yáacatéwa icàlidaca ìwaliwa máinírísa cachàinícáni, ínà áibanái asíanái cuatrocientos namanúbaca nèepunícawa yáapícha. Quéwa, áibanái nanúacani, yái Teudasmica, yá macáita yáapichéeyéimi naseríacawa. Yáté imáalàacawéi wawàsica. ³⁷ Néese àniwa, néenialité watànàacaalíté wáipidenáwa gobierno írì, naputàacaténá wía, ìyacaté néeni Judasmi, Galilea yàasu cáli néeséeri. Abénaméeyéi nàacatéwa yáapícha. Néese áibanái inúacani. Yá macáita naseríacawa níái yáapichéeyémica. ³⁸ Iná nùalàacuéca pía, píimàacacué matuíbanáica níara asíanáica apóstolca. Píacué píisáiwica nálí wawàsi. Wenáiwica ìwítáise iyúcaalí meedáni, yái tàacáisi néewáidéerica iyú wenàicanáinái, yásínica imáalàacawa. ³⁹ Quéwa Dios ìwítáiseacaalíni, yá càmítacué píalimá píimáalàidacani. Iná cayábacué nuénánái, ipíchanácué píimánica ùwicái Dios ìpunita—ìmaca nálí yái Gamalielca. Néese judío ìwacanánái neebáica iyúwa Gamaliel yáalaaná nía.

⁴⁰ Yá namáidaca apóstolnái nàatalépináwa àniwa. Yá needáca apóstolnái ìbàle, nanúadáidaca nía àicu iyú, treinta y nueve yàawíríca nacapèedáidaca nía àicu iyú. Yá nachùullaca apóstolnái càmínápiná quirínama nacàlidaca Jesús ìináwaná ìwali. Néese namáacaca namusúacawa. ⁴¹ Níái apóstolca nèepùacawa judío ìwacanánái ìcha. Casímáica nawàwa, nàaca nacái Dios írì cayábéeri, Dios ìicácáináté nía càmíetaquéeri iyú, imàacáanápináté nàuwichàacawa Jesús írìpiná, neebáidacáiná itàacái. ⁴² Apóstolnái càmítaté nayamáida néewáidaca wenáiwica, nacàlidaca nacái Jesús ìináwaná ìwali, yái Mesíasca Dios ìbanùericaté icuacaténá israelítanái. Néewáidacaté wenáiwica èeri imanúbaca templo írìcu, wenáiwicanái icapèe írìcu nacái.

6

Se nombra a siete diáconos

¹ Néenialité manúbawanái nàacawa mamáalàacata níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Madécaná judionái itàanliyéica griego itàacái iyú nàanàacaté áiba cáli néese naicácaténáté judionái yàasu culto Jerusalén iyacàlená néré. Nadécanámi neebáidaca Jesús ìwali, yá nayamáacawa néré. Nàyaca nèewi abénaméeyéi inanái ìnrími yéetéeyémicawa ìcha, ínà canáca nálí nayáapíná. Apóstolnái iwacúacaté nayáapíná èeri imanúbaca níái imáapuèyéica yàacási, quéwa nawàwacutacaté quiríra yàacási níái itàanliyéica griego itàacái iyú. Iná níái itàanliyéica griego itàacái iyú natàanica áibanái judionái ìwali báawéeri iyú, itàanliyéica hebreo itàacái iyú. ² Néese níái doce namanúbaca apóstol nàwacáidaca macáita wenáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá apóstolnái ìmaca nálí:

—Càmíta cayába wayamáida wacàlidaca Dios itàacái wenáiwicanái írì wawacúacaténá yàacási catúlécaneeyéi írì. ³ Iná píacué wéenánáica, pícutácué siete namanúbaca asíanái pèewiwa. Iwàwacutá cayába náiwítáise, càmíyeyéi áibanái ìcháawáa ìbáyawaná ìwali. Iwàwacutá nacái cáalíacáica nía, iwàwacutá nacái Espíritu Santo icúaca náiwítáise. Yási wachùulla nawacúanápiná yàacási catúlécaneeyéi írì. ⁴ Néese wía apóstolca wasutápiná wíawawa Dios ìcha mamáalàacata, wéewáidaca nacái wenáiwica Dios itàacái iyú, Jesús ìináwaná ìwali —námica níái apóstolca.

⁵ Yá abédanamata náiwítáise canánama ìwali yái apóstolnái icàlidéerica nálí ìwali. Yá needáca Esteban, abéeri yeebáidéerica Jesús itàacái manuíswata, Espíritu Santo icuèri nacái Esteban ìwítáise. Needáca nacái Felipe, Prócoro nacái, Nicanor nacái, Timón nacái, Parmenas nacái, Nicolás nacái, yái Antioquía iyacàlená minalica, abéeri càmírì israelita quéwa iwènúadéericaté ìwítáisewa Dios írìpiná yeebáidacaténá càide iyúwa judionái yeebáidáanái. ⁶ Néese natéca níái siete namanúbaca asíanái apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái isutáca nálí Dios, namáacaca nacáapiwa sietéeyéi ìwali náasáidacaténá macái wenáiwica írì náibaidáanápináté Dios írì, níái sietéeyéica imanúbaca diáconoca.

⁷ Néeseté macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca Dios itàacái Jesús ìináwaná ìwali manúbéeyéi wenáiwica írì cachàiníwanái mamáalàacata. Yá máini manúbaca nía mamáalàacata Jerusalén iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Manúbéeyéi nacái sacerdotenái judionái neebáidaca Jesús itàacái.

Arrestan a Esteban

⁸ Abéeri diácono, ìpidenéericaté Esteban, itàanírì cayába Dios ìwítáise iyú, ìchùnìaca cáuláiquéeyéi wenáiwica. Imàni nacái yái càmírìca wenáiwica idé imánica, Dios ìwítáise iyú. ⁹ Nàyacaté Jerusalén iyacàlená írìcu abénaméeyéi Esclavos Libertados nàasu yéewáidacàalu néenái, Cirene yàasu cáli néeséeyéi, Alejandria iyacàlená néeséeyéi nacái, Cilicia yàasu cáli néeséeyéi nacái, Asia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Macáita natàanica Esteban yáapícha, chàinisírì iyú wenáiwicanái yàacuèsemi. Nasutáca néemiawa Esteban, náalimáidacaténá naicáwani, nawàwacáináté náasáidaca càmítasa báisírítáni, yái Esteban itàacáica. ¹⁰ Quéwa, canácata yéewaná namawèniadaca Esteban yàasu tàacási, itàanicáiná cáalíacári iyú, Espíritu

Santo íiwitáise iyú. ¹¹ Néeseté náaca áibanái irí plata nacálidáanápíná nachiwawa néemiaca Esteban itañáca báawéeri iyú profeta Moisés iwali, Dios iwali nacái. ¹² Càité báawaca namànica Jerusalén iyacàlená mìnánái íiwitáise, nía nacái Jerusalén íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú. Yá napiacatéwa Esteban yàatalé, náibàacani, yá natècani nacháawàacaténá iináwaná iwali, Junta Suprema yàacuèsemi, níái judío íiwacanánái béeyéica. ¹³ Needáca áibanái àniwa natàanicaténá nachiwawa Esteban iwali. Yá náimaca Esteban iwali:

—Yái asialica itañáca mamáalàacata báawéeri iyú wàasu templo iwali, yái wàasu templo mabáyawanéerica. Itañáca báawéeri iyú Dios itàacái iwali, profeta Moisés itànèricaté. ¹⁴ Wadéca wéemiaca icàlidáaná Jesús Nazaret iyacàlená néseerimi imàaláidapínása wàasu templo, iwènùadapínása nacái wáiwitáise profeta Moisés itàacái íicha —náimaca namànica nachiwawa.

¹⁵ Néese macáita náiwacanánáica, nía nacái yáawinéeyéicawa néré naicáidaca Esteban irí. Yá naicáca Esteban inàni icànaca càiride iyúwa àngel inàni icànanáa.

7

Defensa de Esteban

¹ Néeseté, sacerdote íiwacaliná isutáca yéemlawa Esteban asáisi báisicalíni, yái náimáanaca nacháawàanaca Esteban iináwaná iwali. ² Néese Esteban íimaca nalí: “Píacué nuénánáica, wacuèrinánái béeyéi nacái, péemiacué nulí: Wacuèriná Dios icànèeri máini mèlumèluiri iyú, yácata imàaquèericaté yáawawa wàawirimi Abraham iicàcani Abraham iyacalíté Mesopotamia yàasu cáli íinata, ipíchawáiseté yàacawa iyacaténá Harán iyacàlená irícu. ³ Dios íimacaté Abraham irí: ‘Pimàaca plasu cáliwa, péenánái nacáwa. Piawa áiba cáiliré núsáidèeripíná piri’, íimacaté yái Diosca. ⁴ Néese Abraham yàacatéwa Caldea yàasu cáli íicha, yàacawa iyacaténá Harán iyacàlená irícu. Néese Abraham yáaniri yéetácadénáamiwa, yá Dios itéca Abraham íinatalépiná yái cáliquéi càicuéca piyacuéca siùcade. ⁵ Quéwa Dios càmítaté imàaca Abraham idèniaca yái cálica, ibatàa ibàlùacatápináwa yàabàli iyúwa, càmítaté Dios yàaca cáli Abraham irí. Dios íimacáita Abraham irí yàanápínaté iríni, yéewanápíná Abraham itaquénáinami idèniaca yái cálica, Abraham yéetácadénámítéwa, éwítaté méenibecáanítàacáwa yái Abrahamca yáté èerimicaté. ⁶ Dios icàlidacaté Abraham iríni nacái itaquénáinami nàyanápínaté iyúwa canéeyéi yàasu cáli áiba cáli íinata. Dios íimacaté nàyanápínaté néré càulenáwaca, áibanái yàasu wenàiwicapínaté nía, yá nacái yàara cáli néeseeyéica nàuwichàidáanápínaté Abraham itaquénáinami cuatrocientos camúpinaté. ⁷ Quéwa Dios íimacaté Abraham irí: ‘Nùuwichàidapíná níara iyéeyéica áiba cáli íinata imàniyéipínaca yàasu wenàiwicawa pitaquénáinami. Yá pitaquénáinami namusúpináwa íicha yàara cálica, yási nàapíná nucàaluíná chái Canaán yàasu cáli’, càité íimaca yái Diosca. ⁸ Dios imànicaalíté wawáisi Abraham yáapicha, yáté ichùulica Abraham imàniínápíná circuncisión yéenibe aslanái iríwa nawàwalicaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía, yéeyéica icàaluíná. Iná idécanaámíté Abraham líri Isaac imusúaca iicá èeri, yáté Abraham imànica circuncisión Isaac irí Isaac idèniacaalíté ocho èeri. Càita nacái Isaac imànicaté circuncisión líri iríwa ípidenèricaté Jacob. Jacob imànicaté nacái circuncisión yéenibe aslanái iríwa doce namanùbaca. Néese Jacob yéenibe docéeyéica imanùbaca, níacata wàawirinámica, wía doce wamanùbaca Israel itaquénáinami yáawiríaca.

⁹ “Wàawirinámica níái Jacob yéenibecaté. Néeseté báawaca naicáca naméeréeriwa José, cayábacáiná náichani. Yáté nawéndaca José áibanái irí natécaténáni Egipto yàasu cáli néré. Quéwa Dios yàacawéericaté José Egipto yàasu cáli néeni. ¹⁰ Yáté Dios iwasàaca José yùuwichàacáisi íicha. Dios imàacaca cáaliacáicani, yái Joséca, iná faraón, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli, cayábacaté íicáca José. Yáté faraón imàacaca José icùaca yáapicha Egipto yàasu cáli. Imàaca nacái José icùaca faraón icapèe manuíri.

¹¹ “Néeseté máapicái iyacaté Egipto yàasu cáli imanuíca, chái wàasu cáli íinata nacái, ípidenacatalécaté Canaán. Yá macái wenàiwicanái yùuwichàacatéwa báawanama máapicái iyú. Wàawirinámica nacái càmítaté nàanàa nayáapínáwa chái náasu cáli íinatawa. ¹² Quéwa Jacob yéemlacaté Egipto yàasu cáli iináwaná nàwacáidacaté trigo ituná Egipto yàasu cáli néeni. Iná Jacob ibànùacaté néré yéenibewa, níái wàawirinámica. Néeseté náacawa Egipto néré idábàanaté náacawa. ¹³ Néeseté náacawa néré pucháibáanaté yáawiríapíná, yáté José icàlidaca iináwanáwa yéenanái iríwa néenásàiricani. Iná yéewa, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli, yáaliacawa nacái José iwali, càinacaalí íiwitáaná wenàiwicacani. ¹⁴ Néeseté José ibànùacaté tàacáisi yáaniri Jacob iríwa itéenápínaté yáapichawa yéenanáwa macáita Egipto yàasu cáli nérépinaté. Nàyacaté setenta y cinco namanùbaca aslanái Jacob yéenibeca, itaquénái nacái, manùbéeyéi inanái nacái. ¹⁵ Càité Jacob yàacawa iyacaténá Egipto yàasu cáli íinata. Jacob yéetáacawa néré máinicaalíté béericani. Wàawirinámica nacái béeyéicaalíté nía, yá

néetáté nacáíwa Egipto yáasu cáli íinata. ¹⁶ Néeseté Jacob yáapimi natécawa Siquem néréni nabàlìcaténáni càliculli írìcu, yáí càliculli Abraham iwènièricaté Hamor yéenibe ícha níái Siquem mìnánáica.

¹⁷ “Mawiénicaalíté néenáíwaná Dios imànicatáipínáté càide iyúwaté ímáaná Abraham írì, yáté madécánáa nía, níái Israel itaquénáinámicá Egipto yáasu cáli néré. ¹⁸ Néeseté madécáná camuí idécánámíté José yéetácawa, yá áiba nacuèriná Egipto minali idábaca icùca Egipto yáasu cáli càmiíricaté yáalíawa José íináwanámi iwali. ¹⁹ Néese nacuèriná ichiwáidacaté wáawirináimi. Yáté imànica nalí báawéeri. Ichùuliaca náuca néenibewa quíraslináí néetácáténátéwa. ²⁰ Yáté èerica Moisés imusúaca íicá èeri. Yá cayábéeri Dios íicáca yáí quíraslica. Moisés isèenái icùacani máisiba quéeri nacapèe írìcuwa. ²¹ Néese iwáwacutá namáacaca méetàuculetani. Quéwa faraón íidu yàanáaca yáí sùmàica, yá uedácani uírìpináwa, yá udáwinàacani càide iyúwa uírìsíwa. ²² Càité Moisés yéewáidacawa macáí wawáisi iwali Egipto yáasu cáli néeseeyéí yáalíánácawa. Yá Moisés itàanica cáalíacáiri iyú, cachàíiníri nacáí ííwítáise.

²³ “Néese idécánámíté idèniaca cuarenta camuí, yá Moisés iwáwacaté ípáchica yéenánái yàataléwa, níái israelitaca. ²⁴ Néré íicáca Egipto yáasu cáli néeseéri icapèedáidéeri israelitasáiri. Yá Moisés yáacawa iyúudàacáténá catùulécanéeri israelita. Moisés inúaca Egipto yáasu cáli néeseerica. ²⁵ Moisés iyúunáidacáiná yéenánái yáalíacawa Dios imàccáanápínáté Moisés iwásáaca nía nàuwidenái íchawa, níái Egipto yáasu cáli néeseeyéica. Càmitaté quéwa càí nánáidacawa, níái israelitaca. ²⁶ Néese mapisáináami àniwa Moisés yàanáaca pucháiba israelitanái ípèliyaquéeyéiwa. Yá Moisés iwáwa namáacáyacacawa. Iná íimaca nalí: ‘Abémisanacuéca pía, ¿cánácué pimàni báawéeri píriwáaca?’ íimaca yáí Moisésca. ²⁷ Néese yáí asiali imànìiricaté báawéeri yéenásáiri írìwa íwesliaca íchawa Moisés. Yá íimaca Moisés írì: ‘¡Píà càmiírita icùá wía! ¿Cáná yéewaná píalàa wáichawáaca wía?’ ²⁸ ¡Càmíta píalimá pínúaca núa càide iyúwa pínúaná Egipto minali táquicha!’ íimaca. ²⁹ Néese Moisés yéemiacaalíni, yá ípíacawa Egipto yáasu cáli ícha. Yá yáacawa Madián yáasu cáli néré. Moisés iyacaté néré càide iyúwa canéeri yáasu cáli. Néeseté yeedáca yáacawéetúapínáwa. Yá idèniaca yéenibewa pucháiba aslanái.

³⁰ “Néese áiba cuarenta camuí idénáami, yáté Moisés iyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri mawiénita manuiri dùli írì ípídenéeri Sinaí. Yá Moisés íicáca Dios càiri íicácanáwade iyúwa àngel imàaquéerica yáawawa Moisés íicácani quichái yéewíise, maléenéri àicu yéewíise, yeeméeríwa quichái iyú. ³¹ Yá Moisés icalùadacawa íicáca yáí yéenáíwanásí nacáirica. Néese yáacawa mawiénita íicácaténá cayábani, yá yéemiaca Wacuèriná Dios itàacái. Dios íimacaté Moisés írì: ³² ‘Núacata yáí Dios píawirinái yéerica icàaluíniná. Núacata yáí Dios icuèrica Abraham, Isaac nacáí, Jacob nacáí’, íimacaté yáí Diosca. Yá Moisés itatáaca icalùniwa. Yá cáaluca íicáidaca néré. ³³ Néese Wacuèriná Dios íimaca írì: ‘Píwatàa píchawa pízapatoníwa píacáténá nucàaluíniná, píbàlùacáináwa nuípunita, núa mabáyawanéerica. ³⁴ Báisita nudéca nuicáca nàuwichàanáwa, níái wenáiwica càininéeyéica nuicáca iyéeyéica Egipto yáasu cáli néré. Nudéca nuemiaca nasàna náicháanica manuísíwata. Iná nudéca nulicùacawa nuwasàacáténá nía nàuwidenái íchawa. Iná aquialé, nubànùapíná pía Egipto yáasu cáli néré’, íimaca yáí Diosca.

³⁵ “Ewítaté canácáaníta iwèni naicáca Moisés náimacaalíté írì: ‘¡Píà càmiírìta icùá wía, canáca yéewaná píalàa wáichawáaca wía!’ càí náimacaté, càicáaníta Dios ibànùacaté nalí Moisés nacuèrinápínaca iwásèeripínacaté nía nàuwidenái íchawa. Yáí Dios càiri íicácanáwade iyúwa àngel imàaquéerica yáawawa Moisés íicácani maléenéri àicu yéewíise yeeméeríwaca quichái iyú, yácata yáí Diosca yáacawéeridéericaté Moisés iwásàacáténáté, icùaca nacáí níái israelitaca. ³⁶ Yáté Moisés yáacawa Egipto yáasu cáli néré. Néese Moisés iwásàacaté wáawirináimi Egipto yáasu cáli ícha. Moisés imànicaté madécáná Dios ichàini iyú càmiíri idé áiba wenáiwica imànica, iwásàacáténáté israelitanái. Càité Moisés imànicani Egipto yáasu cáli néeni, Mar Rojo yáasu manuiri úni néré nacáí, manacúali yùucubàa càinàwàiri nacáí idècunitàacá nèepunícawa chuiri cáli íinatàbaa cuarenta camuí. ³⁷ Yácata Moisés icàlidéericaté wáawirináimi írì nacáí: ‘Aibaalípíná Wacuèriná Dios ibànùapínacué píriwa profeta péenátacuéwa, nuíwítáise nacáirica’, íimacaté yáí Moisésca. ³⁸ Yácata Moisés nacáí iyéericaté Israel itaquénáinámi yáapícha iwacáidáyaquéeyéicawa chuiri cáli néré néemiacáténá Dios itàanica nalí. Moisés itàanicaté Dios yáapícha càiri íicácanáwade iyúwa àngel Sinaí yáasu manuiri dùli ípùataliculé, yá Moisés icàlidaca táacáisi Dios inùmalicúise wáawirináimi írì. Yácata Moisés nacáí yeeméericaté Dios itàacái icàlidéerica càinácaalí iyú Dios yáaca wenáiwica nacáuca càmiíri imáaláawa, yéewacáténá Moisés icàlidaca walíni yáí táacáisica.

³⁹ “Wáawirináimi quéwa càmitaté nawáwa neebáidaca Moisés itàacái. Nawáwacaté náucaca náichawa meedáni, nawáwaté nacáí nèepùacawa Egipto yáasu cáli néré. ⁴⁰ Ináté idècunitàacá Moisés iyaca Dios yáapícha Sinaí yáasu manuiri dùli ípùataliculé, yá wáawirináimi náimacaté Aarón írì, yáí Moisés íbèerica: ‘Pimàni walí wáasu cuwáináipíná icuèyèipíná wía, càmicáiná wáallíwa càinácaalí iyáaná yáara Moisésca yeedéerimicaté wía Egipto yáasu cáli ícha’, náimaca. ⁴¹ Néeseté namànica ídolo, pacá yéenibe yéenáíwaná, náasu cuwáisáiripínáwa. Yá nanúaca napírawa iyúwa sacrificio ídolo írì, nàacáténá cuwáisáiri icàaluíniná. Yá casímáiri iyú

namànicaté manuírí fiesta ídolo írípíná, nàacaténá cayábéeri nàasu cuwáisàiri írírwa, yáí ídolo namàníricaté nacáapi iyúwa. ⁴² Ináté Dios iwènúadaca íiwitáisewa náicha, yá ímàacaca nàaca dùlupùta icàaluíníná yéewacaténá nàuwichàacawa nabáyawaná íwalísewa. Càité Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuise. Dios ímacaté:

'Píacué ísraelitaca, bàaluité càmítacué pia cayába nucàaluíníná sacrificio iyú, ofrenda iyú nacáí, idècunitàacá pèepunicawa cuarenta camuí manacúali yùucubàa càinàwàiri:

⁴³ ¡Càmírira! Nùalíacatèwa píacuéca mamàalàacata cuwáisàiri Moloc icàaluíníná, yá nacáí cuwáisàiri Refán yàasu dùlupùta nacáí, níara cuwáinái yéenáíwaná pímaníiyéicatécué picáapi iyúwa, pímaníacaténacué nuícha culto nalípíná. Iná núucapínacué píawa píasu cáli íchawa, máini déeculé Babilonia iyacàlená ícha', ímacaté yáí Diosca.

⁴⁴ "Manacúali yùucubàa càinàwàiri, wàawirináimi nadènicaté Dios yàasu manuírí caplíma mabáyawanéeri íimamisíiri, yáí nasutàcatáipínáca Dios ícha. Nacúacaté pucháiba íba sàabadéeyéi caplíma írícui, níái íbaca Dios itànèyeyéicaté íwali itàacáíwa. Namànicaté Dios yàasu manuírí caplíma íimamisíiri càide iyúwa Dios íchùullánáté Moisés. Yáté Moisés íchùullaca namànicani càide iyúwa íicàanáté yéenáíwanási nacáiri írícui Dios ímàaquéericaté Moisés íicaca Sinaí yàasu manuírí dúli ípùtaliculé. ⁴⁵ Néeseté wàawirináimi yeedáca Dios yàasu caplíma nasèenáimi íchawa. Néese wàawirináimi yàanèyeyéicaté Josué yáapícha, natéca Dios yàasu caplíma aléi wàasu cáli ínatalé idècanáamité namawèniadaca áibanái wenàiwica wàasu cáli ícha. Níara áibanái wenàiwicanái íwítáanáca, Dios yúucacaté nía wàasu cáli ícha yàacaténáté nàasu cáli wàawirináimi írí. Wàawirináimi nadènicaté yáí manuírí caplíma íimamisíiri àta rey David yàasu èripínáté. ⁴⁶ Néeseté Dios ímànica cayábéeri rey David írí, cayábacáiná íicaca David íwítáise, íná David iwàwacaté ímànica wàlisà caplísiwa Dios iyacatáipíná, yáí Dios Jacob itaquénáináimi nèericaté icàaluíníná, níái wàawirináimica. ⁴⁷ Quéwa Dios ímàacacaté rey David írí Salomón ímànica Dios yàasu templo. ⁴⁸ Quéwa Dios chènuníseeri càmíta iya templo írícui wenàiwicanái ímàníríca ícáapi iyúwa. Càité Dios yàasu profeta Isaías ímacaté Dios inùmalicuise. Dios ímacaté:

⁴⁹ 'Núacata yáí Dios íyéerica chènunírí, máini nacáí achúmèeri nuícha èriquéi. Canácata wenàiwica yáalímèeri ímànica nucapèe, nuyamàacatáipínáwa, ⁵⁰ núacáiná máini manuírí náicha macáita yáí wawási nudàbéericaté', ímacaté yáí Diosca", ímaca nalí yáí Estebanca.

⁵¹ Yá Esteban icàlidaca nalíni àniwa níái judío íiwacanánáica: "Píacué quéwa, mamàalàacacaté càmíta piwàwa peebáidaca Dios itàacáí. Càmítacué piwàwa péemliaca Dios itàacáí. Píináidacuécawa piwàwalicuisewa càide iyúwa wenàiwica càmíiyéi yáalíwa Dios íwali. Píùwídecuécawa pímaníca Espíritu Santo càiripínáta. Píináidacuécawa càide iyúwa píawirináimi náináidáanáwa bàaluité. ⁵² Píawirináimicué namànicaté báawéeri macáita Dios yàasu profetanái írí, níái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicuise. Píawirináimicué nanúacaté wenàiwica icàlidéeyéicaté tàacáisi ímèericaté Jesús yàanàanápínáté yáí mabáyawanéerica. Néese siúcade idéca yàanàca yáí mabáyawanéerica Jesucristo, quéwa píchàawàacatécué Jesucristo, yáté pínúacuécani. ⁵³ Péemliacatécué Dios itàacáí ángelnái icàlidéerica wàawirináimi írí, quéwa càmítacué peebáida yáí tàacásíca", ímaca yáí Estebanca.

Muerte de Esteban

⁵⁴ Néeseté idècanáimi judío íiwacanánái yéemliaca Esteban icàlidáaná nalíni, yá máini calúaca nía. Yá naamíaca nayéiwa nalúa iyúwa. ⁵⁵ Quéwa Espíritu Santo icúaca Esteban íwítáise, yá Esteban íicáidaca chènunírí, yá íicaca Dios iyacàle írículé icànéerica Dios icamalá iyú. Esteban íicaca nacáí Jesús íbàluèricawa Dios yéewápuwáise. ⁵⁶ Yá Esteban ímaca:

—Píicacué nacáí nùapichani. Nuicá capíraléeri cáli yàacuèricawa. Nuicá nacáí yáí asíali Dios néeseerica íbàluèricawa Dios yéewápuwáise —ímaca yáí Estebanca.

⁵⁷ Quéwa judío íiwacanánái nabàlicáita meedá nàuwíwa nacáapi iyúwa Esteban itàacáí ícha. Néemáníicawa quéwanáta cachàinírí iyú. Yá napiaca náibàaca Esteban. ⁵⁸ Yá namusúadacani yàcalé ícha. Néese níái íchàawèyeyéica Esteban íináwaná íwali náucana náichawa nàasu ruana nacáiriwa. Abéeri asíali ípídenéeri Saulo icúaca nalpíná nàasu ruana nacáiri. Yá nadàbaca nanúaca Esteban íba iyú.

⁵⁹ Idècunitàacá nanúaca Esteban íba iyú, Esteban isutáca yáawawa Jesús ícha mamàalàacata, ímaca Jesús írí: "Nuíwacali Jesús, peedácatéta nucáuca", ímaca yáí Estebanca. ⁶⁰ Néese Esteban yúuwáa íbàlúacawa yuulú ipùata iyúwa, yá ímaca cachàinírí iyú: "¡Nuíwacali, pímaníca piwàwawa nabáyawaná ícha yáí nanúanáca núa!" ímaca yáí Estebanca. Idècanáamité càí ímaca, yá yéetácawa Estebanca.

¹ Yáí Saulo abédanamata íiwitáise náapicha, níái inuyéícaté Esteban. Yáté èrica manùbéyéí nàuwidaca namànica wenàiwica yeebáidéyéica Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená írìcu. Nadábaca namànica ùwicái cachàiníri iyú yeebáidéyéí ípunita. Iná macáita yeebáidéyéica Jesús nèèplacawa Jerusalén iyacàlená ícha Judea yàasu cáli nérépiná, Samaria yàasu cáli nérépiná nacái. Níawamita apóstolnái càmíiyéi yèèpùwa Jerusalén ícha. ² Abénaméyéi asianái yeebáidéyéí Dios itàacái cáaliacáiri iyú natéca nabàllawa Estebanmi. Yá náicháica íiwitáise cachàiníri iyú. ³ Quéwa Saulo iwàwacaté imáalàidaca macáita yeebáidéyéica Jesús itàacái. Yá itéca úwinái, iwàlùacawa nacapèe írìculé macáita líbàacaténá asianái, inanái nacái, yá úwinái iwatàidaca nía nacapèe írìcuísewa, yá Saulo ibànùaca nía presoíyéi ibànaliculépiná.

Anuncio del evangelio en Samaria

⁴ Quéwa áibanái iwàwacutéyéícaté ipiacawa Jerusalén iyacàlená ícha, nàacatéwa nacàlaliacawa madécaná yàcalé néré, yá àta alénacaalíté nàacawa nacàlidaca yái tàacáisi ímérica Jesús iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ⁵ Aiba Felipe, abéeri néenái níái imusuyéícatéwa Jerusalén iyacàlená ícha, yàacawa manuúri Samaria iyacàlená néré. Yá idábaca icàlidaca nalí Cristo iináwaná iwali. ⁶ Madécaná wenàiwica nàwacáidáyacawa néré, yá néemlaca cayábéeri iyú yái tàacáisi Felipe icàlidéerica, naicácáiná Felipe imànica madécaná Dios ichàini iyú yái càmírica wenàiwica idé imànica. ⁷ Felipe yúucacaté demonio madécaná wenàiwica ícha. Yá demonionái yàacawa yéemáníyéiwa wenàiwicanái ícha. Felipe ichùnìaca nacái madécaná máapinéyéi iiná, áibanái nacái éeruyéi yàabali. ⁸ Iná yéewa casímíaca nawàwa manuúsiwata níái Samaria iyacàlená mìnànica.

⁹ Quéwa iyacaté néeni abéeri asialí ípidenérica Simón. Quéechatécáwa imànicaté imàliyéidewa yàcalé írìcu, yácáiná camàliquéericani, yái Simónca. Ichíwáidacaté Samaria iyacàlená mìnànái, ímacáinaté íwaliwa máinírìsa cachàinica íiwitáise. ¹⁰ Quéechatécáwa macáita Samaria iyacàlená mìnànái, sùmanái, béeyéi nacái macáita neebáidacaté Simón itàacái. Yá náimacaté nalíwáaca: “Yàcata náimérica iwali idènièricasa Dios íiwitáise manuúri”, náimacaté Simón iwali.

¹¹ Quéechatécáwa néemlaca írì cayábéeri iyú yái Simónca, ichíwáidacáinaté wenàiwica imànica iyúwa madécaná camuí. ¹² Quéwa neebáidacaté yái cayábéeri tàacáisi Felipe icàlidéerica nalí, ímérica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, yái tàacáisi Jesucristo iwali nacái, inaté nabautizáca, níái asianáica, inanái nacái, yeebáidéyéícaté Jesús itàacái. ¹³ Yái Simónca nacái yeebáidacaté Jesús iináwaná iwali, yá ibautizáca. Néese Simón yàacawa Felipe yáapicha, Simón ímáidacáináwa manuúsiwata íicáidaca Felipe írì Felipe imànicáiná manuúsiwata madécaná wawáisi càmíri wenàiwica idé imànica.

¹⁴ Néeseté apóstolnái iyéyéica Jerusalén iyacàlená írìcu, néemlaca naináwaná Samaria iyacàlená mìnànica neebáidacaté Dios itàacái Jesús iwali, iná apóstolnái nabànùaca Pedro, Juan nacái nàacaténáwa Samaria iyacàlená néré. ¹⁵ Idécanáami nàanàca Samaria iyacàlená néré, yá Pedronái nasutáca nalí Dios ibànùanápíná Espíritu Santo nawàwaliculé. ¹⁶ Càité apóstolnái isutáca Dios ícha càmícináicáwa Espíritu Santo yàanàca Samaria iyacàlená mìnànái iwali, ibatàa abéeri íwalipíná, càmítàacáwa yàanàa nàwali. Nabautizáicátawa Wáiwacali Jesús ípidenái iwali, nàasáidacaténá neebáidaca itàacái. ¹⁷ Néese Pedro, Juan nacái namàcaca nacáapiwa nàwali níái Samaria iyacàlená mìnànica. Càité Espíritu Santo yàanàca nàwali yàacawéridacaténá nía.

¹⁸ Simón íicáca cànacaalí iyú Espíritu Santo yàanàca nàwali apóstolnái namàcacaalíté nacáapiwa nàwali, yá Simón iwàwacaté yàaca plata apóstolnái írì nawéndacaténá írì yái Espíritu Santo ichàinica. ¹⁹ Simón íimaca nalí:

—Piacué nacái nulí yái pichàinica yéewanápiná nacái numàcacaalí núcáapiwa caw-inàcaalí iwali, yáisi yàanàca nàwali yái Espíritu Santoca —ímaca yái Simónca. ²⁰ Yá Pedro íimaca írì:

—¡Pía imáalèeripínacawa yàasu plata yáapichawa!, càmicaalí piwènúada píiwitáisewa báawéeri ícha, piyúnáidacáiná píalimápiná piwèniaca Espíritu Santo ichàini píasu plata iyúwa, yái Espíritu Santo Dios yérica wenàiwicanái írì mawèníri iyú. ²¹ Canáca yéewaná peedápiná píriwani, càmíciná cayába píiwitáise Dios íicápiná. ²² Píuca píichawa yái píiwitáisecawa báawéerica. Písutá píawawa Dios ícha manuúsiwata. Cawàwanáta imàaca iwàwawa píbáyawaná ícha, yái píináidánacawa báawéeri iyú Espíritu Santo iwali. ²³ Núalíacáináwa ipisíríca píwàwa lúasi iyú càide iyúwa ipisírí culalí, yá nacái píiwitáise báawéeri idacùaca pía —ímaca yái Pedroca. ²⁴ Yá Simón íimaca nalí:

—Písutácué Dios ícha nulípiná ipichaná imàacaca yàanàca nùwali yái píimérica nulí iwali —ímaca.

²⁵ Néese níái apóstolca, nadécanáamité nacàlidaca naináwanáwa neebáidaca Jesús itàacái, nadécanáami nacái néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yá nàacawa náicha. Nacàlidaca

nacái yái cayábéeri tàacáisica Jesús iwali áiba yácalé iricubàa Samaria yàasu cáli íinatéeyéica iyaca. Càité nèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa.

Felipe y el funcionario etiope

²⁶ Néeseté àniwa Wáiwacali yàasu ángel íimaca Felipe irí: “Piawa sur iwéré àyapu iricubàa yèericawa Jerusalén iyacàlená íicha Gaza iyacàlenámi nérépiná”, íimaca yái ángelca. Yàara àyapu yèericawa manacúali yuuculé caináwàiri, canácatalé wenàiwica. ²⁷ Yá Felipe yàacawa. Néese Felipe yàanàca asiali àyapulicubàa, Etiopía yàasu cáli néeséeri. Yácata nàasu wenàiwica cachàiniiri, gobiernosàiri, íibaidéerica Etiopía yàasu cáli icuèrinásàatúa irí, icùaca úasu cawèniiri. Quéechatécáwa yàacawa Jerusalén iyacàlená néré yàacatená Dios icàaluíná. ²⁸ Néeseté yái asiali yèepùacawa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa. Yàacawa yàasu carro iricua, caballonái iwataidéerica yèepunicawa yáamiwáisewa. Yáawinéerica yaca yàasu carro iricua íléeri néeni Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta iricu.

²⁹ Yá Espíritu Santo íimaca Felipe irí àniwa: “Piawa yàatalé yái carroca”, íimaca yái Espíritu Santoca. ³⁰ Iná Felipe ipiacawa néré, yàanàca carro yàatalé, yá Felipe yéemlaca etiopèsàiri itàacái iléeca Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta iricu. Yá Felipe isutáca yéemlawani:

—¿Péemlasicca cainácaalí íimáaná yái piléerica? —íimaca yái Felipeca. ³¹ Yá etiopèsàiri íimaca irí:

—Càmita yéewa nuémilaca cainácaalí íimáaná canácáiná yéewáidéri núa —íimaca. Yá isutáca Felipe íicha wawási iwàlúanápiná yáawinacawa yáapicha carro iriculé Felipe yéewáidacaténáni.

³² Yái tàacáisi etiopèsàiri iléericaté íimaca:

“Natéca nanúawani càide iyúwa nanúacaalí napirawa ovejawa iyúwa sacrificio, càide iyúwa cordero íbàlùacaaliwa nàacuésemi níái idaluéyéica ichùna. Quéwa càmita itàaní nalí báawéeri iyú, níái imàniyéica irí báawéeri, càmita nacái icúisa íchawa nía.

³³ Yá nawàwaca nabàiniadacani, naicáanica iquíná. Ewíta càmicáanítaté imàni íbáyawanàwa, càicáaníta nàuwichàidacani. Canácata itaquénánápiná nanúacáináni”,

càité itànàca yái profeta Isaíasca. ³⁴ Néese yái gobierno icuèriná etiopèsàiri íimaca Felipe irí:

—Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni cawinácaalí wenàiwica iwali profeta icàlidaca yái tàacáisica. ¿Icàlidasicca lwaliwata, áiba lwalitasicca nacái? —íimaca.

³⁵ Néese Felipe icàlidaca irí yái cayábéeri tàacáisi Jesús iwali. Quéechatécáwa Felipe icàlidaca írini cainácaalí íimáaná yái tàacáisi profeta Isaías itànèericaté. Isaías itànàcaté tàacáisi Dios inùmalcúise ímèerica Jesús yàanàanápinaté yuuwichàacaténátéwa, yái tàacáisi etiopèsàiri iléericaté. ³⁶ Néese nachàbaca nàacawa úni néenibàa, yá gobierno icuèriná íimaca Felipe irí:

—Píicá úní; ¿cayábasicca pibautizáca núa? —íimaca. ³⁷ Néese Felipe íimaca irí:

—Uwé, peebáidacaalí Jesús itàacái macái piwàwalicúisewa —íimaca yái Felipeca. Néese asiali íimaca:

—Nuebáidaca Dios Iiricani yái Jesucristoca —íimaca.

³⁸ Néese etiopèsàiri ichuulicaca nayamáidaca carro, yá nalicucawa úni yáaculé, yá Felipe íbautizácani. ³⁹ Namichàacatéwa úni yáacuise, yáta Espíritu Santo Wáiwacali íbànuéerica, itéca Felipe. Gobierno icuèriná càmita quírinama íicáca Felipe. Néese etiopèsàiri yèepùa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa casímáica iwàwa manuúiwata. ⁴⁰ Yáta Felipe yàanàca Azoto iyacàlená néré, yá icàlidaca nalíni yái tàacáisi cayábéerica Jesús íináwaná iwali. Néese Felipe ípàchiaca yèepunicawa macái yácalé iricubàa iyéeyéica àyapu íwalibàa, yá icàlidaca macái yácalé iricuni àta yàanàcatalétaté Cesarea iyacàlená néré.

9

Conversión de Saulo

¹ Quéwa Saulo icutacaté mamáalàacata inúanápiná wenàiwicanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná Saulo yàacawa sacerdote íiwacaliná yàatalé. ² Saulo isutáca íicha íbànuanápiná tàacáisi Damasco iyacàlená néré, judíonái yéewáidacàalu imanùbaca íiwacananái irí, namàacacatená Saulo íibàca yeebáidéeyéi, asianái, inánái nacái, iyéeyéica Damasco iricu, itécatená nía presoíri iyú Jerusalén iyacàlená néré. ³ Idécanáamité Saulo yeedáca írwa cuyàluta namanùbaca, yá yàacawa Damasco iyacàlená nérépiná. Iyacaalíté mawiénita Damasco irí àyapulicubàa, yáta camalási chènuniiséeri icàncaté Saulo itéese máini mèlumèlúiri iyú. ⁴ Yá Saulo yúuwàa iriacawa cáli íinatalé, yéemlaca tàacáisi. Yái tàacáisi íimaca Saulo irí: “Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?” íimaca yái tàacáisica.

⁵ Saulo isutáca yéemlawani: “¿Cawiná píá, Nuíwacali?” íimaca yái Sauloca. Yái tàacáisi íimaca Saulo irí: “Núacata yái Jesús. Núacata yái piùwidéerica pimànica. Catúulécanáca pimànica píawawa báawanama, pipélicáiná nuípunita, càide iyúwa pacá íbawàacaalí cáiréeri ípùatalicu”, íimaca yái Wáiwacalica. ⁶ Yá Saulo itatácawa icalúniwa. Néese íimaca: “Nuíwacali, ¿cánásica piwàwa numànica?” íimaca yái Sauloca. Néese Wáiwacali íimaca irí: “Pimichàawa

pianáwa yacalé iriculé. Nérénica nacálidaca piríwani cainácaalí iwàwacutá pimànica”, ímaca yái Wáiwacalica.

⁷ Aibanái Saulo yáapichéeyéica aslanáica cáaluca nía báawanama néemiácainá sànasi quéwa canéeyéita iiquéeri wenáiwicaca. ⁸ Néese Saulo imichàacawa cáli ícha. Yá yàacùaca ituíwa, quéwa càmita yéewa iicáidaca. Iná náibàacáita natéwa Saulo icáapi íwali Damasco iyacàlená iriculépiná. ⁹ Saulo iyaca Damasco iyacàlená irícu máisiba èeri, càmita idé iicáidaca. Càmirita iyáa iyáacaléwa, íbatáa únipiná ìira.

¹⁰ Iyaca néré Damasco iyacàlená mìnali ípidenéerica Ananías. Néese, Wáiwacali imàacaca yáawawa Ananías iicácani yéenáiwánási nacáiri irícuíse. Yá ímaca Ananías irí: “¡Ananías!” ímaca yái Jesúsca. Néese Ananías ímaca: “¿Càina, Nuíwacali?” ímaca yái Ananíasca.

¹¹ Yá Wáiwacali ímaca Ananías irí: “Plawa irícubàa yái àyapuca ípidenéerica Derecha. Piwàlùawa Judas icapèericulé. Pisutá íchani, pitàanínápiná áiba asiali yáapicha, Tarso iyacàlená néeséeri, ípidenéri Saulo. Siùca isutáca iyaca yáawawa Dios ícha. ¹² Idéca iicáca áiba asiali yéenáiwánási nacáiri irícuíse ípidenéri Ananías, iwàluèerica imàacaca icáapiwa íwali yéewanápiná idé iicáidaca àniwa”, ímaca yái Jesúsca.

¹³ Quéwa Ananías, idécanáami yéemiácani, yá ímaca: “Nuíwacali, madécaná nacálidaca nulíni iináwaná íwali, yáara asialica. Nadéca nacálidaca nulíni íwali imànica báawéeri nalí níara yeebáidéeyéica pitàacáí Jerusalén iyacàlená néeni. ¹⁴ Sacerdote íiwacanánái nadéca nachùulaca yàanàanápiná aléi itécaténá macáita wía presoíri iyú, wía isutéeyéica yáawawa pícha”, ímaca yái Ananíasca.

¹⁵ Quéwa Wáiwacali ímaca Ananías irí: “Plawa matuñbanáiri iyú; nudéca nuedáca yái asialica icálidacaténá nuináwaná íwali áibanái wenáiwica irí, nalí nacáí áiba cáli néeséeyéica, nacuèrinánái irí nacáí, israelitanái irí nacáí. ¹⁶ Núasáidápiná írwa nuíwitásewa cainácaalí iyú iwàwacutápiná yúuwichàacawa nulípiná, yeebáidacáiná nutàacáí”, ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese Ananías yáacawa capíi néré, Saulo iyacatalé iyaca. Yá iwàlùacawa néré imàacaca icáapiwa Saulo íwali. Yá Ananías ímaca Saulo irí:

—Nuénásáiri Saulo, Wáiwacali Jesús imàaquéericaté yáawawa piicácani àyapulicubàa, yáquéi íbanùaca núa píatalé yéewanápiná pidé piicáidaca àniwa, yéewanápiná nacáí Espíritu Santo icúaca píiwitáise —ímaca yái Ananíasca.

¹⁸ Yáta cubái ímami nacáiri ituácawa Saulo ituíricuíse, yá idé iicáidaca àniwa. Yá imichàacawa íbautizáca. ¹⁹ Néese Saulo iyáaca iyáacaléwa, cachàinica àniwani. Iyamáacawa néeni máisibáwanáita èeri náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacáí, iyéeyéica Damasco iyacàlená irícu.

Saulo predica en Damasco

²⁰ Néeseté Saulo idábaca yéepunicawa yéewáidaca wenáiwica judionái yéewáidacàalu irícu. Icálidaca nalíni Dios íiriquéi Jesúsca. ²¹ Macáita yéemiéyéica Saulo icálidáaná, náináidacawa manuísíwata néemilaca yáasu tãacáisi. Néese náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewa imàni càì? Yái asialica yúuwidacaté imànica wenáiwica yeebáidéeyéica Jesúsmi iináwaná íwali Jerusalén iyacàlená néeni. Yácata yái yàanèericaté aléi nacáí itécaténá nía presoíri iyú, yéewanápiná sacerdote íiwacanánái yúuwicháidaca nía. ¿Cánásica iwàwa icálidaca Jesúsmi iináwaná íwali? —náimaca nalíwáaca.

²² Quéwa Saulo icálidaca yáacawa cachàiníwanái. Yéewáidaca wenáiwica náalífacaténáwa Mesíasca yái Jesús, israelita icuèrinápináca Dios íbanuèripinacaté nalí. Itàanica cáalíacáiri iyú yái Sauloca, iná judionái Damasco iyacàlená mìnánái càmitaté yéewa namawèniadaca Saulo yáasu tãacáisi. Yá càmiyéi yálíawa náimèeripiná irí. Iná masànacáicata nía ícha meedá.

Saulo escapa de los judíos

²³ Néesetécáwa madécaná èeri idénáami, yá judío íiwacanánái natàanica náapichawáaca íbàacanéeri iyúta quéwa, abédanamacaténá náiwitáise nanúanápináté Saulo. ²⁴ Quéwa Saulo yáalíacatéwa nawàwaca nanúacani. Nachùulaca náasu wenáiwicawa nacúanápiná yacalé inúma imanùbaca, èeríapinama, táiyápinama nacáí nanúacaténá Saulo. ²⁵ Iná níái yeebáidéeyéica Jesús itàacáí nawàlùadaca Saulo manuíchúa mapíiri iriculé. Yá táiyápi nalícuàdaca Saulo mapíiri irícu yéenúlusi íwali chènuníseeri ventana irícubàa yacalé iwáiná ínatáise, yàanàcaténá cáli iwéré méetàucuta yacalé ícha. Càita idéca imusúacawa náicha yái Sauloca.

Saulo en Jerusalén

²⁶ Néeseté Saulo, idécanáamité yàanàca Jerusalén iyacàlená néré, yá iwàwacaté iwacáidáyacacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacáí. Quéwa macáita cáaluca naicácani, càmicáiná neebáida iwènúadacaté íiwitáisewa báisíiri iyú yeebáidáanáca Jesús itàacáí. ²⁷ Quéwa Bernabé itéca Saulo yáasáidacaténái apóstolnái irí. Bernabé icálidaca nalíni Saulo iicácaté Wáiwacali àyapulicubàa, Wáiwacali itàanícacaté nacáí Saulo yáapicha, Saulo icálidacaté nacáí

macàaluínátani yáì tàacáisca Jesús iináwaná ìwali Damasco iyacàlená irícu. Iná idécanaamité apóstolnái yéemlaca Bernabé icàlidaca nalí Saulo iináwaná, yáté needáca nàataléwa Saulo. ²⁸ Néese Saulo iyamáacawa náapicha Jerusalén iyacàlená irícu, yèepunicawa nacái náapicha. Icàlidaca cachàiníri iyúni macàaluínáta Wáiwacali iináwaná ìwali. ²⁹ Itàaní nacái náapicha áibanái judío itàanfiyéica griego itàacái iyú, càmfiyéica yeebáida Jesús ìwali. Saulo icàlidaca nalíni cachàiníri iyú macàaluínáta. Quéwa nawàwacaté nanúaca Saulo. ³⁰ Néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, náalíacáináwa áibanái nawàwaca nanúaca néenásáiri Saulo, yá natéca Saulo Cesarea iyacàlená néré. Yá nabànuacani Cesarea ícha yàacaténáwa Tarso iyacàlená nérépíná.

³¹ Ináté yéewa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica macái Judea yàasu cáli imanúica, Galilea yàasu cáli néeseeyéi nacái, Samaria yàasu cáli néeseeyéi nacái, nàyaca matuíbanáiri iyú. Cachàiníwanái náiwitáise Dios ìwali, neebáidaca itàacái tàì ímèeri iyú, nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú. Nàaca Wáiwacali icàaluíná. Espíritu Santo nacái iyúudàaca nía nawènúadàanápínaté áibanái íiwitáise Wáiwacali irípiná, iná yéewa manúbáwanái nàacawa.

Curación de Eneas

³² Néenialité Pedro yàaca ipáchiaa wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá yàaca ipáchiaa áibanái iyéeyéica Lida iyacàlená irícu. ³³ Pedro yàanàaca áiba asialí ípidenéeri Eneas. Iriánirícaítawa yàalubái íinatawa ocho camuí, máapínacáináni, yáì Eneasca. ³⁴ Néese Pedro íimaca irí:

—Eneas, siúcade Jesucristo ichùniaca píawa. Pimichàawa peedá píalubáíwa —íimaca yáì Pedroca. Yáta Eneas imichàacawa. ³⁵ Macáita Lida iyacàlená mìnánái, Sarón iyacàlená mìnánái nacái naicáca Eneas imichàacawa, yá nawènúadaca náiwitáisewa Wáiwacali irípiná.

Resurrección de Dorcas

³⁶ Uyacaté inanái Jope iyacàlená irícu yeebáidéechúa Jesús itàacái, ípidenéechúa Tabita, (íimánáca Dorcas griego itàacái iyú). Uái inanáca umànicaté cayábèeri mamáalàacata. Uyuúdaaca nacái catúulécanéeyéi wenàiwica. ³⁷ Néeseté, idécunitàacá Pedro iyaca Lida iyacàlená néeni, yá cajúlicaca Dorcas, yá uétáca. Néese abénaméeyéi inanái nàapidáidaca uinámi, yá nàwalica ùwali ubàlemi, yá nalíadaca úa capii imàdàaná iriculé iyéerica chènunibàa cáli ináni ícha. ³⁸ Yáì Jope iyacàlená iyaca mawiénita Lida iyacàlená irí, Pedro iyacataléca. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái náalíacatéwa Pedro iyaca Lida iyacàlená irícu, yá nabànuaca pucháiba asianái yéeyéipíná imáidaca Pedro. Náimaca irí: “Aqualé Jope iyacàlená néré aqualésíwata”, náimaca.

³⁹ Yáté Pedro yàacawa náapicha. Idécanaamité yàanàaca néré, yá natécani néré Dorcasmi iriacataléca. Madécaná inanái inírimi yéetéeyéimicatéwa ícha nàyaca néré, nabàluacawa Pedro itéese, fícháanfiyéi, náasáidaca nacái Pedro iicá bàlesi, ruana nacái umàniyíicaté nalí, úái Dorcasmica idécunitàacá cáca úa. ⁴⁰ Néese Pedro ichùllacaté macáita namusúacawa capii imàdàaná iricuse. Yá ibàluacawa yùlulú ipùata iyúwa, yá isutáca Dios ícha. Néese iicáidaca yéetéechúamiwa irí. Yá íimaca ulí:

—¡Tabita, pimichàawa! —íimaca yáì Pedroca. Yáta uacúaca utuíwa. Uicáca Pedro, yá umichàaca úawinacawa. ⁴¹ Pedro íibàaca ucáapi ìwali, yá imicháidaca úa. Imáidaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nía nacái maníríyíémica, yáasáidacaténá nalí úa, cáca úa àniwa. ⁴² Macáita Jope iyacàlená mìnánái néemiaca uináwaná, yá madécaná wenàiwica iwènúadaca íiwitáisewa Wáiwacali irípiná. ⁴³ Yá Pedro iyamáacawa Jope iyacàlená irícu madécaná èeri. Pedro iyaca icapèe néeni áiba asialí ípidenéeri Simón ichùnièrica píráì íimamimi iwéndacaténá nía.

10

Pedro y Cornelio

¹ Aiba asialí càmíri judío ípidenéeri Cornelio iyacaté Cesarea iyacàlená irícu. Yáì Cornelio, náiwacalicaní níái romanonái yàasu úwinái yéenáca ípidenéeri el Italiano. ² Yáì Cornelio yàaca Dios icàaluíná cáalíacáiri iyú, macáita yéenánái yáapichawa. Imàaca nacái manúba plata ofrenda iyú iyúudacaténá judionái. Isutéeri yáawawa Dios ícha mamáalàacata. ³ Aiba èeri cawàwanáta a las trescatáita taicóni, Cornelio iicáca yéenáiwánái nacáiri: Yá iicáca amaléeri iyú Dios yàasu ángel iwàluacawa Cornelio yàatalé. Yá íimaca Cornelio irí: “¡Cornelio!” íimaca yáì ángelca. ⁴ Yá Cornelio iicáidaca ángel irí manúsíwata icalúni iyúwa. Yá íimaca ángel irí: “¿Cáinásica píwàwa numànica píirípiná?” íimaca yáì Cornelio. Néese ángel íimaca irí: “Dios idéca yéemlaca yáì pisutáanaca ícha, cayába nacái iicáca yáì piyúudàanáca catúulécanéeyéi wenàiwica. ⁵ Siúcade píbànua wenàiwica Jope iyacàlená néré namáidacaténá néese Simón áibaalí ípidenéeri Pedro. ⁶ Yáì Pedroca iyaca áiba asialí icapèe irícu ípidenéeri Simón ichùnièrica píráì íimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuúri úni idùlepi. Yáì Pedroca icàlidapíná píriwani cáinacaalí iwàwacutá pímaníca”, íimaca yáì ángelca.

⁷ Idécánáami yàacawa yáí ángel itàanírira yáapicha, yá Cornelio imáidaca pucháiba yàasu wenàiwicawa. Imáidaca nacáí abéeri úwi íbaidéeri Cornelio irí, yèerica Dios icàaluíná manuíśiwata, Cornelio yáaliérica cayábaca ííwítáise imànínápiná cayábéeri. ⁸ Cornelio icàlidaca nalíni macáita yáí ángel icàlidéericaté irí. Yá Cornelio ibànùaca nía Jope iyacàlená nérépiná.

⁹ Néese mapisáináami àniwa, cawàwanáta machacànicaalítè èeri, yá nàycaca mawíénita Jope iyacàlená irí. Yáta hora nacáí Pedro, iyéerica Simón icapèe írìcu, yàacawa caplí ipùata sàabadéeri ínatalé, machacànicaalítè èeri. Pedro yàacawa néré isutácaténá yáawawa Dios ícha. ¹⁰ Máini máapicani íná iwàwa iyáaca iyáacaléwa. Quéwa idècunitàacá namànica iyáapíná, Pedro íicáca yéénáiwánási nacáiri. ¹¹ Yá íicáca capiraléeri cáli yàacùacawa, yá áiba wawási írìcùacawa chènuníse cáli ínatalépiná, abéeri wawási càiri iyúwa manuírì sábona idacùacanéeri ipùata báinùacanama yéénúlusi iyú. ¹² Chái sábona írìcu nàycaca néeni macáí cuwéesíná íwítááná, pírái nacáí, áapínáí nacáí, cuiíránáí nacáí, macáí íwítááná íyèeyéica cháí èeri írìcu. ¹³ Néese Pedro yéemíaca tàacáisi chènuníse. Yá tàacáisi íimaca: “Pimicháawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía”, íimaca. ¹⁴ Néese Pedro íimaca: “Cámíiri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níái casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùuliacáináté wía judíoca pinùmalicúise ipíchaná wayáaca nía”, íimaca yáí Pedroca. ¹⁵ Néese tàacáisi íimaca irí àniwa: “Masacàacalí Dios imànica áiba wawási, picá píma iwali casacàacani”, íimaca yáí tàacáisica.

¹⁶ Máisiba yàawíraté Pedro íicáca sábona nacáiri írìcùacawa, yéemíaca nacáí tàacáisi. Néese sábona yèepùaa imichàacawa chènuniré àniwa. ¹⁷ Pedro íináidacawa manuíśiwata iwàwalicúisewa càinácaalí ímáaná yáí yéénáiwánási nacáirica, máinícáiná càulenáca íichani. Idècunitàacá íináidacawa iwali, yá Cornelio yàasu wenàiwicánáí nàanàaca caplí inúma néré. Nèepuníaca nasutáca néemíawa alénácaalí Simón icapèe íya. ¹⁸ Nàanàaca néré, yá namáidaca cachàini nasutácaténá néemíawa asáisi iyacaalí néeni áiba asiali ípidenéeri Simón, ípidenéeri nacáí Pedro.

¹⁹ Idècunitàacá Pedro íináidacawa mamáalàacata iwali yáí yéénáiwánási nacáirica, yá Espírìtu Santo íimaca irí: “Píicá, máisiba aslanáica níara icutá pía. ²⁰ Pimicháawa, píawa náatalé pèepunínáwa náapicha. Picá achúma píináidacawa piwàwawa, néese manuí píináidaca piwàwawa; nudéca nubànùaca nía píatalé”, íimaca yáí Espírìtu Santoca. Iwàwacutácaté Espírìtu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa bàaluitécáiná profeta Moisés ichùuliacaté judionáí camínápiná nèepuníwa camíiyéi judío yáapicha, íná Espírìtu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa. ²¹ Néese Pedro yàacawa náatalé, yá íimaca nalí:

—Núaqueí picutéericuéca. ¿Càinásicué piwàwa numànica píripíná? —íimaca yáí Pedroca. ²² Náimaca irí:

—Cornelio ibànùaca wía, abéeri úwi íiwacalíná, iyéerica machacàníri iyú Dios íicá, yèeri nacáí Dios icàaluíná. Macáí judionáí naicáca cáimiétaquéeri iyúni, yá nacáí cáinináca naicácani. Dios yàasu ángel ichùuliacaté Cornelio ibànùanápiná wenàiwica namáidacaténá pía, yéewacaténá piacawa icapèe néré yéewanápiná Cornelio yéemíaca yáí picàlidéeripínáca irí —námíaca.

²³ Néese Pedro yeedáca yàataléwa nía. Yá nayamáacawa néeni Pedro yáapicha abéeri catá. Mapisáita àniwa yá Pedro yàacawa náapicha. Abénaméeyéi Jope iyacàlená mìnánáí yeebáidéeyéica Jesús itàacáí nàacawa náapicha.

²⁴ Néese mapisáita àniwa nàanàaca Cesarea iyacàlená néré, cháí Cornelio icùacatáica nàanàaca. Ípichawáiseté nàanàaca, yáté Cornelio imáidaca néré yéénánáíwa, yàacawéeyéiná nacáíwa cáininéeyéica Cornelio íicáca. ²⁵ Pedro yàanàaca icapèe néré, yá Cornelio imusúacawa ípunita yeedácaténá yàataléwani. Cornelio íbàlùacawa yүүлú ipùata iyúwa Pedro irí yàacaténá icàaluíná. ²⁶ Quéwa Pedro imichàidacani. Yá íimaca irí:

—Pimicháa píbàlùacawa. Asalicata nacáí núaqueí càide iyúwa pía —íimaca yáí Pedroca.

²⁷ Idècunitàacá Pedro itàaníca yáapicha, yá iwàlùacawa íicáca madécaná wenàiwica iwacáidáyaquèeyéíwa néré, camíiyéi judío. ²⁸ Néese Pedro íimaca nalí:

—Píalíacuéwaca judío íwítáise càmita íbatàa wàwacáidáyacacawa píapichacué, píacué camíiyéica judío, íbatàa wawàlùanápinátawa picapèe írìculé, càmitasa cayába càí wamàni. Quéwa Dios idéca yáaláaca núa camínápiná quirínama casacàaca nuicáca áibanáí, càmita nacáí nuicá nía iyúwa canéeri iwèni Dios írìpiná nía. ²⁹ Íná namáidacalítè núa, yá nàanàaca néese aquialéta, càmita báawa nuínáidacawa nuwàwawa iwali. Íná siúcade nuwàwa núalíacawa càiná iwalicálucé píamáda núa —íimaca yáí Pedroca. ³⁰ Yá Cornelio íimaca irí:

—Báinúaca èerica néese siúcáade, chácataícaté èeri càide iyúwa siúcade, nùycaté cháí nu-capèe írìcuwa, imàaqueeri íichawa iyáacaléwa, isutéeri yáawawa Dios ícha táicalénama. Yáté áiba asiali mèlumèluírì íbàle imàacaca yáawawa nuicácani. ³¹ Íimaca nulí: ‘Cornelio, Dios idéca yéemíaca yáí písutáanáca ícha. Cayábaca Dios íicáca yáí píyúudánáca catúulécaneeyéi wenàiwica. ³² Pibànùa wenàiwica Jope iyacàlená néré namáidacaténá néese áiba asiali ípidenéeri Simón, ípidenéeri nacáí Pedro. Yáí Pedro iyaca áiba Simón icapèe írìcu, yáara

ichùnièrica piráí íimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuírí úni idùlepi', càì íimaca nulí. ³³Iná nubànùacaté nía ráunamáita nacutáca píá, yá pidéca pimànica nulí cayábèeri pìanàacáiná. Siùcade macáita wàyaca cháí Dios iicápiná, yá wawàwaca wéemiaca macáita tàacáisi Wacuèriná Dios ichùulièrica picàlidáanápiná walíni —íimaca yáí Cornelioca.

Discurso de Pedro en casa de Cornelio

³⁴Néeseté Pedro idàbaca icàlidaca nalíni. Yá íimaca nalí:

—Siùcade núaliacawa báisiiri iyú Dios càmita iicá abèeri wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábèeri áibanáí fícha, néese iicáca macáí wenàiwica íiwitáaná abédanamata. ³⁵Néese, cayábaca Dios iicáca náiwitáise canánama, macáí wenàiwica íiwitáaná yèeyéica icàaluíná, imàniyéica nacáí cayábèeri. ³⁶Dios idéca icàlidaca walí tàacáisi, wía Israel itaquénánámica. Dios icàlidaca walí yáí cayábèeri tàacáisica íiméerica Jesucristo imàacáanápiná wàyaca Dios yáapicha matuíbanáiri iyú. Yáí Jesucristo, yácata macáí wenàiwicanáí íiwacali. ³⁷Píaliacuécawa cayába càinácaalíté iya judiónáí yàasu cáli imanúica. Quéecatécáwa Juan el Bautista icàlidaca nalíni iwàwacutáaná wenàiwicanáí ibautizáacawa, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. Néeseté Jesús idàbacadé yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli íinata. ³⁸Píaliacué nacáíwa Dios ibànùacaté Espíritu Santo Jesús ìwali icùacaténá Jesús íiwitáise manuísiwata, ichàiniadacaténáni nacáí, yáí Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica. Píaliacué nacáíwa Jesús yèepunícaté imànica yàacawa cayábèeri wenàiwicanáí irí, ichùniacaté nacáí macáita wenàiwica Satanás yúuwichàidéeyéica. Càité Jesús idé imànica Dios yáacawéeridacáináni. ³⁹Wadéca waicáca macáita yáí Jesús imàniúicacaté Judea yàasu cáli íinata, Jerusalén iyacàlená irícu nacáí. Néese natàtaacani cruz ìwali, càité nanúacani. ⁴⁰Néeseté máisisiba èeri irícu idécanámíté nanúacani, yá Dios icáucàidacani. Néese Dios ibànùacaté Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wáaliacaténáwa cáucani. ⁴¹Jesús càmitaté imàca yáawawa macáí wenàiwica iicácani. Néeseté imàacaca yáawawa waicácani, wía Dios íináidéeyéicátéwa ìwali bàaluité imàacáanápináté iicáca cáucani, yáí Jesúsca. Yá nacáí wayáacaté wayáacaléwa yáapicha idécanámíté imichàacawa yéetácáisi fícha. ⁴²Néeseté Jesús ichùuliacaté wacàlidáanápiná israelitanáí iríni, yáí tàacáisi íiméerica Dios idéca imàacaca Jesús icàlidáanápiná báawéeyéi íináwaná ìwali, cáuyéica, yéetéyéimiwa nacáí, yúuwichàidacaténá níawa càiripináta nabáyawaná ìwalísewa, èeri imáalaacaalípináwa. ⁴³Ipíchawáiseté Jesús yàanàca aléi èeri irículé, yáté macáita profetanáí nacàlidacaté íináwaná ìwali. Nacàlidacaté nacáí Dios imàacáanápináté iwàwawa wenàiwicanáí íbáyawaná fícha, Jesús yéetácáinatéwa nabáyawaná ìwalíse, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacáí —íimaca yáí Pedroca.

Los no judíos reciben el Espíritu Santo

⁴⁴Néeseté idècunitàacá Pedro icàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo irícuacawa nàwali icùacaténá náiwitáise macáita níái yéemiyéica Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidacáiná yáí tàacáisica. ⁴⁵Níái judío yeebáidéeyéica Jesús itàacáí yàacawéeridacaténá Pedro, nánáidacawa manuísiwata naicáidaca càmiyéi judío irí Dios yàacáinaté Espíritu Santo càmiyéi judío irí nacáí. ⁴⁶Judiónáí yéemiaca nacáí càmiyéi judío itàanica áiba tàacáisi iyú, càmiúri èeri múnaná itàacáí, nàaca nacáí Dios irí cayábèeri. ⁴⁷Néese Pedro íimaca:

—Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo nàwali yàacawéeridacaténá níái càmiyéica judío càide iyúwaté ibànùaná Espíritu Santo wàwali, wía judíoca. Wàacué wabautizáca nacáí nía. Canáca yéewaná wamáisaníaca náicha nabautizáanáwa —íimaca yáí Pedroca.

⁴⁸Yá Pedro ichùuliaca yáapichéeyéiwa ibautizáca níái càmiyéica judío Jesucristo íipidená ìwali náasáidacaténá neebáidaca Jesús itàacáí. Néese níái càmiyéica judío nasutáca Pedro fícha iyamáanápináwa náapicha máisibáwanáí èeri.

11

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

¹Néeseté apóstolnái, nía nacáí yeebáidéeyéica Jesús itàacáí íyeyéicaté Judea yàasu cáli íinata néemiaca càmiyéi judío íináwaná ìwali neebáidacaté Dios itàacáí càide iyúwa judiónáí yeebáidáanáté. ²Quéwa idécanámíté Pedro yèepuacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa, néese abénaméeyéi judío yeebáidéeyéica Jesús itàacáí natàanica ìwali yáí Pedro imànínaca càmiyéi judío yáapicha. ³Náimaca Pedro irí:

—¿Cánáté píá pípáchiaca nàatalé níara càmiyéica judío? ¿Cáná píyáa píyáacaléwa náapicha? —náimaca. ⁴Néese Pedro icàlidaca nalí macáita yáí idábáanacaté ichàbacawa. Yá íimaca nalí:

⁵—Núyacaté Jope iyacàlená irícu. Idècunitàacá nusutáca núawawa Dios fícha, yá nuicácaté yéenáwanási nacáiri. Nuicácaté áiba wawási càiri iyúwa manuírí sávana irícuacawa chènúníse, idacúacanèeri ipùata báinúacanama yéénulusi iyú. Yáté irícuacawa nùatalé. ⁶Nuicáidacaté cayába irí nuicácaténá càinácaalí wawási iya sávana irícu, yá nuicáca macáí piráí íiwitáaná, cuwèesináí nacáí, àapináí nacáí, cuípíranáí nacáí, macáí íiwitáaná íyeyéica cháí èeri irícu. ⁷Yáté nuémiaca tàacáisi. Íimaca nulí: 'Pimicháawa, Pedro. Pínúa píyáawa nía', íimaca

nulí. ⁸ Quéwa núumacaté irí: ‘Càmíri, Núiwacali. Canacátáita nuyáa níai casaquëeyéica waicáca, profeta Moisés ichùuliacáináté wía judíoca pinùmalcuíse ipichaná wayáaca níá’, cãi núumaca. ⁹ Néese yái tàacáisi chènuníiserica ímacaté nulí àniwa. Íimaca nulí: ‘Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, yá picá pìma iwali casacàacani’, íimaca. ¹⁰ Máisiba yáawíríca nuicacaté sávana nacáiri iricúacawa, nuémíia nacái tàacáisi. Yáté macáita yèpèua imichàacawa chènuniré àniwa. ¹¹ Yáta máisiba asianái Cesarea iyacàlená néeseeyéi nàanacaté néré wàyacatáica. Náiwacali ibànùacaté nía nacutáanápíná núa. ¹² Yáté Espíritu Santo ichùuliaca nùacawa náapicha, ipichaná achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa iwali. Níai seis namanùbaca wéenanái nacái nàacatéwa núapicha. Macáita wawàlùacatéwa áiba asiali icapèe iriculé. ¹³ Yái asialica icàlidaca walíni íicacaté ángel icapèe irícu. Yá ángel íimacaté irí: ‘Pibànua wenàiwica Jope iyacàlená nérépiná namáidacaténá néese Simón íipidenéeri nacái Pedro. ¹⁴ Yái Pedroca icàlidapíná piríwani cainácaalí iyú pialímá piwasàaca piawawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, pía nacái, péenánái nacái’, íimacaté yái ángelca. ¹⁵ Néeseté idécanacáita nudábaca nucàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo yàanàaca nàwali, yàacawéeridacaténá nía, càide iyúwaté Espíritu Santo yàanàanáté wàwali bàaluté. ¹⁶ Néeseté nuwàwalica tàacáisi Wáiwacali icàlidéericaté walí. Íimacaté: ‘Báisita Juan el Bautista ibautizacaté wenàiwicanái úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùapínacúe piríwa Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripínacúe pía, ibautizacaténacúe píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, íimaca yái Wáiwacalica. ¹⁷ Uwé, Dios idéca yàaca Espíritu Santo cãmíyíe judío irí càide iyúwaté yàanáté walíni, wía judíoca, weebáidacaalíté Wáiwacali Jesucristo itaacáíwa, íná canáca yéewaná wapéliaca Dios íipunita, canáca yéewaná wamáisaníaca náichani, yái Espíritu Santoca —íimaca yái Pedroca.

¹⁸ Néese níai yeebáidéeyéica Jesús itaacái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, nadécanáami néemíaca yái tàacáisica, yá ámita quirínama natàaníca bàawéeri iyú Pedro iwali, néese náaca Dios irí cayábéeri. Yá náimaca:

—¡Dios idéca ibatáaca cãmíyíe judío nawènùadaca nacái náiwitáisewa irípiná yéewacaténá nacái nadèniaca nacáucawa cãmíri imaalàawa, càide iyúwa wàyáaná, wía judíoca! —náimaca.

La iglesia de Antioquia

¹⁹ Nadécanáamité nanúaca Esteban Jerusalén iyacàlená néeni, yá nadàbacaté namànica ùwicái yeebáidéeyéi íipunita canánama. Iná napíacatéwa áibalépiná. Abénaméeyéi yàacatéwa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Aibanái yàacatéwa Chipre yàasu iwàwata nérépiná. Aibanái yàacatéwa Antioquia iyacàlená nérépiná. Nacàlidacaté Jesucristo íinàwaná iwali abéta judionái irí. Càmita nacàlida cãmíyíe judío iríni. ²⁰ Aibanáita yeebáidéeyéi Jesús itaacái Chipre yàasu iwàwata néeseeyéi, Cirene iyacàlená mìnánái nacái áibanái, nàanacaté Antioquia iyacàlená iriculé. Nadàbacaté nacàlidacani cãmíyíe judío irí. Nacàlidaca nalí Jesús íinàwaná Wáiwacalicaní. ²¹ Wáiwacali íiwitáise cachàiníri iyacaté nalí, ínáté yéewa manùbéeyéi wenàiwica namàacaca náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa, yá neebáidaca Wáiwacali itaacái.

²² Néese, níai yeebáidéeyéica Jesús, Jerusalén iyacàlená néeníyéica néemíaca Antioquia iyacàlená mìnánái íinàwaná. Yá nabànùaca Bernabé yàacaténáwa Antioquia iyacàlená nérépiná. ²³ Bernabé yàanacaté néré, yá yáalíacawa Dios imànica nalí cayábéeri. Iná casímíaca Bernabé iwàwa, iyanídacawa náapicha. Yàalàaca nía, ichàiniadaca nacái nawàwa canánama, cachàinínápíná náiwitáise neebáidàanápíná mamàalàacata Wáiwacali itaacái tàí íiméeri iyú. ²⁴ Cayábéericáiná íiwitáise yái asialica, yái Bernabéca, Espíritu Santo icùacáiná íiwitáise. Yeebáida Dios itaacái manuúsiwata tàí íiméeri iyú. Càita áibanái manùbéeyéi àniwa néemíaca Bernabé icàlidàaná nalíni, yá nawènùadaca náiwitáisewa neebáidacaténá Wáiwacali itaacái.

²⁵ Néeseté Bernabé yàacawa Tarso iyacàlená iriculé icutácaténá Saulo. Idécanáamité yàanàacani, yá itéca Saulo Antioquia iyacàlená néré. ²⁶ Bernabé, Saulo yáapicha nàyacaté néré abéeri camuí náapicha níai yeebáidéeyéica Jesús itaacái. Néewáidacaté madécaná wenàiwica. Antioquia iyacàlená néeni áibanái nàacaté yeebáidéeyéi íipidenápíná cristianonái, íimáanáca Cristo yéewáidacalénái, Cristo yáapichéeyéi nacái íimáanáca.

²⁷ Néenialíté abénaméeyéi profeta itàaniyéica Dios inùmalcuíse nàacatéwa Jerusalén iyacàlená íicha, yá nàanàaca Antioquia iyacàlená néré. ²⁸ Abéeri néená, íipidenéeri Agabo, ibàlùacawa nàacuésemi, níai yeebáidéeyéica Jesús itaacái. Yá Espíritu Santo icùaca Agabo íiwitáise icàlidacaténá nalí tàacáisi Dios inùmalcuíse. Yá icàlidaca nalíni iyàanápínáté mápíicái cachàiníri iyú nàasu cáli néré, yái Israel yàasu cálica. Càité ichàbacawa néesetécawa idècunítacáca emperador romanosáiri Claudio icùaca macái cáli imanùbaca. ²⁹ Iná Antioquia iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itaacái nánáidacatéwa nabànùanápínáté plata iyúwa ofrenda nayudàacaténá áibanái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata. Macái wenàiwica imanùbaca nabànùaca plata iyúwata nàalimáaná namàacaca ofrenda. ³⁰ Càité nàwacáidaca plata, yá nabànùacani iyúwa ofrenda náapicha níai Bernabé, Saulo nacái

natécáténáni ancianonái irí icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Judea yàasu càli ìnata, nayúudacaténá catúulécaneyéi wenàiwica yeebáidéeyéi Jesús itàacái.

12

Muerte de Santiago y encarcelamiento de Pedro

¹ Néenialíté rey Herodes idàbaca yùuwideca imànica abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená néeniyéica iyaca. Herodes idàbocaté yùuwichàidaca nía. ² Herodes ichùullaca úwinái iwichùaca Santiago ìicha ìiwita, yéetáténátéwa, yámi Juan ibèerimica. ³ Néese, yái Herodesca, yáaliacawa casímáica judío ìiwacanánái ìwali yái yéetánácawéi Santiagomica, ìná ichùullaca úwinái ìibàaca Pedro nacái. Yá náibàcani judíonái yàasu culto Pascua yaali nayàacaalíté pan càmiñi idèña levadura. ⁴ Idécánámité náibàaca Pedro, néese Herodes ichùullaca nacùaca Pedro presoíyéi ibànalicu. Ichùullaca nacùacani, níái úwinái báimùaca náiwitáaná imanùbaca. Nàyaca báimùacana úwinái macái náiwitáaná imanùbaca. Herodes iwàwacaté ichàbáidaca Pedro judíonái irí nanúanápínáni Pascua yàasuná culto idénámi. ⁵ Càité Pedro iyaca presoíyéi ibànalicu. Nacùaca cayábani. Quéwa manùbéeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca Dios ìicha Pedro iripíná manuíswata mamáalàacata.

Dios libra de la cárcel a Pedro

⁶ Yáta catáca mapisáipínata Herodes ichàbáidapínaté Pedro judíonái irí, nanúanápínáni, yá Pedro ìimáca iyaca bamuchúambàa náicha pucháiba úwinái. Pedro nadacuèri pucháiba cadena iyú. Aibanái úwi ibàluèyéiwa presoíyéi ibàna inùma néeni nacùaca presoíyéi ibàna ipíchaná Pedro imusúacawa. ⁷ Yáta Dios yàasu ángel yàanáca néré, ibàlùacawa mawiéñita Pedro irí. Yá camalási ipuníada presoíyéi ibàna iriculé. Néese ángel icapèedaca Pedro ibàlái ìwali icawàidacani. Yá ìimaca Pedro irí: “¡Caquialéta, pimichàawa!” ìimaca yái ángelca. Yáta pucháiba cadena icaláacawa Pedro icáapi ìicha. ⁸ Yá ángel ìimaca Pedro irí: “Pìwali pibàlewa, pizapatoní nacáíwa”, ìimaca yái ángelca. Idécánámi Pedro imànica càide iyúwaté ángel ìimáaná irí, yá ángel ìimaca irí àniwa: “Peedá piasu ruana nacáiriwa, piúca pìwalisewani. Piawa núamiwáise”, ìimaca irí yái ángelca.

⁹ Yá Pedro imusúacawa ángel yáamiwáise. Càmita yáaliawa asáisi básiscaalíni, ángel imusúadánacani presoíyéi ibàna iricuise. Pedro iyúnáidaca yéenáivanási nacáiri càì ìicáca meedá. ¹⁰ Nachàbocatéwa idàbáanéeyéi úwi ìicha, néese nachàbacawa áibanái ìicha àniwa icuèyéica presoíyéi ibàna. Nàanáca inùma néré, yái manuiri inùma yáawami hierroírita, namusúacatáipínacawa carretera iriculé yàcaléricu, yá inùma yàacùacawa yàasu wawásitawa meedá. Yá namusúacawa ìicha. Nèepunicanámiwa abéeri carretera iricubàa, yáta ángel ìimacaca Pedro abéerita.

¹¹ Néese átata Pedro yáaliacawa imusúacatéwa náicha. Yá ìimaca iríwa: “Siùcade núaliacawa báisiñi iyú, Dios idéca ibànùaca yàasu ángelwa nùatalé imusúadacaténá núa Herodes ìicha, náicha nacái niara judíoca iwàwéyéica inùaca núa”, ìimaca iríwa yái Pedroca.

¹² Idécánámi ìináidacawa ìwali macáita iyáaná, néese yáacatéwa María icapèe néré, úái Juan yáatúaca. Yái Juanca áibaalí ìipidená Marcos. Quéchatécáwa madecaná wenàiwica iwacáidáyacawa néré, yá nasutáca náyaca Dios ìicha. ¹³ Pedro inúacaté bàacháwáiseérica iwáiná inùmaca, yá abéechúa mànacàu ìipidenéechúa Rode umusúacawa capii ìicha, ùacatéwa mawiéñita iwáiná inùma irí uémíacaténá néré cawinácaalí càì isàna néese. ¹⁴ Ualiaca uémíaca Pedro itàacái, quéwa càmita ùacàa irí iwáiná inùma, máinicáiná casímáica úa ìná uplacawa capii iriculé àniwa ucálidaca nalíni Pedro ibàlùnánáwa bàacháwáiseeri iwáiná inùma néeni. ¹⁵ Yá náimaca ulí:

—¡Máiwitáiseca pía! —náimaca ulí. Quéwa úumaca básiscatani. Néese náimaca:

—Canácani. Iwàwa caurimica meedá yáara càì péemiaca isàna —náimaca ulí, nayúunáidacáiná úwinái nanúacaténí.

¹⁶ Idècunitáacá nataánica capii iricu, quéwanáta Pedro inúaca mamáalàacata bàacháwáiseeri iwáiná inùma. Néese nàacùaca bàacháwáiseeri iwáiná inùma, yá naicáca Pedro ibàluericawa néeni. Yá náináidaca manuíswata naicáidaca irí. ¹⁷ Néese Pedro yúucaca icáapiwa nalí masánacaténá nía. Yá icálidaca nalíni càinacaalíté iyú Wáiwacali imusúadacani presoíyéi ibàna iricuise. Yá ìimaca nacái nalí:

—Picálidacué Santiago iríni, yái Wáiwacali iméeréerica. Picálidacué nacái nalíni, niara yáapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesús itàacái —ìimaca yái Pedroca. Néese Pedro yàacawa náicha áibalépiná.

¹⁸ Néeseté mapisáita àniwa, cáanáica úwinái napianícawa presoíyéi ibàna iricubàa nacutáca Pedro, néemianica nacáíwa nalíwáaca lúasi iyú, càmicáiná nadé nàanáca Pedro. ¹⁹ Herodes ichùullacaté nacutácani, quéwa càmita náalimá nàanácani. Ìná Herodes isutáca yéemiawa naináwaná, níái úwi icuèyéicaté Pedro presoíyéi ibàna iricu. Yá ichùullaca yàasu wenàiwicawa

nanúanápíná níái úwica. Néese Herodes yàacatéwa Judea yàasu cáli ícha iyacatená Cesarea iyacaléná írìcu.

La muerte de Herodes

²⁰ Néeseté calúaca rey Herodes áibanái yáapicha, Tiro iyacàlená mìnanáica, Sidón iyacàlená mìnanáí nacái. Iná níái pucháiba yàcalé mìnanáica natàanica náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa nàanápínáwa Herodes yàatalé natàanicaténá yáapicha éeréeri iyú, yéewacatená cayábaca iicáca nía àniwa. Nàaca plata Blasto irí, abéeri Herodes yáapichéeri máiniiri cachàini, nawàwacáináté Blasto itàanica nawicáu Herodes yáapicha, yéewanápíná Herodes ibatàa nàyaca matuibanáita. Iwàwacutácaté nàyaca cayába Herodes yáapicha nawèniacatenáté yàacási áiba cáli néeni Herodes icuèricaté. ²¹ Herodes imàacaca nalí abé éeri nàwacáidáyacáanápínáwa yàatalé. Idéca éeri yàanàaca, yá Herodes iwálica ibàle cawèniiriwa. Néese yàacawa wenàiwicanái yàacuésemi, yá yáawinacawa yàasu yàalubáisi chènuniiri ínatawa. ²² Yá idábaca icàlidaca nalíni. Néese níái wenàiwica yéemièyéica Herodes irí nadábaca càì namáidáidaca: “¡Yái icàlidéerica walíni càmírita asiali, néese abéeri chènuníseericani!” càì namáidáidaca mamáalàacata, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. ²³ Yáta Wáiwacali yàasu àngel ibànùaca uláicái Herodes iwali, càmícáiná Herodes yáa Dios icàlulúniná, néese imàacacáita wenàiwicanái yàaca irí cayábéeri, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. Néeseté Herodes yéetácawa cáiwíri iyú, enísi nacáiyéi iyáacáiná iyapicúa írìcuise ipíchawáiseté yéetácawa.

²⁴ Quéwa níái wenàiwica yeebáidéyéica Jesús itàacái nacàlidaca nàacawa Dios itàacái mamáalàacata áibanái wenàiwica irí. Yá manùbéyéi neebáidacani macái yàcalé.

²⁵ Idécánámíté Bernabé, Saulo nacái namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, yáté nèepùacawa Jerusalén iyacàlená ícha. Yá natéca náapichawa Juan, ípidenéeri nacái Marcos.

13

Bernabé y Saulo comienzan su trabajo misionero

¹ Madecaná Antioquía iyacàlená mìnanáí neebáidacaté Jesús itàacái. Abénaméyéi profeta, áibanái nacái yéewáidéyéica wenàiwica nàyacaté yeebáidéyéi yéewi. Càica náipidená: Bernabé; Simón nacái, áibaalí ípidená Negro; Lucio nacái, Cirene yàasu cáli néeséeri; Manaén nacái, idáwinèericatéwa rey Herodes yáapicha, yái Herodes icuèricaté Galilea yàasu cáli; Saulo nacái áiba. ² Aiba éeri namànicaté nàyaca culto Wáiwacali irí, namàacaca náichawa nacái nayáacaléwa. Yáté Espíritu Santo íimacaté nali: “Peedácué péewísewa nulípiná níái Bernabé, Saulo nacái namànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná namànica”, íimaca yái Espíritu Santoca.

³ Néese nasutáca Dios ícha nalípiná àniwa, namàaca náichawa nacái nayáacaléwa mamáalàacata, yá namàacaca nacáapiwa nàwali, níái Bernabé, Saulo nacái. Néese nabànùaca nía, náibaidacatenáté Dios irípiná.

Los apóstoles en Chipre

⁴ Néeseté namànica càide iyúwa Espíritu Santo ibànùaná nía, yá Bernabé, Saulo nacái nàacatéwa Seleucia iyacàlená néré, mawíeniiri iyaca manuiri úni irí. Néenita nawàlùacawa nave írìculé, yá nàacawa úni yàasu iwàwata ínatalé ípidenacatalé Chipre. ⁵ Idécánámíté nàanàaca néré, yá nawàlùacawa Salamina iyacàlená írìculé. Yá nadábaca nacàlidaca nalí Dios itàacái judionái yéewáidacáalu írìcu. Juan Marcos yàacawa náapicha nacái iyúudàacatená nía.

⁶ Yá nàacawa iwàwata imanúica macáita yàcalé imanúbaca iyéerica iwàwata ínata. Yá nàanàacaté Pafos iyacàlená néré. Nàanàaca judíosairi ípidenéerica Barjesús. Yácata camàliquéeri. Itàanica ichíiwawa. Íimaca iwaliwa itàanicasa Dios inùmalicúseta, quéwa ichíiwa meedá. ⁷ Yái camàliquéeri iyaca gobernador yáapicha, yái gobernador ípidenéerica Sergio Paulo, abéeri cáaliacáiri icuèricaté manùbéyéi wenàiwica. Yái gobernadorca imáidaca yàataléwa Bernabé, Saulo nacái, gobernador iwàwacáináté yéemíaca Dios itàacái. ⁸ Quéwa yái camàliquéerica, ípidenéerica Elimas griego itàacái iyú, yúuwidéca imànica apóstolnái. Iwàwa nacái iwèntuadaca gobernador íiwitáise ipíchana yeebáidaca Dios itàacái. ⁹ Néese Saulo, ípidenéeri Pablo griego itàacái iyú, Espíritu Santo icuèri íiwitáise, yá iicáidaca machacániiri iyú Elimas irí. ¹⁰ Yá íimaca irí:

—Pía cachíwéerica, báawéeri meedá, Satanás nacáiri íiwitáise, pía, nàuwidéca canánama cayábéyéi íiwitáise. ¿Cáná càmita piyamáida piwènúadaca Dios itàacái pichíiwa iyúwa? ¹¹ Iná siúcade Dios yúuwichàidapíná píawa. Matuúpináca píawa maléena éerita. Càmita píalimá piicáca éeri icamaláwa —íimaca yái Pabloca. Yáta catáca Elimas iicáca. Yá icutáca wenàiwica itécatenáni icáapi iwali, càmícáiná yáalimá iicáca ituú iyúwa. ¹² Yá idécánámí gobernador iicáca càinacaalí iyáaná, yá yeebáidaca, íináidacáináwa manuúiwata Wáiwacali itàacái ichàini iwali.

Pablo y Bernabé en Antioquía de Pisidia

¹³ Néseté Pablo iwàlùacawa nave iriculé iyéerica Pafos ìdalutalená néeni yàacawéeyéiná yáapichawa. Yá nàacawa manúiri úni yáacubàa Perge ìdalutalená néré, iyéerica Panfilia yàasu cáli ìnata. Quéwa Juan Marcos yèepùacatéwa náicha Jerusalén iyacàlená nérépiná. ¹⁴ Yá Pablo, Bernabé nacái nachàbacatéwa Perge iyacàlená ìicha, nàacawa machacànita Antioquia iyacàlená iriculé. Yái yácalé iyaca Pisidia yàasu cáli ìnata. Yá nawàlùacatéwa judionái yéewáidacàalu iriculé, sábadu, judionái iyamáidacatáicawa. Pablo, Bernabé nacái nàawinacawa néré néemiacténá naléeca Dios itàacái. ¹⁵ Néese judionái yéewáidacàalu ìiwacanánái naléeca nali Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, áibanái profeta itànèericaté nacái. Néese nabànùaca tàacáisi Pablonái irí. Yá nàimaca Pablonái irí:

—Wéenanái, pidènasicué tàacáisi pialèeripinacué iyú wenàiwica, ára picàlidacué walíni — nàimaca Pablonái irí.

¹⁶ Néese Pablo imichàa ibàlùacawa, yá yúucaca nali icáapiwa masánánápiná nía. Yá ìimaca nali: “Péemiacué, piacué israelitaca, piacué nacái càmiiyéica judío, yéeyéica Dios icàaluíná. ¹⁷ Yái Dios icuèrica Israel itaquénánái yeedáté wàawirináimi yàasunáipináwa. Dios imàacacaté madécánaca nía idècunitàacá nàyaca Egipto yàasu cáli ìnata, càmiiyica nàasu cáli. Néseté Dios iwasàaca nía ichàini iyúwa ìicha yàara cálica. ¹⁸ Ewitaté nawènùadacáaníta náiwitáisewa Dios ìicha, càicàaníta icuacaté nía cuarenta camuí idècunitàacá nèepunicawa chuíri manacuali yùucubàa càinàwàiri, canácatalé wenàiwica. ¹⁹ Néseté Dios imàalàidacaté siete namanùbaca wenàiwica ìiwitáaná iyéeyéicaté Canaán yàasu cáli ìnata yàacaténaté nàasu cáli wàawirináimi irí. ²⁰ Càité Dios imànica wàawirináimi irí cawàwanáta cuatrocientos cincuenta camuí.

“Néseté Dios ibànùaca nali náiwacanánápiná nacùacaténaté nía àta profeta Samuel yàasu èeripináté. ²¹ Néseté wàawirináimi nasutáca Dios ìicha wawàsi imàacáanápináté nali abéeri rey icuèripiná nía. Yá Dios imàacaca nali rey icuèripinacaté nía cuarenta camuí. Yái idábáanéeri reycá ìpidenacaté Saúl, yái Cis ìirica, Benjamín itaquérinái. ²² Néseté Dios càmita quirínama ibatàa Saúl icùaca israelitanái. Yá Dios imàacacaté rey David icuèripináté israelitanái Saúl yámiricubàami. Dios ìimacaté David ìwali: ‘Yái Davidca, Isaí ìirica, cayába nuicáca ìiwitáise. Nùaliacawa iwàwa imànica macáita càide iyúwa nuwàwáaná’, càì ìimaca yái Diosca. ²³ Yái rey Davidca idèniaca itaquérinái, ìpidenéeri Jesús. Dios ibànùacaté Jesús iwasàacaténá Israel itaquénánái Dios yàasu yúuwichàacáisi ìicha, càide iyúwaté Dios icàlidáaná bàaluité. ²⁴ Ipíchawáiseté Jesús yàanáaca, Juan el Bautista icàlidacaté tàacáisi macái Israel itaquénánái irí. Icàlidaca nalíni iwàwacutáanaté nawènùadaca náiwitáisewa Dios irípiná, nabautizáanápiná nacáicawa, nàasáidacaténá nawènùadacaté náiwitáisewa báawéeri ìicha. ²⁵ Néese mawénicaté Juan yàasu èeri yéetáanápinátéwa, yá ìimaca: ‘Nú càmiri Mesías, icuèripiná israelitanái càide iyúwacué pínáidáanáwa nùwali, néese áiba yàanápiná nùamiricubàawa máiniiri cachànica nuícha. Nuicáca nùawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmiri cachàini náicha canánama, máinicáiní cayábéerica nuíchani’, ìimacaté yái Juan el Bautistaca.

²⁶ “Piacué nuénánáca, Abraham itaquénánái, piacué nacái càmiiyéica judío yéeyéica Dios icàaluíná, Dios idéca ibànùacuéca píri yái tàacáisica pialíacaténácuéwa Jesús iwàwaca iwasàacuéca pía Dios yàasu yúuwichàacáisi ìicha. ²⁷ Siúcade nucàlidacué píri. Niara Jerusalén iyacàlená mìnánáca, nía nacái náiwacanánáca, càmítaté náaliíwa cawinàcaalíni yái Jesúsca. Siúcade mamáalàacata càmita náaliá néemíaca càinàcaalí ìimáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Jesús iináwaná ìwali, éwita naléecáanítani néewáidacàalu iricuwa sábadu imanùbaca nayamáidacatáicawa. Iná nachùullacalíté úwinái inùaca Jesús, yaté judionái namànicaté macáita càide iyúwaté profetanái itànàanaté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali. ²⁸ Ewitaté càmícaníta nàaná Jesús ìwali ìbyáwaná nanuèeripiná ìwalíseni, càicàaníta nasutáca Pilato gobernador ìicha wawàsi ichùullánápináté úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali. Càité yéetáca. ²⁹ Néese nadécánámité namànica irí macáita càide iyúwaté Dios itàacái icàlidáanacani Jesús ìwali, yaté áibanái nalicuadacani cruz ìwalíse. Yá nabàlicani. ³⁰ Quéwa Dios imichàidacaté Jesús yéetáacáisi ìicha. ³¹ Yaté manùba èeri Jesús imàacacaté yàawawa naicácani níái yèepuniyéicatéwa yáapicha Jerusalén iyacàlená néré Galilea yàasu cáli ìicha. Siúcade nacàlidaca nàacawa Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.

³² “Càita wacàlidacuéca píri yái cayábéeri tàacáisica: Dios idéca imànica macáita càide iyúwa icàlidáanaté càmíetacanéeri iyúni wàawirináimi irí. ³³ Iná siúcade Dios idéca imànica walíni wía nataquénánámica càide iyúwaté icàlidáaná tàacáisi wàawirináimi irí, ìiméerica imichàidáanápináté Jesús yéetáacáisi ìicha. Yái rey Davidca nacái itànàacaté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali pucháibáaná salmo iricu, David itànàacáinaté tàacáisi Dios inùmalicuise. Dios ìimacaté Irí iríwa: ‘Píacata Nuírca; siúcade nudéca numàacaca èeri mìnánái náaliacawa Nuírca pía’, càì ìimacaté yái Diosca. ³⁴ Dios icàlidacaté walíni imichàidáanápináté Jesús yéetáacáisi ìicha ipíchana ìinái ìbadáca. Càité Dios ìimaca walí profeta Isaías yàasu tàacáisi iyú. Dios ìimacaté israelitanái irí: ‘Nucàlidacaté rey David irí tàacáisi mabayawanéeri, càmíetacanéeri iyú machíwéeri nacái, ìiméerica numánínápináté irí cayábéeri. Yá numànipinacué píri

macáita yáí cayábérica nucàlìdèericatè ìwali David irí', ìmacatè yáí Diosca. ³⁵ Báisita Dios idéca imànica càide iyúwaté ìmáaná, càmítatè imàaca Jesús ìinámi ìbadácawa, ìnaté rey David itànàaca áiba salmo Dios liri inùmaliçuise. Dios liri ìmacatè: 'Càmita pimàacapiná ìbadácawa yáí nuínaca, núa plasu wenáiwacaca mabáyawanéerica', ìmacatè yáí Dios ìirica. ³⁶ Uwé, siúcade macáita wáalíacawa rey David icùacatè israelitaná càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Néesetè bèericaalítèni, yá yéetácawa, yáí Davidmíca, yá nabàllacani yàawirinámi yàasu càliculli iriculéwa. Yátè ichéecami ìbadácawa. ³⁷ Quéwa yáí Jesús, Dios imichàidèericatè yéetácáisi ìicha, càmítatè ìiná ìbadáwa. ³⁸⁻³⁹ Iná piácué nuénánaca, wacàlidacué pirí yáí tàacáisica: Peebáidacaalícué Jesús itàacái, yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná ìichawa. Bàaluitè profeta Moisés itànàacatè Dios itàacái, yáí tàacáisica icàlìdèericatè nalíni cànácalítè Dios iwàwawa wàawirinámi nàyaca, wía nacái. Quéwa, éwita wamànicaalí macáita càide iyúwa Moisés itàacái ìmáaná, càicáaníta càmita Dios iicá wía iyúwa mabáyawanéeritá. Néese, siúcade weebáidacaalí Jesús itàacái, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ìicha, mabáyawaná iicáca nacái wía, éwita càmícáaníta mabáyawaná wía. ⁴⁰ Iná cayábacué, nuénáná, ipíchanácué Dios yàasu yúuwichàacáisi yàanáaca piwali càide iyúwaté profetaná itànàanátè tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios ìmacatè:

⁴¹ 'Péemiácué cayába, piácué báawéeyéica iicáca núa. Picalúadacuéwa, néese péetácuéwa, mesúnamáicáináta nubànúacué piwali manuiri yúuwichàacáisi, cãulenéeripiná peebáidaca ìináwaná ìwali, éwita áibaná icàlìdacaaníta pirícué yúuwichàacáisi ìináwaná ìwali',

càitè ìimaca yáí Diosca", ìmacatè nalí yáí Pabloca.

⁴² Yá Pablo imáaláidaca icàlìdaca nalíni. Idècunitàcá namusúacawa judióná yéewáidacàalu irícuise, yá cãmíyèi judío nasutáca Pablo ìicha wawási yèepùanápinátè icàlìdacaaténá nalíni àniwa, yáí tàacáisica, áiba sábadopinátè nayamáidacatáicawa. ⁴³ Idècanámítè namáaláidaca namànica culto, yá namusúacawa macáita yéewáidacàalu ìicha, yá manùbéeyèi judióná yáacawa náapicha níái Pablo, Bernabé nacái; áibaná nacái cãmíyèi judío, yeebéeyèi quéwa cãiyéide iyúwa judióná yeebáidáaná Dios itàacái, níacata yèeyéicatéwa Pabloná yáapicha. Yá Pabloná yáalàaca núa neebáidáanápiná mamáalàacata Wáiwacali itàacái, yéewacaténá Dios imànica nalí cayábèeri.

⁴⁴ Néese áiba sábadò àniwa judióná iyamáidacatáicawa, batéwa macáita wenáiwica iyéeyéica yàcalé irícu nàwacáidáyacacawa néré néemiácaténá Pabloná icàlìdàaná nalí Wáiwacali itàacái. ⁴⁵ Quéwa abènaméeyèi judío ìiwacanáná naicácáiná madècaná wenáiwica ìwacáidáyacuéeyéicawa, yá calúaca níái judío ìiwacanánáca, cayábacáiná wenáiwica iicáca náicha Pabloná, níái apóstolca. Yá judío ìiwacanáná nadàbaca natàanica casaquèeri iyú Pablo ìwali. Natàaní nacái báawèeri iyú ìwali, yáí tàacáisi Pablo icàlìdèerica wenáiwicaná irí. ⁴⁶ Iná Pablo, Bernabé nacái nacàlìdaca judióná ìiríni macàaluínináta. Yá náimaca:

—Quéecháwanámi iwàwacutácatè wacàlidacuéca piríni, piácué judíoca, quèwacué pidéca piwèntúadaca piwítáisewa Dios itàacái ìicha, càmícáinácué piwàwa picáucawa cãmíri imáalàawa. Iná péemiácué cayába, siúcade wàaca wacàlìdaca Dios itàacái cãmíyèi judío irí. ⁴⁷ Wáiwacali idéca ichùulíaca wía, càide iyúwaté profeta Isaías itànàaná Dios itàacái. Wáiwacali ìmacatè: 'Nudéca nuedáca píá péewáidacaténá cãmíyèi israelita, càide iyúwa camalási icànacaalí nàwali, náalíacaténáwa nùwali. Picàlìdàanápiná nalíni, nuwàwaca nuwasàaca núa Dios yàasu yúuwichàacáisi ìicha, macái èeri mìnáná iyéeyéica macái cãli déecuéséeyèi', ìimaca walí yáí Wáiwacalica —náimaca níái Pablonáca.

⁴⁸ Néese idècanámi cãmíyèi judío yéemlacani, yá casímáica nawàwa. Yá nàaca Dios irí cayábèeri itàacái ìwali. Yá macáita wenáiwica Dios yéeyéica icáuca cãmíri imáalàawa, neebáidaca Pabloná yàasu tàacáisi. ⁴⁹ Càitè manùbéeyèi wenáiwica iyéeyéica Pisidia yàasu cãli ìinata néemíaca Wáiwacali itàacái. ⁵⁰ Quéwa abènaméeyèi judío natàanica báawèeri iyú Pabloná ìwali. Judióná itàanica yàcalé ìiwacanáná yáapicha, náapicha nacái abènaméeyèi inaná cãmíétacanéeyéica yeebáidèeyéica càide iyúwa judióná. Càita judióná nawèntúadaca yàcalé ìiwacanáná ìiwítáise nàuwídecaténá namànica apóstolná. Yátè namusúadaca Pabloná nàasu cãli ìichawa. ⁵¹ Néese, Pabloná nachùpiaca cãli ichùmalé nàabàli ìichawa judióná iicápiná càide iyúwa judío ìiwítáise iyáaná, náasáidacaténá Dios yúuwichàidáanápinátè níái judíoca. Yá Pabloná yáacawa Iconio iyacàlená néré. ⁵² Níacata quéwa Antioquia iyacàlená mìnáná yeebáidèeyéica Jesús itàacái, casímáica nawàwa manuísíwata, Espíritu Santo nacái icùaca náiwítáise.

14

Pablo y Bernabé en Iconio

¹ Néesetè Pablo, Bernabé nacái, nàanáaca Iconio iyacàlená iriculé, yá nawàlúacawa judióná yéewáidacàalu iriculé. Yá nacàlìdaca nalí Wáiwacali itàacái cãalíacári iyú, ìná yéewa manùbéeyèi yeebáidaca nalíni, abènaméeyèi judío, áibaná nacái cãmíyèi judío.

² Aibanáita quéwa judío camíiyéi yeebáida, nawènúadaca yacalé mìnanaí fiwítáise, camíiyéica judío, nàuwídecaténá namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itaacái. ³ Iná apóstolnái iyamáacatéwa néeni madécaná èerisífwata. Nacàlidaca nalíni cáaliacáiri iyú Wáiwacali inùmalcuíse. Yá Wáiwacali imàacaca nalí ichàiniwa nachùnìacaténá cáulíiquéeyéi wenàiwica. Imàaca nacái namànica yái camíirica wenàiwica idé imànica. Ináté yéewa macáita náalíacawa Pablonái icàlidaca tàacáisi Dios inùmalcuíse, báisíri iyú. ⁴ Níái wenàiwica iyéeyéica yacalé írìcu camíta abédanamata náiwítáise náapichawáaca. Abénaméeyéi yeebáidaca judío íiwacanánái itaacái, áibanái abédanamata náiwítáise apóstolnái yáapicha. ⁵ Néeseté abénaméeyéi judío, áibanái nacái camíiyéi judío natàanica yacalé íiwacanánái yáapicha. Yá abédanamata náináidacawa náibàanápiná Pablonái, nanúanápiná nacái nía íba iyú. ⁶ Quéwa Pablo, Bernabé nacái náalíacawa naináwaná iwali, ináté nàacawa náicha. Yá nàacawa áiba yacalé néré ípidenéeyéi Lистра, Derbe áiba iyéeyéica Licaonia yàasu cáli íinata. Ináté Pablonái nèepunicawa yacalé imanùbaca iyéeyéica mawiénbàa Lистра, Derbe nacái íicha. ⁷ Nacàlidaca yái cayábéeri tàacáisca, íiméerica Jesús iwàsàaca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha.

Apedrean a Pablo en Lистра

⁸ Iyacaté áiba Lистра iyacaléná mìnali, éeruiri yàabàli, camíiri idé íipinánica. Yáawinánicawa meedá yacáináta imusúanáwa yáatúa íchawa. Canacátáita íipinánai. ⁹ Yái asíali yéemiaca tàacáisi Pablo icàlidéerica. Néese Pablo íicáidaca írì. Yá Pablo yáaliacawa éeruiri yàabàli yeebáidaca cayába yéwanápiná ichùnìacawa. ¹⁰ Néese Pablo íimaca írì cachàiníri iyú:

—Pimichàawa píbàlùacawa machacàiníri iyú píabàli iyúwa —íimaca yái Pabloc. Yáta éeruiri yàabàli íipisia imichàa íbàlùacawa. Yá idàbaca íipinánica. ¹¹ Níái wenàiwica idécanáami naicáca yái Pablo imàníirica, yá néemianicawa cachàiníri iyú. Néemianicawa Licaonia yàasu cáli néeséeyéi itaacái iyú. Námimaca:

—¡Cuwáinánica níái wenàiwicaca! ¡Nadéca nalicúacawa chènuníse wàatàna iyúwa asianái! —cài námimaca Pablonái iwali.

¹² Námimaca Bernabé iwali cuwáisàiricasani ípidenéerica Zeus. Námimaca Pablo iwali cuwáisàiricasani ípidenéerica Hermes, Pablo icàlidacáiná tàacáisi wenàiwicanái írì. ¹³ Iyaca néré sacerdote icuèrica templo iyéerica mawienita yacalé inuma írì, yái nasutàcáalaca náasu cuwáisàiriwa ípidenéri Zeus. Yái sacerdoteca itéca pacá idéniyéica ichílanáwa íwinási. Yá itéca pacá Pablonái yàatalé. Yái sacerdoteca, wenàiwicanái nacái canánama nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio, nàacaténáté Pablonái icàaluíniná naicácináté Pablonái iyúwa chènuníiséeyéi. ¹⁴ Níái apóstolca, Bernabé, Pablo nacái idécanácáita náalíacawa wenàiwicanái nawàwáná nàaca nacàaluíniná, yá Pablonái icacanáidaca íbàlewa càide iyúwaté judío íwítáise iyáaná máinicaalí achúmaca nawàwa. Yá Pablonái ípiacawa wenàiwicanái yéewiré, namáidáidaca napiacawa. Námimaca wenàiwicanái írì:

¹⁵ —Píacué wenàiwicaca, píacúe càì pímaní. Wíacáiná wenàiwicanáita nacái càitade iyúwacué pía. Wadéca wàanàaca wacàlidacaténacué píri tàacáisi cayábéeri íiméerica iwàwacutácué píwènúadaca píiwítáisewa íicha, yái canéerica iwèni wawàsica písutácaténacué píawawa cáuri Dios íicha, yái imàníricaté macáita waiquéerica chènuniré, dùlpuíta yàasu cáli nacái, yá nacái èeriquéi, manuiri úni nacái, macáita nacái iyéerica cháí èeri írìcu. ¹⁶ Bàaluité Dios imàacaca wenàiwicanái canánama nàyaca iyúwaté nawàwáná. ¹⁷ Mamáalàacata quéwa imànicatécué píri cayábéeri imàacacaténacué píaliacawa cawínácaalíni. Ibànùeri unía. Yèeri walí cayábéeri bānacalé yàasu èeri írìcuwa. Yèeri nacái wayáapíná casímíacaténá wawàwa — námimaca níái Pablonáica.

¹⁸ Ewita Pablonái icàlidacáaníta nalíni, níái wenàiwicaca, càicáaníta mamáalàacata máini wenàiwica nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio Pablonái írì nàacaténá apóstolnái icàaluíniná.

¹⁹ Néese abénaméeyéi judío yàanàaca Antioquía iyacaléná néese, iyéerica Pisidia yàasu cáli íinata. Aibanái judío yàanàaca Iconio iyacaléná néese nacái. Yá natàanica nawènúadánápiná yacalé mìnanaí fiwítáise Pablo íicha nanúanápináni íba iyú. Ináté nanúadáida Pablo íba iyú nanúacaténáni. Nayúnáidaca néétáidacaténí, iná nawatáidacani yacalé írìcuíse, yái Pabloc. ²⁰ Níái yeebáidéeyéica Jesús itaacái nàwacáidáyacacawa Pablo itéesebàa, yá Pablo imichàacawa yéepùta iwàlùacawa yacalé írìculé àniwa. Néeseté mapisáinámi àniwa, Pablo yàacatéwa Bernabé yáapicha Derbe iyacaléná nérépiná.

²¹ Nacàlidaca nalíni Derbe iyacaléná írìcu yái tàacáisi íiméerica Jesús iwàsàaca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, yá manùbéeyéi yeebáidaca Wáiwacali Jesús itaacái. Idécanáami nacàlidacani Derbe írìcu, yáté nèepùta napáchiaca Lистра iyacaléná néré, Iconio iyacaléná néré nacái, Antioquía iyacaléná néré nacái, iyéerica Pisidia yàasu cáli íinata. ²² Macái yacalé imanùbaca Pablonái ichàiniadaca nawàwa níái yeebáidéeyéica Jesús itaacái. Pablonái yàalàaca nía cachàinínápiná náiwítáise neebáidáanápiná mamáalàacata Wáiwacali itaacái tàì íiméeri iyú. Nacàlidaca nalíni nacái iwàwacutá wàuwichàacawa Wáiwacali írìpináwa manùba yáawiría

ipíchawáise wawàlùacawa Dios iyacàle iriculé, Dios icùacataléca macáita chènuniré. ²³ Yàcalé imanùbaca Pablonáì ibàlùadaca ancianonáì yeebáidéeyéica Jesús itàacáì, nacuerinánápiná, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacáì macáì yàcalé imanùbaca. Apóstolnái namàacacaté náichawa nayàacaléwa, nasutácaténá Wáiwacali ícha nalípiná icúanápiná wenáiwica yeebáidéeyéica itàacáì.

Pablo y Bernabé vuelven a Antioquía de Siria

²⁴ Néeseté Pablo, Bernabé nacáì nachàbacawa Pisidia yàasu cáli, yá nàanàacaté Panfilia yàasu cáli néré. ²⁵ Yá nacàlidaca Dios itàacáì wenáiwicanáì irí Perge iyacàlená iricu. Néeseté Pablonáì yàacawa Atalia ídalutalená néré. ²⁶ Atalia néeni nawàlùacatéwa nave iriculé, yá nàacawa manuírì únì yàacubàa àta nàanàacatalétaté Antioquía iyacàlená néré, namàalàidacáimáté namànica macáita náibaidacaléwa Dios irípiná. Antioquía néeseaináté áibanáì ibàntuacaté nía, nasutàcanáamité Dios ícha Pablonáì irípiná, náibaidánápináté irí. ²⁷ Pablonáì yàanàacaté Antioquía iyacàlená néré, yá nàwacáidaca Antioquía mìnánáì yeebáidéeyéica Jesús itàacáì. Yá Pablonáì icàlidacaté nalíni Dios iyúudacaté nía manuísíwata, Dios imàacáanáté nacáì càmíiyéì judío neebáidaca itàacáì. ²⁸ Pablo, Bernabé nacáì nàyacaté néeni madécaná èeri nàapícha, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacáì.

15

La reunión en Jerusalén

¹ Néenialíté abenaméeyéì asianáì nàacatéwa Judea yàasu cáli ícha. Yáté nàanàaca Antioquía iyacàlená néré. Néese nadàbaca néewáidaca Antioquía iyacàlená mìnánáì yeebáidéeyéica Jesús itàacáì. Náimacaté iwàwacutáanása càmíiyéì judío namànica nalíwa circuncisión càide iyúwaté profeta Moisés ichùullanáté judionáì imànica, néese, càmicaalí namàni nalíwa circuncisión, yá càmítasa Jesús iwàsaa nía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, náimaca. ² Pablo, Bernabé nacáì nàalàaca nía cachàinírì iyú báawacáiná Pablonáì yéemiaca nàasu tàacáisi. Néese macáita náimaca nalíwàaca chàinisírì tàacáisi iyú. Atata níái Antioquía iyacàlená mìnánáì yeebáidéeyéica Jesús itàacáì nabànùaca Pablo, Bernabé nacáì, áibanáì nacáì nàapícha nàanápináwa Jerusalén iyacàlená néré. Iwàwacutá Pablonáì nasutáca néemiawa apóstolnái, ancianonáì nacáì icuèyéica Jerusalén iyacàlená mìnánáì yeebáidéeyéica Jesús. Iwàwacutá Pablonáì nasutáca néemiawa nía càinàcaalí Pablonáì iwàwacutáanà ichùullaca càmíiyéì judío namànica circuncisión iwali.

³ Ináté Antioquía iyacàlená mìnánáì yeebáidéeyéica Jesús itàacáì nayúudàaca Pablonáì nàasu àyapupíná, yá nabànùaca nía. Pablonáì nàacatéwa nachàbacawa Fenicia yàasu cáli ínatalé, Samaria yàasu cáli nacáì. Yá nacàlidacaté nalíni càmíiyéì judío iináwaná iwali namàacacaté náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa neebáidacaténá Dios itàacáì. Macáita wenáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacáì, idécanáami néemiacani, yá casimáica néemiaca yáì tàacáisica.

⁴ Néese Pablo, Bernabé nacáì nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré. Yá macáita wenáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacáì Jerusalén iyacàlená mìnánáì, apóstolnái nacáì, ancianonáì nacáì icuèyéica wenáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacáì, macáita natàidaca Pablonáì cayábéeri iyú. Néese Pablo, Bernabé nacáì nacàlidaca nalíni Dios iyúudacaté nía manuísíwata. ⁵ Quéwa abenaméeyéì fariseo yeebáidéeyéica Jesús itàacáì namichàacawa. Yá náimaca Pablonáì irí:

—Iwàwacutácué nacáì wamànica circuncisión càmíiyéì judío irí yeebáidéeyéica Jesús itàacáì. Iwàwacutácué nacáì wachùullaca namàninápiná càide iyúwaté profeta Moisés ichùullanáté wàawirináimi imànica —náimaca níái fariseoca.

⁶ Iná apóstolnái, ancianonáì nacáì nàwacáidáyacawa natàanicaténá iwali yáì wawàsica. ⁷ Idécanáami natàanica nalíwàaca déecuírì iyú, néese Pedro imichàacawa itàanica nalí. Yá íimaca nalí:

—Píacué nuénánáica, píaliacuécawa bàaluité Dios yeedáca núa pèewísecué nucàlidacaténá tàacáisi càmíiyéì judío irí, yáì cayábéeri tàacáisica íiméerica Wáiwacali iwàsàaca wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, yéewanápiná neebáidaca Jesús itàacáì. ⁸ Néese Dios, yáì yáaliéerica wenáiwica íiwitáise, yásáidacaté walí cayábaca iicáca càmíiyéì judío iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios irípiná. Càité Dios yásáidaca walíni yàacáináté nalí Espírítu Santo yàacawéeridacaténá nía càide iyúwaté yàaná walí Espírítu Santo. ⁹ Dios iicáca macáita wenáiwica abédanama, wía judioca, nía nacáì càmíiyéica judío. Càica wàaliacawa Dios imàacacáiná iwàwawa nabáyawaná ícha neebáidacáiná Wáiwacali itàacáì, iná masacàaca Dios iicáca náiwitáise éwita càmícánita namàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi imànica. ¹⁰ Cayábaca Dios iicáca nía, iná ¿cánásicué piwàwa pimànica iyúwa Dios càmíná iwàwa? Pichùullacaalícué namànica circuncisión, nàra càmíiyéica judío yeebáidéeyéica Jesús itàacáì, pichùullacaalícué nacáì namànica macáita càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi, yásí píalimáidacuéca píicáwa Dios, Dios imàacacáináté

iwàwawa nabáyawaná fícha éwíta càmicáaníta namàni iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, yáí càulenéri wawásica càmiríca wáalímá wamànica cayába, wàawirináimi nacáí càmitaté nàalímá namànica cayábani. ¹¹ Càmitacué cayába càì pimànica, macáicáináta wía judíoca weebáidaca Wáiwacali Jesús idéca imànica walí cayábéeri maweníriri iyú, iwásàanápínaté wía Dios yàasu yúuwicháacáisi fícha ìwalíse yáí weebáidáanáca Jesús, càide iyúwa nacáí iwásàaná nìara càmiyéica judío —ímaca yáí Pedroca.

¹² Néese masànacata nía macáita. Yá néemìacaté Bernabé, Pablo nacáí nacàlidaca nalíni Dios imàacacaté nalí ichàiniwa nàyacaalíté càmiyéi judío yèewi namànicaténá madécaná wawàsi càmiri áiba wenàiwica idé imànica. ¹³ Idécanáami natàanica, yá Santiago ímaca nalí macáita:

—Píacué, nuénánáica, péemìacué nulí: ¹⁴ Simón Pedro idéca icàlidaca walíni càinacaalíté iyú Dios imànica cayábéeri càmiyéi judío írì quèecháwanáimi yeedacaténá nèewíse nacáí yàasunáipínáwa, neebáidacáiná Jesús itàacái. ¹⁵ Càita nacáí Dios yàasu profetanáí nàimacaté, nacàlidacaté Dios itàacái. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalcuíse. Dios ímacaté:

¹⁶ Néenaliípiná nuèpùawa néese àniwa, yá numàacapiná àniwa rey David itaquénánámi icùca Israel yàasu cáli,

¹⁷ yéewanápiná israelitanáí imàaquéeyéicawa nasutáca níawawa nuícha àniwa, càmiyéi israelita yáapícha yeebáidéeyéica nutàacái, níai wenàiwicaca numáidéeyéica nulípináwa.

¹⁸ Núa, Picuèrinácué Dios, nùumacatécué píriní, yá báisíta numànipiná macáita càide iyúwaté nùumáaná báluité,

ímacaté yáí Diosca. ¹⁹ Iná nuínáidacawa càmita cayába wachùulla namànica circuncisión, yá nacáí iyúwa profeta Moisés ichuullianaté, nìara càmiyéica judío imàaquéeyéica fíchawa íiwitáise báluisáimiwa neebáidacaténá Dios itàacái. ²⁰ Iwàwacutácaita watànàicuéca nalí tàacáisi wàlúacaténácué nía ipíchaná nayáaca iinási áibanáí inuérica iyúwa sacrificio ídolo írìpiná, yáí cuwáináí yéenáiwanáca; càminápiná nacáí naimá áiba yáapícha càmlíchúaca náinusíwa, càmiríca nacáí nanrísíwa; càminápiná nacáí nayáa iinási càmiríca íraná imustáwa fícha; càminápiná nacáí nayáa írái. ²¹ Néese nawàwacaalí néewáidacawa ìwali yáí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalcuíse, yá cayábaca néewáidacawa ìwali, yáicáiná ídbáanátéwa báluitémi áibanáí judío nadéca néewáidaca wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yá síuca nacáide macáí yácalé imanùbaca naléeca Moisés yàasu cuyàluta néewáidacáalu írìcuwa sábadó imanùbaca judíonáí iyamáidacatáicawa —ímaca yáí Santiagoca.

La carta a los no judíos

²² Néese apóstolnáí, ancianonáí nacáí, macáí nacáí ìwacáidayaquéeyéicawa néré Jerusalén iyacàlená mìnánáí yeebáidéeyéi Jesús itàacái, macáita náináidacawa needáanápíná nèewísewa abénaméeyéi nabànùacaténá nía Antioquía iyacàlená néré náapícha níai Pablo, Bernabé nacáí. Yá needáca Judas, áibaalí ípidenéri Barsabás; needáca Silas nacáí, pucháiba aslanáí cáimiétacanéeyéi nèewi níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ²³ Yá nabànùaca náapícha cuyàluta. Yáté ímaca:

“Wía apóstolca, wía nacáí ancianoca, péenánáicuéca Jesucristo ìwalísená, wawàwalicué pía wéenánáí càmiyéica judío iyéeyéica Antioquía iyacàlená írìcu, Siria yàasu cáli íinata nacáí, Cìlicia yàasu cáli íinata nacáí. ²⁴ Wadéca wéemlaca áibanáí iináwaná ìwali, càmiyéica wabànùacué píatalé, nasáiwicacuéca píri wawási nàasu tàacáisi iyúwa. Iná càmitacué píalíwa càinacaalícué iwàwacutáanápíná pimànica, nacàlidacáinácué píriní iwàwacutáanásacué pimànica circuncisión. Náima nacáí iwàwacutáanása pimànicuéca càide iyúwaté profeta Moisés ichuullianá wàawirináimi imànica, wía judíoca, éwíta càmicáaníta wachùulla néewáidáanápínacué pía càiri tàacáisi iyú. ²⁵ Iná abédanamata wáináidacawa weedáanápíná aslanáí wéewísewa náacaténacué naicáca pía, náapícha níai wéenánáica Bernabé, Pablo nacáí máiniyéica cáinináca waicáca. ²⁶ Níai Pablonáca, nadéca nacáí nacàlidaca Wáiwacali Jesucristo itàacái náibaidacaténá írìpiná, éwíta áibanáí iwàwacáaníta inuúca nía. ²⁷ Iná wabànùacué píatalé Judas, Silas nacáí natàanínápinácué píapícha, nacàlidáanápínacué píri machacàníriri iyúni macáita yáí watànèericuéca píri cuyàluta írìcu. ²⁸ Wíacáiná abédanamata wáiwitáise Espíritu Santo yáapícha càminápinácué wachuulla pimànica madécaná càulenéri wawási méetaculé fícha yáí máiniéica iwàwacutácuéca pimànica: ²⁹ Picácué piyáa iinási áibanáí inuérica iyúwa sacrificio ídolo írì, yáí cuwáináí yéenáiwanáca. Picácué nacáí piyáa írái. Picácué nacáí piyáa iinási càmlírica íraná imusúwa fícha. Picácué nacáí píimá áiba yáapícha càmlíchúaca píinusíwa, càmiríca nacáí píinrísíwa. Píicácaalícué píichawa yáí báawéerica, yási piyapínacué machacàníriri iyú. Yácata imanùbaca. Wawàwalicuéca pía macáita”, càité ímaca yáí cuyàluta.

³⁰ Càité Pablonáí, idécanámité natàanica Jerusalén mìnánáí yáapícha, yáté nàacawa náicha nèepùacaténáwa Antioquía iyacàlená néré cuyàluta yáapícha. Nàanàca néré, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái néré. Yá nàaca nalí yáí cuyàluta. ³¹ Idécanáamité naléecani, yáté casímáica nawàwa manuísíwata cuyàluta ichàiniadacáináte nawàwa. ³² Yáí Judas, Silas nacáí profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalcuíse. Iná

yéewa Judas, Silas nacái nachàiniadaca yàcalé mìnánái iwàwa manuísiwata, nàalaa nacái nía cayábéeri iyú, níái Antioquía iyacàlená mìnánáica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ³³ Judas, Silas nacái nayamáacawa néré máisibáwanáita semana. Néeseté níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacawawa namáacacatená nèepùacawa náicha matuibanáiri iyú Jerusalén iyacàlená nérépiná àniwa, nacàlidacatená nalíni níái ibànuéyecaté nía. ³⁴ Silas quéwa íináidacatéwa iyamánápinácawa Antioquía iyacàlená iricu. ³⁵ Pablo, Bernabé nacái nayamáacawa Antioquía iyacàlená néré. Néese Pablonái, áibanái nacái manùbéeyéi, néewáidaca wenáiwica, nacàlidaca nacái nalí Wáiwacali iináwaná iwali.

Pablo comienza su segundo viaje misionero

³⁶ Aiba èerité Pablo íimaca Bernabé iri:

—Waa wapáchiaca néré àniwa wéenanáíwa yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca wacàlidacatalécate Wáiwacali iináwanáwa. Waa waicáca cainácaalí nàyaca —íimaca yái Pablocá.

³⁷ Néese Bernabé iwàwacaté itéca náapicha Juan áibaalí íipidenéeri Marcos. ³⁸ Quéwa Pablo íináidacawa càmínápiná cayába natécani, Marcos yèepùacáinatéwa náicha Panfilia yàasu cáli néese, yá càmítaté iyamábéehúa Jesús itàacái. Yáanirimi quéwa griegosàiri, càmírica náacawa Dios itàacái. ³⁹ Níái Pablo, Bernabé nacái, canáca yéewaná abédanama náiwitáise, canásíwa, íná náacawa náichawáca. Yá Bernabé itéca Marcos. Yáté nawàlùacawa nave iriculé nàacatenáwa manuiri úni yáacubaa, Chipre yàasu iwàwata nérépiná. ⁴⁰ Pablo nacái itéca Silas. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca nalí Dios iyúudáanápiná nía, yá nabànuaca náichawa Pablonái, náibaidáanápinaté Dios iripiná. ⁴¹ Yá Pablonái nachàbawaca Siria yàasu cáli ínatalé, Cilicia yàasu cáli nacái. Yá nachàiniadaca nawàwa néré níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, iwacáidáyacuéyécawawa yàcalé imanùbaca.

16

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

¹ Néeseté Pablo, Silas nacái nàanàcaté pucháiba yàcalé néré íipidenéeyéica Derbe, Lистра nacái. Néréte nàanàca áiba úuculliri yeebáidéeri Jesús itàacái íipidenéeri Timoteo. Yátúta judíosàatúa, yeebáidéehúa Jesús itàacái. Yáanirimi quéwa griegosàiri, càmírica judío. ² Lистра iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéi Jesús itàacái, Iconio iyacàlená mìnánái nacái nacàlidacaté Timoteo iináwaná iwali, cayábéerica íiwitáise. ³ Yáté Pablo iwàwaca Timoteo yàacawa náapicha. Yá itéca Timoteo namànicatená irí circuncisión báawacáicha judionái íicáca Timoteo, níái júdioca iyéeyéica yàcalé iricu Pablo iwàwéeyéica ipáchiaca, macái júdiocáiná náalíacatéwa Timoteo yáanirimi iwali griegosàirimicani, càmíri judío. ⁴ Néese Pablonái ipáchiaca yèepunicawawa yàcalé imanùbaca. Ata alénácaalí náacawa nacàlidaca cuyàluta iricuirí tàacáisi nalí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi apóstolnái, ancianonái nacái Jerusalén mìnánáica natànéericaté cuyàluta iricu, nàalacatenaté càmíyeyi judío. ⁵ Íná yéewa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iwacáidáyacuéyécawawa yàcalé imanùbaca, néemiaca Pablonái yàalàaná nía, yá neebáidaca cachàiniwanái. Yá èeri imanùbaca áibanái mamáalàcata nawènúadaca náiwitáisewawa neebáidáanápiná Jesús itàacái.

La visión que Pablo tuvo de un hombre de Macedonia

⁶ Néeseté Espíritu Santo càmita íbatàa Pablonái icàlidaca Dios itàacái Asia yàasu cáli néré. Íná nachàbawaca Frigia yàasu cáli ínatalé, Galacia yàasu cáli nacái. ⁷ Néese nàyacaalíte mawíenita Misia yàasu cáli irí, yá nánáidacatéwa nawàlùanápináwa Bitinia yàasu cáli ínatalépiná quéwa Espíritu Santo Jesús ibànuèrica càmítaté ímàca náacawa néré. ⁸ Néese nachàbawacatéwa Misia yàasu cáli ínatalé. Yá nalicùacawa Troas ídalutalená néré. ⁹ Yá táiyáyi Pablo íicacaté yéenáiwánási nacáiri, Dios néeséeri. Yá íicáca asali Macedonia yàasu cáli néeséeri. Yái asali íbàlùacawawa isutáca Pablo íicha wawàsi manuísiwata. Yá íimaca Pablo irí: “Aquiálé Macedonia yàasu cáli ínatalé, piyúudaa wía”, íimaca. ¹⁰ Néese Pablo íicacáinaté yái yéenáiwánási nacáirica, ínaté wachùnica wàasuwa àyapu piná caquialéta wàacatenáwa Macedonia yàasu cáli néré, wáalíacáináwa báisiri iyú Dios ímáidacaté wía wacàlidáanápiná nalí cayábéeri tàacáisi Jesús iináwaná iwali.

Pablo y Silas en Filipos

¹¹ Néeseté Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, núa Lucas, wawàlùacatéwa nave iriculé, iyéerica Troas ídalutalená néré. Yá wàacawawa machacànita manuiri úni yáacubaa iwàwata néré íipidenéehúa Samotracia. Yá mapisáita àniwa wàacawawa wàanàca Neápolis iyacàlená néré iyéerica iwàwata ínata. ¹² Wàacawawa cáli ínatabàa Neápolis iyacàlená íicha àta wàanàcataléta Filipos iyacàlená iriculé, nàyacataléca níái manùbéeyéi romanosiwa. Yái yàcaléca máiníri cachàinica Macedonia yàasu cáli yéená ínata. Wàyaca néeni cawàwanáta máisiba èeri. ¹³ Aiba sábado júdionái iyamáidacatáicawawa, Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, wamusúacawawa

yàcalé ìcha. Yá wàacawa inanábalé wéemiàcáináté judíonái iináwaná ìwali nasutáca níawawa Dios ìcha néré. Abénaméeyéi inanái nàycaca néré nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios ìcha. Yá wáawinacawa néré, wacàlidaca nalí Dios itàacái. ¹⁴ Abéechúa néená ìpidenéechúa Lidia, Tiatira iyacàlená minalu. Uái Lidia iwéndéechúa cawèníri wáluma cùulíri capiraléwaca iicacánáwa. Uái inanái, yéechúa Dios icàaluíná, uémíaca wacàlidáaná nalíni. Yá Wáiwacali imàacaca uebáidaca yái tàacáisi cayábéerica Pablo icàlidéerica nalí. ¹⁵ Yá ubautizácawa, áibanái nacái ucapèè iricúiyéica. Néese úumaca walí:

—Píináidacaalícuéwa nuebáidaca Wáiwacali itàacái báisíri iyú, yásí aquialécué piyamáacuéwa nuénánái yáapicha —cài úumaca walí mamáalàacata àta wàacatalétatéwa wayamáacawa nacapèericu.

¹⁶ Néesetécáwa áiba èeri àniwa, wàacawa inanába nérépiná wasutácaténá wíawawa Dios ìcha, yá wàanàca áiba mànacàu demonio idacuèchúaca ìwítáise, iná yéewa uwicùlidaca demonio ìwítáise iyú. Wenàiwicanái ipáyaidaca uwicùlidacatená. Uiwacanánái needácaté naliwa manùba plata úwalíse uái iwicùlidéechúaca, nàasu wenàiwicacáná úa. ¹⁷ Uái mànacàuca udàbaca úacawa wámíwáise, wía Pablonáica. Yá uémíaníca úacawa:

—Níái aslanáica, náibaidaca chènuníiséeri Dios irípiná. Nàanàca nacàlidacatenácué píriní Dios iwàwaca iwàsàacuéca pía yàasu yúuwichàacáisi ìchawa —úumaca wàwali, wía Pablocu.

¹⁸ Uémíanícawa ucàlidacani madécaná èeri àta maséecatáléta Pablo yéemiaca usàna. Yá Pablo iwénúacawa, yá ìmaca demonio iri idacuèrica úwítáise:

—Jesucristo inùmalicúise nuchùulla piacawa uícha —ìmaca yái Pablocu. Yáta yàacawa uícha caquialéta yái demonioca.

¹⁹ Néese mànacàu ìwacananái náalíacawa canácata quirínama needápináté naliwa plata úwalíse, iná náibàaca Pablo, Silas nacái, yá natéca nía yàcalé iwacananái yàatalé, yàcalé mìnánái nàwacáidacàalu. ²⁰ Yá nacháawàaca Pablonái iináwaná ìwali jueznái irí. Yá náimaca Pablonái ìwali:

—Níái aslanáica judíonái meedá. Calúaca namànica wàyacàle mìnánái. ²¹ Néewáidaca wía wèepunínápináwa càide iyúwa áiba ìwítáisesi ìmáaná méetáuculéerica wáiwítáise ìcha. Càmita cayába weebáidani, romanocáiná wía, iná canáca yéewaná weebáidacani —náimaca.

²² Iná yàcalé mìnánái canánama nadàbaca néemíanícawa báawéeri iyú Pablonái ìwali, yá jueznái nachùullaca needáca Pablonái ibàle. Yá nanúadáidaca Pablonái àicu iyú manùba yàawíría àta náiraná imusúacataléta nàwalíse. ²³ Idécanáami nanúadáidaca nía báawanama, yá náucaca Pablonái presoíyèi ibànaliculé. Yá nachùullaca yái icuèricaté presoíyèi ibàna icùanápiná nía cayába. ²⁴ Yeebáca yái nachùullánacani, iná yái icuèrica presoíyèi ibàna itéca iwàlúadawa Pablo, Silas nacái presoíyèi ibànaná iriculé alé imáalàanacawa. Yá icàbadàaca nacàwa pucháiba tabla imíyèi iwéré ipíchaná namusúacawa.

²⁵ Quéwa bamuchúami catá Pablo, Silas nacái nasutáca níawawa Dios ìcha, nacántàaca nacái Dios irí, yá áibanái presoíyèi yéemiaca nataacái. ²⁶ Néese yáta cáli icusúacawa cacháiníri iyú, iná yái presoíyèi ibàna icusúacawa macáita cacháiníri iyú. Yá presoíyèi ibàna inùma imanùbaca nàacúacawa macáita, cadena nacái nadacúanáca nía nacaláacawa náicha macáita níái presoíyèica iyéeyéica presoíyèi ibànalicu. ²⁷ Néeseté, yái aslái icuèrica presoíyèi ibàna icawàacawa. Yá iicáca presoíyèi ibàna inùma canánama yàacúacanéerica, yá imusúadaca yàasu espada machete nacáiriwa, inúacatená yáawawa, iyúnáidacáiná nachùuliacatéwa ìcha, níái presoíyèica. ²⁸ Quéwa Pablo imáidaca irí:

—¡Picá pínúa píawawa! ¡Wàyaca macáita! —ìmaca yái Pablocu.

²⁹ Néese yái icuèrica presoíyèi ibàna ichùullaca yàasu wenàiwicawa itéénápiná irí quichái lámpara nacáiri, yá ipía iwàlúacawa Pablonái yàatalé itatácawa yàacawa icalùniwa. Yá ibàlúacawa yùulú ipùata iyúwa Pablonái irí. ³⁰ Yá imusúadaca nía presoíyèi ibàna iricúise, níái Pablonáica. Yá isutáca yéemíawa nía:

—Píacué aslanáica, ¿cáinásica iwàwacutá numànica yéewanápiná Dios iwàsàaca núa yàasu yúuwichàacáisi ìchawa? —ìmaca nalí. ³¹ Yá náimaca irí:

—Peebáidacaalí Wáiwacali Jesús itàacái, yásí Dios iwàsàaca pía yàasu yúuwichàacáisi ìchawa, nía nacái picapèè iricúiyéica —náimaca irí.

³² Néese nacàlidaca irí Wáiwacali itàacái, nalí nacái iyéeyéica icapèè irícu, yái icuèrica presoíyèi ibàna. ³³ Yá néese, yáté horaca, bamuchúami catá, yái icuèrica presoíyèi ibàna ìbaca Pablonái icháuná, nanúadáidacatabàaca nía àicu iyú. Yá ubautizácawa, yéénánái canánama nacái nabautizácawa. ³⁴ Néese yái icuèrica presoíyèi ibàna itéca nía icapèè iriculéwa. Yá yàaca nayáapíná. Yá cayábaca iwàwa, yéénánái nacái, neebáidacáiná Dios itàacái.

³⁵ Amalácaté yàacawa nawicáu, yá jueznái nabànùca úwinái presoíyèi ibàna néré nachùuliacatená nawàsàaca Pablonái. ³⁶ Yái icuèrica presoíyèi ibàna ìmaca Pablo irí:

—Níara juezca nachùullaca nuwasàacuéca pía, iná pimusúacuéwa matuìbanáita —ìmaca Pablonái irí. ³⁷ Quéwa Pablo ìmaca úwinái irí:

—Nadéca nanúadáidaca wía àicu iyú, wía romanosíwaca wenàiwicanái yàacuésemi. Càmitaté namàaca wacàlidaca waináwaná iwaliwa. Canácaté nacái nàanèri wàwali wabáyawaná nàuwichàidèeripiná wía ìwalíse. Yá nadéca náucaca wía presoíyéi ibànaliculé. Sìucade nawàwa nawasàaca wía ibàacanèri iyú. Quéwa càmita wawàwa wamàni cà. Piacué picàlidaca nalí nánai juezca níacaténáa iwàsàa wía —íimaca yái Pabloca.

³⁸ Néese úwinái nacàlidaca jueznái írini. Iná cáluca jueznái néemiaca naináwaná iwali romanonáicáiná nái Pablonáica. ³⁹ Néese níai juezca náacawa presoíyéi ibàna néré. Yá nasutáca Pablonái lícha wawàsi namàacáanápiná nawàwawa lícha yái báawéerica jueznái imàniricaté nalí. Yá jueznái iwàsàaca nía presoíyéi ibàna lícha. Néese nasutáca Pablonái lícha wawàsi manúiswata nèpùanápináwa yàcalé lícha. ⁴⁰ Pablonái namusúacawa presoíyéi ibàna lícha, yá napáchiaca Lidia néré. Idécanáami nàwacáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá Pablonái nachàiniadaca nawàwa Dios itàacái iyú. Néese Pablonái nèepùacawa náicha.

17

El alboroto en Tesalónica

¹ Pablo, Silas nacái napáchiacaté nèepunicawa, yá nachàbacawa Anfípolis iyacàlená írìcubàa, Apolonia iyacàlená nacái. Yáté nàanàaca Tesalónica iyacàlená néré. Iyaca néré judíonái yéwáidacáalu. ² Càide iyúwaté Pablo íiwitáise iyáaná, iwàlùacawa nèewáidacáalu írìculé sábadò imanùbaca, máisiba sábadò írìcu judíonái iyamáidacatáicawa. Yá itàaníca náapicha, icàlidaca nacái nalíni cáinacaalí íimáaná yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalicúise. ³ Yá Pablo icàlidaca nalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalicúise Mesías iwali, yái israelita icuèrinápináca Dios ibànùeripinacaté nalí. Pablo icàlidaca nalíni Mesías iwàwacutacaté yéetácawa, nèese idécanáamité yéetácawa, yá iwàwacutacaté nacái icáucàacawa. Yá Pablo íimaca nalí:

—Yái Jesús nucàlidèericuécua pírì íináwaná iwali, yácata yái Mesíasca Dios ibànùeripinacaté walí Wacuèrinápiná, wía judíoca —íimaca yái Pabloca.

⁴ Néese abénaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidèerica nalí. Yáté nèepunicawa Pablonái yáapicha. Madécaná griegonái yèeyéi Dios icàaluíná, neebáidacaté Jesús itàacái, madécaná nacái inanái cáimiétacanéeyéi neebáida nacái. ⁵ Quéwa áibanái judío cámfíyèi yeebáida Jesús itàacái, yá báawaca naicáca Pablonái, manùbaciná wenàiwica nawàwa néemiaca Pablo itàacái. Yá judíonái nàwacáidaca áibanái báawéeyéi íiwitáise, níai machawàaquéeyéica iyéeyéica calle írìcubàa, nawènúadánápiná yàcalé mìnánai íiwitáise canánama calúacaténá naicáca Pablonái. Yá wenàiwicanái íplacawa, néemíanicawa, yá nawàlùacawa cachàiniíri iyú Jasón icapèe írìculé nacutácaténá Pablo, Silas nacái náibàcaténá nía natéénápiná nacái nía yàcalé íiwacanánái yàatalé nachàawàcaténá Pablonái íináwaná iwali. ⁶ Quéwa canácaté néré níai Pablonáica, iná níai manùbéeyéi wenàiwicaca náibàaca Jasón, náibàaca nacái áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nawatáidaca Jasónnái nachàawàcaténá naináwaná yàcalé íiwacanánái írì. Yá náimaca néemíanicawa:

—¡Níara Pablo, Silas nacái nadéca báawaca namànica macái èeri mìnánai íiwitáise calúacaténá naicáca wacuèriná emperador! ¡Iná càmita èeri mìnánai nàyaca matuìbanáiwaca! ¡Sìuca Pablonái nadéca nawàlùacawa wàyacàle írìculé nacái! ⁷ ¡Yái Jasón idéca yeedáca nía icapèe írìculéwa! Macái namànica máini méetàuculéri wawàsi emperador itàacái lícha, yái wacuèriná emperador romanosàirica icuèrica macái cáli imanùbaca, náimacáiná iyacasa áiba wacuèrinápiná, yáara lípidenèerimica Jesús —náimaca.

⁸ Idécanáamité néemiacanai, yá báawaca náináidacawa nawàwawa, níai wenàiwicaca, nía nacái yàcalé íiwacanánáica. ⁹ Quéwa Jasón, áibanái nacái iyéeyéica yáapicha, napáyaidaca náichawa plata iyú yàcalé íiwacanánái càide iyúwa yàcalé íiwacanánái ichùllaná napáyaidaca nía. Yási namàacaca Jasónnái nèepunicawa.

Pablo y Silas en Berea

¹⁰ Néeseté níai Tesalónica iyacàlená mìnánai yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudáaca Pablo, Silas nacái namusúacawa caqualéta nàacaténáwa táiyápi Berea iyacàlená nérépiná. Nàanàaca néré, yá nawàlùacawa judíonái yéwáidacáalu írìculé. ¹¹ Abénaméeyéi judío iyéeyéica Berea iyacàlená írìcu cáimiétacanéeyéica nía Tesalónica iyacàlená mìnánai lícha, iná néemiaca cáalíacáiri iyú yái tàacáisi Pablo icàlidèerica nalí. Eeri imanùbaca Berea iyacàlená mìnánai yéewáidacawa tàacáisi iwali profetanái itànèericaté Dios inùmalicúise, náalíacaténáwa asáisi báisírícaalíni, yái tàacáisi Pablo icàlidèerica nalí. ¹² Iná madécaná nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá Jesús itàacái. Áibanái nacái griegonái manùbéeyéi neebáida nacái, madécaná wenàiwica cáimiétacanéeyéi, inanái, asianái nacái. ¹³ Quéwa abénaméeyéi judío Tesalónica iyacàlená néeséeyéi néemiacaté Pablo íináwaná iwali icàlidáná Dios itàacái Berea iyacàlená írìcu nacái, yá náacawa néré. Yá báawaca namànica yàcalé mìnánai íiwitáise nawàwacaténá

náibáaca Pablonái nàuwichàidacaténá nía. ¹⁴ Yásí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo caqualéta áiba yàcalé nérépiná iyéerica manúiri úni idùlepi. Silas, Timoteo nacái nayamáacatéwa Berea iyacàlená írìcu. ¹⁵ Níái itéyeyéicaté Pablo nàacawéeridacani àta nàanàacatalétaté Atenas iyacàlená néré. Néese nèepùacawa ícha. Pablo ibànùaca nàapicha tàacáisi imàidacaténá Silas, Timoteo nacái nàanàpinátéwa caqualéta Pablo yàatalépiná.

Pablo en Atenas

¹⁶ Ináté Pablo iyaca Atenas iyacàlená írìcu. Icùaca iyaca nàanàaca néré níái Silas, Timoteo nacái. Yá báawaca Pablo iwàwa iicácáiná manùbéeyéi idolo, yái cuwáiná yéenáwaná ibàlùeyéicawa néenibàa, Atenas iyacàlená mìnánái isutéyeyéica yáawawa ícha. ¹⁷ Iná Pablo itàaníca judionái yáapicha néeswáidacàalu írìcu, nàapicha nacái áibanái yéeyéica Dios icàaluíná. Icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná ìwali. Nasutáca néemiawani nacái. Eeri imanùbacata nacái Pablo itàaníca áibanái yáapicha càiyéinácaalí ibàlùeyéicawa yàcalé bamuchùambábà. Pablo iwàwaca iwènúadaca náiwitáise neebáidáanápiná Jesús itàacái. ¹⁸ Náyaca néeni abenaméeyéi asianái yéewáidéeyéiwa epicureonái yáasu tàacáisi ìwali. Áibanái asianái nacái yéewáidéeyéiwa estoiconái yáasu tàacáisi ìwali. Aiba èeri nàanàaca Pablo. Yá nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Càinásica ìwali itàaní mamáalàacata yái asialica? —námíaca nalíwáaca. Quéwa áibanái ímíaca Pablo ìwali:

—Cawàwanáta itàaníca áibanái cuwáiná inùmallicúse áiba íiwitáaná cuwáiná wàasu cuwáiná ícha —námíaca ìwali, Pablo icàlidacáiná nalí Jesús iináwaná ìwali imichàacatéwa yéetácáisi ícha. ¹⁹ Iná namáida natéwa Pablo nàwacáidacàalu néréwa ípidenacataléca Areópago, náiwacanánái iwacáidáyacataléca, cáaliacáiyéi nacái. Yá nasutáca néemiawa Pablo:

—¿Cawínásica yái wàlisàí tàacáisi picàlidéerica? ²⁰ Picàlidacáiná walí áiba tàacáisi càmlíricáwa wáaliáwa ìwali. Iná wawàwa wáaliácawa càinácaalí ímáaná yái tàacáisica —námíaca Pablo írì.

²¹ Càité námíaca Pablo írì níacáiná Atenas iyacàlená mìnánáica, áibanái nacái iyéeyéica nèewi, casímíaca néemíaca natàaníca èerlapinama macái wàlisàí tàacáisi ìwali.

²² Iná Pablo yáa ibàlùacawa nàacuésemi níái iwacáidáyacuéeyéicawa Areópago néeni. Yá ímíaca nalí:

“Píacué, Atenas iyacàlená mìnánáica, núaliacuécawa piináwaná ìwali pìanácué cuwáiná icàaluíná manúsiwata. ²³ Nuchàbacáinaté nuicáca níara manùbéeyéi pisutacatáicuéca, yá núnàaca áiba altar tàacáisi ichanèericawa ìwali. Yá tàacáisi ímíaca: ‘Dios írìpiná, yáara càmlírica wáaliáwa ìwali’, íméeri. Quéwa péemiacué cayábani. Yái Dios píerícuéca írì cayábèeri càmlíricúe plialá ìwali, yáca Dios yái núcàlidéericúca píri iináwaná ìwali.

²⁴ “Dios idàbacaté cháí cáli. Idàbaté nacái macáita wawási iyéerica. Náiwacalica nacái macái cáli chènúníseyéica, yá nacái cáliquéi. Càmita Dios iya templo írìcu wamàníríca wacáapi iyúwa. ²⁵ Canáca imápuèri wáicha wamànírìpiná írì. Abéerita Dios yái yéerica wacáuca, yèeri wacaléca nacái, yèeri nacái macáita wàasu.

²⁶⁻²⁷ “Dios idàbacaté abéeri asiali, abéechúa inanái nacái. Wàawirináimicaté nía, wía èeri mìnánáica canánama, iyéeyéica macái cáli. Dios ichùullacaté wàwali macáita càinápinácaalí wàasu èeri, càinápinácaalí nacái wàasu cáli, wacutacaténá wáaliacawa Dios ìwali, éwita càmicánáta wáalimá wacácani watúí iyúwa. Quéwa càmita càulená wáaliacawa ìwali. ²⁸ Dios yéericáiná wacáuca, wachàini nacái, càide iyúwa nacái náimáaná níara abenaméeyéi pèewi itànèeyéica tàacáisi íméerica: ‘Wíacata nacái Dios yéenibe’, càì natànàaca. ²⁹ Dios yéenibecáiná wía, iná càmita cayába wáináida Dios yéenáwanáca yái idoloca, yái yéenáwanái wenáiwica imànicáica oro ícha idolopiná, yá nacái platéechúa idoloca, íbéechúa idoloca nacái iyúwa naytúnáidáaná Dios yéenáwanácani. ³⁰ Bàaluité èeri, càmitaté wàawirináimi yáaliáwa, iná Dios lideníacaté yái namànínáca. Quéwa siúcude ichùullaca wawènúadánápiná wáiwitáisewa wabáyawaná íchawa, wamàacacaténá wáichawa yái wabáyawaná wamàníríca. ³¹ Dios idéca ichùullaca wawènúadánápiná wáiwitáisewa; idéca imàacaca abé èeripiná icàlidáanápiná báisírì iyú èeri mìnánái íbáyawaná ìwali, yémíacaténá naináwaná ìwali cáaliacáiri iyú. Dios idéca imàacaca abéeri asiali icàlidáanápiná naináwaná ìwali yúuwichàidacaténá nía. Idéca yáasáidaca walí canánama càirínácaalíni, yái Jesúscá. Dios imichàidacáinaté Jesús yéetácáisi ícha”, ímíaca nalí yái Pablocá.

³² Néese Atenas mìnánái idécanáami néemíaca iináwaná imichàanáwa yéetácáisi ícha, yá abenaméeyéi nèewi naicáaníca Pablo iquíná. Quéwa áibanái ímíaca Pablo írì:

—Wawáwaca picàlidaca walí àniwani, áibaalípiná —námíaca Pablo írì.

³³ Iná Pablo yéepùacawa náícha. ³⁴ Quéwa abenaméeyéi nèewi nàacawa Pablo yáapicha, yá neebáidaca írìni. Abéeri ípidená Dionisio, abéeri néenáca, níái Areópogoca. Aiba yeebáidéechúa, úpidená Dámaris. Áibanái nàapicha nacái neebáidacaté Jesús itàacái.

18

Pablo en Corinto

¹ Néeseté Pablo yàacawa Atenas iyacàlená fícha Corinto iyacàlená nérépiná. ² Corinto iyacàlená írìcu Pablo yàanàaca abéeri judío ípídenéeri Aquila, abéeri Ponto yàasu cáli néeséeri. Achúma èerité ipíchawáiseté Pablo yàanàaca néré, Aquila yàanàacaté Italia yàasu cáli néese, yàacawéetúa Priscila yáapichawa. Iwàwacutácaté namusúacawa Italia yàasu cáli fícha, yácáiná emperador romanosàiri Claudio, icuèricaté macái cáli imanùbaca, ichùullacaté macái judionái imusúacawa Roma iyacàlená fícha. Ináté níái Aquilanáica nàacatéwa Italia yàasu cáli fícha, néese nàanàacaté Corinto iyacàlená néré. Yá Pablo ipáchiaca níái Aquilanáica. ³ Pablo iyamáacatéwa íbaidacatená náapicha náibaidacáiná yái wawási Pablo yáalíerica íbaidaca, caplíma ímamisírica. ⁴ Néese sábedo imanùbaca judionái iyamáidacatáicawa, Pablo iwàlùacawa néeswáidacáalu írìculé. Yá icálidaca nalí Jesús íináná iwali. Iwàwacaté nacái iwènùadaca náiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, níái judíoca, níá nacái càmíiyéica judío.

⁵ Silas, Timoteo nacái nàanàacaalíté Pablo yáatalé Macedonia yàasu cáli néese, yáté Pablo imàacaca íchawa yàasu íbaidacalésíwa caplíma ímamisírica icálidacatená mamáalàacata Jesús itàacái, iwènùadacatená nacái judionái íiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, nàasu Mesíascani, yái nacuèrinápínaca Dios íbànuèricaté judionái írì. ⁶ Quéwa abénaméeyéi judío nàuwídeca namànica Pablo, yá nadábaca natáníca iwali báawéeri iyú. Néese Pablo icusúaca napualé yàasu ruana nacáiriwa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, yáasáidacatená Dios yúuwíhàidáanápínaté níá. Yá íimaca nalí:

—Píacué judíoca, píuwíhàapínáwa píbáyawaná iwálísecuéwa. Canácata nubáyawaná iwálíse yái píuwíhàanápínácuéwaca, nùalàacáinácué pía yúuwíhàacáisi ílichaná. Sìucade nùacawa núcálidacatená yái tãacáisca càmíiyéi judío írì —íimaca yái Pabloca.

⁷ Yá Pablo imusúacawa judionái yéewáidacáalu írìcuise. Yá iwàlùacatéwa áiba asiali icapèe írìculé càmíiri judío, ípídenéerica Ticio Justo. Yái asiali yèericaté Dios icáaluíná. Idèniaca icapèewa judionái yéewáidacáalu ídaníbà. ⁸ Iyacaté áiba judío ípídenéeri Crispo, yácata abéeri néewáidacáalu íwacali. Yái Crispo yeebáidacaté Wáiwacali itàacái, macái yeenánái yáapichawa. Madécana Corinto iyacàlená mìnánái nacái néemíaca Jesús íináná iwali, yá neebáidaca Jesús itàacái, yá nabautizá nacáíwa, nàasáidacatená neebáidaca Jesús. ⁹ Néese áiba catá Wáiwacali íimaca Pablo írì yéeniánáisi nacáiri írìcuise: “Píca cáalu pía. Pícalída nalí nutàacái mamáalàacata, píca masàna pía. ¹⁰ Nùacáináta píapícha íná canácata yáalíméeri imànica píri báawéeri, nudèlácáiná madécana nùasu wenáiwíwacawa judionái yeebáidéeyéipíná nutàacái yá yàcaléquéi”, íimaca yái Wáiwacalica. ¹¹ Càité Pablo iyamáacawa abéeri camuí y medio Corinto iyacàlená írìcu. Yá yéewáidaca wenáiwicanái Dios itàacái iyú.

¹² Quéwa néenialíté Galión gobernador icuàcaté Acaya yàasu cáli. Néese madécana judío nàwacáidáyacacawa, yáté náibáaca Pablo. Yá nawatáidaca Pablo nacháawàacatená íináná iwali Galión gobernador írì. ¹³ Yá náimaca gobernador írì:

—Yái asialica icálidaca yèepunicawa iwènùadaca wenáiwicanái íiwitáise nàacatená Dios icáaluíná iyúwa càmíiná romanonái íbatàa wamànica —náimaca.

¹⁴ Néese Pablo batéwa ídábaca itáníca, quéwa yái Galión íimaca judionái írì:

—Isáiwíwacalí áiba wenáiwíca írì wawásítá, càmícaalí nacái, imànicaalí íbáyawanáwa manuísíwatatá, yási báisíta nuideniaca quiríta nuémícaténácué cayába píšana pícháawàanácué íináná iwali, píacué judíoca. ¹⁵ Quéwa píasu wawásícué meedáni, pítaanícaténácué píríwáaca cháinisíiri iyú, canéeri iwèni tãacáisi iwali, náipídená iwali nacái, iwali nacái yái píchùullanácuéca. Píchùnìacué píawamítani yái wawásíca càmíicáiná nuwàwa nuémíacuéca píasu wawási íináná iwali —íimaca yái gobernadora.

¹⁶ Yá yúucaca íchawa níá caplí írìcuise, yái caplí imàdánaca gobernador yéemíacataléca wenáíwaca íináná iwali. ¹⁷ Néese macáita náibáaca Sóstenes, áiba judionái yéewáidacáalu íwacali. Yá nacapèedáidacani gobernador ípunita. Quéwa matuíbanái meedá Galión íicaca yái namánírica.

Pablo vuelve a Antioquia y comienza su tercer viaje misionero

¹⁸ Néeseté Pablo iyamáacatéwa Corinto iyacàlená írìcu madécana èeri mamáalàacata. Néese itáníca náapícha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái icálidacatená nalí íinánáwa yàanápínáwa náicha, yá namàacaca yàacawa matuíbanáita. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave írìculé náapícha níái Priscila, Aquila nacái yàacatenáwa manuíri úni yáacubáa Siria yàasu cáli nérépiná. Quéchatécáwa nàanàaca Cencrea ídalutalená néré. Yá nayamáidacawa néré maléena èerita. Ipíchawáiseté nawàlùacawa nave írìculé ániwa, Pablo ídalúaca íiwita íbáináwa ímáaláidacáináité imànica áiba íbaidacalési càide iyúwa icálidáanáté Dios írìni, iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ¹⁹ Néeseté nàacawa ániwa manuíri úni yáacubáa àta nàanàcataléta Efeso ídalutalená néré. Yá Pablo yàacawa náicha, níái Priscila, Aquila nacái iwàlùacatenáwa judionái yéewáidacáalu írìculé. Yá itáníca judionái yáapícha iwacáidáyacuéeyéicawa néré. ²⁰ Yá nasutáca Pablo fícha

wawási manuísiwata iyamáanápínáwa náapicha quiríta yéewáidacaténá nía, quéwa càmitaté iwàwa iyamáacawa néré. ²¹ Ipichawáiseté Pablo yàacawa náicha, yá ímaca nalí: “Iwàwacutá nùyaca Jerusalén iyacàlená írìcu áiba èriwa nuicácaténá náapicha mesúnamáita áiba culto namàníripínáca. Quéwa Dios iwàwacaalí nuèpùacawa néese àniwa, yási nuèplacué nupáchiaca pía àniwa”, ímaca yái Pablocá. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave írìculé, yàacaténáwa manuírì úni yàacubàa. Yá yàacawa Efeso iyacàlená ícha. ²² Idécánáami Pablo yàanàca Cesarea ìdalutalená néré, yáté yàacawa cáli ínatabàa Jerusalén iyacàlená néré itàidacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Idécánámité itàidaca nía néré, yáté yàacawa Antioquía iyacàlená néré. ²³ Néese ipáchiaca nía néré achúmáanata, yá yàacatéwa náicha àniwa, yèepunicaténáwa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ínatabàa, Frigia yàasu cáli ínatabàa nacái. Càité yèepuní ichàniadaca nawàwa macáita níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

Apolos predica en Efeso

²⁴ Néenialité áiba judío ípidenéri Apolos, Alejandría iyacàlená néeseéri yàanàcaté Efeso iyacàlená néré. Yái Apolos yáallaca icàlidaca Dios itàacái caaliacáiri iyú, yéewáidacaté nacáiwica cayábéeri iyú tàacáisi iwali profetanái, áibanái nacái itànèericaté Dios inùmalcuíse, ínà yéewa yáallacawa iwali cayába. ²⁵ Apolos yéewáidacatéwa tàacáisi iwali icàlidéerica càinacaalí Wáiwacali iwàwáanà wàyaca. Yá icàlidaca Wáiwacali iináwaná iwali manuísiwata macái iwàwallcuísewa. Yéewáida wenàiwicanái amaláwaca Jesús iwali, éwita yáallacáanítawa abéerita iwali yái Juan el Bautista ibautizáanaté wenàiwica iwènúadéeyéicaté íiwitáisewa Dios írìpiná. ²⁶ Yá Apolos idábaca icàlidaca macàaluínánati judionái yéewáidacáalu írìcu. Quéwa Priscila, Aquila nacái idécánámité néemiaca Apolos, yá natécani méetàucuta nàataléwa nacàlidacaténá amaláwaca írìni macáita yái Wáiwacali iináwanáca. ²⁷ Néese Apolos iwàwacaté yáaca icàlidaca Wáiwacali itàacái Acaya yàasu cáli néré. Níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàwacaté nayúudácani yàasu àyapu piná. Yá nabànùca yáapicha cuyáluta wenàiwicanái írì yeebáidéeyéica Jesús itàacái Acaya yàasu cáli néeni, natàidáanápínáni cayábéeri iyú, yái Apolosca. Yàanàcaté Acaya yàasu cáli néré, yá Apolos iyúudáca nía manuísiwata, níai Dios imaníiyéica írì cayábéeri mawèníri iyú imàcáanápíná neebáidaca Jesús itàacái. ²⁸ Yáacáiná Apolos icàlidacani macái wenàiwica yàacúsemi, cachàiníri iyú nacái imawèniadaca nàasu tàacáisi níai judíoca. Icàlidacaté nalí machacàníri iyúni càinacaalí ímáaná tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalcuíse, yásáidacaténá Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápíná Dios ibànuericaté nalí.

19

Pablo en Efeso

¹ Idècunitáacá Apolos iyaca Corinto iyacàlená írìcu, yá Pablo yàacawa ichàbawaca dúlinaméeri cáli néenibàa. Yá yàanàca Efeso iyacàlená írìculé. Néré Pablo yàanàca abènaméeyéi yeebáidéeyéi. ² Yá ímaca nalí:

—¿Dios ibànùsacú piri Espiritu Santo, peebáidacaalítécué? —ímaca yái Pablocá. Yá náimaca írì:

—Càmíri. Canácata wéemièricáwa Espiritu Santo iináwaná iwali yàanàanà —náimaca. ³ Néese Pablo isutáca yéemlawa nía àniwa:

—¿Càirínacaalícú tàacáisi peebáidaté iwali, nabautizácaténacué pía? —ímaca yái Pablocá. Néese náimaca írì:

—Weebáidacaté yái tàacáisi Juan el Bautista yéewáidéericaté iyú wenàiwica wawènúadánápínaté wáiwitáisewa Dios írìpiná —náimaca. ⁴ Pablo ímaca nalí:

—Juan ibautizácaté wenàiwica náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios írìpiná. Juan icàlidacaté nalí nacái iwàwacutáanápínaté neebáidaca áiba itàacái, yái yàanèeripínacaté Juan yáamiricubàa, yái Jesúsca —ímaca yái Pablocá.

⁵ Idécánáami néemlacani, yá nabautizáacawa Wáiwacali Jesús ípidená iwali, neebáidacáiná itàacái. ⁶ Néese Pablo ímáacaca icáapiwa nàwali, yá Espiritu Santo yàanàca yàacawéeridacaténá nía, yá natàanica áiba tàacáisi iyú, càimíri èeri mìnánái itàacái. Nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalcuíse. ⁷ Cawáwanáta doce namanùbaca asianáica níai yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái.

⁸ Néese Pablo iyamáacatéwa nëemi Efeso iyacàlená néré máisiba quèeri. Eeri imanùbaca icàlidaca nalíni judionái yéewáidacáalu írìcu. Icàlidaca nalíni macàaluínánata, itàani nacái náapicha, iwènúadaca náiwitáise náalíacaténáwa càinacaalí iyú Dios icùca yàasu wenàiwicanáiwica. ⁹ Quéwa abènaméeyéi judío báawaca néemiaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nawàwa neebáidacani. Natàanica wenàiwicanái írì báawéeri iyú tàacáisi iwali, yái cayábéeri tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Iná Pablo yàacawa náicha, càmita quirínama icàlida nalíni judionái yéewáidacáalu írìcu. Itécaté nacái yáapichawa níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nàacawa Tirano yàasu yéewáidacáalu írìculé. Yáté Pablo icàlidaca nalí Dios itàacái èeri imanùbaca. ¹⁰ Pablo icàlidacaté nalíni pucháiba camuí. Inaté yéewa macáita Asia yàasu cáli néeseeyéi néemiaca Wáiwacali iináwaná iwali. Judionái, nía nacái càmiyéica judío néemiata

nacái. ¹¹ Yá Dios imàacaca Pablo ichùniaca manùbéeyéi máinfiyéi cáuláicaca. ¹² Abénaméeyéi naliadaca Pablo yáasu panuelo, ibàle yéená nacái cáuláiquéeyéi iwali, yá nachùniacawa níái cáuláiquéeyéica. Pablo yúucaca demonio wenàiwicanái ícha nacái.

¹³ Quéwa áibanái judío yàanàacaté ipáchiaca néré náucacatená demonio wenàiwicanái ícha. Nawàwacaté náucaca demonio wenàiwica ícha Wáiwacali Jesús ípidená iyú. Yá náimaca demonionái irí: “Jesús inumalicuise wachùullacuéca piacawa, yái Jesúsca Pablo icàlidéerica iinàwaná iwali”, náimaca.

¹⁴ Càité siete asianái judionái imànica. Nániri ípidenáté Esceva, abéeri sacerdote íwacalináca. ¹⁵ Quéwa áiba èeri náalimáidacaté náucaca demonio asialí ícha, yá demonio íimaca nalí: “Núalíaca nuicáca Jesús. Núalía nacáiwca Pablo iwali. Càmitacué núalía nuicáca píá”, íimaca nalí yái demonioca.

¹⁶ Yáta yái asialí demonio idacuèri íwitáise, ipisiacawa nàwali, níái sietéeyéica imanùbaca asianáica. Yá inúadáidaca nía cachàiníri iyú báawanama macáita, yá inúadáidaca nía canánama cáiwíri iyú, àta nëepucalétawa napiacawa capí iricuise, mabàleta, cachàunéeyéi báawanama. ¹⁷ Néese macáita Efeso iyacàlená minanáí, judionái canánama, càmiyéi judío nacái, nëemiacaté naináwaná iwali, níái sietéeyéi asianáica, iná yéewa cáaluca macáita wenàiwica manuísíwata, yá nánáidacawa càimiétaquèri iyú Wáiwacali Jesús iwali.

¹⁸ Madécaná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nabàlucawa wenàiwicanái yàacuésemi, yá nacàlidaca nàichawa nabáyawanáwa namàníricaté. ¹⁹ Madécaná nacái camàliquéeyéi natéca nàasu cuyàlutawa manùbawaca, yái cuyàluta icàlidéerica sapii iwali, namàlica iwali nacái. Yá neemáca nàasu cuyàlutawa macáita Efeso iyacàlená minanáí iicápiná náasáidacatená nawènúadacaté náiwitáisewa namàlica íchawa. Aibanái naputáacaté nawèni níái cuyàlutamica, yá nawèni cincuenta mil namanùbaca dracma, yái cincuenta mil èeri iwènicatái. ²⁰ Càité manùbéeyéi wenàiwica yéemíaca Wáiwacali itàacái, yá neebáidacani, madécanéeyéi wenàiwicaca.

²¹ Idécanáamité ichàbaca yái wawàsica, yá Pablo ínáidacatéwa ipáchianápiná Macedonia yáasu cáli néré, Acaya yáasu cáli néré nacái yàacatenáwa àniwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Íimacaté nacái idécanáamité ipáchiaca Jerusalén iyacàlená néré, yá nacái iwàwacutápinaté yàacawa Roma iyacàlená néré, íimaca. ²² Iná yéewa Pablo ibànucaté pucháiba wenàiwica iyúudéeyéicani nàacatenáwa ipáchalépiná Macedonia yáasu cáli néré. Níái yàacawéeyéiná náipidená Timoteo, Erasto nacái. Idécunitàcá nëepunicawa nérépiná, yá Pablo iyamáacawa Asia yáasu cáli néré achúma èerita.

El alboroto en Efeso

²³ Néenialité áibanái nadàbaca natàanica báawèri iyú nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná abénaméeyéi Efeso iyacàlená minanáí báawaca naicáca Dios itàacái, calúaca nacái nánáidacaca. ²⁴ Abéeri asialí ípidenéri Demetrio báawacaté imànica Efeso minanáí íwitáise nàuwidecaténá namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Demetrioacáná imàníirité platèeri yéenáiwansí cawèníri. Imànicaté achúmèeri capí platèeri, templo nacáiyéi iicacánáwa nasutàcàlu níawawa nàasu cuwáisàatúa íchawa ípidenéchúa Artemisa. Aibanái imàníiyéi achúmanaméeyéi capí platèeri, càsuca máini nía Demetrio yáapícha. ²⁵ Iná Demetrio iwacáidaca nía, áibanái yáapícha imàníiyéica platèeri wawási, yá íimaca nalí canánama: “Píacué asianáica, píalíacuécawa wáyaca càasuíri iyú iwalíise yái wáibaidacaléca. ²⁶ Pidécúca píicáca, péemíaca nacái yáara Pablo icàlidéerica yéepunicawa tàacáisi. Itànírica wáibaidacalé iwali, níái ídolo cuwáináí yéenáiwaná wamàníiyéica, Pablo íimaca càmitasa báisi Diosca nía. Càita Pablo idéca iwènúadaca manùbéeyéi wenàiwica íwitáise cuwáináí ícha cháí Efeso iyacàlená iricu, macái Asia yáasu cáli néenibàa nacái. ²⁷ Máiníri báawaca, cawàwanáta imàalàacawa wáicha yái wáibaidacaléca, càmicáiná quirínama wenàiwica iwènapíná yái ídoloca wamànírica. Ua nacái wasutàcàlu iinàwaná imàalàapínacawa wáicha, úara manuíchua temploca wasutàcàlu wíawawa wáasu cuwáisàatúa ícha ípidenéchúca Artemisa, wenàiwica iyamáidacaalí nàaca ucàaluíná, úái macái wenàiwica yèechúca icàaluíná, wía wenàiwicanái canánama Asia yáasu cáli ínateeyéica iyaca, macái èeri minanáí nacái”, íimaca yái Demetrio.

²⁸ Néese Demetrio yáapichéeyéi idécanámi néemíaca Pablo iinàwaná, yá máini báawaca nawáwa iwalíise. Yá nadàbaca nëemíancawa cachàiníri iyú, nëemíancawa mamàalàacata: “¡Cayábéechúca wáasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso iyacàlená minanáica!” càí nëemíancawa mamàalàacata.

²⁹ Yá manùbéeyéi wenàiwica napiacawa néemíaca nasàna àta máiwitáiseacaléta madécaná Efeso iyacàlená minanáí. Yá náibàaca Gayo, Aristarco nacái, níái Pablo yàacawéeyéinaca, Macedonia yáasu cáli nëeséeyéica. Yá napiacawa nawatàidaca nía manuiri nàwacáidacàlu iriculéwa, iyéerica Efeso iyacàlená iricu. ³⁰ Néese Pablo iwàwacaté iwàlucawa néré icàlidacatenáni manùbéeyéi wenàiwica irí. Quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái càmita nabatàa Pablo iwàlucawa néré. ³¹ Aibanái nacái, Asia yáasu cáli icuèrinánica, Pablo

yàacawéeyéináca nía, nabànùaca tàacáisi Pablo irí isutácaténá fícha wawàsi manuísíwata ipíchanaté iwàlùacawa néré. ³² Yá nàwacáidacáalu irícu abénaméeyéi néemíanicawa nàyaca abéeri wawàsi. Aibanái nacái néemíanicawa nàyaca áiba wawàsi nacái máiwitáiseccióná nía canánama meedá. Manùbéeyéi nèewi càmita nàaliawa càinápínacáali wawàsi iwali nàwacáidáyacatéwa. ³³ Néese abénaméeyéi judío iyéeyéica néemi nàibàaca nawesíaca asíali ípidenéri Alejandro, ibàlùacaténáwa macái wenàiwica yàacuésimi. Yá áibanái wenàiwica nacàlidacani Alejandro irí. Néese yáí Alejandro yúucaca icáapiwa manùbéeyéi wenàiwica irí masánacaténá nía, Alejandro iwàwacáinaté icàlidaca judíonái iináwaná iwali manùbéeyéi wenàiwica irí nàalífacaténáwa canácasa judíonái imàníiri íbáyawanáwa. ³⁴ Quéwa ídècanacáita manùbéeyéi wenàiwica nàalífacawa judíocani, yáí Alejandro, yá nadàbaca néemíanicawa. Pucháiba hora néemíanicawa mamáalàacata macáita namanùbaca iyúwa abéeri isàna iyú. Náimaca: “¡Cayábéechúaca wàasu cuwáisàtúta Artemisaca, wía Efeso iyacàlená mìnanáica!”, càí nàimaca néemíanicawa mamáalàacata.

³⁵ Néeseté áiba Efeso iyacàlená mìnanáí icuèriná iwàwaca icàlidaca nalíni. Idècanámi masànaca imànica nía, yá íimaca nalí: “Píacué Efeso mìnanáica. Macái èeri mìnanáí nàalífacawa wàyacàle Efeso iináwaná, wía icuèyéica cayába templo wasutácalu wíawawa wàasu cuwáisàtúta Artemisa íchawa, nàalía nacáíwa wacúaca Artemisa uenáíwanámi, yáara nàiméerica iwali yúuwèericasawa chènuníise bàalutúe cuwáináí yàasu cáli ífícha. ³⁶ Macái èeri mìnanáí nàalífacawa báisícani, íná matuìbanáicué pía. Picácué máiwitáise píawa, pímaníicáichacué wawàsi máiwitáiseeri iyú. ³⁷ Níacáiná asíanáica píteyéyícuéca aléi, càmita nayéedúta wawàsi irícuíse, yáara wasutácalu wíawawa Artemisa ífícha, càmita nacái natàaní báawéeri iyú iwali. ³⁸ Yáí Demetrioca, áibanái nacái íbaidéeyéica yáapícha nawàwacaalí nacháawàaca naináwaná iwali jueznáí irí, yá iyaca jueznáí yéemièripíná natàacái. Macáita nàalímá nacháawáyacacawa machàcaníiri iyú yàcalé íwacananáí irí. ³⁹ Píwàwacaalícué áiba wawàsi, yá iwàwacutácué písutáca náicha wawàsi níara yàcalé íwacananáica, nàwacáidáyacapínacáaliwa, càide iyúwa wacuèrináí romanonái ichùulícha wamànica. ⁴⁰ Máiníiri báawaca yáí pímaníirícuéca cháí. Cawàwanáta romanonái ícháawàaca waináwaná iwali, wía Efeso iyacàlená mìnanáica, nàimapíná wamànicasa úwicái wacuèrináí romanonái ípíunitawa. Náiwacananáí yéemíacáali càinácaalícué pímanííná cháí bàwina, yásí nasutá néemíawa núawa cànácué yéewaná pímaní máiní máiwitáiseeri iyú. Càmita núalímápiná nucàlidaca nalíwani”, íimaca yáí yàcalé icuèrináca. ⁴¹ Néese yáí yàcalé icuèriná idècanámi icàlidaca nalíni, yá ichùulíaca nèepùacawa. Néese macáita namusúacawa nàwacáidacáalu irícuísewa, yá nàaca náichawáaca, nèepùacawa nacapèe néréwa.

20

Viaje de Pablo a Macedonia y Grecia

¹ Idècanámité imáalàacawa yáí Efeso iyacàlená mìnanáí imànínáca máiwitáiseeri iyú, yá Pablo imáidaca yàataléwa níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yàalàacaténá nía. Néese idècanámi íchàiniadaca nawàwa, yá yàacawa náicha Macedonia yàasu cáli nérépiná. ² Pablo ípáichaca macái yàcalé imanùbaca iyéeyéica Macedonia yàasu cáli ímata. Yá íchàiniadaca nawàwa manuísíwata, yàalàaca nía déecuiri iyú níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese Pablo yàanáca Grecia yàasu cáli néré. ³ Yá iyamáacawa néré máisiba quèeri. Néeseté mawíenica yéenáíwaná iwàlùanápínatéwa nave irículé yàacaténáwa manuiri úni yàacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Yá yéemíaca judíonái iináwaná nàináidáanáwa namànínápiná irí báawéeri. Iná iwènúadaca íiwitáisewa, yá íináidacawa yèepùanápínatéwa cáli ínatabàa, íchàbacaténáwa àniwa Macedonia yàasu cáli ínatale. ⁴ Nàa nacáíwa yáapícha áibanái ípidenéeyéi: Sópater, yáí Pirro írica, Berea iyacàlená mìnali; Aristarco nacái, Segundo nacái, níái pucháiba asíanáica Tesalónica iyacàlená mìnanáica; Gayo nacái, Derbe iyacàlená mìnali; Timoteo nacái; Tíquico nacái, Trófimo nacái, níái pucháiba asíanáica Asia yàasu cáli néeséeyéica. ⁵ Níái asíanáica nàacatéwa wapíchalépiná, wía Pablo, núa Lucas nacái, nacúacaténá wàanáca Troas ídalutalená néré. ⁶ Néese idècanámité íchàbacawa Pascua yàasuná culto, judíonái iyáacaalíté pan càmlíri idèna levadura, yáté wàacawa Filipos ídalutalená fícha manuiri úni yàacubàa nave irícu. Néese báinúaca èeri idènáami, mapísáinámi àniwa, yá wàanáca níái wáapícheeyéicawa Troas ídalutalená néré. Yá wayamáacawa néré siete èeri.

Visita de Pablo a Troas

⁷ Néeseté domingo irícu, wàwacáidáyacacawa náapícha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái wawacúacaténá wàwaliwáaca pan, yáí Santa Cenaca. Yá Pablo icàlidaca nalí. Iwàwacutápinaté Pablo yàacawa náicha mapísáita, íná icàlidaca nalí àta bamuchúamicataléta catá. ⁸ Wàwacáidáyacacatéwa abéeri imàdàaná irículé iyéerica chènunibàa cáli inàni ífícha. Nàyaca néré madècaná lámpara ipucuyéicawa nacamalá piná. ⁹ Néese abéeri úcullíri ípidenéri Eutico yáawínèeriwa iyaca ventana irícu. Pablo itàancáiná mamáalàacata, yá

cadapùleca báawanama yá ùucullirica. Yá iimáca íchawa yáawinacawa. Néese icaláacawa ventana iricúse, máisiba pisoíri ichénunica. Yá yéetácawa. ¹⁰ Pablo iricúacawa ùuculliri yàatalé. Néese Pablo yáawia iicáidaca ùucullirimi irí, yá Pablo yeedácani yùucutaléwa. Yá íimaca nalí níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái:

—Picácué cáalu pía. Cáucani —íimaca yáí Pabloca.

¹¹ Néeseté Pablo yèepùa iwàlùacawa nàwacáidacàalu iriculé chènuniréerica. Yá iwacùaca nalí pan, yáí Santa Cenaca, iyáca iyáacaléwa náapicha nacái, yá Pablo icàlidacaté nalí mamáalàacata, àta amalácataléta wawicáu. Néese yàacawa náicha. ¹² Néese yáí ùucullirica, yèepùacawa yéenanái yáapichawa, icáucàacáinátéwa, íná yéewa casímáica nawàwa manuísiwata.

Viaje desde Troas a Mileto

¹³ Néeseté wàacawa Pablo ipíchalépiná. Wàacawa nave iricu manuiri úni yáacubàa àta wàanàacatalétaté Aso ìdalutalená néré wáipunitáidacatená Pablo néré càide iyúwaté iwàwáaná, iwàwacáináté yàacawa néré cáli ínatábàa. ¹⁴ Wàanàaca Pablo Aso ìdalutalená néré, yá iwàlùacawa wàatalé nave iriculé. Yá wàacawa manuiri úni yáacubàa Mitilene ìdalutalená néré. ¹⁵ Néeseté wàacawa Mitilene ícha. Wàacawa abé èri manuiri úni yáacubàa. Néese wàacawa mawiénita Quío yàasu iwàwata irí. Néese mapisáita àniwa wàanàaca Samos ìdalutalená néré, idécánáamité wayamáidacawa Troguilio ìdalutalená néré. Néese mapisáita àniwa wèepùa wàacawa. Yá wàanàaca Mileto ìdalutalená néré. ¹⁶ Càité wèepunicawa càmicáináté Pablo iwàwa idécuniacawa manùba èeri Asia yàasu cáli ínata. Càmitaté nacái iwàwa yàacawa Efeso iyacàlená néré. Néese, iwàwacaté yàanàaca caquialéta Jerusalén iyacàlená néré iwàwacáináté iicaca náapicha judíonái yàasu culto ìpidenéerica Pentecostés.

Discurso de Pablo a los ancianos de Efeso

¹⁷ Idécunitáacá Pablo iyaca Mileto ìdalutalená néré, yáté ibànùaca tàacáisi Efeso iyacàlená néré imáidacatená ancianonái icuèyéica wenáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Efeso iyacàlená mìnaná. ¹⁸ Idécánáamité ancianonái nàanàaca yàatalé, yá Pablo íimaca nalí: “Píalacuécawa nuínáwaná iwali, càinàacalíté nùyacuéca pèewi èeri imanùbaca nùanàacatáiseté Asia yàasu cáli ínatalé àta siuca nacáide. ¹⁹ Macái èerité nùyaca pèewi ìbaidéeri Wáiwacali irípiná. Càmitaté cachàini nuicaca nùawawa. Máini achúmacaté nuwàwa nàwali níara càmfíyécaté yeebáida Wáiwacali itàacái. Nùuwichàacaté nacáiwá cáiwíiri iyú judíonái nawàwacáináté imànica nulí báawéeri. ²⁰ Ewitaté nùuwichàacáanítawa manuísiwata, càicánita càmitaté numáisanla píchacué tàacáisi iyúudèeripinácucaté pía, íbatàa abéeri tàacáisi pináta idécunitáacá núcàlidacuéca píri ní nàwacáidacàalu néré, nacapé iricu nacái. ²¹ Nùalàacaté níara judíoca, càmfíyéi judío nacái. Nùumacaté nalí iwàwacutáaná nawènùadaca náiwitáisewa Dios irípiná neebáidáanápiná nacái Wáiwacali Jesús itàacái. ²² Íná siucade nùacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Espíritu Santo idéca ichùulíaca nùanápináwa néré, càmita quéwa nùalíwa càinápinácaalí namànica nulí néré. ²³ Nùalíacáitawa abéeri wawási. Yacalé imanùbaca Espíritu Santo icàlidaca nulíni náucáanápiná nùa presoíyéi ibànaliculé, nùuwichàanápiná nacáiwá madécaná yàawiría. ²⁴ Quéwa càmita nuicá núcáucawa iyúwa máiníri cawénica nulí. Abéerita nuwàwacáita numáaláidaca numànica nuíbaidacaléwa casímáiri iyú, yáí nuíbaidacalécawa Wáiwacali Jesús ichùulíerica numànica, núcàlidáanápiná tàacáisi wenáiwicanái irí, yáí cayábéeri tàacáisi íiméerica càinináca Dios iicáca wenáiwica.

²⁵ “Siucade nùalíacawa báisíiri iyú càmitacué piicá nùa quirínama, píacué núcàlidéyécaté irí yáí tàacáisi icàlidéerica càinàcaalí iyú Dios icùaca yàasu wenáiwicawa. ²⁶ Íná siucade nuwàwacué núcàlidaca píri, canáca nubáyawanacué píwalise, pèetacalícuéwa píbayawaná yáapichawa, nùalàacáinátécué pía. ²⁷ Núcàlidacatécué píri macái tàacáisi Dios iwàwéericuéca píalíacawa iwali; càmitacué nubàa pícha tàacáisi, íbatàa abéeripínáta, càmitacué nubàa píchani. ²⁸ Íná píicacué píchawa cayába, pícuacué píwítáisewa báawéeri ícha. Picúacué nacái macáita níara yeebáidéeyéica Jesús itàacái iwacáidáyaquèyèyèicawa piyacalé nérécué, yacáiná Espíritu Santo imàacacué picúaca Dios yàasu wenáiwica Dios iwènièyèicaté Ìiri íraná iyúwa. ²⁹ Nùalíaca nacáiwá nùacanámiwa píchacué, yási áibanái nàanàaca píatalécué iwàwéerica iwènùadacuéca píwítáise Wáiwacali íchawa càide iyúwa caluèyéi cuwèesi lobo namáaláidacaalí ovejanái. ³⁰ Abénaméyèi péenacué, áiba èeriwa néewáidaca wenáiwicanái nachíwa báawéeri iyúwa, nachíwáidacatená wenáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacatenáwa cachíwéyèi yáapicha. ³¹ Íná píicacué píchawa cayába. Píwàwalicué cayába nùalàacatécué pía máisiba camuf éerípi, táiyápi nacái. Nùalàacatécué pía macáita manuísiwata, nuícháanicaté nacái píwalicué.

³² “Siucade nuénánái numàacacué Dios icùaca pía, péewáidáanápinácué nacáiwá tàacáisi iwali, yáí núcàlidéericatécué píri íiméerica càinináca Dios iicáca èeri mìnaná. Dios itàacái yáalimácué icháiniadaca píwítáise Dios iwali, yáalimácué nacái imàacaca píalíacawa cayába iwali yáí cawéníerica Dios yèeripinácuéca píriwa áiba èeriwa, náapicha macáita yàasu wenáiwicaca Dios yeedéyèyèica yàasunápináwa. ³³ Càmitaté nuwàwa nùasupínáwa áibanái yàasu plata,

naɓàle nacái. ³⁴ Píalíacuécawa nuɓbaidacaté cachàiníri iyú núcáapi iyúwa nuwèniacaténáté cànínacalí wawàsi wamápuèricaté, núa nacái, núapichéeyéi nacái. ³⁵ Nucàlidacatécué píri càiripináta iwàwacutáanacué wáibaidaca, wayúudacué nacái catúlúcanéeyéi wenàiwica. Píwàwalicué Wáiwacalí Jesús itàacái. Yá ímacaté walí: ‘Casímái cachàini wía wàacaalí áibanái irí yái namápuèrica, ícha yái nàanáca walí caweníiri’, caité ímaca yái Wáiwacalíca”, ímaca yái Pablocá.

³⁶ Idécánáami Pablo icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa yùulú ipùta iyúwa. Yá isutáca Dios ícha náapícha. ³⁷ Néese macáita náicháanica achúmaca nawàwa Pablo yàacáinátéwa náicha. Yá asianái nàanallicuca Pablo nasúsua nacái inàni iwali, càide iyúwa judío íiwitáise íyáaná, namàacacalí yèpùacawa náicha wenàiwica cànínéeri naicáca. ³⁸ Yá máini achúmaca nawàwa Pablo ímacáináté nalí càmínápináté yèpùa íicáca núa quirínama. Néese nàaca nàacawéridaca Pablo àta nàanàacataléta nave néré.

21

Viaje de Pablo a Jerusalén

¹ Wàacanámítéwa náicha níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wawàlùacawa nave írículé. Néese wàacawa manuiri úni yáacubàa machacànita Cos yàasu iwàwata nérépiná. Néese mapisáita àniwa wàacawa Rodas yàasu iwàwata néré. Néese wàacawa Pátara ídalutalená néré. ² Néese idècunitàacá wàyaca Pátara ídalutalená néré, yáté wàanàaca nave yèericawa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Yá wawàlùacawa írículé. Yá wàacawa náapícha. ³ Wàacawa manuiri úni yáacubàa, yá waicáca Chipre yàasu iwàwata. Yá wàacatéwa yéewápuwáise ícha àta wàanàacalétaté Siria yàasu cáli néré. Yá wawàlùacatéwa Tiro ídalutalená néré iwàwacutácináté nave imàacaca yàasusi néré. ⁴ Néese Tiro iyacàlená néré wacutáca áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wayamáacawa náapícha néré siete èeri. Espíritu Santo icàlidacaté nalí Pablo yùuwicháanápinátéwa Jerusalén iyacàlená néré, iná nasutáca Pablo ícha wawàsi manuísíwata ípíchaná yàacawa néré. ⁵ Quéwa idécánáami wayamáacawa néré siete èeri, yáté wàacawa náicha. Macái cáli ínatabàa. Néese wàanàaca Cesarea iyacàlená néré, néenibe nacái, nàacawéridacaté wía yàcalé ícha. Néese wabàlùacawa wàulú ipùta iyúwa càina ínatalé wasutácaténá wíawawa Dios ícha néré. ⁶ Néese wacàlidacaté nalí wàanápináwa náicha. Yá wawàlùacawa nave írículé. Nèepùacawa nacái nacapèe néréwa.

⁷ Yá wàacatéwa Tiro ídalutalená ícha manuiri úni yáacubàa àta wàanàacataléta Tolemaida ídalutalená néré. Yáté wadéca wamáalàidaca wèepuníináwa manuiri úni yáacubàa. Wàanàacaté Tolemaida iyacàlená néré, yá watàidaca abènaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái. Yá wayamáacawa náapícha abé èeri. ⁸ Néeseté mapisáita àniwa Pablo, wía nacái yèepuníyécawa yáapícha, wàacawa náicha cáli ínatabàa. Néese wàanàaca Cesarea iyacàlená néré. Yá wawàlùacawa Felipe icapèe írículé, yái icàlidéerica Wáiwacalí itàacái áibanái irí. Yái Felipe abèeri néená níai sietéeyéica imanúbaca díaconoca, iyúudéeyéicaté apóstolnái quèecháwanáimi Jerusalén iyacàlená írú. Yá wayamáacawa Felipe yáapícha. ⁹ Yái Felipe idèniacaté báinúaca yéenibe inanáwa maníríyéi. Níai inanáca, profetaca nía, icàlidéeyéica tãacáisi Dios inùmaliçuise. ¹⁰ Wayamáacatéwa néré máisibáwanái èerita, yá áiba profeta yàanàaca néré, Judea yàasu cáli néesèeri ípidenèeri Agabo, icàlidéerica tãacáisi Dios inùmaliçuise. ¹¹ Idécánáami Agabo yàanàaca wàatalé, yá yeedáca Pablo yàasu cinturón. Néese yái profeta Agabo idacúaca yàabàliwa, icáapi nacáíwa Pablo yàasu cinturón iyú. Yá Agabo ímaca walí:

—Espíritu Santo ímaca: Níara judío Jerusalén iyacàlená mìnanáica idacùapíná yái cinturón íwacalíca presocaténá namànicani, namàacacaténá càmífyéi judío yùuwichàidacani —ímaca yái profetaca.

¹² Wéemiacáináni, níai nacái Cesarea iyacàlená mìnanáica, iná wasutáca Pablo ícha wawàsi manuísíwata ípíchaná yàacawa Jerusalén iyacàlená néré. ¹³ Néese Pablo ímaca walí:

—¿Cánacué pícháani? ¿Cánacué píwàwa cáluca pimànica núa? Nudéca nuínáidacawa numàacáanápiná nadacúaca núa, nanúacaténá nacái núa Jerusalén iyacàlená néré Wáiwacalí Jesús iwálíise, Dios iwàwacalí càn namànica —ímaca yái Pablocá.

¹⁴ Yá càmíta wáalímá wawènúadaca Pablo íiwitáise, iná masànaca wía. Wáimacáita walíwáaca:

—Wasutácué irí Wáiwacalí íchawa imànínápiná irí càide iyúwa Dios iwàwáaná —wáimaca.

¹⁵ Néese wachùnica wàasuwa wàacaténáwa. Yá wàacawa Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁶ Nàa nacáíwa wáapícha abènaméeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái Cesarea iyacàlená néeséeyéi. Wàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré, yá natéca wía Mnason icapèe néré, abèeri asialí béeríina yeebáidéericaté Jesús itàacái madécaná camuí. Yá wayamáacawa yáapícha néré.

Pablo visita a Santiago

¹⁷ Idécánáamíté wàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, néese níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàidaca wía casímáiri iyú. ¹⁸ Néese mapisáita àniwa Pablo yàacawa wáapícha wapáchiacaténá

Santiago. Nàyaca nacái néré macáita ancianonái, icuèyèica Jerusalén iyacàlená mìnánái yeebáidéyèica Jesús itàacái. ¹⁹ Yá Pablo itàidaca nía. Néese icàlidaca nalíni éeréeri iyú macáita yái Dios imàníricatè càmíyèi judío yèewi Pablo icàlidacaalítè nalí Wáiwacali itàacái. ²⁰ Níái ancianoca idécanaámi néemiácani, yá nàaca Dios irí cayábèeri. Néese nàimaca Pablo irí:

—Uwé, wéenasàiri, péemia cayábani, píaliacawa madécaná mil namanúbaca judíonái neebáidaca Jesús itàacái. Yá macáita nàimaca namáalàacata iwàwacutáanása wía judíoca wamànica càide iyúwatè profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi imànica, éwita weebáidacáaníta Jesús itàacái. ²¹ Níái judíoca yeebáidéyèica Jesús itàacái nadéca néemiaca áibanái cachíwéyèi icàlidaca piináwaná iwali péewáidacasa macái judíonái iyéyèica áiba cáli nayamáidáanápíná namànica càide iyúwa profeta Moisés ichùullanátè. Nàimaca píalàacasa judíonái ipíchaná namànica circuncisión néemibe aslanái iríwa, ipíchaná nacái namànica càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, nàimaca. ²² ¿Càinásica wamàni? Báisíta néemiapíná piináwaná iwali píanàaná aléi Jerusalén iyacàlená iriculé. ²³ Cawàwanáta cayábaca pímanícaalí càide iyúwa wàalàaná pía. Nàyaca wèewi cháí báinúaca aslanái iwàwacutèyèica íbaidaca Dios irípiná càide iyúwatè nacalidáaná irí. ²⁴ Pítè nía píapichawa pímanícaténá náapicha culto càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, masacáanápínacué judíonái iicáca pía, píwàlúanápínacuéwa templo iriculé. Píwènia nacái nalípiná pírái nawàwacutèerica namàacaca ofrenda iyú sacrificio pína templo néré. Yásí nalíwá nadalúaca náiwita íbáináwa, náasáidacaténá nadéca namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná. Càita macái judíonái náalípináacawa càmínápíná báisíri yái néemiácatè piináwaná iwali pímanícaíná machacàníiri iyú càide iyúwatè profeta Moisés ichùullaná wamànica, wía judíoca. ²⁵ Quéwa watànàacatè cuyàluta càmíyèi judío irí yeebáidéyèica Jesús itàacái, náalícaténáwa càmita iwàwacutá namànica càide iyúwatè profeta Moisés ichùullaná wamànica wía judíoca. Abéerita iwàwacutá càmita nayáa íinási áibanái imàaquèerica ídolo irí iyúwa sacrificio, yái cuwáiná yéenáwanáca. Iwàwacutá nacái càmita nayáa írái. Iwàwacutá nacái càmita nayáa íinási càmíríca íraná ímusúwa ícha. Iwàwacutá nacái càmita naimá áiba wenáiwica yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmíríca nacái nanírísíwa —íimaca yái Santiagoca.

Arrestan a Pablo en el templo

²⁶ Néeseté mapisáita àniwa Pablo itéca níái báinúaca aslanáica. Imànica náapicha culto nacáiri, náapída náichawa nacái càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná masacáanápíná judíonái iicáca nía. Néese iwàlúacawa templo iriculé icàlidacaténá sacerdotenái irí càiná èeri irícucaalípinátè namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, natécátáipínacatè náasu ofrendawa namàacacaténá Dios íríní sacrificio pína.

²⁷ Iwàwacutácatè nacúaca siete èeri. Batéwacaalítè namáalàacawa níái sieteca èeri, namàacacatáipínatè pírái ofrenda iyú, yá Pablo iyaca templo iricu. Abénaméyèi judío Asia yáasu cáli néeséyèi naicáca Pablo templo iricu. Yá nataánica báawèeri iyú Pablo iwali báawacaténá namànica áibanái wenáiwica íiwitáise calúanápíná naicáca Pablo, níái wenáiwica iyéyèica templo iricu. ²⁸ Càité judíonái néemíanicawa wenáiwicanái irí: “¡Píacué israelitaca, píyúudáacué wía! Yái asialiquéi yèepuníríwa macái cáli, yéewáida yèepunícawa macái wenáiwica báawacaténá naicáca wía, wía judíoca. Yéewáidaca nía nacái náináidacaténáwa báawèeri iyú Dios itàacái iwali, profeta Moisés itànèericatè. Yéewáidaca nacái báawáanápíná naicáca templo. Idéca nacái itéca càmíyèi judío aléi templo iriculé casacácaténá imànica templo Dios ícha, yái Dios yáasu templo masaquèerica”, nàimaca Pablo iwali.

²⁹ Càité nacháawáaca Pablo íináwaná iwali, naicácaínatè Pablo Jerusalén iyacàlená iricu, Trófimo yáapicha, Efeso iyacàlená mìnali, càmíríca judío. Iná nayúunáidaca Pablo itécate yáapichawa Trófimo templo iriculé.

³⁰ Iná madécaná wenáiwica nàanàaca napíacawa, néemíanicawa, máiwitáiséeri iyú, níái Jerusalén iyacàlená mìnánái manúbeyèica. Yá náibàaca Pablo nawatáidacani templo iriculé. Idécanaacáita namusúadacani, yá áibanái nabállaca ícha templo inúma imanúbaca. ³¹ Idécunitàacá nanúacani, yá romanonái yáasu úwi íiwacalíná yéemiaca naináwaná namànica máiwitáiséeri iyú, níái Jerusalén iyacàlená mìnánái macáita. ³² Yá ráunamáita itéca yáasu úwináwa, náiwacanánái yáapichawa, yá nalícua napíacawa wenáiwicanái yéewiré. Níái manúbeyèi wenáiwicaca, naicácanacáita úwi íiwacalíná, yáasu úwinái yáapichawa, yá nayamáidaca nanúadáidaca Pablo. ³³ Néese úwi íiwacalíná yáacawa nàatalé, yá íbàaca Pablo. Yá ichùullaca úwinái nadacúaca Pablo pucháiba cadena iyú. Néese úwi íiwacalíná isutáca yéemiawa nía cawínácaalíni, cainácaalí báawèeri nacái imànica yái Pablocá. ³⁴ Quéwa níái wenáiwicaca abénaméyèi néemíanicawa nacalidaca abèeri wawási. Áibanái yéemíanicawa nacalidaca náasu wawásita nacáíwa áibalé áiba ícha. Yái úwi íiwacalíná càmita asái yéemiácani, namànicaíná madécaná nasánawa. Yá ichùullaca yáasu úwináwa natéénápíná Pablo nacapèe iriculéwa. ³⁵ Nàanàaca escalera néré, úwinái icapèe yáasu yáawa iriculé, yá iwàwacutáca úwinái iwàacutáidaca Pablo nacúacaténá náichani, níái manúbeyèi caluèyèi wenáiwicaca,

iwàwéeyéica inúacani. ³⁶ Nàacáinawa Pablo yáamiwáise néemíanicawa mamáalàacata: “¡Pinúacuéni!” náimaca néemíanicawa.

Pablo se defiende delante de la gente

³⁷ Batéwa úwinái iwàlùadaca Pablo nacapèe iriculéwa, quéwa Pablo itàanica griego itàacái iyú úwi íiwacaliná irí. Pablo íimaca irí:

—¿Càmitasica pimàaca nutàanica piápicha abéeri wawási? —íimaca yái Pabloca. Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí:

—Càmita núalía píalía pitàanica griego itàacái iyú. ³⁸ Nuyúunáidacáita píaca Egipto yàasu cáli néeséeri, yái itéericaté báinúaca mil namanúbaca asianái inuényéica wenáiwica manacúali yúculé cànàwàiri imànicaténá úwi romanonái yàasu gobierno íipunita —íimaca. ³⁹ Néese Pablo íimaca irí:

—Judíocata núa. Numusúacatéwa Tarso iyacàlená irícu, yái yàcalé máiníri cachàinica Cilicia yàasu cáli ínatéerica iyaca. Pimàni nulí cayábéeri, pimàaca nucàlidaca nalíni, níai wenáiwicaca —íimaca yái Pabloca.

⁴⁰ Néese úwi íiwacaliná imàacaca Pablo itàanica. Iná Pablo ibàlùacawa escalera íinata. Yá yúucaca icápiwa nalí, masànacaténá nía, níai manúbéeyéi judíoca. Néese idéca masànaca nía, yá icàlidaca nalíni nataacái iyú, hebreo iyú.

22

¹ Pablo íimacaté nalí: “Péemiàcué, nuénánái, siúcade nucàlidacué pirí nuináwanáwa”, íimaca nalí yái Pabloca.

² Idécanacáita néemiàca itàanica nataacái iyú, hebreo iyú, yá masànata cachàiníwanái nabàlùacawa néemiàca irí. ³ Íimaca nalí àniwa yái Pabloca: “Judíoca núaquéi. Numusúacatéwa Tarso iyacàlená irícu, Cilicia yàasu cáli íinata. Quéwa nudàwinàacatéwa cháí Jerusalén iyacàlená néeni. Gamaliel yéewáidacaté núa. Nuéwáidacatéwa macái tàacáisi iwali Dios ichùulíericaté iyú wàawirináimi. Máini nuwàwaca numànica iyúwa Dios iwàwàaná càide iyúwa píacué siúcade. ⁴ Bàaluté numànica úwicái náipunita, níai yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Nubàntuacaté nía yéewacaténá úwinái inúaca nía. Nudacúacaté nía, asianái, inaná nacái yéewacaténá úwinái itéca nía presoíyéi ibànaliculé. ⁵ Sacerdote íiwacaliná, nía nacái Jerusalén iyacàlená íiwacananái macáita náalimá nacàlidaca nuináwaná iwali nuedacaté náicha cuyàluta judíonái yéewáidacàalu íiwacananái irípiná, iyéeyéicaté Damasco iyacàlená irícu. Nùacatéwa néré nuibàcaténá nía presoíri iyú nutécaténá nía Jerusalén iyacàlená nérépiná nàuwichàacaténátéwa, níai yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái”, íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta su conversión

⁶ Pablo íimaca nalí àniwa: “Nùacatéwa àyapulicubàa Damasco iyacàlená nérépiná, yá machànicaalité èeri nuyaca mawiénita Damasco irí, yáta camalási chènuníseeri icànaca núa cachàiníri iyú. ⁷ Inaté nuwàwacawa nuliacawa nucalùniwa cáli íinatalé. Néese nuémiàca tàacáisi chènuníse. Yá íimaca nulí: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?’, íimaca nulí. ⁸ Néese nusutáca nuémiawani: ‘¿Cawiná pía, Nuíwacali?’ núumaca irí. Yá tàacáisi íimaca nulí: ‘Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica núaquéi, yái piùwidéerica pimànica’, íimaca nulí. ⁹ Aibanái núapichéeyéica naicáca camalási, iná cáaluca nía. Càmita quéwa neebá tàacáisi itàanírira núapicha. ¹⁰ Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, ¿càiná iwàwacutá numànica?’, núumaca irí. Yá Wáiwacali íimaca nulí: ‘Pimichàawa, píanáwa Damasco iyacàlená iriculé; néréenica nacàlidaca piríwani macáita iwàwacutéeripiná pimànica’, íimaca nulí. ¹¹ Yái camalásica matuítaté imànica núa, iná núapichéeyéica natéca núa nucáapi iwaliwa, yá wàanàacaté Damasco iyacàlená iriculé.

¹² “Nyacaté néré áiba asali íipidenéeri Ananías. Níara judíoca iyéeyéica Damasco iyacàlená irícu, natàanicaté cáimiétaquéri iyú Ananías iwali, cáaliacáiri iyucáiná yeebáidaca Dios itàacái, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. ¹³ Yá Ananías yàanàacaté nùatalé iicacaténá núa. Yàanàacaté itàidaca núa cayábéeri iyú. Yá íimaca nulí: ‘Nuénásàiri Saulo, catuíca píawa’, íimaca nulí. Yáta catuíca núa. Yáté núalimá nuicàcani, yái Ananíasca. ¹⁴ Néese íimaca nulí: ‘Yái Diosca, wàawirináimi yeebáidéericaté itàacái, idéca yeedáca pía píaliacaténáwa cànàcaali iwàwàaná pimànica. Idéca imàacaca piicáca Jesús, yái mabáyawanéerica. Idéca imàaca nacái péemiàca Jesús itàanica piápicha. ¹⁵ Iná picàlida macáita èeri mìnaná iríwani, yái piiquéerica, yái péemièrica nacái. ¹⁶ Siúcade picá pidècumíawa. Pimichàawa, píbautizàanáwa, pisutá píawawa Wáiwacali íicha imàacáanápiná iwàwawa píbáyawaná íicha’, càité Ananías íimaca nulí”, íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo fue enviado a los no judíos

¹⁷ Néeseté Pablo íimaca nalí àniwa: “Nuèpùacanáamitéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá nùacatéwa templo iriculé nusutacaténá núawawa Dios íicha. ¹⁸ Idècunitàcá nusutáca Dios íicha, yá nuicáca Wáiwacali yéenáiwanási nacáiri irícuise. Yá íimaca nulí: ‘Pèepùawa Jerusalén iyacàlená íicha caquialéta, càmícáiná neebáidapiná piríwani, yái picàlidéerica nunùmalicúise’,

íimaca yáí Wáiwacalica. ¹⁹Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, náaliacawa nuináwaná ìwali nùanátéwa néewáidacáalu imanúbaca iriculé, yáté nuúbaca nutéwa wenáiwica presooyéi ìbànaliculé, níái yeebáidéeyéica pitàacái. Nuchùullacaté nacái úwinái icapèèdáidaca nía. ²⁰Nanúacaalíté Esteban íba iyú, yáí icàlidéericaté tàacáisi pinùmalicuise, yá nubàlùacatéwa néeni abédanamata nacái nuúwitáise náapicha, nucúacaté nacái náasu ruana nacáiri, níara inuúyéicaté Esteban’, càité núumaca Wáiwacali irí. ²¹Quéwa Wáiwacali íimaca nulí: ‘Plawa, nubànúacáiná piacawa déeculé picàlidacaténá nacái nuináwaná ìwali càmfíyeyí judío irí’, càité íimaca nulí yáí Wáiwacalica”, íimaca yáí Pabloca.

Pablo en manos del comandante

²²Néemiacanacáita yáí Pablo icàlidéerica càmfíyeyí judío ìwali, yá càmita quirínama judiónái yéemiaca Pablo iríni. Néese nadábaca néemiánicawa cachàiníri iyú Pablo ìwali. Náimaca néemiánicawa: “¡Pinúacuéni, yáí asíalica! ¡Cayábéerica yéetácawéi!” náimaca néemiánicawa. ²³Idècunitàacá néemiánicawa, yá nacúsúwa náasu ruana nacáiriwa, náucaca nacái cáli ichùmalé chènuniré, máinicáiná calúaca nía. ²⁴Iná úwi íiwacaliná ichùullaca úwinái itéca Pablo nacapèè iriculéwa. Yá ichùullaca nacapèèdáidaca Pablo cabèesi iyú, icàlidacaténá nalí iináwanáwa, báisíri iyúta, náaliacaténáwá cáná yéewa wenáiwicanái néemiánicawa Pablo ìwali. Uwi íiwacaliná càmitaté yáaliáwa càmicáiná yéemla hebreo itàacái, yáí tàacáisi Pablo icàlidéericaté iyúni wenáiwicanái irí. ²⁵Quéwa, idécanámi úwinái nadacúaca náichawa Pablo nacapèèdáidacaténáni, yá Pablo íimaca áiba capitán irí ìbaluèricawa néeni. Pablo íimaca capitán irí:

—Báawériquéi picapèèdáidáanáuéca núa, romanosàiricáiná núa, càmlíricáwaca juez yéemla icàlidáaná iináwanáwa —íimaca yáí Pabloca. ²⁶Iná capitán yàacawa úwi íiwacaliná yàatalé. Íimaca irí:

—Cayába, picá pimàni irí báawéeri, yáí asíalica. Romanosàiriquéi —íimaca.

²⁷Néese, úwi íiwacaliná yàacawa Pablo yàatalé, isutácaténá yéemlawa Pablo. Yá íimaca Pablo irí:

—¿Báisi romanosàirica pía? —íimaca. Néese Pablo íimaca irí:

—Báisita, núaquéi —íimaca yáí Pabloca. ²⁸Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí àniwa:

—Iwàwacutácaté nupáyaidaca madécaná plata iyú, namàacacaténaté romanosàirica núa — íimaca. Quéwa Pablo íimaca irí:

—Emperador imànicaté cayábéeri nusèenáimi judiónái irí, imàacaté romanonáica nía. Càicata romanonái íiricata núaquéi, iná yéewa romanosàirisíwacata núa —íimaca yáí Pabloca.

²⁹Níái úwinái idacuèyéicaté Pablo nacapèèdáidacaténáni, néemiacáná iináwaná romanosàiricani, yá nèepúcasíwa Pablo íicha. Yá nacái cáaluca úwi íiwacalináca, ichùullacáináité úwinái idacúcacani, yáí Pabloca, romanosàirica.

Pablo ante la Junta Suprema de los judíos

³⁰Néese mapisáinámi àniwa, úwi íiwacaliná iwàwacaté yéemiaca machacàníri iyú ìwali cáná yéewa judiónái icháawáaca Pablo iináwaná ìwali. Yá iwasaaca cadena Pablo íicha. Néese ichùullaca nàwacáidáyacacawa macái sacerdote íiwacanáni, Junta Suprema nacái, níái judío icuèrinánái béeyéica. Néese itéca Pablo nàatalé, yá imàacaca Pablo ìbalùacawa nàacuèsemi.

23

¹Néeseté Pablo iicáidaca machacàníri iyú nalí níái Junta Supremaca. Yá íimaca nalí:

—Píacué nuénánái, Dios yáaliacawa nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá sùmàicaalíté núa àta siúca nacáide —íimaca yáí Pabloca.

²Néeseté Ananías yáí sacerdote íiwacalináca ichùullaca áiba ìbaluèriwa mawíenita Pablo irí icapèèdáanápiná Pablo inúma. ³Néese Pablo íimaca irí:

—¡Dios yluwíchàidapiná píawa, pía pucháibéeri íiwitáiseca! Báisícaalí píawinawa néré péemlcaténá nuináwaná ìwali càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná, néese, ¿cáná pichùulla namànica, yáí nacapèèdáanaca núa? —íimaca yáí Pabloca. ⁴Néese níái iyéeyéica néré náimaca Pablo irí:

—¡Picá picuísá píichawa Dios yàasu sacerdote íiwacaliná! —náimaca. ⁵Néese Pablo íimaca àniwa:

—Píacué nuénánáica, càmitaté núalíwá sacerdote íiwacalinácani, núaliacáináwa Dios itàacái íimaca: ‘Picácué pitàani báawéeri iyú picuèriná ìwaliwa’, íimaca yáí Dios itàacáica.

⁶Néese Pablo yáaliáca iicáca nía, níái Juntaca. Yáaliacawa saduceonái yéénaca abénaméeyéi nèewi, fariseonái yéénaca áibanái nèewi. Iná Pablo íimaca nalí cachàiníri iyú:

—Píacué nuénánáica, fariseoca núaquéi. Fariseonáicaté nacái nùawirinámica. Nùyaca cháí presoíri iyú áibanáicáiná icháawáaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios icáucaidáanápiná yéetéeyéimiwa wenáiwica áiba èriwa —íimaca yáí Pabloca.

⁷ Néese idécanacáita icàlidaca nalíni, yá níai fariseoca, saduceonái nacái nadàbaca néemianícawa nalíwàaca ùulèeri tàacáisi iyú. ⁸ Niacáiná saduceoca náimaca càmitasa yéeteyéi miwa nacáucàapinàwa, canása nacái àngelnái, canása nacái wenàiwica iwàwa cáuri. Quéwa fariseonái neebáidaca macáita. ⁹ Yá macáita néemianícawa nalíwàaca lúasi iyú. Néese abénaméeyéi fariseo yéewáidéeyéi wenàiwica templo írìcu namichàacawa, yá náimaca:

—Yái asiali càmita imàni báawéeri. Cawàwanáta àngel idéca itàanica yáapicha, càmicaalí nacái cawàwanáta wenàiwica iwàwa cáuri idéca icàlidaca írì tàacáisi —náimaca.

¹⁰ Néese, nadàbaca napéliyacacawa, yá icalúadacawa yái úwi íiwacalináca ínàidacawa namàdàidàanápíná náichawàaca yèewi yái Pablocá. Iná úwi íiwacaliná ichùuliaca yàasu úwináwa nawasàanápíná Pablo judíonái íicha cachàiníri iyú. Yá úwinái itéca Pablo úwinái icapèe néré.

¹¹ Néeseté táiyápi Wáiwacali imàacaca yáawawa Pablo iicàcani. Yá íimaca Pablo írì: “Picá cáalu pía, iwàwacutácáiná picàlidaca nuinàwaná ìwali wenàiwicanái írì Roma iyacàlená írìcu, càide iyúwa picàlidàanácáwa nalíni cháí Jerusalén iyacàlená írìcu”, íimaca yái Wáiwacalica.

Planes para matar a Pablo

¹² Mapisáita àniwa abénaméeyéi judío abédanama namànica náiwitáisewa náapichawàaca nanúanápíná Pablo. Néese náimaca nalíwàaca Dios ípidená ìwali càminápínaté nayáa nayáacaléwa, íbatáa únipiná nàira àta nanúacataléta Pablo. Náimaca Dios inúanápínaté nía càmicaalí namàni càide iyúwa náimàanaté, náimacáinása càí Dios ípidená ìwali, náimaca. ¹³ Càité náimaca cuarenta ichàbaníse asianáica. ¹⁴ Iná nàacawa sacerdote íiwacanánái yàatalé, yàcalé íiwacanánái néré nacái. Yá náimaca:

—Wadéca wamànica wawási wáapichawàaca Dios ípidená ìwali, Dios inúanápíná wía wayáacaalí wayáacaléwa ipíchawáise wanúaca Pablo. ¹⁵ Iná piacué, nía nacái Junta Suprema, pisutacué úwi íiwacaliná íicha wawási yeedàanápíná platalé Pablo táwicha. Píimacué úwi íiwacaliná írì piwàwàanacué péemiaca Pablo ináwaná ìwali quiríta cayábèeri iyú. Yási wacacani wanúacaténáni ipíchawáise yàanàaca platalécué —náimaca.

¹⁶ Quéwa Pablo yéenasàatúa ìiri yéemiacaté nawàwàanaté nanúaca Pablo. Yá yàacawa úwinái icapèe néré icàlidacaténá Pablo írìni. ¹⁷ Néese Pablo imáidaca capitán. Yá Pablo íimaca capitán írì:

—Pité yái ùcullirica píiwacali yàataléwa, yàara úwi íiwacalináca, iwàwacutácáiná ùcullirica idéca írì wawási —íimaca yái Pablocá.

¹⁸ Yá capitán itéca ùcullirica úwi íiwacaliná yàatalé. Yá íimaca úwi íiwacaliná írì:

—Yái Pablo presoírca idéca imáidaca núa. Yá isutáca nuícha wawási nutéanápíná platalé yái ùcullirica. Iwàwacutása icàlidaca píri wawási —íimaca.

¹⁹ Néese úwi íiwacaliná itéca ùcullirica icáapi ìwaliwa, yá itécani méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca ùcullirica írì:

—¿Càinása piwàwa picàlidaca nulí? —íimaca. ²⁰ Néese ùcullirica íimaca írì:

—Abénaméeyéi judío nadéca abédanama namànica náiwitáisewa náapichawàaca nasutàanápíná pícha wawási pitéanápíná Pablo táwicha Junta Suprema yàatalé nawàwacáinása néemiaca Pablo ináwaná ìwali cayábèeri iyú. ²¹ Picánica quéwa peebá, nadèniacáiná cuarenta ichàbaníse asianáica icuèyèi ibàacanèeri iyú nanúacaténáni. Yá nadéca namànica wawási náapichawàaca Dios ípidená ìwali, Dios inúanápíná nía, nayáacaalí nayáacaléwa ipíchawáise nanúaca Pablo. Sìucade nadéca nachùnica macáita. Abéta íiwacutá nasutá pícha wawási —íimaca.

²² Néese úwi íiwacaliná imàacaca ùcullirica yàacawa íicha. Ichùuliaca ùcullirica càminápíná icàlida áibanái írìni.

Envían a Pablo ante Félix el gobernador

²³ Néeseté úwi íiwacaliná imáidaca pucháiba yàasu capitánwa. Yá ichùuliaca nawacáidàanápíná doscientos namanúbaca úwi, yéeyéiwa yàabàli iyúwa, setenta namanúbaca úwi nacái yéeyéiwa caballo finata, áiba doscientos namanúbaca úwi itéeyéica yàasu ùlibànawa. Ichùuliaca namusúacawa Jerusalén iyacàlená íicha nàacaténáwa Cesarea iyacàlená nérépiná a las nueve catáí catá. ²⁴ Ichùulia nacái nachùnianápíná caballonái yéewacaténá Pablo yàacawa caballo finata. Ichùuliaca macáita nacúanápíná cuyábani yái Pablocá, natéanápínáni gobernador Félix yàatalé. ²⁵ Yá ibànùaca náapicha cuyàluta. Yá cuyàluta íimaca:

²⁶ “Núa, Claudio Lisias, nuwàwálica pía manuísiwata, pía máníri cáiméetacanáca Félix gobernador. ²⁷ Níai judíoca náibàacaté yái asialica, yá nawàwacaté nanúacani, quéwa nuémianacacáita ináwaná ìwali romanosàiricani, yá nùacawa nàatalé nùasu úwinái yáapichawa nuwasàacaténáni judíonái íicha, yái asialica. ²⁸ Néese nuwàwacaté nùaliacawa càiná ìwali íiseacaalí nacháawàaca ináwaná ìwali, iná nutécani judíonái yàasu Junta yàatalé, níai judío íiwacanánáca. ²⁹ Càí meedá nacháawàaca ináwaná ìwali nàawirináimi íiwitáise ìwaliwa, quéwa càmita nàanàa ìwali íbáyawaná nanuérípiná ìwalíseni, càmita nacái wáuquèerípináni presoíyèi

ibànaliculé. ³⁰ Quéwa nuemiácainaté judionái iináwaná iwali naináidacatéwa nanúnápináni, iná nubànucani piatalé. Nudéca nacái nusutáca náicha, niara icháawéyéica iináwaná iwali nàanápiná piatalé nacàlidacaténá piríni càinácaalí báawéeri wawási nadèniaca yáapicha. Yácata imanúbaca, núa Claudio Lisias”, ímacaté yái cuyàlutaca.

³¹ Néeseté úwinái namànicaté càide iyúwa náiwacali ichùulianaté nía. Yá needáca natéwa Pablo táiyápicáwa Jerusalén iyacàlená ícha àta nàanàacataléta Antípatris iyacàlená néré. ³² Néese mapisáita àniwa, níái úwi yèpuníyeyéicawa yàabàli iyúwa nèepùacawa úwinái icapèe néré Jerusalén iyacàlená iriculé. Aibanái úwi yèyeyéicawa caballo ínata nàaca natéca Pablo mamáalàacata. ³³ Nàanàacaté Cesarea iyacàlená néré, yá úwinái yàaca cuyàluta gobernador irí. Nachàbáida nacái irí Pablo. ³⁴ Gobernador iléecanámi cuyàluta, yá isutáca yéemiawa síisáanéericaalí yái Pabloca. Néese gobernador yéemiácainá Cilicia yàasu cáli néeséericani, yá gobernador ímaca Pablo irí:

³⁵ —Nàanàacaalípiná níara icháawéyéica piináwaná iwali, yásí nuémia piináwanáwa —ímaca. Néese gobernador ichùulíaca úwinái icúaca Pablo cayába Herodes icapèe manuiri iricu.

24

Defensa de Pablo ante Félix

¹ Néeseté cinco èeri idenáami, yaté Ananías, yái sacerdote íiwacaliná, yàanàca Cesarea iyacàlená néré. Abénaméyeyí Jerusalén iyacàlená íiwacanáni yàanàca Ananías yáapicha, abogado nacái ípidenéri Tértulo. Yá nàacawa Félix gobernador yàatalé nacháawàcaténá Pablo iináwaná iwali. ² Néese úwinái natéca Pablo néré, yá Tértulo idábaca icháawàca Pablo iináwaná iwali. Tértulo ímaca Félix gobernador irí:

—Cayábéeri píiwitáise, pía gobernador, pidéca picúaca wía cayába. Siúcade wàyaca matuúbanáiri iyú picúacáiná wía cayába, pidéca nacái pimànica madécaná cayábéeri wawási piyúudàacaténá wàasu cáli néeséeyéi. ³ Iná macái wía àta alénácaalí wàyaca, wàaca pirí cayábéeri càiripináta, pía máiníri cáimiétacanáca Félix. ⁴ Quéwa càmita wawàwa wasàiwicaca pirí wawási mamáalàacata, abéerita wasutáca píicha wawási pimàninápiná walí cayábéeri péemlianápiná wasàna quiríta. ⁵ Wadéca wáalíacawa máini báawéerica íiwitáise yái asialica. Macái cáli íinata báawaca imànica macái judío íiwitáise nàapichawàaca. Yácata náiwitápu níara nazarenoca, yeebáidéyeyéica áiba tàacáisi méetàuculéerica wàawirináimi íiwitáise ícha. ⁶ Íwàwacaté nacái casacàca imànica wàasu templo Dios ícha. Iná wáibàacani wàuwicháidacaténáni càide iyúwa wàawirináimi yàasu tàacáisi ichùulianá wamánica. ⁷ Quéwa yàara úwi íiwacaliná Lisias iwàlùacatéwa wèewiré, yá itéca wáichani cachàiníri iyú. ⁸ Néese Lisias icàlidacaté walí iwàwacutáanása nàanàca piatalé, níái iwàwéyeyéica icháawàca iináwaná iwali. Quéwa píalimá pisutáca péemliawani, yái úwi íiwacalináca iyéerica Jerusalén iyacàlená iricu, píalíacaténáwa machàcaníri iyú iwali yái wacháawàanáca iináwaná iwali, yái asialica —ímaca yái abogado.

⁹ Càita nacái áibanái judío ibàluèyeyéicawa néré náimaca Félix irí abédanamatasa náiwitáise nacháawàca Pablo iináwaná iwali. ¹⁰ Néese gobernador yúucaca icáapiwa Pablo irí yásáidacaténá imàcaca Pablo icàlidaca iináwanáwa. Yá Pablo ímaca:

—Casíimáica nuwàwa nucláidánápiná pirí nuináwaná iwaliwa, càinácaalí iwalíise nacháwàaca núa. Pidéca picúaca wàasu cáli madécaná camuí, pidéca nacái péemiaca waináwaná, iná yéewa píalíacawa cayába càinácaalí wàyaca càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise iyáaná, wía judíoca. ¹¹ Piwàwacaalí pisutáca péemliawa áibanái, yásí píalíacawa núwali nuànacaté Jerusalén iyacàlená néré doce èeri néese siúcade, nùacaténaté Dios icàaluíná. ¹² Càmita nàanà núa itàaníríca chàinisíri tàacáisi iyú wenáiwicanái yáapicha templo iricuta. Càmita nacái nuwenúada wenáiwicanái íiwitáise calúacaténá nía namàninápiná máiwitáiseeri iyú. Càmita nacái numàni càì judionái yéewáidacàalu iricu, áibacatalé Jerusalén iyacàlená iricubàa nacái. ¹³ Níái wenáiwica iyéyeyéica cháì càmita nàalimá nàasáidaca pirí báisicani yái nacháawéerica nuináwaná iwali iwalíise. ¹⁴ Quéwa nucláida piríni nuíbaidaca Dios irípiná, yái Dios wàawirináimi nèericaté icàaluíná. Yá nuebáidaca càide iyúwa ímáaná yái tàacáisi ípidenéerica Wálisài Ayapu, yái tàacásica níái wenáiwicaca ímeerica iwali càmlírísa báisíta, quéwa nuebáidaca mamáalàacata macáita tàacáisi profeta Moisés icalidéericaté, profetanái nacái natànéericaté Dios inùmalicúise. ¹⁵ Nuebáida nacái Dios icáucáidáanápiná macái yéetéyeyéimiwa, cayábéeyéi, báawéeyéi nacái, càide iyúwa níái judíoca yeebáidáaná nacái. ¹⁶ Iná núalimáidaca numànica macáita machacàníri iyú càiripináta amalácaténá nuíwitáise wenáiwicanái íicápiná, Dios íicápiná nacái.

¹⁷ “Táquicha tàacáwa, nuèpunicanámiwa áiba cálré máisibáwanáita camuí, yá nuèpùacawa aléi nùasu cáli ínataléwa nutécaténá plata nuénánái catúulécanéyeyéi iríwa, numàacacaténá nacái plata ofrenda iyú Jerusalén iyacàlená néeni. ¹⁸⁻¹⁹ Néese nùyacaté templo iricu, numàacacaténaté ofrenda, idécánámité namànica culto nacáiri, nùapida nuichawa nacái

càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná masacàcaténá naicáca núa, càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirinámi imànica, ipíchawáise nawàlùacawa templo iriculé. Canáca máini wenàiwica núapicha, càmita nacái wawènúada wenàiwicanái íiwitáise namànicaténá máiwitáiseéri iyú. Néseté abénaméeyéi judío Asia yàasu cáli néseéyeyéi nàanàca núa néré. Níaté báawaca imànica wenàiwicanái íiwitáise calúacaténáté naicáca núa. Iná iwàwacutá níata yàanàca aléi pialalé nacháawàcaténá nuináwaná iwali báisicalité naicáca numána nubáyawanáwa. ²⁰ Càmiccaalí níara Asia yàasu cáli néseéyeyéica nàanàca, yá pimàca níai judío iyéeyéica cháí nacàlidaca piríni càirinàcaalí nubáyawaná nàanàca nùwali nubàlùacalitéwa judionái yàasu Junta Suprema yàacuésemi, níai judío icuèrinánái béeyéica. ²¹ Abéerita wawàsi iwàlìse cawàwanáta náalimá nacháawàca nuináwaná iwali: Nubàlùacalitéwa Junta Suprema yàacuésemi, yá nucàlidacaté nalíni cachàiníri iyú: ‘Pidécuéca picháawàca nuináwaná iwali nuebáidacáiná Dios icàucàidàanápíná yéetéyémíwa’, càité nùumaca”, íimaca yái Pablocá.

²² Néese Félix idécánámité yéemiacani, yá ichùullaca íchawa níai judíoca, yéemiacaténása nacháawàaná Pablo íináwaná iwali quiríta áiba èeripínása, yácáiná Félix yáalíacatéwa càinacalité nàyaca níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi áibanái yàaca ílipidená Wàlisàí Ayapu. Yá Félix íimaca nalí:

—Nucúaca yàanàca yàara úwi íiwacaliná Lisiasca, yásí nuémiacué quiríta iwali, yái plasu wawàsica —íimaca yái Félixca.

²³ Néese Félix ichùullaca úwisàiri capitán icùanápíná Pablo presoíri iyú, quéwa imàacáanápíná Pablo yèepunicawa matuìbanáita capli iricubàata, imàaca nacái Pablo yàacawéeyéiná napàchiacani, nayúudàcaténáni, càinacalí wawàsi Pablo imàapuèri.

²⁴ Néseté máisiba èeríwanái idénáami, yá Félix yàanàca àniwa yàacawéetúta Drusila yáapichawa, abéechúta judiosáatúta. Yá Félix ichùullaca needáca yàatalé Pablo. Yá yéemica Pablo icàlidaca nalí Jesucristo íináwaná iwali, yái tàacáisi íiméerica iwàwacutáaná wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái. ²⁵ Néese Pablo icàlidaca nalíni iwàwacutá wàyaca machacàníri iyú, iwàwacutá wacúaca wáiwitáiseewa ipíchaná wamànica wabayawanáwa, yá nacái Dios yúuwichàidàanápínáca báawéeyéi wenàiwica imàalàapínacalíwa yái èeriquéi, ínaté cáaluca Félix. Yá íimaca Pablo íri:

—Siúcade pèepùawa wáicha. Aibaalípiná numáidaca pía àniwa nudèniacalíta èeri —íimaca yái Félixca.

²⁶ Félix iwàwacaté nacái Pablo yàaca íri plata iwàsàcaténáni, íná Félix imáidaca yàataléwa Pablo manúba yàawíríta itàanicaténá yáapicha. ²⁷ Néseté pucháiba camui idénáami, Félix càmita quirínama icùa yàara cálica. Yá Porcio Festo icùaca cáli Félix yáamiricubàa. Félix iwàwacaté cayábaca judionái íicàcni, ínaté imàacaca Pablo presoíyeyéi íbanalícu.

25

Pablo delante de Festo

¹ Néseté Festo yàanàca Cesarea iyacàlená néré icùacaténá cáli. Yá máisiba èeri idénáami àniwa, Festo yàacatéwa Cesarea iyacàlená ícha Jerusalén iyacàlená nérépiná. ² Idécánami Festo yàanàca Jerusalén néré, yá sacerdote íiwacanáni, nía nacái judío máiníyeyéi cachàinica icháawàca Pablo íináwaná iwali Festo íri. ³ Nasutáca Festo ícha wawàsi imànínápíná nalí cayábéeri ichùullaca úwinái natéanápíná Pablo Jerusalén iyacàlená néré, níacáiná judíoca nadèniaca nàasu wenàiwicawa icuèyeyéica Pablo yàanàca àyapulicubàa nanúacaténáni. ⁴ Quéwa Festo icàlidaca nalíni iwàwacutáanáaté romanonái icùaca Pablo Cesarea iyacàlená néeni, yá nacái Festo yéeripínáté néréwa mesúnamáita, íimaca. ⁵ Yá Festo íimaca judionái íri:

—Iná iwàwacutácué píiwacanáni nàacawa núapicha Cesarea iyacàlená néré. Néese báisicalité Pablo imànica íbayawanáwa, yásí yéewacué picháawàca íináwaná iwali —íimaca yái Festoca.

⁶ Festo iyamáacawa Jerusalén iyacàlená írìcu ocho èeri, cawàwanáta diez èeri. Yáté yèepùacawa Cesarea iyacàlená néré. Néese mapisáinámi àniwa yáawinacawa yàalubái íinatawa yéemiacaténá wenàiwicanái íináwaná. Yá Festo ichùullaca úwinái itéca yàatalé Pablo. ⁷ Pablo iwàlùacawa néré, néese níai judío yàanèyeyéicaté Jerusalén iyacàlená ícha nàacawa Pablo yàatalé. Yá nacháawàca Pablo íináwaná iwali; náimaca Pablo imànica madécáná wawàsi báawéeri, éwita càmicáaníta náalimá náasáidaca báisicatani, yái náiméerica iwali. ⁸ Néese Pablo íimaca Festo íri icàlidacaténá íináwaná iwaliwa:

—Càmítaté numàni áiba wawàsi méetàuculéeri judío yàawirinámi íiwitáise ícha, càmita nacái numàni áiba báawéeri wawàsi judionái yàasu templo íri, càmitaté numàni ùwicái emperador romanosàiri íipunita, yái icuèrica macái cáli imanùbaca —íimaca yái Pablocá.

⁹ Quéwa Festo iwàwacaté casímáica judionái íicàcni yái Festoca, íná isutáca yéemiawa Pablo:

—¿Piwàwastica piacawa Jerusalén iyacàlená néré nuémiacaténá piináwaná ìwali néré judío ìiwacanáná yàacuèsemi wàaliacaténáwa asásí iwàwacutácalí wàuwichàidaca piá ìwalíse yáí wawàsi nacháawèerica piá ìwalíse? —íimaca yáí Festoca. ¹⁰ Néese Pablo íimaca írí:

—Nùyaca cháí emperador romanosàiri yàasu gobierno ichuullacataléca péemiaca nuináwaná ìwali, wenàiwica icháawàacaalí nuináwaná ìwali, càide iyúwa iwàwacutáaná péemiaca nulí, romanosàiricáiná núa. Canáca yéewaná judionáí néemiaca nuináwaná ìwali nàuwichàidacaténá núa. Píaliacawa cayábèeri iyú canáca nubáyawaná judionáí írí. ¹¹ Báisícaalí numànicaté nubáyawanáwa nanuérípiná ìwalíse nùatá, yá càmita nusutá nawasàanápiná núa yéetácáisi íichatá. Càmita quéwa báisí yáí nacháawèerica nuináwaná ìwalíse, íná iwàwacutá càmita pèepùada nalí núa. Nuwàwaca emperador romanosàiri yéemiaca nuináwaná ìwali —íimaca yáí Pablocá.

¹² Néeseté Festo itàaníca áibanáí aslanáí yáapicha, níái yáapichéyeyéica yàalèyeyéicani. Festo itàaníca náapicha, néese íimaca Pablo írí:

—Pidéca pisutáca nuícha wawàsi nubànùanápiná piá emperador yàatalé yéemiacaténá piináwaná ìwali, íná nubànùanápiná piá néréwa —íimaca yáí Festoca.

Pablo ante el rey Agripa

¹³ Néeseté máisibáwanáita èeri idénáami, rey Agripa yàanàaca Cesarea iyacàlená néré, Berenice yáapicha. Nàanàacaté natàidacaténá Festo, yáí gobernadorca. ¹⁴ Yá nayamáacawa máisibáwanáita èeri, íná Festo icàlidaca rey Agripa írí Pablo iináwaná ìwali. Yá Festo íimaca rey Agripa írí:

—Iyaca cháí abèeri asiali Félix ímàaquéericaté presoíyeyéi ibànallícu, ípidenéerica Pablo. ¹⁵ Nupáchiacaalíté Jerusalén iyacàlená néré, níara sacerdote ìiwacanánáica, níá nacáí Jerusalén iyacàlená ìiwacanánáica, nacháawàaca nulí iináwaná ìwali. Nawàwacaté numàacaca nanúacani. ¹⁶ Yáté nucàlidaca nalíni càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía romanoca, càmita wachùulla nanúaca wenàiwica àta íicàcataléta cawinácaalí icháawèyeyéica iináwaná ìwali, yéewacaténá icàlidaca iináwaná ìwaliwa nacáí, yáí wawàsi nacháawèerica iináwaná ìwalíse. ¹⁷ Íná idécanaámíté nàanàaca aléi, yáté càmita núca èeri. Néeseté mapisáita àniwa nùawinacatéwa nùasu yàalubáisi íinatawa nuémiacataléca nacháawàaná wenàiwica iináwaná ìwali. Yá nuchùullaca úwináí needáca nùataléwa yáí asialica. ¹⁸ Néese níái icháawèyeyéicaté iináwaná ìwali càmita nacàlida ìwali báawèeri wawàsi càide iyúwa nuínáidáanátéwa nacháawàanápináté iináwaná ìwali. ¹⁹ Nacháawàacáitaté iináwaná ìwali meedá ìwalíse yáí nàawirináimi íiwitáiseca. Nacháawàá nacáí iináwaná ìwali icàlidacáinása tàacáisi áiba asialími cáni ípidenéericaté Jesús, yéetéericatéwa quéwa náimaca Pablo icàlidacasa mamàalàacatani cúnásani, yáí Jesúsca. ²⁰ Càmicáiná nùalíawa càinápinácaalí numànírípiná ìwali yáí wawàsica, yá nusutácaté nuémíawa Pablo asásí iwàwacalí yàacawa Jerusalén iyacàlená néré nuémiacaténá néré yàasu wawàsi. ²¹ Quéwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápináni emperador yàatalé, yáí emperador romanosàiri wèericuécá ímíetacaná, icuèrica macáí cáli imanùbaca, yéewacaténá emperador yéemiaca nacháawàaca yáí asiali iináwaná ìwali. Íná nuchùullaca úwináí icúaca Pablo presoíyeyéi ibànallícu àta nùalimácataléta nubànùacani emperador yàatalé —íimaca yáí Festoca.

²² Néese rey Agripa íimaca Festo írí:

—Núcáanítani nuwàwa nuémiaca yàara asiali icàlidáaná iináwaná ìwaliwa —íimaca yáí Agripa. Yá Festo íimaca írí:

—Táwicha péemiawani —íimaca yáí Festoca.

²³ Néese mapisáinámi àniwa Agripa, Berenice nacáí nàanàaca máini cáimiétaquéeri iyú, nabàle cawèníiri yáapichawa, namanùbaca yáapichawa nacáí manùbéeyeyéi. Yá nawàlúacawa capíi ímàdáná manuiri íriculé, nàwacáidacàalu néemiacataléca wenàiwica iináwaná ìwali. Uwi ìiwacanánáí nawàlúacawa náapicha, níá nacáí Cesarea iyacàlená ìiwacanánáí máiniyeyéica cachàini. Néese Festo ichuullaca úwináí yeedáca Pablo. Yá natéca Pablo. ²⁴ Néese Festo íimaca nalí, níái manùbéeyeyéi wenàiwicaca:

—Rey Agripa, piacué nacáí iwacáidáyaquéeyéicawa wáapicha. Yácata asialí. Madécana judío nadéca nacháawàaca nulí iináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená néeni, cháí Cesarea iyacàlená nacáí. Mamàalàacata néemiácawa nulí, nasutáca numàacáanápiná nanúacani. ²⁵ Quéwa càmita nùanàa ìwali íbáyawaná nuchùuilièripiná nanúacani ìwalíse. Táquicha tàacáwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápináni emperador yàatalé, yáí emperador wèerica ímíetacaná, yéewacaténá emperador yéemiaca yàasu wawàsi, asásí iwàwacutácaalí nàuwichàidacani. Íná nudéca nuínáidacawa nubànùanápiná Pablo yàacaténáwa emperador yàatalé. ²⁶ Quéwa càmita nùalíawa càinácaalí iwàwacutáanápiná nutànàaca nuíwacali emperador íríwa, càmicáiná nùanàa ìwali íbáyawaná, yáí Pablocá. Íná nudéca nùwacáidaca macáitacué piá, piá nacáí rey Agripa wasutácaténá wéemiawa cayábani piacuèsemi, píalàacaténá núa, yéewanápiná nutànàaca cuyàluta emperador írí, wacàlidacaténá írí càinácaalí íbáyawaná, yáí asialica.

²⁷ Canápináta meedá nubànùaná presoíri càmicaalí nutànà cànà iwàllisecaalí nacháawàaca iináwaná iwali —ímaca yái Festoca.

26

Pablo presenta su caso ante el rey Agripa

¹ Néseté rey Agripa ímaca Pablo irí:

—Yá numàacaca picàlida piináwaná iwaliwa —ímaca yái Agripaca. Néese Pablo imichàidaca icáapiwa napualé. Yá idábaca icàlidaca nalíni: ² “Casímaica nuwàwa nucàlidáanápiná piríni siúcade, pía rey Agripa, máiniiri cámiétacanáca, nucàlidáanápiná pirí nuináwaná iwaliwa machacàniri iyú, nucàlidacaténá iwali yái wawási judíonái nacháawèerica núa iwálise. ³ Casímaica nuwàwa nucàlidáanápiná piríni, píaliacáináwa iwali macáita yái wáiwitáiseca, wía judíoca; píalía nacáwa iwali yái wawásica càmírica abédanamata wáiwitáise iwali. Iná nusutáca pimáninápiná nulí cayábèeri péemiacaténáca cayába nuináwaná iwali”, ímaca yái Pabloca.

La vida de Pablo antes de su conversión

⁴ Pablo ímacaté nalí: “Macáí judíonái náalíacawa nùwali càinácaalíté nùyaca sùmàicaalíté núa àta siuca nacáide àniwa nùasu cáli néese, Jerusalén iyacàlená irícu nacáí. ⁵ Càmita nawàwa nacàlidaca piríni, quéwa náalía nacáwa fariseonái yéénaca núa ùculliricatáiseté núa àta siuca nacáide, yá nudéca nùyaca càide iyúwa fariseo íwitáise iyáaná madécaná camuí. Càide iyúwa píalíánáwa, wía fariseoca weebáidaca machacàniri iyú macáita càide iyúwa wàawirinámi íwitáise ímáaná wàanápiná Dios icàaluíná. Píalía nacáwa canáca áibanái judío yeebáidéeyéi macáita cáalíacáiri iyú cachàiniwaná wáicha, wía fariseoca. ⁶ Siúcade nadéca nacháawàaca nuináwaná iwali nuebáidacáiná Dios imànínápiná walí cayábèeri càide iyúwaté icàlidáanáté cámiétacanéeri iyúni wàawirinámi irí, icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa áiba èeripíná. ⁷ Macáí wía Israel itaquénáinámi doce wàawiría wamanùbaca wacùaca Dios imànínápiná càide iyúwaté icàlidáaná walíni, icáucàidáanápiná wía áiba èeriwa. Iná wàaca Dios icàaluíná, wáibaida nacáí irípiná èeripinama, táiyápinama nacáí. Yácata wawásíra iwálise yái judíonái icháawàaca nuináwaná iwali siúcade, pía rey Agripa, nuebáidacáiná càide iyúwa náimáaná neebáidacasa nacáí, yái tàacáisi ímèerica Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa. ⁸ ¿Cánásicué càmita peebáida Dios icáucàidáaná yéetéeyéimiwa?” ímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo perseguía a los cristianos

⁹ Pablo ímacaté nacáí: “Bàaluité, èwita nuebáidacáaníta Dios icáucàidáanápináté yéetéeyéimiwa, cáicáaníta nuyúunáidaca iwàwacutáaná nùuwichàidaca wenàiwicanái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacáí, yái Nazaret iyacàlená néeseerica, càmicáinaté nuebáida icáucàacatéwa. ¹⁰ Càité numànica Jerusalén iyacàlená irícu. Yáté sacerdote íwacananái nabànùaca núa, núucacaténá nía presoíyèi ibànaliculé, madécaná yeebáidéeyéica Jesús itàacáí. Néese úwinái inúcaalíté nía, yá abédanamata nuíwitáise náapicha, níai inuéyéicaté nía. ¹¹ Manùba yàawiría nùuwichàidaca nía nùalimáidacaténá nuicáwa nía, nawènuadáanápiná náiwitáisewa Jesús ícha. Càité numànica macáí judíonái yéewáidacáalu irícu namanùbaca. Máinicáiná calúaca báawanama nuíwitáise náapicha, ínaté càmita nuyamáawa cháí wàasu cáli ínata, néese nùaca nacáí nucutáca nía àta áiba yàcalé iyéeyéica méetàuculé wàasu cáli ícha, nùuwichàidacaténáté nía”, ímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta otra vez su conversión

¹² Pablo ímacaté nalí nacáí: “Nùcatéwa nùuwichàidacaténá nía Damasco iyacàlená néré, idécanáamité sacerdote íwacananái nabànùaca núa nuíbàanápináté wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacáí. ¹³ Péemia cayába, pía rey, nuèpunicatéwa àyapullicubàa machacànicaalíté èeri, yáté nuicáca camalásí chènuníse icànèericaté cachàiniiri iyú èeri ícha. Yá icànaca núa mèlumèluwaca, nía nacáí nùapichéeyéica. ¹⁴ Néese macáita wáuwàcawa wallacawa wacalùniwa cáli ínatalé, yá nuémíaca tàacáisi. Yá ímaca nulí hebreo itàacáí iyú: ‘Saulo, ¿cáná piùwidé pimànica núa? Catúulécanáca pimànica píawawa báawanama, pipélicáiná nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáirèeri ipùatalicu’, ímaca nulí. ¹⁵ Néese núuma irí: ‘¿Cawiná pía, Nuiwacalí?’ núumaca irí. Néese Wáiwacalí ímaca nulí: ‘Núacata yái Jesús, yái piùwidéerica pimànica. ¹⁶ Siúcade pimichàa píbalùacawa, nudéca numàca núawawa piicáca núa píibaidacaténá nulípiná, picàlidáanápiná nacáí wenàiwicanái irí yái siùquèerica tàacáwa piicáca, yá nacáí núsáidèeripináca pirí. ¹⁷ Yá nuwasàpináca píawa judíonái íchawa, càmíyèi judío ícha nacáí. Siúcade nubànùba pía picàlidacaténá nutàacáí càmíyèi judío irí. ¹⁸ Nubànùapíná píawa nàatalé picàlidacaténá nalí nutàacáí, amalácaténá náiwitáise, nàyacaténá Dios icamaláná irícu, ipíchaná nàyaca mamàalàacata càide iyúwa Satanás ichùulínaná nía, néese nèepunicaténáwa Dios yáapicha; yéewanápiná nacáí neebáidaca nutàacáí, Dios imàacaténá iwàwawa nabáyawaná ícha, numàacacaténá nacáí Dios yàasu

wenàiwacaca nía, Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa, neebáidacáiná nutàacái', càité íimaca nulí yái Wáiwacalica", íimaca yái Pablocá.

Pablo obedede a la visión

¹⁹ Pablo íimacaté àniwa: "Íná, pía rey Agripa, nudéca numànica càide iyúwa Wáiwacali ichùullaná numànica iricúise yái yéenáiwánási nacáiri chènuníiséerica. ²⁰ Quéechatécáwa nucàlidaca itàacái Damasco iyacàlená mìnánái irí. Néese nucàlidacani Jerusalén iyacàlená mìnánái irí, macái Judea yàasu cáli imanúica nacái. Nucàlidaca nacái càmíiyéi judío iríni nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná, namànínápiná cayábéeri náasáidacaténá nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná. ²¹ Càiri wawàsi ìwalité judionái náibàacaté núa templo iricu nanúacaténá núa. ²² Quéwa Dios idéca iyúudáaca núa àta siuca nacáide. Yá nucàlidaca nuèpunicawa Dios itàacái mamáalàacata macái irí, pùbúeyéi irí, béeyéi irí nacái. Nucàlidaca nalí abéerita yái tàacáisi profetanái itànèericaté, yá nacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise, ímèerica cainácaalí Mesías imànínápináté, yái wacuèrinápináca Dios ibànùèripináté walí. ²³ Níacáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise ímèerica iwàwacutáanápináté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápináca Dios ibànùèripináté walí, wía judioca. Profetanái íimacaté nacái idécanáamité Mesías yéetácawa, yáté Mesías iyáanápináté idàbàanéeri wenàiwica Dios icáucàidèeripináté iyacaténá càiripináta, icàlidèeripináté tàacáisi judionái irí, càmíiyéi judío irí nacái, yái tàacáisi ímèerica Dios iwàwa iwàsàaca nía yàasu yúuwichàacáisi íchawa", íimaca yái Pablocá.

Pablo trata de convencer a Agripa de que se haga cristiano

²⁴ Idècunitàacá Pablo icàlidaca nalí íináwanáwa, yá Festo íimaca Pablo irí cachàiníiri iyú: —¡Máiwitáiseca pía meedá, Pablo! Pidéca péewáidacawa báawanama madécaná wawàsi ìwali íná máiwitáiseca pía —íimaca yái Festoca. ²⁵ Quéwa Pablo íimaca irí: —Càmíirica máiwitáise núaquéi, pía Festo máiníiri cáimiétacanáca. Néese nucàlidaca báisíiri tàacáisi cáiwitáiséeri iyú. ²⁶ Iyaca cháí rey Agripa, yáaliéricawa cayába ìwali yái wawàsi nutàaníríca ìwali, íná yéewa manúica nuínáidacawa nuwàwawa nucàlidáanápiná iríni, núaliacáináwa báisícata rey Agripa yáaliacawa cayába ìwali yái wawàsica, càmíicáiná nutàaní wawàsi ìwali wenàiwicanái imàníríca ibàacanèeri iyú —íimaca yái Pablocá. ²⁷ Néese Pablo icàlidaca àniwa rey Agripa iríni. Pablo íimaca irí:

—Rey Agripa, máiníiri cáimiétacanáca, ¿peebáidasica tàacáisi profetanái icàlidèericaté Dios inùmalicúise? Núaliacawa peebáidacani —íimaca yái Pablocá. ²⁸ Néese Agripa íimaca Pablo irí:

—¿Cánásica piwàwa piwènúadaca nuíwítáise ráunamáita meedá yéewanápiná cristianoca núa nuebáidáanápiná Jesús itàacái? —íimaca yái rey Agripaca. ²⁹ Néese Pablo íimaca irí:

—Núalimácaalí nuwènúadaca piwítáise Jesús irípiná ráunamáita, càmícaalí nacái éeréeri iyú, yási casímáipiná nuwàwa, nusutáacáinácué pírí Dios, pía rey Agripa, macái nacái yéemièyéica nutàacái siuca, macáitacué peebáidacaténá Jesús itàacái càide iyúwa nuebáidáaná, abéerita càmínápinácué nadacúa pía cadena iyú càide iyúwa nuyáaná —íimaca yái Pablocá.

³⁰ Idécanámi cáí Pablo íimaca, yá rey Agripa imíchàa ibàlúacawa, gobernador nacái, Berenice nacái, macáita náapicha níái yáawinéyéicawa néré. ³¹ Yá náacawa méetáucuta natàanicaténá ìwali yái wawàsica. Yá náimaca nalíwáaca:

—Yáara asíali càmíta imàni ibáyawanáwa nanuèripiná ìwalíseni, càmíiripiná nacái náucacani presoíyèi ibànaliculé —náimaca. ³² Néese rey Agripa íimaca Festo irí:

—Càmícalíté isutá píicha wawàsítá pibànúanápináté emperador yàataléni, emperador yéemianápiná íináwaná, yá píalimacaté pimáacaca yéepunicawa matuibanáiri iyútá —íimaca yái rey Agripaca.

27

Pablo enviado a Roma

¹ Néeseté náináidacawa nabànúanápiná wía abéemáalé manuírí úni íicha, Roma iyacàlená nérépiná, iyéerica Italia yàasu cáli íinata. Íná nachàbáidaca presoíyèi áiba capitán irí, níái presoíyèi Pablo, áibanái nacái presoíyèi yáapicha. Yái capitán íipidená Julio, abéeri náiwacali níái úwi íipidenéyéica Emperador yàasu úwinái. ² Núa nacái Lucas nùacawa náapicha. Yá wawàlúacawa nave iriculé, Adramitio íidalutalená néré. Yái nave yèeripinátéwa madécaná íidalutale nérépiná, iyéyéica Asia yàasu cáli íinata. Iya nacái wáapicha yái Aristarco, Tesalónica iyacàlená mìnali, yái yácalé iyéerica Macedonia yàasu cáli íinata. Yá wadábaca wàacawa manuírí úni yáacubàa. ³ Mapisáináami àniwa wàanàaca Sidón íidalutalená iriculé. Yá capitán Julio imànicaté cayábéeri Pablo irí, imáacaca Pablo yàaca ipáchíaca yàacawéyéiná néréwa náacaténá irí cainácaalí wawàsi Pablo imáapuèri. ⁴ Wamusúacatéwa Sidón íidalutalená néese, yá wachàbacawa mawíenita Chipre yàasu iwàwata irí, úyaca apáuwáise wáicha úái iwàwataca. Càité wàacawa cáulicáiná ipúa wáipunita. ⁵ Yá wàacatéwa manuírí úni yáacubàa náalimèerica

machacànta níai cáli Cilicia, Panfilia nacái. Yá wàanàca Mira ìdalutalená iriculé Licia yàasu cáli ìnatéeri iyaca.

⁶ Mira néeni capitán Julio yàanàcaté áiba nave Alejandría iyacàlená néeséeri, yèeripinátéwa Italia yàasu cáli nérépiná. Yá capitán ichùlliaca wawàlucawa nave iriculé, wàacaténáwa nave írucu yáapicha. ⁷ Yáté wàacawa máisibáwanái èerita éerénamata, manuúri úni yáacubàa. Máini càulenáca wàacawa mawiénita Gnido ìdalutalená ìcha. Néese cáulicáiná ipùa wáipunita mamáalàacata, yá wàacawa mawiénita Salmón irí. Uyaca wéewápuwáise úai iwàwatata ìpidenéchúa Creta. ⁸ Máini càulenáca wàacawa mawiénibáata cáli irí, yái Creta yàasu iwàwatata, àta wàanàcataléta ìdalutale néré ìpidenacataléca Buenos Puertos. Iyaca mawiénita Lasea iyacàlená irí.

⁹ Wadéca wàucawa madécaná èeri. Càulenápinácaté wàanápinátéwa manuúri úni yáacubàa, mawiénicáinaté unlabé. Iná Pablo yàalàaca nave ìwacanánái. ¹⁰ Pablo ìimaca nalí:

—Píacué, asianáica, nùaliacawa yái àyapuca máini yáwanáiripiná càulenáca. Iná ìmalàapinácawa wáicha yái naveca, nave ìsanái nacáíwa macáita. Yá cawàwanáta nacái wéetápinácawa —ìimaca yái Pablocá.

¹¹ Quéwa capitán yeebáidaca nave ìwacanánái irí Pablo itàacái ìcha. ¹² Báawaca yái ìdalutaca unlabépi iná càmitaté yéewa wayamáacawa néenibàa. Yá manúbéeyéi néená nayúunáidaca cayábapinaca wèepucawa néesetá, yéewanápiná wàanàca Fenice ìdalutalená néré, Creta yàasu cáli ìnatéeri iyaca. Yái Fenice ìdalutalená iyaca sísiámáde èeri iwàlucataléca iná càmita cachàini cáuli ipùaca néeni unlabépi. Iná nawàwacaté nayamáacawa Fenice ìdalutalená néré unlabépi.

La tempestad en el mar

¹³ Néeseté cáuli idábaca ipùaca síisade cuculiawa èeri iwali, iná nayúunáidaca cawàwanáta wáalimáaná wàacawa àniwa manuúri úni yáacubàatá. Yá wàacawa ìdalutale ìcha, yá wàacawa mawiénita Creta yàasu iwàwata irí. ¹⁴ Quéwa achúmáanata àniwa cáuli ipùaca nave ìpunita àniwa. Yái cáuli máiniiri cachàinica ìpidenéeri Noreste. Yá cáuli iwesiáca nave déeculé cáli ìcha. ¹⁵ Néese cáuli iwesiacáiná yái naveca, yá càmitaté wáalimá wàacawa alénacaalí wawàwa wàacawa. Iná iwàwacutácaté wamáacaca nave yáacawa. Yá úni yàalaca iwatáidaca wía. ¹⁶ Yá wachàbacatéwa úamísewa, úai iwàwata achúméchúaca ìpidenéchúaca Cauda. Càmita máini cachàini cáuli ipùaca néré, iná yéewa wamicháidaca barca achúméchúaca nave iriculé càulenéeri iyú, úai barca achúméchúaca nave itéechúacaté yáamiwáisewa. ¹⁷ Nadécanámi namicháidaca barca nave iriculé, yá nadacúaca nave iwaliabàa ipíchaná nave isubériacawa. Néese cáaluca nía náináidacawa wàabácawa càina ìnatalé, yái càina ìpidenéerica Sirte, iyéerica úni yáaculé mawiénita Libia yàasu cáli irí. Iná nalicuadaca macáita vela nave ìcha ipíchaná cáuli itéca wía Sirte yàasu càina ìnatalé. Yá namáacaca cáuli itéca nave éeréta. ¹⁸ Mapisáinámi àniwa cáuli ipùaca mamáalàacata cachàiniiri iyú. Yá nadábaca náucaca macái wawái iyéerica nave írucu úni yáaculé, misáacaté quririta yái naveca. ¹⁹ Mapisáinámi àniwa, yá wàucaca nave yàasunámi úni yáaculé. Càité cáuli ipùaca wía máisiba èeri. ²⁰ Madécaná èerita càmitaté wadé wáicaca èeri, dùlupta nacái catácáiná máini iná wayúunáidaca wéetápinácawatá cachàinicáiná ipùaca wàwali yái cáulica.

²¹ Canáca wayéeri madécaná èeri, iná Pablo ibàlucawa wèewi icàlidacaténá walíni. Yá ìimaca walí:

—Píacué asianáica, cayába cachàintésicué pirítáni peebáidacaalícucá nutàacáita, ipíchanaté wèepucawa Creta yàasu iwàwata ìchatá, yá càmita yúuwàawa wàwali yái báawéericatá, càmita nacái wáuca wáasuwatá. ²² Quéwa síucade, picacué achúma piwáwa. Nave ìmalàapinácawa, quéwa canáta yéetéeriwa wéenáca. ²³ Táiyápicáiná bàwina Dios, yái nuibaidéerica irípiná, nuérica nacái icàaluíná ibànúaca ángel ìmáacáanápiná yáawawa nuicácani. ²⁴ Yá ángel ìimaca nulí: ‘Píca cáalu piawa, Pablo, iwàwacutáacáiná picálidaca piináwaná iwaliwa emperador romanosáiri irí, yái icuérica macái cáli imanúbaca. Dios idéca yéemaca pisutáaná ìcha, iná icùapiná canánama yéetácáisi ìcha níai píapichéeyéica iyéeyéica nave írucu’, ìimaca nulí yái ángelca. ²⁵ Iná píacué asianáica, manuúcué piináidacawa piwáwawa, nuebáidacáiná Dios itàacái, nùaliacawa nacái báisiiri iyú macáita ichàbáanápinácawa cáiwade iyúwa ángel ìimáaná nulí. ²⁶ Abéerita nave ibacápináwa áiba iwàwata iwéeréwa —ìimaca nalí yái Pablocá.

²⁷ Càité wachàbaca pucháiba semana wèepuniináwa manuúri úni yáacubàa, yá wàyaca manuúri úni yáacubàa ìpidenéeri Adriático. Abéeri catá úni yàalaca iwatáidaca wía éeréta abéemáalé manuúri úni ìcha. Bamuchúamibàa catá níai ìbaidéeyéica nave írucu náináidacawa mawiénica wía cáli irí. ²⁸ Náalimáidaca idepuíwaca yái única. Idepuíwaca iyaca treinta y seis metros. Néese achúmáanata àniwa náalimáidaca idepuíwaca àniwa. Idepuíwaca àniwa veintisiete metros meedá. ²⁹ Inaté cáaluca nía náináidacawa nave inúanápiná yáawawa íba iwéré iyéerica úni yáacubàa. Natúadaca báinúaca ìmiyéyí ancla nave yáapúa néese cáaléeyéi cadena iwali ipíchaná nave yáacawa máini. Yá nasutáca níawawa Dios ìcha manuúsiwata

amalaanápiná nawicáu. ³⁰ Néese níái íbaidéeyéica nave irícu nawàwaca nachúuliacawa nave ícha íbàacanéeri iyú ípíchaná néetácawa. Iná nadàbaca nalicùadaca achúmèechúa barca únì yáaculé, càide iyúwa natúadaca nacáicaalí áiba ancla nave ídacua néeni. ³¹ Quéwa Pablo icàlidacani úwinái írí, capitán írí nacái. Yá Pablo íimaca nali:

—Nachúuliacaliwa wáicha níái íbaidéeyéica nave irícu, yásí péetácuécawa macáita —íimaca yái Pabloc. ³² Iná úwinái nadalúaca barca íyaná, yá ucaláacawa únì yáaculé, úái barcamica.

³³ Amalácaté yàacawa wawicáu, yá Pablo yàalàaca wía wayáanápínaté wayáacaléwa. Yá íimaca wali:

—Pucháiba semana canátacué piyéeri, canátacué nacái píimáaná cayába. ³⁴ Iná nusutácué pícha wawási manuísíwata piyáanápínacué piyáacaléwa achúmáanata, píchàinipínacuéwa. Canácata yéetèeripínáwa. Canátacué nacái pícháunáwa —íimaca yái Pabloc.

³⁵ Idécanáami càì íimaca, yá Pablo yeedáca pan ícáapi iriculéwa. Yá yàca Dios írí cayábèeri wàacuésèmi wía iyéeyéica nave irícu. Yá isubèriadaca iríwani, yá idàbaca iyáacani. ³⁶ Iná yéewa manuía wáináidacawa wawáwawa macáita, yá wayáca wayáacaléwa nacái. ³⁷ Wamanúbaca wía nave iricuíyéica, doscientas setenta y seis wamanúbaca wía wenáiwicaca. ³⁸ Néese idécanáamité macáita wayáca wayáacaléwa càide iyuwatè wawáwáaná, yá wáucaca trigo ituiná imàaquèrimiwa macáita únì yáaculé, misàcaténá quirita yái naveca.

Se hunde el barco

³⁹ Néeseté amaláca wawicáu, yá níái íbaidéeyéica nave irícu, càmítaté náalia naicáca yái iwàwataca. Yá naicáca únì iwènuériwa wíucataléca únì quéwa càina iyacatalé. Yá nawàwaca nawàlúadaca nave néré càina ínatalépiná. ⁴⁰ Iná nadalúaca ancla íyaná, yá namàacaca nacaláacawa únì yáaculé níái anclamica. Yá nawasáca manuírì téna nacáiri namachacàniacaténá nave. Néese namicháidaca vela íbàlúaca nave ídaducalé, cáuli itécaténá wía àniwa. Yá nave idàbaca yàacawa càina nérépiná. ⁴¹ Naveta quéwa yàabácawa dàalanama cáli iwèré, iyéerica únì yáacu cálica. Dàalanamaca yàanáca càina iwèré yái nave ídaducaca, canásíwa yéewaná imusúacawa càina ícha. Nave yáapúami íbacáca máladaca ichàini iyú.

⁴² Inaté úwinái nawáwa nanúaca macáita presoyéi, ípíchaná nachúuliacawa namàlacawa náicha cáli nérépiná. ⁴³ Capitánta quéwa iwàwa icùaca Pablo náicha, iná càmita íbatàa úwinái inúaca nía. Néese capitán ichùuliacawa cawinácaalí yáaliyéica imàlacawa napisianápínáwa nave ícha quéechacáwa namàlacaténátéwa cáli iwérepíná. ⁴⁴ Néese capitán ichùuliacawa áibanái nawatácawa áicu ínata, níái áicu nave yéemamica, cawinácaalí càmfiyéica yáalia imàlacawa. Càité macáita wadéca wàanáca cáli iwéré. Canáta wéená yéetánáwa.

28

Pablo en la isla de Malta

¹ Idécanáamité macáita wàanáca cáli iwéré, yá nacàlidaca walí iwàwata ípidenéchúaca Malta. ² Abénaméeyéi Malta néeséeyéi namànicatè walí cayábèeri, yá napucúadaca walí manuírì quichái, máinicáiná casalínica wàwali yúuwàacáiná wía uníaca. Yá namáidaca wía macáita wàanàcaténá. ³ Yá Pablo yàanáidaca abèeri íbàpi quichái. Quéwa idécanacáita iríladacani quichái iriculé, yáta àapi ípisia íplicawa quichái yéewíse. Néese yaamia ichanáacawa Pablo ícáapi íwali, yái àapica. ⁴ Níái Malta mìnánáca naicácáiná àapi yaamiaca Pablo ícáapi íwali ichanáacawa, yá náimaca nalíwáaca: “Yá asialiquéi cawàwacanéeri inúaca wenáiwica. Ewita cáucáanítani manuírì únì ícha, càicáaníta wàasu cuwáísatúta càmíta imàacapíná cáucani”, náimaca nalíwáaca.

⁵ Quéwa Pablo yúucaca àapi quichái iriculé ícáapi íwalísewa. Yá canácata iyáaná yái Pabloc. ⁶ Macáita nacúaca yéenacawa yái Pabloc àapi iyú. Nacúta nacái yúuwàanápíná yéetácawa aquialéta. Idécanáami nacúaca mamáalàacata yéetátaténáwa, yá canácata naicá iyáaná. Néese nadàbaca náináidacawa áiba wawási íwali àniwa, cuwáísáirica càmínáni, yái Pabloc, náimaca.

⁷ Iyacaté asialí ípidenéeri Publio, yácata iwàwata icuèrináca, idèniaca íbànacalewa mawiénita néré. Yá Publio yeedáca wía yàataléwa, imànica walí cayábèeri, icùaca wía, yàaca nacái wayáapíná máisiba èeri. ⁸ Iyaca nacái néré Publio yáaniri. Irièricáitawa meedá yáasu cama ínatawa, iculèeriwa, ísuadéeri nacái. Yá Pablo yàaca íicaca néréni. Idécanáami Pablo ísutáca írí Dios, yá Pablo imàacaca ícáapiwa Publio yáaniri íwali, yá ichùnìacani. ⁹ Iná áibanái Malta yáasu iwàwata néeséeyéi cúlálíquèeyéi nàanáca wàatalé, yá nachùnìacawa. ¹⁰ Iná nàca walí manùba wàasupíná mawèníri iyú. Néese, máisiba quéeri idénáami, wawàlúacawa áiba nave iriculé àniwa, yá nàca walí macáita wawási wamápuerica wàacaténáwa àniwa.

Pablo llega a Roma

¹¹ Wáyacaté máisiba quéeri Malta yáasu iwàwata ínata. Néeseté wawàlúacawa nave iriculé iyéericaté uníabépinama Malta yáasu iwàwata néeni. Alejandría iyacàlená néesèericani, yái naveca, ípidenéeri Cástor, Pólux yáapícha, níara romanonái yáasu cuwáináca. Yá wàacatéwa Malta yáasu iwàwata ícha. ¹² Yá wàacatéwa manuírì únì yáacubàa àta wàanácataléta Siracusa

ídalutalená iriculé. Yá wàyaca yàcalé írìcu máisiba èeri. ¹³ Néeseté wawàlùacawa nave írìculé àniwa, yá wàacawa àniwa mawiénibàata cáli írì. Yá wàanàaca Regio ídalutalená néré. Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca cuculíawa èeri íwali, yá iwesíaca nave wàacaténáwa manuírì úni yáacubàa àniwa. Yá pucháiba èeri idénámi, wàanàacaté átata Puteoli ídalutalená néré. Yá wamàacaca nave, wàacaténáwa cáli ínatábàa. ¹⁴ Abénaméeyéi wenáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica néré nasutáa wáicha wawási wayamánápináwa náapicha abéeri semana. Iná wayamáacatéwa náapicha. Néese, abéeri semana idénámi, yá wàacawa náicha, cáli ínatábàa, Roma iyacàlená nérépiná. ¹⁵ Abénaméeyéi Roma iyacàlená mìnánái, yeebáidéeyéi Jesús itàacái, néemiácaté waináwaná íwali. Iná namusúacawa yàcalé ícha náipunitáidacaténá wía àyapulicubàa. Yá wàanàaca nía Foro de Apio iyacàlená írìcu. Macáita wàacawa àniwa, yá wàanàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesús itàacái Tres Tabernas iyacàlená írìcu. Pablo íicácáiná nía, iná yàaca Dios írì cayábéeri, yá manuica íináidacawa iwàwawa. ¹⁶ Wàanàacaté Roma iyacàlená írìculé, néese capitán ichábáida presoíyéi áiba asiali írì, yái icuèrica presoíyéi ibàna. Quéwa capitán imàacaca Pablo iyaca méetáculé presoíyéi ibàna ícha áiba capli írìcuta. Iyaca nacái Pablo yáapicha abéeri úwi icuèripinái.

Pablo en Roma

¹⁷ Idécánámi wàyaca néeni máisiba èeri, yá Pablo imáidaca yàataléwa judío íiwacanánái iyéeyéica Roma iyacàlená írìcu. Néese nàwacáidáyacacawa néré, yá Pablo íimaca nalí:

—Nuénánái, canáca nubáyawaná judíonái írì. Canáca nacái numánírì áiba wawási càmírì wàawírínáimi íiwitáise imàaca wamànica. Ewita canácáaníta numánírì nubáyawanácawa, cáicáaníta abénaméeyéi judío Jerusalén iyacàlená mìnánái nachàbáidacaté núa presoírì iyú romanonái írì. ¹⁸ Néese romano íiwacanánái nasutáca néemiawa nuináwaná íwali, yá nawàwacaté nawasàaca núa, càmícáínaté nàanàa nùwali nubáyawaná nanuèripiná núa íwalíse. ¹⁹ Quéwa càmítaté judíonái iwàwa numusúacawa, ínáté iwàwacutácaté nusutáca romanonái ícha wawási nabànùanápináté tàacáisi emperador írì emperadorcaténá yéemiaca nucàlidaca írì nuináwaná íwaliwa. Càmita quéwa nuwàwa nuchàwàaca nuénánái judío íináwaná íwaliwa. Canáca nudènièri náapicha báawéeri wawási. ²⁰ Iná nudéca numáidacuéca nùataléwa pía nucàlidacaténácué píri nuináwaná íwaliwa, nùalíacaténácué nacáíwa píwali. Presocaté namànica núa, idacuèriwa cadena iyú, nucàlidacáínaté nalí Mesías íwali, yái wacuèricaté Dios ibànùanápináté walí wacuèrinápiná, wía ísraelitaca —íimaca nalí yái Pabloca. ²¹ Néese níái judío íiwacanánáica náimaca Pablo írì:

—Canácatàacá wéemièri píináwaná íwali, canácáiná nabànuèri walí cuyàluta Judea yàasu cáli néese. Aibanái wéénánái judíoca nadéca nàanàaca aléi, quéwa canáta nachàwéeri walí píináwaná íwali. ²² Wawàwaca wéemiaca càinácaalí píináidacawa, wáalíacáináwa macái cáli imanùbaca abénaméeyéi judío nataánica báawéeri iyú nàwali, níara yeebáidéeyéica áiba tàacáisi wàawírínáimi íiwitáise ícha —náimaca Pablo írì. ²³ Yá namàacaca abé èeri nàwacáidáyacacatáipináwa néemiácaténá Pablo icàlidaca íináwaná íwaliwa. Néeseté madécáná wenáiwica iwacáidáyacacawa Pablo iyacatáica. Yá Pablo icàlidaca nalíni èeríapinama, yái tàacáisi íiméerica Dios iwàwaca wenáiwicanái nawènúadaca náiwitáisewa neebáidánápiná Jesús íináwaná Mesíascani, yái nacuèrinápináca Dios ibànùèripinácaté nalí, càide iyúwaté Dios ichùullanaté profeta Moisés itànàaca tàacáisi Jesús íwali, iyúwa nacái profetanái itànàanaté tàacáisi Jesús íwali Dios inùmallicuise. ²⁴ Néeseté abénaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica Jesús íwali. Aibanái càmíyéita yeebáida írìni. ²⁵ Càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca iná nadábaca nèepùacawa Pablo ícha. Iná Pablo íimaca nalí:

—Básíírì iyúta profeta Isaías icàlidacaté tàacáisi Espíritu Santo inùmallicuise píawírínáimi írìcué. Isaías íimacaté:

²⁶ Dios ichùllaca nucàlidacuéca píriní, yái tàacáisica: Ewítacué péemiácaníta mamáalàacata píùwi iyúwa, cáicáanítacué canácatáita píalíapínácuéwa càinácaalí íimáaná. Ewítacué píicácaníta madécáná wawási pítuí iyúwa, cáicáanítacué canácatáita píalíapíná píicácani. Càì ibànùacuéca píri tàacáisi yái Diosca. Yá íimaca nulí àniwa yái Diosca:

²⁷ Níái wenáiwicaca, Israel itaquénáinámica, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacái. Càica níade iyúwa mawíiyéi, càmita nawàwa néemiaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natuúwa, càmíyéi iwàwa yáallacawa càinácaalí íimáaná yái nutàacáica, ípíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri ícha, nuwasàacaténá nía nùasu yúuwichàacáisi íchawa. Càité íimaca nulí yái Diosca’,

íimacaté yái profeta Isafasca. ²⁸ Péemiácué cayábani, siucade Dios iwàwaca iwasàaca áibanái wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, níái càmíyéica judío. Níata yeebáidapínacani yái Dios itàacáica —íimaca nalí yái Pabloca. ²⁹ Idécánámi càì Pablo íimaca, yá judíonái yéepùacawa ícha, namusúacawa itàníyéica íríváaca cachàinírì iyú, náimaca nalíwáaca chànísírì iyú náapichawáaca.

³⁰ Néese pucháiba camuí macáinaméeri Pablo òyacaté capli irìcu. Pablo ipáyaidaca capli íiwacali. Yá Pablo itàidaca cayába macáita cawinácaali yèeyéica ipáchiacani. ³¹ Matufbanáiri iyú icàlida nalíni yái cayábéeri tàacáisica, íiméerica cāinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yéewáida nacái nía Wáiwacali Jesucristo ìwali. Canáca isàiwiquéeri Pablo irí wawàsi néré, néese namàacaca itàaníca matufbanáita.

ROMANOS

Saludo

¹ Núa Pablo, Jesucristo yàasu wenàiwicaca núa, nutànàacué piri cuyàluta. Dios imáidacaté núa, yàasu apóstolcaténá núa, ibànùacaténá núa nuíbaidáanápíná abéerita Dios irípiná. Dios imáidaca núa nucàlidacaténá itàacái cayábéeri áibanáí irí, yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

² Bàaluité Dios icàlidacaté wenàiwicanáí iríni, yái tàacáisi cayábéerica. Yáté Dios imàacaca yàasu profetanáí itànàaca inùmaliçuéni, yái tàacáisica. ³⁻⁴ Yácata tàacáisi icàlidéerica walí Dios líri iwali, ípidenéeri Jesucristo, yái Wáiwacalica. Abéeri rey David itaquérinámicani, yái Wáiwacalica, imusuéricaté iicá èeri càide iyúwa wenàiwica. Quéwa éwita wenàiwicacánítani, càicáaníta idèniaca íiwitáisewa mabáyawanéeri càide iyúwa Dios iyáaná. Idècanáamité Wáiwacali yéetácawa, néese imichàacatéwa yéetácáisi ícha. Càité Dios yásáidaca Dios Íiricani, yái Wáiwacali Jesucristo cachàiníirica íiwitáise.

⁵ Jesucristo yéetácatéwa nuíchawalíná, iná Dios idéca imànica nulí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú ibànùanápíná núa iyúwa yàasu apóstol nucàlidacaténá tàacáisi inùmaliçué. Càité Dios imànica yéewanápíná iyaca wenàiwicanáí macáí cáli imanùbaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàníyéica nacáí càide iyúwa ichùulianá núa. ⁶⁻⁷ Píatacué nacáí, peebáidacuéca Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica Roma iyacàlená írìcu. Iná nutànàacué piri cuyàluta. Cáininácué Dios iicáca pía, idéca nacáí imáidacuéca pía yéewacaténácué Jesucristo yàasu wenàiwicaca pía. Nusutácué Wáaniri Dios ícha píripínácué, Wáiwacali Jesucristo nacáí namàinínápinácué piri cayábéeri manuísíwata, mawèníri iyú, namàacáanápínácué nacáí píyaca matúbanáita.

Pablo quiere visitar Roma

⁸ Quéechacáwa nuwàwa nùaca Dios irí cayábéeri píwalicué Jesucristo ípidená íwali, peebáidacáinácué Wáiwacali itàacái. Nùaca Dios irí cayábéeri píwalicué canánama nuémíacáiná wenàiwica nacàlidacué píináná íwali macáí cáli imanùbaca, náimaca peebáidacuéca Jesucristo itàacái. ⁹ Nuíbaida Dios irípiná macáí nuchàini iyúwa nucàlidáanápíná yái cayábéeri tàacáisica Dios líri íináná íwali. Dios yáaliacawa nusutáca ícha píripínácué mamáalàacata. ¹⁰ Nusutáca Dios ícha mamáalàacata imàacáanápínácué nupáchiaca pía áтата bàaluitéacáiná nuwàwacaté nupáchiacuéca pía áta siùca nacáide. ¹¹ Nuwàwacáiná nuicácuéca pía nuéwáidacaténácué pía iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná núa peebáidacaténácué mamáalàacata tàí ímèeri iyú cachàiniwanáí. ¹² Yá nuchàiniadapínácué píwàwa Dios itàacái iyú, càita nacáicué píchàiniadapíná nuwàwa Dios itàacái iyú, yái peebáidéericuéca, nuebáidéerica nacáí.

¹³ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa abéeri wawàsi: Madècaná yàawíríca nuwàwacaté nùaca nuicácuéca pía, quéwaté càmítàacá nudé nùalimá. Nuwàwatécué nùacawa píatalé nuéwáidacaténácué pía Dios itàacái iyú yéewanápíná mamáalàacata áibanáí walísana neebáidaca pèewi càide iyúwaté áibanáí yeebáidáaná áiba cáli íinata nucàlidacaalíté nalí Dios itàacái. ¹⁴ Nudèniaca manuírí numawèniacálewa Dios yáapícha, Dios imànicáiná nulí cayábéeri manuísíwata. Iwàwacutá nuéwáidaca cáimiétacanéeyéi wenàiwica, núa nacáí càmíyéica cáimiétacaná, núa nacáí cáalíacáiyéica, núa nacáí càmíyéica cáalíacáí. ¹⁵ Iná máinícué nuwàwaca nuéwáidaca pía nacáí iwali yái tàacáisi cayábéerica, píacué iyéeyéica Roma iyacàlená írìcu.

El poder del evangelio

¹⁶ Càmíta báí nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica, Dios ichàini manuírícáináni, yáaliméerica iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, macáita cawínacaalí yeebáidéeyéica itàacái. Wáaliacawa judionáí írìpinéericani yái tàacáisica, Dios yàasu wenàiwicáináté núa quéechatécáwa. Quéwa siùca càmíyéi judío nacáí neebáidaca Dios itàacái. ¹⁷ Yái tàacáisi yásáidaca walí càinácaalí iyú mabáyawanáca Dios iicáca wía. Ewita cabáyawanacánítani wía, càicáaníta mabáyawanáca Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios. Càité nacáí áiba profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçué. Yáté ímaca: “Cawínacaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú íwalíse yái yeebáidáanáca Dios, yácata íyèeripíná càiripínáta càmíri ímáalàawa Dios yáapícha”, ímácaté yái profetaca.

La culpa de la humanidad

¹⁸ Quéwa wáaliacawa Dios, yái íyéerica chènuniré, yùuwichàidapíná manuísíwata macáita wenàiwica càmíyéica yáa icàaluíná, imàníyéica nacáí báawéeri áibanáí irí. Níái wenàiwicaca imàníyéica íbáyawanáwa, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa báisíri tàacáisi ícha, càmíicáiná

nawàwa neebáidacani. ¹⁹ Nadéca náalíacawa cayába Dios íiwitáise ìwali Dios yáasáidacáináté nalíni, càinàcaalí íiwitáise iyaca. ²⁰ Ewita càmicáaníta yéewa wenáiwica íicáca Dios, càicáaníta yéewa náalíacawa Dios íiwitáise ìwali, ìwalíse macáita yáí Dios imànicaléca cháí èeri írìcu. Bàaluté èeri Dios idàbàcatáiseté macáita àta siùca nacáide, èeri mìnánáí idéca íicáca amaléeri iyúni yáí Dios imànicaléca, íná canáca yéewaná báawéeyéí wenáiwica íimaca càmítasa náalíawa cachàiníríca Dios càiripínáta. ²¹ Ewitaté náalíacáaníta Dios íiwitáise ìwali, càicáaníta càmítaté nàa icàaluíníná, yáí Dios cachàiníríca. Càmítaté nacáí nàa írì cayábéeri. Néeseté nadàbàcaté nàináidacawa máiwitáiseéri iyú meedá, báawéeri nacáí, namàacacáiná nawàwawa canéeri iwèni wawàsi ìwali, yá catéyeyéica íiwitáise nía, càmfíyeyéica yéewa yáalíacawa Dios ìwali. ²² Náimacaté cáalíacáyeyéicasa nía, quéwa máiwitáiseyeyéica nía meedá. ²³ Càmítaté nawàwa nàaca Dios icàaluíníná, yáí cachàiníríca íiwitáise, icànéeri mèlumèluíri iyú icamaláná írìcuwa, càmfíríca yéetáwa. Nàacáita meedá nàasu cuwáinái yéenáíwaná icàaluínínáwa, wenáiwica yéetéeripínáwa yéenáíwanáca, cuupíránái nacáí, cuwèsinái nacáí, àpínái nacáí. Càité nàaca cuwáinái icàaluíníná Dios íicha.

²⁴ Íná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca càì nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa namànica wawàsi càmfíríca Dios íbatàa wenáiwica imànica. Yá nadéca namànica nàapichawáaca máini báawéeri iyú. ²⁵ Dios idéca iwènúacawa náicha càmicáiná nawàwa náalíacawa báisírí Dios ìwali. Nadéca nàaca nacàaluíníná, níara wawàsi Dios idàbèeyéicaté. Càmita nàa Dios icàaluíníná, yáí báisírí Cadàbacáiríca, éwita iwàwacutáccáaníta wàaca írì cayábéeri càiripínáta. Báisíta, amén.

²⁶ Íná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa namànica wawàsi nainá iyúwa, yáí wawàsi càmfíríca Dios íbatàa wenáiwica imànica. Inanái càmita quirínama naimá aslanáí yáapicha, néese naimáca inananí yáapicha meedá. ²⁷ Càité nacáí aslanáí càmita quirínama naimáca inananí yáapicha. Yáté máini nawàwaca naimáca aslanáí yáapicha meedá. Yá aslanáí naimáca nanacáiri yáapichawa, namànica máini báawéeri iyú nàapichawáaca. Nadéca naméeràacawa namànicaténá càiri báawéeri, íná Dios yúuwichàidaca nainá manuúsíwata.

²⁸ Càmicáináté nawàwa naicáca Dios cáimietaquéeri iyú, íná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa nàináidacawa casaquéeri iyú, canéeri iwèni wawàsi ìwali nacáí. Càita namànica wawàsi càmfíríca cayába wenáiwica imàníná. ²⁹ Máini namànica nacáí báawéeri íiwitáaná. Máini namànica báawéeri áibanáí írì. Máini nawàwa needáca nalíwa madécaná cawèníri. Máini nàináidacawa mamáalàacata càinápínacalí náalimá namànica báawéeri áibanáí írì. Báawaca naicáca áiba wenáiwica idèniérica cawèníri wawàsica náicha. Nanúca wenáiwica. Nacuúsáyacaca nacáíwa. Nachíwáidaca nacáí áibanáí. Nacalídaca báawéeri tàacáisi áibanáí ìwali íbàacacéeri iyú náicha. ³⁰ Natàanica báawéeri iyú áibanáí ìwali. Nàuwídeca namànica Dios. Càmita nàa áibanáí íimíetacaná. Cachàimíyeyéí íicáca yáawawa áibanáí íicha. Canúmaséeca nacáí nía. Nàináidacawa mamáalàacata namànicaténá áiba íiwitáaná báawéerica wàlisáí. Càmita neebáida nasèenái itaacáíwa. ³¹ Càmita náalíawa Dios ìwali, canásíwata. Càmita namàni càide iyúwa náimáaná. Càmita cáininá naicáca néenánáíwa. Càmita nawàwa namàacaca nawàwawa áibanáí íbáyawaná íicha. Càmita catúulécana náicáca áibanáí. ³² Níai báawéeyéica náalíacawa amaléeri iyú Dios idéca íimaca iwàwacutáaná néetáca nabáyawaná ichùulíacawa, cawínacalí wenáiwica imàníyeyéica càiri báawéeri. Quéwa namànica nabáyawanáwa mamáalàacata. Casímáica nacáí naicáca áibanáí imànica càiri báawéeri iyúwa namàníná.

2

Dios juzga conforme a la verdad

¹ Íná cabáyawanáca pía nacáí, judíocaalí pía, càmicaalí nacáí, càmfírícaalí judío pía. Pidéca cabáyawanáca píicáca áibanáí íiwitáise. Pidéca picalídaca nacáí iwàwacutáanása Dios yúuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa. Pidéca càì píimaca áibanáí ìwali, íná pidéca càì píimaca píwaliwata nacáí pímanicáiná píbáyawanáwa càide iyúwata nacáí namàníná. Íná cabáyawanáca pía nacáí. ² Quéwa wáalíacawa Dios icàlidaca wenáiwica íináwaná ìwali machacànfírí iyú, báisírí iyú nacáí. Íná Dios íimacaalí cabáyawanáca wenáiwicanáí, iwàwacutáaná nacáí nàuwichàacawa nabáyawaná ichùulíacawa, yá wáalíacawa Dios idéca icàlidacani báisírí iyú. ³ Néese pía, pidéca cabáyawanáca píicáca áibanáí, quéwa pidéca pímanica càide iyúwa namàníná, íná càmita píalimá píwasáaca píawawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ⁴ Máini cayábéeri Dios íiwitáise, iwàwéeri imànica cayábéeri wenáiwicanáí írì mamáalàacata. Càmfírí yúuwichàida wenáiwica caqualéta namànicaalí nabáyawanáwa néese icúaca nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Càì Dios íicáca pípualé iwàwacáiná iwènúadaca píiwitáise báawéeri íicha. Quéwa caná iwèni píicáca yáí cayábéerica Dios imàníríca írì. ⁵ Càmita píwàwa Dios imànica píri cayábéeri, càmita nacáí píwàwa píwènúadaca

píiwitáisewa Dios irípiná, píimàacacaténá píchawa yáí báawéerica pímaníríca. Iná píwacáida píyaca píriwa píuwichàanápínáwa áibaalípiná Dios yúuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica èeri imàalàacaalípináwa. Néenialípiná Dios yéemíaca macáí wenàiwica imanùbaca iináwaná iwali icàlidacaténá càinàcaalípiná iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùullacawa. ⁶ Yásí Dios yàaca macáí wenàiwica imanùbaca iwèni, iwálíise yáí namàníríca cháí èeri írícu. ⁷ Abénaméeyéi nadéca namànica cayábèeri mamàalàacata máníicáiná nawàwa nàyaca càiripínáta, càimíétacanéeri iyú chènuniré Dios yáapícha, nàyacaténá Dios icamaláná mèlumèlúiri írícu. Dios imàacapíná nadèniaca yáapícha nacáucawa càimíri imàalàawa. ⁸ Quéwa áibanáí càmita nawàwa Dios icuaca nía, càimíyéi nacáí yeebáida báisíiri tàacáisi, néese neebáida meedá iyúwa náiwitáise báawéeri ichùulláná nía. Dios yúuwichàidapíná nía manuísíwata báawacáiná iicáca náiwitáise. ⁹ Nàuwichàapínácawa manuísíwata, máinípiná achúmaca nawàwa nacáí, macáita níái wenàiwicaca imàníyéica íbáyawanáwa. Macáita wáalíacawa Dios yúuwichàidáanápíná judíonáí, quéwa càmita yúuwichàida abéta nía, néese yúuwichàidapíná càimíyéi judío nacáí. ¹⁰ Quéwa macáita cawínácaalí wenàiwica imàníyéica cayábèeri, Dios imàacapíná nàyaca yáapícha chènuniré icamaláná mèlumèlúiri írícu, càimíétaquéeri iyú, matufbanáiri iyú nacáí càiripínáta. Macáita wáalíacawa càipíná Dios imànica judíonáí írí, quéwa càmita abéta judíonáí írí, néese càimíyéi judío írí nacáí.

¹¹ Dios yáapíná macáí wenàiwicanáí iwèni machacàníri iyú càmicáiná Dios iicá áiba wenàiwica íwítáaná iyúwa cayábèeri áibanáí ícha. ¹² Iná macáita imàníyéica íbáyawanáwa càimíyéica yáalláwa Dios itàacáí iwali profeta Moisés itànèericaté, néetápinácawa méetàuculé Dios ícha càiripínáta nabáyawaná ichùullacawa, namàníríca méetàuculé Dios itàacáí ícha. Nía nacáí imàníyéica íbáyawanáwa éwita náalíacáináta Dios itàacáí iwali profeta Moisés itànèericaté, Dios yúuwichàidapíná nía càide iyúwa itàacáí ímáaná. ¹³ Càmita mabáyawaná Dios iicá wenàiwica néemíacaalíicáita meedá itàacáí. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawínácaalí imàníyéica càide iyúwa itàacáí ichùulláná nía. ¹⁴ Quéwa áibaalí abénaméeyéi càimíyéi judío, éwita càmicáináta náalláwa Dios itàacáí iwali profeta Moisés itànèericaté, càicáináta áibaalí namànica cayábèeri wawàsi càide iyúwa Dios itàacáí ichùulláná wía, áibaalíicáiná nawàwa namànica càí. Namànicaalí cayábèeri, yá náiwitáise iyaca nalí càiride iyúwa tàacáisi ichùulíerica namànica cayábèeri. ¹⁵ Namànicaalí cayábèeri, yá náasáidaca náalíacawa nawàwalcúsewa Dios iwàwaca wamànica cayábèeri. Náalíacáiná cayábèeri iwali báawéeri íchaná, íná náasáidaca náalíacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wamànica. Náalíapínácawa nawàwalcúsewa nadéca namànica cayábèeri, càmiccaalí nacáí nadéca namànica nabáyawanáwa. ¹⁶ Càipíná náalíacawa èeri imàalàacaalípináwa, càide iyúwa nucàlidáanácué píri Dios itàacáí cayábèeri; Dios imàacapíná Jesucristo yéemíaca macáí báawéeyéi iináwaná iwali yúuwichàidacaténá nía nabáyawaná iwálíise, yáí báawéerica namàníríca íbàacanèeri iyú.

Los judíos y la ley de Moisés

¹⁷ Picàlidaca píacawa píináwanáwa judíoca pía. Píimaca nacáí cayábacasa Dios iicáca pía pídeníacáiná Dios itàacáí profeta Moisés itànèericaté. Càimacáica píicáca píawawa áibanáí ícha nacáí píalíacáináwa báisíiri Dios iwali, píacáiná nacáí icàaluíná. ¹⁸ Picàlidaca píacawa píalánásawa càinácaalí Dios iwàwáaná pímaníca. Picàlidaca nacáí píináwanáwa, Dios itàacáí ídècaca yéewáidaca pía, píalíacaténáwa cayábèeri iwali báawéeri íchaná. ¹⁹⁻²⁰ Pidéca manúaca píináidaca píwàwawa píwaliwa píalimáicáinása péewáidaca wenàiwica càimíyéica yáalláwa Dios iwali, càide iyúwa watécaalí matuíri icáapi iwali. Càita nacáí píináidacawa píalimáaná amaláca pímaníca áibanáí íwítáise, iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise catèeri ichùulláná nía namànícáiná nabáyawanáwa. Càita píináidacawa pídeníacáiná Dios itàacáí profeta Moisés itànèericaté, yáí báisíiri tàacáisi imàaquéerica cáalíacáica nía cawínácaalí wenàiwica yeebáidèeyéicani. ²¹ Pía, yéewáidèerica áibanáí, ¿cáná càmita péewáida píawawa? Pidéca píalàaca áibanáí ípíchaná nayéedúta. Néeni pía, ¿cáná píyèedúta? ²² Pidéca píalàaca áibanáí ípíchaná naimáca áiba yáapícha càimíhúaca náinusíwa, càimíríca nacáí nanírísíwa. Néeni pía, ¿cáná píimàni càí? Pidéca píalíidaca báawacasa píicáca ídolonáí, níara cuwáináí yéenáíwanáca, néese, ¿cáná píwàlúwa ídolo yàasu templo írículé, wenàiwica ísutácaalu náasu cuwáináí íchawa? Báawéeriquéi píwàlúanácawa néré píyèedúcaténá náasu cawèníri. ²³ Máini càimacáica píicáca píawawa áibanáí ícha pídeníacáiná Dios itàacáí profeta Moisés itànèericaté, quéwa pídeca píasáidaca caná iwèni píicáca Dios càmicáiná pímaní càide iyúwa itàacáí ímáaná. ²⁴ Càité nacáí áiba profeta icàlidacaté Dios itàacáí machacàníri iyú israelitanáí írí. Ímacaté nalí: “Níara càimíyéica israelita naicáicánácué pímaníca píbáyawanáwa, íná máini natàanica báawéeri iyú Picuèrinácué Dios iwali píbáyawaná iwálíise, píacué israelitaca”, ímacaté yáí profetaca.

²⁵ Báisíta, áibacaalí judío yeebáida cayába Dios itàacáí profeta Moisés itànèericaté, yá cayábaca Dios iicáca íwítáise náicha níara càimíyéica judío cabáyawanéeyéica. Quéwa càmiccaalí judío imàni càide iyúwa Dios itàacáí ímáaná, néese éwita judíocánítani, càicáanáta báawaca Dios iicáca íwítáise càide iyúwa cabáyawanèeri càimíri judíocaalítani. ²⁶ Néese, áibacaalí càimíri

judío imàni càide iyúwa Dios itàacái límáaná, yá cayábaca Dios iicáca ííwítáise càide iyúwa judiocalítáni, éwita càmicáaníta judíoni. ²⁷ Cawinácaalí càmlíríca judío yeebáida Dios itàacái, profeta Moisés itànèericaté, yá éwita càmicáaníta judíoni, càicáaníta cayábaca Dios iicáca ííwítáise judíonái íicha càmlíyéica imàni càide iyúwa Dios itàacái límáaná, éwita nadèniacáaníta Dios itàacái. ²⁸ Càmita Dios iicáca wenàiwica càide iyúwa yàasunáywa íwalíise meedá yáí nadèniacáca nasèenáywa judíonái, nadèniacáca nacái judíonái iicácanáywa ínatàbàawa meedá. ²⁹ Néese Dios iicáca iyúwa yàasunáywa cawinácaalí wenàiwica yeebáidèeyéica Dios itàacái báisíiri iyú. Canéeri iwèni meedáni judíonái namànicaalí circuncisiòn càide iyúwa Dios itàacái ichùllaná judíonái imànica, càmicaalí nawènúada náiwítáisewa Dios irípiná báisíiri iyú. Cawinácaalí wenàiwica yeebáidèeyéica Dios itàacái báisíiri iyú, yásí Dios iicáca nía iyúwa yàasunáywa, éwita càmicáaníta judío nía.

3

¹ Iná cawàwanáta áiba iwàwa isutáca yéemíawa nú: “¿Càinásica cayábèeri wawàsi judíonái idènia áibanái wenàiwica íicha? ¿Dios imànicatèica cayábèeri cachàiniwanái judíonái irí imàníyéica circuncisiòn càide iyúwa Dios ichùllaná judíonái imànica?” càì áibanái iwàwa isutáca yéemíawa nú cawàwanáta. ² Báisíta, Dios idéca imànica madécaná cayábanameéri wawàsi judíonái irí. Yáí wawàsi cayábèeri náicha canánama, yácata Dios itàacái Dios imàaquèericaté quèechatécáwa judíonái irí. ³ Wáalíacawa abènaméeyéi judío nadéca nawènúadaca náiwítáisewa Dios íicha. Quéwaté Dios càmlíri imáaláida yáí wawàsica imàníricaté nàawirináimi yáapícha bàaluité. ⁴ ¡Càmírita! Dios càmlíri itàani chìwái iyúwa. Ewítasica cachíwacaalí macái wenàiwicatá, càicáaníta Dios imànípiná càirípináta báisíiri iyútáni, càide iyúwa límáaná. Càité nacái áiba profeta itànàca tàacáisi Dios inùmalcúise, yá íimaca:

“Pía Dios, áibanái náimaca càmitasa báisí pitàacái, quéwa píasáidapíná macái wenàiwicanái irí báisíricani yáí pitàacáica pimànicaalípiná macáita machacàníiri iyú càide iyúwaté púmáaná”,

íimacaté yáí profetaca.

⁵ Wía èeri mìnánica wamànica wabáyawanáwa cháí èeri irícu, quéwa canáca Dios ibáyawaná, canásíwa. Iná cawàwanáta abènaméeyéi judío báawéeyéi ííwítáise nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa manuúsíwata yéewacaténá macái èeri mìnánái náalíacawa máini cayábèeri wáichani, yáí Diosca. Càipíná wayúudàaca Dios, iná càmita Dios icúa wenàiwica machacàníiri iyú yúuwichàidacaalí wía, wayúudàacáináni”, càì abènaméeyéi judío náimaca. Núumacáita meedá càide iyúwa abènaméeyéi íináidáanápínáwa cawàwanáta. ⁶ ¡Càmírita! Báisícaalí càmita Dios imàni wenàiwica irí machacàníiri iyútá, yá canáca yéewaná Dios yúuwichàidaca nía nabáyawaná íwalíisétá.

⁷ Aibanái báawéeyéi nacái nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wachíwawa áibanícaténá yáalíacawa máini machíwéerica Dios, cayábèeri nacái èeri mìnánái íichani, yáí Diosca. Iná canáca yéewaná Dios yúuwichàidaca wía, wayúudàacáináni”, càì áibanái báawéeyéi náimaca. ⁸ Néese náima àniwa: “Wàacué wamànica báawéeri manuúsíwata wayúudàacaténá Dios manuúsíwata”, càì áibanái báawéeyéi náimaca. Aibanái iwàwéeyéica imànica nulí báawéeri, nadéca nacàlidaca nachíwawa nùwali, náimaca nuéwáidacasa wenàiwica càiri cachíwéeri tàacáisi iyú. Quéwa cawinácaalí càiyéica íimaca, Dios yúuwichàidapíná nía nábáyawaná íwalíisewa.

Todos somos culpables

⁹ Iná báisíta wía judíoca, càmita cayába wía áibanái íicha. Nudéca núasáidaca cabáyawanáca wía judíoca càide iyúwa macái èeri mìnánái cabáyawanáaná nía. Macáita nacái wabáyawaná idéca idacúaca wía iyúwa presoíyéi. ¹⁰ Càité profetanái natànacaté Dios itàacái. Náimaca:

“¡Canácata wenàiwica imàníríca cayábèeri! ¡Canásíwata, ibatàa abèeri piná!

¹¹ Canásíwata nacái yáalíeriwa Dios ííwítáise íwali, canácata icutèeri yáalíacaténáwa Dios íwali.

¹² Macáita nacái náucacawa nèepunicawa déeculé Dios íicha. Macáita nadéca nawènúadaca náiwítáisewa cayábèeri íicha, namànícacaténá nabáyawanáwa meedá. Canácata imàníríca cayábèeri, canásíwata.

¹³ Càica nacanápide iyúwa càliculli yàacuèricawa, nacàlidacáiná casaquèeri tàacáisi càiride iyúwa yàasèeri chéecáimi isàni. Cáanáica nachíwa. Namànica áibanái irí báawéeri natàacái iyúwa càide iyúwa àpi yúuwichàidacaalí wía iculálé iyúwa.

¹⁴ Cáanáica nálúa, nacúisaca náichawa áibanái báawéeri tàacáisi iyú.

¹⁵ Caqualéta nàca nanúaca wenàiwica canéerica ibáyawaná.

¹⁶ Ata alénácaalí nàya nàuwichàidaca wenàiwica.

¹⁷ Càmita náalimá nayúudàaca áibanái iyáanápíná matuibanáiri iyú náapichawáaca.

¹⁸ Canásíwacatáita náalíawa iwàwacutá cáaluca naicáca Dios”,

càité nàimaca níái profetaca itànèyèicaté tàacáisi Dios inùmalicúise.

¹⁹ Wáallacawa Dios imàacacaté profetanái itànàaca càiri tàacáisi judionái irí, wía idèniyèyèica Dios itàacái wáallacaténáwa canáca yéewaná wáimaca mabáyawanácasa wía, yácáiná Dios itàacái bàaluisàimi yáasáidaca walí cabáyawanáca macáita, wía èeri mìnánáca, iwàwacutá nacái Dios yùuwichàidaca wía canánama wabáyawaná ìwalísewa. ²⁰ Iwàwacutá Dios yùuwichàidaca wía canánama canácáiná wenàiwica Dios iiquéeripiná mabáyawanéeri iyú, canácáiná wenàiwica yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa tàacáisi ìmáaná profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. Yái tàacáisi bàaluisàimica yáasáidacáita walí cabáyawanáca wía, wía imàníyèyèica ìbáyawanáwa.

La salvación es por medio de la fe

²¹⁻²² Quéwa Dios idéca yáasáidaca walí áiba wawàsi wàlisài, càinácaalí yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía, éwita càmicáaníta wáalimá wamànica macáita càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ìmáaná. Wáallacawa báisícáni, yái wawàsi wàlisàica, Dios itàacái bàaluisàimi icàlidacáiná walíni, yái Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise, áibanái profeta nacái. Mabáyawanáca Dios iicáca wía cawinácaalí wéená yeebáidéerica Jesucristo. Càita Dios imànica abédanamata macái wenàiwica irí cawinácaalí yeebáidéerica, càinacáiná Dios iicáca macái wenàiwica ìwítanáá abédanamata. ²³ Dios imànica abédanamata macáita irí, níacáiná macáita namànica nabáyawanáwa, yá canácata imàníríca càide iyúwa Dios iwàwáaná cayábáanápíná Dios iicáca nía. ²⁴ Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica mawèníri iyú nacái: Mabáyawanáca iicáca wía. Càita Dios idéca iwàsáaca wía yáasu yùuwichàacáisi ìchawa, cawinácaalí yeebáidéeyèyèica Cristo Jesús. ²⁵ Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wáichawaliná. Cristo yéetácáináitéwa, iná Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ìbáyawaná ìcha, cawinácaalí yeebáidéeyèyèica Cristo yéetácacawa nabáyawaná ìwalíse. Càita Dios imàalàidacaté wáicha wàuwichàanápínatéwa méetáuculé Dios ìcha càiripináta. Dios imànicaté càì yáasáidacaténaté imànica macáita machacàníri iyú, éwitaté ìdeniàcáaníta wàawirináimi namáníná nabáyawanáwa bàaluité. ²⁶ Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wabáyawaná ìwalíse yáasáidacaténá sìucade Dios imànica iyaca macáita machacàníri iyú, iwàwacutácináté mabáyawanéeri wenàiwica yùuwichàacawa Dios yáasu yùuwichàacáisi iyú èeri mìnánái ìbáyawaná ìwalíse. Mamáalàacata nacái Dios imànica macáita machacàníri iyú mabáyawanácaalí iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyèyèica Jesús yéetácatéwa nabáyawaná ìwalíse.

²⁷ Càì Dios imànica walí mabáyawanácaténá iicáca wía. Iná canáca yéewaná wáimaca wadécasa wamànica cayábéeri yéewanápinása mabáyawanáca Dios iicáca wía. ¡Canásíwa! Canáca yéewaná cáimacái waicáca wíawawa áibanái ìcha. Càmita wamàní macáita càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyèyèica Jesucristo. ²⁸ Iná yéewa wadéca wáallacawa cayábani: Mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo. Càmita mabáyawaná Dios iicáca nía ìwalíse yái namánínáca càide iyúwa Dios itàacái bàaluisàimi ìmáaná.

²⁹ Dios càmiríta abéta judionái icuèrináca. Nacuèrináta nacái níái càmiyèyèica judío. ³⁰ Yácáiná abéerita yái Diosca. Canácata ìcha áiba, yái Diosca iiquéerica mabáyawanéeri iyú macái wenàiwica yeebáidéerica Jesucristo. Càì Dios imànica judionái irí, càmiyèyèi judío irí nacái. ³¹ Quéwa, éwita wáallacáanítawa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo, càicáaníta càmita caná iwèni waicáca yái tàacáisi bàaluisàimica Dios imàaqueericaté wàawirináimi irí. Néese wawàwa wáasáidaca máiníri cawènicani.

4

El ejemplo de Abraham

¹⁻² Néese, cawàwanáta abenámeyèyèi judío nawàwa nàimaca nulí: “Wàawirimi Abraham imànicaté cayábéeri ináté yéewa cayábaca Dios iicácani”, càì nawàwa nàimaca. Quéwa càmitaté Dios iicá Abraham mabáyawanéeri iyú ìwalíse yái cayábéerica Abraham imànírícaté. Mabáyawanácaalíte Dios iicáca Abraham ìwalíse yái cayábéerica Abraham imànírícatá, yáté yéewa Abraham cáimacáica iicáca yáawawa áibanái ìchatá. Quéwa, canácaté yéewaná Abraham cachàinica iicáca yáawawa Dios iicá. ³ Canácaté yéewaná Abraham cáimacáica iicáca yáawawa yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté ìmaca: “Abraham yeebáidacaté Dios, ináté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham”, càì ìmaca Dios itàacái profeta itànèericaté. ⁴⁻⁵ Uwé, macáita wáallacawa wenàiwica ìbaidacaalí cháì èeri iricu, yásí nàaca iwèni. Càmita nàa iríni mawèníri iyú, néese iwàwacutá ìbaidaca yeedácaténá iríwa plata. Quéwa càmita càì Dios yáaca yáasu wenàiwica iwèniwa. Dios imànica nalí cayábéeri mawèníri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios, yái Diosca iwàwéerica mabáyawanáca iicáca wenàiwica cabáyawanéeyèyèi, yásí mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí yeebáidéerica Dios, éwita càmicáanítacáa imàni

wawàsi cayábèeri Dios iicáca. ⁶ Càité nacái rey David itànàca Dios itàacái bàaluité. David ìmacaté casimáica cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú éwita càmíicánítàacá imàni macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁷ Càité David itànàca:

“¡Casimáica wenàiwicanáí Dios imàaquéeyéica iwàwawa ibáyawaná ícha, càinácaalí báawéeri namàníricaté!

⁸ ¡Casimáica wenàiwica càmírica Wacuèriná Dios iicá cabáyawanéeri iyú!”
càité ìmaca David.

⁹ David càmítaté icàlida wàwali abéta wía judíoca casimáiná wía. Néese icàlidacaté nàwalini nacái níái càmíyéica judío, cawinácaalí yeebáidéeyéipinaté Jesucristo. Wadéca wacàlidaca mabáyawanacaté Dios iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios. ¹⁰ Mabáyawanacaté Dios iicáca Abraham ipíchawáiseté namànica Abraham irí circuncisión. ¹¹ Quééchatécáwa mabáyawanáca Dios iicáca Abraham bàaluité Abraham yeebáidacaalíté Dios. Néeseté namànica circuncisión Abraham irí. Càité circuncisión iyú Dios yáasáidaca mabáyawanacaté iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios. Cayábacaté Dios iicáca Abraham íiwitáise Abraham yeebáidacaalíté Dios ipíchawáiseté judíocani yái Abrahamca. Iná yéewa yái Abrahamca, càicanide iyúwa nàawirimi macái càmíyéi judío yeebáidéeyéica Dios. Càita mabáyawanáca Dios iicáca càmíyéi judío nacái, neebáidacaalí Dios, éwita càmíicánita namàni circuncisión. ¹² Yácata judíonáí yàawirimi nacái, yái Abrahamca, cawinácaalí judíonáí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná ipíchawáiseté judíocani.

La promesa se cumple por medio de la fe

¹³ Píaliacuéwa Abraham iyacaté cawàwanáta quinientos camuí ipíchawáiseté Moisés yàasu èerité. Bàaluité Dios icàlidaca Abraham irí cáimiétacanéeri iyúni yàanápínaté Abraham irí macái cáli iyéerica cháí èeri iricu, itaquénáinámi irí nacái Abraham yáapicha. Quéwaté Dios càmíirita icàlida Abraham irí càiri tàacáisi cáimiétacanéeri iyú ìwalíise yái Abraham imànínáca càide iyúwa Dios itàacái ìmáaná profeta Moisés itànèericaté, bàaluitécáiná canátàcáwa Moisés yàasu cuyàluta Abraham yàasu èerité. Néese Dios icàlidacaté Abraham iríni Abraham yeebáidacaalíté Dios imànínápinaté Abraham irí cayábèeri. Yáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham. ¹⁴ Abénaméeyéi judío náimaca iwàwacutáanása wamànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta ìmáaná yéewanápináca Dios imànica walí cayábèeri, yái cayabéerica Dios icàlidéericaté ìwali Abraham irí cáimiétacanéeri iyú. Quéwa càmita báisi natàacái. Báisicaalítáni, yá canéerica iwèni meedátáni, yái weebáidáanáca Dios, canéerica iwèni nacái yái tàacáisi Dios icàlidéericaté Abraham irítá, canácáináta wenàiwica yáaliméeri imànica macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta ìmáaná. ¹⁵ Càmita yéewa cayába wáapicha Dios profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yácáiná Dios itàacái yáasáidaca cabáyawanáca wía, iwàwacutá nacái Dios yúuwicháidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Dios itàacái iyaca cháí èeri iricu, iná yéewa wáalíacawa cabáyawanáca wía macáita, wía èeri mìnánáca.

¹⁶ Wáalíacawa canácata wéená yáaliméerica imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái ìmáaná. Iná iwàwacutá Dios imànica walí cayábèeri mawèníri iyú, wía yeebáidéeyéica Dios, yéewacaténa macáita wía Abraham itaquénáinámica, weedáca walíwa yái cayabéerica Dios icàlidéericaté ìwali cáimiétacanéeri iyú wàawirimi Abraham irí, wía judíoca, píacué nacái càmíyéica judío. Yái cayabéerica, càmíiricata abéta walípiná, wía judíoca yeebáidéeyéica Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Néese Dios imànínáca cayábèeri càmíyéi judío irí canánama nacái, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Càita Dios iicáca Abraham iyúwa wàawirimi, macáita wía yeebáidéeyéica Dios. ¹⁷ Dios icàlidacaté càiri tàacáisica Abraham irí bàaluité. Dios ìmacaté: “Nudéca numáacaca pía madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawiripiná pía”, ìmacaté yái Diosca. Iná mabáyawanáca Dios iicáca madécaná wenàiwica íiwitáaná cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Yácata Wacuèriná Dios wàawirimi Abraham yeebáidéericaté, yái Diosca icáucàidéerica yéetéyéimiwa, yáaliméeri nacái idàbaca wawàsi càmíiricáwa ìya siuca.

¹⁸ Ewítaté máinicánita béericani yái Abrahamca, càicánita Abraham yeebáidacaté Dios itàacái yéewanápinaté idèniaca ìriwa. Ináté “Madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawiricani”, yái Abrahamca, càide iyúwaté Dios icàlidáaná iríni: “Manúbéeyéipiná pitaquénáinámica”, ìmacaté yái Diosca. ¹⁹ Abraham idèniacaalíté batéwa cien camuí, yáté yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwítaté Abraham yáalíicánítawa néetánápinátéwa mesúnamáita, yái Abrahamca, úa nacái yàacawéetúa Saraca. Càité Abraham yeebáidaca Dios, éwita máinicánita béeyéica nía nadèniánápinaté néenibewa. ²⁰ Abraham yeebáidacaté Dios mamáalàacata. Càmitaté Abraham iwènúada íiwitáisewa tàacáisi ícha Dios icàlidéericaté irí cáimiétacanéeri iyú imàcánápinaté quéenibeca Abraham. Yeebáidacaté Dios manuísíwata cachàniwanáí mamáalàacata. Yáacaté nacái Dios irí cayábèeri. ²¹ Yáté Abraham yeebáidaca macái ichàini iyúwa cachànica Dios, yáaliméericaté imànica macáita càide iyúwaté ìmáaná Abraham irí

cáimiétacanéeri iyú. ²² Abraham yeebáidacaalíté Dios tàì íiméeri iyú, yá mabáyawanacáté Dios iicácani.

²³ Càmitaté natànàa abéerita Abraham iwali mabáyawanacáté Dios iicácani. ²⁴ Néese natànàacáté càiri tàacáisi wáwali nacái, mabáyawanácáiná Dios iicáca wia weebáidacaali Dios, yái Dios imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi fícha. ²⁵ Dios imàacacáté Jesús yéetácawa wabáyawaná iwalíse iwasáacaténá wía Dios yáasu yúuwichàacáisi fícha. Néeseté Dios imichàidaca Jesús yéetácáisi fícha yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía.

5

Libres de culpa

¹ Iná siúcáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía, wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacáíwa. Mabáyawanáca Dios iicáca wía, iná cayábaca wáapícha Dios matuibanáiri iyú Wáiwacali Jesucristo iwalíse, Wáiwacali yéetácáinatéwa wabáyawaná iwalíse. ² Cristo yéetacátéwa wáichawalíná, iná cayábaca Dios iicáca wía, imànica walí cayabéeri, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Yá manuía wáináidaca wawáwawa Dios iwali, casímái nacái wawáwawa idécunitàacá wacúaca wáyáanápiná chènuniré Dios yáapícha icamaláná mèlumèlúiri irícu, cáimiétaquéri iyú nacái, càide iyúwa Dios iyáaná. ³ Càita nacái casímáica wawáwawa siúcáisede iwàwacutácaali wáuwichàacawa. Wáaliacáináwa yúuwichàacáisi yéewáidaca wía yéewacaténá màulenáca wía, cachàini nacái wáiwitáise Wáiwacali iwaliwa wáidenlanápiná wáuwichàanáwa mamáalaacata. ⁴ Màulenácaali wía, yási wáasáidaca weebáidaca Wáiwacali itàacáíwa tàì íiméeri iyú. Idécánámi càì wáasáidaca cachàinica wáiwitáise, yási máini cachàiniwaná manuía wáináidaca wawáwawa Wáiwacali iwaliwa wáalimáanápiná wáidenlaca wáuwichàanáwa mamáalaacata àta wàanàacataléta chènuniré. ⁵ Néese manuíaali wáináidaca wawáwawa, yá càmíta báì wía, yáccáiná Dios imànipiná walí cayabéeriwa chènuniré càide iyúwaté íimáaná walí. Wáaliacawa Dios imàninápiná càì ibànùacáinaté Espíritu Santo wawáwalculé, yái Espíritu imàaqueerica wáaliacawa macái wawáwalcuisewa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata.

⁶ Wáaliacawa cáinináca Dios iicáca wía, bàaluitécáiná càmicaalíté wáalimá wawasàaca wíawawa Dios yáasu yúuwichàacáisi fícha, yáté Cristo yàanàaca aléi èeri irículé yáasu èerité, yáté yéetácawa wáichawalíná, wía bàawéeyéica. ⁷ Máini càulenáca wéetácawa áiba wenàiwica íchawalíná wayúudàacaténáni, éwita cayabéericáaníta íiwitáiseni. Quéwa cayábasíwéericaali íiwitáise, yá cawáwanáta abénaméeyéi yéetápinácawa íchawalíná nayúudàacaténáni. ⁸ Quéwa Dios ibànùacáté Cristo yéetáanápinátéwa wáichawalíná éwitaté cabáyawanácaaníta wía. Càité Dios yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía. ⁹ Siúcáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía Cristo yéetácáinatéwa wáichawalíná, iná yéewa wáaliacawa báisíiri iyúcani Cristo iwasáanápiná wíawa Dios yáasu yúuwichàacáisi fícha, èeri imáalàapínácaaliwa. ¹⁰ Wáaliacawa Dios iwasáanápiná wíawa, bàaluitécáiná idécunitàacá wáuwideca wamànica Dios, yáté cáinináca Dios iicáca wía, iwáwacaté nacái imànica walí cayabéeri, Dios líri yéetácáinatéwa wabáyawaná iwalíse. Iná yéewa cayábaca wáapícha Dios siúcáisede matuibanáiri iyú. Néeseté Cristo imichàacátéwa yéetácáisi fícha, iná yéewa wáaliacawa báisíiri iyúcani Cristo iwasáanápiná wíawa Dios yáasu yúuwichàacáisi fícha, íiwitáise càuri iyúwa, cachàiníri nacái, cayábacáiná wáapícha Dios siúcáisede matuibanáiri iyú. ¹¹ Yá nacái casímáica wawáwawa Dios yáapícha Wáiwacali Jesucristo iwalíse, cayábacáiná wáapícha Dios matuibanáiri iyú Cristo yéetácáinatéwa wáichawalíná.

Adán y Cristo

¹² Bàaluité, yái idàbàanéericaté asialica imànicaté ibáyawanáwa; càité idàbaca wenàiwicanáì imànica ibáyawanáwa cháì èeri irícu. Càité nacái idàbaca néetácawa méetàuculé Dios fícha nabáyawaná ichùullacawa. Càité nacái yéetácáisi yàanàaca macái wenàiwicanáì iwali macáicáinatá namànicaté nabáyawanáwa. ¹³ Ipíchawáiseté Dios imàacaca itàacáíwa profeta Moisés íri israelitaná iripíná, yáté macái èeri minánáì yáawirinámi namànicaté nabáyawanáwa. Ináté néetácawa nabáyawaná ichùullacawa. Càmicaalíté wenàiwica yáaliawa Dios iwáwáaná nàyaca machacàníiri iyútá, yá càmitaté cabáyawaná niatá. Quéwa náalacátéwa. ¹⁴ Yáté wenàiwicanáì yéetácawa Adán yáasu èericatáiseté àta profeta Moisés yáasu èerité nacái namànicáinaté nabáyawanáwa éwita càmicáanítaté nayáa àicu iyacaná càide iyúwaté Adán iyáaná abéeri àicu iyacaná íiwitáaná càmlíricaté Dios ibatàa wenàiwica iyáaca. Siúcade wéewáidacuéwa Adán iwali, Cristo iwali nacái, yái yàanèeripínacaté madécáná camuí Adán idénámi.

¹⁵ Quéwa yái Adán ibáyawanámícaté, máini áiba íiwitáanáde fícha yái cayabéerica Dios imànírica walí mawèníiri iyú. Madécáná wenàiwica néetácawa abéeri asiali ibáyawaná iwalíse, yái Adánca, quéwa Dios idéca imànica walí cayabéeri manuísíwata mawèníiri iyú wía madécáná wenàiwicaca. Dios idéca imànica walí cayabéeri abéeri asiali iwalísená, yái Jesucristoca. ¹⁶ Abéeri asiali ibáyawaná, yái Adánca, máini áiba íiwitáanáde fícha yái

cayábéerica Dios imànrírica walí mawènríri iyú. Cabáyawanáca macáita wenàiwica Adán ibáyawaná iwalíse quéwa Dios idéca imànica cayábéeri mawènríri iyú wenàiwicanáí irí abéeri asialí iwalísená, yáí Jesucristoca, mabáyawanácaalíté Dios iicáca wenàiwica imànífyéicaté ibáyawanáwa manuísíwata. ¹⁷ Báisíta wenàiwicanáí néetácatéwa abéeri asialí ibáyawaná iwalíse, yáí Adánca. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri manuísíwata mawènríri iyú, iná yéewa wáalíacawa báisírí iyúcani, wía Dios iiquéeyéica mabáyawanéeri iyú, wáyapíná cáimiétaquéeri iyú, casímáiri iyú nacáí wacáuca wálisáí yáapichawa abéeri asialí iwalísená, yáí Jesucristoca.

¹⁸ Càité Adán ibáyawaná cabáyawanácaté imànica macáí wía èeri mìnánáica Dios yúuwicháidánápináté wía. Quéwa Jesucristo imànicaté cayábéeri càide iyúwaté Dios iwàwáaná yéetáanápinátéwa wabáyawaná iwalíse yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca macáita wía. ¹⁹ Iimáanáca cabáyawanáca wía madécáná wenàiwicaca abéeri asialí ibáyawaná iwalíse yáí báawéerica abéeri asialí imàníríicaté, yáí Adánca, càimíríicaté imàni càide iyúwaté Dios ímáaná. Càita nacáí mabáyawanáca Dios iicápiná wía madécáná wenàiwicaca iwalíse yáí cayábéerica abéeri asialí imàníríicaté, yáí Jesucristoca, yáí yeebáidéericaté iyúwa Dios ichùullaná imànica.

²⁰ Dios imàacacaté itàcáíwa profeta Moisés irí yéewacaténá wenàiwicanáí yáalíacawa máini cabáyawanáca nía. Quéwa éwita wamànicáanítaté wabáyawanáwa manuísíwata, càicáaníta Dios imànicaté walí cayábéeri mawènríri iyú manuísíwata cacháiníwanáí wabáyawaná manuírí ícha. ²¹ Quéechatécáwa wenàiwica néetácatéwa méetáuculé Dios ícha càiripínáta nabáyawaná ichùullacawa. Quéwa siúcáise de Dios, yáí cayábéeri íiwítáiseca, icúaca wía imànicaténá walí cayábéeri mawènríri iyú, yá mabáyawanáca Dios iicáca wía, yàaca nacáí wacáuca càimírí imáaláawa Wáiwacalí Jesucristo yéetáací iwalíse.

6

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

¹ Cawàwanáta áibanáí iyúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca cayábaca càicaalí wáimaca: “Wamànicué wabáyawanáwa mamáalàacata manuísíwata yéewanápiná macáí èeri mìnánáí náalíacawa máinírí cayábaca Dios íiwítáise néemlacáiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná manuírí ícha”, càí áibanáí ínáidacawa. ² ¿Càimíríita! Wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàcáí càmita iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa quirínama. Péemiácué comparaciòn: Wenàiwica yéetéerimiwa càmita yáalímá imànica quirínama ibáyawanáwa cháí èeri írícu. Càita nacáí wía. Càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, iná iwàwacutá càmita quirínama wamànica wabáyawanáwa. Wamànicaalí wabáyawanáwa mamáalàacata, càmita wáalímá wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ³ ¿Càmitasicué píalíwa wadàbacaté wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa? Càité wadàbaca wàyaca weebáidacaalíté Cristo Jesús itàcáí wabautizáanápinátéwa wáasáidacaténá weebáidaca. Siúcade wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yáí yéetéericatéwa wáichawalíná, iná iwàwacutá wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, càimínápiná quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁴ Yáí wabautizáanácawa, yácata yéetáacísi yéenáiwaná nacáiri. Càide iyúwa nabàlìacaalí yéetéerimiwa càliculí írìculé, càita nacáí walìcúacatéwa únì yáaculé càide iyúwa wéetáca nacáicaalíwa Cristo yáapicha wabautizáacaalítéwa wáasáidacaténá weebáidaca Cristo itàcáí. Wabautizáacaalítéwa, yáté wáasáidaca wadàbacaté wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa. Wabautizáacaalítéwa, yáté wáasáidaca Dios yàacaté wacáuca wálisáí yéewanápiná wàyaca wálisáí wáiwítáise yáapichawa càide iyúwaté Wáaniri Dios cacháimírí íiwítáise imicháidánáté Cristo yéetáacísi ícha.

⁵ Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, iná wadéca wadàbaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Càita nacáí báisíríri iyú wadènlaca siúcáise de wacáuca wálisáíwa Cristo yáapicha. ⁶ Wáalíacawa Dios idéca ichuidaca wáicha wabáyawaná, yáí wáiwítáise bàalúisáimi íchànica, Cristo yéetáací iwalíse, yáí natàtèericaté cruz íwali, yéewanápiná chuìca wáicha wabáyawaná, yéewanápiná nacáí càmita wamàni mamáalàacata wabáyawanáwa, iyúwa áibanáí yáasu wenàiwicanáí iwàwacutáaná íbaidaca mawènríri iyú náiwacalí íríwa. ⁷ Càide iyúwa yéetéerimiwa càimíná imàni ibáyawanáwa quirínama cháí èeri írícu, càita nacáí wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, iná iwàwacutá càmita quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁸ Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, iná wadéca wadàbaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Iná yéewa wáalíacawa báisíríri iyúcani wàyaca abédanamata Cristo yáapicha. ⁹ Cristo idéca imicháacawa yéetáacísi ícha, iná yéewa wáalíacawa càmita quirínama yéetáwa ániwa. Càmita quirínama yéetáacísi yáalímá imawènladacani. ¹⁰ Cristo yéetácatéwa abé yáawíríata ichuidacaténá wáicha wabáyawaná càiripínáta, yáí wabáyawaná íchànica, quéwa siúcáise de Cristo iyaca càiripínáta Dios yáapicha imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Càitacué nacáí pia. Cristo Jesús yéetácatéwa píchawalínácué, néeseté ícáucáacawa, iná iwàwacutácué píicáca

piawawa iyúwa wenàiwica yéetéyéicatéwa ibáyawaná íchawa, piyacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Iná picácué pimàni pibáyawanáwa. Néese piyacué iyúwa cáuyéi wenàiwica Dios irípiná, iyúwa wenàiwica imichèyéicatéwa yéetácáisi ícha, piyacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapicha pibaidacatenácué Dios irípiná cáimietaquéeri iyú.

¹²Iná picácué pimàca piíwitáise cabáyawanéeri ichùullaca pía pimàninápiná pibáyawanáwa iyúwa piíwitáise cabáyawanéeri iwàwaaná. ¹³Picácué pimàca piíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaca pía iyúwa piíwacali pimàninápinácué mamáaláacata pibáyawanáwa piíná iyúwa, piíwitáise iyú nacáiwá. Néese pimàcacué piawawa Dios irí pimànicaténácué cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwaaná. Bàaluitécáiná piyacatécué déeulé Dios ícha iyúwa yéetéyéimiwa pibáyawanácué yáapichawa, quéwa siúcade iwàwacutácué pimàacaca piawawa Dios irí piyacatenácué càide iyúwa piíwitáise wàlisàì ímáaná picáuca wàlisàì yáapichawa, pimànicaténácué cayábéeri macáì piíwitáise iyúwa càide iyúwa Dios iwàwaaná. ¹⁴Bàaluité piíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullacatécué pía. Yá Dios ímacaté cabáyawanácuéca pía, iwàwacutáanacué nacáì piùwichàacawa pibáyawaná ichùullacawa. Quéwa Dios idéca imànicuécá pirí cayábéeri mawèñiri iyú imàcáanápináté iwàwawa pibáyawaná íchacué, iná siúcade iwàwacutácué càmita pimàni càide iyúwa piíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullanácué pía, néese Dios ichàiniadapínácué piáwa pimànicaténácué càide iyúwa iwàwaaná.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

¹⁵Wáaliacawa Dios idéca imànica walí cayábéeri càì mawèñiri iyú: Mabáyawanáca iicáca wía éwita càmícanita wamàni macáita càide iyúwa iwàwaaná. Néese siúcade cawàwanáta áibanáì nayùunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa Dios imàacacáiná iwàwawa wabáyawaná ícha éwita càmícanita wamàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùullaná. ¡Càmírita! ¹⁶Péemiácué comparaciòn: Píaliácuéwa pimàcacaalicué piawawa áiba wenàiwica irí pimànicaténá càide iyúwa ichùullanácué pía, yásì yáasu wenàiwicaca imànicaucéca pía íbaidéeripiná irí mawèñiri iyú. Iwàwacutácué nacáì pimànica càide iyúwa ichùullaná pía. Càita nacáì piácué: Pimàcacaalicué pibáyawaná ichùullaca pía, yásì pibáyawaná yáasu wenàiwicaca imànipínácuéca piáwa, yá pèetápinácuéca mèetáculé Dios ícha pibáyawaná yáapichawa. Quéwa pimànicaalicué càide iyúwa Dios ichùullaná pía, yásì Dios yáasu wenàiwicaca imànipínácuéca piáwa, yá piyapínácuéca machacàniri iyú. ¹⁷Quéwa nùaca Dios irí cayábéeri piwalicué. Bàaluité pimànicaténácué càide iyúwaté pibáyawaná ichùullanácué pía, quéwa siúcade pèebáidacuéca tàì ímèeri iyúni yáì tàacáisi cayábéerica Dios íbanuèricaté wenàiwica irí nèewáidacatenácué iyú pía. ¹⁸Dios idéca iwàsàacuéca pía piíwacali bàaluisàimi íchawa, yáì pibáyawaná ichànica ichùulièricatécué pía. Yá pidécueca pidábaca piyaca machacàniri iyú càide iyúwacué Píiwacali wàlisàì ichùullanácué pía, yáì Wáiwacali Jesucristoca. ¹⁹(Nucálidacuéca nùyaca piríni càide iyúwa wenàiwica itàaníná alisèeri tàacáisi iyú càmícanácué píalía péemica cayábani cànácaalí ímáaná, càulenácáinacué píchani.) Quéechatécáwa pimàcacatécué pibáyawaná ichùullaca pía pimànicaténáté pibáyawanáwa casaquèeri manúisíwata. Quéwa siúcade iwàwacutácué pimàacaca piawawa Dios irí piyacatenácué machacàniri iyú càide iyúwa Dios iwàwaaná, pibaidacatenácué Dios irípiná mabáyawanáwaca macáì píchàini iyúcuéwa.

²⁰Pimànicaalítécué càide iyúwa pibáyawaná ichùullanácué pía, yáté càmitacué píibaida Dios irípiná, ináté càmitacué pimàni cayábéeri piyacatenácué machacàniri iyú. ²¹Píaliácuéwa cayába càmitaté piya casíimáiri iyú, néese pibáyawanácué itecaté yáacawa pía iriculé yáì yéetácáisica càmírica imáaláawa. Báicuéca pía siuca iwálíse yáì pimàniricatécué, iná canéerica iwèni piríni yáì iyúwaté piyáaná bàaluité. ²²Quéwa Dios idéca ichùidacuéca pícha pibáyawaná, yáì piíwitáise bàaluisàimi ichànica. Yá pidécueca pidábaca píibaidacuéca Dios irípiná iyúwa yáasu wenàiwica. Yá pidécueca pèedáca píriwa yáì cayábéeri iwènica: Dios imàacacué píibaidaca irípiná mabáyawanéeri iyú cháì èeri írúcu, yá nacáì imàacapínácué piyaca yáapicha chènuniré càiripináta. ²³Abéericata nawèni needáca nalíwa cawinácaalí imàníyíéca íbáyawanáwa. Needáca nalíwa meedá yéetácáisi. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri mawèñiri iyú, yàaca wacáuca càmíri imáaláawa Wáiwacali Cristo Jesús yáapicha, wía yèebáidéeyéica itàacáì.

7

Un ejemplo tomado del matrimonio

¹Píacué nuénánáì judíoca, yáaliyéicawa tàacáisi iwali profeta Moisés itànèericaté Dios inùmallucíse. Píaliácuéwa yáì tàacáisi ichùullaca wenàiwica abéta idècunitáacá càucani yáì wenàiwicaca. ²Péemiácué comparaciòn: Dios itàacáì ímaca walí, canrícháua inanáì càmita udé uèpucawa uniri íchawa àta yéetácatalétawa uícha, ímacáiná càì yáì tàacáisica Dios imàaquèericaté profeta Moisés irí. Quéwa uniri yéetácaalíwa uícha, yá imáaláacawa yáì matrimonioca, yásì canáca ubáyawaná éwita uedácaalí ulíwa áiba àniwa. ³Iná uimácaalí áiba

asìali yáapicha càmirica unìrisíwa idècunitàacá cáuca yái unìrica, yá umànica ubáyawanáwa. Quéwa unìri yéetácaaliwa úicha, yá imáalàacawa yái matrimonioca. Yási ùalimá ucásàacawa áiba asìali yáapicha mabáyawanéeri iyú.

⁴ Càita nacái piacué nuénánáica. Bàaluité máini cabáyawanácuéca pía, ínáté càmitacué píalimá pímanica càide iyúwaté Dios itàacái ímáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté. Quéwa Cristo yéetácatéwa píchawalínacué, íná yéewa cáicuéca píade iyúwa wenáiwica yéetéeyéicatéwa profeta Moisés yáasu tàacáisi íicha. Càmitacué quirínama yáalimá ichùullica pía. Siúcáisede Cristo yáasu wenáiwicacuéca pía, yái imichèericatéwa yéetácaisi íicha. Càita wáalimá wamànica cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵ Bàaluité wáyaca wabáyawaná yáapichawa, yáté wéemlaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté íméerica càinacaalí Dios iwàwaca wáyaca machacànìiri iyú. Wáalíacatéwa càirínacaalí wawási Dios imáisanìericaté wamànica, ínáté máini wawàwacaté wamànica càiri wawási. Iná yái wabáyawanáca itecaté yáacawa wía yéetácaisi iriculé méetàuculé Dios íicha càiripináta. ⁶ Quéwa idéca chuica wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi ichànica, ichùulìericaté wamànica wabáyawanáwa méetàuculé Dios itàacái íicha. Iná Dios idéca iwásàaca wía wáibaidacaténá irípiná wacúca wálisài yáapichawa Espiritu Santo yèerica walí. Càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùulianá wía, yái wáiwitáise bàaluisàimica càmiri iwàwa wamànica càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yái bàaluisàimi tàacáisca profeta Moisés itànèericaté.

El pecado que está en mí

⁷ Cawàwanáta áibanái wenáiwica iyúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca báawaca meedáni yái tàacáisi Dios imàaquèericaté profeta Moisés irí. ¡Càmìirita! Néese, máini cayábèericani yái tàacáisca, quéwa nùalíacáinatéwa Dios imáisaníata nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, íná máini nuwàwacaté numànica nubáyawanáwa. Càmicaalíté tàacáisi imáisanía nuwàwaca numànica nubáyawanáwatá, yá càmitaté máini nuwàwa numànica nubáyawanáwatá. ⁸ Quéwa máini cachànicaté mamáalàacata yáacatéwa nubáyawaná ivalíise yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise, yái tàacáisi imáisanìericaté nuwàwaca numànica nubáyawanáwa. Yá nubáyawaná yáalimáidacaté núa ivalíise yái Dios itàacáica, imàacáanápíná nuínáidacawa numànínápíná nubáyawanáwa macái íiwitáaná, macái wawási Dios imáisanìerica wamànica. Càmicaalí wáalíawa Dios imáisaníaca wamànica áiba wawási báawéeri, néese càmita máini wawàwa wamànica yái wawási báawéerica. ⁹ Bàaluité càmita nùalía Dios imáisaníaca wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, ínáté nùyaca matuúbanáita, càmita achúma nuínáidacawa nuwàwawa nubáyawaná ivalíwa. Quéwa idècanámité nùalíacawa Dios càmita iwàwa wáináidacawa wamànínápíná wabáyawanáwa, yá máini cachànicaté mamáalàacata yáacatéwa nubáyawaná ichàini nuwàwáanápínáté numànica nubáyawanáwa. Yá nùalíacatéwa cabáyawanáca núa, iwàwacutáanápínáté nacái nuétáacawa méetàuculé Dios íicha càiripináta nubáyawaná ichùullicawa. ¹⁰ Dios imàacacaté itàacái cayábèerica profeta Moisés irí yásáidacaténá walí càinacaalí iwàwacutáaná wamànica wáyacaténá casímáiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái Dios yáapicha. Quéwa nubáyawaná ichiwáidaca núa numànínápíná nubáyawanáwa, íná yái tàacáisca imàacacaté nùalíacawa cabáyawanéerica núa, iwàwacutáanápínáté nacái nuétáacawa méetàuculé Dios íicha càiripináta. ¹¹ Yáté nubáyawaná yáalimáidaca núa Dios itàacái cayábèeri ivalíise, yáté nubáyawaná ichiwáidacaté núa. Yá nubáyawaná cabáyawanáca imànicaté núa Dios itàacái iyú, nuétáanápínátéwa méetàuculé Dios íicha càiripináta nubáyawaná ichùullicawa.

¹² Máini cayábèericani, yái tàacáisca Dios imàaquèericaté profeta Moisés irí, imáisaníacáiná wamànica wabáyawanáwa. Máini cayábèerica nacái yái tàacáisi imáisanìerica wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. Yái tàacáisca yéewáidaca wía wáyacaténá machacànìiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cayábèericani yái tàacáisca iyúudacáiná wía wáyacaténá casímáiri iyú. ¹³ Yái cayábèeri tàacáisca profeta Moisés itànèericaté, canáca yéewaná wayuunáidaca báawéericani ivalíise yái ímáanáca iwàwacutáca wéetáacawa méetàuculé Dios íicha càiripináta wabáyawaná ichùullicawa. ¡Càmìirita! Néese máinicáiná cabáyawanáca núa, íná nùalíacáinatéwa Dios itàacái cayábèeri imáisaníaca numànica nubáyawanáwa, ínáté máini nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, yá iwàwacutácaté nuétáanápínáwa méetàuculé Dios íicha càiripináta. Iná yéewa nùalíacawa amaléeri iyúni, máini báawacani yái nubáyawanáca, nubáyawanácainá ichùullica numànica nubáyawanáwa éwita nùalíacáaníta Dios itàacái cayábèeri imáisaníaca numànica càiri.

¹⁴ Wáalíacawa báisiri iyú cayábèericani yái tàacáisca profeta Moisés itànèericaté yácáiná Espiritu Santo imàacacaté Moisés itànàacani. Quéwa báawéeri meedá nuíwítáise càide iyúwa macái èeri mìnánái íiwitáise iyáaná: Nubáyawaná ichùullica núa cachàinìiri iyú numànínápíná nubáyawanáwa, càide iyúwa áiba náiwacali báawéeri íiwitáise ichùulianá cachàinìiri iyú yáasu wenáiwicawa íbaidéerica irí mawènìiri iyú càiripináta. ¹⁵ Càmita nùalía caná yéewa nuíwítáise cáica iyaca; càmita numàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese, numànicáita

meedá báawéeri wawási càmírica nuwàwa numànica, yáí mánírica báawaca nuicáca. ¹⁶ Báawaca nuicáca yáí numànírica, càita nudéca núasáidaca núalíacawa cayábéerica Dios itàacáí, báisírica nacáí. ¹⁷ Iná núa, idènièrica wàlisàí íiwítáisewa, càmita nuwàwa numànica nubáyawanáwa. Quéwa éwita càmícaníta nuwàwa numànica nubáyawanáwa, càicáníta nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaca numànínápiná nubáyawanáwa. ¹⁸ Núalíacawa canáca írí cayábéeri, yáí nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéerica. Éwita nuwàwacáaníta numànica cayábéeri, càicáníta càmita núalimá càì numànica nuchàini iyúwa. ¹⁹ Càmita numàni cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, néese numàni mamáalàacata nubáyawanáwa, yáí càmírica nuwàwa numànica. ²⁰ Iná numànicaalí yáí càmírica nuwàwa numànica, yá càmita núa yáí iwàwéerica imànica íbáyawanáwa, néese nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri, yácata ichùulièrica numànínápiná nubáyawanáwa.

²¹ Càì ichàbaca núa, macáí èerita nuwàwacatáita numànica cayábéeri, càmita yéewa numànicaní, néese numànícáita yáawami nubáyawanáwa. ²² Máini cáinináca nuicáca Dios itàacáí. ²³ Quéwa iyaca nuwàwalicu áiba chànisi càmírica imàca nuínáidacawa machacàniri iyú, ipéliéri nacáí nuíwítáise wàlisàí íipunita. Yácata nuíwítáise, yáí cachàini, yáí nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéerica, idacuèrica núa iyúwa presoíri.

²⁴ ¡Máini achúmaca nuwàwa! ¿Cawiná iwasaápiná núa ícha yáí nubáyawaná ichànica iwàwéerica itéca núa yéetácáisi iriculé, nuétacaténáwa méetáuculé Dios ícha càiripináta nubáyawaná ichùullacawa? ²⁵ Abéerica Dios yáaliméeri ichuidaca nuícha nubáyawaná íwalíse yáí cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imàníricaté nulpiná, iná nùaca Dios írí cayábéeri. Càita nùyaca cháí èeri írìcu: Nuwàwaca numànica càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, quéwa nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaca núa mamáalàacata numànínápiná nubáyawanáwa. Quéwa Dios idéca ichuidaca nuícha nubáyawaná.

8

La vida conforme al Espíritu de Dios

¹ Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita yúuwichàidapíná wíawa wabayawaná íwalísewa infierno írìcu, yáí manuírì quicháica, wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ² Yáacáni Espíritu Santo yàaca wacáuca càmíri imáalàawa, wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Yá Espíritu Santo ichànini ichuidaca wáicha wabayawaná, yéewanápiná càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa wabayawaná ichùullaná wía, yáí wáiwítáise bàaluisàimica iwàwéerica itéca wía yéetácáisi iriculé, wéetacaténáwa méetáuculé Dios ícha càiripináta. ³ Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés írí, quéwa wáalimáidacaalíté wamànica càide iyúwa yáí itàacáisi ímáaná, yáté càmita wáalimá wachuidaca wáichawa wabayawaná mánicáináté wawàwa wamànica wabayawanáwa, wía èeri múnanáca. Quéwa Dios idéca imànica walí yáí cayábéerica càmíricaté wáalimá wamànica: Dios íbànùacaté Iriwa càide iyúwa wáicacánáwa, wía èeri múnanáí imàníyéica íbáyawanáwa. Dios íbànùaca Iriwa yéetánápináwa iyúwa sacrificio wabayawaná íwalíse. Càité Dios yúuwichàidaca Iriwa wabayawaná íwalíse ichuidacaténá wáicha wabayawaná. ⁴ Dios imànicaté càì yéewanápiná wáalimá wáyaca machacàniri iyú càide iyúwa ichùullaná wía írìcué yáí itàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés írí. Iwàwacutáicáni càmita wamànica càide iyúwa wáiwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri iwàwáaná, néese iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná wamànica.

⁵ Cawinácaalí wenáiwica imànírica càide iyúwa íiwítáise cabáyawanéeri iwàwáaná, ínáidacawa meedá wawási walí ísímáidéeripínacani báawéeri iyú. Quéwa cawinácaalí imànírica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, ínáidacawa imànicaténá wawási casímáiripínaca Dios íicá. ⁶ Cawinácaalí wenáiwica imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwítáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yá náiwítáise ítépiná níawa yéetácáisi iriculé méetáuculé Dios ícha càiripináta nabáyawaná íwalísewa. Quéwa cawinácaalí imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, nadèniaca nacáucawa càmíri imáalàawa, nàya nacáí matuìbanáiri iyú, cayabacáiná náapicha Dios. ⁷ Cawinácaalí wenáiwica imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwítáise cabáyawanéeri iwàwáaná, nàuwídeca namànica Dios, càmícaná náalimá namànica càide iyúwa Dios itàacáí ímáaná, càmita nacáí nawàwa namànica càì. ⁸ Iná cawinácaalí iyéeyéica càide iyúwa náiwítáise cabáyawanéeri ichùullaná nía, càmita náalimá namànica yáí casímáirica Dios íicá.

⁹ Píacué quéwa, càmítacué píya càide iyúwa bàaluisàimi íiwítáisesi iyáaná, néese núalíacué píyaca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yáacáni Espíritu Santo iyacué píwàwalicu yáacawéeridacaténacué pía. Cawinácaalí wenáiwica canéerica írí Espíritu Santo Cristo íbànùerica walí, càmírica Cristo yàasu wenáiwicacani. ¹⁰ Cristo iyacaalícué píwàwalicu, yá cáuca Espíritu Santo imànica píiwítáise càiripináta, éwítacué yáí píinaca pídènièricuéca cháí èeri írìcu yéetácáinítawa áibaalíwa, machawàacacáiná wainá macáita íwalíse yáí wàawirimi Adán

ibáyawanáca. Cáuca Espírítu Santo imànucéca píwítáise, mabáyawanácáinácúé Dios iicáca pía. ¹¹ Wáaniri Dios icáucàidacaté Jesús yéetácáisi íicha. Néeseté Dios ibànùca Espírítu Santo iyacaténá wawàwalicu. Espírítu Santo iyacaalícúé piwàwalicu, yásí Dios icáucàidapínácúé píawa wálisài iyú yéetácáisi íicha áibaalípiná càide iyúwaté Dios icáucàidánáté Cristo yéetácáisi íicha. Yá Dios icáucàidapínácúé píawa Espírítu Santo ichàini iyú, yá Espírítu iyéericúéca piwàwalicu.

¹² Iná nuénáná, wáalíacáináwa Dios icáucàidapíná wíawa, iná iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espírítu Santo ichùulláná wía. Picácué wamáni iyúwa wáiwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulláná wía. ¹³ Pimànicaalícúé piacawa càide iyúwa píwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulláná, yá péetápinácúécawa méetaculé Dios íicha càiripínáta. Quéwa pimàacaalícúé Espírítu Santo iyúdàacúéca pichuidaca píchawa pibáyawanáwa, yá píwítáise bàaluisàimi ichànica, yá piyapínacúéca càiripínáta.

¹⁴ Macái imàníyéica càide iyúwa Espírítu Santo yàaláná nía, níacata Dios yéenibe. ¹⁵ Yá Espírítu Santo Dios ibànùca walí càmita máini ichùulia wía cachàiníri iyú, càmita nacái cáalu imànicá wía, càide iyúwa áiba náiwacali ichùulláná yàasu wenáiwicawa cachàiníri iyú. Néese Espírítu Santo imàcaca Dios yéenibeca wía, iná yéewa wamáidaca Dios irí: “¡Pía Wáaniri!” càì wáimaca Dios irí. ¹⁶ Yá Espírítu Santoca, yácata icàlidéerica walíni wawàwalicúise, Dios isùmanáireca wía. ¹⁷ Dios yéenibecáiná wía, iná Dios yáapíná walí cawèníri càide iyúwaté ímáaná cáimíetacanéeri iyú. Yá weedápiná yá cawènírica Cristo yáapichawa, wáuwichàacáináwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàcái, wáyacaténá cáimíetaquéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluíri iricu.

La gloria que ha de venir

¹⁸ Nuicáca iyúwa achúméerína meedá yá wáuwichàanácawa cháí èeri irícu nuínáidacáináwa iwali yá wáyáanápináca cáimíetaquéeri iyú Wáiwacali yáapichawa chènuniré icamaláná mèlumèluíri iricu wacúacaténá yáapicha macáita. ¹⁹ Macáita wawási Dios idàbéericaté cháí èeri iricu, capiráléeri cáli íinata nacái, macáita máini natuyíaca wéenáiwáná yàanáca caquialéta, Dios yásáidacatáipínáca yéenibeca wía. ²⁰ Dios yúuwichàidacaté macáita wawási idàbéericaté, iná càmita máini cayábaca náyaca siúcade, Dios íináidacáináwéwa yúuwichàidáanápináté nía. Quéwa Dios iwàwacaté iwasàaca macáita wawási yúuwichàacáisi íicha áibaalípiná. ²¹ Macái wawási Dios idàbéericaté, áibaalípiná Dios iwasàapíná níawa báawéeri íicha, càmita quirínama nacái nabadácawa, néese náyapíná cayábéeri iyú wáapicha, wía Dios yéenibeca, wáyapínáciná mabáyawanáwaca, cáimíetaquéeri iyú nacái Dios icamaláná mèlumèluíri iricu. ²² Wáalíacawa macái wawási Dios idàbéericaté cháí èeri iricu, capiráléeri cáli íinata nacái, macáita yá iyéerica idéca yúuwichàacawa déecuiri iyú Dios idàbacatáiseté yúuwichàidaca nía àta siuca nacáide, èeri mìnáná ibáyawaná ìwalíise. Yá macáita nàuwichàacawa, càide iyúwa ináná ùuwichàacaalíwa umusúadacaténá iicá èeri. ²³ Càmita abéta yúuwichàacawa yá macáita wawási Dios idàbéerica, wíacáaníta nacái wáuwichàacawa, wía Dios yéeyéicaté irí Espírítu Santo wáalíacaténáwa Dios imánípiná walí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná walí. Wáuwichàacawa wáináidacawa wawàwalicúisewa idècunitàaca watuyíaca wéenáiwáná yàanáca, Dios yásáidacatáipínáta yéenibeca wía imichàidacaalípiná wíawa yéetácáisi íicha. ²⁴ Dios idéca iwasàaca wía yàasu yúuwichàacáisi íichawa, imànicaténá walí cayábéeri áibaalípiná wapíchalécáwa. Imáalàidacaalíté imànica walí yá cayábéerítá, yá càmita iwàwacutá watuyíacatáni. ²⁵ Quéwa càmitàcá yéewa waicáca yá cayábéeri watuyíerica siúcade, iná iwàwacutá watuyíaca mamáalàacatani, matuibánáiri iyú, càmita nacái waméyáawa watuyíacani.

²⁶ Càita nacái Espírítu Santo iyúdàaca wía, ichàniadaca wáiwítáise, càmícáiná wáalíawa cayába càinácaalí iwàwacutáaná wasutáca Dios íicha càide iyúwa iwàwacutáaná wáalíacawa. Quéwa Espírítu Santo isutáca walípiná Dios íicha manuíswata. Isutáca walí Dios íicha tãacáisi iyú càmíríca yéewa èeri mìnáná yáalímá icàlidaca natàcái iyúwa. ²⁷ Diosca, yá yáalíerica wawáwa, yáalíá nacái yéemiaca càinácaalí ímáaná yá tãacáisi Espírítu Santo icàlidéerica, yácáiná Espírítu Santo isutáca walí Dios íicha càide iyúwa Dios iwàwáaná, wía Dios yéenibeca.

Más que victoriosos

²⁸ Wáalíacawa macáita yá wachàbáanáca, wía Dios yàasunáica, Dios idéca imàcaca ichàbacawa, iyúdàacaténá wía, yéewanápiná wáyaca càide iyúwa iwàwáaná, wía cáiminíeyéica iicáca Dios, Dios imáidéeyéica càide iyúwaté ínáidáanáwa imáidáanápináté wía yàasunáipínáwa. ²⁹ Dios yáalíacatéwa wàwali bàaluitésíwa, yáté ínáidacawa imàcáanápináté wadèniaca waicácanáwawa Dios Iiri iicácanáwa nacáiri, wadèniacaténá nacái wáiwítáisewa càide iyúwa Dios Iiri íiwítáise yáaná yéewanápiná wabèericani, yá Iirica, icuèrica wía mantubéeyéica. ³⁰ Wía Dios ínáidéeyéicatéwa iwali quéechatécáwa imàcáanápináté wáyaca càide iyúwa Iiri yáaná, wíacata Dios imáidéeyéicaté yàasunáipínáwa. Wía Dios imáidéeyéicaté yàasunáipínáwa, wíacata nacái mabáyawanéeyéicaté Dios iicá. Wía Dios iiquéeyéicaté

mabáyawanéeri iyú, wíacata nacái Dios íinídéeyéicatéwa ìwali imàacáanápiná wàyaca cáimiétacanéeri iyú yáapicha chènuniré icànéeyéipiná Dios icamaláná mèlumèluíri iyú.

³¹ ¡Iná péemiacué cayábani, nuénánái! ¡Dios yàcawéeridacáiná wía, iná canácata yáaliméerica imáaláidaca wíal! ³² Dios càmítatè imáisaníaca wáicha líriwa, càmítatè nacái icúa líriwa yúuwichàacáisi íicha, néese Dios íbanúacaté líriwa yéetáanápinátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse. Dios imànicáinaté walí yái cayábéeri manúsiwéerica, íná yéewa wáalíacawa báisíri iyúcani Dios yàanápiná walíni líri yáapichawa, macáita yái wamáapuérica. ³³ ¡Canácata yáaliméeripiná icháawáaca wabáyawanámi íináwaná ìwali Dios írí, wía Dios yeedéeyéicaté yàasunápináwa! Yácáiná idéca mabáyawanáca Dios íicáca wía. ³⁴ ¡Canácata yáaliméeripiná yúucaca wía infierno íriculé wabáyawanámi ìwalíse!, yácáiná Cristo Jesús yéetátacéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse, imíchàacaté nacáíwa yéetácáisi íicha. Yátè yàacawa chènuniré yáawinacaténáwa Dios yéewápuwáise icúacaténá macáita Dios yáapicha. Jesucristo isutáca iyaca Dios íicha walípiná mamáalàacata, itàaníca wawicáu Dios yáapicha. ³⁵ ¡Canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Cristo íicha, yái cáininéerica íicáca wía! Ewita wáuwichàacaalíwa, éwita nacái máinícaalí achúmaca wáináidaca wawáwawa, éwita nacái nàuwichàidacaalí wíawa Wáiwacalí ìwalíse weebáidacáiná itàacái, éwita mápicaalí wía manúsiwata, éwita catúulécanaacalí wía, éwita máinícaalí nawàwa namànica walí báawéeri, éwita nanúacaalí wíawa, cáicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Cristo íicha, yái cáininéerica íicáca wía. ³⁶ Aiba profeta icàlidacaté Dios itàacái bàaluité íiméerica càinácaalí Dios yàasu wenàiwicanái yúuwichàanápinátéwa. Iimacaté:

“Mamáalàacata nawàwa nanúaca wía weebáidacáiná pitàacái. Càide iyúwa wenàiwica itécaalí ípirawa oveja alé yàatalé inuéerica píraí, càita nacái nawàwa nanúaca wía”, íimacaté yái profetaca.

³⁷ Quéwa éwita wáuwichàacáanítawa càiri wawàsi ìwalíse, cáicáaníta wamawèniadaca wàacawa macái báawéeri íiwítáaná, cachàiníwanái mamáalàacata nacái wáiwitáise Wáiwacalí Jesucristo ìwaliwa, ichàimi iyú nacái, iyúudàacáiná wía, yái Wáiwacalí cáininéericaté íicáca wía, yéetáanápinátéwa wáichawalíná. ³⁸ Nùalíacáináwa báisíri iyúcani canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios íicha yái cáininéerica íicáca wía. Ewita wéetácaalíwa, éwita wàyacaalí quiríta nacái, cáicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios íicha. Angelnáí nacái, demonio íiwacanánái nacái càmíta nàalimá needáca wía Dios íicha. Canácata báawéeriquéi yáaliméeri yeedáca wía Dios íicha, yái báawéerica íyéerica síucade, càita nacái báawéeri íyéeripiná wapíchalécáwa, canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Dios íicha. ³⁹ Ewita wàacaalíwa dùlupùta yàasu cáli néré, càita nacái walicúacaalíwa depuúwalé cáli íriculé, cáicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios íicha. ¡Yá canáca áiba wawàsi Dios idàbéericaté yáaliméeripiná yeedáca wía Dios íicha, yái wáalíeríacawa cáinináca íicáca wía íbanúacáinaté Wáiwacalí Cristo Jesús yéetáanápinátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse!

9

Dios ha escogido a Israel

¹ Núa, yeebáidéerica Cristo itàacái, númacuè píri báisíri iyú, càmítacuè nacái nuchìwáida pía. Espíritu Santo imàacacáiná matuúbanáica nuwàwa, íná yéewa nùalíacawa nucàlidacani báisíri iyú. ² Máini catúulécanaacáca numànica nuwàwawa nuénánái israelitanái ìwaliwa, achúma nacái nuwàwa mamáalàacata nàwali. ³ Máini cáinináca nuicáca nuénánáisiwawa, nùawíría yéénánái, ínátè batéwa nuwàwacaté càmíta Cristo yàasu wenàiwica núa Dios yúuwichàidàanápináté núa càiripináta nùalimácaalí nuétácawa nuénánái israelita íichawalínáwa, nuwasàacaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Quéwa càmíta yéewa nuétácawa náichawalíná nabáyawaná ìwalíse, éwita cáininácaaníta nuicáca nía manúsiwata. ⁴ Israel itaquénáinámica nía. Dios yeedácaté nía yàasunápináwa íicácaténá nía iyúwa yéenibewa. Bàaluité Dios íyacaté nàacuèsemi icamaláná mèlumèluíri íricuwa. Imànicaté nacái nàapicha wawàsi icúanápináté nía. Imàacacaté nacái itàacáíwa profeta Moisés írí, yéewacaténá israelitanái yáalíacawa càinácaalítè Dios iwàwáná nàyaaca. Dios yéewáidacaté nía nacái namànicaténá culto nàacaténá Dios icàaluíná. Icàlidacaté nacái nalí cáimiétacanéeri iyúni imànínápináté nalí cayábéeri manúsiwata. ⁵ Níai israelítaca, níacata wáawirinámi itaquénáinámica. Néesetè Wáiwacalí, yácata israelitanái yàasu Mesías, yái nacuèrinápináca Dios íbanuèricaté nalí. Wáiwacalí yàanàacaté aléi éeri íriculé, yátè imusúaca íicáca éeri iyúwa israelitasáiri. Yái Wáiwacalí, yácata Wacuèriná Diosca cachàimíríca náicha canánama, icuèerica nacái macáita, íná wàacuè Wáiwacalí íríwa cayábéeri càiripináta. Báisíta, amén.

⁶ Quéwa éwita càmicáaníta macáita Israel itaquénáinámi neebáida Dios itàacái, cáicáaníta Dios càmíta yúuca íichawa itàacáíwa icàlidéericaté nalí cáimiétacanéeri iyú, íiméerica imànínápiná nalí cayábéeri. Quéwa càmíta Dios íicáca macáita Israel itaquénáinámi iyúwa yàasunáíwa, báisíri israelitanáisiwaca, níacáiná abenaméeyéi nénéá càmíta neebáida Jesucristo

itàacái. ⁷ Dios càmita iicá iyúwa yàasunáíwa macáita Abraham itaquénáinámi, yácaíná Dios càì ímacaté Abraham írì: “Nuicápiná iyúwa nùasunáíwa píiri Isaac itaquénáinámi”, càì ímacaté yáí Diosca, éwita Abraham idèniacáanítatè yéenibewa áibanái. ⁸ Iná yéewa wáaliacawa Dios càmita iicá iyúwa yéenibewa macáita Abraham itaquénáinámi, néese níawamita cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái Dios icálidéericaté Abraham írì cáimiétacanéeri iyú, ímérica Dios imánínápinátè cayábéeri Abraham itaquénáinámi írì. ⁹ Dios icálidacáinátè Abraham írìní cáimiétacanéeri iyú imàacáanápinátè quéenibeca Abraham. Yátè càì Dios ímaca: “Aiba camuápiná numàacápiná quéenibeca píri úara piacawéétúaca Saraca, yá udèniápináca uúriwa”, ímacaté yáí Diosca.

¹⁰ Iyaca áiba wawási nacái: Wáawirimi Abraham írì ípidenéericaté Isaac idèniacaté yéenibewa yàacawéetú Rebeca yáapichawa. Pucháiba aslanáica níara Isaac yéenibeca. Ibèeri ípidenátè Esaú, iméereri nacái ípidenátè Jacob. ¹¹⁻¹³ Quéwa ípíchawáisetè namusúta naicá èeri, ípíchawáisetè nacái namànica cayábéeri, báawéeri nacái, yátè Dios ímaca Rebeca írì: “Ibèeri íbaidápiná iméereri írìwa”, càitè ímaca yáí Diosca. Càitè nacái profeta itànàacaté tàacáisi nàwali Dios inùmalcuíse. Dios ímacaté: “Cáininácatè nuicáca Jacob, quéwa càmítatè nuedá Esaú nùasu wenàiwicápináwa”, càitè ímaca yáí Diosca. Càita wáaliacawa Dios yeedáca nía yáasu wenàiwicápináwa càide iyúwatè ínáidáanáwa. Yási imáidaca wenàiwica yáasunápináwa quéwa càmita íwalíse yáí namáníríca.

¹⁴ Iná cawàwanáta áibanái ímaca báawacasa Dios íwítáise càmícáiná imáida wenàiwica yáasunápináwa íwalíse yáí namáníríca. ¡Cámíríta! ¹⁵ Dios ímacáinátè profeta Moisés írì: “Nuicápiná napualé cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca ípualé. Càita nacái catúulécanápiná nuicáca cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca itúulécaná”, càitè Dios ímaca. ¹⁶ Iná yéewa wáaliacawa Dios càmita iicá wenàiwica ípualé íwalíse yáí nawàwéerica, íwalíse nacái yáí namáníríca macái nachàini iyúwa. Néese iicáca napualé ínáidacáinátè imánínápiná nalí cayábéeri. ¹⁷ Càitè nacái bàaluitè Dios ímacaté faraón írì, yáí icuéricaté Egipto yáasu cáli. Dios ímacaté: “Nudéca numàacaca picúaca píasu cáliwa nùasáidacaténá nucháiniwa macái èeri m̀nanái írì numànicaalípiná píri wawási caiyéininéeri. Iná yéewa macái èeri m̀nanái yéemiápiná nuináwaná íwali”, ímacaté yáí Diosca. ¹⁸ Càita wáaliacawa catúulécanáca Dios iicáca cawinácaalí Dios iwàwéeyéica iicáca itúulécaná. Dàalaca nacái imàacaca áibanái íwítáise dàalacaténá nánáidacawa nawàwalícuísewa.

¹⁹ Cawàwanáta píimaca píináidacawa píriwa: “Dios imànicáiná càì, iná canáca yéewaná Dios yúuwicháidaca báawéeyéi wenàiwica Dios imàacacáiná namànica nabáyawanáwa”, càì píináidacawa cawàwanáta. ²⁰ Picá càì píimaca. Wenàiwicacáiná pía meedá, canáca yéewaná písutáca péemiawa Dios cáná yéewa imàni wawási. Péemia comparación: Canacáita càì catùla ímaca írì yáí imáníríca úa: “¿Cána càì píimànica núa?”, càmita yéewa úuma úái catúaca. ²¹ Yáí imáníríca catùla yáalímá imànica íbái iyúwata iwàwáaná imànicaní. Iná imànica íbái yéena úasíwaná, yéenáta nacái imàni áiba iwàsape iyú.

²² Càita nacái báisiiri iyú Dios yéewa imànica càide iyúwa iwàwáaná. Dios yéewa yúuwicháidaca manuúfwata íchàini manuúri iyúwa macáita wenàiwica Dios ínáidéeyéicatéwa yúuwicháidáanápiná nía, cawinácaalí imàniyéica íbáyawanáwa. Dios idéca lídenlaca yáí namánínáca nabáyawanáwa déecuúri iyú. ²³ Càita nacái Dios imànica yeedácaténá wía yáasunápináwa. Dios ínáidacatéwa catúulécanáanápinátè iicáca wía, imánínápinátè nacái walí cayábéeri manuúfwata. Ínáidacaté nacáíwa imàacáanápiná wiyaca cáimiétacanéeri iyú yáapicha chènunirè icamaláná mèlumèluúri írìcu. Càì imànica walí yáasáidacaténá íwítáise cachàiníríwa macái wenàiwica írì. ²⁴ Iná Dios idéca imáidaca wía yáasunápináwa, abénaméeyéi wéenanái wía judíoca, abénaméeyéi nacái càmíyíyè judío. ²⁵ Càitè nacái profeta Oseas itànàacaté tàacáisi bàaluitè Dios inùmalcuíse. Dios ímacaté:

“Áibanái càmíyíyèitè nuçua bàaluitè, nuçupáiná níawa áibaalípiná. Nía nacái càmíyíyèica áibanái iwàwa bàaluitè, cáininápináca nuicáca níawa.

²⁶ Alé núumacatalécatè nalí: ‘Càmíyícué pía nùasu wenàiwica’, alé núumápináca nàwaliwa nuénibeca nía, núa cáuri Diosca”, ímacaté yáí Diosca.

²⁷ Bàaluitè profeta Isaías ímacaté israelitanái íwali: “Ewita manùbéeyéicáaníta níái Israel itaquénáinámica càide iyúwa càina imulúí, càicáaníta càmíyíyèipíná manùba nía Dios iwasèeyéipíná yáasu yúuwicháacáisi íchawa. ²⁸ Yácaíná Wacuèriná Dios imánínápiná mesúnámáita macáita càide iyúwatè ímáaná imánínápinátè cháì èeri írìcu”, càitè ímaca yáí Isaíasca. ²⁹ Càitè nacái profeta Isaías ímaca bàaluitè:

“Wacuèriná Dios, cachàinírí nàicha canánama, càmicalítè íchàiniada wéeniibe yéetácáisi íchatá, wía israelitaca, yátè càica wíatáde iyúwa pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra nacái, Dios imàaláidéeyéicatè nabáyawaná íwalísewa”, càitè ímaca yáí profeta Isaías.

³⁰ Péemiacué cayábani. Abénaméeyéi càmíyíéi judío, càmíyíéicaté nacái icutá Dios cayááanápíná iicáca nía, mabáyawanáca Dios iicáca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo. ³¹ Quéwa, israelitanái càmítaté càì namànica. Nadèniacaté tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise icàlidéerica càinacaalíté israelitanái iwàwacutáanà nàyaca machacànirí iyú Dios iicápiná. Néese máiníté nàalimáidaca namànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwa yáí tàacáisi ímáaná, náimacáináté mabáyawanáca Dios iicáca nía iwálise yáí cayábéerica namàniríicaté. Quéwa càmítaté mabáyawaná Dios iicáca nía. ³² Nucàlidacué píriní siúcade cáná yéewa càmíta mabáyawaná Dios iicáca nía: Nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía iwálise yáí namànínáca cayábéeri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùllanáté nàawirináimi. Càmita nawàwa cayábaca Dios iicáca nía iwálisecáita yáí neebáidáanaca Dios. Iná yéewa nacaláacawa Dios ícha Jesucristo iwálise, báawacáiná naicáca Cristo yéetáanáwa cruz iwali. Càita Jesucristo iyaca nalí siúcade iyúwa manuiri íba wenàiwica yúuwèeriwa iwéré cáiwiri iyú. ³³ Càité nacái áiba profeta itànèacaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalicuise Jesucristo iwali. Yáí Jesucristo cáicanide iyúwa manuiri íba. Dios ímacaté:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri íba manuiri idàbacaténá imànica caplí dàalanama, càita nacái nubànùapíná abéeri wenàiwica israelitanái íríwa nacuèrinápíná máiníri cayábaca, níara iyéeyéica Jerusalén iyacàlená írìcu, áibaalí ípidenacatalé Sión. Quéwa abénaméeyéi néená càmítapíná neebáida itàcái, calúwa nacái naicápinácani. Quéwa abénaméeyéi néená neebáidapíná itàcái, Iná càmíta achúma nawàwa neebáidáanà iwálisewa, yácáiná Dios imànipíná nalíwa macáita càide iyúwaté ímáaná nalí”, ímacaté yáí Diosca.

10

¹ Píacué nuénánáica, máiní nuwàwaca Jesucristo iwasàaca israelitanái Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Iná nusutáca Dios ícha nalípiná mamáalàacata neebáidáanápíná. ² Nùalimá nucàlidaca nàwali yáí cayábéerica: Níái israelitaca máiní nawàwaca náaca abéerita Dios icàaluíná, quéwa càmíta náaliáwa cayába càinacaalí Dios iwàwáanà. ³ Càmita nawàwa neebáidaca Cristo yéetácatéwa yéewanápíná mabáyawanáca Dios iicáca nía. Nawàwaca meedá namànica nachàini iyúwani, cayááanápínáca Dios iicáca nía iwálise yáí cayábéerica namàniríca. Càmita nawàwa neebáidaca Cristo càide iyúwa Dios iwàwáanà, yéewanápíná mabáyawanáca Dios iicáca nía. ⁴ Abéericata Cristo yáí yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa Dios itàcái ímáaná profeta Moisés itànèericaté. Iná yéewa macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo itàcái, mabáyawanáca Dios iicáca nía.

⁵ Bàaluité profeta Moisés itànèacaté càinacaalí wenàiwica nàalimáanà nàyaca machacànirí iyú namànicaalí macáita càide iyúwa Dios itàcái ímáaná Moisés itànèericaté. Moisés ímacaté: “Cawinácaalí wenàiwica imàniríca macáita càide iyúwa Dios ichùllanà, yácata iyéeripíná casíimáiri iyú”, càité ímaca. ⁶ Quéwa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo. Dios itàcái profeta Moisés itànèericaté ímaca: “Picá càì píináidaca: ‘Canácata yáaliméeripíná íríacawa chènuniré’”, càité ímaca Moisés. Yáí tàacáisi ímáanáca càmíta iwàwacutá weedáca Cristo chènuníse iyúudàcaténá wía. ⁷ Moisés ímacaté nacái: “Picá nacái píináidaca: ‘Canácata yáaliméeripíná írìcúacawa yéetéeyéimiwa yèewiré’”, càité ímaca Moisés. Yáí tàacáisi ímáanáca càmíta iwàwacutá weedáca Cristo yéetáacáisi ícha iyúudàcaténá wía. Càmita iwàwacutá wamànica càiri càulenáca wawàsi yéewanápíná mabáyawanáca Dios iicáca wía. ⁸ Péemla Dios itàcái ímèerica: “Yáí tàacáisi iyaca mawíenita píri píinùmalicu, píwàwalicu nacái”, càì ímaca Dios itàcái. Yácata tàacáisi wacàlidéerica ímèerica iwàwacutáanà weebáidaca Jesucristo, yéewanápíná mabáyawanáca Dios iicáca wía. ⁹ Picàlidacawá áibanái írì Jesús iináwaná iwali Wacuèriná Dioscani, peebáidacaalí nacái píwàwalicuisewa Dios imicháidacaté Jesús yéetáacáisi ícha, yásí Jesucristo iwasàaca píawa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ¹⁰ Weebáidacaalí wawàwalicuisewa, yásí mabáyawanáca Dios iicáca wía. Càita nacái wacàlidacaalí áibanái írì waináwanáwa weebáidaca Jesucristo itàcái Wacuèriná Dioscani, yásí iwasàaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha.

¹¹ Áiba profeta itànèacaté Dios itàcái icàlidéerica tàacáisi Wáiwacali Cristo iwali: “Cawinácaalí yeebáidéeyéica itàcái, càmíta achúma nawàwa neebáidáanà iwálisewa, yácáiná Dios imànipíná nalí macáita càide iyúwaté ímáaná nalí”, càì ímaca Dios itàcái. ¹² Càinínáca Dios iicáca wía abédanamata, judíocaalí wía, càmicaalí judío wía nacái wadèniacáinà abéerita Wáiwacaliwa, macáita wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Cristo itàcáiwa. Wáiwacali imàni nacái cayábéeri manuísíwata nalí macáita yéeyéica icàaluíná. ¹³ Càicáináté áiba profeta itànèaca Dios itàcái Wáiwacali Cristo iwali: “Macáita cawinácaalí isutéeyéica Wáiwacali ícha iicáanápíná napualé, yá Wáiwacali iwasàapínáca níawa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha”, ímacaté yáí profetaca. ¹⁴ Iná yéewa wáaliacawa iwàwacutáanà wàaca wacàlidaca Wáiwacali iináwaná iwali áibanái wenàiwica írì, càmicáinà nàalimá nasutáca ícha iicáanápíná napualé, yáí càmiríicáwaca neebáida itàcái. Càmita nacái nàalimá neebáidaca iwali yáí càmiríicáwaca

neemiã iináwaná ìwali. Càmita nacáí nàalimá neemiãca iináwaná ìwali canácaalí áibanáí icàlìdèyéyèpiná nàlì itàacáí. ¹⁵ Càmita nacáí wenàiwicanáí yàa icàlìdaca nàlì itàacáí càmicaalí áibanáí ibànùã nía. Càitè profeta itànàca Dios itàacáí bàaluitè: “¡Máiní casímáica waicáca nàanànanáca wàatalé, níái itèyéyèca walí cayábèeri tàacáisi!” càitè ìmaca. ¹⁶ Quéwa càmita neebáida Jesucristo itàacáí iwasàcaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Càitè profeta Isaiás itànàcaté Dios itàacáí bàaluitè. Ìmacatè: “Wáiwacali, canácata yeebáidèerica walí wàasu tàacáisi, yáí wacàlìdèerica nàlì pinùmàlicuise”, càitè ìmaca yáí Isaiásca. ¹⁷ Iná yéewa wáaliacawa iwàwacutá wenàiwicanáí yéemiãca áiba icàlìdaca nàlì Cristo itàacáí yéewacaténá neebáidaca Cristo. ¹⁸ Quéwa nusutáca nuémiãwa: ¿Cawàwanáta càmitatè neemiã Dios itàacáí, yáí tàacáisi icàlìdèerica Dios iináwaná ìwali? ¡Báisiãta, nadèerica neemiãquèera! Yácáinã Dios itàacáí áiba profeta itànèericatè ìmaca:

“Macáí èeri mìnánáí àta alénácaalí nàyaca cháí èeri írìcu nàaliãcawa iyaca abèeri Dios, naicácáinã macáita wawàsi Dios idàbèericatè cháí èeri írìcu, capirálèeri cáli finata nacáí”,

càitè ìmaca yáí profetaca. ¹⁹ Yá nuèpùã nusutáca nuémiãwa àniwa: ¿Càmìtasica israelitanáí yáallátèwa Dios yeedáanápínatè càmiyíyè israelita yàasunáipínáwa? Báisiãta, nadèerica neemiãquèera, yácáinã profeta Moisés itànàcaté tàacáisi Dios inùmàlicuise. Dios ìmacatè:

“Píacuè israelitaca, piicápinácuè numànica cayábèeri càmiyíyè israelita írì, yásí máinícuè báawaca piináidacawa, calúacuèca nacáí piicáca nía, níái piyúunáidèyéyècuèca càmiyíyèca yáalimá yáaliãcawa Dios ìwali”,

ìmacatè yáí Moisésca. ²⁰ Néese càmitatè cáalu profeta Isaiás, yá itànàcaté càiri tàacáisica àniwa Dios inùmàlicuise. Dios ìmacatè:

“Nudéca numáacaca nàaliãcawa nùwali, níara càmiyíyèca israelitaca, càmiyíyècatè iwàwa yáaliãcawa nùwali. Nudéca nacáí núsáidaca nuíwitáise cachàiníriwa nàlì, níara càmiyíyècatè isutá yéemiãwa nuináwaná ìwali”,

càitè ìmaca yáí Diosca, càmiyíyè israelita ìwali. ²¹ Isaiás itànàcaté Dios itàacáí nacáí israelitanáí ìwali. Dios ìmacatè: “Mamáalàacata núalimáidacatè nuwènúadaca náiwitáise báawèeri fícha, níái israelitaca càmiyíyèca yeebáida nutàacáí, càmiyíyè nacáí iwàwa nucùaca nía”, ìmacatè yáí Diosca.

11

El Israel escogido

¹ Iná cawàwanáta áibanáí iyúunáidaca Dios idéca yúucaca fíchawa yàasu wenàiwicawa cáininèyéyèca Dios iicáca, níái israelitaca. ¡Càmírìta!, núacáinã nacáí israelitaca núa, Abraham itaquèrinámi, Benjamín yàawiria yéénaca núa. ² Bàaluitésíwa Dios yeedáca israelitanáí yàasu wenàiwicanáipínáwa, yá siúcade càmita yúuca fíchawa nía. Píaliãcuéwa cáinãcaalí Dios itàacáí icàlìdàanã profeta Elias iwalitè. Elias isutácatè Dios fícha, yátè Elias icháawáaca israelitanáí iináwaná ìwali Dios írì. Elias ìmacatè Dios írì: ³ “Nuíwacali, israelitanáí nadéca nanúaca piãsu profetanáí, nadéca namáalàidaca piãsu altar canánama, nàawirinámi nàacatalécatè picàaluíná. Abèericata núa iyaca quiríta. Nawàwata nacáí quéwa nanúaca núa”, ìmacatè yáí Eliásca. ⁴ Quéwa Dios ìmacatè Elias írì: “Nudéca nucùaca nía báawèeri fícha, núasu wenàiwicawa israelitanáí siete mil namanùbaca asianáí càmiyíyèca yàa cuwáisiãri Baal yéeníwaná icàaluíná”, ìmacatè yáí Diosca. ⁵ Càita nacáí siúcade nàyaca mamáalàacata máisiãbàwanáita israelitanáí Dios yeedéyèca yàasunáipínáwa ìnàidacáinátèwa imànínápiná nàlì cayábèeri mawèníri iyú. ⁶ Dios càmita yeedá núa yàasunáipínáwa ìwalifè yáí cayábèerica namànírìca írìpiná nachàini iyúwa. Néese Dios yeedáca núa yàasu wenàiwicapínáwa iwàwacáinã imànica nàlì cayábèeri mawèníri iyú. Dios imànìcatè nàlì cayábèeri mawèníri iyú yeedácaalitè nía yàasunáipínáwa, èwita càmicáanitatè namàni cayábèeri.

⁷ Iná cáica nàyaca: Madècanã israelitanáí nawàwacatè Dios iicáca nía mabáyawanèeri iyú, quéwa Dios càmitatè càì imàni. Néese abènaméyèyè israelitanáí Dios ìnàidèyéyècatèwa yeedáanápínatè nía yàasunáipínáwa, mabáyawanáca Dios iicáca nía. Quéwa áibanáca, dàalacatè Dios imàacaca náiwitáise dàalacaténá nàináidacawa, càulenacaténatè neebáidacani, níái càmiyíyèca iwàwa yeebáidaca Dios itàacáí. ⁸ Càitè nacáí profetanáí itànàca Dios itàacáí israelitanáí ìwali. Náimacatè: “Dios imàacacatè dàalaca náiwitáise, dàalacaténá nàináidacawa, càmiyíyèpiná yáalia yéemiãca cáinãcaalí báisiãri tàacáisi ìmáanã. Càita nacáí nía siúcade. Péemiãcuè comparaciòn: Càica níade iyúwa wenàiwica idènièyèca ituíwa càmiãri nàalimá naicáidaca iyú, idènièyèca nacáí yúuwíwa càmiãri nàalimá neemiãca iyú”, càitè náimaca níái profetaca. ⁹ Rey David itànàcatè nacáí Dios itàacáí israelitanáí ìwali. Ìmacatè:

“Nàasu cayábèeri yàacási, cawèníri wawàsi nacáí ichwáidapíná nía, nayúunáidacaténã cayábaca náapicha Dios. Néese, ráunamáita Dios yúuwicháidapíná nía nabáyawaná ìwalisewa.

¹⁰ Cãipinãca níade iyúwa matuíyéi, cãmícinã náalíawa Dios yúuwichàidáanãpinã níawa. Dios imãacapínã báawéeri yúuwãcawa nãwali, yã nãuwichãapínãcawa mamãalãacata”, cãitê ímãca yãí Dios itãacãica.

La salvación de los no judíos

¹¹ Inã cawãwanãta áibanãí iyúunãidaca Dios idêca yúucaca íchawa judíonãí cãiripinãta nabáyawanã íwallise, yãí cãmínãca neebãida Jesús itãacãí. ¡Cãmírira! Dios cãmítatê imãca naméerãacawa yúucacatênã íchawa nã meedã cãiripinãta. Néese Dios iwãwacatê cãmíyéi judío yeebãidaca Jesús itãacãí yéewanãpinã judíonãí íicãca cãinácaalí cãmíyéi judío nãyãaná casímãiri iyú Dios yãapicha, yéewacatênã judíonãí iwênúadaca íiwitãisewa neebãidacatênã nacãí Jesucristo itãacãí. ¹² Cãmítatê judíonãí yeebãida Cristo itãacãí, Inã Dios idêca imãacaca cãmíyéi judío yeebãidaca. Cãita cãmíyéi judío nadêca nãanáca cayãbéeri wawãsi cãmícinã judíonãí yeebãida Cristo itãacãí. Inã yéewa wãalíacawa Dios imãnínãpinã máini cayãbéeri cachãiniwanãí macãí èeri mnanãí iri judíonãí iwênúadapínãcaalí íiwitãisewa Dios irípinã ániwa yéewacatênã manúbéeyéi neebãidaca Cristo itãacãí.

¹³ Quêwa siúcade nuwãwacuê nucãlidaca pirí wawãsi, píacuê cãmíyéica judío. Dios idêca ibãnúaca núa nucãlidacatênã itãacãí cãmíyéi judío iri, inã máini cawênica nuicãca yãí nuíbaidalécawa, nuwãwaca nacãí nuíbaidaca Dios irípinã cachãiníri iyú. ¹⁴ Nuwãwaca nuenãnãí judíonãí íicãca cãinácaalícuê piyãaná casímãiri iyú Dios yãapicha, yéewacatênã nawãwaca neebãidaca Cristo itãacãí cãide iyúwacuê peebãidãaná. Cãita cawãwanãta núalimã nuwênúadaca náiwitãise Cristo irípinã iwasãacatênã nã Dios yãasu yúuwichãacãisi ícha. ¹⁵ Dios idêca iwênúacawa judíonãí ícha cãmícinãtê nawãwa neebãidaca Cristo itãacãí, inã siúcade yãalimã cayãbaca Dios macãí èeri mnanãí yãapicha. Inã yéewa wãalíacawa Dios imãnínãpinã máini cayãbéeri cachãiniwanãí mamãalãacata macãí èeri mnanãí iri judíonãí nawênúadacaalípinã náiwitãisewa Dios irípinã ániwa. ¡Yásí máinípinã cayãbaca walíni cãide iyú wenãiwica ícãucãacaalíwa yéetãcãisi ícha! ¹⁶ Péemiãcuê comparãcion: Judíonãí imãnicaalí idãbãanéeri pan ofrenda pinã namãacacatênãni Dios iri sacerdotenãí iyãapínã, yásí Dios yãasucani, yãí idãbãanéeri panca namãníríca íbesí ícha panpinã. Dios yãasucãinãni, yãí idãbãanéerica panca, inã Dios yãasuca yãí íbesica macãirita. Cãita nacãí wamãacacaalí áicu ipichu ofrenda iyú Dios iri, yásí Dios yãasuca nacãí áicu yãanaca canãnã. Yãí comparãcionca ímãanáca cãicanide iyúwa judíonãí yãawirinãimi. Dios yãasu wenãiwicacatê nã idãbãanéeyéicatê, inã yéewa wãalíacawa áibaalípinã Dios yãasu wenãiwicapínãca nacãí nataquénãinãmi, níãí judíoca.

¹⁷ Péemiãcuê áiba comparãcion: Dios íicãca yãasu wenãiwicawa cãide iyúwa olivo yéetanã. Quêechatécãwa yãasu wenãiwicaca níãí judíoca. Néesetê abenaméeyéi néenã nawênúadaca náiwitãisewa Dios ícha. Inãtê cãmíta quirínama Dios yãasu wenãiwica nã, cãide iyúwa wawichúacaalí báawéeri yãanami olivo yéetanã ícha. Néese Dios imãwadacatê píã, píã cãmíríca judío yãasu wenãiwicacatênã píã judíonãí yãmíricubãa, cãide iyúwa wachanãidacaalí áiba íiwitãaná olivo yãanata ãnalimãisêerica idãbãanéeri yãanamica yãmíriculê cãyacanácatênãni olivo yéetanã íwali. Yãí yãanaca ãnalimãisêeri wachanãidêerica olivo yéetanã íwali ímãanáca cãicanide iyúwa píã, píã cãmíríca judío yeebãidêerica Cristo itãacãí, yéewacatênã Dios yãasu wenãiwicaca píã, cãide iyúwatê judíonãí iyãaná quêechatécãwa. ¹⁸ Picã cãmímacãí piicãca píawawa náicha níãí Dios yãasu wenãiwica idãbãanéeyéimica, níãí judíoca. Piyúunãidacaalí cayãbaca píã judíonãí ícha, néese piwãwali cãmíta yéewa cachãinica píã Dios yãasu wenãiwica idãbãanéeyéi ícha, níara judíonãí yãawirinãimi yeebãidêeyéicatê Dios itãacãí bãaluitê, cãide iyúwa áicu yãana cãmínã yéewa cãiyacanãni íchãini iyúwa méetãuculê áicu ipichu ícha.

¹⁹ Cawãwanãta cãí píimaca: “Quêwa Dios iwichúacatê idãbãanéeri yãanami ichanãidacatênã núa olivo yéetanã íwali. Cãita Dios imãacaca yãasu wenãiwicaca núa, inã cayãbéerica núa judíonãí ícha”, cãí piwãwa píimaca cawãwanãta. ²⁰ Cayãba, nuenãsãiri, picã cãí píinãidacawa. Piwãwalí Dios yúucacatê íchawa nã cãmíyéicatê yeebãida itãacãí, idêca nacãí imãacaca yãasu wenãiwicaca píã peebãidacãiná Jesucristo, cãide iyúwa wawichúacaalí báawéeri yãanami olivo yéetanã ícha wachanãidacatênã áiba íiwitãaná olivo yãana áicu íwali. Cãitê Dios imãnica pirí cayãbéeri, inã picã cachãini piicãca píawawa judíonãí ícha, néese píaca Dios ícãaluínã, picã píchawa cayãba nacãí, ípichaná píimãnica píbayawanãwa. ²¹ Cãmícinãtê Dios imãaca iwãwawa nabáyawanã ícha níãí idãbãanéeyéimica yãanaca, níãí judíoca cãmíyéica yeebãida Cristo itãacãí. Inã yéewa wãalíacawa cãmíta imãacapínã iwãwawa píbayawanã ícha píimãnicaalí píbayawanãwa mamãalãacata cãide iyúwatê judíonãí imãnínã. ²² Inã píinãidawa cayãba Dios íwali máiníri cayãbaca íiwitãise, quêwa máiníri cachãinica íiwitãise nacãí. Dios imãnicatê cachãini nalí ícaléeyéicatêwa Dios ícha nabáyawanã íwallisewa, néese imãnicatê pirí cayãbéeri. Quêwa iwãwacutã peebãidaca itãacãí mamãalãacata, piwênúadacatênã píiwitãisewa píbayawanã íchawa. Cãmícaalí cãí píimãni, yásí yúuca íchawa píã cãide iyúwa wawichúacaalí báawéeri yãanami olivo yéetanã ícha. ²³ Quêwa judíonãí nawênúadacaalí

náiwitáisewa neebáidacaténá Cristo itàacái, yási Dios yàasu wenàiwicaca nía àniwa, càide iyúwa wachanàidacaalí olivo yàanamí àniwa olivo yéetaná iwali wàlisàì iyú, cachàinírícáiná Dios imànicaténá càì. ²⁴ Péemla comparación: Wáalimá wamànica càulenéri wawàsi wachanàidáná ànalimáiseeri àicu yàana cayábèeri olivo yéetaná iwali idàwinàacaténáwa, ínà yéewa wáalíacawa càmirica máini càulenáca wachanàidaca olivo yàanamísiwa olivo yéetaná iwali, yái yàanamica wawichuèricatè olivo yéetaná ícha. Càita nacái Dios imànica: Dios imàacacaté yàasu wenàiwicaca pía, éwita càmicáánita judío pía, ínà yéewa wáalíacawa imàcánápiná yàasu wenàiwicapíná nía àniwa níái judíoca, neebáidacaalí Cristo itàacái, idàbàanéeyéicáinaté Dios yàasu wenàiwicaca nía bàaluité.

La salvación final de los de Israel

²⁵ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa wawàsi ibàacanéeri iwali ipíchanacué máini cáimacáica píicáca plawawa israelitanái ícha. Dios idéca imàacaca dàalaca náiwitáise achúma èerita, níái ísraelitaca. Càipíná ísraelitanái iyaca àta macáita càmiyéi judío néená neebáidacataléta Jesucristo itàacái, macáita càmiyéi judío Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. ²⁶ Idécánámi càì ichàbacawa, yási Dios iwasàapíná Israel itaquénáinámi canánama Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Càica wáalíacawa bàaluitécáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúse. Càité Dios íimaca:

“Yái iwasèeripínáca ísraelitanái yàanàpiná Sión iyacàlená néeseewa. Yá iwènúadapíná náiwitáise nabáyawaná íchawa, níái Jacob itaquénáinámica.

²⁷ Càipíná numànica nalíwa machacàníiri iyúni càide iyúwaté numànínáté wawàsi nàawirinámi yáapícha, numàacánápináté nuwàwawa nabáyawaná ícha”, íimacaté yái Diosca.

²⁸ Siúcade manùbéeyéi judío yéená càmitàacáwa neebáida yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, ínà Dios iicáca judionái iyúwa yúuwidenáíwa. Nàuwídecaté namànica Dios, néeseté píacué càmiyéica judío pidàbacatécué péemlaca Dios itàacái peebáidacaténacué nàamirícubàa. Quéwa cáinínaca Dios iicáca judionái mamáalàacata imàncáinaté wawàsi nàawirinámi yáapícha yeedánápináté nía yàasunáipínáwa. ²⁹ Cáinínaca Dios iicáca judionái mamáalàacata càmicáiná Dios yèepùadapíná náichawa yái cayábèeri wawàsica imànírícaté nàawirinámi yáapícha, càmita nacái Dios yúucapíná íchawa nía, níái wenàiwica Dios imáidéeyéicaté yàasunáipínáwa. ³⁰ Bàaluité càmitacué píamàni càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Quéwa siúcade càmicáiná judionái imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, ínà catúulécanáca Dios iicácuéca pía, píacué càmiyéica judío. ³¹ Càide iyúwacué càmináté píamàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, càita nacái siúcade judionái càmita namàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa Dios iicánacué pípalé càmicáinaté judionái yeebáida, càita nacái Dios iicápiná judionái ipualé àniwa. ³² Dios iicápiná judionái ipualé Dioscáiná idéca cabáyawanáca iicáca macái wenàiwica íiwitáaná, yéewanápiná Dios iicáca macái wenàiwicanái ipualé abédanamata.

³³ ¡Máini manuúsiwata Dios iicáca wenàiwicanái ipualé, imànicaténá nalí cayábèeri manuúsiwata! ¡Máini íri cáalíacáicani áibanái ícha canánama yái Diosca! ¡Máini nacái yáalíacawa macái wawàsi iwali! Canácata yáaliméerica yáalíacawa macáita wawàsi Dios íináidéerica wa iwali; càita nacái canácata yáalíerica cayába Dios íiwitáise iwali macáisiwata. ³⁴ Càité áiba profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica: “Canácata yáaliméerica yáalíacawa cayába càinàcaalí Wacuèriná Dios íináidánáwa. Canácata nacái yáaliméerica yáalàaca Dios. ³⁵ Macáita yái Dios idènièrica, càmitaté áibanái yàaca írini, ínà Dios càmita imawènia áibanái ícha wawàsi, càmita nacái iwàwacutá ipáyaidaca íchawa imawèniacálewa”, íimacaté yái profetaca. ³⁶ Canácata cachàiníríca Dios ícha, Dios idàbacáinaté macáita wawàsi, yá nacái Dios icúaca macáitani, yá nacái macáita yái iyéerica, iyaca Dios íríná. ¡Iná wàacué Dios íri cayábèeri càiripínáta! Báisita, amén.

12

La vida consagrada a Dios

¹ Píacué nuénánáica, Dios idéca iicáca wapualé manuúsiwata imànicaténá walí cayábèeri, ínà nùalàacué pía manuúsiwata pímacánápinacué plawawa Dios íri iyúwa càuri ofrenda, mabáyawanéeri nacái, casímáiri nacái Dios iicáca. Yácata báisiiri culto Dios iwàwéericuéca pímaníca íri, píacaténacué Dios icàaluíná cáiwitáiseeri iyú. ² Píacué quirínama píyaca càide iyúwa èeri mìnánái iyáaná siúcade, níái càmiyéica yáalíawa Dios iwali. Néese píwènúadacué yái píináidánácawa yéewacaténacué píyaca píiwitáise wàlisàì yáapíchawa, yéewanápinacué nacái píalíacawa Dios íiwitáise iwali, càinàcaalí Dios iwàwáanacué pímaníca cayábèeri, mabáyawanéeri iyú, casímáirica Dios iicáca.

³ Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèñiri iyú imàacáanápíná nuíbaidaca irípiná. Ichùllaca núa nùlànápínacué pia. Iná númacué píri: Picacué máini cachàini pí-icáca piawawa càmicaalcué máini cachàini pí. Néese, iwàwacutacué pínáidacawa piwaliwa cáiwitáiséeri iyú. Picacué píalimáida pimànica áiba píibaidacaléwa Dios irípiná càmicaali Dios imàaca píri càiri chàinisi píibaidacaténá cà. Néese pimànicué píibaidacaléwa Dios irípiná, yáí líbaidacalési Dios imàaquéericuéca píri càiri chàinisi pimànicaténáni, yáí chàinisi Dios imàaquéericatécué píri idàbacaalítécué peebáidaca itàacái. ⁴ Péemiacué comparaciòn: Abéericata yáí waináca, quéwa wadèniaca wàwaliséeriwa madécaná. Iya nacái wáiwita, wacáapi nacái, wàabàli nacái, wàuwi nacái, watuí nacái. Macái wàwaliséeri imanùbaca nadèniaca náibaidacaléwa méetàucunamata náichawáaca. ⁵ Càita nacái wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Ewita manùbéeyéicáníta wía, càicáaníta wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica Cristo ichàini iyú. Yá waicáyacacawa càide iyúwa abémisana, càide iyúwa wainá idèniáná iwáliséeriwa madécaná quéwa abéericata yáí waináca.

⁶ Dios imàacacaté walí chàinisi wáalimáwanama méetàucunamata wáichawáaca càide iyúwa iwàwáaná imàacaca walini. Iná iwàwacutá wamànica cayábéeri walíwáaca wayúudàayacacaténáwa, wáibaidàanápíná Dios irí càide iyúwa Dios imàacáanaté walí chàinisi. Wadèniacaali chàinisi Dios néeséeri wacálidacaténá tàacáisi inùmallicúise, yásí iwàwacutá wacálidaca tàacáisi inùmallicúise càide iyúwa Dios imàacáaná wáallacani. ⁷ Wadèniacaali chàinisi Dios néeséeri wayúudàacaténá áibanái, yásí iwàwacutá wayúudàaca nía cayábéeri iyú. Cawinácaali wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi yéewáidacaténá áibanái wenàiwica Dios itàacái iyú, iwàwacutá yéewáidaca nía cachàiníri iyú. ⁸ Cawinácaali wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi yáalànápíná áibanái ichàiniadacaténá nawáwa, iwàwacutá imchàidaca áibanái íiwitáise mamáalàacata. Cawinácaali wéenáca yèrica cawèñiri iyúudàacaténá áibanái, iwàwacutá càmirica canùmasée yàasu ofrenda iwaliwa. Cawinácaali wéenáca icuèrica wía icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá icùaca wía cáalacáiri iyú. Cawinácaali wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi íicacaténá catúulécanéeyéi ipualé iyúudàanápíná nía, iwàwacutá iyúudàaca nía casímáiri iyú.

Deberes de la vida cristiana

⁹ Cáininacué piicáyacacawa báisiri iyú. Pimàacacué píchawa píiwitáise báawéeriwa. Pimànicué mamáalàacata abéerita yáí cayábéerica. ¹⁰ Iwàwacutacué cáinináca piicáyacacawa iyúwa abémisana. Iwàwacutacué piicáyacacawa iyúwa cachàiniyíei íichawáaca, cáimiétaquéri iyú nacái.

¹¹ Cachàinicué píiwitáise, picacué inu pí. Píibaidacué Wáiwacali irípiná cachàiníri iyú macái pichàini iyúwa.

¹² Píyanídacuéwa casímáiri iyú wacùacáinacué wàyáanápíná càiripináta Dios yáapicha. Píideniacué piùwichàanáwa matuñbanáiri iyúni piùwichàacaallicuéwa Wáiwacali irípiná peebáidacáinacué itàacái. Picacué piméyáawa písutáca piawawa Dios íicha mamáalàacata.

¹³ Piyúudàacué wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái. Pimàacacué nalí yáí namáapuèrica. Pitàidacué cayába cawinácaallicué ipàchiyéyica pia, níai yeebáidéeyéica Jesucristo, peedacaténacué píataléwa nía.

¹⁴ Áibanácaali imànicué píri báawéeri, písutacué nalí Dios imànínápíná nalí cayábéeri. Picacué písutá Dios íicha yúuwichàidàanápíná nía.

¹⁵ Casímáicué piwàwa náapicha cawinácaali casíméeyéica iwàwa. Piacawéeridacué nacái cawinácaali achúméeyéica iwàwa.

¹⁶ Abédanamacué píiwitáise píapichawáaca. Picacué cachàini píicáca piawawa áibanái íicha, néese piacawéeridacué wenàiwica càmiyéyica cachàini áibanái íicha canánama. Picacué pínáidawa máini cáalacáica píá áibanái íicha.

¹⁷ Áibanácaali imànicué píri báawéeri, picacué pimàni nalí báawéeri píipuináwa. Piyacué machacàníri iyú macái wenàiwica íicápiná. ¹⁸ Pimànicué píalimáanata píyacaténá matuñbanáiri iyú áibanái yáapicha macáita. ¹⁹ Piacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, áibanácaali imànicué píri báawéeri, picacué pimàni nalí báawéeri píipuináwa, néese, pimàacacué Dios yúuwichàidaca nía. Càité áiba profeta itanàaca tàacáisi bàaluité Dios inùmallicúise. Dios íimacaté: “Núacata yáí yúuwichàidèeripínaca wenàiwica nabáyawaná iwálisewa, yásí nùaca nawèniwa, macáita imàniyéyica báawéeri áibanái irí”, íimacaté yáí Diosca. ²⁰ Càité nacái Dios íimaca: “Máapicaali piùwide, píá iyápiná. Macalacaali iwàwa, píá ìira ùni. Pimànicaali irí càí cayábéeri, yásí báicani íbayawaná iwaliwa, yáí yúuwidèenaca imànica píá”, íimacaté yáí Diosca. ²¹ Picacué piwàwali yáí báawéerica imàníricatécué píri, ípíchaná imawèniadacuéca píiwitáise cayábéeri. Picacué pimàni irí báawéeri àniwa píipuináwa. Néese pimànicué irí cayábéeri pimawèniadacaténá íiwitáise báawéeri, piacawéeridacaténacué pimànicaní.

13

¹ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutácué macái peebáidaca nataacái níai icuèyéicuéca piasu cáli, Dioscáiná idéca yàaca nachàini nacùanápínacué piasu cáli, idéca nacái Dios imàacaca nacùaca wenàiwica. ² Iná cawinácaalí càmíiyéica yeebáida yàasu cáli icuèrinánái itàacáíwa, nàuwideca namànica Dios yái imàaquéerica nàasu cáli icuèrinánái icùaca wenàiwica. Néese cawinácaalí càmíiyéica còi yeebáida, nàuwichàapínacawa. ³ Níai icuèyéica wàasu cáli càmíta nàya nacalùadacaténá wenàiwica imàníiyéica cayábéeri, néese nàyaca nacalùadacaténá wenàiwica imàníiyéica báawéeri áibanái irí. Píwàwacaalí piyaca macàaluínináta náicha níai icuèyéica piasu cáli, néese piya machacàníiri iyú, yásí cayábaca naicáca piawa, níai icuèyéica piasu cáli. ⁴ Níai icuèyéica piasu cáli, idéca Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái, imànicaténá píri cayábéeri. Quéwa pimànicaalí báawéeri, yásí iwàwacutá cáaluca pia náicha, Dioscáiná imàacaca nàuwichàidaca wenàiwicanái báawéeyéi íwitáise. Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái nàuwichàidacaténá machacàníiri iyú cawinácaalí imàníríca báawéeri áibanái irí. ⁵ Iná iwàwacutá wamànica càide iyúwa nachùullaná wía, níai icuèyéica wàasu cáli. Càmita meedá weebáidaca nía ipíchaná wàuwichàacawa, néese weebáidaca nía wáalíacáináwa wawàwalícuésewa Dios iwàwa wamànica càide iyúwa nachùullaná wía. ⁶ Dios imàacacué nacùaca piasu cáli, iná iwàwacutácué pípayaidaca nía càide iyúwa gobierno ichùullánacué pípayaidaca píchawa nía, náibaidacáiná iyúwa Dios imàacáaná náibaidaca.

⁷ Pimànicué macái picuèrinánái iríwa càide iyúwa nachùullaná pí, níai icuèyéicuéca piasu cáli. Pípayaidacué píchawa níai yeedéeyéica plata gobierno iripiná. Pípayaidacué nacái níai yeedéeyéica plata piasu cawèniyíyí íwalíseuèwa gobierno iripiná. Càita nacái piacué nacàaluíniná níai iwàwacutéeyéica piaca icàaluíniná. Càita nacái piaca náimíetacaná níai iwàwacutéeyéica piaca ímíetacaná.

⁸ Picácué pimawènia áibanái lícha wawàsi mamáalàacata, plata nacái, idécanáamicué pimawèniacále yàasu èeri yàanàca pípayaidánápínacué píchawani. Iyacáinácué píri abéeri wawàsi cayábéeri iwàwacutéericuèwa pimànica, yái cáinináanacuéca píicáyacacawa. Canácatáita wáaliméeripiná wamáaláidaca wapáyaidaca wáichawa macáita yái wamawèniacálecawa cáinináanápíná waicáca áibanái wenàiwica càiripináta càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànericaté Dios inùmallcué. ⁹ Càité límaca yái tàacáisca: “Picá píimá áiba wenàiwica yáapicha càmíichúaca píunúsiwa, càmíríca pínrísiwa nacái, píca pínúta wenàiwica, píca píyéedú, píca pícalída píchíwawa áibanái íwali, píca píwàwa písupináwa áibanái yàasu”, còi límaca yái Dios itàacáica. Nàyaca nacái áiba wawàsi Dios ichùulléiyéica wamànica, quéwa macáita yái ichùullacanásica ímáanáca abéeri wawàsi, càide iyúwa yái ichùullacanási maléenéeri ímáaná: “Cáininá píicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná píicáca piawawa pimànicaténá nalí abéerita cayábéeri”, còi límaca yái Dios itàacáica. ¹⁰ Cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica, càmíta wamàni nalí báawéeri, iná cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica, yásí wamànica wàacawa macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná.

¹¹ Áiba wawàsi nacái, iwàwacutácué píwàwalica máini báawéerica yái èerica wàyáanáca siúcade, iwàwacutá nacái wacawàacawa wadapùle líchawa wáibaidacaténá cachàiníiri iyú Dios iripiná, yácáiná mawíeniwanáica wéeniwaná Wáiwacali iwasàacatáipiná wíawa. Mawíeniwanáica walíni lícha yára èerimicaté wadàbacatáicaté weebáidaca itàacái. ¹² Mesúnamáita ímáaláapínacawa wáicha yái èeriquéi, siúcade amaláca yàacawa wawicáú yára wéeniwanápináca Wáiwacali iwasàacatáipínáca wíawa, iná iwàwacutá wamàacaca wáichawa wáiwitáise catéeriwa ipíchaná wamànica càide iyúwa èeri múnaná catéeyéi íwitáise imàníná. Yá wamànicué cayábéeri màulenácaténá wía Dios icamaláná iricu wamànicaténacué cayábéeri macái wenàiwica íicápiná. Cáipina wamànica úwicáí Satanás íipunita, càide iyúwa úwinái íwalicaalí quírameníiri bàlesi dàaléeri nabàlùacaténáwa tàí ímèeri iyú nàuwidenái íipunitawa. ¹³ Yá wamànicué machacàníiri iyú macái wenàiwica íicápiná càide iyúwa wenàiwica íyéeyéica Dios icamaláná iricu. Picácué wacàma wàyaca. Picácué nacái wamàni báawéeri fiesta málaléuèeri iyú. Picácué nacái waimáca nàapicha níara íiméeyéica aslanái yáapicha plata íwalínápiná; càita nacái picácué wamàni wáalaniwa. Picácué nacái wacuíáyacawa chàinisíiri iyú. Picácué nacái báawa waicáca áibanái nàasu cawèniyíyí íwalísewa. ¹⁴ Néese piyacué càide iyúwa Wáiwacali Jesucristo íyáanáté, yásí Wáiwacali icùacué piawa wàuwide Satanás lícha, càide iyúwa úwinái íbale dàaléeri ícùacaalí úwinái nàuwidenái líchawa. Yá picácué picutá písimáidacaténá píiwitáise bàaluísáimiwa ipíchanacué pimànica píbáyawanáwa.

14

No critiques a tu hermano

¹ Nàyaca abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa càmíiyéi cachàini íwitáise Wáiwacali íwali càmícáiná náalíawa cáinacaalí iwàwacutáaná nàyaca, càmíta nacái náalíawa

cayába iwali yá cayábéerica Dios imànírica walí mawèníri iyú mabáyawanacaténá iicáca wía. Quéwa picácué báawa piicáca nía càmíiyéica cachàini íiwitáise, néese piacawéeridacué nía. Picácué pitàani náapicha chàinisíri iyú piwènúadacaténá náiwitáise nánáidáanápínáwa càide iyúwacué pínnáidáanáwa. ² Níacáiná abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nánáidacawa cayábacani nayáacaalí macái yàacási íiwitáaná, iinási nacái, quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nayáaca yáawami bánacalé, áicu iyacaná nacái, ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá ídolo icàaluíniná, níai cuwáináí yéenáíwanáca. Cáaluca nayáaca iinási càmíicáiná cachàini náiwitáise Wáiwacali iwali. Càmitàacá manuí nánáidacawa nawàwawa Wáiwacali iwali. ³ Uwé, cawínácaalí iyéerica macái yàacási íiwitáaná, iwàwacutá càmita cachàini iicáca yáawawa yéenasàiri íichawa, yái càmírica cachàini íiwitáise Wáiwacali iwali. Yái iyéerica macái yàacási íiwitáaná iwàwacutá càmita iicáani yéenasàiri iquínínáwa, càmita nacái caná iwèni iicàcani, iyúwa càmíri yáalláwa nacái. Càita nacái yái càmírica iyáa macái yàacási íiwitáaná iwàwacutá càmita itàani báawéeri iyú iwali yái wenàiwica iyéerica macái íiwitáaná, cayábacáiná Dios iicáca íiwitáise. ⁴ Péemu comparación: Cíchaná yéewaná pitàanica báawéeri iyú áiba aslali yàasu wenàiwica iwali. Cayábacaalí íiwacali iicáca yái íibaidacalési yàasu wenàiwica imànírica írí, càita nacái báawacaalí iicáca yái wawàsi yàasu wenàiwica imànírica, yácata íiwacali yàasu wawàsica, càmírica píasu wawàsi. Càita nacái canáca yéewaná pitàanica báawéeri iyú áiba wenàiwica iwali yeebáidéerica Wáiwacali itàacái, Wáiwacali yàasu wenàiwicacáináni, càmírica píasu. Quéwa Wáiwacali yáalimá iyúudàaca yàasu wenàiwicawa imànnínápiná càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná.

⁵ Abénaméeyéi nacái nánáidacawa máiníri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca áiba èeri íicha canánama. Quéwa áibanái wenàiwica naicáca macái èeri imanùbaca abédanamata. Iwàwacutá náalimáwanama náalíacawa machacàníri iyú cànínacaalí Dios iwàwáaná namànica. ⁶ Cawínácaalí íináidéerica maníri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná. Càita nacái cawínácaalí iiquéerica macái èeri imanùbaca abédanamata, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná. Cawínácaalí iyéerica macái yàacási íiwitáaná, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná, yàaca nacái Dios írí cayábéeri iyáacalé iwaliwa. Áiba wenàiwica càmita iyáa macái yàacási íiwitáaná ipíchaná iyáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá ídolo icàaluíniná, níai cuwáináí yéenáíwanáca. Càmiccaalí iwàwa iyáaca iinási, yá càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná, yàaca nacái Dios írí cayábéeri iyáacalé iwaliwa.

⁷ Wía yeebáidéeyéica Wáiwacaliwa, càmita wàya walípináwa, càmita nacái wéetáwa walípináwa. ⁸ Néese wía yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacáíwa, idècunitàacá wàyaca cháì èeri írìcu, yá wàyaca wáibaidacaténá Wáiwacali írìpináwa. Càita nacái wéetácaalípináwa, yási wéetácaawa càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. Iná idècunitàacá wàyaca cháì èeri írìcu, càita nacái wéetápinácaalíwa, yá Wáiwacali yàasunáica wía mamáalàacata. ⁹ Wáiwacali yàasunáica wía, yáacáiná Cristo yéetátacáwa, yáté nacái yèepùaca cáuca àniwa Náiwacalícacaténáni níara yéetéeyéimicawa, nía nacái cáuyéica cháì èeri írìcu.

¹⁰ Iná picá pitàani báawéeri iyú áiba wenàiwica iwali yeebáidéerica Jesucristo itàacái. Picá nacái caná iwèni piicàcani. Iwàwacutáiná macáita wàacawa áibaalípiná wabàlùacaténáwa Dios ípunita yéewanápiná Dios ícalídaca waináwaná iwali, cànínacaalíté wamáníná, wáinnáidaca nacáíwa cháì èeri írìcu. ¹¹ Wáallácawa báisíricatani, áiba profetacáiná itànàacaté yái tàacáisi Dios inùmalicúise. Dios íimacaté:

“Péemiacué cayábani, núumacáiná cáimíetacanéeri iyúni, núa Picuèrinácuéca Dios, macái wenàiwicanái íbàlùapínácaawa yuulú iyúwa nuípunita, yá nàapínáca nulí cayábéeriwa”, íimacaté yái Diosca. ¹² Iwàwacutápiná macáita wía wacálidaca waináwaná iwaliwa Dios írí, cànínacaalíté wamáníná, wáinnáidaca nacáíwa cháì èeri írìcu.

No hagas tropezar a tu hermano

¹³ Iná picácué wataánica báawéeri iyú áibanái iwali yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese píalimáidacué càmínápiná pímaní áiba wawàsi imàaquéeripíná áibanái imànica íbáyawanáwa.

¹⁴ Núa, yeebáidéerica Wáiwacali Jesús itàacái, nualíacawa báisíri iyúcani càmita yáalimá casacàaca yàacási írináamitawa, íná càmita báawa wayáacani. Quéwa áibacaalí wenàiwica casacàacaalí iicáca yái yàacàsica ídolo cuwáináí yéenáíwaná íwalíise, yá casacàaca írini, yái yàacàsica, íná báawaca iyáacani. ¹⁵ Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái naicácaalí píyáaca yàacási casaquéerica naicáca ídolo íwalíise, níai cuwáináí yéenáíwanáca, nadábacaalí nacái nayáacani càide iyúwa píyáaná píyáacaléwa, yá namànica nabáyawanáwa, achúma nacái nawàwa íwalíise, nayúunnáidacáiná Dios càmita iwàwa nayáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá cuwáináí icàaluíniná. Yá càmita pímaní cayábéeri, càmita nacái cáininá piicáca áibanái. ¡Picá pímaní càiri wawàsi imàaquéerica áiba wenàiwica ícalíacawa Dios itàacái íicha, piwàwacáiná píyáaca meedá áiba yàacási íiwitáaná! Picá píimáicha Cristo yéetátacéwa íchawalíná nacái. ¹⁶ Ewita càmícaníta báawa píríni yái wawàsica, cáicáníta càmita cayába

pimànicani áibanáicalí itànicá báawéeri iyú Dios itàacái iwali iwalíse yáí pimànírica. ¹⁷ Dios càmitaté imáida wía icuacaténá wía iyúwa yàasu wenàiwicanái yéewanápiná meedá wayáca yàacási, wàira nacái càide iyúwa wawàwáaná. Néese Dios icùca wía wàyacaténá machacàníri iyú, matuìbanáiri iyú nacái wáapichawáca, casímáiri iyú nacái Espíritu Santo iwalíse. ¹⁸ Cawinácaalí càì libidéerica Cristo írípíná, cayábaca Dios iicácani. Yá nacái áibanái wenàiwicanái iicáca cáimiétaquéeri iyúni.

¹⁹ Dios iwàwacáiná càì wàyaca, íná wamànicué wáalimáanáta macái wachàini iyúwa wàyanápiná matuìbanáiri iyú wáapichawáca yéewanápiná wachàiniadaca wawàwawáca, yéewacaténá cachàiniwanái mamáalàacata wáiwitáise canánama Wáiwacali iwaliwa. ²⁰ Dios imàacaca yàacawa cayábéeri wawàsi péenásàiri iwàwaliculé, yáí càmírica cachàini íwítáise Wáiwacali iwali. Iná picá pimàaca piyáacalé imáalàidaca yáí cayábéerica Dios imàaquéerica péenásàiri iwàwaliculé. Báisíta masacàaca macái yàacási, quéwa abéericaalí wéena ícalàacawa Dios ícha wayáacalé iwalíse, yá wamànica wàacawa írì báawéeri. ²¹ Aiba wenàiwica imànicaalí ibáyawanáwa iicácaná piyáaca iinási, píira nacái liracalési ipuúri, pimàni nacái áiba wawàsi, yá cayába cachàiniwanái pimàacacaalí píichawa macáita yáí wawàsica, ipíchaná áiba wenàiwica imànica ibáyawanáwa, ícalàacáichawa Dios ícha iwalíse yáí pimànírica. ²² Píalíacaalíwa càmita pimàni píbayawanáwa piyáacaalí iinási áibanái inuérimica yàacaténá ídolo icàaluíná, yá cayába càì píinàidacawa abéerica Dios iicápiná, quéwa picá canùmasée píia iwali áibanái yàacuésemi. Casímáica iwàwa cawinácaalí yáaliéerica càmita imàni wawàsi Dios iiquéerica báawéeri iyú. ²³ Quéwa áiba wenàiwica càmita yáaliwa cayába asásí Dios imàacacaalí iyáca áiba yàacási, íira nacái. Néese iyáacaalí yáí yàacàsica, yásí cabáyawanácani, càmicáiná yáaliwa cayába iwàwalicuísewa asásí Dios imàacacaalí iyáacani. Wamànicaalí wawàsi càmírica wáaliwa cayába wawàwalicuísewa Dios imàacáaná wamànicani, yá wamànica wàacawa wabáyawanáwa.

15

Agradada tu prójimo, no a ti mismo

¹ Abénaméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitàacá náaliwa cayába, íná càmita máini cachàini náiwitáise Wáiwacali iwali. Uwé, wía yeebáidéeyéica tàì ímèeri iyú, iwàwacutá wàideniacani matuìbanáiri iyú càmicaalítàacá abénaméeyéi wenàiwica náaliwa macáita, wayúudàcaténá nía, níai càmíyéica cachàini íwítáise Wáiwacali iwali. Iwàwacutá nacái càmita wamàni càide iyúwa wawàwáaná meedá, wasímáidàanápiná meedá wíawawa. ² Macáita wía iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéewanápiná cachàinica náiwitáise Wáiwacali iwali cachàiniwanái mamáalàacata. ³ Cristocáiná càmitaté imàni càide iyúwaté iwàwáaná ísimáidàanápiná meedá yáawawa, néese imànicaté càide iyúwa áiba profeta itànàanáté tàacáisi Cristo inùmalcuíse. Cristo íimacaté Dios írì: “Níai icuíséeyéica íchawa píia báawéeri iyú, nadéca nacúisaca náichawa núa nacái”, íimacaté yáí Cristoca. ⁴ Macái yáí tàacáisi profetanái itànèericaté bàaluité Dios inùmalcuíse Dios imàacacaté natànàacani yéewáidacaténá wía. Yáí tàacáisi yéewáidaca wía, ichàiniada nacái wawàwa wàideniacaténá wàuwichàanáwa matuìbanáiri iyú cachàiniwanái, àta wàanàacatalépináta chènuniré. ⁵⁻⁶ Yá nusutáca Dios ícha píripínacué, yáí iyúudèerica wàideniaca wàuwichàanáwa matuìbanáiri iyú, ichàiniadéerica nacái wawàwa. Nusutacué Dios ícha píripíná iyúudàanápinacué píyaca matuìbanáiwaca píapichawáca, càide iyúwaté Cristo Jesús íyaná, yéewanápinacué píaca Dios írì cayábéeri abédanamata càide iyúwa wenàiwicanái icántàacaalí abédanamata macáita namànùbaca iyúwa, píacaténacué Dios írì cayábéeri, yáí Wáiwacali Jesucristo Yáanirica.

El evangelio es anunciado a los no judíos

⁷ Iná iwàwacutacué píicayacacawa iyúwa abémisana éwita abénaméeyéi càmicáanítàacá náaliwa macáita, Cristocáiná yeedácatécué píia yàasunápináwa, macáitacué píia, yéewacaténá macáita náaliacawa máini cachàinica Dios, nàanápiná írì cayábéeri. ⁸ Nuwàwèeri nucalídaca píripíni Cristo yàanàacaté chènuníse iyúudàcaténá judíonái. Càité Cristo imànica càide iyúwaté Dios icàlídàaná wàawirináimi írìni cáimiétacanéeri iyú. Càité Cristo imànica yàasáidacaténá Dios imànica machacàníri iyúni càide iyúwa icàlídàaná wenàiwicanái írìni cáimiétacanéeri iyú. ⁹ Cristo yàanàacaté yéewacaténá càmíyèi judío nacái náaca Dios írì cayábéeri iwali yáí Dios iicáanáca wenàiwicanái ipualé. Càité profetanái itànàaca tàacáisi Cristo ímèericaté Dios írì. Cristo íimacaté: “Iná nùapíná píri cayábéeriwa càmíyèica israelita yàacuésemi, nucántàapíná nacái pílipidená iwaliwa nucalídacaténá píináwaná iwali cáimiétaquéeri iyú”, íimacaté yáí Cristoca. ¹⁰ Càita nacái profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalcuíse. Moisés íimacaté: “Ípíacué càmíyèica israelita, casímáicué píwàwa israelitanái yáapicha, Dios yàasu wenàiwicanáical!”

ímacaté yáí Moisésca. ¹¹ Aiba profeta nacái itànàacaté tàacáisi Dios inùmallicúise. Yáté ímaca: “¡Placué Wacuèriná Dios irí cayábèeri, macáitacué pía càmiyéica israelita!”

ímacaté yáí profetaca. ¹² Profeta Isaías itànàacaté nacái tàacáisi Dios inùmallicúise. Isaías ímacaté:

“Isaí líri rey David itaquénáinami nàyaca siucade iyúwa àicumi yúuquèeriwa, càmicáiná cacháini ná. Quéwa càide iyúwa wálisái àicu achuméeri yúbacácalíwa àicu ipichu yéewíise, idàwinàacaténáwa wálisái iyú àniwa, càita nacái abèeri rey David itaquérinami imichàapinácawa icùacaténá càmiyéi israelita, yási neebáidapiná itàacáíwa”, ímacaté yáí Isaíasca, icàlidacaténaté Cristo icùanápínaté càmiyéi israelita.

¹³ Nusutacué Dios ícha píripínacué yáí imàaqueérica manuía wáináidaca wawàwawa ìwali. Nusutáca Dios ícha imàacáanápínacué casímáica píwàwa manuísíwata, matuibanáicaténacué píiwitáise, píacué yeebáidéeyéica itàacái. Nusutáca Dios ícha imàacáanápínacué manuía píináidaca píwàwawa ìwali manuísíwata, Espíritu Santo ichàini iyú.

¹⁴ Píacué nuénánáica, núalíacawa máini cayábacuéca píiwitáise, máini cáalíacáiyéicuéca nacái pía, píalíacué nacái cànínacái iwàwacutánacué píalàayacacawa éerèeri iyú. ¹⁵ Quéwa nudéca nutànàacuéca píri yáí cuyàlutaca nucàlidacaténacué píri abènaméeyéi wawàsi ìwali machacàníri iyú, macàaluínináta, ipíchanacué píimáichaca núa. Nudéca càì numànicani Dios imànicáinaté nulí cayábèeri mawèníri iyú imàacáanápíná nuíbaidaca Jesucristo irípiná. ¹⁶ Dios idéca ichùulíaca nuíbaidáanápíná Jesucristo irí nuyúudacaténá càmiyéi judío. Nuíbaidaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote imàacacaaalí ofrenda Dios irí. Nucàlidaca càmiyéi judío iríni, yáí Dios itàacáica ímèérica Jesucristo iwàwaca iwasàaca núa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Cawínácaalí yeebáidéeyéica yáí tàacáisca nucàlidéica nalí, càica níade iyúwa nùasu ofrenda numàaqueérica Dios irí. Casímáica Dios íicáca núa Espíritu Santocáiná idéca masacàaca imànica náiwitáise, íná Dios íicáca núa iyúwa cayábèeri ofrenda, mabáyawanèeri nacái.

¹⁷ Cristo Jesús idéca iyúudàaca núa, yáí Cristo Jesús nuebáidéérica itàacái. Cristo iyúudacáiná núa, íná càmiyéi judío nadéca neebáidaca itàacái; yá máini casímáica nuwàwa siucade ìwalíise yáí nuíbaidacaléca Dios irípiná. ¹⁸ Canácatáita nuwàwa nucàlidaca nuínáwanáwa canùmasèeri iyú, néese nuwàwacáita nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali, càinàcaalí cayábèeri wawàsi Cristo imàníríca nuíbaidacalé ìwalíise, nùasu tàacáisi ìwalíise nacái, iwènúadacaténá càmiyéi judío íiwitáise neebáidacaténá Dios itàacái. ¹⁹ Neebáidaca Cristo itàacái naicácáinaté numànica Dios ichàini iyú yáí càmlíríca wenàiwica idé imànica. Càité Cristo imáidaca núa Espíritu Santo ichàini iyú, yáí Espíritu Dios yàatanáiséérica. Càita nudéca numàalàidaca nucàlidaca nalíni yáí tàacáisca ímèérica Cristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanáí Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Nudéca nucàlidacani Jerusalén iyacaléná yéewáidacacalécaté núa Cristo ìwali, nuwàwacáinaté nucàlidaca abéta nalíni, cawínácaalí càmiyéicaté yéemíacáwa Cristo iináwaná ìwali. ²¹ Càita nucàlidaca nalíni numànicaténá càide iyúwaté àiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmallicúise. Profeta itànàacaté wenàiwicanáí néemíanápínaté Cristo iináwaná ìwali:

“Níái càmiyéicaté yéemíacáwa iináwaná ìwali, náalípináca ìwali; yá néemíapínáca iináwaná ìwali, yáí càmlírícaté néemíacáwa”, ímacaté yáí profetaca.

Pablo piensa ir a Roma

²² Manùba yàawíríca mādáainí nuwàwacaté nupáchiacuéca pía, quéwa càmitaté núalimá máinicáinaté càulenáca núa nuèpunicáinatéwa nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali. ²³ Quéwa nudéca numàalàidaca numànica nuíbaidacaléwa Dios irípiná chái àiba càli ínata, íná yéewa nupáchiapínacuéca píawa càide iyúwaté nuwàwáaná numànica madécana camuí.

²⁴ Nuínáidacawa núalimáanápíná nupáchiacuéca pía nùapínácaalíwa España yàasu càli nérépináwa. Néese idécanámi nupáchiacuéca pía casímáiri iyú maléna éeripiná, yá nusutacué pícha wawàsi piyudáanápínacué núa nùacaténáwa España yàasu càli nérépináwa.

²⁵ Quéwa siucade nùacáwacawa Jerusalén iyacaléná nérépináwa nutécáténá nalí plata, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁶ Nutépiná nalí plata néré àibanáicáiná wéenanái càmiyéi judío, Macedonia yàasu càli néeséeyéi, Acaya yàasu càli néeséeyéi nacái, nadéca namàacaca plata ofrenda iyú nabànùacaténá nalíni níara wéenanái judío catùulécaneeyéica iyéeyéica Jerusalén iyacaléná néré. ²⁷ Nadéca nàwacáidaca plata casímáicáiná nawàwa nayúudáanápíná judíonái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Canácata ichùulíerícaté nàwacáidáanápíná plata. Néese nadéca namànica cayábèeri, níacáiná càmiyéi judío imawèniaca judíonái ícha cayábèeri. Quéecháwanáimi judíonái neebáidacaté Jesucristo itàacái, néese nàacatéwa

nacàlidàanàpiná càmiyéi judióná iríni. Càitè judióná iwacùacaté yá cayábèeri wawàsica càmiyéi judío irí, nayúudàacaténá càmiyéi judío íiwitáise. Iná càmiyéi judío imawènicà judióná íicha cayábèeri, iná siùcade iwàwacutá càmiyéi judío iyúudàaca judióná nàasu wawàsi iyúwa èeri írìcuírìca, níara judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càipíná càmiyéi judío iwacùaca cayábèeri wawàsi judióná írìwa, yáí plataca iyúudèeripináca judióná. ²⁸ Iná nudècanámi numáalàidaca numànica yáí wawàsica nùanàpiná nálí yáí ofrendaca, yási nùacawa España yàasu cáli nérépináwa, yá nupáchiapínacué píawa nùwaliwa ipíchawáise nùacawa España yàasu cáli nérépiná. ²⁹ Nùaliacawa cayába nùapínacálicuéwa píatalé, yá Cristo imànipíná nulí cayábèeri manuísíwata.

³⁰ Píacué nuénánáica, nùaliacawa cáininácuéca piicáca Wáiwacali Jesucristo, nùaliaca nacáíwa Espíritu Santo idéca imàacaca cáinináca waicáyacacawa. Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pisutáanápínacué nulí Dios piyúudàacaténacué numànica ùwicái Satanás íipunita. ³¹ Pisutácué Dios íicha nulípiná icùanápíná nùá náicha abènaméyeyéica càmiyéi yeebáida Jesucristo itàacái iyéyeyéica Cencrea iyacàlená írìcu. Pisutácué nacái Dios íicha yéewanápíná casímáiri iyúca wéenanái judióná Jerusalén iyacàlená mìnáná needáca naliwa yáí ofrendaca nutéeripináca nalí. ³² Pisutácué Dios íicha nulípiná imàacáanápínacué nùacawa píatalé casímáiri iyú, Dios iwàwacaalí càì numànica, nuicácaténacué píá, wachàiniadacaténá wawàwawáca. ³³ Nusutácué Dios íicha píripínacué imàacáanápínacué macáita piyaca matuìbanáiri iyú. Báisíta, amén.

16

Saludos personales

¹ Siùcade nucàlidacué píri wéenasàatúa Febe íináwaná íwali, cayábèechúa íiwitáise, yeebáidéechúa Jesucristo itàacái. Udéca úbaidaca Dios írìpiná nèewiré níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéyeyéica Cencrea iyacàlená írìcu. ² Pitáidacué úa cayába Wáiwacali íipidená íwali iyúwa péenasàatúacué, peedácaténacué píataléwa úa, càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica wéenanái írìwa, cawínácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Piyúudacué nacái úa càirínácaalí wawàsi umápuèri, uyúudàacáiná madècaná wéenanáíwa, nùacáaníta nacái.

³ Nuwàwali nacái úara Prisca, úacawéeri Aquila nacái, níara yàacawéeridéeyéicaté nùá wáibaidacaalíté Cristo Jesús írìpiná. ⁴ Achúmacaté nèetácawa nawasàacaténá nùá áibanái íicha iwàwéeyéicaté inúca nùá. Iná nùaca nalí cayábèeri, càita nacái macáita wéenanái càmiyéi judío nàaca nalí cayábèeri, níara wéenanái iyéyeyéica yàcalé imanùbaca, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Càita nacái nuwàwali wéenanái alé iwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto nacapèe írìcu, yáí nacapèeca Prisca, Aquila nacái. Nuwàwali nùacawéerináwa cáininéerica nuicáca íipidenéeri Epenetoca. Yáí Epenetoca, yácata idábàanéeri wènaníwa yeebáidéericaté Cristo itàacái Asia yàasu cáli néeni. ⁶ Nuwàwali nacái María, íibáidéechúa cachàiníri iyú Dios írìpiná péewi. ⁷ Nuwàwali Andrónico, Junias nacái, nùasu cáli nèeséeyéica. Nàyacaté nùapícha presoíyéi ibànalícu. Apóstolca nía, caináwanéeyéica, namànicáiná cayábèeri manuísíwata. Neebáidacaté Cristo itàacái nupichawáise.

⁸ Nuwàwali Ampliato, nùacawéeriná cáininéerica nuicáca yeebáidéerica Wáiwacali itàacái. ⁹ Nuwàwali nacái Urbano, wàacawéeriná íibáidéerica wáapícha Cristo írìpiná. Nuwàwali nacái yáara cáininéerica nuicáca Estaquis. ¹⁰ Nuwàwali nacái Apeles yáasáidéericaté manùbawírìca yeebáidaca Cristo itàacái tàì íiméeri iyú yúuwicháacaalítéwa Cristo írìpiná. Nuwàwali nacái Aristóbulo yéenanái. ¹¹ Nuwàwali nacái nùasu cáli nèeséeri íipidenéerica Herodión, Narciso yéenanái nacái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. ¹² Nuwàwali nacái úara Trifena, úa nacái Trifosa, níara inanái íibáidéeyéica Wáiwacali írìpiná. Nuwàwali nacái úara cáininéechúaca waicáca wéenasàatúa Pérsidaca, íibáidéechúaca cachàiníri iyú Wáiwacali írìpiná. ¹³ Nuwàwali Rufo yeebáidéerica Wáiwacali itàacái cayábèeri iyú. Nuwàwali nacái yáatúa imànílichúacaté nulí cayábèeri càide iyúwa nùatúasiwa. ¹⁴ Nuwàwali nacái níara aslanáica Asíncrito, Flegonte nacái, Hermes nacái, Patrobas nacái, Hermas nacái, nía nacái wéenanái iyéyeyéica náapícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵ Nuwàwali nacái yáara Filólogo, úara Julia nacái, yáí Nereo nacái, yéenasàatúa nacái, Olimpas nacái, macáita nacái iyéyeyéica náapícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁶ Pitáidáyacacuéwa cayábèeri iyú. Macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa imànica culto yàcalé imanùbaca, nawàwalicuéca píá.

¹⁷ Píacué nuénánáica, piicácué píichawa cayába cawínácaalí icàlidéeyéicuéca píri áiba tàacáisi càmirícuéca imàaca abèdanamata píiwitáise píapichawáaca, imàaquéericué nacái píseríacawa píchawáaca. Nawàwacué náalímáidaca píá, pímanínapínacué píbáyawanáwa, pítaanícaténacué píwaliwáaca báawéeri iyú. Piicácué píichawa nía, càmicáiná namàni càide iyúwa íimáná yáí tàacáisica péewáidéericatécuéwa íwali. Píacuéwa náicha. ¹⁸ Iwàwacutácué píacawa náicha càmicáiná náibáida Wáiwacali Jesucristo írìpiná. Nèese náibaidacáita nasímáidacaténá níawawa

meedá. Nàaca wenàiwica icàaluíniná, natàanica éeréeri iyú, cayábéeri tàacáisi iyúca nacái casímáiri wenàiwica yéemlaca. Càita natàanica nachìwáidacaténá wenàiwica bàsabàséeyéica íiwita, càmíyéica yáalíawa cayába báisíiri tàacáisi íwali. ¹⁹ Ata alénácaalí nùacawa, yá macáita náalíacuéca piínáwaná íwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái, íná casímáica nuwàwa. Nuwàwacué cáalíacáica pía pimánínápiná cayábéeri mamáalàacata, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. ²⁰ Pimànicaalícué cayábéeri mamáalàacata, càmicaalícué nacái peebáida cachìwéeyéi itàacái, yásí yái Dios imàaquéerica wàyaca matuíbanáiri iyú iyúudáapínácué pimawéníadaca píchawa Satanás, machawàacacaténácué píchani, càide iyúwa àpimi piabàli yáapiré. Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha píripínácué imánínápinácué píri cayábéeri.

²¹ Timoteoca, yái nùacawéerináca cháí íbaidéerica nùapícha Dios íripíná, iwàwalícuéca pía. Níái nùasu cáli néeséeyéi Lucio, Jasón nacái, Sosípater nacái iyéeyéica cháí nùapícha, nawàwalícuéca pía.

²² Núa, Tercio, nutànàaca yái cuyàlutaca Pablo íripíná, nuwàwalícué pía Wáiwacali ípídená íwali, weebáidacáiná itàacái.

²³ Gayo nacái iwàwalícué pía, yái nùyéerica icapèe írìcu, núa Pabloca. Yái Gayoca imàaquéerica nacái icapèewa nàwacáidáyacacaténáwa namànica culto macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Erasto iwàwalícué nacái pía, yái icuèrica gobierno yàasu plata cháí yàcalé írìcu. Wéenasáiri Cuarto iwàwalícué nacái pía. ²⁴ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha píripínácué imánínápinácué píri cayábéeri canánama. Báisíta, amén.

Alabanza final

²⁵ Wàacué Dios írì cayábéeri, yái yáaliméericuéca dàalanamaca imànica pía, pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi íimáaná, yái tàacáisi nucàlidéerica wenàiwicanái írì, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Dàalanama Dios imànìpínácué píawa pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi íimáaná nuéwáidéerica iyú wenàiwica Jesucristo iináwaná íwali. Yá nucàlidaca nalíni càinácaalíté Dios íináidáanáwa iwàwacutáanápínaté wamànica. Dios idéca yáasáidaca walíni yái tàacáisi Dios íbèericaté wenàiwicanái íicha bàaluitésíwa ipíchawáiseté idàbaca èeri. ²⁶ Quéwa siùcáisede Dios imàacaca wáalíacawa, waléecaalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalícuése. Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi càide iyúwa Dios ichùullaná wía, yái Dios càmíríca imáalàawa. Yái tàacáisi Dios íbèericaté wenàiwicanái íicha icàlidaca càinácaalíté Dios íináidáanáwa imánínápinaté. Siùcade Dios imàacaca wenàiwica macái cáli néeséeyéi yéemlaca yái tàacáisi Dios íbèericaté náicha. Siùcade Dios imàacaca wenàiwica yeebáidacani.

²⁷ ¡Iyaca abéerita Dios, canáca íicha áiba cáalíacáiri, íná wàacué írì cayábéeri càiripínáta Jesucristo íwalíse! Báisíta, amén.

1 CORINTIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, nutànàacué piri cuyàluta. Dios idéca imáidaca núa nuíbaidacaténá Jesucristo iripiná iyúwa apóstol, Jesucristo ibànùacaténá núa càide iyúwa Dios iwàwàaná nucàlidacaténá Jesucristo iinàwaná ìwali wenàiwicanáí irí. Yáí wéénásàiri Sóstenes yeebáidéerica Jesucristo itàacáí iyaca nacáí nuápicha cháí. Yá Sóstenes itànàacuéca piri nuápichani, yáí cuyàlutaca. ² Nutànàacué piri cuyàluta piacué Dios yáasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, iyéeyéica Corinto iyacàlená írìcu. Peebáidacáinacué Cristo Jesús itàacáí, iná piyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá nacáí Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise yáasunáicaténacué pía, íbaidéeyéipiná abéerita Dios iripiná. Dios idéca imáidacuéca pía yáasunáipináwa, náapicha macáita wenàiwica isutéeyéica yáawawa Wáiwacali Jesucristo ícha macáí cáli ínata, yáí Wáiwacali, Náiwacali nacáí. ³ Nusutacué Wáaniri Dios ícha piripiná, Wáiwacali Jesucristo nacáí namàñinápinacué piri cayábéeri mawèñiri iyú manuíswata, namàacáanápinacué piyaca matuibanáiri iyú.

Bendiciones por medio de Cristo

⁴ Núaca cayábéeri Dios irí piwalicué mamáalàacata Dioscáiná idéca imànicuéca piri cayábéeri mawèñiri iyú Cristo Jesús ìwalíise, yáí piyéericuéca abédanamata yáapicha. ⁵ Piyacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapicha, iná Dios idéca cásuca imànicuéca pía madécaná chàinisi chènuníseeri iyú. Iná yéewa píalimácué picàlidaca Cristo iinàwaná ìwali cayábéeri iyú. Píalíacué nacáíwa cayába ìwali yáí tàacáisi báisírìca. ⁶ Càita peebáidacuéca tàì íiméeri iyú yáí tàacáisi icàlidéerica Cristo iinàwaná ìwali. Peebáidacuéca Cristo itàacáí, iná yéewa piyacuéca siúcade machacàniri iyú Dios iicápiná. Càita píasáidacuéca báisírìcani, yáí tàacáisica. ⁷ Iná canáta pimáapuèricuéca chàinìsica quiríta Dios néeseeri idècunitàacá picùacuéca Wáiwacali Jesucristo yáanàaca àniwa. ⁸ Yá Dios ichàiniadapinacué piwàwawa peebáidacaténacué itàacáí àta èeri imáalàacatalépináta yéewanápiná canáta yéewanácué nacháawàaca pía Wáiwacali Jesucristo yáanàacaalí àniwa. ⁹ Dios imàni càiripináta càide iyúwa icàlidáaná. Yá idéca imáidacuéca pía yáasu wenàiwicapináwa piyacaténacué abédanamata Dios Iri yáapicha, yáí Wáiwacali Jesucristoca.

Divisiones en la iglesia

¹⁰ Piacué nuénánáica, nusutacué píicha manuíswata Wáiwacali Jesucristo ípidená ìwali yáasu wenàiwicáinacué pía, abédanamacué pimànica píiwitáisewa; picácué quirínama piseriaca píchawáaca. Abédanamacué píiwitáise canánama piápichawáaca, abéeri íiwitáisesi iyúta. ¹¹ Càicuéca núumaca piri, piacué nuénánáica, níacáiná Cloé uénánáí nacàlidaca nulíni picúisáyacáanásacuéwa piyaca. ¹² Nuémiacuéca piinàwaná ìwali abénaméeyéi péená ímaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé píchacué”; áibanáí nacáí íma: “Núacata Apolos yéewáidacalé píchacué”; càita nacáí áibanáí náimaca: “Núacata Pedro yéewáidacalé píchacué”; áibanáí nacáí íma: “Núacata Cristo yéewáidacalé píchacué”, càì náimaca. ¹³ Quéwa abéericata yáí Cristoca, càimírìta wáalimá waseríacani, wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itàacáí, càica wíade iyúwa Cristo iná iyéerica cháí èeri írìcu. Canáca yéewaná waseríaca Cristo iná. Iná báawéeriquéi piserínanacuéca píchawáaca. Núa nacáí, Pablo, càmitaté nuétáwa píchawalínacué píbáyawaná ìwalíise. Càmitatécué nacáí píbautizáwa nuípidená ìwali. Iná báawéeriquéi picàlidáanacuéca píwaliwáaca nuéwáidacalécuéca pía áibanáí ícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. ¹⁴ ¡Núaca Dios irí cayábéeri canacáináté nubautizéerica péenácuéca, ipichanacué píimaca píwaliwa nuéwáidacalécuéca pía áibanáí ícha! Níawamita Crispo, Gayo, níái nubautizéeyéicaté nuyacaalítécué piapicha. ¹⁵ Iná caná yéewaná náimaca nabautizáanásawa nuípidená ìwali. ¹⁶ Quéwa nubautizáté nacáí Estéfanas yéenanáí, quéwa càmita núalimá nuwáalica asáisi nubautizáaalíté áibanáí. ¹⁷ Càmicáináté Cristo ibànùacué núa piyacàle néré nubautizáanápiná madécaná wenàiwica. Néese Cristo idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanáí írìni Cristo iwàwa iwasàaca nía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. Quéwa càmita nucàlida cayábanameeri tàacáisi iyúni càide iyúwa casimáiná èeri mñanái yéemíaca càmiyéica yeebáida Dios itàacáí. Càmita nuwàwa nucàlidacani èeri mñanái yáalíacáí iyú, ipíchanacué wenàiwicanáí íimáichaca abéerita yáí Cristo yéetáanácawa iwasàaca wía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha, yáí Cristo yéetéericatéwa cruz ìwali wáichawalíná.

Cristo, poder y sabiduría de Dios

¹⁸ Wacàlidaca wèepunícawa yáí tàacáisica: Cristo yéetátéwa wáichawalíná cruz ìwali, iná yéewa yáalimá iwasàaca wía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. Aibanáí yéeyéipinácawa infierno írìculé néemiacaalí yáí tàacáisica, yá naicácani iyúwa máiwitáiséeyéi itàacáí, náimaca càmitasa

yéewa cáiwitáiséeyéi yeebáidacani. Quéwa wía Cristo iwasèeyéipiná Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha, wéemlaca cáalíacáiri iyúni, yáí tàacáisica, wáallíacáináwa weebáidacaalí yáí tàacáisi Cristo ìwali, yásí Dios iwàlìsàidaca wáiwitáise cayábéeri iyú ìwítáise cachàìnfiri iyúwa. ¹⁹ Càité nacáí profeta itànàaca Dios itàacáí. Dios ìmacaté:

“Yá numàalàidapíná náicha náalíacáí, níái ìnàidèeyéicawa cáalíacáica nuícha nía, cayábéeyéi nacáí ìicáca èeri mìnánáí yáalíacáí. Càìpiná nacáí nùasáidaca càmita báisí náalíacawa”, ìmaca yáí Diosca.

²⁰ Iná canáca iwèni meedá yáí náalíacáica, níái èeri mìnánáí càmiyéica yeebáida Dios, éwita nàinàidacànítawa cáalíacáica nía, néewáida nacáí áibanáí, náalíá nacáí natàanica èeri yàasu wawàsi ìwali. ¡Dios idéca yásáidaca canáca iwèni meedá yáí èeri mìnánáí yáalíacáica càmiyéica yeebáida Dios! ²¹ Máini cáalíacáica Dios áibanáí lícha canánama. Dios ìnàidacatéwa càmiínápinaté imàaca èeri mìnánáí yáalíacawa ìwali náalíacáí iyúwa. Néese Dios ìnàidacatéwa iwasàanápínaté wía yàasu yùuwichàacáisi líchawa, ìwalíise yáí weebáidánáca tàacáisi ìiméerica Cristo yéetacatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Áibanáí èeri mìnánáí càmiyéica yeebáida Cristo, caná iwèni naicáca yáí tàacáisica.

²² Abénaméeyéi judío náimaca neebáidáanápínása Cristo itàacáí naicácaalí wamànica áiba wawàsi càmirica wenàiwica idé imànica wásáidacaténá wadèniaca Dios ichàini chènuníseeri. Nía nacáí càmiyéica judío, caná iwèni naicáca yáí tàacáisica càmicáiná ìya abédanamata náalíacáí yáapicha, yáí èeri mìnánáí yáalíacáica. ²³ Quéwa wía Dios imàidèeyéica yàasunáipínáwa, judíocaalí wía, càita nacáí càmicaalí judío wía, weebáidaca yáí Mesíasca, ìpidenéerica Cristo, yéetèericatéwa cruz ìwali, wáallíacáináwa Cristo idèniaca Dios ichàini manuúri, idènia nacáí Dios yáalíacáí iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. ²⁵ Dios ibànàicalléte Cristo yéetacaténáwa wáichawalíná, yáté caná iwèni èeri mìnánáí ìicáca yáí Dios imàníríca, quéwa Dios imànicaté máini cáalíacáiri iyú macáí èeri mìnánáí yáalíacáí lícha. Naicácaté Cristo iyúwa machawàaquéeri wenàiwica, yéetácáinatéwa máini báawéeri iyú cruz ìwali, quéwa wáallíacawa Cristo yásáidacaté ìyaca walí Dios ichàini máiníri manuúca macáí èeri mìnánáí ichàini lícha. ²⁶ Píacué nuénánáica, iwàwacutácué píwàwalica Dios imàidacatécué píá yàasunáipínáwa nàyacaalítécué pèewi máisibáwanáita cáalíacáiri èeri mìnánáí ìwítáise iyú, máisibáwanáí péenácué nacáí ichùulíeyéicaté áibanáí wenàiwica, càitacué nacáí píseénáimi càmitaté máini càasuca nía, càmita nacáí máini cachàinica nía cháí èeri írìcu. ²⁷ Áibanáí èeri mìnánáí càmiyéi yeebáida Dios naicácuéca píá iyúwa máiwitáiséeyéi, quéwa Dios yeedacatécué píá yàasunáipínáwa ibàiniadacaténá wenàiwica ìnàidèeyéicawa cáalíacáica nía áibanáí lícha canánama. Càita nacáí èeri mìnánáí ìicácuéca píá iyúwa machawàaquéeyéi, quéwa Dios yeedacatécué píá yàasunáipínáwa ibàiniadacaténá wenàiwica cachàiniyéica ìicáca yáawawa. ²⁸ Dios yeedacatécué píá yàasunáipínáwa, píacué áibanáí ìiquéeyéica iyúwa báawéeyéica meedá, iyúwa canéeyéica iwèni nacáí, iyúwa càmiyéica máini cachàini cháí èeri írìcu, iyúwa wawàsi càmirica ìya. Càita Dios yeedacatécué píá yásáidacaténá caná iwèni ìicáca èeri mìnánáí ichàini, cawínácaalí cáimacáiyéica ìicáca yáawawa áibanáí lícha canánama. ²⁹ Iná canáca yéewaná cachàinica wenàiwica ìicáca yáawawa Dios yàacuéseemi, ibatàa abèeripíná. ³⁰ Quéwa Dios idéca imàacacué píyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Dios imàaca nacáí Cristo yásáidaca walí Dios ìwítáise cáalíacáiri. Dios nacáí mabáyawanáca ìicáca wía ìwalíise yáí Cristo yéetáanácawa wáichawalíná. Cristo nacáí masacáca imànica wáiwitáise wabáyawaná lícha yéewacaténá wáibaidaca abèerita Dios írìpíná, iwasàaca nacáí wía Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. ³¹ Iná canáca yéewaná cachàinica waicáca wíawawa. Càité profeta itànàaca Dios itàacáí ìiméerica: “Píca pícalída píináwaná ìwaliwa máinícasca cayábéerica píá áibanáí ìicacaténá píá càmiétaquéeri iyú; néese pícalída Wáiwacalí ìináwaná ìwali, macáita yáí cayábéerica Wáiwacalí imàníríca píri, yéewacaténá áibanáí ìicáca Wáiwacalí càmiétaquéeri iyú”, ìmaca yáí Dios itàacáí.

2

El mensaje de Cristo crucificado

¹ Quéwacué nuénánáí bàaluité nùanàcaalítécué píatalé, nucàlidacatécué píri yáí tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanáí lícha; siúcáside Dios imàaca wacàlidacaténá píriní, ìiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. Càmitaté nucàlidacaténá píriní càulenéeri tàacáisi iyú, càmita iyú nacáí yáí èeri mìnánáí yáalíacáica càmiyéica yeebáida Dios. ² Néeseeté nùyacaalítécué píapicha, yáté nuínàidacawa nucàlidáanápínácué píri abèerita Jesucristo ìináwaná ìwali, abèerita yáí tàacáisi ìiméerica Jesucristo yéetacatéwa cruz ìwali wáichawalíná, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. ³ Càmitaté nucàlidacaténá

piríni nuchàini iyúwa núalíacáináitéwa nuwàwacutáca Dios iyúudàca núa. Nutatácatéwa nucalùniwa Dios iicá máinicáináité nuwàwaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùllaná núa. ⁴ Nutàanícáallité píapichacué, nucàlidacaallité nacái pirí yái tàacáisica, càmitaté nuwàwa nuchìwáidacuéca pía èeri mìnanaí yàasu tàacáisi iyú, nuwènúadacaténaté píiwitáise. Néese, Espíritu Santoqueí iwènúadéericatécucé píiwitáise Dios ichàini iyú peebáidacaténaté Jesucristo itàacái. ⁵ Càité Dios imàacaca nucàlidacuéca piríni yéewacaténá macáita náalíacawa càmitacué yáalimá èeri mìnanaí yáalíacái iwènúadaca píiwitáise Dios irípiná, néese abéericata Dios ichàini idéca imàacacué peebáidaca Jesucristo.

Dios se da a conocer por medio de su Espíritu

⁶ Quéwa wacàlidaca tàacáisi yáasáidéerica Dios yáalíacái wenàiwicanái irí wàyacaalí wenàiwicanái yáapicha yeebáidéeyéica Jesucristo tàì íiméeri iyú. Quéwa yái yáalíacáisi wacàlidéerica iyú nalíni, càmfíríca èeri mìnanaí yáalíacái, níai càmfíyéica yeebáida Dios, càmfíríca nacái náalíacái níai icuèyéica yái èeriquéí, imáalèeripínacawa mesúnamáita. ⁷ Néese wacàlidaca nalí tàacáisi yáasáidéerica nalí Dios yáalíacái, yái tàacáisi Dios ibèericaté èeri mìnanaí ícha. Bàaluité ípíchawáiseté Dios idábaca èeriquéí, néenialité Dios ínáidacawa imàacáanápínaté wáyaca yáapícha chènuniré càmiétacanéeri iyú, icànéeyéipínaca mèlumèlúri iyú nacái, wacúacaténá yáapícha macáita. Quéwa, quèechatécáwa càmitaté Dios icàlida wenàiwicanái iríni. ⁸ Níara èeri mìnanaí icuèrinánáca inuèyéicaté Wáiwacali cruz íwali, càmitaté náalíawa Dios ínáidacatéwa imàninápinaté walí cayábéeri. Náalíacaalítéwa íwalítá, yá càmitaté nanúa Wáiwacalítá, yái mámfíríca càmiétacanáca, cachàimíríca nacái íiwitáise, icànéerica mèlumèlúri iyú chènuniré, icuèrica macáita Dios yáapícha. ⁹ Quéwa Dios idéca imàacaca wáalíacawa íwali yái cayábéerica imàníripínaca walí. Càité profeta itànàca Dios itàacái íiméerica:

“Dios idéca ichùniaca nalípiná cayábéeri wawàsi, níai cáininéeyéica iicáca Dios, yái cayábéeri wawàsi càmfíríacáwaca wenàiwica iicá, càmfíríacáwaca nacái néemiá íináwaná íwali, yái nacái càmfíríacáwaca nánáidawa íwali”,

íimaca yái Dios itàacáca. ¹⁰ Yácata wawàsi Dios imàaquéerica Espíritu Santo yéewáidaca wía íwali, yáacáiná Espíritu Santo yáalíaca Dios íiwitáise íwali macáita, àta càinácaalí Dios ínáidáanáwa iwàwalícuésewa nacái, yái càmfíríca áiba yáalí yéemiaca càinácaalí íimáaná.

¹¹ Canáca áiba wenàiwica yáalíeríwa càinácaalí áiba wenàiwica ínáidáanáwa iwàwalícuésewa. Abéericata yái wenàiwica yáalíerícawa càinácaalí ínáidáanáwa iwàwalícuésewa. Càita nacái abéericata Espíritu Santo yái yáalíerícawa càinácaalí Dios ínáidáanáwa iwàwalícuésewa. ¹² Dios càmitaté ibànùta wawàwalículé áiba wenàiwica íiwitáise, néese ibànùcaté walí Espíritu Santo yéewacaténá Dios íiwitáise iyaca wawàwalícué, yéewanápiná wáalíacawa íwali yái wawàsi cayábanaméerica Dios yéerica walí. ¹³ Wéewáidacué pía píalíacaténácué íwali yái cayábéerica Dios imàníríca walí, yá wacàlidacuéca píriní càide iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná wía, yái Espíritu Dios néeséerica. Càmitacué wacàlida píriní èeri mìnanaí yáalíacái iyú yái néewáidéerícawa íwali cháí èeri irícu. Néese wacàlidacué píriní píalíacaténácuéwa Dios íiwitáise íwali càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáanacué íimaca píri, píacué idènièyéica iwàwalícuwa yái Espíritu Santo.

¹⁴ Aibanái càmfíyéica idènà Espíritu Santo nawàwalícuwa, càmita neebáida iyúwa Espíritu Santo Dios néeséeri yéewáidáaná wía, caná iwènicáiná naicáca Espíritu Santo yáasu tàacáisi. Càmita nacái náalí néemiaca càinácaalí íimáaná, níacáiná níawamita cawínácaalí idènièyéica Espíritu Santo iwàwalícuwa, níata yáalí yéemiaca càinácaalí íimáaná yái Espíritu Santo yáasu tàacáisica. ¹⁵ Quéwa wía idènièyéica Espíritu Santo iwàwalícuwa wáalíaca cayábéeri íwali báawéeri íichaná. Canáca yéewaná èeri mìnanaí nayúunáidaca wáináidacawa máiwitáiseeri iyú wawàwalícuésewa. ¹⁶ Càulenáca náichani, yái iyúwa wáináidáanáwa càmicáiná nadènica Cristo íiwitáise càide iyúwa wadèlianá. Càité nacái profeta itànàca Dios itàacái íiméerica: “Canáca wenàiwica yáalíeríwa càinácaalí Wáiwacali ínáidáanáwa iwàwalícuésewa. Eeri mìnanaí nacái càmita náalimá náalàca Wáiwacali nacàlidacaténá iríni càinácaalí iwàwacutáanápíná imànica”, càì íimaca. Quéwa wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, wíata yáalíawa íwali yái Cristo ínáidáanacawa iwàwalícuésewa wadèliacáiná Cristo íiwitáise.

3

Compañeros de trabajo al servicio de Dios

¹ Néeni, píacué nuenánáca, ¿cánacué càmitáacá píbatàa Espíritu Santo yéewáidaca pía? ¿Cánacué píináidaca mamáaláacata iyúwa èeri mìnanaí canéeyéica irí Espíritu Santo? Iná càmitaté núalimá nuéwáidacuéca pía càulenéeri tàacáisi iyú Cristo íwali, néeseté iwàwacutácué nuéwáidaca pía màulenéeri tàacáisi iyú càide iyúwa sùmanácaalícué pía, càmfíyéica yáalí yéemiaca càinácaalí íimáaná, yái càulenéeri tàacáisica. ² Nuéwáidacatécucé pía èeréeri iyú càide iyúwa náacaalí quíraslí íraca íinisi càmicáiná yáalimá iyáaca íinási.

Nuéwáidacatéúé píá màulenéri tàacáisi iyú, càmicáinácué píalía péemíaca càinácaalí íimáaná yáí càulenéri tàacáisica. ¡Siúca nacáide mamáalàacata càmitacué píalía péemlacani! ³ ¡Càmitacué píalía péemíaca càinácaalí càulenéri tàacáisi íimáaná pídeníacáinácué èeri mìnaná ííwítáise mamáalàacata! Núalíacawa báawacuéca píicáyacacawa píasu cawèníiri íwalíisewáaca, báawacué nacáí píicáyacacawa macáicáiná péenácué iwàwaca áibanáí íicácani iyúwa cachàíníri áibanáí íícha canánama íchùulíacaténácué píá macáita. Iná pícuísyacacuécawa píyaca nacáí, píseríacuéca pííchawáaca nacáí. Iná pídeníacuéca mamáalàacata èeri mìnaná ííwítáise, mamáalàacata nacáí pímanícuéca píacawa càide iyúwa èeri mìnaná ímàníná cà míyíéica yeebáida Cristo itàacáí. ⁴ Abénaméeyéí péenácué íimaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé pííchacué”, càí náiimaca; áibanáí nacáí íimaca: “Núacata Apolos yéewáidacalé pííchacué”, càicaalícué píimaca, yá péepunícuéacawa càide iyúwa èeri mìnaná íináidánáwa báawéeri iyú.

⁵ Càmitacué cayába càí píináidacawa, cà míyíéicáiná cachàini wía áibanáí íícha, núa Pablo, yá nacáí Apolos. Dios yáasu wenáiwicawa wía, íbaidéeyéica írípiná. Wacáidacatéúé píri Wáiwacalí íináwanáí peebáidacaténácué itàacáí. Wadéca wamáná yáí wáibaidacalécawa Wáiwacalí ímàaquéericaté walí. ⁶ Péemíacué comparación: Abéeri náiwacalí idéníaca íbanacale yàalunáwa. Yá íbànúaca yáasu wenáiwicawa íbànacaténá néré. Néese íbànúaca yáasu wenáiwicawa áiba yúucúcaténá néré úni, ípíchaná chuíca cáli. Yá Dios ímàacaca bínacalé ídàwínàcawa cayába. Càita nacáí Wáiwacalí íbànúacaté núa píatalécué nuíbáidánápinaté íri péewíbàa nuéwáidánápinácué píá itàacáí iyú quéecháwanáimi; néseté Wáiwacalí íbànúacaté Apolos íbaidacaténá írípiná núamírícuéca yéewáidacaténácué píá mamáalàacata Cristo íwali cachànicaténácué píiwítáise Cristo íwali. Quéwa abéericata Dios yáí ímíchàidéericuéca píiwítáise. ⁷ Iná núa íbànéericaté Dios itàacáí píwáwalícu, Apolos nacáí yáí ícuèricatécué píá núamírícuéca, cà míyíéí cachàini wía áibanáí íícha, yáicáiná Diosca yáí abéericata ímíchàidéericatéúé píiwítáise. ⁸ Apolos, núa nacáí wáibaidaca Dios írípiná wáapíchawáaca, Dios yáasu wenáiwicáiná wía. Càmita cachàini abéeri wéená áiba wéená íícha, néese Dios ídéca ímàacaca walí wáibaidacalépiná méetàucunamata wáíchawáaca. Quéwa Dios yàapíná nawèni cawínácaalí íbaidéeyéica írípiná. Yàapíná nawèni íwalíise yáí namànínáca náibaidacaléwá Dios ímàaquéerica nalí. ⁹ Wíata íbaidéeyéí Dios írípiná wáapíchawáaca, quéwa píacué, càicuéca píade iyúwa Dios íbanacale, càinéerica Dios íicáca, iyúwa nacáí cayábéeri caplí Dios ímàníríca iyaca. Iná Dios íbànúaca wía wáibaidacaténá írípiná wayúudánápinácué píá. ¹⁰ Péemíacué comparación: Aiba wenáiwica iwàwacaalí ímànica cayábéeri caplí íba ícapèená, yásí quéechacáwa íbànúaca yáasu wenáiwicawa íriadacaténá néré cachàíníri íba íbàlúadacatáipínáca íinata caplí iwáiná. Néese caplí íwacalí íbànúaca yáasu wenáiwicawa áibanáí náawínáidacaténá cayábanaméeyéí íba caplí iwáinápiná. Nabàlúadaca caplí iwáiná cachàíníri íba íinata, yáí íba ídàbàanéeri wenáiwica íriadéerica. Yáí Dios, càicanide iyúwa náiwacalí íchùulíerica namànica caplí. Quéechatécáwa Dios íbànúacaté núa yáasu wenáiwica núcáidacaténá wenáiwicáiná íri Jesucristo íináwaná íwali. Siúcade Dios íbànúaca áibanáí yéewáidacaténá wenáiwica mamáalàacata. Quéwa cawínácaalí Dios íbanuérica yéewáidacaténá wenáiwica, iwàwacutá íicáca ííchawa cayába ímànícacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Yáí Jesucristoca, càicanide iyúwa ídàbàanéeri íba cachàíníri náladéerica cayábéeri iyú nabàlúadacatáipínáca íinata caplí iwáiná. Yáí nuéwáidánáca wenáiwica Jesucristo íwali, càicanide iyúwa náladacaalí cayábéeri iyú ídàbàanéeri íba cachàíníri. Canáca yéewaná áibanáí yéewáidaca wenáiwica méetàuculé íícha yáí tàacáisica, canácáiná áiba Jesucristo íícha weebáidéeripíná itàacáí íwasàcaténá wía Dios yáasu yúuwíhàcáisi íícha. ¹² Wéewáidacaalí wenáiwica cáalíacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, nàyacaténá machacàníri iyú, náí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, yásí càica wíade iyúwa wenáiwica íchanáidéeyéica cawèníri wawàsi caplí iwáinápiná, yáí oroca, quírameníri plata nacáí, cawèníri íba nacáí, yáí cayábanaméeri wawàsi cà míríca yéewa quícháí ímàaláidaca. Quéwa wéewáidacaalí nía canéeri iwèni tàacáisi iyú, cà míríca iyúudáa nàyaca machacàníri iyú Dios íicápiná, yásí càica wíade iyúwa wenáiwica íchanáidéeyéica púba caplí iwáinápiná, masicáí nacáí, sítua íbáiná nacáí, yáí wawàsi quícháí ímàaláidéeripínáca. ¹³ Aiba èeriwa, èeri ímàalàacatáipínátawa, Dios yásáidapíná amaláwacani yáí wáibaidéerica írípiná, quícháí yéenáíwaná yàanáipínácaalí. Néesequé quícháí yáalímáidapíná íicáwa wáibadacalé wamàníríca Dios írípiná cawíná íwítáanácaalí. Càipíná Dios yásáidaca asáisi cayábacaalíni, càmicáalí nacáí caná iwèni, yáí wéewáidánáca wenáiwica. ¹⁴ Wéewáidacaalí wenáiwica cayába nàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yáí wáibaidéerica Dios írípiná ídeníapíná quícháí, càide iyúwa cawèníri íba ícapèená cà míríca yeemáwa, yásí Dios yàapínáca wawèniwa, wía yáasu wenáiwicawa. ¹⁵ Quéwa càmicáalí wéewáida wenáiwica cayába nàyacaténá machacàníri iyú Dios íicápiná, yásí quícháí ímàaláidapíná yáí wáibaidéerica, càide iyúwa quícháí yeemácaalí caplí ídènerica iwáináwa masicáí meedá, yásí yáí wáibaidéerica ímàaláapínáca wáícha, càmita nacáí Dios yàapíná nawèni. Quéwa éwita yáí wáibaidéerica ímàalàacaalíwa wáícha, càicáanita cáupíná wíawa quícháí íícha iyúwa ípíacaalíwa

quichái ipèrta yéewíse, yá càmita warnaaláapináwa.

¹⁶ Abénaméeyéi wenáiwica namánica manuúri capli ípidenéri templo, yá nawàlucawa nàacaténá Dios icàaluíná. ¿Càmitasicué pialáwa Dios yàasu temploca pía Espíritu Santo iyacáinacué piwáwalicu? ¹⁷ Abéerita Dios irípinacué pía, càide iyúwa Dios icapèe. Píacacacué yái Dios yàasu temploca. Iná áibacaalí báawa imànícucéa píiwitáise cachiwéeri tàacáisi iyú, yásí Dios yúuwichàidapiná manuúsiwatani.

¹⁸ Picácué píináidawa máiníná cáaliacáica pía. Aibacaalí péenacué ínáiidawa máiníná cáaliacáicani èeri mìnánái yáaliacái iyú, iwàwacutá iwènúadaca íiwitáisewa lícha yái ínáiidánácawa íicacaténá yáawawa iyúwa càmlirica cáaliacái áibanái lícha. Càita yáalimá cáaliacáicani báisíiri yáaliacáisi iyú, yái yáaliacáisi yàanèerica Dios néese. ¹⁹ Caná iwèni Dios íicáca èeri mìnánái yáaliacái càide iyúwaté profeta itànaná Dios itàacái íimèerica: “Dios yúuwichàidapiná nía cawinácaalí cáimacáiyéica íicá yáawawa, níai icàlidéeyéica náalíanásawa manúba wawási iwali cháí èeri mìnánái íiwitáise iyú. Yái báawèerica nawawéerica namánica áibanái irí, Dios imàacapiná yàanàca nàwali idécunitàac nàchìwáidaca áibanái náaliacái iyúwa”, íimaca. ²⁰ Càité nacái áiba profeta itànaná Dios itàacái íimèerica: “Wacuèriná Dios yáaliacawa canáca iwèni meedá yái nánáiidánácawa cawinácaalí ínáiidéeyéica cáaliacáica èeri mìnánái yáaliacái iyú”, íimaca. ²¹ Iná picácué cachàini píicáca píawawa íwalíse yái áiba wenáiwica yéewáidánáca pía, náimèerica iwali cayabéericasani áibanái lícha yéewáidéeyéi wenáiwica. Iwàwacutácué cayábaca píicáca nía canánama abédanamata Dios imàacacáinacué pírí macáita. ²² Dios imàacacué pírí núa Pablocá, yá nacái Apolosca, yá nacái Pedro wéewáidacaténacué pía. Dios imàacacué pírí yái èeriquéi píyacaténacué cháí èeri iricu. Imàacacué píripiná nacái yéetáisi. Imàacacué pírí nacái síuca èeride, macái èerita wapíchalépinácawa nacái. Càicué Dios imàacaca pírí macáita. ²³ Yá Cristo yàasu wenáiwicacuéca nacái pía, Cristocáiná nacái Dios yàasu wenáiwicaca.

4

El trabajo de los apóstoles

¹ Càita iwàwacutácué píináidacawa wàwali, wía apóstolca, íibaidéeyéica Cristo irípiná, Cristo íbàntacáiná wía wéewáidacaténacué pía iyú yái cayabéeri tàacáisica Dios íbèericatè áibanái lícha. Siúcáisede Dios imàacaca wáaliacawa cayabéeri tàacáisi iwali. ² Wenáiwica íibaidacaalí áiba irí, iwàwacutá imànica càide iyúwa íiwacali íimáná irí. ³ Iná càmita nuínáidawa iwali yái píimánacuéca nùwali, píimacaalícué nùwali càmitasa nuíbaida cayába. Càita nacái càmita nuínáidawa iwali yái áibanái íimánáca nùwali. Núa nacái canáca yéewaná nùumaca nuíbaidacasa cayába Dios irípiná càmicáiná nùalimá nùaliaca nuíwítáisewa càide iyúwa Dios yáalíanáwa. ⁴ Càmita nuwàwali asáisi numànicaalítè áiba wawási báawéeri, quéwa cawàwanáta nudéca numànica áiba wawási càmlirica nùaliáwa iwali. Abéericata Wáiwacali yái yáaliéerica, yácata yái icàlidéeripináca nuínáaná iwali asáisi nuíbaidacaalítè irípiná cayába, càita nacái canéerica iwènicacalí meedáni, yái numàniricatè. ⁵ Iná picácué picàlida áibanái íináwaná iwali càmitasa náibaida cayába Dios irípiná. Picúacué Wáiwacali yàanánápiná, yásí yáasáidapiná amalèeri iyú yái wamánirica íbàacanèeri iyú. Yáasáidapiná nacái càinacaalítè wáináiidánáwa wawáwalicúsewa wéepunicaalítè wáibaidaca Dios irípiná. Néese cayábacaalí Dios íicá yái wamánirica, yásí Dios icàlidapiná wamànicatè cayabéeri.

⁶ Píacué nuénánáica, nùalàacúca pía càiri tàacáisi iyú nuyúudacaténacué pía, yéewanápinacué nacái píyaca càide iyúwa Apolos íyáaná, núa nacái, ípíchanacué picutáca áiba tàacáisi Dios itàacái lícha, yéewanápinacué nacái cayábaca píicáca abédanamata macáita wenáiwica íibaidéeyéica Dios irípiná, nía nacái yéewáidéeyéicucéca pía. Báawéeriquéi cachàimínacucéca píicáca píawawa íwalíse yái pídeníanacucéca áiba yéewáidéerucéca pía píimèerucéca iwali cayabéericasani áibanái lícha canánama. ⁷ Néeni, ¿cánacué yéewa cáimacái píicáca píawawa áibanái lícha canánama? ¿Càmitasicué pialáwa Dioscata yái yéerica pírí macáita pídenièericucéca? Dios yàacáinacué píiríni, néese ¿cánacué yéewa cachàinica píicáca píawawa càide iyúwa pídéca nacáicaalícué peedáca píriwani píchàini iyúwa?

⁸ Píyúnáidacucéca pialáacawa macáita wawási Dios iwali. Píyúnáidacucéca píyaca càide iyúwa cásuyéi idèniéyéica manúba cawèníri, càmiyéica iwàwacutá áibanái iyúudáca. Píyúnáidacucéca pialáacawa macáita yái iwàwacutèericucéca pialáacawa, íná càmitacué piwàwa wéewáidaca pía quirínama. Píicacucéca píawawa iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái càmiyéica iwàwacutá wayúudáca. Dios imàacacaalícué picúaca macái wenáiwica cachàiníri iyútá, yá nuucacucéca nía píapíchatá. Quéwa càmita nacuèriná núa cháí èeri iricu, canásiwata. ⁹ Wía apóstolca, càmita yéewa wàya iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái, nuínáidacáináwa cawàwanáta Dios idéca imàacaca wàuwichàacawa manuúsiwata, wía apóstolca. Báawaca èeri mìnánái íicáca wía iyúwa presoíyéi imàníyéica íbáyawanáwa manuúsiwata, yéetéeyéipínacawa máini báawéeri iyú nabáyawaná íwalísewa. Èeri mìnánái, àngelnái nacái nánáiidacawa

manuísiwata naicáidaca walí idècunitàacá wàuwichàacawa. ¹⁰ Madécaná wenàiwica naicáca wía iyúwa máiwitáiséeyéi wàuwichàacáináwa Cristo irípiná. Quéwa piicácuéca piawawa iyúwa cáiwitáiséeyéi Cristo itàacái ìwalfise. Pímacuécá càmítasa pimàni iyúwa máiwitáiséeyéi ipíchanácué piùwichàacawa iyúwa wía. Eeri mìnánái iicáca wía iyúwa machawáaquéeyéi càmícáiná wéewáida wenàiwica èeri mìnánái yáallácai iyú. Néese piicácuéca piawawa iyúwa cachàiniyéica íwitáise, cámiétacanéeyéica nacái, quéwa èeri mìnánái iicáca wía iyúwa canéeyéi iwèni, wía apóstolca. ¹¹ Mamáalàacata àta siuca nacáide wàuwichàaca máapicái, macàlaca nacái wawàwa, canáca nacái wabàle cayába. Aibaalí nacapèedáidaca wía. Canáca nacái wacapèesiwa. ¹² Wáibaida nacái wacáapi iyúwa cachàiníri iyú àta chamàlccataléta wía wawèniacaténá wayáawa. Aibanái icuísaca íchawa wía, quéwa wasutáca nalí Dios imàninápiná nalí cayábèeri. Nàuwideca namànica wía quéwa wàideniaca yái báawéerica namànírica walí. ¹³ Natàanica báawéeri iyú wàwali, quéwa càicàaníta watàanica nalí éerèeri iyú quéwanáta. Mamáalàacata àta siuca nacáide namànica walí càide iyúwa náucacaalí náichawa báawéeri yáséerimi, casaquèeri wawási natunúerica báacháwalicúise.

¹⁴ Càmita númacué pirí càì nubàniadàanápínacué pía, néese nuwàwacáita nùalàacuéca pía càide iyúwa nuénibewa, cáininácinácué nuicáca pía. ¹⁵ Yácáiná éwitasica diez mil namanúbaca yàanàacaalí néewáidacaténácué pía Cristo íwali, càicàaníta càmítacué pidèna madécaná pièenáiwa. Nùacata càide iyúwacué píaniri, bàalutécáiná nucàlidacué pirí Cristo Jesús iináwaná, yátè peebáidacuéca itàacái, iwasàanápínacué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁶ Iná nusutácué píicha wawási manuísiwata pimànicaténácué càide iyúwa numàniná, càide iyúwacué píaniricaalícué núa.

¹⁷ Nudéca nubànùacuéca pìatalé Timoteo, yái nuiquéerica iyúwa nuírwa cáininéerica nuicáca Wáiwacalí ìwalfise. Nùallacawa Timoteo íwali imàninápiná cayábèeri mamáalàacata càide iyúwa nusutàaná ícha. Nubànùacaté Timoteo iwàwalicacaténácué pía càinàcaalí nùyaca mamáalàacata càide iyúwa iwàwacutàaná wenàiwica iyaca yeebáidéerica Cristo Jesús itàacái. Càita nuéwáidaca wenàiwica náyacaténá càì macái níai yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái macái càì ílnata, àta alénàcaalí nuèpuníwa. ¹⁸ Abénaméeyéi péenácué cachàinica naicáca níawawa nayúunáidacáiná cáaluca nùaca nupáchacuéca pía. ¹⁹ Quéwa nuwàwacué nùacawa nuicáca pía mesúnamáita Wáiwacalí imàacacaalí numànica càì. Yásí nùacawa nuicácaténá yái náiméerica náalimáanasa namànica náibaidacaténáca Dios irípiná, náimaca, níara cachàiníyéica iicáca yáawawa. Càmita nùawa néré nuémilacaténácaita nasàna meedá, náimaca cachàinínása nía. ²⁰ Càmita nuwàwa nuémíaca nacàlidacáicata naináwanáwa, yácáiná cawínàcaalí wenàiwica Dios icuèyéica náasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca nía idènièyéica Dios ichàini náibaidacaténáca Dios irípiná cachàiníri iyú, náyacaténá nacái machacàiníri iyú. Càmita nacàlidacáita meedá naináwaná íwaliwa nadènanása Dios ichàini. ²¹ Néeni, ¿càinásicué piwàwa numànica? ¿Piwàwasicué nùanàaca pìatalé nùuwichàidacaténácué pía pibáyawaná ìwalfisewa, yái cachàinínácuéca piicáca piawawa? Càimicaalícué piwàwa nùacawa pìatalé nùuwichàidacaténácué pía, néese piwènúadacué píiwitáisewaca píináidacaténáwa machacàiníri iyú, piicácaténácué piawawa iyúwa càimíyéica cachàini, yéewacaténácué nùalàaca pía éerèeri iyú cáininácinácué nuicáca pía.

5

Juicio sobre un caso de inmoralidad

¹ Macáita nacàlidacué naliwáaca piináwaná íwali báawéeri iyú iyacáiná abèeri péenácué yeedéericaté iríwa yátatánáwa, úara yáaniri yàacawéetúaca. ¡Máini báawéerica yái namànírica pèewi! Ewita èeri mìnánái càmícàaníta neebáida Jesucristo itàacái, càicàaníta càmita máini namàni càiri báawasiwéeri wawási, càide iyúwacué péená imàniiná. ² ¿Cánácué cachàini piicáca piawawa mamáalàacata? ¡Iwàwacutácué máini achúmaca piwàwa manuísiwata pibáyawaná íwaliwa! Yái asialí imànírica càiri báawéeri, iwàwacutácué píuaca pèewisewani yái asialica. ³ Ewita càmícàaníta nùyaca píapichacué néré, càicàaníta nuicáca nùawawa iyúwacué abèeri péená. Nudéca nuináidacawa nùuwichàidàanápíná yái asialica càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha néré. Yái Wáiwacalí Jesucristo idéca ichùulaca núa nucàlidàanápíná càinàcaalí iwàwacutàanápíná yùuwichàacawa yái imànírica càiri báawasiwéerica. ⁴ Piwacáidáyacuéwa, yá píináidacuéwa nùwali càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha, nùalàacaténácué pía. Yásí Wáiwacalí Jesús cachàiníri íwitáise iyapínácué píapichawa. ⁵ Iná iwàwacutácué pèepùadaca yái asialica Satanás irí yéewanápíná Satanás imáaláidaca iiná uláicái iyú àta yéetacalépinátawa ipíchaná yùuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú càiripinátawa Wáiwacalí Jesús yàanàacaalípiná àniwa.

⁶ Picácué picàlida piináwanáwa canúmasèeri iyú cayábàanásacué pía idècunitàacá pimàacacué abèeri péená imànica càiri báawéeri. Píalíacuéwa comparación ímèerica: “Néewiadacaalí achúmanamata levadura íbesi yèewi, yá levadura imàacaca macáita íbesi

inísàapinácawa”, còi ìimaca yáí comparaciõna wabáyawaná iwali. Yáí levadura ìimáanáca cáicanide iyúwa wenáiwica ibáyawaná. Iná pimáacacallicué abéeri péená imánica ibáyawanáwa mamáalàacata, yásí mesúnamáita macáitacué pía pimànipiná piacawa pibáyawanáwa. ⁷ Iná piúcacué pèewísewa yáara levadura nacáirica íiwitáise, yáí péenácúeca imánirica báawéeri, ipíchanácúé báawaca imánica piíwitáise canánama. Yásí pialimácúé piyaca wálisài iyú, mabáyawanéeri iyú nacái. Càicúeca piáde iyúwa wálisài pan, càmíiri idènia levadura, Dioscáiná idéca yúucacué pícha yáí báawéerica pimániricaté. Càide iyúwa judiónái nanúacaalí oveja wálisài náasu culto Pascua yaalíwa nawàwalicaténá iyúwaté Dios iwasaaná nía, cãita nacái wáasu Cordero íipidenéerica Cristo yéetacátéwa iwasaacaténá wía, wáyacaténá wálisài iyú. ⁸ Judiónái namánica náasu Pascuawa, yá náucaca náichawa macáita levadura. Càita nacái, wáucacué wáichawa yáí levadura nacáirica wáiwitáiseca bàaluisàimica. Picácúé wàya quirínama wabáyawaná yáapichawa. Càide iyúwa pan càmicaalí idènia levadura, cãita nacái iwàwacutá wàyaca masaquèeri wáiwitáise yáapichawa, watàanicué nacái báisíiri iyú.

⁹ Bàaluté nutànacatécúé pirí áiba cuyáluta nùlàacaténácúé pía ipíchanácúé piacawéeridaca wenáiwica iiméeyéica áiba yáapicha càmíichúaca nánusiwa, càmíirica nacái nanrísíwa. ¹⁰ Quéwa càmítacué pialía péemlaca cayábani cànacaalíté ìimáaná yáí nùméricatécúé pirí. Càmíta nuchùuliacué pianápináwa déeculé náicha macái èeri mìnanaí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, níái iiméeyéica áiba yáapicha càmíichúaca nánusiwa, càmíirica nacái nanrísíwa, nía nacái iwàwéeyéica yeedáca íríwa macái wawási cawèníiri, nía nacái cayéedéeyéica, nía nacái yèeyéica ídolo icáaluíniná, yáí cuwáináí yéenáiwánaca. Càmítacá pialimácúé piacawa náicha àta pèetacatalétacuéwa piacaténáwa èeri íicha. ¹¹ Càmítaté còi nuchùuliacúeca pía, néese nùlàacatécúé pía ipíchaná piacawéeridaca wenáiwica icàlidéeyéica iináwaná iwaliwa neebáidánása Jesucristo itàacái quéwa namáni náacawa cãiri báawéeri: Naimáca áiba yáapicha, càmíichúaca nánusiwa, càmíirica nacái nanrísíwa; nawàwaca needáca nalíwa macái wawási cawèníiri; náaca ídolo icáaluíniná yáí cuwáináí yéenáiwánaca; natàanica báawéeri iyú áibanái iwali, áibaalí nacái nacámaca; áibaalí nacái nayéedúaca, quéwa mamáalàacata nacálidaca naináwanáwa neebáidánása Jesucristo itàacái. Picácúé piacawéerida nía; picácúé piyáa piyáacaléwa náapicha. ¹²⁻¹³ Dios càmítacué ichùulla wàuwicháidaca èeri mìnanaí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Néese Diosta yluwicháidapiná níawa. Quéwa cawínacaalí iyéeyéica pèewibàa, nacálidacaalí naináwanáwa neebáidánása Jesucristo itàacái, quéwa namánica wabáyawanáwa, néese iwàwacutácué picháawáaca naináwaná iwali, pialàacaténácúé nía cachàiníiri iyú. Iná piúcacué pèewísewa yáí imánirica ibáyawanáwa.

6

Pleitos ante jueces no creyentes

¹ Aiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànicaallicué pirí báawéeri, ¿cánácúé picháawàa iináwaná iwali jueznái írí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái? Báawéeriquéi pimáninácúeca cãí. Néese iwàwacutácué picháawáaca iináwaná iwali Dios yáasu wenáiwica írí, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidayaquéeyéicawa, nachùnìacaténácúé pirí yáí wawásica. ² Piácúé Dios yáasu wenáiwicaca, pialíacuéwa Dios imáacáanápinácúé péemlaca èeri mìnanaí iináwaná iwali èeri imáalàacaalípináwa picálidacaténácúé iwàwacutáná nàuwicháacawa cãiripinátawa nabáyawaná iwálísewa. Iná yéewa pialimácúé péemlaca piináwanáwáaca achúméerina wawási iwali cháí èeri írìcu pichùnìacaténácúé wawási piríwáaca, piácúé yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³ Pialíacuéwa nacái wéemlanápiná nacái ángelnái iináwaná iwali wacálidacaténá cayábacaalíni, báawacaalí nacái, èeri imáalàacaalípináwa. Iná màulenáca meedá péemiacúeca piináwanáwáaca cháí èeri írìcu, pichùnìacaténácúé piríwáacani, yáí achúméeri wawásica. ⁴ Iná abéeri péenácúé yeebáidéerica Jesucristo itàacái cháí èeri írìcu imànicaallicué pirí báawéeri, ¿cánácúé picháawàa iináwaná iwali jueznái írí picálidéeyéica iináwaná canápinéeyéicasa nía, níara càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái? ⁵ Núumacúé pirí còi báicaténácúé pía, piwènúadacaténácúé piíwitáisewa. ¿Càmítasicué íya abéeri péená yáaliméeri yéemiacúeca piináwaná, ichùnìacaténácúé píchawáaca yáí wawásica? ⁶ ¡Báawéeriquéi pipélianácúeca, picháawáayaca nacáíwa jueznái írí, quéwa báawéeriquéi cachàiníwanái picháawàanácúeca piináwaná iwaliwáaca jueznái írí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái!

⁷ Picháawáacaallicué piináwaná iwaliwáaca, yá pidécúeca pimáacaca báawéeri icàbadáacúeca pía, càmítacúé nacái pimáni càide iyúwa Dios iwáwáaná. Aiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, imànicaallicué pirí báawéeri, iyéedúacaallicué pícha piasu nacái, yá cayába cachàiníwanái pídeniacaallicué piùwicháanáwa masánatátá, ipíchaná èeri mìnanaí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái naicácuéca pipéliyacacawa. ⁸ ¡Quéwacúé càmíta pídeniani, néese pimánicúeca còi pibáyawanáwa cachàiníwanái: Pimánicúeca áibanái írí báawéeri, piyéedúacúeca náasu, éwita pimanúbacacáaníta nía!

⁹⁻¹⁰ Píaliacuéwa báawéeyéi íiwítáise càmita nawàlùpináwa Dios iyacàle iriculé, yáí icùacataléca chènuníséerica. Picácué pibatàa áibanái ichiwáidaca pía cachiwéeri tàacáisi iyú. Càmfíyépíná iwàlùawa Dios iyacàle iriculé cawinácaalí imàníyéica yáalaniwa; nía nacái yéeyéica ídolo cuwáinái yéenáiwáná icàaluíniná; nía nacái íiméeyéica inanái yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, nía nacái íiméeyéica asíali yáapicha càmfírica nanírísíwa; nía nacái asíanái imàaquéeyéica áiba asíali iduíca, áibanái nacái asíanái íiméeyéica inacáiri yáapichawa; nía nacái iyéeduéyéica; nía nacái iwàwéeyéica yeedáca íríwa macái wawási cawèníri, nía nacái icáméeyéica; nía nacái itàaniyéica báawéeri iyú áibanái iwali, nía nacái ipéliéyéica áibanái nayéedúacaténá náasu. Nía càmfíyépínáta iwàlùawa Dios iyacàle iriculé chènuniré.¹¹ Càitécué abénaméeyéi péená iyacaté ipíchawáiseté piwènuadacuéca píiwítáisewa Dios írípíná peebáidacaténácué Jesucristo itàacái. Quéwa Dios idéca imàacacué iwàwawa píbáyawaná lícha càide iyúwa idéca nacáicalícué líbaca píchani. Idéca nacái yeedácuéca pía yàasu wenàiwicapínáwa mabáyawanaténá íicácuéca pía. Càita Dios idéca imànicuéca píri cayábéeri Wáiwacali Jesucristo íipidená iwali, yéetácáinátéwa wáichawaliná. Dios idéca imàacacué yàasu wenàiwicaca pía Espírítu Santo ichàini iyú, yáí Espírítu Dios íbanuèricuéca píwàwalículé.

La santidad del cuerpo

¹² Abénaméeyéi nacálidaca: “Càmicaalí Dios imáisanía numànica áiba wawási, yásí cayábaca numànica macái wawási nuwàwéerica numànica”, càí nàimaca. Quéwa, núumacué píri, éwita Dios càmicáaníta imáisanía wamànica áiba wawási, càicáaníta càmita macái wawási iyúdáa wía, áibanái nacái. Báisíta Dios imàacaca wamànica càide iyúwa wawàwáanà càmicaalí báawa yáí wawàwéerica wamànica, quéwa iwàwacutá wacuaca wíawawa ípichaná yáí wawási wawàwéerica wamànica idacuaca wía cachàiníri iyú àta càmicataléta wáalimá wamàacaca wáichawani. Báawaca wamàacacaalí áiba wawási idacuaca wáiwítáise.¹³ Nacálidaca báisíri iyúni nàimacaalí yáacási iwali watúra írípínéerica, watúra nacái wawàwacalé írípíná. Báisíta, Dios imàacaca wayáaca macái yàacási wawàwéerica. Quéwa áibaalípíná Dios imàaláidapíná yàacási, watúra nacái càmicáiná iwàwacutá wayáaca wayáacaléwa quirínama. Quéwa wainá càmita iya càide iyúwa yàacási; namànicaíta nachíwawa meedá nàimacaalí cayábacasa waimáca áibanái yáapicha cawinácaalí wawàwéeri, càmicáaníta wáinusíwani, càita nacái càmicáaníta wanírísíwani. Càmita báisí nataacái, néese, yáí waináca, yácata Wáiwacali yàasu weebáidacaténá itàacái. Wáiwacali nacái wainá írípínéeri, ichàiniadacaténá wainá, yéewanápiná wáibaidaca írípíná.¹⁴ Càide iyúwaté Dios imichàidáná Wáiwacali yéetácáisi lícha, càita nacái imichàidapíná wíawa yéetácáisi lícha íiwítáise watúhàiníri iyúwa, yáí chàmisi imichàidéericaté iyú Wáiwacali.

¹⁵ ¿Càmitasícué píalíawa píiná iwaliwa Cristo íiná íwalíséericaní? Yácáiná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo íiná iyéerica cháí èeri írícu. ¡Iná máini báawaca abéericáalí wéená imànica íbáyawanáwa inanái yáapicha íiméechúaca asíanái yáapicha plata íwalínápiná! ¡Picácué wamàni càiri báawéeri!¹⁶ ¿Càmitasícué píalíawa asíali íimácaalí inanái yáapicha íiméechúaca asíanái yáapicha plata íwalínápiná, yásí níai pucháibaca abéericata nainá? Càité profeta itànáca Dios itàacái nàwali cawinácaalí íiméeyéica yáapichawáaca: “Dios íicáca níai pucháibaca iyúwa abéeri wenáiwica”, càí íimaca.¹⁷ Quéwa wenáiwica yeebáidacaalí Wáiwacali itàacái, yásí iyaca abédanamata Wáiwacali yáapicha.

¹⁸ Iná píacuéwa náicha caquialéta cawinácaalí íimáidéeyéicuéca pía píimáanápiná áiba yáapicha càmfírica pinírísíwa, càmfíchúaca nacái píinusíwa. Macái áiba nabáyawaná íiwítáaná càmita imàni báawéeri nainá íríwa, quéwa cawinácaalí íiméeyéica áiba yáapicha càmfírica nanírísíwa, càmfíchúaca nacái náinusíwa, namànica nabáyawanáwa nainá íríwa.¹⁹ ¿Càmitasícué píalíawa píiná íwalícuéwa Espírítu Santo yàasu templocani, yáí Espírítu Santo Dios imàaquéericatécúé píri, yáí nacái Espírítu Santo iyacuéca píwàwalícu? Càmitacué píiwacali píawawa.²⁰ Yáí Diosca, yácatacué Píiwacali, Dioscáiná iwènacatécúé pía cawèníri wawási iyú, yáí írí íiranáca. Iná picácué píimàni píbáyawanáwa píiná iyúwa, néese píyacué mabáyawanéeri iyú yéewanápiná áibanái náalíacawa máini cayábéerica íiwítáise yáí Diosca.

7

Consejos sobre el matrimonio

¹ Siúcade nucálidacué píriní yáí písutéericuéca péemíawá núa iwali píbànúacaalítécúé nulí cuyàluta. Báisíta cayábaca càmicaalí asíanái ídunúwa inanái iwali.² Quéwa madécáná wenáiwica nawàwaca naimáca áiba yáapicha, càmfíchúaca náinusíwa, càmfírica nacái nanírísíwa, íná cayábacata macái asíanái yeedáca ínuwa, macái inanái nacái uedéca uníríwa.³ Iwàwacutá asíali íimáca ínusíwa yáapichawa càide iyúwa iwàwacutáaná imànica. Càita nacái iwàwacutá inanái umáca unírísíwa yáapichawa.⁴ Uái inanáca càmita uná íiwacalu ua, néese unírí yàasucani. Càita nacái asíali, càmita íiná íiwacalini, néese ínu yàasucani.⁵ Picácué píimáisanía píináwa pínu líchawa, píiníri lícha nacáíwa, càmicaalícué abédanama píiwítáise píapichawáaca

quéechacáwa camínápiná piimá píapichawáaca malééná èerita pisutáanápínacué Dios ícha manuísiwata. Pidécánáamicué pimáaláidaca pimànica càì, néese iwàwacutácué pèepùa piimá píapichawáaca àniwa ipíchanácué càmita píalimá picùaca píawawa, yá Satanás yáalimáidacuéca pía pimánínápiná píabáyanáwa áiba yáapicha.

⁶ Càmitacué nuchùulla pía peedáanápíná píriwa píacawéeripínáwa, quéwa piwàwacaalícué picásàacawa, yá cayábacani. ⁷ Macái wenáiwica náalimácaali nàyaca abéeritatá càide iyúwa nùyaná canéeri ínutá, yá cayábatáni, quéwa càmita macái náalimá nàyaca abéerita. Néese Dios imàacaca walí wáalimáwanama madécana chàinisi íwiwítaná wáibaidacaténá írípíná, wadènanápiná wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Dios imàaca abènaméeyéi wéna nàyaca abéerita casímáiri iyú. Imàaca áibanái wéna nàyaca nàacawéeri yáapichawa casímáiri iyú.

⁸ Númacué píri píacué máinuíyéica, maníríyéi nacái, píacué nacái inírimi yéetéeyéimicawa ícha, cayábaca píyamáacaalícúewa abéerita càide iyúwa nùyaná abéerita. ⁹ Quéwa càmiccaalícué píalimá picùaca píawawa píchaná pimànica píabáyanáwa, yásí iwàwacutácué peedáca pínríwa, píinu nacáíwa, cayábacáiná cacháiníwanái picásàacaalícúewa máinicáichacué píináidáanicawa píimáanápíná áiba yáapicha.

¹⁰⁻¹¹ Quéwa nuchùullacué pía, píacué cáinuíyéica, píacué nacái caníríyéica càide iyúwaté Wáiwacali ímáaná walí, camínápiná inaná imàaca iníríwa, càita nacái camínápiná asiali imàaca ínuwa. Càmirícatá nù meedá yái ichùulìericuéca pía, néese Wáiwacalícatá yái ichùulìericuéca camínápiná pimàni càì. Quéwa inaná uèpùacaalíwa unírí íchawa, iwàwacutá uyamáacawa abéechúata, canáca yéewaná uedá ulíwa áiba àniwa. Néese càmiccaalí quirínama uwàwa úyaca abéechúata, yá iwàwacutá unírí, úa nacái nawènúadaca náiwítáisewa nalíwáaca nàyacaténá abédanamata náapichawáaca àniwa.

¹² Siúcade nuwàwacué nùalàaca pía quiríta càide iyúwa nuínáidáanáwa, píacué áibanái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Càmita Wáiwacali ichùulla nù nùalàanápínacué pía tàacáisi iyú nùmèeripínacuéca píri, quéwa nuínáidacawa cayábacani. Péemianúca: Abéeri asiali yeebáidéeri Jesucristo itàacái ínucaalí camíchúwa yeebáida, quéwa uwàwacaalí úyaca yáapicha, iwàwacutá asiali yeebáidéerica Jesucristo càmita imàaca íchawa úa. ¹³ Càita nacái inaná yeebáidéechúwa Jesucristo itàacái unírícaalí camírí yeebáida, quéwa iwàwacaalí iyaca úapícha, iwàwacutá inaná yeebáidéechúwa Jesucristo càmita imàaca íchawa úa.

¹⁴ Cayábaca nayamáacawa náapichawáaca, yácáiná Dios íicáca iyúwa yáasu wenáiwicapínáwa yái asialica úwalíse úái ínuca yeebáidéechúaca Jesucristo. Càita nacái Dios íicáca iyúwa yáasu wenáiwicapínáwa úái inanáca íwalíse yái uníríca yeebáidéerica Jesucristo. Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo, càmiccaalícué píyamáawa píacawéeri yáapichawa camíríca yeebáida, yá cawàwanátacué péenibe càmita neebáida Jesucristo itàacái; néese píyamáacaalícúewa píacawéeri yáapichawa, péenibe yáapichawa nacái, yásí Dios íicácuéca péenibe iyúwa yáasu wenáiwicapínáwa. ¹⁵ Quéwa yái uníríca, úa nacái ínuca, camíyéica yeebáida Jesucristo itàacái máiniccaalí nawàwaca nèepùacawa nàacawéeri íchawa yeebáidéerica, píamàacué nèepùacawa náicha. Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá píyamáacawa píacawéeri yáapichawa camíríca yeebáida nawàwacaalí nèepùacawa píchacué càmicáiná Dios iwàwa wapéliyacacawa, néese Dios idéca imáidaca wía wáyáanápíná matuúbanáiri iyú.

¹⁶ Nawàwacaalícué nèepùacawa pícha, píamàacué nèepùacawa ipíchanácué pípelíyacacawa, càmicáinácué píalíwa, píacué inanáca, asáisi píalimácaalí piwènúadaca pínrí íwiwítáisewa Dios írípíná. Càita nacái píacué asianáica, càmitacué píalíwa asáisi píalimácaalí nacái piwènúadaca píinu íwiwítáisewa Dios írípíná.

¹⁷ Píalimáwanama macáitacué iwàwacutáca píyaca càide iyúwaté Wáiwacali imàacáanátécué píri chàinisi píibaidacaténácué írí. Càmiccaalícué báawa yái píibaidacaléca, néese píyacué càide iyúwaté píyaná Dios imáidacaalítécué pía. Càita nùalàaca macáita wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yalécé imanúbaca. ¹⁸ Dios imáidacaalí asiali namánírícaté írí circuncisión, càmita iwàwacutá iwènúadaca yáasu circuncisiónwa. Càita nacái Dios imáidacaalí asiali camírícaté namàni írí circuncisión, càmita iwàwacutá imàacaca namànica írini siúcade. ¹⁹ Picácué achúma píináidáanicawa piwàwawa circuncisión íwali, cáininacáiná Dios íicáca macái wenáiwica íwiwítaná abédanamata. Abéerita píináidacuéwa pímanínápiná machacánírí iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Càmiccaalícué báawa píibaidacalé, néese iwàwacutácué macáita píyaca càide iyúwa píyanáté quéecha Dios imáidacaalítécué pía. ²¹ Aibanái yáasu wenáiwicacaalíté pía íbaidéerícaté mawèníri iyú Dios imáidacaalíté pía, picá achúma piwàwa íwali. Quéwa namàcacaalí pèepunicawa matuúbanáita, yá cayábaca pèepunicawa máiwacalínáwaca. ²² Cáinináca Dios íicáca macái wenáiwica íwiwítaná abédanamata, íná áibanái yáasu wenáiwicacaalíté pía íbaidéerica mawèníri iyú Dios imáidacaalíté pía peebáidáanápínáté Wáiwacali itàacái, néese siúcade éwita áibanái yáasu wenáiwicacáaníta pía mamáalàacata, càicáaníta iwàwacutá piwàwalica Wáiwacali idéca iwasàaca pía Dios yáasu yluuwicháacáisi ícha píibaidacaténá Wáiwacali írípíná; càita nacái

pía yèepuniricatéwa máiwacalináwaca cháí èeri irícu Dios imáidacaalíté pía, siùcáside Cristo yáasu wenáiwicaca pía líbaidéeripiná Cristo írì cáiripináta. ²³ Dios iwèniacatécué pía cawèníri wawási iyú, yái líri líranáca. Iná picácué plínáidáanícawa iwali yái èeri mìnánái límáanáca píwali. Picácué nacái cáimacái píicáca plawawa iyúwa èeri mìnánái. ²⁴ Iná piácué nuénánáica, cámicálicué báawa píibaidacalé, néese iwàwacutácué piyaca mamáalàacata càide iyúwa piyáanátécué Dios imáidacaalítécué pía.

²⁵ Siùcade nùlàacué pía nàwali níara càmíyíecáwaca icásàawa. Wáiwacali càmita imàaca nulí tàacáisi nuchùllanápíná nía quéwa nùlímá nùlàaca nía Dios iyúudáacáiná núa manuísíwata, iicácáiná nupualé, yéewanápiná nùlàaca wenáiwica cáalíacáiri iyú. ²⁶ Nuínáidacawa cayábaca macáita wenáiwica nayamáacaalíwa càide iyúwa nuyáaná máinuta, manírta nacái macáicáinácué càulenápiná wàasu èeri siùcade, nàuwichàidapínacaalí wía Cristo iwálíse, weebáidacáiná itàacái. ²⁷ Quéwa cáinucaalí pía, picá píimáaca píichawa úa. Máinucaalí pía, cayábaca càmicáalí peedá píinuwa. ²⁸ Quéwa peedácaalí píinupínáwa, càmita píimáni píbáyawanáwa. Càita nacái mànacáu uedácaalí unírwa, càmita cabáyawaná úa. Quéwa níái cáinuíyéica, nía nacái caníríyíeica nàypíná càulenéeri iyú cháí èeri irícu, iwàwacutáicáiná nàuwichàacawa Cristo írípíná. Iná nùlàacuéca pía ipíchanácué máini piyaca càulenéeri iyú.

²⁹ Piácué nuénánáica cáicué nuwàwaca nùlàaca pía: Iyaca wapíchalé achúma èerínata meedá, iná siùcade cawínacaalí idèniyéica yàacawéeriwa, iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali írípíná càide iyúwa nàalímáanáta cachàinírri iyú. ³⁰ Càita nacái cawínacaalí achúmeyéica iwàwa yéenanái yéetéeyéimiwa iwaliwa iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali írípíná càide iyúwa càmíyíeí achúma iwàwa. Cawínacaalí nacái imàniyéica fiesta iwàwacutá nàyaca cáimíetaquéeri iyú càide iyúwa càmíyíeí máini casímái iwàwa náibaidacaténá cáalíacáiri iyú Wáiwacali írípíná. Cawínacaalí nacái iwèniyéica wawási iwàwacutá càmita máini cáinínáca naicáca nàasuwa, néese iwàwacutá nánáidacawa càide iyúwa canéyéica yáasu, náibaidacaténá cachàinírri iyú Wáiwacali írípíná. ³¹ Cawínacaalí nacái imàniyéica yáasu wawásiwa cháí èeri irícu needácaténá nalíwa plata, iwàwacutá càmita máini báawaca nawàwa nánáidáanícawa nàasu cawèníri iwaliwa cháí èeri írícúrica, yácáiná mesúnamáita imáalàapínáca macáita yái waiquéerica cháí èeri irícu.

³² Càmitacué nuwàwa plínáidáanícawa báawanama cháí èeri yáasu wawási iwali. Máinucaalí asiali, yási ínáidacawa Wáiwacali yáasu wawási iwali imànicaténá càide iyúwa Wáiwacali iwàwaná casímáicaténá imànica Wáiwacali iwàwa. ³³ Quéwa cáinucaalí asiali, yá iwàwacutá ínáidacawa cháí èeri yáasu wawási iwali casímáicaténá imànica línu iwàwawa. Yái asiali càmita yáalímá íbaidaca macái ichàini iyúwa línu írípínáwa, Wáiwacali írípíná nacái. ³⁴ Càita nacái maníríchúca, áiba inanáí nacái càmíchúca icásàawa, nánáidacawa Wáiwacali yáasu wawási iwali, casímáicaténá namànica Wáiwacali iwàwa, namàacacaténá naináwa, náiwitáise nacáíwa Dios írì, náibaidacaténá cachàinírri iyú írípíná. Quéwa áiba inanáí caníríchúca iwàwacutá uínáidacawa cháí èeri yáasu wawási iwali usímáidacaténá unírwa.

³⁵ Càita nùlàacuéca pía nuyúudáacaténácué pía. Càmita numáisaníacué picásàacawa, néese númacué píri còi piyacaténácué cáimíetaquéeri iyú, píibaidáanápínácué nacái Wáiwacali írípíná macái píchàini iyúwa.

³⁶ Quéwa áibacaalí asiali ínáidawa càmita cayába imáisaníacaalí mamáalàacata íduwa ucásàacawa béerucáiná úa, uwàwacaalí ucásàacawa nacái, yási cayábaca úniri imàacacaalí ucásàacawa. Càmita namáni nàyaca nabáyawanáwa, níái icáséeyéica. ³⁷ Quéwa áibacaalí idènia íduwa, càmicáalí iwàwacutá ídu icásàacawa asiali yáapícha, càmicáalí nacái uwàwa ucásàacawa, úniri nacái ínáidacaalíwa càmíinápíná imàaca ucásàacawa yáapícha yái asialica, yá úniri imànica iyaca cayábéeri wawási. ³⁸ Iná cawínacaalí imàaqueerica íduwa icásàacawa imànica cayábéeri wawási. Quéwa cawínacaalí càmírica imàaca ucásàacawa imànita nacái cayábéeri yáwanái.

³⁹ Uái caníríchúca canáca yéewaná umàaca úchawa unírwa. Iwàwacutá uyamáacawa yáapícha idècunitáacá cáucani. Quéwa yéetácaalíwa úícha, yási úalimáca udéca ucásàacawa àniwa yáapícha cawínacaalí asiali máinuírca uwàwéerica, quéwa iwàwacutá ucásàacawa abéeri yáapícha yeebáidéerica Jesucristo itàacái. ⁴⁰ Quéwa nuínáidacawa casímáinápíná cachàiníwanái uwàwa càmicáalí uedá unírípínáwa àniwa. Càita nuínáidacawa, nuebáida nacái Espíritu Santo Dios néeseeri idéca iyúudàca nuínáidáanáwa càì.

8

Los alimentos consagrados a los ídolos

¹ Siùcade nucálidacué píriini iwali yái pisutéericuéca péemíwata núa iwali píasu cuyàluta írícúwa: yái iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáináni yéeniáwaná icáaluíná, càide iyúwa náiwitáise íyáaná, níara áibanáica càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Pidécuéca píimaca cáalíacáicasacué pía macáita. Cayábacué nuénánái, ipíchanácué

cáimacáica piicáca piáwawa piálíacái iwálísewa. Cayába cachàiníwanái cáininácaalícué piicáyacacawa, yéewanápinácué piíwítáise idàwináacawa Dios íwítáise iyú peebáidacaténácué itàacái tàì íiméeri iyú. ² Cawinácaalí iyúunáidéerica yáallacawa madécaná wawási iwali, càmítáacá yáallíawá cayába càide iyúwa iwàwacutáaná yáallacawa. ³ Quéwa cawinácaalí cáinináca iicáca Dios, yásí Dios yáallí iicáca yái wenáiwicaca, cayábaca Dios iicáca íwítáise nacái.

⁴ Pisutácatécué péemlawa núa asásí cayábacaalícué piyáaca iinási nanuérica iyúwa sacrificio náacaténá ídolo icàaluíníná, níai cuwáinái yéenáíwanáca. Càitacué númumaca píri iwali: Báisíta canéerica iwèni meedáni, canáca nacái ichàini yái ídoloca, cuwáisàiri yéenáíwanáca meedáni cháí èeri írícu, canacáiná áiba báisíiri Dios ícha, abéerita yái Diosca. ⁵ Báisíta nàyaca madécaná demonio íiwacanánái cachàiníyeyí báawéeyéí íwítáise icúeyéica yáasu cáliwa chènúníseeri cáuli írícubàa, cháí èeri írícu nacái èeri minánái yéeyéica ípidená cuwáinái (ímáanáca díosnái). Madécaná wenáiwica náaca demonio icàaluíníná, wenáiwica icàlidéeyéica iwali cuwáinácasa núa. ⁶ Quéwacué canáca walí áiba wèeripíná icàaluíníná ícha yái abéerita Wáaniri Diosca. Wáaniri Dios imànicaté macáita, íná wawáwa wáyaca càide iyúwa iwàwáaná. Iya nacái abéerita Wacuèriná, yái Wáiwacali Jesucristoca, yái idàbéericaté macáita, àta wía nacái, Wáaniri Dios írípíná.

⁷ Quéwa càmítacué macái wéená náalía néemlaca cayába càinácaalí ímáaná yái tàacáisica. Càmita cachàini náiwítáise Dios iwali càmícáináca náalía cayába. Níai wéenanái yéewánéeyéita yàaca ídolo cuwáisàiri yéenáíwaná icàaluíníná ipíchawáiseté nawènúadaca náiwítáisewa neebáidacaténá Jesucristo itàacái. Nayácaalí nayáacaléwa áibanái yáapícha, nawènlacaalí iinási nacái yàcalé írícu, yá náallacawa áibanái nadéca nanúwa yái píramica iyúwa sacrificio náacaténá ídolo icàaluíníná. Abénaméeyéí wéená iyáacaalí yái iinásica, yá nayúunáidaca càmita báisí Dios imàaca nayáacani. Quéwa nayáacani quéwanáta. Íná nadàbaca nàináidacawa méetàuculé Dios ícha, yá báawaca náiwítáise iwálíse yái namànínínáca wawási nàináidéerica Dios ímáisanlaca namànica. ⁸ Báisíta càmita cayába Dios iicáca wía iwálíse meedá yái wayéerica, íná càmita cayábawanái Dios iicáca wía áiba wawási iwálíse wayáacaalíni. Càita nacái càmita báawa Dios iicáca wía iwálíse yái càmírica wayáa. ⁹ Quéwacué éwita Dios imàacáaníta piyáaca iinási áibanái ínuérica iyúwa sacrificio ídolo cuwáisàiri yéenáíwaná írí, càicáaníta iwàwacutácué piicá píchawa cayába ipíchanácué abéeri wéenasàiri càmírica yeebáida tàì íiméeri iyú ímànica íbáyawanáwa iicácainácué piyáacani, yái iinásica. ¹⁰ Píacáiná yáaliéricawa Dios imàacaca piyáaca yái iinásica, néese piáwinacaalíwa piyáacaténá piyáacaléwa ídolo yáasu templo néré, nawacúacataléca iinási nanuèrimica iyúwa sacrificio ídolo írí, yá cawáwanáta abéeri wéená càmíri yeebáida tàì íiméeri iyú iicáca pía néré, néese iwàlúacawa néré nacái iyáacaténá yái iinásica, éwita ínáidacáanítawa càmita Dios iwàwa imànica càì. ¹¹ Pídecá píimaca píwaliwa píalíánásawa madécaná, quéwa yái píalíacáica càmita iyúudàa péenásàiri yái càmírica yeebáida tàì íiméeri iyú, néese pídecá píimànica írí máini báawéeri píalíacái iyúwa, yá cawáwanáta yéetápinácawa méetàuculé Dios ícha íbáyawaná yáapíchawa, yái péenásàirica, éwitaté Cristo yéetácaanítawa nacái íchawalíná. ¹² Íná péewáidacaalícué péenáníwa càmíyéica yeebáida tàì íiméeri iyú namànínápíná áiba wawási nàináidéerica iwali càmírica Dios iwàwa namànica, yá pímanícuéca píacawa píbáyawanáwa péenánái íríwa, Cristo írí nacái. ¹³ Íná yái nuyáanáca iinási imàacaalí nuénásàiri imànica íbáyawanáwa nuyáacalé iwálíse, yásí cayába cachàiníwanái càmínápíná quirínama nuyáaca iinási, ipíchaná núalimáidaca nuicáwa nuénásàiriwa àta imànicataléta íbáyawanáwa.

9

Los derechos de un apóstol

¹ Éwita apóstolcáaníta núa, yái Dios íbànuèrica, càicáaníta càmita nuèpuníwa càide iyúwa ísimáidáaná núa meedá, néese nuwàwaca nuyúudàaca áibanái. Báisíta Dios imàacacaté núa apóstolpíná, íná canáca ichùlièri núa cháí èeri írícu. Nudéca nuicáca Wáiwacali Jesús. Píacué nacái yáasáidéeyéica apóstolca núa bàaluitécáiná piwènúadacuéca píiwítáisewa Dios írípíná nuibaidacaalíte Wáiwacali írípíná péewibàa, núcàlidáanápinácué píri iináwaná iwali. ² Cawáwanáta áibanái càmita naicá núa càide iyúwa apóstol, yái Dios íbànuèrica, quéwa píalíacuéwa báisíiri iyú apóstolca núa, bàaluitécáiná piwènúadacuéca píiwítáisewa peebáidacaténá Wáiwacali itàacái, núcàlidacaalítecué píri iináwaná iwali. Càita Dios yáasáidacuéca píri apóstolca núa.

³ Natàanícaalí báawéeri iyú núwali, náimacaalí nacái càmítasa apóstolca núa, yásí càì núuma nalíwa: ⁴ Dios íbànucaté núa iyúwa apóstol núcàlidacaténá Wáiwacali iináwaná, íná Dios imàacaca nusutáca nuyáapínáwa wenáiwicanái ícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Dios imàaca nacái macái apóstol idèníaca ínuwa yeebáidéechúa Jesucristo itàacái, imàaca nacái apóstol itéca yáapíchawa úa idècunitáacá yéepunícawa icàlidacaténá Dios itàacái, càide iyúwa

áibanái apóstol namàniná, nía nacái Wáiwacali yéenanái iméeréerináica, Pedro nacái. Iná nudèniacaalí nuinuwatá, yá cayábaca nutéca núapichawa úatá. ⁶ Dios imáaca nacái Bernabé, núa nacái wayamáidaca wáibaidaca wacáapi iyúwa, wasutácaténácué pícha wayáapínáwa idècunitàacá wacálidaca píricué Dios itàacái. Quéwa éwita Dios ibatàacáaníta wamànica còi, càicáaníta càmítate wasutácué pícha wayáapínáwa, néese wíata ipáyaidatèni. ⁷ Péemiácué comparaciòn: Píalácuéwa úwinái càmita nawènia nayáapínáwa. Càita nacái wenàiwica ibànacaalí ibànacalewa abéyéeri uva yéetaná, càmita iwàwacutá ipáyaidaca iyáacaténá yàasu uva iyacanáwa. Càita nacái abéeri icùacaalí áibanái ipira ovejanái, canáca imáisanieri iiraca leche yeedéerica ovejanái ícha. Càita nacái Dios imáacaca apóstolnái isutáca iyáapínáwa wenàiwicanái ícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Dios ibànucáinái apóstolnái nàatalé. ⁸ Picácué píináidawa númáanáca càiri tàacáisi nuíwítáise iyúwa meedá, bàaluitécáinái Dios càii ímaca imáacacaalítè itàacáiwa profeta Moisés irí, Moisés icàlidacaténátè israelitanái iríni. ⁹ Càitè Moisés itànáca tàacáisi bàaluitè Dios inùmallicúise: "Picácué pidacùta pacá inùma ituínái ícha idècunitàacá ubaidaca píri wawáidaca ituínái, uulùacaténá ituínáisi iwíralè, néese pimáacacué uyáacani idècunitàacá ubaidaca uèpunicawa", ímaca. Dios ímacatè càii walí wáaliacaténáwa catúulècanáca íicáca pacá, quéwa iwàwacutácué wáaliacawa áiba wawáisi quiríta. ¹⁰ Dios ímacatè càii icàlidacaténá walí iwàwacutáanáca wayúudáca wenàiwica iyúudéeyéica wía. Dios ichùulicacatè Moisés itànáacaténá yái tàacáisi wamànicaténá cayábèeri nalí cawinácaalí yéewáidéeyéica wía Dios itàacái iyú. Péemiácué comparaciòn: Asíali ichùniacaalí cáli nabànacatáipíná, yá iwàwacutá namáacaca yeedáca yàasupínáwa quíiracaalí yái iyacanásica. Càita nacái cawinácaalí yùuluerica ituínáisi iwíralè, iwàwacutá namáacaca yeedáca yàasupínáwa. Càita nacái wía yéewáidéeyéicuéca pía, Dios imáacaca wasutácuéca pícha wayáapínáwa. ¹¹ Wabànacatècué Dios itàacái piwàwalicu, iná cayábaca wasutácué pícha weedácaténá wàasupínáwa, yái wayáapíná, wabàlepíná nacái, wayamáacatáipíná nacái cháii èeri iricu. ¹² Dios imáacacáinái áibanái yéewáidéeyéicuéca pía isutácuéca píchani, yá máini cachàiníwanái Dios imáaca wasutácuéca píchani, wíacáinátè idábáanéeyéicatè icàlidacuéca píri Jesucristo iináwaná. Quéwa, éwita Dios imáacacáaníta wasutácuéca pícha wayáapínáwa, càicáaníta càmita càii wamànica. Néese wàideniacatè wàuwichàanáwa wáibaidaca wawènanápiná wayáawa ipichanácué báawaca péemiaca Cristo itàacái iwálise yái wasutáanacuéca wayáapínáwa pícha.

¹³ Píalácuéwa naináwaná iwali, cawinácaalí íbaidéeyéica templo iricu. Needáca nayáawa templo iricúise. Ímáanáca, cawinácaalí inuéyéica pírái iyúwa sacrificio, needáca nalíwa iináisi yéenaními, macái pírái yéenaní nanuérica neemacaténáni altar ífina. ¹⁴ Càita nacái Wáiwacali idéca ichùulica cayábánápiná náyaca náibaidacalé iwaliwa namánírica Dios irípiná, cawinácaalí icàlidéeyéica yái tàacáisi cayábèerica, iná cayábaca nasutáca nayáapínáwa wenàiwicanái ícha yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Yácata nawèni, níái icàlidéeyéica Dios itàacái. ¹⁵ Quéwa canácatáita càii numànitè nùyacaalítècué píapícha, càmita nacái nutànàacué píri cuyáluta siùca piacaténácué nulí wawási. ¡Máini casímáica nuwàwa nucàlidacué píri Dios itàacái mawèníri iyú! ¡Cayába cachàiníwanái nulítáni nuétácaalíwatá ipichaná nuyamáidaca nucàlidaca Dios itàacái mawèníri iyú!

¹⁶ Càita cachàini nuicá núawawa iwálise yái nucàlidáanáca Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Néese nucàlidacani Cristo ichùulicáinái núa. ¡Máini báawèri yùuwichàacáisi yàanèeripínáca nùwali càmicaalí nucàlida yái tàacáisica wenàiwicanái irí! ¹⁷ Iná nucàlidacaalítè yái tàacáisica nuíwítáise iyúwa meedátá, yá nuedácatè wenàiwicanái ícha nuwènipínáwatá. Quéwa càmita nucàlidani nuíwítáise iyúwa, néese Dioscata yái ichùulíerica nucàlidacani. ¹⁸ Yácata nuwèni yái: Casímáica nuwàwa nucàlidacáinái mawèníri iyúni yái tàacáisica ímèerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càita nucàlidaca mawèníri iyúni: Éwita Dios imáacacáaníta nusutácué pícha nuyáapínáwa nucàlidacáinácué píri itàacái, càicáaníta càmita càii nusutácuéca píchani.

¹⁹ Éwita càmícáaníta áibanái yàasu wenàiwica núa íbaidéerica mawèníri iyú, càicáaníta numáacaca núawawa càide iyúwa macái wenàiwicanái yàasu wenàiwica íbaidéerica mawèníri iyú nuyúudáanápiná áibanái wenàiwica manùbéeyéi nawènuadánápiná náiwítáisewa Cristo irípiná. ²⁰ Nùyacaalí judíonái yáapícha, yá nùyaca càide iyúwa náiwítáise iyáanái nuyúudáacaténá nawènuadaca náiwítáisewa Cristo irípiná. Càita nacái numànica nùyacaalí náapícha níái càmíyéica judío yeebáidéeyéica tàacáisi Dios imáaqueericatè profeta Moisés irí bàaluitè; yá nùyaca Dios icàaluínái náapícha càide iyúwa náiwítáise iyáanái, yéewacaténá néemlaca nucàlidaca nalí Cristo iináwaná iwali, éwita cué càmícáaníta iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáanái wàacaténá Dios icàaluínái, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. ²¹ Càita nacái nùyacaalí náapícha níái càmíyéica judío, càmíyéica iya Moisés yàasu tàacáisi iwali, yá càmita numàni iyúwa wenàiwica imànírica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáanái, nuwàwacáinái nuwènuadaca náiwítáise Cristo irípiná. Quéwa éwita càmícáaníta numàni càide iyúwa wenàiwica iyéerica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáanái, càicáaníta

nuebáidaca mamáaláacata Dios itáacái càide iyúwa Cristo ichùullaná núa. ²² Nùyaacalí áibanái yáapicha càmiyéica yeebáida tàì ìiméeri iyú, yá nuèpwa nùyaca càide iyúwa abéeri néená, nuicá nacái cáimiétaquéeri iyú yái náináidáanácawa, càmita nuicáani naquíniná. Càita nùyaca náapicha nuyúudàacatená neebáidaca Jesucristo itáacái cachàiníwanái. Iná núalimáidaca nùyaca abédanamata náapicha macái wenáiwica íiwitáanú numànicaténá àta càinácaalí núalimáanata numànica nuyúudàacatená abenaméeyéi nawenúadaca náiwitáisewa Cristo írípíná yéewacatená iwasaaca nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ²³ Càita numànica yéewacatená madécaná wenáiwica yéemlaca yái tàacáisi cayábéerica ìiméerica Cristo iwasaaca wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, nuwàwacáiná nacái Dios imànica nulí cayábéeri náapicha níái yeebáidéeyéica Cristo.

²⁴ Péemlacué comparaciún: Píaliacuéwa ìwali yái napianínácawa carrera ìwali, yá macáita napianácawa, quéwa abéerita yái imawèniadéerica áibanái yeedáca íríwa cawèníri. Càide iyúwa níái ípianíyécawa cachàiníri iyú carrera ìwali, càita nacái iwàwacutácué píibaidaca Dios írípíná cachàiníri iyú, píalimáidacué macái píchàini iyúwa pimànicaténá càide iyúwa ichùullanácué pía. Càicué pimàni peedacatenácué píriwa yái cawènírica Wáiwacalí yèeripínáca yàasu wenáiwicanái íríwa chènuniré. ²⁵ Chái èri írícu macáita iwàwéeyéica isáiwicaca deporte needacatená nalíwa cawèníri, néewáidacawa cachàiníri iyú yéewacatená cachàinica nainá; namáacaca náichawa macái wawáisi imàníríca báawéeri nainá írí. Yá néewáidacawa cachàiníri iyú needacatená nalíwa abéeri corona, laurel íbáiná icàyuwaníná. Quéwa báinásiiri corona yéepuaca chuica ráunamáita, yá imáalácawa, néese wía yeebáidéeyéica Jesucristo itáacái wáibaidaca cachàiníri iyú Wáiwacalí írípínáwa weedacatená walíwa áiba cawèníri càmiríca imáaláawa iyéerica chènuniré. ²⁶ Nùacata càmirí iyúwa matúiri ípianícaalíwa éruwaca, càmita nacái iyúwa áiba inúadáidéeri cáuli meedá. Néese núalácawa càinácaalí Wáiwacalí iwàwáaná numànica, yá nuibaidaca cachàiníri iyú Wáiwacalí írípíná. ²⁷ Nucúaca núawawa, nuíná nacáíwa cachàiníri iyú ípíchaná numànica nubáyawanáwa, ípíchaná nacái numànica áiba wawáisi càmiríca iyúudáa áibanái, càmicáiná nuwàwa Wáiwacalí imáisaníaca nuibáidáanápíná írí quirínama idécanámi nuéwáidaca áibanái.

10

Consejos contra la idolatría

¹ Píacué nuénánáca, picácué píimáicha macái wàawirináimi israelitanái namusúacatéwa profeta Moisés yáapicha Egipto yàasu cáli íicha. Néeseté idécunitáacá nèepunícawa náacawa manacúali yúucubáa càináwáiri, yaté Dios imàacaca manuiri acalée yàacawa napichalépiná yáasáidacatenáté alénácaalí iwàwacutá náacawa. Macáita nèepunícatéwa acalée yáapiise, catámèeri írícu ùuléeri íicha. Macáitaté náacawa Moisés yáapicha, yá nachàbacatéwa chùiri cáli íinatabáa Mar Rojo yàasu manuiri ùni ìwallabáa. ² Càité macáita abédanamá namànicaté náiwitáisewa Moisés yáapicha namànicaténáté iyúwa Moisés ichùullaná nía càide iyúwaté nadéca nacáicaalí nabautizácawa nèepunícáinatéwa Moisés yáapicha acalée yáapiise, ùni ìwallabáa nacái. ³ Càité nacái macáita nayáacaté chènuníseeri yáacási Dios yéericaté nalí, yái pan nacáirica ílipidnéericaté maná. ⁴ Macáita nacái nàiracaté ùni Dios imàaqueericaté imusúacawa íba yéewíse. Yái Cristo yáacawéeridéericaté yéepunícawa nía, càicanide iyúwa cachàiníri íba Cristo yáacáinaté nacáuca. ⁵ Quéwaté báawaca Dios íicáca náiwitáise batéwa macáita, ínaté Dios inúaca nía, yá nachéecami icàlálíacatéwa manacúali yúucubáa càináwáiri.

⁶ Càité nachàbacawa. Dios yúuwicháidacaté nía yéewáidacatená wía ípíchaná wawáwaca báawéeri càide iyúwaté nawáwáaná báawéeri. ⁷ Iná picácué pía ídolo cuwáináni yéenáwané icàaluíná càide iyúwaté abenaméeyéi nanúanáté pírái, nayáca nacái íinási nàacatená ídolo icàaluíná. Càité profeta itànàca Dios itáacái ìiméerica: “Níara wenáiwicaca náawinacatéwa nayáacatená íinási, yaté nàiraca nacái, néese namichàacatéwa nasáiwicacatená náapichawáaca, yá naimáca náapichawáaca”, íimaca. ⁸ Píacué nuénánái, picácué waimá áiba yáapicha càmiíchúaca wáinusíwa, càmiríca nacái wanírisíwa, càide iyúwaté abenaméeyéi imànínáté. Yaté veintitres mil namanúbaca néetácawa Dios inúacáinaté nía nabáyawaná ìwalíse. ⁹ Picácué nacái wáalimáida waicáwa Cristo càide iyúwaté abenaméeyéi namànínáté nabáyawanéwa mamáaláacata néese Dios yúuwicháidacaté nía. Yaté néetácawa áapi iyú Dios íbanuèyéica nëewiré. ¹⁰ Picácué picúisa píchawa Dios càide iyúwaté abenaméeyéi nacúsáidacaté Dios, yaté Dios íbantuaca yàasu ángelwa inuérica wenáiwica, yá inúacaté nía.

¹¹ Càité ichàbacawa. Dios yúuwicháidacaté wàawirináimi yéewáidacatená wía ípíchaná wamànica càide iyúwa namànínáté. Néeseté áibanái profeta natànàacaté Dios itáacái nàalàacatená wía ípíchaná wamànica wabayawanáwa, wía iyéeyéica siúcade ípíchawáise èri imáalácawa. ¹² Iná píináidacaalícuéwa cachàinica píiwitáise, cáaliacáiri nacái, iwàwacutácué píicá píchawa cayába ípíchaná pícalácawa Dios íicha pimànicáichacué píbáyawanáwa. ¹³ Pidàbacaalícué píwànica pimànica píbáyawanáwa, néese píwàwalícué macái èri mìnánái

nachàbaca càiri wawàsi yáalimáidéerica nía namànínapíná nabáyawanáwa. Quéwa cayábéeri Dios íwítáise, imànírica nacáí machacànirí iyú càide iyúwa ímáaná, yá iyúudàapínacué pía ipíchaná pimànica pibáyawanáwa. Iná yéewa píalimácué manuíca píináidacawa píwàwawa Dios íwali càminápinácué imàaca càulenéri wawàsi yáalimáidaca pía cachàiníwanáí íicha yáí píaliméericuéca píideniaca. Néese càulenéri wawàsi yáalimáidacaalícué pía pimànínapíná pibáyawanáwa, yásí Dios iyúudàacué píawa yéewacaténá píideniaca mamáaláacatani ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Càipíná Dios iyúudàapínacué píawa, iná càmitacué iwàwacutá pimànica pibáyawanáwa.

¹⁴ Iná píacué nuénáná nuwàwéeyéica, picácué píacawéerida wenáiwica yéyéica ídolo cuwáinái yéenáíwaná icàaluíná. Piyacué déeculé náicha cawinácaalí imàníyéica càí. ¹⁵ Núalíacawa cáiwítáisecuéca pía, iná nutàanicué píri nuwàwacáinácué píináidacawa cáalíacáiri iyú íwali yáí núméricuéca píri. Yásí píalíacuéwa báiscatani. ¹⁶ Macáí imanùbaca wamànicaalí Santa Cena, yá wasutáca Dios ícha cayábacaténá imànica walí uva ituní, wàa nacáí Dios íri íwali cayábéeri, yácáiná uva ituní ímáanáca càicanide iyúwa Cristo íraná imusúericatéwa ícha cruz íwali wáichawalíná. Macáí imanùbaca wàiracaalí yáí uva ituníca, yá wáasáidaca wáyaca abédanamata Cristo yáapícha, yéetácáinatéwa cruz íwali wáichawalíná. Macáí imanùbaca wayáacaalí wáalimáwanama pan yéená wasubériadéerica, yá wáasáidaca wáyaca abédanamata Cristo yáapícha, Cristo íiná yúuwichàacáinatéwa cruz íwali wáichawalíná. ¹⁷ Ewita manùbéeyéicánita wía, càicánita macáita wayáaca abéeri pan yéená macáita wamanùbaca iyúwa. Càita wáasáidaca abédanamata wáiwítáise wáapichawáaca wáyacáiná abédanamata Cristo yáapícha, éwita manùbéeyéicánita wía.

¹⁸ Píwàwalícué Dios íchùullacué Israel itaquénáinámi bàaluité. Abédanamata namànica náiwítáisewa náapichawáaca nayáacaalíté íinási macáita namanùbaca iyúwa, yáí píráimi nanuéricaté iyúwa sacrificio cáuri Dios íri. ¹⁹ Càmita núuma náaca Dios icàaluíná cawinácaalí inuyéica pírái iyúwa sacrificio ídolo íri. Càmita báisí cáurica yáí ídolo cuwáisáiri yéenáíwanáca, iná canáca iwèni meedá. Yá nacáí pírái íinámi neeméerica ídolo íri, càmirita cachàini áiba íinási íwítáaná ícha. ²⁰ Néese nuwàwacué píalíacawa náwali níara áibanái yéyéica ídolo icàaluíná. Namàaca íinási iyúwa sacrificio ídolo íri, quéwa càmita nàa Dios icàaluíná, néese nàaca demonio icàaluíná. Iná càmitacué nuwàwa piyáaca náapichani idècunitaacá nàaca ídolo ímíetacáná fiesta írúcu, ipíchanácué piyaca abédanamata demonio yáapícha, náapícha nacáí níara yéyéica demonio icàaluíná. ²¹ Càmitacué Dios imàaca píiraca uva ituní Santa Cena yaalí Wáiwacalí yáasu copa írúcuíse, píiracaalícué nacáí demonio yáasu copa írúcuíse. Càita nacáí càmitacué Dios íbatàa piyáaca piyáacaléwa Santa Cena Wáiwacalí yáasu mesa iwéré, piyáacaalícué piyáacaléwa nacáí demonio yáasu mesa iwéré, aláera namáncataléca fiesta nadécánámi nanúaca pírái iyúwa sacrificio náacaténá ídolo cuwáinái yéenáíwaná icàaluíná.

²² ¡Picácué wamàni càí ipíchanácué máiní báawaca Wáiwacalí íicáca wáiwítáise! ¡Picácué wayúunáida cachàiníwanáica wía Wáiwacalí íichawa! Canáca yéewaná wamànica íri càiri báawéeri wawàsi.

La libertad y el amor cristiano

²³ Abénaméeyéi nacálidaca: “Càmicaalí Dios imáisanía wamànica áiba wawàsi, yásí cayábaca wamànica càinácaalí wawàsi wawàwéerica wamànica”, càí náimaca. Quéwa númacué píri, éwita Dios càmicáaníta imáisanía wamànica áiba wawàsi, càicáaníta càmita macáí wawàsi iyúudáa wía, áibanái nacáí. Báisita Dios imàacaca wamànica càide iyúwa wawàwáaná, càmicaalí báawa yáí wawàwéerica wamànica, quéwa càmita macáí wawàsi imàaca wáiwítáise idáwináacawa Dios íwítáise iyú weebáidacaténá itàacáí tàí íiméeri iyú, wayúudàacaténá nacáí áibanái neebáidáanápíná. ²⁴ Picácué wacutácaita wasímáidáanápíná wíawawa meedá, néese wacutácué wayúudàacaténá áibanái nadáwináidaca náiwítáisewa Dios íwítáise iyú àta neebáidacataléta itàacáí tàí íiméeri iyú.

²⁵ Piyáacué macáita cawinácaalí íinásica píwèniéricuéca nawéndacataléca íinási; picácué pisutá péemlawa nía iwéndéeyéicani píalíacaténácuéwa asásí áibanái inuacaalíté yáí píráimica náacaténá ídolo cuwáinái yéenáíwaná icàaluíná, achúmacáichacué píwàwa íwali. Dios imàacacué piyáacani iná píwèniacacé matuúbanáiri iyúni. ²⁶ Càmitacué iwàwacutá achúmaca píwàwa yáacási íwali Wáiwacalí yáasucáiná macáí wawàsi éeri írúcuírúca.

²⁷ Néese áibacaalí càmfíri yeebáida Jesucristo itàacáí, imáidacaalícué piyáaca piyáacaléwa yáapícha, píwàwacaalícué nacáí piyáaca yáapícha, néese piyáacué macáita yáacási yéericuéca piyáa. Picácué nacáí pisutá péemlawa nía íinási íwali píalíacaténácuéwa asásí áibanái inuacaalíté yáí píráimica iyúwa sacrificio náacaténá ídolo cuwáinái yéenáíwaná icàaluíná, achúmacáichacué píwàwa. ²⁸ Quéwa áibacaalícué càí yàalàaca pía: “Yáí íinásica, nadéca nanúacani iyúwa sacrificio náacaténá ídolo cuwáinái yéenáíwaná icàaluíná”, càicaalícué íima píri, néese picácué piyáani pimànicaíchacué báawéeri íri yáí yàalèericuéca pía ipíchaná iwènúadaca íwítáisewa Dios ícha, càmicáiná yeebáida tàí íiméeri iyú néese iyúunáidaca Dios

imáisanierica wayáaca yái iinásica. ²⁹⁻³⁰ Abénaméeyéi càmitàacá neebáida tàì ímíeri iyú, íná machawàacaca náníadacawa. Cáalu namànica wawàsi càmfírícué cáalu pimànica, càmicáiná náaliáwa cayába càide iyúwacué píalíánáwa. Nayúunáidaca báawánápiná Dios íicáca nía yàacàsi ìwalíse. Quéwa cawàwanátacué piwàwa càì píimaca nulí: “Dios ídèca imàacaca numànica càide iyúwa nuwàwáná càmicáalí báawa yái nuwàwéerica numànica, íná canáca yéewaná áiba imáisanica numànicani achúmacáicha meedá iwàwa. Nudéca núaca Dios írí cayábéeri yàacàsi ìwali, íná canáca yéewaná áiba itàanica báawéeri iyú nùwali nuyáacalé ìwalísewa”, càicué piwàwaca píimaca cawàwanáta. ³¹ Báisíta, quéwa péemíacué nulí, nuénánái. Càinácaalícué wawàsi piyáaca, càinácaalícué wawàsi nacái pimànica, pimànícué abéerita yái imàaquéerica áibanái íicáca Dios cáimíétaquéri iyú. ³² Picácué pimàni wawàsi càì áibanáicalícué íicá pimànicaní yá nacaláacawa Dios íicha, yá namànica nabáyawanáwa, macáita cawínacaalí nía, judíocaalí nía, càmfíyícaalí judío nía, nía nacái Dios yàasu wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³³ Núa nacái, áta càinácaalí numànica, núalimáidaca nuyúudàca macái wenáiwica íwítàaná. Càmita nucutá numànicaténá abéerita yái ísímíidéeripináca núa, néese nucutáca numànicaténá yái iyúudéeripináca manùbéeyéi wenáiwica, yéewanápiná nawènúadaca náiwítáisewa Cristo íripiná iwàsàacaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha.

11

Las mujeres en el culto

¹ Piyacué nacái càide iyúwa nuyáaná càide iyúwa nacái Cristo iyáanáté. ² Píacué nuénánáica, iyéeyéica Corínto iyacàlená írícu, nadéca nacáldíacuéca nulí píináwaná ìwali. Cayábéerícué píwàwalínacuéca núa mamáalàacata, pimànícuéca nacái mamáalàacata càide iyúwa núcáldíaanátécué pírí tàacáisi. ³ Quéwa nuwàwacué píalíacawa áiba wawàsi: Càide iyúwa Dios íchúullaná Cristo, yá Cristo yeebáidaca Dios itàacái, càita nacái Cristo íchúullíaca macái aslanái yeebáidéeyéica itàacái; néese càide iyúwa Cristo íchúullaná macái aslanái yeebáidéeyéica itàacái, yá neebáidaca itàacái, càita nacái macái aslanái ídeníyéica ínuwa iwàwacutá nachúullíaca nánuwa, yá iwàwacutá nacái inanáí neebáidaca nàacawéeri itàacáíwa. ⁴ Asialí íbállacaalí íiwitawa ídècunitàacá ísutáca yáawawa Dios íicha, ícálda nacái tàacáisi Dios inùmalícué, càmita yàa Cristo ímíétacaná. ⁵ Quéwa càmicáalí inanáí íbàlla úiwitawa ídècunitàacá usutáca Dios íicha, ucálda nacái tàacáisi Dios inùmalícué, càmita úa uníri ímíétacanáwa, néese càica úade iyúwa inanáí nàuwísechúaca íicha íiwita íbáiná macáita. ⁶ Càmicáalí inanáí íbàlla úiwitawa, iwàwacutá udalúaca úichawa úiwita íbáináwa. Quéwa báicaalí udalúaca úiwita íbáináwa macáita, iwàwacutá ubállíaca úiwitawa. ⁷ Iwàwacutá asialí càmita íbàlla íiwitawa. Dios ídàbacaté ídàbàanéeri asialí queéchatécáwa iyúwa Dios íicácanáwa, íná iwàwacutá aslanái yásáidaca cacháimíríca Dios íiwítáise. Quéwa iwàwacutá inanáí yásáidaca cáimíétacanáca uníri. ⁸ Bàalutécáiná Dios ídàbacaalíté ídàbàanéeri asialíca, càmitaté Dios iwènúada inanáí íbàllái yáapi asialí iyú úacawéeripiná, néese Dios yeedacaté asialí íbàllái yáapi, yá iwènúadacaté yáapi inanáí iyú asialí yàacawéetúapiná. ⁹ Càmitaté Dios imàni asialí inanáí íripiná. Néese Dios imànicaté inanáí asialí íripiná. Íná iwàwacutá inanáí uebáidaca uníri itàacáíwa. ¹⁰ Dios imànicaté inanáí asialí íripiná, íná iwàwacutá inanáí ubállíaca úiwitawa, ángelnái íicácaná úa. ¹¹ Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càinínaca Dios íicáca wía abédanamata: Aslanái càmita nàya ísicúa canácaalí inanáí, càita nacái inanáí càmita nàya ísicúa canácaalí asialí. ¹² Ewítaté Dios iwènúadacáaníta asialí íbàllái yáapi ídàbàanéechúa inanáí iyú, asialí yàacawéetúapiná, càicáaníta síucade aslanái ímusúaca íicá éeri inanáí íicha. Quéwa Dios ídàbacaté macáita, wía éeri múnáica.

¹³ ¿Càinásicué píináidacawa? ¿Cayábasica inanáí usutácaalí Dios íicha càmicáalícuéca ubàlla úiwitawa? ¹⁴ ¿Càmítasica macáita wáallíacawa cáalacaalí asialí íiwita íbáiná ídàwinàacawa, yásí báawaca áibanái íicácani? ¹⁵ Quéwa cáalacaalí inanáí íiwita íbáiná ídàwinàacawa, yá casímáica uicácani, úalíacáináwa Dios imàacaca ulí úiwita íbáiná uepúacaténá úiwitawa iyú. ¹⁶ Quéwa abénaméeyéi péenácué iwàwacaalí itàanica cháinisíri iyú ìwali yái tàacásica, càmicáiná nawáwa namànica càide iyúwa núumáanácué píri, yá núalàaca nía cacháimíri iyú namáníinápiná iyúwa núumáaná. Wía apóstolca, macáita nacái Dios yàasu wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wamàni càiri méetáuculéeri wawàsi, iyúwacué pimáníná.

Abusos en la Cena del Señor

¹⁷ Síucade nutànácué píri áiba wawàsi ìwali, quéwacué càmita núalimá núumaca cayábéeri píwali càmicáinácué pimàni cayába. Macái imanúbaca píwacáidáyacacalícuéwa, yá pimànícuéca báawéeri píriwáaca, càmitacué piyúudáayacawa. ¹⁸ Quéechacáwa nuwàwacué nutànáca píriní iyúwa áibanái ícáldíaanácué píináwaná ìwali. Càì náimaca: Píwacáidáyacacacéwaca pimànicaténá culto, quéwa càmitacué abédanama píiwítáise, íná píwènúadacuéca píiwítáisewa píchawáaca. Batéwa nuínáidacawa báisícani yái náimáanácuéca píwali. ¹⁹ Píiwènúadacuéca píiwítáisewa píchawáaca cacháinicáinácué píicáca píawawa

píchawáaca piwàwacáinacué áibanái náináidacawa abéericatacué pía níai yeebáidéeyéica Cristo itaacái báisíiri iyú! ²⁰ Piseriácuécawa píchawáaca, iná éwitacué piwacáidáyacacáanitawa, cáicáaníta càmítacué pímaní Santa Cena machacánfiri iyú càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. ²¹ Yàanàcáiná yàasu éericatái piyáacaténá piyáacaléwa piapichawáaca ipíchawáise pímanícuéca Santa Cena, yá ráunamáita piyáacuéca piyáacaléwa meétáucunamata píchawáaca, yái yàacási pítéericuéca piapichawa. Néese áibanái catúulécanéeyéica yàanéeyéicué píamísewaca canéeyéica irí yàacási natéeripiná, yá máapica nía, quéwa áibanái càasuíyéi nacámaca nàiracáiná manuí uva ituní. ²² Píacué càasuíyéica, ¿cánácué càmíta piyáa piyáacaléwa picapèericutawa ipíchawáisecuéca pianàca? ¿Cánácué báawa píicáca Dios yàasu wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itaacái? ¿Cánácué píbáiniada catúulécanéeyéi wenáiwica canéeyéica irí yàacási natéeripiná? Piyúnáidacuéca nucálidáanápiná píri pímanícuéca cayábéeri. ¡Cámírita! ¡Càmítacué pímaní cayábéeri!

La Cena del Señor

²³ Báluité Wáiwacali yéewáidacaté núa cainácaali iwàwacutáaná wamànica yái Santa Cena. Càita nacái nuéwáidacatécué pía: Yátaté catáca, ipíchawáiseté Judas itéca úwinái Wáiwacali Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Wáiwacali yeedáca pan icáapi iriculéwa. ²⁴ Néese idécanáamité yàaca Dios irí cayábéeri pan iwali, yá isubèriadacani. Yá íimaca: “Yácata nuiná yái, yéetéeripinácuéca píchawalíná ipíchanácué Dios yúuwicháidacuéca pía píbáyawaná iwálísewa. Piyáacuéní yái panca piwàwalíripinácué cainácaali nuétácawa píchawalíná”, íimaca yái Wáiwacali. ²⁵ Càité nacái idécanáamité nayáaca nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa irícuwa uva ituní. Yá íimaca: “Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusúeripináca wálichawa cruz iwali píripinácué, ipíchaná Dios yúuwicháidacuéca pía píbáyawaná iwálísewa. Yái uva ituníca yáasáidacuéca píri báisírícani yái wálisá wawási Dios imàníríca wenáiwicanái yáapicha iwásáacaténá nía Dios yàasu yúuwicháacási íicha. Macái imanúbaca píiracaalícuéni, piwàwalícué cainácaali nuétácawa píchawalíná”, íimacaté yái Wáiwacali. ²⁶ Iná nuénánái, piyáacáinacué yái panca, píiracáinacué nacái yái uva ituníca, iná píasáidacuéca píacawa áibanái irí cainácaalíte iyú Wáiwacali yéetácawa wáichawalíná cruz iwali. Pímanícué càí àta Wáiwacali yàanàacataléta àniwa.

Cómo se debe tomar la Cena del Señor

²⁷ Iná macái imanúbaca pímanícaalícué Santa Cena, iwàwacutácué piwàwalica yái pan íimáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali íiná, yá nacái uva ituní copa irícuíríca íimáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali íiraná. Néese abéerícaali péenácué càmíta iyáa yái panca cáimíetaquéeri iyú, írira nacái yái uva ituníca, yá imànica íbáyawaná Wáiwacali irí, càmícáiná íicá cáimíetaquéeri iyú Wáiwacali íiná, íiraná nacái. ²⁸ Iná ipíchawáise wayáaca pan, wàira nacái uva ituní copa irícuíse, iwàwacutá wáináidacawa wáalímáwanama wawàwalícuésewa Dios íicápiná asásí iyacaalí áiba báawéeri wawási wamàníríca iwàwacutéerica wacálidaca wáichawa quéechawáca Dios irí ipíchawáise wayáaca, wàiraca nacái yái Santa Cena. ²⁹ Macái imanúbaca wayáacaalí yái panca, wàiracaalí nacái yái uva ituníca, iwàwacutá wawàwalica íimáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali íiná, íiraná nacái, yéetácáinátéwa wáichawalíná cruz iwali. Càmícaali càí wáináidacawa, néese wáalímáidaca Dios yúuwicháidáanápiná wáwa. ³⁰ Manúbéeyéi péenácué nadéca namànica càí, iná cáuláica nía, machawàacaca nacái nía. Abénaméeyéi nadéca néetácawa. ³¹ Quéwa wáináidacaalíwa wáalímáwanama wawàwalícuésewa cayába Dios íicápiná asásí iyacaalí áiba wawási báawéeri wamàníríca iwàwacutéerica wacálidaca wáichawa Dios irí, néese càmíta iwàwacutá Wáiwacali yúuwicháidaca wá. ³² Quéwa Wáiwacali yúuwicháidacaalí wá, yá imànica càí yéewáidacaténá wá, wawènúadánápiná wáiwítáisewa báawéeri íicha, ipíchaná Dios yúucaca wá infierno irículé náapicha áibanái éeri mìnánái càmíyéica yeebáida itaacái.

³³ Iná nuénánái, macái imanúbaca píwacáidáyacaalícuéwa piyáacaténá piyáacaléwa píapichawáaca, iwàwacutácué pícuéca macáita pímanúbacanái yàanàca. ³⁴ Máínícaali máapica abéeri péenácué, néese iwàwacutá iyáaca iyáacaléwa icapèe néenitawa, ipíchaná Dios yúuwicháidacuéca pía iwálíse yái càmínácuéca piyáaca piyáacaléwa machacánfiri iyú macáita pímanúbaca iyúwa, ipíchaná Dios yúuwicháidaca wenáiwica idèniéyéica cayába yàacási nayáacáiná nayáacaléwa cadénama ipíchawáise catúulécanéeyéi yàanàca. Néeni, nùanàpinácaalícué nupáchiaca pía, yá nuchùníaca áiba wawási, yái písutéericuéca péemiawa núa iwali píasu cuyáluta irícuwa.

12

Los dones espirituales

¹ Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucálidaca píri áiba wawási píalíacaténácuéwa iwali yái cháinisica Espíritu Santo imáaqueerica walí wáalímáwanama, wáibaidacaténá Wáiwacali íripináwa.

² Píaliacuéwa cayába bàaluité càmitacué pëebáida Jesucristo itàacái, íná demonionái imëeráidacatéué pia iyúwa máiwitáiséeyéi placaténaté madécaná ídolo icàaluíná, níara cuwáiná yéenáwanáca, càmiyéica yáalimá itàanica. ³ Bàaluité càmitacué ídolo iyúudáa pia, íná siúcade nuwáwacúe nucàlidaca píriní cànínacaalícué píalimá píaliacawa asáisi wenáiwica itàanicaalí Espíritu Santo inùmaliçuise. Cawinácaalí itàaníyéica báawéeri iyú Jesús iwali, náimacaalí nacái càmitasa Dios yái Jesúscá, yásí píaliacuéwa càmita natàaní Espíritu Santo ichàini iyú. Néese áibanácaalí líma: “Yái Wáiwacali Jesús, yácata Wacuériná Dios”, càicaalí náima, yásí píaliacuéwa náimaca càiri tãacáisi Espíritu Santo ichàini iyú.

⁴ Càmita abédanama Espíritu Santo imàaca wáalimáwanama wachàini wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Quéwa abéerita yái Espíritu Santo imàaqueérica walí ichàiniwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Càmita abédanama macáita yái wáibaidacaléca Wáiwacali irípiná, néese wadèniaca wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Quéwa abéerita yái Wáiwacali ichùulíerica wáibaidanápíná irí. ⁶ Wadèniaca chàinisi wáalimáwanama Dios imàaqueérica walí méetàucunamata wáichawáaca, wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa, quéwa abéerita yái Diosca ichàiniadéerica wía canánama, wamànicaténá macáita yái iwáwéerica wamànica. ⁷ Dios idéca imàacaca macái wáalimáwanama chàinisi yáasáidéerica wadèniaca Espíritu Santo, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéewanápíná wayuúduáyacacawa. ⁸ Espíritu Santo ichàiniadaca abénaméeyéi wéená yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái natàanicaténá cáaliacáiri iyú nàalàacaténá áibanái. Néese Espíritu Santo ichàiniadaca áibanái wéená néewáidacaténáwa cachàiniiri iyú nacàlidánápíná Dios itàacái cayábéeri iyú áibanái irí. ⁹ Espíritu Santo ichàiniadaca nacái abénaméeyéi wéená manuicáténá nàiníadaca nawáwawa Dios iwali neebáidacaténá tãí ímèeri iyú. Ichàiniadaca nacái abénaméeyéi nachùnápíná cáuláiquéeyéi. ¹⁰ Espíritu Santo ichàiniadaca nacái áibanái wéená namàninápíná wawási càmiiri wenáiwica idé ímànica. Áibanái wéená nacái Espíritu Santo ichàiniadaca nía nacàlidacaténá tãacáisi Dios inùmaliçuise. Espíritu Santo nacái imàacaca áibanái wéená yáaliacawa càirinácaalí wenáiwica icàlidaca iyaca tãacáisi báisiiri iyú Espíritu Santo inùmaliçuise, yá nacái càirinácaalí icàlidaca iyaca cachíwéeri tãacáisi demonio inùmaliçuise. Aibaalí nacái Espíritu Santo imàaca abénaméeyéi wéená itàanica áiba tãacáisi iyú càmirica èeri mìnánái itàacái. Espíritu Santo ichàiniadaca nacái áibanái wéená yéewanápíná nacàlidaca walíni watàacái iyú cànínacaalí ímàaná yái tãacáisca áibanái icàlidéerica càmirica èeri mìnánái itàacái iyú. ¹¹ Abéerita Espíritu Santo imàaqueérica walí chàinisi wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Yá Espíritu Santo iwacúaca walí chàinisi wáalimáwanama càide iyúwa iwáwáaná.

Todos pertenecemos a un solo cuerpo

¹² Péemiacué comparación: Wainá idèniaca iwáaliséeriwa madécaná: níái wacáapica, wacáwa nacái, wàabàli nacái, watuí nacái, wáuwí nacái, madécaná áiba iwáaliséeri nacái. Quéwa éwita wainá idèniacáaníta iwáaliséeriwa madécaná, càicáaníta abéericatani, yái waináca. Càica ímaca yái comparaciónca. Uwé, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo íiná iyéerica cháí èeri írícu. Càide iyúwa abéeri wenáiwica íiná idèniáná iwáaliséeriwa madécaná, càita nacái iyaca madécaná wéená, madécaná wenáiwica íiwítáná nacái. ¹³ Càica wíade iyúwa abéeri wenáiwica íiná, yácáiná Espíritu Santo abédanamata ímànica wáiwitáise wáapichawáaca, macái wía judíocaalí wía, càita nacái càmiyéica judíocaalí wía, càita nacái áibanái yáasu wenáiwicacaalí wía, càita nacái yèepuníyéicaalíwa máiwacalináwaca wía. Càica wíade iyúwa abéeri wenáiwica íiná. Wabautizánáwa iyú wáasáidaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenáiwica íiná, iyacáiná abéerita Espíritu Santo iwáluericatéwa wawáwalculé macáita, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁴ Péemiacué comparación: Abéeri wenáiwica íiná càmita idèniá iwáaliséeriwa abéerita, néese idèniaca iwáaliséeriwa madécaná. ¹⁵ Cawáwanáta yàabàli líma: “Càmíricata núa icáipi, íná canéerica iwèni núa meedá, càmiricata íiná iwáaliséeri”, càí ímaca cawáwanáta. Quéwa éwita càí ímaca, càicáaníta mamáalàacata íiná iwáaliséericani. ¹⁶ Càita nacái yúuwicaalí càí ímaca: “Càmíricata núa ituí, íná canéerica iwèni núa meedá, càmiricata íiná iwáaliséeri”, càí ímaca cawáwanáta. Quéwa éwita càí ímaca, càicáaníta mamáalàacata íiná iwáaliséericani. ¹⁷ Íná itúicaalí macáita yái wainácatá, ¿càinásica wáalimá wéemlaca? Càita nacái yúuwicaalí macáita yái wainácatá, ¿càinásica wáalimá wamíaca pumèniiri isàni? ¹⁸ Quéwa Dios idéca imàacaca macái wainá iwáaliséeyéi alénacaalí iwáwa imàacaca nía. ¹⁹ Abéeri iwáaliséericaalí yái waináca macáitatá, yá canáca wainá macáiritá. ²⁰ Báisita, éwita wainá idèniacáaníta iwáaliséeriwa madécaná, càicáaníta abéerita yái waináca.

²¹ Canáca yéewaná watuí ímaca wacáapi irí cà: “Càmita nuwáwacutá píá”; càita nacái canáca yéewaná wáiwita ímaca wàabàli irí: “Càmita nuwáwacutá píá”. ²² Néese yái wainá iwáaliséeri waiquéerica iyúwa machawáaquéeri náicha canánama, yácata máníiri wawáwacutáca. ²³ Yá wainá iwáaliséeri càmirica máníi cayábaca íicánáwa, yáta wamàniiri

irí cayábéeri wáiyàanápíná ìwali cayába, cawèníri nacáí. Yá nacáí wainá ìwalíséeri báirica wamàacaca áibanáí iicá, yáta iwàwacutéerica wamànica irí cáimiétaquéri iyú cachàiníwanáí, wáiyàanápíná ìwali ìbàlepiná càiripináta. ²⁴ Quéwa wainá ìwalíséeri cayábéerica iicacánána, càmita máiní iwàwacutá wàaca ìmiétacaná, ìná càmita wáiyàa ìbàle. Càita Dios idéca ichùnìaca wainá wamànìcaténá cáimiétaquéri iyú cachàiníwanáí irí yáí wainá ìwalíséerica waiquéerica iyúwa càmiri cachàini náicha canánama. Càita ìmaca walí yáí comparcióna, wáalicaténáwa càica wíade iyúwa Cristo ìiná iyéerica cháí èeri irícu. ²⁵ Dios imàacaca wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica ìiná yéewanápíná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, yéewanápíná nacáí waicáyacacawa catúulécaneéri iyú, yéewacaténá nacáí wamànica cayábéeri walíwáaca abédanamata, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. ²⁶ Abéericaalí wééná yúuwichàacawa, yá achúmaca wawàwa macáita. Càita nacáí namànicaalí cáimiétaquéri iyú abéeri wééná irí, yásí casímáica wía macáita.

²⁷ Iná macáitacué pía, càicuera píade iyúwa Cristo ìiná iyéerica cháí èeri irícu, yá píacué canánama píalimáwanama abéeri Cristo ìiná ìwalíséerica pía, yáí Cristo ìináca iyéerica cháí èeri irícu. ²⁸ Iná Dios iwàwaca wáibaidaca wáapichawáaca Wáiwacalí irípináwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. Quéechacáwa Wáiwacalí ìbànùaca abénáméeyéí wééná iyúwa apóstolnái, nèepunicaténáwa áibalé nacàlidacaténá Wáiwacalí ìinàwaná ìwali, yéewanápíná áibanáí iwènùadaca ìwítáise wáiwacalí irípiná; abénáméeyéí wééná yàanàca apóstolnái yáamirícubàa, níái profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmálicuise. Néese Dios imàacaca áibanáí wééná yéewáidaca wenàiwica Dios itàacáí iyú, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. Dios imàaca nacáí áibanáí imànica yáí càmirica wenàiwica idé imànica; imàaca nacáí abénáméeyéí ichùnìaca càuláiquéeyéí wenàiwica; imàaca nacáí abénáméeyéí iyúudàaca áibanáí; imàaca nacáí abénáméeyéí wééná icùaca wenàiwica; imàaca nacáí áibanáí itàaníca áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánáí itàacáí. ²⁹ Càmita apóstol macáí wía, Wáiwacalí ìbànùeyéica wacàlidacaténá ìinàwaná ìwali. Càmita nacáí profeta macáí wía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmálicuise. Càmita nacáí macáí wéewáida wenàiwica. Càmita nacáí macáí wamànica yáí càmirica wenàiwica idé imànica. ³⁰ Càita nacáí càmita macáí wadènia Dios ichàini wachùnìanápíná càuláiquéeyéí. Càmita nacáí macáí watàani áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánáí itàacáí. Càmita nacáí macáí wáalia wacàlidaca càinàcaalí ìimáaná yáí tàacáisi càmirica èeri mìnánáí itàacáí. ³¹ Pisutácué Dios ìicha manuísíwata imàcàanápínacué píri chàinisi máiníri wamàapùaca náicha canánama, piyúudàacaténacué wía macáita, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. Quéwa iyaca áiba wawàsi máiníri cayábaca cachàiníwanáí náicha canánama. Siúcade nuéwáidapínacué pía ìwali.

13

El amor

¹ Iyaca áiba wawàsi cayábéeri náicha canánama chàinisi. Yácata càininánaca waicáca áibanáí wenàiwica. Nutàanicaalí áiba èeri mìnánáí itàacáí iyú càmiricáwaca nuéwáidawa ìwali, nutàanicaalí nacáí àngelnái itàacáí iyú, quéwa càmicaalí càininá nuicáca wenàiwica, yá canéerica iwèni meedá nutàacáí càide iyúwa báawéeri sànasi nanúadádacaalí lata nacáiri, quirápieli nacáí. ² Ewita nucàlidacaalí tàacáisi Dios inùmálicuise, éwita nacáí nùalíacaalí macáí wawàsi ìwali Dios ibèericaté áibanáí ìicha; éwita nacáí nuémiacaalí càinàcaalí ìimáaná macáí ìwítáaná Dios yáaliacáica; éwita nacáí manuícáalí nuúnáidaca nuwàwawa Dios ìwali tàí ìiméeri iyú nuedacaténá manuúri dúli yàalu ìichawa áibacatalépiná, càicàaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí càininá nuicáca wenàiwica. ³ Ewita nuwacùacaalí macáita nùasuwa catúulécaneeyéí irí, éwita nacáí numàacacaalí neemáca núa Dios ìwalíse càmicáiná numéyáawa nuebáidaca itàacáí, càicàaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí càininá nuicáca wenàiwica.

⁴ Cawinàcaalí càininéerica iicáca wenàiwica, yácata yáaliméerica ìidenàca yúuwichàanàwa matuúbanáiri iyú áibanáí imànicaalí irí báawéeri, càmiricata nacáí calúa ráunamáita áibanáí yáapicha. Iicáca áibanáí ipualé iyúudàanápíná nía. Càmiricata nacáí báawa iicáca ìichawa áibanáí nàasu cawèníri ìwalíse. Càmiricata nacáí canùmaséé, càmicáiná cachàini iicáca yáawawa. ⁵ Cawinàcaalí càininéerica iicáca wenàiwica, càmiricata càimacáí iicáca yáawawa, càmirica nacáí imàni áibanáí irí báawéeri; càmirica nacáí ichùulla áibanáí cachàiníri iyú namàinínápíná abéerita càide iyúwa iwàwáaná namànica. Ewita áibanáí yáalimáidacàaníta iicáwani, càicàaníta càmita calúani, càmita nacáí iwàwali mamáalàacata yáí báawéerica áibanáí imànírica irí, néese imàacaca iwàwawa ìicha. ⁶ Càmita casímáí iicáca wenàiwica namànica nabáyawanàwa nàuwichàidacaténá áibanáí, néese casímáica iwàwa iicáca wenàiwicanáí iyaca machacàníri iyú. ⁷ Cawinàcaalí càininéerica iicáca áibanáí wenàiwica, càmiricata icháawàa naináwaná ìwali ráunamáita namànicaalí báawéeri, néese imàacaca iwàwawa nabáyawaná ìicha; iicá nacáí macáita wenàiwica iyúwa cayábéeyéipíná ìwítáise; ituíyàa nacáí nawènùadàanápíná

náiwitáisewa namàncaténá cayábéeri; yá lideniaca macáita càiripináta matuíbanáiri iyú, éwita càulenácáníta íichani.

⁸ Dios iwàwaca cáinináca waicáca áibanái càiripináta cháí èeri írìcu, áibaalípiná nacái idécánáami èeri imáalacawa. Yá áibaalípiná càmíripináta iwàwacutá wenàiwica nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise. Càmíripináta nacái natàanica áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacái. Càmíripináta nacái iwàwacutá néeswídaca wenàiwica Dios yáalíacái iwali. ⁹ Aibaalípiná Dios imàacapiná nachàbacawa wáicha macáita yái wawàsica, yácáiná éwita Dios imàacacáaníta wáaliacawa siúcade, càicáaníta wáalia yéénata meedá. Dios imàacaca abénaméeyéi wééná nacàlidaca tàacáisi inùmalicuise, quéwa náalimá nacàlidaca yéénata meedá nacái. ¹⁰ Quéwa Cristo yàanàpinácaalí cachàiníri íiwitáise yáapichawa, icamalá írìcu nacáwa icúacaténá macáita, yásí wáaliacawa macáita, yá nacái imáalàpinácaawa yái càmíníca wáaliawa cayába siúcade.

¹¹ Péemiacué comparación: Sùmàicaalíté núa, yáté nutàanica sùmài íiwitáise iyú, càité nacái núunáidacawa iyúwa sùmài, quéwa idécánáamité béerica núa, yáté numàacaca nuíchawéi sùmáinaca nuíwítáise. ¹² Càita nacái wía, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cháí èeri írìcu. Siúcade càmita wáaliawa Dios iwali cayába, quéwa áiba èeriwa, yásí wáaliacawa cayába. Siúcade wáalia wéemiacawa yéénata meedá cáinacaalí íimáaná yái Dios yáalíacáica, càide iyúwa waicácaalí wíawawa samànéechúa inàni chapúaca írìculé, quéwa áiba èeriwa waicápiná Dios inàni amaláwaca. Siúcade wáaliacawa yéénata meedá Dios iwali, quéwa áiba èeriwa wapíchalépinácaawa, yásí wáaliacawa amaláwaca Dios íiwitáise iwali càide iyúwa Dios yáalíanáwa wáiwítáise iwali.

¹³ Càide iyúwa núumáaná, macáita yái chàinisi Dios imàaquéerica walí wáibaidacaténá írípíná, áiba èeriwa Dios imàacapiná nachàbacawa wáicha. Quéwa càmíyépínáta nachàbawa wáicha níái máisiba wawàsica: yái weebáidáanáca Jesucristo, yá nacái wáalíanácaawa idéca iwasaaca wía Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha, yá nacái cáinináanáca waicáca áibanái. Níái máisiba wawàsica canacátáita nachàbawa wáicha, quéwa cachàinica náicha canánama yái cáinináanáca waicáca áibanái.

14

El hablar en lenguas

¹ Píalimáidacué manuíswata cáinináanápiná piicáca áibanái. Néese pituíyàacué nacái Dios imàacáanápínacué pírí chàinisi píibaidacaténá Wáiwacali írípíná. Cayába cachàiníwanái pituíyàacaalícué Dios imàacáanápíná pírí chàinisi picàlidáanápinácué tàacáisi Dios inùmalicuise pimanùbacaanái itàacái iyúwa, piyúudàacaténácué nía. ² Càì núumacuéca pírí yácáiná áibacaalí itàanái áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacái, càmita iyúudàa nía yáasu tàacáisi iyúwa, néese itàanicáita Dios yáapicha, canacáiná áibanái yáalíaná yéemiacani cáinacaalí íimáaná, éwita néemiacáaníta isàna. Espíritu Santo ichàiniadacani icàlidacaténá càiri tàacáisi íbàacanéeri wawási iwali càmírica èeri mìnánái itàacái iyú, yáta itàanica tàacáisi càmírica yáalía cáinacaalí íimáaná. Iná yái tàacáisi càmita iyúudàa áibanái. ³ Quéwa cawinácaalí icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicuise pitàacái iyúcué, yáta iyúudàacué pía yéewáidacáinácué pía pidàwinàidacaténá píiwítáisewa Dios íiwitáise iyú cachàimínápinácué píiwítáise Dios iwali. Yái icàlidéerica pírí tàacáisi Dios inùmalicuise pitàacái iyú, yáta imichàidacuéca píiwítáise, ichàiniadacué nacái píwàwa peebáidacaténácué Dios tàì íiméeri iyú. ⁴ Cawinácaalí itàanfírìca Dios yáapicha áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacái, yáta ichàiniadéerica íiwitáisewa Dios iwali. Quéwa cawinácaalí icàlidéerica pírí tàacáisi Dios inùmalicuise pitàacái iyú, yáta iyúudàacué pía pidàwinàidacaténá píiwítáisewa Dios íiwitáise iyú cachàinacaténácué píiwítáise Dios iwali, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁵ Macáita péenácué idèniacaalí chàinisi itàanicaténá áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacái, yá cayába casíimáicáiná nuicáca yái pímanínácuéca càì. Quéwa cayába cachàiníwanái nuwáa picàlidacaalícué tàacáisi Dios inùmalicuise péenánái itàacái iyúwa. Cayába cachàiníwanái yái picàlidáanácuéca tàacáisi Dios inùmalicuise péenánái itàacái iyúwa, íicha yái pítaanínácuéca áiba tàacáisi iyú, càmicàlicáwa nacái picàlidacué nálí cáinacaalí íimáaná yái tàacáisi picàlidéerica. Iwàwacutácué picàlidaca nalíni nataacái iyú, piyúudàacaténácué nadàwináidaca náiwítáisewa Dios íiwitáise iyú, cachàinacaténá náiwítáise Dios iwali. ⁶ Iná nuénánái nupáchiacaalícué pía, yá nutàanicaalícué pírí áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacái, yá càmitacué píalía péemiacawa cáinacaalí íimáaná nùasu tàacáisi. Numànicaalí càì, néese nùasu tàacáisi càmita iyúudàacué pía. Iná canéerica iwèni meedá píricuèni, yái nùasu tàacásica. Quéwa nucàlidacaalícué píriní machacàníri iyú pitàacái iyú, yái tàacáisi Dios imàaquéerica núalíaca iwali, nucàlidacaalícué nacái pírí pitàacái iyúni cáinacaalí íimáaná yái báisíri tàacásica, nucàlidacaalícué nacái pírí tàacáisi Dios inùmalicuise pitàacái iyú, nuéwáidacaalícué pía nacái Dios iwali, yásí nùasu tàacáisi iyúudàacuéca pía, yéewanápinácué peebáidaca Dios itàacái tàì íiméeri iyú.

⁷ Péemiacué comparación: Napùliacaalí flauta íwa nacáiri namànicaténá música, nanúacaalí arpa nacái, càmicaalí namàni música machacàniri iyú, néese áibanái càmita nàalía néemiaca cawinácaalí música íiwitáaniquéi càì namànica. ⁸ Néeni, nucàlidacué pirí áiba comparación úwicái íwali: Aibacaalí ipùlla trompeta imáidacaténá úwinái, càmicaalí ipùlla amaláwaca, néese càmita nàalíawa iwàwacutáanà nachùnìaca nacáapisáwa namànicaténá úwicái. ⁹ Càitacué nacái pía: Càmicaalícué pitàani pitàacái iyúwa péewáidacaténá wenàiwica amaléeri tàacáisi iyú nàalíerica néemiaca càinacaalí ímáaná, néese càmitacué nàalía néemiaca píasu tàacáisi. ¡Yái tàacáisi picàlidéericuéca nalí càmita iyúudáapíná nía! ¹⁰ Báisiri iyúcata iyaca madécaná íiwitáaná èeri mìnánái itàacái cháì èeri írìcu. Nía nacái itàaníyéica càì nàalíaca néemiacani, natàacáicáináni. ¹¹ Quéwa càmicaalí nùalía nuémiaca càinacaalí tàacáisi ímáaná áiba wenàiwica icàlidéerica nulí, yásí nuínáidacawa íwali áiba cáli néeseericani nùasu cáli íicha. Càita nacái íináidacawa nùwali càmicáiná nùalía nuémiaca càinacaalí itàacái ímáaná. ¹² Càita nacái pitàanícaalícué áiba tàacáisi iyú, càmlírìca èeri mìnánái itàacái, yásí áibanái càmita nàalímá néemiaca càinacaalí píasu tàacáisi ímáaná, yá càmitacué piyúudáa nía. Iná piwàwacáinacué Dios imàacaca pirí chàinisi píibaidacaténacué írìpiná cachàiniri iyú, yá pituyáacué Dios imàacáanápínacué pirí chàinisi yéewacaténacué piyúudáaca wenàiwica manuísíwata yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadàwináidacaténá nàiwitáisewa Dios íwali, neebáidacaténá itàacái tàì íiméeri iyú.

¹³ Iná cawinácaalí wenàiwica Dios imàaquéerica írì chàinisi itàanicaténá áiba tàacáisi iyú càmlírìca èeri mìnánái itàacái, iwàwacutá isutáca Dios íicha imàacáanápíná írì chàinisi icàlidacaténái áibanái írì natàacái iyúwa càinacaalí ímáaná yái tàacáisca. ¹⁴ Càita nacái núa: Espíritu Santo imàacacaalí nusutáca Dios íicha áiba tàacáisi iyú càmlírìca èeri mìnánái itàacái, yá nusutáca Dios íicha manuísíwata, quéwa càmita nùalíawa càinacaalí nùasu tàacáisi ímáaná. Nutàanícaalí càì, yá càmita nudé nuyúudáaca wenàiwica nùasu tàacáisi iyúwa. ¹⁵ Iná nucàlida pirí càinacaalí numàinápínaca: Nusutápiná Dios íicha áiba tàacáisi iyú càmlírìca èeri mìnánái itàacái, núcántàa nacái Dios írì tàacáisi iyú càmlírìca èeri mìnánái itàacái. Quéwa nusutápiná Dios íicha nacái wenàiwica itàacái iyú, núcántàa nacái Dios írì wenàiwica itàacái iyú. ¹⁶ Càita numànica yáciná, wàacaalí cayábèeri Dios írì manuísíwata áiba tàacáisi iyú càmlírìca èeri mìnánái itàacái, néese níaí áibanái yéemiéyéica wasàna càmicaalí nàalíawa néemiacani yái tàacáisca, yá càmita yáalímá abédanama nàiwitáise wáapicha iyúwa wàaná Dios írì cayábèeri, càmicáiná nàalía néemiacani, càinacaalí ímáaná yái wasutéerica. ¹⁷ Cawàwanáta wàaca cayábèeri Dios írì cayábèeri iyú, quéwa áibanái wenàiwica íiwitáise càmita idé idàwináacawa Dios íiwitáise iyú, neebáidacaténá itàacái tàì íiméeri iyú, càmicáiná nàalía néemiaca càinacaalí wàasu tàacáisi ímáaná. ¹⁸ Nùaca Dios írì cayábèeri nutàanicáiná Dios yáapicha cachàiníwanái píichacué canánama áiba tàacáisi iyú càmlírìca èeri mìnánái itàacái, idécunitàacá nùyaca nulínáamitawa méetàucuta áibanái íicha nusutácaténá nùawawa Dios íicha. ¹⁹ Quéwa culto írìcu, nùyacaalí áibanái yéewi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yásí cayába cachàiníwanái nùumacaalí cinco namanùbaca palabra natàacái iyú nàalíerica néemiaca càinacaalí ímáaná nuéwáidacaténá nía íicha yái nùumáanáca diez mil namanùbaca palabra áiba tàacáisi iyú càmlírìca nàalía néemiaca càinacaalí ímáaná.

²⁰ Píacué nuenánaca, picácué píináidawa càide iyúwa sùmái íináidáanawa càmlíyeyí yáalíawa cayába. Piyacué càide iyúwa sùmánái càmlíyeyéica yáalíawa madécaná báawèeri íwali. Quéwa píináidacuéwa cáalíacáiri iyú càide iyúwa béeyeyí, píalíacaténacué péemiaca yái nùuméericuéca pirí íwali yái tàacáisi càmlírìca èeri mìnánái itàacáica. ²¹ Bàaluité profeta itànàca tàacáisi Dios inùmalícué. Dios íimacaté: “Nutàanípíná israelitanái yáapicha quéwa áiba cáli néeseeyeyí itàacái iyú. Nubànupíná càmlíyeyí israelitanái nacàlidacaténá tàacáisi nunumalícué israelitanái írì, quéwa éwita numànicáaníta càì, càicáaníta níaí israelítaca càmita neebáidapíná nutàacáíwa”, íimaca Wacùeriná Dios. ²² Iná watànícaalí áiba tàacáisi iyú, càmlírìca èeri mìnánái itàacái, yá càmita wásáida Dios ichàini wenàiwicanái írì yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese wásáidaca Dios ichàini áibanái írì càmlíyeyéica yeebáida Jesucristo íwali. Quéwa wacàlidacaalí tàacáisi Dios inùmalícué wataacái iyúwa, yá càmita wásáida Dios ichàini áibanái írì càmlíyeyéica yeebáida Jesucristo itàacái, néese wásáidaca Dios ichàini wenàiwicanái írì yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²³ Néese culto írìcu, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, macáicaalícué pitàanica áiba tàacáisi iyú càmlírìca èeri mìnánái itàacái iyú, yá cawàwanáta áiba wenàiwica iwàlùacawa càmlírìca yáalíawa íwali yái pímanínacuéca, áiba nacái càmlíri yeebáida Jesucristo itàacái. Yásí néemiacuéca píšana, yá nàináidacawa máiwitáiseeyéicuéca pía macáita. ²⁴ Quéwa macáicaalícué picàlida tàacáisi Dios imàaquéerica pirí pitàacái iyúwa, yá nacái áibacaalí wenàiwica iwàlùawa càmlírìca yáalíawa íwali yái pímanínacuéca, áiba nacái càmlírìca yeebáida Jesucristo itàacái, yásí nawàwalica nadéca namànica nabáyawanáwa, nàalíacáiná néemiaca macáita yái picàlidéericuéca, natàacái iyúcináni. ²⁵ Iná néemiacáináni, yá nàalíacawa Dios íicaca nàiwitáise, iyúwa nàináidáanawa nawàwalícuésewa íbaacanèeri iyú áibanái íicha. Yásí nabàlùacawa nàulul ípùata iyúwa nàacaténá

Dios icàaluíná, nàacaténá nacái irí cayábéeri. Yá nacàlidapínacué piínáwaná ìwali nacái Dios iyáanacué piápicha báisíri iyú.

Háganlo todo decentemente y con orden

²⁶ Uwé, piacué nuénánáica, macái imanùbaca pimànicaallicué culto, abénaméeyéi péenacué icántàapíná salmos nàacaténá Dios irí cayábéeri, abénaméeyéi péenacué nacái yéewáida wenàiwica Dios itàacái iyú, áibanái péenacué nacái icàlidaca tàacáisi Dios imàaquéerica náalíacawa, áibanái péenacué itàanica áiba tàacáisi iyú, càmírica èeri mìnánái itàacái, áibanái péenacué nacái icàlidaca cànácaalí ímáaná yái tàacáisi. Quéwa, piicacué piichawa cayába yéewanápiná macáita yái pimàniricuéca culto irícu iyúudàaca wenàiwica nadàwinàidacaténá náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú neebáidáanápiná Dios tòi íiméeri iyú, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁷ Natàanicaalí culto irícu áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacái, pimàacacué pucháiba itàanica, áibacaalí iya, néese pimàacacué másiba wenàiwica itàanica abéerinamata. Iwàwacutá nacái áiba iyaca néré piápichacué icàlidacaténacué píri cànácaalí ímáaná, yái tàacáisi nacàlidéerica. ²⁸ Quéwa canácaalí áiba icàlidéeripínacué pitàacái iyúni, cànácaalí ímáaná yái tàacáisi áibanái iwàwéerica icàlidaca, iwàwacutá masànaca nia culto irícu, ipíchaná natàanica áiba tàacáisi iyú. Iwàwacutá natàanica Dios yáapicha nàyacaalí nalínáamitawa méetàucuta áibanái íicha. ²⁹ Càita nacái nàyacaalí abénaméeyéi péenacué icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliicúse, pimàacacué pucháibata itàanica, áibacaalí iya, néese pimàacacué másiba wenàiwica itàanica abéerinamata. Iwàwacutá áibanái yéemiacani yái nacàlidéerica, nàinàidacaténawa cáalíacáiri iyú ìwali, yéewanápiná náalíacawa asáisi báisícaalí natàanica Dios inùmaliicúse. ³⁰ Quéwa Dios imàacacaalí tàacáisi áiba wenàiwica irí yáawinéerica néré, yási yái idábàanéeri wenàiwicaca iwàwacutá yáawinacawa imàacacaténá áiba icàlidaca nacái nalíni. ³¹ Càita piacué macáita icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliicúse, píalimacué picàlidacani abéerinamata yéewanápiná macáita néemiaca cànácaalí tàacáisi Dios imàaquéerica píalíacawa, nachàiniadacaténá nawàwawa. ³² Cawinácaalí icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliicúse náalimá masànaca namànica níawawa iyacaalí áiba iwàwéerica icàlidaca tàacáisi Dios imàaquéerica irí. ³³ Càita iwàwacutácué pimànica culto càmíciná Dios íbatàa macáita nacàlidaca tàacáisi macáita namanùbaca iyúwa, néese imàaca natàanica abéerinamata. Càmita iwàwa wamànica culto canéerica iwèni iyúwa máiwitáiseeyéi. Iwàwacutácué pimànica nacái càide iyúwa macáita Dios yáasu wenàiwica imáníni, níara áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyacuéeyéicawa yàcale imanùbaca. ³⁴ Iná iwàwacutá masànaca inaná culto irícu. Canáca yéewaná inaná itàanica culto irícu. Néese iwàwacutá nàaca nàacawéeri ímíétacanáwa, neebáida nacái itàacái, càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté. ³⁵ Néeni, inanáí nawàwacaalí náalíacawa wawàsi ìwali, iwàwacutá nasutáca néemiawa nàacawéeriwa nacapèe néenitawa, báawacáiná inaná itàanica culto irícu.

³⁶ Píwàwalicú Dios itàacái càmírica piápicha idàbatéwa. Càmitacué nacái pía abéta yeebáidani. Iná iwàwacutácué peebáidaca càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ³⁷ Báisícaallicué píalimá picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí, càita nacái báisícaallicué Espiritu Santo imàacacaté píri chàinisi cáalíacáicatenacué pía, yási píalíacuéwa Wáiwacali ichùuliacaté nutànàanápinacué píri yái tàacáisi. Iná iwàwacutácué peebáidacani. ³⁸ Quéwa nàyacaalí abénaméeyéi càmíiyéica íicá nùasu tàacáisi iyúwa Wáiwacali itàacái, picacué péemia nalí, càmíciná natàanái báisíri iyú Dios inùmaliicúse.

³⁹ Iná nuénánái, pituyáacué Dios imàacáanápinacué píri chàinisi picàlidacaténá tàacáisi inùmaliicúse. Picacué píamáisanía áibanái itàanica áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacái. ⁴⁰ Quéwa iwàwacutácué pimànica macáita machacàníri iyú culto irícu, pimàacacué wenàiwica icàlidaca tàacáisi abéerinamata, áiba itàanái áiba yáamíse.

15

La resurrección de Cristo

¹ Siúcade piacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidacuéca píri àniwa píwàwalicaténáni yái tàacáisi nucàlidéericatécué píri, yái tàacáisi íméerica Cristo iwàsacuéca pía Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha. Yácata tàacáisi peebáidéericatécué, siuca nacáide peebáidacuéca piyacani tòi íiméeri iyú. ² Yási Cristo iwàsacué píawa Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha peebáidacaallicué mamáalàacata yái tàacáisi nucàlidéericatécué píri, báisícaallicué peebáidacaté Cristo itàacái.

³ Quéchaté nucàlidacuéca píri yái tàacáisi cachàiníri náicha canánama càide iyúwaté Cristo yéewáidáaná núa. Nucàlidacatécué píri Cristo yéetacatéwa wáichawalíná ipíchaná Dios yúuwichàidaca wía wabáyawaná íwalísewa càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profetanái itànèericaté. ⁴ Nucàlidacatécué píri nacái nabàllacaté Cristo cáliculí irículé, quéwa imíchàacatéwa yéetacáisi íicha másiba èeri irícu càide iyúwaté ímáaná nacái Dios itàacái profetanái itànèericaté. ⁵ Nucàlidacatécué píri nacái Cristo imàacacaté yáawawa Pedro íicácani, néese imàacacaté yáawawa naicácani, níai doce namanùbaca apóstolca, Cristo

ibànuyèicátè nacàlidacaténá itàacái. ⁶ Néseté Cristo imàacaca yáawawa naicácani, áibanái quinientos ichàbanisèeyéica yeebáidéeyéica itàacái. Yá batéwa macáita néená iyaca siúcade nutànàacaalícáwa yái cuyàlutaca, quéwa abénaméeyéi néená nadéca néetácawa. ⁷ Néseté Cristo imàacaca yáawawa iméeréeri iicácani, yái Santiagoca, néseté macáita apóstolnái naicáté Cristo nacái.

⁸ Néseté idécanámi imàacaca yáawawa macái áibanái iicácani, yátè átata imàacaca nacái yáawawa nuicácani. Iná nuicáca núawawa càiride iyúwa sùmái càmíricáwa imusúawa yáasu èeri iricuwa, máinicáináté námáiseca Wáiwacali imáidaca núa ibànúacaténá núa iyúwa apóstol. ⁹ Núacata càmíiri cachàini náicha canánama níai apóstolca, Wáiwacali ibànuyéica nacàlidacaténá iináwaná. Canáté yéewaná núumaca núwaliwa apóstolca núa nupiadáidacáináté Dios yáasu wenáiwica, núuwicháidacaténáté núa, níai yeebáidéeyéicáté Jesucristo itàacái. ¹⁰ Quéwa Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèniiri iyú imáidánápináté núa yéewanápináté apóstolca núa, éwita núuwicháidacáináté yáasu wenáiwica manuúsiwata. Yá càmita caná iwèni yái imáidánaca núa, nuibaidacáiná iripiná cachàiniwanái macái áibanái apóstol lícha. Quéwa càmita còi numànica nuchàini iyúwa, nése Dios yái imàníríca nulí cayábéeri mawèniiri iyú, yácata iyúudèerica núa. ¹¹ Quéwa éwita wáibaidacáaníta Dios iripiná, níai áibanái apóstol, núa nacái, càicáaníta iyaca áiba wawási cachàiniiri wáicha canánama, yácata yái taaicáisi wacàlidèericuécá pirí, yái taaicáisi peebáidéericatécúe nacái.

La resurrección de los muertos

¹² Wadéca wacàlidacuécá pirí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi lícha, quéwa abénaméeyéi péenácúe náimaca càmítasa wenáiwicanái imichàawa yéetácáisi lícha. Báawéeriquéi nacàlidáanaca càiri cachìwéeri taaicáisi. ¹³ Càmicaalípiná yéetèyèimiwa idé imichàacawa yéetácáisi líchatá, nése iwàwacutá nacái wáimaca càmítatè báisi Cristo imichàacawatá. ¹⁴ Nése, càmicaalítè báisi Cristo imichàawatá, yá canéerica iwènitáni yái taaicáisi wacàlidèerica. Yá nacái canéerica iwèni meedáni yái peebáidánaca Jesucristo itàacáita. ¹⁵ Quéwa iyaca áiba wawási báawéeri yáwanái: Càmicaalípiná yéetèyèimiwa idé imichàacawa yéetácáisi líchatá, nése àta wía apóstolca wadéca wacàlidaca wachiwawa Dios iwalítá, wacàlidacáiná Dios imichàidacatè Cristo yéetácáisi lícha. Quéwa càmicaalípiná Dios imichàida yéetèyèimiwatá, nése iwàwacutá wacàlidaca càmítatè Dios imichàida Cristotá. ¹⁶ Yácáiná càmicaalípiná yéetèyèimiwa idé imichàacawatá, nése càmítatè báisi nacái Cristo imichàawatá. ¹⁷ Càmicaalí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi líchatá, nése iwàwacutá canéerica iwèni meedatáni yái peebáidánacúeca Cristo itàacái, yá piyacuécá mamáalàacata píbayawaná yáapichawatá. ¹⁸ Càmicaalípiná yéetèyèimiwa idé imichàacawa yéetácáisi líchatá, nése áibanái yeebáidéeyéimicatè Cristo itàacái ipichawáisetè néetácawa nadéca náucacawa Dios líchatá. ¹⁹ Wadéca wawènúadaca wáiwitáisewa lícha macáita yái èeri iricuírca, weebáidánápiná Cristo itàacái wacúanápiná cayábéeri èerica yàanèeripínaca, wáalíacáináwa wamichàanápináwa yéetácáisi lícha. Iná càmicaalípiná yéetèyèimiwa idé imichàacawa yéetácáisi líchatá, yá wadéca weebáidaca cachìwéeri taaicásitá, iwàwacutá nacái áibanái iicáca wía càiyéide iyúwa yúuwichèeyéiwa catulécaneeri iyú cachàini áibanái lícha canánama.

²⁰ ¡Quéwa Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi lícha báisiiri iyú! Yácata yái idàbàanéericatè imichàacawa yéetácáisi lícha càmíripiná quirínama yéetácawa àniwa. Càita nacái yácata Cristo idàbàanéerica wamanùbacanái yéénaca, wía manùbéeyéica imichèeyéipínacawa yéetácáisi lícha càide iyúwa bànacalé imusúacaalíwa cáli iricúise wenáiwica yeedácaténá iycaná manùba. ²¹ Bàaluitè wàwirimi Adán, yái idàbàanéericatè wenáiwica, imànicatè ibáyawanáwa, inátè yéetácáisi iwàlúacatéwa iriculè èeriquéi. Nése Cristo imànicatè cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, iná yéewa idéca iwàlúacawa aléi èeri iriculè yái wamichàanápinacawa yéetácáisi lícha. ²² Macáita wía Adán itaquénáinami wéetápinacawa wadèniacáiná wàwirimi Adán íiwitáise cabáyawanéerica. Càide iyúwa macáita wía wadèniáná abéeri wàwirimi, yái Adánca, càita nacái yái iyéeyéica abédanamata Cristo yáapícha wamichàapínacawa yéetácáisi lícha wadèniacáiná wacáuca wálisáiwa càmíiri imáalàawa. ²³ Quéwa Dios idéca íináidacawa imàcáanápiná wamichàacawa yéetácáisi lícha Cristo yámíise: Quéchatécáwa Cristo imichàacatéwa càide iyúwa idàbàanéeri needáca iycanásica nabànacale líchawa. Nése Cristo yàanápiná àniwa, yási macáita wamichàapínacawa, wía yáasu wenáiwica. ²⁴ Nése èeri imáalàacaalípináwa, yási Cristo imáalàida nachàini, macái èeri mìnánái icuèrinánáica, demonio íiwacanánái nacái. Nése idécanámi Cristo imànica macáita càide iyúwa Dios ichùullanái, yási Cristo yéepùadapíná macáita Yáaniri Dios íríwa àniwa, Dios icuacaténá macáita. ²⁵ Iwàwacutáiná Cristo icúaca macáita siúcáise idecúmitàcá Dios imawèniadaca macáita Cristo yúuwidenái. ²⁶ Yái wàuwide namáalàidánaca canánama, yácata yái yéetácáisi; yá Dios imawèniadèeripiná, imáalàidapíná nacái yéetácáisi, iwasàapínacaalí wía yéetácáisi lícha. ²⁷ Dios idéca imàacaca Cristo icúaca macáita, iná yéewa wáalíaca iyaca abéerita càmírica Cristo ichùulla, yái Yáaniricawa yái Diosca. ²⁸ Aibaalípiná idécanámi Dios imawèniadaca

macáita Cristo yúuwidenáí, néese Cristo, yáí Dios lírica, imàacapíná yáawawa Dios írí, imànicaténá càiripináta càide iyúwa Dios ichùullaná, yáí imàaquéericaté Cristo icúaca macáita. Yásí Dios icúa macáita càiripináta, macáita yáí iyéerica.

²⁹ Néese abénaméeyéí péenacué nadéca neebáidaca Jesucristo itàacái, nawàwacáiná nadèniaca nacúaca càmíri imaaláawa áiba èeriwa néenánámi yáapichawa, níara yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Yá nadéca nabutizáicawa náasáidacaténá néyáanápiná àniwa néenánámi yáapichawa áiba èeriwa. Quéwa càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi líchatá, néese canéerica iwèni meedátáni, yáí wenàiwicanáí ibautizáanácawa nàwaliná. ³⁰ Néeni càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi líchatá, néese canéerica iwèni wèepunicaalíwa wacálidacaténá Jesucristo iinánáwá ìwali áibalé nawàwacataléca nanúaca wía macái èeri imanúbaca. ³¹ Báisita nuénánáí, áibanáí iwàwaca inúaca núa macái èeri imanúbaca; càita nacái báisita máini casímíaca nuicácuéca pía peebáidacáinacué Wáiwacalí Jesucristo itàacái. ³² Chá nacái Efeso iyacàlená írìcu nawàwacaté nanúaca núa, níái áibanáí càmíiyéica yeebáida, caluyéíi cuwéesi nacáiyéí íiwitáise, iwàwéeyéicaté imádáidaca nuèwi. Quéwa càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi líchatá, yá canéerica iwèni meedátáni yáí nùuwichàanácawa Wáiwacalí írìpiná. Píicácué píichawa cawínacaalí càmíiyéica yeebáida yéetéeyéimiwa imichàanápináwa, náimacáiná càiri cachíwéeri tàacáisi: “Wàacué wayáaca wayáacaléwa cadénama, wàira nacái manuí, táwìchacáiná wéetápinácawa, néese canáca wía, canáca nacái yúuwichàidéeripiná wíawa wabáyawaná íwalíse”, náimaca.

³³ Picácué pimàaca nachíwáidaca pía, néese piacuéwa náicha, càide iyúwa áiba tàacáisi íimáaná cáalíacáiri iyú: “Wamàacacaalí báawéeyéí íiwitáise yáacawéeridaca wía, yásí namáaláidaca wáicha wáiwitáise cayábéeri”, íimaca. ³⁴ Píwèntúadacué píiwitáise wáawéeri lícha píináidacaténacuéwa cáiwitáiseéri iyú càide iyúwacué iwàwacutáaná píyaca machacàníiri iyú; yá picácué pimàni quirínama píbayawanáwa. Càí nùumacué píri báicaténacué pía, núalíacáináwa abénaméeyéicué péewi càmítàacáwa náalí Dios ìwali báisíiri iyú.

Cómo resucitarán los muertos

³⁵ Abénaméeyéí péenacué càmita neebáida yéetéeyéimiwa imichàanápináwa yéetácáisi lícha, íná namànica naquúniwa ìwali, yá náimaca: “Càmita náalimá nacáucáacawa, níái yéetéeyéimicawa. ¿Càirínásica chéecáisi íiwitáaná iyú namusúapináwa càliculli írìcuíse?” càí náimaca naicáanica. ³⁶ ¡Natàanicáita máiwitáiseéri iyú meedá! Péemiacué comparación: Wabànacaalí bànacalé íimi cáli írìculé, néese bànacalé íimi iwàwacutá íyaca càiride iyúwa yéetéerimiwa yéewanápiná íyaca yáí bànacaléca. ³⁷ Yáí íimi wabànéerica, càmírita íimi yáí imusuéricawa cáli írìcuíse. Wabànacáita bànacalé íimi, cawàwanáta trigo ituúná íimi, càmicaalí áiba bànacalé íimi nacái. ³⁸ Yáí ibaquéericawa Dios yáa íicacánáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Macái bànacalé íimi íiwitáaná, Dios idéca imàacaca idèniaca bànacalé íicacánáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³⁹ Càita nacái íinási càmíta abédanamani. Wía èeri mìnáníca wadèniaca waináwa áiba íiwitáanáta. Cuwéesináí nadèniaca nacái naináwa áibata. Cuípíra íiná, áiba íiwitáanáta nacái. Cubáí íiná, áiba íiwitáanáta nacái. ⁴⁰ Càita nacái níara iyéeyéica chènunírè nadèniaca naináwa áibata lícha yáí naináca macáita níái iyéeyéica cháí èeri írìcu. Quéwa chènuníseeyéí áibata nadèniaca cayábéeri naicacánáwa èeri írìcuíyéí lícha, yáicáiná chènuníseeyéí íináca icànaca mèlumèluíri iyú. ⁴¹ Càita nacái níái iyéeyéica capíraléeri cáli íinata. Nadèniaca nacamaláwa áibata. Néese èeri udèniaca ucamaláwa áibata. Néese quèeri udèniaca ucamaláwa áibata. Néese dùlupùta nadèniaca nacamaláwa áibata. Nía nacái dùlupùtaca nadèniaca nacamaláwa mèetáucunamata náichawáaca. Càita íimaca comparaciónca.

⁴² Càipíná nacái namichàacawa níái yéetéeyéimicawa. Idécanámi nabàllíaca wainámi cáli írìculé, yá wainámi íbadápinácawa, quéwa wainá imichèeripinácawa yéetácáisi lícha, càmírita yéewa íbadáca. ⁴³ Yá nabàllíaca wainámi càliculli írìculé, chéecáisi báawéeri íicacánáwa, néese wainá ícáuquéeripinácawa ícanápiná mèlumèluíri iyú, cayábéeri íicacánáwa. Nabàllíaca wainámi machawàaquéeri néese cachàinipinácani yáí waináca imichèeripinácawa càliculli lícha. ⁴⁴ Nabàllíaca wainámi, cháí èeri írìcuíríca, néese wainá chènuníseéri imichàapinácawa, iyacáiná wainá èeri írìcuíri, càita nacái íyaca wainá chènuníseéri.

⁴⁵ Càité profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité: “Idécanámité Dios imànica wàawirimi Adán íiná, yáí idàbàanéericaté wenàiwicaca, yaté Dios cáucaté imànica Adán íyacaténaté cháí èeri írìcu iyúwa èeri mìnali”, íimaca yáí Dios itàacáica. Quéwa máini cachànica Cristo íiwitáise Adán lícha, yáicáiná idécanámité Cristo yéetácawa, yaté imichàacatéwa yéetácáisi lícha yáacaténá wacáuca càmíri imaaláawa. ⁴⁶ Sìuca càmíta wadèniaca chènuníseéri íicacánáwa idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu. Wadèniaca èeri írìcuíri íicacánáwa quèechacáwa, néese piná wadèniaca chènuníseéri íicacánáwa. ⁴⁷ Dios imànicaté cáli ichùmalé wàawirimi Adán iyú, yáí asialí idàbàanéerimica. Yaté èeri mìnalicani, yáí Adánca. Néeseté Cristo yáanàaca, yaté chènuníseericaní. ⁴⁸ Wía iyéeyéica cháí èeri írìcu, wadèniaca waináwa cháí èeri írìcuíríca

càide iyúwaté yáí asialí iiná Dios idàbéericaté cáli ichùmalé ícha asialipiná, yáí wàawirimi Adánca. Néese, weebáidacaalí Cristo itàacáí wàyacatená chènuniré, yásí wadèniapiná waináwa chènunifiséeri càide iyúwa Cristo iyáaná, yáí chènunifiséerica.

⁴⁹ Càide iyúwacué wadèniáná iicacánáwa yáí wàawirimi Adán Dios idàbéericaté cáli ichùmalé ícha asialipiná, càita nacáí wadèniapiná iicacánáwa yáí Cristo yàanèericaté chènunifise.

⁵⁰ Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca piri áiba wawási: Yáí wainá idènièrica íranáwa cháí èeri írìcu càmíripiná yéewa iwàlùacawa Dios iyacàle írìculé Dios icùacataléca macáita, wainá imáalàacáináwa áiba èeriwa. Iná càmita yáalimá iwàlùacawa néré càmicalépináca imáalàawa. ⁵¹ Quéwacué nuwàwa píalíacawa áiba wawási Dios ibèericaté wenàiwicanáí ícha, quéwa siúcade imàacaca wáalíacawa. Wía yeebáidèeyéica Jesucristo itàacáí, càmita wéetápináwa canánama, quéwa Dios iwènùadapiná wíawa macáita wàlisanácatená waicacánáwa. ⁵² Wéemiapiná trompeta isána, yáí trompeta namáaláidáanáca canánama, yásí abèericúseta Dios iwàlísaidapiná waináwa ráunamáita càide iyúwa bàli ímacaalí watúí. Yácáiná wéemiapiná trompeta isána, yásí namíchàacawa càliculí írìcué macáí yéetèeyéimicawa yeebáidèeyéicaté Jesucristo itàacáí. Namichàapínacawa yéetácáisi ícha nainá wàlísàí yáapichawa, càmíyèipiná yèepùa yéetácawa quirínama. Yásí wíaca nacáí cáuyéica Dios iwènùadapiná wíawa wàlisanácatená waicacánáwa. ⁵³ Yácáiná wainá èeri írìcuírìca càmita yéewa iyaca càiripináta, iná iwàwacutá Dios iwàlísaidaca wainá wadèniacatená waináwa wàlísàí càmíri imáalàawa. ⁵⁴ Néese idécanáami Dios iwàlísaidaca wainá, wadèniacatená waináwa wàlísàí càmíri imáalàawa, yásí wàyapiná cáiwade iyúwaté profetanáí itàanánaté Dios itàacáí bàaluité. Náimaca: “Yáí yéetácáisi idéca imáalàacawa. Dios idéca imáaláidaca wáichani, yáí wàuwideca yéetácásica. ⁵⁵ Pía yéetácáisi, càmita quirínama yéewa pimawèniadaca wía. Pía càliculí, càmita quirínama yéewa piùwicháidaca wía, canácáiná quirínama píwi”, càipiná wáimaca. ⁵⁶ Yáí wabáyawanáca iyaca càide iyúwa yéetácáisi íwica, yácáiná wabáyawaná iwálíise, iwàwacutátaté wéetáanapínacawa méetàuculé Dios ícha càiripináta. Yá nacáí yáí tãacáisi Dios imáaquéericaté profeta Moisés írì cãicanide iyúwa idéca nacáicãalí yãaca wabáyawaná ichãini, wíacáiná wáalíacaalítéwa cãinãcaalí wawási Dios imáisanièri wamànica, néese máiníté cachãiniwanáí wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. ⁵⁷ Quéwa Wáiwacali Jesucristo yéetácátéwa wáichawalíná, iná idéca iwasaàca wía ícha yáí wéetáanapínacawa méetàuculé Dios ícha càiripináta; càita nacáí Wáiwacali Jesucristo yéetáaná iwálíise, Dios iyúudàaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. ¡Iná wàacué Dios írì cayábèeri!

⁵⁸ Iná píacué nuénánáica cãininéeyéica nuicãca, cachãinicué píiwitáise, píibaidacué mamáalàacata Wáiwacali írìpiná cachãiniwanáí, píalíacáinãcuéwa cawèniírìcãni, yáí píibaidèericuéca Wáiwacali ichãini iyú.

16

La colecta para los hermanos

¹ Siúcade nucàlidacué piri iwali yáí ofrenda píwacáidèeripínacuéca píbànùacaténacué plata iyúwa ofrenda catúulécaneyéí írì, níái yeebáidèeyéica Jesucristo itàacáí. Píwacáidacué ofrenda càide iyúwa nucàlidáanáté nalí áibanáí yeebáidèeyéica Jesucristo itàacáí iwacáidáyaquèeyéicawa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ínatèeyéica iyaca. ² Domingo imanùbaca semana iwali, macáitacué pía canánama iwàwacutátacué píwacáidaca yéena yáí plata peedèericuéca píriwa. Yá picùacué méetàucutani. Iná nùanàapínacáalí néré, càmítacué iwàwacutá píimicháidaca plata pícuacaalícué méetàucutani semana imanùbaca. ³ Néese nùanàapínacáalí néré, yásí nubànùaca wenàiwica natécatená plata Jerusalén iyacàlená nérépiná, cawínacaalí wenàiwica peedèeyéicuéca pèewísewa natécatená plasu ofrenda néré. Yá nubànùapiná náapicha cuyàluta nalí níara yeebáidèeyéica Jesucristo itàacáí iyéeyéica Jerusalén iyacàlená írìcu, natàidacatená nía cayába níái péenãcuéca píbànùeyèipínacuéca néré. ⁴ Nuínáidacaalíwa cayábaca nùacaalíwa nacáí, yásí nãacawa nùapícha.

Planes de viaje de Pablo

⁵ Nùapínacuéwa píatalé, yá iwàwacutá nuchàbaca Macedonia yàasu cáli néenibãa. Nudécanáami nuchàbaca wenèenibãa, yá nùanàapínacué píyacàle néréwa Corinto iyacàlená néré. ⁶ Cawàwanátacué nupáchiaa píawa achúma èerita, cãmicaalí càí, yá nùyapínacué píapíchawa uniabépinama. Néese píalimápinacué píyúudàaca núa nùwacáidacatená wawási numàluwepínáwa alénãcaalí iwàwacutápiná nùacawa. ⁷ Càmítacué nuwàwa nupáchiaa pía maléna èeri meedá, néese nuwàwacuéca nùyaca píapícha madécaná èeri Wáiwacali imàacacaalícué nùyaca píapícha. ⁸ Quéwa nuyamáapínacawa cháí Efeso iyacàlená írìcu àta judíonáí imànicatalépináta nàasu cultowa ípidenèerica Pentecostés. ⁹ Nuwàwa nuyamáacawa quirítãacáwa cháí, nàyacáiná madécaná wenàiwica iwàwèeyéica yéemiaca Jesucristo ínánwaná iwali, iná nuíbaidacáwaca cháí Wáiwacali írìpiná, èwita nàyacãanita nacáí madécaná wàuwideca, cãmíyèica iwàwa nuéwáidaca wenàiwica Dios itàacáí iyú.

¹⁰ Timoteo yàanàacaalícué pìatalé, pitàidacué cayábani casímáicaténá iwàwa píapichacuéwa. Pimànicué irí cayábéeri íbaidacáiná Wáiwacali irípiná càide iyúwa núa. ¹¹ Iná piicácué pichawa cayába ipíchaná abéeri péenácué caná iwèni iicáca Timoteo. Néese piyúudàacué Timoteo yàasu àyapu íwali yàanápínáwa matuíbanáiri iyú nùatalé, nuçúacáiná yàanàaca náapicha níara áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹² Néeni, nudéca nusutáca wawási manuísíwata wéenasàiri Apolos ícha yàanápínácué ipáchiaca pía áibanái wéenanái yáapicha. Quéwa siüca càmítàacáwa iwàwa yàacawa. Néesecáwa ipáchiapínácué píawa idènicatáita wawási.

Saludos finales

¹³ Piicácué píchawa cayába. Peebáidacué Jesucristo itàacái tàì ímèeri iyú mamáalàacata. Picácué cáalu pía, néese plínáidacuéwa cáiwitáiséeri iyú càide iyúwa béeyéi asianái. ¹⁴ Macáita yái pimàníricuéca, pimànicué cáininéeri iyúni, piyúudàacaténácué áibanái.

¹⁵ Siücade píacué nuénánáica, píalíacué naináwaná íwali níara Estéfanos yéénánáica ìyéeyéicuéca píapicha. Níacata idábáanéeyéicaté yeebáidaca Jesucristo itàacái Acaya yàasu cáli íinata. Yá nadéca namáacaca níawawa Dios irí nayúudàacaténácué pía, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁶ Nuwàwacué pimànica càide iyúwa nàalàanácué pía, níái Estéfanos yéénánáica, cawínácalí nacái inacáiyéica iyúudéeyéica wenàiwica, íbaidéeyéica nacái Wáiwacali irípiná.

¹⁷ Casímáica nuwàwa níacáiná áibanái péenácué nadéca nàanàaca nùatalé, níái Estéfanos, Fortunato nacái, Acaico nacái. Nadéca namànica nulí cayábéeri càmíricué píalimá pimànica canácáinácué pía núapicha. ¹⁸ Nadéca nachàiniadacuéca piwàwa, nuwàwa nacái. Iwàwacutácué piicáca cáimíetaquéeri iyú macái wenàiwica ìyéeyéica càide iyúwa nàyaná.

¹⁹ Nawàwalicué pía níái iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca cháí Asia yàasu cáli íinata, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Yái Aquila, úái nacái yàacawéetúaca Prisca nawàwalicué pía manuísíwata Wáiwacali ípidená íwali, náapicha macáita iwacáidáyaquéeyéicawa nacapèe írìcu namànicaténá culto. ²⁰ Macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cháí nawàwalicué pía. Pitáidáyacacuéwa cayábéeri iyú.

²¹ Núa Pablo nutànàacué píri yái achúmèerfina tàacásica nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía.

²² Aibanáicaalí càmíta cáininá iicáca Wáiwacali Jesucristo, Dios yùuwichàidapíná níawa. ¡Pía, Wáiwacali, píawa sísaara caquialéta!

²³ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha píripínácué imànínápínácué píri cayábéeri mawènfiri iyú. ²⁴ Nuwàwalicué pía manuísíwata cáininácáiná nuicácuéca pía Cristo Jesús ìwalíse.

2 CORINTIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, Jesucristo imáidéericaté yàasu apóstolcaténá núa ibànucatená núa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Núa Pablo, Timoteo yáapicha, yái wéenasáiri yeebáidéerica Jesucristo itàacái, wawàwalicué pía. Nubànucué pirí cuyàluta, piacué Dios yàasu wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa Corinto iyacàlená irícu, piacué nacái Dios yàasu wenáiwica iyéeyéica macái Acaya yàasu cáli íinata. ² Nusutacué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namánínápinácué pirí cayábéeri mawèniiri iyú, namàcáanápinácué nacái piyaca matuúbanáiri iyú.

Sufrimientos de Pablo

³ Wàacué cayábéeri Dios irí, yái Wáiwacali Jesucristo Icuèriná Diosca, Yáaniri nacái, yácáiná yái Diosca, yácata Wáaniri iiquéerica watúlécana, ichàiniadéerica nacái wáiwitáise macái éerita achúmacaali wawàwa. ⁴ Macái imanùbaca wàuwichàacaaliwa, yási Dios ichàiniadaca wawàwa yéewacatená wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa, cawinácaali yúuwichéeyéicawa. Yá wachàiniadaca nawàwa càide iyúwa Dios ichàiniadáná wawàwa. ⁵ Wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa yácáiná éwita iwàwacutácaná wàuwichàacawa manuísiwata Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, càicáaníta Cristo ichàiniadaca wawàwa manuísiwata nacái yéewacatená wàideniaca wàuwichàanàwa. ⁶ Siúcade wía apóstolca wàuwichàacawa wacàlidacáinacué pirí Jesucristo iinàwaná ìwali yéewacatenácué ichàiniadaca piwàwa, iwasàacatenácué pía nacái Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Quéwa Dios idéca ichàiniadaca wawàwa, wía apóstolca, yéewacatená wachàiniadacué piwàwa, píaliacatenácué nacáiwá Dios iyúudàanápinácué píideniaca piùwichàanàwa piùwichàpinácaaliwa càide iyúwa wàuwichàanàwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái. ⁷ Manúica wáináidacawa wawàwawa píwalicué píalimáanápinácué píideniaca piùwichàanàwa Cristo irípiná, wáaliacáináwa càide iyúwa piùwichàanàcuéwa wáapicha Cristo irípiná, càita nacái Dios ichàiniadacué piwàwa siúcade càide iyúwa ichàiniadáná wawàwa.

⁸ Piacué wéenanáca, wawàwacuéca piwàwalica wàuwichàacatéwa manuísiwata Asia yàasu cáli íinata. Máinicáinaté càulenéerica yái wàuwichàanàcawa, yáté càmita wáalimá wàideniaca quirínamani wachàini iyúwa. Yáté wayúunáidaca wéetáanápinácatéwa néré. ⁹ Wía apóstolca waicácaté wíawawa càide iyúwa nacháawèyeyéi nanuèyèipináca. Quéwa cayábacaté walíni yái wàuwichàanàcawa, wéewáidacáinatéwa càminápiná wáibáa wawàwawa wachàini iwéréwa, néese Dios iwérépiná wáibáaca wawàwawa yái Dios icáucáidéerica wenáiwica yéetácáisi ícha. ¹⁰ Dios iwasàacaté wía ícha yái wéetáanápinácatéwa máini báawéeri iyú, wía apóstolca. Iwasàaca nacái wía mamáalàacata siúcade. Manúica wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali iwasàanápiná wíawa madécana yàawiría. ¹¹ Quéwa iwàwacutácué piyúudàaca wía pisutácué Dios ícha walípiná. Manùbéeyéicali ísutá Dios ícha walípiná, yási manùbéeyéi nàpiná nacái Dios irí cayábéeri icúacáiná wía cayábéeri iyú.

Por qué no fue Pablo a Corinto

¹² Iyaca áiba wawási isimáidéerica wawàwa, wía apóstolca, yái wáalianàcawa wawàwalicúsewa wadéca wáyaca masaquèeri wáiwitáise yáapichawa cháí èeri irícu machiwéeri iyú nacái Dios iicá, yá máini càí wáyacaté wáyacaalítécué píapicha. Càmitaté càí wáyaca wáaliacái iyúwa, néese Dios imànicaté walí cayábéeri mawèniiri iyú iyúudàacaté wía wáyáanápináté càí pèewibàa. ¹³⁻¹⁴ Macái wàasu cuyàluta irícu watànèericuéca pirí, wacàlidacué piríni machacàniri iyú, machiwéeri iyú nacái, píléecaténacué péemíawani màulenéeri iyú càinàcaali ímáaná. Nuwàwacué macáita manúica píináidaca piwàwawa nùwali, càide iyúwa batéwa macáitacué píináidàanàwa nùwali siúcade. Càitacué nuwàwa píináidacawa yéewanápiná casímáica wawàwa macáita. Yáalimápinácué casímáica piwàwa wàwali, wía apóstolca, ìwalíse yái wéewáidàanàcatécué pía, càide iyúwa yáalimáanápiná casímáica wawàwa píwalicué néenialípiná Wáiwacali Jesús yàanàcaali àniwa.

¹⁵ Manúicaté nuináidacawa nuwàwawa píwalicué, casímáinacué pía núpicha, íná queéchatécáwa nuináidacatéwa nupáchianápinácué pía pucháibàawiría nuyúudàacatenácué pía. ¹⁶ Quééchatécáwa nuwàwacatécué nupáchiaaca pía nuèpunicáalítéwa Macedonia yàasu cáli nérépiná. Nuwàwacaté nacái nupáchiaacuéca pía àniwa nuèpúacaalítéwa Macedonia yàasu cáli néese. Càité nuwàwacatécué piyúudàaca núa nùanápinátéwa Judea yàasu cáli nérépiná. ¹⁷ Néese càmitaté núa píatalécué càide iyúwaté nucàlidàanacué piríni. Quéwa picácué píináidawa càmitaté nuináidawa càimíetacanéeri iyú. Picácué píináidawa nutàanica càide iyúwa èeri mìnali pucháibéeri íwitáise, íméerica “báisíta” inúma iyúwa quéwa íináidacáitawa iwàwalicúsewa “càmita”. ¹⁸ ¡càmírita pucháiba íwitáise núaqué! Dios

yáaliacawa watàanínacuéca pírí báisíri iyú, càita nacái càmitacué wáima pírí “báisíta” wáináidacaalíwa wawàwalicúsewa “càmíta”.¹⁹ Núa Pablo, yá nacái Silvano, áibaalí ípidenéeri Silas, yá nacái Timoteo, wadéca wacàlidacuéca pírí Cristo Jesús iináwaná iwali, yái Dios Íirica. Càmita pucháibéeri íiwitáise yái Cristo Jesúsca. Cristo càmíta íima “báisíta” íináidacaalíwa iwàwalicúsewa “càmíta”, néese yái Cristo càicanide iyúwa Dios yáasu taaacáisi íimérica “báisíta”, Cristo icàlidacáiná macáita báisíri iyú, imàni nacái càide iyúwa íimáaná.²⁰ Cristo idéca imànica macáita càide iyúwaté Dios icàlidáanáté iwali. Iná macái imanùbaca wàacaalí Dios írí cayábéeri, yá wáimaca “Amén”, Cristo Jesús iwálise, íimáanáca “báisíta”, weebáidacáiná Cristo Jesús itàacái.²¹ Yái Diosca, yácata ichàiniadéerica wía apóstolca, piacué nacái ipíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Cristo íicha. Dios idéca ibàlùadaca wía yáasunáipínáwa, wáibaidáanápíná írí.²² Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo wawàwaliculé, íná yéewa wáaliacawa báisíri iyúcani Dios yáasunáica wía, wáaliaca nacáíwa Dios imànínápíná walí macáita yái cayábéerica icàlidéericaté walí iwali.

²³ Quéwa ewítaté nucàlidacáanítacué pírí nùanàanápínáté piyacàle Corinto néré nupáchiacáténacué pía, càicáaníta càmítaté nùawa néré. Siúcade nuwàwaca nucàlidacuéca píríni cáná yéewaná càmítaté nùawa néré. Nucàlidacué píríni Dios yéemiapíná: Càmitaté nuwàwa nùuwichàidacuéca pía cachàiníri iyú píbáyawaná iwálisewa ipíchanacué máini achúmaca piwàwa nùwalíse. Ináté nuínáidacawa cawáwanáta cayábawaná píricuéni càmicáalípináté nùawa píatalé ráunamáita.²⁴ Wía apóstolca, wáaliacawa peebáidacuéca Jesucristo itàacái tai íiméeri iyú, íná càmíta wawàwa wachùulacuéca pía cachàiníri iyú peebáidáanápínacué càide iyúwa iwàwacutáanacué peebáidaca. Néese wawàwacáitacué wayúudàaca pía casímáicaténacué piwàwa.

2

¹ Ináté nuínáidacawa càminápinátécué nupáchiaca pía caquialéta àniwa ipíchanacué máini achúmaca piwàwa báawanama. Nùacaalítéwa píatalécué ipíchawáiseté piwènúadaca píiwitáisewa píbáyawaná íichawatá, yá iwàwacutátaté nùuwichàidacuéca pía cachàiníri iyúta.

² Máinicaalícué achúmaca numànica piwàwa, néese càmitacué yéewa wasímáidáyacacawa.³ Ináté càmitacué nupáchia pía, néeseté nubànùacuéca pírí cuyàluta, pichùniacáténacué wawási ipíchawáise nùanàaca píatalécué, càmicáináté nuwàwa nùacawa néré achúmacaténá nuwàwa píwalicué, yácáiná nuwàwacué casímáica pímanica nuwàwa. Manuicaté nuínáidacawa nuwàwawa nacái píwalicué casímáinápínáté píicáca nùacawa píatalé casímáiri iyú.⁴ Báaluité nutànàacuéca pírí yára queéchéeri cuyàlutaca nùalàacaténacué pía cachàiníri iyú, néeseté máini achúmaca nuínáidáanícawa nuwàwawa. Catùulécáca numànicaté nuwàwawa manuísíwata àta nuicháanicataléta. Quéwa càmitaté nutànàacué pírí cuyàluta achúmanápínacué piwàwa, néese nutànàacatécué pírí yára cuyàluta píaliacaténacuéwa máini cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata.

Perdón para el que habla ofendido a Pablo

⁵ Yái imáníricaté íbáyawanáwa píatalécué, achúmacaté imànícuéca piwàwa canánama. Càita nacái achúmacaté imànica nuwàwa. Quéwa siúcade càmita nuwàwa nucháawàca iináwaná iwali mamáalàacata cachàiníri iyú, néese nuwàwaca numàacaca nuwàwawa íbáyawaná íicha, yùuwichàacáinátéwa manuísíwata.⁶ Batéwa macáitacué pídeca píucaca píchawani, íná idéca yùuwichàacawa íbáyawaná ichùulacawa. Càmitacué iwàwacutá píuwichàidaca mamáalàacatani.⁷ Iná siúcade iwàwacutáacué píimàacaca piwàwawa íbáyawaná íicha. Pichàiniadacué iwàwa nacái ipíchaná máini achúmaca iwàwa àta yúucacatalétawa píichacué càiripínáta.⁸ Iná nusutáacué pícha manuísíwata píasáidáanápínacué cáinináca píicácani, peedáacué péewiréwa àniwani.⁹ Nutànàacatécué pírí iwali yái wawásica nùalimáidacaténacué nuicáwa pía nùaliacaténátéwa asáisi pímanicaalícué càide iyúwa nuéwáidáanacué pía.¹⁰ Iná siúcade píimàacacaalícué piwàwawa áiba wenáiwica íbáyawaná íicha, yási nacái numàacaca nuwàwawa íicha. Yá nudéca numàacaca nuwàwawa Cristo íicápiná péenásàiricué íbáyawaná íicha, yái báawéerica imáníricaté nuli, nuwàwacáinacué casímáica piwàwa macáita.¹¹ Wamàacacué wawàwawa íbáyawaná íicha ipíchanacué Satanás imawèniadaca wía. Wáaliacáináwa báisíri iyú Satanás yáalimáidaca wenáiwica namànínápíná nabáyawanáwa.

Intranquilidad de Pablo en Troas

¹² Nùanàacaté Troas iyacàlená néré nucàlidacaténá nalí Cristo itàacái, yá Dios imàacaté numànica cachàiníri iyú nuibaidacaténá Wáiwacali íripíná, nucàlidáanápíná iináwaná madécaná wenáiwica írí.¹³ Quéwa achúmacaté nuwàwa nuínáidacawa càmicáiná nùanàa nùacawéerináwa Tito yái nuíquérica iyúwa nuénásàiriwa, yeebáidacáiná Jesucristo itàacái. Néese càmicáináté nùanàa Tito néré, ínaté nucàlidaca nuínáwanáwa Troas iyacàlená mìnánái írí nùacaténáwa náicha, yá nùacatéwa Macedonia yáasu cáli nérépiná.

Victoriosos en Cristo

¹⁴ Quéwa nùca Dios irí cayábéeri imawèniadacáiná wáicha wàuwidenáí càiripináta, níra càmíyéica iwàwa wacàlidaca Cristo Jesús iináwaná, yáí wàyéerica abédanamata yáapicha. Nùca Dios irí cayábéeri nacáí imàacacáiná wacàlidaca itàacáí madécaná wenàiwica irí. Yá Wáiwacali iináwaná icàlállacawa macáí cáli ínata càide iyúwa pumèníri isàni icàlállanáwa. ¹⁵ Yá cayábaca Dios iicáca wacàlidáaná Cristo iináwaná. Cáica wíade iyúwa pumèníri incienso isàni Cristo yéerica Dios irí iyúwa ofrenda, Cristo iyacáiná wawàwalicu. Yá Cristo iináwaná icàlállacawa macáí wenàiwica íiwítaná irí. Icàlállacawa wenàiwicanáí irí Cristo iwasèyèyipínáca Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha neebáidacáiná Cristo itàacáí. Càita nacáí Cristo iináwaná icàlállacawa wenàiwicanáí irí yúuquèyèyipínáca Dios fícha càmícáiná neebáida Cristo itàacáí. ¹⁶ Yáí Wáiwacali itàacáica càicanide áibanáí iríni iyúwa pumèníri isàni yéerica wenàiwica icáuca càmíri imáaláawa, cawinácaalí wenàiwica Cristo iwasèyèyipínáca Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha náyapínacáiná Dios yáapicha càiripináta. Quéwa, canáata wenàiwica yáaliméeri icàlidaca Wáiwacali itàacáí ichàini iyúwa meedá. ¹⁷ Wacàlida wèepunicawa Dios itàacáí quéwa càmita càí wamàni weedácaténá waliwa plata càide iyúwa madécaná áibanáí imàniná. Néese wacàlidaca Dios itàacáí machiwéeri iyú Dios iicápiná càide iyúwa wenàiwica Dios ibànuyéica báisícáináta wawàwa wamànica càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, wàyacáiná nacáí abédanamata Cristo yáapicha.

3

El mensaje del nuevo pacto

¹ Wadéca càí wacàlidaca waináwanáwa, wía apóstolca, íná cawàwanáta abénaméyèí péenacué iyúunáidaca wadábaca wataánica wàwaliwa canùmaséeri iyú càide iyúwacué abénaméyèí péená icháawánaté wía quéechatécáwa. Quéwa càmita càí wamànica. Càita nacáí càmita iwàwacutá wáasáidacuéca píri cuyàluta áibanáí itànèerica waináwaná ìwali plaliacaténácuéwa Dios ibànuyéica wía. Càmítacué nacáí iwàwacutá wasutáca pícha cuyàluta picàlidáanacué waináwaná ìwali áibanáí irí needácatèni nàataléwa wía. Madécaná áibanáí yéewáidèyèicué pía nadéca nasutáca pícha càiri cuyàluta, quéwa càmita càí wamànica. ² Canáca iwàwacutácué walí pícha cuyàlutaca piacáinácué càicuéca píade iyúwa cuyàluta icàlidèeripíná waináwaná ìwali áibanácaalí iwàwa yáaliacawa wàwali asásí Dios ibànüacaalí wía, bàaluitécáiná peebáidacatécué Jesucristo itàacáí wacàlidacaalítécué píri iináwaná. Càicuéca píade iyúwa cuyàluta Dios itànèerica wawàwalicu wáaliacaténáwa Dios ibànüacaté wía, wía apóstolca. Macáí wenàiwica náaliacawa peebáidacatécué Jesucristo itàacáí wacàlidacaalítécué píri iináwaná. ³ Macáita náaliacawa amaléeri iyú càicuéca píade iyúwa cuyàluta Cristo itànèerica wáibaidacalé iyú peebáidacáinácué Cristo itàacáí wacàlidèerica píri. Càmítacué càí píade iyúwa cuyàluta wenàiwica itànèerica tinta iyú. Càmítacué càí píade iyúwa tàacáisi natànèerica íba ìwali càide iyúwaté Dios itànàanaté itàacáíwa íba ìwali profeta Moisés iripíná. Néese càuri Dios idéca ibànüacuéca Espiritu Santo piwàwa càuri iriculé yáasáidacaténá Cristo yáasáidacuéca pía. Íná yéewa macáita náaliacawa Dios ibànüacaté núa nucàlidacaténácué píri itàacáí.

⁴ Cristo idéca imàacaca manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali, wía apóstolca, yá wáaliacawa báisíri iyú Dios ibànüacaté wía wacàlidacaténácué píri itàacáí. ⁵ Càmita wáalimá wacàlidaca Dios itàacáí wachàini iyúwa meedá, néese macáita yáí wamánírca Dios idéca ichàiniadaca wía wamánicaténáni. ⁶ Dios idéca ichàiniadaca wía wáibaidacaténá iripíná, wacàlidáanápíná yáí tàacásica icàlidèerica wálisáí wawàsi ìwali, yáí wawàsi Dios imànírca wenàiwicanáí yáapicha icùanápíná nía iyúwa yáasunáíwa. Yáí wawàsi wálisáí càmírca càide iyúwa wawàsi bàaluisáimca profeta Moisés itànèericaté iináwaná ìwali, yáí tàacáisi ímèericaté Dios icùanápínaté israelitanáí namànicaalí càide iyúwa ichùulianá nía. Yáí bàaluisáimi tàacásica Moisés itànèericaté icháawàca wía wéetáanápínáwa càmícáiná wáalimá wamànica macáita càide iyúwa ímáaná. Quéwa siucade Dios ichàiniadaca wía wéewáidacaténácué pía wálisáí wawàsi ìwali Dios imànírca wáapicha wawàwalicuise, yáaca walí Espiritu Santo, yáí Espiritu yéerica wacáuca càmíri imáaláawa.

⁷ Bàaluité Dios itànàacaté itàacáíwa íba sàabadéyèí ìwali, profeta Moisés yéewáidacaténá wàwirináimi israelitanáí. Máinicáiná Dios icànaca mèlumèluíri iyú, íná yéewa idécanámité Moisés iyaca Dios yáapicha yeedácaténá Dios fícha yáí bàaluisáimi tàacásica, yáté Moisés inàni icànaca nacáí máini mèlumèluíri iyú. Israelitanáí càmítaté náalimá naicáidaca Moisés inàni irí máinicáiná inàni icànaca. Quéwaté yáí camalásica ichacácawa yáacawa Moisés inàni fícha. Ewita yáí bàaluisáimi tàacásica yáasáidacáaníta iwàwacutáaná wéetáca wabáyawaná ichùuliacawa, càicáanítaté yàanàca aléi èeri iriculé máini mèlumèluíri iyú yàanàacáináte Dios néese. ⁸ Íná yéewa wáaliacawa Dios imànínápíná walí cayábéeri cacháiníwanáí, wía Dios

imàniyéica yáapicha wàlisài wawàsi imàacáanápíná Espírítu Santo iwàlùacawa wawàwaliculé!⁹ Núumacué pirí àniwa; éwita yái bàaluisàimi tàacáisica icháawàcáaníta wía wéetáanápínátéwa wabáyawaná ichùullacawa, càicáanítaté Dios yáasáidaca wenàiwicanái irí ichàini manuúriwa icànéerica mèlumèlúri iyú imàacacalíté itàacáywa profeta Moisés irí. jíná yéewa wáallacawa máini cayábéericaní cachàiniwanái yái wàlisài wawàsica Dios imàniñirica wáapicha iicácaténá wía iyúwa mabáyawanéyéi, cayábacaténá nacái imànica wáiwitáise!¹⁰ Báisita yái tàacáisi bàaluisàimica yàanàcaté mèlumèlúri iyú. Quéwa siùcade waicácani iyúwa càmirica máini cawènica yácáiná wàlisài wawàsi idéca yàanàca, máiniri cayába cachàiniwanái quéechéerimi fícha.¹¹ Càide iyúwaté tàacáisi bàaluisàimi yàanànaté mèlumèlúri iyú éwitaté imáalàapínátéwa, càita nacái cayábéeri cachàiniwanái yái wàlisài wawàsica iyamáacáináwa càiripináta wáapicha.

¹² Wáallacawa wàlisài wawàsi iyamáanápínáwa càiripináta, íná wacálidaca Dios itàacái macáaluínináta, càmita nacái wamáisanía Dios itàacái wenàiwica fícha.¹³ Càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa profeta Moisés imàniñinaté. Idécanáamité Moisés icálidaca Dios itàacái israelitanái irí, yá ibállacaté inàniwa wáluma iyú ipíchaná israelitanái iicáca camalási ichacáca yáacawa inàni fícha, yái camalásica càmirica icàna càiripináta.¹⁴ Quéwa càmitaté nàalia néemiacaca càinácaalí ímáaná yái Dios itàacáica, matuícáinaté náiwitáise. Siùca nacáide naléecaalí yái tàacáisica bàaluisàimica Dios imàaquéericaté profetanái irí, yá mamáalàacata càmita nàalia néemiacaca càinácaalí ímáaná matuícáiná náiwitáise càide iyúwa cáucúri wáluma idéca nacáicaalí ibállaca náiwita. Càmita idé catuúca náiwitáise yácáiná abéerita Cristo yáalimá imàacaca nàalia néemiacaca, quéwa càmita neebáida itàacái.¹⁵ Ata siùca nacáide naléecaalí macáita yái cuyálutaca profeta Moisés itànèericaté, yá mamáalàacata càmita nàalia néemiacaca càinácaalí ímáaná, càide iyúwa cáucúri wáluma idéca nacáicaalí ibállaca náiwita.¹⁶ Quéwa áibacaalí israelita iwènúada íiwitáisewa Wáiwacali irípiná, yási Wáiwacali imàacaca yáallaca yéemiacaca Dios itàacái, càide iyúwa Wáiwacali idéca nacáicaalí yeedáca cáucúri wáluma wenàiwica íiwita fícha, yéemiacaténá Dios itàacái.¹⁷ Wáiwacali iyaca abédanamata Espírítu Santo yáapicha, íná wadèniacáiná Espírítu Santo, yási Espírítu Santo iwasáca wía wacálidacaténá Dios itàacái macáaluínináta, wáallacaténá wéemiacaca nacái càinácaalí ímáaná.¹⁸ Péemiacué comparacón: Càmita wabàlia wanàniwa cáucúri wáluma iyú. Càita nacái macáita wía yeebáidéyéica Jesucristo itàacái, càmita wabàa Wáiwacali íiwitáisewa áibanái wenàiwica fícha. Càide iyúwa chapúa íbàacaalí èeri icamaláná quírameníwaca, icànacaténá èeri icamaláná iyú, càita nacái Espírítu Santo imàacaca wáasáidaca áibanái irí máini cayábéerica Wáiwacali íiwitáise. Càide iyúwa waicáidaca nacáicaalí Wáiwacali yéenáiwana íriwa icànéerica mèlumèlúri iyú chapúa iricúise, càita nacái wamàacaca wawàwawa Wáiwacali íwaliwa, weebáida nacái itàacái, íná yéewa Espírítu Santo imàacaca wáiwitáise iwènúaca yáacawa Wáiwacali íiwitáise iyúwa, wáyacaténá càide iyúwa Wáiwacali iyáaná. Macái yáawiria imanúbaca wadèniaca Wáiwacali íiwitáisewa cachàiniwanái. Càita Wacuèrinásàiri imànica wawàwalicu, yái Espírítu Santoca.

4

¹ Iná wía apóstolca, càmita cáalu wacálidaca Jesucristo iináwaná íwali. Càmita nacái waméyáawa, Dios iicáciná wapualé, imáidaca wía wáibaidacaténá irípiná.² Càmita wamàni wawàsi báawéeri ibàacanéeri iyú iwàwacutéerica báica wía íwalíise. Càmita wéewáida wenàiwica cacháiwéeri itàacái iyú. Càmita nacái wawènúada Dios itàacái wachíwáidacaténá áibanái. Néese wacálidaca Dios itàacái abéerita, machacaníri iyú, yái báisiri tàacáisica. Càita wamànica macáita báisiri iyú yéewacaténá macái wenàiwica nàalia watàanica báisiri iyú Dios iicápiná.³ Wacálidaca amaléeri iyúni yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasáca wenàiwica Dios yáasu yúuwíhacáisi fícha. Abénaméyéi wenàiwica càmita nàalia néemiacaca cayábani càinácaalí ímáaná, quéwa níawamita yúuquéyéipínáca méetáuculé Dios fícha càiripináta.⁴ Càmicáiná neebáida íná yéewa Satanás idéca matuica imànica náiwitáise, yái Satanás, nàasu cuwáisàiricaní ichùulíerica èeri mìnáná íiwitáise. Càide iyúwa matuúyími camíiná náalimá naicáca camalási icànéeri mèlumèlúri iyú, càita nacái Satanás matuica imànica náiwitáise, níái càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, ipíchaná nàaliacawa máini cayábéericaní yái tàacáisi wacálidéerica Cristo iináwaná íwali, yái Cristo cachàinirica íiwitáise icànéerica mèlumèlúri iyú, cáimíetacanéeri náicha canánoma, yáasáidéerica walí càinácaalí Dios íiwitáise iyaca, Dioscáinái yái Cristoca.⁵ Wía apóstolca, càmita wacálidá tàacáisi wáwaliwa yéewacaténá cayábaca wenàiwica iicáca wía, néese wacálidaca Jesucristo íwali Wacuèriná Dioscáni. Wáimacáita nacái wáwaliwa plasú wenàiwicacuéca wía wáibaidacaténácué pirí cáininacáiná waicáca Jesús.⁶ Wacálidaca Jesucristo iináwaná íwali, yácáiná Dios idéca imàacaca wáallacawa íwali. Bàalutíesíwa canácaté camalási cháí èeri iricu. Néeseté Dios ichùullacaté camalási icàanáanápínaté catéeri iricúise. Càita nacái Dios idéca imàacaca icamaláwa icànaca wawàwaliculé amalacaténá wáiwitáise yéewanápíná wáallacawa Dios íiwitáise íwali máini cayábéericaní. Jesucristo yáasáidaca walí amaléeri iyú càinácaalí Dios íiwitáise iyaca, Dioscáinái yái Jesucristoca.

El vivir por la fe

⁷ Yá wadèniaca Dios icamaláná wawàwalicuwa, íná wáalíacawa Dios ìwali. Wadèni nacáí ichàini wàyacáiná abédanamata Jesucristo yáapicha. Yáí camalásica, chàinisi nacáí càicanide iyúwa wawàsi máiniiri cawènica, cayábèeri nacáí iicacánáwa, iwàwacutèeri wacàlidaca ìwali áibanáí irí. Quéwa wadèniaca yáí cawèniirica wawásica wainá machawàaquèeri iricuwa càiride iyúwa catúa mawènichúa, bàcabràquèechúaca meedá, íbáí icatúalenáca. Càita wásáidaca Dios nèeséericani yáí chàinisi manuírca iyéerica wawàwalicu. Càmita wáibaida wachàini iyúwa. ⁸ Iná éwita máinicáaníta càulenáca namànica walí macáí watéesebàa, càicáaníta wáalimá wáibaidaca Dios iripiná. Ewita nacáí achúmacáaníta wáináidáanicawa wawàwawa ìwalise yáí wàuwichàanácawa, càicáaníta càmita wawènúada wáiwitáisewa Dios ícha. ⁹ Napiadáidaca nàuwichàidáanápíná wía, quéwa Dios càmiirita imàaca wía abéerita. Náucaca wía cáli ìnatale, quéwa càmitáacá namáaláida wía. ¹⁰ Ata alénacaalí wàacawa, yá abénaméeyéí iwàwaca inúaca wía, íná wàyaca càiripináta càide iyúwa Jesús iyáanaté, yáí yáaliéricatèwa yéetáanápínatéwa cáiwíiri iyú. Càita wàuwichàacawa cháí èeri irícu wásáidacaténá macáí wenáiwica irí cáuca Jesús, yáí icuèrica wía báawèeri ícha. ¹¹ Idècunitáacá wàyaca cháí èeri irícu, yá macáí èeri imanúbaca abénaméeyéí iwàwaca inúaca wía weebáidacáiná Jesús itàacáí, wacàlidacáiná nacáí iináwaná. Càita wásáidaca áibanáí irí wadèniáná Jesús icáuca càmiiri imáaláawa éwita wainá yéetáacánitawa áibaalípiná. ¹² Wacàlidacatècué pírí Jesucristo iináwaná, íná áibanáí iwàwaca inúaca wía, quéwa pidécuéca peedáca píríwa picáucawa càmiiri imáaláawa peebáidacáinácué Jesucristo itàacáí.

¹³ Bàaluité profetanáí itànáaca tàacáisi Dios inúmallicúse ímèerica: “Nuebáidaca Dios íná nucàlidaca wenáiwicanáí irí manuica nuínáidacawa nuwàwawa Dios ìwali”, càí ímaca yáí tàacásica. Càita nacáí wía, wadéca weebáidaca Dios càide iyúwaté profetanáí yeebáidáaná, íná wacàlidaca nacáí áibanáí irí Dios iináwaná. ¹⁴ Wacàlidaca Dios iináwaná wáalíacáináwa Dios imicháidacatè Wáiwacali Jesús yéetáacáisi ícha. Càita nacáí wáalíacawa Dios imicháidáanápíná wía yéetáacáisi ícha wáyacáiná abédanamata Jesús yáapicha. Yá Dios itépiná wía yáataléwa, píacáanítacué nacáí. ¹⁵ Wía apóstolca, wàuwichàacawa wayúudàacaténácué pía. Yá manúbéeyéicallicué pèená nawènúada náiwitáisewa Dios iripiná, yásí manúbéeyéí nàipiná Dios irí cayábèeri ìwali yáí cayábèerica imàníirica nalí, yéewacaténá manúbéeyéí yáwaná náalimá náalíacawa máini cayábèerica Dios íwitáise.

¹⁶ Iná càmita waméyáawa wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Ewita wainá máinicáaníta béeri yàacawa, càicáaníta Dios iwàlísáida yàacawa wáiwitáise èeri imanúbaca. ¹⁷ Ewita wàuwichàacáanítawa manuísíwata Cristo iripiná madecaná èeri, càicáaníta waicáca wàuwichàanáwa cháí èeri irícu iyúwa achúmèeri wawàsi ichàbèeripinácawa wáicha ráunamáita máinicáiná manuísíwèerica yáí cawèniirica wadènièripináca càiripináta chènuniré ìwalise yáí wàuwichàanácawa Cristo iripiná, yácáiná wàyapiná máini cáimiétaquèeri iyú Dios yáapicha chènuniré, icánéeyéí mèlumelúiri iyú càiripináta. ¹⁸ Iná càmita máini wáináidáanicawa ìwali yáí wàuwichàanácawa, càmicáiná cawèni waicá yáí wawàsi iyéerica cháí èeri irícu, yácáiná macáita yáí iyéerica cháí èeri irícu imáaláapinácawa mesúnamáita. Néese wamàacaca wawàwawa ìwali yáí cawèniiri chènuníisèerica càmiiricáwaca waicá, iyéerica néré wàyacatalépináca càiripináta, wáalíacáináwa yáí chènuníisèerica càmiiricáwaca wadé waicáca siúcade iyèeripiná càiripináta èeri càmiiri imáaláawa.

5

¹ Wáalíacawa wainá iyaca càide iyúwa capíi wadènièrica cháí èeri irícu, càide iyúwa nacáí capíima càmiirica iya càiripináta. Néese wéetácaaliwa càide iyúwa capíi imáaláacaaliwa, yá wadèniapiná waináwa chènuníisèeri, Dioscáiná idéca ichùnliaca walípináni, càiride iyúwa wacapèepiná chènuníisèerica càmiirica imáaláawa, càmiirica wenáiwica imànicalé ícáapi iyúwa. ² Iná yéewa idècunitáacá wàyaca cháí èeri irícu wainá èeri irícuirica yáapichawa, yá máini wawàwaca wàwalica wainá wálisáíwa chènuníisèerica. ³ Yá wáwalipiná wainá wálisáíwa néré càide iyúwa wàwalicaalí wabàlewa. ⁴ Idècunitáacá wàyaca cháí èeri irícu wainá irícuwa, yá achúmaca wawàwa wáináidacawa wainá ìwaliwa, wawàwacáiná wàwalica wainá wálisáíwa, yéewanápíná wainá èeri irícuiri iwènúacawa wálisáí iyú ìwalise yáí wacáuca càmiirica imáaláawa Dios yèeripináca walí. ⁵ Dios idéca màulenáca imànica wía wáwalicaténá wacáuca wálisáíwa. Dios idéca nacáí imàacaca walí Espíritu Santo yàacawéeridacaténá wía yéewanápíná wáalíacawa báisíiri iyucani Dios yàanápíná walí wacáuca wálisáí càide iyúwa ímáanaté walí.

⁶ Iná yéewa manuica wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali mamáaláacata. Wáalíacawa idècunitáacá wàyaca cháí èeri irícu wainá irícuwa, wàyaca càide iyúwa canéeyéí yàasu cáli, càmicáináca wàya Wáiwacali yáapichawa. ⁷ Càmitáacá wáalimá waicáca Wáiwacaliwa, quéwa weebáidacani wáiwitáise iyúwa idècunitáacá wàyaca cháí èeri irícu. ⁸ Manuíca nacáí wáináidacawa wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa. Wáalíaca nacáíwa cayábaanápíná cachàiniwaná walíni wéetácaaliwa wamusúacaténáwa wainá íchawa wáacaténá wàyaca chènuniré Wáiwacali

yáapichawa. Càita máini wawàwa wàyaca yáapicha. ⁹ Iná wáalimáida wamànica càide iyúwa Wáiwacali iwàwáana càiripináta idècunitàacá wàyaca wainá irícuwa cháí èri irícu, càita nacái wéetácaalíwa wàcaténá wàyaca Wáiwacali yáapichawa. ¹⁰ Yácáiná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, iwàwacutápiná macáita wabàlùacawa Cristo ípunita áibaalípiná chènuniré, Cristo icàlidacaténá waináwaná íwali, càinacaalíté wamànica wàyacaalíté cháí èri irícu wainá irícuwa. Wáibaidacaalí cayábéeri iyú Cristo irípiná, yási yàaca wawèni. Quéwa càmicaalí wáibaida cayába irípiná, càita nacái canácaalí iwèni yáí wáibaidacaléca, yá canáca wàasu cawèníri.

El mensaje de la paz

¹¹ Iná wáalíacáináwa iwàwacutáca wàca Wáiwacali iyéinináwa, wía apóstolca, iná wáalimáidaca cachàiníri iyú wáasáidacaténá áibanái irí watàanica báisiiri iyú, Dios idéca nacái ibànùca wía. Dios yáalíacawa wàwali cayábéeri iyú, íwali nacái yáí wamánírica. Yá nuwàwacué píalíacawa nacái Dios idéca ibànùca wía. ¹² Picácué píináidawa watàanicáita wàwaliwa cayábéeri iyú meedá càide iyúwaté abénaméeyéi péenacué icháwáana waináwaná íwali quéechatécáwa. Càmita cáimacái waicá wíawawa áibanái ícha, néese wawàwadáita píalíacuécawa càinácaalí wamànica, càinácaalí watàanica nacái wawènúadacaténá wenáiwica íwitáise Dios irípiná. Càita wacàlidacuéca píriní casímáicaténacué píicáca wía, wía yéewáidéeyéicatécué píá. Iná áibanái ímacaalícué píri càmitasa Dios yáasu apóstol núa, íbaidéerica Dios irípiná, yási píalimácué pímawèniadaca náasu tàacáisi, níara cachàiníyéica íicáca yáawawa iyúwa cayábéerica íicacánáwa, icàlidéeyéi nacái máini cayábéeri iyúni, quéwa càmita báisi nawáwa náibaidaca Dios irípiná náiwitáise cayábéeri yáapichawa. ¹³ Abénaméeyéi péenacué nadéca námíaca wàwali máiwitáisecasa wía máinicáiná wáibaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú, wacàlidacáináta nacái itàacái macái wachàini iyúwa. Quéwa wadéca wamànica càí càininácainá waicáca Dios, wawàwa nacái áibanái yàaca irí cayábéeri. Néese macáitacué píalíacawa wadéca wéewáidaca píá éeréeri iyú, càimíetaquéri iyú nacái càide iyúwa cáiwitáiseeyéi. Wadéca càí wamànica wayúudàacaténacué píá. ¹⁴ Wáalíacawa càináca Cristo íicáca wía manúsiwata, iná yéewa máini wawàwaca wáibaidaca irípiná macái wacáuca iyúwa wáalíacáináwa báisiiri iyúcani abéeri wenáiwica, yáí Cristoca, idéca yéetácawa macái wenáiwica íchawalíná. Iná yéewa Dios íicáca macái wenáiwica càide iyúwa nadéca nacáicaalí néetácawa nabáyawaná ichùullacawa. ¹⁵ Cristo idéca yéetácawa macái wenáiwica íchawalíná, yéewanápiná cawínácaalí iyéeyéica cháí èri irícu yeebáidéeyéica Cristo itàacái càmita wía càide iyúwa nawàwáanáta meedá, néese iwàwacutá nàyaca càide iyúwa Cristo iwàwáana, yáí yéetéericatéwa wáichawalíná, ímíchèericaté nacáíwa yéetácáisi ícha wáwalínápiná. ¹⁶ Iná siúcáise càmita waicá áibanái càide iyúwa èri minaná íicáaná wenáiwica. Ewita bàaluté canácaanita iwèni waicáca Cristo, càide iyúwa èri minali meedá, càicáanita siúcade càmita quirínama wáináidacawa íwali càí. ¹⁷ Iná cawínácaalí wenáiwicaca iyéerica abédanamata Cristo yáapicha, Dios idéca iwálisáidaca íwitáise. Yáí iyúwaté íyáaná quéechatécáwa idéca ichàbacawa ícha, yá idéca idàbaca íyaca wálisáí iyú.

¹⁸ Dioscata yáí imánírica càiri cayábéeri wenáiwicanái irí. Cristo yéetácátéwa wáichawalíná, iná Dios idéca iwènúadaca wáiwitáise irípiná, yá siúcáise cayábaca wáapicha Dios, idéca nacái Dios imáidaca wía wáibaidacaténá irípiná, wacàlidacaténá itàacái macái wenáiwica irí yéewanápiná neebáidacani, cayábaténá náapicha Dios nacái. ¹⁹ Yáí tàacáisi ímáanáca, Cristo yéetácátéwa èri minaná íchawalíná nabáyawaná íwalíse, yéewanápiná cayábaca náapicha Dios, yá Dios imáacaca iwàwawa nabáyawaná ícha, cawínácaalí yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Dios idéca ichùullaca wacàlidáanápiná yáí tàacáisi wenáiwicanái irí. ²⁰ Iná Cristo ibànuyéyica wía wacàlidacaténá itàacái wenáiwicanái irí. Wacàlidacuéca píri Cristo itàacái Dios imáidacáinácué píá wáasu tàacáisi iyú. Yá wasutácué pícha wawási manúsiwata Cristo inùmalícuíse píwènúadáanápinácué píiwitáise wá Dios irípiná yéewanápinácué cayábaca píapicha Dios. ²¹ Cristo càmitaté imáni íbáyawanáwa; quéwa Dios yúuwicháidacaténi wáichawalíná càide iyúwa cabáyawaná nacáiricani, yáí Cristoca. Dios yúuwicháidacaté Cristo càide iyúwa idéca nacáicaalí macái èri minaná íbáyawaná íyaca íwali, yáí Cristo mabáyawanéerica. Càité Dios imànica yéewanápiná mabáyawanáca íicáca wía, wía iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, Cristo yúuwicháacáinátéwa yúuwicháacáisi iyú yàanèeripinácatéwa wàwali wabáyawaná íwalísewa.

6

¹ Iná siúcade wáibaidacáinácué Dios irípiná píapicha, yá wasutácué pícha wawási càminápinácué píuca píchawa yáí cayábéeri Dios imáníricuécá píri mawèníri iyú iwásàacaténácué píá yáasu yúuwicháacáisi íchawa. ² Bàalutécáináta profeta itànàacaté Dios itàacái. Dios ímacaté:

“Nuémíacaté písutáaná nuícha nuwàwacaalíté nuicáca pípalé; yáté nuwasàaca píá nàasu yúuwicháacáisi íchawa nuyúudàacaténá píá”,

cài íimaca yái Diosca. Siúcade wéenanái, idéca wéenáiwaná yàanàca cayábéeri iyú Dios íicácatená wapuwalé siúcade, íná iwàwacutá wenàiwica ísutáca Dios ícha siúca. ¡Siúca Cristo iwàwaca iwásàca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha!

³ Wáalimáidaca macái wachàini iyúwa wàyacatená machacàniri iyú càiripináta ipíchaná áibanái báawaca naicáca Dios itàacái wacàlidéerica nalí, néese càmita nawàwa nawènúadaca náiwitáisewa Dios írípíná. Wàyaca machacàniri iyú càmícáiná wawàwa áibanái itàanica báawéeri iyú íwali yái wáibaidáanaca Dios írípíná. ⁴ Néese càinácaalí wawási wamàni, yá wáalimáidaca wásáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica írípíná. Càita wásáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía: Wàidenlaca wàuwichàanàwa máini matuíbanáiri iyú, éwita canácaalí walí wawási wamàpuèrica, càita nacái áibanáicaalí càulenáca namànica walíni. ⁵ Càita nacái wàidenlaca wàuwichàanàwa matuíbanáiri iyú éwita nacapèedáidacaalí wía, càita nacái náucacaalí wía presoýéi íbànaliculé, càita nacái báawacaalí namànica yàcalé mìnánái íiwitáise àta napiacalétawa nàwacáidáyacawa nanúacatená wía. Càita nacái wàidenlaca wàuwichàanàwa matuíbanáiri iyú éwita iwàwacutácaalí wáibaidaca cachàiníri iyú àta máinicataléta chamàleca wía, càita nacái càmicaalí waimá cayába táiyápinama wáibaidacatená Dios írípíná, wasutácatená ícha nacái, càita nacái mápicaalí wía canácáiná wayáapíná. ⁶ Càita wamànica wásáidacatená Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica írípíná. Wàyaca masaquèeri iyú; wáalíaca báisíri itàacáisi; càmita calúta wía ráunamátá áibanái yáapicha, wamàni nacái nalí cayábéeri; Espíritu Santo iyaca wawàwalicu; cáinináca waicáca wenàiwica báisíri iyú yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita wásáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica írípíná. ⁷ Càita nacái wacàlidaca yái itàacáisi báisírica, wamànica nacái Dios íchàini iyú yái càmíríca wenàiwica idé ímànica. Yái wáyáanaca machacàniri iyú, càicanide iyúwa wacáapísái chènuníseerica wapéliérípíná iyú Dios írípíná. Càita wamànica ùwicái Dios írípíná: Wamànica ùwicái Satanás ípunita wawènúadacaalí wenàiwica íiwitáise Dios írípíná. Wàyacaalí nacái machacàniri iyú, yási wacúaca wíawawa ipíchaná wamànica wabayawanáwa. ⁸ Abénaméeyéi wenàiwica nàaca wáimíetacaná. Áibanái nacái caná wawèni naicáca wía. Abénaméeyéi natàanica wàwali cayábéeri iyú; áibanái nacái natàanica wàwali báawéeri iyú. Naicáca wía càide iyúwa cachíwéeyéi éwita wacàlidacáaníta yái báisíri itàacásica. ⁹ Namànica walí báawéeri càide iyúwa càmicaalí náalí naicáca wía, éwita náalíacáaníta naicáca wía cayába. Naicáca wía iyúwa yéteéeyéipínáwa, quéwa cáuca wía. Nàuwichàidaca wía manuísíwata quéwacá càmita nanúta wía. ¹⁰ Naicáca wía iyúwa achúméeyéi iwàwa, yá báisícata áibaalí achúmaca wawàwa, quéwa wayanídacawa mamáalàacata wawàwalicuisewa. Éwita catúulécánacáaníta wía, càicáaníta wadéca wawacúaca yái báisíri caweníríca madécáná wenàiwica íri, yái itàacáisi ímèerica Jesucristo iwásàca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Wàyaca càide iyúwa canásíwéeyéi yàasu, quéwa Dios yáapicha wadèniaca macáita.

¹¹ Píacué wéenanáica Corinto iyacàlená mìnánica, wadéca wacàlidacuéca píri macáita iyúwa wáináidáanàwa. Càmitacué wabàa pícha wáiwitáisewa. ¹² Càmita wawènúada pícha wáiwitáisewa, néese càinináca waicácuéca pía mamáalàacata. Quéwa càmitacué máini càininá piicáca wía. ¹³ Íná nusutácué pícha wawási càide iyúwa abéeri nániri ísutáaná yéenibe íchawa wawási: Càininácué piicáca wía báisíri iyú càide iyúwa càinináanacué waicáca pía.

Somos templo del Dios viviente

¹⁴ Píacué picásàwa náapicha níara càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, càita nacái picácué pimàni wawási náapicha, càmícáiná yéewa abédanamacué píiwitáise náapicha; yácáiná cawínúcaalí iwàwéerica iyaca machacàniri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná càmita yéewa abédanama íiwitáise áiba wenàiwica yáapicha càmíríca iwàwa iyaca machacàniri iyú. Càide iyúwa càmíná yéewa camalási yàacawéeridaca catéeri, càita nacái càmita yéewa abédanama amaléeri íiwitáise catéeri íiwitáise yáapicha. ¹⁵ Càide iyúwa càmíná yéewa abédanamata Cristo íiwitáise Satanás yáapicha, càita nacái cawínúcaalí yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmita nacái yéewa abédanamata íiwitáise yáapicha abéeri càmíríca yeebáida Jesucristo itàacái. ¹⁶ Péemiacué comparación: Canáca yéewaná wenàiwica itéca ídolonái, níái cuwáiná yéenáiwanáca, Dios yàasu templo íriculé, yái capíi wenàiwica ísutácaaluca Dios ícha, càmícáinácué yéewa wàaca cuwáiná ícáaluíná wáacaalí Dios ícáaluíná. Píacué, càicuéca píade iyúwa càuri Dios yàasu templo, càuri Dios íyacáinácué píwàwalicu. Dios íyacáinácué píapicha, íná canáca yéewaná píyaca abédanamata áibanái yáapicha càmíyéica yeebáida Dios. Dios idéca cài íimaca wàwali, wía yàasu wenàiwicaca:

“Nüyapíná nèewibàa, nuèpunípiná nacáíwa náapicha; nùatapíná Nacuèríná Dios, níatapíná nacái nùasu wenàiwica”,

cài íimaca yái Diosca. ¹⁷ Íná Wáiwacali íimaca walí nacái:

“Pímustiacuéwa nèewíse, píacué nacáíwa náicha; píacué pimàni píbáyawanáwa náapicha, níara casaquèeyéica íiwitáise. Néese nuedápinácué píawa nùasu wenàiwicapínáwa.

¹⁸ Nùatapíná Píanírícué, píatapínácué nacái nuénibewa”,

íimaca yáí Wáiwacalica, yáí cachàiníríca náicha canánama.

7

¹ Iná péemiacué cayába, píacué wéenanáí cáininéeyéica waicáca, nudéca nucàlidacuéca píriní càide iyúwa Dios íimáanáté cáimiétacanéeri iyú imánínápiná walí. Iná iwàwacutá wacúaca wíawawa masaquéeri iyú méetàuculé báawéeri íicha ípichaná wamànica wabáyawanáwa wainá iyúwa, wáiwitáise iyú nacáíwa. Iwàwacutácué wàaca Dios iyéininá, wamàaca írí nacáí wíawawa wáalimáidacaténá wáyaca mabáyawanéeri iyú.

La conversión de los corintios

² Píacué wéenanáica, wasutácué píicha wawàsi cáinináanápinácué piicáca wía àniwa. Canácatacué báawéeri wamáníríté pírí. Càmítaté nacáí wawènúadacué píiwitáise cayábéeri íicha. Canátaté wachíwáidáanácué pía. ³ Càmita càì nùuma nucháawàcaténácué pía. Càide iyúwaté nùumáanácué pírí quééchatécáwa: Cáininácuéca nuicáca pía manuíswata, idécunitáacá nùyaca cháí èeri írìcu, càita nacáí wéetácaalíwa. ⁴ Manuíca nuínáidacawa nuwàwawa píwalicúé píimánínápinácué machacáníri iyú càide iyúwa nùumáaná. Máini casímáica nuicácuéca pía nacáí pímanícáinácué cayábéeri. Ewita wàuwichàacáanítawa manuíswata, wía apóstolca, càicáaníta nuchàiniadaca nuwàwawa casímáiri iyú manuíswata nuémíacáinácué píináwaná íwali.

⁵ Wáanàcatáiseté aléi Macedonia yàasu cáli ínatalé, càmita wadé wayamáidacawa matuíbanáiri iyú, néese namànica walí máini càulenéeri iyú àta alénácaalí wàacawa. Abenáméeyéi nawàwaca napélicaca wía. Yá nacáí achúmaca wáináidacawa wawàwawa wacalúníwa wawàwalicúsewa. ⁶ Quéwa Dios, yáí ichàiniadéerica nawàwa, cawínácaalí achúmáeyéica iwàwa, ichàiniadacaté wawàwa nacáí Tito yàanàcaalíté wàatalé. ⁷ Càmirítaté abéta Tito íwali casímáica wawàwa yàanàanáca, néese casímáicaté wawàwa píchàiniadacáinácué Tito iwàwa iyacalítécué píapícha. Tito icàlidacaté walí máinícué píwàwa piicáca wía. Icàlidacaté nacáí walí achúmáanácué píwàwa nùwalíná, máinícué nacáí píwàwaca pímaníca càide iyúwa nùlànánué pía. Ináté nuémíacáináté càiri tàacáisi, íná casímáicaté nuwàwa máini cachàiniwanáí.

⁸ Ewítaté nùasu quééchéeri cuyàluta nutànèericatécué pírí achúmacaté imànicuéca píwàwa, càicáaníta síuca càmita achúma nuwàwa íwali. Quééchatécáwa achúmaca nuwàwa nùaliacáinatéwa achúmaca nùasu quééchéeri cuyàluta imànicuéca píwàwa achúma èeripínáté. ⁹ Síuca quéwa casímáica nuwàwa. Càmita casímáí nuwàwa íwali yáí achúmáanácuéca píwàwa, néese casímáica nuwàwa píwènúadacáinátécué píiwitáisewa Dios írípíná àniwa achúmáacáinácué píwàwa íwalíse yáí báawéerica pímanírícatécué. Achúmacatécué píwàwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná yéewa yáara quééchéeri cuyàluta nutànèericatécué pírí idéca iyúudáacuéca pía. ¹⁰ Achúmácaalí wawàwa wabáyawaná íwaliwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí wawènúadaca wáiwitáisewa báawéeri íicha Jesucristo iwásàcaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Néese càmita quirínama iwàwacutá achúmaca wawàwa íwalíse. Quéwa áibanáí èeri mánanáí càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacáí, achúmácaalí nawàwa iwàwacutáicáiná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa cháí èeri írìcu, càmita nawènúada náiwitáisewa Dios írípíná. Iná néetápináca wabáyawaná yápíchawa méetàuculé Dios íicha càirípínáta. ¹¹ Idéca achúmácuéca píwàwa píbáyawaná íwalicúsewa càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri manuíswata! Dios idéca imàacacué píináidacawa cáaliacáiri iyú íwali yáí báawéeri wawàsica, ináté pídecúéca píchùniamani ípichánácué cabáyawanáca pía íwalíse mamáalàacata. Yá máini calúacatécué piicáca yáí báawéeri wawàsica namánírícaté píewi. Cálucatécué nacáí pía càmicáinácué píwàwa Dios yúuwichàidacuéca pía. Néeseté píwàwacuéca piicáca nù. Píwàwacatécué nacáí píuwichàidaca péenásáiri imánírícaté íbáyawanáwa. Iná pídecúéca píasáidaca càmita quirínama cabáyawanáca pía íwalíse yáí wawàsi báawéerica. ¹² Iná nutànàcaalícué pírí yáara quééchéeri cuyàlutaca, báisícata nuínáidacatéwa nùyaca íwali yáí wenáiwica imánírícaté íbáyawanáwa, nuyúudáacaténá nacáí yáí yúuwichèericawa báawéeri íwalíse. Quéwa máini cachàiniwanáí nuínáidacatéwa nùyaca píwalicúé canánama yéewanápináté píasáidacuéca Dios íicápiná cáinináanácuéca piicáca wía. ¹³ Càita Dios idéca ichàiniadaca wawàwa yéewacaténá casímáica wía àniwa.

Quéwa máini casímáica cachàiniwanáí wawàwa waicáca casímáiná Tito iwàwa, yácáiná macáitacué pídeca píchàiniadaca iwàwa manuíswata. ¹⁴ Ípíchawáiseté Tito yàaca ípáchiacuéca pía, yáté nucàlidaca írini cayábaca nuicácuéca píiwitáise, càmitaté nacáí báí nù píwalísecué. Néese càide iyúwa wacàlidáanácué pírí abéerita yáí báisíiri tàacáisica, càita nacáí báisíríca macáita yáí wáimáanacaté Tito írì wáimacaalíté írì casímáicué waicáca píiwitáise. ¹⁵ Yá cáinináca Tito íicácuéca pía cachàiniwanáí mamáalàacata iwàwalicáiná peebáidacatécué itàacáí, píitáidacatécué nacáí cayábéeri iyúni, cáimiétaquéeri iyú nacáí. ¹⁶ ¡Yá casímáica nuwàwa

núalimácáiná manuíca nuínáidacawa nuwàwawa piwalicué núallácáináwa báisiiri iyúcani casímáináca waicáyacacawa àniwa!

8

Generosidad en las ofrendas

¹ Píacué wéenánái wawàwacué wacàlidaca piríni siúcade càinácaalí iyú Dios idéca imànica cayábéeri nali níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidayaquéeyéicawa cháí Macedonia yàasu cáli íinata. ² Ewita nàuwichàacáanítawa manuísíwata Jesucristo irípiná neebáidacáiná itàacái, càicáaníta máini casímáica nawàwa. Máini catúulécanáca nía quéwa nadéca namàacaca manùba plata Dios irípiná manuiri ofrenda iyú càide iyúwa càasuíyéi. ³ Nudéca nuicáca nutúí iyúwani namàacaca plata Dios irípiná iyúwata nadèlianá. Núallacawa nacái nadéca namàacaca ofrenda casímáiri iyú manuísíwata cachàiniwanái lícha yái náalimáanáca namàacaca plata Dios irí ofrenda iyú, càide iyúwaté nawàwáaná nawàwalicúsewa. ⁴ Nasutácaté wáicha wawási manuísíwata wamàacáanápínaté namàacaca plata Dios irí ofrenda iyú càide iyúwaté áibanái imàacáanaté ofrenda nayúudàacaténá wéenánái catúulécanéeyéi, yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái. ⁵ Níai Macedonia yàasu cáli néeseéeyéica nadéca namàacaca manùba plata manuiri ofrenda iyú cachàiniwanái lícha yái watuyèericaté. Quéechatécáwa namàacaca níawawa Wáiwacali irí namànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, neebáidacaté nacái walí namànicaténaté càide iyúwa wàaláaná nía Dios inùmalicuse, néese namàacacaté plata ofrenda iyú Dios irípiná. ⁶ Iná wadéca wasutáca Tito lícha wawási yàanápínacawa piatalécué àniwa yeedácaténácué pícha yái manuiri ofrenda pidábèericuéacáwaca piaca irí bàaluité. ⁷ Pidécuéca pimànica cayábéeri iyú manuísíwata. Pidécuéca peebáidacaté Jesucristo itàacái tàí íiméeri iyú. Pidécuéca nacái picàlidaca Dios itàacái cayábéeri iyú. Pidécuéca píalíacawa Dios itàacái iwali, pidécuéca píibaidaca cayába Dios irípiná. Pidécuéca nacái cáinináca píicáca áibanái manuísíwata càide iyúwa wéewáidáanácué pía, iná iwàwacutácué pimàacaca manuísíwéeri ofrenda nacái Dios irípiná casímáiri iyú, piyúudàacaténácué catúulécanéeyéi wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁸ Càmitacué càí nùumaca píri nuchùulacaténácué pía cachàiníri iyú pimàacáanápínácué plata ofrenda iyú Dios irípiná. Néese nuwàwacáitacué píalíacawa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca namàacaca ofrenda casímáiri iyú, nuwàwacáinácué numicháidaca píwítáise píasáidacaténácué cáinináca píicáca áibanái báisiiri iyú. ⁹ Yáacáiná píalíacéwawa Wáiwacali Jesucristo imànicaté walí cayábéeri mawèníri iyú. Ewitaté máinicáaníta càasucani Dios yáapícha icuacáinaté macáita chènuníise, càicáaníta imàacaca líchawa yàasu cawèníriwa macáita, yá iyacaté cháí èeri írícu iyúwa canéeri yàasu cáinináacáiná iicácuéca pía. Iná yéewa càasuécúca pía siúcáidéise cawèníri chènuníiseeri iyú Wáiwacali itúulécaná iwálíise.

¹⁰ Nuwàwaca nuyúudàacuéca pía, iná nucàlidacué píri siúcade càinácaalí nuínáidacawa píasu ofrendapíná iwali: Aiba camuímíté pidàbacatécué píwacáidaca píasu ofrendawa, pimàacacatécué plata Dios irípiná casímáiri iyú. ¹¹ Siúca núaláacué pía píwacáidáanápíná mamáalàacatani càide iyúwacué píalimáanáta àta pimáalàidacatalécué píwacáidaca yái plata picàlidéericatécué nulí iwali. Pimànícúe nacái casímáiri iyúni càide iyúwaté pidábáanaté pimànicaní. ¹² Báisícaalí wenáiwica iwàwa imàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú, yásí cayábaca Dios iicáca yàasu ofrenda. Dios càmita isutá wáicha wawási càimíríca wadènia.

¹³ Càmita nuchùulla pía pianápinácué píasuwa macáita piyúudàacaténácué áibanái àta canáacatalécué píri yái pimáapuèrica. ¹⁴ Néese nùumacúe píri cayábaca piyúudàacalícué nía nàyacaténá càide iyúwacué píyáaná, càimíyéica máini càasu pícha, càita nacái càimíyéicúe máini catúulécaná pícha. Siúcade pidènicacúe píasuwa cayába piyúudàacaténácué catúulécanéeyéi wenáiwica. Néese áiba lípiná nadèniaca nàasuwa cayába, yásí náalimá nayúudàacuéca pía, càmicáalicúe pidènia yái pimáapuèrica. Càitacué píalimápiná píyaca abédanamata. ¹⁵ Cayábaca iyacaalí càide iyúwaté Dios imàniná israelitanái irí bàaluité. Dios imàacacaté pan nacáiri yúuwàacawa chènuníise israelitanái nàwacáidacaténáni nayápináwa. Yá Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái íiméerica: “Abènaméeyéi iwacáidacaté manùba maná quéwa càmitaté nadènia manùba lícha yái namáapuèrica. Càita nacái abènaméeyéi iwacáidacaté achúmáanata maná quéwa nadèniacaté macáita namáapuèrica”, càí íimaca. Iná iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái.

Tito y sus compañeros

¹⁶ Nùaca Dios irí cayábéeri imàacacáinaté Tito cáininácuéca iicáca pía càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía nacái. Iná yéewa Tito iwàwaca iyúudàacuéca pía. ¹⁷ Iná nusutácaalíté Tito yàanápínácué piatalé, yaté yeebáca nulí casímáiri iyú. Iwàwacáinácué nacái iyúudàaca pía, iná idéca íináidacawa yàanápínácué iicáca pía siúcade.

¹⁸ Iyaca cháí áiba wéenàsàiri cayábéeri íináwaná, yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yánica wabànùacani Tito yáapícha. Macái wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái

iwacáidáyaquéeýéicawa yàcalé imanúbaca nacàlidaca iináwaná ìwali cayábéeri iyú yái wéénásàirica, ìbaidacáiná cayába Dios iripiná icàlidacaténá yái tàacáisi ìméerica Jesucristo iwásàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ¹⁹ Yá nacái níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca needácani yái wéénásàirica yàacawéeridacaténá wía, iyúudàca nacái watéca ofrenda, yéewacaténá wáaca Wáiwacali ìmiétacanáwa, wásáidacaténá nacái wawàwaca wayúudàca wenàiwica catúulécanéeyéi, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁰ Wawàwa watéca wáapichawani yái wéénásàirica cayábéeri iináwaná ipíchaná áibanái itàanica báawéeri iyú wàwali ofrenda ìwalíise, yái wàwacáidéerica wàyaca, manuúicáináni, yái ofrendaca. ²¹ Wawàwa cái wamànica wáalimáidacáiná wamànica machacànìiri iyú macáitani, càmlìricata abéta Wáiwacali iicápiná, néese macái wenàiwica iicápiná nacái.

²² Wabànùaca nacái náapicha áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, yái yáasáidéerica wali madecaná yàawíríca ìbaidáaná Dios iripiná cachàinìiri iyú. Siùca nacái máini cachàiníwanái iwàwaca iyúudàcuéca pía manuúicáiná ìnàidacawa iwàwawa píwalicué manuúiswata, yéemiacáinacué piináwaná piwàwáanacué piyúudàca áibanái. ²³ Aibacálicué isutá yéemíawa pía Tito ìwali, yá picàlidacuéni nali nùacawéerinácani, ìbaidéerica nacái núapicha Dios iripiná wayúudàacaténacué pía. Nasutácaalicué nacái néemíawa pía nàwali níái áibanái wéénánáca Tito yáapichéeyéica, yá picàlidacué nali cái, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái níaca ibànùca nía, náibaida nacái Cristo iripiná yéewacaténá áibanái yàaca Cristo icàalúniná. ²⁴ Iná nàanàapinacáalicué pialalé, yá píasáidacué nali cáininácué píicáca nía báisìiri iyú, yéewanápiná macáita wenàiwica áiba cáli néeseéyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalíacawa pímanícuéca cayábéeri, náalíacaténá nacáíwa wacàlidacatécué piináwaná ìwali machacànìiri iyú, watàanicaalíté cayábéeri iyú píwalicué.

9

La colecta para los hermanos

¹ Càmita iwàwacutá nutànàacuéca pìrì àniwa ìwali yái píasu ofrendapináca, piwacáidéeripinacuéca piyúudàacaténacué catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ² Núalíacáináwa cayábacuéca píiwitáise, núalíaca nacáíwa piwàwacué piwacáidaca plata pímacacaténáni Dios iripiná ofrenda iyú. Càita nucàlidacué casímáiri iyú piináwaná ìwali càiripináta nali níái Macedonia yàasu cáli néeseéyéica. Nudéca nucàlidacuéca nali piináwaná ìwali, píacué ìyéeyéica Acaya yàasu cáli ìnata, píináidáanátécué piwacáidaca ofrenda idé abéeri camuúca néese. Iná yéewa batéwa macáita ìyéeyéica cháí Macedonia yàasu cáli ìnata nadéca namicháidaca náiwitáisewa néemiacáinacué piináwaná ìwali pímacáanápínacué plata Dios irí ofrenda iyú, iná nawàwaca namàacaca plata Dios iripiná ofrenda iyú nacái. ³ Quéwa nubànùacuéca pialalé níái wéénánáca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ipíchanacué càmitaacáwa pímaní càide iyúwa nucàlidáanátécué piináwaná ìwali cayábéeri iyú píasu ofrenda ìwalipiná. Nuwàwaca báisita pímacáidacuéca piwacáidacani ipíchawáise nàanàacuéca pialalé càide iyúwaté nucàlidáaná áibanái irí piináwaná ìwalicué. ⁴ Aibanái Macedonia yàasu cáli néeseéyéi nàanàacaalí núapicha pialalécué, càmita nuwàwa nàanàacuéca pía càminácuéca piwacáida ofrenda, ipíchaná báica wía ìwalíise yái wacàlidáanáca manuúca wáináidacawa wawàwawa píwalicué piwacáidáanápínacué ofrenda. Yá nacái báipínacué píawa canácaalicué píasu ofrenda piyúudàacaténacué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Iná nudéca nuínáidacawa nusutáanápíná náicha wawási níái wéénánáca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàanápínacué napáchíaca pía quéecha nuípíchalécáwa, nayúudàacaténacué pímacáidaca píasu ofrendawa cède iyúwaté picàlidáaná bàaluité. Iná pímacáidacanaamicué piwacáidaca píasu ofrendawa cayába, yásí náalíacawa pímacacuéca plata Dios iripiná casímáiri iyú piwàwacáinacué piyúudàca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeni càmicaalicuécáwa pímacáidaca piwacáidaca ofrenda, yásí áibanái náináidacawa càmitacué báisí piwàwa pímacáca plata Dios iripiná ofrenda iyú, nayúnáidapíná nacái weedácuéca píichani cachàinìiri iyú.

⁶ Péemiacué cayába comparaciòn: Aibacaalí wenàiwica ibàna achúmàana, yásí yeedáca yàacási achúmanata; quéwa ibànacaalí manuú, yásí yeedáca manùba yàacási. Càita nacái pímacacacálicué achúméeri ofrenda, yásí Dios imànicuéca pìrì achúméerína cayábéeri; quéwa pímacacacálicué manuúri ofrenda, yásí Dios imànicuéca pìrì cayábéeri àniwa manuúiswata. ⁷ Iwàwacutá macái wenàiwica imanúbaca imàcaca plata Dios iripiná ofrenda iyú càide iyúwa ìnàidáanáwa iwàwalícuéca. Càinináca Dios iicáca wenàiwica imàaqueeyéica ofrenda casímáiri iyú. Càmita Dios iwàwa wamàacaca plata ofrenda iyú báawacaalí wawàwa ìwalíise, càide iyúwa áibanái idéca nacáicaalí ichùullaca wía cachàinìiri iyú. ⁸ Dios yáalimá imànicuéca pìrì macái cayábéeri ìwítáaná manuúiswata càiripináta pídeníacaténacué macáita pímacápuèricuéca, pídeníacaténacué nacái píasuwa cayába piyúudàacaténacué macái ìbaidacalési ìwítáaná cayábéeri. ⁹ Càité profeta itànacaté Dios itàacái bàaluité:

“Yái wenàiwica cayábéerica íiwitáise idéca yàaca catúulécanéeyéi yàasupiná manuíswata.

Imànipiná áibanáí íríwa machacàniri iyú càiripináta”,
cài íimaca. ¹⁰ Dios yàacuéca walí bànacalé íimi wabànacaténácué wabànacalewa. Yàacué nacái walí yàacási wayápiná. Càita nacái Dios yàapinácué pírí macáita yái pimáapuèrica. Dios imàacapinácué pidèniaca piásuwa cayába piacaténácué catúulécanéeyéi yàasupiná. Néese Dios imàacapinácué piásu ofrenda iyúudàaca nía manuíswata. Yási Dios imànicuéca píríwa cayábéeri manuíswata, yéewanápinácué piyúudàaca áibanáí àniwa. ¹¹ Càipinácué pidènapinácué macái cawèniiri íiwitáaná yéewanápinácué piaca catúulécanéeyéi yàasupiná manùba. Pibànüacaalícué piásu ofrendawa núapicha catúulécanéeyéi írípíná, yási níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàapíná Dios írí cayábéeri piásu manuíri ofrenda íwalíse. ¹² Yácáiná watèpinácué piásu ofrenda catúulécanéeyéi írí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa càmiricata abéta wàa nali yái wawàsica namáapuèrica, néese wachàiniadapíná nawàwawa nacái nàacaténá Dios írí cayábéeri manuíswata. ¹³ Nàapíná Dios írí cayábéeri, yácáinácué piásu ofrenda yàasáidapíná naliwa peebáidacuéca Cristo itàacái cayábéeri pimànicaténá càide iyúwa Cristo ichùullanácué pía. Nàapíná nacái Dios icàaluíná íwalíse yái manuíri ofrenda pimáaquéericuéca piyúudácaténá nía, áibanáí nacái. ¹⁴ Yá nacái nasutápinácué Dios ícha pírípinácué manuíswata, máini cáiniéeri iyú, Dios imànicáinácué pírí cayábéeri mawèniiri iyú. ¹⁵ ¡Wàacué Dios írí cayábéeri imànicáiná walí cayábéeri mawèniiri iyú manuíswata, quéwa máini manuí cachàiniwanáí ícha yái wáaliméeripináca wacálidaca èeri mìnánáí itàacái iyú!

10

La autoridad de Pablo como apóstol

¹ Núa Pablo, nùalàacué pía manuíswata, quéwa éeréeri iyúta nacái càide iyúwa Cristo yàalàaná wenàiwica éeréeri iyú, imàni nacái cayábéeri wenàiwica írí. Abénaméeyéi péenácué náimaca nùwali cáalucasa nuicácuéca pía, náimaca nacái nùalàacasa wenàiwica éeréeri iyú idècunitàacá ntyaca píapicha, quéwa náimaca ntyacaalícué déeculé píicha, yá nùalàacuécasa pía cachàiniiri iyú, náimaca. ² Uwé, nusutácué píicha wawási manuíswata, picácué píalimáida piicáwa núa nùacaalípiná nupáchiacuéca pía, ipíchaná iwàwacutáca nùalàaca nía cachàiniiri iyú níara péenácuéca icháawéeyéica nuináwaná íwali náimacáiná numànicasa càide iyúwa èeri mìnánáí imàniíná càmiyéica yeebáida Dios. Nudéca nuináidacawa nùalàanápiná nía cachàiniiri iyú ntyacaalípinácué píapicha càmicacálcáwa nawènúada náiwitáisewa báawéeri ícha. ³ Báisícata iwàwacutá wáyaca cháí èeri írícu càide iyúwa macái èeri mìnánáí, quéwa càmita wamàni ùwicái Dios írípíná càide iyúwa èeri mìnánáí imàniíná ùwicái nàuwidenáí ípunitawa nacáapisáí iyúwa èeri írícuíríca. ⁴ Yái wacáapisáí càmiríca càide iyúwa èeri mìnánáí icáapisáí, néese yái Dios ichàinica, yácata wacáapisáí yáaliméerica imàaláidaca Satanás imànicáde cachàiniirica, yái Satanás idacúnáca wenàiwica íiwitáise. ⁵ Iná yéewa Dios ichàini iyú wáasáidaca cachiwéerica nàasu tàacáisi cawinácaalí ichiwáidéeyéica áibanáí ipíchaná neebáidaca Jesucristo itàacái. Wáasáidaca nacái cachiwéeyéica nía, cawinácaalí cáimacáiyéica íicáca yáawawa, icálidéeyéica cachiwéeri tàacáisi ipíchaná wenàiwica yeebáidaca Dios. Wadènicáiná yái wacáapisáicawa, yái Dios ichàinica, iná yéewa wáalimá wawènúadaca wenàiwica íiwitáise Cristo írípíná neebáidacaténá itàacái. ⁶ Càita nacái Dios ichàini iyú wáalimá wàuwichàidaca níara abénaméeyéi péenácuéca càmiyéica iwàwa imànica càide iyúwa wàalàaná nía, pidècanámicué pimànica machacàniri iyú càide iyúwa wáimáaná.

⁷ Càmitacué píalimá pílináidacawa machacàniri iyú piicácinácué wenàiwica íicacánawa meedá, inácué piicáca núa càide iyúwa machawáaquéeri. Aibanáicaalí pèewi icálida íináwanáwa Cristo yàasunáicasa nía, iwàwacutá nawàwalica Cristo yàasunáica nacái wía, wía apóstolca. ⁸ Cawáwanáta piyúunáidacuéca canúmeséca núa nucálidacáiná madècaná íwali yái wachùullanápinácuéca pía, quéwa càmita báipíná núa nutacái íwalísewa yácáiná núasáidapinácué píríwa amaléeri iyú Wáiwacali idéca imàacaca wàalàacuéca pía wayúudácaténácué pidáwináidaca píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú cachànicaténácué píiwitáise Dios íwali. Càmitaté imàaca walí ichàiniwa wamáaláidacaténácué pía. ⁹ Càmitacué nuwàwa piyúunáidaca nuwàwaca nucalúadaca pía nùasu cuyàluta iyúwa. ¹⁰ Aibanáí íimaca nutànáacasa cachàiniiri tàacáisi cuyàluta írícu, nùalàacaténá wenàiwica cachàiniiri iyú, quéwa náimaca càmitasa nùalimápiná nutàanica cayába ntyacaalípinácué píapicha, náimaca nacái càmitasa cachàini nuíwítáise nuchùullanápiná wenàiwica, náimaca. ¹¹ Quéwa níara icálidéeyéica càí iwàwacutá náalíacawa cachàiniínápiná wáiwitáise wamànicaténá cachàiniiri iyú wáyacaalípinácué píapicha càide iyúwa wabànànácuéca pírí cachàiniiri tàacáisi cuyàluta iyú.

¹² Náyaca abénaméeyéi pèewi icálidéeyéica íwaliwa máiniyéicasa cayábaca nía. Quéwa péemiácué cayábani, càmita báisí cáalíacáica nía. Náimaca cawinácaalí wenàiwica iyéerica càide

iyúwa nàyyáaná, máinicáasa cayábaca íiwitáise, náimaca. Iná cáimacáica naicáca níawawa áibanái íicha máinicáinása cayábéerica náiwitáise, náimaca. Càmita numàni càì, báawacáináni. ¹³ Càmita watàani wàwaliwa canùmaséeri iyú. Wacàlidacáita wáibaidacalé iináwanáwa, yáí fibaidacalési Dios imàaquéerica walí wamàniínápiná irí. Dioscata yáí yáasáidéerica walí alénácaalí iwàwa wáibaidaca irípiná. Imàacacaté wàanàca pìataléucé Corinto iyacálená néré. ¹⁴ Inaté càmita wachàbawa íicha yáí Dios imàacacataléca wáibaidaca irípiná wàlàcaténáucé pía, wàyacaalítéucé píapicha. Wíaté idábáanéeyéi yàanàca pìataléucé icàlidéeyéica yáí cayábéeri tàacáisica Cristo iináwaná iwali. ¹⁵ Aibacaalí íibaidaté Dios irípiná pèewi icàlidacaténáucé pírí Jesucristo itàacái, yá cayábaca. Càmita watàani áibanái íibaidacalé iwali càide iyúwa wadéca nacáicaalí wamànicani. Càmita nacái wamàni áiba wawàsi íicha yáí wáibaidacaléca Dios imàaquéerica wamànica irípiná. Néese wawàwacué wáibaidaca àniwa Dios irípiná pèewi wayuudàcaténáucé peebáidaca Jesucristo itàacái cachàiniwanái. Yási píalimáucé piyúudàca wàanápináwa áibalé wáibaidacaténá Dios irípiná càide iyúwa imàacáaná walí wáibaidacalépiná. ¹⁶ Wawàwa nacái wàwaca déeculé yáwanái piasu cáli íichacué wacàlidacaténá Jesucristo iináwaná iwali iwasàca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Càmita quéwa wawàwa wéewáidaca wenàiwica áiba yacalé iricu áibanái yéewáidacatalécaté nía Jesucristo iwali, càmicáiná wawàwa watàanica canùmaséeri iyú càide iyúwa wadéca nacáicaalí wéewáidaca wenàiwica néré ípichawáiseté áibanái yàanàca néré néewáidacaténá nía.

¹⁷ Picáucé canùmaséé pía píwaliwa, néese pitàanicué cayábéeri iyú Wáiwacali iwali. Picàlidacué Wáiwacali idéca imànicuéca pírí cayábéeri. Iwàwacutáucé cawènica píicáca yáí Wáiwacali icàlidáanáca píináwaná iwali pídicuéca pímanica cayábéeri. ¹⁸ Wawàwacaalí áibanái íicáca wía cáimiétaquéeri iyú, iwàwacutá càmita wáima wàwaliwa máinicáasa cayábaca wía. Néese iwàwacutáucé wamànica càide iyúwa Wáiwacali ichùllaná yéewacaténá Wáiwacali icàlidaca waináwaná iwali cayábéeri iyú.

11

Pablo y los falsos apóstoles

¹ Cawàwanátacué píalimá píideniàca nutàanínáca nùwaliwa achúmáana iyúwa máiwitáiséeri, càide iyúwa canùmaséeri. Píideniacué achúmáanata. Càmita báisi nuwàwa nutàanica càì quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca píriní, máinicáináucé ráunamáita píwènúadaca píiwitáisewa báisíri tàacáisi íicha. ² Máinicué cáinináca nuicáca pía càide iyúwa cáinináaná Dios íicáucéca pía. Dios, núa nacái càmita wawàwa píwènúadacué píiwitáisewa Cristo íicha. Péemiacué comparación: Cayábacaalí manàcàu íiwitáise, càmita uimá ùuculliri yáapicha. Néese ucúaca úawawa masaquèeri iyú aslanái íicha àta uedácataléta ulíwa uníriwa cáininácaténá uicáca abéerita yáí unírisiwaca. Càitacué nacái pía: Nuwàwacué pícluca píawawa masaquèeri iyú cachíwéeri tàacáisi íicha yéewanápináucé cáinináca píicáca abéerita Cristo. ³ Quéwa achúmaca nuwàwa nuínáidacawa píwalicué cawàwanáta píimàacáanápináucé Satanás ichíwáidaca pía. Bàaluité Satanás ichacamàanicawa cáalíacáiri àapi iyú. Satanás icàlidacaté cachíwéeri tàacáisi Eva irí, úái idábáanéechúaté inanáica. Yáté Satanás yáalimáidacaté úa uyáanápinaté abéeri íiwitáaná àicu iyacaná, yáí íiwitáaná càmiíricaté Dios íbatàa wenàiwica iyáca. Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa píwalicué cawàwanáta Satanás yàasu wenàiwica ichíwáidacuéca pía píwènúadánápináucé píiwitáisewa Cristo íicha, píiméyácaténáucé cáinináca píicáca abéerita Cristo mabáyawanéeri iyú. ⁴ Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa píwalicué, casíimáicáináucé péemiaca nataacái cachíwéeri níara yèepuniyéicawa icàlidaca áiba tàacáisi Jesús iwali áibalé íicha yáí tàacáisica wacàlidéerica. Píwàwacuéca peebáidaca áiba tàacáisi íicha yáí tàacáisi wacàlidéerica Espíritu Santo iwali càide iyúwacué peebáidaca nacáicaalí áiba yáacawéeridéericuéca pía Espíritu Santo íicha. Casíimáica nacái peebáidacuéca áiba tàacáisi méetàuculéeri íicha yáí peebáidéericaté Jesucristo iwali iwasàanaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ⁵ Uwé, nuínáidacawa càmita caná nuwèni náicha níara cachíwéeyéica icàlidéeyéica iwaliwa apóstolcasa nía, níara peebáidéeyéicuéca irí, píiquéeyéicuéca iyúwa máiniyéi cayábaca íiwitáise yéewáidaca. ⁶ Báisícata càmita nucàlida tàacáisi èeri mìnánái yáalíacái iyú iná píináidacuéca wamàni nùalimá nutàanica íibaníri tàacáisi iyú. Quéwa nùalíacawa cayábéeri iyú iwali yáí tàacáisi nucàlidéericuéca pía. Madécaná yàawiriaté wáasáidacuéca pírí Dios idéca imàacaca wáalíacawa cayába, píicácaalítéucé càinácaalí wamàni pèewibáa.

⁷ Bàaluité nucàlidacatéucé pírí yáí tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, yáté càmita nuchùllia pípáyaidánápináucé núa. Néese nuibaidacaté nucáapi iyúwa nuwèniacaténaté nuyáapináwa. Quéwa siúcade píimacuéca canácasa iwèni yáí tàacáisi nucàlidéericatéucé pírí càmicáináte nucobracué pía, nùyacáináte nacái iyúwa càmiírica cachàini píichacué. Iná calúacuéca pía nùapicha siúcade càide iyúwa nudéca nacáicaalí numànicuéca pírí báawéeri manuúsiwata. Quéwa càmitaté nucobracué

pía nuwàwacáináté nuyúudàacuéca pía yéewanápinacué pìyaca cáimiétaquéri iyú Dios yáapicha. ⁸ Aibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda nuwèniacaténáté nuyáawa iyú idècunitàacá nuéwáidacatécué pía. ⁹ Néeseté imáalàacatéwa nuícha yái plata idècunitàacá nùyaca piapichacué, quéwa càmítaté nusutácué pícha plata éwítaté canáacáaníta nulí yái numáapuèrica, yá canaté wenàiwica nusàiwiquéeri irí wawàsi yàanápínáté nuyáapíná, íbatáa abéeri piná. Néeseté áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàanàacaté Macedonia yàasu cáli néese, yá nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda, ínáté yéewa nudèniaca yái numáapuèrica. Càité nuwàwaca numànica ipíchanáté nusàiwicacué pírí wawàsi piàcaténácué nuyáapíná, ipíchanáté càulenácuéca píchani. Siüca nacáide nuwàwa numànica càì mamáalàacata. ¹⁰ Càide iyúwa nùalánáwa báisíri tàacáisi íwali, yái icàlidéerica Cristo iináwaná íwali, càita nacái nudéca nuínáidacawa nucàlidáanápíná mamáalàacata Cristo iináwaná íwali mawèníri iyú aléera plasu cálicué imanúica, yái Acaya yàasu cálica, yéewanápiná casímáica nuwàwa íwalíise càiripínáta yái càmínáca nusàiwicacué pírí wawàsi nuédáanápínacué pícha plata íwalípináwa. ¹¹ Néeni, ¿cánásica nutàani càì? ¿Càmícáinásica cáininá nuicácuéca pía? Càmíirita. ¡Dios yáalíacawa cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata!

¹² Quéwa nuwàwa nucàlidaca nuèpunicawa mamáalàacata Cristo iináwaná íwali mawèníri iyú numawèniadacaténá níara cachíwéeyéica icàlidéeyéica íwaliwa náibaidacasa Dios irípiná càide iyúwa núa. Quéwa nasutácué pícha nawènipínáwa, Iná càmíta báisí náibaida Dios irípiná càide iyúwa núa. ¹³ Níacáináta meedá cachíwéeyéi icàlidéeyéica iináwaná íwaliwa Cristo yàasu apóstolcasa nía, quéwa nachíwáidacáita wenàiwica meedá. ¹⁴ Nùalíacatéwa namàníinápínáté càì, namànicáiná càide iyúwa náiwacali Satanás imàníiná. Satanás yáalimáicáiná imàcaca yáawawa cacamalánéeri iyú wenàiwica íicacaténáni càide iyúwa mèlumuúiri ángel Dios néeséeri ichíwáidacaténá wenàiwica namàníinápíná nabáyawanáwa. ¹⁵ Iná yéewa wáalíacawa Satanás yàasu wenàiwica íbaidéeyéica irí namànica càide iyúwa Satanás imàníiná. Yá náimaca nàwaliwa cayábanaméeyéicasa íwiitáise nía, íbaidéeyéicasa Dios irípiná, quéwa nachíwáidacáita wenàiwica meedá. ¡Iná nàuwicháapínacawa Dios yàasu yúuwicháacáisi iyú càiripínáta namànicáiná nabáyawanáwa!

Sufrimientos de Pablo como apóstol

¹⁶ Nusutácué pícha wawàsi ániwa, picácué píináidawa máiwitáiseca núa. Càmíta báisí nuwàwa nutàanica càì nucàlidacaténá máini nùwaliwa, quéwa iwàwacutá nutàanicuéca pírí iyúwa máiwitáiséeri máinicáinacué piwàwaca piwèntudaca píiwitáisewa Jesucristo ícha. Iná iwàwacutá canùmaséeca núa nacái achúmáanata, càide iyúwa níara áibanái cáimacáiyéica íicá yáawawa. Quéwa càmíta báisí nuwàwa nutàanica iyúwa núa. ¹⁷ Wáiwacali càmíta iwàwa wacàlidaca wàwaliwa máinicasa cayábaca wía. Quéwa iwàwacutá canùmaséeca núa achúmáanata càide iyúwa máiwitáiséeri piwàwacáinacué pèemlaca máiwitáiséeyéi itàacái meedá, níara canùmaséeyéica íicáca yáawawa. ¹⁸ ¡Iwàwacutá canùmaséeca núa nacái, nucàlidacaténá nuínáwanáwa máiwitáiséeri iyú càide iyúwa wenàiwica cachàiníri íicáca yáawawa áibanái ícha! Càita iwàwacutá nutàanicuéca pírí nuyúudàacaténácué pía, máinicáinacué piwàwaca pèemlaca yáawamita máiwitáiséeyéi itàacái. ¹⁹ Càmítacué máini cáalíacáicuéca pía càide iyúwa píináidáanáwa, quéwa piicácuéca píawawa iyúwa máiníyéica cáalíacáica áibanái ícha, Iná yéewa píideníacuéca nía casímáiri iyú níara máiwitáiséeyéica. ²⁰ Iná yéewa casímáica piicáca níara cachíwéeyéica yéewáidéeyéicuéca pía, éwita nachúulíacáanítacué píibaidaca nalí, éwita nacái nayáacáanítacué macáita plasu yáacási, éwita nacái nachíwáidacáanítacué pía, éwita nacái nanúacáanítacué pináni íwali. ²¹ Càmíta wamànicué pírí càiri wawàsi, Iná piicácuéca wia iyúwa machawáaquéeyéi càmícáináté wamànicué pírí báawéeri. Yá nacái piwàwacuéca píbáiniadaca wía íwalíise yái càmínácuéca wamàni pírí cachàiníri iyú.

Quéwa càmícáiná cáalu níara cachíwéeyéica nacàlidáanápíná nàwaliwa máini canùmaséeri iyú, Iná iwàwacutá canùmaséeca núa macàaluínáta nacái iyúwa máiwitáiséeri éwita càmícáaníta nuwàwa nutàanica càì báawacáináni. Quéwa iwàwacutá nùasáidacuéca pírí apóstolca núa, Dios íbànùerica yéewáidéeripínacué pía. ²² Níara cachíwéeyéica nacàlidaca hebrea núa. Núa nacái hebreosàirita, itàaníríca hebreo itàacái iyú. Nacàlidaca nacái israelítica nía. Núcáanítani israelítasàirita, Israel itaquérínámícáiná núa. Nacàlida nacái Abraham itaquénáinámica nía. Núcáanítani Abraham itaquérínámica nacái. ²³ Náimaca náibaidáanása Cristo irípiná. Núcáaníta nacái máini cachàiníwanái náicha, quéwa càmíta báisí nuwàwa nucàlidaca càiri wawàsica nùwaliwa, níacáiná abéta máiwitáiséeyéi natàanica càì canùmaséeri iyú nàwaliwa. Quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca pírí càì píalíacaténácuéwa báisícata apóstolca núa, Dios íbànùerica. Yá nudéca nuibaidaca Cristo irípiná cachàiníri iyú náicha. Nudéca nùuwicháacawa cachàiníwanái náicha. Nùuwidenái yúucaca núa presoíyéi íbanalículé manùba yáawírí náicha. Aibanái máini nacapèedáidacaté núa cachàiníwanái náicha. Manùba yáawírí áibanái iwàwacaté inúaca núa. ²⁴ Cinco yáawíríaté judonái nàuwicháidaca núa.

Cinco yàawiriaté nacapèèdáidaca núa cabèsi iyú treinta y nueve yàawiría. ²⁵ Máisibàawiría nacapèèdáidacaté núa àicu iyú. Abé yàawiriaté nanúadáida núa iba iyú nanúacaténaté núa. Máisibàawiriaté nùacawa manuiri úni yáacubàa nave irícu, yáté nave nasawíacawa wáicha. Abé yàawiriaté batéwa nuiscùmacawa nùyaté táiyápinama, abé èeri nacái manuiri úni yáaculé, nuwatácawa àicu íinata. ²⁶ Nudéca nuèpunícawa madécaná yàawiría, déeculé nacái núcàlidacaténá Dios itàacái. Nudéca nuchàbacawa caiyéininéeri inanàba yáacubàa; iwàwacutácaté nuèpunícawa cayéedéyéi yèewibàa nacái. Nuicácaté nacái cáalunáiri nùasu cáli néeséyéi yèewiwa, càmiyéi nacái nùasu cáli néeséyéi yèewi. Nuicácaté nacái cayéininéeri yàcalé irícu, nawàwacataléca nanúaca núa, càita nacái manacúaliré, manuiri úni yáacubàa nacái. Nudéca nuicáca cáalunáiri nèewi nacái abénaméyéi cachiwéyéi icàlidéyéica iinánaná ìwaliwa neebáidacasa Jesucristo itàacái. ²⁷ Nudéca nuibaidaca cachàiníri iyú. Nudéca nacái nùuwichàacawa càulenéeri wawàsi iyú, nuibaidacaténá Dios irípiná, íná madécaná yàawiría càmita nùalimá nuimáca cayába. Nudéca nùuwichàacawa máapicái iyú macaláaná nacái nuwàwa. Madécaná yàawiría càmita nudé nuyáaca nuyáacaléwa. Nudéca nacái nùuwichàacawa casalíníri iyú, canácaté nacái nubàle cayába.

²⁸ Nàyaca nacái manùba áiba wawàsi càulenéeri nuícha. Càita nacái macái èeri imanùbaca catùulécanáca numànica nuwàwawa nàwali macáita wenáiwica yeebáidéyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyacuéyéicawa macái cáli imanùbaca. ²⁹ Aibacaalí càmiri yeebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, yá achùmaca nuwàwa máinicáiná nuwàwaca nuyúudàca núa. Aibacaalí icaláawa Dios íicha imànicaténá íbáyawanáwa ìwalíse yái nachiwáidáanàcani, yá achùmaca nuwàwa báawanama, báawa nacái nuínáidacawa. ³⁰ Iwàwacutácaalí canùmaséeca núa pèemiacaténacué nuli, yá cayába cachàiníwanái canùmaséecaalí núa ìwali yái wawàsi yáasáidérica machawàacaca nùatá, yéewacaténá macáita nàalíacawa abéericata Diosca yái ichàiniadéerica núa. ³¹ Wáiwacali Jesucristo Yáaniri, yái Icuèriná Diosca, yái wèeripináca irí cayábèeri càiripináta, yáalíacawa núcàlidáaná nuinánáwana báisiri iyú. ³² Nùyacaalíté Damasco iyacaléná irícu, yái gobernador íbaidéericaté rey Aretas irí ichùullacaté yàasu úwináwa nacùanápínaté macái iwáiná inùmaca, yái yàcalé itéeséerica iwáináca, náibàanápínaté núa. ³³ Quéwa áibanái nayúudacaté núa, yá nalicuadacaté núa manuiri mapíri irícu yéenúlsi ìwali chènuníseeri ventana irìcubàa yàcalé iwáiná ínatáise nùanàcaténá cáli iwéré méetàucuta yàcalé íicha. Càité numusúacawa náicha.

12

Visiones y revelaciones

¹ Canápináta meedáni wacàlidacaalícué waináwaná ìwaliwa canùmaséeri iyú, quéwa níara cachiwéyéica nacàlidaca canùmaséeri iyú nàwaliwa, náimaca nadéca naicáca yéenáwanási nacáiri Dios néeséeri, íná iwàwacutá nacái núcàlidaca Wáiwacali idéca imàacaca nuicáca yéenáwanási nacáiri yáasáidacaténá nuli wawàsi yéebàanéeri iyú. ² Catorce camúí néese siúcade, núa, yái yeebáidéerica Cristo itàacái, nùacatéwa chènuniré Dios itécáinaté núa aquialénamata àta nùanàacataléta máisibáaná cáli chènuníseeri néré, yái Dios iyacàle chènuníseerica. Càmita nùalíawa asásí nùacaalítéwa néré nuíná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú. Diosta yáalíawa. ³ Nùalíacawa Dios itécaté núa aquialénamata paraíso néré, quéwa càmita nùalíawa asásí nùacaalítéwa nuíná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú nùawa. Abéerita Dios yáalíawa. ⁴ Nùacatéwa paraíso néré, yá nuémíacaté tàacáisi máiníríca íbàacanáca íná Dios càmita íbatàa wenáiwica icàlidaca áibanái íríni. ⁵ Ewita máinicáaníta cayábéericani yái nuchàbàanácawa paraíso néré, càicáaníta càmita nuwàwa nutàanca nùwaliwa canùmaséeri iyú, néese núcàlidacáita machawàacáanáca núa cháì èeriquéi. ⁶ Nuínáidacaalíwa núcàlidáanápíná cayába nuinánáwa ìwaliwatá, yá càmita nutàani máiwitáiseeri iyutá, néese núcàlida cáimiétaquéeri iyútáni, báisícáinatáni, yái nùmèeripínacátá. Quéwa càmita numànipíná càì ípíchaná áibanái iyú íyunáidaca máini yáwanáca cachàini núa ícha yái naicáanáca núa, ícha nacái yái néemíanáca núcàlidaca Dios itàacái. ⁷ Yáara yéenáwanási nacáiri nuíquéericaté, máini yáwanáiri ichúnica, máini nacái Dios yáasáidaca nuli wawàsi íbàacanéeri iyú, íná ípíchaná máini cachàinica nuicáca nùawawa áibanái ícha, yáté Dios imàacaca nuli uláicái. Yái uláicáica cáiwica nuliní càide iyúwa manuiri tufri iyacaalí wainálicu cáiwíri iyú. Siúcade Satanás yùuwichàidaca núa mamáalàacata iyú yái uláicáica. Càita Dios imàacaca nùuwichàacawa ípíchaná máini cáimacáica nuicáca nùawawa càide iyúwa wenáiwica cachàiníríca íicáca yáawawa áibanái ícha. ⁸ Máisiba yàawiriaté nusutáca Wáiwacali ícha yeedáanápínaté nuícha yái uláicáica. ⁹ Quéwa Wáiwacali ímaca nuli: “Cámíri. Quéwa nùata píapícha. Càmita pímapùa áiba wawàsi ícha yái cáinináanáca nuicáca pía. Machawàacacaalí pía, yásí wenáiwica naicápiná nuchàini amaléeri iyú cachàiníwanái. Naicácaalí pímaníca cachàiníri iyú ewita machawàacáanáca pía, yásí nàalíacawa pímanícani nuchàini iyú”, càì ímaca nuli yái Wáiwacalíca. Íná casíimáica núa machawàacáanáca núa, yéewanápiná

Cristo ichàini iyamáacawa nùwali, núsáidacaténá áibanái irí cachàiníríca Cristo íiwitáise. ¹⁰ Iná yéewa cayábaca nuwàwa machawàacáana núa, namàníná nacái nulí báawéeri nabáiniadacaténá núa; cayába nacái nuwàwa éwita catúulécanaacalí núa, nàuwichàidacaalí nacái núa Cristo iwálíse nuebáidacáiná Cristo itàacái, càulenáacalí nacái namànica nulíni. Máinícaalí machawàacaca núa, yásí máiní cachàiniwánái Cristo ichàini iyamáacawa nùwali.

Preocupación de Pablo por la iglesia de Corinto

¹¹ Nudéca nucàlidaca nuináwaná iwaliwa canúmaséeri iyú càide iyúwa máiwitáiséeri. Càmita báisi nuwàwa nutàanica càì, quéwa iwàwacutá numànicani càmicáinacué picàlida nuináwaná iwali cayábéeri iyú. Cayába cachàinitéscatáni picàlidacaalítécué nuináwaná cayábéeri iyútá, càmicáiná caná nuwèni náicha niara cachìwéeyéica peebáidéeyéicuéca irí icàlidéeyéica iwaliwa apóstolcasa núa Dios ibànuéyéicasa máiniyéyicasa cayábaca áibanái apóstol íicha. Éwita canéeri iwènicáaníta núa, càicáaníta Dios imàacaca cachàinica núa náicha. ¹² Bàaluité nuyacaalícué píapicha, yá numànicaté mamáalàacata báisíri apóstol íibaidacalé, yá càmirica wenàiwica idé imànica, ináté yéewa píalíacuéwa báisíri iyúcani Dios ibànuérica núa. ¹³ Iyacaté abéeri wawàsi càmirícaté numànicaté píri numàiníricaté áibanái irí canánama, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái áiba cáli imanùbaca: Yái nusutáanaca náicha nuyáapináwa, nuimácatáipiná nacái. Inácué cawàwanáta báawacuéca píicáca núa meedá càide iyúwa nudéca nacáicaalí numànicuécá píri báawéeri càmicáináté nusàiwicacué píri wawàsi ipíchanácué nuínataléca píri. Báawacaalícué píicáca núa, nusutácué píicha wawàsi pímacáanápínacué píwàwawa íicha.

¹⁴ Siúcade màulenáca núa nupáchiacaténácué pía àniwa máisibàawíríanápiná. Yá mamáalàacata càmitacué nusutápiná nuyáapináwa píicha, ipíchanácué nusàiwicaca píri wawàsi. Yáciná càmita cáininá nuicácuéca píasu plata, néese cáinináca nuicácuéca pía. Càmitacué nucutá píwacáidáanápíná plata nulípiná, yáciná nuicácuéca pía càide iyúwa nuénibewa, yá píalíacuéwa sùmanái càmita nàwacáida plata nasèenái irípináwa. ¹⁵ Càita nacái núucapíná macáita nùasuwa casímáiri iyú, nuyúudàacaténácué pía. Yá nacái iwàwacutácaalí numàacaca nucáucawa numànicaténácué píri cayábéeri, yá cayábaca. Càita nuwàwacué nuyúudàaca pía éwitacué pímacáicáaníta nulí càide iyúwa càimíyí máiní cáinináca íicáca núa, éwita máinícaánitacué cáinináca nuicáca pía.

¹⁶ Báisíta, càmitatécué nusutá píicha nuyáapináwa, quéwa abènaméeyéi péenáca nacàlidaca nùwali nudéca nuchíwáidacuéca pía nuchíwa iyúwa, náimaca nacái nudéca nuedácuéca píicha plata máaliacanéeri iyú. ¹⁷ Quéwa, píalíacuéwa cayába càmitaté nachíwáidacué pía needácaténá píicha plata nulípiná níai nubànuéyícatécué píatalé. ¹⁸ Nusutácaté wawàsi Tito íicha ipáchiánápínatécué pía. Nubànucaté nacái áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái yàacaténátéwa Tito yáapicha. Píalíacuéwa Tito càmitaté ichíwáidacué pía yeedácaténácué píicha plata nulípiná. Píalíacuéwa báisíri iyúcani wía pucháibaca, núa Pabloca, Tito nua wadéca wamànicuécá píri abèdanamata abèdanamacáiná wáiwitáise wáapichawáaca.

¹⁹ Cavàwanátacué píináidacawa wacàlidacáitacué píri waináwanáwa càide iyúwa wawàwaca nacáicaalí wásáidacuéca píri mabayawanáca wía. Quéwa càmita wawàwa wamànica càì, néese wataànica Dios íicápiná Cristo yáasu wenàiwicáináca wía. Yá macáita yái wacàlidéericuécá píri cháì cuyàluta irícu, wadéca wacàlidacuéca píri níai yéewanápinácué pídàwináidaca píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú peebáidacaténácué itàacái tàì íiméeri iyú, píacué wéenanái cáininéeyéica waicáca. ²⁰ Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanáta càmita nuanàapínácué píyaca càide iyúwa nuwàwaná nuanàacaalípinácué nuicáca pía. Càita nacái achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanátacué càmita pianápiná núa casímáiri núa píapichacuéwa. Nuínáidacawa cawàwanáta nàyacué abènaméeyéi péená icuísáyaquéeyéiwa, abènaméeyéi nacái báawéeyéica íicáca áibanái wenàiwica nàasu cawèníri iwálíse, abènaméeyéi nacái caluéyéica, abènaméeyéi nacái cachàimíyéica íicáca yáawawa, abènaméeyéi nacái itàaníyéica báawéeri iyú áibanái iwali, abènaméeyéi nacái icuíséeyéica íichawa áibanái, abènaméeyéi nacái cáimacáiyéica íicáca yáawawa áibanái íicha, abènaméeyéi nacái càimíyéica iwàwa abèdanaméeri íiwitáise áibanái yáapicha. ²¹ Achúmaca nuwàwa nuínáida nacáíwa cawàwanáta Nucuérina Dios imàacapíná báica núa píwalíse, nuanàacaalípinácué píatalé àniwa, yá nacái cawàwanáta iwàwacutápiná nuicháanicuécá píwali, manùbéeyéicaalí péenácué nadéca nèepùaca namànica nabáyawanáwa àniwa bàaluitéericuise àta siúca nacáide, càimíyéicáwa nacái iyamáida íimáca áiba yáapicha càmicáhuaca náinusíwa, càmirica nacái nanírísíwa.

13

Advertencias y saludos finales

¹ Yácata máisibéeri yàawíríaná nupáchiánápínácué pía. Profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái íiméerica: Aibanáicaalí iwàwa icháawáaca wenàiwica íbáyawaná nàuwichàidacaténáni, iwàwacutá natéca náapichawa pucháiba wenàiwica nacàlidacaténá íináwaná càmicáalí máisiba

nacái. Uwé, nùapinácúéwa pìataléwa máisibàawíríanápiná nùalàacaténácúé pía báawéeri íchaná. Càmicálicúé peebáida, yásí nùuwichàidacúé píawa. ² Píacué imàniyéicaté íbáyawanáwa manuísíwata bàaluité, canánamacúé nacái pía. Nùalàacúé pía macáita àniwa idècunitàacá nùyaca déeculécué píicha càide iyúwaté nùalàanácúé pía bàaluité nùyacaalítécúé píapícha yái pucháibáaná yàawíríanáca. Néeni nupáchiaacálicúé píatalé àniwa, yá càmita quirínama numàni nali cayábéeri iyú, niara imàniyéica yàacawa íbáyawanáwa mamáalàacata. ³ Cachàinipiná numànicuéca píríwa picàlidacáinácúé piwàwacasa píalíacawa asásí nutàanícaalí Cristo inùmalicúise. Cristo càmita yùuwichàidapínácúé píawa machawàaquéeri iyú, néese cachàiníri iyúpinácúé yùuwichàida píawa. ⁴ Báisíta natàtaacaté Cristo cruz ìwali idècunitàacá iyaca cháí èeri írìcu iyúwa machawàaquéeri. Quéwa siúcáise de iyaca Dios yáapícha, idèniaca nacái macáita Dios íiwitáise cachàiníri. Càita nacái machawàacaca wía cháí èeri írìcu càide iyúwaté Cristo iyáanáté quéwa wáyaca abédanamata Cristo yáapícha, íná yéewanápiná wáyaca Dios íchàini iyú, wayúudàacaténácúé pía.

⁵ Picácué píalimáida píicáwa wía, néese píináidacúéwa piwàwalicúsewa asásí báisícaalícúé peebáidacaté Cristo itàacái. Nuínáidacawa píalíacúéwa Cristo iyacué piwàwalicu. Quéwa, canácaalíni, jnésecué càmitàacá peebáida Cristo báisíri iyú! ⁶ Nutuíyàaca píalimáanápínácúé píalíacawa báisíri iyúcani wadéca weebáidaca Cristo báisíri iyú, Cristo idéca íbanúaca wía nacái wáibaidacaténá írípíná iyúwa yàasu apóstolná. ⁷ Wasutáca Dios ícha píripínácúé nacái ípíchanácúé pímaníca píbáyawanáwa. Càmita wasutá Dios càì píasáidacaténácúé wadéca wéwáidacúéca pía cayába, néese wawàwacáitacúé pímaníca cayábéeri, éwitasica áibanái ínáidacawa càmita apóstol wía, càmícáiná wàuwichàidacúé pía wásáidacaténá báisíríca apóstolca wía idèniyéica Dios íchàini wàuwichàidacaténá báawéeyéi. ⁸ Yácaína iwàwacutá wamichàidaca wenáiwica íiwitáise namànínápíná cayábéeri, càide iyúwa Dios itàacái báisíri ímáaná. Canáca yéewaná watuíyàaca namànica nabáyawanáwa yéewanápiná wàuwichàidaca nía. ⁹ Íná wàanàacaalípínácúé píatalé, yá wàanàacaalícúé pía yeebáidéeyéi iyaca tàì íméeri iyú, càmicáalí nacái iwàwacutá wàuwichàidacúéca pía píbáyawaná íwalísewa, yásí cayábaca wawàwa éwitasica áibanái íicáca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmícáiná wásáida Dios íchàini wàuwichàidacaténácúé pía. Wawàwacáita peebáidacúéca Jesucristo itàacái tàì íméeri iyú, cachànicaténácúé píiwitáise ìwali. Yá wasutácué Dios ícha píripínácúé mamáalàacata íchùmanápínácúé píiwitáise cayábéeri iyú. ¹⁰ Nudéca nutànàacúéca píri yái cuyàlutaca ípíchawáise nùacúé nuicáca pía. Nùanàacaalícúé pía imàniyéi yàacawa íbáyawanáwa nùanàacaalípínácúé píatalé, yásí iwàwacutá numànicuéca píri cachàiníri iyú, nudènicáiná Wáiwacalí íchàini nuçúacaténácúé pía. Íná nutànàacúé píri yái cuyàlutaca quéechacáwa píwènúadacaténácúé píiwitáisewa báawéeri ícha. Wáiwacalí càmita imàca nulí íchàiniwa nuwènúadánápínácúé píiwitáise Dios ícha, néese imàacaca nulí íchàiniwa nuyúudàacaténácúé pía yéewanápinácúé cachànica píiwitáise Dios ìwali.

¹¹ Yáta imanúbaca, píacué nuénánáca. Nuwàwacúé píyaca casímáiri iyú. Picutácué píyacaténá machacàníri iyú Dios íicápiná. Pímichàidacúé píiwitáisewa peebáidacaténácúé iyúwa nùalàaná pía. Abédanamacúé pímaní píiwitáisewa píapíchawáaca. Píyacué nacái matuíbanáiri iyú píapíchawáaca. Yásí yéewapínácúé Dios iyaca píapícha, yái Dios imàaquéerica wáyaca matuíbanáiri iyú, imàaquéerica nacái cáinináca waicáyacacawa. ¹² Pitàidáyacacúéca cayábéeri iyú. ¹³ Macáita níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica cháí nawàwalicúé pía.

¹⁴ Nusutácué Wáiwacalí Jesucristo ícha imànínápínácúé píri cayábéeri mawèníri iyú; càita nacái nusutáca Dios ícha imàacáanápínácúé píalíacawa piwàwalicúsewa cáininácúéca Dios íicáca pía; càitacúé nacái abédanamáanápíná píiwitáise Espiritu Santo yáapícha càiripínáta.

GÁLATAS

Saludo

¹ Núa Pablo nubànüacué piri cuyàluta. Apóstolca núa, Dios ibànüerica nucàlidacaténá itàacái wenàiwicanái irí. Càmitaté wenàiwica níái càì imàaca núa apóstolpiná càmítaté nacái wenàiwica níái càì ibànüa núa nucàlidacaténá Dios itàacái. Néese yái Jesucristoca yácata ibànüerica núa. Idéca nacái Dios ibànüaca núa, yái Wáaniri Dios imichàidéericaté Jesucristo yéetácáisi fícha. ² Macáita níái wéenanáica núpichéeyéica yebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawáwalicuéca pía. Nubànüacué piri cuyàluta piacué macáita yebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyacuéyéicawa yàcalé imanübaca Galacia yàasu càli ínatéyéica iyaca. ³ Nusutácué Wáaniri Dios fícha piri pinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínápinácué piri cayábéeri mawèñiri iyú namàacáanápinácué nacái piyaca matuibanáiri iyú. ⁴ Yái Jesucristo imàacacaté icáucawa yéetácáténáwa wáichawalíná, ipíchaná Dios yúuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalisewa. Càitè Jesucristo imànica iwasàcaténá wía fícha yái báawéeri èerica càide iyúwaté Wáaniri Dios iwàwáaná imànica walí, yái Wacuèriná Diosca. ⁵ ¡Iná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta, yái cachàiníri íwítáiseca iyéerica chènüniré cáimiétaquéeri iyú, icànéeri nacái icamaláná mèlumèluíri irícuwa! Báisíta, amén.

No hay otro mensaje de salvación

⁶ Máinicué achúmaca nuwàwa nuñáidacawa nuémíaca piináwaná ìwali, càulenáca nacái nuebáidaca yái náimáanaca piwalicué piwènúadacasacué piwítáisewa caquialéta Dios fícha. Dios idéca imáidacuéca pía yéewanápinácué Cristo imànica piri cayábéeri mawèñiri iyú quéwa pidécuéca piwènúadaca piwítáisewa peebáidacaténácué cachìwéeri tàacáisi áibanái ímèerica ìwali iwasàanápinásacué pía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ⁷ Quéwa canáca áiba tàacáisi báisiri iwasèeripináca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Néese nàyaca meedá áibanái píatalécué imèniadéeyéicuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú iná báawaca piwítáise píapichawáaca. Nawàwa nacái nawènúadaca Dios itàacái báawacaténá namànicani, yái tàacáisi icàlidéerica Cristo iwasàca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ⁸ Quéwa, péemíacué cayába, áibanáicalí icàlidacué piri áiba tàacáisi mèetàuculéeri fícha yái wacàlidéericatécué piri, yái Dios yúuwichàidacani càiripináta. Càita nacái nucàlidacaalícué piri áiba tàacáisi, yásí Dios yúuwichàidaca núa càiripináta. Càita nacái chènüníseeri àngel icàlidacaalícué piri áiba tàacáisi, yásí Dios yúuwichàidacani càiripináta. ⁹ Nudéca nucàlidacuéca piri ní quéwa siúcade nucàlidacuéca piri ániwani: Albacaalí icàlidacué piri áiba tàacáisi mèetàuculéeri fícha yái wacàlidéericatécué piri, yá Dios yúuwichàidéeripiná càiripináta.

¹⁰ Càmita quirínama nucutá cayábacaténá meedá wenàiwicanái iicáca núa, néese nucutáca cayábacaténá Dios iicáca yái numàñirica. ¡Núalimáidacaalí mamáalàacata numànica meedá càide iyúwa casíimáiná wenàiwicanái iicácatá, néese càmita Cristo yàasu wenàiwica nùatá!

Cómo llegó Pablo a ser apóstol

¹¹ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa ìwali yái tàacáisi nucàlidéericuéca piri Jesucristo ìwali, yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Càmitaté èeri mìnánái níái càì ichùníaca yái tàacáisi nàalacái iyúwa. ¹² Càmitaté wenàiwicanái níái càì imàaca nulí yái tàacáisica. Càmita nacái néewáida núa càì. Néese Jesucristocata yái imàaquéerica núalíacawa nucàlidacaténá wenàiwicanái iríni.

¹³ Pidécuéca péemíaca nuináwaná ìwali càinácaalíté numànica bàaluíté nuèpunícaalítéwa càide iyúwa judónái yéewáidáaná. Píalíacuéwa nuuwichàidacaté Dios yàasu wenàiwica mamáalàacata, máini báawéeri iyú, níara yebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Nunúacaté manúbéeyéi numáaláidacaténá nía. ¹⁴ Nuèpunícaínátéwa càide iyúwa judío íwítáise iyáaná, yáté máini numànica cachàiníri iyú náicha madécaná nunacáiyéicawa nuénánái judíoca máinicáinaté cachàiníwanái náicha numànicaté macáita machacàiníri iyú càide iyúwa wàawirináimi judío íwítáise ímáaná. ¹⁵ Quéwa ipíchawáiseté numusúaca nuicáca èeri, Dios yeedácaté núa nuíbaidacaténá irípiná. Yá cáininacáná Dios iicáca núa, iná imànica nulí cayábéeri mawèñiri iyú imáidáanápináté núa nuíbaidacaténá irípiná. Néese Dios ínáidacatéwa imàacáanápináté nuicáca Jesucristo. Yáté nuicácani. ¹⁶ Dios imàacacaté núalíacawa Dios líricani yái Jesucristoca, yéewanápiná nucàlidaca yái tàacáisi Jesucristo ìwali càmiyíyí judío irí. Idécanámité Dios imàacaca nuicáca líri, yá càmitaté nuwàwacutá áibanái wenàiwica yéewáidáanápináté núa. ¹⁷ Càmitaté nacái nùawa Jerusalén iyacàlená néré nuicácaténá níara apóstolca, Dios imáidéeyéicaté nupíchawáise. Càmitaté nusutá nuémíawa ní nùasu tàacáisi ìwali Dios imàaquéericaté nulí. Néeseté nùacatéwa machacànita Arabia yàasu càli néré. Néesetécawa nuèpüacawa Damasco iyacàlená néré.

¹⁸ Néseté másiba camuí idénáami, yá nùacatéwa áтата Jerusalén iyacàlená néré, nupáchicaténaté Pedro néré, idábánaté nùacawa yéewanápiná nùalía nuicáca Pedro. Yáté nuyamáacawa Pedro yáapicha quince èeri. ¹⁹ Quéwa canácata nuiquéeri áibanái apóstol, abéerita Santiagoquéi nuicá, yái Wáiwacali iméerérica. ²⁰ Númacuqué piri báisíiri iyú, abéerita Jesucristo yái càì imàaquéericaté nùalíacawa itàacái. Dios yáalíacawa nucàlidacuéca piri báisíiri iyúni.

²¹ Néese idécanáamité nupáchia néré, yáté nùacawa Siria yàasu cáli néré, Cilicia yàasu cáli néré nacái. ²² Níara wéenanái yeebáidéeyéicaté Cristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicatéwa yacalé imanúbaca Judea yàasu cáli íinata, càmíyécáwaté yáalía íicáca núa. ²³ Néemiácáitaté nuináwaná iwali. Càì nàimacaté nùwali: “Yáta yùuwicháidéericaté wía bàaluité, yái iwàwéericaté imáaláidaca wía ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo itàacái, siúcade yàaca yáaláaca wenáiwica neebáidáanápíná Jesucristo itàacái”, càì nàimacaté nùwali. ²⁴ Yá nàacaté Dios irí cayábèeri nùwali Dios iwènúadacáinaté írípínáwa nuíwítáise.

2

Los otros apóstoles aceptan a Pablo

¹ Néseté catorce camuí idénáami, yáté nuèpù nùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa Bernabé yáapicha, yá nutécáté Tito nùapichawa. ² Nùacatéwa néré Dios ichùullacáinaté nùanápínáwa néré. Néseté Jerusalén iyacàlená néenibàa nùacawa nàatalé níara nacuèrinánái càmíétacanéeyéica, watàanicaténá wáapichawáaca méetàucuta áibanái íicha. Yá nucàlidacaté nacuèrinánái irí yái tàacáisica nucàlidéerica càmíyéi judío irí, íiméerica Jesucristo iwasàaca wenáiwica Dios yàasu yùuwicháacáisi íicha. Nuwàwacaté cayábaca néemiaca nùasu tàacáisi ípíchanáté canáca iwèni yái íibaidacalésica numáníricaté Dios írípíná, càita nacái yái íibaidacalési numánírica siúcade. ³ Néenialíté abénaméeyéi cachíwéeyéica nacàlidacaté iwàwacutáanása namànica circuncisión Tito irí, yái nùapichéerica griegosàiri, càmírica judío. Quéwa níái nacuèrinánáica càmítaté nachùulla Tito namánínápiná irí circuncisión. ⁴ Níara ichùulléyécaté namánínápiná circuncisión Tito irí, cachíwéeyéica nía meedá icàlidéeyéicaté íináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái. Nawàlúacatéwa wèwiré íbàacanèeri iyú. Yá nawàwacaté nacháawáaca waináwaná iwali càmícináté wamàni macái càulenèeri wawàsi profeta Moisés ichùulíericaté israelitanái imànica nàacaténaté Dios icàalúiná. Quéwa Cristo Jesús iwasàacaté wía Moisés yàasu tàacáisi íicha. Càité cachíwéeyéi namànica nawàwacáinaté nadactuaca wía wamánínápináté àniwa càide iyúwa Moisés ichùullaná israelitanái bàaluité. ⁵ Quéwa càmítaté weebá natàacái íbatàa abèeri momentopínáta, wawàwacáinaté wacuúcuéca píripínái yái tàacáisi báisíirica íiméerica Jesucristo iwasàaca wenáiwica Dios yàasu yùuwicháacáisi íicha mawèníiri iyú.

⁶ Níái nacuèrinánái áibanái íiquéeyéica càmíétaquéeri iyú, càmítaté nachùulla nucàlidáanápíná áiba wawàsi wàlisài càmíyéi judío irí, néese cayábacaté naicáca nucàlidáanaté Jesucristo íináwaná. Quéwa càmítaté nucutá cayábaanápíná naicáca núa éwita càmíétacanéeyéicáaníta nacuèrinánáica nía, càmíciná Dios íicá abèeri wenáiwica iyúwa cayábèeri áibanái íicha. ⁷ Càmítaté nachùulla nucàlidáanápínáté áiba wawàsi wàlisài, néese nàimacaté nùwali báisícata Dios ichùullacaté nucàlidáanápíná itàacái càmíyéi judío irí, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenáiwica Dios yàasu yùuwicháacáisi íicha; càité nacái Dios ichùullacaté Pedro icàlidáanápíná yái tàacáisi judíonái irí. ⁸ Dios íbànùacáinaté Pedro iyúwa apóstol icàlidacaténá Jesucristo íináwaná iwali judíonái irí. Càita nacái Dios íbànùaca núa iyúwa apóstol nucàlidacaténáni càmíyéi judío irí.

⁹ Ináté Santiago, Pedro nacái, Juan nacái, níái áibanái íiquéeyéicaté iyúwa nacuèrinánáiwá, nàta yáalíacatéwa Dios imànicaté null yái cayábéerica mawèníiri iyú, imàacaténaté nucàlidaca itàacái càmíyéi judío irí. Néseté náibáaca nacáapiwáaca wáapicha, núa, Bernabé nacái nàasáidacaténá casímáica naicáca wía iyúwa nàacawéeyéináwa iyúudéeyéica nía. Yáté abédanamata náiwítáise nacái wáapicha wacàlidáanápínáté Jesucristo íináwaná iwali càmíyéi judío irí idècunitacáca áibanái apóstol íibadaca Dios írípíná nucàlidacaténá itàacái judíonái irí. ¹⁰ Nasutácaté wáicha abèeri wawàsi meedá wayúudáanápínáté catúulécaneeyéi wenáiwica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita nùalimáidaca numànica cáallacáiri iyú càiripínáta.

Pablo reprendé a Pedro en Antioquía

¹¹ Quéwa Pedro idécanáamité yàanàca Antioquía iyacàlená néré, néese nùalàacani cachàníiri iyú imànicáinaté yàacawa áiba wawàsi báawèeri. Càité imànica; ¹² Quéechatécáwa Pedro imànicaté cayábèeri, yáté iyáaca iyáacaléwa wéenanái yáapicha, níara càmíyéica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néseté abénaméeyéi judío yàanàca néré nacái, níái judío Santiago íbànùéyécaté néré, Jerusalén iyacàlená néeseeyéi. Idécanáamité nàanàaca, yá báawacaté naicáca Pedro, yàacawéeridacáinaté càmíyéi judío. Ináté Pedro iwènúacawa càmíyéi judío íicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmítaté iyáa iyáacaléwa náapicha càì

quirinama cáalucáináté Pedro iicáca níái judío yàanèyèicáté Jerusalén néese, casacàcáiná judíonái iicáca càmiyéi judío. ¹³ Néeseeté áibanái judío iyéyèicáté yàcalé iricu yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, abédanamata namànica náiwitáisewa Pedro yáapicha, namànicaténá càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise. Yáté càmita quirinama Bernabé yàcawéeridaca wéenanái càmiyéi judío. ¹⁴ Nuicacáté càmita namàniná càide iyúwa báisiri tàacáisi yéewáidáná wía, yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàcáisi ícha mawèníri iyú, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. Ináté nùlàaca Pedro cachàiníri iyú nàacuésemi macáita níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicátéwa néré. Nùumacaté Pedro írì: “Pía judíosàirica, quèechatécáwa pìacawéeridacaté wéenanái càmiyéica judío càide iyúwa càmiri judío, pìalacáinátéwa càmínaca Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, íná ¿cáná pìchùulla càì nàyaca càide iyúwa judío íiwitáise íyáaná, níái wéenanái càmiyéica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái?” càité nùumaca Pedro írì.

Los judíos y los no judíos alcanzan la salvación por la fe

¹⁵ Néeseeté nùumaca Pedro írì: “Pía, nùu nacái, wíata asáiyéi iyúwa judíonái, càmítaté wamàni iyúwa càmiyéi judío imàniná, càmiyéica yeebáida Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. ¹⁶ Quéwa éwita judíocáaníta wía, càicáaníta wáaliacawa càmita mabáyawaná Dios iicáca wía ìwalíise yái wamànináca càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté. Néese mabáyawanáca Dios iicáca wía abéerita ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo. Iná wía nacái judíoca wadéca weebáidaca Jesucristo yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo, càmita ìwalíise yái wamànináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Canácáiná wenàiwica Dios íiquéeri mabáyawanéeri iyú ìwalíise yái imànináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná”, nùumacaté Pedro írì.

¹⁷ Uwé, càita weebáidaca: Mabáyawanáca Dios iicáca wía wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. Iná áibanái judío càmiyéi yeebáida Cristo náimaca wàwali càicasa wíade iyúwa càmiyéi judío cabáyawanéeyéica, càmícáiná wachùulla wenàiwica namànica macáita càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Iná náimaca Cristo idécasa cabáyawanáca imànica wía. ¡Càmírìta! ¹⁸ Néese cabáyawanáca wía báisiri iyú wèepuacaalí wéewáidaca wenàiwica iwàwacutáanápinása namànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ichùullaná yéewacaténása cayábaca Dios iicáca wía. Wadéca wásáidaca càmita Dios iicáca wía mabáyawanéeri iyú ìwalíise yái cayábéerica wamànírica. ¹⁹ Yái tàacáisi Dios imàquèericaté profeta Moisés írì yásáidacaté nulí iwàwacutáanáaté nuétácawa nubáyawaná ichùullacawa càmícáináté nudé numànica macáita machacàniri iyú càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía. Quéwa Cristo yéetátéwa cruz ìwali nuíchawalíná ipíchaná Dios yúuwicháidaca nùu nubáyawaná ìwalíisewa. Siúcade nùyaca abédanamata Cristo yáapicha. Iná yái tàacáisi Dios imàquèericaté Moisés írì càmita quirinama icháawàca nubáyawaná. Càmita nacái nucutá Dios iwasàca nùu yàasu yúuwichàcáisi íchawa ìwalíise yái numànináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Càité Dios imànica nulí nùyacaténá machacàniri iyú siúcade càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Siúcáisede càmita nùya núcáuca iyúwa, néese Cristo ícauca iyúcata càì nùyaca. Iná yéewa idècunitàacá nùyaca cháì èeri iricu, yái nuebáidaca Dios Iri itàacái, yái càmínèericaté iicáca nùu, imàquèericaté nacái ícáucawa yéetátaténáwa nuíchawalíná. ²¹ Càmita caná iwèni nuicáca yái Dios imànináca walí cayábéeri mawèníri iyú, néese nùalíacawa Cristo yéetátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. Néeni, mabáyawanácaalíté Dios iicáca wía ìwalíise yái wamànináca càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ichùullaná wamànica, yá canáca iwèni meedá yái Cristo yéetáanácawatá.

3

La ley o la fe

¹ ¡Píacué Galacia yàasu calí néeseeyéica, càmítacué píináidawa cáalíacáiri iyú! Aiba wenàiwica idéca ichiwáidacuéca pía, íná píináidacuécawa máiwitáiseeri iyú, yá pidécuéca peebáidaca cachiwéeri tàacáisi. Nucàlidacatécué píri Jesucristo iináwaná ìwali máini machacàniri iyú. Nucàlidacatécué píri Cristo yéetáanáatéwa cruz ìwali wáichawalíná. Yáté píalacuéwa cayába amaléeri iyúni caná yéewaná Jesucristo yéetátéwa, càide iyúwa nudéca nancáicalicué numèacaca píicáani pitufi iyúwa. ² Péemiacué cayábani: Píalacuéwa Espírítu Santo càmítaté iwàlùawa piwàwaliculé ìwalíise yái pímanínácuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi Dios imàquèericaté profeta Moisés írì. ¡Càmírìta! Néese Espírítu Santo iwàlùacatécué piwàwaliculé peebáidacáináté yái tàacáisi péemièricatécué, yái Jesucristo iináwanáca, iwasàca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàcáisi ícha. Iná píalacatécué amaléeri iyúni Espírítu Santo càmítacué iwàlùawa piwàwaliculé ìwalíise yái pímanínáca iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. ³ ¿Cánásicué yéewaná máini máiwitáiseca pía? Pidàbacatécué pèepunicawa Cristo yáapicha Espírítu Santo ichàini iyú, íná siúcade, ¿cánacué piwàwa píalimáidaca piyaca machacàniri iyú pìchàini iyúcuéwa meedá? ⁴ Yái Espírítu Santo idéca imànícúéca

piri madécaná cayábéeri. ¿Cánacué piwàwa piúcaca píchawa siúcade meedá macáita yá cayábéerica? ¡Nutuíyáaca càmílinápinacué pimáni còi! ⁵ Dios idéca imàacacuéca piri Espíritu Santo, yá siúcade Dios imànica iyaca pèewi yá canáca áiba yáaliméeri imànica. Dios càmítacué imáni piri càiri cayábéeri iwalíse yá pimànínacuéca càide iyúwa itaacái bàaluisàimi ímáaná, yá itaacáisi Dios imàaquericaté profeta Moisés irí. Néese Dios imànicuéca piri yá cayábéerica iwalíse yá peebáidáanacuéca itaacáisi péemiëricatécúe Cristo iwalí.

⁶ Abraham yeebáidacaté Dios, yáté mabáyawanáca Dios iicácani. ⁷ Iná iwàwacutácué piallacawa cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná, Dios iicáca nía iyúwa báisiyéi Abraham itaquénánami. ⁸ Dios itaacái yáasáidaca walí Dios ímáidacatéwa bàaluité iwasáanápinaté càmílyéi judío nabáyawaná íchawa, yéewacatená mabáyawanáca iicáca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéipinacaté Dios. Càité Dios icálidaca Abraham írini bàaluité, yá itaacáisi cayábéerica. Dios ímacaté Abraham írí: “Numànipiná cayábéeriwa macái èeri mìnáná írí yeebáidéeyéica núa càide iyúwa peebáidáaná”, ímacaté yá Diosca. ⁹ Iná yéewa macáita wenáiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica, Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwaté imániná Abraham írini, yá yeebáidéericaté Dios nacái.

¹⁰ Abénaméeyéi wenáiwica iwàwaca mabáyawanáca Dios iicáca nía iwalíse yá namànináca càide iyúwa Moisés yáasu itaacáisi ímáaná. Quéwa càmíta náalimá namànica machacànírí iyú macáita càide iyúwa yá itaacáisi ichùullaná namànica. Iná cabáyawanáca nía, iwàwacutá nacái néetácawa nabáyawaná ichùullacawa, yácáiná áiba profeta itànàacaté Dios itaacái ímèerica: “Iwàwacutá yéetácawa íbáyawaná ichùullacawa cawinácaalí càmírica imáni mamáalàacata macáita càide iyúwa Moisés yáasu itaacáisi ichùullaná”, ímaca. ¹¹ Iná wáallacawa amaléeri iyúni canácata wenáiwica mabáyawanéeripiná Dios iicáca iwalíse yá imànináca càide iyúwa Moisés yáasu itaacáisi ímáaná. Yácáiná áiba profeta itànàacaté Dios itaacái ímèerica: “Mabáyawanáca Dios iicáca níawamita yeebáidéeyéica Dios. Náyapiná Dios yáapicha càiripináta”, ímaca yá Dios itaacáica. ¹² Quéwa yá itaacáisi Moisés itànèericaté càmíríta ichùulla wenáiwica yeebáidáanápiná Dios, néese yá itaacáisi ímacáita meedá: “Cawinácaalí imánirica càide iyúwa yá itaacáisi ímáaná, yáta mabáyawanéeripiná Dios iicáca”, ímaca. Quéwa canácata èeri mìnali yáaliméeri imànica càide iyúwa yá itaacáisi ímáaná, ínáté iwàwacutá macáita wéetácawa wabáyawaná ichùullacawa.

¹³ Cristo idéca iwasáaca wía ícha yá yùuwichàacáisi yàanèeripináca wàwali iwalíse yá càmínáca wamáni càide iyúwa Dios itaacái ímáaná, yá itaacáisi Moisés itànèericaté. Dios imàacacaté yáasu yùuwichàacáisi yàanàca Cristo iwalí yéetátacaténátéwa wáichawalíná. Wáallacawa Dios yáasu yùuwichàacáisi yàanàacaté Cristo iwalí yácáináaté áiba profeta itànàacaté Dios itaacái ímèerica: “Cawinácaalí nachanàidéerica àicu iwalí yéetátacaténáwa, náimapiná iwalí Dios idéca yùuwichàidacani manuúiwata”, ímaca. ¹⁴ Càité Cristo Jesús yéetátacatéwa píchawalínacué yéewanápiná Dios imànicuéca nacái piri yá cayábéerica icálidéericaté iwalí Abraham írí, piacué càmílyéica judío yeebáidéeyéica Cristo Jesús itaacái, yéewanápiná nacái macáita wía weedáca Espírítu Santo wawàwaliculéwa càide iyúwa Dios ímáaná weebáidacaalí Jesucristo itaacái.

La ley y la promesa

¹⁵ Piacué nuénánáca, siúcade nucálidacué piri comparación nàwali níái cháí èeri írícuyéica: Asíali imànicaalí wawàsi áiba wenáiwica yáapicha, yá natànàaca nàasu wawàsi íináwaná iwalíwa cuyàluta írícu. Néese natànàaca náipidenáwa cuyàluta írícu nàasáidacatená cawèníricani, yá wawàsi namánirica náapichawáaca. Yá canáca yéewaná áiba wenáiwica yúucaca yá wawàsica, càmíta nacái yéewa áiba wenáiwica itùculladaca itaacáisi quiríta. ¹⁶ Càité nacái Dios icálidaca Abraham írini cáimiétacanéeri iyú imàninápinaté Abraham írí cayábéeri, itaquérinámi írí nacái. Yá itaacáisi càmíta íma “itaquénánami”, ímáanáca manùbéeyéi, néese íma “itaquérinámi”, ímáanáca abéeri wenáiwica. Yá Abraham itaquérinámi yácata yá Cristoca. ¹⁷ Yácata nuwáwéericuéca núumaca piri: Dios imànicaté wawàsi Abraham yáapicha, néese cawènírica Dios imànica yá wawàsi ípidená iwalíwa máini cáimiétacanéeri iyú. Néseté cuatrocientos treinta camuí Abraham yáasu èeri idénáamité àniwa, yá Dios imàacacaté itaacáiwica profeta Moisés írí, nalípiná níara israelítaca. Moisés yáasu itaacáisi càmíta yéewa canéerica iwèni imànica yá idàbàanéeri wawàsica Dios imànicaté Abraham yáapicha. Càmita nacái yéewa Moisés yáasu itaacáisi canéerica iwèni imànica Dios itaacái bàaluitéeri cachàiníwaná Moisés yáasu itaacáisi ícha, Dios icálidacáinaté Abraham írini cáimiétacanéeri iyú madécaná camuí Moisés yáasu itaacáisi ipíchawáiseté. ¹⁸ Càmita Dios imàni walí cayábéeri iwalíse yá wamànináca càide iyúwa Moisés yáasu itaacáisi ímáaná. Néese Dios icálidacaté Abraham írini cáimiétacanéeri iyú imàninápinaté nalí cayábéeri mawèníri iyú, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Iná wáallacawa càmíta yéewa weedáca walíwa yá cayábéerica iwalíse yá wamànináca càide iyúwa Moisés yáasu itaacáisi ímáaná.

¹⁹ Siúcade cawàwanáta áibanái iwàwa isutáca yéemlawa núa cánaté yéewaná Dios imàacaca itàacáíwa profeta Moisés irí ichùullacaténaté israelitanái. Uwé, Dios imàacacaté nalí itàacáíwa yéewanápiná wáalfacawa cabáyawanáca macáí èeri mìnánái, càmita nacáí wamàni càide iyúwa Dios ímáaná. Iwàwacutácaté namànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná àta Abraham itaquérinámi yàanàacatalétaté aléi èeri iriculé, yáí Cristoca, Dios icàlidèericaté irí cáimiétacanéeri iyú imàacáanápinaté Cristo imànica cayábèeri èeri mìnánái irí. Dios imàacacaté tàacáisi yàasu àngelnái iríwa nacàlidacaténaté itàacáí Moisés irí, néese Moisés ichùullacaté israelitanái namàninápinaté càide iyúwa Dios ímáaná. ²⁰ Quéwa abéerita yáí Dios itàanírícaté Abraham irí, càmitaté Dios ibànù. àngelnái nacàlidacaténaté Abraham irí Dios imàninápinaté irí cayábèeri mawèníri iyú. Iná yáí wawási Dios imàninírícaté cáimiétacanéeri iyú Abraham yáapicha, cachàinírícani Moisés yàasu tàacáisi ícha.

El propósito de la ley

²¹ Yáí tàacáisi nucàlidèericuéca pírí càmita ímáaná profeta Moisés yàasu tàacáisi yùuwide imànica Dios itàacáí, yáara wawási Dios imàninírícaté cáimiétacanéeri iyú Abraham yáapicha. çCàmíríta! Néese Dios càmita mabáyawaná íicáca wía ìwalíse yáí wamànináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ichùullaná wía. Iná Moisés yàasu tàacáisi càmita yáalimá yàaca wacáuca càmiri imáalàawa. ²² Càita nacáí Dios itàacáí icàlidaca walíni: Wabáyawaná ichàini idacúaca wía iyúwa presoíyéi, macáita wía èeri mìnánáca. Càica Dios itàacáí ímaca yéewanápiná cawínácaalí yeebáidèeyéica Jesucristo nàalimáanápiná needáca nalíwa yáí cayábèerica Dios ímèericaté cáimiétacanéeri iyú imàninápinaté nalí.

²³ Ipichawáséte Jesucristo yàanàca aléi èeri iriculé, wía judíoca càmitaté yéewa weebáidacani iwasácaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yáí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise ichùullacaté wía cachàiníri iyú, idacúacaté wía nacáí iyúwa presoíyéi, cabáyawanácinaté wía. Càité wàyaca, wía judíoca, àta Dios imàacatalétaté wáalfacawa iwàwacutáanaté weebáidaca Jesucristo. ²⁴ Péemiacué comparación: Càasuíri asíali idèniaca yàasu wenàiwicawa icuèrica íwacali yéenibewa. Càita nacáí yáí Moisés yàasu tàacáisca, càicaténide iyúwa Dios yàasu wenàiwica icuèricaté wía judíoca àta Cristo yàanàacatalétaté yéewanápiná mabáyawanáca Dios íicáca wía ìwalíse yáí weebáidánáca Cristo. ²⁵ Quéwa Cristo idéca yàanàca, iná weebáidaca itàacáí. Càmita quirínama profeta Moisés yàasu tàacáisi icúaca wía, càide iyúwa càasuíri yàasu wenàiwica càmita icù. íwacali yéenibewa, béeyéicaalí nía. Néese Cristo icúaca wía siúcáise. ²⁶ Yá nacáí Dios yéenibecuéca pí. macáita, píacué càmiyéica judío peebáidacáinuéca Cristo Jesús itàacáí. Yá píyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ²⁷ Bàaluité píbautizácuéca wía píasáidacaténácuéca peebáidaca Cristo Jesús, yá pídbacatécué píyaca abédanamata Cristo yáapicha, píyacuéca nacáí siúcade càide iyúwa Cristo íiwitáise iyáaná. ²⁸ Càinináca Dios íicáca wía macáita abédanamata. Canácata wenàiwica Dios íiquèerica iyúwa áiba íiwitáaná judíonái ícha, judíocaalí wía, càita nacáí càmiyéicaalí judío wía, càita nacáí áibanái yàasu wenàiwicaalí wía, càita nacáí yéepunicaaliwa máiwacalináwaca wía, càita nacáí aslanácaalí wía, càita nacáí inanácaalí wía, néese wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá cayábaca Dios íicáca wía macáita abédanamata. ²⁹ Yá nacáí Cristo yàasunácaalícué pí, yásí Dios íicácuéca pí iyúwa Abraham itaquénáinámi nacáí. Càipíná nacáí Dios imànícúca píriwa yáí cayábèerica càide iyúwaté icàlidáanaté Abraham írini cáimiétacanéeri iyú.

4

¹⁻² Siúcade nucàlidacué pírí comparación píaliacaténácuéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ìwali, yáí áiba íiwitáanáca tàacáisi Jesucristo itàacáí ícha. Cawínácaalí wenàiwica imàniyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná nawáwacáiná cayábaca Dios íicáca nía, càica níade iyúwa càasuíri líri idècunitáacá sùmàicani. Càmitàacá yéewa idèniaca yáaniri yàasu cawèníriwa. Iwàwacutá imànica càide iyúwa icuèrinánái ímáaná. Iná càicanide iyúwa nàasu wenàiwica íbaidèerica mawèníri iyú càiripináta. Quéwa yáí sùmái yáanirica idéca imàacaca abé èeripíná, béericatèlèpináta yáí lírica. Iná yéewa yàanacaalí ùculliri yàasu èeri, yásí namáacaca idèniaca yáaniri yàasu cawèníriwa. Yáí ùcullirica, càicanide iyúwa wía iyéeyéica abédanamata Jesucristo yáapicha. Wáaniri Dios idéca yàaca walí yáí cawènírica: Idéca iwasáca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa ìwalíse yáí weebáidáanáca Jesucristo. ³ Bàaluité càicuéca wíade iyúwa yáí sùmái nachuulíericaté. Wàyacaté càide iyúwa nàasu wenàiwica íbaidèeyéica mawèníri iyú càiripináta, demonionái idacúacáinaté wáiwitáise bàaluité, níara báawéeyéica àngelca icuèyéica yàasu cáli chènuníseeyéiwa, ichuuliyéica nacáí èeri mìnánái íiwitáise càmiyéica yáalía Dios ìwali. ⁴ Quéwa Dios íináidacatéwa ibànùanápinaté líriwa aléi èeri iriculé, iná yéenáiwáná yàanacaalíté, yáté Dios ibànùaca líriwa imusúacaténáwa abéechúa inanái ícha. Judíosàiricaténi, iná imànicaté càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, iyúwa nacáí Dios itàacáí ímáaná, yáí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùullacaténá judíonái. ⁵ Dios

ibànùcaté Iiriwa iwasàcatená wía fícha yái càulenéeri tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise, wía judioca. Càité Dios Iiri iwasàca wía, iwasàcué nacái pía, Dios yeedácaténá wía macáita yéenibepínáwa. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná cayábáanápíná Dios iicáca wíatá. ⁶ Néese yàasáidacaténá Dios yéenibeca wía, yá Dios ibànùca walí Espíritu Santo wawàwaliculé, yái Espíritu Dios Iiri ibànùrica. Iná yéewa wáimaca Dios irí Espíritu Santo íiwitáise iyú: “¡Pía, Wáaniri, cáininéerica waicáca!” Iná yéewa wáimaca. ⁷ Càita Dios isùmàireca pía, càmita quirínama demonio idacúa píiwitáise càmicáiná nàasu wenáiwica pía quirínama, néese Dios Iiri idéca iwasàca pía náicha. Siúcáisede Dios isùmàireca pía, Iná Dios idéca nacái iwasàca pía yàasu yúuwichàacáisi fíchawa.

Pablo se preocupa por los creyentes

⁸ Píacué càmíyéica judío, bàaluité càmítacué píalíawa Dios Iwali, yáté càicuéca píade iyúwa demonio yàasu wenáiwica, demonionái idacúacáinácué píiwitáise, píacaténaté nacáaluíná, níara cuwáináica, lípidenéeyéica diosnáí, bàaluitécáiná píyúunáidacuéca báisiri Diosca nía. ⁹ Quéwacué siúcade píaliacuécawa Dios Iwali. Cayába cachàini nùumaca Dios idéca iicácuéca píupalé quéechatécáwa imànicaténácué píri cayábéeri. Iná ¿cánácué píwàwa pèepúacawa Dios fícha peebáidacaténá demonio itàacái àniwa, níai canápinéeyéica càmíyéicúe yáalimá iyúudáca pía? ¿Cánácué píwàwa pímacaca nadacúaca píiwitáise àniwa? Pidàbacaalícué pímanica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná cayábáanápíná Dios iicácuéca pía, yási càicuéca píade iyúwa wenáiwica iwàwéeyéica demonio nadacúaca íiwitáise. ¹⁰ Aibanái idéca ichiwáidacuéca pía, Iná pidécúaca pídbaca pímanica macái culto íiwitáaná càide iyúwa judíonái imàníná sábadu írìcu, áiba èeri nacái, quéeri imanùbaca nacái, camuí imanùbaca nacái. Càitacué pímanica madecaná culto cayábáanápínácué mádáimí Dios iicáca pía, píyúunáidacáinácué píwasáanápíná píawawa Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha íwalíse yái pímaníinaca culto. ¹¹ Iná máini achúmaca nuwàwa nuínáidacawa píwalicúe cawáwanáta canáca iwèni yái nuéwáidáanátécúca pía. Peebáidacaalícué cachíwéeyéi yàasu tàacáisi, yási canáca iwèni meedá yái nuéwáidáanátécúca pía.

¹² Píacué nuénánáica, nusutácué pícha wawási manuúswata. Piyacué càide iyúwa nùyaná. Càmita numáni mamáalàacata càulenéeri wawási judíonái imàníríca cayábáanápíná náapícha Dios. Néese nuíbaca nuwàwawa abéerita Jesucristo iwéré iwasàcaténá núa Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha càide iyúwacué píbáanaté píwàwawa Jesucristo iwéré peebáidacaalícué itàacái quéechatécáwa. Bàaluité nùyaacalícué píapícha, càmítate pímaní nuli báawéeri. ¹³ Píaliacuéwa nùuwichàacatéwa uláicái iyú quéechatécáwa nucálidacaalícué píri yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàca wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ¹⁴ Yái nùuwichàanácawa uláicái iyú yáalimáidacatécúe iicáwa pía báawáanápínaté píicáca núa, nùasu tàacáisi nacái, máinicáiná báawaca yái uláicáica. Quéwacué càmítate báawa píicáca núa uláicái íwalíse. Càmitaté nacái píicáca píchawa núa, néese píitáidacatécúe núa cayábéeri iyú, peedácatécúe núa píataléwa càide iyúwa idéca nacáicaalí Dios yàasu ángel yàanàca píatalécúe; pímanícatécúe nuli cayábéeri càide iyúwa idéca nacáicaalí Jesucristo yàanàca píatalécúe! ¹⁵ ¿Cánácué càmita casímái píwàwa nùapícha càide iyúwaté quéechatécáwa? Nùalimácué nucálidaca píinàwaná Iwali cayábéeri iyú máinicúca píwàwacaté píyúudáca núa, Inaté píalimácaalícué pímusúadaca pítuíwa pímacacaténácué nutuúpinátáni, yái pímanícatécúe càiritá. ¹⁶ Quéwa siúcade nuínáidacawa cawáwanátacué píicáca núa càide iyúwa píùwidewa, íwalíse yái nucálidáanátécúe píri báisiri tàacáisi.

¹⁷ Níara cachíwéeyéica nàacúe pícáaluíná, namànicúca píri máini cayábéeri iyú nacái cáininácaténácué píicáca nía, quéwa càmítacué nawàwa píri cayábéeri. Nawàwacué báawaca píicáca wía píicácaténácué níata cáimiétaquéeri iyú. ¹⁸ Cayába cuémíaca níabanái íinàwaná Iwali namànicaalícué píri cayábéeri nawàwacáiná nayúudácuéca pía. Cayába nacái namànicaalícué píri cayábéeri càiripínáta, càmíríta abèta nùyacatáitacué píapícha. ¹⁹ Píacué cáininéeyéica nuicáca càide iyúwa nuénibewa, máinicúe achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa píwalicúe àniwa càide iyúwa achúmáaná inaná iwàwa úuwichàacaalíwa cáiwíri iyú umusúadacaténá íicá èeri. Yái nùuwichàapínáwa nuwàwalicúsewa mamáalàacata àta peebáidacataléta Cristo itàacái tàí ímèeri iyú pídeníacaténácué Cristo íiwitáise manuúswata. ²⁰ ¡Máinicúe nuwàwaca nùyaca píapícha siúcade nutàanícaténácué píapícha éeréeri iyúta, càmicáiná nùalíca cayába càinácaalícué iwàwacutáaná nùumaca píri!

El ejemplo de Agar y Sara

²¹ Pícalídacué nuli abéeri wawási, píacué càmíyéica judío iwàwéeyéica idacúaca íiwitáisewa pímanícaténácué càide iyúwa càulenéeri tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùulícaténaté judíonái. Báisícaalícué píwàwa pímanica càide iyúwa yái tàacáisi ímáaná Dios iwasáanápínácué pía yàasu yúuwichàacáisi fíchawa, néese ¿cánácué càmítacá pèewáidawa Iwali cayábéeri iyú píalícaténácuéwa càinácaalí ímáaná? ²² Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté íimaca: Abraham idèniacaté ínuwa idàbáanéechúa lípidenéechúaca

Sara, càmíchúaca yàasu wenàiwica. Idènlacaté nacái línuwa lípidenéechúa Agar, úái Sara yàasu wenàiwicaca íbaidéechúaca nali mawèníri iyú càiripináta. Abraham idènlacaté líriwa Ismael Agar yáapicha. Idènlacaté nacái líriwa Isaac Sara yáapicha. ²³ Uái Agarca, nàasu wenàiwica íbaidéechúaca nali, udéericucaté, néese umusúadaca íicá èri càide iyúwa macái èri mìnánái imànfíná. Quéwa úái Saraca, càmíchúataté nàasu wenàiwica, umusúadacaté íicá èri Dios imànicínáté yái càmírca wenàiwica idé imànica, càmícínáté yáalímá Sara udéericu, quéwa Dios ichàiniadacaté úa udènlacaté uíriwa Abraham yáapicha càide iyúwaté Dios icàlidáaná Abraham írini quéchatécáwa, cáimiétacanéeri iyú. ²⁴ Yái tàacáisi pucháiba inanái íwalírca yáasáidaca walí comparacón. Níai pucháiba inanáica íimáanáca càicanide iyúwa pucháiba wawási Dios imàníricaté wenàiwicanái yáapicha yàasu wenàiwicacaténáté nía. Abéeri wawási yácata yái Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté ichùulacaténá israelitanái nàyamáacaalítéwa mawiénita manuiri dúli íri lípidenéeri Sinaí, Dios imànicatáicaté náapicha wawási icùanáté nía. Yái Moisés yàasu tàacáisca, càicanide iyúwa Agar, úái nàasu wenàiwica íbaidéechúacaté mawèníri iyú càiripináta. Péemlacué comparacón: Macái sùmai imusuéricatéwa nàasu wenàiwica lícha iwàwacutácaté íbaidaca yáatúa íiwacali íriwa mawèníri iyú càiripináta. Càita nacái cawínácaalí wenàiwica iwàwéeyéica ísímáidaca Dios íwalíse yái namànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná, càica níade iyúwa áibanái yàasu wenàiwica íbaidéechúacaté mawèníri iyú càiripináta. ²⁵ Iná Agar íimáanáca càicanide iyúwa Sinaí yàasu manuiri dúli, iyéerica Arabia yàasu cáli íinata. Siúcade Jerusalén iyacàlená mìnánái càmíyíei yeebáida Jesucristo itàacái càica níade iyúwa Agar yéenibe, úái nàasu wenàiwica íbaidéechúacaté mawèníri iyú càiripináta, níacáiná judiónái namànica mamáalàacata càide iyúwa bàaluisáimi tàacáisi íimáaná Moisés itànèericaté ichùulacaténá israelitanái, quéwa canácatáita náalímá càí nawasàaca níawawa Dios yàasu yúuwicháacáisi lícha. ²⁶ Quéwa úái Saraca, càmíchúataté nàasu wenàiwica, íimáanáca càicanide iyúwa wáyacàlepiná chènuníseeri lípidenátaléca wálisai Jerusalén, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Canácata idacuèri wía iyúwa nàasu wenàiwica íbaidéeyéica mawèníri iyú càiripináta, Jesucristocáiná idéca iwasàaca wía lícha yái càulenéeri tàacáisca Moisés ichùulíericaté iyú israelitanái. ²⁷ Wáalíacawa wadèniaca wáyacàlepináwa yái Jerusalén iyacàlená chènuníseerica, yácáiná áiba profeta itànàacaté comparacón Jerusalén íwali Dios ínùmallicúse. Càica íimáanáca yái comparacónca: Píacué Jerusalén iyacàlená chènuníseeri mìnánáica. Aibanái íicácuéca pía iyúwa máisibáanata meedá càide iyúwa abéechúa inanái càmíchúwa yáalímá idèniaca yéenibewa. Quéwa, siúcade casímáicué píwáwa manuísíwata, píimáidacué casímáiri iyú nacái. Manùbapínacué pía náicha níara imàníyéica mamáalàacata càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi bàaluisáimi íimáaná cayábáanápíná Dios íicáca nía, càica íimáanáca yái comparacónca. ²⁸ Píacué nuénánáica, càicuéca píade iyúwa Abraham líri lípidenéericaté Isaac. Píatacué Dios íiquéeyéica iyúwa Abraham itaquénánáimi. Píatacué Dios icàlidéeyéicaté íwali Abraham íri itaquénánápínáté nía, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁹ Quéwa siúcade áibanái judío càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái namànica walí báawéeri càide iyúwa Agar líri Ismael imànínaté báawéeri Sara líri íri, lípidenéericaté Isaac. Yái Ismael imusúacaté íicá èri càide iyúwa macái èri mìnánái yáaná, quéwa Espíritu Santo imànicaté yái càmírca wenàiwica idé imànica yéewacaténáté Isaac imusúwa íicá èri. Càita nacái Espíritu Santo idéca imàacaca Dios yéenibeca wía. Yá nacái judiónái imàníyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisáimi íimáaná nàuwichàidaca wía. ³⁰ Dios íimacaté Abraham íri bàaluité: “Pichùulla píchawa úái Agarca, píasu wenàiwicaca íbaidéechúaca píri mawèníri iyú; píbànua úapicha úiri nacái, nàacaténáwa déeculé pícha; canáciná yéewanápíná íbaidéechúwa píri úiri yeedáca píasumi yáapicha yái píiri Isaac, píidèniéerica píinu Sara yáapichawa, úái càmíchúaca íbaida mawèníri iyú càiripináta”, càité íimaca. ³¹ Iná píacué nuénánáica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita càí wíade iyúwa Agar yéenibe, íbaidéeyéipínáté mawèníri iyú càiripináta càide iyúwa áibanái yàasu wenàiwica meedá. Càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisáimi íimáaná. Néese càica wíade iyúwa Sara yéenibe, úái càmíchúacaté áibanái yàasu wenàiwica, Jesucristocáiná idéca iwasàaca wía, yéewacaténá Dios yéenibeca wía.

5

Firmes en la libertad

¹ Cristo idéca iwasàaca wía lícha yái càulenéeri tàacáisca profeta Moisés ichùulíericaté iyú israelitanái. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná cayábáanápíná wáapicha Dios Cristo yéetácínátéwa wáichawalíná wabáyawaná íwalíse iwasàacaténá wía Dios yàasu yúuwicháacáisi lícha. Iná cachànicué píwítáise pèepunicaténácuéwa macáaluínáwaca. Aibanái iwàwa idacúacuéca píwítáise ániwa iyúwa nàasu wenàiwica iwàwacutáeyéica íbaidaca cachàini mawèníri iyú càiripináta.

Náimaca iwàwacutáanásacué pimànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi íimáaná cayááanápíná Dios iicácuéca pía. Picácué peebá nachíwa.

² Péemiácué nulí cayába. Núa Pablo núumacué pirí, piácué camíiyéica judío, pimàacacaalícué cachiwéeyéi namànicuéca pirí circuncisión piwasàanápínácué píawawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, néese camítanica Cristo iwasàacué píawa. ³ Nuwáwa nucàlidacuéca pirí àniwani: áibacaalí asiali iwàacacaalí namànica írì circuncisión cayááanápíná Dios iicácani, yási iwàwacutáca imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Moisés ichùullanáté israelitanái. ⁴ Píacué iwàwéeyéica mabáyawanáca Dios iicáca pía iwallíse yási pimànínácuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Péemiácué cayába: Pidécuéca piwènúadaca píiwitásewa Cristo íicha, piécacáinácué píichawani, yási cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pirí. ⁵ Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Espíritu Santo imàacaca wáaliacawa, imàaca nacái weebáidaca mabáyawanáca Dios iicáca wía. ⁶ Wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapícha, canáta iwèni Dios írì áibanái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái camícaalí namàni walí circuncisión. Abéerita iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái. Básiicaalí weebáidaca, yási wamànipíná áibanái írì cayábéeri cáininéeri iyú.

⁷ Quéchatécáwa peebáidacatécué cayába. ¿Cánácué pimàaca áibanái cachiwéeyéi iwènúadaca píiwitáse íicha yási báisíri tàacáisica? ⁸ Camírítá Dios yási imèniadéericuéca pía; néese Dios idéca imáidacuéca pía iwasàacaténácué pía íicha yási càulenéri wawásica. ⁹ Aiba comparación íimaca: “Nèewladacaalí achúmanamata levadura líbesi yèewi, yási levadura imàacaca macáita líbesi inísaacawa”, còi íimaca. Càita nacái pimàacacaalícué áiba wenàiwica yéwáidacuéca pía cachiwéeri tàacáisi iyú, yási mesunamáita macáita pimèeráapínácuéca wáisiiri tàacáisi íicha. ¹⁰ Quéwa manuica nuínáidacawa nuwáwawa Wáiwacali íwali camínápínácué píínáidawa áibalé íicha yási nuínáidáanácawa. Núalía nacáíwa Dios yúuwichàidáanápíná abédanama macáita cawínácaalí imèniadéericuéca pía cachiwéeri tàacáisi iyú.

¹¹ Píacué nuénánáica píalíacuéwa cayába camíta nuchùulia wenàiwica namànínápíná nalíwa circuncisión cayááanápíná Dios iicáca nía. Nucàlidacaalí mamáalàacata nalítáni, yási judionái camíta nàuwichàida mamáalàacata nùatá nùasu tàacáisi iwallísewa, níacáiná judíoca nawáwaca macáita namànica circuncisión, náimacáiná camítasa cayába Dios iicáca wenàiwica camíiyéica imàni circuncisión. Quéwa báawaca meedá judionái iicáca nucàlidáaná Cristo íwali yéetanátéwa cruz íwali wáichawaliná iwasàacaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ¹² Quéwa níara imèniadéeyéicuéca pía cachiwéeri tàacáisi iyú pimàacacaténácué namànica pirí circuncisión cayááanápíná Dios iicáca pía, néese ¿cáná camíta nèeptuwa píichacué náiriadacaténá naináwatá? Báawacáiná Dios iicáca yási nachùullanácuéca pimànica circuncisión, piácué camíiyéica judío.

¹³ Néeni piácué nuénánáica, Dios idéca imáidacuéca pía iwasàacaténácué pía yéewanápinácué pèepunicawa matuábanáiri iyú. Camítacué iwàwacutá pimànica càide iyúwa càulenéri tàacáisi íimáaná Moisés itànèericaté, quéwa picácué pimàni máiwitáseeri iyú meedá càide iyúwa píiwitáse bàaluisàimi iwàwáaná imànica mamáalàacata. Néese piyúudáayacuéwa píasáidacaténácué cáinináca píicáyacacawa. ¹⁴ Macáita tàacáisi Moisés itànèericaté Dios inùmalícuéca íimáanáca abéerita wawási. Còi íimaca yási abéerita ichùullacanásica máiníri iwàwacutáca weebáidaca: “Cáininá píicáca áibanái wenàiwica, càide iyúwa cáinináaná píicáca píawawa”, còi íimaca. ¹⁵ Picácué píicúisáyacawa, càita nacái picácué píitaní báawéeri iyú píiríwáca càide iyúwa cuwèesíná yaamíayacacalíwa, nayáayacaca nacáíwa. Pimànicaalícué càiri báawéeri, néese camítacué quirínama cáinináca píicáyacacawa, yá nacái camítacué quirínama peebáida Cristo itàacái.

Los deseos humanos y la vida por el Espíritu

¹⁶ Iná núumacué pirí: Piyacué càide iyúwa Espíritu Santo ichùullanácué pía. Picácué pimàni càide iyúwa píiwitáse bàaluisàimi iwàwáanácué pimànica píbáyawanáwa. ¹⁷ Yáciná wáiwitáse bàaluisàimi yúuwidaca imànica Espíritu Santo. Càita nacái Espíritu Santo yúuwidaca imànica wáiwitáse bàaluisàimi iwàwéerica wamànica wabáyawanáwa. Yá máini nàuwidéyacacawa náipunitawáca íná càulenácuéca pimànica cayábéeri càide iyúwa píwáwáaná. ¹⁸ Quéwa Espíritu Santo icúacaalícué píiwitáse, néese camíta yéewa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ícháawáacuéca píbáyawaná, pimànicáinácué cayábéeri càide iyúwa Dios ichùullaná.

¹⁹ Macáita wáaliacawa cáinacaalí iyú namànica níara yéepuniyéicawa càide iyúwa náiwitáse bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaná nía: Naimáca áiba yáapícha camíichúca náninúwa, camíríca nacái nanlísiwa; namàni nacái nainá iyúwa casaquèeri wawási camíríca Dios íbatàa wenàiwica imànica; namànica macái báawéeri íiwitáaná málaléquèeri iyú, mabáiníri iyú áibanái yáacuésemi. ²⁰ Nàaca cuwáinái yéenáíwaná icáaluíná, níái ídoloca; namàni nacái namáliyédewa namáidacaténá demonionái iyúudáanápíná nía; nàuwidéyacacawa náipunitawáca. Nacúisáyacacawa; báawaca naicáyacacawa nàasu cawèníri iwallísewáca.

Ráunamáita calúaca nía. Namànica macái wawàsi nalípináwa meedá; càmita nawàwa abédanaméeri náiwitáise áibanái yáapicha; naseríaca náichawáaca. ²¹ Nawàwa needáca nàasupináwa áibanái wenàiwica yàasu; nanúaca wenàiwica; icàméeyéi nacái; camùnica nía, iyéeyéica máini manuí iyáacaléwa; yá namànica macái báawéeri íwítáaná. Càita nùalàacuéca pía siuca àniwade càide iyúwaté nucàlidáanacué pírí bàaluité: Macái wenàiwica imàníyéica iyaca íbáyawanáwa càì mamàlàacata, canáca yéewanápiná nawàluacawa Dios iyacàle írìculé Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²² Quéwa Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yásí cáinináca waicáca áibanái; cayábaca nacái wawàwa; matuíbanáca nacái wáiwitáise; wàidenlaca nacái wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalí walí báawéeri; cayábaca nacái wáiwitáise; wamàni nacái áibanái írì cayábéeri; wamànica macáita machacàníri iyú yéewanápiná manuúca áibanái ínàidacawa iwàwawa wàwali. ²³ Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yá càmita cáimacái waicá wíawawa áibanái ícha; wacùca nacái wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iná wamàcacaalí Espíritu Santo icùaca wáiwitáise, yásí wamànica wáyaca càide iyúwa Dios itàcái ichùllaná wía. ²⁴ Càide iyúwaté natàtáaná Jesucristo cruz íwali, càita nacái wía Jesucristo yàasunáica, wadéca wawènuacawa wáiwitáise bàaluisàimi íchawa, càide iyúwa wadéca nacáicaalí watàtáaca wáiwitáise bàaluisàimiwa cruz íwali yéetácáténáwa, macáita yái wabáyawanáca wawàwéerica wamànica. Càita iwàwacutá waicáca wíawawa iyúwa yéetéeyéimiwa càimíyéica yáalimá imànica íbáyawanáwa, ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. ²⁵ Espíritu Santo idéca yàaca wacáuca wàlìsàì càimírìca imàalàawa, iná iwàwacutá wamàcaca Espíritu Santo icùaca wáiwitáise wamànicaténá càide iyúwa ichùllaná wía.

²⁶ Picácué cáimacái waicáca wíawawa áibanái ícha. Picácué nacái wáalimáidaca waicá wíawáaca calúanápiná wamàníyacacawa. Picácué nacái báawa waicáyacacawa wàasu cawèníri íwalísewáaca.

6

Ayúdense unos a otros

¹ Píacué nuénánáica, píalíacaalíwa abéeri péená idéca imànica isicúata íbáyawanáwa, néese abénaméeyéi pèewi Espíritu Santo icuèyéica íiwitáise níata iwàwacutá iyúudàacani iwènúadacaténá íiwitáisewa Dios írìpiná àniwa, nàalàacani nacái imàcáanápíná íchawa íbáyawanáwa. Quéwa iwàwacutácué píalàacani éeréeri iyú. Píicácué píchawa cayába nacái ipíchaná Satanás yáalimáidacuéca pía nacái pímanínápinácuéca píbáyawanáwa. ² Piyúudàayacacuéwa píwènuadánápiná píiwitáisewa Dios írìpiná àniwa píbáyawaná íchacuéwa. Càipínácué pímaníca càide iyúwaté Cristo ichùllaná wía, wía yeebáidéeyéica itàcái.

³ Picácué cachàini waicáca wíawawa áibanái ícha, wíacáiná èeri mìnánái, càmita báisi cachàinica wía. Cáimacáicaalí waicáca wíawawa áibanái ícha, yásí wachíwáidacáita wíawawa meedá. ⁴ Macáitacué iwàwacutá píináidacawa píwàwalícuésewa íwali yái pímanírìcuéca asáisi cayábacaalíni. Néese cayábacaalíni, yásí yáalimácué casímáica pía píwàwalícuésewa íwali yái pímanírìca. Iwàwacutácué càmita cáimacái píicáca píawawa áibanái ícha. ⁵ Macáicáiná wía èeri mìnánáica áibaalí wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, canáicáiná mabáyawanéeri cháì èeri írìcu.

⁶ Cawínácaalícué yéewáida pía iyú yái Dios itàcái íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, píacué yàasupíná macái plasu yéenáwa cayábéeri íiwítáaná imanúbaca píacáténácué iwèni.

⁷ Abénaméeyéi cachíwéeyéi náimaca càmitasa yéewa Dios íicáca yái pímanírìcuéca, càmitasa nacái yúuwichàidapínácué píawa píbáyawaná íwaliwa. Quéwa nachíwa meedá. Picácué peebá nalí. Càmitacué yéewa píchíwáidaca Dios, píicáicáténácaita íquíná meedá. Péemiácué comparación: Aiba íbànacaalí bànacalé ími, yásí yeedáca yái bànacalé íiwítáaná iyacanáca yàasu èeri írìcu. Càita nacái, càinácaalícué pímaníca, yásí Dios yàapínácué píwèni. ⁸ Cawínácaalí imànírìca íbáyawanáwa càide iyúwa íwítáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yéetápinácawa yúuwichàacaténáwa càiripináta. Quéwa cawínácaalí imànírìca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yeedápináca íríwa ícáucawa càimírì imàalàawa Espíritu Santo yèeripínáca írì. ⁹ Iná iwàwacutá càmita waméyáawa wamànica cayábéeri, yáicáiná càimicaalí waméyáawa wamànica cayábéeri, yásí Dios yàapíná walí wàasu cawèníriwa áibaalípiná yéenáwaná yàanàacatalépináca. ¹⁰ Iná chátatáinápínácaalí wáalimáca wamànica cayábéeri, iwàwacutá wamànica cayábéeri macái írìta, cachàiníwanái nacái nalí waiquéeyéica iyúwa wéenanáisiwawa neebáidacáiná Jesucristo itàcái.

Advertencias y saludos finales

¹¹ ¡Píicácué yái manuírì letra nutànèericuéca pírì síucade nutànàacaténácué pírì yái achúmèerìna tàacáisica nucáapi iyúwa! ¹² Níara ichùllíeyéica pímanínápinácué píriwa circuncisión nacáidaca càiri cachíwéeri tàacáisi cayábacaténácaita áibanái judónái íicáca nía meedá.

Càmita nawàwa judíonái yùuwichàidaca nía ìwalíse yái nacàlidáanáca tàacáisi ímérica Jesucristo yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíná iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹³ Níara judíoca càmita namàni macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ichùullaná judíonái imànica. Canácata yáalimérica imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Nawàwacáita nacàlidaca naináwanáwa pìwalicué canùmaséeri iyú meedá; nawàwa nacàlidaca nachùuliacuécasa pía pimànicaténácué circuncisión áibanáicaténá yáaliacawa néewáidacalécuéca pía, níái cachìwéeyéica. ¹⁴ Quéwa càmita nuwàwa nucàlidaca nuináwanáwa canùmaséeri iyú. Néese nuwàwa nucàlidaca abéerita Wáiwacali Jesucristo iináwaná ìwali, yéetácatéwa cruz ìwali iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Cristo yéetácatéwa cruz ìwali nuíchawalíná, íná nuicáca núawawa nacái càide iyúwa wenàiwica yéetéericatéwa ícha macái wawàsi báawéerica èeri mìnánái iwàwéerica numànica. Canéeri nulí iwèni macáita yái báawéerica, càmita quirínama nuwàwa numàni cà. ¹⁵ Néese, wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá canéeri walí iwèni wasèenái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namànité walí circuncisión. Abéerita cawènírica walí yái Dios iwàlisàidáanáca wáiwitáise, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁶ Nusutácué Dios ícha píripínácué imàacáanápíná piyaca matuíbanáiri iyú, iicáanápínácué pipualé nacái, macáitacué pía yeebáidéeyéica càide iyúwa nucàlidáanácué píripíni, macáitacué pía nacái Dios yàasu wenàiwicaca báisíiri iyú.

¹⁷ Siùcáise de càmita nuwàwa áibanái ímaca càmitsa Jesús ibànù núa, nasàiwicacaténá nulí wawàsi. Yái cabèesi yáaminá nùwalíiséerica yásáidaca amaléeri iyú nudéca nùuwichàacawa Jesús irípiná yàasu wenàiwicacáiná núa.

¹⁸ Píacué nuénánáica, nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha píripínácué imàínápíná píri cayábéeri mawèníiri iyú, macáitacué pía. Báisíta, amén.

EFESIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, nubànüacué piri cuyàluta, núa abéeri Jesucristo yàasu apóstol. Jesucristo ibànüaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái irí tàacáisi càide iyúwa Dios iwàwáaná, Dios imáidacáiná núa. Nubànüacué piri cuyàluta, piacué Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái iyéeyéica Efeso iyacàlená irícu. ² Nusutácué Wáaniri Dios ícha piripínácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàninápinácué piri cayábéeri mawèníri iyú, namàcáanápinácué nacái piyaca matuñbanáita.

Bendiciones espirituales en Cristo

³ Wàacué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, Dioscáiná idéca imànica walí cayábéeri Cristo iwalíse, yái wáyéerica abédanamata yáapicha, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Dios idéca imànica walí macái cayábéeri íwiitáaná chènuniiséeri iyúudéeripiná wáiwitáise, wáyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ⁴ Dios yeedácaté wía yàasu wenàiwicacaténá wía, ipíchawáiseté idàbaca èeri yáallacáinatéwa Cristo yéetáanápinátéwa wáichawalíná. Dios yeedácaté wía imàacacaténá wàyaca yáapicha chènuniré, wáibaidacaténá nacái abéerita Dios iripíná mabáyawanéeri iyú Dios iicápiná. ⁵ Cáininacáinaté Dios iicáca wía èeri ipíchawáiseté, ináté ináidawa yeedáanápináté wía iicacaténá wía iyúwa yéenibewa. Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná càide iyúwaté Dios ináidáanátéwa. Iná Dios iicáca wía iyúwa yéenibewa. ⁶ Iná wàaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata imànicáiná walí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú. Càité Dios imànica walí cayábéeri, imàacacaté Iiri yéetácawa wáichawalíná, yái Iirica cáininéerica Dios iicáca. ⁷ Cáininacáiná Dios iicáca wía, iná ibànüacaté Iiriwa yéetácaténátéwa wáichawalíná. Dios Iiri íraná imusúacatéwa ícha cruz iwali yéetácaalítéwa wáichawalíná, iná Dios idéca iwasàaca wía yàasu yúuwichàacáisi íchawa, imàaca nacái iwàwawa wabáyawaná ícha, bàaluitécáiná Dios iwàwacaté imànica walí cayábéeri mawèníri iyú. Dios imànicáiná wenàiwicanái irí cayábéeri manuísíwata càmíri imáalàawa. ⁸ Dios idéca yásáidaca walí cáinináca iicáca wía. Wáallacawa cáinináca iicáca wía imàacacáiná cáaliacáica wía wáallacaténáwa macái wawási iwali, yái iwàwacutéerica wáallacawa iwali wàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁹ Dios imàaca nacái wáallacawa yàasu cayábéeri iwali, yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica walí, càmíirité wenàiwicanái yáalláwa iwali quéechatécáwa. Dios ináidacáinaté ibànünápináté Cristo aléi èeri irículé imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁰ Aibaalipíná Dios imànipíná càide iyúwaté ináidáanawa imàninápiná alétade yéeniwaná yàanàcatalépináta. Càipíná Dios imànica: Imàacapíná Cristo icuaca macáita iyéerica chènuniré, chá nacái èeri irícu.

¹¹ Dios yeedácaté wía èeri ipíchawáiseté imàacacaténá wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, wía yeebáidéeyéica itàacái, yéewanápiná weedáca walíwa yái cawènírica càide iyúwaté Dios ináidáanawa imàcáanápináté walíni, yái Dios imànirica macái wawási machacàníri iyú, cayábéeri iyú nacái càide iyúwa iwàwáaná imànicani. ¹² Dios idéca càimàica walí, wía judíoca, níái idábáanéeyécáwaca yeebáidaca Cristo iwali yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú cháí èeri irícu, yéewacaténá áibanái canánama yàaca Dios irí cayábéeri iwali yái manuiri cayábéerica Dios imànirica mawèníri iyú wenàiwicanái irí. ¹³ Píacué nacái càmíiyéica judío, bàaluité péemiacuéca yái báisiliri tàacáisi icàlidéerica Cristo iwàwaca iwasàaca pía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, yá peebáidacatécué Cristo itàacái. Ináté Dios imàacacué piyaca abédanamata Cristo yáapicha, Dios imàacacué nacái Espiritu Santo iwàllacawa piwàwalículé càide iyúwaté Dios ímáaná, píalíacaténácuéwa Dios yàasunáica pía. ¹⁴ Espiritu Santo iyacáiná wawàwalícu iná yéewa wáallacawa báisiliri iyú Dios imàcáanápiná walí macáita yái cawènírica càide iyúwa icàlidáaná walíni, áiba èeriwa idécánámi imáalàidaca iwasàaca wía, wía yàasunáica, yéewacaténá áibanái canánama yàapínaca Dios irí cayábéeri iwali yái cayábéeri manuírca Dios imànirica mawèníri iyú wenàiwicanái irí.

Pablo pide a Dios que dé sabiduría a los creyentes

¹⁵ Nudéca nuémiacuéca piináwaná iwali iná yéewa núaliacawa peebáidacuéca Wáiwacali Jesús itàacái. Nudéca nuémiaca nacái cáininácuéca piicáca macái Dios yàasu wenàiwicanái. ¹⁶ Iná núaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata piwalícué. Yá nusutácué Dios ícha piripínácué. ¹⁷ Nusutácué Dios ícha piripínácué, yái Wáiwacali Jesucristo Icuèrináca, yái Wáaniri Dios cachàinírca íwiitáise, icànéerica mèlumèluíri iyú. Nusutácué Dios ícha piripínácué imàcáanápiná cáaliacáica pía Espiritu Santo yáallacái iyú, píalíacaténácué péemiaca cayába cànínacalí ímáaná yái tàacásica, píalíacaténácué nacái Dios iwali cayábéeri iyú cachàiníwanái mamáalàacata. ¹⁸ Nusutácué Dios ícha piripínácué amalácaténá imànica píiwitáise píalíacaténácuéwa iwali yái cawènírica Dios imàaquéeripínácuéca piri. Dios idéca imáidacuéca

pía picùanápínacué imàacaca piríni, cawèñiricáináni yái cayábéerica, manuísiwata nacái, áibaalícáiná Dios imàacapínacué piyaca yáapicha chènuniré cámiétacanéeri iyú manuísiwata, máini mèlumèluíri iyú nacái, piacué Dios yáasu wenàiwicaca. ¹⁹ Nusutacué nacái Dios ícha pirípínacué piálíacaténacuéwa Dios íchàini íwali máini manuírí càmíri imáaláawa nacái, càmíri nacái yéwa wáalimáidacani, cáinaacái imanúica, yái íchàini manuíríca iyéerica wawàwalícu, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itaacái. Yái íchàinica iyéerica wawàwalícu, yáata Dios íchàini manuíríca iyéerica wawàwalícu. ²¹ Dios imíchàidacaté Cristo chènuniré, yá imàacacaté Cristo icùaca macái chàinisi íwiitáana, macái íwiitáisesi íwiitáana nacái, macái nacuèrinánái íwiitáana nacái, macái náiwacanánái íwiitáana nacái, macái wawási iyéerica nacái. Siúcáise de Cristo icùaca macáita, icùapíná macáita nacái áibaalí iwálisáidacaalípiná macáita. ²² Dios idéca imàacaca Cristo írí macái íwiitáisewa, Cristo icùacaténá macáita. Dios idéca nacái íbalíudaca Cristo wáiwítápupíná icùacaténá wía macáita, wía yeebáidéeyéica itaacái. ²³ Wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itaacái, cáica wíade iyúwa Cristo íiná cháí èeri írícu, wáiwítápucáináni yái Cristoca, yái icuèrica macáita, iyaca macáita nacái, yáaliméeri nacái imànica macáita cáide iyúwa iwàwáana.

2

Salvos por el amor de Dios

¹ Bàaluité piyacatécué iyúwa yéetéeyéimiwa píbayawaná iwálisewa piúcacáinacuéwa Dios ícha. ² Pèepunicatécuéwa píbayawaná yáapichawa, pímanicáinatécué cáide iyúwa èeri mnanái imániná, iyúwa nacái Satanás iwàwáana, yái ichùulíerica demonionái iyéeyéica cáuli írícu, ichùulíerica nacái èeri mnanái íwiitáise càmíyéica yeebáida Dios itaacái. ³ Cáité wáyaca nacái macáita bàaluité, wía judíoca. Yá wamánicaté macáita cáide iyúwaté wawáwana wamànica meedá macáita wawási Dios imáisaníerica wamànica. Wamánicaté wabáyawanáwa cáide iyúwaté wáiwítáise cabáyawanéeri iwàwáana, iyúwaté nacái wáináidáana wamánínápiná. Báawacáinaté wáiwítáise, ínáté iwàwacutáca Dios yúuwicháidaca wía manuísiwata, iyúwa áibanái èeri mnanái canánama càmíyéica judío. ⁴ Quéwa Dios íicacaté wupaléye manuísiwata, yáté máini cáinináca íicáca wía. ⁵ Ewítaté wáyacáaníta cáide iyúwa yéetéeyéimiwa, wáucacáinacuéwa Dios ícha wabáyawaná iwálisewa, cáicáaníta cáininacaté Dios íicáca wía. Ináté imàacacué wáyaca abédanamata Cristo yáapicha. Cáité Dios yáaca wacáuca càmíri imáaláawa. Pídecúca pímusúacawa Dios yáasu yúuwicháacáisi ícha Dioscáiná imánicatécué píri yái cayábéerica mawèníri iyú. ⁶ Wáyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái imíchèericatéwa yéetáacáisi ícha, íná Dios íicáca wía cáide iyúwa idéca nacáicaalí Dios imícháidaca wía yéetáacáisi ícha, Dioscáiná idéca yáaca wacáuca wálisái wáyacaténá machacáiníri iyú cáide iyúwa Dios iwàwáana. Dios íicáca wía nacái cáide iyúwa wadéca nacáicaalí wáawinacawa Cristo Jesús yáapicha chènuniré wacúacaténá macáita Cristo yáapicha, yái yáawinéericatéwa néré icùacaténá macáita. ⁷ Cáita Dios idéca imànica walí yéewacaténá yáasáidaca càiripínáta cáinináca íicáca wía manuísiwata èeri càmíri imáaláawa, yáasáidacaténá nacái imánínáca walí cayábéeri mawèníri iyú Cristo Jesús yéetáacáinatéwa wáichawalíná, yái wáyéerica abédanamata yáapicha. ⁸ Dios idéca iwásáacúeca píba yáasu yúuwicháacáisi ícha, Dioscáiná imánicatécué píri yái cayábéerica mawèníri iyú peebáidacáinatécué Cristo Jesús. Càmítacué píalimá píbaidaca iwálinápiná peedácaténacué píriwani yái iwásáanacúeca píba. Néese Dioscáta yái yèericúeca píriní mawèníri iyú. ⁹ Canáca wáaliméeri wamànica Dios iwásáacaténá wía yáasu yúuwicháacáisi íchawa, íná càmíta yéewa canúmaséeca wía íwali, cachànicaténá waicáca wíawawa áibanái ícha. ¹⁰ Yácáiná Dioscáta yái idábéerica wía wálisái iyú wáyacaténá abédanamata Cristo Jesús yáapicha yéewanápiná wamànica cayábéeri cáide iyúwaté Dios íináidáana wía bàaluité wáwali wamánínápináté cayábéeri.

La paz que tenemos por medio de Cristo

¹¹ Iná piwàwalicué cáinacaalíté piyáana bàaluité. Càmítacué judío píba íná judionái náimacúeca píwali “càmíyéi imàni circuncisión”, níacáiná judionái namànica circuncisión asianái ímami íwali. Yá náimaca nalíwáca “wía imáníyéica circuncisión”, náimaca. Iná báawaca judionái íicáca càmíyéi judío iyúwa casaquéeyéi Dios ícha. ¹² Piwàwalicué cáinacaalíté piyáana: Bàaluité càmítacué píalíawa Cristo íwali. Càmítacué Israel itaquénánámi yéena píba. Càmítacué Dios imánité píapícha wawási imánicáténáté píri cayábéeri cáide iyúwaté imáníná wawási israelitanái yáapicha. Piyacatécué cháí èeri írícu canéeyéitaté icuèriná Dios, càmítaté nacái píalíawa Dios íwali. Canátatécué píri abéeri iyúuderipínacué píba. ¹³ Quéwa Cristo Jesús íraná imusúacatéwa ícha cruz íwali, yáté yéetáca wáichawalíná. Inacué siúcáise de piyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Píacué càmíyéica judío, iyéeyéicaté iyúwa yúuquéeyéiwa

Dios ñicha, Dios idéca imawiénidacuéca iríwa pía, Cristo Jesús yéetácáinátéwa píichawalínacué. ¹⁴ Cristo imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, wía yeebáidéeyéica itàacái. Abéerita wenàiwica íiwitáaná imànica wía, wía judíoca, píacué nacái càmiyéica judío. Cristo imàalàidacaté wáicha nacái canánamani yái wàuwidéyacáanácawa càide iyúwa idéca nacáicaalí imàalàidaca manuñri iwáiná iyéericaté bamuchúamibàa wáicha. ¹⁵ Cristo imàalàidacaté iná iyúwani, yái wàuwidéyacáanácawa yéetácáinátéwa cruz ìwali. Bàaluitécáiná Dios ichùullaca is-rauèlitanái imànínápiná madécáná càulenéeri wawàsi masacàcaténáté Dios ñicáca náiwitáise. Quéwa Cristo yéetácátéwa imàalàidacaténá ichàini, yái tàacáisi bàaluisàimica, iná Cristo idéca iwàsàaca macái wenàiwicanái. Yá imàacaca wàyaca càide iyúwa abéerita wenàiwica íiwitáaná wálisàna, wía judíoca, píacué nacái càmiyéica judío, wàyacaténá abédanamata Cristo yáapicha. Càité imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca. ¹⁶ Cristo yéetácáinátéwa cruz ìwali, yá imàalàidacaté wàuwidéyacáanácawa, wía pucháiba íiwitáaná wenàiwicaca. Yá Cristo imàacaca cayábaca wáapicha Dios, yá idéca imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica.

¹⁷ Cristo yàanàacaté chènuníse icàlidacaténá walí macáita yái cayábéeri tàacáisica wáalíacaténáwa càinàcaalí yéewa cayábaca wáapicha Dios, píacué càmiyéica judío iyéeyéicaté iyúwa yúuquéeyéiwa Dios ñicha, wía nacái judíoca, yáaliyéeyéicatéwa Dios ináwaná ìwali. ¹⁸ Cristo yéetácátéwa wáichawalíná, iná cayábaca wáapicha Wániri Dios, macáita wía, píacué nacái, Espíritu Santo iyúudacáiná wía macáita. ¹⁹ Iná càmitacué píya iyúwa canéeyéi yáasu cáli, iyúwa nacái càmiyéi wéenanái, píacué càmiyéica judío, néese píyacuéca wáapicha iyúwa wáasu cáli néeséeyéi, wía Dios yáasu wenàiwicaca, yá Dios yéenibecuéca pía wáapicha. ²⁰ Càicué pía wáapicha iyúwa capli ibàluèricawa cachàiníri íba íinata. Niara apóstolca, profetanái nacái, càica níade iyúwa cachàiníri íba capli ibàluèricawa íinata, nacàlidacáináté tàacáisi Dios inùmallicúise quéechatécáwa, yéewacaténá wenàiwicanái yeebáidaca Jesucristo itàacái. Yái Jesucristoca, càicanide iyúwa capli yáasu íba cachàiníri náicha canánama, máiníri iwàwacutácawa capli irípiná, Wáiwacalícáináni, yái Jesucristo wáyéerica abédanamata yáapicha. ²¹ Càide iyúwa wenàiwicanái ibàlùadacaalí íba icapèená, càita nacái macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái iwàwacutá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca macáita càide iyúwa wamànica nacáicaalí templo abéta Wáiwacali irípináwa, wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ²² Iná píacué iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, abédanamacué píiwitáise píapichawáaca yéewanápinácué píyaca càide iyúwa templo Dios iyéerica írìcu, Espíritu Santo iyacáinácué píwáwalìcu.

3

Pablo encargado de llevar el evangelio a los no judíos

¹ Dios idéca imànìcuéca píri cayábéeri mawèñiri iyú, píacué càmiyéica judío, iná yéewa presoca núa, núa Pablo, núcàlidacáiná Cristo Jesús itàacái càmiyéi judío írì. ² Nùaliacawa pídcéuca péemica nuináwaná ìwali Dios imànínáté nuli cayábéeri mawèñiri iyú ichùullanáté núcàlidacáinápinácué píri itàacái, píacué càmiyéica judío. ³ Dios idéca imàacaca nùaliacawa càinàcaalíté ínáidacawa imànínápiná, càmiríté imàaca áibanái yáalla ìwali. Dios idéca imàacaca nùaliacawa, yá nudéca núcàlidacuéca píriní maléenéeri cuyàluta írìcu. ⁴ Píléecaalícúeni, yási píaliacúewa nùaliacawa ìwali yái tàacáisi Dios íbèericaté áibanái ñicha, Cristo yáasáidéerica nuli. ⁵ Bàaluité Dios càmita imàaca wenàiwicanái yáaliacawa yái tàacáisi ìwali, quéwa Dios idéca imàacaca Espíritu Santo yáasáidaca nalíni, níái Dios yáasu apóstolca, profetanái nacái, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmallicúise siúcade. ⁶ Yácata tàacáisi íbàacanéeri: Níái càmiyéica judío, neebáidacaalí yái tàacáisi cayábéeri íiméerica Cristo Jesús iwàsàaca wenàiwicanái Dios yáasu yúuwichàacáisi ñicha, yá Dios imànìpináca nalíwa cayábéeri manuñiwata abédanamata càide iyúwa imàníná cayábéeri judíonái írì, cawínàcaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, nàyacáiná iyúwa abéeri wenàiwica iná, yái Cristo ináca, judíonái yáapicha, Dioscáiná idéca imànica wawàsi nacái càmiyéi judío yáapicha imànínápiná nalí cayábéeri nàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, càide iyúwa Dios imàníná cayábéeri judíonái írì.

⁷ Dios idéca imànica nuli càiri cayábéeri mawèñiri iyú: Imàacaca nuibaidaca irípiná núcàlidacaténá yái tàacáisica. Càité Dios imànica nuli cayábéeri mawèñiri iyú, ichàniadaca nacái núa íiwitáise cachàiníri iyúwa. ⁸ Núcata yái càmirica cachàini náicha canánama Dios yáasu wenàiwicaca, quéwa Dios idéca imànica nuli càiri cayábéeri mawèñiri iyú: Imàacaca núcàlidaca cayábéeri tàacáisi càmiyéi judío írì, yái tàacáisi icàlidéerica walí máini cayábéerica Cristo íiwitáise, imàni nacái wenàiwica írì cayábéeri manuñiwata. Canácata wenàiwica yáaliméeri iputáaca yái cawèñirica Cristo idèniéerica, yá nacái cayábéeri manuñirica Cristo imànirica wenàiwicanái írì. ⁹ Yácata Dios, yái idábèericaté macáita, idéca ichùullaca núcàlidacáinápiná macái wenàiwica írì càinàcaalíté Dios ínáidacawa íbàacanéeri iyú bàaluitésíwa, yái tàacáisi Dios íbèericaté bàaluitésíwa. ¹⁰ Càité Dios imànica yéewanápiná

macáí ángel íwacanáiná iyéeyéica chènuniré, demonio íwacanáiná nacáí icuýéica yàasu cáliwa cáuli írìcu, náalácawa átata cayábéeri iyú máiní cáaliácáica Dios áibanáí fícha canánama imànicaténá macáí íwítáanáta càulenéeri wawàsi. Càì nadéca náaliácawa naicácáiná Dios imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, macáita wía yeebáidéeyéica Jesu-cristo itàacáí iwásàcaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ¹¹ Dios idéca imànica càide iyúwaté ínáidáanáwa bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté. Yá Wáiwacali Jesucristo idéca imànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná Wáiwacali imànica. ¹² Néese wáyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, yá macàaluínináta wasutáca wíawawa Dios fícha wamawiénidacaténáni. Yá manuía wáináidaca wawàwawa Dios íwali wasutácaténá fícha weebáidacáiná Cristo itàacáí. ¹³ Iná nusutácué pícha wawàsi manuísíwata càmínápinácué píináidáanáwa íwalíse yáí nùuwichàanácucéwawa píwalíse nucàlidacáináaté píricué Dios itàacáí. Néese píchàiniadacué píwàwawa, yácáiná yáí nùuwichàanácawa imàacaca áibanáí íicácuéca pía càmíétaquéeri iyú.

El amor de Cristo

¹⁴ Iná nubàlùacawa nùulul ipùata iyúwa Wáaniri Dios írì nùacaténá icàaluíniná. ¹⁵ Macáita Dios yàasunáí iyéeyéica cháí èeri írìcu, nía nacáí iyéeyéica chènuniré, Dios idéca idàbaca nía. ¹⁶ Yáí Wáaniri Dios, máiní cachànica íwítáise náicha canánama, icànéeri nacáí mèlumèlúiri iyú mamáalácata, imàníri nacáí walí cayábéeri mawèníri iyú càiripináta càmíri imáalàawa. Nusutácué Wáaniri Dios fícha píripínácué ichàiniadàanápíná píwítáise manuísíwata Espíritu Santo ichàini manuírí iyú. ¹⁷ Nusutácué Dios fícha píripínácué imàacàanápíná peebáidaca Cristo itàacáí yéewanápínácué Cristo iyaca píwàwalícu. Càipínácué cachànica píwítáise Cristo íwali càide iyúwa manuírí àicu idèniacaalí ipíchawa depuúwalé cáli írìculé, cáininácaténácué píicáca Dios, áibanáí nacáí. ¹⁸ Yásí píalímácué píalíacawa náapícha macáita wenáiwica yeebáidéeyéica Cristo itàacáí cáinináca Cristo íicáca wía manuísíwata, bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté, àta síuca nacáide, càiripínátawa, càmíri imáalàawa, yácáiná àta alenácaalí wàacawa, néréta nacáí cáinináca Cristo íicáca wía. ¹⁹ Iná nusutácué Dios fícha píripíná píalíacaténáwa cáinináca Cristo íicáca wía manuísíwata, máiní manuírí fícha yáí wáaliméerica wáalíacawa cànicaalí manuía. Càicué nusutáca píri Dios íyàanápínácué píwàwalícu manuísíwata icùacaténácué píwítáise macáita, yáí Dios máiníríca cayábaca náicha canánama.

²⁰ Sìucade, wàacué Dios írì cayábéeri, yáí cachàiníríca íwítáise náicha canánama, yáaliméerica imànica walí cayábéeri máiníwata manuírí cachàiníwanáí fícha yáí wasutéerica, manuísíwata fícha nacáí yáí wáináidéericawa, yáí Dios ichàiníadéerica wía ichàini iyúwa iyéerica wawàwalícu. ²¹ ¡Wàacué Dios írì cayábéeri wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacáí, iyéeyéica abédanamata yáapícha! ¡Wàacué írì cayábéeri càiripináta èeri càmíri imáalàawa! Báisita, amén.

4

Unidos por el Espíritu

¹ Iná nùaquéí presoirí nucàlidacáiná Wáiwacali itàacáí, nusutácué pícha wawàsi manuísíwata píyàanápínácué machacàníri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná nàyaca cawínacaalí Dios imáidéeyéica yàasunápináwa, Dioscáiná idéca imáidacuéca pía. ² Píicácué cáimacáí píicáca píawawa áibanáí fícha. Píicácué calúa píwítáise, néese iwàwacutácué casímáica píwítáise áibanáí yáapícha. Cáininácué píicáyacacawa pídeníacaténácué píuwichàanáwa matuìbanáiri iyú áibanáí imànicaalícué píri báawéeri. ³ Píalímáidacué macáí píchàini iyúwa yéewanápínácué abédanamata píwítáise píapichawáaca, càide iyúwacué Espíritu Santo iyúudàaná pía, yéewanápínácué píyaca matuìbanáiri iyú píapichawáaca iyúwa abéeri wenáiwica. ⁴ Weebáidacáiná Cristo Jesús itàacáí, íná càica wíade iyúwa Cristo íiná, yáí abéerita íináca iyéerica cháí èeri írìcu. Abéericata nacáí yáí Espíritu Santoca. Càita nacáí Dios idéca imáidaca wía abédanamacaténá wáiwítáise wacuanápiná abéerita yáí iwásàanápínáca wíawa yàasu yúuwichàacáisi fíchawa. ⁵ Iyaca walí abéerita Wáiwacali. Weebáidaca abéerita tàacáisi. Iyaca abéerita wabautizáanáwa. ⁶ Iyaca abéerita Dios, yáí Wáaníríca macáita, yáí abéerita wía macáita, iyúudéerica nacáí wía macáita, iyéerica nacáí wawàwalícu macáita. ⁷ Quéwa Cristo idéca imàacaca walí wáalimáwanama cayábéeri chàinisi wamanùbaca nacáitawa, càide iyúwa iwàwáaná imàacaca walíni, wáibaidacaténá írípíná, wamànicaténá írì wáibaidacaléwa wáalimáwanama. ⁸ Iná càì íimaca yáí Dios itàacáica áiba profeta itànèericaté Cristo íwali:

“Imichàacatéwa chènuniré, itéeri

yáamiwáisewa yúuwidenáíwa,

manùbéeyéí presoiyéica idacuèyéicawa.

Idéca yàaca cayábéeri chàinisi wenáiwicanáí írì náibaidacaténá írípíná”,

íimaca yáí tàacáisica.

⁹ Néeni, çpálíasicué càinacaalí íimáanáquéi tàacáisi íiméerica “Cristo imichàacatéwa”? Yá íimáanáca Cristo iwàlùacatéwa quéchatécáwa càliculli iriculé, infierno iriculé nacái. ¹⁰ Yáí Cristo iricuèricatéwa, yácata imichèericaté nacáíwa chènuniré Dios yàatalé, yáí cáli chènuníseerica náicha canánama, icuacatená macáita Dios yáapicha, cámiétacanéeri iyú, mèlumèlúri iyú nacái. Càité Cristo imànica ipuniadacatenáté macáita íiwitáise iyúwa. Iná yéewa iyaca macáita, icùaca nacái macáita depuwalé náicha canánama àta chènuníse náicha canánama nacái, yácáiná Dioscani yáí Cristoca. ¹¹ Cristo imàacacaté walí cayábéeri chàinisi wáalimáwanama wáibaidacatená iripiná. Idéca imàacaca abénaméeyéi wéená apóstolnáipiná nía, ibànùacatená nía madécaná yàcalé néré nacàlidacatená iináwaná iwali. Idéca imàacaca abénaméeyéi wéená profetanáipiná nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inòmálicúise; Cristo imàacaca abénaméeyéi wéená icàlidaca yáí cayábéeri tàacásica íiméerica Cristo iwásàaca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha; Cristo idéca imàacaca abénaméeyéi wéená pastornáipiná nía nacùacatená wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo itàacái abéeri yàcalé mínaná. Imàaca abénaméeyéi yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. ¹² Càita Cristo idéca ichàiniadaca wía, wía yàasu wenàiwicaca wáibaidacatená iripiná, wayúudacatená áibanái, wamichàidacatená nacái náiwitáise níái yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná cháí èeri iricu. ¹³ Iwàwacutácué càí wamichàidaca wáiwitáisewáaca àta yeebáidacataléta abédanama Dios Iiri itàacái táí íiméeri iyú, àta nacái wáalacataléta Dios Iiri wali báisíiri iyú càide iyúwa íiwitáise iyáaná. Càipiná cachàini yàacawa wáiwitáise Cristo íiwitáise iyú iyúwa béeyéi wenàiwica àta wáalimacataléta wáyaca machacàníiri iyú, cáaliacáiri iyú nacái càide iyúwa Cristo iwàwáaná wáyaca. ¹⁴ Càicaalí wáyaca, néese càmita wèepunípináwa càide iyúwa sùmanái iwènúadéeyéica ráunamáita íiwitáisewa madécaná yàawiría, càiyéide iyúwa ída cachàiníiri cáuli, màladaca nacái iwatèeyéica. Càmita wamàacapiná macái wàlisàì tàacáisi iméeráidaca wía Dios fícha càide iyúwa cáuli itécaalí cáli ichùmalé déeculé. Càmita wabataápiná nachíwáidaca wía níara cachíwéeyéica imàníyéica càide iyúwa cachíwéeri tàacáisi íimáaná. ¹⁵ Néese iwàwacutá càinináca waicáca áibanái watànicatená níí èeréeri iyú wacàlidáanápiná nalí yáí báisíiri tàacásica yéewanápiná wadàwináidaca wáiwitáisewa Cristo íiwitáise iyú càide iyúwa béeyéi wamànicatená càide iyúwa Cristo iwàwáaná, wáiwitápuçáináni, wía yeebáidéeyéica itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri iricu. ¹⁶ Iná macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái càiyéide iyúwa Cristo iiná, wáyaca abédanamata Cristo yáapicha, wáiwitápuçáináni. Abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Yá nacái cachàinicaalí macái wéená íiwitáise Cristo iwali, wáibaidacaalí cayába Cristo iripiná nacái, yásí cachàinica wáiwitáise yàacawa macáita, wamichàida nacái wáiwitáisewáaca càininácaténá waicáyacawaca.

La nueva vida en Cristo

¹⁷ Yácata tàacáisi nùuméericuéca píri, nuchùulèricuéca iyú pía nacái Wáiwacali ílipidená iwali Wáiwacali ichùullacáináté nuchàlidáanápinácué píriní: Picácué piya quírinama càide iyúwa áibanái iyáaná càimíyéica yeebáida Dios itàacái, imàníyeyéi nacái càide iyúwa íimáaná áiba íiwitáisei canéerica iwèni. ¹⁸ Catáca meedá náiwitáise nabáyawaná iwálisewa. Canáca nacáuca wàlisàì càimíri imáaláwa Dios yéerica wenàiwica íri, càimicáiná náalía Dios iwali. Càmita náalía Dios iwali matuicáiná náiwitáise. ¹⁹ Dàalaca náiwitáise ichàbanamawa, càmita quírinama báica nía nabáyawaná iwálisewa, càmita nacái achúma nawàwa iwali. Càmita quírinama nàináidacawa napichaléwa nabáyawaná iwaliwa, nadéca namàacaca níawawa namànicatená náapichawáaca máini báawéeri wawási nainá iyúwa áibanái yàacúsemi, yá namànica casaquèeri wawási macái íiwitáanáta máiwitáiseeri iyú nasíimáidáanápiná níawawa. ²⁰ Quéwa càmitatécué píalía Cristo iwali piyáanápinácué meedá iyúwa nàyáaná, níái càimíyéica yáalíawa. ²¹ Nùalíacawa pídecuéca péemiaca Cristo iináwaná iwali, idéca nacái Cristo yéewáidacuéca pía píalíacatenácuéca càirinácaalí yáí báisíiri tàacásica. ²² Piúacué píchawa píiwitáise bàaluisáimíwa yáí iyúwaté piyáaná bàaluité, yáí píiwitáise yáaséerimica. Bàaluité píwàwacatécué píimànica yáí càimíríca Dios íbatàa wenàiwica imànica, ínáté píiwitáise bàaluisáimi ichíwáidacatécué pía. ²³ Pimàacacué Dios iwàlisáidaca píiwitáise píwàwawíca. ²⁴ Piyacué píiwitáise wàlisàì yáapichawa, yáí píiwitáisecuéca Dios idàbèericaté, Dios íiwitáise inacáiripiná piyacatenácué machacàníiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná.

²⁵ Iná picácué pitàani píchíwawa áibanái íri. Néese pitàanicué báisíiri iyúta píriwáaca iwàwacutáciná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wíacáiná canánama wáalimáwanama, abéeri Cristo iiná iwáliséerica wía, yáí Cristo iiná iyéerica cháí èeri iricu.

²⁶ Calúacaalícué pía, picácué píimàni píbáyawanáwa, néese piúacué píchawa pílúawa ípíchawáise èeri iwàlúacawaca; píimàacacué caquialéta nacái píwàwawa fícha càirinácaalí báawéeri áibanái imàníiri píri. ²⁷ Calúacaalícué pía déecuiri iyú, yásí màulenáca Satanás yáalimáidacuéca pía, píimánínápinácué píbáyawanáwa.

²⁸ Cawinácaalí péenácué cayéedéeri, iwàwacutá iyamáidaca iyéedüaca líbaidacaténá machacàníiri iyú icáapi iyúwa yéewanápiná idèniaca yàasuwa cayába iyúudacaténá catúulécanéeyéi wenáiwica.

²⁹ Picácué pitàani báawéeri wawási iwali, néese pitàanicué cayábéeri wawási iwali, càirínácaalí wawási iwàwacutéerica wenáiwicanái yéemiaca, abéerita yái wawási iyúudéeripináca wenáiwica yéemiéyécuéca picàlidáaná, pimichàidacaténácué náiwitáise, yéewanápiná Dios imànica nalí cayábéeri mawèníiri iyú iwálíse yái picàlidéericuéca nalí.

³⁰ Picácué pitàani báawéeri wawási iwali ipichanácué achúmaca pimànica Espíritu Santo iwàwa, yái Dios mabáyawanéerica. Yái Espíritu Santoca idéca iwàlúacuécawa piwàwaliculé yásáidacaténácué Dios yàasunáica pía. Càipiná Espíritu Santo imànica éeri imáaláacaalípináwa, Dios iwasàacaalípinácué píawa macái yùuwichàacáisi ícha.

³¹ Piúcacué píchawa yái báawáanáca piicáyacuécawa. Piúcacué píchawa pilúawa. Picácué picuísáyacacawa, càita nacái picácué pitàani áibanái iwali báawéeri iyú; càita nacái piúcacué píchawa macáita píiwitáise báawéeriwa. ³² Néese cayábacué píiwitáise píapichawáca, càita nacái catúulécanácué piicáyacacawa, pimàaacacué piwàwawa ícha càirínácaalí báawéeri péenásáiri imàníirica píri, càide iyúwa Dios imàacáanáté iwàwawa wabáyawaná ícha Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná.

5

Como deben vivir los hijos de Dios

¹ Píacué Dios yéenibeca, cáininéeyéica Dios iicáca, piyacué càide iyúwa Dios iyáaná.

² Cáininácué piicáyacawa, càita nacái cáininácué piicáca Dios, áibanái nacái, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, yá imàacacaté icáucawa yéetácáténátéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio. Yá casímáicaté Dios iicáca Cristo cáininácináté Cristo iicáca wía imàacáanápináté icáucawa wáichawalíná. Dios iicáca Cristo yéetáanáwa iyúwa cayábéeri ofrenda, sacrificio nacái neeméerica pumèníiri isàni yáapícha.

³ Píacué nuénánaíca, Dios yàasunáicáinácué pía, íná iwàwacutácué canácatáita piimá áiba wenáiwica yáapícha càimíirica pinírisíwa, càimíchúaca nacái píinusíwa. Càita nacái iwàwacutácué canácatáita pimàni casaquèeri wawási piimá iyúwa, càita nacái picácué piwàwa piásupináwa áibanái yàasu. ⁴ Picácué picàlida casaquèeri tàacáisi. Càita nacái picácué picàlida tàacáisi canéeri iwèni càide iyúwa máiwitáiseyeyéi. Càita nacái picácué piicáani casaquèeri tàacáisi iwali. Macái tàacáisi casaquèeri, càmita iyúudàa wenáiwica. Néese, cayába cachàiniwanái piacaalícué Dios irí cayábéeri. ⁵ Dios imàacapiná walí cayábéeri cawèníirica, wía Dios yéenibeca áiba éeriwa wawàlúacaalípináwa chènuniré, yái yàcalé Cristo icuàcataléca macáita Dios yáapícha. Quéwa piálíacuéwa canácata néená iwàlúeripináca néré, íbatàa abéeri néená piná, cawinácaalí càmiyéica yeebáida Cristo itàacái, nía nacái iiméeyéica áiba yáapícha càimíirica nanírisíwa, càimíchúaca nacái náninusíwa, nía nacái imàníiyéica casaquèeri wawási iiná iyúwa, nía nacái iwàwéeyéica yàasupináwa áibanái yàasu, Dios iicáciná nía iyúwa wenáiwica yéeyéica idolo cuwáinái yéenáiwana icàaluíná cáinináciná naicáca cawèníiri wawási Dios ícha. ⁶ Picácué píbatàa áibanái ichiwáidaca pía cachíwéeri tàacáisi iyú pimànicáichacué càiri báawéeri máinicáiná báawaca Dios iicáca yái namàníirica, yásí yùuwichàida níawa manuísíwata, cawinácaalí càmiyéica imàni càide iyúwa Dios ichùullaná. ⁷ Íná picácué piacawéerida wenáiwica imàníiyéica càiri báawéeri.

⁸ Bàaluité piyacatécué catéeri píiwitáise yáapíchawa, pimànicáinátécué píbáyawanáwa, quéwa siúcáside piyacúca amaléeri píiwitáise yáapíchawa, piyacúca nacái iyúwa camalási cháí èeri írícu, piyacáinácué abédanamata Wáiwacalí yáapícha, piásáidacáinácué nacái áibanái irí cáinácaalí Dios íiwitáise iyaca. Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa wenáiwica amaléeyéi íiwitáise, iyéeyéica mabáyawanéeri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná. ⁹ Wèepunícaalíwa amaléeri wáiwitáise yáapíchawa càide iyúwa Dios iwàwáaná wáyaca mabáyawanéeri iyú, yásí cayábéeri wáiwitáise, wáyaca nacái machacàníiri iyú, wèepuní nacáiwa càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná. ¹⁰ Píalimáidacué pimànica yái casímáirica Wáiwacalí iicáca. ¹¹ Picácué pimàni píbáyawanáwa canéerica iwèni náapícha níara áibanái yèepuníyécawa catéeri íiwitáise yáapíchawa, càmiyéica yáaliíwa Dios iwali, néese piáláacué nía náaliacaténáwa báawaca Dios iicáca yái namàníirica. ¹² Iwàwacutácué piáláaca nía namàacáanápiná náichawa yái báawéerica namàníirica, máinicáiná báawacani yái namàníirica nainá iyúwa lbàacanéeri iyú áibanái ícha, íná báica natàanica iwali. ¹³ Quéwa piáláacaalícué nía Dios itàacái iyú, yásí náalíacawa namànica náacawa nabáyawanáwa. ¹⁴ Íná càí íimaca áiba tàacáisi:

“Pía yèepuníricawa íiwitáise catéeri yáapíchawa, pimànicáiná píbáyawanáwa matuíbanáiri iyú Dios ícha, càica píade iyúwa wenáiwica íiméerica iyaca, iyúwa nacái yéetéerimiwa; íná iwàwacutá piwènúadaca píiwitáisewa píbáyawaná íchawa càide iyúwa wenáiwica icawàacaalíwa idapùle íchawa, iyúwa nacái yéetéerimiwa imíchàacaalíwa yéetácáisi ícha,

yási amaláca Cristo imànica píiwitáise piyacaténá machacàniri iyú Cristo icamalaná irícu”,
íimaca yái tàacáisica.

¹⁵ Iná piicácué píichawa cayába, picúacué píawawa piyacaténácué machacàniri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué piya càide iyúwa máiwitáiseyéi wenàiwica, néese piyacué cáaliacáiri iyú. ¹⁶ Picácué piuca èeri máiwitáiseeri iyú, néese píalmáidacué píimànica cayábèeri èeri imanùbaca, idècunitáac wáyaca cháí èeri irícu ipichawáise èeri imáallàcawa, máinicáiná èeri mìnáná imànica ibáyawanáwa siúcade. ¹⁷ Picácué máiwitáise pía, néese péewáidacuéwa píaliacaténácuéwa cainácaali Dios iwàwáanácué píimànica. ¹⁸ Picácué picàma ipíchanácué pímaaláidaca píawawa máiwitáiseeri iyú, néese pímaacué Espíritu Santo icùaca píiwitáise manuisiwata píimanicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁹ Pitàanicué piacawa píiriwáaca Wáiwacali iináwaná lwali. Pimicháidacué píiwitáisewáaca salmos iyú, himnos iyú nacái, cantos iyú nacái ichàiniadéeyéica wáiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú. Picántàacué manuisiwata casímáiri iyú Wáiwacali irí, piacué nacái irí cayábèeri. ²⁰ Piacué mamáalàacata Wáaniri Dios irí cayábèeri lwali yái macáita imàaquèricuéa píri. Piacué Dios irí cayábèeri Wáiwacali Jesucristo lípidená lwali, piyacáinácué abèdanamata Jesucristo yáapicha.

La vida familiar del cristiano

²¹ Cáimiétaquèeri iyúcué piicáyacawa, péemiacué píiriwáaca nacái piacaténácué Cristo icàaluiníná.

²² Piacué inanái caníriyéica, píimànicué càide iyúwa piníri ichùullaná pía, píimanicaténácué càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. ²³ Iwàwacutácué peebáidaca piníri itàacáíwa Dioscáiná idéca imàacaca píiwitáipupináni, yái piníríca, càide iyúwa Dios imàacáaná wáiwitáipupiná yái Cristoca, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Cristo idéca nacái iwásàaca wía Dios yáasu yúuwichàacáisi lícha, wía càiyéide iyúwa Cristo iiná cháí èeri irícu. Càica wíade iyúwa Cristo iiná wáyacáiná abèdanamata Cristo yáapicha. ²⁴ Néese càide iyúwa iwàwacutáaná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái wamànica càide iyúwa Cristo ichùullaná wía, càita nacái piacué inanái caníriyéica iwàwacutácué píimànica macáita càide iyúwa piníri ichùullaná pía.

²⁵ Piacué aslanái cáinuíyéica, iwàwacutácué cáinináca píicáca píinuwa, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, wía yeebáidéeyéica itàacái. Yá Cristo imàacacaté icáucawa yéetáanápinátéwa wáichawalíná. ²⁶ Cristo imànicaté càì yeedácaténá wía yáasunápináwa idécánáamité masacáca imànica wáiwitáise báawèeri lícha itàacái iyúwa wabautizácaalítéwa wáasáidacaténáté weebáidaca itàacái. ²⁷ Cristo imànicaté càì yéewanápiná imàacaca wabálùacawa lípunita chènuníri icàneyéipiná mèlumèlúiri iyú, cayábéyéi iicacánáwa, canéyéi ibáyawaná ibatàa achúmèerína piná, néese mabayawanéyéi Cristo irípiná, wía yeebáidéeyéica itàacái. ²⁸ Asialí idèniacaalí ínuwa, yá iwàwacutá cáinináca iicáca úa càide iyúwa cáinináaná iicáca yáawawa. Cawinácaalí cáininéerica iicáca ínuwa, imànica iyaca iríwa cayábèeri, Dios iicáciná níái pucháibaca iyúwa abèeri wenàiwica. ²⁹ Canáca asialí báawèeri iicáca iináwa, néese icùaca iináwa yàacási iyú, bàlesi iyú nacái. Càita nacái iwàwacutá asialí iicáca ínuwa càide iyúwa iicáciná iináwa, icùacaténá úa cáininèeri iyú, càide iyúwa Cristo icùaná wía cáininèeri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacái. ³⁰ Cristo icùaca wía wáyacáiná iyúwa iiná cháí èeri irícu. Wía nacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná iwálisèeyéi, wía yeebáidéeyéica itàacái wáyacáiná abèdanamata Cristo yáapicha càide iyúwa inanái úyáaná abèdanamata uníri yáapichawa. ³¹ Dios itàacái icàlidacaté walíni, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. Iimaca: “Iná asialí yàacawa yáaniri líchawa, yáatúa lícha nacáíwa, iyacaténá abèdanamata ínu yáapichawa. Néese idécánáami asialí iimáca úapícha, yási Dios iicáca níái pucháibaca iyúwa abèeri wenàiwica”, càì íimaca. ³² Máini iwàwacutá wawáwálica yái cayábèeri tàacáisica Dios yáasáidèerica wálí asialí lwali ínu yáapichawa, quéwa nuwàwa nuwáidacuéca pía comparación iyú, Cristo lwali, yáasu wenàiwicanái yáapichawa nacái, wía yeebáidéeyéica itàacái. ³³ Iná nucálidacuéca píri aniwani, iwàwacutácué macáita péená cáinináca iicáca ínuwa càide iyúwa cáinináaná iicáca yáawawa. Càita nacái piacué caníriyéica, iwàwacutácué piicáca piníriwa cáimiétaquèeri iyú, píimànicué nacái càide iyúwa ichùullaná pía.

6

¹ Piacué sùmanái, peebáidacué càide iyúwa píseená ichùullanácué pía píasáidacaténácué cáinináca píicáca Wáiwacali, cayábacáiná píimànicaalícué càì. ²⁻³ Iyaca abèeri ichùullacanási máinírícué iwàwacutá píwáwálica, icálidèericuéca píri cainácaalí Dios ichùullaná píimànica. Dios íimacaté cáimiétacanèeri iyú imànínápiná cayábèeri nalí cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica íimèerica: “Piacué nacái pianíri ímiétacanáwa, píatúa ímiétacaná nacáíwa, casímáicatanácué píwàwa, piyacaténácué nacái madécáná èeri cháí èeri irícu”, càité íimaca yái Diosca.

⁴ Néenicué píá quéenibéeyéica, picácué pichùulla péenibewa lúasi iyú mamáalàacata ipíchanácué píalimáidaca píicáwa nía àta calúacataléta náiwitáise. Néese pidáwinà nía neebácaténá pitàacái. Péewáidacué nía nacái, píalàacué nía, pimichàidacué nacái náiwitáise neebáidacaténá Wáiwacali itàacái, cáininácaténá nacái naicáca Wáiwacali.

⁵ Píacué áibanái yáasu wenáiwicaca íbaidéeyéica mawèníri iyú, peebáidacué píiwacanánái itàacáira ichùuliéyécua píá cháí èeri iricu. Píacué náimíetacáná, nacáaluíniná nacái, báisíri iyú. Píibaidacué nalí cachàiníri iyú càide iyúwa píibaidaca nacácaalí Cristo irípiná. ⁶ Píibaidacué nalí cayábéeri iyú càiripináta, càmíríca abéta naicáidacaalícué píri cayábaténácaíta naicácué píá meedá, néese píibaidacué iyúwa Cristo yáasu wenáiwica íbaidéeyéica irípiná, pímanícaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná macái pichàini iyúwa báisíri iyú. ⁷ Pimànicué píibaidacaléwa casímáiri iyú càide iyúwa píibaidaca nacácaalí Wáiwacali irípiná, càmíríca èeri mínanáí irí meedá. ⁸ Càicué píibaida píalífacínácuéwa Wáiwacali yáanápíná walí cawèníyíei wamanúbaca nacáitawa ìwalíise yáí cayábéerica wamàníríca, áibanái yáasu wenáiwicacaalí wía íbaidéeyéica mawèníri iyú, càita nacái wèepunícaalíwa máiwacalináwaca.

⁹ Píacué wenáiwica íwacanánáica, pímanícué cayábéeri píasu wenáiwicanái íríwa càide iyúwa nuchùullaná nía náibaidanápínácué píri cayába. Picácué píbáulia picapèedáidánápíná nía náibaidacaténácué píri cachàiníri iyú. Píwáwalícué Wáiwacali chènuníseeri ichùulícuéca píá, càita nacái ichùulícué píasu wenáiwica, cáinináciná Wáiwacali íicáca macái wenáiwica íwitáná abédanamata, càmíta nacái íicá abéeri wenáiwica iyúwa cayábéeri áibanái íicha.

Las armas espirituales del cristiano

¹⁰ Néese nuénánái, cachànicué píiwitáise Wáiwacali ìwali, íiwitáise manuírí iyú. ¹¹ Càide iyúwa úwisàiri íwalícaalí íbàlewa dàaléeri hierro nacáiri ipíchaná yúuwidenái ísutàacani, càita nacái picúacué píawawa Dios ichàini iyú macáita. Peedácué píriwa Dios íicha píiwitáise íbàllanápínáwa híerro nacáiri cachàinícaténácué píiwitáise macáaluínináta Satanás ípunita, càide iyúwa úwisàiri íbàlúacaalíwa tàí íiméeri iyú yúuwidenái ípunitawa. Íwawacutácué cachàiníca píiwitáise Dios ichàini iyú ipíchaná yáí ícháawàidéerica wía ípidenéeri Satanás imawèniadacuéca píá, yáí cachíwéerica yáalimáidéerica wenáiwica namànínápíná nabáyawanáwa. ¹² Càmicáiná wamàni úwi èeri mínanáí ípunita, néese wamàníca wàacawa úwi náipunita níara canéeyéica íiná, canéeyéica yáapi, demonio íwacanánáica cáuli írícuyéica, níai báawéeyéica ángel ichùulíyéica èeri mínanáí catéeyéi íiwitáise. ¹³ Iná peedácué píriwa píiwitáise íbàllanápínáwa híerro nacáiri, Dios imàaquéerícuéca píri cachàinícaténácué píiwitáise cáinacáica búawéeri èeri náalimáidacatáitacué píá. Màulenácaalícué pímaníca píiwitáisewa ùwicái piná, yásí píalimácué píbàlúacawa tàí íiméeri iyú Satanásnáí ípunita yéewanápínácué càmíta pímaní píbáyawanáwa.

¹⁴ Càide iyúwa úwisàiri íbàlúacaalíwa tàí íiméeri iyú yúuwidenái ípunitawa, càita nacái cachàiníca píiwitáise Wáiwacali ìwali mamáalàacata ipíchanácué Satanás imawèniadaca píá. Càide iyúwa úwisàiri ídacúacaalí íwallabàawa yáasu cinturónwa ipíchaná íbàle híerro nacáiri ícaláacawa íicha, càita nacái picúacué cayába píawawa báisíri tàacáisi iyú. Yáí úwisàiri íwalíca íwallabàawa dàaléeri íbàlewa yúucutalícubàawa ipíchaná yúuwidenái ísutàacani. Càita nacái íwawacutácué píyaca machacàiníri iyú mabáyawanéeri iyú nacái pícuaténácué píawawa ipíchanácué Satanás imawèniadaca píá. ¹⁵ Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri íwalícaalí ízapatoníwa yéewanápíná ímusúacawa caquialéta imànícáténá ùwicái, càita nacái péewáidacuéwa cayába pícalídadaténácué áibanái írí yáí tàacáisi cayábéerica íiméerica Cristo ímàacaca wenáiwica náyaca matubanáiri iyú Dios yáapíca. ¹⁶ Máini íwawacutá úwisàiri ícáapíca yáasu manuírí escudowa, yáí wawàsi dàaléerica, cáucuírí nacái úwisàiri ítéerica ícáapi írícua íchacáidacaténá íchawa ípíerica ípualé chucùlu yeeméeríca ípíacawa ípualé. Càita nacái peebáidacué Cristo itàacái tàí íiméeri iyú pícuaténácué píawawa Satanás íicha, yáí báwéerica yáalimáidéerica wía cachàiníri iyú càide iyúwacué íchàwidáca nacácaalí wía chucùlu yeeméeri iyúwa, wamànícáténá wabáyawanáwa, waméyáacáténáwa weebáidaca Cristo itàacái. ¹⁷ Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri íbàllacaalí íwitawa dàaléeri càyua nacáiri iyú ipíchaná nanúaca íwita, càita nacái íwawacutácué píwáwalíca Cristo íidéca íwasácuéca píá Dios yáasu yúuwíhàacáisi íicha, íná éwitacué Satanás ícháawàcáaníta píináwaná ìwali Dios írí, cáicáaníta càmítacué íwawacutá pímaníca píbáyawanáwa. Néese càide iyúwa úwisàiri yeedácaalí espada machete nacáiri ípélicaténá yúuwidenáíwa, càita nacái íwawacutácué peedáca píriwa Dios itàacái, yáí wacáapísái Espíritu Santo ímàaquéerica walí, péewáidacué nacáíwa Dios itàacái ìwali, píalífacaténácuéwa ìwali píwáwalícuéwa, yéewanápínácué pícalídadaca áibanái íríní. Càita píalimácué pímaníca ùwicái Satanás ípunita. ¹⁸ Píacué pímaníca ùwicái Satanás ípunita èeri imanúbaca: Picácué píiméyáawa písutáca píawawa Dios íicha. Písutácué Dios íicha manuísíwata càiripináta, càide iyúwa Espíritu Santo iyúudáanácué písutáca Dios íicha. Píicácué píichawa cayába, píchàiniadacué píiwitáisewa, píacué píuca píwáwawa, néese

pisutácué Dios ícha nalípiná, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. ¹⁹ Pisutácué nacái Dios ícha nulípiná imàacáanápíná núalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná núumaca nucàlidacaténá cayába yái tàacáisi cayábéerica íiméerica Cristo iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, nucàlidacaténáni macàaluínináta áibanái írí, yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha bàaluité quéwa yái imàaquéerica wáalíacawa ìwali siùcade. ²⁰ Dios idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá inùmalicuise yái tàacáisi cayábéerica. Siùcade nùyaca presoíri iyú nucàlidacáiná áibanái íríní càide iyúwa Dios ibànùaná núa nucàlidáanápínáni. Iná pisutácué Dios ícha nulípiná nucàlidáanápíná itàacái macàaluínináta.

Saludos finales

²¹ Yá nubànùacué platalé yái Tíquicoca, wéenasàiri cáininéerica waicáca iyúudèeri cayába nacái wáibaidacaténá Wáiwacali írípínáwa. Yá Tíquico icàlidapínacué pirí nuináwaná ìwali, ìwali nacái yái numàníríca. ²² Iná nubànùacué plataléni icàlidacaténacué pirí waináwaná ìwali. Càipíná ichàiniadacué piwàwawa.

²³ Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípínacué Wáiwacali Jesucristo nacái namàacáanápínacué piyaca matuíbanáiri iyú, piacué macáita wéenanáica, cáininácaténacué piicáyacacawa nacái, peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. ²⁴ Nusutácué Dios ícha nacái pirípíná imànínápínacué pirí cayábéeri mawèníri iyú macáitacué pía cáininéeyéica iicáca Wáiwacali Jesucristo mamáalàacata báisíri iyú càiripináta.

FILIPENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Timoteo yáapicha, Jesucristo yáasu wenàiwicaca wía, íbaidéeyéica íripiná. Watànàacué pírí cuyàluta piacué Filipos iyacàlená mìnánáica, piacué Dios yáasu wenàiwicaca iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, macáitacué pía yeebáidéeyéica itàacái, piacué nacái ancianonáica, diácononái nacái canánama. ² Nusutácué Wáaniri Dios ícha pírípínacué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínapínacué pírí cayábéeri mawèníri iyú, namàcáanápínacué piyaca matuibanáiri iyú.

Oración de Pablo por los creyentes

³ Nüaca Nucuèriná Dios iríwa cayábéeri macái imanùbaca nusutácaalí ícha pírípínacué. ⁴ Nusutáca Dios ícha pírípínacué, yá macái yáawiríata mamáalàacata nusutácué Dios ícha pírípíná canánama casimáiri iyú. ⁵ Casimáicué nuwàwa piwali piyúudàacáinacué núa nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná iwali áibanái irí náaliacaténáwa iwàwa iwasàca núa Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. Piyúudàacatécúé núa bàaluité idàbacatáisetacué péemiaca Jesucristo iináwaná iwali àta siuca nacáide. ⁶ Bàaluité peebáidacuéca Jesucristo itàacái, yaté Dios idàbacatécúé imànica íbaidacalé cayábéeriwa piwàwalicuise, yaté imàacacué pírí piíwitáise wálisáì pimànicaténacué cayábéeri. Càita nacái núaliacawa báisiiri iyú Dios imànipínacué yáì íbaidacalé cayábéeriwa piwàwalicuise mamáalàacata àta imáalàidacataléta ichùnacuéca piíwitáise cayábéeri iyú néesialipíná Jesucristo yàanàapínacaalí àniwa. ⁷ Cayábéeriquéi nuínáidàanácawa càì piwalicúé casimáiri iyú cáininácáinacué nuicáca pía, Dios imànícáinacué pírí cayábéeri nacái càide iyúwa imànínà nulé cayábéeri siuca idècunitàcá nüyaca cháì presoíyéi íbanálicu, càita nacái macái yáawiríata nubàlùacaalíwa náipunita nacái níai nacuèrinánáica nucàlidacaténá nalí nuínáwanáwa nuebáidáná Jesucristo itàacái, núsáidacaténá nacái báisírìcani yáì tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàca wenàiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. ⁸ Dios yáaliacawa máini cáinináca nuicácuéca pía macáita Jesucristo imàcacáiná cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata. ⁹ Nusutácué Dios ícha pírípínacué iyúudàanápínacué pía cáininácáténá piicáyacacawa cachàiniwanái mamáalàacata, imàcáanápínacué nacái cáaliacáica pía manuísíwata píaliacaténacuéwa càinacáalí Dios iwàwàaná pimànica, píaliacaténacué piicáca cayábéeri báawéeri íchaná. ¹⁰ Càita nusutácué Dios ícha pírípínacué píaliacaténacuéwa piicáca cayábéeri báawéeri íchaná, pimànicaténacué nacái cayábéeri cachàiniwanái mamáalàacata. Càicaalicuè pimànica, yásì píalimácué piyaca masaquèeri iyú, canácata yáaliméeripiná icháawàacuéca piináwaná iwali Cristo yàanàapínacaalí àniwa. ¹¹ Pimànicuè cayábéeri manuísíwata Jesucristo ichàini iyú yéewacaténá áibanái wenàiwica náináidacawa cayába Dios iwali, natàanicaténá nalíwáca cayábéeri iyú Dios iwali nacái.

Para mi la vida es Cristo

¹² Píacué nuénánáica, nadéca náucaca núa presoíyéi íbanáliculé báawacáiná naicáca yáì nucàlidàanáca Jesucristo iináwaná iwali. Quéwa nuwàwacué píaliacawa macáita yáì nuchàbàanácawa iyúudàaca áibanái wenàiwica nacàlidacaténá yáì tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàca wenàiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. ¹³ Iná yéewa macáita wenàiwica, núa nacái úwi iyéeyéica nacuèriná icapèe manuíri irícuwa, càita nacái macáita áibanái wenàiwica iyéeyéica cháì yacalé, náaliacawa nuínáwaná iwali presoca núa nuebáidacáiná Cristo itàacái. ¹⁴ Núa nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica cháì yacalé, batéwa macáita nachàiniadaca náiwitáisewa idècanámi naicáca núa presoíyéi íbanálicu. Naicácaíná nuideniaca nùuwichàanáwa matuibanáiri iyú, iná cachàinica náiwitáise manuísíwata cachàiniwanái. Càmita càalu nacàlidaca Dios itàacái, néese náibàca nawàwawa Wáiwacali iwéré iyúudàanápíná núa nacái.

¹⁵ Báisita abènaméeyéi nèewi nacàlidaca Cristo iináwaná iwali báawacáiná naicáca caináwanáca náicha núa. Nawàwaca namawèniadaca núa meedá. Quéwa áibanái nacàlidaca Cristo iináwaná iwali cayábéeri náiwitáise yáapichawa. ¹⁶ Nacàlidaca Cristo iináwaná iwali cáininácáiná naicáca núa, náaliacáináwa Dios idéca imàcacaca presoca núa nucàlidacaténá madècaná wenàiwica irí càinacaalí ímáanà yáì tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàca wenàiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. ¹⁷ Quéwa níara báawéeyéica iicáca núa nacàlidaca Cristo iináwaná iwali caináwanacaténá nuícha núa. Càmita báisi nawàwa nacàlidaca Cristo iináwaná iwali, néese nawàwa meedá càulenáca cachàiniwanái namànica nulíni presocáiná núa. ¹⁸ Quéwa éwita nacàlidacáanita Cristo iináwaná iwali báawacáiná naicáca núa, càicáaníta càmita achúma nuwàwa iwali. Néese casimáica nuwàwa, càide iyúwa casimáiná nuwàwa nacàlidacaalí Cristo iináwaná iwali cáininácáiná naicáca núa.

¹⁹Yá mesúnamáita casímáica cachàiniwanái nuwàwa nùaliácaináwa macáita yái namànríica iyúudàanápíná numusúacawa cayába, pisutácinácué Dios ícha nulípiná, Espírítu Santo nacái iyúudáaca núa, yái Espírítu Jesucristo ibànuèrica yàcawéeridacaténá wía. ²⁰Nùaliácaináwa báisírí iyú nuwàwalicúsewa Dios càmínápiná íbàniada núa íwalíse yái nuebáidáanáca itàacái nuçúacaténá iyúudáaca nutàanáca nali; néese nùaliácawa iyúudàanápíná núa nutàanicaténá macàaluínáta nàacúsemi macáita. Manuíca nuínáidaca nuwàwawa Dios íwalí iyúudàanápíná núa càide iyúwa iyúudàanà núa càiripínáta nùasáidacaténá cayábéeri iyú cachàiniwanái máini cayábéericani, yái Cristoca, cachàinírí nacái íwitáise. Càipíná Dios iyúudáaca nùasáidaca cáimiétacanéericani yái Cristoca, idècunitàacá nùyaca cháí èeri írìcu, càita nacái nuétáacaalíwa. ²¹Nuwàwa nùasáidaca cachàiníríca íwitáise yái Cristoca, nùacáiná nudéca numàacaca nùawawa Cristo írì numànicaténá abéerita càide iyúwa iwàwáaná idècunitàacá nùyaca cháí èeri írìcu; néese nanúacaalí núa Cristo íwali nuebáidacáiná itàacái, yá cayába cachàini nulíni íchíe nùyáanáca cháí èeri írìcu nácáiná madècaná yáwanái wenáiwica néemiápiná Cristo íináwaná íwali nuétáaná íwalíse, yá nacái nùyapínáca yáapícha chènuníre. ²²Quéwa nùaliácawa nùalimá nuíbaidaca mamáalàacata Cristo írípíná nuyamáacaalícáwa cháí èeri írìcu. Iná càmíta nùaliáwa càirínácaalí nuwàwéeri náicha, yái nucáuca cháí èeri írìcuíríca, càmicaalí nucáuca chènuníseeri. ²³Máini càulenáca nùaliácáténáwa càirínácaalí náicha nuwàwéeri numànica. Nuínáidacaalíwa abéerita nùwaliwa, yá nuwàwa nuétáaca yéewanápiná nùyaca Cristo yáapícha chènuníre cayábacáiná cachàinica nulíni nùyáanáca néeni ícha èeriquéi. ²⁴Quéwa, nuwàwalicaalícúé pía, yá nùaliácawa iwàwacutácué nùyaca píapícha cháí èeri írìcu, nuyúudáacaténácué pía. ²⁵Nùaliácaináwa iwàwacutáanácúé nuyúudáaca pía quiríta, iná yéewa nuebáidaca nuwàwalicúsewa nùyáanápínácué mamáalàacata píapícha cháí èeri írìcu nuchàiniadacaténácué píiwitáise peebáidacaténácué Jesucristo itàacái manuísíwata cachàiniwanái mamáalàacata, casímáiri iyú nacái. ²⁶Iná nùyapínácaalícúé píapícha àniwa, yásí cáimiétaquéeri iyúpiná piicáca Cristo Jesús nùwalísená, icuacáiná núa cayába.

²⁷Péemiácué abéeri wawási: Máinicúé iwàwacutáca píyaca machacànríi iyú càide iyúwa Cristo íyáanáté, yéewanápiná áibanái iwàwaca yéemiaca Cristo íináwaná íwali. Càita nùacaalí nupáchiacuéca pía, càmicaalícúé nacái nùawa píatalé, yá nuwàwacué nuémiaca píináwaná íwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàí ímèeri iyú, abédanamacacúé nacái píiwitáise píapíchawáaca Espírítu Santo íchàini iyú. Càita iwàwacutácué pímanáca ùwicái Dios írípíná: Píibaidacué Dios írípíná cachàinírí iyú píapíchawáaca pícàlidacaténácué macàaluínáta yái tàacáisica, yéewanápiná áibanái yeebáidaca Jesucristo itàacái, yéewacaténá iwasaaca núa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ²⁸Picácué máiwitáise pía pícalúniwa píuwidenái íwalísewa, íbatàa abé yáawíríapíná. Píuwidenái íicácaalícúé píidenáca píuwichàanáwa Cristo írípíná matuúibanáiri iyú, yásí náaliácawa amaléeri iyú nàuwichàanápínácawa càiripínáta nabáyawaná íwalísewa. Càipíná nacái Dios imàacacúé píaliácawa Jesucristo idéca iwasaacuéca pía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ²⁹Dios idéca imànicuéca píri yái cayábéerica Cristo íwalísená: Dios imàacacúé peebáidaca Cristo itàacái, càita nacái Dios imàacacúé píuwichàacawa Cristo írípíná cháí èeri írìcu, peebáidacáinácué itàacái. ³⁰Píacué, núa nacái abédanamata wamànica wàacawa ùwicái Dios írípíná. Càita wamànica ùwicái: Wàuwichàacawa Cristo írípíná weebáidacáiná itàacái. Bàaluité píicácuéca namànica nulí báawéeri nùyacaalítécué píapícha. Píidécúéca péemiaca nuínáwaná íwali àniwa namànica nulí báawéeri mamáalàacata cháí. Càita numànica nuacawa ùwicái Dios írípíná.

2

La humillación y la grandeza de Cristo

¹Píacué nuénánáica, nùaliácawa Cristo idéca imichàidacuéca píiwitáise, píidécúéca píchàiniadaca píwàwawa nacái cáininácinácué Cristo íicáca pía. Nùaliácawa nacái Espírítu Santo yàacawéeridacuéca pía. Càita nacái nùaliácawa píicáanácúé áibanái ípualé, cáinináca píicácuéca núa nacái. ²Iná yéewa píalimácué casímáica pímanáca nuwàwa pímanácaalícúé còi: Abédanamacacúé píiwitáise píapíchawáaca, píacué macáita. Cáininácué píicáyacawa. Abédanamacacúé píwàwa píináidaca, píibaidacué cachàinírí iyú Dios írípíná macáita pímanúbaca iyúwa. ³Píicácué pímanáca píriwata cayábéeri yéewanápiná meedá caináwanácuéca pía áibanái ícha; càita nacái píicácué cáimacái píicáca píawawa. Néese iwàwacutácué píicáca píawawa iyúwa càmírí cachàini áibanái ícha. Píicácué pícutá cachàinícaténá pímanáca píawawa áibanái ícha, néese píicá áibanái iyúwa cayábéeyéi íwitáise píícha. ⁴Píicácué pímaná abéerita píriwata cayábéeri, néese píicácuéca píyúudáacaténá áibanái, pímanícaténácué nali cayábéeri.

⁵Píináidacuéwa càide iyúwaté Cristo Jesús íináidáanáwa.

⁶Càité Cristo Jesús imànica: Ewitaté Dioscánítani, yái Cristo Jesúsca, càicáaníta càmítaté cachàini imànica yáawawa áibanái ícha macáicaténáté yàaca icàaluíná càiride iyúwa abéeri Dios inacáiri.

- ⁷ Néesee iwàwacáináaté imànica càide iyúwaté Dios iwàwáaná, ináté Cristo Jesús imàacaca íchawa íchàini manuíríwa, yá nacái icamalánáwa icanéerica mèlumèluíri iyú chènuniré Dios yáapicha. Yáté Cristo Jesús imànica yáawawa iyúwa Dios yàasu wenàiwica íbaidacaténá Dios írí, yá imusúacaté iicá èeri iyúwa wenàiwica.
- ⁸ Yèepunicatéwa iiná èeri írícúri yáapichawa, yá iyacaté càide iyúwa càimíri cachàini náicha canánama. Dios ichùullacaté Cristo Jesús yéetáanápínatéwa, yá Cristo Jesús imànicaté càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Càmitaté yéetáwa càide iyúwa macái èeri mīnanái yéetáanáwa, néesee yūuwichàacaté yéetácáisi máiníri báawaca, báiri nacái wenàiwica iicáca nanúacáináaténi cruz ìwali càide iyúwa nanúaná wenàiwica imàníríca íbáyawanáwa manuísíwata.
- ⁹ Ináté idécánáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi ícha, yá Dios imàacacaté Jesús iyaca cáimiétacanéeri iyú áibanái ícha canánama, yéewacaténá macáita yàaca Jesús iyéininá iyúwa Dios.
- ¹⁰ Càité Dios imànica Jesús írí yéewanápiná macáita nàaca Jesús icàaluíná, macáita níara iyéeyéica chènuniré, nía nacái èeri írícúiyéica, nía nacái yéetéeyéimicawa. Càipíná nàaca Jesús iyéininá Dioscáiná idéca imàacaca cachàinicaní náicha canánama.
- ¹¹ Yá macáita nacàlidapíná Jesucristo ìwali Wáiwacalicaní, cachàiníríca náicha canánama icuèrica macáita. Càipíná nàaca Wáaniri Dios írí cayábèeri Jesucristo ìwali.

Los cristianos son como luces en el mundo

¹² Iná piacué nuénánáca cáininéeyéica nuicáca, càide iyúwacué peebáidáanaté nutàacái nūyacaalícué piápicha bàaluité, càita nacái nuwàwacué peebáidaca nutàacái tàì íiméeri iyú cachàiniwanái mamáalàacata idècunitàacái nūyaca déeculé piíchacué. Jesucristo idéca iwasáacuéca pía Dios yàasu yūuwichàacáisi ícha, iná píalimáidacué macái píchàini iyúwa pímanínápínacué càide iyúwa Dios iwàwáaná piacaténacué iyéininá cáimiétaquèeri iyú, ipíchanacué pímaníca píbáyawanáwa. ¹³ Píalimápinacué càì pímaníca Dioscáiná idéca imàacacué píri píiwítáise cayábèeri yéewacaténacué píwàwaca pímaníca cayábèeri, Dios nacái iyúudàacuéca pía pímanícaténacué càide iyúwa iwàwáaná.

¹⁴ Picacué pitàani lúasi iyú, picacué nacái pitàani píriwáaca chàinisíri iyú, ìwalíise yái iwàwacutéericuéca pímaníca, néesee píibaidacué Dios írípíná piápichawáaca. ¹⁵ Pímanícué càì, yéewanápinacué canácata áibanái yáaliméeri ícháawáaca píbáyawaná, càmitacué nacái pucháiba píiwítáise. Dios yéenibecáinacué pía, iná piyacué mabayawanéeri iyú néesi níai èeri mīnanái báawéeyéica íiwítáise, iméeréeyéicawa. Càicuéca piade cháì yái írícú iyúwa dùlupúta ipucuyéicawa catéeri írícú, píalíacáinacué Dios ìwali. ¹⁶ Picàlidacué nalí yái báisíri tàacáisca yéewanápiná nadèniaca nacáucawa càimíri imáaláwa. Iná pímanícaalícué càide iyúwa nuéwáidáanacué pía, yá casíimáipínáca nuwàwa píwalíisecú Cristo yàanàacalípiná nūalíacáináwa cawènrícaní yái nuéwáidáanacuéca pía. Cawènríca nacái yái nuibaidacaléca Dios írípíná. ¹⁷ Péemíacué comparacón: Judónái imàacacaalí píraí ofrenda iyú Dios írípíná nàacaténá írì cayábèeri, yá nàucíaca quíríèeri uva ituní cáli ínatábàa iyúwa sacrificio yéewacaténá cawènríri cachàiniwanái namànica nàasu ofrendawa Dios írípíná. Càita nacái peebáidacuéca Jesucristo itàacái, piùwíhàacuécawa írípíná nacái. Yacatucé plasú ofrenda Dios írípíná. Uwé, cawàwanáta Dios iwàwaca nuétácawa Cristo ìwali càide iyúwa sacrificio íranámi imusúacaalíwa ícha cáli ínatábàa. Càita nūalimácué cawènica cachàiniwanái numànica plasú ofrendawa Dios írípíná, yái peebáidáanacuéca Jesucristo itàacái, piùwíhàanacuéca írípíná nacái. Quéwa éwita nanúacaalí núa, càicáníta caslíimáica núa, nuyanídacawa piápichacué nacái. ¹⁸ Casíimáicué piwàwa, piyanídacuéca nacái nūapícha.

Timoteo y Epafrodito

¹⁹ Wáiwacalí Jesús iwàwacaalí càì, yá nuwàwaca nubànùacuéca píatalé Timoteo mesúnamáita ipáchícaténacué pía, nuwàwacáinacué icàlidaca nulí piináwaná ìwali casíimáicaténá nuwàwa. ²⁰ Yá nubànùacué píatalé Timoteo canácáiná nūapícha áiba wenàiwica ínàidèeriwa abédanamata nūapícha, iyúudàacaténacué pía càide iyúwa nuwàwáaná. ²¹ Macáita níara áibanáica náníaidacáitawa nàasu wawási ìwaliwa. Càmita máini nawàwa namànica càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná. ²² Quéwa píalíacuécawa Timoteo íináwaná ìwali iyaca machacáiníri iyú, íbaida nacái Dios írípíná nūapícha, wacàlidacaténá Dios itàacái, yá Timoteo iyúudàaca núa càide iyúwa asialí iyúudàacaalí yáaniriwa. ²³ Iná nuwàwaca nubànùacani iicácaténacué pía, idécanaçáita nūalíacawa cainácaalí namànínápíná nulí cháì presonái íbananá írícú. ²⁴ Quéwa manuíca nuínáidaca nuwàwawa Wáiwacalí ìwali nūanápíná nuicácuéca pía caquialéta, Wáiwacalí iwàwacaalí numànica càì.

²⁵ Càita nacái nuínáidacawa iwàwacutáaná nubànùacuéca píatalé wéenasáiri Epafrodito, yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, íbaidéerica nūapícha Dios írípíná, wamànícáténá ùwicái Satanás ípunita Jesucristo írípíná. Bàaluité píbànùacatécué nūatalé yái Epafroditoca iyúudáanápínaté núa. ²⁶ Máini Epafrodito iwàwaca iicácuéca pía macáita. Achúmaca iwàwa

manuísiwata piwalicué péemiácáináté iinawaná ìwali iculúaná téwa. ²⁷ Báisíta iculúacatéwa, batéwa nacái yéetácawa, quéwa Dios iicacaté ipualé. Dios iicacaté nacái nuupualé, ìnà càmitaté ìmàaca Epafrodito yéetácawa máinicáicha achúmaca nuwàwa cachàiniwanái náicha macáita yái wawàsica ìmàaquéerica achúmaca nuwàwa. ²⁸ Ìnà máini cachàiniwanái nuwàwaca nubànucuéca piataléni caquialéta casimáicaténacué piwàwa piicáca àniwani. Piicácaalpinacué Epafrodito iyaca cayába siuca, yási matuibanáica nuwàwa. ²⁹ Pitáidacué Epafrodito casimáiri iyú càiride iyúwa péenásáiri yeebáidacáiná Wáiwacali itàacái; piacué nacái náimiétacaná càiripináta, cawinácaali cayábeyéica ìiwitáise càide iyúwa Epafrodito iyáaná. ³⁰ Batéwaté yéetácawa ìbaidacáináté cachàiniiri iyú Cristo iripiná. Yúuwichàacatéwa cáalunáiri iyú iyúudàacaténáté núa, imànicaténáté nulí cayábéeri píchawalinacué, yái cayábéerica càmiricuéca píalimá pimànica nulí déeculécáinacué pía nuícha.

3

Lo verdaderamente valioso

¹ Siúcade nuenánái casimáicué piwàwa Wáiwacali ìwali, yàasu wenàiwicacáinacué pía. Yá casimáica nuwàwa nutànacuéca piri àniwani càide iyúwa yudeénacué nutànacuéca piriini iwàwacutácáinacué píalácawa péemiaca cayábani. ² Ìnà péemiacué cayábani: Piicacué píchawa cayába nara báawéeyéica ìiwitáise, yèpuniyéicawa càide iyúwa ìbaidacanacáiyéi Dios iri, quéwa namànicáita nabáyawanáwa meedá. Nachùullaca càmiyéi judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadalúanápiná naináwa circuncisión iyú càide iyúwa judío ìiwitáise iyáaná. ³ Picacué péemia nalí, wíacáiná Dios yàasunáisiwaca wía, wía yéeyéica Dios icáaluíniná báisiri iyú càide iyúwa Espiritu Santo imicháidáaná wáiwitáise. Yá casimáica wáyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Càmita nacái cáimacái waicáca wíawawa ìwalíise yái wáaliméerica wamànica wachàini iyúwa. ⁴ Idécaali Dios yàasu wenàiwicaca wía ìwalíise yái wamàniricatá, yáté Dios yàasu wenàiwicaca núa ráunamáita áibanái lícha canánamatá, máinicáiná judíosiwaca núa. ⁵ Namànicaté nulí circuncisión nudènlacalíté ocho èeri, càide iyúwaté Dios ichùullaná judiónái imànica nawàwalicaténáté Dios yàasu wenàiwicaca núa. Israelitaca núa, Israel itaquérinámicáiná núa, Benjamín itaquénáinámi yéenáca núa, yái Israel ìrimicaté ìpidenèericaté Benjamín. Núacata hebreosiwa, hebreosiwacáiná macáita nuawirinámica, càmiyéitè icásáawa càmiyéi israelita yáapicha. Nutàanica nacái hebreo itàacái iyú, càmitaté nacái núca nuíchawa israelita ìiwitáise nuyacaténáté iyúwa càmiiri israelita. Yá nuéwáidacatéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, yá fariseocaté núa yeebáidéericaté manuísiwata càide iyúwa fariseonái yéewáidáaná, níai yeebáidéeyéica cachàiniiri iyúni náicha canánama. ⁶ Máinicáináté nuebáidacaté cachàiniiri iyú fariseonái yàasu tàacáisi, ìnaté nuúwicháidaca núcawa nara yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Nuyacaté machacàniri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùullanáté wáawirináimi, ìnaté canácata yáaliméeri icháawáaca núa Moisés yàasu tàacáisi ìwalíise. ⁷ Bàaluité cawènríicaté nulí nuicáca macáita yái wawàsica quéwa siúcáisede caná iwèni nulí nuicácani, nùaliacáináwa càmita yéewa iwásáca núa Dios yàasu yúuwicháacáisi lícha, néese nuwàwaca Cristo icúca núa. ⁸ Càita nacái nuicáca macái wawási càiride iyúwa canéeri iwèni lícha yái Nuíwacali Cristo Jesúsca, máinicáiná cawènica nuicácani, nuwàwa nacái nùaliaca ìwali manuísiwata. Nuebáidacáináté Cristo, yáté yúuwacawa nuícha macáita yái wawási judío ìiwitáise ìwalíríca. Siúcáisede nuicáca yái wawàsica iyúwa náuquéerimi wawási báawéeri nuwàwacáiná nudènlaca Cristo Jesús Nuíwacalipináwa, nuwàwacáiná nacái nùaliaca núcawa ìwali manuísiwata cachàiniwanái mamáalàacata àta nùanàacataléta yàatalé chènuniré. ⁹ Nuwàwa nacái nuyaca abédanamata Cristo yáapicha càiripináta. Nùaliacawa càmiripiná mabáyawaná Dios iicáca núa ìwalíise yái numánínaca càide iyúwa itàacái ìmáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalcúise; néese manuica nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali mabáyawanáanápiná iicáca núa ìwalíise yái nuebáidáanáca Cristo. ¹⁰ Máini nuwàwaca nùaliaca Cristo ìwali, nudènlacaténá ichàini nuwàwalícu, yái chàinisi Cristo idènèerica imicháacáinátéwa yéetácáisi lícha, nuúwichàacaténáwa iripiná nacái nuebáidacáinái, àta nuíwtáise iyacataléta càide iyúwaté Cristo ìiwitáise iyáanáaté yéetácaalítéwa. ¹¹ Càita nuwàwaca nuyaca càide iyúwa Cristo iyáanáaté numichàacaténáwa yéetácáisi lícha càide iyúwaté Cristo icáucáanátéwa.

La lucha por llegar a la meta

¹² Càmitàacá macáita nuíwtáise iya càide iyúwa Cristo Jesús ìiwitáise iyáaná. Càmitàacá nacái mabáyawaná núa càide iyúwa Cristo iyáaná. Quéwa nùalimáida núcawa mamáalàacata nuyacaténá càide iyúwa Cristo iyáaná, yácáiná Cristo Jesús idéca yeedáca núa yàasu wenàiwicapináwa. ¹³ Piacué nuenánáica, núumacué piri àniwa, càmitàacá nùalimá nuyaca càide iyúwa Cristo iyáaná. Néese càì numànica: Numàacaca nuwàwawa lícha macáita yái numàniricaté bàaluité. Yá càmita quirínama nuínáidacawa ìwali, néese nuchàiniadaca nuíwtáise nuchàinacaténá yái iyéerica nupíchalé nùalimáidáanápiná macái nuchàini iyúwa

nùyacaténá càide iyúwa Cristo iyáaná. ¹⁴ Nuchàiniadaca nuíwítáisewa, yá núalimáidaca núacawa mamáalàacata macáí nuchàini iyúwa nùyacaténá iyúwa Cristo iyáaná càide iyúwa wenàiwica ipianírícawa carrera ìwali ipiacaaliwa cachàiníri iyú àta yàanàacataléta carrera yáasu imáalàacataléwa néré yeedácáténá íríwa cawèníri premio. Càita nacáí nùlapinácaaliwa chènuniré, yá Dios imàacapíná nulí yáí cawènírica Dios imáidéerica wía weedáanápíná walíwa Cristo Jesús iwálíse, weebáidacáiná itàacái.

¹⁵ Báisícaalicué cachàinica píiwítáise Jesucristo ìwali peebáidacáténácué itàacái tàì íméeri iyú, néese iwàwacutácué pínáidacawa càide iyúwa númáanácué píri. Iyacaalí abéeri wawási pínáidéericuécawa ìwali méetàuculé nuícha, yásí Dios imàacacué píaliacawa nacáí càide iyúwa iwàwacutáanácué píaliacawa. ¹⁶ Quéwa iwàwacutá wáyaca machacàníri iyú báisíri tàacáisi ìwali càide iyúwa Dios imàacáaná wáaliacawa.

¹⁷ Píacué nuénánáica, pímanícué càide iyúwa nùyáaná. Píicáidacué nalí níara wenàiwicaca iyéeyéica càide iyúwaté wáyáanácué péewibáa, wía apóstolca, píaliacáténácuéwa cáinacaalí iwàwacutáaná píyaca. ¹⁸ Nudéca nucàlidacuéca píríni madécaná yáawíría, quéwa siuca nucàlidacué píri àniwani nutuyíya yáapichawa: Madécaná wenàiwica nacàlidaca naináwanáwa neebáidáanása Cristo itàacái báisíri iyú, quéwa nàuwídeca namànica Cristo, canácáiná iwèni naicáca Cristo yéetáanácawa cruz ìwali wáichawalíná. ¹⁹ Quéwa èeri imáalàacaalípínáwa, yásí nàuwichàacawa càiripínáta, níara báawéeyéica íwítáise. Camúnica nía, nayáaca nayáacaléwa máini cadénama, namànicaténá càide iyúwa natúra iwàwáaná meedá. Yá cáimacáica naicáca níawawa nabáyawaná ìwaliwa, yáí báawéerica namàníríca, yáí wawási iwàwacutéericuéca báica wamànica. Nánáidacawa mamáalàacata èeri írícúri wawási ìwali. ²⁰ Wía quéwa wadèniaca wáasu cáliwa chènuniré. Wacúca nacáí Wáiwacalí Jesucristo yàanàca chènuníse, yáí iwasèerica wía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. ²¹ Néese Wáiwacalí Jesucristo iwálisáidapíná wainá machawáaqueerica cayábéeri iyú iyacáténá càide iyúwa iiná chènuníseeri iyáaná, icànéerica mèlumèlúri iyú. Càipíná imànica ichàini iyúwa, idèniacáiná ichàiniwa icúacaténá macáita.

4

Alégrese siempre en el Señor

¹ Iná peebáidacué Wáiwacalí tàì íméeri iyú, píacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca. Máini nuwáwaca nuicácuéca pía àniwa. Píacué cáininéeyéica nuicáca, píatacué isíimáidéeyéica nuwáwa. Càicuéca píade iyúwa yáí cawènírica Dios yèeripínáca nulí píasáidacáinácué cawènica Dios íicáca yáí nuibaidacaléca írípíná.

² Nusutáca wawási uícha úara Evodiaca, uícha nacáí úara Síntiqueca abédanamáanápíná náiwítáise náapichawáca càide iyúwa abémisana neebáidacáiná Wáiwacalí itàacái. ³ Píá nacáí íbaidéerica Dios írípíná núpícha cayábéeri iyú, nusutáca pícha wawási píwènúadánápíná náiwítáise nalíwáca, níara pucháiba inanáica abédanamacáténá náiwítáise, nayúudacáináité wamànica úwi Dios írípíná wacàlidacáténáté yáí tàacáisi íméerica Jesucristo iwasáca wenàiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha, wáibaidacaalíté Dios írípíná Clemente yáapícha, áibanáí yáapícha nacáí idènièyéica ípidenáwa cuyáluta írícu chènuniré, yáí cuyáluta idènièrica náipidená canánama wenàiwica Dios yéeyéica ícauca càimíri imáaláawa.

⁴ Casímáicué píwáwa càiripínáta Wáiwacalí ìwali. Yá núumacué píri àniwani: ¡Casímáicué píwáwa! ⁵ Pímanícué áibanáí írí éeréeri iyú yéewacáténácué macáí wenàiwica náaliacawa cayábéericuéca píiwítáise. Mawíenica Wáiwacalí yéenáiwana yàanàacáténá àniwa.

⁶ Píacúé achúma píináidánicawa píwáwawa áiba wawási ìwali cáinacaalícué píchábáanáwa, néese pícalídacué Dios írí macáita, macáí imanúbaca písutácaalicué píawawa Dios ícha. Písutácué nacáí ícha wawási. Píacué nacáí írí cayábéeri. ⁷ Yásí Dios imàacacué matuíbanáica píiwítáise manuísíwata, manuísíwéeri cachàiníwanáí mamáalàacata ícha yáí èeri mìnánáí yáaliméerica yáaliacawa ìwali. Yá nacáí Dios icúapínácué píwáwa, píiwítáise nacáí, píyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapícha.

Piensen en todo lo que es bueno

⁸ Néese, iyaca abéeri wawási quiríta nucàlidéeripínácué píri nuénánái: Pínáidacuéwa macáí báisíri tàacáisi ìwali. Pínáidacué nacáíwa macáí cáimiétacanéeri wawási ìwali, píináidacuéwa ìwali nacáí macáita yáí iwàwacutéerica wamànica wáyacáténá machacàníri iyú. Pínáidacué nacáíwa macáí wawási ìwali càimíríca yáalimáida wenàiwica imànínápíná íbáyawanáwa, càita nacáí macáí wawási cayábéeri íicacánáwa, càita nacáí macáí wawási cayábéeri iináwaná. Pínáidacué nacáíwa ìwali macáí cayábéeri íwítáaná, ìwali nacáí macáita wacàlidéerica iináwaná cayabéericani.

⁹ Pímanícué càide iyúwaté nuéwáidánácué pía, càide iyúwa nacáí nùlànácué pía. Pímanícué nacáí càide iyúwaté nucàlidánácué píri, càide iyúwaté nacáí píicáanácué

numànica. Pimànicué càì, yásì Dios yàacawéeridacuéca píawa, yáì imàaquéerica matuíbanáica wáiwitáise.

Ofrendas de los filipenses para Pablo

¹⁰ Casímáica nuwàwa manuísiwata Wáiwacali ìwali piwàwalicáinácué núa àniwa. Núaliacawa càmitacué piimáichaté núa, néese càmitaté píalimácué piyúudàaca núa. ¹¹ Nudèniaca siùcade yáì numáapuèrica, ínà càmita nutànàa píri cuyàluta pibànùanápínácué nulí ofrenda àniwa, núacáiná nudéca nuéwáidacawa casímáinápínà nùyaca iyú càinácaalí nudènièrica. ¹² Aibaalí nùyaca catúulécaneéri iyú. Aibaalí nacáì nùyaca càasuíri iyú. Nudéca nuéwáidacawa matuíbanáicaténà nùyaca cháì èeri írìcu càinácaalí nùyáaná, éwita máapicaalí núa, càita nacáì nudèniacaalí cayába nuyáacaléwa, càita nacáì nudèniacaalí madécana nùasuwa, càita nacáì canácaalí nulí yáì numáapuèrica. ¹³ Càinácaalí iyú iwàwacutá nùyaca, núalimá nùideniaca macáita yácáiná Cristo ichàiniadaca núa. ¹⁴ Quéwa, pidécuéca pimànica nulí cayábèeri manuísiwata pibànùacaalíté nulí plata, áiba wawási nacáì numáapuèricaté.

¹⁵ Bàaluité nucàlidacatécué píri yáì tàacáisica ímèerica Jesucristo iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Néeseté nuèpùacawa píasu cáli íchacué, yára Macedonia yàasu cálica, nùacaténaté nucàlidaca yáì tàacáisica áibanáì írì. Píaliacuéwa nuèpùacaalítéwa pílichacué, píacué Filipos iyacàlená múnanáì yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì, yaté abétacué pía ibànùericaté nulí plata, áiba yàasusi nacáì iyúwa ofrenda piyúudàacaténácué núa, piwàwacáinácué píaca Dios írì cayábèeri ìwali yáì nucàlidáanácuéca píri itàacáì. ¹⁶ Càita nacáì ipíchawáiseté nùacawa Macedonia yàasu cáli ícha, idècunitàacá nùyaca Tesalónica iyacàlená néré, yaté pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacáì iyúwa ofrenda máisibáwanáì yàawíríá nudèniacaténaté yáì numáapuèrica. ¹⁷ Càmita nuínáidawa nùasu ìwaliwa meedá nuedácaténá nulíwa nùasupínáwa, néese nuwàwaca Dios imànicuéca píri cayábèeri manuísiwata piyúudàacáinácué núa. ¹⁸ Nudéca nuedáca macáita yáì pibànùericatécué nulí, yá nudèniaca cayábáwanáì ícha yáì numáapuèrica. Pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacáì Epafrodito yáapícha, ínà yéewa nudèniaca cayábáwanáì ícha yáì numáapuèrica. Yáì píasu ofrenda pibànùericuéca nulí, càicanide iyúwa pumèníri isàni neemèerica nàacaténá Dios írì cayábèeri, yá casímáica Dios iicácuéca yáì pimàníríca piyúudàacaténácué núa. ¹⁹ Iná Nucueríná Dios imàacapínácué píri manuísiwata macáita pimáapuèricuéca cháì èeri írìcu, píacué iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapícha, Dios idèniacáiná máini manuísiwata cawèníri chènunírì. ²⁰ ¡Wàacué Wáaniri Dios íríwa cayábèeri càiripínáta! Báisíta, amén.

Saludos finales

²¹ Nuwàwali macáita níara Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica néeni yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì. Níái wéenanáì iyéeyéica cháì núapícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì nawàwalicué pía nacáì. ²² Macáita níái Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica cháì yàcalé, nía nacáì íbaidéeyéica emperador romanosáiri ícapèerícu nawàwalicué pía nacáì.

²³ Yá nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha píripínácué imànínápínácué píri cayábèeri mawèníri iyú macáita.

COLOSENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, abéeri Jesucristo yàasu apóstol, Jesucristo ibànùèrica nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali wenàiwicanáí irí càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nubànùacué piri cuyàluta. Yáí wéénàsàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái iyaca nùapicha, iwàwalicuéca pía nacái. ² Nutànàacué piri cuyàluta piacué wéénánáica, Dios yàasu wenàiwicaca iyéyéica Colosas iyacàlená iricu yeebáidéyéica Cristo itàacái tàì ìmèeri iyú. Nusutacué Wáaniri Dios fícha pirípinácué imànínápinácué piri cayábèeri mawèníri iyú, imàccánápinácué piyaca matuíbanáiri iyú nacái.

La oración de Pablo por los creyentes

³ Macái imanùbaca wasutácaalí Wáaniri Dios fícha pirípinácué, yáí Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, yá wàaca irí cayábèeri piwalicué. ⁴ Wadéca wéemiacuéca piináwaná ìwali yeebáidacuéca Cristo Jesús itàacái, cáininácué nacái piicáca macáita Dios yàasu wenàiwica yeebáidéyéica Cristo Jesús itàacái. ⁵ Píalimácuéca cáinináca piicáca nía píalíacáinácuéwa piyáanápiná chènuniré Dios yáapicha casímáiri iyú. Pidécúca pidábaca picúaca piyáanápinácué néré péemiacáinaté yáí báisíiri tãacáisi cayábèerica icàlidèerica Jesucristo iwàwaca iwasáacuéca pía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Yáté yeebáidacuécani. ⁶ Yáí báisíiri tãacásica áibanáí icàlidèericatécúé piri, idéca manùbéyéí yéemiacani, yá yeebáidacani macái cáli íinata. Yá macái wenàiwica íiwitáaná nèewi náyaca abénaméyéí yeebáidéyéica yáí tãacáisi càide iyúwacué yeebáidáaná, bàalutécáiná péemiacuéca cáinináca Dios iicácuéca pía báisíiri iyú. ⁷ Wéénàsàiri cáininéerica waicáca íipidenéerica Epafras, yéewáidacatécúé pía báisíiri tãacáisi iyú. Yáí Epafras íibaidaca Dios irípiná wáapicha. Yá siúcade Epafras íibaidaca mamáalàacata Cristo irípiná cachàiníri iyú. ⁸ Epafras idéca icàlidacuéca walí piináwaná ìwali. Icàlidaca walí Espíritu Santo idéca ichàiniadacuéca pía cáininácaténácué piicáca wenàiwica yeebáidéyéica Jesucristo itàacái.

⁹ Inaté wéemiacanacáitacué piináwaná ìwali, yá càmita wayamáida wasutáca Dios fícha pirípinácué imàccánápinácué píalíacawa càinácaalícué iwàwáaná pímanáca, imàccánápiná nacái cáalláacuéca pía, cáíwítáisecaténá nacái píalíacaténácuéwa cayábèeri ìwali báawèeri íichaná. ¹⁰ Dios imànicaalícué piri càì, yásí píalimácué piyaca càide iyúwa iwàwacutáaná Wáiwacali yàasu wenàiwica imànica, pímanícaténácué mamáalàacata cayábèeri càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná wamànica, pímanícaténácué píibaidacaléwa macái cayábèeri íiwitáaná Dios irípiná idècunitáacá píalíacuécawa Dios ìwali cayábèeri iyú cachàiníwanáí mamáalàacata. ¹¹ Wasutácué Dios fícha nacái pirípinácué ichàiniadánápinácué pía íiwitáise chènuníisèeri iyúwa, yáí icánèerica mèlumèlúri iyú. Càitacué píalimá píideniaca macái wawási matuíbanáita, tàì ìmèeri iyú nacái. ¹² Càita nacái píalimácué piaca Wáaniri Dios irí cayábèeri casímáiri iyú, yáí màulenéerícuéca imànica pía cayábèeri iyú, piacué yeebáidéyéica Jesucristo itàacái, peedácaténácué piriwa yáí cawènírica Dios yèeripináca yàasu wenàiwicanáí iríwa Dios iyacàle cacamalèeri iricu. ¹³ Dios idéca iwasáaca wía Satanás íiwitáise catèeri fícha, íná càmita quirínama Satanás idacúa wáiwitáise; Dios idéca imàcaca líriwa icùanápiná wía, yáí lírica cáininéerica Dios iicáca. ¹⁴ Yáí Dios lírica yéetácátéwa wáichawalíná, ípichaná Dios yúuwicháidaca wía wabáyawaná ìwalíisewa. Càita Dios líri idéca iwasáaca wía íiraná iyúwa Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Iná Dios imàcaca iwàwawa wabáyawaná fícha, wía yeebáidéyéica Dios líri itàacái.

La paz con Dios por medio de la muerte de Cristo

¹⁵ Càmita wáalimá waicáca Dios watuí iyúwa, quéwa yáí Cristo, yácata Dios yéeníwaná wáaliméerica waicáca. Yácata Dios lírica, iyéericatè ípichawáiseté idábacawa macáita yáí iyéerica. ¹⁶ Dios imàacacaté líri idábaca macáita yáí iyéerica, macáita iyéerica capíralèeri cáli íinata, cháí èeri iricu nacái. Idábacaté macáita yáí waiquéerica, yá nacái càmiríicáwa wáalimá waicáca. Dios líri idábacaté macáita àngelnáí icuèyéica yàasu cáliwa chènuníisèeyéí. Dios líri idábacaté irípináwa macáita yáí iyéerica. ¹⁷ Cristo iyacaté macái wawási ípichawáise, yá siúca Cristo icúaca macáita namànícaténá càide iyúwa iwàwacutáaná namànica. ¹⁸ Cristo nacái icúaca wía, ichùullaca wía nacái, wía yeebáidéyéica itàacái. Càide iyúwa wenàiwica íiwitáise ichùullaná iináwa, càita nacái wáiwitaca yáí Cristoca, wíacáiná cáica wíade iyúwa Cristo iiná cháí èeri iricu. Cristoca yáí yèerica macái wawási ícáuca, imàacacaté nacái weebáidaca itàacái. Yácata yáí idábáanéericatè imíchàacawa yéetácáisi fícha. Iná Cristo icúaca macái wawási, cachàiníicáiná íiwitáise, manuírí íiwitáise nacái náicha macáita yáí wawásica Cristo imàníricatè. ¹⁹ Dios íináidacatéwa iwàwáaná íiwitáise manuírí iyaca Cristo iwàwalicu máiní manuísíwata. ²⁰ Dios iwàwacaté nacái Cristo yéetácawa wáichawalíná cruz ìwali, ípichaná

wàuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wabáyawaná iwálisewa. Yáté Cristo íraná imusúacatéwa ícha cruz iwali. Càité Dios iwàwaca imànica yéewacaténa cayábaca iicáca macái wawàsi, níái macáita ìyéeyéica cháí èeri írìcu, nía nacái ìyéeyéica chènuniféeri cáli ínata.

²¹ Quééchatécéwa càmítacué Dios yàasu wenàiwica pía, iyúwa canéeyéi yàasu cáli. Bàaluité Dios yùuwidecuéca pía manuísíwata, pímanicáinátécué píbáyawanáwa. ²² Quééwacué Dios idéca cayábaca iicácuéca píwítáise píwítáise imàacacáináté iwàwawa píbáyawaná ícha, Cristo yùuwichàacáináté yéetácáisi iiná yáapichawa, yái iiná èeri írìcuírìca. Dios idéca càì imànìcuéca píri itécáténacué pía ibàlùadánápinacué pía ípunitawa, masaquèyèyipíná íwítáise, mabáyawanéeri iyú nacái. ²³ Quééwa píwàwacaalícué píyaca Dios yáapicha, iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata. Picácué pímeyáa picùaca Jesucristo iwasaanápíná píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, néese peebáidacué mamáalàacata càide iyúwa nacáidánátécué píri cayábéeri tàacáisi. Yácata tàacáisi madécaná wenàiwica íwítáaná yéemièrica macái cáli ínata. Núa nacái Pablo, nudéca nucáidaca wenàiwicanái írìni.

Pablo encargado de servir a la iglesia

²⁴ Sìuca casímáica nuwàwa nùuwichàacawa cháì presoíyéi ibànalìcu iwálise yái nucáidánácuéca píri Jesucristo iináwaná, madécaná áibanái wenàiwica írì nacái, nuwàwacáiná núsáidaca áibanái írì cànacaalíté Cristo yùuwichàanàwa náichawaliná imàacacaténá yàasu wenàiwicaca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái, ìyéeyéipíná càiwade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháì èeri írìcu. ²⁵ Dios idéca ichùullaca nuibaidánápinacué píri, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuyúudáacaténacué pía. Dios ichùullacaté núa nucáidánápiná itàacái wenàiwicanái írì, quéwa iwàwacutáca nucáidaca itàacái macáita, àta yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha. ²⁶ Bàaluitésíwa, èeri ipichawáiseté, néenialíté Dios ibàacaté yái tàacáisi macái àngelnái ícha. Néeseté idécanámi idábaca wenàiwicanái, yáté ibàaca náichani nacái, yái tàacáisica. Iná madécaná mil camuí Dios idàbacatáiseté èeri àta sìuca nacáide, idéca ibàaca yái tàacáisica wenàiwicanái ícha. Quééwa sìuca Dios imàacaca yàasu wenàiwicanái yáallacawa iwali. ²⁷ Píacué càmíyéica judí, Dios iwàwacutácué imàacaca píallacawa iwali yái tàacáisi máiníri cayábaca, máiníri nacái cawénica, Dios ibèericaté áibanái ícha. Yácata yái tàacáisica: Dios idéca imàacacué Cristo iyaca píwàwallìcu, píallacaténacuéwa píyáanápíná chènuniré Dios yáapicha, cámíétacanéeri iyú, mèlumèlùrípíná pícamalá yáapichawa.

²⁸ Wía apóstolca, wacáidaca Cristo itàacái wenàiwicanái írì. Wàalàaca nía éeréeri iyú macái wenàiwica íwítáaná. Wéewáida nacái macái wenàiwicanái macáita Dios yáallacái iyú náallacaténá néemlaca cayábani, cànínacaalí ímáaná wawàwacáiná wabàlùadaca nía Dios ípunita cachàiníyèi íwítáise Cristo iwali. ²⁹ Iná nuibaidaca Dios írìpíná cachàiníri iyú macái nuchàini iyúwa, yái chànisi Cristo imàaquéerica nulí.

2

¹ Nuwàwacué píallacawa nusutácué Dios ícha pírípíná manuísíwata, píacué Colosas iyacàlená mìnánáica. Càita nacái nusutáca Dios ícha nalípíná níara Laodicea iyacàlená mìnánáica, macáita nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmíyèicáwa iicá núa. ² Nusutácué Dios ícha pírípíná canánama Dios ichàiniadánápinacué píwàwa, yéewanápíná nacái cànínáca píicáyacawa abédanamata. Nusutácué Dios ícha nacái imàacáanápínacué píallacawa manuísíwata Cristo iwali. Yái Jesucristoca, yácata tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha, quééwa sìuca Dios imàacaca wáallacawa Jesucristo iwali. ³ Dios iwàwa wáallacawa Cristo iwali, yáacáiná Cristo idèniaca macáisíwata Dios yáallacái, máini cayábéerica. Iná wáallacaalíwa Cristo iwali, yásí imàaca wáallacawa macái wawàsi iwali Dios iwàwéerica wáallacawa iwali. ⁴ Núumacué píri càì ipíchanacué nachiwáidaca pía cachiwéeri tàacáisi iyú casímáirica wenàiwicanái yéemlaca, níái càmíyéica yáallá Dios iwali. ⁵ Ewítacué canácánita núa píapicha sìuca, càicáanítacué nuwàwali pía mamáalàacata càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha. Yá casímáica nuwàwa nuémiacué píináwaná iwali abédanamacué píwítáise píapichawáaca píyacaténacué machacaníri iyú Dios iicápiná, peebáidánacué nacái Cristo itàacái tàì íiméeri iyú.

La nueva vida en Cristo

⁶ Pidécuéca peebáidaca Wáiwacali Jesucristo iwasaanápínacué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, iná iwàwacutácué píyaca abédanamata Wáiwacali yáapicha. ⁷ Càide iyúwa manuírì áicu ipíchu ibàlùacaalíwa depuúwalé cáli írìcu, yá canácata yáalliméeri iwataacani, càita nacái iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú càide iyúwatécué néewáidáná pía. Píacué nacái cayábéeri Dios írì mamáalàacata.

⁸ Píicacué píchawa cayába ipíchanacué áibanái iwènúadacuéca píwítáise báisíri tàacáisi ícha nawàwacáiná nachiwáidacuéca pía nàasu cachiwéeri tàacáisi iyúwa. Càmita nacáidaca Cristo

itàacái, càmita nacái Cristo iyúudàa nía. Néese nacàlidacáita meedá càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise ímáaná, yá nacái nàawirináimi yáasu tàacáisica. Nacàlida nacái demonionái yáasu tàacáisi, níara demonio ichùuliyéica èeri mìnánái íiwitáise namànicaténá nabáyawanáwa.

⁹ Picácué péemia cachiwéeyéi irí yácáiná yái Cristoca, yácata abéerita wenàiwica idènièrica macáita Dios íiwitáise cachàiníiri manuísiwata. ¹⁰ Dios íiwitáise cachàiníiri idéca ipuniadacuéca piwáwa piyacáinacué abédanamata Cristo yáapicha, yái Cristo ichùulìerica macái àngelnái íiwitáaná, demonionái nacái, macáita icuèyèica yáasu càliwa chènuníseyéi, cháí èeri írìcu nacái. Iná cachàinírìca náicha canánama yái Cristoca. ¹¹ Péemiacué comparaciòn: Dios ichùullacaté judionái namàninápinaté circuncisiòn néenibe asianái iríwa nawàwalicaténaté Dios yáasunáica nía. Yái circuncisiòn ímáanáca càicanide iyúwa Dios idéca nacáicalí idalúaca náicha nàiwitáise cabáyawanéeri. Càité Dios iwàwaca judionái imànica àta Cristo yàanàacatalétaté. Siuca piyacáinacué abédanamata Cristo yáapicha, iná Cristo idéca ichuidacuéca pícha piwítáise cabáyawanéeri càide iyúwa idéca nacáicalí idalúacuéca pícha báawéeri. Càitacué Cristo yáasáidaca yáasu wenàiwicaca pí. ¹² Càita naca ímáaná yái píbautizáanacuécawa: Quéechatécú piricúacaalítéwa úni yáaculé, yá píasáidacatécúé Cristo idéca ichuidacuéca píbayawaná machawàacacaténacué píbayawaná iyúwa yéetéerimiwa. Iná càicatécúé píade iyúwa yéetéeyéimiwa Cristo yáapicha càliculí írìcu, piricúacaalítécúéwa úni yáaculé. Néese pimichàacaalítécúéwa úni yáaculé, yáté píasáidacuéca pidàbacaté piyaca pícauca wálisái yáapichawa càide iyúwa pidéca nacáicalicué pimichàacawa yéetácáisi íicha Cristo yáapicha, peebáidacáinaté cachàinírìca Dios íiwitáise, yái imichàidéericaté Cristo yéetácáisi íicha. ¹³ Bàaluité càicuéca píiwitáise iyúwa yéetéeyéimiwa, pímanicáinatécúé píbayawanáwa. Inaté càmitacué píalimá pímanica cayábéeri càide iyúwa yéetéerimiwa camínai yáalimá imànica cayábéeri, píiwitáise cabáyawanéeri idacúacáinatécúé pí. Quéwa Dios idéca cáuca imàniceca píiwitáise piyacáinacué abédanamata Cristo yáapicha. Dios idéca imàacaca iwàwawa macáita wabayawaná íicha, íwalíse yái Cristo yéetáanáca wáichawalíná. ¹⁴ Bàaluité càmita wamàni càide iyúwaté Dios ichùullaná wamànica imàacacaalíté itàacáia profeta Moisés irí. Inaté yái tàacáisi icháawàacaté waináwaná íwali. Dios itàacái ímacaté iwàwacutáanaté wàuwichàacawa wabayawaná ichùullacawa. Yái yúuwichàacáisica càicanide iyúwa wamawèniacále manuírì iwàwacutéerica wapáyaidaca wáichawa càiripináta càmicáinaté wáalimá wamànica macáita machacànírì iyú càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. Quéwa Dios idéca imáalàidaca wáicha yái wamawèniacáleca imàacacáinaté iwàwawa wabayawaná íicha Cristo yéetácáinatéwa cruz íwali wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá wàuwichàacawa càiripináta wabayawaná ichùullacawa. Dios idéca iwàsàaca wía íicha. ¹⁵ Cristo yéetácáinatéwa cruz íwali wáichawalíná, yáté Dios imawèniadaca demonionái ichàini, níara demonio íiwacanánáica ichùuliyéica èeri mìnánái íiwitáise. Yá Dios ibàiniadaca nía macàaluínináta macái chènuníseyéyi íicápiná. Yá nacái Dios imàacaca Cristo itéca yámísewa demonio íiwacanánái presorì iyú, càide iyúwa cachàinírì úwi íiwacalíná itécaalí yámísewa yúuwidenáia idécanáami úwi íiwacalíná imawèniadaca nía.

Busquen las cosas que son del cielo

¹⁶ Iná càmitacué iwàwacutá péemia nali níara áibanái icháawéyèica piináwaná íwali piyáaculé íwalísewa, íwalíse nacái yái camínacuéca pímaní judionái yáasu manuírì culto macái camú imanúbaca, macái quèeri imanúbaca nacái, macái semana imanúbaca nacái, sábadò írìcu, judionái iyamáidacatáicawa. ¹⁷ Bàaluité Dios ichùullacaté israelitanái namàninápinaté macáita yái wawàsica nàináidacaténátéwa íwali nacuèrinápináca Dios íbanuèripinaté nali, yái Cristoca. Quéwa Cristo yàanàacaté aléi èeri írìculé, iná càmita iwàwacutá wamànica wàacawa quirínama yái wawàsica iyúwa áibanái cachiwéeyéi náimánacué píri siuca. ¹⁸ Péemiacaalícué cachiwéeyéi irí, yásí nachiwáidacué píawa; picácué péemia nacháawáaná piináwaná íwali. Càita nacàlidaca nèepunicawa nàasu tàacáisi cachiwéeriwa: Náimaca iwàwacutáanása wáyaca máini catúulécanéeri iyú, wamàacáanása nacái wáichawa wayáacaléwa cayabáanápínáca Dios íicáca wía. Náimaca nacái iwàwacutáanása wàaca àngelnái icàaluíniná, wasutáanása náicha wawási nataáninápiná wawicáu Dios yáapicha, cachiwéeyéi ímacáiná càmitasa Dios iwàwa yéemiaca wasutáaná íicha. Nacàlidaca nachíwawa nacái naicácasa yéenáiwánási nacáiri Dios néeséeri. Yá nacái máini cáimacáica naicáca níawawa manuísiwata nàiwitáise èeri írìculí íwalísewa. ¹⁹ Càmita nàya abédanamata Cristo yáapicha, yái icuèrica wía, wái yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Cristo ichùullaca wía càide iyúwa wenàiwica íiwitáise ichùullaná íináwa, wíacáiná càica wíade iyúwa Cristo íiná iyèrica cháí èeri írìcu. Cristo ichàiniadaca wawàwa, imàacacué nacái abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

²⁰ Piyacáinacué abédanamata Cristo yáapicha, yái yéetéericatéwa píchawalínacué, iná yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéericatéwa Cristo yáapicha demonionái íicha, níara demonio ichùuliyéica èeri mìnánái íiwitáise. Iná càmitacué quirínama iwàwacutá piyaca càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise iyáaná. Càmitacué iwàwacutá peebáidaca iyúwa cachiwéeyéi ichùullanacué pí. ²¹ Càita nacàlidaca nachíwawa cayabáanápínásacué Dios íicáca pí. Náimaca:

“Picácué pidunù yaí wawàsi ìwali; picácué piyáa yaí yàacàsica; picácué peedáni picáapi iriculéwa”, náimaca. ²² Macáita yaí tàacàsica nacálicacáita wawàsi ìwali imáalèripinácawa, ìná càmita iwàwacutá wéemiaca nàasu tàacàisi irí, Dios imànicáináté yàacàsi wayáapiná. Níara cachiwéeyéica nachùuliacata wenàiwica, néewáidaca nacái nía èeri mìnanaí yàasu tàacàisi iyú. ²³ Báisita madacáná wenàiwica iyúunáidaca cáalíacáica nía cawinácaalí yeebáidéeyéica cachiwéeyéi itàacái, áibanáicíná nayúunáidaca náalimáná nàaca Dios icàaluíná cayábéeri iyú cachàiníwanáí náicha canánama namànicaalcáita càulenéeri wawàsi, nàyacaalí nacái máini catúulécanéeri iyú, namàcacaalí náichawa nayáacaléwa, nàuwichàidacaalí nacái naináwa báawanama. Quéwa macáita yaí canéeri iwèni wawàsica càmita iyúudàa wía wadacàcatená wáichawa wáiwitáise báawéerica, yaí ichùulìerica wamànínápiná wabáyawanáwa.

3

¹ Iná piyacáinacué abédanamata Cristo yáapicha, yaí imichèericatéwa yéetácáisi ìicha, ìná siuca piyacuéa picácué wálisá yáapichawa, càide iyúwa pídeca nacáicalicué pimíchacawa Cristo yáapicha yéetácáisi ìicha. Iná iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Cristo ichùulianá pía peedácaténacué piríwa yaí cayábéeri cawènírica iyéerica chènuniré, Cristo iyacataléca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icúacaténá macáita Dios yáapicha. ² Píináidacuéwa ìwali yaí cawèníri iyéerica chènuniré peedéeripinacuéca piríwa áibaalípiná. Picácué píináidawa mamáalàacata ìwali yaí èeri iricúrica. ³ Cáicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa Cristo yáapicha. Càide iyúwa yéetéerimiwa càmlíná ìináidawa quirínama èeri iricúri ìwali, càita nacái picácué píináidawa mamáalàacata èeri yàasu wawàsi ìwali. Cristo, yaí iyéerica abédanamata Dios yáapicha, icúaca iyaca picácué càmiiri imáalàawa Dios irípiná íbàacanéeri iyú áibanáí èeri mìnanaí ìicha. ⁴ Piyacáinacué abédanamata Cristo yáapicha, ìná abéerica Cristo yaí yéericeuca picácuca càmiiri imáalàawa. Aibaalípiná Cristo yàanàapiná àniwa, yásí piyapinacué icamaláná mèlumèluri iricu Cristo yáapicha, picúapiná macáita Cristo yáapicha, yaí iyéerica chènuniré máiníri cáimiétaquéeri iyú naicáca, icúacáiná macáita.

La vida antigua y la vida nueva

⁵ Aibaalípiná piyapinacué Cristo yáapicha chènuniré, ìná siuca cháí èeri iricu pimànicué ùwicáí cachàiníri iyú ípunita yaí píiwitáise bàaluisàimica, yaí ichùulìericuécaca pimànica píbayawanáwa mamáalàacata: Picácué píimá áiba yáapicha càmirica píinírisíwa, càmlíchúaca nacái píinusiwa. Picácué pimàni báawéeri píiná iyúwa, yaí wawàsi càmirica Dios íbatàa wenàiwica imànica. Picácué nacái pimàni càide iyúwa píiwitáise báawéeri iwàwánáa pimànica. Picácué píwàwa peedáca piríwa mamáalàacata macái wawàsi cawèníri. Cáinínacallicué píicáca cawèníri wawàsi, yá piacuéca èeri iricúri wawàsi icàaluíná Dios ìicha, ìná pimànicuécaca càide iyúwa wenàiwica yéeyéica ídolo cuwáináí yéenáiwana ícàaluíná Dios ìicha. ⁶ Cawinácaalí imàníyéica càí nàuwicháapinácawa manuísíwata áibaalípiná Dios yàasu yúuwicháacáisi caiyéinínéeri yàanàapinacáalí nàwali, càmicáiná neebáida Dios itàacái. ⁷ Càitécué pimànica bàaluité píináidacáinatécuéwa ìwali yaí èeri iricúrica. ⁸ Quéwa siuca pimàcacué píchawa macáita yaí báawéerica. Picácué calúa píiwitáise, càita nacái picácué calúa pía ráunamáita. Picácué báawa píicáca áibanáí. Picácué picúisa píchawa áibanáí, càita nacái picácué pítaani nàwali báawéeri iyú. Picácué pítaani casaquéri tàacáisi iyú. ⁹ Píwènuacatécuéwa píiwitáise bàaluisàimi ìichawa, ìicha nacái yaí báawéerica pimànírícatécué ípíchawáiseté peebáidaca Jesucristo itàacái, ìná picácué picálda píchíwawa píriwáaca. ¹⁰ Siúcade pídeniacuéca wálisá píiwitáisewa iyéerica càide iyúwa wálisá wenàiwica. Yá píiwitáisecué wálisá ídàwinácawa yàacawa Dios íiwitáise ínacáiripiná, yéewanápinacué píalíacawa cayába Dios ìwali, yaí Dios ídàbéericatécué pía. ¹¹ Weebáidacaalí Cristo itàacái, yá cayábaca Dios íicáca wía macáita abédanamata, Cristo íwalíse, judíocaaí wía, càmiyéicaalí judío wía nacái, imàníyéicaalí circuncisión wía nacái, càmiyéicaalí imàni circuncisión nacái wía, yàanèyéicaalí áiba càli néese wía nacái, càmiyéicaalí yálíwa wía nacái, áibanáí yàasu wenàiwicacaalí wía nacái, íbaidéeyéica mawèníri iyú, náiwacanánáicaalí wía nacái. Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeri macáita wamànica: Iwàwacutá wadèniaca Wáiwacaliwa abéerita macáita, yaí Cristoca. Yá nacái Cristo iyaca wawàwalicu macáita.

¹² Cáinínaca Dios íicácuéca pía. Dios ídeca yeedáca pía yàasu wenàiwicacaténacué pía. Iná piyacué machacàníri iyú. Píicácué áibanáí itúulécaná báisíri iyú. Pimànicué áibanáí irí cayábéeri. Picácué cachàini píicá píawawa áibanáí ìicha, néese iwàwacutácué píicáca áibanáí iyúwa cachàiníyéica pícha. Píideniacué píuwicháanáwa matuúbanáiri iyú áibanáí imànicaallicué píri báawéeri. ¹³ Aibacaalí péenacué imàni píri báawéeri, yá píideniacuéní, néese pimàcacué píwàwawa ìicha, yaí báawéerica imànírícuéca píri. Càide iyúwa Wáiwacali imàcáanátécué iwàwawa píbayawaná ìicha, càita nacái pimàcacué píwàwawa ìicha yaí báawéerica áiba péená imànírícuéca píri. ¹⁴ Iyaca abéeri wawàsi cachàiníri náicha canánama, yaí cáinínánaca waicáyacacawa. Cáinínacaalí waicáyacacawa, yásí abédanamata

wáiwitáise wáapichawáaca manuísiwata. ¹⁵ Pimàacacué Cristo iyúudàaca pía piyacaténacué matuíbanáiri iyú piapichawáaca yácáiná Dios imáidacatécué pía abédanamacaténacué píiwitáise piapichawáaca càide iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri iricu. Piacué Dios irí cayábèeri iwali macáita yái cayábèerica Dios imàniricuéca piri.

¹⁶ Píináidacuéwa mamáalàacata Cristo itàacái iwali piwàwalicúsewa píaliacaténacué péemiaca manuísiwatani. Péewáidáyacacuéwa Dios yáaliacái iyú. Pichàiniadacué piwàwawáaca nacái cáaliacáiri iyú. Picántàacué cachàiníri iyú piacaténacué Dios irí cayábèeri. Picántàacué Dios irí salmos iyú, himnos iyú nacái, canciones iyú nacái, iyuwa Espiritu Santo iyúudàanacué picántàaca. ¹⁷ Càinácaalícué wawàsi pimàni, càinácaalícué nacái picàlida, pimànicué macáita Wáiwacali Jesús ípidená iwali, píasáidacaténacué íiwitáise áibanái irí. Piacué Wáaniri Dios irí cayábèeri nacái Wáiwacali Jesús ípidená iwali.

Deberes sociales del cristiano

¹⁸ Piacué inanái canírriyéica, peebáidacué piníri itàacáiwa, yácáiná cawinácaalí inanái yeebáidécúhaca Wáiwacali itàacái iwàwacutá umànica càide iyúwa úcawéeri ichùullaná úa. ¹⁹ Piacué asianái cáinuuyéica, cáininacué piicáca pínuwa, pimànicué ulí cayábèeri. Picácué píuwichàida úa. Picácué nacái pitàani ulí ípisíri tãacáisi iyú.

²⁰ Piacué sùmanáica, peebáidacué pisèenái itàacáiwa macáita casíimáicáiná Wáiwacali iicacué pimàni cãi. ²¹ Piacué asianái quéenibéeyéica, picácué píalimáida piicáwa péenibenáíwa àta calúacataléta náiwitáise, ípichaná achúmaca nawàwa manuísiwata, yá cãmita quirínama neebáidacué pitàacái.

²² Piacué áibanái yàasu wenàiwicaca, íbaidéeyéica mawèníri iyú píiwacali iríwa, pimànicué macáita càide iyúwa píiwacali ichùullaná pía cháí èeri iricu. Pimànicué cayábani yái píibaidacalécawa, cãmírica abéta píiwacali iicáidacaalícué piri, cayábacaténacáita iicacué pía meedá, néese píibaidacué cayába càiripináta píiwitáise cayábèeri yáapichawa báisíri iyú, píasáidacaténacué piaca Dios icàaluíná. ²³ Cawinácaalícué pimàni, pimànicué cayábani casíimáiri iyú càide iyúwacué píibaidaca nacáicaalí Wáiwacali irí, cãmírica wenàiwica iri meedá. ²⁴ Cáicué pimàni píaliacáinacuéwa Wáiwacali yàanápínacué piri yàasu cawèníri yéenáwa yacaténacué píwèni áibaalípiná píanàcaalícué chènuniré, píibaidacáinacué Cristo irípiná, yái Píiwacalisiwacué abèerita. ²⁵ Quéwa cawinácaalí imànírica íbáyawanáwa, Dios ípáyaidapínani yúuwichàacáisi iyú, iwalíse yái báawéerica imànírica, cãmícáiná Dios iicá áiba wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábèeri áibanái ícha, néese iicáca macái wenàiwica abédanamata.

4

¹ Piacué náiwacanánái iwàwacutácué picúaca píasu wenàiwicawa machacàniri iyú. Picácué píuwichàida nía máiwitáiséeri iyú, néese pimànicué nalí cáaliacáiri iyú. Piwàwalicué pídeníaca Píiwacaliwa chènuníiséeri. Yá áibaalípiná iwàwacutácué picàlidaca píináwanáwa irí cãinácaalícué cayábèeri, báawéeri nacái pimànírica cháí èeri iricu.

² Piacué wéenanáica, picácué píiméyáawa písutáca píawawa Dios ícha. Néese písutácué píawawa Dios ícha manuísiwata. Yá piacué Dios irí cayábèeri. ³ Písutácué nacái Wáiwacali ícha walípiná imàacànápiná wacàlidaca yái cayábèeri tãacáisica áibanái irí mamáalàacata, wacàlidacaténá nacái nalí yái tãacáisi cãmíricaté wenàiwica yáalia iwali, yái tãacáisi íiméerica Cristo iwasaáca cãmítyéi judío Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Iná písutácué Dios ícha nulípiná ípichaná cáaluca núa, nuyacáiná síuca cháí presooyéi íbànalicu núcàlidacáiná yái tãacáisica wenàiwicanái irí. ⁴ Písutácué nulí Dios amalacaténá numànica nalí yái tãacáisica yéewanápiná nãaliaca néemiacani, cãinácaalí ímáaná.

⁵ Píicácué píichawa cayába, pimànicué cáaliacáiri iyú, iwàwacutácaalícué pimànica wawàsi nèewi níara áibanái cãmítyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Cáicaalínacalícué píalímá picàlidaca nalí Wáiwacali íináwaná iwali, yái picàlidacué nalíni. ⁶ Iwàwacutácué píitanéca éeréeri iyú càiripináta, cáiwitáiséeri iyú nacái. Iwàwacutácué píalíaca picàlidaca machacàniri iyú nalíni, macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yéemíawa pía.

Saludos finales

⁷ Wéenasáiri cãininéerica waicáca ípidenéerica Tíquico icàlidapínacué píriwa macáita nuináwaná. Tíquico yáacawéeridaca wía cayába, íbaidaca nacái Wáiwacali irípiná núapicha. ⁸ Iná nubànúacué píataléni icàlidacaténacué píri waináwaná ichàiniadacaténacué píiwitáise Wáiwacali iwali. ⁹ Onésimo yái wéenasáiri cãininéerica waicáca, piyacàle nééséericué nacái, yàapínacawa Tíquico yáapicha. Yásí nacàlidacué píriwa macáita iwali cãinácaalí íyáaná cháí.

¹⁰ Aristarco yái iyéerica presoíri iyú núapicha presooyéi íbànalicu, iwàwalicuéca pía. Cãita nacái Marcos, yái Bernabé yéenasáirináca, iwàwalicuéca pía nacái. Nudéca núcàlidacuéca píri Marcos iwali, ípáchiacaalícué pía, yái pitáidacué cayábèeri iyúni. ¹¹ Aiba wenàiwica ípidenéeri Jesús, áibaalí ípidenéeri Justo, iwàwalicuéca pía nacái. Níacata abéta judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái íbaidéeyéica núapicha, wacàlidacaténá cãinácaalí iyú Dios icúaca yàasu

wenàiwicawa. Càita nachàiniadaca nuwàwa. ¹²Epafras abéericué pìyacàle néeséeri íbaidéerica Cristo írípíná iwàwalicuéca nacái pía. Yá mamáalàacata isutácuéca Dios ícha pirípínacué manuísíwata cachàinicaténacué píiwitáise Jesucristo ìwali, pimàacáanápínacué píawawa nacái Dios írí pimànicaténacué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹³Núaliacawa Epafras isutácué Dios ícha pirípínacué manuísíwata, càita nacái Epafras isutáca Dios ícha nalípíná níara Laodicea iyacàlená mìnánáica, Hierápolis iyacàlená mìnánáica nacái. ¹⁴Lucas nacái yái cadepiacáirica cáininéerica waicáca, iwàwalicuéca pía nacái. Càita nacái Demas iwàwalicuéca pía.

¹⁵Nuwàwali níara wéénánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Laodicea iyacàlená mìnáná. Nuwàwali nacái Ninfa, nía nacái iwacáidáyaquéeyéicawa ucapèericulé namànicaténá culto. ¹⁶Pidécánáamicué piléeca yái cuyàluta piríwáaca, yá pibànùacuéni naléecaténáni, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Laodicea iyacàlená mìnánáica. Píacué nacái, piléecué nacái yáara cuyàlutaca nubànuèrica nalí Laodicea néré. ¹⁷Píimacué càì Arquipo írí: “Píibaida cayába pimànicaténá píibaidacaléwa càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá pimànica írípínáni”, càì núumaca Arquipo írí.

¹⁸Núa Pablo nutànàacué pirí yái tàacáisi achúméerínaca nucáapi iyúwa nuwàwalicáinacué pía. Pisutácué Dios ícha nulípíná presocáiná núa. Nusutácué nacái Dios ícha pirípínacué imànínápinacué pirí cayábéeri mawèníri iyú.

1 TESALONICENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaali ípidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái nutànàacué piri cuyáluta, piacué wéenanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica iyacàlená mīnanái, piacué iyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawáwalicué pia. Wia apóstolca, wasutáca Dios ícha piri pináacué imānīnāpináacué piri cayábéeri mawēnīri iyú, imāacānāpináacué piyaca matuibanāiri iyú nacái.

El ejemplo de fe que daban los de Tesalónica

² Macái imanúbaca wasutácaali Dios ícha piri pináacué, wàca iri cayábéeri piwalicué macáita. ³ Wàca Wáaniri Dios iriwa cayábéeri mamáalàcata piibaidacáináacué Dios iri piná cachānīri iyú peebáidacáináacué Jesucristo itàacái. Wáalia nacáíwa piyúudáacuéca áibanái manuísiwata cáinináacáináacué piicáca Dios. Wáalia nacáíwa picuacuéca manuísiwata Wáiwacali Jesucristo yāanānāpiná ániwa, iná yéewa pídeniacuéca piūwihāanāwa matuibanāiri iyú idēcunitāacá namānicuéca piri báawéeri iwalíse yái peebáidāanācuéca Jesucristo itàacái. ⁴ Piacué wéenanáica, cáininácuéca Dios iicáca pia. Wáaliaca nacáíwa Dios idéca yeedácuéca pia yāasu wenāiwacaténácué pia. ⁵ Wacálidacalítécué piri Jesucristo iwasāca wenāiwa Dios yāasu yūwihāacáisi ícha, cāmítaté wacálidacáitacué pirini yāawami tãcáisi iyú meedá, néese wacálidacatécué pirini Espiritu Santo ichāini iyú, wáaliacaté nacáíwa báisīri iyú báisīcāni yái tãcáisi wacálidéerica. Píaliacué nacáíwa amaléeri iyú wāyacaté machacānīri iyú pēewibāa, wayúudāacaténácué pia, iná píaliacuéwa wacálidacaté piri Dios itàacái báisīri iyú.

⁶ Wia apóstolca, wáaliacawa Dios yēasunáica piacué, bāalutēcāiná pidābacué piyaca machacānīri iyú cāide iyúwa wāsáidāanātécué piri, cāide iyúwaté nacái Wáiwacali iyāaná. Yá peebáidacatécué Jesucristo itàacái casīmāiri iyú, cāide iyúwaté Espiritu Santo imāacānācué casīmāica pia, éwitaté áibanái cāmīyēi yeebáida nāuwihāidacānitacué pia báawanama peebáidacáináacué Jesucristo itàacái. ⁷ Cāita píasáidacuéca áibanái iri cāinācaali iwāwacutānā neebáidaca, macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iyéeyéica Macedonia yāasu cāli íinata, Acaya yāasu cāli íinata nacái. ⁸ Wáaliacawa píimāacué madécānā áibanái náaliacawa Wáiwacali itàacái iwali, cāmīrica abéta níara iyéeyéica Macedonia yāasu cāli íinata, nía nacái iyéeyéica Acaya yāasu cāli íinata, néese macái cāli imanúbaca manuíbeyēi wenāiwa náaliacué pí-ināwaná iwali. Náaliacawa peebáidāanācué Dios itàacái, iná cāmīta iwāwacutá wacálidacuéca nālī píināwaná iwali. ⁹ Néese, níata icālidaca iyaca walī píināwanācué iwali, iná náaliacawa wapáchianācué pia bāaluté, pitāidacatécué wia cayāba, péemiaticué nacái wāasu tãcáisi. Piyamāidacatécué piaca ídolo icāluināná, níara cuwāināi yēenāiwanāca, yá píimāacacatécué píawawa cāuri Dios iri, yái báisīrica, peebáidacaténácué itàacái, piibaidacaténácué iri piná nacái. ¹⁰ Nacálidaca nacái walī picuacuéca Jesús yāanāca chēnuníse ániwa, yái Dios írica, Dios imichāidéericaté yēetáicāisi ícha. Yácata Jesús iwasēerica wia Dios yāasu manuiri yūwihāacáisi ícha, yái yūwihāacáisi yāanēeripināca ēeri imāalācaalīpināwa.

2

El trabajo de Pablo en Tesalónica

¹ Iná piacué wéenanáica píaliacuéwa Dios imānicatécué piri cayábéeri wapáchiaacalícué pia bāaluté. ² Péemicatécué waināwaná iwali, wia apóstolca, ipichawáiseté wāanāacué píatalé, yáté Filipos iyacàlená mīnanái namānicaté walī máini báawéeri, natāanicaté nacái wāwali báawéeri iyú idēcunitāacá nāuwihāidaca wia iwalíse yái wacálidāanāca Jesucristo itàacái. Quéwa Dios iyúudāacaté wia wāanācaténáté piyacalé nérécué wacálidāanāpináacué pirini macāluinānáta, yái tãcáisi ímēerica Jesucristo iwasāca wenāiwa Dios yāasu yūwihāacáisi ícha, éwitaté áibanái nāuwidēcānāta namānica wia manuísiwata. ³ Cāmítaté wacálidacué piri cachiwéeri tãcáisi, cāmīta nacái watānicué piri wachīwāidacaténácué pia meedá, weedácaténácué pícha plata. ⁴ Néese Dios yáalimāidacaté iicāwa wia asáisi wáibaidacaalī iri piná machacānīri iyú, wia apóstolca. Néese idécānāmíté cayābaca Dios iicáca iyúwaté wáibaidāanā iri, yá ibānūcaté wia wacálidāanāpináté yái tãcáisi ímēerica Jesucristo iwasāca wenāiwa Dios yāasu yūwihāacáisi ícha. Iná yéewa wacálidaca wenāiwicānái írini. Cāmīta wáalimāida wasíimāidacáita wenāiwa meedá wāasu tãcáisi iyúwa, néese wacálidaca Dios itàacái cāide iyúwa Dios iwāwānā, yái Dios yáalíerica wawāwa. ⁵ Píaliacué nacáíwa cāmítaté wachīwāidacué pia cachiwéeri tãcáisi iyú cāide iyúwa ēeri mīnanái iwāwānā yēemīaca. Cāmítaté wamāni cāi weedānāpináacué pícha cawēnīri. Cāmítaté nacái wamāni wawāsi ibāacanēeri iyú weedácaténácué pícha plata. Cāité wāyacué pēewibāa machacānīri iyú Dios iicá. ⁶ Cāmítaté wawāwa wenāiwa naicáca wia iyúwa máiniyéica cayāba áibanái

lícha. Càmítacué wacutá pícha càiri, áibanái lícha nacái, ibatàa abéeri piná, éwita Dios imàacacáníta walí cáimiétacanéeri íbaidacalési, wía apóstolca. Càité nacái, éwita Dios imàacacáníta walí íiwitáisewa wachùuliacaténacué pía cachàiníri iyú, càicáaníta càmítaté wamàni càì. ⁷ Càmítaté wachùuliacué pía cachàiníri iyú, éwita Cristo yàasu apóstolcáaníta wía. Néese watàanícátécué píri éeréeri iyú. Wamànicatécué píri càide iyúwa inanáí udàwinàacaalí uénibewa, ucùa nacái nía cáininéeri iyú. ⁸ Càité nacái cáinináca waicácué pía íná wawàwacaté wacàlidacuéca píri Dios itàacái cayábéeri, yá wáibaidacaté macái wachàini iyúwa wayúudàacaténacué pía. Íyá wacàlidacatécué píri Dios itàacái mamàalàacata cáininácáiná waicácuéca pía! ⁹ Píacué wéenánáica, píalíacuéwa wáibaidacaté wacáapi iyúwa mamàalàacata cachàiníri iyú wawèniacaténaté wayáapínáwa, wáyacaalíté pèewibàa. Càmítaté wawàwa wáinalaléca píricuèni, íná wáibaidacaté èeríapinama, táiyápinama nacái ipíchanacué wacutáca pícha wayáapínáwa idècunitàacá wacàlidacatécué píri Dios itàacái.

¹⁰ Píalíacuéwa amaléeri iyúni wáyacatécué pèewibàa machacàniri iyú piicápinacué, mabáyawanéeri iyú nacái Dios íicá. ¹¹ Píalíacué nacáíwa wàalàacatécué pía, wamíchàidacatécué píiwitáise, wachàiniadacatécué piwàwa, píacué abéechúanaméeyéica càide iyúwa nàaniri cayábéeri íiwitáise imàníná yéenibe íríwa. ¹² Wàalàacatécué pía pímanínápinacué càide iyúwa iwàwacutáaná Dios yàasu wenàiwica imànica, yái Dios imáidéericuéca pía icuacaténacué pía iyúwa Picuèriná, piyacaténacué nacái Dios icamalaná mèlumèluíri írícu chènuniré.

¹³ Iyaca áiba wawàsi nacái wèerica Dios írì cayábéeri íwalíse mamàalàacata: Bàaluité péemíacanámicué wacàlidaca píri Dios itàacái, yaté peebáidacuécáni píalíacáinátéwa Dios itàacáicani báisíri iyú, càmíta càide iyúwa wenàiwica itàacái meedá. Báisíta Dios itàacáicani, íwalísaidéericuéca píiwitáise piwàwalicúsewa, píacué yeebáidéeyéicani. ¹⁴ Íná píacué wéenánáica, peebáidacáinacué Jesucristo itàacái, ínáté íwalíse píasu cáli néeseeyéi nàuwichàidacatécué pía, níái càmíyéica yeebáida. Yá piùwíchàacatécuéwa càide iyúwa Dios yàasu wenàiwica nàuwichàanátéwa, níara yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái Judea yàasu cáli íinata, bàaluitécáiná nénéanáí nacái judíonái nàuwichàidacaté nía íwalíse yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái. ¹⁵ Níara judíoca nanúacaté Wáiwacali Jesús, càide iyúwaté nàawirináimi ínánáté Dios yàasu wenàiwica profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícúse. Judíonái piùwichàidacaté wía nacái, náucaca wía nacái nàasu cáli íchíwa. Càmíta namàni càide iyúwa casímáiná Dios íicáca. Nàuwídeca namànica macái wenàiwica. ¹⁶ Macái imanùbaca wawàwacaalí wacàlidaca Dios itàacái càmíyeyí judío írì, yéewacaténá Jesucristo iwàsàaca nía nacái Dios yàasu yuùwíchàacáisi lícha, judíonái càmíta namàca wacàlidaca Dios itàacái càmíyeyí judío írì. Càita máini namànica nabáyawanáwa, níái judíoca. Quéwa áata Dios yàasu yuùwíchàacáisi máiníri manuica idéca yàanàca mawíéniré nalí, yàanàcaténá nàwali mesúnamáita.

Pablo desea visitar otra vez a los de Tesalónica

¹⁷ Píacué wéenánáica, achúmacaté wawàwa iwàwacutáacáináté wàacawa píchacué, achúma èeripínaté, yaté éwita càmíacáaníta waicácué pía, càicáaníta wawàwalicué pía mamàalàacata wawàwalicúsewa. Íná wawàwacaté wàacawa píatalécú méinícáináté wawàwaca wapáchiacuéca pía. ¹⁸ Yaté wáináidacawa wapáchiánápinaté píacué. Núa, Páblo nuwàwacaté nupáchiacuéca pía madécana yàawíríá quéwa càulenacaté Satanás imànica nuichani, íná càmítaté nùalímá nùanàaca néré. ¹⁹ Wía apóstolca, máiníté wawàwaca waicácuéca pía casímáicáinacué pímanica wawàwa wacúacáinacué wabàlùanápináwa píapícha Wáiwacali Jesucristo ípúnita áiba èeriwa Wáiwacali yàanàacaalípiná ániwa. Néenialpíná, jmáini casímáipínáca wawàwa píwalícúe peebáidacáinacué Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú! ²⁰ Báisíta, wacàlidapínacué piináwaná íwalí casímáiri iyú, pímanícáinacué máini cayábéeri.

3

¹ Néeseté máini nuwàwacaté nuémiaca piináwaná íwalícúe, quéwa càmítaté nùalímá nùaca nupáchiacuéca pía. Càmíacáináté nùalímá nuèdenaca mamàalàacata yái càmínáca nùalííwa, ínáté nuínáidacawa nuyamàanápinátéwa abéerita Atenas iyacaléná néré. ² Yaté nubànùaca wéenásári Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái, ípáchiacaténacué pía. Yái Timoteo abéeri wéená wía íbaidéeyéica Dios írípíná, wía icàlidéeyéica yái cayábéeri tàacáisica Cristo íináwaná íwali. Yaté nubànùacué píatalé Timoteo imíchàidacaténacué píiwitáise, íchàiniadacaténacué piwàwa nacái, yéewanápinacué peebáidaca Jesucristo itàacái mamàalàacata tàì íiméeri iyú. ³ Nubànùacaté Timoteo píatalécúe yaalàacaténacué pía, báawacáichacué piwàwa piùwíchàacái íwalísewa, ipíchanacué piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo lícha. Píalíacuéwa iwàwacutáaná wàuwíchàacawa càì, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁴ Càita nacái bàaluité wáyacaalítécúe píapícha, yaté wacàlidacué píri áibanái nàuwichàidáanápiná wía, weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Sìuca píalíacuéwa wadéca wadàbaca wàuwíchàacawa càide iyúwaté wacàlidáanácué

piríni. ⁵ Iná càmicáináté nùalimá nùidenlaca quirínamani, yáí càmlínacuéca nùalía pi-
inánaná iwali, yáté nubànùaca Timoteo isutácaténacué yéemlawa pía yéewanápiná nùaliacuéca
piinánaná iwali asáisi peebáidacaallicué Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì ìiméeri iyú.
Nubànùacatécué piataléni achúmácináté nuwàwa nuínáidacawa piwalicué cawàwanáta Sa-
tanás yáalimáidacatécué pía piwènúadánápinacué píiwitáisewa Jesucristo ìicha. Càita Satanás
iwàwa imànica yéewanápiná canáca iwèni, yáí wacálidéericuéca píri Dios itàacái bàaluité.

⁶ Quéwa siúcade Timoteo idéca yèèpùacawa piyacàle néeseucé, yáara Tesalónica iyacàlenáca.
Yá idéca icàlidaca walí cayábaanacué piinánaná peebáidacáinacué Jesucristo itàacái
mamáalàacata tàì ìiméeri iyú, cáininácinacué nacái piicáyacacawa. Idéca icàlidaca walí
piwàwallínacué wía cáininéeri iyú mamáalàacata, máini nacái piwàwacué piicáca wía càide
iyúwa wawàwáanacué waicáca pía. ⁷ Iná píacué wéénánáica, éwita wàuwichàacáanitawa
manuísíwata, càicáaníta wadéca wachàiniadaca wawàwawa, wía apóstolca, wéemiacáinacué
piinánaná iwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì ìiméeri iyú. ⁸ Yá wáalimá
wàidenlaca yúuwichàacáisi wéemiacáinacué piinánaná iwali càminácué piméyáawa peebáidaca
Wáiwacali itàacái tàì ìiméeri iyú. ⁹ Càmlíripináta wayamáida wàaca Dios írì cayábéeri
piinánaná iwáliseucé, yá nacái pimánínacuéca cayábéeri. Iná yéewa casimáica wía Dios
iicápiná píwalínacué. ¹⁰ Eeríapinama, táiyápinama nacái wasutáca Dios ìicha manuísíwata
imàacáanápiná waicácuéca pía watuí iyúwa wéewáidacáténacué pía mamáalàacata
iwàwacutácinacué píalíacawa áiba wawàsi iwali peebáidacáténacué Jesucristo itàacái tàì
ìiméeri iyú.

¹¹ Wía apóstolca, wawàwaca Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái nayúudáca
wía yéewanápiná wáalimáca wapáchiacuéca pía mesúnamáita. ¹² Wasutá Wáiwacali ìicha
pirípinacué, imàacáanápinacué cáinináca piicáyacacawa cachàiniwanáí mamáalàacata, càita
nacái cáinináanápinacué piicáca áibanáí wenàiwica canánama, càide iyúwa cáinináná
waicácuéca pía. ¹³ Càita nusutáca Wáiwacali ìicha píripínacué Ichàiniadánápinacué píiwitáise,
yéewanápinacué mabáyawanáca Dios iicáca pía Wáiwacali Jesús yàanàacáalpiná macáita
yáasunáí mabáyawanéeyéí yáapichawa èeri imàalàapinàcaaliwa. Báisita, amén.

4

La vida que agrada a Dios

¹ Siúcade píacué wéénánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wasutácué píicha wawàsi
manuísíwata, wàalàacué pía nacái Wáiwacali Jesús inùmallicuse. Piyacué machacáiníri
iyú cachàiniwanáí mamáalàacata casimáicáténacué Dios iicáca píiwitáise càide iyúwacué
pidàbàanáté piyaca péemiacanacáticacué wéewáidaca pía.

² Péemiacatécué cayába yáí tàacáisi wacálidéericatécué píri Wáiwacali Jesús inùmallicuse.
³ Dios iwàwacué piyaca mabáyawanéeri iyú píibaidacáténacué abéerita írìpiná. Càmita iwàwacué
piimáca áiba yáapicha càmlírica pinírisíwa, càmlíchúa nacái píinusíwa. ⁴ Càita Dios iwàwacué
piyaca, yéewanápiná cawinácaalí asialí iwàwéerica icásàacawa yáalimá yeedáca íríwa ìinupánáwa
mabáyawanáwaca, iyacáténá úapicha cáimiétaquéeri iyú. ⁵ Aibanáí wenàiwica càmlíyéica
yáalíawa Dios iwali needáca inanáí máinicáiná nawàwacáita naimáca náapicha meedá. Càmita
báisi naicáyacacawa cáimiétaquéeri iyú. Picácué pimàni càì. ⁶ Picácué nacái piimá áiba
asialí ìinu yáapicha, càita nacái áiba inanáí ìniri yáapicha. Pimánicaallicué càiri báawéeri áiba
wenàiwica írì, yásí Wáiwacali yúuwichàidacué píawa manuísíwata, càide iyúwacué wàalàanáté
pía cáimiétaquéeri iyú. ⁷ Dios càmita imáida wía wamánínápiná wabáyawanáwa casaquéeri
iyú, néese imáidaca wía wáyacáténá mabáyawanéeri iyú, yéewanápiná wáibaidaca abéerita
írìpiná. ⁸ Yáí tàacáisi nùaléericuéca iyú pía, càmlírita meedá wenàiwica yáasu tàacáisi, néese
Dios itàacáicani, iná cawinácaalí càmlírica yeebáida yáí tàacáisi, idéca yúucaca ìichawa Dios, yáí
Dios ibànuericuéca Espiritu Santo piwàwalkulé. Yáí Espiritu Santo ìipidená ìimáanàquéí “Yáí
Mabáyawanéerica” ìimáanáca, Espiritu yàanàacáináté mabáyawanacáténá imànica wía.

⁹ Quéwa càmita iwàwacutá nùaláacuéca pía cáinináanápinacué piicáyacacawa Dioscáiná
idéca yéewáidacuéca pía càì, iná nùalíacawa cáininacuéca piicáca áibanáí yeebáidéeyéica Je-
sucristo itàacái. ¹⁰ Wáalíacawa cáininacuéca piicáca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Je-
sucristo itàacái iyéeyéica Macedonia yáasu càli ìinata. Quéwa wasutácué píicha wawàsi
manuísíwata, píacué wéénánáica, cáinináanápinacué cachàiniwanáí mamáalàacata piicáca
macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹¹ Píalimáidacué piyacáténá matuíbanáiri iyú áibanáí
yáapicha. Picácué máini pisutáida péemlawa áibanáí yáasu tàacáisi iwali, néese píibaidacué
picáapi iyúwa càide iyúwaté wàalàanacuéca pía. ¹² Píibaidacué cachàiníri iyú yéewanápiná áibanáí
cámlíyéica yeebáida Jesucristo itàacái naicácuéca pía cáimiétaquéeri iyú, píidenacáténacué
nacái yáí pimáapuèrica, ipichanacué picutáca piyáapináwa áibanáí ìicha.

¹³ Píacué wéenánáica, wawàwacué píaliácawa càinácaalí nàyanápiná níara yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái achúmacáichacué piwàwa manuísíwata càide iyúwa achúmáaná èeri mìnánái iwàwa càmiíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Achúmaca nawàwa manuísíwata càmicáiná naclá néenánáimi imichàacawa yéetácaisi ícha. ¹⁴ Wadéca weebáidaca Jesús ináwaná iwali yéetátatéwa, néese imichàacaté nacáíwa yéetácaisi ícha. Càita nacái weebáidaca Dios imicháidáanápiná yéetéeyéimiwa yéetácaisi ícha, níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Nacáucami yàanàpiná Jesús yáapicha namichàacaténáwa yéetácaisi ícha Jesús yàanàpinácaali àniwa.

¹⁵ Iná wacálidacué píri yái tàacáisi càide iyúwa Wáiwacali yéewáidáaná wía: Wía cáuyéicáwaca mamáalàacata cháí èeri írlicu Wáiwacali yàanàcaalípiná, càmita wàwa napíchalé chènuniré níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. ¹⁶ Wéemiápiná chènuníseeri tàacáisi imáidéerica wía cacháiníri iyú, yá ángel íiwacalíná imáidápiná nacái wíawa, yá nacái Dios yáasu trompeta casànapíná wéemiáwa napulácaalíni. Yásí Wáiwacali írlicupápináwa chènunibáata. Néese níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Cristo itàacái, níata idàbápiná icáucàacawa quééchacáwa. ¹⁷ Néese wía cáuyéicáwaca wamichàapínáacawa náapichawa cáuli írliculé, wawàlúacaténáwa acalèe yéewiré wáipunitáidacaténá Wáiwacaliwa capiraléeri cáli ínatalé. Càipíná wàyaca Wáiwacali yáapichawa càiripínáta. ¹⁸ Iná pichàiniadacué piwàwawáca iyú yái tàacáisi cayábéerica ipichanácué máini achúmaca piwàwa péenánái yéetácaaliwa pícha.

5

¹ Píacué nuénánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá nutànàca píri tàacáisi iwali yái Wáiwacali yéenáiwánaca yàanàcatáipínáta, càisimalénácaali camuí iya wapíchalé. ² Píaliacuéwa cayába canáca èeri mìnánái yáaliériwa càicaalínápinácaali Wáiwacali yàanàca àniwa. Càide iyúwa cayéedéeri yàanàcaalí táiyápi càmicatáita wenáiwicanái ináidawa iwali, càita nacái Wáiwacali yáapínáwa néese àniwa càmicatáita èeri mìnánái icúa yàanàca. ³ Néenálípiná wenáiwica nacálidápiná cà: “Cayába macáita. Canáca úwicái. Wàyaca matuíbanáita”, càipíná námáca. Néese ráunamáita yúuwicháacáisi yàanàpináacawa náwali cáiwíri iyú imáaláidacaténá ní, càide iyúwa inanái idàbacaalí yúuwicháacawa isicúasíwata umustúadacaténá iicá èeri. Yásí càmita náalimá napiacawa Dios yáasu yúuwicháacáisi ícha. ⁴ Quéwa píacué wéenánáica càmitacué catá píiwitáise, píaliacáinacuéwa Dios iwali. Iná càmitacué Wáiwacali yéenáiwáná icalúda píawa, yàanàpinácaali càide iyúwa cayéedéeri icalúdacaaali wenáiwica. ⁵ Amalácáinacué píiwitáise macáita, píaliacáinacuéwa Dios iwali, picúacáinacué nacái Wáiwacali yàanàca. Càmita wàwa càide iyúwa catéeyéi íiwitáise iyáaná, càmiíyéica yáalía Dios iwali. ⁶ Iná iwàwacutá wamicháidaca wáiwitáise wacúanápiná Wáiwacali yàanàca. Picácué wàwa iyúwa iiméeyéi meedá, càmiíyéica icúa Jesús yàanàanápiná. Yá waicáidacué Wáiwacali ípunitawa cáalíacáiri iyú, wacúacaténá wíawawa ipichaná wawènúadaca wáiwitáise wáiwacali íchawa. ⁷ Albanái catéeyéica íiwitáise càmita náalíawá Dios iwali. Càica níade iyúwa wenáiwica iiméeyéica meedá táiyápinama, iyúwa nacái wenáiwica icáméeyéica catéeri írlicu. ⁸ Quéwa wía amaléeyéica íiwitáise, icuyéica nacái Wáiwacali yàanàanápiná, iwàwacutá wacúca wíawawa cayába ipichaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái, càita nacái càinínacué walcáyacacawa, càita nacái manuicé wáináida wawàwawa Jesucristo iwali iwásàanápiná wíawa Dios yáasu yúuwicháacáisi ícha. Wamànicaalí cà, yásí wacúanápiná wíawawa cayába Satanás ícha ipichaná wamànica wabáyawanáwa, càide iyúwa úwisàiri íwalicaalí icáyuwaniwa, íbàle nacáíwa dàaléeri híerro nacáiri icúacaténá yáawawa yúuwidenáí íchawa. ⁹ Dioscáiná càmitaté yeedá wía yáasunápináwa imàacáanápiná yáasu manuiri yúuwicháacáisi yàanàca wàwali, néese idéca yeedáca wía iwásàacaténá wía yáasu yúuwicháacáisi íchawa íwalíse yái Wáiwacali Jesucristo yéetáanácawa wáichawalíná. ¹⁰ Jesucristo yéetátatéwa wáichawalíná wáyacaténá yáapicha càiripínáta, éwita nacái wéetácaaliwa, càita nacái cáucaalíwá wía áiba èeriwa Jesucristo yáapínácaaliwa néese àniwa. ¹¹ Iná pimicháidacué píiwitáise wáca mamáalàacata, pichàiniadacué nacái piwàwawáca càide iyúwa pimànnínacué piacawa siúcade.

Pablo aconseja a los hermanos

¹² Píacué wéenánáica wasutacué pícha wawási manuísíwata, píacué ancianonái íimiétacaná, níái libaidéeyéica Dios írípíná pèewibàa, nacúacaténacué pí, náalàacaténacué pí Wáiwacali itàacái iyú, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹³ Iwàwacutacué piaca ancianonái íimiétacaná, càinínacué nacái píicáca nía manuísíwata íwalíse yái libaidacalésica namáníríca Dios írípíná, yái nacúanácuéca pí. Píyacué matuíbanáita piapichawáca.

¹⁴ Wachùuliacué pí, píacué wéenánáica, píalàacué cacháiníri iyú níara péená càmiíyéica iwàwa libaidaca. Pichàiniadacué nawàwa nacái cawínácaali achúméeyéica íináida iwàwawa, nàuwicháacái íwalísewa. Píyúdàacué nacái níara machawàaqueeyéica íiwitáise, càmiíyéicáwaca yeebáida tàí íiméeri iyú. Pimànícué macáita írí èeréeri iyú mamáalàacata.

¹⁵ Aibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pimàni irí báawéeri nacái pípuináwa, néese píalimáidacué pimànica cayábéeri piríwáaca càiripináta, macái wenàiwica irí nacái.

¹⁶ Cayábacué piwàwa càiripináta. ¹⁷ Pisutácué piawawa Dios ícha mamáalàacata. ¹⁸ Píacué Dios irí cayábéeri càinácaalícué piyáaná, càicáinácué Dios iwàwa pimànica, píacué yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái.

¹⁹ Càide iyúwa càmicaalí wachacàida cayábéeri quicháí iyúudèerica wía, càita nacái picácué pimáalàida píchawa yái cayábéerica Espíritu Santo imàníricuéca piwàwalícué. ²⁰ Picácué caná iwèni píicáca nataacái níai wenàiwica Espíritu Santo ichàiniadéeyéica nacàlidacaténá tàacáisi Dios inùmaliícué. ²¹ Quéwa píináidacuéwa cáalíacáiri iyú iwali macái tàacáisi péemièricuéca píalíacaténácuéwa asáisi báisicaalí Dios itàacáicani, néese peebáidacué abéerita yái cayábéeri tàacáisica. ²² Píwènúacuéwa macái báawéeri íiwitáaná ícha.

²³ Wasutáca Dios ícha píripínácué, yái Dios matuíbanáirica imànica wáiwitáise, masacàanápínácué imànica píiwitáise píibaidacaténácué abéerita Dios irípiná, icùanápínácué nacái píiwitáise manuísíwata, piwàwa nacái, píiná nacái mabáyawanéeri iyú àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacataléta àniwa. ²⁴ Càipiná Dios imànicuéca píripíni. Yái Dios imáidéericatécué pía yàasunáicaténácué pía, imànínápinácué píripí macáita càide iyúwa icàlidáanácué píripíni.

Saludos y bendición final

²⁵ Píacué wéenanáica, písutácué Dios ícha walípiná nacái. ²⁶ Pitàidacué cayábéeri iyú macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁷ Nuchùullacué pía Wáiwacali inùmaliícué, píléecué yái nùasu cuyàlutaca nalí macáita níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁸ Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo ícha píripínácué, imànínápinácué píripí cayábéeri mawènfiri iyú.

2 TESALONICENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaalí lípidenéri Silas, Timoteo yáapicha nacái, nutànàacué pírí cuyàluta, piacué wéenánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica iyacàlená irícu, piacué iyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawàwalicué pía. ² Wasutáca Wáaniri Dios ícha píripínacué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàninápinacué pírí cayábéeri mawéníri iyú, namàacáanápinacué nacái piyaca matúbanáiri iyú.

Dios juzgará a los pecadores cuando Cristo vuelva

³ Píacué wéenánáica, casímáica wàaca Dios irí cayábéeri càiripináta píwalicué. Yá cayábaca còi wamànica peebáidacáinacué piacawa Jesucristo itàacái manuísiwata cachàiníwanái, yá nacái wáalíacawa cáinináanacué yáwanái piicáyacacawa mamáalàacata. ⁴ Iná wacálidacuéca piináwaná iwali casímáiri iyú áibanái irí Dios yàasu wenáiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái yacalé wapáchiacatabàa. Wacálidaca nalíni píidenianácuéca piùwichàanawa mamáalàacata matúbanáiri iyú, peebáidáanacué nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái éwitacué áibanái nàuwichàidacáanítacué pía madécana yáawírí, éwitacué nacái piùwichàacáanítawa madécana càulenéri wawási iyú. ⁵ Iná yéewa wáalíacawa amaléeri iyú Dios yàanápiná macái wenáiwica iwèni machacàniri iyú, namànicaalí cayábéeri, caita nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Siúcade piùwichàacuécawa piyaca iwalíse yái peebáidáanacuéca iyúwa Dios ichùullanacué pía, quéwa càmítacué píméyáawa peebáidaca. Iná Dios icàlidápinacué piináwaná iwali pímanínacuéca cayábéeri, yá imàacápinacué piwàlùacawa Dios iyacàle irículé Dios icùacataléca yàasu wenáiwicanáywa càiripináta chènuniré.

⁶ Dios yáapíná macái wenáiwica iwèni machacàniri iyú, yùuwichàidápiná nacái níara wenáiwica nabáyawaná iwalísewa, níai yùuwichàidéeyéicuéca pía siúcade. ⁷ Dios yáapíná macái wenáiwica iwèni machacàniri iyú, imàacápinacué nacái piyamáidacawa piùwichàacái íchawa càide iyúwa imàacáanápiná wayamáidaca nacáywa. Càipíná Dios imànica walí macáita néenialípiná Wáiwacali Jesús yàanàacaalípiná chènuníse mèlumèluíri iyú, quichái ipèrùta yéewíse yàasu cachàimíyèi ángel yáapichawa. ⁸ Yá Wáiwacali Jesús yàanápiná yùuwichàidacaténá wenáiwica nabáyawaná iwalísewa, níai càmíyéica iwàwa yáalíaca Dios iwali, macáita nacái càmíyéica yeebáida yái tàacáisi íméerica Wáiwacali Jesucristo iwàsàaca wenáiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁹ Yá Wáiwacali yùucapíná íchawa nía déeculé, nàuwichàacaténáwa nabáyawaná iwalísewa càiripináta, èeri càmíri imáalàawa, yá càmíta quirínama naicáca Wáiwacali, yái mèlumèluíríca ícàcanáwa, icuéríca macáita cáimíetacanéeri iyú, máincáiná cachàinica íiwitáise manuírí. ¹⁰ Càipíná Wáiwacali imànica nalíwa néenialípiná yàanàacaalípiná àniwa. Yáapínacawa néese àniwa yéewacaténá macáita yáasunái, wía yeebáidéeyéica itàacái, wàaca irí cayábéeri manuísiwata cáimíetaquéeri iyú casímáiwaca. Núalía nacáywa píccáanápinacué Wáiwacali yáanàaca, píapínacué nacái irí cayábéeri, peebáidacáinacué iyúwaté wacálidáaná pírí Wáiwacali iináwaná.

¹¹ Wáalíacawa píanápinacué Wáiwacali irí cayábéeri néenialípiná, iná wasutáca Wacuèriná Dios ícha píripínacué mamáalàacata. Wasutáca Dios ícha iyúudáanápinacué pía piyacaténacué càide iyúwa wenáiwica Dios imáidéeyéica náyacaténá machacàniri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita nacái wasutáca Dios ícha píripínacué ichàiniadáanápinacué pía íiwitáise cachàiníri iyúwa, pímanícaténacué macái cayábéeri wawási piwàwéericuéca pímanica, yá nacái píibadacalécuéca pímanírica peebáidacáinacué Jesucristo itàacái. ¹² Càita wasutáca Dios ícha píripínacué yéewanápiná áibanái nacái nàapínaca Wáiwacali Jesús irí cayábéeri naicácaalípiná ichàiniadacuéca pía pímanícaténá cayábéeri, yéewanápiná nacái píacué iyéeyéica abédanamata Wáiwacali Jesús yáapicha píasáidacuéca áibanái irí cayábéeri íiwitáisevani, yái Wáiwacalica. Píalímápinacué pímanica còi yácáiná Wacuèriná Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái nayúudacuéca pía mawéníri iyú.

2

Aclaraciones sobre el regreso del Señor

¹ Siúcade píacué wéenánáica, píalíacuéwa Wáiwacali Jesucristo yàanàanápiná àniwa. Píalíacué nacáywa Dios iwacáidáanápiná wíawa Wáiwacali Jesucristo yáatalé. Siúcade wawàwaca wéewáidacuéca pía iwali quiríta. ² Cawàwanáta abénaméyèi cachíwéeyèi nacálidápinacué píriní idécasa ichàbacawéi Wáiwacali yéenáwaná yàacaténáwa néese àniwa. Wasutácué pícha wawási manuísiwata ipíchaná piúcáida piwàwawa pícalùniwa caquialéta iyúwa sícusícuýèi iwàwa. Píacúé cáalu pía áibanái cachíwéeyèi náimacaalícué pírí nacálidacasa tàacáisi Dios

inùmallicúse íiméerica idécasa ichàbacawéi Wáiwacali yéenáiwana, càita nacái néewáidacaallicúe pía iyú càiri cachiwéeri tàacáisca. Cawáwanáta náasáidapínacúe píri cuyàluta náiméerica ìwali nutànàacasacúe píriní, quéwa picácué peebáida nachíwa, picácué nacái cáalu pía. ³ Picácué pimàaca áibanái ichiwáidacuéca pía áiba tàacáisi cachiwéeri iyú, íbatàa abéeri tàacáisi iyúpináta. Ipíchawáise Wáiwacali yéenáiwana yàanàaca yàacaténáwa néese, yá madécana wenáiwica nawèndadapíná náiwítáiwana Dios ícha manuísiwata, yá càmita nawàwapíná Dios icùca nía. Abéeri asiali nacái yàanàapíná, máiníri cabáyawanáca, Satanás inacáiri íiwitáise, yáalimáidéeripíná èeri mìnaná namàninápiná nabáyawanáwa. Máinipíná báawacani, yái asialica, íná Dios idéca íináidacawa imáaláidáanápínáni báisíiri iyú. ⁴ Yái asiali yàanèeripínáca, yácata Dios yúuwidesíwaca báawéerica náicha canánama. Yá máinipíná cáimacáica íicáca yáawawa. Icàlidapíná ìwaliwa cachàinicasani Dios ícha, cachàinisa nacáicani macái cuwáiná ícha áibanái yéeyéica icàaluíná, íná ichùullapíná èeri mìnaná yàaca icàaluíná Dios ícha. Néese imànipíná càiri báawasiwéeri: Ibàlùadapíná yáasu manuúri yàalubáisiwa Dios yáasu templo írìcu, yá yáawinacawa néré icatúcaténá macáita, Dioscáinási, càipíná íimaca yéewacaténá èeri mìnaná yàaca icàaluíná. Yá icàlidapínáca íináwanáwa Dioscani.

⁵ Nùalíacawa piwàwalicúéca cayábani yái tàacáisi nucàlidéericatécúe píri. Bàaluté nùyacaalítécúe píapícha, yáté nucàlidacuéca píri íináwaná ìwali yára máiníri cabáyawanáca yàanèeripínáca áibaalipíná. ⁶ Siúcade píalíacuéwa càirínacalí chàinis cámirítàacá íbatàa yásáidacawa yára máiníri cabáyawanáca, àta idécatalépináta yéenáiwana yàanàaca, Dios imàaquéerica írì yàanàacatápiná. ⁷ Dios imàacaca wáalíacawa Satanás idéca idábaca iwènúadaca wenáiwicanái íiwitáise Dios ícha. Quéwa càmitàacá idé Satanás yáalimá imànica macáita yái báawéerica iwàwéerica imànica, iyacáiná siúcade abéeri ímáisanerica Satanás imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná imànica. Aibaalipíná yàapínacawa èeri ícha yái càmíricáwaca íbatàa Satanás imànica macáita yái iwàwéerica imànica. Idécanaámi yáacawa èeri ícha, yásí Satanás yáalimápiná imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná cháí èeri írìcu. ⁸ Néese yára máiníri cabáyawanáca wenáiwica yásáidapínacawa cháí èeri írìcu, yái asiali Wáiwacali Jesús inuérípináca caquialéta itàacái iyúwa. Wáiwacali yàanàapíná cachàiníri íiwitáise yáapíchawa, icamalá mèlumèlúri írìcu nacáíwa, yá Wáiwacali imáaláidapínacani yára máiníri cabáyawanáca. ⁹ Quéwa néenialipíná, idècunitàacá íyaca cháí èeri írìcu, yára máiníri cabáyawanáca, yásí Satanás ichàiniadapínacani manuúsiwata idèniacaténá ichàini manuúriwa. Yásí yára máiníri cabáyawanáca imànipíná madécana wawàsi cachàiníri iyú càmíri wenáiwica idé imànica ichiwáidacaténá wenáiwica. ¹⁰ Imànipíná nacái macái báawéeri íiwitáaná ichiwáidacaténá wenáiwica Dios yúuwicháidèeyéipíná nabáyawaná íwalíise càiripínáta càmicáiná càmíná naicáca báisíiri tàacáisi neebáidacaténá. Dios yúuwicháidapíná nía càmicáiná neebáida báisíiri tàacáisi yéewanápiná Jesucristo iwasàaca nía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. ¹¹ Càmicáiná nawàwa neebáidaca báisíiri tàacáisi, íná Dios imàacapíná cachiwéeri tàacáisi ichiwáidaca nía, neebáidacaténáni cachàiníri iyú. ¹² Càipíná Dios imànica yásáidacaténá yúuwicháidáanápíná càiripínáta macáita wenáiwica càmíyéica iwàwa yeebáidaca yái báisíiri tàacáisca, néese casíimáica meedá namànica nabáyawanáwa.

Escogidos para ser salvados

¹³ Quéwa wía apóstolca, iwàwacutá wàaca Dios írì cayábéeri càiripínáta piwalicúe, piacúe wéenanáica cáininéeyéica Wáiwacali íicáca. Wàaca Dios írì cayábéeri bàalutécáiná Dios yeedácuéca pía èeri ípíchawáise iwasàacaténacúe pía yáasu yúuwichàacáisi íchawa, Espíritu Santo imàacacáinacúe Dios yáasu wenáiwicaca pía, peebáidacáinacúe nacái yái báisíiri tàacáisca. ¹⁴ Dios iwàwacáinaté iwasàacuéca pía, íná Dios íbanúacaté wía wacàlidacaténacúe píri yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenáiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. Càita Dios ímáidacatécúe pía yásunáicatenacúe pía, yéewanápinacúe píyaca Wáiwacali Jesucristo yáapícha cáimiétacanéeri iyú, icamaláná mèlumèlúri írìcu nacái càide iyúwa Wáiwacali iyáaná.

¹⁵ Íná piacúe wéenanáica, cachàinacúe píiwitáise Jesucristo iwáli, peebáidacúe itàcái mamáalàacata tàí íiméeri iyú. Picácué píimáicha yái wacàlidéericatécúe píri wàyacaallicúe píapícha bàaluté. Picácué nacái píimáicha yái tàacáisi wacàlidéericuéca píri cuyàluta írìcu watànèericuéca píri. ¹⁶ Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo ícha píripínacúe, Wáaniri Dios ícha nacái, yái cáininéerica íicáca wía, imànírica nacái walí cayábéeri mawèníri iyú. Càita idéca ichàiniadaca wawàwa càiripínáta, imàaca nacái manuúca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali imàninápiná walí cayábéeri càide iyúwa icàlidáanáté walíni. ¹⁷ Yá wasutáca Dios ícha píripínacúe ichàiniadáanápínacúe piwàwa, imàacáanápínacúe nacái pímanica cayábéeri mamáalàacata macái íiwitáanáta, pítanícaténacúe nacái yáawamita cayábéeri wawàsi ìwali.

3

¹ Píacué wéenánáica, ìyaca nacái áiba wawàsi quiríta wawàwéericuéca wacàlidaca pirí: Pisutácué Dios ìcha walípiná imàacáanápíná wacàlidaca Wáiwacali itàacáíwa áibanái irí caquialéta macái cáli imanùbaca. Pisutácué Dios ìcha imàacáanápíná madécaná wenàiwica neebáidaca Wáiwacali itàacái cáimiétaquéeri iyú càide iyúwacué peebáidáná. ² Pisutácué Dios ìcha nacái icùanápíná wía báawéeri ìcha, nàyacáiná abénaméeyéi wenàiwica máiniyéica báawaca íiwitáise, iwàwéeyéica imànica walí báawéeri càmicáiná macái wenàiwica yeebáida Wáiwacali itàacái. ³ Quéwa Wáiwacali imànica macáita càiripináta càide iyúwa íimáaná, íná yéewa wáaliacawa ichàiniadánápínácué píiwitáise peebáidacaténácué itàacái mamáalàacata, tàí íiméeri iyú, icùanápínácué pía nacái Satanás ìcha, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. ⁴ Manuíca wáináidaca wawàwawa Wáiwacali iwaliwa iyúudánápínácué pía pimànicaténácué piacawa mamáalàacata càide iyúwa wachùullianácué pía. ⁵ Wasutáca Wáiwacali ìcha pirípinácué iyúudánápínácué cáinináca píicáca Dios càide iyúwa cáininánácué Dios iicáca pía. Càita nacái wasutáca Wáiwacali ìcha ichàiniadánápínácué píiwitáise píideniacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú càide iyúwaté Cristo iidenianá yúuwichàanáwa.

El deber de trabajar

⁶ Píacué wéenánáica, wachùullácué pía Wáiwacali Jesucristo íiwitáise iyúwa, picácué piacawéerida cawínácaalí péenácué càmirica iwàwa íibaidaca, càmirica nacái iya càide iyúwa wéewáidánácué pía. ⁷ Píalíacuéwa càinácaalí iwàwacutánácué piyaca pimànicaténácué càide iyúwaté wáasáidánácué pirí wáyacaalítécué píapícha. Néenialí wáyacaalítécué píapícha, wía apóstolca, wáibaidacaté wawèniacaténá wayáapínáwa. ⁸ Càmitaté nacái wayáacué píícha yàacási mawèníri iyú. Néese wía apóstolca wáibaidacaté cachàiníri iyú éeríapi, táiyápi nacái wapáyaidacaténá wayáapínáwa, ipíchanácué piùwichàacawa wàwalíise, càmicáináte wawàwa wáinatálécué piríni, íbatàa abéeri péená íri. ⁹ Ewita Dios imàacáanáfta wasutácuéca píícha wayáapínáwa mawèníri iyú wéewáidacáinácué pía, càicáanáfta càmitaté wamàni càì. Néese wáibaidacaté cachàiníri iyú wáasáidacaténácué pirí càinácaalí iwàwacutánácué píibaidaca cachàiníri iyú. ¹⁰ Wáyacaalítécué píapícha, yáté wachùullácuéca pía càiri tàacási iyú íiméerica: Aibacaalí péenácué càmita iwàwa íibaidaca, picácué pía iyáapíná. ¹¹ Quéwa wadéca wéemiácuéca píináwaná ìwali ínuéu péewibàa abénaméeyéi péená, càmiyéica íibaida íbatàa achúméerína íibaidacalési piná. Càmita nabatàa áibanái íibaidaca, néese nasáiwicaca nalí wawàsi meedá. ¹² Níara ínuíyéica, càmiyéica íibaida, wachùulla nía, wasutáca náícha wawàsi manuíswata nacái Wáiwacali Jesucristo íiwitáise iyúwa, náibaidánápíná matuíbanáiri iyú needácaténá nayáapínáwa.

¹³ Píacué wéenánáica, picácué chamàle pimànica cayábéeri ipíchaná piméyáacawa, néese pimànicué piacawa cayábéeri mamáalàacata. ¹⁴ Aibacaalí péenácué càmita imàni càide iyúwa wachùullianáni cháí cuyàluta írícu, picàlidácué íináwaná ìwali macái wenàiwicanái yàacuésemi, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picácué piacawéeridani, yéewacaténá báicani íbáyawaná iwaliwa. ¹⁵ Quéwa picácué piùwide pimànica yái wenàiwicaca, néese píalàacué éeréeri iyútani, càide iyúwacué píalàaca nacáicaalí péenasàiriwa.

Bendición final

¹⁶ Wasutáca Wáiwacali ìcha pirípinácué, yái imàaqueerica matuíbanáica yàasu wenàiwica iwàwa, imàacáanápíná matuíbanáicuéca piwàwa càiripináta càinácaalícué piyáaná. Wasutáca Wáiwacali ìcha pirípinácué yàacawéeridánápínácué pía manuíswata.

¹⁷ Núa Pablo nutànàacué pirí yái achúméerína tàacásica núcáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía. Càita nutànàacani macái nùasu cuyàluta írícuwa. Càì nutànàacani píalacaténácuéca càinácaalí iicacánáwa, ipíchanácué áibanái ichìwáidaca pía. ¹⁸ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ìcha pirípinácué, imànínápínácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, píacué canánama.

1 TIMOTEO

Saludo

¹ Núa Pablo nubànüaca piri cuyàluta. Núa Pablo Jesucristo yàasu apóstol, Dioscáiná ibànüaca núa nuibaidáanápíná irí. Yái Diosca, yácata iwaséerica wía yàasu yúuwicháacáisi íchawa. Wáiwacali Jesucristo nacái ibànüaca núa, yái Jesucristo imàaquéerica manuíca wáináidaca wawàwawa ìwali imànínápíná walí macáita càide iyúwaté ìmáaná walí. ² Nutànáaca piri cuyàluta Timoteo, piacata nuíquéerica càiride iyúwa nuuríwa báisíta peebáidacáiná Jesucristo itàacái, càide iyúwa nuebáidáaná nacái. Yá nusutáca Wáaniri Dios ícha piripíná, Wáiwacali Cristo Jesús nacái, namànínápíná piri cayábéeri mawéníri iyú, naicáanápíná nacái pipualé namàacáanápíná nacái matuíbanáica piwàwa.

Advertencia contra enseñanzas falsas

³ Pimàni càide iyúwaté nùalàaná pía ipíchawáiseté nùacawa pícha Macedonia yàasu cáli nérépíná. Nuwàwaca piyamáacawa aléera Efeso iyacàlená írìcu pialàacaténá cachàiníri iyú áibanái wenàiwica néeniyéica iyaca nayamáidáanápíná néewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. ⁴ Pialàa núa nacái cachàiníri iyú ipíchaná neebáidaca nàawirináimi yàasu cachìwéeri tàacáisiwa, ipíchaná nacái néewáidacawa mamáalàacata áiba tàacáisi cachìwéeri ìwali náiméerica ìwali icálidacasa càinácaalí nàawirináimi imàníná bàaluité, ipíchaná nacái nacálidaca mamáalàacata macáita nàawirináimi ípidenáwa madécana. Wenàiwicanái yéewáidacaalíwa nàwali, yá nasutáca néemiawa níawáca mamáalàacata, natàanica náapichawáaca chàinisíri iyú nacái. Yái tàacáisi cachìwéerica càmita iyúdàa wenàiwica neebáidáanápíná Dios itàacái nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Dios idéca ichùullaca wía càinináanápíná waicáyacacawa. Wáalimá càì wamànica masacáacaalí wáiwitáise macái báawéeri ícha, wawènúadacaalí nacái wáiwitáisewa Dios írìpíná imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná ícha, weebáidacaalí nacái Jesucristo itàacái báisíri iyú. ⁶ Abénaméeyéi càmita càì nàyaca nawènúacáinátéwa Dios itàacái ícha, yá naméeracawa déeculé báisíri tàacáisi ícha. Siúcade natàanica náapichawáaca chàinisíri iyú canéeri iwèni wawási iwálíse meedá. ⁷ Náimaca nawàwacasa néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise, quéwa càmita nàalía néemiaca càinácaalí ìmáaná Moisés yàasu tàacáisi. Nayúunáidaca nàalía néemiaca yái tàacáisica, íná manuíca náináidaca nawàwawa nàwaliwa néewáidáanápíná wenàiwica, quéwa càmita nàalía néemiaca tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica.

⁸ Wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wáalíacawa cayábéericani, yái profeta Moisés yàasu tàacáisi, cayábaca nacái wéewáidacaalí iyú wenàiwica yái tàacáisica, quéwa iwàwacutá wéewáidaca núa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁹ Iwàwacutá wawàwalica Dios itàacái càmita imáisanía wamànica cayábéeri, néese icháawáaca naináwaná ìwali cawínácaalí imàníyéica íbáyawanáwa, càmfíyéica nacái iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. Càì namànica: Nàuwideca namànica Dios, namànica nabáyawanáwa; càmita nàa Dios iyéiníná, caná iwèni naicáca áibanái yàanáca Dios icàaluíná; nanúca nánariwa, náatúa nacáiwa, nanúa nacái áibanái wenàiwica. ¹⁰ Naimáca áiba yáapícha càmfíchúaca náinusíwa, càmfírìca nanírísíwa nacái, aslanái naimáca nanacáiri yáapíchawa, inaná naimáca nanacáichúwa yáapíchawa nacái; náibàaca wenàiwica plata iwálinápíná; nacálidaca nachíwawa, nachíwáida nacái áibanái, nacháawáaca áibanái ìináwaná ìwali nachíwa iyúwa. Càita áibanái wenàiwica nàyaca imàníyéica macái báawéeri íwítáaná méetàuculé ícha yái yéewáidacalésica machacáinírìca. Iná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté icháawáaca naináwaná ìwali, ímaca iwàwacutáanápíná nàuwicháacawa nabáyawaná iwálísewa. ¹¹ Moisés yàasu tàacáisi báisírìca iyaca abédanamata yáapícha yái tàacáisi Dios imàaquéerica nulí, nucálidacaténá áibanái írìni yéewáanápíná nàalíacawa Jesucristo iwasáaca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwicháacáisi ícha, yái Dios mèlumèluírìca íicacanáwa; iwàwacutá wàaca Dios icàaluíná.

Gratitud por la misericordia de Dios

¹² Yá nùaca Wáiwacali Jesucristo írì cayábéeri, yái ichàiniadéerica núa. Nùaca írì cayábéeri bàaluitécáiná íicaca núa càiride iyúwa abéeri imànírìpínáté càide iyúwa ichùullaná núa, yáté imàacaca nuibaidaca írìpíná. ¹³ Càita idéca imànica nulí yái cayábéerica éwítaté nutàanicáaníta báawéeri iyú Jesús ìwali quéechatécáwa, nuuwicháidacaté nacái wenàiwica yeebáidéeyéerica itàacái, numànicaté nacái nalí báawéeri manuísíwata iyúwa wenàiwica cáimacáiri íicaca yáawawa áibanái ícha. Quéwa Dios íicacaté nupualé càmicáináté nùalíwawa nùuwicháidáanáté nùacawa yàasu wenàiwicanái ipíchawáiseté nuebáidaca Jesucristo itàacái. ¹⁴ Yá Wáiwacali idéca imànica nulí cayábéeri mawéníri iyú manuísíwata. Yá imàacaca nuebáidaca itàacái, càináca

nacái iicáca núa. Càita wàyaca, wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yeebáidéeyéica itàacái.

¹⁵ Nucàlidacué piri báisísíwéeri tàacáisi. Iwàwacutá macáita yeebáidacani: Cristo Jesús yàanàacaté aléi èeri iriculé iwàsàacaténá cabáyawanéeyéi wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Núacata yái cabáyawanéerica náicha canánama èeri iriculyéica cabáyawanéeyéica. ¹⁶ Dios iicácaté nupualé, núa cabáyawanéerica náicha canánama, yéewacaténá Jesucristo yáasáidaca macáita wenàiwica irí máini cayábéerica íiwitáise, náalíacaténáwaca nacái càmita yùuwichàida wenàiwica ráunamáita, néese icúaca déecuiri iyú yéewanápiná wenàiwica nawènuadaca irípiná náiwitáise. Càipiná náalíacawa néemlapinácaalí nuináwaná ìwali, náalíacaténáwaca Dios iicáanápiná napualé nacái neebáidacaalí Jesucristo itàacái needácaténá nalíwa nacáucapináwa càmiiri imáalàawa. ¹⁷ ¡Wàacué Dios irí cayábéeri manuísíwata càiripináta, wàacué iyéininá nacái cáimiétaquéeri iyú, yái Wacuèriná Dios càmirica imáalàawa, càmiiri nacái yéetáwa, càmiiri nacái yéewa èeri mnanái iicáca, yái abéericata Dios! Báisíta, amén.

¹⁸⁻¹⁹ Néeni, Timoteo, nuíquéeri càiride iyúwa nuiriwa, nuchùulacaté pía píalàanápiná cachàiniiri iyú nára yéewáidéeyéica wenàiwica cachiwéeri tàacáisi iyú. Càì nuchùulaca pía píamànicaténá cayábéeri ùwicái cachiwéeyéi lípunita, píma wèniadacaténá nía báisíiri tàacáisi iyú. Píalimápiná píma wèniadaca nía peebáidacaalí mamáalàacata yái tàacáisi báisíirica, píwènuadacaalí nacái píiwitáise wà càiripináta píbáyawaná fíchawa. Iwàwacutá pímanica càide iyúwaté abènaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nacalídàanaté tàacáisi píwali Dios inùmalicuise. Náimacaté píibaidàanápinaté Dios irí cáalíacáiri iyú. Aibanái càmitaté nawènuada náiwitáise wà nabáyawaná fíchawa báisíiri iyú, iná nadéca naméyàaca neebáidaca yái báisíiri tàacáisca. ²⁰ Càita nadéca namànica nára Himeneo, Alejandro nacái. Iná nudéca numàacaca nía yéewanápiná Satanás yùuwichàidaca nía namàacacaténá náichawa yái natàanínáca báawéeri iyú Dios ìwali.

2

Instrucciones sobre la oración

¹ Quéechacáca nuwàwa píalàaca nára yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nasutàanápiná Dios fícha macái èeri mnanái irípiná. Iwàwacutá wasutáca Dios fícha nalípiná, wàaca nacái Dios irí cayábéeri nàwali macáita. ² Iwàwacutá wasutáca Dios fícha nalípiná níai icuèyéica cáli, nalí nacái macáita icuèyéica wenàiwicanái, yéewacaténá wàyaca matuìbanáita, yéewanápiná nacái wàaca Dios icàaluíná matuìbanáiri iyú, yéewanápiná nacái wàyaca cáimiétaquéeri iyú macái wenàiwicanái iicápiná. ³ Cayábéeriquéi wasutàanaca Dios fícha nalípiná, casíimái nacái Dios yéemíaca yái wasutàanaca fícha nalípiná, yái Dios iwàsèerica wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. ⁴ Cayábaca Dios yéemíaca wasutàaná fícha nalípiná Dioscáiná iwàwaca Jesucristo iwàsàaca macái wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha; Dios iwàwa nacái náalíacawa ìwali yái báisíiri tàacáisca. ⁵ Iyacáiná abéerita Dios. Iyaca nacái abéerita wenàiwica yáaliméerica itàanica Dios yáapicha èeri mnanái iwícaú, yái wenàiwica lípidenéerica Jesucristo. Canácata áiba Jesucristo fícha yáaliméerica imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁶ Jesucristo imàacacaté icáucawa macái èeri mnanái fíchawalíná iwàsàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, càide iyúwaté Dios yáasáidàaná wálí iwàwacáinaté wáalíacawa. ⁷ Dios imàacacaté apóstolca núa ibànùacaténá núa nucalídàanápiná càiri tàacáisi inùmalicuise Jesucristo iináwaná ìwali. Núumaca píri báisíiri iyú, càmita nuchíwa: Dios ibànùaca núa nuéwáidacaténá càimiyéi judío báisíiri tàacáisi iyú, neebáidacaténá Jesucristo itàacái.

⁸ Iná àta alénácaalí nàwacáidáyacawa, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuwàwaca asianái isutáca Dios fícha. Namichàidacaalí nacáapiwa nasutàcaténá Dios fícha, iwàwacutá masacàaca nawàwa mabayawanéeri iyú càide iyúwa cayábáaná Dios iicáca. Iwàwacutá càmita calúa nía, càmita nacái natàaní nàapichawáaca chàinisíiri iyú. ⁹ Cayábaca nacái inanái nadèniacaalí nabàlewa iyúwa cáimietacanéeyéi inanái, ipíchaná asianái naicáidaca nalí, néese náináidacawa inanái ìwali báawanama. Cayábaca càmicaalí nachùnla náiwita ibáináwa máini cawèniiri iyú, oro yáapicha, cawèniyéi tuliquichi yáapicha nacái, cawènichúa íba perla yáapicha nacái. Cayábaca nacái càmicaalí nàwaleca máiniiri cawènica bàlesica. ¹⁰ Càmita cayába inanái náasáidaca meedá nadèniaca meedá nadèniaca cawèniiri, néese cayábaca inanái náasáidacaalí nadéca namàacaca níawawa Dios irí nàacaténá iyéininá báisíiri iyú. Càì náalimá náasáidaca náiwitáise wà: Iwàwacutá namànica cayábéeri áibanái irí. ¹¹ Iwàwacutá masànaca inanái culto irícu, néemlacaténá asianái yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. Iwàwacutá nacái inanái nàaca náimietacaná, cawinàcaalí asianái yéewáidéeyéica wenàiwicanái. ¹² Càmita numàaca inanái yéewáidaca asianái Dios itàacái iyú culto irícu macái wenàiwica yàacuèsemi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càmita nacái numàaca inanái ichùulaca asianái, néese iwàwacutá masànaca inanái néemlacaténá asianái yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. ¹³ Canáca yéewaná inanái ichùulaca asianái, Dios idàbacáinaté Adán quéecha, néeseté

idábaca Eva, níara idábáanéeyéicaté wenáiwicaca, wáawirináimica nía, wía èeri m̀nanáica canánama. ¹⁴ Yáí Adán càmítaté Satanás ichìwáidani, néese Satanás icàlidacaté ichìwawa inanáí irí, yá uebáidacani, uyáacaté abéeri àicu ìyacaná càmíricaté Dios ibatàa nayáaca. Càité umànica ubáyawanáwa quéechaté. Iná yéewa wáalíacawa canáca yéewaná inanáí ichùuiliaca aslanáí. ¹⁵ Quéwa níái inanáica namusúapínacawa Dios yáasu yúuwicháacáisi fícha namànicaalí càide iyúwa iwàwacutáná namànica nëenibe iríwa, neebáidacaalí nacáí mamáalàacata Jesucristo itàacáí cáalíacáiri iyú càide iyúwa cáimiétacanéeyéí, cáininácaalí nacáí naicáca áibanáí. Iwàwacutá nacáí masacáca náiwitáise macáí báawéeri fícha, náibaidacatená Dios irí mabáyawanéeri iyú.

3

Cómo deben ser los dirigentes

¹ Báisíta cayábaca máinícaalí abéeri iwàwaca íbaidaca Dios irípiná iyúwa anciano icùacatená wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. Báisíta máini cayábéeri, cáimiétacanéerica nacáí yái anciano íbaidacaléca Dios irípiná. ² Iná cawinácaalí íbaidéerica Dios irípiná iyúwa anciano icùacatená wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, iwàwacutá ìyaca machacàniri iyú yéewanápiná càmíta áibanáí yáalimá icháawàaca ìináwaná ìwali, ipíchaná náimaca anciano imànica íbáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idèniaca abéechúata ìnuwa. Iwàwacutá nacáí icùaca yáawawa cáimiétaquéeri iyú ipíchaná imànica íbáyawanáwa. Iwàwacutá nacáí casímíca yeedáca yáataléwa áibanáí nayamáacatenáwa icapèe írìcu, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí yèepuníyéicawa déeculé icapèe fíchawa. Iwàwacutá nacáí anciano yáalimá yéewáidaca wenáiwica cayába. ³ Càmita nacáí anciano icàma. Càmita nacáí ipélia, néese càmíri calúa iwàwa, càmita nacáí iwàwa itàanica chàinisíri tàacáisi iyú. Càmita icutá mamáalàacata yeedacatená íríwa manúba plata. ⁴ Iwàwacutá anciano icùaca icapèericuíyéiwa cayába. Iwàwacutá yéenibe neebáidaca itàacáí, nàa nacáí ìimiétacaná manuísíwata. ⁵ Iwàwacutá càì anciano icùaca icapèericuíyéiwa, yácaíná càmicaalí yáalimá icùaca cayába icapèericuíyéiwa, néese càmita nacáí yáalimá icùaca Dios yáasu wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. ⁶ Iná iwàwacutá anciano càmíriyéica yeebáida Jesucristo itàacáí, ipíchaná cachàinica iicáca yáawawa áibanáí fícha, yá imànica íbáyawanáwa, néese Dios yúuwicháidacani càide iyúwaté Satanás cachàinínáté iicáca yáawawa Dios fícha, yáté imànica íbáyawanáwa, iná Dios yúuwicháidapínacani báawanama càiripínata. ⁷ Iwàwacutá nacáí anciano ìyaca machacàniri iyú yéewanápiná áibanáí càmíriyéica yeebáida Jesucristo itàacáí, naicáca cáimiétaquéeri iyúni, yái ancianoca. Càmicaalí càì anciano ìyaca, yá cawàwanáta áibanáí itàanica ìwali báawéeri iyú, néese Satanás yáalimáidacani imànínápiná íbáyawanáwa.

Cómo deben ser los diáconos

⁸ Càita nacáí diácononái: Iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéeri iyú, càmíyéita cachíwa, néese namànica càide iyúwa náimáaná; càmíyéita nacáí icàma, càmíyéita nacáí iwàwa imànica yáasu wawási báawéeriwa needácaténá nalíwa plata. ⁹ Iwàwacutá diácononái yeebáidaca tàì ìiméeri iyú yái tàacáisi báisíríca weebáidéerica, Dios imàaqueerica wáalíacawa ìwali. Iwàwacutá nacáí masacáca diácononái ìiwitáise. ¹⁰ Yá iwàwacutá píicáca náiwitáise quéecha asáisi náibaidacaalí cayába Dios irípiná, nàyacaalí nacáí machacàniri iyú. Néese càmicaalí namàni nabáyawanáwa, yásí náalimáca náibaidaca Dios irípiná iyúwa diácono. ¹¹ Càita nacáí inanáí íbaidéeyéica Dios irípiná iyúwa diácono. Iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéeri iyú, càmíyéica itàaní áibanáí ìwali báawéeri iyú, càmíyéita nacáí icàma, namànica nacáí macáita náibaidacaléwa machacàniri iyú càide iyúwa iwàwacutáná namànicaní. ¹² Iwàwacutá diácono idèniaca abéechúata ìnuwa. Iwàwacutá nacáí icùaca yéenibewa cayába, icapèericuíyéí nacáíwa. ¹³ Iwàwacutá càì nàyaca níái diáconoca, níacáíná, náibaidacaalí cayába Dios irí, yásí áibanáí iicáca nía cáimiétaquéeri iyú, yá nacáí manuipínaca diácononái ìináidaca iwàwawa, cachàiníri yáwanáí náiwitáise nacàlidacatená naináwanáwa macáaluínáta neebáidáaná Cristo Jesús itàacáí.

La verdad revelada de nuestra religión

¹⁴ Nutuyáaca nùalimáanápiná nùca nupáchiaca pía mesúnamáita, quéwa siúcade nutànàaca píri cuyáluta. ¹⁵ Iná càmicaalí nùalimá nùacawa píatalé mesúnamáita, cáicàaníta píalápinácawa cáinacaalí iwàwacutáaná wáyaca, wía Dios yéenibeca, cáuri Dios yáasunáica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. Iwàwacutá wéewáidaca wenáiwica càiripínata báisíri tàacáisi iyú. ¹⁶ Macáita wáalíacawa báisíri iyú, máini cachàimíríca yái tàacáisi Dios ibèericaté wenáiwica fícha bàaluité quéwa siúca Dios iicáca imàacawa wáalíacawa ìwali. Yácata tàacáisi icàlidéerica walí cáinacaalí iwàwacutáaná weebáidaca:

Cristo yàanacaté aléi èeri írìculé càide iyúwa wenáiwica. Néese Espíritu Santo icàlidacaté Cristo ìwali mabáyawanéericaní, àngelnái nacáí naicàcaní. Aibanáí nadéca nacàlidaca ìináwaná wenáiwicanái irí; abènaméeyéí èeri m̀nanáí neebáidaca itàacáí; néeseté Cristo

imichàacawa chènuniré àniwa, ìyacaténá cáimiétacanéeri iyú, icamaláná mëlumëlúiri irícu nacáíwa.

4

Los que se apartarán de la fe

¹ Quéwa Espíritu Santo icáldica yáí tàacáisi amaléeri iyú: Aibaalípiná malééná èeri ipíchawáise èeri imaalàacawa, yásí abénaméeyéi nawenúadaca náíwítáisewa Jesucristo lícha, càmita quirínama neebáidapíná itàacái. Néese neebáidapíná demonionáí itàacái cachiwéeri, demonionáí yàasu yéwáidacalési cachiwéeri nacái. ² Néenialípiná wenáiwica néemiapíná pucháibéeyéi ííwítáise irí, cachiwéeyéi nacái. Níara cachiwéeyéica náalíapínacawa cabáyawanáca nía, quéwa càmita quirínama háipíná nía nabáyawaná iwaliwa, càmita nacái achúma nawàwa iwali, néese namànipíná mamáalàacata nabáyawanáwa. ³ Níara cachiwéeyéica càmita nabatáa wenáiwica nacásaacawa. Namáisaníaca wenáiwica iyáaca abénaméeyéi yàacási ííwítáaná, quéwa Dios idéca imàacaca wenáiwicanáí icásàacawa; Dios iwàwaca nacái nàaca irí cayábéeri náinu iwaliwa, naníri iwali nacáíwa. Dios idéca nacái idàbaca macáí yàacási ííwítáaná wayáapíná idécanáami wàaca irí cayábéeri iwali, yáí yàacásica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yáaliyéeyéicawa báisíiri tàacáisi iwali nacái. ⁴ Cayábaca wayáacaalí macáí yàacási ííwítáaná, cayábacáiná macáita yáí Dios idàbacaaléca íná càmita iwàwacutá wáucaca wáichawa áiba yàacási, néese weedácani casímáiri iyú idécanáami wàaca Dios irí cayábéeri iwali. ⁵ Cayábaca wayáacaalíni Dios itàacái íimacáiná walí cayábacani, yá nacái wasutáaná Dios lícha masacàaca imánica walí macáita yàacási.

Un buen siervo de Jesucristo

⁶ Iwàwacutá péewáidaca wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Péewáida nía iyú yáí tàacáisi yàacási iwálírica, pialàa nía nacái ipíchaná neebáidaca cachiwéeyéi yàasu tàacáisi. Péewáidawa mamáalàacata nacái iwali yáí tàacáisi icáldidéerica walí càinácaalí iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo itàacái. Peebáida nacái mamáalàacata yáí cayábéeri yéwáidacalésica càide iyúwa pidàabanaté peebáidacani àta siuca nacáide. Càicaalí pimànica, yásí píibaidapíná piacawa Jesucristo irípiná cayábéeri iyú.

⁷ Eeri mìnanáí càmíiyéi yáalía Dios iwali nacáldidaca nàasu tàacáisiwa canéerica iwèni, máiwítáiseerica, cachiwéerica nacái, càide iyúwa abénaméeyéi béeyéi inanáí icáldidáaná wenáiwica irí. Piúca píichawa macáita càiri tàacáisi. Picá péemla nalí. Néese péewáidawa cachàiníri iyú piyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁸ Cayábaca walíni cachàinicaalí wainá cháí èeri irícu idécunitàacá wáyaca cháí malééná èeri. Quéwa cayába cachàini walíni càiripínáta wáyacaalí machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácáiná càicaalí wáyaca, yá cayábaca Dios iicáca wáiwítáise siúcade. Néese áiba èeriwa wáyapínaca yáapícha càiripínáta. ⁹ Báisícata yáí tàacásica. Iwàwacutá macáí wenáiwica yeebáidacani. ¹⁰ Iná wáibaidaca cachàiníri iyú, weebáidacáiná cáuri Dios, manuícáténá wáináidaca wawàwawa iwali càiripínáta, yáí iwaséerica macáí wenáiwicanáí Dios yàasu yúuwichàacáisi lícha, caw-ínácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹¹ Càita iwàwacutá pichúullaca náyaca, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, péewáida nacái nía, iyú yáí tàacásica nucáldidéerica píri. ¹² Timoteo, picá pimàaca caná piwèni naicáca pía, éwita úuculliricáanáta pía. Néese píasáida nalí càinácaalí iwàwacutáaná náyaca machacàníri iyú níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pitàaní abéerita cayábéeri wawási iwali. Píya machacàníri iyú wenáiwicanáí iicápiná. Càininá píicáca áibanáí, píyúudàanápiná nía. Peebáida Dios. Iwàwacutá masacàaca píiwítáise macáí báawéeri lícha. ¹³ Pilée nalí Dios itàacái macáí imanúbaca nàwacáidáyacacaalíwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Pimicháida náiwítáise mamáalàacata neebáidáanápiná cachàiníwanáí; péewáida nía nacái Dios itàacái iyú àta nùanáacataléta píatalé. ¹⁴ Picá píbatáa imaalàacawa pícha yáí chànisi Dios imàaquéericaté píri píibaidáanápiná irí, bàaluité ancianonáí imàacacaalíte icáapiwa píwali, nacáldicacaté nacái tàacáisi píwali Dios inùmallícuise íiméerica píibaidáanápinaté Dios irípiná.

¹⁵ Pimàni mamáalàacatani macáí pichàini iyúwa càide iyúwa nùumáaná píri, yéewacaténá macáita wenáiwica náalímá naicáca pimànica piacawa cayábéeri cachàiníwanáí mamáalàacata. ¹⁶ Picúa píawawa wenáiwica íbáyawaná lícha. Péewáidawa mamáalàacata Dios itàacái iwali, néese péewáida wenáiwica cáalíacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pimànicaalí càí, yásí píwasàaca píawawa cachiwéeyéi yàasu tàacáisi lícha. Càita nacái píwasàapíná nía cachiwéeri tàacáisi lícha, níara yéemíeyéica píri.

5

Cómo portarse con los creyentes

¹ Picá píalàa nía cachàiníri iyú, níara béeyéica asianáca, néese píalàa nía éeréeri iyú càide iyúwa píalàaca nacáicaalí planíriwa éeréta. Píalàa nacái úuculliyéi càide iyúwa píalàaca nacáicaalí

péenasàiriwa. ² Pìalàa béeyéi inanáì càide iyúwa pìalàaca nacáicaalí piatúawa éeréta. Píà ùucullirica, péewáidacaalí màncanái, píicá nía càiyéide iyúwa péenasàatúanái, picúa nacáì píawawa càiripináta ipíchana pìmanica pibáyawanáwa.

³ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàyacuéca péewi abénaméeyéi inanáì inìrimi yéetéeyéimicawa fícha. Piyúudacué níara maníríyéimica canéeyéica yéenibe, canéeyéica nacáì yéenanái iyúudéeyéipiná nía. ⁴ Quéwa maníríchúami idèniacaalí yéenibewa, càita nacáì udèniacaalí utaquéenáwa, yásí iwàwacutá nayúudàaca úa quéecha nàacatená uiméetacaná càide iyúwa Dios ichùullaná. Iwàwacutá nayúudàaca úa nèepùadacatená yáì cayábéerica nasèenáimi imàniricaté nalí, casímáicáiná Dios iicáca namànica ulí cayábéeri. ⁵ Nàyaca abénaméeyéi inanáì maníríyéimi catúulècanásíwéeyéi, canácáiná néenánái iyúudéeyéipiná nía. Níara maníríyéimica náibàaca nawàwawa Dios iwéré iyúudàanápíná nía, yá nasutáca níawawa Dios fícha èeríapinama, táiyápinama nacáì. Iná iwàwacutácué piyúudàaca nía, píacué Dios yáasu wenáiwicaca. ⁶ Quéwa càmitacué iwàwacutá piyúudàaca áiba maníríchúami ùyacaalí meedá càasuñi iyú usímáidacatená úawawa. Càmita unáidawa Dios iwali, iná ùyaca càide iyúwa yéetéechúamiwa. ⁷ Càita iwàwacutá pichùullaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàyanápiná machacàniri iyú ipíchana áibanái nacháawàaca naináwaná iwali. ⁸ Áiba icàlidacaalí iináwanáwa yeebáidacasa Jesucristo itàacái, quéwa càmita iyúudàa yéenanáwa, icapèericuyéi nacáìwa, idéca iyamáidaca yeebáidaca Jesucristo itàacái. Báawéerica fíwitáise áibanái fícha càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

⁹ Áiba maníríchúami iwàwacaalí líbaidaca abéerita Dios irípiná mamáalàacata uyúudàacatená wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá iwàwacutá udèniaca sesenta camuí. Iwàwacutá nacáì abéeríchúamíca inìri. ¹⁰ Iwàwacutá nacáì caináwanáca úa íwalíse yáì umànínáca áibanái irí cayábéeri; idàwinèechúwa yéenibewa cayába nàyacatená machacàniri iyú; yeedéechúwa wenáiwica ucapèericuléwa casímáiri iyú, ùacatená nayápiná; iyúudéechúwa cayába áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái úbaidàanápíná nalí càide iyúwa nàasu wenáiwica íbèerica wenáiwicanái yàbàli; iyúudéechúwa nacáì cawínácaalí yluuwichéeyéicawa; ímáanáca uwàwacaalí umànica macáì cayábéeri fíwitáaná áibanái irí.

¹¹ Pitànàacaalí inanáì ípidená cuyàluta iricu, náibaidacatená abéerita Dios irípiná càiripináta, picá pitànàa náipidená cawínácaalí maníríyéimica càmiyéitacáwa idènia sesenta camuí; níacáiná abénaméeyéi maníríyéimi nawènúadapíná náiwitáisewa náibaidacalé fíchawa náiméericaté iwali namànínápinása Cristo irípiná nawàwacáiná needáca nalíwa nanrípináwa àniwa. ¹² Néese namànicaalí càì, yá cabáyawanáca nía càmicáiná namàni càide iyúwaté nacàlidáaná quéecha náibaidàanápínása abéerita Dios irípiná mamáalàacata nayúudàacatená wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹³ Abénaméeyéi inanáì nacáì napáchiaca nàacawa meedá capli imanúbaca, yá ínuca náibaidaca meedá; càmita ínucáita nía meedá, néese nadàbaca natàanica áibanái iwali báawéeri iyú; máini nawàwaca nàalíacawa áibanái yáasu tàacáisi iwali; néese nacàlidaca áibanái irí tàacáisi càmlirica cayába nacàlidaca nalí. ¹⁴ Iná nuwàwaca nacásáacawa àniwa níara maníríyéimica, inìrimi yéetéeyéimicawa fícha, cawínácaalí inanáì càmiyéitacáwa idènia sesenta camuí, nadàwinàacatená nacáì néenibewa, nacúa nacáì nacapèewa àniwa, ipíchana wàuwidenái itàanica báawéeri iyú wàwali, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵ Níacáiná abénaméeyéi maníríyéimi nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo fícha namànícatená càide iyúwa Satanás iwàwáná.

¹⁶ Abéechúwa inanáicaalí yeebáidéechúwa Jesucristo itàacái, udèniacaalí uénánáwa inanáwa inìrimi yéetéeyéimicawa fícha, yá iwàwacutá uyúudàaca nía, ipíchana níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nayúudàaca nía. Yásí níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalíma nayúudàaca inanáì maníríyéimi canéeyéica yéenanái iyúudéeyéipiná nía.

¹⁷ Iwàwacutá níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú napáyaidacatená ancianonái líbaidéeyéica mamáalàacata Dios irípiná, icueyéica wenáiwica yeebáidéeyéica. Anciano icúacaalí nía cayába, líbaidacaalí cachàiníri iyú Dios irípiná mamáalàacata icàlidacatená nalí Dios itàacái, yéewáidacatená nía mamáalàacata nacáì, yá iwàwacutá namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú pucháiba yàawiríricatái fícha yáì ofrenda namàaquéerica áiba anciano irí, nàacatená iwèni yéewanápiná anciano idèniaca cayába iyáapínáwa, yéenibe yáapichawa. ¹⁸ Cayába Dios iicáca namànica càì bàalutécáiná profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmallícuíse. Dios ímacaté: “Píacácué pidacúa pacá inuma ituínási fícha, idècunitàaca úbaidaca píri ubawáidaca ituínási ùlùacatená iwíralè, néese pímacacué uyàacani idècunitàaca úbaidaca uèpuníacawa”, ímacaté yáì Diosca. Càité nacáì Wáiwacalí ímaca: “Iwàwacutácué píara iwèni yáì líbaidéericuécá píri”, ímaca.

¹⁹ Picá péemia irí cawínácaalí icháawàaca anciano ináwaná iwali canácaalí pucháiba, càmicaalí nacáì máisiba icháawéeyéica anciano iináwaná iwali.

²⁰ Quéwa cawínácaalí imàníyéica íbáyawanáwa mamáalàacata, iwàwacutá píalàaca nía cachàiníri iyú macáì wenáiwica yàacuésemi cáalucatená áibanái namànica nabáyawanáwa, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²¹ Nuchùullaca pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, mabáyawanéeyéi ángel iicápiná nacái, pimánínápiná macáita càide iyúwa númáaná pírí siúcataacáwa. Cawinácaali imáníyéica ibáyawanáwa, pialàa nía cachàiníri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pialàa nía, iwàwacutá nacái càmita cayába piicáca abéeri wenàiwica áibanái ícha, néese pialàa nía macáita abédanamata, cawinácaali imáníyéica ibáyawanáwa. ²² Picá pimàaca picáapiwa mesúnamáita asialí ìwali pibàlùadacaténáni iyúwa anciano icuérinápiná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picúa piicáwani asáisi yèepunícaaliwa machacàníri iyú, isicúacáicha cabáyawanéericani yái asialica idécánámi pibàlùadacani iyúwa anciano. Pibàlùadacaali càiri anciano, néese imànicaali ibáyawanáwa, yási cabáyawanáca pía nacái, càide iyúwa pidéca nacáicaali piyúudáca imànica ibáyawanáwa. Picúa piawawa masacàawaca macái báawéeri ícha.

²³ Núalíacawa pidéca piyamáidaca piiraca uva ituní písáidacaténá càmita piwàwa picàmaca iyúwa áibanái báawéeyéi. Quéwa cáuláicaca pidèericubàa madécana yàawírí, íná nùaláaca pía ipíchaná piiraca yàawami únita, néese pèewlada achúmanamata uva ituní úni yèewi piiracaténáni iyúwa dabé.

²⁴ Píináidawa cáaliacáiri iyú ipíchawáise pibàlùadaca áiba anciano nacuérinápiná. Abenaméeyéi namànica nabáyawanáwa amalánama wenàiwicanái yáaliéricawa ìwali ipíchawáise áibanái ícháawáaca naináwaná ìwali, quéwa áibanái namànica nabáyawanáwa ibàacanéeri iyú, càmita nacái wáalíawa ìwali madécana èeripiná. ²⁵ Càita nacái waicáca amalánamata yái cayabéerica abenaméeyéi imáníríca. Áibanái nacái namànica cayabéeri ibàacanéeri iyú quéwa càmita yéewa ibàacawa càiripináta, yái cayabéerica namáníríca.

6

¹ Níara áibanái yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá nàaca náiwacali icàaluínáwa cáimiétaquéeri iyú náibaidacáiná írí, ipíchaná áibanái càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái nataánica báawéeri iyú Dios ìwali, ìwali nacái yái tàacáisi wéewáidéerica iyú wenàiwica. ² Náiwacalicaali yeebáida Jesucristo itàacái, iwàwacutá càmita nayamáida nàaca icàaluíná cáimiétaquéeri iyú mamálàacata, éwita néenasàirícánítani Jesucristo ìwalísená. Néese iwàwacutá náibaidaca írí cachàiníwanái mamálàacata nayúudacaténáni, náiwacalícáiná yeebáidaca Jesucristo itàacái, iwàwacutá nacái cáinináca naicácani, néenasàirícáníni, Jesucristo ìwalísená.

La verdadera riqueza

³ Aibacaali yéewáidaca wenàiwica cachíwéeri tàacáisi iyú, càmicaali nacái abédanama íwitáise yeebáidacaténá yái báisiiri tàacáisi Wáiwicali Jesucristo yéewáidéericaté iyú wenàiwica, càmicaali nacái yeebáida yái tàacáisi icálidéerica cáinacáali iwàwacutáaná wàyaca, yá cáimacáica iicáca. ⁴ Máini cachànica iicáca yàawawa meedá áibanái ícha, quéwa càmita báisi yáalíawa, íbatàa abéeri wawásipiná, càmita yáalíawa. Cáuláicaca íwitáise máincáiná iwàwa icuisaca íchawa áibanái canéeri iwèni tàacáisi ìwalíse; yá idécánámi nataánica náapichawáca chàinísiri iyú, yá báawaca áibanái iicáca nía náimacáiná náalíacaca nacálidaca máini cáaliacáiri iyú. Néese càmita yáalimá abédanamata náiwitáise náapichawáca, yá nadàbaca nacúisáyacawawa máini báawéeri iyú. Néese nadàbaca nayúunáidaca báawaca áibanái íwitáise canánama. Càmita náalimá manuica naináidaca nawàwawa áibanái ìwali. ⁵ Néese napéliyacawawa mamálàacata níái báawéeyéica íwitáise, càmíyéica yáalí báisiiri tàacáisi ìwali. Nacálidaca naináwanáwa meedá neebáidánáca Jesucristo itàacái, quéwa càmita neebáida báisiiri iyúni. Nacálidacáita naináwanáwa càì needacaténá nalíwa plata. ⁶ Báisita weedáca walíwa cawèníri wàyacaali càide iyúwa Dios iwàwáaná, quéwa yái cawènírica iyaca wawáwalicu Dios imàacacáiná casímáica wía cayábacaali waicáca wáasuwa Dios imàaquéerica walí, matulbanáicaali nacái wía cawèníri wawási ícha. ⁷ Canápináta meedá cáinináaná waicáca cawèníri wawási, bàaluitécáiná canáca watéeri wáapichawa wamustuacaalíté waicá èeri; càita nacái canáca watéeripiná wáapichawa wàacaalíwa èeri ícha. ⁸ Néese wadèlacaali wayáapináwa, wabàlepiná nacáiwá, yási yéewa casímáica wawáwa. ⁹ Quéwa cawinácaali iwàwéeyéica cáasuca, neebáidaca Satanás itàacái, yáalimáidacáiná nía namánínápiná nabáyawanáwa, yá nacaláacawa Dios ícha, yá nabáyawaná íbàaca nía càide iyúwa trampa íbàacaali cuwèsi ráunamáita. Néese máini nawáwa namànica madécana báawéeri wawási máiwitáiseri iyú, yái báawéerica càmíríca iyúudáa wenàiwica, néese iwataidéerica nía yéetácáisi írículé, càide iyúwa wenàiwica isicúmacaalíwa depuítéeri úni yáaculé. ¹⁰ Cawinácaali wenàiwica cáininéerica iicáca plata, imànica macái báawéeri íwitáaná yeedacaténá íríwa mamálàacata plata. Abenaméeyéi nacái cáininéeyéica iicáca plata nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo ícha nacutácaténá mamálàacata plata, néese nadéca needáca nalíwa manuísíwéeri yúuwichàacáisi, íná achúmaca nawáwa síuca náuwichàacáináwa.

La buena lucha de la fe

¹¹ Quéwa pía, Timoteo, píacata Dios yàasu wenàiwicaca líbaidéerica Dios irípiná, íná piúca píchawa macáita yái báawéerica namànírica. Píalimáida macái pichàini iyúwa piyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pía Dios icàaluíniná, peebáida itàacái, cáininá nacái píicácani, píidenla piùwichàanáwa mamáalàacata matufbanáiri iyú. ¹² Píalimáida macái pichàini iyúwa pimànicaténá cayábéeri ùwicái Dios irípiná. Yácata cayábéeri ùwicáica: yái picàlidáanáca báisíiri tàacáisi íméerica iwàwacutá wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái. Càì iwàwacutá pimànica, yásí peedápiná piríwa picáucawa càmíri imáalàawa. Dioscáiná imáidacaté pía pimànicaténá càì. Dios imáidacáináte pía, íná yéewa picàlidacaté cayába piináwanáwa madécaná wenàiwicaná yáacuésemi peebáidáaná Jesucristo itàacái. ¹³ Siúcade Dios, yái yéerica nacáuca, macáita yái iyéerica, yéemlaca yái nuchùullanáca pía. Jesucristo nacái yéemlaca yái nuchùullanáca pía, yái Jesucristo icàlidéericaté cayábéeri tàacáisi, icàlidacaté nacái iináwanáwa machacàníri iyú Poncio Pilato irí. ¹⁴ Íná nuchùulla pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, pimàni macáita càide iyúwa nuchùullanáca pía. Picá piwènúada yái tàacáisica, íbatàa abéeri tàacáisi piná, ipíchaná iwàwacutá nùalàaca pía cachàiníri iyú. Pimàni mamáalàacata càiripináta càide iyúwa nuchùullanáca pía àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacatalèta àniwa. ¹⁵ Dios imàacapiná Wáiwacali Jesucristo yàacawa néese àniwa yéenáiwana yàanàacaalíwa càide iyúwa abéerita Dios yáallánáwa, chácaalínápiná èeri iricucaalí. Càipiná Dios imànica abéericáináta Dios máiníri cayábaca, cachàinírica nacái náicha canánama; yácata Wacuèriná nacái cachàinírica áibanái nacuèrinánái ícha canánama; yácata Wáiwacali nacái cachàinírica áibanái íwacanánái ícha canánama. ¹⁶ Yái Diosca, yácata abéerita càmírica imáalàawa, iyéerica icamaláná iricuwa canácatalé áiba yáaliméeri yàanàaca mawiéniré irí, máinicáiná mëlumèluírìcani. Canácata èeri mìnali iiquéericaté Dios. Canácata nacái èeri mìnali yáaliméeri iicácani. ¡Macáita nàapiná abéerita Dios iyéininá càiripináta, yái Dios cachàinírica náicha canánama èeri càmíri imáalàawa! Báisíta, amén.

¹⁷ Píalàa níara càasuýéica idèniyéica cháì èeri yàasu cawèníri. Píalàa nía ipíchaná cáimacái naicáca níawawa áibanái ícha. Iwàwacutá nacái càmíta manuí nánáidaca nawàwawa nàasu cawèníri íwaliwa, càmícáiná yéewa nàasu cawèníri icùaca nía báawéeri ícha, yá nacái nàasu cawèníri imáalàapínacawa áibaalípiná. Néese iwàwacutá manuúca nánáidaca nawàwawa Dios íwali icùanápiná nía, yái Dios imàaquéerica walí madécaná wawàsi casímáicaténá wawàwa. ¹⁸ Pichùulla càasuýéi namànica cayábéeri áibanái irí nayúudàacaténá nía. Cayába namànicaalí áibanái irí cayábéeri manuúswata nadèniacáiná manùba cawèníri. Iwàwacutá casímáica nàaca catúulécanéeyéi irí càinácaalí wawàsi catúulécanéeyéi imàapuèrica. ¹⁹ Càasuýéi imànicaalí càì, yásí nadèlápínaca cawènisíwéeri nàasuwa áiba èeriwa, yái nacáuca báisíirica càmírica imáalàawa.

Encargo final a Timoteo

²⁰ Timoteo, pimàni cayába píibaidacaléwa Dios imàaquéericaté pirí picàlidáanápiná yái báisíiri tàacáisica. Picá peebá èeri mìnánái yàasu tàacáisi canéeri iwèni, casaquèeri nacái. Áibanái nacái nawàwa natàanica náapichawáaca chàinisíri wawàsi iyú nàasu tàacáisi cachìwéeri íwaliwa. Náimaca cáalíacáica nía quéwa càmíta báisí náalíacawa. Picá peebá nalí. ²¹ Abénaméeyéi nadéca neebáidaca nàasu yéewáidacalési cachìwéeri, yá nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo ícha.

Nusutácué Dios ícha pirípinácué imànínápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú.

2 TIMOTEO

Saludo

¹ Núa Pablo nubànù pírí cuyàluta. Núcata abéeri apóstol Jesucristo ibànùerica càide iyúwa Dios iwàwàaná. Jesucristo ibànùaca núa Dios ímacáináte imàcáanápiná wenàiwica nadèniaca nacáucawa càmfiri imáalàawa cawinácaalí iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ² Nubànù pírí cuyàluta, Timoteo cáininéerica nuicáca càiride iyúwa nuiriwa. Nusutáca Wáaniri Dios ícha pírípiná, Wáiwacali Jesucristo nacái namàninápiná pírí cayábéeri mawèníri iyú, naicáanápiná nacái pipualé, namàcáanápiná nacái piyaca matuíbanáiri iyú.

Dar testimonio de Cristo

³ Nusutáca Dios ícha pírípiná èeriapi, táiyápi nacái, yá nùaca Dios irí cayábéeri piwali, yái Dios nuibaidéerica irípiná, nuèrica nacái icàaluíniná matuíbanáiri iyú nùyacáiná machacàniri iyú càide iyúwaté nùawirináimi yàaná Dios icàaluíniná. ⁴ Macái yàawiria nusutácatáita Dios ícha pírípiná, máini nuwàwa nùaca nuicáca pía, nuwàwalicáiná achúmacaté piwàwa manuísiwata nuèpàcaalitèwa pícha. Iná nuwàwa nuicáca pía àniwa casimáicaténá nuwàwa manuísiwata. ⁵ Yá nùaca Dios irí cayábéeri piwali nùaliacáináwa peebáidaca Jesucristo itàacái báisiri iyú macái piwàwalicúsewa. Quéchatécáwa píurumi Loida uípidená, piatúami nacái Eunice uípidená, neebáidacaté Jesucristo itàacái, yá nùaliacawa báisiri iyú peebáidáaná nacái.

⁶ Iná còi nùalàaca pía: Càide iyúwa wapucúadacaalí quichái capèrúacaténá, càita nacái iwàwacutá picáucáidaca chàinisi Dios imàaquéericaté pírí numàcacaalíté nucáapiwa piwali; yá pimàni piibaidacaléwa cachàiniri iyú, yái fibaidacalésica Dios imàaquéericaté pírí, ichùulèrica nacái pimànica. ⁷ Píalimá pimànica piibaidacaléwa cachàiniri iyú yái fibaidacalésica Dios imàaquéericaté pírí, Dioscáiná idéca yàaca walí Espírítu Santo. Yái Espírítu Santo càmfirita cáalu imànica wía, néese ichàniadaca wía wáibaidacaténá Dios irípiná, imàaca nacái cáinináca waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái, iyúudáca nacái wacúaca wíawawa ipichaná wamànica wabáyawanáwa, yéewacaténá nacái wamànica macáita cáallacáiri iyú. ⁸ Picá báí picálidaca áibanái irí Wáiwacali ináwaná. Picá nacái báí pía nùwalíse, yái nuuwichàanácawa presoíri iyú Wáiwacali irípiná nucálidacáiná ináwaná. Néese píidenla yúuwichàacáisi nùapicha wacálidacáiná tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. Píalimá píidenlaca piuwichàanápináwa yáciná Dios yàaca pichàini. ⁹ Dios idéca iwasàaca wía yáasu yúuwichàacáisi wali. Ichùullaca wáyaca mabáyawanéeri iyú nacái. Càmitaté iwasàa wía, imáida wía nacái íwalíse yái wamànírira wachàini iyúwa. Néese iwasàacaté wía yáasu yúuwichàacáisi íchawa, imáida wía nacái ináidacáinátéwa imàninápináté walí cayábéeri mawèníri iyú, cáininácináté nacái iicáca wía íwalíse yái cayábéerica Cristo Jesús imàninápináté wali. Báluitécáiná èeri ipichawáiseté, néenialité cáinináca Dios iicáca wía. ¹⁰ Siúcade Dios imàcaca wáaliacawa cáinináca iicáca wía, iwàwa nacái imànica walí cayábéeri mawèníri iyú. Còi yáasáidaca walíni: Ibànúacaté Jesucristo, yái iwaséerica wía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. Jesucristo idéca imáaláidaca wáicha yái yéetácáisica imàaquéeripiná wéetácawa méetáuculé Dios ícha càiripináta, iná càmita quirínama iwàwacutá cáaluca waicáca wéetáanápináwa. Wéetácalíwa, yá wéetápinácawa Dios icáapirícuta, iná càmita cáalu wía. Jesucristo idéca nacái imàcaca wáaliacawa wáyáanápinácué càiripináta wacáuca càmfiri imáalàawa yáapichawa weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

¹¹ Dios idéca ichùullaca nucálidáanápiná yái tàacáisica. Yá ibànùaca núa iyúwa apóstol nuéwáidacaténá wenàiwicanái iyú yái tàacáisica. ¹² Iná siúcade nuuwichàacawa presoíri iyú. Quéwa càmita báí núa íwalíse yái nuuwichàanácawa Jesucristo irípiná, nùaliacáiná iwali yái nuebáidéerica, yái Jesucristocwa, nùaliaca nacáiwá báisiri iyú cachàíniricani icúacaténá núa yéewanápiná nuebáidaca itàacái mamáalàacata àta yàanáacataléta àniwa.

¹³ Pía picálidaca machacàniri iyúni yái tàacáisi càide iyúwaté péemianá nucálidaca píríni. Peebáida mamáalàacata Cristo Jesús itàacái, cáininá piicáca Dios, wenàiwicanái nacái càide iyúwa Cristo Jesús ichàiniadáná pía. ¹⁴ Picúa cayába yái tàacáisi cayábéerica Dios imàaquéericaté pírí, ipichaná áibanái iwènúadacani. Picúa cayábani Espírítu Santo ichàini iyú, yái Espírítu iyéerica wawàwalícu, ichàiniadéerica nacái wía.

¹⁵ Píaliacawa macáita Asia yáasu cáli néeséeyéi nadéca namàcaca núa abéerita. Càita nacái nawènúacatéwa nuícha níara Figelo, Hermógenes nacái, yáté càmita nayúudàa núa quirínama idécanámité romanonái yúucaca núa presoíyéi ibánaliculé. ¹⁶ Quéwa Onesíforo idéca iyúudáca núa, iná nusutáca Dios ícha iicáanápiná napualé, níai Onesíforo icapèerícuíséeyéica, yáciná Onesíforo idéca iyúudáca núa madécaná yàawiria, yá ichàniadacaté nuwàwa. Càmitaté báí ipáchiaca núa éwita presocáaníta núa presoíyéi ibánalícu. ¹⁷ Néese idécanámité Onesíforo yàanáca aléi Roma iyacálená iriculé, yáté icutáca núa mamáalàacata àta

yàanàcataléta núa cháí presoíyéi ibànalicu. ¹⁸ Yá nusutáca Dios fícha iicáanápíná Onesíforo ipualé, imáni nacái irí cayábéeri néenialípíná Jesucristo yàanàcaalípíná àniwa. Píalíaca nacáíwa Onesíforo iyúudàacaté wía nacái wàyacaalíté néeni Efeso iyacàlená irícu.

2

Un buen soldado de Jesucristo

¹ Iná Timoteo, nuíquérica càiride iyúwa nuìriwa, pimàaca Dios ichàniadaca píiwitáise Cristo Jesús ichàini iyú, yái imàníríca píri cayábéeri mawèníri iyú piyacáiná abédanamata yáapícha.

² Bàaluité péemiaca nucàlidaca yái tàacáisica madécaná wenàiwica yàacuésemi. Siùcade iwàwacutá péewáidaca áiba aslaná, pichùulla nacái nacàlidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá cayábéeyéica íiwitáise, yeebáidéeyéica tàì íiméeri iyú, imàniyéica nacái machacàniri iyú càide iyúwa nàimáaná. Iwàwacutá nacái nàalíaca néewáidaca áibanáí wenàiwica iyú yái tàacáisica.

³ Píidenia piùwichàanáwa Jesucristo irípiná wáapícha wía yéewáidéeyéica wenàiwica Jesucristo itàacái iyú càide iyúwa cayábéeri úwisàiri ìidenlaná yùuwichàanáwa imànicaténá càide iyúwa íiwacali iwàwáaná. ⁴ Péemia comparación: Uwisàiri càmita iya càide iyúwa càmiyéi úwi, néese yeebáidaca íiwacali iríwa iwàwacáiná isíimáidaca íiwacaliwa, yái imáidéericani. Càita nacái iwàwacutá pimàacaca píawawa Cristo Jesús irí píibaidacaténá irí cachàiníri iyú.

⁵ Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica isàiwicacaalí deporte imawèniadacaténá áibanáí. Canáca yéewaná yeedáca iríwa cawèníri premio yái coronaca, càmicacali isàiwica machacàniri iyú càide iyúwa nachùnlaná deporte. Càita nacái iwàwacutá péewáidacawa cachàiníri iyú, píibaida nacái machacàniri iyú pimànicaténá macáita càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná; yásí yàaca píriwa cawèníri piapínacaalíwa chènuniré. ⁶ Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica íibaidacaalí ibànacalewa cachàiníri iyú, yá yáalimá iyáaca idábàanéeri ibànacale iyacanáwa. Càita nacái iwàwacutá píibaidaca cachàiníri iyú Jesucristo irí, néese yàapícha píriwa cawèníri chènuníseérica. ⁷ Pínáidacawa cayába iwali yái tàacáisi siùquéerica tàacáwa nucàlidaca píri, yásí Wáiwacali imàacaca píalíacawa macáita piwàwacutéerica píalíacawa iwali.

⁸ Píalimápiná píideníaca piùwichàanáwa piwàwacali Jesús, yái wenàiwica Dios imicháidéericaté yéetácáisi fícha. Yácata rey David itaquérinámi nacái, yái Jesucristoca. Càì nucàlidaca yái tàacáisica íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ⁹ Yá nàuwichàidaca núa nucàlidacáiná yái tàacáisica. Yá nadéca nadacúaca núa cadena iyú cháí presoíyéi ibànalicu, càide iyúwa cabáyanéeri. Quéwa yái Dios itàacáica, càmita nàalimá nadacúacani, néese áibanáí icàlidaca yàacawa mamáalàacatani. ¹⁰ Iná nuìdenia macái yùuwichàacáisi nalípiná níái wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunápináwa. Càì nuuwichàacawa yéewanápiná neebáidaca Cristo Jesús itàacái iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yéewanápiná náyaca yáapícha cáimiétacanéeri iyú, nacamaláná mèlumèluri iricu nacáíwa càiripináta.

¹¹ Báisíríca yái tàacáisica íiméerica:

Weebáidaca Jesucristo itàacái, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, iná càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa íbáyanamáí fíchawa. Yá wàypíná nacái Jesucristo yáapícha càiripináta;

¹² wàidenlacaalí yùuwichàacáisi Jesucristo irípiná, yá wacùapínaca macáita yáapícha áiba éeriwa; quéwa wáimacaalí càmitasa yàasunáí wía, càita nacái íimapínaca càmita yàasunáí wía;

¹³ cawàwanáta wawènúadapíná wáiwitáisewa fícha, quéwa Jesucristo imànipíná macáita càide iyúwa íimáaná càmicáiná yéewa iwènúadaca íiwitáisewa áiba íiwitáisesi iwali.

Un trabajador aprobado

¹⁴ Picàlida nalí àniwani, yái tàacáisi nucàlidéericaté píri iwali, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Píalàa nía Dios íicápiná ípíchaná natàaníca nàapichawáca chàinisíri iyú canéeri iwèni wawási iwali. Canéerica iwèni yái tàacáisi natàaníríca iwali. Natàanícaalí càiri canéeri iwèni wawási iwali, càmita nayúudàa wenàiwica, néese báawaca namànica wenàiwicanáí íiwitáise cawínacaalí yéemiéyéica nàasu tàacáisi, iná càmita neebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú.

¹⁵ Píalimáida macái pichàini iyúwa píibaidacaténá cayábéeri iyú Dios irípiná, casíimáicaténá Dios íicaca yái pimàníríca, càide iyúwa abéeri yàasu wenàiwica íibaidacaalí cayába, yái càmita iwàwacutá báicani íwalíse yái imàníríca. Yá picàlidaca machacàniri iyú nalíni, yái tàacáisi báisíríca Dios itàacáica. ¹⁶ Picá pítaní wenàiwica yáapícha natàanícaalí máiwitáiseeri iyú cháí èeriquéi yàasu tàacáisi chàiwéeri iwali, méetàuculéeri tàacáisi nacái, níacáiná itàaníyéica máiwitáiseeri iyú càiri wawási iwali naméeráidaca wenàiwica déeculé Dios fícha, náyacaténá iyúwa càimíná Dios iwàwa. ¹⁷ Yái nàasu tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica máini báawaca imànica wenàiwicanáí íiwitáise. Nàasu tàacáisi idàwinàacawa wenàiwicanáí iwàwalicu càide iyúwa cháunási íbadéericawa iyáacaalí yàacawa wainá máuláiquéerica. Càita néewáidaca wenàiwica níara Himeneo, Fileto nacái. ¹⁸ Nadéca naméeráacawa báisíri tàacáisi fícha. Nadéca

nawènúadacani. Nacàlidaca nachìwawa meedá cà: Nàimaca idécasa ichàbacawa wáicha yáí namichàanácawa yéetácáisi íicha. Càita nadéca báawaca namànica abénaméeyéi íiwitáise Iná càmita neebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú. ¹⁹ Quéwa cachàiníríca càiripínatani, yáí Dios itàacái báisíríca, càide iyúwa manuírí íba wabàlúadéeripínáca ínata manuísíwéeri caplí. Iyaca nacái tàacáisi íba íwali, yáí tàacáisi íiméerica: “Wáiwacalí yáalíacawa cawínácaalí níái yàasu wenàiwacaca”, càì íimaca. Yá íimaca àniwa: “Cawínácaalí icàlídéeyéica íinánawána Wáiwacalí yàasu wenàiwacaca nía, neebáidaca nacái itàacái, iwàwacutáca namàacaca náichawa macái nabáyawanáwa namàníríca”, íimaca.

²⁰ Péeemà comparación: Càasuírí icapèe manuírí írícu nàyaca madécaná quíràpieli íiwitáaná. Nadèniaca abénaméeyéi cawèniyéi quíràpieli oro imànicaná, quíramenírí plata imànicaná nacái. Iyaca nacái abénaméeyéi quíràpieli càmíyéica cawèni, cáli imànicaná, àicu imànicaná nacái. Yá caplí íiwacalí icùaca càiripínata níái cawèniyéica quíràpíelica, quéwa áibaalípíná yúucaca meedá íichawa quíràpieli canéeyéica iwèni. Càita nacái àta alénácaalí nàyaca Wáiwacalí yàasu, yá íyaca nèewi abénaméeyéi càmíyéica yàasu. ²¹ Iná abéeri Wáiwacalí yàasu wenàiwaca icùacaalí cayába yáawawa masaquèeri iyú ipíchaná imànica íbáyawanáwa, yásí yáalímá íbaidaca cayába Wáiwacalí írípíná, imànicaténá àta càinácaalí cayábéeri íbaidacalési Wáiwacalí ichùulíerica imànica, càide iyúwa nacùacaalí cawènírri quíràpieli abéerita caplí íiwacalí írípíná.

²² Iná picá pímàni càide iyúwa abénaméeyéi ùuculiyéi iwàwáaná imànica meedá, néesé pímàni cayábéeri macái pichàini iyúwa. Peebáida Jesucristo itàacái. Cáininá piicáca Dios, áibanái wenàiwaca nacái. Piya matuúbanáiri iyú náapícha cawínácaalí masaquéeyéica íiwitáise isutéeyéica yáawawa Wáiwacalí Jesucristo íicha. ²³ Picá pitàani náapícha cawínácaalí iwàwéeyéica itàanica canéeri iwèni wawàsi íwali càide iyúwa máiwitáiseeyéi càmíyéica yáalíawa. Píalíacawa natàanicaalí càiri wawàsi íwali, yá nadàbaca natàanica náapíchwáaca chàinisírri iyú, tàacáisi ùulèeri iyú nacái. ²⁴ Pía íbaidéerica Wáiwacalí írípíná iwàwacutá càmita pipélica piacawa, néesé iwàwacutá càmíríca calúa píiwitáise macái wenàiwaca yáapícha. Iwàwacutá nacái píalíaca péewáidaca wenàiwaca cayába. Iwàwacutá nacái píideniaca píuwichàanáwa matuúbanáiri iyú áibanái imànicaalí píri báawéeri, càmicaalí nacái nawáwa néewáidacawa. ²⁵ Abénaméeyéi nàuwídeca namànica báisírri tàacáisi. Píalà nía éeréeri iyú. Iwàwacutá càmita cáimacái píicáca píawawa náicha. Càì iwàwacutá píimànica yéewacaténá cawàwanáta Dios imàacaca nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá yáí báisírri tàacáisica, ²⁶ yéewacaténá nacái Dios iwàsàaca nía Satanás ichàini íicha. Satanás idéca íbàaca nía càide iyúwa trampa íbàacaalí cuwèsi. Dios iwàsàacaalí nía, yásí nàalímá namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná.

3

Cómo será la gente en los tiempos últimos

¹ Iwàwacutá píalíacawa abéeri wawàsi: Aibaalípíná maléena èeri ipíchwáise èeri imàalàacawa, yá máinípíná càulenáca wenàiwaca nàyaca cháì èeri írícu. ² Máinípíná cáinináca wenàiwaca naicáca níawawa áibanái íicha, cáininápíná nacái naicáca plata, máiní cáimacáica naicápiná níawawa áibanái íicha. Cachàinípíná nacái naicáca níawawa. Natàanípíná báawéeri iyú Dios íwali. Càmita neebáidaca nasèenái ichùulíacawa. Càmita náapíná cayábéeri tàacáisi quirínama áibanái írí, Dios írí nacái. Caná iwèni naicápiná áibanái yàanáca Dios icàaluíná. ³ Càmita cáininá naicápiná nèenánáwa. Càmita abédanamata náiwitáise áibanái yáapícha matuúbanáiri iyú. Nacàlidapíná nachìwawa báawéeri iyú áibanái íwali. Càmita nacùapíná níawawa cayába Iná namànípíná macái íiwitáaná báawéeri namàlìwalé iyúwa. Caluyéipíná íiwitáise iyúwa cuwèsinái. Nàuwídepíná namànica macái íiwitáaná cayábéeri. ⁴ Yá nachàawàapíná nanacáiyéiwa nàuwidenái íríwa. Ráunamáita namàni nàacawa nabáyawanáwa máiwitáiseeri iyú ipíchwáise nàináidacawa íwali yáí namànírípíná. Yá máiní cayábapíná naicáca níawawa áibanái íicha. Nawàwapíná namànica meedá càinácaalí wawàsi isíimáidéeripíná nawàwa. Càmita nacutápiná náalíacaténá Dios íwali namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵ Pucháibéeyéipíná íiwitáise, namànípíná càide iyúwa wenàiwaca yéeyéica Dios icàaluíná báisírri iyú, quéwa nachìwa iyúwa meedá. Càmita namàcapíná Dios icùaca náiwitáise nàyacaténá machacànírri iyú. Piawa náicha cawínácaalí imàníyéica càì.

⁶ Picá píacawéerida wenàiwaca imàníyéica càì nàyacáiná nèewi abénaméeyéi aslanái ichíwáidéeyéica wenàiwaca namàcàanápíná nawàlúacawa nacapèe írículé. Néesé nachìwáidaca máalíawáiseeyéi inaná, bàsabàseeyéi íiwita, máiníyéi cabáyawanáca, imàníyéica madécaná báawéeri namàlìwalé iyúwa càide iyúwa máiníná nawáwa namànica. ⁷ Ewita níara inanáca néewáidacàanítawa mamàalàacata áiba tàacáisi wàlisàì íwali, càicàaníta canácatáita nàalímá náalíaca néemiaca càinácaalí ímáaná yáí tàacáisi báisíríca. ⁸ Níái cachíwéeyéica nàuwídeca namànica báisírri tàacáisi, càide iyúwaté pucháiba camàlìquéeyéi ípidenéeyéicaté Janes, Jambres nacái. Bàaluité nàuwídeca namànicaté profeta Moisés, icàlídéericaté Dios

itàacái. Siuca nacáide, níái báawéeyéica máini éruca náiwitáise, nánáidacawa abéerita báawéeri iwali. Caná nawèni Dios iicáca nía càmicáiná neebáida Jesucristo itàacái báisíiri iyú. ⁹ Quéwa càmita náalimápiná nawènúadaca wenàiwicanái íiwitáise mamáalàacata macáicáiná wenàiwica náalimápiná náalíacawa máiwitáiseca nía. Néese nacháapínacawa càide iyúwaté nachàbáanáwa, níara pucháiba yúuwidéeyéicaté imànica profeta Moisés.

El último encargo de Pablo a Timoteo

¹⁰ Quéwa Timoteo, pidéca peebáidaca cayába càide iyúwaté nuéwáidáaná wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú. Píalía nacáíwa càinácaalí nuyaca, càinácaalí nacái nuínáidaca numànica. Píalíacawa càinácaalí nuebáidaca Dios, càinácaalí nacái núalimáidaca mamáalàacata nuéwáidacatená wenàiwica éeréeri iyú. Píalíacawa càínináca nacái nuicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái. Píalíacawa càinácaalí nuیدنiaca núuwichàanácawa Wáiwacali iripiná. ¹¹ Píalía nacáíwa càinácaalíte náuwicháidaca núa, yá núuwicháacawa Wáiwacali iripiná nuíbaidacáiná irí. Píalíacawa macáita iwali yái nuchàbáanácátéwa náuwicháidacaalíte núa Antioquía iyacàlená írúcu, Iconio iyacàlená írúcu nacái, Litra iyacàlená írúcu nacái. Píalíacawa iwali yái núuwichàanácátéwa quéwa Wáiwacali iwasàacaté núa náicha canánama. ¹² Báisita macáita cawinácaalí iwáwéeyéica iyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná náyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá áibanái yúuwicháidapiná níawa Cristo Jesús iwali. ¹³ Quéwa níái báawéeyéica, nía nacái ichíwáidéeyéica wenàiwica namànipiná nàacawa mamáalàacata nabáyawanáwa cachàiníwanái, yá nachíwáidapiná wenàiwica mamáalàacata, nachíwáidaca nacái níawaca.

¹⁴ Quéwa pía Timoteo, iwàwacutá peebáidaca yái tàacásica mamáalàacata, pímaní nacái càide iyúwa péewáidáanátéwa, iyúwa nacái píalíanáwa báisíiricata yái tàacáisi péewáidéericawa iwali, píalíacáináwa néewáidacaté pía báisíiri tàacáisi iyú, níara yéewáidéeyéicaté pía. ¹⁵ Píwàwali píalíacatéwa Dios itàacái iwali sùmàicátáiseta pía àta siuca nacáide, yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalcuíse. Píalíacawa Dios itàacái iwali íná yéewa cáalíacáica pía. Píalía nacáíwa peebáidacaalí Cristo Jesús itàacái, yá iwasáapiná píawa Dios yáasu yúuwicháacáisi íicha. ¹⁶ Macáita yái Dios itàacáisi Dios imàacacaté wenàiwica náalíacawa càinácaalíte iwàwacutáaná natànàaca itàacái inùmalcuíse. Iná cayábaca wéewáidaca wenàiwicanái Dios itàacái iyú, wàalàaca nía nacái cachàiníiri iyú namànicaalí nabáyawanáwa. Yá cayábéerica Dios itàacái wéewáidacatená iyú wenàiwica, wawènúadacatená náiwitáise Dios iripiná, wásáidacatená nacái càinácaalí iwàwacutáaná namànica náyacatená machacàníiri iyú Dios iicá. ¹⁷ Iná iwàwacutá wía Dios yáasu wenàiwicaca wéewáidacawa Dios itàacái iwali yéewacatená wáalacawa, yéewacatená nacái wáalimá wamànica càinácaalí cayábéeri wawási Dios ichùulíerica wamànica.

4

¹ Nuchùulla pía manuíswata Dios iicápiná, Cristo Jesús iicápiná nacái, yái yàanèeripiná icàlidacatená macái èeri mìnánái iínáwaná iwali, càinácaalí báawéerica namànica, yúuwicháidacatená nía nabáyawaná iwálísewa, níái cáuyéica, nía nacái yéetéeyéimicawa. Nuchùullaca pía manuíswata Cristo Jesús yàacáináwa néese àniwa iclucacatená macáita. ² Nuchùullaca pía manuíswata picàlidáanápiná báisíiri tàacáisi wenàiwicanái irí. Picàlida nalíni mamáalàacata éwita càmicáalí nawàwa néemiaca píriini. Píalàa nía cachàiníiri iyú cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa, píwènúadacatená náiwitáise nabáyawaná íichawa. Pímicháida náiwitáise namànínápiná cayábéeri. Píca píméyáa péewáidaca nía càmicáalí neebáida caqualéta, néese péewáida nía éeréeri iyú mamáalàacata. ³ Picàlida nalíni siúcade, mesúnamáicáináta càmita péewáida nawàwa néemiaca irí yái tàacáisi báisíirica. Néese nacutápiná nalíwa meedá máini madécaná yéewáidéeyéipináca níawa, icàlidéeyéipináca nalí abéerita tàacáisi nawàwéerica néemiaca, càinácaalí wálisái tàacáisi itiquílíadáidéeripiná náui. Nàwacáidapiná nalíwa càiyéi yéewáidéeyéica wenàiwica nawàwacáiná namànica nabáyawanáwa nasímáidacatená níawaca. ⁴ Nawènúapínacawa báisíiri tàacáisi íicha, yá càmita quirínama nawàwapiná néemiacani, néese naméeràacawa meedá neebáidaca èeri mìnánái yáasu tàacáisi cachíwéeri càide iyúwa abénaméeyéi béeyéi inanái icàlidáaná. ⁵ Quéwa pía Timoteo, píináidawa mamáalàacata machacàníiri iyú. Píidenliá yái píuwichàanácawa. Picàlida mamáalàacata yái tàacáisi íiméerica Cristo Jesús iwasáaca wenàiwica Dios yáasu yúuwicháacáisi íicha. Pímaní cayába macáita píubaidacalécawa càide iyúwa Dios ichùullaná pímanica.

⁶ Iwàwacutá píubaidaca cachàiníiri iyú Dios iripiná núamíríicubàami, yácáiná nuénáiwaná idéca yàanáaca nuétácatáipináwa Wáiwacali iwali, íná nuétápináwa càide iyúwa sacrificio Wáiwacali iwali. ⁷ Nudéca nuíbaidaca Jesucristo iripiná cachàiníiri iyú càide iyúwa úwisàiri imànicaalí cayábéeri úwicái. Nudéca numáaláidaca numànica nuíbaidacaléwa Jesucristo iripiná càide iyúwa wenàiwica imáaláidacaalí íplaníacawa carrera iwali. Càmitaté nuwèndawa Dios íicha, néese nuebáidaca yái tàacáisi báisíirica mamáalàacata. ⁸ Càide iyúwa náacaalí corona wenàiwica irí, yái wenàiwica íplaníiricatéwa carrera iwali imawèniadaca nacái áibanái, càita

nacái siùcade iyaca nulí nùasu cawèníri chènuniré, Wáiwacali yèeripináca nulí yàacaalíwa néese àniwa, numànicáiná cayábéeri machacàníri iyú càide iyúwa iwàwáaná. Yáí Wáiwacali, cayábéerica íiwitáise, icùaca wenàiwica machacàníri iyú, yùuwichàidapiná nacái báawéeyéi. Càmita nulípiná abéerita yàacani, yáí cawènírica, néese yàapiná cawèníri macái wenàiwica íri cawínácaalí máini iwàwéeyéica íicáca Wáiwacali yàacawa néese àniwa cáininácáiná naicácani.

Instrucciones personales

⁹ Pimàni macáita càide iyúwa iwàwacutáaná pimànica piacaténáwa nùatalé mesúnamáita. ¹⁰ Nuwàwacutáca pía, Demascáiná idéca imàacaca núa abéerita cáininácáiná íicáca èri múnaná íiwitáise. Idéca yàacawa Tesalónica iyacàlená néré. Crescente idéca yàacawa Galacia yàasu cáli néré. Tito nacái idéca yàacawa Dalmacia yàasu cáli néré. ¹¹ Abéerita Lucasquéi iya núpacha. Pia picutáca Marcos pitécáténáni piapichawa iyúudàacáiná núa cayábéeri iyú nuibaidacaténá Dios íripiná. ¹² Nuwàwacutáca Marcos iyúudàaca núa nubànùacáiná Tíquico yàacaténáwa Efeso iyacàlená néré. ¹³ Idècunitàacá pianàaca nùatalépiná, peedá nulí nùasu ruana nacáiri núuquéeri nùwalísewa, numàaquéericaté Carpo icapèe írìcu, Troas iyacàlená néeni. Peedá nacái nùasu cuyàluta imanùbaca iwawanèericawa. Máini nuwàwacutáca nacái nùasu cuyàluta iwawanèericawa canánama, níai pírái íimamimica namànírìca cuyàluta piná.

¹⁴ Alejandro yáí íibaidéerica híerro idéca imànica nulí báawéeri manuísíwata. Wáiwacali yùuwichàidapinácani íwalíse yáí báawéerica imànírìca. ¹⁵ Píicá píchawa cayábani yáí aslàica ípíchaná imànica píri báawéeri nacái máinicáina yùuwidèca imànica yáí tàacáisi wacàlidéerica.

¹⁶ Quééchatécáwa nubàlùacaalítéwa nàacuésèmi níai yàcalé íiwacanánáica, yá nucàlidacaté nalí nuináwaná íwaliwa yáí nùuwidenáí icháawàanáca nuináwaná íwali. Yáté canáca áibaquéi yàacawéeridéeripinácaté núa. Macáicata namàacacaté núa abéerita. Nusutáca Dios ícha nalípiná, ípíchaná yùuwichàidaca núa íwalíse yáí namàacáanacaté núa abéerita. ¹⁷ Quéwa Wáiwacali idéca yàacawéeridaca núa, ichàiniadaca nacái nuíwítáise, íná yéewa nudéca numàalàidaca nucàlidaca yáí tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasaàca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yéewacaténáté macáita càimíyèi judío néemiàca Jesucristo íináwaná íwali. Wáiwacali iwasaàcaté núa cáalunáiri ícha càide iyúwa idéca nacáicaalí iwasaàca núa león inùma ícha, cháwi quíréeri nacáirica. ¹⁸ Yá nùalíacawa Wáiwacali iwasaàanápiná nùawa macái báawéeri íwítáaná ícha, yá ítépiná nùawa cayábacatalé chènuniré Wáiwacali icùacataléca macáita. ¡Néese macáita nàapiná íri cayábéeri càiripináta, yáí icuèripináca macáita cáimiétacanéeri iyú, ica-maláná mèlumèluíri írìcuwa càiripináta! Báisita, amén.

Saludos y bendición final

¹⁹ Nuwàwali níara Prisca, Aquila nacái, nía nacái Onesíforonáica. ²⁰ Erasto iyamáacatéwa Corinto iyacàlená írìcu. Numàacacaté Trófimo iculúericawa Mileto iyacàlená írìcu. ²¹ Pimàni macáita iyúwata píalímáanáta, piacaténáwa mesúnamáita nùatalé ípíchawáise uníabéca. Nawàwali pía macáita níai íyèeyéica cháí yàcalé, níai Eúbulo, Pudente nacái, Lino nacái, úa nacái Claudia, macáita nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²² Pía Timoteo, nusutáca Wáiwacali Jesucristo ícha píripiná ichàiniadánápiná píiwítáise. Píacué canánama, nusutácué Dios ícha nacái píripinácué imànínápinácué píri cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

TITO

Saludo

¹ Núa, Pablo, nubànua pirí cuyàluta, pía Tito. Núa ìibaidéerica Dios irípiná. Nucàlida tàacáisi nacái Jesucristo inùmalcuíse. Numàni càì yéewanápiná macáita wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa neebáidaca Dios itàacái tàì ìiméeri iyú, yéewanápiná nacái náaliacawa macáita yáì tàacáisi yéewáidéerica wía wáaliacaténáwa càinácaalí Dios iwàwa wáyaca cháì èeri iricu. ² Nuíbaida Dios irípiná, nutàani nacái Jesucristo inùmalcuíse nùaliacáináwa báisíiri iyúcani Dios yáalimá imàacaca wáyaca yáapicha càiripiná. Yáì Diosca, yáì càmirica cachìwa, icàlidacaté tàacáisi bàaluitésíwa èeri ipíchawáise. Dios icàlidacaté càimiétacanéeri iyúni, yàanápiná wacáuca càmiri imáalàawa. Wáalia nacáiwá imàninápiná càì. ³ Sìucáise de Dios imàacaca wáaliacawa tàacáisi iwali Dios icàlidéericaté. Yá wáaliacawa iwali yáì tàacáisica, Dios ibànùacáináté wenàiwica néewáidacaténá wía. Yácata yáì tàacáisica Dios ichùulíerica nucàlidaca wenàiwicanáì irí, yáì Dios iwàsèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ⁴ Nubànua pirí cuyàluta, Tito. Báisíta, nuicáca pía càiride iyúwa nuiwiwa weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Nusutáca Wáaniri Dios ícha pirípiná, Jesucristo nacái, yáì iwàsèericaté wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, namàninápiná pirí cayábéeri, namàacáanápiná nacái piyaca matuìbanáiri iyú.

El trabajo de Tito en Creta

⁵ Numàacacaté pía Creta yàasu iwàwata ìinata pimànicaténá yáì ìibaidacalési càmiricáwaca numáaláida numànica néesi níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Nuwàwa nacái pibàlùadaca ancianonápiná macái yàcalé imanùbaca nacuèrinánápináca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá nacái ancianonáì náyaca càide iyúwaté nùumáaná pirí. ⁶ Càita iwàwacutá ancianonáì náyaca: Iwàwacutá anciano iyaca mabáyawanéeri iyú yéewanápiná càmita áibanáì yáalimá icháawàaca ìináwaná iwali, ipíchaná náimaca imànica ibáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idèniaca abéechúata ìinuwa. Yéenibe nacái iwàwacutá neebáidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá anciano yéenibe náyaca machacàníiri iyú yéewanápiná càmita áibanáì yáalimá icháawàaca naináwaná iwali, ipíchaná áibanáì náimaca anciano yéenibe nawàwáanása namànica meedá macái bàawéeri ìiwítaná, càmitasa nacái neebáida nániri itàacáiwá. ⁷ Yácáiná anciano ìibaidaca Dios irípiná, icuàcaténá Dios irípiná yàasu wenàiwica, ìná iwàwacutá anciano iyaca mabáyawanéeri iyú yéewanápiná càmita áibanáì yáalimá icháawàaca ìináwaná iwali. Iwàwacutá càmiriita canùmaséé yáì ancianoca, càmiri cachàini íicaca yáawawa. Càmita nacái calúa. Càmita nacái icàma. Càmita nacái icuúsa íchawa wenàiwica. Càmita ìinádawa mamáalàacata yeedácaténá iríwa plata. ⁸ Néese, iwàwacutá anciano itáidaca wenàiwica cayába, cawinácaalí yèepuníyécawa déeculé icapèe íchawa, anciano yeedáanápiná yàataléwa nía, nayamáacaténáwa icapèericu. Iwàwacutá casímáica nacái anciano imànica yáawamita cayábéeri áibanáì irí. Iwàwacutá càimiétacanéeri, cáaliacáiri nacái, yáì ancianoca. Iwàwacutá iyaca machacàníiri iyú. Iwàwacutá anciano yàaca Dios icàaluíná. Iwàwacutá anciano icuaca yáawawa ipíchaná imànica ibáyawanáwa. ⁹ Iwàwacutá nacái anciano yeebáidaca tàì ìiméeri iyúni yáì tàacáisi báisíirica wéewáidéerica iyú wenàiwica yéewanápiná anciano yáalimá yàalàaca wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú, yéewanápiná nacái anciano yáalimá imawèniadaca cachìwéeyéi wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú cawinácaalí cachìwéeyéica yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú.

¹⁰ Pibàlùada ancianonápiná càide iyúwa nùumáaná pirí, manùbacáiná wenàiwica càmita neebáida nacuèrinánáì itàacáiwá. Manùba wenàiwica natàanica máiwitáiseeri iyú meedá. Nachìwáidaca nacái áibanáì wenàiwica. Abénaméeyéi judío yéewáidéeyéica wenàiwica, máini cachìwéeyéica nía cachàiníwanáì áibanáì ícha, náimacáiná iwàwacutánása càmiyeyéi judío imànica circuncisión idécanaami neebáidaca Jesucristo itàacái. Nachìwacáita meedá, níai judío icàlidéeyéica càiri tàacáisica. ¹¹ Cawinácaalí ancianonáì pibàlùadéeyéica iwàwacutá nachùulica masànanápiná níara icàlidéeyéica càiri cachìwéeri tàacáisica, níacáiná cachìwéeyéica nadéca nawàlùacawa abénaméeyéi icapèericulé, néese cachìwéeyéi iméeráidaca wenàiwica báisíiri tàacáisi ícha, canánama níai capíricuýéica. Naméeráidaca áibanáì néewáidacáiná nía meedá chiwáì iyú, càmirica báisíi tàacáisica, yéewanápiná needáca nalíwa plata nachìwa iyúwa meedá.

¹² Iwàwacutá ancianonáì ichùulica masànanápiná níara cachìwéeyéica, bàaluitécáiná iyacaté áiba cáaliacáiri Creta yàasu calí néeséeri. Yá ìimacaté yàasu calí néeséeyéi iwaliwa: “Níai Creta yàasu calí néeséeyéi nachìwáidaca áibanáì wenàiwica mamáalàacata. Càica níade iyúwa caluéyeyéi cuwèsi. Inuca nacái nía, càita nacái camùnica nía. Nawàwaca nayáaca nayáacaléwa cadénama meedá, napuniadacaténá natúrawa”, ìimacaté yáì cáaliacáirica. ¹³ Yáì

cáaliacáirica Creta yàasu cáli néeseéri itàanicatè báisiiri iyú yàasu cáli néeseéeyéi iwaliwa. Iná pialàa nía cachàiníri iyú, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái neebáidáanápíná tàì íiméeri iyú abéericata yái tàacáisi báisiirica. ¹⁴ Pialàa nía nacái ipíchaná neebáidaca cachìwéeri tàacáisi áibanái icálidéerica ichiwa iyúwa, judionái yàawirináimi yàasu tàacáisimica. Pialàa nacái nía ipíchaná neebáidaca iyúwa cachìwéeyéi ichuulianá namànica, níai càmiyéica yeebáida báisiiri tàacáisi.

¹⁵ Pialàa nacái nía cachàiníri iyú. Cayábacaalí wenàiwicanái íiwitáise, yásí cayábacani macáita yái namànírica. Néese, báawacaalí wenàiwicanái íiwitáise, yá càmicaalí neebáida Dios itàacái, yásí báawacani macáita yái namànírica. Càita nàyaca: Nánáidacawa báawéeri iwali, càmita báì nía nabáyawaná iwaliwa. ¹⁶ Pialàa nía cachàiníri iyú, níara cachìwéeyéica. Ewita nacàlidacáaníta naináwaná iwaliwa Dios yàasu wenàiwicacasa nía, càicáaníta náasáidaca càmita Dios yàasu wenàiwica nía. Náasáidaca càmita Dios yàasunáica nía, namànícáiná wawási báawéerica Dios iicá, càmicáiná nacái neebáida càide iyúwa Dios iwàwáaná namànica. Canácatáita namàni cayábéeri.

2

La sana enseñanza

¹ Tito, iwàwacutá péewáidaca wenàiwica nàyanápiná machacàniri iyú càide iyúwa báisiiri tàacáisi íimáaná. ² Péewáida béeyéi aslanái ipíchaná nacámaca, iwàwacutá cáimiétacanéca nía, iwàwacutá nacái nacüca níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá neebáidaca Dios itàacái tàì íiméeri iyú. Iwàwacutá càinináca naicáca Dios báisiiri iyú. Iwàwacutá nacái nàideniaca nàuwichàanáwa matuìbanáiri iyú áibanáicaalí imàcaca nàuwichàacawa neebáidacáiná Jesucristo itàacái. ³ Càita nacái péewáida béeyéi inaná. Iwàwacutá nàyaca càide iyúwa inaná iyáaná yeebáidéeyéica Dios itàacái. Iwàwacutá càmita nataàní báawéeri iyú áibanái iwali. Iwàwacutá càmita nàira mamáalàacata irracalési ipuiri. Iwàwacutá béeyéi inaná néewáidaca áibanái namànínápiná cayábéeri. ⁴ Iwàwacutá nacái béeyéi inaná nàyaca machacàniri iyú néewáidacaténá mánacaná canírliyéica càinináanápíná naicáca naníriwa, néenibe nacáwa. ⁵ Iwàwacutá nacái béeyéi inaná néewáidaca mánacaná canírliyéi nacüanápíná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá nacái càmita nánáidawa áiba asialí iwali càmiirica nanírísíwa. Iwàwacutá nacái béeyéi inaná néewáidaca mánacaná canírliyéi náibaidáanápíná néenánái írripínáwa nacapèericuwa, namànínápiná nacái cayábéeri áibanái írì, namànínápiná nacái càide iyúwa uníri íimáaná ulí. Iwàwacutá mánacaná namànica càì ipíchaná áibanái itàanica báawéeri iyú Dios itàacái iwali.

⁶ Càita nacái pialàaca ùculliyéi nacüanápíná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. ⁷ Pimàni abéerita yái cayábéerica yéewanápiná pinacáiyéi ùculliyéica náaliacawa càinacaalí iwàwacutáaná nàyaca. Péewáida nía cáimiétacanéeri iyú abéta báisiiri tàacáisi iyú. ⁸ Pitàani nacái báisiiri iyú yéewanápiná áibanái càmita náalimá nacháawáaca pia iwálíise, yái pitàanínáca. Pitàani báisiiri iyú càiripínáta, báicaténá piùwidenái càmicáiná nàanàa píwali wawási nacháawáanápíná pia iwálíise.

⁹ Néese, pialàa nacái níara áibanái yàasu wenàiwica íibaidéeyéica mawèníri iyú áiba wenàiwica írì neebáidáanápíná càiripínáta náiwacalí itàacáiwá, càide iyúwa ichuulianá nía. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacalí iwàwáaná. Pialàa nía nacái ipíchaná natàanica lúasi iyú náiwacalí yáapichawa, náiwacalí ichuullacaalípiná náibaidaca. ¹⁰ Pialàa níara íibaidéeyéica mawèníri iyú áibanái írì ipíchaná nayéedüca náiwacalí yàasuwa. Iwàwacutá namànica cayábéeri náiwacalí írwa mamáalàacata, matuìbanáicaténá náapichani, yái náiwacalica. Iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata yéewanápiná áibanái nacái neebáidaca walí yái tàacáisi wacàlidéerica Dios iwali, yái iwásèricatè wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

¹¹ Cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nàyaca machacàniri iyú, càide iyúwaté nùumáaná píri, Dioscáiná idéca yásáidaca amaléeri iyú èeri minaná írini náaliacaténáwa iwàwaca iyúudáca wenàiwica càì: Iwàwaca iwásàca nía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. ¹² Dios idéca imànica walí yái cayábéerica, iná yéewa wáaliacawa iwàwacutáaná wayamáidaca wamànica macái wawási càmiirica Dios iwàwa. Iwàwacutá nacái càmita wawáwa quirínama wamànica wawási càide iyúwa èeri minaná nawàwáaná namànica, níai càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Néese, idècunitàacá wàyaca cháì èeri írìcu, iwàwacutá wacüca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá wamànica cayábéeri, iwàwacutá nacái wàyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca. ¹³ Càita iwàwacutá wàyaca idècunitàacá wacüca yàanàca yái wáaliéricawa yàanàanápíná àniwa, yái Jesucristoca. Dios imànica walí cayábéeri Jesucristo iwálíise. Yái Jesucristo, yácata Wacuèriná cachàinírica íiwitáise, iwásèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wacüca Jesucristo yàanàanápíná àniwa icamalá cachàiníri írìcuwa, cáimiétacanéeri iyú nacái, máini nacái cachàinírica íiwitáise icuacaténá macái èeri minaná. ¹⁴ Jesucristo imàccatè yáawawa yéetacaténátéwa

wáichawalíná, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná lícha macáita. Jesucristo imàacacaté yáawawa wáichawalíná masacàacaténá imànica wáiwitáise, yéewacaténá nacái yàasu wenàiwicaca wía, yéewanápiná nacái casíimáica wamànica cayábéeri càiripináta.

¹⁵ Iná pia Tito, péewáida wenàiwica iyú yái tàacáisi nutànèrica pírí. Píaláa níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namànínápiná càide iyúwa nutànaná pírí cháí cuyàluta írìcu. Píaláa cachàiníri iyú cawínácaalí camíyíeyica yeebáida càide iyúwa nuéwáidáaná wenàiwica. Péewáida nía, píaláa nía cachàiníri iyú, Dioscáiná idéca ibànùaca pía, píalàacaténá nía. Picá pimàaca caná iwèni naicáca piasu tàacáisi.

3

Deberes de los creyentes

¹ Tito, iyaca áiba wawàsi pimàniripiná: Píwàwali nía, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, neebáidáanápiná nacuèrináná itàacáiwa, nía nacái náiwacanáná áibanáí. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacanáná íimáaná nalí. Iwàwacutá casíimáica namànica cayábéeri càiripináta. ² Iwàwacutá càmita quirínama nataáni báawéeri iyú áibanáí ìwali. Iwàwacutá càmita nacái nataáni náapichawáaca chàinisíri iyú. Iwàwacutá nacái naicáca áibanáí ipualé. Iwàwacutá nacái cáimiétaquèeri iyú naicáca macái wenàiwica càiripináta.

³ Tito, picàlida nalí àniwani, namànínápiná càide iyúwa nutànaná pírí, bàaluitécáiná wía macáita wamànicaté wabáyawanáwa. Bàaluité máiwitáiseocaté wía meedá, càmitaté nacái weebáida Dios itàacái. Bàaluité weebáidaca cachìwéeri tàacáisi. Bàaluité wawàwaca wamànica mamáalàacata macái báawéeri íiwitáaná càide iyúwa èeri mìnánáí nawàwáaná namànica camíyíeyica yeebáida Jesucristo itàacái. Mamáalàacataté wáináidacawa wamànínápiná wabáyawanáwa. Wawàwacaté wáasupináwa áibanáí yàasu. Aibanáí báawacaté naicáca nacái wía. Wía nacái báawacaté waicáyacacawa. ⁴ Quéwa, éwitaté wamànícánita càí, càicáanitaté Dios yáasáidaca walí iicáca wenàiwica ipualé, cáinináca nacái Dios iicáca wenàiwica, yái Diosca iwásèericaté wía yàasu yúuwichàacáisi líchawa. ⁵ Yásí Dios iwásàacaté wía yàasu yúuwichàacáisi líchawa. Càmitaté iwásàa wía ìwalíise yái cayábéerica wamànírìcaté. Néese iwásàacaté wía yàasu yúuwichàacáisi líchawa, iicácináté wapualé, imàacáináté nacái iwàwawa lícha yái báawéerica wamànírìcaté. Espírìtu Santo ichàini iyú, Dios iwásàacaté wía yàasu yúuwichàacáisi líchawa, imàacaca nacái wáyaca wáiwitáise wálisáí yáapichawa, wáyacaténá wálisáí iyú. ⁶ Dios idéca ibànùaca walí Espírìtu Santo iyúdàacaténá wía manuísíwata. Dios yáalimá imànica càí yácáiná Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, iwásàacaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi lícha. ⁷ Dios iwásàacaté wía yàasu yúuwichàacáisi líchawa, yéewanápiná weedáca waliwa Dios lícha wacáuca wálisáí camíri imáaláawa, wía Dios yéenibeca. Manúuca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali yàanápiná walíni, yái wacáuca camíri imáaláawa, Dioscáiná iicácaté wapualé, mabáyawanácaté nacái iicáca wía.

⁸ Iná báisícáiná nutàcái nutànèrica pírí, iná iwàwacutá péewáidaca nía cachàiníri iyú nùasu tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Dios itàacái. Péewáida nía yéewanápiná náalimáidaca cachàiníri iyú namànicaténá cayábéeri càiripináta. Yái tàacáisi nuéwáidéerica iyú pía, cayábéeri tàacáisica, iyúdàa nacái wenàiwica. ⁹ Iwàwacutá nacái càmita pitàani mamáalàacata áibanáí yáapicha canéeri iwèni wawàsi ìwali. Picá péemia cachìwéeri tàacáisi írì wàawirináimi judío icálidèericaté nachíwa iyúwa. Picá nacái pitàani chàinisíri iyú áibanáí yáapicha càinácaalí íimáaná tàacáisi profeta Moisés itànèricaté. Picá picuísáyacawa áibanáí yáapicha ìwali, yái wawàsica. Pitàanicaalí càí chàinisíri iyú, càmita piyúudàa wenàiwica. Canéeri iwèni meedá walítáni wacuíáyacacaalíwa mamáalàacata ìwali yái tàacáisica.

¹⁰ Néese áibacaalí yéewáida wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese pichùulia iyamáidáanápiná yéewáidaca nía càí. Néese, càmicaalí iyamáida yéewáidaca nía càí, yá píalàani abé yáawírìla quiríta imàacáanápiná líchawani. Néese, càmicaalí imàaca líchawani, yá picá píbatàa iyaca náapicha níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹¹ Píalíacáináwa cawínácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, nadéca naméeráacawa báisíri tàacáisi lícha, iná namànica nabáyawanáwa meedá. Càita náasáidaca cabáyawanáca nía.

Instrucciones personales

¹² Uwé, Tito, iyaca abéeri wawàsi quiríta: Nubànùapíná píalalé Artemas, càmicaalí Tiquico. Yàanàacaalípiná píalalé, píacàtétawa píipunitáidacaténá núa Nicópolis iyacàlená néré, nuínáidacáináwa nuyamàanápináwa néenibàa unìabépinama. ¹³ Piyúudàa nacái yàara abogado ípidenéerica Zenas, Apolos nacái nachùnìacaténá náasuwa nèepùanápináwa Creta yàasu cáli lícha. Pimàni nalí iyúwa píalimáanáta pimànica, yéewanápiná nadèniaca macáita càinácaalí namápuèrica nàacaténáwa. ¹⁴ Càita nacái macái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá casíimáica nayúudàaca áibanáí nadèniacaténá yái namápuèrica. Namànicaalí càí, yásí cawènica Dios iicáca náibaidacalé namànírìca írìpiná.

Saludos y bendición final

¹⁵ Yáta imanùbaca nutànàaca piri, Tito. Macáita níái núapichéeyéica cháí yeebáidéeyéica Jesucristo, nawàwalica pía. Wawàwali nacái macáita níara píapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, cáininéeyéica iicáca wía. Wasutácué Dios ícha pírínácué imànínápínácué pírí cayábéeri, macáitacué pía.

FILEMÓN

Saludo

¹ Núa Pablo iyéerica presoíri iyú Cristo Jesús iripiná, nucàlidacáiná iináwaná iwali, nubànua pirí cuyàluta. Wéenasàiri nacái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yái Timoteoca, iwàwalica pía. Wabànua pirí cuyàluta, pía Filemón, wàcawéeriná cáininéerica waicáca íibaidéerica Dios iripiná wáapicha. ² Wawàwali núa nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto picapèe írìcu, ùa nacái wéenasàatúa Apphíaca, yá nacái Arquipo, wàcawéeriná yàcawéeridéerica wía wamànicaténá ùwicái wàuwide Satanás íipunitawa. ³ Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué canánama, Wáiwacali Jesucristo nacái, namàninápinácué pirí cayábéeri manuísiwata, namàacáanápinácué nacái matulbanáica pía.

El amor y la fe de Filemón

⁴⁻⁵ Núaca Nucuèriná Dios írwa cayábéeri pìwali macái imanùbaca nusutácaalí Dios ícha pirípiná, pía Filemón, nuémiacáiná piináwaná iwali, cáinináca piicáca Wáiwacali Jesús, peebáidaca nacái Wáiwacali itàacái tàì íiméeri iyú, cáinináca nacái piicáca macáita Dios yàasu wenàiwica. ⁶ Nusutáca Dios ícha pirípiná, pía Filemón, yeebáidéerica abédanamata wáapicha, yéewanápiná plálicawa machacáiniri iyú iwali macáita yái cayábéerica wadèniéerica weebáidacáiná Cristo itàacái. ⁷ Cayábaca nuwàwa manuísiwata píapicha, pía nuénásàirica, cáininácainá piicáca núa, íná yéewa manuica nuúnáidaca nuwàwawa; casimáica nuwàwa nacái pìchàiniadacáiná nawàwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

Pablo pide un favor para el esclavo Onesimo

⁸⁻¹⁰ Íná éwita Dios imàacacáiná nuchùulíaca pía Cristo yàasu apóstolcáiná núa nuchùulíacaténá pía iwali, yái iwàwacutéeripináca pimànica, càicáaníta nuwàwa nusutáca pícha wawàsi manuísiwata cáininácainá nuicáca pía. Núa Pablo, máini béerica, presoca nacái núa Cristo Jesús iripiná, nusutáca pícha wawàsi Onésimo iwicáu, yái nuíquéerica càiride iyúwa nuírwa, nuwènúadacáináte íiwitáise cháí preso ibànalicu yeebáidáanápiná Jesucristo itàacái.

¹¹ Aibaalíté yái Onésimo iyacaté pirí canéeri iwèni plasu wenàiwicaca. Quéwa siúcáise de Onésimo yáalimá iyúudáaca pía cayába, càide iyúwa iyúudáaná núa. ¹² Yási nubàntuaca Onésimo píatalépiná àniwa, yái Onésimo cáininéerica nuicáca manuísiwata. Pimàni írì cayábéeri càide iyúwa pimàniná nuli. ¹³ Iyamáacaalíwa núapichatá, yá cayábaca nuwàwatá, yéewanápiná yáalimá iyúudáaca núa mamáalàacata píamiricubàata, idécunitàacá presoca núa nucàlidacáiná wenàiwicanái írì Wáiwacali Jesucristo itàacái. ¹⁴ Càmita quéwa nuwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha càmicaalí piwàwa numànica càì. Càmicaalí nacái piwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha, yá canáca yéewanáwa iyamáacawa núapicha. Càmita nuwàwa nuchùulíaca pía cachàiniri iyú pimàacáanápiná Onésimo iyamáacawa núapicha. Néese nuwàwaca pimàaca iyamáacawa núapicha càicaalíta piwàwa. ¹⁵ Cawàwanáta Dios imàacacaté Onésimo yàacawa pícha achúma èerínata, yéewacaténá Dios yèepùadaca pirí càiripinátani. ¹⁶ Càmita quéwa Dios yèepùada pirí Onésimo plasu wenàiwicapinániwatá meedá. Siúcáise de Onésimo iyaca pirí cayábéeri ícha plasu wenàiwica meedá: Iyaca pirí siúcáise de péenasàirisíwa Wáiwacali íwalíisená. Máini cáinináca nuicácani, quéwa iwàwacutá cáinináca piicácani cachàiniwanái, càmita iyúwa piicáaná áiba wenàiwica meedátá, néese iyúwa piicáaná péenasàirisíwawa Wáiwacali íwalíisená.

¹⁷ Piicácaalí núa iyúwa péenasàiriwa Wáiwacali íwalíisená, yá nusutáca pícha wawàsi pítdáidáanápiná Onésimo cayábéeri iyú càide iyúwa pítdáidáaná núa. ¹⁸ Imànicaalítésica pirí báawéeri, imawèniacaalí pícha plata nacái iyéedúacáináte plasu, yási nuichata peedá yái imawèniéerica pícha. ¹⁹ Núa Pablo nutànàca piríni nucáapi iyúwani nuípídená yáapichawa nupáyaidapiná píawa Onésimo imawèniacále. Píca píimáicha nucàlidacaté pirí Wáiwacali itàacái, pídeníacaténá pícaucawa càmliri imáalàawa. Numànicáináte pirí cayábéeri manuí, íná iwàwacutá pimànica nuli cayábéeri peebá nusutáaná pícha. ²⁰ Báisita, nuénásàiri, nuwàwaca pimànica nuli cayábéeri peebáidacáiná Wáiwacali itàacái. Písímáida nuwàwa, pía nuénásàirica yeebáidéerica Cristo itàacái.

²¹ Nutànàca piríni núalíacáináwa báisíiri iyú pimàninápiná càide iyúwa nuwàwáaná. Núalía nacáíwa pimàninápiná cachàiniwanái ícha yái nusutéerica pícha. ²² Aiba wawàsi quiríta, pimàni nuli cayábéeri, píchùnia nuli nuyacatápináwa, nucuacáiná Dios imàacáanápiná nùacawa píatalécué nuyacaténácué píapicha, càide iyúwacué pisutáaná Dios ícha nuli piná.

Saludos y bendición final

²³⁻²⁴ Yáí Epafras iwàwalica pía, yáca nùacawéeriná presoírca cháí presoíyéí ibànalicu icàlidacáiná Cristo Jesús iináwaná ìwali. Níá nacái áibanái iyúudèeyéica nuíbaidáanápíná Dios irípiná, yáí Marcos, Aristarco nacái, Demas nacái, Lucas nacái, nawàwalica pía.

²⁵ Nusutáca Wáiwacali Jesucristo ícha imànínapínacué pírí cayábéeri ichàiniadacatenácué piwàwa.

HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

¹ Bàaluité Dios imàacacaté yàasunáí wenàiwica profetanáí icàlidaca tàacáisi inùmaliçuise judionáí yàawirináimi irí. Profetanáí icàlidacaté Dios itàacáí madécaná yàawiria idécanámité néemiaca itàacáí náamacani iriçuisewa, yéenáíwanáisi nacáiri iriçuise nacáí. Néeseté nacàlidaca Dios itàacáí wàawirináimi irí, wía judioca. Càité Dios itàanicaté wàawirináimi yáapicha icàlidacatená nali máisibáawanáita wawási iwali Dios imànìiripinacaté. ² Quéwa siuca ipíchawáise èeri imáalàacawa, Dios idéca ichùullaca Iiriwa icàlidáanápíná walí tàacáisi Dios inùmaliçuise, yáasáidacatená walí Dios íiwitáise càinacaalíté Dios íináidáaná imànínápíná walí. Bàaluité Dios ichùullaca Iiriwa idàbáanápínaté macáí wawási. Néese Dios imàacaca Iiri icùanápíná macáita. ³ Dios Iiri icànaca Dios icamaláná mèlumèluri iyú, cachàiníiri íiwitáise nacáí càide iyúwa Dios iyáaná. Macáita yáí Dios Iiri íiwitáise, yá nacáí macáita yáí Dios Iiri imànìirica yáasáidaca walí Dios íiwitáise. Iná yéewa wáaliacawa báisíiri iyú, Dioscani, yáí Dios Íirica, yáí icuèrica, ichùulìerica nacáí macáí wawási itàacáí máiníiri cachàini iyúwa, macáita yáí iyéerica cháí èeri irícu, chènuniré nacáí. Dios Iiri yéetacatéwa wáichawalíná masacàacatená imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa, yéewanápíná cayábaca wáapicha Dios nacáí. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacatená macáita cáimiétacanèeri iyú Dios yáapicha.

El Hijo de Dios es superior a los ángeles

⁴ Yáí Dios Iiri máini cachàinìirica íiwitáise náicha macáí ángelnáí. Càí wáaliacawa Dioscáiná idéca imàacaca Iiri icùaca macáita, icùa nacáí ángelnáí. Néese càmita Dios imàaca ángelnáí icùaca macáita. ⁵ Canácáiná Dios icàlidáaná ángel irí “Nuìrica píá”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús irí:

“Nuìrica píá, siuca èeri nudéca numàacaca macáita náaliacawa Nuìrica píá”, íimaca yáí Diosca. Càita nacáí canáca Dios icàlidáaná ángel iwali “Nuìricani”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús iwali càiri tàacáisi. Dios íimacaté:

“Núacata Yáaniri, yácata nacáí Nuìri”, íimaca yáí Diosca. ⁶ Quéwa Dios ibànùacaalíté yáí idàbáanéeri Iiricawa aléi èeri iriculé, yaté Dios íimaca yàasu ángelnáí iríwa:

“Piacué Nuìri icàaluíná, macáita píacué nùasu ángelca”, íimaca yáí Diosca. ⁷ Càí Dios íimaca yàasu ángelnáí íináwaná iwaliwa:

“Nudàbaca nùasu wenàiwicawa ángelnáíwa náibaidacatená nulí, natécatená tàacáisi caquialénamata càide iyúwa cáuli iplanáwa; nùasu ángelnáí íibaidéeyéica nulí, càica níade iyúwa quicháí ipèrta”, íimaca yáí Diosca. ⁸ Quéwa Dios íimaca Iiri iríwa:

“Pía Dios, picùapíná macáita càiripináta, picùapíná nía cayába, machacàníiri iyú nacáí.

⁹ Casimáica pimànica abéerita cayábèeri. Báawa nacáí piicáca báawèeri. Iná núa Picuèriná Dios numàacapíná picùaca macáita casimáiri iyú náicha canánama píapichéeyéica”, íimaca yáí Diosca. ¹⁰ Dios íimaca nacáí Iiri iríwa:

“Pía, Nuíwacali, bàaluité pidàbacaté yáí èeriquéi; píacata imànìiricaté macáita iyéerica chènuniré.

¹¹ Yá macáita yáí wawásica namáalàapínacawa macáita, quéwa piyapíná càiripináta. Macáita íisámipínáca nía càide iyúwa bàlesi.

¹² Càide iyúwa wenàiwica ituwíacaalí ibàlewa, yá pituwíapíná yáí pidàbacaaléca, cháí èeriquéi, chènuníise nacáí, pimànínápíná áiba àniwa wálisàí iyú! Quéwa píá, canácatáita piwènúadapíná piwítáisewa áiba íiwitáisesi iwali. Néese piyapíná càiripinátawa, camíiripináta imáalàawa”, íimaca yáí Diosca. ¹³ Canácatáita Dios imàacaté ángel icùaca yáapicha macáita, ibatàa abéeri piná. Quéwa Dios idéca íimaca Iiri iríwa:

“Píawinawa núapicha nuéwápuwáise picùacatená núapicha macáita idècunitàacá numawèniadaca pícha macáí piùwidenáí”, íimaca yáí Diosca. ¹⁴ Iná cachàinica Dios Iiri íiwitáise náicha ángelnáí canánama, níacáiná ángelca, Dios yàasu wenàiwicawa nía meedá, íibaidéeyéica irí. Cáuli nacáiyéica nía macáita, camíiyéica yéewa waiácaca watuí iyúwa. Dios ibànùaca nía aléi èeri iriculé nayúudàacatená wía, wía Jesucristo iwasèeyéipínaca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

2

No hay que descuidar la salvación

¹ Dios idéca itàáníca walí líri itàacái irícubàawa, yáí cachàinlíri ííwítáiseca náicha ángelnái canánama, íná iwàwacutá weebáidaca cayábani, cáaliacáiri iyú nacái yáí tàacáisi Dios líri icàlidéerica walí ipíchaná wawènúadaca ícha wáiwítáisewa. ² Bàaluité Dios ibànùaca itàacáíwa ángelnái yáapícha, yáí tàacáisi Dios imàaqueéricaté profeta Moisés írí icàlidacaténaté wàawírináimi israelitánái írí cànáacalíté iwàwacutáaná nàyaca machacàníri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Cawínáacalíté imàníríca íbáyawanáwa, càmíríca nacái yeebáida yáí tàacáisi, yáté nàuwichàidacani ráunamáita càide iyúwaté Dios itàacái ímáaná. ³ Càmicáínaté nàalímá namustúacawa yúuwichàacáisi ícha, íná yéewa wáalíacawa càmíta wáalímá wachúulíacawa Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha wawènúadacaalí wáiwítáisewa Jesucristo ícha, yáí imàníríca walí càiri cayábéeri manuíswata íwasàanápíná wía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. Yáí Wáiwacali, yácata idàbéericaté icàlidaca yáí tàacáisi ímáerica Jesucristo iwàwaca íwasàaca wenáiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. Néese níái yéemiéyéicaté icàlidaca nalíni, nacàlidacaté walíni. ⁴ Càita nacái Dios idéca yáasáidaca walí báisírícani yáí tàacáisi imàacacáínaté íchàiniwa yáasu wenáiwicanái íríwa namànicaténá macái íwítáanáta cachàinlíri wawási càmíríca áibanái idé imànica. Wáalíacawa báisírícani yáí tàacáisi Dioscáiná idéca ibànùaca Espíríto Santo wawàwalículé, yáí imàaqueerica walí chàinisi wáalímáwanama càide iyúwa iwàwáaná, wáibaidacaténá Dios írípíná.

Jesucristo, hecho como sus hermanos

⁵ Dios càmíta imàacapíná ángelnái icùaca wàlisàì èeri wacàlidéerica íináwaná ìwali, yáí wàlisàì èeri Dios imànírípínáca wàlisàì iyú. Néese imàacapíná wenáiwicanái icùaca yáí èerica. ⁶ Càita ímáca Dios itàacái profeta itànèericaté:

“Pía Dios, éwita máiníccáníta cachàiníca píwítáise, càicááníta pídéca píçùaca wenáiwicanái, pídéca nacái píicáca wapualé, wía càmíyéica cachàini.

⁷ Pídéca píðabaca wía, yá siúcade machawàacaca wía ángelnái ícha achúma èerínápináta; quéwa áiba èeriwa píimàacapíná máiníyíéi cachàiníca wía wacamaláná mèlumèluíri írícua, wacúacaténá macáita yáí píðabacaléca;

⁸ yá píimàacapíná wachúullaca macáita”,

íimacaté yáí profetaca, nàwali níái yeebáidéeyéica Dios. Càita Dios idéca íináidacawa imàacáanápíná wacùaca macáita. Canácata áiba wawási càmírípíná wacùca, wía yeebáidéeyéica itàacái. Quéwa càmítáacáwa wacùca macáita siúcade. ⁹ Néese wadéca wáalíacawa Jesús íináwaná ìwali idéca yàanáaca aléi èeri írículé, yáí Dios imàaqueéricaté íyaca iyúwa machawàaquéeri ángelnái ícha achúma èerínaté. Cànínáca Dios íicáca wenáiwica ínaté iwàwaca Jesús yéetácawa macái wenáiwica íchawalíná. Jesús yúuwichàacaté yáí yéetácáisi, íná Dios idéca imàacaca máiníri cachàiníca Jesús, mèlumèluíri icamaláná yáapíchawa icùacaténá macáita chènuníise.

¹⁰ Macáita yáí wawási íyérica íyaca Dios írípíná, bàaluité nacái Dios idàbacaté macáita. Dios iwàwaca yéenibe macáita nàyaca cáimíetacanéeri iyú Dios yáapícha chènunírí, icamaláná mèlumèluíri írícua. Ínaté iwàwacutá Dios imàacaca Jesucristo yúuwichàacawa cruz ìwali, yéewacaténaté Jesucristo imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwaté Dios íináidáanáwa. Íná Jesucristo idéca imànica macáita yéewanápíná Wáiwítápuca yáacawa, íwasàacaténá wía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha, wía Dios yéenibeca. ¹¹ Jesucristoquéi masaquerica imànica wáiwítáise wabáyawaná íchawa, imàacacaténá Dios yáasu wenáiwicaca wía íbaidéeyéipíná Dios írípíná. Íná yéewa Dios líri, wía nacái Dios yéenibeca wadèniaca Wáaníríwa abéerita, yáí Diosca. Íná càmíta báí Dios líri icàlidaca waináwaná ìwali, yéenáníca wía. ¹² Càité Dios líri ímáca Yáaniri Dios íríwa. Abéeri profeta itànàacaté yáí tàacáisi Dios líri inùmalícuise. Dios líri íimacaté:

“Nucàlidapíná píináwaná ìwali nuénánái íríwa, nucántàapíná nacái himnos nàacuésimi níái yeebáidéeyéica pítàacái”,

íimacaté yáí Dios írírca. ¹³ Íimacaté nacái:

“Nuebáidapíná Dios itàacái”,

íimacaté yáí Dios írírca. Íimacaté nacái àniwa:

“Cháta nùyaca, nàapícha níái nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, níái wenáiwicaca Dios yéeyéica nulí nuçuéyéipíná”,

íimacaté yáí Dios írírca.

¹⁴ Wía Dios yéenibeca, èeri mìnáníca wía, idèniéyéica ínánáwa, ííraná nacáíwa. Càita nacái Jesús yàanáacalíté aléi èeri írículé, ímusúaca íicá èeri, idèniacaté íinánáwa, ííraná nacáíwa càide iyúwa macái èeri mìnánái. Jesús íyacaté cháí èeri írícua iyúwa èeri mìnali, néeseté nanúacani. Càité Jesús yéetácawa wáichawalíná imawèniadacaténaté yáí ícháwáidéerica waináwaná ìwali, yáí Satanásca, idènièricaté íchàiniwa inúacaténaté wenáiwica. ¹⁵ Jesús yéetácatéwá wáichawalíná, íná idéca íwasàaca wía wacalùni íchawa, wía íyeyéicaté mamáalàacata iyúwa presoíyíéi wacalùni iyúwa idacuèricaté wía, máiníccáiná cáalucaté waicáca wéetáanápínatéwa.

Siúcáside càmita iwàwacutá cáaluca waicáca yéetácáisi. ¹⁶ Jesús càmitaté yàanàa alái èeri iriculé iyúudàacaténaté àngelnáita, néese yàanàacaté chènuníse iyúudàacaténá wía yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iiquéeyéica càiyéide iyúwa Abraham itaquénáinámi. ¹⁷ Inaté iwàwacutá Jesús iyaca cháí èeri iricu càide iyúwa èeri minalisíwa, yéewanápiná ibàlúacawa Dios lípunita líbaidacaténá Dios irípiná càide iyúwa sacerdoté íiwacalíná, itàaníríca wawicáu Dios yáapícha, imàníríca macáita machacànírí iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, iiquéeríca wía nacái catúlécaneéri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacái. Jesús íbaidaca iyaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdoté íiwacalíná imànicaténá walí yái cayábéerica: Itàníca wawicáu Dios yáapícha isutátacaténá Dios íícha wawási imàacáanápiná iwàwawa wabáyawaná íícha. Jesús yáalímá càì isutáca Dios íícha wawási Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio wabáyawaná íwalíse, yúuwichàacaténátéwa Dios yàasu yúuwichàacáisi iyú wáichawalíná. ¹⁸ Jesús yúuwichàacatéwa manuíswata càide iyúwa èeri minali, Satanás nacái yáalímáidacaté Jesús cachàinírí iyú imànínápináté íbáyawanáwa càide iyúwa Satanás yáalímáidáaná macái èeri minalí, íná siúcáside Jesús yáalímá iyúudàaca wía, macái imanúbaca Satanás yáalímáidacaalí wía.

3

Jesús es superior a Moisés

¹ Iná píacué nuénánáica, Dios yàasu wenàiwicanái, Dios idéca ímáidacuéca pía yàasunáicaténá pía. Iná iwàwacutácué plínáidacawa cáalíacáiri iyú Cristo Jesús íwali. Yái Cristo Jesús, yácata Dios yàasu apóstol cayábéeri náicha canánama, Dios íbànùerica chènuníse icàlidacaténá walí Dios itàacái. Yácata nacái Dios yàasu sacerdoté íiwacalíná itàaníríca wawicáu Dios yáapícha isutátacaténá Dios íícha wawási imàacáanápiná iwàwawa wabáyawaná íícha, yái Cristo Jesús weebáidéerica itàacái. ² Jesús idéca imàníca macáita cayábéeri iyú, machacànírí iyú nacái càide iyúwa Dios ichùullianá imàníca, càide iyúwaté profeta Moisés íbaidáanaté cayába Dios írí icùacaténaté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái, càide iyúwa wenàiwica icùacaalí áiba wenàiwica ícapèe. ³ Quéwa iwàwacutá waicáca Jesús cáimíetaquéeri iyú Moisés íícha, càide iyúwa cawinácaalí imàníríca capíi, cáimíétacanéericani capíi íícha. ⁴ Macái capíi íyéerica, idéca áiba wenàiwica imànícani, quéwa Dios idàbacaté macái wawási íyéerica cháí èeri iricu, chènunírí nacái. ⁵ Càité nacái Moisés, yái Dios yàasu wenàiwicaca, íbaidacaté cayába Dios irípiná icùacaténaté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái. Iwàwacutácaté Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmálicuise israelitanái írí cainácaalíté Dios ímáanápináté wenàiwicanái írí Moisés idénámi. ⁶ Quéwa Cristo, yái Dios íirica, icùaca Dios ícapèe cayábéeri iyú, càide iyúwa iwàwacutáaná capíi íiwacalí líri icùaca yáanírí ícapèewa. Càica wíade iyúwa yái Dios ícapèeca, wíacáiná yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios íicáca yái càiride iyúwa ícapèewa, weebáidacaalí itàacái mamáalàacata tàì ííméeri iyú, casiímáiri iyú nacái àta wéetácatalétawa, wacùacaténá Dios imàníca walí cayábéeri càide iyúwa ímáaná walí.

Reposo del pueblo de Dios

⁷ Iná iwàwacutá weebáidaca Cristo itàacái, càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái Espíritu Santo inùmálicuise. Íimacaté:

“Siúcade péemiacaalícué yái tàacáisi Dios ííméerica píri,

⁸ píacué píwènúada píwítáisewa Dios íícha càide iyúwaté píawirináimi israelitanái imàníná nàuwidecaalíté namànica Dios bàaluité, iyúwa nacái náalímáidáanaté naicáwa Dios nèepunícaalítéwa manacúali yúucubàa caináwàiri.

⁹ Píawirináimicué yáalímáidacaté íicáwa núa, éwítaté naicácaaníta madécaná cayábéeri numàníríca nalí nuíwítáise cachàinírí iyúwa cuarenta camú bàaluité.

¹⁰ Inaté máini báawaca nuicácaté náiwítáise níara wenàiwicaca, yáté númera nàwali: ‘Máini nawàwa naméeràcawa nuícha càiripínáta, càmita nawàwa nucùaca núa, càmita nacái nawàwa náalíacawa nutàacái íwali náyacaténá machacànírí iyú càide iyúwa nuchùullaná nía’, càité númera.

¹¹ Máincáináté báawaca nuicáca náiwítáise, ínaté númera nàwali cáimíétacaneéri iyú, càmlínápináté nawàlúawa ínalaté yái cálica nuchùniéerica nùasunái irípináwa”, íimacaté yái Espíritu Santoca.

¹² Píacué nuénánáica, píicácué píichawa cayába báawacáichacué píwàwa cáuri Dios íícha, píuwidécáichacué pímaníca Dios càmicáinácué peebáida itàacái cayába. ¹³ Néese píimicháidacué píwítáisewáca èeri imanúbaca, cacháinicaténácué píwítáise peebáidáanápinácué Jesucristo itàacái idécunitàacá wáyaca cháí èeri iricu siúcade càide iyúwa tàacáisi ímáaná profeta itànèericaté Dios inùmálicuise. Píimicháidacué píwítáisewáca ípíchanácué píbáyawaná ichíwáidaca pía, ípíchaná nacái píuwide pímaníca Dios. ¹⁴ Weebáidacaalí Cristo itàacái tàì ííméeri iyú mamáalàacata àta wéetácatalétawa càide iyúwa weebáidáanaté quéechatécáwa, yási wadèniaca nacái cayábéeri Cristo yáapíchawa, yái cawènírica Dios imàaqueeripínáca Cristo írí.

¹⁵ Iná càì Dios itàacái yàlàaca wía:

“Siùcade, péemiacallicué yáì tàacáisica Dios ímérica piri, picácué piwènúada piíwítáisewa Dios ícha càide iyúwaté pìawirináimi israelitanái imànníná nàuwidecaalitè namànica Dios bàaluité”,

cài ímaca. ¹⁶ Píallácuéwa profeta Moisés itécaté israelitanái yàawirináimi Egipto yàasu cáli ímaca. Néeseté macáita téemiacá Dios itàacái icàlidacáinaté nalí itàacáíwa càinacaalitè iwàwàaná nàyaca machacànñiri iyú, quéwa nàuwidecaté namànica Dios, níara manùbèeyéica, càmitaté nawàwa namànica càide iyúwa Dios ichuullaná nía. ¹⁷ Inaté máini báawaca Dios íicáca náiwitáise cuarenta camuí bàaluité, níai imànníyécáté yàacawa íbáyawanáwa. Yáté néetácawa manacúali yùucubàa càinawàiri. ¹⁸ Níai càmmíyécáté imàni càide iyúwaté Dios ichuullaná, Dios icàlidacaté nàwali càimíétacanéeri iyú càmmínápinaté nawàlùawa ínatalé yáì cáli ípídenacataléca Canaán Dios ichùnièricaté yàasunái iripínáwa. ¹⁹ Iná wáallácawa naináwaná iwali càmitaté nawàlùawa càmicáinaté neebáida Dios itàacái.

4

¹ Dios idéca icàlidaca walní wáallácaténáwa báisiri iyú imàccáanápiná wawàlùacawa iriculé yáì wayamáidacataléca wàyacaténá Dios yáapícha chènuniré, quéwa iwàwacutá waicáca wáichawa cayába ípíchanácué abenaméeyéi càmita náalimápiná nawàlùacawa néré iwálíse yáì càmmínáca neebáida. ² Iwàwacutá weebáidaca wéemiacáinaté nacái yáì tàacáisi cayábérica ímérica Dios iwásáaca wenáiwica yàasu yúuwicháacáisi íchawa, càide iyúwaté israelitanái yéemianaté, níara wenáiwicaca profeta Moisés yáapichéeyécáté. Quéwaté yáì tàacáisica, càmitaté iyúudaa nía, càmicáinaté neebáida càide iyúwa áibanái yeebáidáanaté. ³ Quéwa wía yeebáidéyéica Jesucristo itàacái, wawàlùapínacawa iriculé yáì wayamáidacatalépináca, wàyacaténá Dios yáapícha chènuniré. Càité Dios ímaca iwali yáì wenáiwicanái iyamáidacataléca Dios yáapícha. Dios ímacaté:

“Máincáinaté báawaca nuicáca náiwitáise, ínaté núumaca nàwali càimíétacanéeri iyú càmmínápinaté nawàlùawa iriculé yáì wenáiwicanái iyamáidacataléca wáapícha chènuniré”,

càité ímaca yáì Diosca, éwítaté ichùniacáaníta yáì nayamáidacatalépinácatéwa. Wáallácawa Dios imáaláidacaté imànica macáita íbaidacaléwa idécanáamité idábaca yáì èriquéi, chènuníse nacái. ⁴ Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmallicúise sietená èeri iwali. Ímacaté:

“Dios iyamáidacatéwa macái íbaidacalé íchawa sietená èeri iricu”,

ímaca. ⁵ Quéwa, càmitaté nawàlùawa, càmicáinaté neebáida Dios itàacái, càide iyúwaté áiba profeta itànáná tàacáisi Dios inùmallicúise. Dios ímacaté:

“Càmíta nawàlùapínáwa iriculé yáì wenáiwicanái iyamáidacataléca wáapícha chènuniré”,

ímacaté yáì Diosca. ⁶ Néese áibanái iwàlùapínáca wáapícha iriculé yáì nayamáidacataléca Dios yáapícha chènuniré quéwa càmita níai idábáanéeyécáté yéemíca yáì tàacáisi icàlidéica Jesucristo iwásáaca wenáiwica Dios yàasu yúuwicháacáisi ícha càmicáinaté neebáida Dios itàacái.

⁷ Iná Dios idéca imàcaca áiba wéenáiwánápiná, yácata siuca èeri yéewacaténá wenáiwicanái iwàlùacawa. Dios imàccacaté rey David icàlidaca tàacáisi inùmallicúise wáallácaténáwa wéenáiwáná iwaliwa. Rey David itànàacaté tàacáisi Dios inùmallicúise madécaná camuí idécanáamité profeta Moisés yáapichéeyéi yéetácawa. Càité David itànàacaté Dios itàacái càide iyúwa númáanacué piri siuca tàacáwa cháì cuyàluta iricu. David ímacaté:

“Siùcade péemiacallicué yáì tàacáisica Dios ímérica piri, picácué piwènúada piíwítáisewa Dios ícha”,

ímacaté. ⁸ Idécanáamité profeta Moisés yéetácawa, yáté Josué icùacaté israelitanái Moisés yáamiricubàami. Yá Josué itécaté israelitanái Canaán yàasu cáli ínatalé. Quéwa madécaná camuí Josué idénáami, yáté Dios yéepucaté itànica áiba néenáiwáná iwali yàasu wenáiwicanái iwàlùacatalépinácatéwa iriculé yáì nayamáidacataléca Dios yáapícha. Càita wáallácawa càmmíríta wayamáidacatalépináwa yáì cáli Canaán. ⁹ Néese Dios icuáca iyaca mamáaláacatani, yáì wayamáidacatalépináca chènuniré wàyacaténá Dios yáapícha, wía yàasu wenáiwicaca. ¹⁰ Níacáiná iwàlùeyéipínáca néré nàyacaténá Dios yáapícha, nayamáidapínáca nábaidacalé íchawa, nàuwicháacái ícha nacáíwa càide iyúwaté Dios iyamáidáanáwa íbaidacalé íchawa, idécanáamité idábaca macáita yáì èriquéi, chènuníse nacái. ¹¹ Iná iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái mamáaláacata macái wachàini iyúwa yéewacaténá wawàlùacawa iriculé yáì wayamáidacatalépináca Dios yáapícha chènuniré ípíchaná wamànica càide iyúwaté níai Moisés yáapichéeyémica càmmínaté neebáida Dios.

¹² Dios itàacái idèniacáiná cáuri Dios ichàini. Máini cachàiníríca yáì Dios itàacáica, càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica. Quéwa espada yáalimácaita írínadaca ínásí, yáapi nacái, néese cachàiníríca Dios itàacái macái espada ícha yáalimácainá iwàlùacawa depuíwalé wawàwaliculé, yáalimá nacái iwàlùacawa iriculé yáì wáiwitáise wabéerica áibanái ícha, yá Dios itàacái yásásidaca asásí cayábacaalí wáiwitáise, càita nacái

báawacaalí wáiwitáise, yáí wáináidáanácawa wawàwallícuísewa càmirica áibanáí yáalíawa iwali. ¹³ Canácata wéenáí yáaliméeri íbàacawa Dios ícha, wía Dios idàbéeyéicaté, macáí wawási nacáí Dios idàbéericaté. Dios yáalíaca íicáca wáiwitáise macáita amaláwaca. Néese áibaalípiná iwàwacutápiná wabàlùacawa Dios ípunita wacàlidáanápíná írì waináwanáwa.

Jesús es el gran sumo sacerdote

¹⁴ Yáí Jesús, yáí Dios Íirica, yácata sacerdote íiwacaliná cachàiníri íiwitáise. Jesús íchàbacatéwa macáí cáli iyéeyéica chènuniré àta iwàlùacatalétawa aléera Dios yáatalé chènuníseérica. Dios Íiri iwàlùacatéwa néré iyúudàacaténá wía, itàanicaténá wawicáu Dios yáapícha. Iná weebáidacué Jesús itàacáí tàí íiméeri iyú mamáalàacata. ¹⁵ Yáí Jesús, yácata sacerdote íiwacaliná itàanírica wawicáu Dios yáapícha, yáaliméerica íicáca watúulécáná, wía càmiyéica cachàini, Jesús yúuwichàacáinatéwa càide iyúwa wàuwichàanáwa. Jesús yúuwichàacatéwa Satanás yáalimáidacaalíténi quéwa càmitaté Jesús imàni íbáyawanáwa. ¹⁶ Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa macàaluínínáwaca wasutácaténá Wacuèriná Dios íchawa, yáí càininéerica íicáca wía. Wasutácué Dios ícha íicáanápíná wapualé, imàníínápíná nacáí walí cayábéeri mawèníri iyú iyúudàacaténá wía chácaalínácaalí wawàwacutá iyúudàaca wía.

5

¹ Píalíacuéwa judíonáí needácaté nèewísewa abéeri néenáwa sacerdote íiwacalinápíná íbibadacaténáté Dios írìpiná. Yáté sacerdote íiwacaliná itàanicaté nawicáu Dios yáapícha, imàacacaté nacáí ofrenda, inúacaté nacáí píráí iyúwa sacrificio judíonáí íbáyawaná íwalíse, isutácaténáté Dios ícha wawási imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná ícha. ² Aibaalíté sacerdote íiwacaliná imànicaté íbáyawanáwa, wenàiwicacáiná meedáni càide iyúwa wía macáita. Ináté yéewa yàalàaca wenàiwicanáí éeréeri iyú namànicaalíté nabáyawanáwa níái càmiyéica yáalíawa. ³ Sacerdote íiwacaliná imànicáinaté íbáyawaná nacáíwa, ináté iwàwacutáca inúaca píráí iyúwa sacrificio íbáyawaná íwalísewa, càide iyúwaté iwàwacutáaná nacáí imànica sacrificio Dios írì macáí judíonáí íbáyawaná íwalíse, isutácaténáté Dios ícha wawási imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná ícha macáita. ⁴ Canácaté yáaliméeri íbàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacaliná, wenàiwicanáí íicácaténáni càimiétaquéeri iyú, néeseté iwàwacutá Dios imáidacani íbibadacaténáté Dios írì càide iyúwaté Dios imáidáanáté Aarón, yáí idàbàanéerité sacerdote íiwacalináca. ⁵ Càita nacáí Cristo. Càmitaté Cristo idé íbàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacaliná itàanicaténá wawicáu Dios yáapícha, néese Dioscata yáí càí imàaquéericaté Cristo sacerdote íiwacalinásíwapíná, itàanírica wawicáu Dios yáapícha, yáí Cristo waiquéerica càimiétaquéeri iyú. Wáalíacawa Dios idéca imànica càí, Dios íimacáinaté Cristo íwali:

“Nùirica pía, síuca èeri nudéca numàacaca macáita náalíacawa Nùirica pía”, íimacaté yáí Diosca. ⁶ Càité nacáí profeta itànàacaté áiba tàacáisi Dios íiméericaté Cristo írì. Dios íimacaté:

“Sacerdoteca pía càiripínáta, íibaidéerica nulípiná, itàanírica núpícha nùasu wenàiwicanáí iwícáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íbibáidáanáté nulípiná”,

íimaca yáí Diosca. ⁷ Idécunitáca Cristo iyacaté cháí èeri írìcu, yáté isutáca yáawawa Dios ícha manúsiwata àta ituíyáa imusúacatalétéwa ituí ícha. Càité Jesús isutáca yáawawa Dios ícha, yáí Dios yáaliméericaté iwasaacani yéetácáisi ícha, ípíchanáté Jesús yéetácawa ípíchawáiseté natàtaacani cruz íwali. Yáté Dios yéemiaca Cristo isutáaná, Cristo yáacáinaté Dios iyéininá, yeebáidaté nacáí Dios itàacáí. ⁸ Càité Cristo, éwitaté Dios Íiricáanítani, càicáaníta yúuwichàacatéwa yéewáidacaténátéwa yeebáidaca Dios itàacáí. ⁹ Cristo imànicáinaté macáita càide iyúwaté Dios íchùullánáí, iná yéewa Cristo yáalimá iwasaaca wenàiwicanáí Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha càiripínáta, macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacáí. ¹⁰ Yáté Dios imàacaca Cristo sacerdote íiwacalinápínáca, itàanicaténá wawicáu Dios yáapícha càide iyúwa sacerdote Melquisedec imàníínáté bàaluité.

Peligro de renunciar a la fe

¹¹ Nuwàwaca nucàlidacuéca píri madécaná tàacáisi Cristo íwali yáí itàanírica wawicáu Dios yáapícha. Quéwa máinúicé càulenáca nucàlidaca píriní càmicáinacúe píwàwa píalíaca péemiacani, càinàcaalí ímáaná. ¹² Pídecuéca peebáidaca Jesucristo itàacáí madécaná camuí, iná iwàwacutácué péewáidaca áibanáí wenàiwica quéechacáwatá. Quéwa càmitàaca péewáidacué áibanáí. Néese iwàwacutá mamáalàacata wéewáidacuéca pía iyú yáí wawási màulenéerica yáwanáca Dios itàacáí yéewáidéerica iyú wía. Pídecuéca pèepúacawa machawàacaca pífnáidacawa iyúwa sùmàí. Iwàwacutá wéewáidacuéca pía màulenéeri tàacáisi iyú càide iyúwa quírasíi íiracaalí íinisi càmicáiná idé iyáaca dàaléeri íinási. Càicuéca píade càmicáiná píalíaca péemíaca càinàcaalí ímáaná yáí càulenéeri tàacáisica. ¹³ Cawínácaalí càmiyéica yáalí yéemiaca càinàcaalí ímáaná yáí càulenéeri tàacáisica, càica níade iyúwa quírasíi íiréeyéí íinisi. Càmita náalí cayába macáí càulenéeri tàacáisi íwali Dios íiméerica walí, càmita nacáí

náalia cayábéeri ìwali báawéeri íchaná, càide iyúwa quírasii càminá idé iyáaca iinási. ¹⁴ Quéwa cawinácaali yáaliérica yéemíaca càinácaali ímáaná yáí càulenéeri tàacáisca Dios ímérica walí, càica níade iyúwa béeyéi yáaliyéica iyáaca dàaléeri yàacási. Nadéca namànica cayábéeri madécaná yàawiria, íná nánáidacawa cayába, náalia nacái cayábéeri ìwali báawéeri íchaná.

6

¹⁻² Iwàwacutá wéewáidacawa wáináidacaténáwa Dios itàacái ìwali iyúwa béeyéi íiwitáise. Bàaluité wadàbacaté weebáidaca Cristo itàacái, yá wéewáidacatéwa idàbáanéeri tàacáisi ìwali, yáí tàacáisi wéemièricaté nacàlidáaná walí. Nacàlidacaté walí iwàwacutáaná wawènúadaca wáiwitáisewa Dios irípiná, iwàwacutá nacái wayamáidaca wamànica wabáyawanáwa, itéericaté yàacawa wía yéetácáisi iriculé, iwàwacutá nacái weebáidaca Dios itàacái. Nacàlidacaté walí nacái cáná yéewaná iwàwacutáca wabautizáca. Nacàlidacaté walí nacái ancianonái namàcaca nacáipiwa wáiwita ìwali wadàbacaalíté weebáidaca Jesucristo itàacái nasutátaténá walí Dios áibanái yàacuésemi. Bàaluité nacái nacàlidacaté walí Dios imicháidáanápíná yéetéyémíwa, yúuwicháidapíná nacái bawéeyéi wenáiwica càiripináta. Bàaluité wéemiaca cayába yáí idàbáanéeri tàacáisca. Iwàwacutá càmita waimáicha yáí tàacáisi màulenérica wéemièricaté quéechatécáwa, quéwa iwàwacutá wachàbacani siúcade wéewáidacaténáwa quíríta càulenéeri tàacáisi ìwali. ³ Siúcade wéewáidacuéwa càulenéeri tàacáisi ìwali wadàwináidacaténá wáiwitáisewa cáalacáiri iyú Dios imàacacaali wamànica càí.

⁴ Aibanáicáiná abenaméeyéi wenáiwica nadéca néemíaca báisíri tàacáisi. Náalíacawa Dios imànica cayábéeri mawèníiri iyú imàacáaná iwàwawa wenáiwicanái íbáyawaná ícha. Nadéca naicáca càinácaali iyú Espíritu Santo icúaca wenáiwica íiwitáise namànicaná cayábéeri. ⁵ Náalíaca nacáíwa cayábéericani yáí Dios itàacáica, náalíaca nacáíwa Dios yásáidáanápíná ichàniwa áibaalípiná iwálisáidacaali yáí èeriquéi. ⁶ Néese nawènúadacaali náiwitáisewa Jesucristo ícha nèepúacaténá nacaláacawa Dios ícha, yá càmita náalimá nèepúacawa nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná àniwa, namànícáiná báawéeri Dios líri irí àniwa náucacaténá náichawani, càide iyúwa nadéca nacáicaali natàtàacani cruz ìwali àniwa, namàacacaténá áibanái íicáanica Dios líri íquíniná àniwa. Abédanamata namànica náiwitáisewa báawéeyéi yáapicha inuyéicaté Dios líri. ⁷ Càica níade iyúwa waicáaná càli líracaaali unía yúuwacaaliwa càli ìwali, Dios imànícáiná càli irí yáí cayábéerica, quéwa càli idàwináida báawéeri bànacalé meedá. Péemiacué comparacón: Càli idàwináidacaali bànacalé cayába nalí níái íbanéyéciani, yási nacúaca cayábani, yáí cálica. Càita nacái Dios imànica cayábéeri mawèníiri iyú wenáiwicanái irí. Neebáidacaali itàacái, namànicaali cayábéeri càide iyúwa iwàwáaná, yási Dios imàaca nalí cayábéeri manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata. ⁸ Quéwa áiba càli idàwináidacaali báawéeri túiri canéerica iwèni meedá, áwa yúuba nacái, yási caná iwèni càli íwacali íicaca yáí cálica, yá yeemáca meedá yáí báawéerimica. Càita nacái wenáiwica càmiyéica yeebáida Dios itàacái: Dios íináidapínacawa imáaláidáanápíná nía, yási mesúnamáita neemápinácawa quichái iyú.

La esperanza que nos mantiene firmes

⁹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, éwitacué càí nùaláaca pía, càicáaníta càmitacué càí nuináidacawa píwali, néese nùalíacawa peebáidáanacuéca Jesucristo itàacái iwasàcaténacué pía Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. ¹⁰ Dios icúacáiná wenáiwica machacàníiri iyú, íná càmita íimáchapíná yáí cayábéerica pímaníiricuéca. Càmita íimáicha nacái yáí píyúudáanacuéca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái píásáidacaténá cáinináca píicáca Dios, càide iyúwacué píyúudáaná píacawa nía mamáalàacata nacái. ¹¹ Quéwa máini nuwàwaca macáita cáininacuéca píicáca áibanái mamáalàacata àta imáalàacatalétawa yáí èeriquéi, yéewacaténacué peedáca píriwa píasu cawèníriwa macáita, yáí cayábéerica Dios imàaqueeripínacuéca píriwa. ¹² Càmitacué nuwàwa pèepùá inucuéca pía àniwa, néese nuwàwa píyacuéca càide iyúwa níara iyéeyéica siúca Dios yáapicha chènuniré yeedéeyéica líriwa yáí cawènírica Dios icàlidéericaté nalí ìwali cáimiétacanéeri iyú imàacáanápínáté nalíni neebáidacáinaté itàacái mamáalàacata tàí íiméeri iyú.

¹³ Bàaluité Dios icàlidacaté Abraham irí ìwali yáí imànínápínacaté Abraham irí cayábéeri, yási Dios icàlidacaténí ípidená yáapichawa, cáimiétacanéeri iyú nacái, yéewacaténáté Abraham yáalíacawa Dioscata yáí imànírípínacaté irí yáí cayábéerica. Càita Dios icàlidacaté Abraham írini ípidená yáapichawa canáciná áiba cachàiníri Dios ícha, canáca nacái áiba yáaliméeri imànica càide iyúwa Dios imàníná. ¹⁴ Yáté Dios íimaca Abraham irí: “Báisíricata núma píri, numànipíná píriwa cayábéeri manuísíwata. Numàcapíná nacái manúbéeyéipíná níara pitaquénáiná”, íimacaté yáí Diosca. ¹⁵ Dios icàlidacáinaté càí Abraham írini, íná Abraham icuacaté mamáalàacata matuibanáiri iyú. Néese càité Dios imànica írini, imàacacaté quéenibeca yáí Abrahamca; yá Abraham idèniacaté líriwa ípidenéericaté Isaac, càide iyúwaté Dios ímáaná Abraham íri cáimiétacanéeri iyú. ¹⁶ Péemiacué comparacón: Aiba wenáiwica

báawéeri íwítáise iwàwacaalí áibanáí yeebáidaca itàacái, yá icàlidaca nalíni Dios ípidená yáapicha, cachàinicáiná wenàiwica íchani, yáí Diosca. Néese idécánami càì icàlidacani, yásí áibanáí càmita nawàwa náimaca càmílinápiná báisi itàacái náimacáiná Dios yúuwicháidapínacasa nía. ¹⁷ Quéwa Dios càmita imàni càide iyúwa wenàiwica imàniná. Néese Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyúni yéenibe íríwa báisírìcani yáí itàacáica, wá yáasu wenàiwica Dios imàwacaté yéeyéipínaca írì yáí cawènírica càide iyúwaté icàlidáaná walí cáimiétacanéeri iyúni. Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyú walíni, imàninápiná walí macáita machacànírì iyú, càide iyúwaté ímáaná wáalíacaténáwa càmírìpiná iwènúada íwítáisewa ícha yáí wawàsi imàníricaté wáapicha. Ináté Dios icàlidacatèni ípidená yáapichawa Abraham írì cáimiétacanéeri iyú, Abraham yáalíacaténáwa báisírì iyúcani Dioscata yáí imàníripínacaté írì cayábéeri. ¹⁸ Iná Dios idéca yáasáidaca walíni pucháiba wawàsi iyú, níái pucháiba wawàsi càmíiyéica idé iwènúacawa, yáí Dios itàacáica, yá nacáí Dios ípidenáca. Wáalíaca nacáí Dios, yáí cachàinírìca íwítáise, càmírì yéewa cachíwa itàacái iwaliwa, ípidená iwali nacáíwa. Iná yéewa wáalímá manuica wáináidaca wawàwawa Dios iwali tàì ímèeri iyú, yáí ichàniadéerica wawàwa, wá isutéyéica yáawawa Dios ícha icùanápiná wá yáasu yúuwichàacáisi íchawa. Yá wadéca weebáidaca itàacái, wáalíaca nacáíwa báisírì iyú iwasàanápiná wá yáasu yúuwichàacáisi íchawa. ¹⁹ Néese wáalíacáináwa báisírì iyú Dios iwasàanápiná wá yáasu yúuwichàacáisi íchawa, iná yéewa cachàinica wáiwítáise weebáidáanápiná Jesucristo itàacái mamáaláacata. Péemíacué comparación: Càica wíade iyúwa nave lancha nacáiri yèericawa manuírì únì yáacubàa. Yáí naveca idèniaca yáasu anla iméeriwa yéenúlusi íwalírì únì yáaculé ípichaná nave ímèeráacawa cáuli iyú, máladaca ichàini iyú nacáí. Càita wía nacáí. Càmita wamèeráawa Dios ícha, wáyacáiná abédanamata Jesús yáapicha, yáí iwàlùericatéwa Dios yàatalé, aláera yáawàaná ínatawáise íyèerica templo írìcu chènuniiséerica. ²⁰ Jesús iwàlùacatéwa néré yàacúacaténá walí wawàlùanápináwa néré Dios yàatalé, Dios imàacacáinaté Jesús sacerdote íwacalíná càirìpináta itàánírì wawicáu Dios yáapicha càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íbaidáanaté Dios írì bàaluité.

7

Jesús, sacerdote de la misma clase que Melquisedec

¹ Bàaluité Melquisedec, yácata Salem iyacàlená icuèrináca, sacerdote nacáicani íbaidéericaté Dios írìpiná, yáí Dios chènuniiséerica, itàanicaténaté Dios yáapicha wenàiwicanáí iwicáu. Néenialíté Abraham imànica úwicáí áiba yàcalé icuèrinánáí ípunita iwasàacaténá náicha írìnáwa ípidenéericaté Lot. Néeseté idécánáamité Abraham imawèniadaca nacuèrinánáí, yásí Abraham yèepúacawa úwicáí ícha. Yáté Melquisedec yàaca ípunitáidaca Abraham, itàidacaténaténi. Melquisedec isutacaté Dios ícha imàninápiná cayábéeri Abraham írì. ² Dios iyúudacaté Abraham, ináté Abraham imàcaca cawèníri yáasusi ofrenda iyú Melquisedec írì. Abraham yèepúacaté madécáná cawèníri nacuèrinánáí ícha, níái nacuèrinánáí íbèeyéicaté Abraham írìni imanúbacanáí yáapicha. Néese macáí néená níái diéyéica cawèníyèi yáasusica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec írì ofrenda iyú, Dios iyúudacáinaté Abraham. Melquisedec ípidená ímáanáca “Yáí Wacuèriná mabáyawanéerica, icuèrica wía machacànírì iyú”, ímáanáca. Salem iyacàlená ípidená ímáanáquéí “Matuìbanáí”; iná Melquisedec icuèricáinaté Salem iyacàlená, iná yéewa ímáanáquéí nacáí “Yáí Wacuèrináca, wía íyèeyéica matuìbanáiri iyú, cayábacáiná wáapicha Dios”, ímáanáquéí. ³ Profetanáí càmitaté nacálda walí Melquisedec yáanírìmi iwali, yáatúami nacáí, yáawírìnámí nacáí. Càmitaté nacálda walí càicaalínácaalíté Melquisedec imusúca ícá èeri, càita nacáí càicaalínácaalíté yéetáwa. Iná yéewa yáí Melquisedec càicané iyúwa Dios írì, abéeri sacerdote íyèerica càirìpináta, itàánírìca Dios yáapicha wenàiwicanáí iwicáu.

⁴ Iná pínáidacuéwa cayába iwali yáí Melquisedec, cachàinírìcani macáí wenàiwica ícha bàaluité. Cachàinicaté Melquisedec wáawírìmi Abraham ícha, ináté Abraham imàcaca cawèníri yáasusi ofrenda iyú Melquisedec írì. Macáí néená níái diéyéica yáasusica cawèníyèica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec írì, yáí cawèníri yáasusi Abraham yèepúadéericaté náicha níái nacuèrinánáca Abraham imàniyèicaté ípunita úwicáí. ⁵ Píalíacuéwa Dios itàacái iwali profeta Moisés itànèericaté. Yáí tàacáisi icàlidaca Leví itaquèrinámí iwali níacata iwàwacutéyèicaté íbaidaca Dios írì iyúwa sacerdotenáí. Dios imàacacaté sacerdotenáí yeedáca cawèníri yáasusi ofrenda piná néenánáí íchawa, níái israelítaca. Macáí néená níái diéyéica yáasusica israelitanáí yeedéyèicaté írìwa, sacerdotenáí yeedácaté náicha abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios írìpiná. Càité sacerdotenáí icobra nía, éwita néenánáicaníta nía, nadèniacáanítaté nacáí nàawírìmiwa abéerita, yáí Abrahamca. ⁶ Quéwa yáí Melquisedec éwitaté càmicáaníta Leví itaquèrinámíni, càicáanítaté yeedáca ofrenda Abraham ícha; macáí néená níái diéyéica yáasusica Abraham idènièricaté, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec írì ofrenda iyú, cachàinicáinaté Melquisedec Abraham ícha éwitaté Dios icàlidacáanítaté Abraham írì cáimiétacanéeri iyú imàninápinaté

Abraham iri cayábéeri. Melquisedec nacá icàlidacaté cayábéeri tàacáisi Abraham ípidená iwali yéewacaténaté Dios imànica Abraham iri cayábéeri, Melquisedec yáalimácáináté itàanica Dios inùmaliçuise. ⁷ Iná yéewa macáita wáaliacawa cachàinacaté Melquisedec Abraham ícha, yácáináté Melquisedec yáalimacaté icàlidaca cayábéeri tàacáisi Abraham ípidená iwali yéewacaténaté Dios imànica cayábéeri cachàiníwanái Abraham iri. ⁸ Chái èeri írìcu israelitanái yéewi sacerdotenái yeedáca ofrenda néenánái israelita íchawa; macái néená níái diyéyica yáasusica wenàiwica yeedéerica iriwa, sacerdotenái yeedáca abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios iripiná. Quéwa idécanáamité béeyéica níái sacerdoteca, yáté néetácawa, quéwa profetanái natànacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise Melquisedec iwali càide iyúwa Melquisedec iyaca nacáicaali siúcáise mamáalaacata càiripináta. Iná yéewa wáaliacawa cachàinírìca Melquisedec áibanái sacerdoté ícha canánama. ⁹⁻¹⁰ Bàaluité Abraham imàacacalíté cawèníiri yáasusi ofrenda iyú Melquisedec iri, néenialíté càmítacáca imusúca iicá èeri yái Abraham itaquérínápinacaté ípidenéericaté Leví, yái macái sacerdotenái yáawirimica. Siúca sacerdotenáica níái Leví itaquénáinámi, yá needáca ofrenda israelitanái ícha; macái néená níái diyéyica yáasusi israelitanái yeedéerica iriwa, Leví itaquénáinámi yeedáca abéerinama néená iyúwa ofrenda. Bàaluité Abraham idènlàtàacáwa nía ínà írìcuwa, níara Leví itaquénáinámi, Leví nacái, Melquisedec yáacaalíté ípunitáidaca Abraham. Iná yéewa wáalimá wáimaca nàwali níái sacerdoteca, Leví itaquénáinámica, namàacacaté ofrenda Melquisedec iri, yácáináté nàawirimi Abraham imàacacaté cawèníiri yáasusi ofrenda iyú Melquisedec iri madécaná camuí ipichawáiseté namusúca naicá èeri. Càica wáaliacawa cachàinírìca Melquisedec macái sacerdotenái ícha canánama, níái Leví itaquénáinámica.

¹¹ Néeseté madécaná camuí Abraham idénáamité, Dios imàacacaté itàacáiwá Israel itaquénáinámi iri. Yáté Dios yeedáca Leví itaquérínámi ípidenéericaté Aarón, yéenibe yáapichawa náibaidacaténaté Dios iri iyúwa sacerdotenái, itàaníyépínacaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwícaú. Quéwa càmítaté yéewa Aarón itaquénáinámi iwásáca wenàiwicanái Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha càmícáináté sacerdotenái yáalimá mabáyawanáca imànica wenàiwicanái. Ináté iwáwacutáca Dios ibànúaca Cristo, yái áiba íwítáaná sacerdoté Aarón itaquénáinámi ícha, yái Cristo iyéerica càide iyúwaté Melquisedec iyáanáte. ¹² Dios imàacacáiná walí wálisái íwítáaná sacerdoté, yái Cristoca, iná iwáwacutá iyaca áiba wálisái tàacáisi sacerdoté iwali, áiba íwítáaná tàacáisi profeta Moisés yáasu tàacáisi ícha, yái tàacáisi Moisés itanéericaté Dios inùmaliçuise. ¹³ Wáaliacawa iwáwacutáca iyaca wálisái tàacáisi càmícáiná Leví itaquérínámi yái Wáiwacalica, yái Dios itàacái icàlidéerica walí iwali. Wáiwacali idènláca áibata yáawiríawá náicha níái sacerdoté yáawiriaca. Canácatáita Wáiwacali yáawiriá yéená íbaidaté Dios iri iyúwa sacerdoté. ¹⁴ Wáaliacawa Judá itaquérínámi yái Wáiwacalica. Bàaluité Dios ímacaté abéeri Judá itaquérínámi icuanápinaté israelitanái. Càmítaté Dios ichúulla profeta Moisés yeedáanápinaté Judá itaquénáinámi náibaidacaténaté Dios iri iyúwa sacerdotenái itàaníyépínaté Dios yáapicha wenàiwica iwícaú.

¹⁵ Iná wáaliacawa amaléeri iyú iyaca áiba wálisái sacerdoté íwítáaná, yácáiná Cristo, yácata wálisái sacerdoteca íbaidéerica Dios iripiná càide iyúwaté Melquisedec iyáanáte, itàanicaténá wawícaú Dios yáapicha. ¹⁶ Bàaluité Dios yeedáca Leví itaquénáinámi sacerdotenáipínaté nía íbaidéeyépíná iri. Quéwa càmítá Dios imàaca walí Cristo sacerdotepiná yáawiriá iwáalisewa, néese Dios imàacaca sacerdotecani yái Cristoca, Cristo idènlacáiná ícauca cachàinírìwa yái càmírìca imáaláawa, càmírìca nacái áiba yáaliméeri imáaláidaca. ¹⁷ Wáaliacawa báisírìcani Dioscáiná idéca càí ímaca Wáiwacali iri:

“Sacerdoteca píca càiripináta, íbaidéerica nulípiná, itàanírìca núapicha nùasu wenàiwicanái iwícaú càide iyúwaté sacerdoté Melquisedec íbaidáanáte nulípiná”,

ímaca yái Diosca. ¹⁸ Yái quéechéericaté tàacáisica Dios imàaqueericaté profeta Moisés iri icàlidacaté nalíni cànácaalíté iyú sacerdotenái iwáwacutáaná íbaidaca Dios iri, àta Wáiwacali yàanàacatalétaté. Dios idéca iwènúacawa ícha yái quéechéeri tàacáisimica sacerdotenái iwálisica, machawàacacáináté nía, níái sacerdoteca, càmíyíeicaté yáalimá iwásáca wenàiwicanái Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha. ¹⁹ Níái sacerdoteca náibaidacaté Dios iri càide iyúwaté Dios ichúulláná profeta Moisés icàlidáanápinaté nalíni. Quéwa càmítaté nàalimá mabáyawanáca namànica wenàiwica Dios iicá. Néese siúcade wadèniaca Cristo, yái cayábéeri náicha canánama sacerdoteca, mabáyawanéerica imànica wía Dios ícápiná, imàaqueeri nacái wamawíenídaca Dios wáiwítáise iyúwa.

²⁰ Dios icàlidacaté tàacáisi ípidená yáapichawa cáimíetacanéeri iyú wáaliacaténáwa báisírìi iyú Dios idéca imàacaca sacerdotecani càiripináta yái Wáiwacalica, itàanicaténá wawícaú Dios yáapicha. ²¹ Dios càmítaté icàlida càiri tàacáisi áibanái sacerdoté iwali, níái Leví itaquénáinámica. Néese Dios icàlidacaté tàacáisi ípidená yáapichawa cáimíetacanéeri iyú wáaliacaténáwa báisírìi iyú idéca imàacaca sacerdotecani càiripináta yái Wáiwacalica. Iná càí Dios ímaca Cristo iri:

“Núa, Picuèriná Dios, nuczilidacaté tàacáisi nuípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú yéewacaténá macáita náalíacawa báisíri iyúcani, yá canácatáita nuwènúadapíná nuíwítáisewa fícha. Núumacaté píri: ‘Sacerdoteca pía càiripínáta, íbaidéerica nulípiná, itàaníríca núapícha nùasu wenàiwicanáí iwícaú càide iyúwaté sacerdoté Melquisedec íbaidáanáté nulípiná’, càité núumaca píri”,

ímacaté yáí Diosca Wáiwacalí írí. ²² Jesús iyacáiná sacerdoté càiripínáta itàanicaténá wawicáu Dios yáapícha, íná wáalíacawa Jesús idéca imànica walípiná wálisàí wawàsi Dios yáapícha cayábéeri fícha yáí bàaluisàimi wawàsica, Dios imànírícaté israelitanáí yáapícha icúanáté nía iyúwa yàasu wenàiwicanáíwa. Yáí wálisàí wawàsi Jesús imàníríca walípiná Dios yáapícha ímáanáca Dios icúanápiná wía càiripínáta, Jesús iyacáiná càiripínáta. ²³ Manùbacaté níai sacerdoteca bàaluisàna, Leví itaquérínámica, càmicáináaté nadé náibaidaca Dios írípiná càiripínáta néetacáinátéwa náacawa, ínaté càmita náalímá natàaníca Dios yáapícha wenàiwicanáí iwícaú càiripínáta. ²⁴ Quéwa Jesús càmíripíná yéetáwa, íná yéewa íbaidaca Dios írípiná càiripínáta iyúwa sacerdoté itàanicaténá wawicáu Dios yáapícha; càmíripíná Jesús imàaca íchawa íbaidacaléwa áiba sacerdoté írí, canásíwata. ²⁵ Íná yéewa Jesús yáalímá iwasàaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha báisíri iyú càiripínáta, wía yeebáidéeyéica Jesús itaacáí, wamawíenidacaténá Dios wáiwítáise iyúwa Jesús iyacáiná càiripínáta isutacaténá Dios fícha walípiná, itàanicaténá wawicáu Dios yáapícha nacáí.

²⁶ Íná Jesús, yácata sacerdoté íwacalíná báisíríca íbaidéerica Dios írípiná, yáí wawàwacutéerica itàanicaténá wawicáu Dios yáapícha. Yá mabáyawanéericani, càmíríca nacáí yáalímá imànica íbáyawanáwa. Yáí Jesúsca, yácata áiba íwítáaná wenàiwíca cabáyawanéeyéi wenàiwíca fícha, iyéerica siúcáise deéculé náicha, Dios imíchàidéerícaté chènuníré náicha canánama níai cáli chènuníiséeyéica, icùacaténá macáita Dios yáapícha. ²⁷ Càmita iwàwacutá Jesús íbaidaca càide iyúwa áibanáí sacerdoté íwacanáiná. Íwàwacutácaté nanúaca píráí namànicaténá sacrificio Dios írí èeri imanùbaca. Quéechacáwa nanúacaté píráí iyúwa sacrificio nabáyawaná íwalísewa nasutacaténaté Dios fícha wawàsi imàacuanápiná iwàwaná nabáyawaná fícha. Néeseté nanúaca áiba píráí iyúwa sacrificio àniwa wenàiwicanáí íbáyawaná íwalíse cayábacaténá Dios íicáca náiwítáise. Càmita iwàwacutá Jesús imàni càí, néese Jesús imànicaté abéta sacrificio abé yàawíríata, cawènírica càiripínáta, imàacacaté ícaucawa wáichawalíná, nanúacaténáteni cruz íwali, yúuwichàacaténatéwa Dios yàasu yúuwichàacáisi iyú wabáyawaná íwalíse. ²⁸ Dios ichùullacaté profeta Moisés yeedáanápinaté Aarón itaquénáí náibaidacaténaté Dios írí iyúwa sacerdoté íwacanáiná, itàaníyéipínacaté Dios yáapícha wenàiwicanáí iwícaú. Quéwa èeri mánanáí meedá nía, cabáyawanéeyéica. Néeseté madecaná camuí Moisés idénámíté, Dios icálidacaté tàacáisi ípídená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáalíacaténáwa báisíri iyúcani idéca imàacaca sacerdoté íwacalínácani, yáí íirica mabáyawanéerica, imàníríca macáita càide iyúwa Dios ichùullaná, yéewacaténá íbaidaca Dios írípiná càiripínáta iyúwa sacerdoté íwacalíná, itàaníríca wawicáu Dios yáapícha.

8

Jesús, mediator de un nuevo pacto

¹ Péemiíacué cayába, íyaquéí walí sacerdoté íwacalíná, yáí Cristoca, itàaníríca wawicáu Dios yáapícha. Cristo idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise chènuníré icùacaténá macáita Dios yáapícha. ² Yá Cristo íbaidaca íyaca iyúwa sacerdoté báisíri templo írículé íyéerica chènuníré, Wacuèriná Dios imànírícaté, càmíríca wenàiwíca imàni.

³ Íwàwacutácaté nacáí sacerdoté íwacalíná imàaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Dios írí, iwàwacutácaté nacáí inúaca píráí iyúwa sacrificio Dios írí wenàiwicanáí íbáyawaná íwalíse yéewacaténaté Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanáí íbáyawaná fícha bàaluité. Íná iwàwacutácaté Jesucristo imàacaca cayábéeri wawàsi nacáí Dios írí ofrenda pína. ⁴ Jesucristo íyacaalícawa síuca cháí èeri írícutá, càmita judíonáí íbatàa íbaidaca Dios írí templo írícu iyúwa sacerdotetá, càmicáiná Leví itaquérínámini, yáí Jesucristoca; yá nacáí judíonáí nadèniaca mamáaláacata néenánáíwa sacerdoté íbaidéeyéica templo írícu inuéyéica píráí iyúwa sacrificio wenàiwicanáí íbáyawaná íwalíse càide iyúwaté profeta Moisés ichùullanaté náawírínáimi, manùbacáiná níai judíoca càmíyéica yeebáida Jesucristo itaacáí. ⁵ Quéwa canéerica iwèni meedáni yáí náibaidacaléca siúcáise, níai judíonáí yàasu sacerdoteca, náibaidacáiná cháí èeri írícu meedá. Náasu templo, yácata báisíri templo yéénáíwaná meedáni, yáí báisíri templo íyéerica chènuníré, Dios iyacále báisíríca. Càica wáalíacawa bàaluitécáiná ípíchawáiseté profeta Moisés ichùullaca israelitanáí imànica Dios yàasu capíima mabáyawanéeri, yáí capíima ímamísíríca, israelitanáí isutacatáipíná Dios fícha, yáté Dios ímaca Moisés írí: “Píibaida cáalíacáiri iyú. Pímàni macáita cayába càide iyúwa yáí nùasáidéerica píri capíima yéenáíwanápiná manuírí dúli ínátalé ípídenéerica Sinaí”, ímaca yáí Diosca. Càité Dios yáasáidaca Moisés írí báisíri templo chènuníiséeri yéenáíwanápiná yéewacaténaté Moisés

yáaliacawa càinácaalíté iyú iwàwacutáaná namànica Dios yàasu capìima mabáyawanéeri israelitanái isutácatáipináté Dios ícha cháí èeri írìcu. ⁶ Quéwa siúcáisede Jesucristoca, yái íbaidéerica Dios írìpiná iyúwa sacerdote íwacalíná itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha, yácata imànìirica iyaca culto màinìiri cayába cachàiníwanái ícha yái culto sacerdotenái imànìirica cháí èeri írìcu. Càita Jesucristo idéca imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha Jesucristocáiná idéca imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha, Dios icúaná wía. Yái wàlisài wawàsi, cayábéericani bàaluisàimi wawàsi ícha Dios imànìiricaté israelitanái yáapicha, Dioscáiná idéca icàlidaca walíni cáimiétacanéeri iyú imànínápiná walí cayábéeri cachàiníwanái.

⁷ Yái quéechéericaté wawàsi càmita iyúudàa wenàiwicanái cayába imàacacatená mabáyawanáca nía Dios iicápiná, iná iwàwacutácaté Dios imànica wàlisài wawàsi wenàiwicanái yáapicha. ⁸ Quéwa cabáyawanácaté Dios iicáca níara israelitaca namànìicáinaté nabáyawanáwa. Càì íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté Dios inùmálicuise:

“Wacuèriná Dios íimaca: Aibaalípiná numànipiná wàlisài wawàsi náapicha níái Israel itaquénáinámica, Judá itaquénáinámí nacái, nucúanápiná nía cayábéeri iyú.

⁹ Yái wàlisài wawàsica càmlìripiná càide iyúwa bàaluisàimi wawàsi numànìiricaté nàawirinàimi yáapicha bàaluité numusúadacaalíté nía Egipto yàasu cáli ícha càide iyúwa wenàiwica itécaalí írìwa icáapi íwali. Néese càmicáinaté namàni càide iyúwaté nuchùullaná nía, ínáté nùucaca nuúchawa nía, íimaca yái Diosca.

¹⁰ Néese Dios íimaca àniwa: Aibaalípiná ípichawáise èeri imáalàacawa, yá numànipiná náapicha wawàsi àniwa, nucúanápiná nía, níái Israel itaquénáinámica. Càipiná numànica nalí, núa Nacuèriná Diosca: Numàacapiná nuíwítáise náiwitalìcu, nàalfacaténáwa nutàacái íwali nawàwalìcuisewa, yéewanápiná neebáidaca machacànìiri iyú càide iyúwa nuchùullaná nía. Yá nùupinácata Nacuèriná Diosca, níapinácata nacái nùasu wenàiwica cáininéeyéica nuicáca.

¹¹ Càmita iwàwacutápiná néeswáidáyacacawa náalfacaténá nùwali, níái náapichéeyéica, nía nacái néenanáica, macáicáiná nàalápináca nùwali, macáita pùbúbéeyéi, béeyéi nacái.

¹² Yá numàacapináca nuwàwawa nabáyawaná ícha, càmita quirínama nuèpùa nuwàwalica yái báawéerica namànìiricaté, íimacaté yái Diosca”,

càì íimaca yái profetaca. ¹³ Dios idéca icàlidaca walí yái tàacáisica wàlisài wawàsi íwalìirica, yái wawàsi Dios imànìirica wáapicha Jesucristo íwalíise, iná yéewa wáaliacawa Dios idéca iicáca quéechéeri wawàsi càiride iyúwa éwisàimi, yái wawàsi Dios imànìiricaté abéta israelitanái yáapicha, Leví itaquénáinámí íbaidacatenáté Dios írì iyúwa sacerdotenái. Yá idéca imáalàacawa yái éwisàimi wawàsica sacerdotenái íwalìirica, Dioscáiná idéca imàacaca íchawani.

9

El templo terrenal y el templo celestial

¹ Quéechatécáwa Dios imànìicaté wawàsi israelitanái yáapicha, imàacacatená Leví itaquénáinámí íbaidaca írì iyúwa sacerdotenái. Yáté Dios icàlidacaté profeta Moisés írìni, càinácaalíté iyú iwàwacutáaná sacerdotenái imànica culto cháí èeri írìcu Dios yàasu capìima mabáyawanéeri írìculé, yái manuúri capìima íimamisírica, israelitanái isutácatáipináca Dios ícha bàaluité. ² Namànìicaté manuúri capìima idènièricaté imàdàanáwa pucháiba. Idèniacaté inùmawa abéeri yáawàaná. Íinatawáise yái capìima inùma wáluméerica iyacaté idàbàanéeri imàdàanáca ípidenèerité Mabáyawanéeri. Imàdàaná írìcu iyacaté abéeri lámpara, àicu cáiwínaca nacáiri íicánáwa, sietéericaté icamalá imanùbaca. Iyacaté néeni abéeri mesa nacái, nalladéericaté íinata pan namàaquéericaté Dios írì ofrenda iyú sacerdotenái iyáapiná.

³ Bamuchúamibàa capìima írìcu iyacaté áiba yáawàaná, wáluma cáucuúri iyú. Íinatawáise yái pucháibàanáca yáawàaná, iyacaté áiba imàdàaná capìima imáalàanáwa. Yái imàdàaná, yácata Dios íchàini iyacataléca, yái Dios mabáyawanéerica náicha canánama, ínáté imàdàaná ípidenacaté Mabáyawanéeri náicha canánama. ⁴ Iyacaté orofri altar mesa nacáiri iyéericaté mawíenita pucháibàanáca yáawàaná írì. Neemácaté pumèníiri isàni altar íinata nàacatená Dios icàaluíná. Iyacaté nacái Dios yàasu yàalusi nacáiri mabáyawanéeri nachanàidéeri macáita íinatabàa oro iyú. Yàalusi nacáiri írìculé náawinàidacaté orofríyáca catùa ipuniéchúwa maná iyú, yái pan nacáirica Dios íbanuèricaté nalí chènùnise nayáapiná. Nàawinacaté nacái Aarón yàasu àicu yàalusi nacáiri írìculé, yái Aarón yàasu àicu yèepuèricaté imusúadaca íwínáwa àniwa. Nàyacaté nacái íba yàalusi nacáiri írìcu, níái pucháiba sàabadéeyéica íba Dios itànèeyéicaté íwali itàacáiva diez namanùbaca tàacáisi israelitanái yeebáidacatenáté iyúwa Dios íchùullaná nía. ⁵ Pucháiba querubín yéenáiwaná àngel càanabáiyéi náipunitawáaca nabàlùacawa nalíwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé íinata, naicáidaca yàalusi inùma írì. Dios íchàini icamaláná icàncaté mèlumèluúri iyú bamuchúamibàa náicha níái querubín yéenáiwánaca. Querubín yàanabái ipùata yàanacaté iwérewáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé iwicáulé. Yái yàalusi nacáiri inùmabàalé ípidenèericaté “Dios imàacacatái iwàwawa

wabáyawaná fícha". Sacerdote íiwacaliná idàchliadacaté pírái íiranámi yàalusi inùmabàalé ìwali yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa israelitanái ibáyawaná fícha. Quéwa canáca nulí èeri cayába siùcade nucàlidáanápíná macáitani ìwali yái wawàsica.

⁶ Càité nachùnìaca caplíma bàaluité. Sacerdotenái nawàlluacatéwa èeri imanùbaca írìculé yái caplíma imàdàanáca idàbàanéerica namànicaténá culto Dios írì càide iyúwaté Dios íchùullánaté nía nàanápínaté Dios icàaluíniná. ⁷ Quéwa abéericaca sacerdote íiwacaliná iwàlluacatéwa írìculé yái imàdàaná imáalàidàanáca abé yàawíríata camuí imanùbaca, aléera Dios íchàini icamaláná mèlumèluri iyacatáica, yái Dios mabáyawanéerica náicha canánama. Sacerdote íiwacaliná iwàlluacaalítéwa néré, iwàwacutácaté itéca pírái íiranámi. Itéca pírái íiranámi yái inuéricaté iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalisewa, yéewacaténaté Dios imàacaca iwàwawa sacerdote íiwacaliná ibáyawaná fícha. Itécaté nacái áiba pírái íiranámi sacerdote inuéricaté macái israelitanái ibáyawaná ìwalíse, Dios imàacacaténaté iwàwawa nabáyawaná fícha, yái báawéerica càmíricaté náaliwa namànicaté. ⁸ Quéwa sacerdotenái imànicaté culto èeri imanùbaca idàbàanéeri imàdàaná írìcu nàacaténá Dios icàaluíniná. Càita Espíritu Santo yáasáidaca walí wáalíacaténáwa idècunitàacá namànicaté culto idàbàanéerica caplíma imàdàaná írìcu, yáté canáca yéewaná macái wenàiwica yàacawa mawíenita Dios írì, canácáinaté áiba yáaliméeri mabáyawanáca imànica nía Dios iicá. Càide iyúwa canánaté yéewaná nawàlluacawa áiba imàdàaná írìculé naicàcaténaté Dios íchàini icamaláná mèlumèluri, càité nacái canácaté yéewaná wenàiwica nàacawa chènuniré nàyacaténá Dios yáapícha, càmítaté nacái yéewa nàyaca abédanamata Dios yáapícha. ⁹ Iná Espíritu Santo yéewáidaca wía siuca comparación iyú ìwali yái caplímami bàaluisàimica, caplíma yáasu wawàsi ìwali nacái. Ewitaté namàacacáaníta ofrenda Dios írì, nanúacaté nacái pírái iyúwa sacrificio Dios írì imàacacaténaté iwàwawa nabáyawaná fícha càide iyúwaté íchùulláná nía, càicáaníta càmítaté yáalimá pírái íiranámi mabáyawanáca imànica nía Dios iicá, níái yéeyéicaté Dios icàaluíniná pírái íiranámi iyú. ¹⁰ Yái bàaluisàimi tàacáisica càmítaté idé iwàlúsíidaca wenàiwica íiwitáise nàyacaténaté machacànirí iyú, néese yéewáidacáita nía meedá càirínacáalíte yàacási Dios imàaquéeri nayáaca, càirínacáalí wawàsi nacái Dios imàaquéeri nàiraca, càinácaalíte iyú nacái iwàwacutáaná nàapídaca náichawa masacàcaténá Dios iicáca nía. Yái bàaluisàimi tàacáisica íchùullacaté wenàiwica nachùnìanápínaté nàinatabàawa; yéewáidacaté nía Dios ìwali nacái, àta yéenáiwáná yàanàacatalétaté Dios íchùnìanápínaté cayába wàlisái wawàsi yáasu wenàiwicanái yáapíchawa Cristo ìwalíse.

¹¹ Quéwa Cristo yàanàacaté. Siùcáisede Cristoca yái sacerdote íiwacaliná ìlibaidéerica Dios írìpíná, itàanícacaténá wawícáu Dios yáapícha. Yá Cristo imànica iyaca walí cayábéeri càmíricaté wenàiwica yáalíawa ìwali bàaluité. Imíchacatéwa chènuniré, déeculé capíraléeri cáli fícha, càide iyúwaté sacerdote íiwacaliná íchàbàanátéwa írìcubàa yái caplíma imàdàanáca idàbàanéerica. Yá Cristo iwàlluacatéwa templo chènuníseeri írìculé, yái báisiri temploca, cayábéeri fícha, mabáyawanéeri fícha nacái yáara caplímami bàaluisàimica. Yái templo chènuníseerica, càmírítá wenàiwica imànicaléta, càmírítá nacái iya cháí èeri írìcu. ¹² Cristo iwàlluacatéwa írìculé yái mabáyawanacataléca náicha canánama, Dios iyacatái chènuníseerica, quéwa càmítaté Cristo ité chivo íiranámi, pacá yéenibe íiranámi nacái; néese Cristo itécaté íiranátawa iyúwa sacrificio yéetácáinátéwa macái wenàiwica fíchawalíná. Càité iwàlluacawa abé yàawíríata imànicaténaté sacrificio; càmíta quirínama iwàwacutá yéepù imànica sacrificio àniwa. Cristo idéca iwasàaca wía Dios yáasu yùuwichàacáisi fícha càiripínáta. ¹³ Bàaluité Dios íchùullaca sacerdotenái nadàchliadaca toro íiranámi, chivo íiranámi nacái wenàiwica ìwali níái wenàiwicaca Dios iiquéeyéicaté iiná casaquéeri iyú. Nachùchùaca becerra imenínámi wenàiwica ìwali nacái Dios iicácaténá nainá masaquéeri iyú yéewacaténaté nasutáca níawawa Dios fícha àniwa. Macáita yái wawàsica namànicáitaté wenàiwica íinatabàa meedá. ¹⁴ Quéwa cawènicáinaté niara wawàsi bàaluisàimica masacàcaténaté Dios iicáca wenàiwica iiná, íiná yéewa wáalíacawa cawènica Cristo íiraná cachàiniwanái náicha, masacàanápíná imànica wáiwitáise Dios iicápiná. Yácáná Cristo imàacacaté icáucawa Espíritu Santo íchàini iyú, yái càmírítá imáaláwa. Càité Cristo yéetácawa imànicaténaté càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yéetácatéwa iyúwa mabáyawanéeri sacrificio wabáyawaná ìwalíse. Cristo yéetácatéwa wáichawalíná, iná yéewa íiraná masacàaca imànica wáiwitáise canánama fícha yái báawéerica wamànírítáca itéericaté yàacawa wía yéetácáisi írìculé. Iná siùcáisede wáalimá wáibaidaca cãuri Dios írìpíná.

¹⁵ Inaté cãi Jesucristo iyúudàaca wía: Yéetácatéwa wáichawalíná yéewacaténá itàanica wawícáu Dios yáapícha. Càita Jesucristo imànica walípiná wàlisái wawàsi Dios yáapícha cayábacaténá Dios iicáca wía. Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, iná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná fícha, yái báawéerica wamànírítaté idècunitàacá wáyacaté càide iyúwa bàaluisàimi tàacáisi íimáaná. Càité Jesucristo imànica walí yéewanápiná wía Dios imáidéeyéica weedáca walíwa yái cawènírica càmírítáca imáaláawa Dios icàlidéerica walí ìwali cãmíetacanéeri iyú yàanápíná walíni. ¹⁶ Péemiacué comparación romanonái íiwitáise ìwali: Ipíchawáise romanosáiri yéetácawa, yásí itànàaca cuyàluta icàlidacaténáni càide iyúwa iwàwáaná naseriaca

yàasumi idécanáami yéetácawa. Quéwa canéeritáacá iwèni yáí cuyàlutaca àta náalíacatalétawa báisíri iyúcani yéetácátéwa, yáí itànèericaté cuyàluta. ¹⁷Iná càmíirítáacá cawèni yáí cuyàlutaca idècunitáacá cáucani yáí itànèericani, Iná canáca yéewaná áiba wenàiwica yeedáca naliwa yàasu cawèníri càide iyúwaté icàlídáan naliní. Quéwa yéetácanámiwa yáí itànèericaté cuyàluta, yásí cawènírica nali cuyàluta, níái yeedéeyéipináa íríwa yàasumi. ¹⁸Càité nacáí Dios imànicaté quéechéeri wawási israelitanáí yáapicha, yáté càmíirítáacá cawèni yáí bàaluisáimi tàacáisica àta nanúacatalétaté píráí iyúwa sacrificio. Ináté israelitanáí inúaca píráí iyúwa sacrificio cawènicaténaté namànica naliwa yáí wawási Dios imànírícáté náapicha. ¹⁹Bàaluité profeta Moisés iléecaté Dios itaacáí macáí israelitanáí írí, yáí tàacáisi Dios ichùulièrica neebáidaca náyacaténaté machacàníri iyú Dios iicá. Néese Moisés yeedáca pùubanámèeri hisopo yéetaná yàana idènièrica pumèníri ibáináwa. Yá yéepùaca hisopo yéetaná yàana quiríreeri lana iyú. Néese ísapíadacatèni pacá yéenibe íranámi iyú, chivo íranámi iyú nacáí, yèewladéerica úni yèewi. Yá idàchíadacaté íranámi cuyàluta iwali, yáí cuyàluta idènièricaté Dios itaacáí Dios ichùulièricaté israelitanáí yeebáidaca. Néese Moisés idàchíadacaté nacáí píráí íranámi macáí wenàiwica iwali, yáí píráí íranámi yèewladéerimica úni yèewi, masacàacaténaté Dios iicáca nía. ²⁰Néese Moisés ímacaté nali: “Yácata íranámi, yáí píráimica yéetéerimicawa píbáyawaná íwalísecué masacàacaténácué Dios iicáca pía, yéewanápiná cawènica yáí wawásica Dios imànírícucéca píapicha, peebáidáanápiná iyúwa ichùullanácué pía”, ímacaté nali yáí Moisésca. ²¹Moisés idàchíadacaté nacáí píráí íranámi Dios yàasu manuírí caplíma iwali, yáí nasutácatáipináca Dios ícha. Idàchíadaca píráí íranámi macáí yàalubáisi imanùbaca iwali nacáí íyéerica caplíma írìcu, nía nacáí quirápieli nacáiyéica iwàwacutéyécawaca nali culto írípíná náacaténaté Dios icàaluíná. ²²Càide iyúwa ímáaná yáí bàaluisáimi tàacáisi Dios imàaquéericaté nali, iwàwacutácaté namànica càiri culto píráí íranámi iyú batéwa macáí wawási íwalíná masacàacaténaté namànicaní Dios iicá. Canácaté Dios imàacáaná iwàwawa nabáyawaná ícha càmicaaalíté nanúwa napírawa yéewanápinaté píráí íraná ímusúicawaca náicha wenáiwica íbáyawaná íwalíse. Iwàwacutácaté píráí yéetácawa wenáiwica íchawalíná. Càita nacáí càmicaaalíté Jesucristo yéetáwa wáichawalínátá íranácaténá yàapídáidaca wáiwitáisetá, yá canáca yéewaná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íchatá.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

²³Càité iwàwacutáca nanúaca píráí iyúwa sacrificio masacàacaténá namànica manuírí caplíma píráí íranámi iyú, caplíma yàasu wawási nacáí, yáí caplíma ímamisíríca, nasutácatáipináca Dios ícha bàaluité. Yáí caplímaca, yácata chènúníseeri templo yéenáíwanáca. Quéwa yáí wawási chènúníseericáwaca iwàwacutácaté cayábèeri íranámi píráí íranámi ícha, yáí píráí íranámi masaquèericaté imànica bàaluisáimi caplíma cháí èeri írìcu. ²⁴Càmíicáinaté Cristo iwàlùlawa írìculé yáí caplíma wenàiwica imànírícáté. Yáí bàaluisáimi caplímaca yáasáidacáicaca walí meedá càiride iyúwa báisíri temploca chènúníseeri íicacánáwa. Cristo quéwa iwàlùacatéwa Dios yàatalé chènúniré náicha macáí capíralèeri cáli chènúníseeyéica. Siùca Cristo íbàlùacawa Dios ípunita itàanícáténá wawícaú Dios yáapicha. ²⁵Camu ímanùbaca bàaluité israelitanáí yàasu sacerdote íwacalíná iwàlùacatéwa írìculé yáí mabáyawanácataléca náicha canánama Dios íchàni icamaláná ícanacaléca caplíma imàdáná írìcu. Ináté sacerdote íwacalíná iwàlùacawa néré madécaná yàawíríaté itécaténá píráí íranámi. Càmitaté sacerdote íwacalíná ité íranáwa. Quéwa Cristo iwàlùacatéwa chènúniré itécaténá néré íranáwa, yá càmitaté Cristo imàni càide iyúwa judíonáí yàasu sacerdote íwacalíná imàníná. ²⁶Iwàwacutácaalíté Cristo iwàlùacawa néré camu ímanùbaca, yásí iwàwacutá yéetácawa madécaná yàawíríatá èeri idàbacatáise bàaluité àta siùca nacáide. Quéwa siùca ípíchawáise èeri imàaláacawa Cristo idéca iwàlùacawa aléi èeri írìculé imàacaténaté yàawawa yéetácaténátéwa iyúwa sacrificio abé yàawíríata càiripínáta. Càité ichùidaca wáicha wabáyawaná. ²⁷Dios icàlídacaté iwàwacutáanápiná macáí wenàiwica yéetácawa abé yàawíríata, néese idécanámi néetácawa, yá Dios yùuwíchàidapíná báawéeyéi wenáiwica. ²⁸Càita nacáí Cristo imàacacaté yàawawa yéetácaténáwa iyúwa sacrificio abé yàawíríata yéewanápinaté madécaná wenáiwica íbáyawaná iyaca iwali. Néese yàanápiná àniwa quéwa càmita quirínama yéetácawa wenáiwicanáí íbáyawaná íwalíse, néese yàanápiná íwasàcaténá yàasu wenáiwicawa, wía icuèyéica yàanàaca.

10

¹Bàaluité Dios imàacacaté itaacáíwa profeta Moisés írì icàlídacaténaté israelitanáí írìni yéewanápinaté náalíacawa Dios iwàwaca náyaca machacàníri iyú. Quéwa yáí bàaluisáimi tàacáisi càmitaté yáasáida nali amalèeri iyú macáita yáí cayábèerica Cristo imànírípínácaté walí. Iná yáí bàaluisáimi tàacáisica càmitaté idé mabáyawanáca imànica wenáiwica Dios iicá, níái inuèyéica píráí iyúwa sacrificio Dios írì camu ímanùbaca nabáyawaná íwalísewaca náacaténá Dios icàaluíná. ²Yáí bàaluisáimi tàacáisi yáalímácaalíté mabáyawanáca

imànica wenàiwicatá, yá nayamáidacaté nanúaca piráí iyúwa sacrificiotá bàaluitécáiná mabáyawanácalité niatá, yá càmitaté nèepù a chùmaca nàináidacawa nawàwawa nabáyawaná ìwaliwatá. ³ Quéwa nanúacáináaté piráí iyúwa sacrificio, yáté nawàwalica nabáyawanáwa camuí imanùbaca. ⁴ Càmicáináaté yéewa toro ìranámi, chivo ìranámi nacáí imáalàida wenàiwica ibáyawaná.

⁵ Iná Cristo iwàlúacatéwa aléi èeri iriculé, yáté ìmaca Dios irí:

“Pía, Dios, càmita quirínama piwàwa wenàiwicanáí inúaca piráí iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, càmicáiná yéewa piráí ìranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná, néese pidéca pibànúaca núa iyúwa wenàiwica nuétácaténáwa wenàiwicanáí ibáyawaná ìwalíse.

⁶ Càmita quirínama casímáí piicáca wenàiwicanáí inúaca ipirawa iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, càmicáiná yéewa piráí ìranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná.

⁷ Iná núumacaté pirí: ‘Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé càide iyúwaté profetanáí itànaanaté tàacáisi pinùmalicúise numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios’”,

ìmacaté yáí Cristoca. ⁸ Quéechatécáwa Cristo ìmaca càmita quirínama Dios iwàwa sacrificio, càmita quirínama nacáí casímáica iicáca wenàiwica inúaca piráí iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, éwita Dios itàacáí bàaluisáimi ichùuliacáanítaté namànica càí. Càmita quirínama cayába Dios iicáca nàasu sacrificio, càmicáiná yéewa piráí ìranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná. ⁹ Néese Cristo ìmaca Dios irí àniwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios”, ìmacaté yáí Cristoca. Yáí tàacáisca ìmáanáca Cristo imáalàidáanápínaté macáita sacrificio bàaluisàna imàacacaténaté yáawawa iyúwa sacrificio námáiricubáa, yéetáanápínatéwa wenàiwicanáí ibáyawaná ìwalíse. ¹⁰ Idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná, Jesucristo imànicáináaté càide iyúwaté Dios iwàwáaná imàacacáináaté yáawawa iyúwa sacrificio yéetáanápínáwa abé yáawiriata càiripínata wenàiwicanáí ibáyawaná ìwalíse.

¹¹ Iyaca sacerdote judiosáiri inuérica piráí iyúwa sacrificio Dios irí israelitanáí ibáyawaná ìwalíse èeri imanùbaca. Namànica yáí sacrificio bàaluisànamica madacáná yáawiria éwita càmicáanáta yéewa piráí ìranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná. ¹² Quéwa Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápínáwa iyúwa sacrificio wenàiwica ibáyawaná ìwalíse càiripínata. Néeseetè imichàacawa chènuniré, yá yáawinacatéwa Dios yéewápuwáise icúacaténá macáita Dios yáapicha. ¹³ Siuca Jesucristo iyamáacawa chènuniré idécunitàacá Dios imawèniadaca ìcha yúuwidenáí. Yásí áibaalipíná Dios imáalàidapíná imawèniadaca Jesucristo yúuwidenáí. ¹⁴ Yácáiná Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápínáwa wáichawalíná abé yáawiriata, yáté mabáyawanáca imànica wía Dios iicápiná càiripínata, wía Dios yeedéyéica yáasunáipínáwa wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná. ¹⁵ Espíritu Santo nacáí icálidaca walí tàacáisi wáalíacaténáwa básíiri iyúcani càmita iwàwacutá Jesucristo yéepua yéetáacawa wáichawalíná àniwa. Càité Espíritu Santo ìmaca:

¹⁶ “Aibaalipíná ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá numànipíná náapicha wàlisàí wawàsí àniwa nucúanápiná nía, núa Nacuèriná Diosca. Càipíná numànica nalí, núa, Nacuèriná Diosca. Numàacapíná nuíwítáisewa nawàwaliculé, náalíacaténáwa nutàcáí ìwali náiwitalicuwa, yéewanápiná neebáidaca machacàníiri iyú càide iyúwa nuchùulíana nía,

¹⁷ càmita quirínama nuèpua nuwàwalica nabáyawaná, yáí báawéerica namàníricaté”, ìmacaté yáí Espíritu Santoca. ¹⁸ Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná ìcha, iná càmita quirínama iwàwacutá wanúaca piráí iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalísewa.

Debemos acercarnos a Dios

¹⁹ Iná piacué nuénánáica, siucáise manuía wáináidaca wawàwawa wáalimáanápíná wawàlúacawa macáaluínáta iriculé yáí mabáyawanácaléca náicha canánama, Dios iyacàle chènuníséerica, Jesucristo yéetáacáináatéwa wáichawalíná, itéanápínaté néré ìranáwa, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná ìcha. Càité Jesucristo yáacúca wáapunápiná yéewanápiná wamawíenidaca Dios wáiwítáise iyúwa. ²⁰ Jesucristo idéca yáacúca walí wàlisàí àyapu cáuri wawàlúacaténáwa iriculé yáí Dios iyacàleca chènuníséerica. Yáí Jesucristo yácata wáapuná cáurica imáaquérica wamawíenidaca Dios, Jesucristo yéetáacáináatéwa wáichawalíná, néese imichàacawa chènuniré déeculé macáí chènuníséerici cáli ìcha. Péemiacué comparación: Bamuchúamibáa judioná yáasu templo iricu iyacaté manuiri yáawáaná wáluma cáucuíri iyú ibàlièricaté Dios ichàimi wenàiwicanáí ituí ìcha. Inaté canáca yéewaná wenàiwica nàacawa Dios yáatalé. Quéwaté, Jesucristo yéetáacáináatéwa wáichawalíná, yáté yáí manuiri yáawáanáca icacanátéwa bamuchúamibáa cáli iwérenama, pucháibawaca yéewi, wáalíacaténáwa wáalimá wáacawa Dios yáatalé siucáise Jesucristo yéetáacáí ìwalíse. Yá nacáí Jesucristo iináca, càicanide iyúwa yáí yáawáanamica, iwàwacutáacáináaté Jesucristo iiná icacanácawa cruz ìwali yéetáacaténáwa wáichawalíná yéewanápinaté yáacúca walí wáapunápiná wáacaténáwa Dios yáatalé. ²¹ Iyaca walí Jesús yáí sacerdote ìwacalíná cachàiníirica, ìbaidaca Dios irípiná, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha. Jesúscata yáí

icuèrica Dios yàasu templo chènuníseérica, icuèrica nacái wía, wía Dios yéenibeca. ²² Iná wamawíenidacué Dios wáiwitáise iyúwa, wàcatená icàaluíná báisíri iyú. Wáibàacué wawàwa nacáíwa Dios iwéré cachàiníri iyú yeedáanápíná wía yàataléwa, yácáiná Jesús íraná idéca yàapídídaca wáiwitáise wabáyawaná íchawa, Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná. Iná càmíta iwàwacutá achúmaca wáináidacawa wawàwawa wabáyawanámi íwaliwa, yácáiná Espíritu Santo masacàacaté imànica wáiwitáise wabautizàcaalítéwa úni yáaculé. ²³ Cachànicué wáiwitáise mamáalàacata Dios íwali, picácué nacái wawènúada wáiwitáisewa Dios ícha, néese weebáidacué Jesucristo itàacái tàì ímèeri iyú càide iyúwa wacàlidáaná waináwanáwa weebáidáaná, yácáiná Dios imànipíná walíwa macáita yáì cayábéerica càide iyúwaté icàlidáaná walíni cáimiétacanèeri iyú. ²⁴ Wamichàidacué wáiwitáisewàaca cáininácaténá waicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, wamànicaténá nacái cayábèeri. ²⁵ Picácué wayamáida wàwacáidáyacacawa wamànicaténá culto, wàaca nacái Dios icàaluíná. Picácué wamàni càide iyúwa náiwitáise íyáaná níara abénaméeyéi càmíryéica íwacáidáyacawa wáapícha, néese wachàniadacué wawàwàaca síucade. Iwàwacutá còi wamànica cachàiníwanái mamáalàacata wáaliácáináwa mawíénica Wáiwacali yéenáíwaná yàanàacatáipíná, èeri imáalanápiná nacáíwa.

²⁶ Wamànicaalí wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata wéemìacadénámi yáì báisíri tàacásica Jesucristo íwali, yá canáca walí quirínama áiba yéetèeripínáwa iyúwa sacrificio wáichawalíná wabáyawaná íwalíse, canácáiná áiba Jesucristo ícha Dios íiquèeri càiride iyúwa cawèníri yéetáanápínáwa wáichawalíná. ²⁷ Iná wàucacaalí wáichawa Jesucristo, yá iyaca walí wapíchalépiná abéta Dios yàasu yúuwichàacáisi máiníri caiyéinináca, cáaluíri waicáca, yá nacái manuírí quichái caluèrica, ípucuèricawa iyaca cachàiníri iyú, yeemèeripíná Dios yúuwidenái. ²⁸ Bàaluité áibacaalí wenáiwica càmíta imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yáì bàaluisàimi tàacásica profeta Moisés icàlidèericaté nalí Dios ínumàlucíse, néese iyacaalíté nacái pucháiba wenáiwica, càmicaalí máisiba nacái íchàawèeyéicani, náaliácáináté imànica íbáyawanáwa, yáté càmíta nacuèrinánái íicá ipaculé, néese nanúacani rúnámáita. ²⁹ Iná píaliácúéwa nàuwichàanápínacawa manuísíwata cachàiníwanái nayamáidacaalí neebáidaca Dios Íiri namànicaténá írí báawèeri, càide iyúwa nabawáidaca nacáicaalíni nàabàli iyúwa; càide iyúwa nacái casacàaca nacáicaalí naicáca Dios Íiri íraná, caná iwèni naicáicáiná Dios Íiri yéetáanáwa wáichawalíná; càide iyúwa nadéca nacáicaalí natàanica nacái báawèeri iyú naquíniwa Espíritu Santo íwali, yáì cáininéerica íicáca wía. Yáì Dios Íiri íranáca, yátaca cawènírica imànica wàlisàì wawàsì Dios imàníríca wáapícha íwasàcaténá wía yàasu yúuwichàacáisi íchawa. Yáì Jesucristo íranáca masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná íchawa Dios íicápiná. ³⁰ Wáaliácawa Wacuèriná Dios idéca íimaca: “Núaca yáì yúuwichàidèeripínáca wenáiwica imàníryéica íbáyawanáwa. Núacata yáì yèeripínáca nawèni”, íimaca yáì Diosca. Idéca íimaca nacái: “Núa Dios, nùuwichàidapíná nùasu wenáiwicawa namànicaalí nabáyawanáwa”, íimaca yáì Diosca. ³¹ ¡Máiníri caiyéinináca yúuwichàacáisi quèi càuri Dios yúuwichàidacaalí wíawa!

³² Quéwa píwàwalicué càinácaalíté iyú pidàbaca péemíaca yáì cayábèeri tàacásica Jesucristo íwali, píideniacatécué nacái píuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalíté píipunita manuírí úwicái peebáidacáiná Jesucristo itàacái. ³³ Abénaméeyéicué píapichéeyéi nàuwichàacatéwa manuísíwata Wáiwacali írípíná macái wenáiwica yàacúesemi. Aibanái càmíryéi yeebáida Wáiwacali natàanicaté máiní báawèeri iyú nàwali, naicáani nacái naquíniná, nàuwichàidacaté nacái abénaméeyéi. Achúmácatécué píwàwa nàwali nàuwichàacáinátéwa. ³⁴ Pidécúéca píicáca napualé cáininèeri iyú pítcáténacué nayáapíná, níái píapichéeyéica yúuwichéeyéicatéwa presoyéi íbanalica, neebáidacáináté Jesucristo itàacái. Píideniacatécué nacái píuwichàanáwa casímáiri iyú píuwidenái ímelùdacaalítécué píasuwa píaliácáinácúéwa pídeníaca áiba píasuwa càmíri ímáalàawa chènuniré cayábèeri ícha yáì píasumica cháì èeri írícúrica. ³⁵ Picácué píiméyáawa, néese manuícué píináidaca píwàwawa Dios íwali; peebáidacaalícué Dios itàacái tàì ímèeri iyú mamáalàacata, yáì yàacué píriwa cawèníri manuísíwèeri chènuniré. ³⁶ Iwàwacutácué cachàinica píiwitáise mamáalàacata píideniacaténácué píuwichàanáwa matuíbanáiri iyú, pímànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná yéewanápinácué peedáca píriwa nacái yáì cawènírica Dios icàlidèericatécué píri wáli cáimiétacanèeri iyú. ³⁷ Iwàwacutá wáideníaca wàuwichàanáwa quiríta wacuanápiná Cristo yàacawa néese, càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta itànèericaté. Càì íimacaté:

“Caquialésíwata yàanáapínáca yáì yèeripínáca wà nése, càmírita nacái idècuníawa càiripínáta. ³⁸ Nùasu wenáiwica nuíquèerica mabáyawanèeri iyú yeebáidacáiná núa, íyapíná càiripínáta yeebáidacaalí mamáalàacata nutàacái, quéwa iwènúadacaalí nuícha íiwitáisewa ícalùni íwalísewa, néese càmíta cayába nuicá íiwitáise”, íimaca yáì Diosca. ³⁹ Quéwacué càmíryéi néená wía, níara iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios ícha ícalùni íwalísewa, yáì namáalàacawa. Néese wíata yáì yeebáidéeyéica Dios itàacái mamáalàacata, Jesucristo íwasèeyéipínáca Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha.

11

Lafe

¹ Báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáaliacawa báisíri iyúcani wawàwalicúsewa Dios imàniínápiná walí càide iyúwa icàlidáaná walíni; báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáaliacawa báisíri iyúcani iyaca báisíri wawàsi càmiricáwa wadé waicáca watú iyúwa. ² Cayábacaté Dios iicáca abénaméeyéi wàawirináimi israelitanái íiwitáise bàaluité neebáidacáináté Dios.

³ Weebáidacáiná Dios íná yéewa wáaliacawa Dios idàbacadé macáita itàacái iyúwa, macái wawàsi iyéerica cháí èeri írìcu, chènuniiséeyéi cáli íinata nacái macáita, íná yéewa wáaliacawa Dios iwènúadacaté wawàsi càmirica wadé waicáca imànicaténá macáita yái waiquéerica.

⁴ Bàaluité Abel yeebáidaca Dios ínáté imànica càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Abel inúacaté ipirawa iyúwa sacrificio íbáyawaná iwalísewa, isutácaténá Dios ícha imàccáanápiná iwàwawa Abel íbáyawaná ícha. Cayábacaté Dios iicáca yái Abel imàniínáca. Iná mabáyawanácaté Dios iicáca Abel. Quéwa Abel ibèeri ípidenéericaté Caín càmítaté imàni càide iyúwaté Dios ichùullaná. Néese Caín yàacáita Dios írì íbanacale iyacanáwa meedá, càmiricaté Dios ichùulla wenáiwicanái imàca Dios írì nabáyawaná iwalísewa. Ináté cayábèeri Dios iicáca Abel íiwitáise Caín ícha. Iná éwita Abel yéetácanítatéwa madécaná camuí néese siúcade, càicáníta siúcade wéemíaca íináwaná íwali, yásí wawàwalica càinacalíté iyú yeebáidáaná Dios, yá wáaliacawa iwàwacutáaná weebáidaca Dios nacái.

⁵ Bàaluité Enoc nacái yeebáidaca Dios, yáté Dios itécani chènuniré méetáanánamata icáuca yáapichawa. Càmítaté quirínama nàanàca Enoc cháí èeri írìcu Dios itécáináténi. Dios itàacái profeta itànèericaté icàlidaca walí Enoc íináwaná: Ipíchawaišeté Dios itéca Enoc chènuniré, Enoc iyacaté machacàniri iyú ínáté cayábaca Dios iicáca íiwitáise. ⁶ Quéwa càmita wáalimá wáyaca iyúwa casíimáiná Dios iicáca càmicacalí weebáidani. Wawàwacacalí wamawiéniidaca Dios wáiwitáise iyúwa wáaliacaténá íwali, iwàwacutáca weebáidaca iyaca cáuri Dios. Iwàwacutá weebáidaca nacái Dios iicáanápiná wapualé, imàca nacái iwàwawa wabáyawaná ícha, wía icutéeyéicani manuísiwata wáaliacaténá íwali.

⁷ Bàaluité Noé nacái yeebáidacaté Dios. Néese Dios yàalàacáináté Noé yùuwichàacáisi íchaná, yái ichàbéeripinátéwa ipíchale, càmirítécáwaca idé Noé iicáca, ínáté Noé yeebáidaca Dios itàacái. Noé imànicaté manuíri arca lancha nacáiri iwasàanápináté yéenanáwa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yái manuíri yéesacáica imàaláidéeripinacaté macái èeri mìnánái. Noé yeebáidacaté Dios, ínáté yái arca Noé imàniírìca yàasáidacaté cabáyawanáca macái èeri mìnánáca, iwàwacutáanáté nacái néetácawa nabáyawaná ichùullacawa. Quéwa Noé yeebáidacáináté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicácani iwasàanápináté Noé Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

⁸ Bàaluité Abraham nacái yeebáidaca Dios, ínáté Dios imáidacalíténi, yáté Abraham yeebáidaca írì, yá yàacawa yàasu cáli íchawa yàacaténátéwa áiba cáli nérépiná Dios yèeripinacaté írì. Abraham imusúacalítéwa yàasu cáli íchawa, càmítaté yáaliwa alénácaali yàawa. ⁹ Càmítaté Abraham iméyáawa, néese yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwítaté iwàwacutácaníta yèepunicawa iyúwa canéeri yàasu cáli idécánámité yàanàca ínatálé yái cáli Dios icàlidéericaté írì íináwaná íwali càimiétacanéeri iyú, yàanápináté Abraham írìni. Càmítaté Abraham imàni ícapéewa néenibàa, néese yèepunicáitawa yàacawa, iyacaté mamáalàacata ímamisiiri caplíma írìcu. Càité nàyaca nacái níái Abraham írì ípidenéericaté Isaac, Isaac írì nacái ípidenéericaté Jacob. Ewítaté Dios càmicáanítáacá yàa nalí yái cálica càide iyúwa icàlidáanáté nalíni càimiétacanéeri iyú, càicáanítaté neebáidaca Dios mamáalàacata yàanápináté nalíni áibaalípináca. ¹⁰ Càité Abraham iyaca iyúwa canéeri yàasu cáli icúacáináté yàanáanápiná áiba yàcalé íiwitáaná néré, yái cayábèeri yàcalé chènuniiséerica, íbàluèricawa cachàiníri íba íinata càmirica imáalàawa, yái yàcalé Dios idàbéericaté.

¹¹ Sara nacái, úái Abraham írìcu, yeebáidéechúa Dios itàacái. Ewítaté càmicáaníta yéewa quéenibeca úa máinicáináté béeruca úa, Abraham nacái máinicaté béericani, càicáanítaté Dios ichàiniadaca Abraham idènianápináté írìwa Sara yáapicha Abraham yeebáidacáináté Dios imàniínápináté macáita machacàniri iyú càide iyúwaté icàlidáaná Abraham írìni càimiétacanéeri iyú. ¹² Càité Abraham idèniaca írìwa yái Isaac, éwítaté máinicáaníta béericani yái Abrahamca, nayúunáidéeri yéetápinacatéwa mesúnamáita. Néeseté Abraham írì ípidenéericaté Isaac idèniacaté yéenibe nacáíwa, itaquénái nacáíwa madécaná. Iná yéewa siúca nàyaca manúbéeyéi Abraham itaquénáinámi càide iyúwa dùlupúta imanúbaca chènuniiséeyéica, iyúwa nacái imanúbaquéi manuíri úni yàasu càina imuluíca càmirica wáalimá waputáaca.

¹³ Macáita níái Abrahamnáca yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, neebáidacaté Dios mamáalàacata tàí ímèeri iyú àta néetácatalétawa, éwítaté càmicáanítaté needá nalíwa cayábèeri wawàsi Dios icàlidéericaté nalí íináwaná íwali càimiétacanéeri iyú yàanápináté nalí nía. Quéwa neebáidacáiná Dios tàí ímèeri iyú, ínáté yéewa naicáca yái cayábèerica náiwitáise iyúwa,

càmíri natuí iyúwa, yái cayábéerica Dios imàníripinacáté nataquénáinami irí cháí èeri írìcu, chènuniré nacái. Casímíacaté nawàwa naicácáináténi náiwitáise iyúwa càide iyúwa waicácaalí wenáiwica déecuíséericáwaca wáicha, wamáidacani watáidacaténáni casímáiri iyú idècunitáacá wàacawa wáipunitáidacani. Càité nacái níái Abrahamáica, casímáiri iyúca nèepunicátitawa náacawa iyúwa canéeyéi yàasu cáli náalíacáinátéwa napáchiacáita nèepunicawa írìcu yái èeriquéi, nadèniacáináté nàasu cálipináwa chènuniré. ¹⁴ Cawinícaalí càì icàlidéeyéica ináwanáwa náasáidaca amaléeri iyú nacutáca nàacawa natuíyúaca nàasu cálipináwa càimírìca cháí èeri írìcuírì. ¹⁵ Càmitaté nánáidawa iwali yàara cáli nàacatáiseacaté. Nánáidacaalítéwa iwaltá, yáté náalimá nèepúacawa nérétá. ¹⁶ Quéwa nawàwacaté nàasu cálipináwa cayábáwanáiri, yái Dios yàasu cáli chènuníséerica, Dios icùacataléca macáita. Iná càimírìta báì nàwallìse yái Diosca, nèese casímáica yéemiaca nacàlidáaná naináwanáwa nadèniaca Nacuèrináwa, yái Diosca. Càì wáalíacawa càmita báì Dios nàwallìse, Dioscáiná idéca ichèniaca nalípiná cayábéeri yácalé chènuniré.

¹⁷ Abraham yeebáidacá Dios tàì ímèeri iyú mamáalàacata éwitaté Dios yáalimáidacáaníta iicáwani asáísí báisícaalí Abraham yàaca Dios iyéininá. Càité Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham: Ichuullacaté Abraham inúanápinaté ìriwa Isaac iyúwa sacrificio yáacaténaté Dios icàaluíná. Càmita báisí Dios iwàwaca wanúca irí wenáiwica, nèese càicáicaté Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham. Yá Abraham iwàwacaté yeebáidaca Dios itàacái, iná ìnái dacatéwa inúanápiná Isaac iyúwa sacrificio Dios irí, yái abéerita ìrica, éwitaté Dios icàlidacáaníta Abraham írìni cáimíetacanéeri iyú imàcáanápinaté Isaac idèniaca madécaná itaquénáwa, Abraham itaquénáinámipiná. ¹⁸ Càité Dios ìmaca Abraham irí idècunitáacá sumáicani yái Isaac: “Nuicápiná iyúwa nùasunáwa píiri Isaac itaquénáinámi”, ìmacaté yái Diosca. ¹⁹ Quéwa Abraham ìnái dacatéwa inúanápinaté ìriwa Dios irí Abraham yeebáidacáináté Dios yáalimá imíchàidacani yéetácáisi fícha, yái Isaac, Abraham yáalíacáináwa cachàinírìca yái Diosca. Achúmacaté Abraham inúa ìriwa, càmita imáisaná Dios íchani, yái Isaac. Quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ichuullacatéwá Abraham ipichánaté inúa ìriwa. Iná Abraham yeebáidacáináté Dios, ìnaté yéewa Abraham yeedáca ìriwa cáuritàacáwa, càide iyúwa Dios idéca nacácaalí imíchàidaca Isaac yéetácáisi fícha.

²⁰ Càité nacái Isaac yeebáidaca Dios. Iná icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalicúise ìmèerica Dios imánínápinaté cayábéeri Jacob irí, Esaú irí nacái, níái Isaac yéemibe aslanáica.

²¹ Jacob nacái yeebáidacaté Dios, ìnaté maléenácaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, Jacob icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalicúise itaquéná ìpídená iwaliwa, níái José yéemibe pucháiba úuculiyéica. Yái tàacáisi ìmacaté Dios imánínápinaté nalí cayábéeri. Yá Jacob éwitaté machawàacacáanítani bécái iyú, càicáanítaté ìnái dacawa cáalíacáiri iyú. Yáté imíchàacawa quiríta yàasu cama fíchawa, yá ìbàaca ichaquèewa ìpínáanírìca iwali icùadánápiná ìwítawa, yáacaténá Dios icàaluíná. Càité Jacob yeebáidaca Dios éwitaté iwàwacutáacáaníta itéca yéemibewa macáita Egipto yàasu cáli néré.

²² José nacái yeebáidacaté Dios, ìnaté maléenácaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, yá José icàlidacaté yéenanái írìwani, níái israelitaca, namusúanápinatéwa Egipto yàasu cáli fícha áibaalípinaté. José yeebáidacaté Dios iyúudánápinaté israelitanái, iná José ichuullacaté nía natéenanápinaté yáapimi chátáinápinácaalíté namusúwa Egipto yàasu cáli fícha, nabàllacaténaté yáapimi áiba cáli néré, yái cáli Dios imàaquéericaté Abraham irí.

²³ Néeseté nacái Moisés isèenái neebáidacaté Dios iyúudánápinaté nía, nía nacái néenanái israelitaca. Iná idécanámité Moisés imusúca iicá èeri, yá isèenái icuacatèni ibàacanèeri iyú máisiba quèeri cayábacáinaté naicáca iicacánáwa yái sumái yánaca càiride iyúwa wenáiwica ìbaidèripinaté Dios írìpiná. Egipto yàasu cáli icuèriná ichuullacaté israelitanái nanúanápinaté néenibewa aslanáica, quéwa càmita cáalu Moisés isèenái, ìnaté càmita namàni càide iyúwaté egipcionái icuèriná ichuulláná nía.

²⁴ Moisés nacái yeebáidacaté Dios. Quéchatécáwa Egipto yàasu cáli icuèriná ìidu udáwináacaté Moisés càide iyúwa uiriwa. Quéwa idécanámité béerica Moisés, càmitaté iwàwa náimaca iwali itaquèricani, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli. ²⁵ Néese cayába cachàiníwanái iicácaté yúuwichàanápináwa Dios yàasu wenáiwica yáapícha, níái israelítaca, fícha yái iyáanápinacaté càasuiri iyú achúma èerìlínata náapícha níái Egipto yàasu cáli ìwacanáica, imáníyèicaté ìbayawanáwa casímáiri iyú. ²⁶ Moisés yáalimápinacaté idèniaca macáita cawèníri ìyèericaté Egipto yàasu cáli icuèriná irí, naicácáináté Moisés càiride iyúwa faraón ìri, quéwa Moisés imàacacaté fíchawa macáita, cawènicáiná cachàiníwanái iicácaté yái yúuwichàanápinacatéwa Dios írìpiná càide iyúwa Cristo yúuwichàanápinatéwa áibaalípinaté. Càité Moisés ìnái dacawa yeebáidacáináté Dios yáanápinaté cawèníri nalí chènuniré cawínácaalí yúuwichèyèicáwa Dios írìpiná neebáidacáiná itàacái.

²⁷ Moisés yeebáidacaté Dios, ìnaté yéewa itéca israelitanái Egipto yàasu cáli fícha, macàaluínáta rey ìlúa fícha, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli. Yáté cachàiníca Moisés ìwítáise Dios iwali imànicaténaté càide iyúwa Dios ichuullánani. Moisés imànicaté cachàiníri iyú

macàaluínináta càide iyúwa iicáidaca nacáicaalí mamáalàacata Dios irí, yái Dios càmfírca yéewa waicáca. ²⁸ Moisés yeebáidacaté Dios itàacái, ínáté ichuulaca israelitanái namànica idàbàanéerité Pascua yàasuná culto càide iyúwaté Dios icàlidáana Moisés iríni. Iná israelitanái nanúacaté napirawa oveja yéenibe. Macái caplí imanúbaca iricuíyéi iwàwacutácaté nanúaca abéeri oveja wàlísài. Néese napusúa oveja íiranámi nacapèe inúma iwaliwa ipíchana Dios yàasu ángel inuérica wenáiwica inúaca israelitanái idàbàanéyéica néenibe asianáca.

²⁹ Càita nacái israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté nachàbacawa Mar Rojo yàasu manuúri úni iwaliabàa. Dios yàacùca yèewi yái única nachàbàanápínawa abéemàalé. Yáté nàacawa chuúri cáli ínatabàa. Càité Dios imàacaca napiacawa nàuwidenái fíchawa níai Egipto yàasu cáli néeseyéica. Néese egipcionái nawàwacaté nachàbacawa nacái nàibàacaténaté israelitanái, quéwa Dios imàacaca ibàliacawa yái única, ínáté Egipto yàasu cáli néeseyéi nàiscùmacawa.

³⁰ Néese israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté Dios iyúudàaca nía namànicaténaté ùwicái nàuwidenái ípunitawa, áiba yàcalé mìnanaí, ípidenacataléca Jericó. Nàipínáca Jericó itéesebàa siete èeri, yái yàcalé iwáiná itéesebàa càide iyúwaté Dios ímáanaí nalí, yáté íwáiná yúuwàacawa. ³¹ Ua nacái Rahab, Jericó iyacàlená mìnaluca. Quéchatécéwa uimácaté asianái yáapicha plata iwalínápiná. Quéwa uwènúadacaté uíwítáisewa ubáyawaná fíchawa, yá uebáidacaté Dios itàacái. Ináté pucháiba israelitanái yàanaacalíté Jericó iyacàlená néré naicàanápínaténi ipichawáiseté macái israelitanái imànica ùwicái Jericó ípunita, yáté Rahab ubàaca nía Jericó iyacàlená yàasu úwinái fícha. Uyúudàacáinaté israelitanái, iná càmítaté nanúa úa namawèniadacaalíté Jericó iyacàlená. Yáté càmita uetáwa náapicha níai Jericó iyacàlená mìnánaica càmliyéicaté yeebáida Dios itàacái.

³² Iyaca madécaná càiri tàacáisi nàwali áibanáca yeebáidéyéicaté Dios. Canáca nulí cayába èeri nucálidacaténá naináwaná iwali macáita, níai Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, rey David, Samuel, áibanái profeta nacái. ³³ Israelitanái neebáidacáinaté Dios, ínáté Dios iyúudàaca namànica ùwicái Canaán yàasu cáli mìnanaí ípunita needácaténaté nàasu cáli. Dios iyúudàacaté israelita íwacanánái nacùca wenáiwicanái machacáiníri iyú. Dios imànicaté nalí madécaná cayábèeri càide iyúwaté ímáanaí nalí cáimiétacanèeri iyú. Dios icùacaté nacái áibanái ipíchana león cháwi nacáiri iyáca nía, iná yéewa nabàliacaté cháwinái inúma Dios ícháini iyú. ³⁴ Dios icùacaté áibanái nacái manuúri quichái fícha. Aibanái neebáidacáinaté Dios, iná Dios iwasàacaté nía nàuwidenái fíchawa iwàwéyéicaté inúca nía espada machete nacáiri iyú. Aibanái canáca cayába nachàini, quéwa Dios yàacaté nachàinipíná neebáidacáinaté itàacái, yá namànicaté ùwicái cacháiníri iyú, yá namawèniadaca nàuwidenái yàasu úwináwa. ³⁵ Inanaí nacái neebáidacaté Dios, iná Dios icàucàidacaté nalí néenibe yéetácáisi fícha.

Quéwa áibanái néetácatéwa cabèesi iyú càmicáinaté nawènúada náiwítáisewa Dios fícha nàuwidenái nacapèedáidacaalíté nía. Càmitaté nawènúada náiwítáisewa Dios fícha nawàwacáinaté namichàacawa yéetácáisi fícha áiba èeripíná náyáanápíná cayába Dios yáapicha.

³⁶ Aibanái nàuwichàacatéwa nàuwidenái iicánicaalíté naquíniná, nacapèedáida nacái nía, nadactuaca nía cadena iyú, nàucacaté nía presoyéi ibànaliculé neebáidacáinaté Dios itàacái.

³⁷ Aibanái nacái néetácawa nàuwidenái nanúacáinaté nía íba iyú, nasiéráidacaté nía nacái, nanúacaté nía nacái espada machete nacáiri iyú. Níai yeebáidéyéicaté Dios itàacái nèepunicatéwa macapèeta. Canáca nabàle cayába, nàwalica nabàlewa oveja ímami, cabra ímami nacái. Catúulécanaicaté nía, naméeràacawa. Aibanái yúuwichàidacaté nía. Aibanái imànicaté nalí báawèeri. ³⁸ Ewítaté canácaaníta nawèni èeri mìnanaí iicáca nía, càicáaníta cawènica nía èeri mìnanaí fícha, máincáinaté báawaca èeri mìnanaí íwítáise. Nèepunicatéwa canacatalé wenáiwica manacúali yúucubàa càinàwàiri, dúli yèewibàa nacái, nacutácaté utàwi náyáanápínaté cáli iriculé, íba yéecalicubàa nacái.

³⁹ Macáita nía neebáidacaté Dios, iná mabáyawanacaté Dios iicáca nía. Quéwa càmitaté needá naliwa yái cayábèerica Dios icàlidéericaté nalí iwali cáimiétacanèeri iyú imàcáanápínaté nalíni. ⁴⁰ Yácáiná Dios ínàidacatéwa wàwali, àta wamusúacataléta waicá èeri, imàninápinaté walí cayábèeri cacháiníwanái mamáalàacata náapicha, yéewanápiná Dios yàaca macáita wacáuca càmfíri imáalàawa náapicha, áibaalí èeri imáalàacaalípináwa.

12

Fijemos la mirada en Jesús

¹ Madécanacaté nía, níai wenáiwica iyéyéicaté cháí èeri iricu yeebáidéyéicaté Dios itàacái. Siúcáise de náyaca chènuniré, iyúwa manuúri acalée wawicáulé, iicáidéyéica nalí naicácaténá càinácaalí wáyáana. Wadéca wéemíaca naináwaná, iná wáaliacawa iwàwacutá weebáidaca Dios tàí ímèeri iyú nacái. Péemíacué comparación: Iwàwacutácaalí wenáiwica íplanícawa carrera iwali, yá imàacaca fíchawa macái wawási imiéri, càmita nacái idacúa yàabàliwa, iwàwacáiná íplanícawa cayába cacháiníri iyú. Càita nacái wía yeebáidéyéica

Jesucristo itàacái: Wamàacacué wáichawa macái yái càulenéerica imànica walíni, wamàacacué wáichawa nacái wabáyawanáwa idacuèrica wía. Néese wáibaidacué cachàiníri iyú Dios irípiná; wàideniacué yàuwichàanáwa mamàalàacata matuìbanáiri iyú; weebáidacué Dios nacái tàì ìiméeri iyú yéewanápiná wàanàca chènuniré. ² Manuícué wáináidaca wawáwawa mamàalàacata Jesús ìwali. Jesús yeebáidacáináté Dios tàì ìiméeri iyú náicha canánama, ìná nacái yáalímá iyúudàaca wía weebáidacaténá Dios mamàalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. Jesús yúuwichàacatéwa cruz ìwali, càide iyúwa báawéeyéi yúuwichàanáwa máini báiri iyú, cáiwíri iyú nacái namànicáiná nabáyawanáwa manuiri cachàiníwanái náicha canánama. Quéwa éwitaté nawàwacáaníta nabáiniadaca Jesús nanúacaalíténi, máini nacái cáiwíricani, cáicáaníta Jesús ìicacaté yúuwichàanáwa càiride iyúwa achúméeri wawàsi meedá yáaliacáinátéwa casíimáinápináté iwàwa manuísíwata chènuniré yúuwichàacáisi idénáami. Néese idécanáamité icáucàacawa, yá imichàacatéwa chènuniré yáawinacawa Dios yéewápuwáise icúacaténá macáita Dios yáapicha.

³ Iná píináidacuéwa Jesús ìwali, yái lidenìericaté manuiri yúuwichàacáisi cabáyawanéeyéi imànicáináté irí máini báawéeri, nacuúsáidacaté náichawani cachàiníri iyú. Píináidacuéwa Jesús ìwali cachàinacaténácué píiwitáise ìwali, ipíchaná chamàleca píibaidaca Dios irípiná, machawàacacáichacué nacái pía picalúniwa, Jesús yúuwichàacáinátéwa cachàiníwanáicué píicha. ⁴ Càmitàacáwa píuwichàacuéwa manuísíwata àta péetacatalétawa iyúwaté Jesús yéetáanáwa. Iná picácué ìnu pía, néese pímanícué ùwicái manuísíwata cachàiníwanái píbáyawaná ipunitawa pímanícaíchacué píbáyawanáwa. Píideniacué nacái píuwichàanáwa matuìbanáiri iyú càinácaalí báawéeri áibanái imàniricuéca píri ìwalíse yái peebáidáanaca Jesús itàacái. ⁵ Picácué píimáicha càinácaalíté Dios yáalaanacué pía, Dios yéenibecáinacué pía. Càì ìimaca Dios itàacái profeta itànèericaté:

“Péemia nulí nuiri, picá caná iwèni píicáca Wacuèriná Dios imàacáaná píuwichàacawa yéewáidacaténá pímaníca cayábéeri; picá nacái máini achúmaca píwáwa yúuwichàidacaalí pía cachàiníri iyú píbáyawaná ìwalísewa.

⁶ Yáacáiná Wacuèriná Dios yéewáidaca wía yúuwichàacáisi iyú wía cáininéeyéica Dios ìicáca; yúuwichàida nacái wía macáita wamànicaalí wabáyawanáwa, wía Dios yeedéeyéica yéenibepináwa”.

Ìimaca yái Dios itàacáica. ⁷ Píideniacué píuwichàanáwa Dios yúuwichàidacaalícué pía. Càicué imànica píri yéenibecáinacué pía. Macáita wenáiwica quéenibéeyéi néewáidaca néenibewa, nacapèedaca nía nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Càita nacái Dios imàacacué píuwichàacawa yéewáidacaténácué píideniaca mamàalàacatani, yúuwichàidacuéca pía nacái pímanícaalícué píbáyawanáwa. ⁸ Càmicaalícué Dios yúuwichàida pía càide iyúwa yúuwichàidáaná yéenibewa canánama, néese càmitacué Dios yéenibesiwa pía, néese canéeyéica yáaniricuéca pía meedá. ⁹ Càita nacái bàaluité sùmanácaalíté wía, yáté wasèenáí cháí èeri írìcu néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái wamànicaalíté wabáyawanáwa, yáté wàca náimiétacaná. Iná Wáaniri Dios chènuníseeri yéewáidacaalí wía yúuwichàacáisi iyú, yá iwàwacutá weebáca cachàiníwanái, yúuwichàidacaalí wía nacái wabáyawaná ìwalísewa cháí èeri írìcu, wadèñlanápiná yáapicha wacáucawa càmiiri imáalàawa. ¹⁰ Bàaluité wasèenáí cháí èeri írìcuíyéica néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái achúma èerita càide iyúwaté nawáwáaná. Quéwa Dios yéewáidaca wía yúuwichàacáisi iyú, yúuwichàidaca wía nacái wamànicaalí wabáyawanáwa. Dios yúuwichàidaca wía imànicaténá walí cayábéeri, iyúudacaténá wía nacái, yéewanápiná wáyaca mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios iyáaná. ¹¹ Dios yéewáidacaalí wía yúuwichàacáisi iyú, yúuwichàidacaalí wía nacái wabáyawaná ìwalísewa, yá achúmaca wawáwa yátaca èericani cáiwicáiná walíni. Quéwa idécanáami yúuwichàacáisi íchabacawa, yá wéewáidacaalíwa cayába, yásí wáyaca machacàniri iyú, matuìbanáiri iyú nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, cayábaca nacái wáapicha Dios.

El peligro de rechazar la voz de Dios

¹² Iná píimichàidacué píiwitáisewa wálisàì iyú píibaidacaténácué Dios irípiná cachàiníri iyú. Píchàiniadacué píwáwawa Dios ìwali píideniacaténácué píuwichàanáwa. ¹³ Piyacué machacàniri iyú càide iyúwa báisíri tàacáisi ìimáaná yéewanápinácué píapichéeyéi càmiyeyéi máini cachànica íiwitáise Jesús ìwali càmita nacaláawa Dios ìicha, ipíchaná nacái naméeràacawa ìicha nabáyawaná ìwalísewa.

¹⁴ Picutácué píalimáanáta piyacaténácué macái wenáiwicanái yáapicha matuìbanáiri iyú. Càita nacái píalimáidacué piyaca mabáyawanéeri iyú, yáacáiná cawinácaalí càmirica ìya mabáyawanéeri iyú, càmita yáalímá iyaca Wáiwacalí yáapicha. ¹⁵ Píicácué píichawa cayába ipíchaná abéeri péenacué iwènúadaca íiwitáisewa Dios ìicha, yái imàníríca walí cayábéeri mawèñiri iyú. Cawinácaalí iwènúadéerica íiwitáisewa Jesucristo ìicha, càicanide iyúwa bànacalé idènièrica iyacaná ipisíriwa, iculálecáináni, ìnuérica wenáiwica. Càita nacái cawinácaalí iwènúadéerica íiwitáisewa Jesucristo ìicha, càmita iwasaápiná yáawawa Dios yáasu

yùuwichàacáisi fícha, néese báawaca meedá imànica áibanái fiwítáise Jesucristo fícha. ¹⁶ Piicácué píchawa ipíchaná abéeri péenacué iimáca áiba yáapícha cãmírica unírísiwa, càita nacái cãmífichúaca ínusíwa. Cayábacué nacái ipíchanácué caná iwèni piicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericúeca imànica píri. Picácué pínnáidawa iyúwaté Esaú ínnáidáanátéwa, yái Jacob íbèerica bàaluité. Caná iwèni Esaú iicáté yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica íri, yái Isaac írira idbáanerica. Iná abé yáawíráté, máinicáináté máapica yái Esaúca, íná iwéndacaté fíchawani yái cayábéerica Dios imànírípinácaté íri. Iwéndacani iméeréeri íríwani, yàacási iwaliná. ¹⁷ Píaliácuéwa, Esaú yèepúacaalíté iwàwaca yáaniri icàlidaca cayábéeri tàacáisi Esaú ípidená íwali Dios inumalicúise yéewacaténáté Dios imànica cayábéeri Esaú íri idécanáamité Isaac yéetácawa, cãmítaté Isaac yeebá Esaú íri éwítaté Esaú ícháanícáaníta manuísíwata Dios imànínápináté íri cayábéeri. Càité Dios yùuwichàidaca Esaú canácáiná iwèni Esaú iicáté Dios imànínápináté íri cayábéeri.

¹⁸ Dios idéca imànícúeca píri cayábéeri cachàiniwanái náicha níai israelitanái yáawirínimica. Bàaluité Dios ichùullaca nabàlúanápináwa manuírí dúli ípunita, ípidenéerica Sinaí, néemiácaténá Dios icàlidaca nalí itàacáíwa. Níai israelita naicáidacaté dúli íri ipucúericawa manuírí quichái iyú, íbàlìerica nacáíwa catéeri iyú; cachàiníri cáuli nacái ipúaca manuírí dúli íwali. ¹⁹ Néese israelitanái néemiácaté trompeta isàna máiníri cachàini; néemiá nacái Dios itàacái idécunítacá itàanica nalí. Níai yéemiéyícaté Dios itàacái, nasutáca Dios fícha wawási manuísíwata ipíchanáté itàanica nalí àniwa, máinicáináté cáaluca néemiáca itàacái. ²⁰ Càité nasutáca Dios fícha cãmícáináté náalimá nàideniaca yái tàacáisi Dios ichùullèricaté iyú níai. Càí ímaquéi tàacáisica: “Cawinácaalí wenàiwica, píraí nacái yèericawa mawiénita manuírí dúli íri, iwàwacutácué pínnúacani íba iyú, cãmicaalí nacái ùlibàna iyú”, ímacaté yái Diosca. ²¹ Máinicáiná caiyéininéerica yái nauquéericaté néeni, ínaté profeta Moisés ímaca: “Nutatácawa nucalùniwa”, ímaca yái Moisésca.

²² Quéwa píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái pidécúeca pianàaca mawiéniré cáuri Dios iyacàle íri, áibaalí ípidenácatalé Sión yáasu manuírí dúli, yái Dios iyacàle ípidenéerica wàlísái Jerusalén chènuníséeri, alé madécaná mil namanùbaca àngelnái iwacáidáyacatalécawa nàacaténá Dios íri cayábéeri. ²³ Dios yéenibe nacái nadéca nàwacáidáyacacawa néenibàa idènièyéica ípidenáwa cuyáluta chènuníséeri írícu. Pidécúeca pianàaca mawiéniré Dios íri yái icuèrica macáita machacàníri iyú, yái yùuwichàidèeripináca báawéeyéi wenàiwica. Pidécúeca pianàaca mawiéniré nalí níara wenàiwica cayábanaméeyéica íwiwítáise iyéeyéica siúcáisede Dios yáapícha mabáyawanéeri iyú. ²⁴ Pidécúeca pianàaca mawiéniré Jesús íri nacái, yái imàníríca walípiná wàlísái wawási Dios yáapícha, Dios icúanápiná wía iyúwa yéenibewa. Jesús yéetátéwa wáichawaliná, íná yéewa íraná idéca yàapidáacuéca píwiwítáise píbáyawaná fíchawa. Yái Jesús íranáca yáasáidaca walí Dios iwàwa imànica walí cayábéeri mawéníri iyú, iwasàcaténá wía yáasu yùuwichàacáisi fíchawa. Jesús íraná cãmíta imàni càide iyúwa Abel íranámi. Bàaluité Abel íbèeri ípidenéeri Caín inúacaté Abel. Caín iicácaalíté iméeréeri íranámiwa cáli ínatabàa, yái cáaluca Caín, ínnáidacawa cawàwanáta áiba inúaca ípináni, Abel ìwalíse. Caín yáaliacaté nacáíwa Dios yùuwichàidáanápináténi. Quéwa Jesús íraná yáasáidaca walí Dios iwàwa imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná fícha.

²⁵ Iná piicácué píchawa cayába ipíchanácué píwènúadaca píwiwítáisewa Jesucristo fícha, yái icàlidéerica walí Dios itàacái. Cãmícáináté israelitanái neebáida Dios itàacái iyúwa ípunita Moisés icàlidáanáté nalíni cháí èeri írícu, ínaté cãmíta náalimá naplacawa Dios yáasu yùuwichàacáisi fícha. Iná wáallacawa máinípiná cachàiniwanái wàuwichàanápináwa wawènúadacaalí wáiwítáisewa Jesús fícha, yái chènuníséerica icàlidéerica walí Dios itàacái siúcáisede. ²⁶ Bàaluité náyacaté manuírí dúli itéesebàa, ípidenéeri Sinaí, yáté Dios itàacái icusátacaté cáli cachàiníri iyú. Quéwa Dios idéca ímaca walí: “Abé yáawíríata àniwa nucusúapíná cáli, macái capiraléeri cáli chènuníséeri nacái, numáaláidacaténá macáita”, ímaca yái Diosca. ²⁷ Yái tàacáisi ímíerica “abé yáawíríata àniwa” ímáanáca Dios imáaláidapíná idábacaléwa macáita cháí èeri írícu, chènuníse nacái, yéewanápiná yáawamita wawási cãmíríca imáaláawa iyamáapínáwa. ²⁸ Cãmírípináta imáaláawa yái wawási Dios imànírícaté wáapícha imàacáanápiná wacúaca macáita. Iná wàacué Dios íri cayábéeri, wàacué nacái Dios icàaluíná báisíiri iyú càide iyúwa iwàwáaná wàaca iyéininá. ²⁹ Yácáiná Wáaniri Dios càicanide iyúwa caiyéininéeri quichái imáaláidéerica macáita, yùuwichàidapínáiná manuísíwata macái báawéeyéi wenàiwica càide iyúwa manuírí quichái yeeamácaalí macái báawéeri.

13

Como agradecer a Dios

¹ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, píacué piyamáida cáinináca piicáyacacawa mamáalàacata càide iyúwa abémisana. ² Píacué píimáicha pitáidaca wenàiwicanái cayábéeri iyú, peedácaténácué píataléwa níai, cawinácaalí áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái

yèepuníyécawa déécúise icapèe íchawa. Abénaméeyéi Dios yàasu wenàiwica nadéca càì namànica cayábèeri, yá needácaté nàataléwa àngelnáì Dios ibànüeyéica càiyéide iyúwa wenàiwica íicácanáwa. Ináté Dios imànica nalí cayábèeri.

³ Catúulécánacué piicáca presoíyèi, piyúudàacué nía, ipíchaná nàuwichàacawa máini. Piwàwalicué nía càide iyúwa piyaca nacáicaalí náapicha néeni, nàycáiná presoíyèi ibànalicu neebáidacáiná Jesucristo itàacái. Piyúudàacué wenàiwica yúuwichèeyécawa íwalíse yáì neebáidáanáca Jesucristo itàacái. Piicácué piwènúawa náicha, áibaalícáiná cawàwanáta iwàwacutácué càì piùwìchàacawa nacái.

⁴ Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquèeri iyú macáita cawinácaalí idènièyécawa iníriwa, ínu nacáíwa. Picácué piimá áiba yáapicha càmlíchúaca plínusiwa, càmlíríca nacái pinírísiwa. Yácáiná Dios yúuwichàidapíná macáita imàníyécawa yáalaniwa, cawinácaalí nacái íiméeyécawa áiba wenàiwica yáapicha càmlíchúaca ínusiwa, càmlíríca nacái unírísiwa.

⁵ Picácué cáinána piicáca plata. Casíimáicué piicáca yáì pidènièricuécawa siuca. Picácué achúma pímbáidáanáca piwàwawa cáinácaalícué iyú yéewanápiná peedéca wawási pímaapuèrica. Yácáiná Dios idéca íimaca: “Càmíripínáta numáaca pía, càmita nacái núuca nuúchawa píawa”, íimaca walí yáì Diosca. ⁶ Iná yéewa wáalímá wáimaca macáaluínáta:

“Nuíwacalí iyúudáapíná núawa; íná càmita cáalupíná núa. Càmita cáalupíná nuicá cáinácaalí báawèeri áibanáì imànírípináca nulí”, càì wáimaca.

⁷ Piwàwalicué níara picuèrinánáimi ancianonáì icàlidéeyéicatécué píri Dios itàacái. Piwàwalicué cáinácaalíté nàyáaná machacànírí iyú, àta néétacatalétawa. Piwàwalicué neebáidáanáte Jesucristo táì ímèeri iyú éwitaté áibanáì inúacáanáta nía. Néese piyacué nacái càide iyúwaté nàyáaná, neebáidáanáte nacái Jesucristo itàacái.

⁸ Jesucristo canácatáita iwènúada íiwitáisewa áiba íiwitáisesi íwali. Càide iyúwaté íiwitáise íyáaná bàaluté, càita nacái iyaca siúcásede, càiripínáta nacáíwa èeri càmlíri ímáaláawa. ⁹ Iná picácué píbatáa áibanáì ímèeráidacué pía méetàuculé pía yáì tàacáisi peebáidéericuécawa. Aibanáì nawàwacué peebáidaca madécaná tàacáisi yàacási íwalíríca icàlidéerica walí càirínácaalí yàacási wáalímá wayáaca. Macáita yáì canéerica iwèni tàacáisi yàacási íwalíríca canácatáita idé iyúudáaca wenàiwica náalífacaténáwa Dios íwali. Néese macái wenàiwica yeebáidéeyéica càiri tàacáisi, càmita cachàini náiwitáise Wáiwacalí íwali. Cayába cachàini walíni wamàacacaalí Dios imànica walí cayábèeri mawènírí iyú ichàiniadánápiná wawàwa.

¹⁰ Bàaluté sacerdotenáì inúcaalíté píráì iyúwa sacrificio macái israelitanáì íbáyawaná íwalíse, yáté càmita Dios íbatáa nayáaca yáì íinásica. Càita nacái siuca, macáita inuèyécawa píráì Dios íri mamáaláacata nawàwacáiná cayábaca Dios íicáca náiwitáise, canáca yéewaná náalíacawa Dios íwali. Yácáiná Dios idéca imàacaca walí áiba sacrificio íiwitáaná, cayábèeri macái píráì íicha. Yáì Jesucristo, yéetácatéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio cruz íwali wabáyawaná íwalíse yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha. ¹¹ Bàaluté sacerdoté íiwacalíná ítecaté píráì íranámi Dios yàasu manuírí caplíma imàdáná iriculé, yáì israelitanáì ísutácatáipínáca Dios íicha. Ítéca íráì imàdáná iriculé, mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios ichàini iyacatalécaté. Idàchadacaté íráì yàalusi nacáiri íwali, imànicaténáté ofrenda nacáiri Dios íri, ísutácaténáté Dios íicha wawási imàacáanápináté iwàwawa israelitanáì íbáyawaná íicha. Quéwa neemáacaté píráì íinámi méetàucuta nàycále íchawa. ¹² Càité nacái Jesús yúuwichàacawa, yéetácatéwa méetàucuta yàcalé íicha. Yéetácatéwa wáichawalíná, wía yàasu wenàiwicawa, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, Dios yeedácaténá wía yàasunáipínáwa ílibaidéeyéipínáca abéerita Dios íripíná. Càita Jesús yáapidáidaca wáiwitáise wabáyawaná íchawa íraná iyúwa, yéetácaténátéwa wáichawalíná. ¹³ Càide iyúwa Jesús yàanáatéwa méetàucuta yàcalé íicha yúuwichàacaténátéwa, càita nacái iwàwacutácué wáyaca méetàuculé èeri minanáì íiwitáise íicha. Càide iyúwaté Jesús yúuwichàanáwa wáichawalíná, càita nacái iwàwacutá wèepunícawa yáapicha, wáuwicháaca nacáíwa íripíná weebáidacáiná itàacái. ¹⁴ Cháì èeri írícu canácata wáyacále íyéerica càiripínáta. Néese wèepunícawa wàacawa nérépíná yáì yàcalé yàanèeripínáca chènuníise áibaalípiná, yáì Dios iyacáleca, wálisàì Jerusalén.

¹⁵ Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, íná wàacué Dios íri cayábèeri càiripínáta Jesucristo íwali. Yáì wàanáca cayábèeri Dios íri, yácata wàasu sacrificio wamàaquèerica Dios íri ofrenda iyú càide iyúwa iwàwacutáaná wamàacaca íríní wàacaténá ícaaluíná. Íná wacálidacué áibanáì íri Dios íináwaná íwali cayábèeri íiwitáise! ¹⁶ Picácué píiméyáawa pímaníca cayábèeri áibanáì íri. Piyúudàacué áibanáì yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái píasu iyúwa casíimáicáiná Dios íicáca wamáníná íri càiri sacrificio, wàacaténá ícaaluíná.

¹⁷ Peebáidacué nataácái níara picuèrinánáicuéca ancianonáica. Pímanícué nacái càide iyúwa náimáaná nacúacáinácué pía. Nawàwa nacúacuécawa pía cayába náalíacáináwa iwàwacutá nacáidaca naináwanáwa Dios íri cáinácaalíté iyú nacúanacuécawa pía. Peebáidacaalícué nataácái, yá casíimáica náibaidaca Dios íri. Quéwa, càmicaalícué peebáida nataácái, yá achúmaca nawàwa náibaidacalé íwalísewa, yá nacái Dios yúuwichàidapínácué píawa.

¹⁸ Pisutácué Dios ícha walípiná. Wáaliacawa wadéca wáalimáidaca wamànica cayábéeri càiripináta, íná càmita báí wía íwalíse yái wamàníríca. ¹⁹ Nusutácué pícha wawási manuísíwata pisutáanápínacué Dios ícha nulípiná imàacáanápíná nuèpùacawa píatalécué caquialéta.

Bendición y saludos finales

²⁰ Nusutácué Dios ícha pirípiná, yái imàaquéerica matuíbanáica wáiwitáise, yá nacái imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi ícha, yái Wacuèriná cachàiníríca icuèrica wía cayába càide iyúwa pastor icùacaalí ípirawa ovejanái. Dios icáucàidacaté Jesús, imàacaca nacái Wacuèrinápínacani Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná, íná yéewa Wáiwacali Jesús íraná cawènica imànica yái wálisài wawàsica Dios imàníríca wáapícha icùanápíná wía càiripináta. ²¹ Yá nusutácué Dios ícha pirípinácué ichàiniadàanápínacué pía píalimácaténacué pimànica macái íiwitáaná cayábéerica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nusutáca Dios ícha nacái imàacáanápíná macáita wáyaca càide iyúwa iwàwáaná Jesucristo íiwitáise cachàinírí iyú. ¡Wàacué cayábéeri Cristo irí, yái iyéerica cáimíétacanéeri iyú, icànéeri nacái mèlumèlúri iyú, icuèripiná nacái macáita càiripináta! Báisíta, amén.

²² Píacué nuénánáica, nusutácué pícha píináidàanápínacuéwa cáaliacáiri iyú íwali yái nùalàanacuéca pía cháí achúméerína cuyáluta írícu, nutànàacáináni nuchàiniadacaténacué píwàwa mamáalàacata. ²³ Nuwàwaca nucàlidacuéca nacái pirí wéenasàiri Timoteo iináwaná nadéca namàacaca yèepunícawa presoíyéi ibànaná ícha. Yàanàacaalí caquialéta nùatalé, yásí nutéca núapichawani, nupáchiacaténacué píawa.

²⁴ Nuwàwalicué macáita picuèrinánái ancianonái, macáita nacái níara Dios yàasu wenàiwica canánama. Níái Italia yàasu cáli néeséeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalicué pía.

²⁵ Nusutácué Dios ícha pirípinácué macáita imànínápínacué pirí cayábéeri manuísíwata mawènírí iyú.

SANTIAGO

Saludo

¹ Núa, Santiago, yái Dios yàasu wenàiwica íbaidéerica írípíná, Wáiwacali Jesucristo yàasu wenàiwicaca nacái núa. Nuwàwalicué pía, piacué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi nàawíría icàlàlièyéicawa macái cáli ínata.

La sabiduría que viene de Dios

² Piacué nuénánáica, iwàwacutácué casíimáica piicáca yái piùwichàanácawa macái yùuwichàacáisi íwiwítáaná iyú. ³ Píaliácáinácuéwa piùwichàacaalíwa Dios írípíná peeбайдacáiná Dios, yásí péewáidacuéwa píidenlatacáténá yùuwichàacáisi matuìbanáiri iyú, cachàimíiri píiwitáise yáapichacuéwa. ⁴ Quéwa píalimáidacué píidenlaca piùwichàanáwa mamáalàacata matuìbanáiri iyú cachàiníwanái cachàinacáténácué píiwitáise Dios ìwali. Yásí píalimácué píimànica macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Aibacaalí péenácué càmíiri yáalíawa cayába càinácaalí iwàwacutáaná imànica iyacáténá machacàníiri iyú, yá iwàwacutá isutáca yáawawa Dios ícha imàacáanápíná cáaliácáicani, yásí Dios imàaca cáaliácáicani. Càmicáiná Dios imáisanla wáicha wáaliácáica, néese imàacacué walí manuísíwata, càmita nacái icuísa íchawa wía wasutácaalí ícha imàacáanápíná caaliácáica wía. ⁶ Quéwa iwàwacutá manuía wáináidaca wawáwawa Dios ìwali wasutácaalí ícha imàacáanápíná cáaliácáica wía. Cawínácaalí wenàiwica càmíirica manuí ínáidaca iwàwawa Dios ìwali, càmita yáalimá yeebáida Dios tàì ímèeri iyú, néese imèeràacawa méetàuculé Dios ícha. Càicanide iyúwa màladàca manuíri ùni ìwali, cáuli itèeri abéemàalé, néese yèepùacawa abéemàa iwèré àniwa. ⁷ Yái ínàidéericawa càì, càmita Wáiwacali imàacapíná cáaliácáicani. ⁸ Càmita Dios imèerípíná iri cayábèeri yácáiná yái wenàiwica éeruirica íwiwítáise ínàidacawa abèeri wawàsi ìwali siùcatái, néese táwìchanámi ínàidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, yá càmita yáalimá iyaca machacàníiri iyú macái èeri imanùbaca.

⁹ Catùulécanácaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá casíimáica iwàwa Dioscáiná íicàcani càiride iyúwa cáimiétacanèeri. ¹⁰ Càasucaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá nacái casíimáica iwàwa càmicáiná cayába Dios íicàcani yàasu cawèníiri ìwalíse. Níacáiná macái càasuýéi wenàiwicaca nadènlaca maléená èeri nàyacáténá cháì èeri írìcu, càide iyúwa macái wenàiwica. Càica níade iyúwa íwináisi íbalùacaalíwa masicái yèewi manacùlibàa, càmíirica iya càiripínáta. Càita nacái càmita càasuýéi idècunlawa cháì èeri írìcu càiripínáta. ¹¹ Eeri imusúacaalíwa, yá ùleca máiní. Yá chuica yái masicáica, néese íwiná nacái icaláacawa. Yá imáalàacawa cayábèeri íicàcanáwa. Càita nacái càasuíri yéetápináwa, idècunitàacá imànica iyaca yàasu wawásiwa yeedácaténá írìwa plata mamáalàacata.

Pruebas y tentaciones

¹² Aibaalí wawàwacalí wamànica wabáyawanáwa, quéwa càmicaalí càì wamàni, yásí casíimáica wawàwa manuísíwata. Wadècanámi wáasáidaca càmita wawènúada wáiwitáisewa Dios ícha, yásí Dios yáaca walí wacáuca càmíiri imáalàawa càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimiétacanèeri iyúni yàanápíná nacáuca càmíiri imáalàawa macáita càininéeyéica íicáca Dios. ¹³ Piwàwacaalícué píimànica píbáyawanáwa, picácué píináidawa Dios yáalimáidáaná pía píimàinápínácué píbáyawanáwa. Canácatáita Dios iwàwa imànica íbáyawanáwa, càita nacái canácatáita yáalimáida wenáiwica namànínápíná nabáyawanáwa. ¹⁴ Néese píiwitáise báawèeri, yácata imáidéerica pía, yáalimáida nacái pía, néese idacúaca pía àta máinícataléta piwàwaca píimànica píbáyawanáwa. ¹⁵ Néese máinícáiná piwàwaca píimànica píbáyawanáwa, ínápimànica píbáyawanáwa. Pimànicaalí piacawa píbáyawanáwa mamáalàacata àta péetácatalétawa, yásí piwàlúacawa írìculé yái yéetácaisi càmíirica imáalàawa méetàuculé Dios ícha càiripínáta.

¹⁶ Piacué nuénánái càininéeyéica nuicáca. Picácué píima Dios idécasa itàanica píri piwàwalicúse piwàwacáténásacué píimànica píbáyawanáwa. ¹⁷ Macáita yái cayábèerica wadènièrica, Dios yái iyéerica chènuniré, idéca imàacaca walíni, yái Wáaniri Dios idábèericaté camalási chènuníséeyéi, níái èeri, quèeri, dùlupùta nacái. Quéwa yái Wáaniri Dios càmíirita càide iyúwa èeri íyáaná, yái èeri iwènuéricawa yáacawa, càmíiri nacái icàna cayába càiripínáta. Néese Wáaniri Dios canácatáita iwènúada íwiwítáisewa áiba íwiwítáisesi ìwali. ¹⁸ Dios idéca yáaca wacáuca càmíiri imáalàawa weebáidacaalíté báisíiri tàacáisi. Càitè Dios imànica càide iyúwaté iwàwáaná, yéewanápíná Dios yéenibeca wía, cayábéeyéi áiba wawàsi ícha macáita Dios idábèericaté cháì èeri írìcu.

La verdadera religión

¹⁹ Iná piwàwalicúe cayábani, piacué nuénánái càininéeyéica nuicáca: Macáitacué pía iwàwacutácué péemíaca cáaliácáiri iyúni áibanái itàanicaalícué piapícha, yéewáidacaalí nacáicúe

pía. Néese piínáidacuéwa cayába ipíchawáise pitàanica. Picácué nacái calúa pía ráunamáita.²⁰ Cawinácaalí caluérica íiwitáise, càmita yáalimá imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²¹ Iná pimàacacué píchawa casaquèeri píiwitáisecawa, yá nacái pibáyawaná manuírícawa. Néese peebáidacué yái tàacáisi báisíríca píiwitáise cayábèeri iyúwa, yái tàacáisi néewáidéericuécá iyú pía; peebáidacaalícué yái tàacáisica, yásí Jesucristo iwasaàacué píawa Dios yàasu yúuwichàacáisi lícha.

²² Báisíta iwàwacutácué péemiaca yái tàacáisica, quéwa péemiacaalícáita meedáni, néese càmicaalícué pimàni càide iyúwa ímáaná, yá pichíwáidacáitacué píawawa meedá. Piyúunáidacuécá cayábaca Dios íicáca píiwitáise, quéwa báawaca íicácué píiwitáise. ²³ Aibacaalí yéemiácáita Dios itàacái, néese càmita imàni càide iyúwa ímáaná, càicanide iyúwa wenàiwica íicácaalí inàniwa chapúalículé. ²⁴ Yá íicáca yáawawa chapúalículé. Néese iwènùacanáicátawa chapúa lícha, yá íimáichaca caqualéta càinácaalí íicacánáwa, iná càmita ichùniá yáawawa. ²⁵ Weebáidacaalí Dios itàacái cayábèeri, yásí Dios ichuídaca wáicha wabáyawaná yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùllaná wía, Dios itàacáicáiná imáisaníca wamànica wabáyawanáwa, quéwa yàalàaca wía wamànicaténá cayábèeri. Iná yéewa càmicaalí waimáicha Dios itàacái, wamànicaalí nacái càide iyúwa ímáaná, yá casíimáica Dios imànica wawàwa ìwali yái wamàníríca.

²⁶ Picàlidacaalícué piínáwanáwa peebáidáanása Dios itàacái, quéwa càmítacué píalimá picúaca pinùmawa ipíchaná pitàanica báawèeri iyú, yá pichíwáidacáitacué píawawa, canáca iwèni nacái yái picàlidáanáca peebáidáanásaqué Dios itàacái. Piyúunáidacuécá cayábaca Dios íicáca píiwitáise, quéwa báawaca meedá íicácué píiwitáise. ²⁷ Píiwàwacaalícué píasáidaca Wáaniri Dios íri peebáidáaná itàacái báisírí iyú, yá pimànicuécá cà: Piyúdàacué sùmanái canéeyéica isèená, nía nacái inaná ìnìrimi yéteyéyémicawa lícha ipíchaná nàuwichàacawa. Picácué nacái pimàni pibáyawanáwa càide iyúwa áibanái èeri mìnánái imàníná.

2

Advertencia contra la discriminación

¹ Píacué nuénánáca, yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacái, yái cachàiníríca íiwitáise, icànérica mèlumèlúri iyú, yá nacái icuèrica macáita cáimíetacanèeri iyú Dios yáapícha. Picácué píicá abèeri wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábèeri áibanái lícha, néese cáininácué píicáca macái wenàiwica abédanamata. ² Píwacáidáyacatáicawa píacaténácué Dios icàaluíná, néese áiba cásuúri iwàlùacaalíwa pèewiré idènièrica anillo oro yáawamíyèita, ibàlewa cawèníri nacái. Yáta nacái áiba catúlécaneeri iwàlùacaalíwa, idènièrica ibàlewa èewisáimi, báawèeri meedá. ³ Néese, càmítacué pimàni cayábèeri, pitàidacaalícué cayábani yái idènièrica ibàlewa cayábèeri, yá nacái píimacuécá íri: “Píawinawa cháí cayábèeri yàalubáisi íinata”, quéwa píimacuécá catúlécaneeri íri: “Pibàlùawa alé, càmicaalí nacái píwàwa pibàlùacawa alé, yá píawinawa alé cáli íinata”, càicuécá píicáca píimaca. ⁴ Pimànicaalícué càiri báawèeri, yá pucháibacuécá píiwitáise píyaca, càmítacué cáininá píicáyacacawa abédanamata. Yá nacái píináidacuécawa báawèeri iyú meedá, píicáicáinácué cásuúri càiride iyúwa cayábèeri catúlécaneeri lícha.

⁵ Péemiacué cayábani, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca: Dios idéca yeedáca yàasunápináwa níara íyèeyéica catúlécaneeri iyú cháí èeri írícu neebáidacaténá itàacái tàì íimèeri iyú, yéewanápiná iwasaàca nía yàasu yúuwichàacáisi lícha càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimíetacanèeri iyúni imànínápiná nalí cayábèeri, macáita cáininéeyéica íicácani. ⁶ Iná, ¿cánácué máini báawaca píicáca catúlécaneeyéi wenàiwica cáiyéide iyúwa canéeyéi íimá? ¿Cánácué píbáiniada nía? ¿Càmítacué píalíawa cásuuyéi nàuwichàidacuécá pía, namànicuécá nacái píri báawèeri needácaténácué píícha píasu ipíchanácué nacái píidèniaca yái píimápuèrica? Yá natécuécá pía yàcalé icuèrináni yàatalé nacháawàacaténácué piínáwaná ìwali càmicaalícué píalimá pípáyaidaca pííchawa píawèniacálecawa. ⁷ Níara cásuuyéica naicáanica Jesucristo íquíniná, nataánica nacái báawèeri iyú ìwali, yái cayábèerica íiwitáise, cáimíetacanèeri nacái, yeedéericuécá pía yàasu wenàiwicanáipináwa.

⁸ Pimànipinácué cayábèeri pimànicaalícué machacàniri iyú càide iyúwa Dios ichùllanácué pía, yái ichùllacanási cachàiníríca náicha canánama íimèerica: “Cáininá píicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná píicáca píawawa”, càita iwàwacutácué pimànica áibanái íri cayábèeri. ⁹ Quéwa càmicaalícué cáininá píicáca macái wenàiwica abédanamata, yá pimànicuécá píacawa pibáyawanáwa, cabáyawanácuécá pía nacái càmicáinácué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùllaná wía. ¹⁰ Cabáyawanácuécá pía, éwitacué pimànicaaníta batéwa macáita iyúwa Dios ichùllaná, càicáaníta cabáyawanácuécá pía pimànicaalícué abèeri wawási càimírícué Dios iwàwa pimànica. Yá cabáyawanácuécá pía iyúwa wenàiwica imàníyèica macái báawèeri íiwitáaná. ¹¹ Cabáyawanácuécá pía éwitacué pimànicaaníta abèeri wawási báawèeri, yacáná abèericata yái Diosca ichùllèricatè wía càimínápiná wamàni wabáyawanáwa macái

íwítáanáta. Dios ímaca: “Picá piimá áiba wenáiwica yáapicha càmíchúaca pínusíwa, càmíríca nacái pinírísíwa”, ímaca yái Diosca. Càita nacái Dios ímaca: “Picá pinúa wenáiwica”, ímaca. Iná éwita càmícáanítacué piimá áiba yáapicha càmíchúaca pínusíwa, càmíríca nacái pinírísíwa, càicáaníta cabáyawanácuéca pía pinúacaalícué wenáiwica. Càmitacué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía. ¹² Weebáidacaalí Dios itàacái, yásí iwasàaca wía yáasu yúuwichàacáisi íchawa. Dios icálidapíná waináwaná iwali, asásí wamànicaalíté càide iyúwa itàacái ímáaná. Iná iwàwacutácué pitáaníca cáalíacáiri iyú, pìyacué nacái machacàníri iyú Dios íicápiná. ¹³ Níacáiná cawínacaalí càmíyéica íicá áibanái ipualé, càmítapíná Dios íicá napualé áibaalípiná yúuwichàidacaalí níawa, quéwa cawínacaalí íiquéyéica áibanái ipualé, yásí Dios íicápiná napualé. Yá Dios iwàwáapínaca níawa yáasu yúuwichàacáisi íchawa.

Hechos y no palabras

¹⁴ Píacué nuénánáca, caná iwèni Dios íicáca yái picàlidáanáca peebáidáanasacué Dios càmicaalícué pimàni cayábéeri píasáidacáténacué peebáidaca Dios báisíri iyú. Dios càmíta iwàwáapínacué píawa yáasu yúuwichàacáisi íchawa píšana iyúwa meedá yái càí píimacuéca. ¹⁵ Iyacaalícué pèewi asialí càmicaalí nacái inaná, yeebáidéeyéi Dios itàacái, canácaalí nabàlepiná, canácaalí nacái nayáapíná namáapuèrica yáta èerica, yá iwàwacutácué piyúudáaca nía. ¹⁶ Néese abéeri péenacué ímacaalí nalí: “Píacuéwa cayába píwalícué píbàlewa, píacué piyáaca nacái piyáacaléwa cadénama”, ímacaalí nalí quéwa càmíta yáa nalí yái namáapuèrica, yá canéerica iwèni meedá itàacái, càmícáiná itàacái iyúudáa nía. ¹⁷ Càita nacáicué pía: Báisicaalícué peebáidaca Dios, yá pimànipínacué áibanái íri cayábéeri. Càmicaalícué pimàni áibanái íri cayábéeri, yá píasáidacuéca càmítacué peebáida Dios báisíri iyú.

¹⁸ Quéwa cawáwanátacué piwáwaca pímaca nulí: “Abénaméeyéi yeebáidaca Dios báisíri iyú, éwita càmícáaníta namàni áibanái íri cayábéeri. Áibanái càmíta neebáida Dios quéwa namànica áibanái íri cayábéeri”, càicué piwáwaca pímaca nulí cawáwanáta. Quéwa pídecuéca piwènúacawa. Càmitacué píináidawa machacàníri iyú. Càmicaalícué pimàni áibanái íri cayábéeri, yá pídecuéca píasáidaca càmíta peebáida Dios báisíri iyú. Cawínacaalí yeebáidéerica Dios báisíri iyú, yácata imàníríca áibanái íri cayábéeri. ¹⁹ Pídecuéca peebáidaca iyaca abéerita Dios. Yá cayábéeriquéi peebáidáanácuéca càí, quéwa macáí demonio neebáidaca nacái iyaca abéerita Dios, yá natatácawa nacalùniwa náalíacáináwa Dios yúuwichàidáanápiná níawa. Iná peebáidacaalícaíta iyaca abéerita Dios, càmítacué pimàni máiníri cayábaca wawàsi demonionáí ícha. ²⁰ Píacué máiwítáise pía. Iwàwacutácué píalíacawa, càmicaalícué pimàni cayábéeri áibanái íri, yá píasáidacuéca càmítacué peebáida Dios báisíri iyú. ²¹ Mabáyawanacaté Dios íicáca wàawírími Abraham íwalíse yái imàníríca càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Dios ísutacaté Abraham ícha inúanápiná íriwa, yái Isaac, Dios iwàwacáináte yáalímáidaca íicáwa Abraham asásí yeebáidacaalí Dios tàí íméeri iyú. Yáté achúmaca Abraham inúaca íriwa iyúwa sacrificio Dios íripíná, quéwa Dios imáidacaté Abraham íri ipíchanaté inúaca Isaac. Abraham yeebáidacaté Dios tàí íméeri iyú, iná mabáyawanáca Dios íicácani. ²² Abraham yeebáidacaté Dios, imànicaté nacái càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Càité nacái Abraham yáasáidaca yeebáidacaté Dios tàí íméeri iyú. ²³ Càité ichàbacatéwa càide iyúwaté áiba profeta itàanáaté Dios itàacái ímèerica: “Abraham yeebáidacaté Dios, inaté mabáyawanáca Dios íicácani”, càí ímaca. Néese náimacaté Abraham íwali Dios yàacawéerínacani, imànicáináte càide iyúwa Dios ichùullanáni.

²⁴ Iná píalíacuéwa cawínacaalí yeebáidéerica Dios tàí íméeri iyú imànicaténá càide iyúwa Dios ichùullanáni, yácata Dios íiquéerica mabáyawanéeri iyú, íwalíse yái cayábéerica imàníríca, càmíríta abéta íwalíse yái yeebáidáanáca Dios. ²⁵ Càité nacái úara Rahab, càmíchúa israelita. Quéchatécáwa uimacaté aslanáí yáapicha plata íwalínápiná, quéwa uwènúadacaté úwítáisewa Dios íripíná. Néese uyúudáacaté pucháiba wenáiwica israelitanái íbanúeyéicaté. Ubàaca nía nàuwidenáí íchawa. Uyuúudáaca nía nacái namusúacaténáwa áiba àyapulícubàa báawéeyéi wenáiwica ícha. Inaté mabáyawanáca Dios íicáca úa. ²⁶ Péemiacué comparación: Càide iyúwa wenáiwica íiná yeetàanáwa ídècanámi iwàwa càuri yáacawa ícha, càita nacái cawínacaalí ímèerica íwaliwa yeebáidáanáca Dios, quéwa càmíta imèni cayábéeri áibanái íri, yá canéerica iwèni meedá yái itàacáica iyúwa chéecásimi, càmícáiná yeebáida Dios báisíri iyú.

3

La lengua

¹ Píacué nuénánái, iwàwacutácué càmíta manúbéeyéi péená nabàlúadaca níawawa néewáidacáténá wenáiwica. Cayábacué nuénánái ipíchanacué Dios yúuwichàidaca píawa. Píalíacuéwa Dios yúuwichàidáanápiná wíawa manuísíwata áibanái ícha, wía yeewáidéeyéica wenáiwica, càmicaalí wàya machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ² Madècaná yáawíría macáita wía watáanica càmírí máiní cáalíacáiri iyú. Càulenáca wacúaca wanúmawa

ipíchaná watàanica báawéeri iyú. Cawinácaalí càmírica imàni ibáyawanáwa itàacái iyúwa, yá béerica íiwitáise, yáaliéri nacái icúaca yáawawa macái cáaliacáiri iyú, ipíchaná imànica ibáyawanáwa. ³ Péemiacué comparación: Wachanàidaca achúméeri freno caballo inùmaliculé yéewanápiná caballo imànica càide iyúwa wawàwaná. Càita wáalimá wawènúadádida manuiri caballo. ⁴ Càita nacái nave manuínaméeyéi, lancha nacáiyéi yéeyéica manuiri úni yáacubáa cáuli iyú. Ewita manuínaméeyéicáaníta nía, éwita nacái cacháiníri cáuli iwatàidacáaníta nía nacái, càicáaníta yái itéerica nave yáalimá iwènúadádida manuiri nave càide iyúwa iwàwáaná achúméeri téna nacáiri iyú. ⁵ Càita nacái iyaca wanène; achúméeri wainá ìwaliséericani yái wanènega, quéwa yáaliméeri imànica madécaná wawàsi, wáalimácáiná wamànica wanène iyúwa cayábéeri manuí, báawéeri nacái manuíta. Yái wáasu tàacáisi imusuéricawa wanùma írícuisse càicanide iyúwa achúméerína quichái idábacaalí yeemáca manuiri ànalima. Càmicaalí áiba ichacàidani, yásí quichái yeemáca ànalima macáita. Càita nacái wía, éwita achúmácaníta yái wanènega, càicáaníta yáalimá imànica áibanái írì báawéeri manuísíwata, càmicaalí wacúa watàacáywa ipíchaná watàanica báawéeri iyú. ⁶ Càica wáasu tàacáisi iyacade iyúwa quichái wáalimácáiná wamànica máini báawéeri áibanái írì watàacái iyúwa, madécaná íiwitáaná báawéeri. Yái tàacáisi báawéerica imusuéricawa wanùma írícuisse, casacàaca imànica wáiwitáise macái. Satanás, yára demonio íiwacalínáca, yácata náiwacalica macáita wenàiwica itàaniyéica báawéeri iyú mamàlàcata. Watàanicaalí báawéeri iyú, yásí watàacái báawéeri máini báawaca imànica yàacawa macáita yái wamànírira cháí èeri írìcu, càmita nacái wáalimá wàyaca casímáiri iyú áibanái yáapicha. ⁷ Wía èeri mìnanaíca, wáalimá macàalunica wamànica madécaná íiwitáaná píri, cuwèesinái nacái, cuipiranái nacái, àpinái nacái, áibanái cuwèesi nacái iyéeyéica manuiri úni yáaculé. Yá wáalimá wéewáidaca nía namànicaténá càide iyúwa wawàwáaná. ⁸ Quéwa canácata wenàiwica idéeri macàalunica imànica inènewa icúanápináni ipíchaná itàanica báawéeri iyú. Yái watàacái báawéerica càmita quirínama iwàwa iyamáacawa. Càicanide iyúwa àapi iculále inuérica wenàiwica, wáalimácáiná wàuwichàidaca áibanái wenàiwica báawanama watàanicaalí báawéeri iyú nàwali. ⁹ Máini éeruiri wáiwitáise: Wàaca cayábéeri Wáaniri Dios íríwa wanène iyúwa. Néese wanène iyúwa nacái watàanica báawéeri iyú áibanái wenàiwica ìwali, wacuisaca wáichawa nía nacái, níai wenàiwica Dios idábéeyéica nàyacaténá càide iyúwa Dios inacáiyéi. ¹⁰ Abéerita wanùma írícuisse imusúacawa cayábéeri tàacáisi Dios írì, báawéeri tàacáisi wenàiwicanái írì nacái. Píacué nuénánáica, càmita cayába wamàni cà. ¹¹ Péemiacué comparación: Canáca yéewaná ipisíiri úni imusúacawa dápu néemibáa yáapichéi úni cayábéerica. ¹² Càita nacái higuera yéetaná càmita yáalimá yàaca walí olivo iyacaná. Càmita yéewa uva yéetaná abéya nacáiri yàaca walí higo iyacaná. Càmita yéewa puíwéeri dápu yàaca walí cayábéeri úni wàiréeripiná. Càita nacái càmita wáalimá watàanica báawéeri iyú báisícaalí cayábaca wáiwitáise wawàwallícuésewa.

La verdadera sabiduría

¹³ Báisícaalicué cáaliacáica pía, cáiwitáise nacái càide iyúwa picàlidáanacué píináwanáwa, néese piyacú machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué nacái cáimacái píicáca piyawáca áibanái íicha. Càita píalimácué píasáidaca cáaliacáicuéca pía báisíiri iyú. ¹⁴ Quéwa máinícaalicué báawaca píicáca áibanái nàasu cawèníiri ìwalise, piwàwacaalicué nacái pichùullaca áibanái canánama, iwàwacutácué càmita piyúnáidaca cáaliacáica pía áibanái íicha, néese píasáidacuéca càmitacué píalía báisíiri tàacáisi. ¹⁵ Pimànicaalicué cà, yásí wáaliacawa píiwitáise píiméericuéca ìwali cáaliacáicasani càmírita yái náaliacáica Dios imàaquéerica wenàiwica írì. Néesequé cháí èeri írìcuírira meedá yái píiwitáiseca càide iyúwa èeri mìnanaí íináidáanáwa, Satanás ichùullacáiná náiwitáise. ¹⁶ Ata alénacaalí nàyaca wenàiwica báawéeyéica íicáca áibanái nàasu cawèníiri ìwalise, nía nacái iwàwéeyéica ichùullaca áibanái canánama, yásí napéliaca níawáaca, namànica nacái macái íiwitáaná nabáyawanáwa. ¹⁷ Quéwa cawinácaalí idèniyéica yáaliacáywa Dios néeséerica, yá wáaliacawa ráunamáita cawinácaalí nía, nàyacáiná machacàníiri iyú náiwitáise masaquèeri yáapichawa. Masacàacáiná náiwitáise, íná yéewa nàyaca nacái matulbanáiri iyú áibanái yáapicha. Càmiyéi nacái calúa íiwitáise, yéemiyéica áibanái írì cáaliacáiri iyú. Naicáca áibanái ipualé, yá nayúudáaca catúulécanéeyéi. Cayábaca naicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, natàanica machacàníiri iyú, càmita nacái nachíwáida wenàiwica, néese namànica áibanái írì cayábéeri. ¹⁸ Wayúudáacaalí áibanái iyáanápiná matulbanáiri iyú náapichawáaca, yásí wía nacái wàyapiná matulbanáiri iyú. Néese áibanái íicápiná càinácaalí wàyaca, yá nawàwapiná namànica cayábéeri nacái.

4

La amistad con el mundo

¹ Píacué judíoca, ¿cánacué pímaní ùwicái píipunitawáaca? ¿Cánacué nacái pípélica píapichawáaca? Nucàlidacué píriwani. Máinícué píwàwaca peedáca píriwa cawèníiri

wawàsi casimàicatenácué piwàwa, íná pipéliacuéca píapichawáaca. ² Piwàwacuéca peedáca piriwa cawèníri wawàsi, néese càmicáinácué pidé peedácani, yásí pinúacuéca wenàiwica peedácaténá yàasumi. Yá báawacuéca piicáca áibanái wenàiwica náasu cawèníri ìwalíise, néese càmicáinácué píalimá peedáca piriwani, íná pimànicuécúe ùwicái pípunítawáaca, pipélicá nacái píapichawáaca peedácaténácué áibanái yàasu. Càmitacué pidé peedáca piriwani yáaru piwàwéerica càmicáinácué pisutá Dios íchani. ³ Néese éwita pisutácanítacué Dios íchani, càmitacué yáa píriní, báawacáinácué píiwitáise pisutáca Dios íchani, písímáidacatenácué píawawa meedá báawéeri iyú. ⁴ ¡Píacué wenàiwicaca iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios ícha! ¿Càmítasicué píalíawá pidécuéca piùwide pimànica Dios, cáininacáinácué piicáca èeri írícuyéi íiwitáise? Cawínácaalí iwàwéerica iyaca càide iyúwa èeri írícuyéi íiwitáise ímáaná, idéca yùuwide imànica Dios. ⁵ Càmlírica caná iwèni yái tàacáisica áiba profeta itànèericaté Dios inùmalicúise. Iimaca: “Máini cáinináca Dios iicáca wía, íná càmíta iwàwa wawènúadaca ícha wáiwitáisewa ipíchaná cáinináca waicáca Dios ícha áiba”, íimaca. ⁶ Quéwa Dios iyúudáaca wía cachàiníwanái mamáaláacata imànicaténácué walí cayábèeri mawèníri iyú càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái bàaluté. Iimacaté: “Dios yùuwideca imànica wenàiwica icàlidéeyéica iinàwanáwa càmítasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábèeri mawèníri iyú nalí cawínácaali yáaliéyécawa nawàwacutáca Dios iyúudáaca nía”, íimaca. ⁷ Íná pimàacacué Dios icúaca píiwitáise, pimànicaténácué càide iyúwa ímáaná. Pibàlúacuéwa tàí íiméeri iyú Satanás ípunita, picácué peebá íri, yásí ipíacuécawa píicha. ⁸ Piwènúadacué píiwitáisewa Dios iripiná, yá iicácuéca pipualé imànicaténácué píri cayábèeri mawèníri iyú. ¡Píacué cabáyawanéeyéica, pimàacacué píichawa yái báawéerica pimànírícuéca! ¡Masacáacué pimànica piwàwawa píbáyawaná íchawa, yái píináidéericuécawa báawéeri iyú piwàwalicúisewa, píacué pucháibéeyéica íiwitáiseca! Càmitacué píalimá cáinináca piicáca Dios cáininácaalícué píicáca èeri írícuyéi íiwitáise càmíiyéica yáalía Dios iwali. ⁹ ¡Píicháanicué iwali yái báawéerica pimànírícuéca! ¡Píacué casímáica piicáanica píbáyawaná iwaliwa, néese píicháanicué iwali! ¡Pimàacacué píichawa yái casímáiná piwàwa píbáyawaná iwaliwa, néese iwàwacutácué achúmaca piwàwa píbáyawaná iwaliwa! ¹⁰ Picàlidacué píichawa yái báawéerica pimàníríca Wáiwacali imàacacatenácué iwàwawa píbáyawaná ícha. Yásí imànicuécúca píri cayábèeri.

No juzgar al hermano

¹¹ Píacué nuénánáca, picácué pitàaní báawéeri iyú píwaliwáaca. Pitàanácaalícué báawéeri iyú áiba wenàiwica iwali, càita nacái báawacaalícué píicácani ìwalíise yái imàníríca, càmitacué pimàni iyúwa Dios ichùulíaná cáinináanápínácué píicáyacacawa. Càmitacué piicáca Dios itàacái cáimíetaquéeri iyú, néese píasáidacuéca báawaca piicáca Dios itàacái càiride iyúwa wawàsi canéerica iwèni. Quéwa pimànicaalícué càí, yá píasáidacuéca píicáca píawawa càiride iyúwa cachàiníríca Dios ícha, picàlidacáinácué càmítasa iwàwacutá pimànica càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ¹² Iyaca abéerita Dios, yái imàaquéerica walí itàacáíwa. Piwàwalicúe nacái yái Dios imàaquéerica walí itàacáíwa, yácata nacái yùuwicháidéeripínáca báawéeyéi wenàiwica, iwàsèeripíná nacái áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwicháacáisi ícha. Íná canáca yéewanácué pitàanica báawéeri iyú áiba wenàiwica iwali, abéericáináta Diosquéi yáaliéricawa wenàiwica íiwitáise.

Inseguridad del día de mañana

¹³ Siúcade péemiacué cayába píacué icàlidéeyéica càí: “Siúcade wàacawa áiba yàcalé írículé, táwícha nacái. Yá wayamáapínácawa néenibàa abéeri camuí. Yá wamànipíná wàasu wawàsiwa weedácaténá walíwa plata mamáaláacata”, càicué píimaca. ¹⁴ ¡Píacué càí píimaca, càmicáinácué píalíawá càinápínácaalí pichàbàanápínáwa táwícha èeri! Canácata wéená iyéeri càiripínáta cháí èeri írícú. Càide iyúwa waicácaalí samànéeri achúmasíwata, néese yáta canácani, càita nacái wáyaca cháí achúma èerínata. Càmita wáalíawá càicaalínápíná wéetáwa. ¹⁵ Iwàwacutácué càí píimaca: “Wáiwacali iwàwacaalí wamànica càí, yásí wáyaca néenibàawa, wamànica nacái wawàsi”, càicué iwàwacutá píimaca. ¹⁶ Quéwa máinicué piwàwaca pitàanica canúmaséeri iyú, cachàinacáinácué piicáca píawawa. Báawaca meedá Dios iicáca yái cáimacáinácuéca piicáca píawawa. ¹⁷ Cawínácaalí yáaliéerica càinácaalí iwàwacutáaná imànica cayábèeri, néese càmicaalí imàni càí, yái imànica iyaca íbáyawanáwa.

5

Advertencias a los ricos

¹ ¡Péemiacué cayábani, píacué judío càasuýéica càmíiyéica yeebáida Dios itàacái! ¡Píicháanicué, péemánicawa nacái iwali yái báawéeri yùuwicháacáisi yàanèeripínácuécawa píwali! ² Yá báawapínácuéca píichani macáita píasu cawènírica. Cuwéé iyáapínácuéca píicha píbàle cayábèerica. ³ Yá cayàmipínácuéca píichani macáita yái píasu oroca, plata nacái. Cayàmicaalípínácué píichani, yásí macáita náalíacuéca píináwaná iwaliwa càmitacué piyúudáa catúlúecanéeyéi píasu plata iyúwa, yái plata cáininéericuécúca piicáca. Yácué

piasu cawênîri imáalâpinâcuécawa pícha, néese piùwichâpinâcuécawa cáiwîri iyú. Pidécuéca piwacáidaca madécáná cawênîri piâsupináwa maléená èeri ipíchawáise èeri imáalâacawa. ⁴ Piasu plata yáasáidapíná cabáyawanâcuéca píawa, yái plata càmfírîcuéca pia wenâiwica írî íbaidéeyéicatécué pírî needácaténâcué pírî píbânacale iyacaná. Yái Wáiwacali cachâinírîca náicha canánama, ichùulîrîca nacái chênunfîséeyéi úwi, idéca yémiaca catúlécaneyéi lícháaníca írî, níái íbaidéeyéicuéca pírî, nacháawânanâcué píinâwaná iwali, yá Wáiwacali yùuwichâidapínâcué píawa. ⁵ Chái èeri írîcu piyacuéca cayábèeri iyú, càasuírî iyú nacái. Pidèniâcuéca macáita yái piwàwéerîca casímáicaténâcué piwàwa. Pidécuéca piyáaca cadénama, yá walíibâacuéca pia càide iyúwa pírái walíibèeyéi nawalíibaidéeyéica cayábèeri yàacási iyú ipíchawáise nanúaca nía. ¡Yá máinicúe mawiéníca piâsu èeri Dios yuuwichâidacatápinâcué píawa càide iyúwa natécaalí pírái nanúacaténá nía! ⁶ Picálidacuéca píchiwawa pícháawâacaténá mabáyawanéeyéi íinâwaná iwali, néese pínuâcuéca nía, éwita càmicánítacué napélia píá.

La paciencia y la oración

⁷ Quéwa, piâcué nuénáníca yeebáidéeyéica Wáiwacali itâacái, píideniâcué piùwichâanáwa mamáalâacata matuíbanáiri iyú âta Wáiwacali yàanáacataléta. Péemiâcué comparación: Yái íbânéerîca íbânacalewa iwâwacutá icûaca mamáalâacata matuíbanáiri iyú âta idâbacataléta unía yúuwâacawa. Néese iwâwacutá icûaca quiríta âta unía imáalâacatalétawa àniwa yeedácaténá bânacalé iyacaná. ⁸ Càita nacái pícuâcué mamáalâacata matuíbanáiri iyú, peebáidacué tàí ímèeri iyú nacái mawiénícáiná Wáiwacali yéenáíwaná yàanáanâpiná.

⁹ Piâcué nuénáníca, píccâcué pítaní pírwáaca lúasi iyú, ipichaná Dios yuuwichâidacuéca píawa. Yái mawiéníca Dios yâasu èeri yuuwichâidâanâpiná wenâiwica, càide iyúwa wenâiwica íbâlûacalíwa capîi ínûmalícu ipíchawáise iwâlûacawa. ¹⁰ Piâcué nuénáníca, iwâwacutácué piyaca càide iyúwa profetanái icâlîdèeyéicaté tàacáisi Wacuèríná Dios ínûmalícuise. Yáté nâuwichâacawa Dios írîpíná neebáidacáináte itâacái, quéwa nâideníacaté nâuwichâanáwa mamáalâacata matuíbanáiri iyú. ¹¹ Wáalíacawa casímáíca nía siúcáise de bâlulitécáiná nâideníaca nâuwichâanáwa matuíbanáiri iyú Dios írîpíná. Píalíacuéca Job íinâwaná iwali. Satanás yáalímáidacaté íicáwani cachâinírî iyú. Ewitaté Job yuuwichâacáanítawa manuísíwata, cáicáaníta lídeníacaté yuuwichâanáwa mamáalâacata; càmitaté iwènúada ííwítáisewa Dios íícha. Píalíacué nacáíwa idécánámité Job yuuwichâacawa manuísíwata, néeseté Wacuèríná Dios ímânicaté írî cayábèeri manuísíwata, máinicáiná Dios íicáca wapualé, catúlécáná nacái íicáca wía.

¹² Quéwa péemiâcué cayábani nuénánái yái tàacáisi máinírîca cachâini: Picâcué píma “Báisi báisísíwata, Dios yáalíerícawa”, píccâcué càí píma. Picâcué nacái càí píma capíalèeri càli ípídená iwali, càli ípídená iwali nacái, càinácaalí áiba wawási ípídená iwali nacái. Píimacaalícué “Báisíta”, iwâwacutácué báisírîca pítàacáica. Píimacaalícué “Càmíta”, iwâwacutácué báisírîca pítàacáica. Picâcué píma: “Báisi báisísíwata, Dios yáalíerícawa”, ipichanácué Dios yuuwichâidaca píawa.

¹³ Aibanáicaalí péenâcué yuuwichâacawa, iwâwacutá nasutáca níawawa Dios íícha. Aibanáicaalí casímái iwâwa, iwâwacutá nacántâaca casímáiri iyú Dios írî nâacaténá írî cayábèeri. ¹⁴ Aibacaalí cáuláica, iwâwacutá ímáidaca ancianonái, níara icuèyéica wenâiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itâacái. Iwâwacutá ímáidaca nía nasutácaténá írî Dios, napusúacaténá nacái sèenási ipùdâlícu idècunítâacá nasutáca írî Dios Wáiwacali ípídená iwali. ¹⁵ Yá manuíaalí ancianonái íináidaca iwâwawa Dios iwali ichùnlanâpiná cáuláiquéeri, nâalíacáináwa Wáiwacali iwâwaca ichùníaca cáuláiquéeri, yási ichùníacawa yái cáuláiquéerîca, yái Wáiwacali yeedápinâca íchani, yái uláicáica. Cáuláiquéeri ímânicáalíté íbáyawanáwa, yási Wáiwacali ímâacaca iwâwawa íbáyawaná íícha. ¹⁶ Iná pícalídacué píchawa yái báawéerîca pímánírîcuéca pírwáaca, písutáyacuéwa píchawáaca pímacáanápinâcué píwâwawa íícha yái píbáyawanâcuéca. Néese písutácué píwalíwáaca Dios íícha ichùnlanâpinâcué píá. Cayábacaalí wáíwítáise Dios íicápiná, wâyacaalí nacái machacâinírî iyú, néese wasutácaalí wíawawa Dios íícha, yási Dios ímânicúe walí cayábèeri manuísíwata. ¹⁷ Píwâwalícué càinácaalíté íyáaná Dios yâasu profeta ípídenéerícaté Elías. Yácata abèeri asialí wanacáiri, quéwa Elías ísutácaté Dios manuísíwata ípíchanáté unía yúuwâacawa, yéewacaténáté báawéeyéi wenâiwica nâuwichâacawa nabáyawaná ichùulíacawa. Yá máisiba camuí y medio canáté unía; Dios ímânicaté càide iyúwa Elías ísutáaná íícha. ¹⁸ Néese Elías ísutácaté Dios íícha àniwa unía yúuwâacaténáwa àniwa, yá yèepûaca unía yúuwâacawa àniwa càli iwali, yèepûa bânacalé yâaca iyacanáwa.

¹⁹ Piâcué nuénáníca, áiba péenâcué iwènúadacaalí ííwítáisewa Dios itâacái íícha, néese píyúudâacaalícué iwènúadaca ííwítáisewa Dios írîpíná àniwa, yá píimânicúca píacawa cayábèeri manuísíwata. ²⁰ Péemiâcué cayábani, cawínácaalí iwènúadéerîca áiba wenâiwica íbáyawaná ííchawa, idéca icûaca cabáyawanéeri ípíchaná yéetácawa méetâuculé Dios íícha càirípínáta. Yá nacái Dios ímâacápiná iwâwawa íbáyawaná manuírî íícha.

1 SAN PEDRO

Saludo

¹ Núa Pedro abéeri apóstol Jesucristo ibànuèrica nucàlidacaténá itàacái. Nutànàacué piri cuyàluta piacué càmíyèica iya yàasu cáli íinatawa, iyéyèica Ponto yàasu cáli íinata, Galacia yàasu cáli íinata nacái, Capadocia yàasu cáli íinata nacái, Asia yàasu cáli íinata nacái, Bitinia yàasu cáli íinata nacái. ² Nutànàacué piri cuyàluta, piacué Wáaniri Dios yeedéyèica yàasu wenàiwicanápináwa càide iyúwaté íináidáanáwa bàaluité. Dios idéca ibànúaca Espiritu Santo piwàwalliculécué masacàcaténácué imànica píiwitáise, yéewanápinácué píibaidaca abéerita Dios irípiná, píimànicaténácué nacái càide iyúwa ichuulianá. Jesucristo íiraná imustacatéwa íicha cruz iwali yéetácaalítéwa píichawalínácué, piacué yeebáidéyèica itàacái, íná Dios idéca imàacacué iwàwawa píibáyawaná íicha. Nusutácué Dios íicha píirípinácué imàninápinácué piri cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, imàacáanápinácué nacái piyaca matuíbanáiri iyú.

Una vida de esperanza

³ Wàacué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica. Dios idéca iicáca wapulé manuísíwata, íná idéca iwàlísáidaca wáiwitáise wadènacaténá wacáuca wàlísáwa chènuníseérica. Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri Jesucristo imichàacáinátéwa yéetácaísi íicha. Íná yéewa manuica wáináidaca wawàwawa idécunitáacá wacúaca Dios imàninápiná walí càide iyúwaté íimáaná. ⁴ Dios idéca iwàlísáidacuéca píiwitáise yàacaténácué piri plasu cawèníripináwa chènuníseérica. Siúcáisede Dios icúaca iyaca píirípinácué plasu cawèníri cayábéeri, càmírica yéewa áiba imáaláidacani càiripináta. ⁵ Peebáidacáinácué Dios itàacái, íná icúacuéca pia ichàini iyúwa, iwasàcaténácué pia yàasu yúuwichàacáisi íichawa èeri imáaláacaalípináwa, càide iyúwaté íináidáanáwa imàninápinácué piri cayábéeri macáita naicápiná.

⁶ Íná yéewa casímáicuéca piwàwa siúcáisede éwitáacáwa cawàwanáta iwàwacutácué piúwichàacawa manuísíwata achúma èerílnatáacá, manuíri yúuwichàacáisi iyú. ⁷ Péemiácué comparacón: Nawasáaca oro ùlèeri quichái iyú needácaténá íicha macái wawási casaquèeri yéewanápiná masacáasiwaca yái oroca, cawènírica nacái, quírameníri nacái. Càita nacái yái piúwichàanácuéca yáalimáidacué iicáwa pia píasáidacaténácué peebáidaca Jesucristo itàacái báisíri iyú. Píidenacaalícué piúwichàanáwa matuíbanáiri iyú, yási Dios iicácuéca peebáidáaná càiride iyúwa máiníri cawènica macái oro íicha, orocáiná imáaláapínacáitawa meedá áiba èeriwa. Íná peebáidacaalícué Jesucristo itàacái tàí íiméeri iyú, éwitacué piúwichàacáanitawa, yá Dios icàlidapínácué píináwaná cayábéeri iyúwa, imàacapínácué nacái piyaca cáimiétacanèeri iyú yáapícha, pícamaláná mèlumèluíri írícuwa, Jesucristo yàacaalípináwa néese àniwa.

⁸ Cáininácuéca píicáca Jesucristo éwitacué càmícanáitáacáwa píde píicácani pítuí iyúwa. Càita nacái peebáidacuéca itàacái síuca, yái càmíricuécáwaca píicá, íná yéewa píyanídacuécawa casímáiri iyú manuísíwata Dioscáiná idéca isímáidacuéca pia. Eeri mánaná càmíta náalimá nacàlidacani natáacái iyúwa cánácué yéewaná casímáica pia. ⁹ Peebáidacáinácué Jesucristo, íná idéca iwasàacuéca pia Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha.

¹⁰ Bàaluité Dios yàasu profetanái icàlidéyèicaté tàacáisi Dios inùmalicuise néewáidacatéwa Dios itàacái iwali cachàiníri iyú náalícaténáwa càinápinácaalíté iyú wenàiwicanái yáalimá iwasáca yáawawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Yáté nacàlidaca Dios itàacái íiméerica Dios imàninápinácaté piri cayábéeri mawèníri iyú. ¹¹ Bàaluité Espiritu Santo, Cristo ibànuèrica, imàacacaté Dios yàasu profetanái yáallacawa Cristo yàanánápináté, yúuwichàanápináté nacáíwa, iyáanápináté nacái cáimiétacanèeri iyú chènuniré ícamaláná mèlumèluíri írícuwa Dios yáapícha iclucacaténá macáita. Néese profetanái néewáidacatéwa cachàiníri iyú náalícaténáwa cawínápinácaalí wenàiwicacani, yái wenáiwica Dios imàaquèericaté nacàlidaca íináwaná iwali píichawáiseté yàanàca, càita nacái càicaalínápinácaalíté yéenanáwaná yàanàca. Néese profetanái náináidacatéwa mamáaláacata iwali náalícaténáwa càinácaalíté íimáaná yái tàacáisi Espiritu Santo imàaquèericaté nalí. ¹² Quéwa Dios imàacacaté profetanái náalíacawa càmínápináté náasu èeri pínatani yái tàacáisi Espiritu Santo imàaquèericaté nacàlidaca Dios inùmalicuise; néese Dios imàacacaté náalíacawa yàacaté nalí tàacáisi píirípinácué iyéyèipínacaté madécaná camuí náamiwáise. Pídecuéca péemiaca Dios yàasu apóstolnái icàlidáaná piri Cristo itàacái, íiméerica Cristo iwasáca wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Nacàlidacatécué píiríni Espiritu Santo ichàini iyú, yái Espiritu Cristo ibànuèrica chènuníse. ¡Máini Dios yàasu àngelnái chènuníseeyéi nawàwaca náalíca néemiaca càinácaalí iyú Cristo iwasáca wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha!

Dios nos llama a una vida santa

¹³ Iná pimichàidacué píiwitáisewa píináidacaténacuéwa cáallacáiri iyú. Picácué picàma, néese piyacué cáimiétaquéri iyú, piicácaténacué píchawa cayába. Manuicué píinádaca piwàwawa Díos ìwali picúacaténacué matuìbanáiri iyú Díos imàninápinácué píri cayábéeri mawèñiri iyú Jesucristo yàanàacaalípiná àniwa. ¹⁴ Picácué pimàni píbáyawanáwa càide iyúwacué pimàniná bàaluité ipíchawáiseté píalíaca Díos ìwali. Néese peebáidacué Wáaniri Díos itàacái. ¹⁵ Piyacué mabáyawanéeri iyú, mabáyawanéericáinái yái Díosca imáidéericáinái pía. ¹⁶ Càité nacái profeta itànàaca Díos itàacái bàaluité; Díos íimacaté: “Piyacué mabáyawanéeri iyú, mabáyawanéericáinái núa”, íimaca yái Díosca.

¹⁷ Píalíacuéwa càmita Díos iicá abéeri wenàiwica íiwitáaná càiride iyúwa cayábéeri áibanái lícha, néese yúuwichàidapíná canánama báawéeyéi, íwalíse yái báawéerica namàñirica. Iná píimacaalícué Díos ìwali Wáaniricani, yá iwàwacutácué píaca iyéininá mamáalàacata idècunitàacá piyacuéwa cháí èeri írìcu. ¹⁸ Díoscáinái idéca iwasàacuéca pía lícha yái píiwitáise mica canéerica iwèni, yái píawirináimi íiwitáiseca. Píalíacuéwa máiníricaté cawènica Díos írini yái iwasàanacatécué pía yáasu yúuwichàidacái líchawa. Càmitaté ipáyaidani oro iyú, càmita nacái quírameníiri plata iyú, yái wawàsi imáalèeripinácawa. ¹⁹ Néese Díos iwasaacaté wía yáasu yúuwichàidacái líchawa Cristo íraná cawèñiri iyú, Cristo yéetácáinátéwa iyúwa sacrificio wáichawalíná. Bàaluité Díos ichùllaca yáasu wenàiwica nanúanápínaté cordero iyúwa sacrificio íbànúanápínaté íwalísewa, yái oveja wàlisà cayábéeri, canéerita isacàa. Càita nacái Cristo, yái cayábéerica íiwitáise, mabáyawanéeri nacái yéetácátéwa wáichawalíná yéewacaténá Díos imàacaca iwàwawa wabáyawaná lícha. ²⁰ Bàaluitésíwata èeri ipíchawáiseté, yáté Díos íináidacawa íbànúanápínaté Cristo yéetáanápínáwa èeri mìnánái líchawalíná. Cristo idéca yàanàaca maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, píuudàacaténacué pía. ²¹ Cristo idéca imàacacué peebáidaca Díos itàacái, yái Díos imichàidéericaté Cristo yéetácáisi lícha. Néeseté Díos imàacaca Cristo iyaca yáapicha chènuniré cáimiétačanéeri iyú, icamaláná mèlumèlúiri írìcuwa icúacaténá macáita. Càita peebáidacuéca Díos, picúacuéca piyaca nacái Díos imàninápinácué píri cayábéeri.

²² Peebáidacuéca càide iyúwa ímáaná yái tàacáisi báisírica, íná Díos idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise cáininácaténacué piicáca áibanái báisíiri iyú cawinàcaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, píicáanápínácué nía càiyéide iyúwa péenánáwa Wáiwacali íwalísená. Iná iwàwacutácué cáinináca píicáyacacawa mabáyawanéeri iyú, báisíiri iyú nacái, macáitacué píchàini iyúwa. ²³ Díos idéca iwàlisàidacuéca píiwitáise píidèniacaténacué pícaucawa chènuníséerica. Càmitacué Díos yáa pícauca imáalèeriwa càide iyúwacué píseèenáimi imànináté cháí èeri írìcu. Néese yái Díos cáurica, càmirica imáalàawa, idéca iwàlisàidacuéca píiwitáise itàacái iyúwa, yái tàacáisi peebáidéericácuéca. ²⁴ Càité nacái profeta itànàacaté Díos itàacái íiméerica:

“Càide iyúwa masicái idaluériwa imáalàacaalíwa ráunamáita, càide iyúwa nacái íwichi yúuwàacaalíwa masicái lícha, càita nacái wía wenàiwicaca canánama: Ewita cáasuíeyéicaalí wía, cáallacáiyéicaalí wía nacái, cáicanáita wáyacáita maléená èerita cháí èeri írìcu.

²⁵ Quéwa Wáiwacali itàacái iyaca càiripínáta”, càité íimaca yái profetaca. Yái Wáiwacali itàacái, yácata tàacáisi nacálidéericatécué píri píalíacaténacuéwa Jesucristo iwasàacuéca pía Díos yáasu yúuwichàidacái lícha.

2

¹ Iná píuácué píchawa píiwitáise báawéerimiwa macái íiwitáaná, macái chwái nacái, macái nacái pucháibáanacué píiwitáiseca, yá nacái macái báawáanacué piicáca áibanái náasu cawèñiri íwalíse, yá nacái macái báawéeri tàacáisi íiwitáaná pícalidéericúca áibanái ìwali. ² Péemiácué comparación: Máini quíraslinái icutáca línisi yáawamita nachàiniadacaténá naináwa. Càita nacái iwàwacutácué péewáidacawa Díos itàacái ìwali cachàiníiri iyú, yái machiwéeri tàacásica, píchàiniadacaténacué píiwitáisewa Díos ìwali, àta Jesucristo yàanàacaléta iwasàacaténacué píu macái báawéeri lícha. ³ Càita iwàwacutácué péewáidacawa Díos itàacái ìwali píalíacáinácuéwa báisíiri iyúcani Wáiwacali íicaca wapualé manuísíwata.

Cristo, la piedra viva

⁴ Abédanamacué pimànica píiwitáisewa Wáiwacali yáapicha mamáalàacata. Péemiácué comparación: Aibanái imàníyeyéicaté íba icapèená, náucacaté náichawa abéeri íba canacáináté iwèni naicácani. Càita nacái abènaméeyéi èeri mìnánái caná iwèni naicáca Wáiwacali, quéwa Díos idéca íbàlúadacani iyúwa abéeri cachàiníiri náicha canánama. Yái Wáiwacali, cáicanide iyúwa manuiri íba cáuri Wáiwacali yàacáinái wacáuca càimíiri imáalàawa. ⁵ Píacatacué càiyéide iyúwa cáuyéi íba, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Díos idéca iwacáidacuéca pía írípínáwa. Cáicuéca píade iyúwa manuiri templo cayábéeri, Díos imànírica icapèepínáwa, Espíritu Santo iyacaténá írìcu. Díos idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise píibaidacaténacué

abéerita irípiná càide iyúwa sacerdotenái mabáyawanéeyéi, isutéeyéica Dios ícha áibanái irípiná, pimànicaténacué nalí cayábéeri nacái, pimàccaténacué nacái piawawa Dios irí, piacaténacué irí cayábéeri nacái. Yácata sacrificio Dios iwàwéericuéca pimànica irípiná piíwitáise cayábéeri yáapichawa. Yá casimáipinacué Dios íicáca piasu sacrificio piyacáinacué abédanamata Jesucristo yáapicha, yái yéetéericatécué píchawalíná pibáyawaná ìwalíise. ⁶ Aiba profeta itànàcaté càiri tàacáisi bàaluité Dios inùmalicúise. Dios íimacaté:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri íba manuírí idàbacaténá imànica caplí dàalanama, càita nacái nubànùpiná israelitanái iríwa nacuèrinápiná, níái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená iricu, áibaalí ípidenéeri Sión. Máini cayábéeri íiuitáise yái nacuèrinápináca nubànùripináca nalíwa, máini nacái nùasu wenàiwicanái iwàwacutácani. Càicanide iyúwa cayábéeri íba manuírí, máinírí iwàwacutácawa nacái caplí irípiná, yái íba wenàiwica needéerica nadàbacaténá namànica caplí. Cawinácaalí yeebáidéeyéipináca itàacái, yái nacuèrináca, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, numànìpináciná nalíwa macáita càide iyúwaté nùumáaná nalí”,

càité íimaca yái Diosca.

⁷ Máinicué cawènica pirí yái íbaca, yái Jesucristoca, piacué yeebáidéeyéica itàacái, quéwa Dios imànìpiná cachàinírí iyú áibanái irí càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái càide iyúwa yàasu profetanái itànàaná Dios itàacái bàaluité. Náimaca:

“Níái imàníyéicaté íba icapèená, náucacaté náichawa abéeri íba, canácáinaté iwèni naicácani.

Quéwa siúcade máinírí iwàwacutácawa caplí irípiná yái íba náuquéericaté”,

íimacaté yái profetaca icàlidacaténaté Jesucristo íináwaná. ⁸ Càita nacái áiba profeta itànàcaté Dios itàacái Jesucristo ìwali. Iimacaté:

“Áibanái càmitapíná neebáida itàacái, calúpiná nacái naicácani”,

càí íimaca yái tàacáisca. Siúca báawaca naicáca Jesucristo càmicáiná neebáida Dios itàacái. Yá Dios yúuwichàidapíná níawa càide iyúwaté íináidáanáwa bàaluité.

⁹ Quéwa Dios idéca yeeducéca pía yéenibepínáwa, íná yéewa càicuéca píade iyúwa abéeri wenàiwica yàawírí. Wacuèriná Dios idéca imàacacué pía sacerdotenáipíná, píibaidacaténacué irípiná, pisutátacaténá Dios ícha wenàiwicanái irípiná, piacaténacué nacái cayábéeri Wacuèriná Dios iríwa. Càicuéca píade iyúwa abéeri càli néeséeyéi mabáyawanéeyéica, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapínáwa íbaidéeyéipíná abéerita Dios irípiná. Càita Dios idéca imànìcuéca pirí yéewanápinacué picàlidaca íináwaná ìwali idéca imànica madécaná cayábéeri íchàini manuírí iyúwa, yái Dios imáidéricatécué pía catéeri ícha, yái pibáyawanáca pimànìricatécué càmicaalíté píalíca Dios ìwali. Dios idéca imáidacuéca pía amalácaténacué imànica piíwitáise yéewanápinacué piyaca Dios icamalá iricu, náapicha macáita yáaliyéica Dios ìwali. ¹⁰ Bàaluité piyacuéca càide iyúwa canéeyéi yàawírí, quéwa siúcade Dios icuèyéicuéca pía. Bàaluité càmitacué píalíawa Dios íicáca pipualé, quéwa siúcáise de píaliacuéwa Dios íicáca pipualé manuísíwata.

Vivan para servir a Dios

¹¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutacué píicha wawási manuísíwata píicánápinacué píawa iyúwa wenàiwica yéepuníyécawaca déeculé yàasu càli íichawa, idécunitàacá piyacuéca cháí èeri iricu, yácáinacué piasu càli iyaca chènuniré. Píacué pimànì báawéeri càide iyúwa piíwitáise bàaluisàimi iwàwáaná, yái piíwitáise imànìricuécua iwicái piípunita, ipíchanacué picaláacawa Dios ícha. ¹² Piyacué machacànírí iyú cháí èeri iricu yéewanápiná áibanái càmiyéica yeebáida Dios naicáca yái cayábéerica pimànìricuécua. Siúca natàanicué píwali báawéeri iyú càide iyúwacué pídeca nacáicaalícué pimànica pibáyawanáwatá. Quéwa pimànicaalícué cayábéeri siúcade, yási áibaalípiná nàapináca Dios irí cayábéeriwa Dios yéemiacaalípiná èeri imànái íináwaná ìwali càinacaalíté namànìrica, càinacaalíté nacái nàyaca.

¹³ Pimànìcué càide iyúwa nachùullanacué pía, macáita icuèyéicuéca piasu càli, píasáidacaténacué cayábéeri íiuitáise yái Wáiwacalica. Peebácué itàacái yái náiwacalínaca icuèricuécua piasu càli. ¹⁴ Pimànìcué càide iyúwa nachùullanacué pía, níara gobernadornáí náiwacalíná íbanuèyéicuéca píatalé nacapèedáidacaténá báawéeyéi íiuitáise, namànìcaténá nacái áibanái irí càimíetaquèeri iyú, cawinácaalí imànìyéica cayábéeri. ¹⁵ Dios iwàwacáinacué pimànica cayábéeri, yéewanápinacué càmita náalimá nacháawàca piináwaná ìwali, áibanái máiwitáiseeyéica càmiyéica iwàwa yáaliacawa.

¹⁶ Báisita pidèniacué abéerita Píiwacaliwa chènuníseerica, yái iwásèericatécué pía báawéeri ícha. Quéwa càmita Wáiwacali iwásacué pía pimànìcaténacué pibáyawanáwa meedá. Néese pimànìcué abéerita càide iyúwa Dios ichùullaná, yàasu wenàiwicacánacué pía. ¹⁷ Píicacué macái wenàiwica càimíetaquèeri iyú. Càiminacué píicáca macái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, níacáinacué péenánáca níca Wáiwacali ìwalísená. Píacué Dios icàaluíná. Píacué nacái íimíetacaná yái wenàiwica icuèricuécua piasu càli.

El ejemplo del sufrimiento de Cristo

¹⁸ Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca, íbaidéeyéica mawèñiri iyú. Peebáidacué píiwacali itàacáíwa cámiétaquéri iyú, càmita abéta níái ichùuliyéyícuéca píá éeréri iyú, néese níá nacái báawéeyéica íwítáise, imàñíyéyícuéca píri báawéeri. ¹⁹ Cayábaca Dios iwàwa iicáca píideniacuéca yùuwichàacáisi matuibanáiri iyú mabáyawanácaalícué píá, piùwichàcaalícuéwa càí písímáidacaténá Dios. ²⁰ Quéwa pímanícaalícué píbáyawanáwa, néese píidenícaalícué piùwichàanáwa matuibanáiri iyú nàuwichàidacaalícué píá, néese càmitacué cawèni Dios iicáca piùwichàanáwa, cabáyawanácáinácué píá meedá. Quéwa nàuwichàidacaalícué píá ìwalíse yái cayábéerica pímaníríca, néese píidenícaalícué piùwichàanáwa matuibanáiri iyú, yásí cawènica Dios iicácué piùwichàanácawa. ²¹ Yácáiná Dios imáidacatécué píá píidenícaténácué píri iwàwacutácué pímaníca càide iyúwaté Cristo imàñíná. ²² Canácatáita Cristo imànité íbáyawanáwa, canásíwata. Càmitaté ichíwáida wenàiwica, íbatàa abéeripiná. ²³ Nacuísacaté náichawani báawéeri iyú, quéwa càmitaté itáani báawéeri iyú nalí. Nàuwichàidacaté Cristo, quéwa canátaté íbáulíana níá. Néese imàcacaté yáawawa Dios íri mamáalàcata, yái yùuwichàidéeripináca báawéeyéi wenàiwica machacàníiri iyú. ²⁴ Cristocata yái itéericaté íwaliwa wabáyawaná yùuwichàanápinátéwa wabáyawaná ìwalíse íiná iyúwa cruz íwali. Yáté Cristo yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse, yéewanápiná wamàcaca wáichawa yái báawéerica wamàñíríca. Càité Cristo yéetácawa yéewanápiná wàyaca machacàníiri iyú Dios iicápiná. Nacapéedáidacaté Cristo cabèesi iyú báawanama ípichawáiseté natààacani cruz íwali. Inácué Cristo ícháuná ìwalíse ídéca píiwítáise ichùníacawa píbáyawaná íchacuéwa. ²⁵ Quéchatécáwa pímeeràacatécuéwa méetáuculé Dios ícha càide iyúwa ovejanái ímeeràacaaliwa canéeyéica ícuèriná. Quéwa pídécuéca píwènúadaca píiwítáisewa Cristo íripiná yái ícuèricuéca píiwítáise cáinnéeri iyú càide iyúwa pastor ícúacaalí yàasu ovejanáíwa.

3

Cómo deben vivir los casados

¹⁻² Càita nacái píacué inanái caníríyéica, pímanícué càide iyúwa píñiri iwàwáana. Yásí níara abénaméeyéi cámiyícatàacáwa yeebáida Jesucristo itàacái nawènúadapiná íri náiwítáisewa, éwítacué càmicáanáta píalàa níá báawanama, naícacáiná pímanícuéca cayábéeri, píyacaalícué machacàníiri iyú nacái píñiri yáapichawa píacaténacué ímiétacaná càide iyúwa Dios íchùullíacué píá. ³ Píacué inanái caníríyéica, píacué máini píináidáníacawa íwali cáinacaalícué íicacánáwa. Píacué máini píchùníaca píiwita íbánáwa cawèñiri iyú. Càita nacái píacué máini pícuéda píwaliwa orofri túliquichi cawèñíríca. Píacué nacái máini pícutáca píbàlepínáwa máiníri cawènica. ⁴ Néese píchùníacué cayába píiwítáisewa píwáwalcúsewa. Píacué cachàini píicáca píawawa áibanái ícha, néese pímanícué áibanái íri éeréri iyú. Yásí casímáicué Dios iicáca píiwítáise càiride iyúwa wawási cayábéeri íicacánáwa, càimíri ímáalàwa. ⁵ Càité nacái inanái namànica bàaluité, Dios yàasu wenàiwicaca. Nachùníacaté náiwítáisewa cayábéeri iyú nawáwalcúsewa bàaluité, yáté cawènica Dios iicáca náiwítáise. Manuícaté náináidaca nawáwawa Dios íwali imàñínápináté nalí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná nalí. Namànicaté nacái càide iyúwa nàacawéeri iwàwáaná. ⁶ Càité Sara imànica, úái Abraham ínuca. Umànicaté càide iyúwa Abraham iwàwáaná. Yáté úumaca íwali “núiwacalí”. Yá càicuéca píade iyúwa Sara ídunái pímanícaalícué cayábéeri píacawéeri íríwa, càmicacalí nacái cáalu píacué.

⁷ Càita nacái píacué asianái cáinuíyéica. Píyacué píinu yáapichawa cáalíacáiri iyú. Peedácué úasupiná píacaténacué úmíetacaná. Pímanícué càí ulí cayábéeri cáalíacáiri iyú càmicáiná cachàini úa càide iyúwacué cachàiníná píá. Píacué úmíetacaná nacái Dioscáiná ídéca imànica ulí cayábéeri mawèñiri iyú yàacaténá ucáuca càimíri ímáalàwa càide iyúwa imàñínacué píri. Píacué úmíetacaná yéewanápiná Dios yeebácuéca píri písutáanácué ícha.

Los que sufren por hacer el bien

⁸ Sìucade péemiácué cayába, macáitacué píá. Abédanamacué pímaníca píiwítáisewa píapichawáaca, píicáyacaténacuéwa catúlulcanéeri iyú, cáinnéeri iyú nacái, abémisanacáinácué píá Wáiwacalí íwalísená. Píicácué píupaléwáaca. Píacué cáimacái píicáca píawawa áibanái ícha. ⁹ Píacué pímaní íri báawéeri cawínácaalí imàñírícuéca píri báawéeri. Píacué nacái pícuísani éwita ícuícaalícué píá. Néese pítàanicué íri cayábéeri iyú, pímanícué íri cayábéeri nacái, Dioscáiná ímáidacatécué píá imànicaténacué píri cayábéeri. ¹⁰ Càité áiba profeta ídéca itànàaca Dios itàacái:

“Píwàwacalí píyaca manùba èeri casímáiri iyú, yá iwàwacutá pícuéca pínenewa pítàanicáicha báawéeri itàacáisi, pícuéca nacái pínúmawa ípíchaná pícalídaca píchíwawa.

¹¹ Píwènúada píiwítáisewa báawéeri ícha, yá pímaní cayábéeri. Píalímáida macái píchàini iyúwa píyacaténá matuibanáiri iyú áibanái yáapícha; píacuéca pípéllia níá.

12 Yácáiná Wacuèriná Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica machacàniri iyú Dios iicápiná, yeebá nacái nasutáaná fícha; quéwa Dios yúuwideca imànica wenàiwica imàniiyéica íbáyawanáwa”,
fímaca yái Dios itàacáica.

13 Batéwa macái wenàiwica cayába naicápinacué píawa pimànicaalécú cayábéeri mamáalàacata, yá càmítacué nàuwichàida píawa. 14 Quéwa éwita nàuwichàidaacalí píawa iwalíse yái cayábéerica pimàniricuéca, càicáaníta Dios imànipinacué piri cayábéeri. Picácué cáalu pía piúwidenái fíchawa. Picácué nacái achúma píináidacawa piwàwawa. 15 Néese piacué Píiwacali Cristo icàaluínináwa macái piwàwalicúsewa. Aibanáicaalécú isutá yéemlawa pía càinacaalí peebáidéerica, yá picàlidacué nalí Jesucristo iináwaná, yái peebáidéerica itàacái. Picàlidacué nalíni càimietaquéeri iyú, éeréeri iyú nacái. 16 Pimànícú cayábéeri, yéewanápiná áibanái itàanicaalécú piwali báawéeri iyú peebáidacáinacué Cristo itàacái, yásí báica nía nataacái báawéeri iwaliwa, pimànicaínacué abéerita yái cayábéerica.

17 Pimànicaalécú píbáyawanáwa, yásí piúwichàapinacuéwa píbáyawaná ichùuliacawa. Quéwa caná iwèni Dios iicá yái piúwichàanacuéwa cabáyawanáicacué pía meedá. Quéwa Dios imàacacaalécú áibanái yúuwichàidaca pía iwalíse yái cayábéerica pimàniricuéca, yásí máini cawènica Dios iicácuéca piúwichàanáwa, càmicáinacué cabáyawaná pía. 18 Yácáiná Cristo nacái yúuwichàacatéwa mabayawanéeri iyú. Cristo yéetacatéwa wáichawalíná wabayawaná iwalíse, abé yáawiríata, néese càmita quirínama yéetáca. Cayábéericaté íwiitáise yái Cristoca, quéwa càicáaníta yúuwichàacatéwa wáichawalíná, wía báawanameyéyica itecaténá wía Dios yáatalé, yéewanápiná nacái cayábaca wáapicha Dios. Yéetacatéwa càide iyúwa wenàiwica, quéwa càucaté iwàwa càuri mamáalàacata. 19 Néese idécàniamité Cristo yéetáca, yaté yáacawa iwàwa càuri iyú yáacaténaté iicáca infierno iriculé icàlidacaténaté nalí tàacáisi, níara yéetéyémicawa báawéeyéica íwiitáise nadacuèyéica presoíri iyú. 20 Níacata càmiyéicaté yeebáida Dios itàacái bàaluité Noé yáasu éerimité. Idécunitaacá Noé imànicaté arca, yái manuiri lancha nacáirica, yaté Dios idécuniacawa quiríta nawenúadacaténaté náiwitáisewa báawéeri fícha, níara éeri mánanica. Ochocaté namanúbaca níni Noénáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái nawàlucacaténatéwa arca iriculé, yá càucaté nía manuiri yéesacái fícha, inuéricaté áibanái éeri mánanái canánama. 21 Yái yéesacái ímáanaca càicanide iyúwa wabautizáanáwa úni yáaculé, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càide iyúwaté arca iwasàanaté Noénái úni yéesacái fícha, càita nacái Jesucristo iwasàaca wía Dios yáasu yúuwichàacáisi fícha weebáidacaalí Jesucristo itàacái wabautizacaténáwa úni yáaculé. Jesucristo yáalimá iwasàaca wía imichàacáinatéwa yéetacáisi fícha. Yái wabautizáanacawa, càmita ímáaná wàapídacáita wáichawa meedá, néese ímáanaca wasutáca Dios fícha wawási imàacáanápiná iwàwawa wabayawaná fícha, ichàiniadacaténá wía nacái yéewanápiná wáaca machacàniri iyú Dios iicápiná. 22 Jesucristo imichàacatéwa chènuniré, yá iyaca siúcáise de Dios yéewápuwáise icúacaténá macáita Dios yáapicha, macáita ángelnái, macáita demonio íwacananái nacái icuèyéica yáasu càliwa chènuníseyéyi, cháí éeri iricu nacái.

4

Servir según los dones recibidos de Dios

1 Cristo yúuwichàacatéwa iiná iyúwa, íná càita nacái iwàwacutacué pichùnliaca piíwítáisewa yéewanápinacué màulenaca pía piúwichàacaténáwa Cristo irípiná matuúbanáiri iyú. Wúuwichàacaalíwa wainá iyúwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, yásí chuica wáicha wabayawaná, yái wáiwítáise bàaluisáimi cabáyawanéerica. 2 Néese idécunitaacá piyacuéca cháí éeri iricu, yá pimànipinacué càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmiritacué càide iyúwa piíwítáise bàaluisáimi iwàwáaná. 3 Bàaluité piúcatécué madecáná éeri pimànicaténacué càide iyúwa éeri mánanái imàníná càmiyéicaté yeebáida Dios itàacái. Pimànicatécú báawéeri macái íwiitáaná mamáalàacata mabáiníiri iyú áibanái yáacuésemi. Pimànicatécú nacái piíná iyúwa yái càmirica Dios íbatàa wenàiwica imànica. Picàmacatécú nacái manuiri fiesta iricu, piyáacaalítécú piyáacaléwa manuí máiwítáiseeri iyú áibanái yáapicha icàméeyéicué piápicha báawanama, imàniiyéicatécú piápicha nacái máini báawéeri wawási nainá iyúwa piacaténacué ídolo icàaluíniná, níai cuwáiná yeenáiwánaca. 4 Siúcacué piacawéeyéiná bàaluisàna nánáidacawa naicáidacuéca piri, natàanicué nacái piwali báawéeri iyú càmicáinacué quirínama piacawéeridaca nía namànicaalí nabáyawanáwa manuísíwata málaléquéeri iyú. 5 Quéwa áiba éeriwa iwàwacutápiná nabàluacawa Dios ípunita, yái Dios icàlidéeripiná iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa, macáita báawéeyéyi, níai cáuyéicáwaca, nía nacái yéetéyémicawa. 6 Níai yéetéyémicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái cháí éeri iricu néemiaté yái cayábéeri tàacásica yéewanápinaté nadèniaca nacáucawa càmiiri imáalàawa Dios yáapicha, éwitaté iwàwacutácánita néetácawa càide iyúwa macái éeri mánanái.

⁷ Siuca mawiénicani yáì èri imáalaanápinácawa. Iná picúacué piáwawa cayába pisutácaténácué piáwawa Dios ícha cáimiétaquéri iyú iyúwa cáalíacáiyéi. ⁸ Máini iwáwacutácué cáinináca piicáyacacawa. Cáininácaalí waicáca áibanái, yásí wamáacaca wawáwawa nabáyawaná ícha, cáinacaalí báawéerica namánírira walí, yéewanápiná nacái Dios imáacaca iwáwawa wabáyawaná ícha. ⁹ Peedácué piataléwa áibanái wenáiwica casímáiri iyú, yeebáidéeyéica Jesucristo itáacái. Picácué calúa pia iwalíse, néese piyúudáacué wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itáacái nêepunícaalíwa déeculé nacapêe íchawa. ¹⁰ Dios idéca imáacacué piri cháinisi abéechúanaméeri iyú pimànicaténácué piibaidacaléwa Dios irípiná. Dios imáacacué piri piásu cawêníri nacái, càide iyúwa iwáwáanácué imáacaca piríni, yéewanápinácué piyúudáayacacawa. Iná pimànicué cayábéeri piríwáca càide iyúwa Dios ícháiniadánácué pia. ¹¹ Picálicidacaalícué Dios itáacái, picálicidacué nalíni càide iyúwa Dios itáacái ímáaná. Piyúudáacaalícué áibanái, piyúudáacué nía càide iyúwa Dios imáacáanácué piri cháinisi. Cáinacaalícué pimàni, pimànicué macáita machacàníri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái yéewanápiná áibanái wenáiwica neebáidaca Jesucristo itáacái náacaténá Dios irí cayábéeri. Jesucristo icúapiná macáita càiripináta íwítáise cachàiníri iyúwa, icànéerica mèlumèlúri iyú chènuniré. Báisita, amén.

Sufrir como cristianos

¹² Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca. Manuíri yúuwicháacáisi idéca yàanáca piwalícué. Picácué piínáidawa manuísíwata piicáca yáì manuíri yúuwicháacáisica yálimáidéericuéca íicáwa pia càide iyúwa quichái masacáacaalí imànica oro, yáasáidacaténá asáisi báisicaalícué peebáida Cristo. Picácué piínáidawa camínápinácué iwáwacutá piúuwicháacawa. ¹³ Néese casímáicué piwáwa manuísíwata piálimáicáinácué piideníaca piúuwicháanáwa Cristo irípiná càide iyúwa Cristo íideníaté yúuwicháanáwa, yéewanápinácué piyanídacawa cachàiniwanái Cristo yàanáacaalípiná cachàiníri iyú, icamaláná mèlumèlúri irícuwa, icúacaténá macáita íwítáise cachàiníri iyúwa. ¹⁴ Casímáipinácué piwáwa áibanái itàanacaalícué piwali báawéeri iyú iwalíse yáì peebáidáanácuéca Cristo itáacái. Yá casímáipinácué piwáwa yáciná Espíritu Santo yáacawéeridacuéca pia mamáalaacata icúacaténácué piíwítáise Dios ícháini manuíri iyú. ¹⁵ Cámita nutáani yúuwicháacáisi iwali yàanéerica èri mìnánái iwali inuéyéica wenáiwica, nía nacái cayéedéeyéica, nía nacái imàníyéica báawéeri áibanái irí; nía nacái máiniyéica iwáwaca ísutáca yeemíwawa áibanái yáasu tãacáisi iwali. ¹⁶ Quéwa piúuwicháacaalícuéwa iwalíse yáì peebáidáanácuéca Cristo itáacái, picácué báì pia iwalíse, néese pia Dios irí cayábéeri náalíacáinácué piwali Cristo yáasu wenáiwicaca pia.

¹⁷ Idéca yàanáca náasu èeri Dios idábacatáipináta yúuwicháidaca èri mìnánái nabáyawaná iwalíse. Quéechacáwa Dios yúuwicháida wía siuca, wía Dios yéenibeca. Dios idéca idábaca imáacaca wáuwicháacawa càide iyúwa wenáiwica icapéedáidacaalí yéenibewa, iná yéewa wáallacawa máinípiná cachàiniwanái Dios yúuwicháidaca èri mìnánái manuísíwata, cawínacaalí camíyéica yeebáida Dios itáacái. ¹⁸ Iwáwacutá wáuwicháacawa manuísíwata cháì èeri irícu, éwita Dios yáasu wenáiwicacáaníta wía, Dios yéewáidacáiná wía yúuwicháacáisi iyú àta wáacalétawa èeri ícha. Iná wáallacawa Dios yúuwicháidáanápiná cabáyawanéeyéi wenáiwica càiripináta, cawínacaalí nacái báawéeyéica íicá Dios. ¹⁹ Iná wía yeebáidéeyéica Jesucristo itáacái, Dios iwáwacaalí wáuwicháacawa Cristo irípiná, yá iwáwacutá wamànica cayábéeri mamáalaacata, wamáacacué nacái wíawawa Dios ícápi irículé icúacaténá wía, yáì Dios idábéericaté wía, imàníiripináca nacái walí càide iyúwaté ímáaná.

5

Consejos para los creyentes

¹ Siúcade nuwáwaca nuáláacuéca pia píacué ancianoca icuèyéica wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itáacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yácalé imanúbaca. Ancianoca núa nacái càide iyúwacué pia. Nuicácaté Cristo yúuwicháacawa cruz iwali, yá nucálicida iináwaná iwali. Néese Cristo yàanáapínacaalí àniwa icamaláná mèlumèlúri irícuwa, yásí wáyapiná Cristo yáapicha cáimiétacanéeri iyú, waucacaténá yáapicha macáita. ² Píacué ancianoca, picúacué Dios yáasu wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itáacái, níara wenáiwica Dios imáaquéeyéicuéca picúaca. Péewáidacué nía, picúacué nía cáininéeri iyú càide iyúwa pastor icúacaalí yáasu ovejanáwa. Picúacué nía casímáiri iyú càide iyúwa Dios iwáwáaná. Píacué ancianoca, picácué picutá madécaná plata. Néese piibaidacué Dios irípiná picúacaténácué yéenibe cayába macái picháini iyúwa piwáwalícuésewa. ³ Picácué pichúulia nía cachàiníri iyú; picácué piwáwa náiwacalícuéca pia, níái Dios imáaquéeyéicuéca picúaca. Néese picúacué nía cayábéeri iyú, piyacué nacái machacàníri iyú Dios íicápiná, piásáidacaténácué nalí cáinacaalí Dios iwáwáaná náyaca. ⁴ Yá áibaalípiná Wáiwacali yàanápiná, yáì Wáiwacalísiwaca, wía ancianoca icuèyéica wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itáacái, càide iyúwa pastor icúacaalí yáasu ovejanáwa cáininéeri iyú. Wacúacaalí nía cayábéeri iyú, yásí Wáiwacali yáapiná walí wáasu coronawa camíiri

imáalàawa, wáiwita ìwalíripiná, yá wàypiná Wáiwacali yáapichawa icamaláná mèlumèlúri írìcu càiripináta, cáimíétacanéeri iyú, wactúacaténá macáita yáapicha.

⁵ Càita nacái piacué càmíiyéica máini béeyéi, piacué ancianonái ímíétacaná, níái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pimànicué nacái càide iyúwa nàalànacué pía. Piacué píimíétacanáwáaca piyúudáayacacuéwa, picacué cáimacái piicáca piawawa, càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, abéeri Dios yáasu wenàiwica itànèericaté:

“Dios yúuwidaca imànica wenàiwica icàlidéeyéica iináwanáwa càmítasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawèníri iyú nalí cawínácaalí yáaliyéycawa nawàwacutáca Dios iyúudáaca nía”,

ímaca yái Dios itàacáica. ⁶ Iná piacué Dios icàaluíná, yái cachàiníríca náicha canánama; pimànicué nacái càide iyúwa ichùullánacué pía. Picacué máini cachàini piicáca piawawa Dios iicápiná, picacué máini cáimacái piicáca piawawa. Néese áibaalípiná yàanàcatáipinátacué péenáiwana, éeri imáalàapinácaalíwa, yásí Dios imànicué píri cayábéeriwa wenàiwicanái iicápiná. ⁷ Picàlidacué Dios írì yái càaluúnacuéca píináidacawa, néese manuicué píináidaca Dios ìwali, píbbàacué piwàwawa iwéré, Dioscáiná iwàwalicuéca pía mamáalàacata, icùacuéca nacái pía.

⁸ Picùacué cayába piawawa cáaliacáiri iyú ipíchanacué pimànica píbáyawanáwa. Piicacué píichawa cayába ipíchanacué piúwíde Satanás yáalimáidaca pía, piwènúadacáichacué píiwitásewa Dios ícha. Satanás, yái icháawáidéerica waináwaná ìwali, yèepunícawa yáalimáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàacacaténá nacalàacawa Dios ícha càide iyúwa león cháwi nacáiri caluérica yèepunícaalíwa, íchááníca, canàicáináni, icutáca iyáapináwa wenàiwica. ⁹ Peebáidacué Jesucristo itàacái cachàinírí iyú, yéewacaténacué píbbàlúacawa tàì íméri iyú Satanás ípunita, ipíchanacué piwènúada píiwitásewa Dios ícha. Càmitacué pía abéta yúuwichàawa Cristo írìpiná. Néese péenánáicué iyéeyéica macái cáli ínata imanúbaca, nàuwichàaca nacáíwa siúcata Cristo írìpiná càide iyúwacué piúwíchàanáwa, neebáidacáiná itàacái. ¹⁰ Quéwa idécanáamicué piúwíchàacawa Cristo írìpiná achúma éerita, yásí Dios ichàniadacué píiwitásewa cayábéeri iyú peebáidacaténacué Jesucristo itàacái macáaluínáta tàì íméri iyú cachàiníwanái mamáalàacata. Yái Diosca, yácata yái cáininéerica iicáca wía manuísíwata, imáidacaté wía wáyáanápiná abédanamata Jesucristo yáapicha, wacànacaténá mèlumèlúri iyú yáapicha càiripináta Dios icamaláná írìcu chènuniré. ¹¹ Wàacué Dios írì cayábéeri icùapinácáiná macáita càiripináta ichàini manuírí iyúwa. Báisíta, amén.

Saludos finales

¹² Nubànúacué píri yái achúméerína cuyàlutaca Silvano yáapicha, áibaalí lípidenéerica Silas, yái wéenàsàirica yeebáidéerica Jesucristo itàacái. Manuica nuínáidaca nuwàwawa Silvano ìwali imánínápiná cayábéeri càide iyúwa nusutáaná ícha. Nudéca nutànàacuéca píri yái cuyàlutaca nùalàacaténacué pía éeréri iyú, nucàlidacaténacué píri nacái Dios idéca imànicuéca píri cayábéeri mawèníri iyú yáasáidacaténá cáininácuéca iicáca pía báisíri iyú. ¡Peebáidacué itàacái mamáalàacata cachàinírí iyú!

¹³ Níái iyéeyéica cháì Babilonia iyacàlená írìcu yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa càide iyúwa yeedáanacué pía, nawàwalicué pía. Càita nacái Marcos yái nuiquéerica càiride iyúwa nuiríwa iwàwalicué nacái pía. ¹⁴ Pitáidáyacacuéca cayábéeri iyú càide iyúwa abémisana. Nusutacué Dios ícha píripinacué imàacáanápinacué piyaca matúbanáiri iyú, piacué Cristo yáasu wenàiwicaca.

2 SAN PEDRO

Saludo

¹ Núa Simón Pedro nubànüacué piri cuyàluta. Núcata abéeri Jesucristo yàasu wenàiwica, yàasu apóstol nacái Jesucristo ibànüerica nucàlidacaténá itàacái. Nubànüacué piri yái cuyàlutaca, piacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cáimiétaquéeri iyú abédanama càide iyúwa weebáidáaná. Càita Wacuériná Dios yái Jesucristoca, idéca imànica walí macáita abédanamata, icüacáiná wenàiwica machacàniri iyú, yái Jesucristo iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ² Nusutácué Dios fícha piripinacué imàacáanápínacué pialíacawa Dios iwali manuíswata cachàinwanái mamáalàacata, Wáiwacali Jesús iwali nacái, yéewanápiná namànicuéca piri cayábéeri mawèñiri iyú manuíswata, namàacacaténácué nacái plyaca matuñbanáiri iyú.

Cualidades del cristiano

³ Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini iyúwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iná wadèniaca macáita yái chàinisi wamáapuèrica wàyacaténá siücade càide iyúwa Dios iwàwáaná wacáuca càmiri imáalàawa yáapichawa, wàacaténá nacái Dios iyéininá machacàniri iyú. Càité Dios imànica walí imàacacaalíté wáaliacawa Jesucristo iwali, yái imáidéericaté wía irípináwa, wàyacaténá yáapicha icamaláná mèlumèluíri iricu, cáimiétaquéeri iyú nacái, yái Jesucristo cayábéerica náicha canánama. ⁴ Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini manuiri iyúwa càide iyúwa ímáanáté, yái cayábéerica manuíswéeri cawèñiri nacái, yéewanápinacué pidèniaca Dios íiwitáise mabayawanéeri, yéewanápinacué nacái iwasàca pia èeri mñanáí íiwitáise fícha imáalèeripinácawa yáséeri iyú nabáyawaná iwálisewa, mánicáiná nawàwaca namànica nabáyawanáwa, níái èeri mñanáica càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵ Dios idéca imànicuéca piri yái cayábéerica, iná piacué yeebáidéeyéica Jesucristo, pialimáidacué macái pichàini iyúwa piyáanápíná mabayawanéeri iyú. Néese, pialimáidacué pialánápínáwa Dios iwali cachàinwanái mamáalàacata, pialíacaténácué cayábéeri iwali báawéeri íchaná cáalíacáiri iyú. ⁶ Néese pialimáidacué picñanápíná piawawa báawéeri fícha ipíchanacué pimànica piyáawanáwa. Néese pialimáidacué piidenanápíná piuwichàanáwa mamáalàacata matuñbanáiri iyúta. Néese pialimáidacué pianápíná Dios iyéininá machacàniri iyú, pimànicaténácué cayábéeri áibanái irí. ⁷ Néese pialimáidacué cayábáanápíná piicaca áibanái yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái, càide iyúwa yéenayaquéeyéiwa. Néese pialimáidacué cáinináanápíná piicaca nacái macáita èeri mñanáí.

⁸ Pimànicaalícué manuíswata macáita yái nucàlidéericuéca piri, yási máini cawènica Dios íicáca yái pimàniricuéca. Cawèñirica yái pialíanacuécawa Wáiwacali Jesucristo iwali. ⁹ Quéwa cawinácaalí càmita imàni càide iyúwa nucàlidáanacué piri, yá catáca íiwitáise càide iyúwa matuiri, càí nacáide iyúwa wenàiwica càmiri yáalimá íicáca déeculé, íimáichacáiná Dios imàacacaté iwàwawa fícha yái báawéerica imàniricaté queechacáwa. ¹⁰ Iná nuénánái, Dios idéca imáidacuéca pia, idéca nacái yeedácuéca pia yáasunápináwa, iná iwàwacutácué pialimáidaca pimànínápíná cayábéeri macái pichàini iyúwa cawènicaténácué pimànica yái imáidáanacuéca pia. Pimànicaalícué càí, yá canácatáita picaláacuéwa Dios fícha. ¹¹ Càita Dios itàidapinacué piawa máini cayábéeri iyú imàacáanápínacué piri piasu cawèñiripíná manuiri piwálíacaténácuéwa yácalé chènunisèeri iriculé Wáiwacali Jesucristo icüacataléca macáita càiripináta, yái Wáiwacali iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha.

¹² Iná nucàlidapinacué piriricani càí mamáalàacata éwitacué péemiacánítani bàaluité, pialíacué nacái iwali cayaba, éwitacué nacái peebáidacáaníta tàí íiméeri iyú yái báisiri táacáisi néewáidéericatécué iyú pia. ¹³ Idécunitáacá nuyaca cháí èeri iricu, iwàwacutácué nualáaca pia numichàidacaténácué piíwítáise ipíchanacué piimáichaca yái táacáisca pialíericuécawa iwali. ¹⁴ Wáiwacali Jesucristo idéca imàacata nualíacawa nuétáanápínáwa mesunamáita. ¹⁵ Quéwa numáncapíná macáita nualimánáta nucàlidacaténácué piri yái táacáisi báisirica, yéewanápiná nuétáacadenámiwa, yái pialimápinacué piwáwalica yái táacáisca nuéwáidéericuéca iyú pia.

Los que vieron la grandeza de Cristo

¹⁶ Bàaluité wéewáidacué pia Wáiwacali Jesucristo íiwitáise cachàiníri iwali. Càita nacái wacàlidacatécué piri Wáiwacali yáanánápíná aléi èeri iriculé àniwa. Càmitaté wéewáidacué pia iyú yái plawirináimi íiwitáise cachíwéerica, yái wawási namànirica náalíacái iyúwa nachiwáidacaténá áibanái. Néese wéewáidacuéca pia báisiri táacáisi iyú waicácináté Wáiwacali watu íyúwa, yái Wáiwacali cachàiníri íiwitáise icanéerica mèlumèluíri iyú, yái icamaláná chènunisèerica, wáyacaalíté yáapicha manuiri dúli íinata. ¹⁷ Waicácaté Wáiwacali néenialíté Wáaniri Dios imàacacaalíté Wáiwacali imàacaca yáawawa waicácani cáimiétacanéeri, mèlumèluíri nacái icamaláná chènunisèeri yáapichawa. Yáté Dios itànica chènuníse, yái

icàlidaca tàacáisi Wáiwacali ìwali ímérica: “Yácata Nuiri nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuwàcáani”, ímaca yái Diosca. ¹⁸ Wéemiacaté yái tàacáisi chènuníiséerica, wàyacáinaté Wáiwacali yáapichawa manuírí dúli ínatalé, chènuníiséeyéi imàacacalíté yáawawa waicáca nía.

¹⁹ Iná macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté Dios itàacái Cristo iináwaná ìwali. Càita wáalíacawa cachàiníwanái báisíri iyúcani Cristo yàanàanápíná àniwa. Iwàwacutácué péewáidacawa ìwali yái tàacáisi Dios íméricaté Cristo ìwali, peebáidacué nacái, yácáiná yái tàacáisi imàacaca wáalíacawa cáinacaalí Dios iwàwa wàyaca. Yái Dios itàacái càicanide iyúwa lámpara icànacaalí catácatalé àta Jesucristo yèepùacataléta yàanàaca àniwa aléi èeri írículé. ²⁰ Quéwa iwàwacutácué píwàwalica abéeri wawàsi càiripínáta: Càmita yéewa wáalíacawa wéemíacani wachàini iyúwa meedá cáinacaalí ímáaná yái tàacáisi Dios yàasu profetanái itànèericaté inùmaliçué. Néese iwàwacutá Espíritu Santo iyudàaca wía wáalíacaténá wéemíacani, cáinacaalí ímáaná. ²¹ Níacáiná Dios yàasu profetanái càmítaté nacálda tàacáisi náiwitáise iyúwa càide iyúwaté nawàwáaná meedá; néese Dios yàasu wenàiwicaca nía icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçué, càide iyúwaté Espíritu Santo imàacáanáté nacàlidacani.

2

Los que enseñan mentiras

¹ Bàaluité nacái israelitanái yèewi nàyacaté abénaméeyéi cachiwéeyéi iwicùlidéeyéica. Nacàlidacaté nachiwawa, náimacaté Dios yàasu profetanáicasa nía, icàlidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmaliçué. Càita nacái abénaméeyéi cachiwéeyéi yéewáidéeyéica wenáiwica nàanàapínácué péewiré. Yá néewáidapíná wenáiwica cachiwéeri tàacáisi iyú, quéwa namànipíná càì ibàacanéeri iyú yéewanápíná áibanái iyúunáidaca cachiwéeyéi néewáidaca wenáiwica báisíri tàacáisi iyú. Nàasu tàacáisi cachiwéeri itépiná wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi írículé. Nacàlidapíná nachiwawa Wáiwacali ìwali, náimapíná càmítasa Wacuérináni, yái Jesucristoca yéetèericatéwa wáichawalíná iwasàacaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Quéwa néetápinácaalíwa, yáta Dios idàbapíná yúuwichàidaca níawa manuísíwata. ² Madécaná icàlidéeyéica iináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái neebáidapíná cachiwéeyéi yàasu tàacáisi, yá namànipíná macái báawéeri íwítáaná mabáiníri iyú nainá iyúwa wenàiwicanái yàacuésemi. Iná nàwalíse áibanái natàanípíná báawéeri iyú báisíri tàacáisi ìwali, wàwali nacái, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³ Níara cachiwéeyéica máini nawàwa needéca naliwa manùba cawèñiri, iná nachiwáidapínácué píawa cachiwéeri tàacáisi iyú néewáidacáinácué píá piacaténácué nalí plata. Bàaluité quéwa Dios íináidacawa yúuwichàidáanápíná cawinácaalí imàníyéica càì, idéca nacái ichùnìlaca nalípiná nàuwichàanápínácué càmíri imáalàawa, yá canácata iwasèeripíná níawa nàuwichàacái íichawa.

⁴ Wáalíacawa Dios yúuwichàidáanápíná nía, càmícáinaté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha níara báawéeyéica àngel iwènúadéeyéicaté íwítáisewa Dios íicha. Néese yúucacaté nía infierno írículé; yáté idacùaca nía cadena iyú icùacaténá nía iyúwa presoíyí catéeri írìcu mamáalàacata àta áibaalípíná Dios icàlidacataléta nabáyawaná iináwaná ìwali, yúuwichàidáanápíná nía càiripínáta. ⁵ Càité nacái càmita Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha níara bàaluisàna èeri mìnánáica. Néese ibànucaté manuírí yéesacái imáaláidacaténaté macáita báawéeyéi wenáiwica. Dios icùacaté ocho namanùbaca wenáiwica yéesacái íicha, yái Noé, yàalèericaté wenáiwica nawènúadánápíná náiwitáisewa báawéeri íicha, yá nacái siete namanùbaca wenáiwica Noé yáapichéeyéica. ⁶ Càité nacái Dios ibànùca manuírí yúuwichàacáisi imáaláidacaténaté pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra. Dios yeemacaté nía àta imenínáamicataléta imàacacawa. Càité Dios imáaláidaca níái wenáiwicaca yásáidacaténá áibanái báawéeyéi írì, íyeyéipínácaté náamiwáise, yúuwichàidáanápíná nía nacái cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa. ⁷ Quéwa Dios iwasàacaté Lot Sodoma iyacàlená íicha. Yái cayábéeri íwítáiseca Lot máiníté achúmaca iwàwa íicaca namànica nabáyawanáwa mabáinináwacata nainá iyúwa, níái Sodoma iyacàlená mìnánáica bàaluité.

⁸ Yái aslali cayábéerica íwítáise ípidenèericaté Lot, iyacaté báawéeyéi wenáiwica yèewi. Yáté máini achúmaca iwàwa manuísíwata ìwalíse macáita yái báawéerica íiquèericaté namànica, natàanica nacái macái èeri imanùbaca. ⁹ Wáiwacalíca yái yáalimérica iwasàaca wía íicha yái wawàsi yáalimáidéerica wía ípíchaná wamànica wabayawanáwa, wía Dios yàasu wenáiwica yeebáidéeyéica itàacái. Sìucata Dios yúuwichàida iyaca níái báawéeyémica presoíri iyú àta néenáíwaná yàanàacataléta Dios icàlidacatáipínáta nabáyawaná iináwaná ìwali, yúuwichàidáanápíná nía càiripínáta. ¹⁰ Máini cachàiníwanái mamáalàacata Dios yúuwichàidapíná wenáiwica imàníyéica yàacawa ibáyawanáwa iiná iyúwa, yái casaquèeri wawàsi càmírìca Dios íbatàa wenáiwica imànica. Càita nacái Dios yúuwichàidapíná cawinácaalí càmíyéica iwàwa Jesucristo Náiwacalípínáwa icùacaténá nía. Macáita níái yéewáidéeyéica wenáiwica chiwái iyú, càmita nàa áibanái ímíetacaná. Càmita càalu natàaní

báawéeri iyú báawéeyéi ángel ìwali, níái cachàiniyéi demonio íiwacanánáica icuèyéica yàasu cáliwa chènuniiséeyéi cáuli írìcuiyéi. ¹¹ Néese Dios yàasu ángelnái cachànica nía náicha macái demonio íiwacanánái, quéwa éwita cachàinicáaníta ángelnái demonionái íicha, càicáaníta càmita ángelnái icuís íichawa demonionái Wáiwacali yàacuésemi. Iná picácué wacuís wáichawa demonionái.

¹² Quéwa níái cachíwéeyéica, yéewáidéeyéica wenàiwica chiwái iyú, càica níade iyúwa cuwéesinái máiwitáiséeyéi. Càmita nánáidawa cáalíacáiri iyú, néese namànicáita meedá macáita càinácaalí nawàwéeri namànica càide iyúwa cuwéesinái imànlíná. Càide iyúwa wenàiwica náibàacaalí cuwéesi nanúacaténáni, càita nacái Dios ídèca íináidacawa íbàanápíná níái cachíwéeyéica yúuwichàidacaténá nía càiripínáta. Nacuís náichawa demonionái máini báawéeri iyú, éwita càmicáaníta náalía cayába demonionái íináwaná iwali; quéwa Dios yúuwichàidapíná cachíwéeyéi càiripínáta càide iyúwa yúuwichàidáanápíná nacái demonionái. ¹³ Níái cachíwéeyéica náuwichàapínacawa càide iyúwa náuwichàidáanáté áibanái wenàiwica. Casímáica náyaca cáasuiri iyú, nayáaca nacái nayáacaléwa, casawèñiri yàacási, nánáidacáináwa abèerita iwali yái siùquèeri wawásica. ¡Càica níade iyúwa casaquèeri wawási, namànicáiná nabáyawanáwa mabáiniiri iyú pèewibàa píwacáidáyacaacalícuéwa piyáacaténá piyáacaléwa! Camúnica nía, casímáiri iyúta nayáaca manuí nayáacaléwa cawèñiri yàacási, náiraca nacái. Náimaca neebáidáanása báisiiri tàacási, quéwa nachíwa meedá.

¹⁴ Naicácanacáita inaná, yá nawàwaca naimáca úapicha. Canácatáita chamàle namànica nabáyawanáwa. Náalimáida nawènúadánápíná inaná íiwitáise, aslanái nacái namànlínápíná nabáyawanáwa náapichawáaca, níái wenàiwicaca càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái tàí íiméeri iyú. Nadéca néewáidaca níawawa nawàwacaténá náasupínáwa áibanái yàasu cawèñiri. Níata wenàiwicaca Dios yúuwichàidéeyéipíná càiripínáta. ¹⁵ Nadéca namèeráacawa Dios íicha namàcacáiná níawawa namànicaténá nabáyawanáwa. Namàni càide iyúwaté Beor íirimica Balaam imànlínáté. Bàaluité Balaam iwàwacaté ícháawáaca israelitanái íipidená iwali ímapùacaténáté nía chàwicùli iyú, yéewanápínáté báawéeri yúuwàacawa náwali níái Dios yàasu wenàiwicaca. Càité Balaam iwàwacaté imànica yeedácaténá íríwa cawèñiri wawási israelitanái yúuwidenái íicha. ¹⁶ Néeseté Dios yàalàaca Balaam cachàiniiri iyú ípíchanáté ícháawáaca israelitanái íipidená iwali chàwicùli iyú. Dios imàcaca Balaam ípira burro utàanica wenàiwica isàna iyú Balaam írì. Càité burro umáisaníaca Balaam imànica íbáyawanáwa, íná càmitaté yáalimá Balaam íbanúaca chàwicùli Dios yàasu wenàiwica iwali, Dios ícúacáináté nía.

¹⁷ Cawinácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica siúcade cachíwéeri tàacási iyú, canéeyéica iwèni nía càide iyúwa dápu canéerica írì únì, càide iyúwa nacái cùulíri acalèe cáuli itéerica quéwa canácatáita unía yúuwèeriwa wenàiwica íbànacale iwali. Yá Dios yúucapíná íichawa níái cachíwéeyéica náuwichàacaténáwa càiripínáta írìcu yái máinicataléca cùlicca catá. ¹⁸ Níacáiná cachíwéeyéi nacalídaca canéeri iwèni wawási canúmaséeri iyú. Ídècanacáita wenàiwica yeebáidaca Jesucristo, nayamáidaca nacái namànica càide iyúwa cachíwéeri tàacási íimáaná, néese cachíwéeyéi ídábaca yáalimáidaca nía namànlínápíná macái báawéeri íiwitáaná mabáinináwacata nainá iyúwa áibanái wenàiwica yàacuésemi. ¹⁹ Níái cachíwéeyéica nacalídaca wenàiwicanái írì cayábacasa wáyaca iyúwa canéeyéi íiwacali wamànicaténá càide iyúwa wawàwáaná meedá, náimacáiná càmitasa iwàwacutá weebáidaca iyúwa Dios íchùullaná. Quéwa níái cachíwéeyéica càmita nàya iyúwa canéeyéi íiwacali, néese càica níade iyúwa presoíyéi, nabáyawanácaíná idacùuca nía cachàiniiri iyú namànicaténá meedá nabáyawanáwa itéeripínáca nía yéetácási írìculé déeculé Dios íicha càiripínáta. Yácaíná cawinácaalí wawási idacùerica wenàiwica íiwitáise, yácata yái wenàiwica íiwacalica. ²⁰ Cawinácaalí wenàiwicanái yáaliyéicawa Wáiwacali Jesucristo iwali, yái íwasèerica wía Dios yàasu yúuwichàacási íicha, yá Wáiwacali íwasáaca nía èeri mánaná íiwitáise íicha, macái casaquèeri wawási èeri mánaná imànlíná. Néese, níái yáaliyéicawa Wáiwacali iwali, nawènúadacaalí náiwitáisewa cayábèeri íicha àniwa, yá namàcacaalí nabáyawanáwa idacùuca nía àta yái báawéerica ícàbadàacataléta nía, yá máini cachàiniwanái cabáyawanáca nía íicha yái quèechéericatécáwa. ²¹ Quèechatécáwa náalíacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wáyaca machacàniri iyú, néese nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo itàacái íicha, yái tàacási mabáyawanéerica Dios imàaquèeritè wálí; íná Dios yúuwichàidapíná níawa manuísíwata cachàiniwanái náicha cawinácaalí càmiyéica yéemíacáwaca Jesucristo íináwaná iwali. ²² Níái yèepuèyéica imànica íbáyawanáwa àniwa nadécánami náalíacawa Jesucristo íináwaná iwali, càica níade iyúwa áiba comparación íimáaná: “Auli yèepùacawa iyáacaténá yèeculéwa. Marrano nacái nadécánami nàapídáidaca úa, yá uèpùaca utalíacawa casacàaliriculé àniwa”, íimaca yái comparaciónca.

3

¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, yáta pucháibáaná cuyáluta nutàñericuéca pírí. Iná nudéca nùaláacuéca pía pucháiba yàawíría nuwàwacáinacué numicháidaca píiwitáise masaquèeri píináidacatenácuéwa cáaliacáiri iyú. ² Píináidacuéwa ìwali yái tàacáisi Díos yàasu profetanái icàlidéericaté bàaluité. Píináidacué nacáíwa Wáiwacali Jesucristo itàacái ìwali, yái ichùulíerica wamànica, yái Wáiwacali iwasèerica wía Díos yàasu yúuwichàacáisi fícha. Wía apóstolca Jesucristo ìbanuèyéica wacálidacatená itàacái, wadéca wéewáidacuéca pía pímanícaténacué càide iyúwa Wáiwacali ichùullíaná.

³ Péemiacué cayába, iyaca abéeri wawási máinícué iwàwacutéeri píaliacawa. Ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá wenáiwicanái iyáanápíná iicáaniyéica waquíníná, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Namànipíná nabáyawanáwa macáí íiwitáaná càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwáwáaná. ⁴ Nasutápiná néemiawa wía, namànica naquíníwa cà: “Pídécuéca píimaca walí Cristo ímácasa bàaluité yàanàanápínaté àniwa. ¿Néenicué, cáná càmitàacá yàanàa? Níara wàawirináimi iiquéeyéicaté Cristo nadéca néetácawa bàaluité, quéwa Cristo càmitàacá yàanàa. Yá macáí wawási iyéerica cháí yéepunicawa iyaca mamáalàacata iyúwataté iyáaná Díos idàbacatáiseté èeri àta siuca nacáide”, càipíná náimaca càmicáiná neebáida Díos imáaláidáanápíná yái èeriquéí. ⁵ Cawinácaalí wenáiwica icàlidéeyéica càiri tàacáisi càmita báisi nawàwa náaliacawa càinácaalité Díos imànica. Càmita nawàwa náaliacawa Díos idàbacaté chènuníseyéyí cáli itàacái iyúwa bàaluité. Néese Díos ichùullacaté chùlri cáli imusúacawa manuírí ùni yáacuise. Néese iseríacaté ùni yéewacatenaté yéená iyaca chènunírí, áiba yéená nacáí iyamáacatéwa cháí. ⁶ Néeseté àniwa Díos imàacacaté ùni yéesacawa macáí cáli ìwali àta idapúadacatalétaté macáita. Inaté Díos imáaláidacaté macáita cháí èeri írícuíca ùni iyú, yái manuírí yéesacáica bàaluité. ⁷ Quéwa siuca chènuníseyéyí cáli, yá nacáí cáliquéí iyéerica cháí èeri írícu siuca, Díos icùaca iyaca nía yeemácaténá nía quichái iyú áibaalípiná. Yá quichái yeemápiná níawa néenialípiná Díos icàlidapínacáalí báawéeyéí íiwitáise íbáyawaná iináwaná yúuwicháidáanápíná níawa càiripínáta.

⁸ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, picácué píimáicha Díos iicáca abé èeri ichàbacawa càide iyúwa waicáaná mil camuí ichàbacawa. Càita nacáí Díos iicáca mil camuí ichàbacawa càide iyúwa waicáaná abé èeri ichàbacawa. ⁹ Aibanái nayúunáidaca idéca ichàbacawa wáicha Wáiwacali yéenáiwaná yàanàanápíná àniwa càide iyúwa icàlidáanaté walíni. Quéwa càmitàacá ichàbawa yái Wáiwacali yéenáiwanáca, néese Wáiwacali idècuníacáitawa icùacáiná iyaca áibanái nawènúadánápíná náiwitáisewa írípíná. Càita icùaca éeréeri iyú càmicáiná iwàwa yúucacawa fícha íbatàa abéeripínáta, néese iwàwa macáita nawènúadaca náiwitáisewa Díos írípíná.

¹⁰ Canácata yáaliériwa Wáiwacali yéenáiwaná, càicaalínápínacáalí yàanàaca àniwa, càide iyúwa càmicáalí wenáiwica náallawa càiná èeri írícuaalí cayéedéeri yàanàapíná nacapèe néré. Néese Wáiwacali yàanàapínacáalí àniwa, yási chènuníseyéyí cáli namáalàapínacawa máinírí yáwanái tiríríri isána manuírí iyú, caiyéininéeri macáí énu fícha. Yá macáí wawási iyéerica iwasàapínáwa ùlèeri iyú neemácáináwa quichái írícu, yá nachaláipínacawa. Yási macáita yái èeriquéí, yá nacáí èeri írícuíri wawásica canánama neemápinacawa Díos imáaláidacaaalí níawa.

¹¹ Díos imáaláidapíná macáita quichái iyú, macáita yái iyéerica. ¡Iná iwàwacutééca píyaca mabayawanéeri iyú, píacué nacáí Díos iyéiníná! ¹² Picúacué Díos yéenáiwaná yàanàaca. Pímanícué píalímáanáta yéewanápíná yéenáiwaná yàanàaca caquialéta cacháiníwanái. Néenialípiná chènuníseyéyí cáli namáalàapínacawa quichái iyú, yá macáí wawási iyéerica iwasàapínacawa ùlèeri iyú quichái ípèrta yéewí. ¹³ Quéwa wíata icùaca iyaca Díos idàbàanápíná walísà capiraléeri cáli, walísà cáli nacáí, càide iyúwa Díos icàlidáaná walí imànínápíná. Yá macáita iyéeripínáca néré, cayábpíná náiwitáise, iyéeyéipíná machacànírí iyú càiripínáta.

¹⁴ Iná nuénánái cáininéeyéica nuicáca, idècunitàacá picúaca Wáiwacali yéenáiwaná yàanàanápíná, yá pímanícué macáita píalímáanáta macáí píchàini iyúwa píyacatenácué matubanáiri iyú áibanái yáapícha, mabayawanéeri iyú nacáí Díos iicápiná. ¹⁵ Picácué píimáicha Wáiwacali idècuníacawa éeréeri iyú yéewacatená iwasàaca wía Díos yàasu yúuwichàacáisi fícha. Càita nacáí wéenasàiri Pablo, yái cáininéerica waicáca, idéca itànàacuéca pírí cuyáluta píalícaténácuéwa Wáiwacali yàanàanápíná, càide iyúwa Díos imáacáaná Pablo yáaliacawa. ¹⁶ Pablo idéca icàlidacuéca pírí càí Wáiwacali yàanàanápíná àniwa macáí yàasu cuyáluta írícua. Pablo idéca icàlidaca áiba wawási ìwali càulenéeri wenáiwica yáalíca yéemiaca càinácaalí ímáaná. Néese áibanái càmiyéicá yéewáidawa cayába, càmiyéyí nacáí yeebáida Jesucristo itàacái tàí ímèeri iyú, nadéca nawènúadaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nacáida machacànírí iyúni càide iyúwa ímáaná. Càita nacáí nadéca nawènúadaca Díos itàacái profetanái itànèericaté. Iná Díos yúuwicháidapíná cawinácaalí càmiyéica icàlida Díos itàacái machacànírí iyú.

¹⁷ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, píaliacuéwa cachíwéeyéí yàanàanápíná. Iná píicácué píichawa cayába ípíchanácué báawéeyéí íiwitáise ichíwáidacuéca pía nawatáidacatenácué

pía nachìwa iyúwa déeculé báisíri tàacáisi ícha àta piméyáacatalétacuéwa peebáidaca Jesucristo itàacái. Picácué peebá nali. ¹⁸ Néese píalimáidacué píaliacaténáwa manuísiwata cachàníwanái mamáalàacata Wáiwacali Jesucristo ìwali, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Pimàacacué nacái Wáiwacali ichàiniadaca pía íiwitáise cachàiníri iyúwa, yái Wáiwacali cáininéerica iicácuéca pía. ¡Wàacué Wáiwacali iríwa cayábéeri siúcáisede, càiripináta nacái! Báisíta, amén.

1 SAN JUAN

La palabra de vida

¹ Wabànùacué pírí cuyàluta. Wacàlidacué pírí Jesucristo ìwali, yáì iyéericaté èeri ipíchawáise bàaluité. Wacàlidacué pírí Jesucristo ìwali, yáì wéemièrica itàacái wàuwì iyúwa, yáì waiquéerica watúì iyúwa, wíacáiná waicácaté Jesús, wamàaca nacái wacáapiwa ìwali. Yáì Jesucristo, yácata Tàacáisi yéerica wacáuca càmíri imáalàawa. ² Jesucristo imàacacaté yáawawa waicácani yéepunicaalítéwa cháì èeri írìcu, yáté waicácani. Iná yéewa wacàlidaca iináwaná ìwali, yá wacàlidacué pírí nacái yáì tàacáisica Jesucristo ìwali, yáì càmírica imáalàawa, iyéericaté càiripinàta Wàaniri Dios yáapicha, yáì Jesucristo imàaquéericaté yáawawa waicácani. ³ Iná wacàlidacué pírí iináwaná ìwali yáì Jesucristo waiquéericaté, wéemièrica nacái itàacái, yéewanápinacué abédanamata píiwitáise wáapicha, wáyacáiná abédanamata Wàaniri Dios yáapichawa, yáapicha nacái yáì Dios Írica, Jesucristoca. ⁴ Iná wabànùacué pírí cuyàluta, casímíicacaténacué piwàwa wáapicha.

Dios es luz

⁵ Wacàlidacué pírí yáì tàacáisica iyúwaté Jesucristo yéewáidáaná wía. Jesucristo yéewáidacaté wía wáalíacaténáwa mabáyawanáca Dios, imàaca nacái wáalíaca Dios ìwali, càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca cayába. Canéeri Dios ibáyawaná, canásiwata. ⁶ Wáimacaalí, “Wáyaca abédanamata Dios yáapicha”, quéwa wamànicaalí mamáalàacata wabáyawanáwa, yá cachìwéeyéi wía meedá, càmita nacái wàya machacàníri iyú. ⁷ Quéwa, wáyacaalí mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios iyáaná mabáyawanáwaca icamaláná írìcuwa, yásì abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca. Dios Íri Jesús Íraná imusúacatéwa icháuná írìcuéwa cruz ìwali, yá yéetacatéwa. Yúuwichàacatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse, yéewanápiná Dios imàaca iwàwawa wabáyawaná ìcha, yáì báawéerica wamànírìca.

⁸ Néese, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, càì wáimacaalí, yá ichìwáideyéi yáawawa meedá wía. Càmita nacái watàani báisíri iyú. ⁹ Wáalíacawa machìwéericani, yáì Diosca, imàni nacái macáita càide iyúwa ìmáaná. Wáalíaca nacáiwa Dios icúaca wenáiwica machacàníri iyú. Iná yéewa wacàlidacaalí wáichawa Dios írì yáì báawéerica wamànírìca, yásì Dios imàaca iwàwawa wabáyawaná ìcha, masacàca nacái imànipiná wáiwitáisewa macái báawéeri ìwítáaná ìcha. ¹⁰ Quéwa, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, càì wáimacaalí, yá waicáca Dios càiride iyúwa cachìwéeri, càmita nacái weebáida Dios itàacái báisíri iyú. Dios idéca icàlidaca waináwaná ìwali wamànica wabáyawanáwa.

2

Cristo, nuestro abogado

¹ Píacué, nuiquéeyéica càyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué pírí cuyàluta pimànicáichacué píbayawanáwa. Quéwa, éwita wamànicaalí wabáyawanáwa, càicáaníta Jesucristo, yáì mabáyawanéerica iyéerica Wàaniri Dios yáapicha, yàacawéerica wía, itàaníta wawicáu Dios yáapicha, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná ìcha. ² Jesucristo imàacacaté icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápiná Dios imàaca iwàwawa wabáyawaná ìcha, yáì báawéerica wamànírìca wáyaca. Càmíritaté yéetáwa abéta wáichawalíná, néese yúuwichàacatéwa macái èeri mnanái ìchawalíná nabáyawaná ìwalíse.

³ Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, yásì wáalíacawa báisíri iyú wáalíacawa Dios ìwali, wáyaca nacái abédanamata Dios yáapicha. ⁴ Aibacaalí càì ìmaca “Núalíaca Dios ìwali”, càicaalí ìima, càmicaalí quéwa imàni càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, cachìwéeri meedáni yáì wenáiwica, càmita nacái yeebáida báisíri tàacáisi. ⁵ Néese àniwa cawinàcaalí imànírìca càide iyúwa Dios ichùullaná, yácata cànínéerica iicáca Dios báisíri iyú. Iná yéewa wáalimá wáalíacawa báisíri iyú wáyaca abédanamata Dios yáapicha wamànicaalí càide iyúwa Dios ìmáaná. ⁶ Cawinàcaalí càì ìmèerica “Nùyaca abédanamata Dios yáapicha mamáalàacata”, càicaalí ìima, iwàwacutá ìyaca càide iyúwa Jesucristo iyáanáthé cháì èeri írìcu.

El nuevo mandamiento

⁷ Píacué nuénáná cànínéeyéica nuicáca, càmita wàlisàì yáì tàacáisi nutànèericuécá pírì. Yáì tàacáisi, yácata tàacáisi peebáidèericatécué píwènúadacaalítécué píiwitáisewa Jesucristo írìpiná. Yáì tàacáisi bàaluisàimica yácata tàacáisi péemièricuécá bàaluité. ⁸ Ewítacué péemiàcànítani bàaluité, càicáaníta siuca àniwade nutànàacué píriní, càide iyúwa tàacáisi wàlisàita. Càide iyúwaté Jesucristo yeebáidáaná yáì tàacáisica, càita nacáicué peebáidacani, píacué cànínéeyéica iicáyacacawa. Pídecuécá píwènúadaca píiwitáisewa báawéeri ìcha peebáidacaténacué Jesucristo itàacái, càide iyúwa waicácaalí catéeri ìchalíacawa cachàiníri camalási icànacaalí catéeri írìculé.

⁹ Aibacaali còi ìimaca “Nuebáidaca Jesucristo itàacái, nuèpuníca nacáíwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná ìircu”, quéwa meedá báawaca ìicáca áiba wenáiwica, yá meedá yèepuníriwa mamáalàacata íbáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenáiwica iméeràacaalíwa catácatalé, máiníri catáca. ¹⁰ Cawinácaalí cáininéerica ìicáca áibanái, yácata yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yèepuníri nacáíwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná ìircu, yá canáca wawási yáaliméeri iwèntúadaca íwítáise imàníínápiná íbáyawanáwa. ¹¹ Quéwa cawinácaalí báawa meedá ìicá áibanái, càmita yeebáida Jesucristo itàacái báisíri iyú, yá yèepuníri nacáíwa íbáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenáiwica iméeràacaalíwa catácatalé. Yá càmita yáalimá imànica cayábéeri, ilúacáiná matú imànica íwítáise, càide iyúwa wenáiwica yúuquériwa càminá yáalíawa alénácaalí yàawa.

¹² Píacué nuíquéeyéica cáiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué píri cuyàluta Dioscáiná idéca imàacaca iwàwawa píbáyawaná ícha, Jesucristo yéetácáinácuéwa píchawalíná. ¹³ Píacué, béeyéica, nutànàacué píri cuyàluta píalíacáinácué Jesucristo iwali, yáí iyéericaté èeri ípíchawáise. Píacué nacáí ùuculiyéica, nutànàacué nacáí píri cuyàluta nùalíacáináwa pídécuéca pímawèniadaca báawéeri Satanás.

¹⁴ Nutànàacatécué nacáí píri cuyàluta, píacué nuíquéeyéica cáiyéide iyúwa nuénibewa, píalíacáinácué Wáaniri Dios iwali. Nutànàacatécué nacáí píri cuyàluta píacué béeyéica píalíacáinácué Jesucristo iwali, yáí iyéericaté èeri ípíchawáise. Nutànàacatécué nacáí píri cuyàluta, píacué ùuculiyéica cachànicáinácué píwítáise peebáidacáinácué Dios itàacái tàí íméeri iyú, nùalíacáiná nacáíwa pídécuéca pímawèniadaca báawéeri Satanás.

¹⁵ Píacué cáininá píicáca cháí èeriquéí. Píacué cáininá píicáca èeri mnanái íwítáise càimíyéica cáininá ìicáca Dios. Cawinácaalí cáininéerica ìicáca èeri mnanái íwítáise, càmita yáalimá cáinináca ìicáca Wáaniri Dios. ¹⁶ Aibanái èeri mnanái cáimíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, canácata nénéna imàníri càide iyúwa Wáaniri Dios íchùulianá, canásíwa. Namànicáita meedá càide iyúwa náiwítáise iwàwáaná. Càita namànica: Máini máalíawáiséeri iyú nawàwa namànica wawási càimíríca Dios íbatáa namànica, nasíimáidacaténá níawawa meedá; máini nawàwa naicáca báawéeri wawási, càimíríca Dios iwàwa wenáiwica ìicáca, casíimáicatená nawàwa báawéeri iyú meedá; namàaca nacáí nawàwawa náasu cawèníri iwaliwa, yá cáimacáica naicáca níawawa áibanái ícha. ¹⁷ Yáí chéerica èeri íricuírica, macáita imáaláapínáwa, níá nacáí èeri mnanáica iwàwéeyéica báawéeri meedá, namáaláapíná nacáíwa. Quéwa, cawinácaalí imàníríca càide iyúwa Dios iwàwáaná, íyapíná Dios yáapícha càiripínáta.

La verdad y la mentira

¹⁸ Píacué, nuíquéeyéica cáiyéide iyúwa nuénibewa, yáí èeriquéí imáaláapínácawa mesúnamáita. Pídécuéca péemíaca íináwaná iwali abéeri asialí yàanèeripínáca ípidinéerica Cristo yúuwíde. Sìucasiwata madécáná Cristo yúuwídenái nadéca nàanàaca, íná yéewa wáalíacawa mawíénica yáí èeriquéí imáaláanápínácawa mesúnamáita. ¹⁹ Níái Cristo yúuwídenáica nàacatéwa wèewísewa. Níacaté quéwa càimíyéí wéenanánsíwa Wáiwacalí íwalísená. Wéenanánsíwacalíté níatá, yá nayamáacatéwa wáapíchatá. Dios imàacacaté nàacawa wèewíse yéewanápiná wáalíacawa abénaméeyéí iyéeyéica wèewíbàa, càmita wéenanánsíwa níá Wáiwacalí íwalísená.

²⁰ Cristo idéca íbànùacuéca píri Espíritu Santo íná cáiwítáisecuéca píá canánama. ²¹ Íná nutànàacué píri cuyàluta píalíacáinácuéwa báisíri tàacáisi iwali. Píalíacué nacáíwa píicáca báisíri tàacáisi chíwáí íchaná. ²² Sìucade nucálidacué píri cawinácaalí cachíwéerica. Cachíwéericaní, cawinácaalí còi íméerica, “Càmíríté Mesías yáara Jesús mícá”, còi ímaca imànica íchíwawa. Yácata nacáí abéeri Cristo yúuwíde, càimicáiná yeebáida Wáaniri Dios itàacái, Dios líri itàacái nacáí. ²³ Cawinácaalí càimíríca yeebáida Mesíascaní yáí Dios lírica, yáí wenáiwica Dios íbànùericaté ícúacaténá èeri mnanái, càmita yáalía Wáaniri Dios iwali. Quéwa cawinácaalí ícalídeerica Dios líri iwali Mesíascaní, yáí Mesías Dios íbànùericaté walí, yácata yáalíerica nacáí Wáaniri Dios iwali.

²⁴ Íná peebáidacué cayábani mamáalàacata tàí íméeri iyú, yáí tàacáisi nacálidéericatécué píri bàalutí. Peebáidacaalícué cayábani tàí íméeri iyú, yáí píyacuéca abédanamata càiripínáta Dios líri yáapícha, yáapícha nacáí yáí Wáaniri Diosca. ²⁵ Jesucristo idéca ícalídaca walíni cáimíetacanéeri iyú yàanápíná wacáuca càimírí imáalàawa, wáalíaca nacáíwa imànínápiná càide iyúwaté ímáaná.

²⁶ Sìuca nubànùacué píri cuyàluta nùalàacaténácué píá náichaná níara áibanái iwàwéeyéica íchíwáidacuéca píá. ²⁷ Quéwa, iyacué píri Espíritu Santo, yáí Espíritu Santo Jesucristo íbànùericatécué píri. Càmita iwàwacutá áibanái yéewáidacuéca píá Espírítucáiná yácata yéewáidéericúca píá macáí wawási iwali. Espíritu yéewáidaca wía báisíri iyú. Canácatáita íchíwáida wía. Peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái, càide iyúwa Espíritu yéewáidáanácué píá.

²⁸ Siùcade piácué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái manunicaténá wáináidaca wawàwawa waicácaalipiná Jesucristo, yàanàpinácaalí, ipíchaná báica waicáca wíawawa iwéré wabáyawaná iwálisewa yàanàpinácaalí àniwa. ²⁹ Píalíacuécawa Jesucristo iwali mabáyawanácani. Iná iwàwacutácué píalíaca nacáíwa báisíri iyú cawinácaalí ìyéeyéica mabáyawanéeri iyú, Dios yéenibeca nía.

3

Hijos de Dios

¹ Wáalíacawa cáinináca Wáaniri Dios iicáca wía, Dioscáiná idéca yàaca wáipidená “Dios yéenibe”. Báisíta, Dios yéenibeca wía. Iná áibanái èeri mìnanaí càmiyéica Dios yéenibe càmita náalíwa Dios yéenibeca wía càmicáiná náalíwa Dios iwali. ² Piácué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, siùcáisede Dios yéenibeca wía. Ewita càmicáiná wáalíwa càinápínacaalí wáyaca áiba èeriwa, càicáanáta wáalíacawa Jesucristo yàanàpináca àniwa, yásí wáyapínaca càiwade iyúwa iyáaná, asáiripínacáiná waiquéeripiná Jesús, càide iyúwa iyáaná. ³ Macáita icuèyéica Jesucristo yàanàpináca, masacáca namànica náiwitáisewa báawéeri ícha, càide iyúwa Jesucristo iyáaná mabáyawanéeri iyú.

⁴ Quéwa cawinácaalí imàniyéica yàacawa ibáyawanáwa, càmita neebáida Dios itàacái. Càmicaalí weebáida Dios itàacái, yá wamànica wàacawa wabáyawanáwa. ⁵ Píalíacuéwa Jesucristo yàanàcaté aléi èeri iriculé yúucacaténá wáicha wabáyawaná. Píalíacué nacáíwa canácata Jesucristo ibáyawaná, yácata Satanás yáasu wenáiwica, píalíacué abédanamata Jesucristo yáapicha mamáalàacata, càmita namàni nàacawa nabáyawanáwa. Macáita quéwa imàniyéica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, càmitàacá náináidawa Jesús iwali, càmitàacá náalíwa iwali. ⁷ Piácué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, abénaméeyéi wenáiwica nawáwa nachìwáidacuéca pí, náimacáinácué píri cayábaca pímanáicálicué píbáyawanáwa mamáalàacata éwítacué Dios yéenibecáanáta píri. Nachìwacáita meedá. Picácué pímanáca áibanái ichìwáidaca píca cà. Cawinácaalí imànírica yàacawa cayábéeri, yácata cayábéeri íwítáise càide iyúwa Jesús iyáaná mabáyawanéeri iyú. ⁸ Cawinácaalí quéwa imànírica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, yácata Satanás yáasu wenáiwica, yái wáuwide Satanás, icháawàidéerica waináwaná iwali, Satanás imànicáináte ibáyawanáwa mamáalàacata èeri ipíchawáiseté àta siùca nacáide mamáalàacata àniwa. Ináté Dios íiri yàanàca imáalàidacaténá macáita yái Satanás imànírica.

⁹ Báisícaalí Dios yéenibeca wía, néese càmita wamànipiná wabáyawanáwa mamáalàacata, wadèniacáiná Dios íiwítáise. Càmita wáalimá wamànica wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata, báisícaalí Dios yéenibeca wía. ¹⁰ Càita wáalíacawa càiyéinácaalí níái Dios yéenibeca, càiyéinácaalí nacái Satanás yéenibeca. Cawinácaalí càmiyéica imàni cayábéeri, nía nacái báawéeyéica iicáca áibanái wenáiwica, níacata càmiyéica Dios yéenibe. Quéwa cawinácaalí imàniyéica cayábéeri, nía nacái cayábéeyéica iicáca áibanái wenáiwica, níacata Dios yéenibeca.

Amémonos unos a otros

¹¹ Yái idàbáanéeri tàacáisi péemièricatécuéca madécaná yàawiría íimaca walí: “Cáininácué piicáyacacawa”, íimaca. ¹² Picácué wamàni càide iyúwa Caín imànináté, yái báawéeri Satanás yáasu wenáiwicaca, inuèricaté meedá iméeréeriwa. ¿Píalíasicuéwa cánaté yéewa Caín inúaca iméeréeriwa? Calúacáináte Caín iicáca yéenasáiri íiwítáisewa, yéenasáiricáiná imànicaté cayábéeri, quéwa Caín imànicáita meedá ibáyawanáwa.

¹³ Piácué nuénánáca, iwàwacutácué píwáwalica báawáanápiná naicáca píca níái èeri mìnanaí càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ¹⁴ Bàaluíté wáyaca càide iyúwa yéetéeyéimiwa, canáciná wacáuca càmiíri imáaláawa. Néeseté Dios yàaca wacáuca càmiíri imáaláawa. Cáininácaalí waicáca áibanái, yásí wáalíacawa Dios idéca yàaca wacáuca càmiíri imáaláawa. Cawinácaalí càmírica cáininá iicáca áibanái, ìyaca mamáalàacata càide iyúwa yéetéerimiwa canéerica icáuca càmiíri imáaláawa. ¹⁵ Cawinácaalí báawéerica iicáca áibanái, Dios iicáca càinde iyúwa inuérica wenáiwica. Píalíacué nacáíwa cawinácaalí inuérica meedá wenáiwica, canáca icáuca càmiíri imáaláawa. ¹⁶ Jesucristo idéca yéewáidaca wía càinácaalí iwàwacutáaná cáinináca waicáca áibanái, Jesucristo imàcacáináte icáucawa imànicaténá walí cayábéeri. Càita nacái iwàwacutá wamáacaca wíawawa áibanái irípínáwa yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁷ Pidèniacaalí cayába píasuwa, píalíacaalí nacáíwa áibanái càmita nadènia yái namápuèrica, néese càmicaalí píyúudáa nía, yásí wáalíacawa càmita cáininá piicáca Dios báisíri iyú. ¹⁸ Piácué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, picácué wacálidacáita meedá waináwanáwa canéeri iwèni iyú. Picácué wacálidacáita meedá cáinináca waicáca áibanái wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese wayúudàacué nía wásáidacaténá cáinináca waicáca nía báisíri iyú.

Confianza delante de Dios

¹⁹ Wamànicaalí còi, yási wáaliacawa weebáidaca báisiri tàacáisi, wàyaca nacái Dios iicápiná mabáiníri iyú, macáaluínáwaca nacái. ²⁰ Achúmacaalí wáináidaca wawàwawa wabáyawaná ìwaliwa, iwàwacutá wawàwalica cáaliacáica wáicha Dios, yáaliéri nacái macáita wawàsi ìwali. ²¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, càmicaalí Dios imàaca achúmaca wáináidaca wawàwawa wawàwalicúsewa, yási manuíca wáináidaca wawàwawa mabáinínáwaca Dios iicápiná. ²² Néese Dios yáapíná walí macáita wasutérica ícha, wamànícáiná càide iyúwa ichùullaná wía, wamàni nacái yái casímáirica Dios iicáca. ²³ Dios ichùulia weebáidáanápiná líri itàacáíwa, yái Jesucristoca. Ichùulia nacái cáininánápiná waicáyacacawa càide iyúwa ichùullaná wía. ²⁴ Cawinácaalí imàniiyéica càide iyúwa Dios ichùullaná, níacata iyéeyéica abédanamata Dios yáapícha. Dios iyaca nacái náapícha. Espíritu Santo nacái imàacaca wáaliacawa Dios iyaca wáapícha, yái Espíritu Dios ibànuericáté walí yàacawéridacaténá wía.

4

El Espíritu de Dios y el espíritu del enemigo de Cristo

¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, manùbéeyéi náimaca nacálidacasa tàacáisi Dios inùmallicúse. Píacué peebáida caquialéta natàacái macáita. Néese píináidacuéwa cáaliacáiri iyú nàasu tàacáisi ìwali quéechacáwa píaliacaténacuéwa asáisi báisícaalí natàanica Dios inùmallicúse. Nàyacáiná cháí èeri írucu madécaná cachiwéeyéica icálidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmallicúse. ² Píaliacuéwa càiyéinácaalí níai icálidéeyéica tàacáisi báisíri iyú Espíritu Santo inùmallicúse nacálidacáiná Jesús iináwaná ìwali, Mesíascani, yái Wacuèrinásáiri Dios ibànuericáté walí iyúwa asáli. ³ Cawinácaalí càmíiri còi icálidaca tàacáisi, canáca irí Espíritu Santo. Iyaca irí Cristo yúuwidecá íiwitáise. Pídecúeca péemíaca iináwaná ìwali, yàanàanápiná yáara Cristo yúuwideca íiwitáise. Siùca idéca yàanàaca wàatalé aléi èeri írículé, yái Cristo yúuwideca íiwitáise.

⁴ Píacuéwé quéwa nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, Dios yéenibecuéca pía. Pídecúeca píawènladaca píichawa níara cachiwéeyéica, càmicáinácué peebáida nàasu tàacáisi cachiwéeri, iyacáinácué píwàwalicu Dios íiwitáise, máiníri cacháinica íiwitáise Satanás ícha, yái Satanás ichùulléerica èeri mnanái íiwitáise, càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵ Níara cachiwéeyéica càmita neebáida Jesucristo itàacái. Cháí èeri írucúri náiwitáise meedá, íná nacálidaca tàacáisi èeri yàasu wawàsi ìwali meedá, íná yéewa èeri mnanái yeebáca natàacái, níai càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁶ Quéwa wíata Dios yéenibeca. Cawinácaalí yáaliéerica Dios íwali, yéemíaca wàasu tàacáisi. Aibanái quéwa càmíiyéica Dios yéenibe, càmita néemíca walí. Càita wáaliacawa càiyéinácaalí níai icálidéeyéica tàacáisi Espíritu Santo inùmallicúse báisíri iyú, càiyéinácaalí nacái níai icálidéeyéica ichìwawa Cristo yúuwidecá íiwitáise iyú.

Dios es amor

⁷ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa, cáinináciná Dios iicáca wía. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenáiwica, yácata Dios isùmáireca, yáalía nacái Dios ìwali. ⁸ Cawinácaalí càmíirica cáininá iicáca áibanái, càmítacá yáalía Dios ìwali, cáinináciná Dios iicáca wenáiwica. ⁹ Dios quéwa idéca yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía, ibànucáináité líriwa, yái abéerita lírica aléi èeri írículé, yéewanápiná wadéinaca wacáucawa càmíiri imáaláawa, Dios líri yéetácáináitéwa wáichawalíná. ¹⁰ Siúcata càmita nutànáacué nùyaca píri ìwali, yái cáininánáca waicáca Dios. Néese nuwàwacué píaliacawa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata báisíri iyú, íná ibànucáté líriwa imàacacaténá icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha.

¹¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata, càide iyúwacué nùmáaná píri, íná nacái iwàwacutá macái cáinináca waicáyacacawa. ¹² Canácatáita áiba èeri mñali iicáté Dios. Quéwa, cáininácaalí waicáyacacawa, yási Dios iyaca wawàwalicu, yàacawéerida nacái wía, yási wadábaca wàyaca càide iyúwa Dios iyáaná, yái cáininéerica iicáca wía. ¹³ Dios idéca ibànucaca walí Espíritu Santo. Espíritu imàacaca wáaliacawa báisíri iyú wàyaca Dios yáapícha, wáalíaca nacáíwa Dios iyaca wawàwalicu, yàacawéeridaca nacái wía. ¹⁴ Wía nacái apóstolca wadéca waicáidaca Jesucristo irí watúí iyúwa íná yéewa wacálidaca áibanái írini Wáaniri Dios idéca ibànucaca líriwa Jesucristo iwasáacaténá èeri mnanái Dios yàasu yúuwicháacáisi ícha, macáita yeebáidéeyéica itàacái. ¹⁵ Cawinácaalí icálidéerica Jesús ìwali Dios líricani, Dios iyaca iwàwalicu, yàacawéeridacani nacái. Yái wenáiwicaca iyaca nacái Dios yáapícha.

¹⁶ Íná wáaliacawa, weebáida nacái cáinináca Dios iicáca wía. Cáinináca Dios iicáca wenáiwica. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenáiwica, iyaca Dios yáapícha. Dios iyaca nacái iwàwalicu, yàacawéeridacani nacái. ¹⁷ Càita nacái wadábaca wàyaca càide iyúwa Dios iyáaná, yái cáininéerica iicáca áibanái, yéewanápiná manuíca wáináidaca wawàwawa mabáiníri iyú áibaalípiná Dios yúuwicháidacaalípiná báawéeyéi wenáiwica, wàyacáiná cháí èeri írucu càide

iyúwa Jesucristo iyáaná. ¹⁸ Báisícaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, càmita iwàwacutá cáaluca wía Dios ícha, wenàiwicanái ícha nacái. Néese àniwa, manuísíwacaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, yá canácata cáaluíri waicáca, canásíwa. Quéwa, cáalucaalí wía, yásí yái cáalucaíca yúuwichàidaca wíawa. Iná, cáalucaalí wía, yásí wáallacawa càmitàcá cáinináca waicáca Dios manuísíwata, áibanái nacái.

¹⁹ Cáinináca waicáca Dios, yáciná Dios cáininacaté iicáca wía ipíchawáiseté cáinináca waicácani. ²⁰ Aibacaalí càí ímaca, “Cáinináca nuicáca Dios”, càí ímacaalí, quéwa meedá báawaca iicáca áibanái, yácata cachiwéeri meedá. Càmicaalí wáalimá cáinináca waicáca áibanái wenàiwica waiquéeyéica watuí iyúwa cháí èeri írìcu, néese càmita wadé cáinináca waicáca Dios yái càmiricáwaca waicá watuí iyúwa. ²¹ Jesucristo idéca ichùullaca wía càí: Cawinácaalí icàlidéeyéica cáininácasa naicáca Dios, iwàwacutá cáinináca naicáca áibanái wenàiwica nacái.

5

Nuestra victoria sobre el mundo

¹ Macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Mesíascani, yái Jesúsca, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànuèrica walí, Dios yéenibeca nía. Cawinácaalí cáininéeyéica iicáca Wáaniri Dios, cáinináca nacái naicáca Dios yéenibe. ² Cáininácaalí waicáca Dios, wamànicaalí nacái càide iyúwa ichùullaná wía, yásí wáallacawa cáinináca waicáca Dios yéenibe nacái. ³ Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùullaná wía, yásí wáasáidaca cáinináca waicáca Dios. Càmirita máini càulenáca wáicha wamànínápiná càide iyúwa Dios ichùullaná wía. ⁴ Macáita wía Dios yéenibeca, wáalimá wamànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, wáalimá wamàacaca wáichawa wabáyawanáwa yái báawéerica wamànírira cháí èeri írìcu, weebáidacáiná Jesucristo itàacái. ⁵ Wía yeebáidéeyéica Dios Iiricani, yái Jesúsca, wíawamita yáaliméeyéica imàacaca íchawa ibáyawanáwa, yái báawéerica wamànírira cháí èeri írìcu.

El testimonio acerca del Hijo de Dios

⁶ Jesucristo yàanàcaté aléi èeri írìculé, yá imàacacaté wáallacawa Dios Iiricani, ibautizácalítéwa úni yáaculé, néese àniwa nacái íraná imusúacaalítéwa icháuná írìcuísewa cruz íwali. Iná idéca imàacaca wáallacawa Dios Iiricani úni iyú, íraná iyú nacáíwa. ⁷ Espírítu Santo icàlidaca nacái Jesucristo iináwaná íwali, Dios Iiricani, Espírítu icàlidacáiná báisíiri iyúni. ⁸ Náyaca máisiba chènuniré icàlidéeyéica walíni, yái Wáaniri Diosca, yá nacái Dios Írica, yá nacái Espírítu Santo. Ewita máisibacáaníta nía, càicáaníta abéericata nía, abédanama náiwitáise náapichawáaca. Máisiba nacái níai icàlidéeyéica Jesucristo iináwaná íwali, Dios Iiricani, cháí èeri írìcu, yái Espírítu Santoca, yái única nacái, yái íranáca nacái. Níai máisibaca abédanamata náiwitáise nacálidaca Jesucristo iináwaná íwali, Dios Iiricani. ⁹ Aibaalí wéemlaca wenàiwica icàlidáanaca walí. Quéwa, yái Dios icàlidáanaca, cawèníri cachàini manuísíwatani, Dios icàlidacáiná walí Jesús iináwaná íwali, Dios Iiricani. ¹⁰ Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yáallacawa báisíiri iyú iwàwalicúsewa Dios Iiricani. Dios idéca icàlidaca Iiri íwaliwa Dios Iiricani. Cawinácaalí wenàiwica càmirica yeebáidani iicáca Dios càiride iyúwa cachiwéeri, càmicáiná yeebáida tãacáisi Dios icàlidéerica Iiri íwaliwa. ¹¹ Yácata tãacáisi Dios icàlidéerica walí: Dios idéca yáaca wacáuca càmiri imáaláawa, wía yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái. ¹² Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yácata yáalíerica Dios Iiri íwali báisíiri iyú, idènia nacái icáucawa càmiri imáaláawa. Quéwa cawinácaalí càmirica yeebáida Dios Iiri itàacái, càmita yáalía Dios Iiri íwali báisíiri iyú, yá canáca írì icáuca càmiri imáaláawa.

Conclusión y consejos finales

¹³ Nudéca nutànàcuéca píri yái cuyàlutaca píacué yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái píalíacaténácuéwa pídeníaca pícaucawa càmiri imáaláawa.

¹⁴ Manuíca wáináidaca wawàwawa Dios íwali, wáallacáináwa wasutácaalí ícha wawàsi Dios iwàwéerica wadèniaca, yásí yeebáidaca walí. ¹⁵ Càide iyúwa wáallánáwa Dios yéemiaca wasutáaná ícha, càita nacái wáalía nacáíwa Dios yàapíná walí yái wasutéerica ícha.

¹⁶ Píicácaalícué wenàiwica yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànica iyaca ibáyawanáwa, quéwa càmirica Dios inúa wía íwalíse, iwàwacutácué písutáca Dios ícha írìpiná. Yásí Dios icáucáidaca yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmicaalí imàni ibáyawanáwa Dios inuérica wía íwalíse. Iyaca áiba wabáyawaná íwitáaná Dios inuéricuéca wía íwalíse. Càmita nuçhùullacué písutáca Dios ícha nalípiná namànicaalí càí. ¹⁷ Macáita yái báawéerica wamànírira, yácata wabáyawanáca, quéwa, iyaca wabáyawaná íwitáaná càmirica Dios inúa wía íwalíse.

¹⁸ Wáallacawa Dios yéenibe càmita namàni nàacawa nabáyawanáwa mamáalàacata, Dios Iiri icuacáiná nía, iná báawéeri Satanás ichùullaca macáita èeri mìnánái íwitáise, càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ²⁰ Wáalía nacáíwa Dios Iiri idéca yàanàca aléi èeri írìculé. Yá imàacaca cáallacáca wía, wáallacaténá Dios íwali, yái báisíiwéeri Diosca. Wáyaca yáapicha yái báisíiwéerica, yáapicha nacái yái Írica, yái Jesúsca, Dios ibànuericaté. Yácata abéerita

báisísíwéeri Dios, yèerica wacáuca càmfiri imáalàawa. ²¹ Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, picácué pia cuwáinái icàaluíniná.

2 SAN JUAN

La verdad y el amor

¹ Núa Juan, ancianoca núa, nubànùacué piri cuyàluta. Nuwàwalicué pía manuísíwata, piacué iwacáidáyaquéeyéicawa aléera, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa. Nuwàwalicué nacái níai piápichéeyéicuéca. Cáininácué nuicáca pía báisíiri iyú. Macáita nacái yáaliyéyéica báisíiri tàacáisi, cáininácuéca naicáca pía. ² Cáininácué nuicáca pía weebáidacáiná báisíiri tàacáisi, yái tàacáisi iyéerica walí càiripináta èeri càmfíri imáalàawa. ³ Wáaniri Dios, Jesucristo nacái, yái Wáaniri Iirica, namànipinácué piri cayábéeriwa, naicápinácué píawa catúulécanéeri iyú nacái, namàacápinácué matulbanáica pliwitáise nacái, peebáidacáinácué mamáalàacata báisíiri tàacáisi, cáininácué nacái piicáyacawawa.

⁴ Casímáica nuwàwa manuísíwata nùanàcáiná abénaméeyéi péenácué piápichéeyéi iyéeyéica machacàníiri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná, càide iyúwa Wáaniri Dios ichùullaná wáyaca. ⁵ Siúcade, piacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata, cáininácué waicáyacawawa. Yái tàacáisi nutànèericuéca piri càmfírita wálisài ichùullacanási. Yácata idàbàanéeri tàacásica Jesucristo ichùulièricaté weebáidáanápíná: Iwàwacutá cáinináca waicáyacawawa. ⁶ Cáininácaalí waicáca Dios, yásí wamàni càide iyúwa ichùullaná wía. Bàaluité piwènùadacaalítécué pliwitáisewawa Jesucristo irípiná, yaté péemiácatécué Dios ichùullaca cáinináanápínácué piicáyacawawa.

Los engañadores

⁷ Nàyacáiná manùbéeyéi iwàwéeyéica ichìwáidaca wía cháí èeri iricu. Càmita nacàlida Jesús iináwaná ìwali Mesíascani, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànùericaté aléi iyúwa asiali. Cawinácaalí icàlidéeri càì ichìwawa, yácata ichìwáidéerica wía, Cristo yùuwidecani nacái. ⁸ Cayábacué, ipíchanácué piúcaca piibaidacaléwa, yái pimàníríca Dios irípiná. Píibaidacué cayába Dios irípiná, pimáaláidacué nacái pimànica yái pimàníríca Dios irípiná yéewanápínácué peedáca piriwa macáita píasu cawèníríwa Dios iwàwéericuéca yàaca piri ìwalíná, yái piibaidáanácuéca irípiná.

⁹ Aibacaalí yeebáidéeri áibanái yàasu tàacáisi méetàuculéeri Jesús itàacái íicha, yácata càmfíríca yáaliwawa Dios ìwali. Quéwa, cawinácaalí yeebáidéerica mamáalàacata Jesús itàacái, yácata yáaliériwawa Wáaniri Dios ìwali, ìwali nacái yái Dios Iirica. ¹⁰⁻¹¹ Nàanàacaalícué píatalé áibanái yéewáidéeyéipínácué píaca cachìwéeri tàacáisi iyú Jesús itàacái íicha, picácué pimàaca nawàlucawawa picapèe iriculé. Picácué pitàida nía. Pitàidacaalícué nía, yásícué piacawéeyéináca pimànica niwawa, niara imànífíyéica ibáyawanáwa meedá.

Palabras finales

¹² Nuwàwacué nucàlidaca piri manùba tàacáisi mamáalàacata, quéwa càmita nuwàwa nutànàaca cuyàluta iricuni. Nucua àta nùalimácatalépináta nùacawawa nupáchíacuéca píawa, yéewanápíná casímáica wawàwa manuísíwata.

¹³ Níai piacawéeyéináca iwacáidáyaquéeyéicawa chábàì, Dios yeedéeyéica nacái yàasu wenàiwicapináwa, nawàwalicuéca pía.

3 SAN JUAN

Alabanzas a Gayo

¹ Núa Juan, ancianoca núa, nubànua pirí cuyàluta, pía Gayo nùacawéerináca, cáininéerica nuicáca báisíiri iyú.

² Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, nusutáca Dios ícha imàninápiná pirí cayábéeri ìwàlìse, yái macáita pimànírica. Nusutáca Dios ícha nacái imàacacaténá máuláicaca pía. Nùaliácawa cachàimica piwitàise Dios ìwali. ³ Casímáica nuwàwa manuísiwata nàanàcáiná nùatalé táquicha tàacáwa abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá nacàlidaca nulí piinàwaná peebáidaca mamáalàacata báisíiri tàacáisi. ⁴ Canácata áiba tàacáisi càiri isímáidéeri núa càide iyúwa casímáiná nuwàwa nuémlacaalí nuéwáidacaléná iinàwanáwa neebáidaca báisíiri tàacáisi machacàníri iyú.

⁵ Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, cayábéericani yái piibaidacaléca pimànírica Dios iripiná, yái cayábéerica pimànírica áibanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, éwita déecuíséeyéicánita nía, càmiyéicáwaca píalía piicáca. ⁶ Táquicha tàacáwa wàwacáidáyacacaalíwa chábài, wamànicaténá culto, yá nacàlidacaté walí piinàwaná ìwali, náimaca cáinináca piicáca nía. Siúcade, pimàni nulí cayábéeri, piyúudàa nía nàasu àyapu ìwalipiná, càide iyúwa casímáinápiná Dios iicáca wamànica. ⁷ Nadéca nadábaca nèepunicawa náibaidacaténá Jesucristo iripiná, càmita nacái needá naliwa wawàsi áibanái ícha càmiyéica yeebáida Jesús itàacái. ⁸ Iná iwàwacutá wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái weedáca wàataléwa nía, wàacawéeridacaténá nía, níai icàlidéeyéica yèepunicawa báisíiri tàacáisi.

La mala conducta de Diótrfes y el buen ejemplo de Demetrio

⁹ Nudéca nutànàaca nalí abéeri cuyàluta, niara ìwacáidáyacquéeyéicawa aléera. Quéwa, Diótrfes càmita iwàwa yeebáidaca nutàacái, máinicáiná iwàwa ichùullaca nía macáita. ¹⁰ Yá nùacaalípináwa néré, yási nutàanica yáapichawa ìwali yái càmináca iwàwa yeebáidaca nutàacái, icháawàacáiná yèepunicawa wía máiwitáiséeri iyú, báawéeri iyú nacái. Néesece, iwàwaca imànica áiba wawàsi mamáalàacata, iná càmita yeedá yàataléwa wenàiwica wabànuyéica néré yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese, áibanáicaalí péenacué nawàwacaalí natáidaca nía, Diótrfes càmita ibatàa needáca nàataléwa nía, yúuca nacái nía pèewíse, piacué ìwacáidáyacquéeyéicawa néenibàa.

¹¹ Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, pimàni cayábéeri càide iyúwa cayábéeyéi ìwitàise imàniná. Picá pimàni pibáyawanáwa iyúwa báawéeyéi ìwitàise imàniná. Cawinácaalí imànírica cayábéeri, yácata Dios isùmàireca. Quéwa, cawinácaalí imànírica íbáyawanáwa, càmita yáalía Dios ìwali.

¹² Macáita wenàiwica, báisíiri tàacáisi nacái, nacàlidaca nàyaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Wía nacái wacàlidaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Píalía nacáiwa nutàanica báisíiri iyú.

Palabras finales

¹³⁻¹⁴ Nudènia bàwina madécaná tàacáisi nucàlidéeripináca pirí, càmita quéwa nuwàwa nutànàaca cuyàluta ìrìcuni, nuwàwacáiná nuicáca pía aquialéta, nutàanicaténá píapichawa.

¹⁵ Nusutáca Dios ícha imàcáanápiná matuíbanáca pía. Níai wàacawéeyéináca iyéeyéica cháí nawàwalica pía. Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nalíni nuwàwalica nía macáita iyéeyéica néenibàa, niara wàacawéeyéináca.

SAN JUDAS

Saludo

¹ Núa Judas, Jesucristo yáasu wenàiwica líbaidéerica írípíná, Santiago yéenasàirica nacái núa, nubànùacué pírí cuyàluta piácué cáininéeyéica Wáaniri Dios íicáca, Dios imáidéeyéica yàasunáipínáwa, piatacué nacái Jesucristo icu'éyéica. ² Nusutácué Wáaniri Dios íicha píripínácué íicáanápínácué pipuláé manuísíwata, yéewanápinácué nacái matufbanáica pía, yéewanápinácué nacái cáinináca piicáyacacawa macái piwàwalicúsewa.

Los que enseñan mentiras

³ Piácué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nuwàwacatécué máini nutànàaca píripí cuyàluta ìwali yái Jesucristo iwasaanáca wía Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha. Siúcata quéwa iwàwacutácué nutànàaca píripí tàacáisi nusutácaténácué píicha wawàsi manuísíwata. Iwàwacutácué píalàaca nía cachàiníri iyú, níara cachiwéeyéica, ipíchaná nawènúadaca yái báisíri tàacáisica Dios imàaquéericaté abé yàawiriaté yáasu wenàiwicanái íríwa. ⁴ Péewáidacué wenàiwica macàaluínáta báisíri tàacáisi iyú, níacáiná cachiwéeyéi nadéca nawàlùacawa ibàacanéri iyú pèewiré. Bàaluité Dios itàacái icàlidacaté naináwaná ìwali, níái cachiwéeyéica, cáinacaalí iyú Dios yúuwichàidáanápíná níawa. Báawaca naicáca Dios. Nacàlidaca nachiwawa báawéeri iyú, náimaca cayábacasa waimáca manubéeyéi yáapícha báawéeri iyú, Dioscáiná imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, càita nacàlidaca nachiwawa. Náasàidaca càmita nawàwa Jesucristo Náiwacalipínáwa, yái abéerita Wáiwacalica, Wacuèrinásàiri nacái.

⁵ Ewitácué píalíacáanítawa yái tàacáisi ìwali macáita, càicáaníta nuwàwa nucàlidacuéca píripí àniwani, piwàwalicáténacuéni. Bàaluité Dios imusúada israelitanái Egipto yáasu cáli íicha. Ewitaté Dios itécáaníta macáita nía Egipto yáasu cáli íicha, càicáanítaté imàalàidaca macáita néená camíyeyéicaté yeebáida itàacái. ⁶ Nía nacái ángelnái imàaquéeyéicaté íichawa líbaidacaléwa Dios imàaquéericaté nalí, níara imàaquéeyéicaté iyacatáíwa chènuniré, yá níaqueí Dios idacúacaté, presoíyéica imànica nía, catéeri írículé càiripinátawa, àta áibaalípíná Dios icàlidacatalépináta nabáyawaná iináwaná ìwali, yúuwichàidacaténá níawa. ⁷ Càide iyúwaté ángelnái iyáaná, càita nacái nàyacaté yàcalé mìnanaími, pucháiba yàcalémi, Sodoma, Gomorra nacái, áiba nacái yàcalémi iyéeyéicaté mawiénita nalí, máini naimácaté manubéeyéi yáapícha mamàalàacata camíyeyéica nàacawéeyéi. Nía nacái aslanái naimácaté nanacáiri yáapíchawa namànica yái camírica Dios íbatàa wenàiwica imànica. Ináté Dios yúuwichàidaca nía quichái iyú, yái quichái camírica íchacàwa, càiripinéerita iyaca. Càita Dios imàacaca wáalíacawa yúuwichàidáanápíná macáita imàníyeyéica íbayawanáwa.

⁸ Càita nacái níara yéewáidéeyéica wenàiwica chíwái iyú, éwita náalíacáanítawa Dios yáasu yúuwichàacáisi ìwali, càicáaníta namànica nacái báawéeri. Néewáidaca wenàiwica cachiwéeri tàacáisi iyú néemièricasa náamacani írícúsewa, namànicaténá nainá iyúwa yái camírica Dios íbatàa wenàiwica imànica; càmita nacái neebáida Wáiwacalí itàacái; natàani nacái báawéeri iyú ángelnái ìwali. ⁹ Quéwa ángelnái íiwacalí lípidenéerica Miguel camítaté itàani báawéeri iyú ángelnái ìwali. Miguel itàanicaté chàinísíri iyú Satanás yáapícha càirínacaalí náicha yeedéeripínácaté Moisés íchéecami, yaté Miguel yáalíacawa canácaté yéewaná icuísaca íchawa Satanás báawéeri iyú. Ináté Miguel íimacáita Satanás írí: “¡Nusutáca Wáiwacalí íicha yàalàanápíná pía cachàiníri iyú!” íimaca yái Miguelca. ¹⁰ Níata quéwa cachiwéeyéica aslanái natàanica báawéeri iyú ángelnái ìwali, éwita càmicáaníta náalíwawa cayába ángelnái iináwaná ìwali. Namànica meedá macáita càirínacaalí nawàwa namànica càide iyúwa cuwèesinái imàníná. Iná namàalàidaca nacáuacawa Dios íicha.

¹¹ ¡Dios yúuwichàidapíná níawa!, nàyacáiná báawéeri iyú càide iyúwaté Caín iyáaná. Nawènúadaca náiwitásewa néewáidacaténá wenàiwica cachiwéeri tàacáisi iyú, needácaténá nalíwa plata, càide iyúwaté Balaam imàníná. Namànica nacái ùwicái nacuèrinánái íipunitawa càide iyúwaté Coré imàníná. Iná néetápiná nacáíwa méetàuculé Dios íicha càiripináta nabáyawaná ichùulíacawa. ¹² Níái cachiwéeyéica nàyaca càide iyúwa casaquèeri wawàsi, níacáiná mabàiníri iyú namànica nabáyawanáwa pèewi piwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténácué piyáacaléwa Santa Cena ípíchawáise. Casíimáiri iyúta nayáaca nayáacaléwa manuiri, nàiraca nacái macàaluínáta. Íiwacananái báawéeyéica meedá níara, camúnica nía nacái iyéeyéica íríwa meedá yàacási cadénama. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa acaléé canéerica írí unía yèepuníríacawa cáuli iyú. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa àicu màyacanéerica yáasu èeri yàanàacaalí, iná wenàiwica iwataàca àicu cáli yèewíse, yásí àicu yéetáacawa báisíri iyú. ¹³ Níái cachiwéeyéica imàníyeyéica máini yáaséeri nabáyawanáwa áibanái wenàiwica yàacuèsemi, nàyaca càide iyúwa manuiri màladàca. Cachàiníri cáuli ípùacaalí manuiri ùni, yásí màladàca namichàidaca báawéeri ùni icàli càina ínatalépiná.

Níái cachìwéeyéica naméeràidaca áibanái, nàyacáiná càide iyúwa dùlupùta iméerèeyéicawa, càmíyéica icàna cayába wáapunálicubàa. Iná Dios ichùulipiná nàyanápiná càiripináta catéeri írìcu máinícatáléca cúulica catá.

¹⁴ Báluité Enoc iyaca, yái sietééná Adán itaquérinámi waléerica iináwaná iwali. Enoc icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalcuíse cachìwéeyéi iwali càinácaalí iyú Dios yúuwichàidáanápíná níawa. Enoc ímacaté: “Péemiacué cayába, nudéca nuicáca Wáiwacali yàanèripináwa náapicha níái yàasu manùbèeyéi míl namanùbaca ángelnáica mabáyawanéeyéica. ¹⁵ Yàanàpiná yéemiacaténá naináwaná iwali canánama, yáasáidacaténá nacái cabáyawanáca macáita báawéeyéica íwítáise, íwalíse macáita báawéerica namánírica, íwalíse nacái yái báawéeri tàacáisi náiméerica Dios iwali, níái báawéeyéica íwítáise imáníyéica íbáyawanáwa”, ímacaté yái Enoc. ¹⁶ Níái cachìwéeyéica natàanica íbàacanéeri iyú nacuerínáná iwaliwa. Báawaca naicáca macái wenáiwica. Máiní nawáwa namànica càinácaalí báawéeri ísímáidéeri níawawa. Máiníyéi canúmaséeca nía, cachàiníyéica íicáca yáawawa. Natàanica cayábéeri iyú áibanái írì, needácaténá náicha wawási meedá.

Amonestaciones a los creyentes

¹⁷ Quéwa piacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, piwàwalicué yái tàacáisi Wáiwacali Jesucristo yàasu apóstolnái icàlidéericatécué píri, íméerica càinácaalí ichàbàanápínáwa wapíchalécáwa. ¹⁸ Náimacatécué píri: “Aibaalípiná malééná èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yási abénaméeyéi wenáiwica naicáanápínacué píquiná peebáidacáinacué Jesucristo itàacái. Namànipiná nabáyawanáwa càide iyúwa nawàwáanáná”, náimacatécué píri níái apóstolca. ¹⁹ Quéwa níara cachìwéeyéica, nawènúadaca áibanái íwítáise báawáanápíná naicáyacawa. Náináidacáita meedá írìcu èeriquéi. Canáca nalí Espíritu Santo.

²⁰ Quéwacué pia nuénánái cáininéeyéica nuicáca, peebáidacué tàí íméeri iyú Dios itàacái mabáyawanéerica, yéewanápínacué cachàinica píiwítáise. Pimàacacué Espíritu Santo yéewáidaca pia, pisutáanápínacué piawawa Dios íicha. ²¹ Picácué piwènúada píiwítáisewa méetàuculé Dios íicha, yái cáininéerica íicáca wía. Néese manuicué píináidaca piwàwawa picúacaténá Wáiwacali Jesucristo yàaca wacáuca càmíri imáalàawa, íicáciná wapuálé.

²² Piicácué natúulécaná píalàanápínacué níawa, cawínácaalí iwàwéeyéica iwènúadaca íwítáisewa méetàuculé Dios íicha. ²³ Níái iwàwéeyéica iwènúadaca íwítáisewa méetàuculé Dios íicha, càica níade iyúwa wenáiwica yúuwàcaalí yàacawa quichái írìculé, nawàwacáiná nacalàacawa Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa. Píalàacué nía, peedácué nía ráunamáita Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, càide iyúwa weedácaalí wenáiwica quichái íicha. Aibanái wenáiwica namànica nàacawa nabáyawanáwa manuísíwata. Báawacué piicá yái báawéerica namánírica, quéwa piicácué natúulécaná níái wenáiwicaca. Píalàacué nía cachàiníri iyú, namàacáanápíná náichawa yái báawéerica namánírica, quéwa piicácué píichawa cayába, ipíchanacué cayábaca piicáca yái báawéerica namánírica nainá iyúwa. Picácué píimàni náapicha píbáyawanáwa.

Alabanza final

²⁴⁻²⁵ Yái abéerita Diosca, iwassèerica wía yàasu yúuwichàacáisi íichawa, yáta yáalímácué icúaca pia ipíchanacué pímanica píbáyawanáwa. Dios yáalímácué nacái itéca píawa chènuniré íbàlùadacaténacué pia íipunitawa mabáyawanéeyéica, máinícuéca nacái casímáica piwàwawa, Dios iyacàle chènuníseri írìcu, icànéerica mèlumèluwaca Dios icamaláná iyú. Wàacué Dios írì cayábéeri íwalíse yái cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imánírica walípiná, máiníciná cachàinírica Dios íwítáise, máiní cáimíetacanéeri Wacuériná nacáicani, ícuéerica nacái macáita, cachàinírica náicha canánama, báluitésíwa èeri ipíchawáiseté, síuca nacáide, càiripináta nacáíwa, èeri càmíri imáalàawa. Báisita, amén.

EL APOCALIPSIS

La revelación de Jesucristo

¹ Yá cuyàlutaca icàlidaca walí tàacáisi iwali Dios imàaquéericaté Jesucristo yáaliacawa iwali ibàacanéeri iyú áibanái ícha, yéewanápiná Jesucristo yáasáidacani Dios yáasu wenàiwicanái irí náalícaténáwa cainácaalí iwàwacutáanápiná ichàbacawa caquialéta. Jesucristo ibànùcaté yáasu ángelwa yáasáidacaténá yáí tàacáisica Juan irí, yáí Juan, Jesucristo yáasu wenàiwicaca. ² Juan itànàcaté báisíiri iyúni cuyàluta iricu macáita yáí Dios itàacái Juan yéemièrica, yá nacái Jesucristo yáasu báisíiri tàacáisica, idécanáamité Juan iicáca macáita tàacáisi yéenáwanáisi nacáiri iricuise.

³ Casímáica iwàwa cawinácaalí iléerica nalíni, yáí cuyàlutaca, culto iricu, yáí tàacáisi icàlidéerica walí cainácaalí ichàbàanápináwa. Casímáica nacái nawàwa cawinácaalí yeebéeyéica yáí tàacáisica Juan itànèerica cháí cuyàluta iricu, mesúnamáipinácáináta iwàwacutá ichàbacawa.

Juan escribe a las siete iglesias

⁴ Núa Juan nutànacuéca píri cuyàluta, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yáasu cáli íinata. Nusutácué Dios ícha píripínacué, Espíritu Santo nacái, Jesucristo nacái, namàniinápinácué píri cayábéeri, namàacáanápiná nacái matuibanáicuéca pía. Dios iyacaté bàaluité, siuca nacáide, iyéeripiná càiripináta, càmíiri imàaláawa. Yáí Espíritu Santoca máiniiri cayábaca iyaca Dios yáasu yàalubáisi íipunita.

⁵ Jesucristo itàaníca báisíiri iyú, imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa íimáaná, icàlidacaté báisíiri tàacáisi éwitaté nanúacáanítani. Yáí Jesucristo, yácata idàbàanéerica wenàiwica imichéericatéwa yéetánimi yéewíse, idènièri íináwa càmíiri imàaláawa. Jesucristo ichùullaca macái cáli icuèrinánái. Cáinináca Jesucristo iicáca wía. Jesucristo íiraná imusúacatéwa icháuná iricuise cruz iwali àta yéetacatalétawa wáichawalíná. Jesucristo yéetacáinátéwa wáichawalíná, iná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha. ⁶ Jesucristo idéca imàacaca yáasu wenàiwicaca wía. Imàacaca nacái wáibaidaca iripiná iyúwa sacerdotenáí, wasutácaténá Dios ícha wenàiwicanái iripiná, yáí Dios Jesucristo Yáanírca. Máini nuwàwaca macái wenàiwica yàaca cayábéeri Jesucristo irí, nuwàwa nacái Jesucristo icùaca wenàiwicanái canánama càiripináta èeri càmíiri imàaláawa. Báisíta, amén.

⁷ Jesucristo yàapínáwa néese acalèe yéewísewa! Macáita wenàiwica naiquéeripináni, nía nacái inuéyícaténi, naiquéeripináwa. Macáita èeri minanáí càmíiyéica yeebáida itàacái náicháanípiná nicalùniwa naicápinácaalí yàanàca, cáalucáiná naicácani. Báisíta, amén.

⁸ Wacuèriná Dios cachàiniiri náicha canánama, iyacaté bàaluité, siuca nacáide, iyapiná càiripináta, càmíiri imàaláawa. Wacuèriná Dios íimaca walí: “Núacata yáí idàbéericaté macáita, wasutácaténá nacái yáí imàaláidéeripináca macáita. Iná núacata càiride iyúwa las letras alfa y omega”, càí íimaca walí yáí Wacuèriná Diosca.

Una visión del Cristo glorioso

⁹ Núa Juan, péenásàiricué, nuuwichàacawa píapichacué Jesús iripiná weebáidacáiná itàacái. Weebáidaca itàacái, iná wacuápiná macáita Jesús yáapichawa. Abédanamata nacái wáiwitáise Jesús yáapicha wàidenícaténá wàuwichàanáwa matuibanáiri iyú. Yáté presocate núa Patmos yáasu iwàwata íinata nucàlidacáináté Dios itàacái áibanái irí, nucàlidacáináté nacái Jesús íináwaná iwali. ¹⁰ Néeseté áiba domingomi, Espíritu Santo icùacaté nuíwítáise. Yá nuémiacaté tàacáisi nuínatawáise, yáí cachàiniiri tàacáisi càiride iyúwa wéemianá trompeta isàna. ¹¹ Yá íimaca nulí: “Pitànà cuyàluta, picàlidacaténá nalíni cainácaalí píicáaná. Néese píbànú nalíni níara yeebáidéeyéica nutàacái iyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yáasu cáli íinata. Níni yàcaléca náipidená: Efeso iyacàlená, Esmirna iyacàlená nacái, Pérgamo iyacàlená nacái, Tiatura iyacàlená nacái, Sardis iyacàlená nacái, Filadelfia iyacàlená nacái, Laodicea iyacàlená nacái”, íimaca nulí.

¹² Yá nuwènúwa nuicáidaca nuínataléwa nuicácaténá yáí itàanírca nulí. Yá nuicáca siete namanùbaca cáaléyeyí lámpara oroíyeyí. ¹³ Néese nuicá nèewibàa níái siete namanùbaca lámparaca càí iicácanáwade iyúwa asiali. Idèniaca ináawaniwa cáalèeri àta yàabàli ipùata néré. Idèniaca nacái cáucúiri iwaalíbapi oroíri yùucutallicubàawa. ¹⁴ Cabalèeri íiwita íbáiná càide iyúwa waicáaná cabalèeri lana, nieve nacáiri áiba. Ituí nacái nàya càide iyúwa waicáaná quicháí ipèrú. ¹⁵ Yá mèlumèluíyeyí yàabàli càide iyúwa waicáaná naquéesièrica bronce nacáirca nawasèerica ùulèeri iyú quèechacáwa manuiri quicháí iricu ipichawáise naquéesiacani. Cachàinica itàacái càide iyúwa wéemianá manuiri inanába isàna yúuwèericawa íba yéewibàa. ¹⁶ Idèniaca siete namanùbaca dùlupùta ícáapi iricuwa yéewápuwáiseeriwa. Itàacái iyaca càide iyúwa espada

machete nacáiri báipunitácanaméeri caserùnica. Inàni nacái icànaca iyúwa èeri icànáná mèlumèluri iyú cachàiniwaca machacànicaalí èeri.

¹⁷ Nuicácanacáitani, yá núuwàa nuliacawa nunùmáawawa nucalùniwa yàabàli idaní càide iyúwa yéetèerimiwa. Quéwa imàacaca icáapiwa yéewápuwáisewa nùwali. Yá ímaca nulí: “Píca cáalu pía nuícha. Núcata yáí idàbéericaté macáita. Núcata nacái yáí imáalàidèeripináca macáita. ¹⁸ Núcata yáí Cáurica. Nuétacátewa quéwa, péemia cayába, siúcáise nùyaca càiripináta. Núcata imàaquérica wenáiwica yéetácawa néenáiwaná yàanácatáita néetacátáipináta; nuçua nacái inferno, yáara báawéeyémi íwiwáise yúuwichàacatalécawa ípidenacataléca inferno. ¹⁹ Iná pitànàa macáita yáí núsáidèeripináca piicá. Pitànàa nacái yáí ichàbéericawa siúcade, yá nacái ichàbéeripinácawa áiba èeriwa wapichalécáwa. ²⁰ Siúcade nucàlida píriní càinácaalí ímáaná níái siete namanùbaca dùlupùta píiquéeyéica nucáapi írìcu. Nucàlida nacái píri càinácaalí ímáaná níái siete namanùbaca cáaléeyéica lámpara oroíyéica. Níái siete namanùbaca dùlupùta, ímáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca nacuèrinánái icuèyéica wenáiwicanái yéebáidéeyéica nutàacái siete namanùbaca yàcalé minaná. Níái siete namanùbaca lámpara cáaléeyéica, ímáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca náapichéeyéi iwacáidáyaquéeyéicawa yáapichawáaca yéebáidéeyéica nutàacái”, ímaca nulí yáí Cáurica, yáí Wáiwacali Jesucristoca.

2

Mensajes a las siete iglesias

El mensaje a Efeso

¹ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yáí tàacáisica írì yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenáiwicanái yéebáidéeyéica nutàacái Efeso iyacàlená írìcu: ‘Cài númacuécá píri, núa idènièrica siete namanùbaca dùlupùta nucáapi írìcuwa nuéwápuwáisewa, núa yéepuníricawa nëewibàa níái siete namanùbaca cáaléeyéi lámpara oroíyéica: ² Núlíacawa macáitacué píwali yáí pímanírícuéca; núlíacawa píbaidacuéca nulípiná cacháiníri iyú; núlíacawa píideníacuéca píuwichàanáwa nacái matubánáiri iyú; núlíacawa báawacuéca piicáca náiwitáise níara báawéeyéica wenáiwicaca. Núlíaca nacáíwa píalímáidacuéca piicáca náasu tàacáisi níara icàlidéeyéica íináwaná íwaliwa apóstolcaca núa, quéwa nachíwa meedá. Pídecuécá píasáidaca cachíwéeyéica meedá núa. ³ Núlíacawa píideníacué píuwichàanáwa mamáalàacata. Núlíaca nacáíwa píuwichàacuécawa nulípiná manuúsiwata nuípídená íwali peebáidacáinacué nutàacái. Càmitacué nacái chamáde píiwitáise píbaidáanápínacué nulí. ⁴ Quéwa núicacué píwali abèeri wawási báawéeri. Càmitacué cáiníná piicáca áibanái càide iyúwaté cáiníná piicáca núa quéechatécáwa. ⁵ Iná píináidacuéwa íwali yáí quéechèeri píiwitáise cayábéerica píuquéricatécué píichawa. Píwènúadacué píiwitáisewa machacàníri iyú, pímanícaténacué cayábèeri áibanái írì càide iyúwacué pímanínáté quéechatécáwa. Càmicaalícué càì pímaníca, yásí núcawa caquialéta píatalécué, yá nuedácué píicha píasu lámpara iyacatái líchawa, càmicaalícué píwènúada píiwitáisewa. ⁶ Quéwa iyacué píri yáí cayábéerica. Báawacuéca piicáca yáí báawéerica nicolaítanáí imáníríca càide iyúwa nacái báawáaná nuicáca yáí namáníríca. ⁷ Néese, càuwíyéicaalícué pía, péemiacué cayába yáí tàacáisica Espiritu Santo icàlidéerica wenáiwicanái írì yéebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Macáita cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numáacapíná nayáaca nayáacaléwa àicu iyacanáca yèerica nacáuca càimíri imáalàawa, yáí àicu iyéerica paraíso néeni, Dios iyacàle írìcu’, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, ímaca yáí Cáurica, yáí Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Esmirna

⁸ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yáí tàacáisica írì yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenáiwicanái yéebáidéeyéica nutàacái Esmirna iyacàlená írìcu: ‘Cài númacuécá píri, núa idàbéericaté macáita, núa imáalàidèeripináca macáita nacái, núa yéetèericatéwa, néeseté yéepùaca nucáuçacawa: ⁹ Núlíacawa píuwichàacuécawa píyaca. Núlíacawa catúulécánacuéca pía, quéwacué nuicáca pía càiyéide iyúwa càasuíyéi. Núlíaca nacáíwa càinácaalí iyú nacháawáanácué píináwaná íwali báawéeri iyú, níara icàlidéeyéica íináwanáwa judíocasa núa, quéwa càimíyèi judío núa nawáwalícuésewa, càmicáiná neebáida nutàacái. Báawéeri Satanás yéewáidacaléca meedá núa. ¹⁰ Picácué cáalu piicáca yáí píuwichàanápínacuécawa. Péemiacué cayába, mesúnamáita Satanás yúuca abèenaméeyéi péenacué presoíyéi ibánalícué yáalímáidacaténacué lícáwa pía macáita, píwènúadánápíná píiwitáisewa nuícha. Yá píuwichàapínacuéwa diez èeri. Quéwa cacháinicué píiwitáise mamáalàacata, éwitacué nanúcaalí pía, yásí núcacué píriwa pícauca càimíri imáalàawa càide iyúwa nàacaalí corona wenáiwicanái írì imawèniadéeyéica áibanái. ¹¹ Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué cayába yáí tàacáisi Espiritu Santo icàlidéerica wenáiwicanái írì yéebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, canácatáita yéewanáwa pucháiba

yàawiriéri yéetácáisi íbàaca nàwa, canásíwa', càì pitànàaca nàlì cuyàluta", ímaca yáì Cáurica, yáì Wáiwacalì Jesucristoca.

El mensaje a Pérgamo

¹² Néese Wáiwacalì ímaca nulí àniwa: "Pitànàa yáì tàacáisica írì yáara nacuèrinàsàiri icuèrica wenàiwicanáì yeebáidéeyéica nutàacáì Pérgamo iyacàlená ìricu: 'Càì nuchùullacuéca pía, núa idènièrica espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserùnica: ¹³ Nùaliácawa macáita ìwali yáì pimàníricuécá. Nùalía nacáíwa piyacuécá aléera yàcalé Satanás icùacataléca. Nùaliácawa peebáidacuécá nutàacáì mamáalàacata tàì íméeri iyú. Càmitacué piméeyáa peebáidaca nutàacáì éwitaté nanuáccánita Antipas, yáì nanuéricaté yeebáidacáiná nutàacáì pèewi, piacué iyéeyéica yàcalé Satanás icùacataléca. ¹⁴ Quéwa nuicácué píwali máisibáwanáita báawéeri wawási, yáì càmirica cayába nuicáca: Pidèniacué piapichawa abénaméeyéì yéewáidéeyéica wenàiwica càide iyúwaté Balaam yéewáidáaná wenàiwica. Báaluité Balaam yàalàacaté Balac yáalimáidáanápiná israelitanáì namànicaténá nabáyawanáwa. Ichùullacaté nayáanápiná ìnásì nanuèrimica iyúwa sacrificio nàacaténá ìdolo icàaluíná, cuwáináì yéenáíwanáca. Ichùullatè naimáca áibanáì inanáì yáapicha càmiyéica náinusíwa. ¹⁵ Càita nacáì, iyacué pèewibáa abénaméeyéì yeebáidéeyéica nicolaítanáì yàasu cachìwéeri tàacáisi. ¹⁶ Iná piwènúadacué píiwitáisewa báawéeri ícha. Càmicaalícué càì pimànica, yásì nùacuéwa píatalé caquialéta. Yá numáinápiná úwì náipunitawa nutàacáì iyúwa, càide iyúwa wenàiwica namànicaalí úwì espada machete nacáiri iyú. ¹⁷ Cáuwiyéicaalícué pía, péemiacué cayába yáì tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanáì írì yeebáidéeyéica nutàacáì, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Cawínacaalí imawèniadéerica báawéeri, nùaca iyáapiná maná, yáì pan nacáirica íbàacanáta áibanáì wenàiwica ícha. Núa nacáì írì cabalèeri íba natànèerica ìwali wálisáì ípidenápíná. Abéerita yáì idènièrica yàasu íbawa, yáalía ìwali yáì ípidenápínaca wálisáì, canáca áibanáì yáaliériwa ìwali", càì pitànàaca nàlì cuyàluta", ímaca yáì Cáurica, yáì Wáiwacalì Jesucristoca.

El mensaje a Tiatira

¹⁸ Néese Wáiwacalì ímaca nulí àniwa: "Pitànàa yáì tàacáisica írì yáara nacuèrinàsàiri icuèrica wenàiwicanáì yeebáidéeyéica nutàacáì Tiatira iyacàlená ìricu: 'Càì nùmacuécá píri, núa Dios íirica, núa idènièrica ituíwa càide iyúwa quicháì ipèrùta iyáaná, núa idènièrica nacáì yàabàliwa càide iyúwa naquéesìerica bronce nacáirica íicánáwa. ¹⁹ Nùaliácawa ìwali yáì pimàníricuécá. Nùaliácawa cáinínacuécá píicáca áibanáì, nùaliácawa peebáidacuécá nutàacáì. Nùalía nacáíwa piyúudáacuécá áibanáì, píideniacuécá píuwicháanáwa nacáì matuáibanáiri iyú. Nùaliácawa pimànacuécá cayábéeri cachàiniwanáì ícha yáì pimàníricatécué quéecha, píidàbacaalítécué peebáidaca nutàacáì. ²⁰ Quéwa nuicácué píwali áiba wawási quiríta. Pidécuéca pimàcacaca yúaca matuáibanáita pèewibáa, úaì inanáca Jezabelca. Nacálidaca uináwaná utáaníca Dios ìnùmalícué, quéwa uéwáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú meedá uchìwáidacaténá nùasu wenàiwica naimáanápiná áiba yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmirica nacáì nanírisíwa, nayáanápiná nayáacaléwa nacáì ìnásì nanuèrica ìdolo írì nàacaténá cuwáináì yéenáíwaná icàaluíná. ²¹ Nudéca nùaláaca úa cachàiníri iyú uwènúadáanápiná uíwítáisewa ubáyawaná íchawa, quéwa càmita uebá uwènúadáanápiná uíwítáisewa ícha, yáì uimáanáca manùbéeyéì yáapicha. ²² Siúcade, péemiacué cayába, nùuwicháidapíná úa uláicáì iyúwa, macáita nacáì íiméeyéica úapicha, nùucapíná níawa manuúri yúuwicháacáisi ìriculéwa, càmicaalí nawènúada náiwítáisewa nabáyawaná íchawa, yáì báawéerica namànírica úapicha. ²³ Nunúapíná nacáì uénibe yéetácáisi iyú. Néese macáita yeebáidéeyéica nutàacáì yàcalé imanùbaca, néemiapínacaalí uináwaná ìwali, yásì nàaliácawa nùacata yáì íiquéerica náiwítáise, nawàwa nacáì. Yásì numànacuécá píri cayábéeriwa, nùuwicháidapíná nacáíwa píalimáwanama càide iyúwa imanuácanamacué pimànica cayábéeri, báawéeri áibata. ²⁴ Néese piacué Tiatira iyacàlená mìnánáì càmiyéica yeebáida Jezabel itàacáì, càmiyéì nacáì yéewáidawa tàacáisi ìwali yáara naiméerica ìwali Satanás yàasu íiwítáise íbàacanéeriwa. Nùumacué píri, iyaca quiríta abéeri wawási iwàwacutéeri nuchùullapínacué pimànica. ²⁵ Peebáidacué mamáalàacata nutàacáì càide iyúwacué peebáidáaná siúca àta nùanáacatalépináta. ²⁶ Cawínacaalí imawèniadéeyéica báawéeri, imàníyéì nacáì mamáalàacata càide iyúwa nuwáwáaná ìta néetácataléta, numàcacaca nacúaca nùapicha macáì èeri mìnánáì. ²⁷ Càide iyúwa Núaniri Dios imàccáaná nuclaca èeri mìnánáì Dios íiwítáise iyúwa, càita nacáì nùasu wenàiwica nacúapíná èeri mìnánáì cachàiníri iyú, nàuwicháidapíná nacáì macáita wenàiwica càmiyéica yeebáida nutàacáì, càide iyúwa híerro íbaquíadacaalí catúa achumáanamata yéemáanámi. ²⁸ Numàaca nacáì nàyaca nucamaláná ìricu, yáì nucamaláná icànèerica càide iyúwa dùlupùta icánáaná waiquéerica mapisáísíwata. ²⁹ Cáuwiyéicaalícué pía, péemiacué cayába yáì tàacáisica Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanáì írì yeebáidéeyéica nutàacáì, iyéeyéica yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nàlì cuyàluta", ímaca yáì Cáurica, yáì Wáiwacalì Jesucristoca.

3

El mensaje a Sardis

¹ Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yáí tàacáisica írí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanáí yeebáidéeyéica nutàacáí Sardis iyacàlená íricu: ‘Càì nùumacuéca pírí, núa iyéerica yáapicha yáí Espírítu Santoca máiníri cayábaca, núa idènièrica nacáí siete namanùbaca dùlupùta: Nùalíacawa iwali macáita píibaidacalécuéca. Nuémiacué piináwaná ìwali cáucasacué pía, quéwa nuicácuéca pía càiyéide iyúwa yéetéeyéimiwa. ² Pimichàidacué píiwitáisewa, pichàiniadacué píiwitáise cayábèeriwa iyéericuéca pírí quiríta, iwàwéerica ichábacawa píicha, nuicácáiná yáí pimànírícuéca càmfíríca cayába Nucuèriná Dios íicáca. ³ Iná píináidacuéwa iwali yáí tàacáisi péemièricatécué, peebáidéericatécué nacáí quéechacáwa. Pimànicué mamáalàacata cayábèeri càide iyúwa yáí tàacáisi íimáaná. Píwènúadacué píiwitáisewa píibáyawaná íchawa. Càmicacalícué pimichàida píiwitáisewa, yásí nùanàacué píatalé càide iyúwa cayéedèeri yàanàacaalí càmicatáita wenàiwica icúa nùanàaca, càmitacué nacáí píaláwa chácaalínácaalí nuénáíwaná yàanàa nùanàacatáipínacué píatalé. ⁴ Quéwa abénaméeyéicué péená Sardis iyacàlená múnanáí càmita nàya cabáyawanéeri iyú. Càide iyúwa wenàiwica icúacaalí masacáta íbàlewa, càita nacáí abénaméeyéí péenacué nacúaca níawawa masaquèeri iyú, báawèeri ícha. Yá áiba èeripíná nèepunicawa nùapichawa nabàle cabalèeri yáapichawa namànicáiná cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná cháí èeri íricu. ⁵ Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawèeri, nadènipíná nabàlewa cabalèeri. Càmita nacáí nutunúta náipidená cuyàluta íricuise yáí cuyàlutaca idènièrica náipidená macáita cáuyéica càmfíyéica imáalàawa. Yá nucàlidapíná naináwaná ìwaliwa nùasunáica núa Núaniri Dios íriwa, yáasu àngelnáí írí nacáí. ⁶ Cáuwiyéicaalícué pía, péemiacué cayába yáí tàacáisi Espírítu Santo icàlidéerica wenàiwicanáí írí yeebáidéeyéica nutàacáí yàcalé imanùbaca”, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, íimaca yáí Cáurica, yáí Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Filadelfia

⁷ Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yáí tàacáisica írí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanáí yeebáidéeyéica nutàacáí Filadelfia iyacàlená íricu: ‘Càì nùumacuéca pírí, núa Mabáyawanéerica, núa yáí Báisíríca, núa rey David itaquérínámica, imàaquéerica nacáí wenàiwica iwàlùacawa Dios iyacàle íriculé, Dios icúacataléca macáita. Nùacúacaalí nalíni, yá canáta yáalimèeri íbàlaca náichani. Néese nubàllacaalí náichani, canácaata nacáí yáalimèeri yàacúaca nalíni. Péemiacué: ⁸ Cayábaca nuicáca yáí pimànírícuéca. Péemiacué cayába, numàacacué picàlidaca nuináwaná ìwali áibanáí írí, càmitacué nacáí yéewa nasáiwicaca pírí wawàsi, peebáidacáinacué nutàacáí, càmitacué nacáí píwènúada píiwitáisewa nuícha, éwitacué càmicáaníta máiní cachànica pía. ⁹ Péemiacué cayába. Nàyaca piyacàle néeni abénaméeyéí judío icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa judíosiwacasa núa, quéwa nachíwa meedá, càmicáiná neebáida nutàacáí báisírí iyú. Satanás yéewáidacaléca núa meedá. Mesúnamáita numàacapíná nabàlùacawa nàulul ípùata iyúwa píipunitacuéwa nàacaténacué picàaluíná. Yásí náalíacawa cáinácuéca nuicáca pía. ¹⁰ Pidécuéca peebáidaca nutàacáí pideniácaténacué píuwichàanàwa matuìbanáiri iyú, iná nucùapínacué píawa áibaalípíná yúuwichàacáisi yàanàapínacaalí macáí càli iwali, yúuwichàidacaténá èeri minanáí. ¹¹ Nùacawa néese caquialéta. Peebáidacué tàí íimèeri iyú yáí peebáidéericuéca; picácué pimàaca áibanáí iwènúadacuéca nuícha píiwitáise ípíchanacué píucaca píchawa plasu cawèníri coronawa Dios iwàwéericuéca yàaca pírí áiba èeriwa. ¹² Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawèeri, numàacapíná nàyaca Nucuèriná Dios yáapicha càiripínáta, càide iyúwa áicu íricusi íbàlùeriwa càiripínáta Dios yáasu templo íricuíríca. Canácatáita nàawa Dios ícha. Nutànàapíná nacáí Nucuèriná Dios ípidenàwa nàwali yáí Nucuèriná Dios iyacàle ípidenàwa nacáí, yáí yàcalé ípidenéerica Wàlísàí Jerusalén, íricuèripínácawa chènuníise Nucuèriná Dios yàatanáise. Nutànàapíná nacáí nuípidená wàlísàíwa nàwali. ¹³ Cáuwiyéicaalícué pía, péemiacué cayába yáí tàacáisi Espírítu Santo icàlidéerica wenàiwicanáí írí yeebáidéeyéica nutàacáí yàcalé imanùbaca”, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, íimaca yáí Cáurica, yáí Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Laodicea

¹⁴ Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yáí tàacáisica írí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanáí yeebáidéeyéica nutàacáí Laodicea iyacàlená íricu: ‘Càì nùumacuéca pírí, núa ípidenéerica Báisírí, càmfíríca ichíwáida wenàiwica, núa icàlidéerica báisírí iyúni, núa idábéericaté macáita Dios írípíná cháí èeri íricu: ¹⁵ Nùalíacawa iwali yáí macáita pimànírícuéca. Nùalíacawa càmitacué máiní píwènúadaca nuícha píiwitáisewa, càmitacué nacáí máiní pimichàida píiwitáisewa peebáidacaténá cayába nutàacáí. Iwàwacutácué píináidacawa cáinacaalí pimànínápiná. ¿Píwènúadapínásicué nuícha píiwitáisewa? ¿Néeni, pimichàidapínásicué píiwitáisewa? ¿Cáinásicué pimànípíná? ¹⁶ Néese, càmicáinacué peebáida cayába nutàacáí macáí píwàwalícúisewa, iná núucapínacué nuíchawa pía. ¹⁷ Picàlidacáinacué

cài pìwaliwa: “Càasuyéica wía, máini nacái cayábaca wía. Wadéca weedáca waliwa manùba wàasupináwa. Càmita wawàwacutá Dios iyúudáaca wía”, càicué píimaca piwaliwa. ¿Cánacué càmita píalíawa càuláicaca píiwitáise píbáyawaná iyúwa? Dios íicácuéca pía càiyéide iyúwa catúulécaneéyéi, màasuyéi nacái. Matuíyéicué nacái píiwitáise, báica nacáicué pía píbáyawaná íwaliwa iyúwa mabálèeri wenáiwica. ¹⁸ Iná nùlàacué pía píimàacáanápínacué numànica píri cayábèeri manuísíwata càide iyúwa wenáiwica iwéndacaalí áiba wenáiwica íri cayábèeri oro masaquèericaté namànica quichái írìcu. Néese idécánáami numànicuéca píri cayábèeri, yásí báisícata càasuyéicuéca pía chènuníseeri cawèníri iyú. Peedácué nacái nuícha píiwitáise piná mabáyawanéeri càide iyúwacué píbàlepiná cabalèeri, ipíchanacué báica pía píbáyawaná íwaliwa. Pimàacacué nuchùnìaca píiwitáise matuírica càide iyúwa wenáiwica íbàlùacaalí wenáiwica ituí, catuícáténacué píiwitáise, píalíacáténacuéwa nùwali. ¹⁹ Nùlàaca nùasunái cachàiníri iyú, macáita wenáiwica cáininéyéica nuicáca. Nùuwichàidaca nía nacái. Iná píimichàidacué píiwitáisewa càiripináta, píwènúadacué nacái píiwitáisewa píbáyawaná íchawa. ²⁰ Péemiácué cayába, mesúnámáita nùcawa néese, càide iyúwa wenáiwica íbàlùacaalí capíi ípunita imáidacáténá wenáiwica íyéyéica capíirícu. Cawinácaalí yéemiéyéica nutàacái, nawàwacaalí neebáidaca nutàacái, yá càica nìade iyúwa wenáiwica yàcùacaalí icapèe inùmawa áiba írì, yeedacáténá yàataléwani. Néese cawinácaalí yeebáidéyéica nutàacái, yásí nùyaca náapícha, nàyaca nacái nùapícha, càide iyúwa wenáiwica iwàlùacaalíwá capíirículé iyàacáténá iyàacaléwa yéénánái yáapíchawa.

²¹ Cawinácaalí imawèniadéyéica báawèeri, numàacapíná náawinacawa nùapícha nùlubái ínatalé, nacùacáténá macáita nùapícha, càitatéde iyúwa numawèniadéyanáté báawèeri, néese nùawinacátéwa Nùaniri Dios yáapíchawa, yàalubái ínatalé nùcúacáténá macáita yáapícha. ²² Cáuwiyéicaalícué pía, péemiácué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlìdèerica wenáiwicanái írì yeebáidéyéica nutàacái yàcalé imanùbaca’, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, íimaca yái Caurica, yái Wáiwacalí Jesucristoca.

4

La adoración en el cielo

¹ Néseté idécánáami Wáiwacalí càì íimaca nulí, yáté nuicáidaca chènuniré, yá péemiácué cayába, nuicáca abèeri capíi inùma yàcùacanéerica. Néese idàbàanéeri tàacáisi nuèmièricaté itàanica nulí iyúwa cachàiníri trompeta isàna, yácata tàacáisi íimaca nulí àniwa: “Pimichàawa sísaara. Yá nùasáidaca píri càinácaalí íchàbàanápínacáwa áibaalípiná”, íimaca nulí. ² Aquilénamata Espíritu Santo icùaca nuíwítáise manuísíwata, péemiácué cayába, Espíritu Santo imàacaca nuicáca cayábèeri yàalubáisi íbàlùericawa chènunibàa. Nuicáca abèeri yáawinéericawa yàalubáisi ínata icùacáténá macáita. ³ Yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata càiride iyúwa waicáaná cuniéri íba cabalèeri ípidenéeri jaspe, iyúwa nacái waicáaná íba ípidenéeri cornalina quíiréeri, cuniéri nacái. Yá mèlumèluwaca àrawàli icànaca yàalubáisi itéese càide iyúwa waicáaná cuniéri íba esmeralda ípulèeri. ⁴ Nàyaca yàalubáisi itéesebàa áiba veinticuatro namanùbaca yàalubáisi. Náawinacawa yàalubáisi ínata veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái. Idèniyéi cabalèeri íbàlewa. Nadènia nacái nàasu coronawa yáawami orota náiwita íwaliwa. ⁵ Yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata icànaca mamàalàacata iyúwa ènu icànáná, itàanica nacái càide iyúwa wéemianá cachàiníri ènu isàna tírírícaalí. Nàyaca yàalubáisi ípunita siete namanùbaca lámpara nacáiyéi idèniyéica ícamaláwa, quichái ípèrúca nacáiri. Yái quicháica, yácata máiníri cayábaca Espíritu Santoca. ⁶ Iyaca nacái calisa nacáiri yàalubáisi ípunita, abèeri calisa càiride iyúwa vídrio máiníri cuniaca. Yàalubáisi itéesebàa nàyacaté báiinúaca cáuyéi ángel madécaneéyéi ituí naicácaténá napíchaléwa, naicácaténá nacái nánataléwa. ⁷ Yái idàbàanéeri ángel caurica càiride iyúwa león íicacánáwa. Pucháibàaná cauri ángel àniwa càiride iyúwa toro íicacánáwa. Máisibàaná cauri ángel àniwa càiri inànde iyúwa asialí. Báiinúacáaná cauri ángel àniwa càiride iyúwa áwa íicacánáwa idècunitáacá yàalanícawa. ⁸ Níái báiinúaca ángel cáuyéica nadèniaca seis namanùbaca nàanabáíwa náalímáwanama. Macái cáuyéi ípuniyéiwa natuí iyúwa nàinatabàawa, nallícuísewa nacái. Yá càì náimaca èerapínama, táiyápinama mamàalàacata:

“¡Mabáyawanéericani, mabáyawanéericani, mabáyawanéericani, yái Wacuèriná Dios cachàiníríca náicha canánama, yái íyéericaté, íyéerica nacái síucade, íyéeripíná nacái càiripínáta, càimíri imáalàawa!” càì náimaca.

⁹⁻¹⁰ Néese idècunitáacá cáuyéi ángel nàaca icàaluíniná, nàaca nacái íyéininá, nàaca nacái írì cayábèeri, yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata, íyéerica càiripínáta èeri càimíri imáalàawa, yá veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái nàuwàa nallacawa nanùmáawawa írì, yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata, nàacaténá icàaluíniná, yái íyéerica càiripínáta èeri càimíri imáalàawa. Yá nalladaca nàasu coronawa yàalubáisi yàabàli idaní nàasáidacáténá Dios yàasu wenáiwica nía. Yá náimaca írì:

11 “Máini cayábéri píiwitáise, pía Wacuèriná Wáiwacali Dios, íná wàaca picàaluíná, wàaca nacái píimiétacaná, wáaliaca nacáiwá máini cachàinírira pía, pidàbacáinaté macáita, yá nàycaté píiwitáise iyú, pidàbacáinaté nía”, còi nàimaca nacántàaca.

5

El rollo escrito y el Cordero

1 Néseté nuicáca cuyàluta iwawanèerica icápiricu yéewápuwáise, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. Yái cuyàluta iwawanèericawa idèniaca tàacáisi írìculéwa, íinatawáise nacáiwá. Yái cuyàluta nadacuèrica cayába siete namanùbaca nadacuèrica iyúni. 2 Néese nuicáca áiba ángel cachàiníriri. Yá isutáca yéemiawa nía macáita. Íimaca cachàiníriri iyú: “¿Cawináica wenàiwica Dios íbatèeripiná iwàsàaca yái nadacùanàceni, yàacuàcaténá yái cuyàluta?” íimaca yái ángelca. 3 Quéwa canáca náicha níai chènuníseeyéica, nía nacái íyeyéica cháí èeri írìcu, nía nacái yéeteyéimicawa, canácata yáaliméeri yàacuàca cuyàluta, iléecaténátáni. 4 Yá nuicháanica manúsiwata canácáini nàanèeri wenàiwica Dios íbatèeripiná yàacuàca cuyàluta, iléecaténáni. 5 Néese abéeri néená níai nacuèrinánáica íimaca nulí: “Píca píicháani quirinama. Píicáida írì cayába, yái israelita icuèrinásàiri, rey David itaquérinámica, idéca imawèniadaca báawéeri, yéewacaténá iwàsàaca siete namanùbaca nadacùanàca, yàacuèripiná nacái cuyàluta”, íimaca nulí.

6 Néese nuicáca Cordero íbaluèricawa nèewi yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái nacuèrinánáica. Yái Cordero idèniaca icháunáwa bàaluítécáini nanúacani iyúwa sacrificio. Idèniaca nacái siete namanùbaca ichàlewa, siete namanùbaca nacái ituíwa. Níai siete ituí ímáanáca càicanide iyúwa máiníriri cayába Espíritu Santo Dios íbanuèrica macái cáli íinalaté. 7 Néese Cordero yàaca yeedáca cuyàluta icáapi yéewápuwáise íicha, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. 8 Néese Cordero idécanámi yeedáca cuyàluta, yá báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánáica náuwáa nallacawa nanumáawawa Cordero írì nacaténá icàaluíná. Nacuèrinánái náalimáwanama nadèniaca arpa, nadèniaca nacái bacàa níawami orota ípunyéiwa pumèníriri isàni iyú. Yái pumèníriri isàni ímáanáca càicanide iyúwa nasutáná Dios íicha, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. 9 Yá nacántàaca wálisai canción Cordero írì. Náima nacántàaca còi:

“Dios imàacaca peedáca yái cuyàluta, píwasàanápini nadacùanàceni, píimàacacáinaté nanúaca pía iyúwa sacrificio, yá píwèniacaté wenàiwicanái píiranámi iyúwa Dios írìpiná nèewíse macái yàawírira, macái itàaniyéica áiba tàacáisi iyú nacái, macái wenàiwica nacái, macái cáli néeseeyéi nacái.

10 Pidéca píimàacaca Dios yàasu wenàiwicaca nía, icuèyéipiná macáita píapicha, isutèyéipiná nacái Dios íicha wenàiwicanái írìpiná, yá nacùapiná macái cáli”, nàimaca nacántàaca.

11 Yáté nuicáidaca néré, yá nuémiaca madécana ángel isàna íbaluèyèicawa natéesebàa yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái nacuèrinánáica. Nuicáca madécana millones namanùbaca ángel, càmíyeyi wenàiwica yáalimá íputàaca nía, càisimalénácaalí nía.

12 Yá nàimaca cachàiníriri iyú: “¡Wàacuè Cordero icàaluíná, yái Corderoca imàaquèricaté nanúacani iyúwa sacrificio, yáicáiná Dios idéca imàacaca Cordero icùanápina canánama, idéca imàacaca càasuírìceni, yái Corderoca! ¡Máini cáalíacáiriceni yái Corderoca, cachàiníriri nacái íiwitáise! ¡Cayábaca waicàceni, wàacué nacái icàaluíná, wàacué nacái írì cayábèeri!” còi nàimaca níai ángelca.

13 Nuémia nacái macáita Dios idàbèeyéica nàimaca írì, macái íyeyéica chènuniré, cáli íinatéyéica nacái, nía nacái yéeteyéimicawa, úni írìcuíyéica nacái, macáisiwa canánama nàimaca Dios írì. Còi nàimaca:

“¡Wàaca cayábèeri írì yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, írì nacái yái Corderoca! ¡Cámiétaquèeri iyú waicáca nía, wàaca nacái nacàaluíná! ¡Máini cachàinica náiwitáise càiripináta, èeri càmíriri ímáalàawa!” nàimaca.

14 Néese báinúaca ángel cáuyéica nàimaca: “¡Báisita, amén, càita nacái wáimaca!” còi nàimaca. Níai veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái nabàluacawa nàulul iyúwa nacaténá icàaluíná, yái íyèrica càiripináta, càmírira ímáalàawa.

6

Los siete sellos

1 Néseté nuicáca Cordero iwàsàaca idàbàanéeri néená níai siete namanùbaca nadacùanàca cuyàluta iwawanèericawa. Yá nuémiaca abéeri néená níai ángel cáuyéica íimaca cachàiníriri iyú càide iyúwa tiríricaalí: “¡Aqualé, pía píicáca!” còi íimaca. 2 Néseté nuicáidaca néré. Yá, péemiacué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái asialí yáawinéericawa caballo íinata idèniaca demápu imànírìpiná iyú úwicái. Yá náawinádaca corona íiwita íwali. Néese imawèniadaca yàacawa imawèniadacaténá mamáalàacata áibanái.

³ Néese Cordero iwasàaca pucháibáaná nadacùaná cuyàluta, yá nuémiaca pucháibáaná cáuri ángel ímaca: “¡Aqualé, pia piicáca!” càì ímaca. ⁴ Yá áiba caballo imusúacawa, máiní quííreeri quéwa, càide iyúwa waicáaná iráí. Nuicáca wenáiwica yáawinéericawa caballo ínata. Yá namàacaca imánínápiná ùwicáí cháí èeri írìcu, ipíchaná wenáiwicanáí nàyaca matubanáiri iyú, imàccáanápiná nacáí wenáiwicanáí inúayacawa. Yá nàaca írì cáaléeri espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserùnica.

⁵ Néese Cordero iwasàaca máisibáaná nadacùaná cuyàluta, yá nuémiaca máisibáaná cáuri ángel ímaca: “¡Aqualé, pia piicáca!” càì ímaca. Yáté nuicáidaca néré. Yá, péemiacué cayába, nuicáca cúulíri caballo. Yáí yáawinéericawa caballo ínata idèniaca abéeri wapésáidáaná imiéri. ⁶ Néese nuémiaca tàacáisi nacáiri cáuyéi ángel yèwibàa, yá ímaca: “Abéeri kilo trigo ituíná iwènfíri abéeri denario, yáí abé èeri iwènicatáica. Máisiba kilo nacáí cebada ituíná iwènfíri abéeri denario, picá quéwa pimàni báawéeri olivo inàlimaná írì, uva ibànacalená írì nacáí”, càì ímaca.

⁷ Néese Cordero iwasàaca báinúacáaná nadacùaná cuyàluta, yá nuémiaca báinúacáaná cáuri ángel ímaca: “¡Aqualé, pia piicáca!” càì ímaca. ⁸ Néese nuicáidaca néré, yá péemiacué cayába, nuicáca áiba caballo éwéeri nacáiri. Yáí yáawinéericawa caballo ínata ípidená Yéetácáisi. Aiba ípidenéerica Infierno yàacawa Yéetácáisi yáapicha. Namàacaca Yéetácáisi, Infierno nacáí nanúanápiná madéena èeri mìnanáí. Macáí néená níái báinúaquéyéica wenáiwica, abéeri néená yéetácawa. Yá nanúaca wenáiwicanáí ùwicáí iyú, máapicáí iyú nacáí, uláicáí iyú nacáí. Nachùulla nacáí caluéyéi cuwèesi nanúanápiná wenáiwica.

⁹ Néese Cordero iwasàaca cinconá imanúbaca nadacùaná cuyàluta, yáté nuicáca nacáucami altar yáapiré, níái Dios yàasu wenáiwicaca nanuquéyicaté neebáidacáinaté Dios itàacáí, iwalíse nacáí yáí tàacáisi báisíríca nacálidéericaté wenáiwicanáí írì. ¹⁰ Néese náimaca cacháiníri iyú: “Wacuèriná Dios mabáyawanéeri, wáalíacawa pimànica macáita càide iyúwa píimáaná machiwéeri iyú. ¿Chácaalínápinácaalí piùwicháidapiná èeri mìnanáí iwalíse yáí nanúaná wía?” càì náimaca. ¹¹ Néese yàaca nalí cáaléeri nanáwanipiná cabaléeri. Yá ichùullaca nacùanápiná achúmáanata èeri quiríta àta nanacáiyéi yéetacatalétawa íbaidéeyéica Náiwacalí írípíná, nía nacáí néenánáica iwàwacutéeyéica yéetácawa càide iyúwaté néetáanáwa.

¹² Néese Cordero iwasàaca seisná imanúbaca nadacùaná cuyàluta, yáté nuicáidaca néré, péemiacué cayába, nuicáca cáli icusúacawa cacháiníri iyú, yá catáca èeri càide iyúwa waicáaná cúulíri wáluma. Yá nacáí macápucuícaalí quéerica, quíiraca úa càide iyúwa waicáaná iráí. ¹³ Dùlpùta nacáí nacaláacawa cáli ínatálé càide iyúwa higuera yéetaná imàccáaná ícaláacawa iyacanáca éemíríca cacháinicáiná cáuli ipùaca íwali. ¹⁴ Yá capiraléeri cáli icaláacawa chènuníse càide iyúwa wáluma icacanácaalíwa. Néese iwawanáacawa abéemàlé, abéemàa néese nacáí càide iyúwa cuyàluta íbáiná iwawanáacaalíwa. Yá canáca capiraléeri cálimica. Yá macáí dúli manuínaméeyéi, macáita nacáí iwàwata nachacáacawa nàyacatáí íchawa. ¹⁵ Néese macáita èeri mìnanáí nabàacawa íba yéecalícubàa, íba ísabálicubàa nacáí. Macáita nabàacawa, níái èeri mìnanáí icuèrinánáica, nía nacáí wenáiwica íwacanánáica, nía nacáí úwi íwacanánáica, nía nacáí càasuíyéica, nía nacáí cacháiníyéica úwica, macáita èeri mìnanáí canánama, nía nacáí íbaidéeyéica mawènfíri iyú áibanáí írì, nía nacáí yèepuníyéica máiwacalínáwaca. ¹⁶⁻¹⁷ Yá náimaca manuínaméeyéi dúli írì, manuínaméeyéi íba írì nacáí: “¡Picaláacuéwa wáinatàbàa, píbàacué wía ituí ícha, yáí yáawinéericawa yàalubáisi ínata, ícha nacáí Cordero yàasu yúuwichàacáisi íbànuèripináca wàwali! Idéca yàanáaca wéenáíwaná nàuwicháidacatáipináta wía, yá canácata wéená yáalméeri ídeniaca nàasu yúuwichàacáisica”, càì náimaca.

7

Los señalados de las tribus de Israel

¹ Idécanamité nuicáca càì, yá nuicácaté áiba yéenáíwanási nacáiri, yá nuicáca báinúaca ángel íbáluyéicawa chènuniré, iwicáubàa yáí èeriquéi macáirica. Yá náibàaca macáí cáuli ipíchaná cáuli ipùaca cáli íwali, manuírí úni íwali nacáí, àicunáí íwali nacáí canánama. ² Néeseté nuicáca áiba ángel ímicháacawa cáli ínatáise èeri imusúacatáisecewa. Yá ángel idèniaca cáuri Dios yàasu néenáíwanápiná. Ángel ícalídaca nalíni cacháiníri iyú, níái báinúaca ángel Dios yéeyéicaté ícháinipiná nàuwicháidacaténá cáli, manuírí úni nacáí. Yá ímaca nalí: ³ “¡Pícaacúe piùwicháida cáli, manuírí úni nacáí, àicunáí nacáí càmicaalíca wachánàida Dios yàasu néenáíwanápiná napudàlicu, níái Wacuèriná Dios yàasu wenáiwica íbaidéeyéica írípíná!” càì ímaca yáí ángelca.

⁴ Néese nuémiaca càisimalénácaalí nía idèniyéica Dios yàasu néenáíwanápiná napudàlicu. Namanúbaca nàyaca ciento cuarenta y cuatro mil namanúbaca israelitanáí, nëewíse macáita israelita yáawiránáica. ⁵ Doce mil namanúbaca Judá itaquénánámi idèniyéica Dios yàasu néenáíwanápiná napudàlicu. Càita nacáí doce mil namanúbaca Rubén itaquénánámi. Càita nacáí doce mil namanúbaca Gad itaquénánámi. ⁶ Càita nacáí doce mil namanúbaca Aser itaquénánámi. Càita nacáí doce mil namanúbaca Neftalí itaquénánámi. Càita nacáí doce

mil namanùbaca Manasés itaquénáinámi. ⁷ Càita nacái doce mil namanùbaca Simeón itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Leví itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Isacar itaquénáinámi. ⁸ Càita nacái doce mil namanùbaca Zabulón itaquénáinámi. Càita nacái doce mil José itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Benjamín itaquénáinámi.

La multitud vestida de blanco

⁹ Idécánámité nuicáca còi, yá nuicáca áiba yéénáivanási nacáiri, péemiacué cayába, yá nuicáca chínamái wenáiwica canáca yáaliméeri iputáaca núa, macái íiwitáaná cáli néeseyéi yéénáca, macái yáawíríca yééná nacái, macái wenáiwica íiwitáaná yééná nacái, macái itàaníyéica áiba tàacáisi iyú íiwitáaná yééná nacái. Yá nabàlùacawa yàalubáisi íipunita, Cordero íipunita nacái. Nadèniaca cáaléeri nanáawani cabalèeriwa. Nadèniacá wisíri nacáiri íbáiná nacáapi írìcuwa. ¹⁰ Macáita náimaca cachàiníri iyú:

“¡Wacuèriná Dios, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, Cordero nacái, nadéca nawasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha!” còi náimaca.

¹¹ Néese macáita ángel íbàluèyéica yàalubáisi itése, nacuèrináiná itése nacái, báinúaca cáuyéi ángel itése nacái, náuwàa nallacawa nanùmáawawa yàalubáisi íipunita nàacaténá Dios icàaluíná. ¹² Yá náimaca:

“¡Báisita, amén! ¡Wacàlidacué Wacuèriná Dios iináwaná íwaliwa cayábéericani, wàacué nacái icàaluíná! ¡Máini cáaléica Wacuèriná Dios, wàacué írì cayábéeri, cáimiétaquéeri iyúcué waicácani, máiníri cachàinica íiwitáise càiripináta èeri càimíri imáaláawa! ¡Báisita, amén!” còi náimaca.

¹³ Néeseté abéeri néená níái nacuèrináica isutáca yéemíawa núa. Yá íimaca nulí: “¿Píalásica cawinácaalí níái idèniyéica cáaléeri nanáawani cabalèeriwa, síisáanácaalí nacái nàanàa?” còi íimaca nulí. ¹⁴ Néese núumaca írì: “Càmita núalíawa. Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni”, núumaca írì. Néese íimaca nulí: “Nadéca namusúacawa manuírì yùuwichàacáisi íicha. Dios idéca imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha, neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa nabáyawaná íwalíise.

¹⁵ “Iná yéewa nàyaca Dios yàasu yàalubáisi íipunita. Náibaida írìpiná táiyápinama, èeríapinama nacái yàasu templo chènuníseeri írìcu. Yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata iyaca náapícha icùacaténá núa.

¹⁶ Càmita quirínama máapica núa, càmita quirínama macàla nawàwa nacái. Càmita èeri yeemá níawa. Uuléeri nacáíwa càmita íisa núa quirínama.

¹⁷ Yái Cordero iyéerica yàalubáisi íipunita icùapiná níawa càide iyúwa pastor icùacaalí ipìranái ovejawa cáininéeri iyú. Yá Cordero imàacaca nàiraca úni yèerica nacáuca càimíri imáaláawa. Dios nacái itunúapiná náicha natuyíáa”, còi íimaca nulí.

8

El séptimo sello y el incensario de oro

¹ Néese nuicácaté Cordero iwásáaca cuyàluta íichani, yái sietená namanùbaca nadactuánacani, yá masánaca macáita chènuniré cawàwanáta media hora. ² Néese nuicáca siete namanùbaca ángel íbàluèyéicawa Dios íipunita. Yàaca nalí siete namanùbaca trompeta. ³ Néese áiba ángel yàanàaca. Idèniaca quichái yàalu oro yáawamíríca. Yá ángel íbàlùacawa altar íipunita. Nàaca írì manùba pumèníri isàni. Yèewíadaca pumèníri isàni nëewi níái nasutáanáca Dios íicha, macáita Dios yàasu wenáiwicaca. Néese ángel yeemáca pumèníri isàni altar íinata, yái altar oro yáawamíríca íbàluèricawa yàalubáisi íipunita. ⁴ Càita pumèníri íisalená imichàacawa ángel icáapi íicha chènuniré Dios íipunita, yáapícha yái nasutáanáca Dios íicha, níái Dios yàasu wenáiwicaca. ⁵ Néese ángel yeedáca quichái yàaluca, yá ipuníadaca yàalu quichái iyú altar íinatáiseeri quicháica. Néese ángel yuucaca quichái yàalu chènuníse cáli íinatálepíná. Yá nuémíaca madécaná énu isàna, madécaná tàacáisi nacái. Nuicáca madécaná énu icànaca mèlumèluwaca. Cáli nacái icusúacawa.

Las trompetas

⁶ Néese níái siete namanùbaca ángel idèniyéica siete namanùbaca trompeta nabàlùacawa napùlliacaténá náasu trompetawa.

⁷ Yái idábáanéerica ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá granizo íba nacáiyéi yúuwàacawa cáli íinalaté quichái yáapícha yèewièricawa írái iyú. Yá yeemáca madécaná cáli. Macái néená níái máisibéyéica cálica, abéeri néená yeemácawa. Yeemáca nacái manùbéyéi áicu. Macái néená níái máisibéyéica áicuca, abéeri néená yeemácawa. Yeemáca nacáíwa macáita masicái iyéerica cáli íinata.

⁸ Néese pucháibáaná ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá áiba wawàsi yúuwàacawa manuírì úni yáaculé, yái wawàsi manuíríca dúli nacáiri íicacánáwa, yeeméericawa quichái iyú. ⁹ Néese madécaná manuírì úni nachacamàacawa írái iyú. Macái néená níái máisibéyéica manuírì

única, abéeri néená ichacamàacawa irái iyú. Manùbéeyéi néetácawa iyéeyéica manuírí úni yáaculé. Ata alénácaali manuírí úni ichacamàacawa irái iyú, yá macáita néetácawa iyéeyéica úni yáaculé, càita nacái manùbéeyéi nave imáalàacawa, lancha nacáiyéica yéeyéicawa úni yáacubàa. Macái néená níái máisibéeyéica naveca, abéeri néená imáalàacawa náicha.

¹⁰ Néese máisibáaná ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá manuírí dùlpùta nacáiri yúuwàacawa chènuníise yeeméericawa cachàiníri quichái iyú. Yá dùlpùta nacáiri yúuwàacawa madécaná inanába yáaculé, únibàa nacái, úni imusúacatáisecawa cáli irícuíse nacái. ¹¹ Yái dùlpùta ípidenéeri Ipisíiri. Yá macái néená níái máisibéeyéica única, abéeri néená ichacamàacawa ipisíiri iyú. Yá madécaná wenàiwica néetácawa úni iyú, ipisíricáináni.

¹² Néese báinúacáaná ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá imáalàacawa máisibáaná néená èeri icamalánáca, máisibáaná yéená nacái quéeri icamalánáca, máisibáaná néená nacái níái dùlpùta nacamalánáca. Càita catáca máisibáaná néená nacamalánáca. Càmita nacái nacàna máisibáaná néená èeríapi, táiyápi nacái.

¹³ Néeseté nuicáidaca néré, yá nuémiaca áiba ángel áwa nacáiri imáidaca cachàiníri iyú idècunitàaca yáalanícawa cáli iwicáubàa machacànita. Yá íimaca: “¡Máinícué piúwichàapínacawa, piacué èeri mìnánáca báawéeyéica íiwitáise, casànapínacáali áiba trompeta mamáalàacata, áiba máisiba ángel ipùlléyèipínaca mesúnamáita!” còi íimaca.

9

¹ Néeseté nuémiaca cinconá imanùbaca ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá nuicáca áiba ángel dùlpùta nacáiri íicacánáwa iricuèricatéwa chènuníise cáli íinatalépiná. Nàaca irí llave yàacúacaténá utàwi inùma yái máinírica depuúwaca. ² Néese ángel yàacúaca utàwi inùma máinírica depuúwaca. Yá ísa imichàacawa utàwi inùma irícuíse càide iyúwa yúucanási ísálená. Yái ísa utàwi irícuíserica catáca imànica èeri icamaláná, macái cáuli nacái. ³ Néese wiríchu nacáiyéi namusúacawa ísa yéewíse, yá nàacawa cáli íinatabàa. Níái wiríchu nacáiyéica nadèniaca náiwíwa náucacaténá wenàiwica càide iyúwa chália yúucáaná wía. ⁴ Iwàwacutápiná càmita nàuwichàida masicái idàwinèericawa cáli íinata, macái bànacalé nacái, macái áicu nacái canánama. Abéta iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica canéeyéica irí Dios ípidená napùdàlicu. ⁵ Iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica cinco imanùbaca quéeripíná, càmita quéwa íbatàa wiríchu inúaca wenàiwica. Yái icáicha cáiwica wenàiwica íríní càide iyúwa chália yúucáaná wía.

⁶ Néenialípiná wenàiwica nacutáca néetácáténáwa quéwa càmita náalimápiná néetácawa. Máiní nawáwapíná néetácawa, quéwa yéetácáisi càmiripíná íbba nía.

⁷ Níái wiríchu càica níade iyúwa caballonái úwinái ichùnìeyéica namànicaténá ùwicái. Nadèniaca corona oro yáawamíri náiwita íwaliwa. Wiríchunái càiyéi inànde iyúwa wenàiwica ináni. ⁸ Nadèniaca nacái náiwita íbánáwa càide iyúwa inanái íwita íbáná. Nadèniaca nacái nayéiwa càide iyúwa león cháwi nacáiri iyéi. ⁹ Nadèniaca náimamiwa càide iyúwa hierro náucutalícuwa, ípíchaná áibanái isutáaca nía. Casànaca nàanabái idècunitàacá náalanícawa càide iyúwa wéemianá manùbéeyéi caballo yàabàli isàna ípiacawa itéeyéica madécaná carro ùwicái nérépiná. ¹⁰ Nadèniaca nacái nasípiwa càide iyúwa chália íwi. Náiwí idènièrica ícáichawa yúuwichàidacaténá wenàiwica cinco quéeripíná. ¹¹ Níái wiríchu nadèniaca náiwacaliwa, yái ángel ícuèrica utàwi máinírica depuúwaca. Ángel ípidená Abadón hebreo itàacái iyú, Apolión griego itàacái iyú, ímáanáca “Imáalàidèeri wía”.

¹² Yácata idàbàanéeri yúuwichàacáisi manuíríca yàanèeripínaca èeri mìnánái íwali. Péemíacué cayába, nàyaca pucháiba yúuwichàacáisi mamáalàacata yàanèeyéipíná mesúnamáita.

¹³ Néese seisná ángel ipùllaca yàasu trompetawa. Yá nuémiacaté tàacáisi imusúericawa nèewíse níái altar iculuwí báinúaca, yái altar oro yáawamírica, iyéerica Dios ípunita. ¹⁴ Yái tàacáisi íimaca seisná ángel irí ipùlléica yàasu trompetawa: “Píwasàa báinúaca ángel idacuèyèicawa manuírí inanába nëenibàa ípidenéeri Eufrates”, còi íimaca. ¹⁵ Yá iwásàca báinúaca ángel nanúacaténá madécaná èeri mìnánái. Macái néená níái máisibéeyéica wenàiwicaca abéeri néená yéetápinácawa náicha. Níái báinúaca ángelca Dios idacuacaté nía iwásàcaténá nía áiba èeripíná. Abéerita Dios yáalièrica càinácaali horapíná, èeripíná nacái, quéeripíná nacái. ¹⁶ Nuémiaca càisimalénácaali úwinái níái yéeyéipínacawa caballo íinata. Nàacawa doscientos millones namanùbaca úwináica.

¹⁷ Nuicáca còi níái cabaloca yéenáwanási nacáiri irícuíse. Níái yéeyéicawa caballo íinata nadèniaca nabàle dàalèeriwa náucutabàawa, yái dàalèeri bàlesica quíirèeri, capiralèeri nacái, éewéeri nacái. Caballonái nadèniaca náiwitawa càide iyúwa león cháwi nacáiri íwita. Imusúacawa caballonái inùmalícuíse: quichái, ísa nacái, azufre nacái, yái éewéeri íba yeeméericawa máiní ùlèeri iyú. ¹⁸ Yásí madécaná èeri mìnánái néetápináwa, iyú yái imusúericawa caballonái inùmalícuíse, yái quichái, ísa nacái, azufre nacái. ¹⁹ Níái cabaloca nadèniaca nachàiniwa nanùma irícuísewa, nasípi néeni nacáiwa. Nasípi ipùta càiri íicacánáwade iyúwa àapi íwita. Nasípi iyúwa nanúapíná wenàiwica.

²⁰ Quéwa níai wenàiwicaca iyéeyéicáwaca mamáalàacata, càmiyíeyicáwaca caballonái inúaca, càmita nawènúadapiná náiwitásewa ícha yái báawéerica namàñirica. Càmita nayamáida nàaca demonio icàaluñiná, ídolo icàaluñiná nacái, yái cuwáinái yéenáiwana oroírca, platéeri nacái, broncéeri nacái, íbéeri nacái, àicúiri nacái. Níara ídologa càmita náalimá naicáca, càmita nacái néemla, càmita nacái nèepuníwa. ²¹ Càmita èeri mìnanaí iwènúada íiwitásewa ícha yái nanúana wenaíwica, namàñiná nacái namáliyédewa, nayéedúana nacái, naimáana nacái áiba yáapícha càmfíchúaca náinusíwa, càmfírca nacái nanírísíwa.

10

El ángel con el rollito escrito

¹ Néseté nuicáca áiba cachàiníri ángel iricuèricawa chènuníse. Yá yéepuèriwa acalèe iyú, idèniaca árawáli íiwita itéesebàawa. Inàni icànaca càide iyúwa èeri icànaana. Càiri icàwade iyúwa waicáana quichái. ² Idèniaca cuyàluta icáapi iricuwa, abéeri cuyàluta achúmèerína yàactacanéerica. Yá ángel ibàlúadaca yábali yéewápuwásewa manuiri úni yáaculé. Yá ibàlúadaca abémàa yábali apáuwásewa chuitaliré. ³ Néese imáidaca cachàiníri iyú càide iyúwa león cháwi nacáiri íchacaalí. Idècanámi imáidaca, yái siete namanúbaca ènu natàanica nasàna iyúwa. ⁴ Idècanámi casànaca ènunái, yá nuínáidacawa nutànànanápinaté ènunái itàcái, quéwa nuémíaca tàacáisi chènuníseeri. Yá ímaca nulí: “Pibàa tàacáisi áibanái ícha, yái tàacáisi siete namanúbaca ènu náiméerica íwali. Picá pitànaa yái náiméerica íwali”, càí ímaca nulí.

⁵ Néese yái ángel nuíquéerica ibalúericawa manuiri úni yáaculé, chuitaliré nacái, yá imicháidaca icáapi yéewápuwásewa chènuniré. ⁶ Yá icàlidaca Dios yáasu tàacáisi cáimietacanéeri iyú, yái Dios iyéerica càiripináta èeri càmiiri imáalàawa, yái idábéericaté capiraléeri cáli, nía nacái chènuníseyeyéi cáli, nía nacái iyéeyéica cháí èeri írca, manuiri úni nacái, nía nacái iyéeyéica úni yáaculé. Yá ímaca: “Càmita quirínama Dios idècuníwa. ⁷ Yá yànanápinácaalí sietená ángel yéenáiwana idábacatáipináta ipùliaca yáasu trompetawa, yási Dios imáaláidapiná imànicani, yái íbéericaté wenáiwicanái ícha, càide iyúwa icàlidáanaté yáasu wenáiwicanái írwa, níai profetaca”, càí ímaca.

⁸ Néseté nuémíaca àniwani yái tàacáisi chènuníseerica. Itàanica núapícha àniwa, ímaca nulí: “Pia peedáca cuyàluta yàacúacanéerica icáapírca yái ángel ibalúericawa manuiri úni yáaculé, chuitaliré nacái”, càí ímaca nulí. ⁹ Néese núacawa ángel yáatalé, yá nusutáca íchani yái cuyàluta achúmèerína. Yá yàaca nulíni. Ímaca nulí: “Peedáni, piyáani. Idècunitàcá piyáacani, yá puchíhacani pinúma írca càide iyúwa mába ituní, quéwa piyapicúca írca, yási ipísicani”, ímaca nulí.

¹⁰ Néese nuedáca achúmèerína cuyàluta ángel icáapi írcaise. Yá nuyáacani. Puchíhacani nunúma írca, quéwa idècanámi nuwetúacani, yá ipísicani nudèeríce. ¹¹ Néese náimaca nulí: “Iwáwacutá picàlidaca tàacáisi àniwa Dios inúmálcuse manubéeyéi wenáiwica íwali, manubéeyéi cáli néeseeyéi íwali nacái, nàwali nacái itàaníyéica áiba tàacáisi iyú, nacuèrinánái íwali nacái”, náimaca nulí.

11

Los dos testigos

¹ Néseté nàaca nulí cáaléeri metro sitúa nacáiri. Yá nuémíacaté tàacáisi ímèerica nulí: “Aquialé, pialimáida Dios yáasu templo, nasutácàlu Dios ícha; pialimáida altar nacái, càisimaléná metrocaalí nadèniaca. Piputáa nacái càisimalénacaalí wenáiwica yéeyéica Dios icàaluñiná néenibaa. ² Picá quéwa pialimáida templo ibàacháwalená, néese pimáacani. Nadéca nàaca templo ibàacháwalená càmiyíeyi judío ír. Yá nabawáidapináni nàabali yáapíréwa yái yàcalé mabayawanéerica Jerusalén iyacaléná, idècunitàcá nactuapínacani cuarenta y dos quèeriwa. ³ Yá nubànùpiná pucháiba nùasu wenáiwicawa nacàlidacatená nutàacái nunúmálcuse mil doscientos sesenta èeri. Nadènapiná nabàlewa cùlúiri wáluma cáucúiri, iyúwa nabàle iyáana níai ícháaníyéica yéetéeyéimiwa íwali”, ímaca nulí.

⁴ Níai pucháiba icàlidéeyéipináca tàacáisi Dios inúmálcuse, níacata pucháiba olivo yéetaná, níacata nacái pucháiba lámpara ibalúeyéicawa Dios ípunita, yái icuèrica canánama. ⁵ Aibacaalí iwàwa imànica nalí báawéeri níai pucháibaca, yási quichái imusuáacawa nanúmálcuse, níai pucháibaca, yá neemápináca macáita nàuwidenáwa. Càita iwáwacutá yéetáacawa cawinácaalí iwáwéerica imànica nalí báawéeri. ⁶ Níai pucháiba nadènapiná nachàiniwa nabàlcaténá capiraléeri cáli ipichaná unía yúuwáacawa néenialípiná idècunitàcá nacàlidaca tàacáisi Dios inúmálcuse. Nadènia nachàiniwa nacái nawènúadacatená úni írái iyú. Yá náalimá nabànúaca macái íiwitáana yúuwichàacáisica cáli íwali iyúwata nawáwana.

⁷ Néese idècanámi namáaláidaca nacàlidaca tàacáisi Dios inúmálcuse, yási caluéri cuwéesi imusuèripináca utáwi depuúwéeri írcaise imànipiná úwicái náipunita. Imawèniadapiná níawa, yási inúaca nía. ⁸ Yá nachéecami írlapináwa carretera írcaibaa manuiri yàcalé írca,

Jerusalén iyacàlená, áibanáimi itàtàacatalécaté Náiwalaci cruz iwali. Espiritu Santo imàacaca wáallacawa Jerusalén iyacàlená mìnánái nàyaca càide iyúwaté Sodoma iyacàlená mìnánáimi iyáanáté, iyúwa nacái Egipto yàasu cáli néeséeyéi iyáaná. ⁹ Néese máisiba èeri y mediopiná manùbéeyéi wenàiwica macái cáli néeséeyéi naicáidapiná nachéecami írì, níái icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càmita nabatàapiná áibanái ibàllaca nía. ¹⁰ Casímáipináca èeri mìnánái iwàwa néetácanáamiwa níái icàlidéeyéimica. Casímáica èeri mìnánái iwàwa iná nàapiná nalíwàaca cawèníri, níacáiná pucháiba profetamica yúuwichàidaca èeri mìnánái.

¹¹ Quéwa máisiba èeri y medio idénáami, yásí Dios icáucaídapiná nía àniwa, yásí namichàapiná nabàlùacawa, yá máini cáalupináca èeri mìnánái iicáca níái pucháibaca. ¹² Néese néemiapiná cachàiníri tàacáisi chènuníseerica. Yá ímapiná pucháiba írì: “¡Pimichàacuéwa sísaara!” càipiná ímaca nalí. Yásí namichàapináca chènuniré acalèe yèewiré nàuwidenái yèewísewa. ¹³ Yáta cáli icusúapináwa máini cachàiníri iyú Jerusalén iyacàlená néenibàa, yá manùbéeyéi capíi nàuwàapináwa. Macái néená níái diéyéica capíca, abéeri néená yúuwàapináwa. Yá siete mil namanùbaca Jerusalén iyacàlená mìnánái néetápináwa cáli icusúacái iyú. Yá máini cáalupináca wenàiwica iyéeyéica mamáalàacata. Yá nàapiná Dios icàaluíná yái iyéerica chènuniré.

¹⁴ Yácata pucháibáaná yúuwichàacáisi manuírì yàanèeripináca èeri mìnánái iwali, quéwa yàanàapiná caquialéta yára máisibáaná yúuwichàacásica.

La séptima trompeta

¹⁵ Néese sietená àngel ipùllaca yàasu trompetawa, yáté nuémíaca cachàiníri tàacáisi chènuniré. Yá náimaca:

“Wáiwacali Dios icùapiná macái èeri mìnánái Cristo yáapichawa, yái Cristo Dios imàaqueérica icùaca canánama. Yá icùaca macáita càiripináta, èeri càmíri imáalàawa”, càì náimaca.

¹⁶ Néese veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái yáawinèeyéicawa yàalubái ínatawa Dios ípunita nàuwàa nalíacawa nanùmáawawa Dios írì nàacaténá icàaluíná. ¹⁷ Yá náimaca:

“Wàaca píri cayábèeri, pía Wáiwacali Dios cachàinírìca náicha canánama, pía iyéericaté bàaluité, iyéerica nacái síudace, iyéeripiná càiripináta. Wàaca píri cayábèeri cachàinícáiná pírwitáise. Pidéca píðabaca píçúaca macáita.

¹⁸ Calúaca píapicha níái èeri mìnánáica, quéwa báawaca píicáca yái namànírica. Idéca yàanàca néenáiwana píuwichàidacatáipináta yéetéeyéimiwa báawéeyéi írwitáise, píacaténá nacái cawèníri nalí, níái íbaidéeyéica píripiná, nía nacái profeta icàlidéeyéica tàacáisi pínumaliçuise, nía nacái píasu wenàiwicaca, nía nacái yéeyéica píçàaluíná, sùmanái nacái, béeyéi nacái. Idéca yàanàca néenáiwana pímalàidacatáipináta macáita cawínacaalí báawéeyéica imànica èeri mìnánái írwitáise”, càì náimaca.

¹⁹ Néeseté nuicáca Dios yàasu templo chènuníseeri yàacuacawa, yá naicáca Dios yàasu yàalusí nacáiri templo írìcuírìca, yái yàalusica imàaqueérica nawàwalica Dios imànicaté wawàsi israelita yàawirináimi yáapicha icùanàpináté nía. Néese manùba énu icànaca, néemiaca manùba tàacáisi, énu isàna manùba nacái, cáli icusúaca nacáiwá, granizo manuínaméeyéi íba nacáiyéi yúuwàacawa cáli ínatalé nacái.

12

La mujer y el dragón

¹ Néeseté nuicáca manuírì yéenáiwana sí nacáiri chènuniré, abéechúa inaná yéepuèchúawa èeri icamaláná iyú. Udèniaca quèeri úabàli yáapíse. Udèniaca nacái corona uíwita iwaliwa, abéeri corona doce namanùbaca dùlupùta iyaca iwali. ² Idéerìcuíchúacáwa úái inanáca. Yá úicháníca cáiwicáiná ulíni umusúadacaténá iicá èeri. ³ Néese nuicáca áiba wawàsi chènuniré, péemiacué cayába, nuicáca manuírì màanu quírèeri quéwa. Idèniaca siete namanùbaca írwitawa, diez ichàle imanùbaca nacái. Idèniaca corona íwita iwaliwa yáalimáwanama. ⁴ Yái màanu íbàbaca manùbéeyéi dùlupùta ísipi iyúwa. Yúucaca nía cáli ínatalépiná. Macái néená níái máisibéeyéica dùlupùta, abéeri néená icálacawa cáli ínatalé. Yái màanuca íbàlùacawa inaná ípunita. Màanu icùaca iyáacaténá uírì idécanacáita imusúacawa. ⁵ Úái inaná umusúadaca iicá èeri yái aslali icuèripináca macái èeri mìnánái cachàiníri iyú. Néeseta quéwa Dios yeedáca uírì chènuniré, ímáanáca Wáiwacali, yá Dios itéca yàataléwani yàalubái ínataléwa. ⁶ Úái inaná upíacawa manacúali yúuculé, chuírì cáli nérépiná, canácatalé wenàiwica. Aléera iyaca ulí úyacatalépiná, Dios ichùnìericaté ulípiná. Néré nàapiná uyáapináwa mil doscientos sesenta èeripiná.

⁷⁻⁸ Néese nuicáca namànica ùwicái chènuniré. Yái àngel íiwacaliná ípidenéeri Miguel, yàasu àngelnái nacái namànica ùwicái màanu ípunita. Yái màanuca, nía nacái yàasu àngelnáica, namànica ùwicái Miguelnái ípunita, quéwa Miguelnái imawèniadaca nía, iná màanunái càmita quírìnama náalímá nàyaca chènuniré. ⁹ Càita náucacani chènuníse yái manuírì màanuca, yái bàaluitéeri àapica ípidenéeri Diablo, ímáanáca “Icháawáidèeri waináwaná iwali”, ípidenéeri

nacái Satanás, ímáanáca “Wáuwidesàiri”, yái ichìwáidéerica macái èeri mìnánái. Yácata náquèeri chènuníse cáli ínatalépiná, yáasu ángelnái nacái náucacawa yáapicha chènuníse.

¹⁰ Néese nuémíaca cachàiníri tàacáisi chènuníse. Yá ímaca: “Wacuèriná Dios idéca iwasaáca wía. Dios idéca yáasáidaca ííwítáise cachàiníriwa icùacaténá macáita. Dios imàacapíná Cristo icùaca yáapicha macáita, yái Cristo Dios ibànuèricaté. Idéca Wáuwidesàiri yúucacawa chènuníse, yái icháawàidéerica wéénánái íináwaná ìwali, icháawàidéerica naináwaná ìwali Wacuèriná Dios íri èeríapinama, táiyápinama nacái, icháawàaca naináwaná ìwali.

¹¹ Wéénánái nadéca namawèniadaca Wáuwidesàiri neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa wáichawalíná, nacálidacáiná nacái naináwaná ìwaliwa Jesucristo yáasunáica nía, càmícáiná nacái nawènuadaca náíwítáisewa Jesucristo ícha èwita áibanái inúacáaníta nía.

¹² ¡Casíimáicué piwáwawa, píacué iyéeyéica chènuníre! ¡Quéwa píacué èeri mìnánáica, máinícué piúwicháapínacawa, yácáiná Diabolo icháawàidéerica waináwaná ìwali, idéca iricùacawa chènuníse píatalécué máiníri calúaca ííwítáise, yáaliacáináwa iyaca íri malééná èeri!” cái náimaca.

¹³ Néese yái màanuca yáaliacáináwa náucacaténí chènuníse cáli ínatalé, yá íplicawa úami úái inanáí imusúadéechúaca íicá èeri. ¹⁴ Quéwa náaca ulí pucháiba ùanabáipíná manuínáméeyéi úái inanáica, càide iyúwa áwa yáanabái, yéewanápiná úalacawa màanu ícha chuíri cáli nérépiná, canácatalé wenáiwica alé úyacatalépiná, nàacatalépiná uyáapíná máisiba camuí y medio piná.

¹⁵ Yá màanu imusúadaca úni inumálicúsewa inanáí yáamiwáisepiná, càide iyúwa inanába, isicúmáidacaténá úa yéesacái iyú, úái inanáica. ¹⁶ Cálita quéwa iyúudáaca úa, yá yàacúacawa inumási nacáiri cáli yéewiré íwetúacaténá inanába màanu imusúadéerica inumálicúsewa.

¹⁷ Néese máiní calúaca yái màanuca inanáí yáapicha. Yá yàacawa imànicaténá úwi náipunita níái uenibeca áibanái, yeebáidéeyéica càide iyúwa Dios ichùulianá nía, icálidéeyéica nacái naináwaná ìwaliwa Jesús yáasunáica nía.

13

Los dos monstruos

¹ Néeseté nuicáca màanu ibàlúacawa manuíri úni icàinalená íinata, yá nuicáca cachàiníri cuwèesi caluéri nacái imusúacawa manuíri úníacuíse. Yái cuwèesi idèniaca siete namanúbaca ííwítawa, diez namanúbaca nacái ichàle. Idèniaca corona ichàle ìwaliwa yáalimáwanama. Macái ííwita imanúbaca idèniaca ípídenáwa itàaníyéica casaquèeri iyú Dios ìwali, icálidéeyéica Dioscasa yái cuwèesica. ² Yái cuwèesi càiride iyúwa cháwi íicacánáwa. Idèniaca yàabàliwa càide iyúwa sálu yàabàli. Idèniaca nacái inumawa càide iyúwa león cháwi quíiréeri nacáiri. Néese màanu imàacaca ííwítáise cachàiníriwa cuwèesi íri, yéewacaténá caluéri cuwèesi ichùulíaca mantubéeyéi wenáiwica cachàiníri iyú. ³ Abèeri néená níái caluéri cuwèesi ííwítaca idèniaca icháuná báawéeriwa imàaqueericaté ííwita yéetácawa, quéwa cháunási ichùniacawa, yá ííwita icáucáacawa àniwa. Yá macáita èeri mìnánái máiní nánáidacawa naicáidaca caluéri cuwèesi íri, neebáida nacái càide iyúwa ichùulianá nía. ⁴ Yá wenáiwica náaca màanu icáaluíniná yácáiná màanu imàacaca caluéri cuwèesi icùaca èeri mìnánái. Náaca nacái cuwèesi icáaluíniná. Náimaca: “Máiní cachàiníri náicha canánama yái caluéri cuwèesica. ¡Canácata yáaliméerica ípéliacani!” cái náimaca.

⁵ Màanu imàaca nacái canúmaséecani, yái caluéri cuwèesica, itàanicaténá casaquèeri iyú Dios ìwali. Yá imàacaca cuwèesi ichùulíaca èeri mìnánái cachàiníri iyú cuarenta y dos quèeri. ⁶ Cuwèesi itàaníca casaquèeri iyú Dios ìwali, itàaníca nacái báawéeri iyú Dios ípídená ìwali, itàaníca nacái báawéeri iyú Dios iyacále ìwali, nàwali nacái níái iyéeyéica chènuníre. ⁷ Màanu imàaca nacái caluéri cuwèesi imànica úwi Dios yáasu wenáiwicanái ípunita. Yá cuwèesi imawèniadaca nía. Màanu imàacaca cuwèesi ichùulíaca macái èeri mìnánái. ⁸ Macái èeri mìnánái nàapíná caluéri cuwèesi icáaluíniná, cawinácaalí càmíiyéica idèniaca ípídená ichanèericawa Cordero yáasu cuyáluta íricu èeri ípíchawáiseté, yái cuyáluta idènièrica náipídená macái wenáiwica Cordero yéeyéica icáuca càmíiri imáaláwa, yái Cordero nanuèricaté. ⁹ Cáuwiyéicaalícué píá, píemíacúe cayába yái tàacáisi númèeripínacúe píri:

¹⁰ “Iwàwacutácaalícué náibàaca píá, yásí náibàacué píawa; iwàwacutácaalícué nanúaca píá espada machete nacáiri iyú, yásí nanúacué píá espada iyúwa”, càicué númaca píri.

Iná iwàwacutácué píideníaca piúwicháanáwa matuíbanáiri iyú, peebáidacúe mamáaláacata, píacué Dios yáasu wenáiwicaca.

¹¹ Néese nuicáca áiba caluéri cuwèesi imusúacawa cáli iricúise. Idèniaca pucháiba ichàlewa càide iyúwa oveja ichàle, quéwa itàaníríca càide iyúwa màanu itàaníná. ¹² Idèniaca ííwítáise cachàiníriwa imànicaténá macáita càide iyúwa idàbáanéeri cuwèesi imàníná idècunitáacá iyaca caluéri cuwèesi yáapicha. Yá ichùulíaca macáita èeri mìnánái náaca idàbáanéeri cuwèesi

icàaluíná, yá imichèericawa yéetácáisi íicha. ¹³ Imàni yàacawa nacáí madécaná yáí càmírica áiba idé imànica, ichùullaca nacáí quicháí yúuwàacawa chènuníise wenàiwicanáí íicápiná. ¹⁴ Yáí idábáanéeri caluéri cuwèesi imàacaca pucháibáaná cuwèesi imànica yáapicha yáí càmírica wenàiwica idé imànica, ichiwáidacaténá èeri mìnanáí. Yá pucháibáaná cuwèesi ichùullaca namànica caluéri cuwèesi yéenáíwaná yáí idábáanéerica cuwèesica idènièrica icháunáwa espada machete nacáiri yáami quéwa iyaca quiríta, cáucani. ¹⁵ Namàacaca pucháibáaná cuwèesi yàaca idábáanéeri cuwèesi yéenáíwaná ícáucapiná. Yá ichàiniadaca yéenáíwanáisi yéewanápiná itàanica, ichùullacaténá nacáí nanúaca macáí wenàiwica càmíyíeica yàa icàaluíná, yáí idábáanéerica cuwèesi yéenáíwanáca. ¹⁶ Ichùullaca nacáí natànanápiná cuwèesi yéenáíwaná macáí wenàiwica ícáapi yéewápuwáise íwali, càmicaalí nacáapi, néese napùdàllicu áibata, macáí sùmanáí, béeyéí nacáí, cáasuíyéí nacáí, catúulécaneéyeyéí nacáí, nía nacáí yèepuníyíeicawa máiwacalínáwaca, nía nacáí íbaidéeyéica mawèníri iyú áibanáí írí. ¹⁷ Iná canáca yáaliméeri iwèniàca, iwèndáanápiná nacáí canácaalí írí yáí cuwèesi yéenáíwanáca, yáí cuwèesi ípídenáca, càmicaalí ípídená, néese ípídená yàasu número áibata.

¹⁸ Iná iwàwacutá cáalíacáica wía. Péemiacaalícúe cànícaalí ímáaná, yá iwàwacutácué plálíacawa cuwèesi yàasu número íwali, wenàiwica yàasu númerocáináni. Yácata yáí númeroca, seiscentos sesenta y seis namanúbaca.

14

El canto de los 144,000

¹ Néeseté, péemiacué cayába, nuicáca Cordero ibàlùacawa Sión yàasu dúli íinata. Nàyaca yáapicha ciento cuarenta y cuatro mil namanúbaca wenàiwica catàneyeyéí ípudàllicu Cordero ípídená iyú, Yáaniri Dios ípídená iyú nacáí. ² Néese nuémiaca manuírí itácáisi chènuníiséeri cáide iyúwa wéemianá madécaná inanába isàna, càí nacáide iyúwa wéemianá cachàiníri énu isàna tírírícaalí, càí nacáide iyúwa wéemianá madécaná inuéyéica yàasu arpawa namànicaténá música. ³ Yá nacántàaca wálisàí canción yàalubáisi néenibàa, nàacuésemi nacáí níái báinúaca cáuyéí àngel, nacuèrináisi yàacuésemi nacáí. Canáca áibanáí yáaliméeri yéewáidacawa nacántàanápinácuéí canciónca, níawamita ciento cuarenta y cuatro mil namanúbaca èeri mìnanáí, Dios iwásèeyéica cháí èeri íricuíse. ⁴ Níacata càmíyíeica íimá inanáí yáapicha. Nàacawa Cordero yáapicha àta alénácaalí yàawa. Níacata Dios iwásèeyéica írípináwa cáide iyúwa idábáanéeri ofrenda èeri mìnanáí yéewáise, Cordero írípiná nacáí. ⁵ Càmíyéita chàhíwa masacàacáiná náiwítáise.

Los mensajes de los tres ángeles

⁶ Néese nuicáca áiba àngel yáalaníacawa cáli iwicáubàa machacànita, idènièri cayábèeri itácáisi càmíri ímáalàawa icàlidacaténáni èeri mìnanáí írí, macáí cáli néesèeyéí írí nacáí, macáí yàawírí írí nacáí, macáí wenàiwica itàaníyéica áiba itácáisi iyú, macáí wenàiwica íiwítáaná írí nacáí. ⁷ Yá ímaca cachàiníri iyú: “Peebáidacué Dios itàacáí. Píacué nacáí írí cayábèeri, máinicáinácué mawíénica péenáíwaná Dios icàlidacatápináta èeri mìnanáí íináwaná íwali, yúuwichàidacaténá nía nabáyawaná íwalísewa. Iná píacué Dios icàaluíná, yáí idábèericaté capíralèeri cáli, yáí cálica nacáí, puíwèeri úni nacáí, úni càmíri puíwa nacáí”, càí ímaca.

⁸ Néese áiba àngel yàacawa idábáanéeri àngel yáamiwáise. Yá ímaca: “Ídèca ímáalàacawa yáí manuírí yàaléca, Babilonia iyacàlená, ídèca ímáalàacawa. Babilonia iyacàlená mìnánáimi náalimáidacaté macáí cáli néesèeyéí namànínápiná náapicha nabáyawanáwa máiní báawèeri”, càí ímaca.

⁹⁻¹⁰ Néese áiba àngel yàacawa náamiwáise. Yá ímaca cachàiníri iyú: “Áibacaalí yàaca caluéri cuwèesi icàaluíná, yéenáíwanáisi icàaluíná nacáí, áibanáicaalí imàaca natànáaca caluéri cuwèesi ípídená napùdàllicu, nacáapi íwali áibata, yá Dios yúuwichàidapíná níawa báawanama máiní báawèeri yúuwichàacáisi iyú. Dios yúuwichàidapíná níawa quicháí uulèeri béecaná iyú, ípídenéeri azufre, Dios yàasu àngelnáí yàacuésemi, Cordero íicápiná nacáíwa. ¹¹ Yáí quicháí ísalená imichàacawa càiripínáta èeri càmíri ímáalàawa, yáí quicháí yúuwichàidèerica nía. Canácatáita nayamáidawa nàuwichàacáí íchawa, èeríapi, táiyápi nacáí, cawínácaalí yéeyéica caluéri cuwèesi icàaluíná, yéenáíwanáisi icàaluíná nacáí, nía nacáí ímáaquéeyéica natànáaca nàwali caluéri cuwèesi ípídená”, càí ímaca.

¹² Iná iwàwacutácué cachàinica plíiwítáise, píacué Dios yàasu wenàiwicaca, píideníacaténácué píuwichàanáwa matuñbanáiri iyú, píacué yeebáidéeyéica cáide iyúwa Dios ichùullaná, yeebáidéeyéica nacáí Jesús itàacáí.

¹³ Néese nuémiaca áiba itácáisi chènuníiséeri. Yá ímaca nulí: “Pitànàa yáí itácáisica: ‘Casímáica cawínácaalí yéetèyèepínáacawa siúcáisede yeebáidéeyéica mamáalàacata Wáiwacali itàacáí’, càí pitànàaca”, ímaca yáí itácáisica. Néese Espíritu Santo ímaca: “¡Báisícata, casímáica nía, nayamáidapínáwa nàuwichàacáí íchawa, yácáiná yáí cayábèerica namànírícaté áibanáí írí yáapínácawa náapíchal!” càí ímaca yáí Espíritu Santoca.

La cosecha de la tierra

¹⁴ Néeseté, péemiacué cayába, nuicácaté cabalèeri acalèe. Yá nuicáca abèeri yáawinéericawa acalèe íinata càiride iyúwa aslali iicacánáwa. Idèniaca oroíri corona íiwita íwaliwa. Idènia nacái macàpuuíri wisuanási yéecuacanéeri. ¹⁵ Yá áiba ángel imusúacawa Dios yáasu templo chènunísèeri íicha, yá imáidaca cachàiníri iyú írí yái yáawinéericawa acalèe íinata. Íimaca írí: “Písiaca píasu wisuanási macàpuuíri iyúwa, peedácaténá itúiná iyacaná. Idéca yàanàaca yáasu èeri weedácaténáni, músicáináni, yái itúinásiaca iyéerica cáli íinata”, càí íimaca. ¹⁶ Néese yái yáawinéericawa acalèe íinata isíaca yáasu macàpuuíri wisuanási iyúwa cáli íwalibáa, yá yeedáca itúinási cáli íicha.

¹⁷ Néese áiba ángel imusúacawa Dios yáasu templo iricúise chènunísèeri, idènièrica nacái macàpuuíri wisuanási yéecuacanéeri. ¹⁸ Yá áiba ángel yàacawa altar íicha, yái ángel icuèrica quichái. Yá imáidaca cachàiníri iyú írí yái ángel idènièrica macàpuuíri wisuanási yéecuacanéeri. Yá íimaca írí: “Píwíchùa nía píasu wisuanási macàpuuíri iyúwa, peedá uva iyacaná abéyéeri uva yéetaná íicha iyéerica cáli íinata, quíiracáiná níái iyacanáca uvaca”, càí íimaca. ¹⁹ Néese ángel iwíchùaca nía yáasu macàpuuíri wisuanási iyúwa, yá yeedáca uva iyacaná cáli íicha. Yá yúucaca uva iyacaná manuúri yáalusí iriculé napsíuacatalépiná uva ituní. Yái yáalusí íimáanaca càicanide iyúwa Dios yáasu yúuwichàacáisi, yúuwichàidacatalépináta báawéeyéi wenáiwica. ²⁰ Yá napsíuaca uva iyacaná méetáculé yácalé íicha. Yá madécaná íraí imusúacawa yáalusí íicha. Yái íraí yéesáidaca áta caballo yáasu freno néenibáa idepuúwaca. Trescientos namanúbaca kilómetros idècuni imusúacawa yáalusí íichawa yái íraíca.

15

Los ángeles con las siete últimas calamidades

¹ Néeseté nuicáca chènuniré áiba manuúri yéenáíwanási nacáiri icaluadéerica nuicáca: siete namanúbaca ángelnái idèniyéyíca siete namanúbaca yúuwichàacáisi manuúri. Níacata namáaláidáanaca macáita. Idécanáami siete namanúbaca yúuwichàacáisi yàanàaca èeri mnanái íwali, yásí imáaláacawa Dios yáasu yúuwichàacáisi cháí èeri íricúirica.

² Nuicá nacái càiride iicacánáwa iyúwa manuúri úní asáiri yáaculé càide iyúwa waicáaná vidrio yèewíadéeriwa quichái yèewi. Nuicáca wenáiwica imawèniadéeyéyíca caluéri cuwèesi, cámicáiná nàa ícáaluíniná, yáasu yéenáíwanási nacái. Cámíta nacái namáaca natánàaca nàwali caluéri cuwèesi ípidená yáasu número. Yá nabálùacawa idùlepi yái manuúri úní asáirica yáaculé, nadènlaca arpa Dios yéerica nalí. ³ Yá nacántàaca Moisés yáasu canción, yái Dios yáasu wenáiwica íbaidéerícaté Dios írípiná. Nacántaa nacái Cordero yáasu canción. Yái canción íiméerica càí:

“¡Máiníri cayábaca macáita yái pímaníríca càmíríca wadé wamànica, pía Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama! Píacata icuèri macáita machacàníri iyú, báisíri iyú nacái, pía icuèrica macái cáli néeséeyéi.

⁴ Macáita nàapíná píimíétacanáwa, cáalucáiná naicáca pía. Macáita nacái nàapíná píri cayábéeriwa, pía Wáiwacalica. Píacáiná abéerita mabáyawanéeri. Macái cáli néeséeyéi nàanàapíná píataléwa, yá nàapínaca pícáaluínináwa naicáciná pícuaca macáita machacàníri iyú”, càí nàimaca.

⁵ Néeseté nuicáca yáacúacawa yái templo iyéerica chènuniré, yái templo mabáyawanéeri Dios iyéerica írícu. ⁶ Yá siete namanúbaca ángel namusúacawa templo iricúise idèniyéyíca siete namanúbaca yúuwichàacáisi manuúri. Lino yáawamica nabàle masaquèeri mèlumèluúri nacái. Nadènia nacái nàwaliabàawa cáucuíri cinturón oroíri nàucutalícubàawa. ⁷ Néese abèeri néená níái báinúaca cáuyéi ángel yáaca náalimáwanama abéechúa bacáa yáawami oroíchúata, níái siete ángelca. Níái bacáa ípunyéyíwa Dios yáasu yúuwichàacáisi iyú, yái Dios iyéerica cáiripínáta, èeri càmíri imáaláawa. ⁸ Yái templo chènunísèerica ípuníacawa ísa iyú, imusúerica Dios yáatanáise, yái Dios iyéerica ícamaláná mèlumèluúri írícuwa, yái Dios máiníri cachàinica ííwítáise. Yá canáca yáalíméeripíná íwalúacawa templo iriculé áta namáalàacatalétawa níái siete namanúbaca yúuwichàacáisica siete namanúbaca ángel idèniyéyíca.

16

Las copas del castigo

¹ Néese nuémíaca cachàiníri tàacáisi templo iricúisèeri, yái templo iyéerica chènuniré. Yá íimaca nalí níái siete namanúbaca ángelca: “Píacuéwa, pícasáaca yúuwichàacáisi cáli íinalaté, yái Dios yáasu yúuwichàacáisi iyéerica siete namanúbaca bacáa írícu”, càí íimaca nalí.

² Iná idábáanéeri ángel yáaca ícasáaca yáasu bacáa íisawa cáli iwéré. Yá cacháunaca èeri mnanái idèniyéyíca caluéri cuwèesi yéenáíwaná napudálicu, macái wenáiwica yéeyéyíca cuwèesi yáasu yéenáíwanási ícáaluíniná. Báawéeri cháunási imusúacawa nàwalíse, yáasaca ímànica nasáni.

³ Néese pucháibáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa manuírí úni yáaculé. Yá macái manuírí úni ichacamàacawa yéetáními íranámi iyú. Yá macáita néetácawa iyéeyéica manuírí úni yáaculé.

⁴ Néese máisibáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa macái inanába yáaculé, macái úni yáaculé nacái, úni imusúcatáiseacawa cáli írícúise. Yá nachacamàacawa írái iyú. ⁵ Néese nuémíaca ángel yái icuèrica úni, ímaca Dios írí:

“Pidéca piùwichàidaca nía machacàníri iyú, pía Dios mabayawanéerica, iyéerica siúcade, iyéerica nacái bàaluité. Cayábacata piùwichàidaca nía.

⁶ Nadéca nanúaca píasu wenàiwica, píasu profetanái nacái. Siúca pidéca píaca nàirapíná írái. Cayábacata piùwichàidaca nía cà, néetácáténáwa, nanúacáinaté píasu wenàiwica”, ímaca.

⁷ Néese nuémíaca nacái áiba tàacáisi altar írícúséeri, yá ímaca: “¡Báiscata, Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama! ¡Pidéca píamànica càide iyúwaté píimáaná! ¡Yácata nabáyawaná íveni! ¡Pidéca piùwichàidaca nía machacàníri iyú!” càí ímaca.

⁸ Néese báimúacáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa èri íwali. Yá yèpùacawa máini ùléléerica yái èri icamalánáca. Yá èri icamalánáca yeemáca wenàiwica càide iyúwa quichái yeemáaná wía. ⁹ Yá wenàiwicanái yeemácawa ùléleri iyú báawanama, yá nacúisa náichawa Dios báawéeri iyú, yái Dios íbanuèrica nàwali yùuwichàacáisi, càmita nacái nawènúada náiwitáisewa neebáidáanapíná càide iyúwa Dios ichùullaná nía.

¹⁰ Néese cinconá ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa caluéri cuwèsi yàalubái ínatalé. Yá catáca èeri, caluéri cuwèsi yàasu cáli icuacataléca wenàiwica. Néese yàasu wenàiwica naamíadaca nanènewa yùuwichàacáisi iyú. ¹¹ Nacúsaca Dios báawéeri iyú, yái Dios chènuníseerica yùuwichàidacáiná nía cáiwíri iyú, cháunáisi iyú nacái. Càmita nacái nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íchawa.

¹² Néese seisná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa manuírí inanába yáaculé ípidenéeri Eufrates. Yá chuica yái inanába yéewacáténá nachàbacawa chuiri cáli ínatabàa, níara icuèyéica cáli iyéerica èri imusúcatáisewa.

¹³ Néeseté nuicáca máisiba demonio casaquèyeyéi íiwitáise. Abéeri demonio imusúacawa màanu inùmalcuíse, áiba demonio imusúacawa caluéri cuwèsi inùmalcuíse, áiba demonio nacái imusúacawa cachíwéeri iwicùlidéeri inùmalcuíse. Níai demonio casaquèyeyéi íiwitáise cáiyéide iyúwa balùta iicacánáwa. ¹⁴ Demoniocáiná nía yáaliméyéica imànica yái càmirica wenàiwica yáalimá imànica. Néese demonionái nàacawa macái èri mìnánái icuèrinánái yàatalé, nàwacáidacáténá nacuèrinánái namàinínápiná ùwicái Dios ípunita áibaalípiná Dios yàasu èeripíná máiníri caiyéinináca, yái Dios cachàinírica náicha canánama.

¹⁵ Wáiwacali ímaca walí: “Pémiacúe cayába, nùapínácawá néese ániwa ísicúasiwata càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí càmicatáipínáta wenàiwicanái icùa nùanàca. Casímáica iwàwa cawínácaalí icuèrica nùanàanápiná, íbaidéeri nacái nullípiná àta nùanàacataléta, ípíchaná íbáiníacawa nuwéré íbayawaná íwalísewa”, càí ímaca Wáiwacali.

¹⁶ Néese demonio casaquèyeyéica íiwitáise nàwacáidaca macái èri mìnánái icuèrinánái alé ípidenacataléca Armagedón hebreo itàacái iyú.

¹⁷ Néese sietená ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa cáuli írícubàa. Yá nuémíaca cachàiníri tàacáisi imusúacawa chènuníseeri templo írícúise yàalubáisi yèewíse. Yá ímaca: “¡Yácata imanùbaca!” càí ímaca. ¹⁸ Néese énu icánaca mèlumèlúri iyú, nuémíaca nacái manùba tàacáisi, casànaca nacái énu madécana. Yá cáli icusúaca nacáiwá máini cachàiníri iyú, máini cachàiníri náicha macái cáli icusúacái waiquéerica cháí èri írícú. ¹⁹ Néese manuírí yàcalé íseríaca yèewiwa máisibawaca, cálicáiná yàacùacawa cáli icusúacái iyú. Yá namáalàacawa níai yàcaléca macái cáli ínatéyeyéica iyaca. Néese Dios iwàwalica manuírí yàcalé Babilonia, yùuwichàidacáténáni manuísíwata. ²⁰ Macái iwàwata nasawíacawa manuírí úni yáaculé. Manuínaméyeyéi dúli nacái namáalàacawa canánama. ²¹ Granizo yúuwàa nacáiwá chènuníse wenàiwica íwali, yái granizo manuínaméyeyéi íba nacáiyéi cuarenta namanùbaca kilonaméeri cawáwaná ímíaca, àta wenàiwicanái icuacataléta íchawa Dios báawéeri iyú, íwalíse yái yùuwichàacáisica granizo yúuwèerica nàwali, máinícáiná báawacani.

17

Condenación de la gran prostituta

¹ Néeseté nuicáca abéeri ínená níai siete namanùbaca ángel idènièyéica siete namanùbaca bacàa. Yá ímaca nulí: “Aquiálé, núsáidaca píicá yùuwichàacáisi yàanèeripínáca ùwali úai íiméechúaca manùbéeyéi asianái yáapícha plata íwalínápiná yáawínéechúacawa manùbéeyéi úni inàniacubàa. ² Macái cáli icuèrinánái cháí èri írícúiyéica nadéca naimáca úapícha nàcawéeyéi íchawa. Nía nacái èri mìnánái nadéca nacámaca úasu íracalési ípuírí iyú, umàaquéerica nalí naimácaténá úapícha”, ímaca nulí.

³ Néese yáí ángel itéca núa manacúali yùuculé, càinawàiri, canácatalé wenàiwica. Yá nuicáca inaná yáawinéechúawa quíiréeri cuwèesi ínata. Cuwèesi ípídená madécáná ichanáacawa cuwèesi ìwalíse, yáí ípídená íméerica “Dioscata núa”. Idèniaca siete namanùbaca íiwitawa, diez nacái namanùbaca ichàle. ⁴ Uái inanáca udèniaca ubàlewa capíralesíwéeri íicacánáwa, quíiréeri nacái. Udèniá nacái madécáná tùliquìchi, oroíri, cawenìchúá íba nacái, cawenìchúá perla nacái. Udèniá nacái bacáa ucáapíricuwa, abéechúá bacáa oro yáawamíchúá ipuniéechúawa iyú ubáyawaná umàníríca manuísíwata Dios íiquéerica máini báawéeri iyú, yáí uimáanáca manùbéeyéi yáapícha casaquèeri iyú ùacaténá cuwáiná yéenáíwaná icàaluíná, níái ídoloca. ⁵ Udèniá uípídenáwa íbàacanáta upùdàlicuwa: “Manuíri Babilonia iyacàlená, úái náatúaca macái inaná íiméeyéica aslaná yáapícha plata ìwalínápiná, náatúaca macái macái èeri mìnánáca imàníyeyéica íbáyawanáwa náacaténá cuwáiná icàaluíná, níái ídoloca”, càí ímáanáca yáí uípídenáca. ⁶ Yáté nuicáca ucámaca úái inanáca uíracáná náiranámi, níái Dios yáasu wenáiwicamica, náiranámi nacái níái nanuýeyéica neebáidacáiná Jesús itàacái. Nudécánámi nuicáca úa, yá máini nuínáidacawa manuísíwata nuicáidaca ulí, càmicáináté núaliáwa càinácaalí íimáaná yáí yéenáíwanási nacáirica.

⁷ Néese ángel ímáca nulí: “¿Cáná yéewa máini cáulenáca píchani? Yáca numàacapíná píaliacawéera càinácaalí ímáaná, úái inanáca, càinácaalí ímáaná nacái yáí caluéri cuwèesi ítéerica úa, idènièrica siete namanùbaca íiwitawa, diez namanùbaca nacái ichàle. ⁸ Yáí caluéri cuwèesi píiquéerica íyacaté, quéwa càníri ìya síuca. Néese ímusúapínáwa depuúwéeri utáwi írícúse, nésecáwa ímáaláapínáwa. Eeri mìnáná yáapíná caluéri cuwèesi icàaluínáwa, macáita canéeyéica ípídená ichanáacawa cuyáluta írícú èeri ípíchawáiseté, yáí cuyáluta idènièrica náipídená nacái wenáiwicaca Dios yéeyéica ícáuca càníri ímáaláwa. Quéwa èeri mìnáná máinírípíná cayábaca naicáca yáí caluéri cuwèesi íyeyéica bàaluité, néese yéetácatéwa, quéwa yéepuèripínáwa cáuca àniwa.

⁹ “Síucade péemiácué cayába, píacué cáaliacáiyéica, píaliacaténácuéwa càinácaalí ímáaná: Níái siete namanùbaca íiwitaca ímáanáca càicanide iyúwa nacái siete namanùbaca dúli, inaná yáawinéechúacawa ínata. ¹⁰ Íimáanáca càicanide iyúwa nacái siete namanùbaca nacuèrináná ícuýeyéica wenáiwica néenibáa. Cinco namanùbaca nacuèrináná nadéca nacaláacawa, yá nadéca néetácawa. Abéeri néená ícúaca wenáiwica síuca. Aiba yáanàapínáwa ícúacaténá wenáiwica. Quéwa yáanàapínácaalí, yá ícúapíná wenáiwica maléená èeri. ¹¹ Yáí caluéri cuwèesica ìyaca bàaluité, néese yéetácatéwa, yácata ochonáca nacuèrinásàiri, quéwa abéeri néenacani, níái siete namanùbacaca, yá nacái ímáaláapínáwa.

¹² “Níái diez namanùbaca ichàle píiquéeyéica ímáanáca càicanide iyúwa diez namanùbaca nacuèrináná càníyeyéica idàba ícúaca wenáiwica. Quéwa nacúapíná níawa maléená èeriwa yáapícha yáí caluéri cuwèesica. ¹³ Yá abédanamata náíwítáise níái diez namanùbaca nacuèrináná náibaidáanápíná caluéri cuwèesi írí, namànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, namàacáanápíná nacái caluéri cuwèesi ícúaca náasu cáli néeséeyéi. ¹⁴ Yá namànipíná úwicáí Cordero ípunitawa quéwa Cordero ímawénadapíná níawa, cachàiníríicáiná níacha canánama èeri mìnáná ícuèrinánáca. Níacáiná nacái Cordero yáapícheyéica, Cordero ídèca ímáidaca nía, ídèca nacái yeedáca nía yáasu wenáiwicapínáwa, nadéca nacái neebáidaca itàacái éwita náuwíhàacáanítawa”, càí ímáca nulí yáí ángelca.

¹⁵ Yáí ángel ímáca nulí àniwa: “Pídeca píicáca úái íiméechúaca manùbéeyéi aslaná yáapícha plata ìwalínápiná, yáawinéechúawa manuínaméeyéi úni inánicubáa. Níái manuínaméeyéi úni ímáanáca càicanide iyúwa macái íiwítáaná wenáiwica namanùbaca, macái cáli néeséeyéi nacái, macái wenáiwica ítáaníyeyéica áiba tàacáisi iyú nacái cháí èeri írícúyeyéica. ¹⁶ Níái diez namanùbaca ichàle píiquéeyéica, ímáanáca càicanide iyúwa nacuèrináná íyeyéica caluéri cuwèesi yáapícha. Máini báawaca naicápiná úái íiméechúaca aslaná yáapícha plata ìwalínápiná. Yá náucaca úa abéechúata, mabàleta. Néese nayáapíná uínámi, yá neemápiná uchéecami quichái iyú. ¹⁷ Dioscáiná ídèca ímàacaca náináidacawa namànínápiná càide iyúwa iwàwáaná namànica, íná níái diez namanùbaca ícuýeyéica cáliquéi, abédanamapíná náíwítáise náapíchawáaca neebáidáanápíná caluéri cuwèesi itàacái, namàacáanápíná nacái ícúaca náasu cáli néeséeyéi, àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Dios ícalídáanáte. ¹⁸ Uái inaná píiquéechúaca, yácata manuiri yácaléca íchùulíerica macái cáli ícuèrináná”, càí ímáca nulí yáí ángelca.

18

La caída de Babilonia

¹ Néeseté àniwa nuicáca áiba ángel írícúacawa chènuníse. Yá cachàiníríca íiwítáise. Cáli icánaca iyú yáí ángel ícamaláná cayábéerica. ² Yá ímáca máini cachàinírí iyú: “Ídèca ímáaláacawa yáí manuiri yácalémica Babilonia iyacàlená, ídèca ímáaláacawa! ¡Yá demonionáí ìyaca néenibáa! ¡Macái íiwítáaná báawéeyéi demonio ícúacani yáí yácalémica!

¡Macái íiwitáaná báawéyéi màsibèe, casaquèyéi cuìpíra nacái nadéca namànica nabànwawa néenibàa, namùlubè nacáiwá!

³ Níacáiná macái èeri mìnanaí nadéca nacàmaca ùasu ìriralésí ipuíri iyú, imàaquéechúaca yáawawa nalí naimácáténá úapicha. Níái icuèyéica cáli canánama cháí èeri ìricuíyéica nadéca naimáca úapicha, úái càmicíchúaca náinusíwa. Nía nacái cacharreroca cháí èeri ìricuíyéica nadéca càasuca nía úapicha, ùyacáiná máini càasuíri iyú umànicaténá ubáyawanáwa málalquéeri iyú”, càí íimaca.

⁴ Néese nuémíaca áiba tàacáisi chènuníséeri. Yá íimaca:

“Pimusúacuéwa yàcalé íicha, píacué cáininéyéica nuicáca, ipíchanacué pimànica pibáyawanáwa úapicha, ipíchanacué nacái nùuwichàidaca píá úapicha.

⁵ Máinicáiná manuíríca ubáyawaná, íná iwàwacutá Dios yùuwichàidaca úa. Dios yáálíacawa íwali, yái ubáyawanáca.

⁶ Piùwichàida úa íwalíse yái báawéerica umàníríca áibanái írí, yá piùwichàida úa cachàiníri iyú pucháiba yáawirícatái yáwanái íicha yái báawéerica umàníríca áibanái írí.

⁷ Càide iyúwa cachàiníná uicáca úawawa, uedáaná nacái ulíwa macái cawèníri, càita nacái piùwichàida úa, pimàaca uicháanica. Uumacáiná uwàwalicúisewa: ‘Núacata icuèchúaca macái wenàiwica. Canácatáita nuícháaníwa càide iyúwa maníríchúami íicháaníná’, úumaca únáidacawa ulíwa.

⁸ Iná yéewa abé èeri ìricu yàanàpiná ùwali yái ùuwichàanápínacawa, yásí uícháanicawa umápicawa, yá uetápiná nacáiwá. Néese uemápináca quichái iyú macáita, cachàinicáiná Wacuèriná Dios íiwitáise, yái yùuwichàidéeripínáca úa”, íimaca.

⁹ Néese níái icuèyéica cáliquéi, íiméyéica úapicha càmicíchúaca náinusíwa, níái iyéyéicaté càasuíri iyú úapicha, yá náicháaníná cáiwíri iyú ùwali, naicácáiná uemámíca. ¹⁰ Yá nabàlùapínacawa déeculé úicha, cáalucáiná naicáca ùuwichàanacawa. Yá náimaca nalíwáaca:

“¡Catúulécánaca waicáca píra, píá yàcalé manuíríca Babilonia, yái yàcaléca cachàiníríca! Aquialénamata abé hora ìricu, Dios idéca yùuwichàidaca píá”, cáipíná náimaca.

¹¹ Nía nacái cacharreroca cháí èeri ìricuíyéica, náicháaníná nacái ùwali. Yá máini achúmaca nawàwa nacái càmicáiná quirínama wenàiwica iwènia náicha nàasu natéerica.

¹² Natécaté néré oro, quírameníri plata nacái, cawèníyéi íba nacái, perla nacái, cayábéeri wáluma lino nacái, wáluma capíralesíwéeri íicacánáwa nacái, wáluma seda nacái, quíréeri nacái, macái íiwitáaná àicu pumèníri isàni nacái, macái wawàsi nacái namàníríca marfil imànicaná, macái wawàsi nacái namàníríca cawèníri àicu imànicaná, bronce imànicaná nacái, hierro imànicaná nacái, cawèníri íba mármol imànicaná nacái. ¹³ Natécaté nacái canela, casàníri nacái, incienso pumèníri isàni nacái, pumèníri mirra nacái, perfume nacái, uva ituní ipuíri nacái, séenási nacái, cayábéeri harina nacái, trigo ituíná nacái. Natécaté nawéndacaténá nacái napíranáwa pacá, oveja nacái, caballo nacái, carro nacái, wenàiwicanái nacái nawéndacaténá nía yàcalé mìnanaí írí. ¹⁴ Cacharrerónái náimapíná yàcalé írí:

“¡Canáca píri lyacanási cawènírica, caséerícaté piyáaca! ¡Idéca yúucacawa pícha càiripínáta píasu cawèníri yàcásica, macái píasu cayábéeri wáluma nacái! ¡Canácatáita píana nía àniwa!” náimaca.

¹⁵ Níái iwéndéyéicaté càiri wawàsi yàcalé mìnanaí írí, yeedéyéicaté nacái nalíwa plata yàcalé mìnanaí íicha, nabàlùapínáwa déeculé yàcalémi íicha, cáalucáiná naicáca yàcalémi yùuwichàanáwa. Yá náicháaníná cachàiníri iyú, máini achúmaca nawàwa. ¹⁶ Yá náimapíná nalíwáaca:

“¡Catúulécánaca waicáca yái manuírí yàcalémíca! Yàcalé mìnanaími nadèniacaté nabàlewa cayábéeri lino, wáluma capíralesíwéeri íicacánáwa nacái, quíréeri nacái. Cachílanáca nía nacái oro iyú, cawèníri íba iyú nacái, perla iyú nacái.

¹⁷ ¡Yá abéerícuíseta, abéeri minuto ìricu, idéca imáalàacawa macáita nàasumi cawènírica!” náimaca.

Macáita idèniyéica nave lancha nacáiri, nía nacái cacharreroca yéyéicawa nave ìricu, nía nacái íbaidéyéica nave ìricu, yéyéicawa manuírí úni yáacubàa, nabàlùapínáwa déeculé yàcalémi íicha. ¹⁸ Naicápiná yàcalémi ísalená imíchàacawa yàcalémi íicha, yásí náimaca náicháanica cachàiníri iyú: “¡Canácata áiba manuírí yàcalé càide iyúwa yái yàcalé cayábéeríquí!” náimaca. ¹⁹ Yá namutúapíná cáli ichùmalé náiwita ínatabàawa, càide iyúwa náiwitáise íyáaná máinicáiná achúmaca nawàwa. Yá náicháaníná cachàiníri nasàna iyúwa. Yá náima:

“¡Catúulécánaca waicáca yái yàcalé manuíríca! Yàcalé yàasu cawènírimi iyú nadéca càasuca namànica níawawa, níái idèniyéica yàasu nawewa lancha nacáiri manuírí úni yáacubàa. Aquialénamata abéeri hora ìricu idéca imáalàacawa macái yái yàcalémíca”, náimaca.

²⁰ Quéwa casímáicué píwàwa yàcalémi íwali, píacué íyéyéica chènunírí, píacué nacái Dios yàasu wenàiwíca, píacué nacái apóstolca, píacué nacái profetaca, ícalídeyéica tàacáisi

Dios inùmalicúise. Casímáicué piwàwa Dioscáiná idéca yùuwichàidaca yái yàcalémica ìwallíse macáita yái báawéerica umànírícatécué pírí.

²¹ Néese nuicáca áiba cachàinírí ángel imíchàidaca manuírí íba macàpucuírí. Yá manuíca yái íbaca càide iyúwa manuírí íba nàulùanápíná iyú trigo ituíná. Néese ángel yúucaca yái manuírí íbaca manuírí úni yáaculé. Yá ímaca:

“Càita nacái piúcápinácawa, pimáalàacawa ráunamáita, pía yàcalé manuíríca Babilonia iyacàlená. Yá canáca nàalimáaná nèepùta nàanàaca pía àniwa.

²² Càmita nacái néemiápiná nasàna píasu calle irícubàa, níái inuèyéica sànasi arpa iyú, nía nacái icántèyéica, nía nacái ipùlièyéica íwa, trompeta nacái. Canáca nacái íbaidéeyéi néenibàa canacáiná náibaidéeripíná. Càmita nacái nàulùapíná ituínási.

²³ Càmita napucúadapíná lámpara néenibàawa. Càmita nacái namànìpiná matrimonio, máinicáinaté cachàinírí naicáca níawawa níái yàcalémi yàasu cacharreroca, nía nacái yàcalé mìnánáimi naméeráidacaté canánama èeri mìnánái Dios ícha nàasu màllíacáisi iyúwa.

²⁴ Nanúacaté Dios yàasunái profetamíca icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicúise, nía nacái Dios yàasu wenàiwicamíca, nía nacái canánama nanuèyéicaté neebáidacáiná Dios itàacái, cháí èeri írícu”, ímaca yái ángelca.

19

¹ Néeseté àniwa nuémíaca cachàinírí tàacáisi nacáiri, càide iyúwa wéemíaná manùbéeyéi wenàiwíca itàacái iyéyéica chènuniré. Yá náimaca cachàinírí iyú:

“¡Aleluya! Wàacué Wacuèriná Dios íríwa cayábéeri Dioscáiná idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, wàacué icàaluíníná, máini cachàinírí íiwitáise Wacuèriná Diosca.

² Yácáiná Dios yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwíca machacàinírí iyú. Idéca yùuwichàidaca úái inanáí íiméechúacaté asíanái yáapícha plata ìwalínápíná, úái iwènúadéechúacaté macái èeri mìnánái íiwitáise namànicaténá báawéeri naimácáinaté úapícha càmlichúaca náinusíwa. Dios idéca ímáalàidaca úa unúacáinaté wenàiwíca íbaidéeyéica Dios írípíná”, náimaca.

³ Néese náimaca àniwa:

“¡Aleluya! Wàacué Dios írí cayábéeri. Yái uísalená imíchàacawa càiripínáta, èeri càmirí ímáalàawa”, náimaca.

⁴ Néese níái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánáica, nía nacái báinúaca cáuyéi ángel náuwàa nallacawa nanùmáawawa Dios ípunita nàacaténá icàaluíníná, yái yáawínéericawa yàalubái ínatawa. Yá náimaca: “¡Báisita, amén! ¡Aleluya, wàacué Dios írí cayábéeri!” náimaca.

⁵ Néese nuémíaca cachàinírí tàacáisi yàalubáisi néeséeri. Yá ímaca:

“¡Placué írí cayábéeri, yái Wacuèriná Diosca, macáitacué pía íbaidéeyéica írípíná, píacué nacái yéyéica Dios icàaluíníná, píacué sùmanái, béeyéi nacái canánama!” càí ímaca.

La fiesta de las bodas del Cordero

⁶ Néese nuémíaca nacái áiba tàacáisi nacáiri càide iyúwa wéemíaná madécáná wenàiwíca ímáidáná, càide iyúwa nacái wéemíaná manùbéeri màladaca isàna, càide iyúwa nacái wéemíaná casànéeyéi ènu manuíyái tírírícaalí. Yá náimaca:

“¡Aleluya, wàacué cayábéeri Wacuèriná Dios cachàinírí íríwa, yái cachàiníríca náicha canánama, idàbacáiná icúaca macáita!

⁷ Yá casímáicué wía, wayanídacéwa manuísíwata. Wàacué Dios írí cayábéeri. Idéca Cordero yèenáwaná yàanàaca yeedácatáipínáta íríwa yàacawéetúapínáwa. Uái yàacawéetúapíná udéca uchùnìaca úawawa.

⁸ Idéca ímàacaca ùwalica ubàlewa cayábéeri lino, masaquèeri nacái, mèlumèlúiri nacái. Yái cayábéeri wáluma lino ímáanáca càicanide iyúwa yái cayábéerica Dios yàasu wenàiwicanái imàníríca”, càí náimaca.

⁹ Néese ángel ímaca nulí: “Pitànàani: ‘Casímáica níái wenàiwíca Dios ímáidéeyéica Cordero yàasu matrimonio nérépiná, yeedápinácaalí íríwa yàacawéetúapínáwa’, càí pitànàacani”, ímaca nulí. Néese ímaca nulí àniwa: “Yái tàacáisi nucàlidéerica pírfí, báisíiri tàacáiscani Dios inùmalicúiséerica”, ímaca nulí.

¹⁰ Yá nubàlùacawa nùlulú ipùata iyúwa ángel írí nùacaténá icàaluíníná, quéwa ángel ímaca nulí: “Píca pímaní càí. Núcata íbaidéeri Dios írípíná càide iyúwa pía, nía nacái péenánái icàlidéeyéica mamáalàacata naináwaná ìwaliwa Jesús yàasunáica nía. Pía Dios icàaluíníná”, ímaca nulí. Yácáiná Espírítu Santo imàaquéerícaté profetanái icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicúise, yácata Espírítu imàaquéerica Jesús yàasu wenàiwíca icàlidaca íináwaná ìwali.

El jinete del caballo blanco

¹¹ Néseté nuicáca capirálèri cáli yàacùacanéerica chènuníse, Dios iyacàle nacái, yá péemiacué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái wenàiwica yáawinéericawa caballo ínata, yácata Wáiwacali, ípidenèeri Cayábèeri íiwitáise, Machiwéeri nacái. Machacànfiri iyú yúuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica, imànica nacái náipunita úwicái. ¹² Yá mèlumèlúiri ituí càide iyúwa waicáana quichái ipèrù. Idèniaca madécaná corona íiwita íwaliwa. Idèniaca ípidenáwa íwaliwa, quéwa abéerita Wáiwacali yáaliwa cànínacali ímáaná yái ípidenáca. ¹³ Wáiwacali ináawani idéca yáapúacawa irái yáaculé, yá idèniaca ípidenáwa, Dios itaacái. ¹⁴ Chènuníseeyéi úwi náacawa yáamiwáise. Nadèniaca nabàlewa cayábèeri wáluma lino cabalèeri, masaquèeri nacái. Náacawa náalimáwanama cabalèeri caballo ínata. ¹⁵ Wáiwacali yúuwichàidapiná èeri mìnaná itaacái cachànfiri iyúwa, macái cáli néeséeyéi càmíyéica yeebáida itaacái. Yúuwichàidapiná níawa cachànfiri iyú. Yá imáalàidapiná wenàiwica imàníyéica íbáyawanáwa máinfiri báawaca Dios íicáca, yái Dios cachànfirica náicha canánama. Imáalàidapiná níawa càide iyúwa wenàiwica íbawàidacaalí uva íyanáca ípisúacaténá uva ituní. ¹⁶ Idèniaca ípidenáwa ináawani íwaliwa, icuuchuí íwaliwa nacái: “Nacuèrínásàiri, níái macái cáli icuèrínánáica. Náiwacali nacái níái macái èeri mìnaná íiwacanánáica”.

¹⁷⁻¹⁸ Néese nuicáca áiba ángel íbàlùericawa èeri ituí írucu. Yá íimaca cachànfiri iyú wáchulinái írú yáalaníyéicawa chènunibáa: “Caquialécué, píwacáidáyacuécué piyáacaténacué piyáacaléwa cadénama yái yáacási Dios ichùnièripínacué píri. Piyáacaténacué piyáacaléwa nainámi níái ichùuliyéicaté wenàiwica, nía nacái úwi íiwacanánáimica, nía nacái wenàiwicanáimi cachànfirica, nía nacái caballomica, nía nacái yéeyéimicawa caballomí ínata, nía nacái macái wenàiwicamica, nía nacái ílibaidéeyéimica mawènfiri iyú áibanái írú, nía nacái yéepuníyéimicawa máiwacaliyéimica, nía nacái sùmanáimica, Déeyéimica nacái”, cáli íimaca yái ángelca wáchulinái írú.

¹⁹ Néese nuicáca yái caluéri cuwèesi, nía nacái ichùuliyéica èeri mìnaná. Nuicá nacái náapicha náasu úwinái iwacáidáyacuéyéicawa namànicaténá úwicái Wáiwacali ípunita yái yáawinéericawa cabalèeri caballo ínata, náipunita nacái yáasu úwinái yéeyéicawa yáapicha chènuníse. ²⁰ Yá náibàaca caluéri cuwèesi. Náibàaca nacái cachiwéeri iwicùlidéerica, imànírira yái càmírira wenàiwica idé imànica idècunitaacá iyaca caluéri cuwèesi yáapicha, ichìwàidacaténá wenàiwica imaaquéyéica nachanàidaca caluéri cuwèesi ípidená nàwali, nía nacái yéeyéica cuwèesi yéendáwaná icàaluíná. Yá náucaca caluéri cuwèesi quichái írículé icáuca yáapichatawa, yáasu cachiwéeri iwicùlidéeri yáapichawa manuíri quichái írículé, yáara manuíri yáawa nacáirica ípucuéricawa mamáalàacata cachànfiri azufre iyú, càiripinèerita iyaca. ²¹ Néese yái Wáiwacali yáawinéericawa caballo ínata inúaca cuwèesi yáasu úwináimi macáita. Inúaca nía itaacái iyúwa ímusuéricawa inúmaliicúse. Yá macáita wáchuli nayáaca nayáacaléwa cadénama úwinái ichéecami yéetéeyéimicawa àta cadécataléta níái wáchulica.

20

Los mil años

¹ Néseté nuicáca ángel írúacawa chènuníse. Idèniaca llave ícáapi írucuwa yáacuèripiná iyú depuítèeri utáwi inúma. Idèniaca nacái manuíri cadena ícáapi írucuwa. ² Néese ángel íbàaca màanu, yái bàalutèeri àpica, idènièrica ípidenáwa cà: Diablu, ímáanáca “Icháwàidèeri waináwaná iwali”, Satanás nacái, ímáanáca “Wáuwidesàiri”. Ángel idacúaca màanu cadena iyú mil camuú piná. ³ Néese ángel yúucaca màanu depuítèeri utáwi írículé. Yá ángel íbàliaca utáwi inúma. Íbàliaca utáwi inúma cachànfiri iyú màanu iwicúwa àta imáalàacatalétawa yái mil camuúca, ípíchaná màanu ichìwàidaca èeri mìnaná. Néese mil camuú idénáami, yá íwàwacutápiná nawasàaca màanu àniwa malééná èeripínáta.

⁴ Néese nuicáca madécaná yàlubáisi. Níái yáawinéeyéicawa yàalubáisi ínata nacúapiná wenàiwica náuwichàidacaténá cawínacalí imàníyéica íbáyawanáwa. Nuicá nacái wenàiwica yéetéeyéimicawa nawichuèyéicaté íicha íiwita nacálidacáinaté Jesús íináwaná iwali, nacálidaca nacái Dios itaacái áibanái írú. Càmíyéicaté yáa caluéri cuwèesi icàaluíná, yáasu yéendáwanási nacái. Càmitaté namáaca áibanái nachanàidaca caluéri cuwèesi ípidená napudálicu, nacápi íwali áiba. Yá nëepúpapínáwa cáuca àniwa, yá nacúapiná wenàiwicanái Cristo yáapicha mil camuúpiná. ⁵⁻⁶ Yácata idàbàanéeri namichàanáca. Casímáica nía, mabáyawanéeyéica nía nacái, níái imichèeyéipínácawa yéetácáisi íicha idàbàanéerica namichàanáca. Yá machàinica náicha yáara pucháibáná yéetácáisi. Sacerdotepínáca níawa ílibaidéeyéica Dios írúpiná, Cristo írú nacái. Yá nacúapiná wenàiwicanái Cristo yáapicha mil camuúpiná. Quéwa áibanái yéetéeyéimicawa càmitaacá namichàapínáwa yéetácáisi íicha àta imáalàacatalétawa yái mil camuúca.

Derrota del diablo

⁷ Néese mil camuú idénáami, yási ángelnái namusúadapiná Satanás írúicúse yái nadacúacatalécami. ⁸ Yá ímusúapínáwa ichìwàidacaténá macái èeri mìnaná, nía nacái

lipidenéeyéica Gog, Magog nacái. Yá iwacáidapíná nía namànicaténá úwicái. Chínamáipínáca níai úwica càide iyúwa càina ituíná.

⁹ Yá nàapináwa namanùbaca iyúwa chínamáinama níai úwica, Israel yàasu cáli ínatalé, yá nabàlùapináwa itéesebàa yái Dios yàasu wenàiwica iyacàleca, yái yàcalé cáininéerica Dios iicáca. Néseta quéwa Dios ibànùapíná quichái chènuniise, yási yeamáca macáita níai úwináimica. ¹⁰ Néese Diabolo, yái Satanás icháwàidéerica waináwaná iwali, yái ichiwáidéerica wenàiwica, Dios yúucapínáni quichái iriculé, yáara manuiri yáawa nacáirica ipucuéricawa iyaca mamáalàacata cachàiníri azufre iyú, alé iyacatalépináca yái caluéri cuwèesica, yá nacái yàasu cachiwéeri iwicùlidéerica. Yá nàuwichàapínáwa càiripináta èeripinama, táiyápinama nacái, èeri càmfíri imáalàawa.

El juicio ante el gran trono blanco

¹¹ Néeseté nuicáca manuiri yàalubáisi cabalèeri. Nuicá nacái yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. Yá cáliquéi, yá nacái capiralèeri cáli chènuniiséerica nachalíacawa, yá canáca nía quirinama, Dios imáalàidacáiná nía, yái Dios yáawinéericawa yàalubáisi íinata. ¹² Néese nuicá níai yéetéeyéimicawa canánama, níai manuínaméeyéica, nía nacái púbeeyéica. Yá nabàlùacawa yàalubáisi íipunita. Néese cuyàluta náacúacawa. Yáacúacawa nacái áiba cuyàluta idènièrica wenàiwicanái lipidená idènièyéica icáucawa càmfíri imáalàawa. Néese icàlidaca naináwaná iwali níai yéetéeyéimicawa, càide iyúwa nalééná cuyàluta iricuíse naináwaná, càinácaalíté namàniná idècunitàacá cáuca nía. ¹³ Macái wenàiwica yéetéeyéicatéwa manuiri úni yáaculé namusúacawa úni yáacuíse, yá nabàlùacawa Dios íipunita. Macáita nacái yéetéeyéimiwa nàanàca yéetácáisi íicha, cáliculli íicha nacái, sísaanácaalíté néetácawa. Yá icàlidapíná naináwaná iwali canánama càinácaalíté namàniná idècunitàacá cáuca nía. ¹⁴ Néese yúucaca yéetácáisi quichái iriculé; yúucaca infierno quichái iriculé nacái, yái infierno báawéeyéimi íiwitáise yúuwichàacataléecawa. Yúucaca nía quichái iriculé, yái manuiri yáawa nacáirica ipucuéricawa iyaca mamáalàacata quichái iyú. Yácata pucháibáaná yéetácáisica, yái manuiri yáawa nacáirica ipucuéricawa quichái iyú càiripinèerita iyaca. ¹⁵ Yá macáita wenàiwica canéeyéica lipidená ichanàacawa cuyàluta iricu, yási yúucaca nía quichái iriculé, yái manuiri yáawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata quichái iyú, canacáiná nàipidená cuyàluta iricu, yái cuyàluta idènièrica wenàiwicanái lipidená idènièyéica icáucawa càmfíri imáalàawa.

21

El cielo nuevo y la tierra nueva

¹ Néeseté, núa Juan, nuicáca wàlisài capiralèeri cáli, nuicá nacái wàlisài cháí cáli, imáalàapinácáináwa yáara idábáanéerimica capiralèeri cálica, cháí idábáanéerimica cálica nacái. Canáca quéwa manuiri úni. ² Néese nuicáca mabáyawanéeri yàcalé, yái wàlisài Jerusalénca. Iricúacawa chènuniise Dios yàatanáise. Cayábéerica yái yàcaléca Dios iwicùnièrica cayába. Cayábéeri iicacánáwa càiride iyúwa inaná iicacánáwa udècanámi úchala ubàle cawèníriwa úacawéeri irípináwa, ipíchawáise umànica matrimonio yáapicha. ³⁻⁴ Néeseté nuémíaca cachàiníri tàacáisi Dios yàalubái iricúiséeri, yái yàalubáisi Dios yáawinacatáicawa, icúacaténá canánama. Yá còi íimaca: “Péemia cayábani, siúcáise de Dios iyaca èeri mìnánái yáapicha. Yèepunípináwa náapicha, icúapíná nacái níawa. Dioscata yàacawéeridapíná nía, Nacuèrinápiná nacáicani. Dios itunúapíná náicha natuíyáa macáita. Canáca yéetácáisi néré. Càmfíyéipíná ícháani néenibàa. Càmita achúma nawáwa. Canáca cáiwíri yácáiná idéca imáalàacawa càiripináta canánama yáara quèechéerimicaté iyaca”, íimaca nulí.

⁵ Néese Dios, yái yáawinéericawa manuiri yàalubáisi íinata, icúacaténá canánama, íimaca: “Péemia cayába, numànica nùyaca macáita wàlisàita àniwa”, íimaca. Néese íima nulí àniwa: “Pitànàacani, càide iyúwa nùmáaná píri, báisíricáiná nutàacáica íná píalimá peebáidacani”, íimaca nulí yái Diosca.

⁶ Yá íimaca nulí nutànàacaténá tàacáisi: “Nudéca numáalàidaca numànicani. Núacata yái iyéericaté èeri ipíchawáiseté, núacata nacái yái namáalàidáaná canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Cawinácaalí macaléerica iwáwa, núaca lirawa úni yèeri icáuca càmfíri imáalàawa, mawèníri iyú quéwa núaca lirani”, íimaca nulí nutànàacaténáni. ⁷ Yá íimaca nulí àniwa yái Diosca: “Cawinácaalí imawènlàdeeyéica báawéeri, núaca macáita yái cawèníri mawèníri iyú, níai nuénibeca. Núacata nacuèrinápináwa. Níacata nuénibepíná nacáíwa”, íimaca nulí nutànàacaténáni. ⁸ Néese íimaca nulí àniwa yái Diosca: “Quéwa cawinácaalí níai càmfíyéica yeebáida nutàacái cáalucáiná nàuwichàacawa nulípiná, nía nacái iwènúadéeyéica nuícha íiwitáise, nía nacái càmfíyéica yeebáida nutàacái, nía nacái casaquéeyéica íiwitáise, nía nacái inuéyéica wenàiwica meedá, nía nacái íiméeyéica áiba yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmfírca nacái nanírísíwa, nía nacái camàliquéeyéica, nía nacái yéeyéica ídolo cuwáinái yéenáíwaná icàaluíná, nía nacái macáita cachiwéeyéica, iwàwacutápiná náacawa manuiri quichái iriculé yái manuiri yáawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata azufre iyú, máiníri

ùleca, càiripinérita iyaca. Yái quichái lípidenéeri 'Pucháiba yàawiriéri yéetácásica' ", íimaca nulí yái Diosca.

La nueva Jerusalén

⁹ Néeseté áiba ángel yàanàca nùatalé, abéeri néená níai siete namanùbaca ángelca idèniyéicaté siete namanùbaca bacàa ipuniyéicawa iyú yái siete namanùbaca yùuwichàacáisi Dios ibànuèripináca namáalàidáaná canánama yùuwichàacásica cháí èeri írìcuírìca. Yái ángel íimaca nulí: "Aqualé, nùásáidacaténá piicá ùara Cordero yàacawéetúapínáca", íimaca nulí yái ángelca. ¹⁰ Néese Espíritu Santo imàacaca nuicáca ángel itéca núa, yéenáíwanási nacáiri iyúta quéwa, alé chènuníri dúli ínatálé. Néese ángel yáasáida nuicáca Cordero yàacawéetúta, yái cayábéeri yàcalé mabáyawanéerica, ípidenéeri Jerusalén, írìcuèricawa chènuníse Dios yàatanáise. ¹¹ Yái yàcaléca mèlumèluírìcani Dios icamaláná iyú. Mèlumèluíri càide iyúwa cawèníri íba cabalèeri ípidenéeri jaspe, cuniéri quéwa iyúwa cayábéeri vidrio. ¹² Yái yàcalé idèniaca itéesewa iwáináwa chènuníerica, manuírì nacái. Yái iwáiná idèniaca doce namanùbaca inùmawa. Macái inùmata abéeri ángel ibàlùuca icùacani. Macái inùmata náipidená ichanàacawa doce namanùbaca yàawírìca Israel itaquenánámica. ¹³ Nuicáca máisiba inùma iwáiná iwali este iwéwé, máisiba nacái inùma nàyaca norte iwéwé, máisiba nacái inùma nàyaca oeste iwéwé. ¹⁴ Yái yàcalé iwáiná doce namanùbaca íba yáapíseyéeyéi náalimáwanama náipidená ichanàacawa níai doce namanùbaca apóstol yèepuníyéicatéwa Cordero yáapícha.

¹⁵ Yái ángel itàanírìca núapícha idèniaca oroírì metro yáalimáidacaténá yàcalé, ibàlài néeséeri iwáiná nacái, inùma nacái. ¹⁶ Yái yàcaléca abédanaméerita ibàlài icáalaca. Néese ángel yáalimáidaca metro iyúni yái yàcaléca. Dos mil doscientos namanùbaca kilómetros icáalaca, càita nacái icáalaca ichènunica, càita nacái icàcumá icáalaca. Abédanamata icáalaca yái yàcaléca. ¹⁷ Néese ángel yáalimáidaca iwáiná yàcalé itéeséerica. Sesenta y cinco namanùbaca metros ichènunica càide iyúwa èeri mìnánai yáalimáidáaná wawási.

¹⁸ Yái iwáináca yáawami cabalèeri íba cawèníri ípidenéerica jaspe. Yái yàcaléca yáawami orota càide iyúwa masaquèeri vidrio. ¹⁹⁻²⁰ Doce namanùbaca manuínaméeyéi íba iwáiná yáapíse. Íba imanùbaca ichanèerica iwali abéeri íwítáaná cawèníri íba: jaspe, cabalèeri íba; zafiro, capiralèeri, cuniéri íba; ágata, capiralèeri eruamàwaca, samànèeri íba; esmeralda, ípulèerisíwa, cuniéri íba; ónice, éewéeri, samànèeri íba; cornalina, quíirèeri, cuniéri íba; crisólito, éewéeri, cuniéri íba; berilo, ípulèeri, cuniéri íba; topacio, éewéeri, cuniéri íba; crisoprasa, éewaca nacáiri, samànèeri íba; jacinto, chubénaméeri, cuniéri íba; amatista, capiralesíwéeri, cuniéri íba; ²¹ Níai yàcalé inùmaca doce namanùbaca yáawami perлата, cabalèeri íba cawèníerica. Inùma imanùbaca imàníri abéeri perla ícha, iwáiná inùmapiná. Yái yàcalé yáasu manuírì carretera yáawami orota, cuniéri vidrio nacáiri.

²² Canáca templo yàcalé írìcu nasutàcalupínáca Dios ícha. Yàcalé imanúicata nàca Dios icàaluíniná, yái cacháinírìca náicha canánama, nàca Cordero icàaluíniná nacái. ²³ Càmita iwàwacutá èeri icànaca yàcalé iwali, quèeri nacái, icànacáiná iwali yái Dios, Cordero nacái nacamalánáca. ²⁴ Macái calí néeséeyéi yèepunícawa yàcalé icamalá írìcu. Wenàiwica íiwacanánai natéca nàasu cawèníriwa yàcalé írìculé. ²⁵ Yàcalé inùmaca canánama canácatáita íbàlìawa èeriapi. Canáca catá néré. ²⁶ Natéeripiná nàasu cawèníriwa néré yàcaléírìculé, níai macái èeri mìnánai càasuíyéica. ²⁷ Quéwa báawéeyéi íwítáise canácatáita yéewaná nawàlùacawa néré. Cawínácaalí íiméeyéica áiba yáapícha càmirica nanírìsíwa, càmlíchúaca nacái náinusiwa, nía nacái cachíwéeyéica, canáca yéewanápíná nawàlùacawa néré. Níawamita idèniyéica ípidenáwa ichanàacawa Cordero yáasu cuyàluta írìcu, yái cuyàlutaca idènièrica náipidená canánama níai Dios yèeyéica ícauca càmiri ímáalàawa.

22

¹ Néeseté ángel yáasáida nuicáca masaquèeri inanába, yèeri wacáuca càmiri ímáalàawa. Asáiri yáaculé manuísíwata càide iyúwa waicáaná vidrio. Yái inanába imusúacawa Dios yáalubái yéewíse, yái yáawinacatáicawa Cordero yáapícha, nacúacaténá canánama. ² Yái inanába iwatáacawa bamuchúambàa yàcalé yáasu manuírì carretera yèewibàa. Aícu nabàlùacawa carretera íduplepibàa, càita nacái abéemàawáise nabàlùata nacáíwa néenibàa. Yái àicua, yácata yèerica wacáuca càmiri ímáalàawa. Idèniaca iyacanáwa, doce yáawírìca yàaca iyacanáwa macái camuítá. Quèeri imanùbacata càyacanácani. Yái àicu íbáináca cayábéeri dabéca ichùnìerica macái èeri mìnánai. ³ Yàcalé írìcu, canácatáita íya wawási Dios íiquèerica iyúwa báawéeri. Dios, Cordero yáapícha, ípidenéerica Jesucristo, nactuapíná èeri mìnánai néenibàa. Nàasu wenàiwicanái yàaca nacàaluíniná. ⁴ Naicáwa Dios inàni néréwa. Nadèniapíná Dios ípidená napùdàlicuwa. ⁵ Canáca néré catéeriwa. Níai íyèeyéipínáca néenibàawa càmita iwàwacutá napucúadaca lámpara, càmita nacái iwàwacutá èeri icànaca nàwali. Wáiwacali Diosta icànapíná nàwali. Nacúapíná macáita Dios yáapícha càiripínáta, èeri càmiri ímáalàawa.

La venida de Jesucristo está cerca

⁶ Néeseté ángel ímaca nulí: “Báisiricata yái tàacásica, íná yéwa pialímá peebáidacani macái piwàwalicúsewa. Yá nacái Wáiwacali Dios, yái imàaquéerica profetanái icàlidaca tàacáisi inùmalcúise, idéca íbànùaca yàasu ángelwa yáasáidacatená yàasu wenàiwicanái irí cainácaalí ichàbàanápínáwa mesúnamáita”, ímaca nulí yái ángelca.

⁷ Wáiwacali ímaca walí: “¡Péemiacué cayábani, nùanàpiná mesúnamáita! ¡Casímáica nawàwa cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacásica Juan itànèerica cuyàluta írìcu, yái icàlidéerica cainácaalí ichàbàanápínáwa!” còi ímaca yái Wáiwacalica.

⁸ Núa Juan, núacata yái yéemièrica, iiquéerica nacái macáita yái tàacásica. Idécanáami nuémiacani, nuicácani nacái yái wawàsica, yá nubàlùacawa nùlulù ipùata iyúwa ángel irí nùacatená icàaluíniná, yái yáasáidéerica nulí yái tàacásica. ⁹ Quéwa ángel ímaca nulí: “Picá pimàni còi. Núacata piacawéeriná íbaidéerica Dios írípíná piápicha, péenánái yáapicha nacái níai profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalcúise, náapicha nacái níai yeebáidéeyéica tàacáisi pitànèerica cháí cuyàluta írìcu. Píaca abéerita Dios icàaluíniná”, ímaca nulí.

¹⁰ Néese ímaca nulí àniwa: “Picá píbàani áibanái ícha yái tàacáisi pitànèerica cháí cuyàluta írìcu, icàlidéerica cainácaalí ichàbàanápínáwa, mawiénicáiná yái èerica”, ímaca. ¹¹ Cawinácaalí imàníyéica íbáyawanáwa, nía nacái casaquèeyéica íiwitáise, iwàwacutá nawénùadaca náiwitáisewa nabáyawaná íchawa caquialéta. Cawinácaalí nacái cayábéeyéica íiwitáise iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata, nía nacái masaquèeyéica íiwitáise iwàwacutá nèepunicawa mamáalàacata mabáyawanéeri iyú”, ímaca.

¹²⁻¹³ Wáiwacali ímaca walí: “¡Péemiacué cayábani, nùanàpiná mesúnamáita! Yási nutéca cawèníri, yá nacái yúuwichàacásica numàaquéeripínáca macáita wenàiwica irí náalímáwanama càide iyúwa imanúicanama nadéca namànica cayábéeri, báawéeri áibata. Núacata yái iyéericaté èeri ipichawáiseté; núacata nacái yái namáalàidáaná canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Núacata yái idábéericaté macáita, imáalàidéeripíná nacáiwa macáita”, ímaca.

¹⁴ Casímáica cawinácaalí masaquèeyéica imànica íiwitáisewa báawéeri ícha yéewacatená nayáaca nayáacaléwa yái àicu iyacaná yèerica nacáuca càmíri imáalàawa, yéewanápiná nacái nawàlùacawa iwáiná inùma írìcubàa wálisài Jerusalén iyacàlená írìculé. ¹⁵ Déeculé yàcalé ícha náyaca níara casaquèeyéica íiwitáise, nía nacái camàliquèeyéica, nía nacái íiméeyéica áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmírira nacái nanírísíwa, nía nacái inuèyéica wenàiwica meedá, nía nacái yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáiwana icàaluíniná, macáita nía nacái casímáiyéica ichìwáidaca áibanái wenàiwica.

¹⁶ “Núa, Jesús, nudéca nubànùaca nùasu ángelwa icàlidacatenácué píri yái tàacásica, nalípiná macáita yeebáidéeyéica nutàacái, iwacáidáyaquèeyéicawa yàcalé imanùbaca. Núacata yái rey David itaquèerináica. Núacata nacái idábéeripínáca Dios yàasu èeri máini cayábéeri càiride iyúwa mèlumèlúri dùlupùta ichanèericawa mèlumèluwaca mapisáisiwata èeri imanùbaca”, ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Yái Espíritu Santo, úa nacái Cordero yàacawéetúapíná náimaca Jesús írì: “¡Aqualé!” còi náimaca Jesús írì. Macáitacué pía yéemièyéica yái tàacásica, “¡Aqualé!” còi píimacué Jesús írì. Macáitacué pía nacái iwàwéeyéica icáuca càmíri imáalàawa, aqualécué, peedácué píriwani mawèníri iyú, càide iyúwa macaléeyéi iwàwa iwàwáaná íraca úni.

¹⁸ Yá nùalàacué pía cachàiníri iyú macáitacué pía yéemièyéica yái tàacáisi Juan itànèerica cháí cuyàluta írìcu, icàlidéerica cainácaalí ichàbàanápínáwa. Aibacaalí itùculhada néeni áiba tàacáisi àniwa, Dios yúuwichàidapíná yái wenàiwica yúuwichàacáisi iyú, yái yúuwichàacáisi Juan itànèerica íwali cháí cuyàluta írìcu. ¹⁹ Aibacaalí yúucaca tàacáisi cuyàluta írìcúseta yái icàlidéerica cainácaalí ichàbàanápínáwa, càmita Dios imàaca iyáaca iyáacaléwa àicu iyacaná yèeri wacáuca càmíri imáalàawa, càmita nacái Dios imàaca iyaca mabáyawanéeri yàcalé írìcu, yái àicu, yái yàcaléca nacái waléeyéica íwali cháí cuyàlutaca írìcu.

²⁰ Yái Wáiwacali Jesús icàlidéerica walíni yái tàacásica ímaca: “Báisíta, nùanàpiná mesúnamáita”, còi ímaca yái Wáiwacalica.

Néeseté núumaca: “Báisíta, amén. ¡Aqualé, Wáiwacali Jesús!” còi núumaca.

²¹ Nusutácué Wáiwacali Jesús ícha píripínácué imànínápinácué píri cayábéeri.